F. PETRI MARIÆ
PASSERINI
DE SEXTVLA

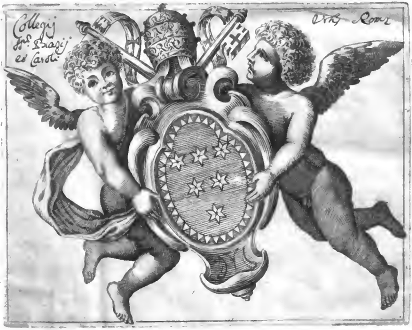
PROCVRATORIS, ET IN VACANTIA GENERALATVS
Vicarij Generalis Apostolici Ordinis Prædicatorum,

AC IN ROMANA SAPIENTIA S. THEOLOGIAE
PROFESSORIS MATVTINI

COMMENTARIORVM

In Secundum, & Tertium Librum Sexti Decretalium.

PARS SECVNDA.

ROMÆ, Typis, & Sumptibus Nicolai Angeli Tinassij. M.DC.LXX.
SVPERIORVM PERMISSV.

RVBRICAE, ET CAPITVLA

Tertium Libri Sexti Decretalium.

Si

E R R A T A

Tit. 4. de Preben. *& dignitatibus* p. 49. cap. susceptis. *corrige* suscepti regiminis.

Cap. cum qui p. *66. Corrige* Eum qui.
Cap. si Clericus II. *Corrige* XI. p. 69.
Cap. Isti qui II. *Corrige* Hi qui 22. p. 71.
Cap. si post quam XII. *Corrige* XIII. p. 72.
Cap. si tibi absentis *add.* XVII. p. 87.
Cap. Is qui XIX. *Corrige* Is cui
Cap. Cui de non sacerdotali *adde* XXVII. p. 115.
Cap. si cui XXI. *Corrige* XXXVI. p. 130.
Tit. XVII. *Corrige* XIII. & *adde*. De decimis, & primitijs 285.

F. PETRI MARIÆ PASSERINI COMMENTARIA

IN TERTIVM LIBRVM SEXTI DECRETALIVM.

SVMMARIVM.

1 IOCVLATORES *per annum exercentes hanc artem fiunt ipso iure infames.*
2 *Decretalis alibi explicata.*
3 *Clericorum dignitati derogat exercitium vilis artis. Clerici is merito priuantur priuilegio, & possunt à quolibet Clerico accusari.*
4 *Vbi lex requirit tempus necesse est illud esse continuum. Et hoc explicatur.*
5 *Actus aliquando significatur nomine artis. Sed hic non ita sumitur.*
Quis sit artifex.
6 *An sub statuto imponente gabellas pro lucro artis, veniat ars prohibita.*
Multa de arte remissiuè.
7 *Nomina significantia artem non dicuntur de aliquo ex vnico actu.*
8 *Dictio ipso iure quando importet sententiam latam, & num. 9.*

Tit. I. De vita, & honestate Clericorum.

Cap. Clerici. vnic.

1 Contra ioculatores, goliardos, & bufones lata fuit hęc decretalis à Bonifacio VIII. Decernitur verò quod si Clerici per annum integrũ huiusmodi artem ignominiosam exercuerint, ipso iure sint infames. Si autem breuiori tempore, & ter moniti non resipuerint, careant omni priuilegio Clericali.

2. Quia verò hanc decretalem explicaui *tom. 2. de stat. q. 187. a. 2. à num. 3. 6.* pauca hic addenda remanent. Videantur etiam Tabien. *v. Excommunicatio 5. num. 26.* Bernard. *in pract. cap. 68. alias 171.* Clar. *§. fin. §. 36. n. 26.* Anton. *sup. de iure non script. l. 1. cap. 14.* Camill. Borell. *in addit. ad Bellug. in spec. Princ. rubr. 11. §. videndum lit. N.*

3. Ex textu autem habetur primo, quod clericatus est dignitas, *cap. Denique dist. 4. & cap. 3. de cler. non residen.* & secundo, quod illi derogatur à clericis per exercitiũ vilis artis cuiuscumque, & propterea huiusmodi detrahentes dignitati clericatus, merito illa priuantur. Priuilegium enim clericatus merito perdere debent, cum illud non personæ, sed dignitati est concessum. *cap. si diligenti. de foro compet. & cap. contingit. de sent. excom.* Gloss. *hic in ver. dignitati.* Anchar. *num. 1.* ex quo inferunt Dom. & Franc. quod Clerici huiusmodi viles & indecoras artes exercentes, à quolibet Clerico possunt accusari, cum vniuscuiusque illorum intersit, ne clericatus vilipendatur. Nam vilem artem exercens, ex hoc dicitur, & est vilis persona, Gloss. in *v. Macellariorum in Clem. 1. eod. tit.* Quæ multo magis militant in Religiosis, in quibus vnius infamia longe magis inficit totum corpus.

4. Notandum secundo in vers. per annum, quod vbi ius requirit determinatum tempus necesse est, quod illud sit continuum, vt hic aduertunt Domin. & Franc. *num. 6.* Barbos. *num. 4.* ex Gutier. *canon. l. 1. cap. 12. num. 25.* Et ex Bald. *l. Non solum in prin. ff. de excus. tut.* Subdit. Franc. quod in dubio, tempus debet intelligi, quod sit continuum; Et nihilominus non est necesse quod

hæc continuitas sit merè physica, sed debet intelligi moraliter iuxta exigentiam actus, quia nimirum in illo tempore licet actus non habeatur continuo die ac nocte, habetur tamen iuxta exigentiam actus, quando illius se se offert occasio. Sic in proposito ad incurrendam pœnam huius actus nō est necesse quod ioculatores per annum exerceant die ac nocte artem ioculatoriam, sed sufficit si ex professo, & veluti quadam deputatione illam exerceant tempore, quo exerceri solet, seu quotiescumque illam exercendi se se offert occasio opportuna, & vtilis ad illorum arbitrium quia alias de se sint parati ad eam exercendam. Hoc enim eodem modo meretrix dicitur exercere meretricium per annum, si per illud tempus illud exercet data occasione sibi visa opportuna, & ad id est parata.

5. Notandum tertiò, quod ars est quid existens in intellectu; est enim ratio & dictamen extrinsecus faciendi ad exemplar interioris formæ, & ideæ. Nihilominus, quod etiam actus artis exterior dicatur ars, & quod hic nomine artis veniat bufonaria, & ioculatio, & quod hic actus prohibitus appelletur ars volunt Dom. *num.* 2. & Franc. *num.* 2. Et quidem hoc verum esse potest, quia sæpè contingit, quod nomen causæ analogicè tribuitur actioni, vel effectui, vt Logici docent. Verum huiusmodi intelligentia nec desumitur ex hoc textu. nec est ad mentem illius. Nam damnantur Clerici artem ioculatoriam exercentes, & sic actualis ioculatio est artis exercitium, & pro tali habetur, & damnatur, sed ars importat scientiam illam ioculandi iuxta exigentiam regularum talis artis. Artifices verò sunt, qui artem profitentur, & exercent, vt quando admittunt sine delectu volentes illos inseruire in suo artificio, & propriè Artifex est, qui res mutata forma vendit, vel exterius ex arte agit, ad cuiuscumque aduenientis inquisitionem. Quamuis ex vsu magis propriè illi dicuntur artifices, qui materiam emptam, & in alia forma mutatam vendunt. Videantur Tuschus lit. A. & Barbos. *appell.* 26.

6. An verò in statuto imponente gabellas pro lucro artis comprehendatur etiam lucrum ex arte damnata & prohibita, affirmat Dom. *n.* 2 sed esse cogitandum de hoc monet Franc. *nu.* 2. qui etiam putat, quod sub nomine artificum, aut mercatorum non veniant Fœneratores per text. *in l. quæsitum in fin. ff. de fund. instrum.* qui etiam multa loca indicat, ex quibus colligi possit, vel quæ sint artes vilissimæ, vel an officium Aduocati, aut Procuratoris, aut Doctoris sit ars, vel an agricultura sit ars. De quibus etiam videri possunt *tom. 2 de stat. q.* 187. *toto artic.* 2.

7. Notandum est etiam quartò ex Anchar. *num.* & Dom. *num.* 8. Franc. *n.* 3. quod est discrimen inter nomina significantia artem, vel artis exercitium, & significantia delictum, quod ista ex vnō solo actu denominant, vnde homicida quis dicitur ex vnico homicidio, sed non sic est in nominibus artis, & officij, vnde non dicitur mercator ex vnica mercantia, vel hospitator ex vnica hospitatione. Sed in hoc textu pœna non habet locum ex solo delicto, sed ex perseuerantia in illo, vt ex textu patet. Sed de hoc videri possunt, quæ dixi *tom. 2. de stat. q.* 187. *a.* 2.

8. Notandum quartò, quod dictio ipso iure adiuncta verbo futuri temporis importat canonem latæ sententię secundum Francum hic *nu.* 5. quod & voluerunt quamplures DD. apud Tuscū lit. D. *concl.* 202. *n.* 1. & 2. & Barbosam *dict.* 178. *num.* 1. Sed hoc non deducitur ex hoc textu, in quo ista dictio additur verbo præsentis temporis, ibi ipso iure sint infames. Et oppositum voluit Socin. Iunior. *cons.* 68. *num.* 37. & 38. & sic est dicendum; nam canon latæ sententiæ infert pœnam ipso facto & in puncto commissi delicti, quod non significatur aptè per verbū futuri temporis, quod importat id quod eueniet, sed per verbum præsentis temporis quod de præsenti efficaciam habet. Addit verò Francus idem dicendum de dictione mox, quod & voluerunt Tuscus *v. priuatio concl.* 179. *num.* 20. Farin. *frag. crim. p. 2. v. lex. n.* 111. & plures alij, quos cumulat Barb. *dict.* 203. *num.* 13. & idem vult significari per dictionem statim idem Franc. Quod etiam voluerunt loco citato Tuscus, & Farin. *numer.* 114. & Barb. plures referens *dict.* 384. *n.* 6. Sed admisso, quod huiusmodi dictiones importent latam sententiam, si addantur verbo præsentis temporis, quando adduntur verbo futuri temporis considerari erit, & colligi mens legislatoris ex qualitate pœnæ, & alijs verbis, & in dubio intelligi debebit vt lex pœnalis sit sententiæ ferendæ non verò sententiæ latæ. Ideo si in lege diceretur si quis hoc delictum commiserit, vel committit, erit ipso iure infamis, potest hoc intelligi, vt ex iure damnandus sit ad infamiam. Sed si dicatur erit ipso iure mox & statim infamis, potest intelligi quod illa clausula æquipolleat isti, sit ipso iure infamis & sic, quod lex sit latæ sententiæ. Sed communis vsus est, vt leges quando volunt sententiam esse latam, vtantur verbo præsentis temporis, vt fit in hoc textu.

9. Sed & manifestè contra textum est, quod habet Dom. *num.* 5. scilicet, quod quando canon imponit pœnam ipso iure ex facto negatiuo, nō requiritur monitio, quando adijcitur certum tempus, vt est hic, si non desistat intra annum. Nam in tantum hic canon quantum ad primam partem est latæ sententiæ, quia hoc importat clausula ipso iure sint infames, quę si non adesset, canon esset ferendæ sententiæ, etiam si ad factum negatiuum, adiectum fuisset certum tempus, & è contra ex vi dictæ clausulæ sententię latæ esset si lex esset de facto positiuo.

S V M M A R I V M.

1 *Qui tractent materiam huius decretalis.*
2 *Ad quem finem data fuerit.*
3 *Diuisio Decretalis in 3. partes.*
4 *Tria sunt necessaria ad hoc vt Clericus coniugatus gaudeat priuilegio Clericatus.*
Et ablata fuerunt à Concilio priuilegium, & consuetudo in contrarium.
5 *Bigamus non gaudet priuilegijs Clericatus.*
6 *Bigamia vera, & interpretatiua. Et ducens viduam est bigamus interpretatiuè.*
7 *Bigamia interpretatiua duplex.*
8 *Ad hoc vt Clericus priuetur priuilegio quia bigamus requiritur validum matrimonium.*
Quando actus ex impedimento iuris non tenet volun-

Tit. II. De Clericis coniugatis.

Cap. Clerici qui vn.

1 DE materia huius Decretalis præter eius interpretes, & DD. ad eumdem titulum supra in antiquis tractant Sanchez *l.1. de matrimon. disp. 46. & 47.* Carolus de Grassis *de effect. cler. eff. 1. nu. 48.* Barbos. *de off Episc. all. 12. à num. 25* Farin. *in praxi p. p. qu. 3. à n. 6.* Camill. Borell. *in summa omn. decis. tit. 8.* Clar. *. fin. q. 36. à num. 7.* Fermosin. *cap. 2. qu. 11. & seq. de for. compet.* Bellet. *disq. Cleric. part 1. de fauor. Cleric. §. 8.* Ciarl. *contr. for. lib. 1. cap. 53.* Pax Iordan. *lib. 9. tit. 1. à num. 447. & l. 10. tit. 23. à num. 6. & tit. 37. à num. 23.* Et alij plures, quos hic recenset Barb. *num. 1.*

2. Desumptam vero fuisse à quadam extrauagãti, quæ incipiebat *ad quorumdam* norat Gloss. subdens eam datam fuisse ad declarat. eorum., quæ notantur in cap. Clerici *dist. 23. in p. gloss. & cap. Ioannes sup. eod. tit.*

3. Tria autem hic distingui debent. Primum est vt videantur quæ qualitates sint necessariæ in Clerico coniugato, vt potiri possit priuilegijs clericatus. Secundum est, vt numerentur priuilegia, quæ illis competunt, & Tertium, vt considerentur, quæ priuilegia illis negantur. De omnibus enim istis decernit Bonifacius Octauus in præsenti Decretali.

4. Quantum autem ad primum duas conditiones requirit textus in Clericis coniugatis, vt gaudeant Clericorum priuilegijs. Prima est, quod non sint bigami, & secunda est vt deferant tonsuram clericalem, & clericales vestes. Concilium autem Tridentinum, quod Decretalem hanc confirmauit, addit tertiam qualitatem *sess. 23. cap. 6.* de reformatione, vt scilicet alicuius Ecclesiæ seruitio, aut ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesiæ seruiant aut ministrent. Hæc vero tria adeo sunt necessaria, quod Concilium voluit, nemini quoad hoc priuilegium aut consuetudinem etiam immemorabilem suffragari.

5. Quantum verò ad primam qualitatem, necesse est, quod Clericus contraxerit cum vnica sola vxore, & ea quidem virgine. In hoc verò tria continentur scilicet, quod contraxerit, & quod cum vnica, & quod cum virgine. Ratione primi necessarius est contractus validus, & talis, qui sufficiat, vt Clericus fit bigamus, nam ex eo sup. cap. vn. de bigamis in hoc sexto, Clericus coniugatus priuatur priuilegijs clericatus, quia sit bigamus, quod nō est, si licet duplex matrimonium inijt, alterum non consumauit.

6. Est enim supponendum dari bigamiam veram, & bigamiam interpretatiuè dictam, quæ nō est verè bigamia sed interpretatiuè sic dicta, quia fingitur bigamum bis contraxisse, licet verè non contraxerit. Talis est bigamia illius qui contraxit cum vidua prius cognita, vel cum corrupta ab alio, & eam cognouit, *cap. maritum 33. dist.*

dist. cap. si quis viduam dist. 34. *cap. de bigamis, & cap. Debitum sup. eod. tit.* Etiam si eam crediderit virginem. *cap. Nemo* 32. *dist. & cap. Illa* . 32. *qu.* 5. Quamuis enim spectata propria significatione hæc non sit propriè bigamia, tamen quia vir & mulier per carnalem copulam fiunt vna caro, & eadem persona reputantur, *cap. Martinus. de cognat. spirit. cap. suscitatur, & cap si quis ex vno,* 30. *qu.*4. Ideo ex eo quod mulier corrupta & à pluribus cognita diuisit carnem suam in plures; ideo etiam vir, qui contrahit cum vidua aut ab alio corrupta, & eam cognoscit, fingitur, & censetur carnem suam in plures diuisisse ac si cum pluribus contraxisset, & ideo dicitur bigamus interpretatiuè seu iuris fictione. *Cap. Quisquis* 84. *dist. cap. si quis viduam, el.* 2. *dist.* 34. *& in Auth. de Sanctiss. Epis. & Clericis* §. *Clericos autem. collat.*9. Quamuis verò Rota *dec.*1. *de Bigam.* existimet hanc esse veram bigamiam, & non tantum interpretatiuam sed fictam, & decisio illa sit magistralis, & edita discusso negotio de mandato sanctissimi, qui iuxta illam dispensauit, & fuit opinio Anchar. *cons.* 224. Vnde hanc opinionem veriorem esse putat Reuerendiss. Fagnan. *cap. Nuper de Big. notab.* 1. *&* 20. Nihilominus communis sententia vult, quod ducere viduam, vel ab alio corruptam inducat solum bigamiam interpretatiuam, vnumque tantum casum esse in quo detur vera bigamia, scilicet cum quis successiuè habuit duas vxores. Quod cum gloss. *in cap. super eo, vers. In bigamis*, tenent ferè omnes DD.

7. Sed quidquid sit de hoc, est aduertendum bigamiam interpretatiuam duplicem esse; alia enim talis est ex defectu Sacramenti, scilicet ex defectu significationis sacramentalis. Quia enim vt habet D. Th. 4. *d.* 27. *q.* 3. *ar.* 1. *q.* 1. *c.* Sacramentum matrimonij significat coniunctionem Christi ad Ecclesiam, quæ est vnius cum vna, ideo ad perfectam significationem Sacramenti necesse est quod vir vnius tantum vxoris sit vir, & vxor vnius tantum viri, Hic verò defectus reperitur etiam quando vir alias validè contrahit cum vidua quia tunc illa fit vxor duorum, vel cum validè contrahit cum corrupta, quia tunc nec vxor est virgo, sicut est Ecclesia, & plurium virorum censetur esse, cum à pluribus fuerit cognita. Sed alia est bigamia interpretatiua, quæ non est talis ex defectu Sacramentalis significationis, sed ex affectu intentionis cum opere subsequuto, vt cum quis de facto tantum & inualidè contrahit cum vidua, vel corrupta, Tunc enim matrimonium illud inualidum non est Sacramentum, & ita non habet locum bigamia ex defectu sacramentalis significationis in sacramento matrimonij, quia nullum est sacramentum.

8. Quamuis verò sup. cap. *vn. de Bigam.* in hoc libro, cum Gloss. & alijs dixerimus conclusionem illius textus verificari etiam in bigamia interpretatiua, & sic huiusmodi bigamos esse priuatos omni clericali priuilegio, tamen hoc explicatur, & limitatur, vt verum sit de bigamia ex defectu sacramenti, non vero de bigamia propter solum affectum intentionis cum opere subsequuto; vnde non verificatur in casu in quo matrimonium cõtractum cum vidua, vel ab alio corrupta sit nullũ. Quamuis verò isti sint bigami quantum ad effectum promotionis ad ordines sacros, non tamen quantum ad effectum amittendi omne priuilegium clericale. Nam textus *d. cap. vn. de Big. in hoc lib.* loquitur simpliciter de bigamis, qui scilicet vel verè, vel interpretatiuè sunt, aut censentur tales simpliciter. Tales verò sunt qui validè ducunt viduam, aut ab alio corruptam, in quibus matrimonij sacramentum datur, sed quodammodo imperfectum, & patiens defectum sacramentalis significationis vnius Christi, cum vna Ecclesia, & quidem virgine. Et de talibus etiam scilicet, qui ducunt viduam, aut ab alio corruptam loquitur *cap. Quisquis.* 84. *dist.* ad cuius declarationem data fuit illa *decretal. vn. de big. in hoc lib.* Sed bigami, qui solum sunt tales secundum quid non ob defectum sacramentalis significationis, sed propter affectum intentionis cum opere subsequuto, non comprehenduntur sub illa decretali, quæ cum sit pœnalis strictè debet interpretari. *cap. Pæna, de pænit. dist. p.* Nam quando actus ex impedimento iuris non tenet, voluntas non habetur pro facto, vt *l. inter omnes.* §. *penul. ff. de furt. &* §. *Placuit. Instit. de oblig. & cap. In audientia, de sent. excom.* Hinc est, quod iura prædicta nõ debent extendi ad casum in quo matrimonium cum vidua, vel ab alio corrupta sit nullum; quia in hoc casu non adest bigamia etiam interpretatiua nisi secundum quid, & minus propriè. Et ita tennerunt Io: And. *cap. Joannes sup. eod. tit. & d. cap. vn. de bigam. in hoc lib.* Io: Mon. Io: And. Dom. *num.* 6. Franc. *in fin.* Capella Tholos. *dec.* 234. Reuerendiss. Fagnan. *cap.* Nuper à nobis, *numer.* 23. *& seqq. de Bigam.*

9. Et ideo si Subdiaconus, vel Religiosus professus contrahat matrimonium cum vidua, quod nõ per hoc perdat priuilegium clericatus, vel immunitatis, *ad dict. cap. vnic. de Bigamis* tenent Io: Mon. Archid. Guliel. de Monte Laud. Dom. & Franc. Capella Tholos. & Fagnan. locis citatis. Quamuis quantum ad hanc partem dici debeat, sub *cap. illo vnic. de big.* (vt etiam ibid. adnotaui) non comprehendi nisi Clericos in minoribus constitutos, cum ordinati ad maiores ordines non possint non esse personæ Ecclesiasticæ, & priuilegiatæ, vt ibi docent Gloss. Hostien. Archidiac. Domin. Franc. & alij Gloss. *in cap. Quisquis dist.* 84. & ibi Archid. & Præpos. Ad hoc igitur vt Clericus coniugatus amittat priuilegium ex eo quod duxerit viduam, necesse est quod matrimonium sit validum.

10. Sed & necessarium est, quod matrimonium sit cõsummatum, ex matrimonio enim rato, sed non consummato nõ incurritur bigamia, quæ illa est, quæ clericum priuat priuilegio clericali. Matrimonium enim nonconsummatum non est sufficiens ad repræsentandam vnionem Christi cum Ecclesia per Incarnationis mysterium, ac proinde matrimonium non consummatum non est sufficiens ad tollendam perfectam significationem Christi cum Ecclesia. Nam qui plura contraxit matrimonia, si vnum solum consummauit nõ diuisit carnem suam in plures vxores. Igitur multiplex matrimonium cum pluribus initum nisi sit cum pluribus consummatum non inducit bigamiam, & irregularitatem ex consequenti, nec Clericalis priuilegij priuationem,

nem, vt habetur ex *cap. fin. dist.* 34. *& cap. Debitum*; *& cap. fin. de bigamis*, & docent ibid. Canonis & D. Th. 4. *dist.* 23. *qu.* 3. *n.* 1. *q.* 1. *ad* 3. & ibid. Palud. *qu.* 4. *ar.* 2. *num.* 10. *&* 11. Syluest. *v. Bigamia in princ.* Armilla *num.* 21. *in fin.* Tabien. *qu.* 3. *in fin.* Petrus Soto *lec.* 18. *de matr.* Conat. Clem. *Si furiosus de homic. part.* 1. §. 2. *num.* 2. *vers.* 1. Ledesma *de matrim. q.* 66. Sanchez *l.* 7. *disp.* 83. *nu.* 4. *ar.* 3. *concl.* 5. Quidquid dixerit in contrarium Magister *dist.* 27. quem omnes reprobant *ex dict. cap. Debitum*.

11. Et hoc verum est nedum de bigamia vera, aut interprætatiua, sed etiam de similitudinaria, quæ contrahitur ex eo quod professus contrahit matrimonium. Quidquid enim in contrarium dixerit Rosella *v. bigamia num.* 2. & Montagna *de irregular. q.* 4. *num.* 1. *&* 4. *& qu.* 6. *num.* 7. dicendum est, quod licet in *cap. Quotquot.* 27. *q.* 1. solius voti transgresio expresse consideretur, tamen textus ille ex alijs citatis, in quibus expresse ad bigamiam requiritur copula interprætari debet, & præcipuè *cap. fin. de bigamis*, in quo est sermo de Clerico in sacris ordinato contrahente matrimonium, & ponderatur nedum voti transgresio per initum matrimonium, sed etiam copula per quam matrimonium consummatur. Et propterea, quod nec similitudinaria bigamia incurratur sine copula tradiderunt, *cap. Nuper de Bigamis*. Butr. *num.* 7. Pancra. 3. Tabien. *v. bigamia qu.* 3. Richard. 4 *d.* 27. *ar.* 4. *q.* 1. & ibi Palud. *qu.* 4. *ar.* 2. *num.* 12. Nauarr. *cap* 27 *num.* 195. Petrus de Ledesma *qu.* 66. *de matr. art.* 3. *conclus. antep. nul.* Ludou. Lopez 2. *par. cap.* 22. *in pr. specie irregular.* Sanchez *d. disp.* 83. *num.* 5.

12. Multa verò cum disputent DD. vt explicent quomodo consumatur matrimonium, vt videre est, apud Sanchez *d. q.* 83. dicendum est matrimonium non consumari, & perfici nisi per emisionem saltem seminis virilis intra vas fœminæ. Quamuis in foro externo præsumptio huius consumationis oriri posit, ex multiplici alio externo facto Sanchez vbi sup. *num.* 7.

13. Sic igitur in nostro casu Clericus coniugatus non perdet priuilegium clericatus ex eo, quod non cum vnica, sed cum pluribus contraxerit, si cum vna sola matrimonium consumauit, & sic carnem suam in plures non diuisit, quia hoc stante non est bigamus, & ideo neque ex bigamia priuilegio clericali priuatus. Sanchez *l.* 7. *de matrim. disp.* 46. *num.* 3.

14. Verum bigamia incurritur etiam ex matrimonio inito cum vna, si illa non sit virgo, sed vel vidua, vel corrupta. Nam in textu ad non perdendum clericale priuilegium requiritur, quod matrimonium sit initum cum vnica, & virgine, & vtrumque horum copulatiuè requiritur, vt hic DD. aduertunt.

15. Hoc verò adeò ampliatur, vt ab hac bigamia non excuset ignorantia, sed sufficiat vxorem fuisse non virginem, quando assumpta fuit, licet à Clerico assumente virgo crederetur, vt hic aduertunt Gloss. *in ver. virginibus*, Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 2. Hæc enim bigamia non oritur ex delicto, sed ex defectu significationis sacramentalis, qui æquè in matrimonio cum corrupta inuenitur siuè ignorantia, siuè scientia adsit. Copula verò huiusmodi habita cum ignoranter corrupta satis est volnntaria, & actus humanus, cum sit ex deliberato consensu, & sufficit consensus in copulam, & eo magis quod qui inijt matrimonium cum ignoranter corrupta, nisi velit fieri religiosus tenetur eam cognoscere, eique debitum reddere, & sic ex quo validum matrimonium inijt non obstante ignorantia corruptionis vxoris, sic satis liberè consensit in cognitionem corruptæ, eamque licet corruptam voluntariè cognoscit. Vnde hunc esse bigamum interpretatiuè saltem, & propterea irregularem dixerunt Richard. *in* 4. *dist.* 27. *ar.* 4. *q.* 1. Palud. *q.* 4. *ar.* 2. *n.* 11. Sotus *q.* 3. *ar.* 1. Ledesma 2. *p.* 4. *qu.* 26. *ar.* 2. Bartol. de Ledesma *de matrim. dub.* 3. Syluest. *v. bigamia in princ.* Armill. *num.* 2. Tabien. *qu.* 3. Turrecrem. *cap. si cuius. art.* 1. *num.* 2. *&* 3. *dist.* 35. *& cap.* 2. *de Bigam.* Io: And. *num.* 7. Butr. *num.* 11. Card. *qu.* 1. Panorm. *num.* 8. Bellam. *q.* 7. *n.* 6. & communiter DD. quos referunt, & sequuntur Sanchez *l.* 7. *de matrim. disp.* 84. *num.* 15.

16. Imo hoc 2. ampliatur, vt sit bigamus, & irregularis qui censetur tamen cum virgine contraxisse, sed à se solo corruptam ducit. Huius tamen oppositum sentiunt ad hunc textum Archid. statim à principio, Anchar. *num.* 5. *quæst.* 1. *& cap.* 2. *de Cler. coniug.* Hostien. *n.* 2. Io: Andr. *in fin.* Imola *n. fin.* Anchar. *n. vlt.* Host. *in sum tit. de Big. q.* 6. Gloss. *in cap. Maritum. v. concubinam dist.* 33. *& cap. Nemo dist.* 32. Sed licet in *cap. Qualis* 30. *qu.* 5. Leo Papa, dicat quod vxor, quæ habenda est secundum legem debet esse virgo casta, & desponsata in virginitate. Et noster textus requirat quod vxor sit vnica, & nihilominus virgo, quia vxor, quæ non fuit ab alio corrupta verè nõ diuisit carnem suam in plures, quæ est ratio ob quam ducens corruptam censetur bigamus ex iuris interpretatione, & fictione. Et quia matrimonium habet vim purgandi præcedens vitium corruptionis, vt ex *cap. Tanta*, qui filij sint legitimi. Et quia hoc matrimonium non continet defectum significationis sacramentalis, cum sit coniunctio viri cum vnica, quæ in plures carnem suam non diuisit, & sic significat coniunctionem Christi cum vnica Ecclesia, ideò ad vitandam bigamiam sufficit quod vxor sit virgo, quia non sit ab alio deflorata, & in hoc sensu intelligi debent iura citata, vt vult Gloss. hic in *v. contraxerint*, & Dom. Franc. *n.* 2. Quod etiam cum D. Thom. 4. *d.* 27. *quæst.* 3. *ar.* 1. ad 2. docuerunt ibid. Richar. *ar.* 4. *q.* 1. Palud. *q.* 4. *ar.* 2. *n.* 10. Sot. *q.* 3. *ar.* 1. D. Anton. 3. *p. tit.* 28. *cap.* 3. Syluest. *v. Bigamia in princ.* Armill. *nu.* 6. Tabien. *quæst.* 3. Gloss. *in d. cap. Qualis v. desponsata.* Gloss. *in cap. Debitum in fin. de big.* Gloss. *in cap.* 2. *de Cler. coniug. in fin.* & ibi Butr. *in fin.* Panorm. *num.* 4. *& d. cap. Tanta, qui fil. sint legit.* Butr. 16. Io: Andr. *num.* 3. Nauar. *cap.* 27. *n.* 195. & innumeri alij, quos referunt, & sequuntur Sanchez *de matrim. l.* 7. *disp.* 83. *num.* 14. Farin. *in praxi part.* 1. *qu.* 8. *num.* 8.

17. Hinc est, quod multo minus priuatur priuilegio clericatus clericus coniugatus, si duxit virginem non ab alio corruptam factam postea adulteram, quamuis etiam notoriè eam postea cognoscat. Nam hic textus non requirit nisi quod vnicam, & virginem duxerit ad hoc vt clericus priuilegijs clericatus potiri posit.

Ca-

Capella Tholos. *dec.64. & dec.235. num.2. & 3.* Clar. *l. 5. §. fin. qu. 36. num. 2.* Cucus *l. 3. tit. 9. num. 18.* Farin. *d. q. 8. num. 8.* Sanchez *de matr. disp. 46. num. 3.* Sanchez *disp. 84. num. 14.*

18. Nec obstat quod cognoscens vxorem adulteram sit bigamus interprætatiuè ex quacumque ignorantia cognoscatur vxor adultera. Imò quod hoc verum sit etiam si vir vxorem adulteram verè pendente lite cogitur cognoscere Ecclesia præcipiente, vt docuit D.Th.4.*dist.27. qu.3. ar.1. qu.3.* ad quartum & plures alij, quos referunt & sequuntur Sanchez *d.disp.84. num.17.* Flam. *de resig.benefic.l.5.qu.3.num.189.* Quia hoc est verum quantum ad effectum incurrendi irregularitatem, non verò quantum ad effectum, vt Clericus coniugatus priuetur omnino priuilegijs Clericorum, quia ad hoc ex ista decretali requiritur vt duxerit non virginem non verò sufficit, quod ductam virginem, & postea adulteram cognoscat, vt citati DD. tradunt, & sic non valet argumētum ab irregularitate ad priuationem priuilegij clericatus.

19. Imò ex eo quod Clericus viduam, vel ab alio corruptam ducat non perdit priuilegium respectu temporis matrimonium hoc antecedentis; vnde si ante tale matrimonium aliquod delictum commisit, respectu talis delicti gaudet priuilegij foro, non obstante, quod ex bigamia subsequuta illud amiserit, quia ad gaudendum foro spectatur tempus delicti commissi, *arg. l. 1. ff. de pœn.* Bal. *l. affinitatis in f. C. communia de success.* & ita in terminis nostris docent Clar. *§.fin.q.36. num.11.* Cucc. *lib. 3. tit.9. num. 19.* Barbos. *in l. Titia.35. num.33. ff. solut. matrim.* Sanchez *l.7. de matrim. disp. 46. num.4.*

20. Secundum requisitum est, vt Clerici coniugati deferant tonsuram, & vestes clericales. In Clerico autem coniugato vtrumque horum requiritur copulatiuè, vt patet ex hoc textu, & ex Concil. Trid. *sess.23. cap.6.* Dom. *in cap. si Iudex inf. de sent. excom.* Imola *in cap.* Io: *num. 3. de Cler. coniug.* Couar. *Practic. cap.31. num.7.* Bellet. *disq. Cler. p.1. tit. de fau. Cler. §. 8 num.10.* & alij communiter. Nomine verò tonsuræ intelligitur corona, quam clerici deferunt in capite. Ab hac verò deferenda excusat caluities, quæ reddit coronam impossibilem, vel alia similis causa, Farinac. *qu. 8. num. 67.* Sanchez *d. disp. 46. num. 9.* Fermos. *cap.2. q.11. num.1. de for. compet.* Capella Tholos. *dec. 104.* Clarus *lib.1. §. fin. qu.36. n.17.*

21. Quantum verò ad Clericorum vestes, multa dici possent: videantur sancita per Pontifices, & Concilia, *21. q. 4. per totam cap. penult. imo tot. tit. de vit. & honest. Cleric & Clem.2. eod. tit. & Concil. Trident. sess. 4. cap. 6. de reform. & sess.22. cap.1. & Constit. Sixti Quinti Cum sacrosanctam, quæ est 92. in Bull. Rom.* Et quia in hoc sacri canonis potius prohibendo, quam statuendo processerunt, & quia etiam aliud est loqui de necessitate vestitus clericalis in ordine ad beneficia obtinenda, vel ad euitandas pœnas aliquas, & aliud est loqui de eadem necessitate in ordine ad non amittendum priuilegium canonis, & fori, nunc modo nos loquimur de hac necessitate.

22. Ponderant verò Dom. *num. 5. &* Franc. *num.2.* quod textus in plurali dicit vestes, & colligunt necessarium esse, quod Clericus coniugatus omnes vestes, quia nimirum omnes vestes eius extrinsecæ debent esse honestæ, & clericales apparere, vt clericali priuilegio gaudent. Quod colligunt etiam ex *cap. si iudex, inf. de sent. excommun.* Couar. *pract. cap.31. num.7.* Farin. *p. prima praxis. q.8. num.65.* Sanchez *l.7. de matrim. disp.46. num. 5.* Azor. *p.1. l. 13. cap. vlt. q. fin.*

23. Propterea aliqui voluerunt, quod Clericus coniugatus vt fruatur priuilegijs debeat deferre vtramque vestem talarem, seu longam vsque ad talos. Ita enim voluerunt Moscouius *de maiest. mil t. Eccl. l. 1. p.2. c. 2.* Venerus *in exam. Epis. l.5. cap.5. num.2.* Cæpolla *cons.11. num.30.* Sed contrarium sentiunt alij volentes sufficere quod altera ex vestibus, scilicet, vel tunica, vel pallium sit talare, licet altera sit breuior, & non tegat genua. Ita tenent Garzias *de benefic. par.3. c.1. num.23.* Nouar. *in nou. iure Pontif. conc.117. nu.6.* Diana *p.4. tr.1. res.91.* Fermos. *cap.2. de for. compet. quæst. 9. num. 1.*

24. Sic, quod Clericis, qui degunt in villis sufficiat si deferant vestem lungam vsque ad medios crures dum in forma diferat à laicali declarauit 1. Congr. Episc. & Regul. in Altamuren. 16. Maij 1589. & Rauen. 8. Aug. eiusdem anni. Et quod constit. Sixti V. non comprehendat Clericos villarum seu itinerantes, & quod istis sufficiat si deferant vestem, quæ pertingat ad mēsuram palmi circiter supra pedem, & infra genua declarauit eadem S. Cong. in Vlissiponen. 20. Octob. 1589. & in Conuersanen. 20. Feb. 1590.

25. Alias verò adeo iudicatur necesse, vt omnes vestes sint honestæ, vt inter has etiam numeretur capucium siue pileus. Ideo Capell. Tholos. *dec. 228.* refert in Archiepiscopatu Tholosano decisum fuisse, vt quidam clerici coniugati capti per curiam secularem non remitterentur ad Ecclesiasticam, quia deferebant capucium plurium colorum, & hoc mutat habitum clericalem.

26. Verum dicendum est, quod cum habitus Clericorum non sit à iure diffinitus, illæ dicuntur clericales vestes, & honestæ, quæ à communi vsu, & consuetudine illius prouinciæ, in qua comorantur, fuerint admissæ; & propterea eas gerendo Clericus non priuatur canonis, vel fori priuilegio, ex eo quod gerat habitum clericalem, Gloss. *in cap. penult. de vit. & honest. Cler.* Et in *Clem.1. ver. sæculari, de elect. & in cap. si quis virorum, 30. dist. & in cap. summa.21. q.4.* Card. *in clem.2. ad fin. de vit. & honest.* Panorm. *in cap.1. de Apost.* Alex. *cons.149. num.12. l. 6. & consil. 8. col. fin. lib.1.* Farinac. *d.q.8. num. 69.* Prob. hic ad *Mon. num.4.* Couar. *pract. cap.31. num. 7. vers.4.* Clarus *§. fin. tit.9. num.71. & 74.* Azor. *instit. iur. par.p. lib.13. cap. vlt. qu. fin.* Sanchez *l.7. de matrim. disp 46. num.6.* & ex Clar. *loco citato* benè aduertit Farin. *d. num.69.* quod ad videndum an Clericus incedat, vel non incedat, in habitu, & tonsura, videndum est an ille, qui in aliquo habitu incedit, si videatur in populo, prima facie iudicabitur clericus, vel potius laicus. Couar. etiam vbi supra, hoc declarans ait, quod in habitu clericorum attenditur non laicorum consuetudo, sed clericorum. Et ideo Clerici coniugati dicuntur incedere in habitu clericorum, si ijs vtātur vestibus,

bus, quibus alij Clerici coniugati vti solent, licet differant ab illis, quibus vtuntur Clerici in sacris ordinati, vel beneficiati. Sic enim attendi debet consuetudo eiusdem generis personarum, non verò diuersarum, & hæc consuetudo in totum clericalem habitum definiet. Imo si ex legitima præscripta consuetudine, vt clerici coniugati etiam non deferendo clericalem habitum privilegio fori gauderent talis consuetudo valeret, vt post Fulgos. *cons. 224. col. 1. & Boss. tit. de for. compet. n. 130. & Couar. dict. cap. 31. num. 7.* aduertit Farin. *d. q. 8. num. 69.*

27. Sed quid dicendum de vestibus interioribus. Grat. *discep. 229. num. 20.* vult quod clericorum vestis tam interior, quam exterior debeat esse clericalis, aliter non gaudeat priuilegio clericis concesso. Et Capella Tholos. *dec. 253.* refert, quod quidam clericus coniugatus cum vnica, & virgine, qui portabat vnam saupalandam planam de caditio, desuper totam planam, excepto quod circa collum circumquaque erat vnum coletum latitudinis quatuor digitorum, & vltra de colore liuido, siue blauo, cuius coloris erat foderata dicta saupalāda & cordulæ 5. vel 6. saupalandæ erant etiam blaui coloris; cum verò hic clericus fuisset captus à Curia sæculari, Curia Ecclesiastica iudicauit eum non debere remitti, sed posse à Curia sæculari iudicari. Sed primò indubitatum esse debet, quod vbi vestis interior non appareat, etiam si sit laicalis non priuat clericum coniugatum priuilegijs clericatus, vt docent Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 1. Io: And. Anchar. *num.* . . Sanchez *l. 7. de matr. disp. 46. nu. 5.* Pax Iord. *lib. 10. tit. 37. num. 19.* Et hoc probatur ex *Clem. 2. de vit. & honest. Cleric.* in qua expressè prohibetur Clericis publicè ferre vestes laicales, de quibus ibi. Sed præterea considerari debet, & distingui status ab honestate illius, & sic distingui debet quid sit necessarium Clerico ex honestate ad vitandas alias pœnas iuris, & præcipuè latas in *d. Clem. 2. de vit. & honestat. Cleric.* & quid sit necessarium ad conseruationem status clericalis secundum substantiam, & ad vitandam pœnam priuationis priuilegiorum clericatus. Neque enim Clericus ex inhonestate vitæ absolutè perdit statum & priuilegia clericatus, sed per Iudicem Ecclesiasticum punitur. Ideò ad hūc effectum sufficere debet, quod exterior vestis sit clericalis. Et licet textus in plurali dicat vestes, sicut dicit textus in *cap. Si Iudex inf. de sent. excomm.* intelligitur de vestibus exterioribus. Quod si istæ accidētaliter sint mutatæ in aliquo, dum maneat substantia vestis in figura, & colore hoc sufficit, dum habitus non sit ita mutatus, vt deferens appareat laicus. Vnde dato quod vestis interior laicalis sit, & appareat, si non apparet notabilitèr, non sufficit ad priuandum clericum statu clericali, vt notat Dom. *n. 5.* Non debet verò censeri, quod vestis interior laicalis notabiliter appareat, si per spatium quatuor digitorum apparet, sed solum si vestis clericalis ex vna parte ita sit breuis, & interior laicalis tàm latè patens, vt sic indutus non appareat clericus. Cæterum absolutè sufficit si clericus est ita indutus, vt distinguatur simpliciter à laicis, licet aliquid vanitatis laicalis ostendat. Pro hac enim à Iudice Ecclesiastico, non à laico puniendus erit. Et quod caligæ non veniant nomine vestis, & ideò, quod Clericus deferens caligas diuersorum colorum nō perdat priuilegium, ex Capell. Tholos. *dec. 52.* & Ricc. tradit Fermos. *cap 2. de foro comp. quæst. 11. num. 3.*

28. Verum vt habetur ex *Clem. 2. de vit. & honest. Cler.* rationabilis causa excusat clericum a delatione habitus: est verò rationabilis causa vel infirmitas, Capell. Tholos. *dec. 104.* Decian. *tract. crim. tom. 1. l. 4. cap. 9. num. 109.* Sanchez *dict. disp. 46. num. 9.* vel paupertas, Barbos. *cap. 6. sess. 23.* Conc. Trid. *num. 22.* vel quia de nocte vadit, Farinac. *dict. qu. 8. num. 67.* vel necessitas, vt quia incedit per partes infidelium, aut inimicorum, & vniuersaliter quælibet rationabilis causa. Gloss. *in cap. Clerici de vit. & honest. Cler. &* Gloss. *in Clem. 2. eod. tit. in verb. rationabili.* Barbosa *dict. num. 22. & de off. Episc. alleg. 9 num. 16.* & apud eum Vgolin. Ricc. & Squillante. Bellet. *disq. cleric. De fauor. cleric. §. 8. num. 17.*

29. Sed etiam paucitas materiæ excusat, nimirum breuitas temporis, nam cum clericus deponens habitum ex causa in breui duratura, & ad effectum illum reassumendi statim opere finito, non tam dicitur dimisisse habitum, quam eo se expoliasse ad commodius aliquid agendum, Cucus *l. 5. tit. 9. num. 69.* Capell. Tholos. *dec. 104.* Sanchez *dict. disp. 46. num. 8.* Fāgnan. *cap. si quis num. 20. de foro compet.* Barbosa *dict. cap. 6. sess. 23.* Trident. *num. 22.* Nam nec est necesse quod die noctuque habitum clericalem deferat, neq; quod deferat illum in priuato intra domum, sed cum extra incedit, & tunc cum homines extra proprio cuiuscumque generis habitu vti solent. Videantur de his, quæ habent DD. ad textum in cap. *Ne Cler. vel mon.* & quæ scripsi *tom. 3. de stat. quæst. 189. ar. 8. inspect. 3. à num. 317.* de necessitate quam habent Religiosi vt temere habitum non dimittant.

30. Clericus verò coniugatus dimittendo habitum perdit priuilegium clericale, sed non inamittibiliter, quia reassumendo habitum illud reaquirit, vt hic tradunt Monac. *num. 1.* Probus *num. 4.* Anchar. *num. 1. & 3. qu. 6.* Panorm. *cap. Clericus el. 2. n. 4. & cap. fin. num. 11. de vit. & honest. cler.* Alex. *cons. 149. num. 7. vol. 6.* D. Antonin. *3. p. tit. 24. cap. 1. in princ.* Tabien. *v. excom. 5. casu 1. num. 27.* Sanchez *l. 7. de matrim. q. 46. num. 19.* Fagnan. *cap. magnus de oblig. ad tacit. n. 81.* Dom. *S. fin. n. 7.* Franc. *& cum num. 6.* Syluest. *v. excom. 6. num. 4.* Pax Iordan. *lib. 11. tit. 3. num. 26.* Clar. *dict. q. 36. num. 15.* Farin. *d. quæst. 8. num. 68.* Nam cessante causa, cessat effectus. *l. generaliter. C. de Episc. & Cler.* Nec debet tolli humanitas iustę pœnitentiæ. *l. si quis libellus. C. de appell. & cap. si quis libellus. 2. q. 6.* Ideo clericus, quod suo facto perdidit, suo facto recuperat. *arg. cap. Qui sæpè sup. de elect. in hoc 6.* Et ex verbis huius textus id colligitur, ibi, *Eos gaudere nolumus priuilegio clericali.* Hæc enim verba solum exercitium respiciunt. Et ideo Sac. Congregat. Episc. & Regul. in Orien. 31. Iul. 1590. declarauit clericum priuatum habitu, & priuil. co quia non inseruiebat Ecclesiæ, si velit iterum inseruire Ecclesiæ cui fuit adscriptus, & habitum deferre, & tonsuram, debere reintegrari; & sic priuatio priuilegij clericalis intelligitur quoad posses-

possessionem, non quoad proprietatem. Nau. *cons. 62. num. 6.* & sic *cap. Clericus el. 2. de vit. & bon. cleric.* de clerico, qui dimissa tonsura duxerat vxorem, dicitur, quod iterum tondeatur. Vnde Panorm. ibi *num. 4.* colligit priuilegium clericale non perdi inamissibiliter

31. Verum quidem est, quod si clericus tempore dimissionis habitus commisit delictum, si præueniatur à Iudice laico, & sententietur, vel capiatur ante reassumptionem habitus, hæc reassumptio non iuuabit illum, quantum ad illa, in quibus clericus qui dimisit habitum fuit præuentus à Iudice laico, Fagnan. *dict. cap. Magnus num. 82. & cap. proposuisti n. 27. de for. compet.* Capell. Tholos. *dec. 144. & 147.* Neuo *cons. 50. nu. 3.* Farin. *d. q. 8. num 66.* Ideo S. Congr. Conc. vt refert Fagnan. *d. cap. Magnus num. 73.* in vna Nuscana cum dubitatum fuerit, an clericus coniugatus, qui post dimissum habitum & tonsuram clericalem deliquit, & pro eo delicto in Curia sæculari citatus, & condemnatus fuit, deinde reassumpto habitu & tonsura Ecclesiæ inseruire cœpit iuxta decretum Conc. Trid. *sess. 23. cap. 6.* possit à iudice laico post delictum commissum iudicari, & puniri. S. Congregatio censuit non posse propter idem delictum in carcerem conijci aut personaliter distringi, modo non reassumpserit habitum in fraudem. Iudex igitur potest processui finem imponere, & contra illum realiter procedere, iuxta doctrinam Io: And. *in cap. vn. de oblig. ad rat.* Et verba illa decisionis modo non reassumpserit habitum in fraudem, vt notat idem Fagn. non important, vt qui habitum reassumpsit animo euitandi iudicium sæcularem possit indistinctè in eo foro personaliter distringi, sed solum si persona fuerit præuenta, puta quia positus in carcere aufugit, aut dimissus fuit sub fideiussione. Tunc enim de fraude constare dicitur, quantum pertinet ad personalem districtionem, quemadmodum de ea cõstare dicitur quoad bona quando causa est præuenta. Et ita etiam post Steph. Vveyms. *consil. 9. numer. 15.* tenet etiam Barbos. *ad cap. 6. sess. 23. Concil. Trident. numer. 43.*

32. Sed Farin. vbi sup. addit, quod in dubio reassumptio habitus præsumitur facta in fraudē quod vbi fraus præsumitur in reassũptione habitus cessat priuilegiũ clericale, Capell. Thol. *d. decis. 144.* Neuo *d. cons. 50. n. 3.* Clarus *q. 36* Capon. *concl. 97. num. 112.* Sed hoc iuxta prædicta explicari debet. Verum è contra, quod per primam capturam non possit dici facta præuentio, sed quod clericus coniugatus dimisso habitu captus à Iudice laico, si fugiat à carceribus, & reassernat habitum clericalem se dederit in pristinam libertatem ex Them. Velas. *tom. 1. alleg. 46. per tot. contra Cabedum, &* Mart. *de iurisd. p. 3. c. 32. num. 41. part. 1. dec. 58. num. 8.* deducit Barbos. *de off. Epis. alleg. 12. nu. 19.* cui consentit Fermos. *cap. 2. de for. compet. qu. 14. num. 5.* Iudex enim laicus tanquam incompetens non potest Iudicem Ecclesiasticum præuenire, *cap. proposuisti de for. competen.* sed in contrarium valdè vrget *cap ex parte el. 2.* & ideo standum est dictis *n. super.*

33. Ex his verò sequitur quod clericus coniugatus cum vnica, & virgine, mortua vxore, si deferat tonsuram, & habitum, & Ecclesiæ inseruiat recuperat omne priuilegium quod clericis non coniugatis conuenit. Quia huiusmodi priuilegium non erat extinctum, sed suspensum, Io: And. & Archid. hic Dom. *§. fin. nu. 5.* Franc. *num. 4.* Panorm. *c. Clericus el. 2. n. 4. de vit. & bon. Cler.* Sanchez *l. 7. de matr. disp. 46. num. 30.* Clar. *d. q. 36. num. 13.* Cucc. *l. 3. tit. 9. n. 67.* Et quod clericus coniugatus cum vnica, & virgine ordinatus 4. minorib. mortua vxore non debeat impediri reassumere habitum clericalem, & inseruire Ecclesiæ, & promoueri ad ordines maiores, declarauit Sac. Congreg. Regul. in vna Baren. 3. Iunij 1597.

34. Quæritur verò vlterius an Clericus coniugatus dimittens habitum & tonsuram sit ipso iure priuatus priuilegijs clericalibus: licet verò iuxta antiqua iura ad hoc vt Clericus ob dimissionē habitus clericalis perdiderit priuilegiũ canonis esset necessaria trina Episcopi monitio, *cap. In audientia, cap. Contingit, sup. de sent. excom.* Nunc tamen in Clerico etiam non coniugato post decretum Conc. Trid. *sess. 23. cap. 6.* hæc monitio non est necessaria, sed sufficit, quod Clericus de facto habitum, & tonsuram dimiserit, & continuo incedat in habitu laicali, & publicè laicus iudicetur, vt declarauit Sac. Cong. Concil. apud R.P.D. Fagnan. *cap. si quis num. 21. de for. comp.* & tenet Cuccus *l. 3. instit. tit. 9. num. 66.* Zech. Marius Antoninus, Ricc. Squillant. Vgol. quos sequitur Barbos. *dict. cap. 6. sess. 23.* Concil. Trid. *num. 22. & de off. Episc. all. 12. n. 21. 3. illat. part. 1. tit de fauor. Cler. §. 8. num. 7.* Eadem, & potiori ratione idem dicendum est de Clerico coniugato, tùm ex hoc textu, tùm ex *d. cap. 6. sess. 23. Conc. Trid* Nam horum priuilegiorum priuatio non iniungitur vt pœna, sed ex natura rei consequitur ob defectum conditionis, sub qua Ecclesia vult Clericos huiusmodi gaudere priuilegijs, & ideo ea conditione manifestè deficiente, cessat ex natura rei hoc priuilegium, vt hic notat Dom. *§. fin. num. 1.* & tradunt Panorm. *in cap. Ioannes num 2. de cler. coniug.* Angelus *v. excommunicatio 5. num. 22.* Cuccus *l. 3. Inst. tit. 9. n. 67.* Bossius *tit. de foro compet num. 128.* Clarus *l. 5. §. final. q. 36. num. 19.* Sanchez *l. 7. de matrim. disp. 46. num. 19.* R.P.D. Fagnan. *cap. Contingit el. 2. de sent. excomm. num. 17.*

35. Et quidem hoc sine dubio procedit vbi dimissio habitus clericalis sit manifesta; sed vbi hoc sit controuersum, quia vel qualitas habitus sit controuersa, vel quia sit controuersum an dimissio habitus sit continua, & non ex rationabili causa, dicendum est Iudicis Ecclesiastici esse hoc decernere, quia hæc causa ex sui substantia spiritualis est & Ecclesiastica, sicuti ad Ecclesiam spectat determinare qualitates habitus Clericalis, & ita declarasse Sac. Congreg. Concilij refert R.P.D. Fagnan. *cap. si quis n. 21. de for. competent.* Vnde hoc etiam docuerunt Dom. *hic. §. fin.* Cæpolla *cons. 11. num. 30.* Farin. *d. q. 8. num. 34.* Couar. *pract. cap. 33. num 1.* Scacc. *de iud. l. 1. cap. 13. num 88.* Mascard. *de probat. concl. 639. n. 8.* Grat. *discept. 190. num. 3.* Layman. *l. 4. tr. q. 9. cap. 7. n. 6.* Diana *p. 1. tr. 2. res. 27.* Seraphin. *dec. 742. num. 5.* Palaus *tom. 2. disp. vnica p. 4. num. 7.* Marius Anton. Armendar. Molina, Latter. & alij, quos refert, & sequitur Barbos. *d. c. 6. sess. 23. Conc. Trid. n. 24.*

n. 24. *c.* 6. *de off. Epiſ. alleg.* 12. *nu.* 16. Fermoſ. *cap.* 2. *de for. compet. q.* 9. *nu.* 5. Bonac. in Bull. Conc. *diſp.* 1. *p.* 16. *ſec. prima p.* 6. *nu.* 32.

36. Quamuis vero Dom. hic §. *fin.* & Franc. *n.* quos ſequitur Farin. *d. nu.* 34. dixerit, quod ſi Iudex ſecularis ſtatim denudato capite videat à ſe captum non deferre tonſuram, poſſit denegare remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum, eo quod allegatio delationis tonſuræ ſit calumnioſa, tamen conſiderari debet, quod ſi contra allegatur cauſa rationabilis, vel alicuius infirmitatis, vel alicuius neceſſitatis, ob quam præcipue pro breui tempore omiſſa fuit tonſura, ſiue ex quacunque cauſa res reddatur dubia, cognitio huius ad Iudicem Eccleſiaſticum eſt remittenda, Quamuis etiam Iudex laicus pro informatione ſuæ conſcientiæ, & vt videat, an teneatur captum remittere ad Iudicem Eccleſiaſticum, poſſit aliquam ſummariam informationem de hoc accipere.

37. Tertium requiſitum ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. eſt quod Clericus coniugatus ex deputatione Epiſcopi alicui Eccleſiæ inſeruiat. Quamobrem tenetur Epiſcopus Clericum prima Tonſura initiatum, & id petentem alicuius Eccleſiæ ſeruitio deputare, prout fuiſſe deciſum in vna Valentina 28. Martij 1628. refert Barboſa *d. cap.* 6. *nu.* 29. Et hanc deputationem fieri debere Ordinationis tempore, ita vt Clericus tunc adſcriptus, non poſſit amplius adſcribi dicunt Gatz. *de benef. l.* 2. *c.* 5. *nu.* 101. Barb. *d. cap.* 6. *num.* 33.

38. Mandatum vero Epiſcopi requiri expreſſum voluerunt Menoch. *de præſump. l.* 6. *præſ.* 76. *nu.* 41. & Cened. *lib.* 1. *q.* 4. *nu.* 24. & 26. ſufficere vero ſi ſit oretenus datum dixit Ricc. *in praxi Eccleſ. dec.* 602. *in p. edit-alias reſol.* 525. Squillante *cap.* 7. *nu.* 5. Barboſ. *d. cap.* 6. *num.* 5. Sed hoc mandatum non eſſe de neceſſitate, quia non cenſeatur tanti momenti, vt eo deficiente Clericus priuetur priuilegio fori declarauit S. Cong. Concilij, prout refert R. P. D. Fagnan *cap. Si quis de for. compet. num.* 22. ſicut etiam ſufficit ſi Clericus alIæ Eccleſiæ inſeruiat, quam illi ad cuius ſeruitium deputatus fuit, vt declarauit eadem S. Cong. apud eumdem ibid. Et propterea, quod ſufficeat, quod Clericus ſeruitium præſtet in diuinis tenuerunt Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neap. dec.* 111. *nu.* 5. & *dec.* 154. *nu.* 2. Nouar. *concl.* 92. *nu.* 5. Squillante de priuil. Cler. *cap.* 7. *nu.* 14. Sell. *cap.* 18. *nu.* 22. quos ſequitur Barb. *d. cap.* 6. *nu.* 32. Qui addit per S. Cong. 28. Martij 1628. deciſum fuiſſe Clericum incedentem in habitu, & tonſura, & deſcriptum in Catalogo Clericorum, qui in Synodo Diœceſana obedientiam præſtitit Ordinario, & per paruas vices in choro, & in proceſſionibus interfuit, attentis circumſtantijs gaudere debere priuilegio fori, quamuis alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi non inſeruiat, vel beneficium Eccleſiaſticum non habeat. Et ita tenendum eſt, quidquid in contrarium ſenſerint Carolus de Graſſ. *de effect. Cleric. eff.* 1. *nu.* 1177. & Barb. *de off. Epiſ. all.* 12. *num.* 14.

39. Et debet conſiderari, quod licet Clerici adſcripti alicui Eccleſiæ, ſi non inſeruiant, debeant ad id compelli, etiam per priuationem habitus, ſi opus ſit, vt declarauit S. Cong. Epiſ. & Regul. in vna Caiet. 22. Ianuar. 1596. Tamen Præsbyteri, & Clerici ſuauiter induci debent ad frequentandas Parochias, & ad præſtandum auxilium pro cantu diuinorum officiorum, ſed non cogi, ſi alias ad id, non ſint obligati, vt decreuit eadem S. Cong. in Senogalica 19. Aug. 1579. Quæ in Caranzaren. 10. Martij 1587. etiam declarauit Clericos inſeruiẽtes Cathedralibus gaudere priuilegijs etiam ſi expreſſe alicui Eccleſiæ non ſint adſcripti. Et in Catanzaren. 3. Aug. 1592. voluit, quod Clerici non inſeruientes Eccleſijs poſt debitas monitiones priuandos eſſe priuilegijs. Ex quo colligitur neceſſariam eſſe præuiam monitionem ad hoc, quod ex defectu ſeruitij Clericus ſit priuatus priuilegijs Clericalibus.

40. An vero conſuetudine poſſit obtineri, vt Clericus, qui defert tonſuram, & habitum gaudeat priuilegio etiam ſi non ſit adſcriptus alicuius Eccleſiæ ſeruitio, vel illi non deſeruiat; R. P. D. Fagnan. *d. cap. ſi quis, de for. compet. à num.* 59 loquens de ſimili conſuetudine exiſtente Mediol. latè probat eam non ſubſiſtere, & *nu.* 71. concludit S. Congreg. declaraſſe eam non eſſe obſeruandam. Verum declaratio iſta data in caſu ſingulari, non præindicat regulæ vniuerſali, & virtuti quam habet conſuetudo rationabilis, & legitimè præſcripta, derogandi legi poſitiuæ etiam ſi illa præteritæ conſuetudini derogauit iuxta, *textum in cap. fin. de conſuetud.* prout etiam latius dixi *cap.* 1. *de conſuet. in hoc* 6. præcipuè *q.* 1. *art.* 11. & 12. Imo in propoſito noſtro, & in fortioribus terminis, vt dictum eſt *nu.* 26. quod valeat conſuetudo, vt Clericus coniugatus gaudeat priuilegio fori etiam ſi non deferat tonſuram, & veſtes Clericales voluerunt Fulgoſ. *conſ.* 224. & *l.* 1. Boiſſ. *tit. de foro competen. num* 130. Couar. alios allegans. Practic. *cap.* 31. *numer.* 7. Quos ſequitur Farinac. *dict. queſt.* 8. *num.* 69.

41. Quartum requiſitum addit Pax Iordan. & alij, vt ſcilicet Clericus non ſit negotiator, ſed hoc eſt commune etiam Clericis non coniugatis. Et de hoc late diſſerui *tom.* 2. *de ſtat. qu.* 187. *art.* 2. *à nu.* 145. Vbi *num.* 215. *in fin.* dixi etiam Clericis coniugatis eſſe prohibitam mercaturam, ſeu negotiationem. Quamuis, quia ex neceſſitate licita eſt, hæc cauſa neceſſitatis facilius inueniri poſſit in Clerico coniugato habente familiam, quam tenetur alere. Et in hoc ſenſu verum eſt, quod dicit Franc. §. *fin. nu.* 5. ſcilicet quod Clericus coniugatus ex negotiatione non perdit priuilegium.

42. In ſecunda vero parte textus decernitur, clericos coniugatos cum vnica, & virgine, & deferentes tonſuram, & veſtes clericales gaudere duplici priuilegio, ſcilicet Canonis ſi quis ſuadente. 17. *qu.* 4. & fori. Sed quantum ad fori priuilegium ſolum exprimitur, quod clericus coniugatus hoc priuilegio gaudet, cum agitur contra illum de crimine, ſiue criminaliter, ſiue ciuiliter. Et ita in hoc conueniunt DD. omnes.

43. Qui tamen diſputant, an huiuſmodi clericus gaudeat priuilegio fori in cauſis merè, & purè ciuilibus. Et gaudere exiſtimant Franc. §.

Et cum nu. 4. Lapus *all.* 118. *ad fin.* Angel. *Instit. de nuptijs* §. §. *illud nu.*5. Diana *p.* 1. *tr.* 2. *resol.* 50. Bonac. *de cens. in Bull. Cœnæ disp.* 1. *q.* 16. *p.* 3. *num.*3. Carol. de Grass. *effect.* 1. *num.* 182. Borell. Cæpol. Zunard. Marta, Ricc. Mascard. apud Barbosam *dict. cap.*6. *sess.* 23. Conc. Trid. *n.*44. Bollet. *disquis. Cler. pr.p. tit. de fauor. cler.* §.8. *n.*9. Nouar. *qu. foren. p.* 1. *qu.*79. *num.*2. Ciarlim. *l.* 1. *controu. cap.*63. *n.*34. Diana *pr.p. tract.* 2. *ref.* 50. *& p.*4. *tract.* 1. *ref.*78. Palaus *tom.* 2. *tract.* 12. *disp. vn. p.*2. *num.* 2. quorum sententiam sequuta fuit Sac. Congr. Immunit. in vna Regien. 17. Iunij 1631. cuius decisionem in terminis referunt Ciarl. *d. cap.* 73. *num.* 38. & Barb. *de off. & potest. Episc. alleg.* 12. *n.* 25. vbi etiam ponitur Epistola 5. Cong. ad Episc. Regien. dictæ decisioni conformem. Sed ex hoc textu oppositum videtur colligi. Nam cum expressè textu decernat hos clericos gaudere priuilegio fori dum contra eos agitur de crimine siuè criminalitèr, siuè ciuilitèr, dum subdit, quód in cæteris nullo potest gaudere priuilegio, colligitur eos non esse exemptos à laici iurisdictione dum agitur contra eos merè ciuiliter. Et ita declarasse S.Congreg. Concilij referunt R.P.D. Fagnan. *cap. Proposuisti n.*28. *de for. comp. & ex sell. cap.* 18. *num.*27. Barbos. *ad d. cap.* 6. *num.* 44. Vbi refert hoc idem declaratum fuisse à S. Congr. Regul. die 20. Februarij 1618. Nisi alicubi sit consuetudo, vt huiusmodi Clerici sint exempti etiam in merè ciuilibus, vt est in Regno Neapol. Et ita hanc partem sustinent Io: Andr. hic *num.* 2. Anchar. *num.*4. Dom. §. *fin. num.*7. Panorm. *cap.* Io. *sup. eod. tit. n.* 3. & *cap.* 2. *num.* 7. *de for. compet.* & ibi Imola *num.* 5. Arct. *num.* 1. Syluest. *v. Clericus* 1. *qu.*6. Tabien. *v. Clericus* 5. *n. penult.* Farin. *in praxi qu.*8. *num.*7. Azor. *pr.p. lib.* 13. *cap. vlt. qu. fin.* Sanchez *l.*7. *de matrim disp.*46. *num.* 22. Couar. *pract. cap.* 31. *n.*6. Barbosa *de offic. Episc. all.* 18. *num.* 25 Fagnan. *vbi sup.* Et apud istos quamplures alij. Et certè videtur quod textus noster consideret, quod delictum principaliter respicit personam, quæ si sit Ecclesiastica debet esse exempta. Et ideo textus vult vt Clericus coniugatus habens requisita nõ possit à Iudice laico puniri, vel in persona, vel in rebus pro delicto, quod est personale. Sed contractus reales principaliter respiciunt rem, & accidit eos fieri vel à clerico, vel à laico, ideo de obligatione, quæ est ex contractu expressè non loquitur textus, dum eximit Clericum à foro laici, sed solum de obligatione, quæ oritur ex delicto. Nihilominus quia *cap. Nullus* 2. 11. *q.* 1. *&* 2. *sup. de for. comp. in antiq.* quod dicitur desumptum ex Concil. Paris. absolutè vult Clericos nedum non posse destringi, sed nec posse condemnari à Iudice laico; & huic canoni innititur in hoc textu Bonifacius Octauus; Nec appareat vnde Bonif. voluerit coarctare priuilegium fori ad causas, vbi agitur de delicto, ideo hic articulus apud me manet dubius, quia verbum *& in cæteris* benè referri potest ad cætera priuilegia clericalia à priuilegijs canonis, & fori distincta.

44. Sed data sententia, quæ vult Clericum coniugatum non esse exemptum in ciuilibus dubium est, an Iudex laicus possit pro causa merè ciuili hunc Clericum incarcerare? Sanchez *dict. disp.* 46. *num.* 23. post Montaluum, Couar. & Gutier. affirmat, eo quia Iudex conijciens in carcerem clericum coniugatum ad executionem contractus vel sententię merè ciuilis; cum in hoc iudicio sit Iudex competens, non ponit manus violentas in Clericum, & ideo non incidit in canonem, si quis suadente diabolo. 17. *q.* 4. Verum contrarium declarauit Sac. Cong. Concilij apud R.P.D. Fagnanum *in dict. cap. Proposuisti, n.* 28. *de foro compet.* Nam de iure communi personæ clericorum sunt exemptę à laicorum iurisdictione, *cap. Nullus* 2. *sup. de for. compet. in antiq.* Ex quo verò canones voluerint (si hoc voluerunt, cũ & hoc negent plures citati) Clericum coniugatum subdi laico Iudici in causis realibus, & merè ciuilibus, non per hoc subdiderunt illi Clerici personam, vt possit illam distringere. Et ideo quod Iudex laicus nec in causa, vel pro causa merè ciuili possit carcerare clericum coniugatum habentem requisita huius textus, & Conc. Trid. dixerunt hic Anchar. *num.* 4. Franc. §. *fin. Cum num.* 2. Lap. *alleg.* 41. *num.* 110. *& all.* 118. pauló post *princ.* Card. *cap. Ex parte q.* 3. *eod. tit.* & ibi Imola *num.* 3. Syluest. *v. Clericus* 1. *qu.* 6. Tabien. *v. Clericus* 5. *n. penult.* Farin. *d. q.* 8. *n.* 7. Fagnan. *d. cap. Proposuisti n.*27. Sed & etiã aduertendum, quod si ante contractum matrimonium, Iudex Ecclesiasticus prius Clericũ citauerat, ratione præuentionis potest causam cognoscere etiã merè ciuilem, quia hoc fert vis præuentionis in causa. Imó vt dictũ est *n.* 19. pro delicto commisso ante matrimonium, vel ante dimissionem habitus, & tonsuræ clericalis non potest clericus coniugatus puniri à laico iudice; è contrà verò multis citatis DD. Sanchez *dict. disp.*46. *num.* 10. vult quod Clericus coniugatus vt gaudeat priuilegio fori debeat detulisse vestes clericales tempore delicti commissi nec satis sit illas postea assumere. Sed oppositum probatum est supra *n.* 30. Ex reassumptione enim, habitus recuperatur priuilegium fori amissum cessante fraude, nisi Iudex laicus præuenerit vt est explicatum. Imò aduertendum non esse fraudem, si Clericus assumat iterum habitum, cum animo perseuerandi in illo, licet occasio, seu motiuum ex parte volentis fuerit ne capiatur à laico. Sed fraus erit, si adæquata causa finalis fuerit fugere iudicium laici, & sic reassumere habitum vt gestandum solum quantum opus fuerit, ad tale iudicium fugiendum. Imò quod Clericus non habens requisita Concil. Trid. si adhuc publicè se gerit vt Clericus, possit ab Episcopo puniri, & habeat tunc locum præuẽtio, docuit R.P.D. Fagnan. *cap. Odoardus, num.* 25. *de solut.*

45. In tertia parte textus decernitur Clericum coniugatum etiam habentem requisita eiusdem textus, in cæteris, nimirum præter priuilegium canonis 17. *q.* 4. & fori vbi agitur de crimine nullo alio gaudere priuilegio clericali, & sic se habere tanquam merè laicum. Gloss. *in casus positione*, Io: Andr. *num.* 2. Dom. §. *fin. num.* 3. Franc. *num.* 3. Butr. *cap. Io: n.* 16. *sup. eod. tit.* & ibi Imola *num.* 17. Lambert. *de iure patron. l.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *ar.* 3. *num.* 4. Flamin. *de resign. l.* 4. *q.* 2. *num.* 100. Couar. *Pract. cap.* 31. *num.* 9. Sanchez *l.* 7. *de matrim. disp.* 46. *num.* 12. Fagnan. *cap. Vt priuilegia nu.* 31. *de priuil.* Bellet. *dict.* §. 8. *num.* 11. Et ideo talis

Cle-

Clericus, nec est immunis quoad gabellas, munera, secularia, collectas, & alia regalia, vt hic tradunt DD. Panorm. *d. cap. ex parte*, Couar. *dict. cap.* 31. *num.* 9. Bellet. *d. num.* 11. & apud eum Guido Papa Graff. Ricc. Nat. Costa. Nec potest esse Vicarius Episcopi in spiritualibus, licet possit esse in temporalibus, nec potest esse delegatus ad causam spiritualem, nec potest interesse diuinis tempore interdicti, nisi adsit in contrarium consuetudo, nec aliquo alio clericali priuilegio gaudet, vt hic docent Gloss. & alij.

46. Quamuis mortua vxore vnica, & virgine quam habebat, si incedat in tonsura, & habitu, & Ecclesię inseruiat recuperet omnia priuilegia, quæ prius non erant extincta, sed suspensa. Io: And. hic *v.* 2. Archid. *num.* 1. Dom. *§. fin. num.* 5. Franc. *num.* 4. Couar. *pract. cap.* 31. *n.* 8. Cuccus *l.* 3. *Inst. tit.* 9. *num.* 67. Sanchez *dict. disp.* 46. *num.* 29. Bellet. *dict.* §. 9. *num.* 12.

47. An verò vxor clerici coniugati huiusmodi gaudeat priuilegio fori, affirmant Io: Mon. hic Dom. § *fin. num.* 3. Barb. *num.* 7. Syluest. *v. Excommunicatio* 9. *casu.* 5. *num.* 21. Tabien. *v. excom.* 5. *casu* 18. *qu.* 7. *num.* 8. Cuccus *d. tit.* 9. *num.* 20. Panorm. *cap.* 2. *num.* 7. *de foro compet.* & ibi Imola *num.* 3. Felin. *num.* 30. Aret. *num.* 10. *post Gloss. in cap. Clericum el.* 1. *v. Clericum.* 11. *q.* 1. & *cap. Eos, qui, v. eos dist.* 2. Nam generaliter vxor sortitur forum viri. *l. cum quædam puella. ff. de iurisdid. omn. ind.* & priuilegium exemptionis concessum clericis extenditur ad earum vxores. *l.* 2. *C. de Epis. & eorum Cler.* Sed hoc alij negant ex eo, quod priuilegium fori sit personale. Io: Franc. hic *in fine.* Butr. *cap.* 2. *de for. comp. num.* 6. & ibi Neuo *n.* 21. Sanchez *l.* 7. *de matrim. disp.* 47. *num.* 5. Verum sicut alia priuilegia non sunt ita personalia vt non se extendant ad vxorem, ita de hoc dici potest, quod ad vxorem se extendat. Hoc certum, quod mortuo viro clerico, vxor non gaudet priuilegio fori, sicut nec viro viuente gaudet priuilegio canonis, Sanchez *dict. disp.* 47.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*
2 *Quid nominis distributionum.*
3 *Materia distributionũ est quodlibet pecunia æstimabile.*
4 *Essentialis ratio distributionum quotidianarum est vt sint stipendium pro actuali interessentia singulis diuinis officijs, & num.* 7.
Non est necesse vt dentur quotidiè, sed quod dentur pro quotidiano seruitio. num. 4.
5 *Non est necesse vt in distributionibus seruetur eadem rata.*
Distributiones quæ fiunt pro aliquibus horis tantum non sunt propriè quotidianæ. num. 5.
6 *Quid si distributiones integræ dentur inseruientibus per* 15. *dies.*
7 *Diffinitio distributionum quotidianarum.* 7.
8 *Cur dicantur quotidianæ, & beneficia manualia, & victualia.*
9 *Distributiones propriè non veniunt sub nomine fructus, aut reditus, aut prouentus beneficij.*
Damnatus ad restituendum fructus non est damnatus ad restituendum distributiones. n. 9.
Priuilegiatus ad percipiendum fructus in absentia non percipit distributiones. 9.
Distributiones non augent corpus beneficij, nec in eius valore computantur. 9. &
Sunt reditus casuales. num. 9.
10 *Largo modo dicuntur fructus, & iuxta subiectam materiam sub eo nomine veniunt.*
Non intelligitur reseruata pensio super distributionibus. num. 10.
11 *Intellectus, cap. Cum non deceat, de elect. in hoc lib.*
Exceptiones aliquando fiunt declarationis causa. num. 11.
12 *Intell. cap.* 2. *de priuil. in hoc lib.* 12.
Distributiones sunt fructus Ecclesiastici, sed non propriè sunt fructus beneficati. n. 12.
13 *Sunt eodem modo emolumenta Ecclesiastica.*
14 *Distinguuntur à mensa capitulari.*
15 *In Ecclesijs vbi non sunt nisi distributiones istæ sunt loco præbendarum.*
16 *Distributiones institutæ de iure positiuo; & ad quem finem.*
17 *Ordinatæ à Concil. Trid.*
18 *Ad quem finem introductæ.*
Qualiter non sit simonia nec peccatum adesse diuinis officijs ob vtile temporale. num. 18.

Tit. III. De Clericis non residentibus in Ecclesia, vel præbenda.

Cap. Consuetudinem.

1. DEcretalis ista sedes est materiæ quotidianarum distributionum, eamque Gloss. & DD. diuidunt in quatuor partes, in quarum prima reprobat consuetudinem, in secunda statuit distributiones non posse percipi nisi ab interressentibus diuinis officijs, in tertia statuit pœnam contrafacientibus, & in 4. extendit dispositionem ad emolumenta funeralia. Sed mihi videtur, quod decretalis nobis præbeat decem conclusiones, seu regulas generales totam distributionum materiam comprehendentes.

REGVLA PRIMA.

2. PRimò igitur quidditatem distributionum explicans, ait distributiones quotidianas nuncupari beneficia manualia, seu victualia. Merito autem emolumenta, quæ in Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesijs tribuuntur interressentibus diuinis officijs dicuntur distributiones, quia seruata distributiua iustitia, iuxta cuiuscumque Clerici merita, & laborem tribuuntur. In iure autem aliquando dicuntur distributiones simpliciter, & absolutè, *cap. fin.* §. *si autem inf. de concess. præbend. & in Clem.* 2. *de ætat. & qualitat.* sed sæpius, & regulariter appellantur distributiones quotidianæ, *cap. licet, de præben. cap. fin. de rescript. sup. in hoc lib. cap. cum non deceat de elect. cap. fin.* §. *adijcimus, de sent. excomm. in hoc eod. lib. Extrauag. Postulasti, de præbend.* Conc. Trid. *sess* 21. *c.* 3. *& sess.* 24. *cap.* 12. Et in hac decret. In qua etiam dicuntur beneficia manualia, & victualia.

3. Harum verò distributionum materia

 non

non est sola pecunia, sed quodcumque aliud pecunia æstimabile, quod interresentibus diuinis officijs datur ad eorum sustentamentum, vt hic aduertit Dom. *num.* 1. & manifestum est ex extrauag. *Cum nonnulla* 11. *de preben.*

4. Verum cum multa sint emolumenta, quæ in Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs distribuuntur Clericis, in hoc consistit forma substantialis, & essentialis differentia distributionum quotidianarum, quod sunt stipendia data quotidie pro nocturnis, & diurnis horis, & officijs, vt dicitur in præfata extrauag. *Cum nonnulla de preben.* Illa tamen dictio quotidie causaliter debet intelligi, vt sit sensus, quod distributiones, vel stipendium, quod pro quotidiano seruitio, & nõ pro menstrua, vel hebdomadali, sed pro quotidiana interresentia præstita in Ecclesia, non in vna vel pluribus horis canonicis aut missa, sed in omnibus, & singulis tam nocturnis, quam diurnis partibus diuini officij tribuitur ad ratam cuiuscumque partis eiusdem officij diuini. Neque enim de ratione distributionum quotidianarum, est quod distributio fiat singulis diebus, sed sufficit si fiat quocumque tempore etiam in fine anni, dum tamen fiat pro quotidiana interresentia præstita in Ecclesia, die, noctuque in diuinis officijs, vt ex hoc textu probant Achil. de Grass. *dec.* 12. *de preben.* Cas. de Grass. *d. vn. num.* 8. *de Cler. non residen.* Seraphin. *d.* 1140. *num.* 2. Mandos. *in prax. signaturæ Gratiæ, rubr. de pens. vers. distributiones*, Rota *dec.* 135. *num.* 7. *p.* 10. *recent.* Fagnan. *cap. olim num.* 49. *de verb. signif.* Mourta *de distrib. p.* 1. *q.* 4. *num.* 11. & alij communiter.

5. Non est verò necesse quod in huiusmodi distributionibus quotidie seruetur eadem rata, sed auctior portio potest assignari pro aliquibus diebus festiuis, vel pro aliquo officio, seu officij parte, vt post Put. *dec.* 363. *num.* 6. *l.* 2. dixit Rota *dec.* 135. *num.* 9. Imò si contingerit, quod in aliqua Ecclesia ex statuto, aut consuetudine fieret distributio solum pro aliquibus diebus, aut aliqua officij parte tantum, licet hæc distributio propriè non posset dici quotidiana, si pro officio aliquorum dierum tantum fieret; esset tamen ad instar distributionum quotidianarum iudicãda, si fieret principaliter & primo pro actuali seruitio tunc præstito. Tunc enim participes illius nõ essent absentes, sed soli illi parti diuini officij interresentes, pro quo esset statuta. Et sic præcipua & essentialis ratio distributionum huiusmodi est, quod non fiat pro canonico, vel beneficio, vel officio simpliciter & absolutè, sed pro actuali seruitio, & interressentia diuinis officijs vel parti illorum statuta, & ordinata. Secus verò dicendum esset, si distributio fieret absolutè pro seruitio diuino, sed cum hac conditione vt sufficeret interresse parti illius puta vni horæ, vel pro vno die, aut hebdomada, aut mense, ad hoc vt Clericus integram distributionem accipere posset. Non enim propriè quotidianæ distributiones dici possunt quæ dantur inseruientibus pro parte, ac si inseruirent pro toto. Rota *dec.* 330. *num.* 5. *p.* 1. *diuers.* & *dec.* 1148. *part.* 3. *l.* 3. *diuersorum.*

6. Et licet Rota *dec.* 162. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* distributiones quotidianas iudicauerit esse etiam si beneficiati diuidantur in duas partes, quarum vna resideat per quindecim dies, & lucretur distributiones integras, & alia per alios 15. dies, per quos etiam lucretur integram partem, atque ita ob mutuum seruitium nunquam dicantur absentes. Imò licet Beneficiatis applicetur vnum membrum redditũum, & quilibet administret membrum suum, & colligat fructus illius, cum hoc fiat solum pro maiori commoditate colligendi fructus, quos non sibi, sed Ecclesiæ colligat, & de eis non participet nisi pro rata seruitij. Tamen considerandum est, hæc esse vera ad intentum illius Rotæ obtinendum, quod erat, vt huiusmodi distributiones non deberent computari in valore beneficij, & in pensione reseruata super fructibus; & redditibus, & prouentibus. Nam huiusmodi distributiones ad modum quotidianarum iudicandæ sunt, tamen propriè & in rigore aliqualiter deficiunt a natura, & proprietate distributionum quotidianarum.

7. Et ex his colligitur propria diffinitio distributionum quotidianarum quæ est, vt sint stipendium quod non datur simpliciter Clericis Cathedralium, aut Collegiatarum Ecclesiarum ex titulo, aut beneficio, vel officio quod præstare tenentur in Ecclesijs, sed præter præbendas, aut portiones certas pro beneficio competentes distribuntur pro diurno actuali seruitio, seu interresentia in diuino officio, tam nocturno, quam diurno, ad ratã cuiuslibet partis eiusdem diuini officij iuxta statuta, seu cõsuetudines earumdem Ecclesiarum, vt clarè colligitur ex hac decretali, & ex extrauag. *Cum nonnulla* 11. *de prebend.* & *cap. olim de verb. signif.* & Conc. Trid. *sess.* 21. *c.* 3. & *sess.* 24. *cap.* 12. & docent communiter DD.

8. Hinc est, quod vocantur distributiones quotidianæ, quia dantur pro diurno labore. Dicuntur beneficia manualia, quia dantur ad manum ijs, qui diuinis officijs intersunt: vel quia pendent, & tribuuntur à manu distribuentis illas eis, qui Ecclesijs inseruiunt, & pro ratione seruitij. Appellantur beneficia victualia, etsi enim propriè non sint beneficia, sunt tamen emolumenta victualia, quæ dantur pro victu inseruientium actu in diuinis officijs. Nuncupãtur etiam stipendium, & merces laboris, & operis impensi in vinea Domini, & multa alia similia dicuntur communitèr à DD. de his distributionibus, ex eo quia dantur, & pro actuali seruitio, & ad ratam seruitij actualis, & interresentiæ cuiuslibet diei, & partis diuini officij.

9. Colligitur primò distributiones quotidianas non venire sub nomine redditũum, seu prouentuum, seu fructuum beneficij, *cap. licet de preben. cap.* 2. *de priuil. in hoc sexto* Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reform.* quia distributiones quotidianæ debentur ratione actualis seruitij, prouentus verò, seu redditus, aut fructus beneficiorum debentur ex titulo beneficij. Vnde est, quod condemnatus ad restituendum fructus beneficij, nõ per hoc tenetur restituere distributiones quotidianas, vel è contra, vt colligitur ex Concil. Trid. loco citato, nisi gratia materiæ aliud dici debeat. Verall. *decis.* 29. *p.* 2. *Loter. l.* 1. *q.* 39. *n.* 26. Moneta *par.* 1. *p.* 6. *num.* 11. Barbos. *de Canon. cap.* 21. *num.* 6. sicut nec damnatus ad restituendum distributiones tenetur restituere fructus.

Gonz.

Gonz. ad reg. 8. *Cancell.* §.7. *num.* 10. Barb. *dict. num.* 6. & apud eum Macig. & Garzia, sic neque priuilegiatus vt in absentia possit percipere fructus beneficij potest percipere distributiones quotidianas, vt ex hoc cap. & *cap.* 2. *de priuil. infr.* in hoc lib. colligunt DD. omnes, vnde in impetratione beneficij certi valoris distributiones quotidianæ non continentur ad effectum eas exprimendi. Rota *dec.* 8. *de præben. in nou.* & *dec.* 79. *num.* 2. *par.* 4. *recent.* Respectu enim regulæ de exprimendo valore beneficij distributiones non computantur inter fructus. Curtad. *dec.* 6. *num.* 6. *de præbend.* Et quod distributiones quotidianæ non computentur inter fructus beneficij vacantis etiam si Canonicatus non haberet alios fructus, dixit Sac. Congr. Regul. 1630. Auellino 29. Nouemb. Ideo distributiones istæ nec augent corpus beneficij, nec habent cum illo communicationem. Rota *dec.* 24. *nu.* 9. & 10. *par.* 8. *recent.* Et propterea Rota *dec.* 330. *num.* 1. *par.* 1. diuersorum firmauit regulam, vt appellatione fructuum etiam residentibus debitorum, vel dari solitorum non veniant distributiones quotidianæ, & quod aliud sit residentia, & aliud interresentia, vnde fructus qui dantur residentibus alij sunt, & separati à distributionibus quotidianis. Istæ enim sunt redditus casuales & incerti; pendent namque, & exitum habent ex incerto fortunæ actualis ministerij & operis, & diuiduntur pro rata seruitij inter eos, qui diuinis officijs intersunt, nec attinent ad corpus *Præbendæ*. Fagnan. *cap. licet num.* 5. & 17. *de præben.* Non ergò propriè sunt prouentus, vel redditus, vel fructus beneficiorum. Fructus enim propriè sunt illi, qui deductis oneribus percipi possunt etiam ab absentibus, vt post Gomezium, Puteum, Mohed. & Achil. tradit Gonsalez *ad reg.* 8. *Cancell.* §.7. *num.* 163. Et ideo quod distributiones quotidianæ non veniant nomine fructuum beneficiorum ex hoc textu, & ex *cap. licet* 32. *de præb.* & *cap. fin.* 6. *In illis inf. de concess. præbendæ* tradiderunt Couar. *l.* 3. *var. c.* 13. *num.* 7. Ripa *in cap. Cum M. Ferarien num.* 16. *de constit.* Paris. *de resig. benef. l.* 2. *q.* 2. *n.* 30. Azor. *p.* 2. *l.* 7. *cap.* 7. *qu.* 2. Sanchez *respons. moral. l.* 2. *c.* 2. *dub.* 89. *n.* 2. Moneta *de distribut. l.* 1. *q.* 6. *n.* 12. Redoau. *de spolijs q.* 3. *num.* 3. Fagnan. *cap. licet n.* 5. & 17. *de præb.* Oldrad. *cons.* 118. *num.* 1. Paris. *cons.* 33. *n.* 4. & 5. *l.* 4. Loter. *de re benef. l.* 1. *c.* 39. *n.* 22. Gonz. *vbi sup.* Rota *dec.* 8. *n.* 1. *de præb. in nou.* & *dec.* 133. *num.* 1. & 2. *de sent.* & *re iud. in antiq.* Cassad. *dec.* 6. *n.* 6. *de præb.* Put. *dec.* 480. *num.* 3. *l.* 2. Cæsar de Grass. *dec.* 5. *n.* 1. *de præb.* Rota *dec.* 130. *n.* 1. *p.* 1. & *dec.* 1170. *l.* 3. *part.* 3. *diuers.* & *dec* 483. *n.* 1. *p.* 3. *recent.* & in Romana pensionis 10. Iun. 1588. coram Card. Pamph. & in Calagurirana pensionis 20. Decembr. 1589. coram Peña, & in Sosten. fructuum 27. Martij 1613. coram Matesauedo. Barbosa *de Canonicis cap.* 21. *num.* 6. Rubens ad *dec.* 576. *num.* 1. *par.* 4. *tom.* 3. *recentiorum*, & apud istos quamplures alij, quod ad hunc textum aduerterunt Franc. *num.* 2. & Prob *ad Mon.*

10. Verum est, quod distributiones quotidianæ largo modo fructus beneficiorum dici possunt, quia in Cathedralibus, & Collegialibus Clerici ius habent ad percipiendas distributiones si diuinis officijs intersint. Rota *d.* 24. *nu.* 15. *par.* 8. *rec.* Put. *dec.* 233. *n.* 3. & 4. *l.* 1. *in correctis.* Et inter valorem fructuum, & fructus distinguũt quidam, sic enim Rota *dec.* 33. *n.* 2. *de sent.* & *re iudic.* & *dec.* 39. *num.* 1. *de Præbend. in antiquis*, quam sequitur Fagnan. *cap. Grauis num.* 84. *de restit. spoliat.* dixit distributionem computari in valore fructuum, computandas tamen esse in fructibus per Mohed. *dec.* 6. *n.* 2. & 3. *de præb.* & Rotam *dec.* 1170. *num.* 2. *p.* 3. *diuers.* Veritas tamen est, quod propriè distributiones quotidianæ non sunt fructus beneficij nisi remotè, quia proximè dantur beneficiato non ratione beneficij, sed ratione actualis seruitij, quia tamen supponunt titulum beneficij, ideo etiam largè loquendo dicuntur beneficij fructus. Ex quo sequitur, quod secundum subiectam materiam aliquando sub nomine fructuum beneficij distributiones quotidianæ intelligi debeant, nimirum v.g. in fauorabilibus vbi dispositio aliter esset inanis, vt si aliter priuilegiũ esset inutile, & nullius effectus. Dom. *cap. Præsenti. num.* 19. *de off. ord. in hoc* 6. Probus *hic ad Mon. num.* 60. & 64. Later. *l.* 1. *cap.* 39. *num.* 27. quos sequitur Barbos. *de Canon. cap.* 21. *num.* 7. Vbi etiam quod hodie nullo casu intelligitur reseruata pensio etiam super distributionibus, siue omnia emolumenta in distributionibus consistant, siue in eorum parte aliqua, nisi hoc sit expressum.

11. Videtur enim quod in *cap. Cum non deceat* 30. *de elect. in hoc lib.* distributiones quotidianæ computentur inter fructus, quia ibi decernitur quod venienti ad Sedem Apostolicam pro imminentis electionis instructione dentur integrè fructus beneficiorum exceptis quotidianis distributionibus, cum enim exceptio sit de regula, videtur quod sub fructibus contineri debeant distributiones, quæ excipiuntur. Sed sæpè exceptiones dantur ad maiorem declarationem, & ad tollendas cauillationes, & ambiguitates, & propterea in eo textu, *ne quis ex eo* quod textus vult eum qui pro negotio electionis accedit ad Sedem Apostolicam recipere integrè fructus beneficij, vellet ex hoc eum percipere distributiones, arbitrans eas computari inter fructus, propterea textus hos exclusit.

12. Distingui etiam posset inter fructus beneficiorum, & fructus ecclesiasticos, & dici, quod licet distributiones quotidianæ propriè non sint fructus beneficiorum sunt tamen fructus Ecclesiastici quia debiti Ecclesiasticis ex causa ecclesiastica, scilicet ex interressentia diuinis officijs; nam certè vt aduertit Moneta *p.* 1. *q.* 7. *n.* 10. Bonif. VIII. *in extrau. vn. de Decim. vers. Et quia*, inter prouentus Ecclesiasticos numerat distributiones Ecclesiasticas. Sed obstat, quod idem Bonif. VIII. *cap.* 2. *de priuil. in hoc lib.* vult quod studentes Romæ recipiant integrè prouentus suos ecclesiasticos, & tamen distributiones quotidianas non percipiunt, vt ibi aduertit Gloss. *in vers. integrè* & habetur clarè ex eodem Bonif. VIII. *cap. fin. de rescript. sup. in hoc lib.* Sed dicendum est discrimen esse inter prouentus Ecclesiasticos absolutè, & inter prouentus suos ecclesiasticos. Quia enim distributiones quotidianæ non debentur nisi ratione actualis seruitij præstiti in Ecclesijs, sunt quidem absolutè prouentus Ecclesiastici, seu fructus, aut reditus, sed non

sunt

sunt prouentus sui idest beneficiati ante præstitum seruitium, sed prouentus debiti beneficiato ratione beneficij sunt prouentus beneficiati ex eo, quod est beneficiatus, & ideo sunt prouentus sui, & de his loquitur textus in *d. cap. 2. de priuilegijs*, & sub his prouentibus suis ecclesiasticis non continentur distributiones quotidianæ, quæ tamen absolutè sunt prouentus ecclesiastici, vt dicitur *d. cap. vn. de decimis*.

13. Hinc est quod licet Moneta *p.1.quæst.7. num. 14.* existimet, distributiones venire sub nomine emolumentorum, tamen melius dicitur, quod nec propriè dicitur, quod sint emolumenta beneficiati, nec propriè beneficiatus dicere potest absolutè, quod sint emolumenta sua, quia illi non competunt ratione beneficij absolutè, nisi valdè remotè, & in aptitudine, & in potentia, quia nec habet proximum ius ad illas, sed solum ius potentiale, vt scilicet possit illas habere si actualiter inseruierit, & quia habet ius ad inseruiendum in Ecclesia, & sic ad lucrandas distributiones. Absolutè tamen loquendo distributiones huiusmodi sicut sunt ecclesiastica emolumenta, sic sunt Ecclesiastici fructus, aut prouentus, aut redditus.

14. Colligitur secundò, distributiones quotidianas distingui à massæ grossæ fructibus, aut prouentibus, aut emolumentis, aut distributionibus. Licet enim in aliquibus Cathedralibus, aut Collegiatis præter præbendas distinctas, & cuilibet canonico, aut alias beneficiato in illis Ecclesijs appropriatas, & separatas, detur etiam mensa quædam capitularis, & communis, quæ singulis ad ratam distribuitur vel singulis annis, vel singulis mensibus, aut hebdomadibus iuxta harum Ecclesiarum vsum, quæ massa communis dicitur massa grossa, seu grossi fructus. Nihilominus vt hic habet Gloss. *in v. receperint*, quam sequuntur omnes DD. distributiones huius massæ non sunt distributiones quotidianæ, quia huius massæ distributiones debentur ratione beneficij capitularibus, seu collegialibus, & sequuntur naturam præbendarum, & dantur etiam absentibus ex iusta causa, seu dantur non assiduè interressentibus dummodo sint præsentes, aut residentes verè, vel fictè fictione iuris. Et ideò de his distributionibus non loquitur hic textus, vt tradunt hic DD. & Panorm. & alij in *cap. de cætero de Cler. non resid.* & Gloss. *cap. licet de præbend.*

15. Colligitur tertiò, quod vbi dentur Cathedrales, aut Collegiatæ in quibus non sunt præbendæ distinctæ, sed sola massa communis, ex qua Clericis illarum Ecclesiarum dantur portiones ad ratam, iam in illis Ecclesijs non dantur alij prouentus, aut fructus, quam distributiones. De iure autem huiusmodi distributiones pro præbendis habendæ sunt, alias esset Canonia, siue præbenda, quod inconueniens esset, vt ex *cap. si quis obiecerit. 1. q. 3 & cap. Relatum de præb.* probat Gloss. *hic in v. receperit*, quam sequuntur DD. omnes. Et ita hæ non sunt distributiones quotidianæ, neque de illis loquitur textus.

16. Colligitur itaque quartò de iure positiuo ad promouendum Dei cultum institutas esse quotidianas huiusmodi distributiones, quæ sint beneficia, seu stipendia manualia, & victualia Clericorum in Cathedralibus, & Collegiatis: Quamuis enim de iure diuino sit vt inseruientes Deo in Ecclesijs habeant sustentamentum, quia qui altari seruit, de altari viuere debet. Modus tamen præbendi huiusmodi inseruientibus est de iure positiuo, & ideo de iure positiuo introductum fuit, vt in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs præter præbendas, detur massa quædam communis redditum Ecclesiasticorum, quæ non distribuatur nisi actu inseruientibus ad ratam horarum diuinarum, & missarum, vt Clerici si non ex puro amore Dei saltem ex timore amittendi huiusmodi quotidiana alimenta non negligant diuinis officijs interresse. Fuit verò hoc ab antiquo institutum, sic Iuo Episc. Carnuten. *epist.* 75. fatetur se in sua Diœcesi huiusmodi distributiones introduxisse vt Canonicos negligentes diligentes faceret, & somnolentos vigiles, & vt quos panis interni dulcedo non mouebat panis corporei refectio prouocaret. Et ita de his distributionibus iura decernunt, *cap. De cætero, de Cler. non resid. cap. licet de præben. cap. olim de verb. signific. & in hoc lib. cap. fin. de rescript. & in hac decret. & cap. fin. §. si autem de conceß. præb. & cap. 2. de priuil. & cap. fin. §. adijcimus de sent. excom. Clem. vt ij, de ætat. & qual. & extrauag. com.* 10. & 11. *de præb. & extrauag. com. de decim.* Sed in huiusmodi iuribus distributiones huiusmodi potius supponuntur introductæ ex consuetudine Ecclesiarum, & approbantur. Nam & in hac decret. præcipitur earum obseruantia, & consuetudo contraria improbatur in Ecclesijs, in quibus huiusmodi distributiones introductæ iam fuerant, vel in futurum introducendæ erant, quod factum fuit etiam *cap. fin. §. Adijcimus, de sent. excomm.*

17. Sed ex decreto Conc. Trid. in omnibus Collegiatis, & Cathedralibus vsus distributionum quotidianarum fuit introductum *seß.* 21. *cap.* 3. *& seß.* 24. *cap.* 12. vbi hanc decretalem confirmauit. Et eadem seß. *cap.* 15. dat facultatem Episcopis augendi massam communem vbi illa sit tenuis. Imò *seß.* 22. *cap.* 3. in odium negligentiæ Clericorum alterum genus distributionum instituit. Quomodo verò distinguantur distributiones statutæ *seß.* 21 *cap.* 3. à distributionibus istis ordinatis *seß.* 22. *c* 3. *de reformat.* dicendum est in sequentibus. Et pro Collegialibus nouis adest constitutio *cum sicut* 41. Pij Quarti data 20. Nouemb. 1641.

18. Colligitur vltimò quod finis instituendi distributiones fuit assiduitas, & frequentia diuini cultus, & vt quantum fieri potest nullus Capitularis vnquam desit diuinis officijs, vt habetur ex iuribus citatis, & præcipuè ex hoc textu, & ex Iuone, & decretis Concil. Trid. & adnotauit Gloss. *in princip.* & Rota *dec. 14. num. 16. p. 8. recen.* Ad hunc finem verò conducit non parum concupiscentia istius quotidiani alimenti, & timor illud non lucrandi. Et ideo summè curandum est, vt illæ distributiones non diminuantur, ne hæc diminutio cedat in diminutionem diuini cultus. Ideo S. Congregatio Episcoporum, & Regularium 1590. Troian. 8. Maij 112. dixit permittendum non esse Capitulo vt pro expensis litium, aut aliorum, vtatur distributionibus quotidianis, ob inconuenientia, quæ sequi possunt,

ſunt, & præcipuè ne Eccleſiæ deficiat diuinus cultus, qui de facili deficere poſſet ob earum diminutionem. Concupiſcẽtia enim vtilis etiam temporalis, & timor damni temporalis non ſunt de ſe affectus mali, & ſi in finem honeſtum ordinentur honeſti ſunt. Quod ſi aliquis vel vltimum finem in hoc temporali intereſſe ponendo, vel illud non ordinando in finem honeſtum peccet, hoc prouenit ex malitia perſonali ſic facientis. Nec ideo lex mala eſt, quia quis malè ea vtitur, & ex illa mali occaſionem ſumit. Licet verò ſimonia eſſet, ſi Clericus ex parte operis adeſſet diuinis officijs principaliter propter lucrandas diſpoſitiones; non eſt tamen ſimonia, ſi concupiſcentia huius vtilis ſit ſolum ex parte volentis motiuum ad hoc vt interſit diuinis horis. Imò neque hoc eſt malum ſi ex honeſto motiuo procedat, cum non ſit contrarium bono ſpirituali illud eſſe temporaliter vtile. Sed de his videri poſſunt, quæ docui *tract. de elect. cap. 7. quaſt. 3. per totam*. Vbi etiam probatum eſt non eſſe ſimoniam ex hoc quod intentio lucri temporalis ſit pura conditio ſine qua Clericus non adeſſet choro; quia nec de ſe malum eſt, quod amor vtilis ſit motiuum volendi ex parte volentis: nam imo, & in puriſſimo charitatis amore concupiſcentia vtilis eſt ratio amandi ex parte amantis; amicabilia enim, quæ ſunt ad alterum ſunt ex amicabilibus, quæ ſunt ad nos.

SVMMARIVM.

19 *Nedum Canonici, ſed Aſſitij, ſeu Portionarij, aut Manſionarij ſunt participes diſtributionum.*
20 *Et etiam Canonici ſuper ætate diſpenſati.*
21 *Et etiam ſupernumerarij ſi ruptus eſt numerus.*
22 *Quando cenſeri debeat rumpi numerum Canonicorum dum datur ſupernumerarius.*
23 *Valet conſuetudo, & ſtatutum taxans numerum Canonicorum, & quod impetrans ſupra numerum non habeat diſtributiones.*
24 *Coadiutus ex aſſiſtentia coadiutoris lucratur diſtributiones.*
Coadiutor negligens tenetur ad intereſſe coadiuti. num. 24.
25 *Habenti canonicatum, & dignitatem duplex competit portio.*
26 *Non intereſt an contributiones ſint conſtatæ ex dote dignitatis.*
27 *Intruſo non debentur diſtributiones.*

REGVLA SECVNDA.

19. IN Eccleſijs Cathedralibus, aut Collegiatis tam Canonici, quam alij beneficiati, & Clerici percipiunt diſtributiones. Hoc idem habetur ex *Clem. 2. de ætat. & qualit. & extrauag. Cum nonnulla, l. prima, ſeu 11. de præbend. & ex* Concil. Trid. *ſeſſ. 21. cap. 3.* Et aduertunt hic Dom. *num. 4.* Franc. *num. 4.* Rota *dec. 720. part. 3. recent. in fin.* & reliqui DD. omnes. Intelligitur verò regula de illis Clericis, qui ſunt de collegio, ſeu qui in Eccleſijs præfatis habent aliquod officium, ſeu ius, & debitum intereſſendi diuinis officijs. Rota *dec. 322. n. 8. part. 4. recent.* Quocumque nomine nuncupentur, & ſiue dicantur beneficiati, vt in hoc textu, ſiue Aſſitij, vt in *cap. penult. ſup. eod. tit.* ſiue Portionarij, vt colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 21. cap. 3. & 22. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 12.* ſiue Capellani vt ex *Dec. conſ. 280.* & Petr. Nauar. *de reſtit. tom. 1. l. 2. c. 2. d. 3.* ſiue officiales, vt in Cathed. Mediolanen. teſte Moneta, *p. 2. q. 1. n. 16.* ſiue Manſionarij, vt communiter ferè vbique appellantur. Sic enim & in Martyrolog. Rom. ſub die 14. Aprilis, & 26. Decemb. habetur mentio S. Abundij, & S. Theodori, qui fuerunt Manſionarij Eccleſiæ S. Petri in Vrbe.

20. Extenditur verò primo regula ad Canonicos diſpenſatos ſuper ætate; ex eo enim quod quis diſpenſatus ſuper ætate prouiſus fuit de Canonicatu, Præbenda, fructibus, & ſtallo, debet admitti ad diſtributiones quotidianas prout alij Canonici. Neque enim decretum Concil. *ſeſſ. 22. cap. 4. de reform. & Clem. 2. Vt ij de ætat. & qual.* habet locum in impedito defectu ætatis, nec in legitimè diſpenſato, ſed ſolum in negligente, & volente, ex Gloſſ. *in v. legitimo, in d. Clem.* prout referente Barboſ. *de contr. cap. 21. num. 12. & cap. 37. num. 13. reſoluit* S. Concil. in vna Reatina 10. Iulij 1625. & alia Montis Politiani 13. Ianuarij 1629. & in alia S. Miniati 15. Septembris 1629.

21. Extenditur ſecundò ad Canonicos ſupernumerarios in Eccleſijs, in quibus eſt aſſignatus certus numerus Canonicorum. Sed quia hoc diuerſimodè à DD. explicatur, dic breuiter, quod per receptionem alicuius Canonici ſupra numerum, vel ſoluitur legitimè, & validè numerus, & in hoc caſu, Canonici ſupra numerum recepti percipiunt diſtributiones; hi enim Canonici ſic validè ſupra numerum recepti abſolutè & ſimpliciter ſoluto, & abrogato numero habent ſtatim omnia iura Canoniæ, veluti ſtallum in choro, & vocem in capitulo, atque ideo poſſunt eligere, & eſſe Delegati Papæ, & habere aliorum Canonicorum prærogatiuas omnes. Staphil. *de forma expect. form. 1. num. 8. & 12.* Mandoſ. *reg. 9. Cancell. q. 10. num. 5.* Grat. *diſcept. 867. n. 8. 6. 5.* Monet. *p. 2. q. 1. à num. 4.* Barb. *de Canon. q. 21. num. 15.* Et ideo videndum eſt, an dum Papa iubet aliquem recipi in Canonicum ſupra numerum, deroget expreſsè numero præfixo, an non deroget. Si enim derogat, Canonicus receptus percipit etiam diſtributiones.

22. Cenſetur verò derogare, ſi Papa iubet, vt Canonicus recipiatur cum plenitudine iuris canonicalis, & ideo tunc Canonicus ſupranumerarius diſtributiones percipit. Panorm. *cap. Cum M. Ferrarienſis num. 32. de conſt.* & ibi Felin. *n. 23.* Staphil. *d. Ferrar. 1. ver. Naſcitur etiam alius effectus*. Butr. *in cap. Pro illorum n. 8. de præb.* Grat. *diſcep. 867. num. 6. tom. 5.* Monet. & Barb. *locis citatis*. Secus verò eſt ſi Papa ſimpliciter mandat aliquem recipi. In hoc enim caſu non cenſetur velle præiudicare Canonicis numerarijs, ſed potius velle creare quoddam ius extraordinarium, & præparatorium ad integrum ius recipiendum. Panorm. *d. nu. 32.* Felin. *d. n. 23.* Et addit Panorm. idem dicendum de recepto authoritate legati, qui non poteſt neceſſitare Canonicos ad recipiendum aliquem contra ſtatuta Eccleſiæ, & illius priuilegia, vt per Gloſſ. *in d. cap. Pro illorum, de præben.* Vbi etiam quis fuit receptus expreſsè vt ſupranumerarius, ſignum eſt, quod Canonici

reci-

recipientes noluerunt frangere numerum, & ius integrum de nouo censeri iuxta *cap. dilecto de præben.* & ideo in illo casu receptus distributiones non percipit. Panorm. *d. cap. Cum m. n. 31. de Constit. & ibi* Felin. *n. 23.* Ripol. *n. 188.* Barb. *de Canon. cap. 21. n. 15.* Et idem dicitur vbi fuerit Consuetudo, quod Canonicum non possit administrare iura Canonicæ, nisi prius fuerit installatus vt per DD. in *cap. Cum m.* Vbi Ripa *n. 187.* Et aduertit Steph. *d. forma 1. vers.*

23. Dicitur etiam, de consuetudine communiter seruari, vt creati in Canonicos antequam assequantur præbendam intra numerum non participent de quotidianis distributionibus, nec de aliis obuentionibus canonicalibus. Imo vocentur Canonici in herba. Hujusmodi enim consuetudo valet, sicut valet statutum taxans numerum Canonicorum in præiudicium expectantium, & statutum, quod impetrans Canonicatum vltra numerum non habeat vocẽ in Capitulo,& cum impetranti obstent hæc statuto dehet facere mentionem de vtroque. Nam si Papa rescriberet cum clausula non obstantibus statutis intelligeretur derogatum statuto taxante numerum, non vero statuto inhabilitante ad vocem Gratian. *discep. 867. n. 10. to. 5.* In his ergo standum est consuetudini legitimè præscriptæ & statutis Ecclesiarum, nisi Papa illis deroget. Vbi vero Pontifex sic iubet, vt recipiatur aliquis supra numerum, quod ponit clausulam sine præiudicio antiquorum Canonicorum intelligitur eorum ius præseruatum quantum ad omnia quæ in litteris non fuerunt expressè concessa in præiudicium illorum, vt latè explicat. Gratian. *d. discep.* 687.

24. Extenditur tertiò ad Canonicum, cui datus est coadiutor legitimus, sine simpliciter, siue cum futura successione. Huic enim Canonico sufficit, si interfit diuinis officijs per coadiutorem. Nauar. *conf. 1. alius 2. num. 2. 3. & 6. de Cler. ægrot.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. num. 15. & 119.* Monet. *p. 2. q. 1. num. 22. & seq.* Barb. *de Canon. cap. 21. num. 16.* Vnde est, quod coadiutor tenetur interesse diuinis officijs, alias coadiutus retributiones amitteret, & si id eueniret ex culpa coadiutoris, ille teneretur ad resarciendum coadiuto pro damno & interesse. Gonzal. *vbi sup. num.* 121. Barb. *d. n. 7.* In illis tamen casibus in quibus ex hoc textu Canonicus absens à choro distributiones lucratur, si coadiutor v. g. causa infirmitatis non interfuit horis canonicis, nihilominus coadiutus distributiones lucratur, vt tradunt Nauar. *dict. conf. 1. num. 5.* Gonzal. *d. §. 9. num. 122.* Barb. *dict. cap. 21. num. 17.* Coadiutor enim non sibi, sed coadiuto distributiones acquirit, sic enim in literis coadiutoriæ regulariter continetur, De voluntate tamen coadiuti potest sibi coadiutor acquirere distributiones & fructus canonicatus. Nulli vero ex supradictis Canonicis debentur distributiones ante residentiam Concil. Trid. *sess. 24. c. 12.* Rota *dec. 157. num. 1. p. 2. recent.* quæ addit, quod nec etiam ante emissionem professionis fidei. Verum quod Canonici residentes, & interessentes diuinis officijs lucrentur distributiones. Quamuis non præstiterint fidei iuramentum decreuit S. Cong. Concilij, prout referunt Fagnan. *cap. olim nu. 62. de verb. signif.* & Rubeus *ad d. 576. num. 15. part. 4. 6. 2. recent.* Concilium enim loco citato loquitur de fructibus beneficiorum, non de distributionibus, vt quamplutibus DD. citatis aduertit Barbos. *d. cap. 12. sess. 24.* Conc. Trid. *num 30.* Vbi quod idem dicendum est de anniuersarijs defunctorum, quod de distributionibus dicitur, Rota in Varuien. Canonic. 28. April. 13. Iunij, & 4. Februarij 1611. cotam Sacrato.

25. Si verò contingat quod aliquis habeat canonicatum simul cum dignitate illum non percipere duplicem portionem distributionum voluit Frãcus hic *n. 2.* Quod & mordicus quamplutibus citatis tenet Moneta *p. 2. qu. 4. num. 6. & sequen.* tamen oppositum *in cap. Cum olim, de re iud.* tenuerunt Io: And. Panorm. & Folin. Couar. *l. 3. var. cap. 13. num. 6.* Et ita respondisse S. Cong. in causa Alberti Luti Archipræsbyteri, & Canonici Metropolitanæ Ecclesiæ Senen. die 7. Maij 1602. refert Fagnan. *cap. olim n. 53. de verb. signif.* sed & ita respondit Rota *dec. 124. n. 1. part. 4. tit. 2. recent.* post aliam Rotam in Seguntina Canonicatus 6. Aprilis 1609. quam dicit fuisse à S. Congregation Eminentiss. m. S. Concil. Interp. canonizatam. Valeret tamen consuetudo contraria si adesset.

26. Imo addit ibidem Rota *dec. illa 124.* quod licet distributiones regulariter sint conflatæ ex emolumentis & ministerijs, nihilominus parum refert an distributiones sint conflatæ ex dote Archidiaconatus, ad hoc vt Archidiaconus, qui simul est Canonicus duplicem portionem recipiat, quia non ideo distributiones minus debentur interessenti, vt plenè fuit decisum in Burgen. distributionum. 8. Nouem. 1610. coram Peña.

27. Intrusus tamen in beneficio sine legitimo titulo distributiones non facit suas *arg. cap. Extirpandæ §. Qui verò, in fin. de præb.* Labot enim attenditur in habentibus legitimum ingressum, & residentibus in casibus, locis, & temporibus permissis, non in prohibitis. Cassad. *dec. 6. num. 1. de Præb.* Fagnan. *cap. Grauis num. 91. de restit. spol.*

SVMMARIVM.

28 *Distributiones non debentur nisi actu inseruientibus.*
29 *Aliud est residere in Beneficio, & aliud adesse diuinis officijs.*
30 *Proponitur difficultas.*
31 *Canonici debent esse præsentes in choro.*
32 *Non tenentur ad cantum figuratum.*
33 *Canonici tenentur lectiones, missam, & alia onera beneficio annexa per se ipsos exercere.*
34 *Nec valet statutum, aut consuetudo in contrarium.*
35 *Et idem dicendum etiam dum idem habet plura beneficia.*
36 *Pœna debita non obeuntibus munera per se ipsos.*
37 *Canonici tenentur psallere in choro.*
38 *Expenditur textus cap. si quis Presbiter 92. dist.*
39 *Ex quo iure teneatur Canonicus ad psallendum.*
40 *Expenditur cap. 1. de celebr. miss.*
41 *Ex quo superiores debent compellere Canonicos ad*

ad psallendum colligitur Canonicos debere psallere.
42 *Idem probatur ex Concil. Trid.*
43 *Canonici in choro de iure scripto tenentur alta voce psallere.*
44 *Expenditur textus huius decretalis.*
45 *Declarationes aliquæ Sacræ Congregationis.* 46
47 *Ex his probatur necessitas psallendi alta voce.*
48 *Canonici in choro priuatim horas recitantes non lucrantur distributiones.*
49 *Hoc fallit si ex fundatione sufficit præsentia Canonicorum.*
50 *Fundatio huiusmodi prætendi non potest.*
51 *Canonici in choro mente ad diuina attendere debent.*
52 *Iustum impedimentum excusat ab actuali cantu.*
53 *Iustum impedimentum non est ignorantia actus, aut nobilitas personæ.*
54 *Quid si fuit erratum in psalmodia.*
55 *Quid si Canonicus alterius chori psalmodiam non percipit.*
56 *An qui submisse recitat totum restituere debeat.*
57 *Dum pulsantur Organa sufficit si Canonicus audiat pronunciata sine cantu.*
58 *Summa regula datæ.*
59 *Canonico absenti à choro in tribus mensibus sibi à Concilio concessis non debentur distributiones.*
60 *Nec familiari Papæ, aut Regum, aut Legatorum.*
61 *Nec priuilegiato vt percipiat fructus ac si resideret.*
62 *Quid de Auditoribus Rotæ.*
63 *Quid de Inquisitoribus.*
64 *Temporale est priuilegium concessum Consultoribus.*
65 *Et Cruce signatis.*
66 *Perpetuum verò concessum Collectoribus Cameræ.*
7 *Nec Canonici absentes vel quia inseruiunt Episcopo, vel visitant iurisdictionem &c. percipiunt distributiones.*
68 *Nec Vicarius Episcopi, nec Vicarius Capituli.*
69 *Plures Casus in quibus Canonicus si absit amittit distributiones.*
70 *Vbi non sunt distributiones quotidianæ non procedit regula textus.*
70 *De mente Concilij Trid. vbi non sunt distributiones separanda est pro illis tertia pars fructuum.*
71 *Sub regula non comprehenduntur Ecclesiæ Regulares.*
72 *Concilium non reuocauit statuta facta in limine fundationis.*
73 *Nec statuta confirmata à Papa, vel indulta Pontificia.*
74 *Canonici associantes Episcopum ad limina percipiunt distributiones.*
75 *Tres casus excepti remissiuè.*
75 *Et vbi sit consuetudo legitimè præscripta vt absentes ex iusta causa satisfaciant missis per aliũ, vt participent distributiones.*

REGVLA TERTIA.

28 DIstributiones quotidianę non debentur Canonicis, Beneficiatis, aut Clericis Cathedralium, aut Collegiatarum Ecclesiarum ex eo quod sint præsentes in locis, in quibus Ecclesiæ præfatæ sitæ sunt, sed solum ex eo, quod in eisdem Ecclesijs diuinis officijs adsunt. Habetur hoc idem *cap. de cætero sup. eod. tit. & cap. licet de præben. & cap. 3. sess. 21. & 22. & cap. 12. sess. 24. Concil. Trid.* Et tradunt DD. omnes de distributionibus quotidianis agentes.

29 Itaque aliud est præsens esse seu etiam in Ecclesia residere, & aliud est diuinis officijs interesse. Ille enim dicitur præsens, qui est in loco, vbi est Ecclesia, & nihil amplius importat residere, *cap. Episcopus dist.* 41. vbi de Episcopo statuitur vt hospitium habeat prope Ecclesiam. Et sic Beneficiatus dicitur residere in Beneficio si habitat in loco, vbi est Ecclesia in qua est beneficium. De quo videri possunt, quæ dixi *tom. 1. de stat. q.* 185. *a.* 5. *à num.* 13. vbi late de residentia Episcoporum, & Parochorum. Sed ad lucrandum dispositiones non sufficit præsentia, aut residentia in loco beneficij, sed necesse est, quod Beneficiatus diuinis intersit officijs, Et si non intersit priuatur distributionibus nulla obstante appellatione, quæ in hac materia non admittitur quantum ad effectum suspensiuum. 1. Cong. Regul. 10. Iunij 64.

30 Plura autem sunt quæ circa intelligentiam huius regulæ à DD. controuertuntur. Primum verò & principale est, quid importat hæc interessentia diuinis officijs, qua deficiente non possunt Canonici, aut Beneficiati lucrari distributiones. Est verò præcipuè dubium an sufficiat Canonicos præsentes esse in choro dum diuina persoluuntur, & saltem an sufficiat eos priuatim recitare diuinum officium, vel potius sit necesse eos alta voce psallere, & quæ canenda sunt canere. Diligenter propterea inspicienda sunt diuersa iura quæ ad quæstionis resolutionem conducunt.

31 Est autem primo certum corporalem præsentiam & residentiam in choro tempore diuinorum officiorum esse necessariam, minimeque sufficere extra Ecclesiam & Chorum priuatim horas canonicas recitare. Ex hoc enim textu requiritur huiusmodi Beneficiatos & Canonicos adesse in Ecclesia diuinis officijs. Quod etiam requiritur in Extrauag. Cum nonnullæ, 11. *de Proban. & in Concil. Trid. sess.* 22. *cap.* 3. *& sess.* 24. *cap.* 12. §. Præterea; & hoc nullus DD. negat.

32 Secundo consuetudo vniuersalis demonstrat, non teneri Canonicos canere cantu, vt dicunt figurato, & sic quando officium diuinum in toto, vel in parte persoluitur in cantu figurato, ad canendum teneri vel mansionarios, vel Capellanos, vel Cantores ad id deputatos Petr. Nauar. *l. 2. de rest. cap. 2. d. 3. num.* 205. *Comit. lib. 1. resp. mor. q.* 62. *num. 2. in fin.* Moneta *de distrib. p. 2. q. 2. num.* 5. Lessius *l. 2. cap. 34. d. 33. num.* 185. *&* 186. Bonac. *disp. 2. de hor. q. 1. p. 3. num.* 4. Palaus *tract. 1. disp. 3. p. 3. num.* 2. Barbos. *de Canon. cap. 34. num.* 14. & apud eum

Cæned. Sebast. Cæsar, & Trullench. Neque enim Canonici, imo vel Beneficiati per se tenentur huiusmodi cantum scire, vel Canonicorum grauitatem decet eos tali cantu vti, neque adest canon, qui hoc præcipiat. Idem verò dicendum putat Moneta de cantu firmo, quoad antiphonas, responsoria, versiculos, introitum missarum, tractus, gradualia, offertoria, communiones, & alia huiusmodi, quæ solent decantari per Portionarios, seu Mansionarios ad lectoralia. Nam neque de hoc extat lex aliqua Canonicos obligans, & consuetudo habet vt id non præstent Canonici vbi sunt Portionarij, seu Mansionarij, aut Cappellani. Vbi tamen isti inferiores Clerici non adessent, tenerentur Canonici ipsi huiusmodi onus subire, alias nec muneri suo satisfacerent, & distributiones amitterent. Et etiam ad huiusmodi cantum firmum tenentur vbi adsit consuetudo.

33 Tertio obseruari debent decreta Concil. Trid. *sess. 22. cap. 4.* vbi Concilium vult vt eos, quibus Cathedralibus, aut Collegiatis Ecclesijs Dignitates Personatus, officia præbendas, & portiones, aut alia beneficia obtinentibus onera varia sunt annexa, videlicet, vt alij missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, Episcopi cogant, *diebus statutis dictos ordines per se ipsos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent in cultu diuino præstare, sub eisdem, & alijs, grauioribus pœnis arbitrio eorum imponendis. Et sess. 24. cap. 12. Omnes verò diuina per se, & non per substitutos, compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti adsistere, & inseruire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuoteque laudare.*

34 Ex his enim habetur huiusmodi dignitates Canonicos, seu Beneficiatos teneri per se ipsos, & non per substitutos obire diuina officia suæ Dignitati aut Canonicatui, aut Beneficio incumbentia, vt cantare Missam, Euangelium, Epistolam in suis hebdomadis, aut diebus, & Episcopo celebranti solemniter, aut Pontificalia exercenti adesse. Quod si iusto impedimento aliquis impediatur, tunc alias eiusdem tamen ordinis, scilicet dignitas Dignitatē, Canonicus Canonicum, Portionarius Portionarium in sua quisq. hebdomada ne ordinem & gradunm prærogatiuæ confundatur poterit, & debebit deputare. Quod procedit etiam si factum fuerit statutum in contrarium, vel etiam huiusmodi statutum, aut consuetudo fuissent ante Concilium. Quæ omnia etiam respectiuè declarauit S. Congregatio Concilij vt in sequent. declarationibus, quas refert Garz. *p. 3. cap. 2. num. 495. & 496. An Canonici*, inquit, & ideo quod huiusmodi Dignitates Canonici, Portionarij &c. cum possint præfatis oneribus satisfacere per alium docuerunt Azor. *p. 2. l. 6. cap. & q. vlt.* Garzias *num. 494. & sequent.* Moneta *p. 2. q. 2. concl. 7. n. 9. & sequent.* Fagnan. *cap. licet num. 82. & 83. de præbend.* Vbi quod non valet consuetudo in contrarium. Barbos. *ad cap. 12. Concil. Trid. sess. 24. post* Trullench. *in Decal. l. 1. c. 7. d. 31. num. 3. & Rotam dec. 659. num. 3. p. 4. diuers.* Vbi ex eadem Rota, quod non valet statutum in contrar. An tamen si contraria consuetudo introducta sit post Concilium valeat, dicendum erit infra regula decima.

35 Quod extenditur, vt sit verum etiam quando duo beneficia concurrunt in vna persona, vt quia quis obtinet Dignitatem cum Canonicatu hoc enim casu (nisi vnio facta sit non æque principaliter sed accessoriè ita vt beneficium vnitum per viam incorporationis extinctum maneat, quantum ad titulum & effectum & factum vnum cum beneficio cui est vnitum,) sed vel beneficia non sint vnita, vel sint vnita æquè principaliter, vel vnio facta accessoriè facta sit ad vitam, vel beneficium vnitum etiam si vnio facta sit accessoriè non extinguitur quantum ad titulum, vt cum Dignitate vnitur Canonicatus, talis beneficiatus habens in Cathedrali aut Collegiata plura similia beneficia, aut officia, tenetur per se ipsum vtrinsque vel omnium beneficiorum similium, quæ habet obire munera, nisi seruitia simul concurrant, & ab vna persona eodem tempore nequaquam præstari possint; tunc enim vnum seruitium per se ipsum præstare debebit, & poterit aliud modo supradicto præstare per alium prout apud Garz. *p. 3. cap. 3. num. 501. & seq.* declarauit pluries S. Congregatio Concilij. Et quidem primo in vna Seguntina, quæ sic ait. Obtinens. Et idem dixit Rota in Burgen. *seruitij 28. Febr. 1594. coram litta.* Quod & aduertit Barbos. *cap. 12. sess. 24. Conc. Trid. num. 113.* Et in vna Abulen. quæ sic habet. Illustrissimè. Sicut quod vnio facta sit accessoriè in perpetuum extincto titulo beneficij vniti non teneatur beneficiatus præstare seruitia beneficij sic vniti apud eundem Garz. declarauit S. Cong. & dixit Rota in Burgen. seruitij 13. Iunij 1594.

36 Hæc autem obligatio præstandi seruitia præfata per se ipsum, & non per substitutum aut Vicarium est ex suo genere grauis, & obligans ad mortale, vt adnotauit Garz. *d. c. 2. n. 50. Et pœna lata in d. cap. 4. sess. 22. Concil. Trid.* contra non præstantes per se ipsos seruitia sui beneficij in Cathedralibus, & Collegiatis est illa, quæ fuit statuta in Clem. 2. *Vt ij, de ætat. & qual.* contra non suscipientes ordines infra annum, & hæc est priuatio dimidiæ partis distributionum. Hæc vero pœna intelligitur de distributionibus quotidianis propriè dictis, non verò de extraordinarijs, quæ dantur pro funeribus, aut officijs defunctorum Mon. *p. 1. q. 3. num. 3.* Nisi distributiones funeralium sint vnitæ cum horis. Garz. *in add. ad d. p. 3. cap. 4. num. 15.* Barbos. *ad d. c. 4. sess. 22. Conc. Trid. num. 21. & de Canon. cap. 16. num. 13. Vbi n. 14.* quod priuatio præfata dimidiæ partis distributionum intrat etiam si alia pars non sufficiat ad sustentationem Beneficiati Gloss. *in d. Clem. in v. pars dimidia. & n. 15.* Etiam si beneficiatus intersit diuinis officijs. Hæc tamen pœna in nostro casu non est latæ sententiæ, sed ferendæ, vt ex verbis illis Concilij habetur, scilicet, sub *eisdem pœnis & alijs grauioribus pœnis imponendis.*

37 Quarto ex præfato decreto Conc. Trid. *sess. 24. cap. 12.* expresè habetur, Dignitates, Canonicos, & alios beneficiatos in Cathedralibus, & Collegiatis ad psallendum in Choro seu canendum psalmos, & hymnos posse & debere cogi per Episcopos sub eisdem pœnis amissionis quo-

quotidianarum distributionum & alijs. Quod etiam habetur ex Clem. 1. *de celebr. miss. & aduerterunt* Armilla *in. v. Hora quæst.* 21. Petr. Nauar. *de restit. l.* 2. *d.* 3. *num.* 220. Moneta *p.* 3. *q.* 2. *Concl.* 3. *num.* 13.

38 Quinto considerandum est decretum Martini Papæ, quod habetur *cap. fin. dist.* 92. *Si quis Præsbiter, aut Diaconus, vel quilibet Clericus Ecclesiæ deputatus, si intra Ciuitatem fuerit, aut in quolibet loco, in quo Ecclesia est, & ad quotidianum psallendi officium matutinis, vel vespertinis horis ad Ecclesiam non venerit, deponatur à Clero, si tamen castigatus veniam ab Episcopo per satisfactionem voluerit promereri.* Considerari enim, debet, quod cum pœna non possit infligi iuste nisi ob culpā: cum Pontifex decernat esse puniendum, & quidem pœna grauissima, qualis est pœna depositionis à Clero eum, qui Ecclesiæ deputatus non venit ad quotidianum psallendi officium matutinis, & vespertinis horis manifestum est iudicio Pontificis peccare eum, qui id non præstat. Sed nunquid dici poterit, quod ad vitandum hanc pœnam sufficiat venire ad Ecclesiam, & ad Chorum conuenire? Taliter interrogantem si quis interroget, & dicat, Aduocato & ex pretio conuento vt veniat ad vineam, ad illam putandū sufficiat, si ad campum veniat, & ibi otiosus maneat, aut in acie opere non requisito, se exerceat, respondebit non sufficere. Qui enim conuenitur vt veniat ad operandum, conuenitur principaliter ad opus præstandum in loco, non verò ad localem præsentiam tantum. Sic ergo puerile, Imo sacrilegum est & contra institiam virtutis religionis imaginari, quod deputatus ad hoc ve veniat ad Ecclesiam, & Chorum ad quotidianum psallendi officium matutinis & vespertinis horis satisfaciat deputationi, si ad Ecclesiam veniat, aut ad Chorum, & ibi non psallat, sed otiosus maneat, vel quodcumque aliud faciat.

39 Et ideo Turrecremata *ad d. cap. fin. dist.* 92. inquit, quod huiusmodi Clericus deputatus tenetur triplici ratione interesse diuinis scilicet ratione ordinis, ratione intitulationis, & ratione beneficij. Quamuis enim, vt ipse *ibid. docet num.* 3. Clerici non deputati alicui Ecclesiæ non teneantur ratione Ordinis recitare Officium in Ecclesia, ad recitationem tamen officij tenentur, si sint in sacris. Qui verò sunt deputati ad Ecclesiam, & Chorum tenentur iuxta chori exigentiam publicè in Choro Officium recitare, cum ad id sint deputati. Non video tamen quomodo distinguantur in proposito titulus deputationis, à titulo beneficij. Quia titulus deputationis ad diuina celebranda, ex quo tali deputato debetur, & datur sufficiens sustentamentum, est titulus beneficij. Nisi præter communem titulum deputationis habeatur alius titulus beneficij, ex quo Clericus ad diuinum Officium obligetur in eodem Choro, & Ecclesia persoluendū. Hoc valde est considerandum, quod hæc obligatio est iuris diuini & naturalis, procedit enim ex vi deputationis, & cuiusdam quodammodo pacti, & conuentionis, vnde est obligatio illius iustitiæ altissimæ, quam ad Deum primo, & consequenter ad Ecclesiam, & institutorem beneficij fert secum virtus Religionis, sic obligantis ad Dei cultum præstandum in Choro eos, qui ad id deputati sunt.

40 Ad hoc idem facit *Clem.* 1. *de celeb. miss. ibi* plerique Ecclesiarum ministri, modestia Ordinis Clericalis abiecta. *Dum offerre Deo sacrificium laudis fructum labiorum suorum in puritate conscientiæ & animi deuotione deberent, horas canonicas dicere, seu psallere transcurrendo, syncopando, & extranea quidem, & plerumque vana prophana, & inhonesta intermiscendo quia, tarde ad chorum conueniendo, seu Ecclesiam ipsam absque rationabili causa ante finem officij exeundo &c.* & infra. *Nec cum vt in Cathedralibus, regularibus, & Collegiatis Ecclesijs horis debitis, deuote psallatur in alijs verò conuenienter, & debitè celebretur diuinum diurnum, & matutinum officium, si Dei & Apostolicæ Sedis indignationem euitare voluerint, solicitam curent diligentiam adhibere, contradictores per censuram Ecclesiasticam dummodo ad illos eam exercere pertineat, aliisque opportunis remedijs compescendo &c.* In hoc enim textu, quod ministri Ecclesiarum, quales præcipue sunt dignitates, Canonici, & in Ecclesijs Cathedralibus, & collegiatis beneficiati, teneantur psallere & Deo sacrificium laudis fructum labiorum offerre, & horas canonicas dicere in Ecclesijs ad quarum seruitium deputati sunt asseritur, & etiam supponitur tanquam de iure debitum, & præcipitur Superioribus vt curent præfata præstari, etiam contradictores per censuras, & alia iuris remedia compescendo.

41 Et aduertendum quod non datur Superioribus facultas præcipiendi & de nouo cultum alias non debitum, vel psalmodiam ad quā alias Ministri Ecclesiarum non teneantur inducendi; sed iniungitur eis, vt curent diligenter, vt in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs psallatur horis debitis, nimirum secundum quod ministri talium Ecclesiarum tenentur psallere tam de die, quam de nocte. Neque huiusmodi cura superioribus iniungitur tanquam de consilio, sed vt ipsi Dei, & Sedis Apostolicæ indignationem euitent. Est autem certum Episcopos, & Superiores non teneri ex præcepto Dei, & Ecclesiastico ad vitandam Dei & Ecclesiæ indignationem, curam habere, & per censuras, & pœnas compellere Ecclesiarum Ministros ad id, ad quod ex suo ministerio non tenentur. Quod si contingat aliquod non necessarium fieri necessarium prius præcedere debet præceptum obligans ad sic faciendum, quam cohibitio per pœnas ad id præstandum.

42 Eandem vim habet decretum Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 12. supra relatum, in quo decernit, vt in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesijs Clerici omnes compellantur diuina per se ipsos, & non per substitutos præstare, & in choro ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuoteque laudare. Sic enim & hæc compulsio supponit in præfatis Clericis obligationem ad psallendum, & Deum voce laudandum. Dicitur vero chorus ad psallendum institutus, ex eo quod sit institutus ad publicam, & communem Clericorum psalmodiam; & ita vt vbi alternatim cantatur vnus chorus alta voce ita psallat, seu cantet vt alter chorus audiat, & intelligat, & sic omnes in Dei laude communicent; quod non fieret si choristæ priuatim, & submissè horas recitarent,

vt post Caiet. *loco vbi supra citato* DD. communiter tradunt. Quando igitur Concilium pręcipit, vt in choro ad psallendum instituto Clericē hymnis & canticis Deum distinctè laudent, præcipit vt Deum alta voce laudent, & vt ita psallant vt vnus chorus alium audiat, & intelligat.

43 Quamobrem dicitur nedum Mansionarios, aut Portionarios, seu infirmos Clericos, seu Canonicos, & dignitates in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis teneri in conscientia sub præcepto ex suo genere obligante ad mortale psallere, sen canere, & alternatim cum alijs vel simul cum cæteris, psalmos, cantica, & alia diuina prout chorus obligat alta voce recitare. Ita Caiet. *tom. 1. opus. tract. 31. respons. 8. & in sum. v. hora Canonica* Armill. *eod. verb. n. fin.* Nauar. *de orat. cap. 10. num. 4t. & cap. 11. in fin. & cap. 13. num. 17. Et* Miscell. *79. & cons. 13. de celeb. miss.* Sotus *l. 10. de iust. q. 5. n. 4. circa medium* Petrus Nauar. *de rest. l. 2. cap. 2. n. 219.* Raphael. *à Turre de Relig. tract. de hor. Canon. contr. 10. diff. 6.* Azor. *p. 2. cap. 11. q. 5. & 7.* Suarez *de Relig. tom. 2. tract. 4. l. 4. cap. 12. à num. 8. less. l. 2. cap. 54. dub. 33. num. 184.* Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 3. in fin.* Palaus *tom. 2. tract. 5. disp. 3. p. 3. num. 4.* Gar. *de Benef. p. 3. cap. 5 13.* Et apud eum Sandoualis Beias Graff. Techius, & Vgol. Barbos. *de Canon. cap. 34. num. 9.* Et apud eum Trulench, Faustus, Vulpes Sebas. Cæsar. *diuer.* Bouat., Layman., Squillante, Rodriq. Fernandez, & alij Petrus de Ledesma *p. 2. tr. 9. cap. 4. concl. t. diff. t.* Lopez *p. 2. cap. 90.* Comit. *p. p. q. 62.* Canonicatus enim deputationem importat ad cultum publicum, & publicam habet testificationem, cultus verò iste consistit in sacrificijs conficiendis, diuinisque laudibus celebrãdis; ergo id omne palam, & cnm pnblica testificatione fieri debet. Prærerea ex Ecclesiæ institutione diuinum officinm in choro ita est recitandum, vt alteri ab alteris audiantur; clara igitur voce à Canonicis in choro pronunciari debet.

44 Sexto ponderanda sunt verba huius textus, *licet diuinis officijs non intersint*. Et infra. *Qui eisdem officijs in ipsis Ecclesijs adfuerint*. Verba enim huiusmodi intelligi debent de interessentia canonicali, propria, scilicet, Canonicorum, & ab illis ex officio debita, quæ non important solam præsentiam localem, sed simul psalmodiam, & cantum, vt enim probatum est Canonici debent in choro psallere, & cantare. Et de hac eadem interessentia sermo est etiam *cap. de cætero sup. ord. tit. & cap. licet de preben., & extrauag. 11. de prebend. & cap. 3. sess. 21. Conc. Trid. & cap. 12. sess. 24.* Sicut igitur Dignitares, & Canonici non satisfaciunt suę obligationi licet tempore diuinorum officiorum sint præsentes in Ecclesia, vel in choro, etiam si priuatim in domo, vel in choro ipso recitent horas canonicas, vt probatum est, ita non lucrantur distributiones quotidianas.

45 Quod fuit declaratum à S. Congregatione Concilij prout refert Fagnan. *cap. licet numer. 89.* Nam proposita controuersia, An stantibus Ecclesiæ Constitutionibus, quarum exemplum datur in necessarijs, & decreto Concilii Tridentini, cap. 12. sess. 24. vers. Omnes verò, & consuetudine Ecclesiæ, etiam post Concilium, vt Canonici Beneficiati, & Clerici intonent Antiphonas, inchoent psalmos, hymnos, inuitatorium, decantent versiculos, orationes tã ad Missas, quam ad omnes horas; decantent lectiones ad matutinum, & capitula, seu lectiones breues ad omnes horas, recitent Confessionem, & absolutionem, & fungantur in Missa solemni, quæ quotidie cãtatur, officio Sacerdotis, Diaconi, & Subdiaconi, Acolythi, & pariter in officio Mortuorum: in cantando autem psalmos, & responsoria, &c. non soleant nisi ad libitum eorum aliqui Cãtoribus, & Capellanis, qui officia diuina decantant, suas voces adiungere, plerique verò silere, & assistere: Et stantibus Bullis Iulij II. & aliorum, & nouissimè Gregorij XIII. & Sixti V. quibus approbatur vsus Cantorum, & Cappellanorum ad dicendum in Choro, cum clausula tamen vt Canonici, Benenciati, & Clerici non per hoc à functionibus suis abducantur. An possint, & debeant cogi omnes Canonici, & Beneficiati, & Clerici ad alra voce in Choro psallendum, & decantandum horas Canonicas.

Die 12 Nouembris 1592. propositum fuit suprascriptum dubium in Congregatione cui interfuerunt decem Cardinales. Et cum fuerit dubium plenè discussum, octo Cardinales fuerunt illius sententiæ, Canonicos Basilicæ S. Petri tùm ex dispositione iuris communis, tum etiam ex decreto Concilij, cap. 12. sess. 24. & ex Constitutionibus ipsius Basilicæ teneri ad psallendum in Choro.

46 Sed consideranda est alia S. Cong. Concilij declaratio per quam prædicta comprobantur, Et quam refert Barbos. *de Canonicis cap. 34. n. 9.* Nam proposito dubio, An Canonici, & alij, qui intersunt diuinis officijs, satisfaciant eorum muneri exhibendo suam præsentiam in choro, etiam quod non cantent, neque psallant, maximè si allegarent se eo tempore meditari, vel submissa voce dicere, quæ ab aliis cantantur, vel alias pias preces tunc recitare; an verò teneantur præcise alta, & consona voce diuina Officia, & horas canonicas recitare, cantare, & psallere, & aliter non satisfaciant muneri, & obligationi; eadem Sacra Congregatio sub die 20. Aprilis 1602. censuit teneri omnino psallere, alioquin obligationi suæ non satisfacere. Alta autem voce debent Canonici cantare in choro, & Episcopns potest illos ad hoc hortari, sed non cogere.

47 Ex his autem duabus Declarationibus prima & sibi, & secundæ videtur contraria. Nam psallere nihil aliud significat nisi cantare, vt ex Ambros. Calepino habetur non cantatur verò nisi voce saltem aliqualiter alta. Cum ergo Canonici teneantur psallere ex decreto Concilij, & ex ipsa etiam declaratione, tenentur igitur etiam alta voce cantare. Sed & hoc fatetur ipsa declaratio. Sed hoc stante non videtur, quomodo ad id faciendum non possint cogi per Episcopum, cum Episcopus cogere possit Canonicos ad hoc vt prout tenentur in choro psallãt. *cap. 1. de celebrat. miss.* supra relato. Quod si dicatur, quod verbum *debent* sumitur vt est idem quod decet, non euitatur difficultas, quia eadem declaratio vult, quod Canonici omninò debeant psallere, quod etiam, vt dictum est Cõ-

cilium

cilium Trid. mandauit, sed quod mihi anget difficultatem est, quod in declarat. S. Cong. Rituum Egitanien. 23. Nouemb. 1602. quam vidi manuscriptam, non tamen authenticam, adest verbum decet, & dicitur quod decet Canonicos alta voce cantare, & propterea quod ad id possunt hortari ab Episcopo, sed non cogi interim tamen, qu a non video ex quo Barbosa declarationes istas sumpserit, & de relata à Reuerendiss. Fagnan. integerrimo viro, & d. S. Congregationis Secretario non possum dubitare, & illa est prorsus conformis iuri, & est confirmata praxi Basilicæ S. Petri Romæ, in qua omnes Canonici, & etiam Vicarius Eminentt. Archipræsbiteri alta voce cantant ab illa recedendum nō censeo, & Canonicos quantum sit de iure scripto teneri ad psallendum alta voce, credo.

48 Quamuis igitur Canonicos choro corporaliter interessentes licet non psallant, vel cantent, sed horas priuatim, aut voce submissa recitent lucrari distributiones existimauerint Garz. *de benef. p.3. cap. 2. n.* 514. *Sanchez opusc. lib. 2. c. 2. d. 99. & 100. Et alij apud Garziam. & Dianam. p. 2. tr. 12. de hor. can. ref. 6. & 7. &* Barbos. *ad d. cap. 12. Concil. Trid. sess.* 24. *num.* 158. Quos non refero, quia innituntur consuetudine, de qua nunc non loquimur, sed dicimus, quid sit necessarium de iure scripto. De consuetudine verò erit sermo infra regula 10. oppositum, nimirum quod Dignitates, & Canonici horis statutis in choro non psallentes aut non canentes psalmos, & hymnos, & alias preces iuxta regularem chori exigentiam non possint percipere distributiones docuerunt Nauar. *de orat. cap.* 10. *num.* 47. *& cap.* 11. Sotus. 10. *de iust. q.* 5. *n.* 4. *circa medium. Sylui in v. horæ q.* 2. *&* 10. *num.* 41. *&* Miscell. 79. Sandoual. *de off. diu. p. 6. cap.* 16. Lopez *in tract. p.* 2. *cap.* 90. Suarez *de Relig. tom.* 2. *tract.* 4. *l.* 4. *cap.* 12. *v.* 8. *cum. seqq.* Azor. *instit. p. cap. l.* 10. *cap* 11. *q.* 11. Petr. de Ledesm. *p.* 2. *tract.* 9. *capit.* 4. *concl.* 2. *diff.* 1. Raphael *à Turre de hor. canon. contr.* 10. *diff.* 7. Rodriq. *p. p. capit.* 145. *num.* 5. Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 14. §. 11. Moneta *de distribut. p.* 2. *q.* 2. *concl.* 3. Barbos. *de can. cap.* 34. *num.* 9. *& ad cap.* 12. *sess.* 24 *Concil. Trid. num.* 118. *Comit. p.* 1. *q.* 62.

49 Limitatur tamen hoc, vt non procedat in illis Ecclesijs, in quibus ab institutione vel per institutum à Papa confirmatum ordinatum fuit, vt horæ, & diuina officia cantentur per Mansionarios, & Capellanos, pro Canonicis verò sufficiat sola insistentia corporalis vt præbeāt authoritatem choro, & nobilitatem ex sua præsentia, & interim ipsi voluntariè cantent, si volunt, vel cantatis ab alijs attendant.

50 Quamuis verò metaphisicè loquendo etiam actualis corporalis præsentia ordinata in Dei cultum, sit quid religiosum, & honestum. Et eo magis, quod potest adesse spes, quod Canonici interessentes diuinis officijs deuote illa audient, & si non voce mente Deum laudent, & ideo si in fundatione Collegiatæ daretur statutum quod obligaret Canonicos ad solam corporalem assistentiam ipsi ex sola insistentia lucrarentur distributiones. Et licet malefacerent tempore quo Clerus psallit, aut cantat, aut diuina celebrat confabulando, aut libros non ad Dei cultum ordinatos legendo, aut etiam dormiendo non tamen amitterent distributiones. Sed verum nihilominus dedecebit, quod nisi expresse constet de huiusmodi fundatione, illa præsumi non potest, & in dubio standum est iuri, & fundatio debet intelligi facta per conformitatem ad iura, quæ vt probatum est, & fatentur vt plurimum DD. in Canonicis requirunt etiam psalmodiam, & non tantum attentionem ad ea, quæ in choro psalluntur. Ideo ex DD. qui volunt, quod Canonici ex consuetudine, aut statuto non teneantur psallere, plures in illia requirunt attentionem saltem externam, vt scilicet non scribant, non confabulentur, non dormiant, quia assistentia ista præcipitur vt actus humanus, & religiosus, & ideò requirit interiorem mentis attentionem ad officia diuina quibus assistunt. Ita Raphael. *à Turre d. contr.* 10. *diff.* 9. Azor. *p.* 2. *l.* 10. *cap.* 11. *q.* 5. Petrus de Ledesma *in sum.* 2. *p. tr.* 9. *cap.* 4. *concl. vl. diff.* 1. *&* 2 Lopez *tom.* 1. *capit.* 246. Vega *p. p. c.* 128. *casu* 10. Rodriq 1. *p. capit.* 245. *num.* 5. Bonac. *disp.* 1. *q.* 3. *p.* 2. §. 1. *num* 19. *&* 21. Barbos. *de potest. Epist. all.* 53. *num.* 132. Palaus *disp.* 3. *p.* 4. *num.* 2. Moneta *de distr. p.* 2. *q.* 2. *concl.* 4. Et certè inuerisimile prorsus est, quod mens instituentium Cathedrales, aut collegiatas Ecclesias fuerit obligandi Canonicos ad solam præsentiam in choro, relicta eis libertate nedum non psallendi, sed nec attendendi mente ad Dei laudes cum facultate vt etiam si in choro confabulentur, aut dormiant, aut quod peius est ad illicita, & turpia mentem applicent, adhuc distributiones percipiant; neque hæc libertas præsumi potest, & nisi sit euidenter expressa, negari debet.

52 Iustum tamen impedimentum excusat à psalmodia, & cantu in choro. Est autem iustum impedimentum quicūque actus cum psalmodia, & cantu incompossibilis, qui sit necessarius, & non potuerit, & debuerit haberi ante, vel non possit differi post, vt est actus thurificandi, vel actus inseruiendi in altari, vel præparandi libros ad psallendum, & alij huiusmodi, ita tamen, vt qui ob huiusmodi actus omisit aliquā partem horæ Canonicæ illam priuatim suppleat Nauar. *de orat. cap.* 10. *num.* 69. *&* 70. *& cap.* 11 *num.* 36. *& seqq. & cap.* 16. *num.* 66. Moneta *d. q.* 2. *num.* 45. *post D. Ant.* 2. *p. tit.* 9. *cap.* 12. §. 3. Et tamen in hoc locum habere potest regula vt parum pro nihilo reputetur, maximè si ille, qui impeditur ne psallat, attendit ad psallentes. Nam hoc dato satisfecit obligationi, qui seruit in necessarijs ad psalmodiam, vel ad diuinum officium illudque audit, & illi attendit. Imò si sit præsens in choro, sufficiet si dum habet opus in Dei cultum ordinatum, attendat operi suo, vt verbi gratia qui dum cantatur magnificat thurificat Canonicos, satisfacit parti suę, si attendit actui suo, & illum perficit dignè, & laudabiliter. Si tamen exierit à choro verbi gratia vt in Sacristia sumat vestes sacras, vt procedat ad thurificandum altaria, vel ad inseruiendum Sacerdoti thurificāti supplere debebit priuatim, quod omisit, quod absque dubio verum est de eo, qui ex alia necessitate, quæ non spectat ad officium diuinum omittit aliquam partem horæ,

ræ, vt si quis tantisper exeat à choro ad respirandum qui etiam potuit, & debuit præuidere opus suum ante chorum, vt qui potuit, & debuit præuidere lectionem quam cantare debet, & non præuidet, licet non amittat distributiones, si eam præuider dum alij psallunt, & ille psallere deberet, tamen tenetur omissum repetere Nauar. *d. c. cap. 11. num. 36.* Si tamen hoc frequenter accideret, vel ex industria, aut dolosa negligentia amitteret etiam distributiones si partem notabilem horæ alicuius ex hoc omitteret.

53 Iusta tamen causa non psallendi, aut canendi non est ignorantia cantus, aut defectus vocis, aut prælario, qua quis in nobilitate, aut scientia, aut gradu alios antecellit. Nauar. *dec. 11.* Non quidem excusat ignorantia, quia qui non callet id, quod est officio suo necessarium, vel non debet officium suscipere, vel debet conari vt adiscat, vel si nequit, vel non vult adiscere debet priuari beneficio, vel officio iuxta doctrinam Panorm. *cap. Venerabil. de Præben.* Et ideo S. Cong. Regul. 159. Cassano 6. April. 31. dixit Canonico ad possessionem Canonicatus admisso, si nesciat canere dandum esse tempus 4. vel 6. mensium, vt adiscat cantum necessariū, & si mediocriter didicerit posse tolerari, aliter de alia prouisione cogitandum. Nec defectus vocis, quia vnusquisque satisfacit debito suo, si voce sibi à Deo donata pro virili Deum laudet: Quod si vox esset tam absona vt offenderet societatem, eam Canonicus molire deberet. Quod si nequiret, vel nollet, esset Canonicatu priuandus, quia quæ sunt Canonici implere non posset, aut nollet, vel à Superiore dispensationem obtinere deberet. Non dignitas, quia dignitas parui momenti est ad excusandum à muneribus spiritualibus; imò dignitatis est posse, scire, & velle Deum laudare. Et quod Caiet. in u. hora canonicæ dixit, quod maiores debent meditari intus, quæ ab alijs voce proferuntur, communiter à DD. reijcitur.

54 Si verò contingat, quod chorus erret, & vnum pro alio cantet non obligari ad supplendum errorem conuentualiter cantando quod cantari debet, sed sufficere si singuli singulariter defectus suppleant Card. ex Turrec. *in cap. Clerici victum, dist. 91. n. 7. & Card. Alex. ibidi n. 7. tradit* Nauar. *de orat. cap. 10. num. 58. quem sequitur* Moneta *d. q. 2. num.* 48. licet si fine scandalo id fieri posset, satius esset si chorus conuentualiter errorem emendaret.

55 Quod si contingat quod Canonicus psallat, & partem suam cantet, & attendat ijs, quæ ab alia parte chori cantantur, sed ea percipere non valeat, id sufficere quantum ad percipiendas distributiones, modo Canonicus suppleat, quæ non audiuit, tradunt Palaus *tract. 7. tom. 2. disp. 3. p. 4. num. 6.* Bonac. *disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. num.* 10. & apud eum Reginald. Sed dicitur quod Superiorum est curam habere, vt chorales reuerenter, & distinctè laudes Dei proferant Canonicus, & quicumque alius obligatus ad chorum satisfacit, nec tenetur supplere si audito sono alterius chori non percipit cantata ab ipso, si cantata audiat et illis attendat, quia facit quod in se est, si attendit. Eo magis quod per se ad orationem non est necesse quod orans intelligat sensum orationis, quam recitat. Et præcepto de audiendo missa satisfacit, qui nihil percipit eius, quod sacerdos dicit. Ita ex quo Ecclesia admittit modum recitandi horas in choro alternatim, Clericus deputatus ad Chorum tenetur pro sua parte distinctè psallere, & attendere ad ea, quæ ab alia parte recitantur, & in hoc facit, quod in se est, & hæc attentio est actus religionis, & Dei cultus. Nec obligatus ad chorum obligatur ad amplius. Ita Suarez malè citatus à Palao pro opposita sententia, *tom. 2. tr. 4. l. 4. cap. 28. num. 15.* Sà *verbo horæ num. 9.* Hæc tamen doctrina non procedit in eo, qui non ex debito, sed voluntariè recitat horas alternatim cum alio, & non potest alterius partem percipere; hic enim non facit quod in se est vt plenè horas recitet.

56 An verò qui adest choro, sed non psallit, sed vel domi priuatim, vel submissa voce in choro recitat horas, vel attendens ad partem quam alius chorus cantat, submissè partem sui chori recitat amittat totas distributiones, vel solam partem; dicendum est infra regula Octaua.

57 Quando autem inter psalmos pulsantur Organa versus illi respondentes debent ab aliquo pronunciari Sed illis auditis vel si non pronunciantur ab aliquo, illis ab ipso priuatim recitatis non credo, quod Canonicus teneatur attendere ad sensum vel verba pronunciata, vel tunc mentaliter orare, donec sonus terminetur; quia satisfecit muneri suo cantando suam partem, & alteram audiendo. Non igitur amittit distributiones in toto, vel in parte, si tunc vel cum alio loquatur, vel mens eius ad alia non illicita se vertat. Nimis enim graue esset, Canonicum obligari ad mentalem orationem supra vocalem, ad quam tenetur. Ideo quando integræ vespere vel Missæ, aut aliæ horæ à Musicis cantantur, tenetur quidem Canonicus ad recitandas horas priuatim, vel submisse, & ad hoc vt choro adstat, sed nimis graue esset illum obligare ad hoc vt cantatis attenderet, vel mentaliter oraret. Huiusmodi enim modus celebrandi diuina est ad solemnitatem, & ad inducendum populum ad deuotionem, & visitationem Ecclesiæ, non verò ad augendum onus Canonicorum.

58 Sic igitur explicata regula, & constito quod in Canonicis ad lucrandum distributiones non sufficit præsentia in loco Ecclesiæ imò nec præsentia corporalis in Ecclesia vel in choro. Sed est necessaria interessentia Canonicalis, per quam Canonicus adsit vt diuina officia celebret, & psallat, & cantet, quæ cantanda sunt, ampliatur, & explicatur regula multipliciter.

59 Quidem primo, vt in tribus mensibus vacantiæ Canonicis concessis à Concilio non possint à non interessentibus actualiter percipi distributiones, prout pluries declarauit S. Cong. Concilij apud Garz. *p. 3. cap. 2. num. 249. & seqq. & tradunt* Probus ad Monac. *hic. num. 34.* Azor. *p. 2. l. 7. c. 7. q. 6.* Raphael *à Turre tract. de hor. Canon. cont. 10. disp. 4. & 5.* Garz *vbi sup. & apud eum alij plures.* Fagnan. *cap. licet. num. 92. de Preb.*

Rub.

Rub. *ad dec.* 576. *num.* 151. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.*

69 Secundo nec qui manet in seruitio Pontificis, percipit distributiones quotidianas, si actualiter non seruit Ecclesiæ,& nō adest diuinis officijs, vt est textus elatus *in cap. Cum dilectus, de Cler. non resid. iuncta Gloss. ibid. &* Panorm. *num.*5.*&* 4.*hoc text.*Gloss. *in n. ad fuerit,* Io.And. *num.* 7. Archid. *num.* 1. Gloss.*in v. exceptis, cap. fin. de rescript. in hoc* 6. Garz. *p.* 3. *cap.* 2. *num.* 385. Rota *in vna Ilerden. distribut.* 2.*Iunij* 1548. *coram* Gipsio Fagnan. *cap. licet. num.* 99. *de praeben.* Moneta *p.* 2. *q.* 6. *tom.* 2. Vnde multo magis hoc idem verificatur in familiaribus Cardinalium etiam legatorum à latere, Mouet.*d q.*9. *concl.*2. Imo nec familiares Regum, aut Principis cuiuscumque excusantur à residentia, & interessentia, Et quidquid sit de tempore ante Concilium Triden. nunc familiares Regum & Principum in absentia nedum non percipiunt distributiones, sed nec fructus beneficiorum, cum priuilegia huiusmodi sint reuocata per Cō. cil. & Pium IV. Vnde quod dicunt Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 121. Rodriq. *in sum.*36. *num.* 3. *&* Vega *p.p. cap.* 36.*casu* 41. Intelligendum est de priuilegijs, si quæ illis concessa sunt post Concil. Trid.

61 Nam tertio considerandum est, quod licet. Huiusmodi priuilegijs præfati Papæ, aut Principum familiares in absentia percipiant fructus beneficiorum aut etiam distributiones iuxta tenorem priuilegiorum, hoc semper considerari debet, quod si priuilegium aliquibus concedat in absentia perceptionem fructuum aut prouentuum, quæ proueniat præsentibus, & residentibus, ac si essent præsentes ac residerent, nisi dicatur ac si diuinis officijs adessent, aut interessent, huiusmodi priuilegia non iuuant ad hoc vt absentes percipiant distributiones. Gloss. *in v.* adfuerint, quam ab omnibus approbatam dicit Couar. *l.* 3. *variarum. cap.* 13 *num.* 2. Dom.§. *statuimus num.*2. *post* Io: And. Franc. *in fin.* Fagnan. *cap. licet.num.* 10.*& seqq. de Praeben.* Rub. *ad dec.*576. *num.* 155. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* Etiamsi in priuilegio indultum sit Beneficiato, vt inseruiat Ecclesiæ per Vicarium, quia distributiones quotidianæ non debentur nisi inseruienti actualiter per se ipsum, Couar. *d. cap.* 13. *num.* 2. Et etiam si indultum sit vt Beneficiatus percipiat fructus cum integritate illa, cum qua perciperet, si resideret Canad. *dec.* 1. *de cler. non resid.* Residentia enim sine interessentia non iuuat ad percipiendum distributiones debitas solis interessentibus *lother. de re benef. l.* 1. *q.* 29.*n.*41.

62 Auditores autem Rotæ ex priuilegio lucrari distributiones non obstante quod non intersint, dicunt Barbosa *de Canon. cap.* 24. *n.* 1. *& de off. Epist. all.* 53. *num.* 155. *Et ad cap.* 112. *Conc. Trid. sess.* 24. *num.*75.& apud eum Zalch. Cened. & Sanctarell. Item Palaus *tr.* 7. *disp.* 3. *p.* 9. §. 8. *num.* 3. Adducunt verò priuilegium Clem. 7. Sed certè Clem. 7. *in Constit. Conuenit* 19. *in Bull. Rom.*quæ fuit data 5.Aug. 1525.expresse excipit& negat Auditoribus Rotæ non residentibus posse percipere distributiones quotidianas. Præter quam quod omnia priuilegia ante Concil. Trident. quantum ad hoc concessa fuisse per idem Concilium & per Constit. Pij IV. confirmantis illud reuocata certum est, & id habetur declaratum à S. Coug. in vna Abulen. quam refert Garz. *p.* 3. *cap.* 2. *num.* 423. Vnde, nisi Auditores Rotæ,aliud habeant priuilegium, non possunt in absentia percipere quotidianas distributiones.

63 Inquisitores verò contra hæreticam prauitatem datos gaudere priuilegio percipiendi nedum fructus, sed distributiones quotidianas ex concessione nedum Pauli Tertij. Sed Pij V. referunt Carena de *Offic. Inquis. p. p. tit. quinto* §. 13. *num.* 5. Barbosa *de canon. cap.* 24. *num.* 2. *& de potest. Epis all.* 53. *num.* 156. Diana *p.* 4. *tr* 8. *resol.* 71. Palaus *tom.* 2. *tr.* 7. *d.* 3. *p.* 9.§. 8. *num.* 3. Et apud istos plures alij. Et de hoc adest declaratio S. Cong.Concil. quam ad verbū referunt Garz. *par.* 3. *cap.* 2. *num.* 356.*&* Barbosa *de Canon. d.n.*2. *& est sequent. ten. videlicet. Congregatio Concilij iam dudum consulta respondit Inquisitoribus hæreticæ prauitatis minimè iis esse percipiendi distributiones quotidianas Canonicatuum, Dignitatum, aut aliorum beneficiorum eo tempore, quo beneficiis prædictis non inseruiunt. Quam decisionem Inquisitores Hispaniarum veriti ne læderentur eorum priuilegia à diuersis Romanis Pontif. ad tempus concessa, & à fel. record. Gregorio XIV prorogata, vt eis prædicto muneri vacantibus liceret distributiones quotidianas percipere, ad Congregationem adierunt, illorumque tenore exhibito declarari petierunt, eam decisionem ex iure communi depromptam,ad eorum priuilegia nequaquam pertinere.* Itaque Congreg. *priuilegiorum exemplo diligenter inspecto iuri consentanea inquisitores postulare censuit, atque adeò declarauit decisionem à se editam de distributionibus quotidianis in absentia non percipiendis, non habere locum vbi specialibus priuilegijs aut indultis Apostol.Inquisitoribus, seu alijs sancti Officij ministris fuerit cōcessum,vt quotidianas distributiones quantumuis absentes lucrentur; tunc enim priuilegia, & indulta huiusmodi, quæ ad tempus, pro quo fuerunt concessa, durent eo firmius esse custodienda quo præstantius, & vtilius est Christianæ Reip. Inquisitorum Officium ad conseruationem, & propagationem Orthodoxæ Fidei constitutum;*ita die 6.Iunij 1594. Cardinali Toleto S.Cong.significauit.Garz. tamen *dict. num.* 356. refert hoc priuilegium non tanquam perpetuum, sed tanquam temporale, solitum tamen prorogari. Et hoc idem colligitur ex præfata declaratione S. Cong. ibi, *ne læderentur eorum priuilegia à diuersis Romanis Pontificibus ad tempus concessa,&* Zel.*record.*Greg. 14. *prorogata.* Et ibi. *Tunc enim priuilegia, & indulta huiusmodi, quæ ad tempus, pro quo fuerunt concessa, durent.* Vnde priuilegium inspici debet.Nam alias de iure communi nec Inquisitores percipere possunt distributiones quotidianas in absentia, vt eadem S. Cong. declarauit. Et propterea, quod Inquisitores in absentia non percipiant quotidianas distributiones, dixit Fagn.*d. cap. licet num.* 104. *de præben.*

64 Temporale etiam est priuilegium quod Barbosa *de Canon. cap.* 24.*num.* 2. refert concessum Consultoribus, & Procuratoribus in Romana Curia, & alias vbilibet residentibus, ac Commissarijs ad causas S. officij deputatis, &

depu-

deputandis actu tamen inseruientibus, in Castellæ, legionis, Aragonum, ac Hispaniarum, & vtriusque Siciliæ Regnis existentibus vt percipere possint distributiones quotidianas.& etiã emolumentum, quæ anniuersaria dicuntur, ac si diuinis officijs interessent. Excipiuntur tamen Præbendæ Theologales, & beneficia curam animarum habentia. At solum igitur si huiusmodi priuilegium prorogetur, vel de nouo concedatur illis iuuat.

65 Temporale quoque fuit priuilegium cõcessum Cruce signatis per triennium; de quo Hostien. *cap.* Ad deliberandum, de Iudæis, & nihilominus, quia in eo non concedebatur nisi facultas percipiendi fructus, aut prouentus debite residentibus, non se extendebat ad quotidianas distributiones, vt post. Io: And. *probat.* Dum· *hic.* §. *statuimus*, *num.* 5.

66 Collector generalis tamen Cameræ Apostolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiscales, & Notarij in causis spoliorum, & aliorum iurium dictæ Cameræ, eorum durante officio lucrari in absentia distributiones ex priuilegio Sixti Quinti dato Romæ 8. Maij 1590. post multos alios refert Barb. *de Canon. cap.* 24. *n.* 3.

67 Quarto nec Episcopus, si sit Canonicus, nec Canonici aut beneficiati inseruientes Episcopo, aut eius familiares, etiam si Episcopo inseruiant in visitatione Diœcesis, S. Congreg. Regularium 1588. lodi 19. Iulij 129. Etiam si à Capitulo habeãt mandatum tractandi cum Episcopo si visitant de aliquo negotio Capitulari. 1590. Neapoli 14. Augusti 187. vel in velandis monialibus, vel in alijs ministerijs, in quibus iuxta decreta Concil. Trid. ei inseruire debent, vel in associando Episcopum volentem audire Missam extra Cathedralem in alia Ecclesia Ciuitatis, vel in celebrando in Ecclesia Monialium de ordine Episcopi S. Cong. Regul. 1594. Recanati 21. Ianuarij. 7. possunt in absentia percipere quotidianas distributiones, nisi simul in casu vtilitatis Ecclesiæ, vt infra explicatur regula nisi inseruiant vel occupentur pro vtilitate Ecclesiæ S. Cong. Reg. 1590. Troia 8. Maij. 111. Ita enim expresse habetur ex *hoc text. & sup. cap. de cætero, & cap.* ad audientiam, & pluries declarauit S. Cong. Concilij, cuius plures declarationes ad rem facientes refert Garz. *p.* 3 *cap.* 2. 347.*& seqq.* Ita quod Episcopus ipse si sit Canonicus, & absit causa visitationis sui Episcopatus, non per hoc percipiat distributiones quotidianas, vt declarauit S. Cong. apud Fagnan. *d. cap. licet*, *num.* 98. *de Præbend.* vnde supradicta tradunt communiter DD. quos abunde cumulant, & sequuntur Garz. *p.* 3. *cap.* 2. *num.* 345. *& seqq.* Barb. *de Canon. cap.* 25. *num.* 5. *& seqq.* Moneta *de distrib. q.* 8. Palaus *tr.* 7. *d.* 3. *p.* §. 7. Fag. *d. cap. licet. num.* 104. *& seqq.*

68 Ideo nec Vicarius Episcopi si sit Canonicus aut beneficiatus percipit distributiones si diuinis officijs non intersit Fagnan. *d. cap. licet num.* 111. Garz *d. cap.* 2. *num.* 357. Quia imo hic Vicarius debet sedere non in loco Vicarij, sed in loco sui Canonicatus, & cum habitu Canonicali Nauar. *conf.* 1. 2. *&* 3. *de maior. & obed.* & tanquam decisum à S. Cong. Rituum tradunt Garz. *d. c.* 2. *num.* 357. Grat. *discept.* 106. Quamuis in ordine ad lucrandas distributiones sufficiat quod adsit diuinis officijs, vbicumque adsit, & resideat. Quod extenditur etiam ad Vicarium Capituli per quar. v. Capitulum Sede vacante *num.* 8. Nam nec Vicarius Capituli Sede vacante percipit distributiones nisi intersit. Fungitur enim tunc vices Capituli, quatenus est successor in iurisdictione Episcopi, & non agit ad vtilitatem Ecclesiæ Cathedralis, vel Capituli vt est Ecclesia specialis, sed agit ad vtilitatem Episcopalis diœcesis, & ideo sicut Canonicus Episcopus non percipit distributiones si non intersit, ex eo, quod agat ad vtilitatem Diœcesis, ita multo minus illas lucratur ex eadem causa Vicarius Capitularis, Moneta *p.* 2. *q.* 11. *num.* 83. quidquid contrarium teneat Garz. *d. cap.* 2. *num.* 358.

69 Sexto hoc idem dicitur de alijs Canonicis, vt non faciant distributiones suas, si non interfint diuinis officijs, nimirum Archidiaconus, vel Canonicus si absit ex eo quod visitat nõ propriam, sed aliam Ecclesiam, liceat id faciat ex officio, & iure sibi competenti ex officio, vt tanquam decisum à S.Cong. tenent Garz. *d. cap.* 2. *num.* 332. *& seqq.* Moneta *p.* 2. *q.* 11. *num.* 63. Barb. *de Pot. Epis. all.* 53. *num.* 126. *& de Canon. cap.* 24. *num.* 3. Nec Canonicus, qui factus sit Iudex commissarius in aliqua causa, si ex hoc non interest diuinis officijs, & etiam si sit Iudex synodalis nisi absit pro exequẽdis sibi commissis, vt ex sententia S. Cong. docet Fag. *cap. licet, num.* 112. *de Præb.* Vbi *num.* 117. quod idem sit de Canonico assistente congregationi spiritualium ad regimen & directionem Ecclesiæ spectãrium. Nec habens præbendam Theologalem, aut sermonem habens in Ecclesia ex officio extra dies in quibus non legitur, aut concio habetur si absit à diuinis officijs percipit distributiones, vt tanquam pluries decisum à S. Cong. tenet Fagnan. *d. cap. licet, num.* 114. *& seqq.* Mon. *p.* 2. *q.* 10. *num.* 27. Nec Canonicus, qui tempore chori in Ecclesia extra chorum celebrat deuotionis gratia, vel etiam ex Capellania aliqua, quam habet vltra Canonicatum: Quod etiam tanquam declaratum à S. Cong. docet Fag. *d. cap. licet, num.* 118. Quod tamen limitatur, nisi de mandato Superioris celebret pro commoditate Ecclesiæ S.Cong. Regul. 1601. Andrea 3. *Septem.* 202. Quæ tamen etiam voluit de facili non debere Canonicis concedi exemptionem à choro 1602. Malta 23. April. 42. & 1601. Andrea 3. Sept. 202. Et idem dicitur de deputatis in Ecclesia pro audiendis confessionibus 1601. Andrea 9. Nouem. 232. Nec Canonicus, qui cum dispensatione obtinet cum Canonicatu, vel Dignitate Ecclesiam Parochialem; hic enim tenetur residere in Parochiali, & quando non adest cum alijs in choro diuinis officijs non lucratur distributiones quotidianas. Nam & hoc sæpius declarauit S. Cong. teste Fagnan. *d. cap. licet. num.* 121. Nec Canonicus, qui ex dispensatione Apostolica obtinet plures Canonicatus in diuersis Ecclesijs, iste enim, vt S. Cong. censuit, non lucratur distributiones illius Canonicatus cui non deseruit. Fag. *d. c. licet num.* 123. Nec Canonicus, qui deuotionis gratia

tiā vult peregrinari quamuis in anno Iubilei, si Iubilei causa in tribus mensibus vacantiæ absit, distributiones percipiat. Episcopi verò in hoc casu sit prouidere quę pars Canonicorum eo tempore possit abesse. Fagn. *num.* 119. *&* 120. Nec si Canonicus absit timore mortis tēpore pestis. Huic enim non deberi distributiones voluit S. Cong. Concil. nisi detur consuetudo legitima quod distributiones dentur absenti ex iuxta causa Couar. *l.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 8. Ripa *de peste contr.* 11. *num.* 143. *& seqq.* Fagnan. *d. cap. licet, num.* 95. Nec si Canonicus absit causa studij, *cap. licet de Præbend. vbi DD. omnes.*

70 Fallit primo regula data in illis Ecclesijs in quibus non sunt præbendæ distinctæ, nec fructus grossi, sed vniuersi reditus Capituli consistunt in distributionibus quæ secundum ordinationem Capituli dantur residentibus, seu interessentibus. Varg. *cap. olim de verb. signif.* Sed aduertendum, quod ex decreto Concil. Trid. *sess.* 21. *cap.* 3. In his Ecclesijs diuidi debent reditus in tres partes, quarum duæ habentur loco præbendarum, & dantur etiam absentibus ex iuxta causa in casibus in iure expressis, vt absentibus ratione studij, & duobus Canonicis Episcopo inseruientibus, & in alijs casibus expressis in iure. Sed tertia pars habet modum distributionum quotidianarum, & non distribuitur nisi interessentibus. Vnde non participant de illa absentes causa studij, vel alij in iure communi excepti, nisi ex speciali Pontificis priuilegio. Si verò detur Ecclesia in qua reditus consistunt in distributionibus, & tamen tertia illa pars non est separata, sicut est Ecclesia Sancti Petri Romæ, in istis Ecclesijs non dantur propriè distributiones quotidianæ, de quarum ratione est vt repartiantur habita ratione ad singulos dies, & ad singulas horas. Sed in huiusmodi Ecclesijs distributiones habentur pro præbendis, & dantur etiam absentibus in mensibus vacationum, vel non interessentibus singulis diebus, & ad singulas horas, sed statis diebus, & horis, vnde de his distributionibus regula non loquitur. Et sic in hac parte regula non fallit, sed vel in Ecclesia non sunt propriè distributiones quotidianæ, vel si sunt non dantur nisi interessentibus.

71 Fallit secundo regula in Ecclesijs Regularibus, in quibus Canonici absentes de licentia superioris percipiunt etiam distributiones quotidianas, quia huiusmodi Ecclesiæ non comprehenduntur sub decreto Conc. Trid. *sess.* 24. *cap.* 12. §. Præterea, & §. Distributiones, Et propterea S. Cong. Concil. apud Fagnan. *d. cap. licet num.* 65. *&* 130. Declarauit Canonicos Regulares posse abesse etiam vltra quadraginta dies ex statuto concessos de licentia suorum superiorum, & tunc eosdem posse percipere distributiones quotidianas prout superiori, & Capitulo eis videbuntur concedendæ.

72 Fallit tertio regula in illis Ecclesijs in quibus ex lege fundationis statutum sit, vt absentes in aliquo casu percipiant distributiones quotidianas. Nam neque huiusmodi statuta in limine fundationis posita reuocata sunt per Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 12. §. *Præterea, &* §. Distributiones, vt declarauit S. Cong. Concil. & refert Fagnan. *d. cap. licet num.* 53. *&* 131.

73 Fallit quarto regula in Ecclesijs vbi ex statuto confirmato ex certa scientia à Pontifice, vel in personis quibus ex indulto Apostolico concessum est, vt non obstante absentia in aliquibus casibus distributiones percipiant, vt dictum est *sup. num.* 61. *In concil. enim Trid. d. cap.* 12. Non abrogantur statuta confirmata à Sede Apostolica, aut indulta ab ea concessa vt declarauit etiam S. Congregatio & docent communiter DD.

74 Fallit quinto in Canonicis qui vel Episcopum euntem ad limina Apostolorum associant, vel nomine eius veniunt ad ea visitanda. Hoc enim decreuit Sixtus Quintus, & declarauit S. Cong. & id aduertunt Fagn. *d. cap. licet. n.* 134. Garz. *d. c.* 2. *num.* 349. Ricc. *in prax. dec.* 498. *num.* 1. *alias resol.* 389. *num.* 3. Monet. *p.* 2. *q.* 8. *num.* 28. Barb. *de Canon. cap.* 24. *num.* 14. & apud istos plures alij.

75 *Præterea verò* excipiuntur tres casus in textu excepti, de quibus sermo erit infra. Sed & aduertendum est, quod vbi sit consuetudo legitimè præscripta, vt obligationi missarum Capitularium satisfiat per se vel per alium, absentes causa studij aut ex alia iusta causa de licentia Superioris debent esse participes distributionum dictis missis respondentium, & earū tanta pars debet custodiri apud depositarium, quanta sufficit pro solita eleemosina eorum, qui dictis missis satisfecerunt, vt declarauit S. Cong. Regularium 1596. Castellaneta 5. Februarij 17. Et idem dicendum vbi sit consuetudo legitimè præscripta, iuxta dicenda infra regula 10. vt absentes ex iusta causa habeant distributiones.

SVMMARIVM.

76 *Distributiones tribui debent iuxta ordinationem Ecclesiæ.*
77 *Pro distributionibus separari debet tertia pars fructuum, & quorum fructuum.*
78 *Hæc tertia pars separari debet in Cathedralibus, & Collegiatis in quibus aut nulla aut tenues sunt distributiones.*
78 *Tenuitas distributionum vnde cognoscatur.*
79 *Distributio fieri debet pro singulis horis, quibus Clerici adesse debent.*
79 *Non potest statui vt qui adest vni horæ lucretur distributiones integras.*
80 *Sub nomine horarum veniunt Missa officium paruum B. Virginits & defunctorum, litaniæ, et processiones ad quas Capitulum tenetur.*
81 *Distributio debet fieri pro horis integris.*
82 *Sed hoc non intelligitur indiuisibiliter.*
83 *Tertiæ præfata separatio fieri debet ab Episcopo.*
83 *Capitulum etiam sine Episcopo potest statuere modum seruandum in distributionibus.*
84 *Mensura taxationis distributionum vnde sit sumenda.*
85 *Distributiones ex iusta causa augeri possunt, & minui, nisi taxa facta sit à Superiore.*
86 *In quibus conueniant separationes tertiæ partis statutæ à Concil. sess.* 21. *cap.* 3. *& sess.* 22. *cap.* 3.
87 *In quibus verò distinguantur.*

REGVLA QVARTA.

76. DIstributiones quotidianæ tribui debēt iuxta cuiuslibet Ecclesiæ laudabilem ordinationem factam, vel faciendam. Duo autem præcipuè sunt, quæ ordinationi laudabili Ecclesiarum sunt commissa, scilicet constituere massam distribuendam, & determinare modum distributionis præcipuè quantum ad quantitatē singulis horis respondentem. Ad regulæ igitur intelligentiam infrascripta videri debent nimirum ex quibus massa distribuenda constitui, & quando, & in quibus Ecclesijs, & pro qua causa distribui, & qua proportione, & à quo ordinari debeant, & an possint augeri.

77 Et quantū ad primum hoc constat Massam hanc distribuendam constitui debere ex redditibus, seu fructibus ad Cathedrales, seu collegiatas spectantibus. Sed ad maiorem intelligentiam consideranda sunt, quæ habet Concil. Trid. *sess.21.cap.3. & sess. 22. cap. 3. Itaque sess. 21. cap. 3.* Concilium decernit, vt pro distributionibus separetur tertia pars fructuum, non enim pro distributionibus separanda est pars proprietatum, & bonorum immobilium, sed fructuum. Et sic tertia pars de qua Concilium loquitur sumenda est ex fructibus, prouentibus, & obuentionibus quibuscumque tā Dignitatum, & Canonicorum, quam aliorum Clericorum, qui distributionum participes esse debent. Et quod dismembrari etiam debeant fructus missæ, ad eos conuertendos in distributiones voluit S. *Cong Reg.1602. Albano 9. Ianuary* 2. Et non debet inspici in hoc antiqua taxa præbendarū secundū quod est in libris Capitulorum, sed secundū præsentem, & currentem valorem, & æstimationem. Et quidem deductis prius pensionibus, & oneribus legitimè impositis, quandiu illa durauerit, vnde de fructibus alteri reseruatis, non debet hæc tertia deduci, durante reseruatario, quamuis noua onera imposita non comprehendant hanc tertiam partem. Nam nec super distributionibus imponendæ sunt, vel impositæ cēsentur pensiones, nisi Pontifex in literis pensionum id expresserit. Nec verò connumerari debent fructus qui non sunt illius Ecclesiæ pro cuius Clericis massa distributionum separatur, vnde si ex alia Ecclesia Dignitates, aut Canonici vel Clerici habent fructus aliquos, ex istis tertia pars separari non debet, sed cōmuniter illius Ecclesiæ cuius Clericis, seu pro cuius seruitio dantur distributiones, vnde nec computandi sunt fructus beneficiorum simplicium, si beneficia non sint vnita Canonicatibus eiusdem Ecclesiæ. Ideo si in eadem Ecclesia detur Canonicus, qui licet habeat sedem in choro, nullas tamen habeat distributiones quotidianas, vel nec sufficientes præbendas, vel fructus nisi tenues, quæ retineri possunt cum Canonicatibus, vbi est consuetudo absque aliqua alia dispensatione, vt *cap. 1. de consuet. & sup. in hoc lib.* Quibus addendum ex S. Congreg. Regularium 1599. Sutri 25 Maii. 55. in distributiones conuerti non posse reditus à testatoribus assignati pro celebratione missarum in suffragium animarum suarum. Quod & declarauit S. Cong. Concilij. Hoc enim, & supradicta habentur ex pluribus S. Congreg. declarationibus, quæ habentur apud Garz. *p. 3. cap. 2. num. 475. & seqq.* Soldan. *in Compend. Canon. resol. l. 3. tit. 4.* Barbos. *de Canon. cap. 21. n. 26. & ad cap. 3. sess. 21. Conc. Trid. num. 6. & seqq.* non debet ex eius bonis tertia hęc pars separari.

78 Ex vi vero Concil. huiusmodi tertia pars fructuum separari non debet nisi in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis. Vnde est, quod non debet extrahi aliqua pars fructuum beneficiorum, quæ sunt extra huiusmodi Ecclesias, nisi illa sint eisdem Ecclesijs vnita. Et in istis solum in casu in quo in ipsis non sit aliunde constituta massa pro distributionibus quotidianis, vel hæc sit ita tenuis, vt distributiones ex ea factæ verisimiliter negliguntur. Verisimilitudo autem illa attendi debet habita ratione numeri tam residētium, quam non residentium. Adhuc verò S. Cong. certis limitibus non definiuit quomodo hęc tenuitas fructuum æstimanda sit; quamuis, vt refert Fagnan. *d. cap. licet num. 128. de Preb.* licet aliquando declarauerit hoc habere locum in aliquibus Ecclesijs, in quibus adeò tenues erant fructus, vt Canonici in vniuersum solum triginta aureos perciperent. Cæterum vbi sunt distributiones quotidianæ sufficientes, & tolerabiles, ex beneficiorum seu præbendarum fructibus nulla tertia pars pro distributionibus separari debet. Videantur Garz. *p. 3. cap. 2. n. 470. & seqq.* Barb. *d. cap. 3. sess. 21. num 4. & de Canon. cap 21. n. 26.* Et vbi distributiones assignatæ pro aliquibus horis sunt tenues, debent rationabiles assignari detrahendo aliquam partem fructuum à Præbendis, non verò à distributionibus etiam pinguibus aliquibus alijs certis horis deputatis. Moneta *p. 2. q. 3. num. 1.*

79 Huius massæ verò pro distributionibus institutæ, distributio fieri debet pro omnibus, & singulis horis, vt non liceat assignare distributiones pro aliquibus certis horis canonicis, & non pro alijs, sed pro qualibet hora proportionaliter pars distributionum debeat assignari. Quod contra Gloss. *in Clem. 2. de et. & qual. in vers. certis horis, & Card. ibid. q. 17.* tradunt Gloss. *hic. in v. Canonicus* Probus *hic v. 31,* Moneta *d. q. 3. num. 1.* & tanquam decisum pluries à S. Cong. tenent Garz. *d. cap. 2. num. 487. & 488. & Barb. d. cap. 12 sess. 21. num. 14. & 15.* Verum habenda erit ratio personarum, & obligationis earum, quod est id, quod intendit Gloss. citata. Nam certe vbi est obligatio interessendi omnibus, & singulis horis, pro omnibus, & singulis assignandæ sunt distributiones. Sed respectu personarum, quæ ex statuto confirmato à Papa, vel ex consuetudine legitime introducta, vel ex fundatione non obligantur ad interessendum quotidie omnibus horis, sed solum aliquibus, sufficiet si assignētur distributiones pro illis horis, non licebit tamen statuere vt qui adest vni horæ lucretur distributiones aliis horis assignatas ac si illis adesset, fieri tamen poterit, vt Canonici, si non sunt obligati ad interessendum omnibus, & singulis horis, sic non lucrentur distributiones alijs horis designatis, si illis non adsint, quod tamen lucrentur illas, quæ certis horis, quibus intersunt, sunt specialiter deputatæ.

Non-

80 Nomine vero horatum venit etiam Missa Conuentualis. Gloss. *hic in v. Ordinationem*. Mon. *d. q.3. num.* 1. Imo & horæ officij parui B. Virginis & officium mortuorum in illis Ecclesijs & diebus in quibus est obligatio illa recitandi in choro. Et litaniæ pariter & processiones, ad quas tenentur Capitulares. In hoc enim casu huiusmodi officia censentur esse partes diuini officii, & iustum est, vt vbi crescit labor, crescat etiam id, quod pro sustentamento datur laborantibus Moneta *d. q. 3. num.* 5. *&* 7. Post Nauar. *de orat. cap.* 10. *num.* 5. *& seqq.* An verò qui in illis diebus à choro absunt, si ex priuilegio Apostolico percipiunt distributiones teneantur præfata officia recitare extra chorum disputant Nauar. & Moneta citati. *P*ortionem verò assignatam pro matutino, missa, & vesperis debere esse maiorem, quam pro alijs horis dixit S. Congregatio Regul. 1575. S. Carolo, 26. Octobris. 685.

81 *Pro* horis vero integris distributiones ordinari debent, verum quidem est, quod materiæ paruitas excusat ab amissione distributionum. Et hæc materiæ paruitas non coniungitur ad constituendum notabilem quantitatem, si sit respectu diuersarum horarum. Quælibet enim hora est quoddam totum de se distinctum, & cōpletum, & quod censetur integrū non obstanté defectu paruæ quantitatis. Ideò etiam sufficit si Canonicus ingrediatur chorum tempore à statuto permisso. Nauar. *cap.* 10. *num.* 11. Ex quo verò eo tempore transacto iam Canonicus omisit distributiones illi horæ respondentes, Nauar. *d. cap.* 10. *num.* 44. Satius existimat ne Canonicus chorum ingrediatur, ne existentibus in choro præbeat occasionem distractionis. Sed considerandum est, quod plures horæ simul continuaté licet successiuè cantantur in choro, & ideò licet Canonicus prioris horæ distributiones omiserit, quia debito tempore non adfuit, potest tamen, & debet ingredi chorum ad alias horas persoluendas. Si verò quæratur quæ sit censenda notabilis pars horæ, hoc est considerandum, hanc notabilem quantitatem non esse omninò mensurandam ex obligatione recitandi horas absolutè. Nam stat quod omissio alicuius partis sit notabilis, & sufficiat ad hoc vt Clericus mortaliter peccet ex illius omissione, & non sufficiat ad hoc vt perdat distributiones maximè si partem omissam suppleat, non est enim tanta, & tam exacta obligatio recitandi horas in choro ad lucrandum distributiones, quanta est absolutè ad recitandum integrè diuinum officium. Ideo in hoc standum erit Ecclesiarum statutis, aut rationabilibus cōsuetudinibus, si adsunt. Hæc etiam notabilis quantitas sumenda est seruata proportione magnitudinis horæ. Sic enim aliqua erit pars notabilis v.g. horæ tertiæ. quæ non est notabilis respectu officij matutini. Quamuis respectu cuiuscumque horæ danda sit pars certa, quæ sit vel leuis, & nō sufficiens ad mortale peccatum, vel notabilis, quæ ad id sufficiat, & in casu nostro sufficier ad amittendas distributiones. Esse verò partem notabilem illam, quæ horæ sit decima putat Moneta *d. q. 3. num.* 33.

82 Sed alij volunt, quod integritas horæ sit necessaria ad integritatem distributionum habendam, sed tamen quod qui illius parti adest (nisi pars ista adeò sit parua, vt non sit æstimanda) lucretur proportionaliter partem distributionum illius horæ. Et ita Bonac. *disp.* 2. *q.* 4. *p.* 11 *num.* 10. vult, quod Canonicus, qui accessit ad chorum matutino inchoato, sed illius maiori parti interfuit non sit priuatus integris distributionibus matutino respondentibus. Sic enim Beneficiatus non recitans aliquam partem matutini priuatur fructibus beneficij respōdentibus parti omissæ. Et sic dicendū est, neque enim leges decernunt quod distributiones respiciant horas indiuisibiliter, sed talis est obligatio, qualis est res præcepta, horum verò recitatio diuisibilis est. Vnde nimis asperum esset asserere, quod qui per partem etiam notabilem matutini voluntariè nō attendit perdat ex integro fructus beneficij matutino respondentes, si pro maiori parte illud attentè recitauit. Addit verò Moneta *n.* 42. in sua sententia, quod pars illa notabilis ex cuius omissione amittuntur distributiones accipi debet præter eam, quam indulget consuetudo, statutum, aut Prouincialis synodus. Vnde si sit statutū, quod Canonicus satisfaciat si ingrediatur chorum ante vltimum Kyrie in Missa, & postea vel non attendat, vel exeat à choro per partem minorem decima lucratur integras distributiones missæ respondentes. Idem verò Moneta dixerat *n.* 30. quod rationabiliter in Conc. Prou. 1. Mediol. statutum fuit, quod cum quis potest in principio adesse diuino officio, si aduentum suū in extremū definiti temporis punctum de industria distulerit, loco absentis habeatur. Sed hoc absolutè non est necessarium; quamuis iste, qui sine causa voluntarius abest ab initio, licet in tempore permisso adueniat, non poterit aliam partem eiusdem horæ omittere in sententia Monetę, nisi amittendo integras distributiones, si statutum aut consuetudo permittit vt solum ex iusta causa quis in principio non adsit.

83 Massam autem ex qua sumendæ sint distributiones separari posse, & modum distributionis pro singulis horis ordinari posse ab Episcopo simul cum Capitulo indubitatum est, vt satis efficaciter colligitur ex hoc textu. Episcopus enim cum Capitulo ordinare potest ea, quæ spectant ad spirituale regimen suę Ecclesiæ, vt tradunt DD. *cap. Cum omnes, de Constit.* separatio tamen tertiæ partis fructuum pro distributionibus de qua loquitur Conc. *sess.* 21. *cap.* 3. Soli Episcopo committitur etiam vt Sedis Apostolicæ delegato. Quod etiam factum fuit respectu alterius tertiæ partis, de qua *sess.* 22. *cap.* 3. Sic etiam, quod Episcopi sit statuere quæ portio cuicumque horæ assignanda sit, dixit Rota *dec.* 115. *num.* 24. *p.* 6. *recent.* Nihilominus etiam Canonici sine Episcopo statuere possunt modum seruandum in distributionibus quotidianis, per Gloss. *in cap.* 2. §. *Caeterum v. statutum, infra de verb. signif. &* Franc. *ibi num.* 2. Panorm. *cap. cum consuetudinis, num.* 4. *de consuet.* Azor. *p.* 2. *l.* 7. *cap.* 7. *q.* 17. Nam licet Capitulum sine Episcopo nihil possit statuere circa illa quæ concernunt generalem statum Ecclesiæ, vel personam, & iura Episcopi sine Episcopo, tamen statuere possunt circa illa, quæ ipsorum Canonicorum interesse concernit, & tale est statutum per quod decer-

natur vel quod ex mẽſa Capitulari ſeparetur aliqua pars pro diſtributionibus quotidianis, vel quod diſtributiones fiant in hac vel illa proportione, & quod pro qualibet hora tanta quantitas aſſignetur. Et hoc eſt de mente Gloſſ. *hic in v. ordinationem, & tradit* Moneta *p. 2. q. 13. concl. 1. n. 25.*

84 In ordinanda vero proportione ſecundũ quam fieri debeant diſtributiones non eſt neceſſario ſeruanda proportio, quam ſtatuit Pius V. in Conſtit. Ex proximo, 135. vt matutino reſpondeat dimidia pars fructuum diei reſpondentium, & alijs horis 6. pars alterius dimidiæ partis, ſed conſiderato labore conueniendi ad chorum de nocte, aut intempeſtiuè de mane, aut tempore calorum ad veſperas, vel etiam attenta ſolemnitate qua aliquæ horæ præ alijs recitantur aut recitationis diuturnitate, & alijs circumſtãtijs, accipi debet menſura taxationis quantitatis diſtributionum pro ſingulis horis, & diebus, vnde & pro eadem hora maior pars aſſignari poterit in die feſto, quam in die feriato. Sic, quod diſtributiones poſſint augeri reſpectu alicuius officij, diei, vel horæ dixit Rota *dec. 135. num. 8. part. 10. recent. & in ſegouien. reſeruat. fructuum coram* Puteo *dec. 365. num. 6. l. 2.* Nam & Pius V. ipſe in illa Conſtitutione ſatis inſinuat aliam eſſe proportionem ſecundum quam diſtributiones diuiduntur ab illa, quam ipſe ſtatuit ibi pro recitatione officij abſolutè non conſiderata recitatione ſolemni chori certis horis habenda, vt patet ex illis verbis, *diſtributiones fortè aliter aſſignatas.*

85 Sic & in dies poſsũt diſtributiones aſſignatæ minui, vel augeri ex iuſta cauſa tamen nõ ad libitum. Rota *dec. 156. num. 9. p. 6. recent.* Vbi quod ad eas minuendum iuſta cauſa non adeſt, vbi fructus non ſunt diminuri, maxime cum concurrat diſpoſitio ſtatuti. Seraph. *d. 1039. num. 2.* Ita vt ceſſet tunc arbitrium boni viri, ſecundum quod intelligi debet facultas illas augendi, aut minuendi ex Iaſ. *l. 1. in 1. lect. n. 3. C. de Sacroſ. Eccleſ.* Surd. *conſ. 33. num. 94. & ſeqq.* Et in hoc etiam attendi debet an quantitas proportionalis diſtributionum ſit ordinata per Sedẽ Apoſtolicam vel per ſtatutum ab ea confirmatum, & factum proprium illius, aut alicuius alterius ſuperioris. Tunc enim per Capitulum non poteſt fieri alteratio illarum.

86 Sed aliam quamdam diſtributionum ſpeciem ordinauit Conc. Trid. *ſeſſ. 22 cap. 3.* diſtinctam ab ea quam ordinauit *ſeſſ. 21. cap. 3.* & de qua loquutum fuit *ſeſſ. 24. cap. 12.* & de qua loquitur hic textus, & alij DD. communiter. Decernit igitur Concilium vtrobique vt ſeparetur pro diſtributionibus tertia pars fructuum, & hęc ſeparatio fieri debet ab Epiſcopo etiam vt Delegato Sedis Apoſtolicę, & neutra illarum fieri debet ex fructibus non ſpectantibus ad Eccleſiam illam, ad quam pertinent participantes in illis diſtributionibus. Nec ſeparatio debet fieri ſecundum taxam antiquam beneficiorum taxatam in libris, ſed ſecundum valorem præſentem; nec debet pariter fieri ex fructibus eorum, qui in dicta Eccleſia nullas habent diſtributiones quotidianas, nec ſufficientes præbendas, vel fructus niſi tenues, qui retineri poſſunt cum Canonicatibus, vbi eſt conſuetudo abſque alia diſpenſatione, vt *cap. 1. de conſuet. in hoc lib.* prout ſupra etiam dictum eſt. Hoc enim declarauit S. Cong. apud Garz. *p. 3. cap. 2. num.* 483. ſub his verbis. *Non comprehenduntur dignitates, quæ & ſi locum habent in choro, nullas tamen habent diſtributiones quotidianas, nec ſufficientes præbendas, vel fructus tenues, quæ retineri poſſunt cum Canonicatibus vbi eſt conſuetudo abſque alia diſpenſatione, vt cap. 1. de conſuet. in 6. Nec illis vnire Eccleſias Parochiales ad augendum fructus diſtributionum quotidianarum Epiſcopus poteſt.* Sed apud alios inuenio aliquod diſcrimen in referẽda hac declaratione, Nam vbi hic dicitur, *vel fructus tenues,* apud alios dicitur, *vel fructus, ſed tenues,* quod puto verius eſſe vt ſit ſenſus clarior, non comprehendi dignitates, quæ non habent ſufficientes præbendas, & dato quod habeant aliquos fructus, illi ſunt tenues. Nec ad augendos fructus diſtributionum quotidianarum poteſt Epiſcopus Canonicatibus vnire parochiales Eccleſias. Et hæc tertię ſeparatio fieri poteſt etiam ſi Dignitates, & non habeant vocem in Capitulo, & non percipiant diſtributiones, ſi tamen habent præbendas ſufficientes. De quibus vide plures declarat. S. Cong. apud Garz. *d. c. 2. num. 477. & ſeqq. &* Barb. *ad cap. 3. ſeſſ. 22.*

87 Verum duæ iſtæ tertiæ partes diſtinguũtur, primò quia tertia de qua *in c. 3. ſeſſ. 21.* ſeparari debet ex fructibus omnibus, & communibus menſæ Capitularis; ſed tertia de qua *in cap. 3. ſeſſ. 22.* detrahi debet ſolum ex fructibus etiam proprijs Dignitatum, Perſonarum, & officiorum; ſecundo quia illa ex neceſſitate ſeparari debet in Eccleſijs non habentibus diſtributiones quotidianas, vel habentibus tenues; ſed hæc poſita eſt in arbitrio Epiſcopi, & fieri poteſt dato etiã quod in Eccleſia diſtributiones non ſint tenues, & hoc in odium negligentiæ obtinentium Dignitates &c. Tertio quia huius tertiæ ſeparationis nõ eſt locus, vbi tertia illa ordinata *ſeſſ. 21.* ab Epiſcopo fuerit ſeparata. Quarto portiones abſentium ex illa priori tertia accipiendi accreſcunt alijs intereſſentibus, ſed portiones abſentium ex hac tertia accipiendæ accreſcunt Fabricæ Eccleſiæ, ſi indigeat, vel alteri pio loco ad arbitrium Epiſcopi, cuius etiam eſt determinare formam ſeruitij pro quo tertia hæc pars ſit diſtribuenda. *Præterea* diſtinguuntur, quia licet omnes iſtæ diſtributiones fieri debeant pro ſingulis horis, vt contra Nauar. Miſcell. 59. *alias* Miſcell. 14. *num.* 51. probat Garz. *d. cap. 2. num.* 402. *&* 489. tamen diſtributiones ſtatutæ *cap. 3. ſeſſ. 22.* non debentur omnibus, ſed ſolum dignitatibus, Perſonatibus, & officialibus ex quorum fructibus tertia eſt ſeparata. Quibus etiam ſic debent diſtribui, & diuidi inter dignitates, vt quæ plus contribuit plus lucretur. Quæ omnia conſtant ex declarat. S. Cong. quas recenſet Garz. *d. cap. 2. num. 465. &* 489. Tandem diſtinguuntur, quia diſtributiones iſtæ ex vi *cap. 3. ſeſſ. 22.* deſignatæ non ſunt propriè diſtributiones quotidianæ ſed ſunt ſpecie diſtinctæ Moneta *p. 1. q. 3. num. 7. & q. 9. num. 42.* Inter alia autem hoc diſcrimen poſuit Moneta, quod huiuſmodi diſtributiones non aſſignantur pro omnibus diebus, ſed pro certis. Quod tamen non concordat cum declara-

rá-

ratione S. Cong. volente quod huiusmodi contributiones assignentur pro omnibus horis, verum quidem est, quod cum huiusmodi distributiones non assignentur solum pro recitatione horarum, sed etiam pro alijs seruitijs spectantibus ad diuinum officium, vt pro solemni celebratione missæ, ad quæ seruitia Dignitates non obligantur nisi in certis diebus, pro hac parte istæ distributiones respiciunt certos dies, sed hoc est commune etiam distributionibus propriè dictis, de quibus loquitur Concilium *sess. 21. cap. 3. & sess. 24 cap. 12.* Imo & datur alia conuenientia, quia licet Concil. *d. sess. 22.* committat Episcopo, vt præscribat formam in his distributionibus obseruandam, tamen vt ad *d. caput.* declarauit S. Cong Episcopus non potest Dignitatibus, Personatibus, & officijs certam officij, & seruitij formam præter solitam pro lucranda tertia parte præbendæ in distributiones cõuersæ. Et nihilominus hæc est inter has distributiones maxima differentia, quod cum ex Constitutione Pij Quinti 65. quæ incipit Cupientes, Canonicus qui simul ex dispensatione habet Parochiã, in Parochia residere debeat, & tamen distributiones non percipiat, nihilominus ex decreto Conc. *sess. 22. cap. 3.* Si alicui ex prædictis dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, vel Collegiatis de iure seu consuetudine, iurisdictio, seu administratio, vel officium non competat, sed extra Ciuitatem in Diœcesi cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet incumbere voluerit; tunc pro tempore, quo in curata Ecclesia resideret, & ministrauerit tanquam præsens sit, ac diuinis intersit in Ecclesijs Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur. Quamuis igitur ex vi *cap.* Extirpandæ de *Præb.* Vbi Parochialis annexa dignitati sit extra Ciuitatem non possit dignitas illi inseruire per se ipsam; si tamen ex indulto speciali inseruiat non lucratur distributiones ordinarias, sed bene lucratur distributiones statutas *d. cap. 3.* Et quanuis oppositum sentiat Garz. *d. cap. 2. num. 335. in fin.* Ex eo quod Concil. absolutè dicit eum habendũ esse pro præsenti, tamen hoc non probat; quia Concilium loquitur in terminis illius Capitis, nec debet vltra illos terminos extendi, maximè cum obstet Constit. *Pij* V. 65. Vnde vnum de duobus dici debet, quod scilicet, si Parochialis annexa est extra Ciuitatẽ, vel Dignitas debet illã regere per Vicarium, vel si regit illam per se ipsum non lucretur distributiones quotidianas ordinarias, & propriè sumptas, licet lucretur istas *in cap. 3. sess. 22. ordinatas*, Istæ igitur distributiones alterius speciei esse constat ex relatis differentijs.

SVMMARIVM.

88 *Infirmitas omnis etiam si sit ex culpa qua impedit ne Clericus possit adesse diuinis excusat, & facit vt absenti debeantur distributiones, & quæ accrescunt ex aliorum absentia.*

89 *Nec ad hanc excusationem necessaria est consuetudo aut statutum illam approbans.*

90 *Necesse tamen est vt infirmitas sit causa absentia.*

91 *Senectus excusat, si reddat impotentem.*

91 *Item cæcitas, & surditas.*

62 *Infirmitas eũ non excusat, qui solet non interesse diuinis.*

92 *Nec absentem à loco ex alia causa.*

CONCLVSIO QVINTA.

88 Clericum Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ infirmitas excusat, vt si diuinis Officiis non intersit, non amittat distributiones quotidianas. Ita ex hoc textu tradunt DD. omnes. Et regula est conformis illis, quæ habentur *cap. Clericus victum. dist. 91. & cap. 1. de Cler. ægrot. & cap. significatum de Præben.* Intelligitur vero regula de omni infirmitate, quæ iustè impediat, ne Clericus possit adesse diuinis officijs, siue hæc infirmitas sit lepra, vel pestis, vel alius morbus contagiosus, & infirmum à consortio hominum excludens, siue sit cruruũ debelitas, siue morbus arteticus, siue podagra, siue cæcitas, aut surditas, siue infirmitatis periculum graue Clericum in domo detineat de Medicorum consilio, siue quia medicamentum sumit, aut sanguine minuitur, siue quia sanitatis acquirendæ gratia ad balnea ire cogitur, & siue etiam infirmitas sit in culpa. Semper enim vera infirmitas excusat, & in foro conscientiæ sufficeret occulta. In externo verò sufficit vera, & manifesta, seu sufficienter probata, & ad eam probandam sufficeret iuramentum, vt hic habet Prob. *ad Monachum n. 14.*

89 Nec infirmitas vt excuset indiget quod sit, consuetudine introducta, aut statuto confirmata, sed se sola excusat, & ita quod tempus infirmitatis non sit computandum pro tempore vacationum, & ita quod infirmo competat etiã portio accrescens ex aliorum negligentia.

90 Necesse tamen est, quod infirmitas sit vera causa impediens ne Clericus possit adesse diuinis officijs; ideo si vel infirmitas sit leuis, & talis, & vt non impediat, quin Clericus commodè possit interesse diuinis, vel Clericus alias etiã non interesset, quia est solitus non interesse etiam tempore sanitatis non excusat. Vnde est, quod nec absentem à loco in quo est Ecclesia excusat, nisi infirmitas sit causa, quod non veniat, & nõ intersit. Hæc verò tradunt communiter Gloss. *hic in v. infirmitatis, &* DD. s. Qui verò, & præcipuè Probus ad Mon. *n. 14. & seqq.* Fagnan. *cap. licet à num. 136 de Præben.* Moneta *de distribut. p. 2 q. 6.* Riccius *in praxi aurea. resol. 397.* Sanchez *consil. l. 2. cap. 2. dub. 90.* Azor. *p. 2. lib. 7. c. 7. q. 11.* Couar. Petr. Nauar. *de restit. l. 6. cap. 2. d. 4. num. 239.* Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. à num. 263.* Barbosa *de potest. Epis. all. 53. num. 168. & de Canonicis cap. 24. à num. 27.* Et plurimi alij apud istos.

91 Senectus etiam si sit talis ac tanta vt Clericus commodè non possit & sine periculo adesse diuinis, in proposito censetur infirmitas. Arbitrarium tamen est iudicare an senectus sit talis, quæ excuset. Et licet de iure ciuili *l. 2. §. vlt. in fin. ff. de decurion. & l. 3. final. C.* qui ætati vel profess. se excus. maior 70. annis sit exemptus à muneribus personalibus, de iure tamen Canon. & spectata vi præsent. textus, senectus non excusat Clericum, vt non adsit diuinis officijs, nisi sit infirmitas talis, quæ illum adesse impediat. Et

ideo

ideo in hoc medicorum iudicio standum erit. De cætero autem sunt expressæ declarationes S. Cong. quas refert Barbos. *de Canon. num.* 30. Sed de prædictis adest decisio Rotæ in causa Leodien. fructuum 22. Maij 1604. quam refert Carz. *d. num.* 363. Sub hoc verborum tenore. *Infirmo, & senio confecto debentur distributiones, etiamsi non resideat, & etiamsi aliquando exiret de domo, nec infirmitas esset intimata capitulo, qui à de iure infirmis non residentibus, aliàs tamen solitis residere, debentur distributiones, Couarru. post alios variar. lib. 3. c. 13. num. 8. Item & senio confectis, vt constat ex resolutione Congregationis Concilij, nec iure cautum reperitur, quod intimatio infirmitatis debeat fieri per infirmos, & senio confectos, alias solitos residere, ad effectum consequendi distributiones: & quoad prætensum statutum fuit dictum, de eo legitimè non constare, & illud in omnem casum esse nullum, vti factum per capitulum sine consensu Episcopi, sine quo capitulum super modo lucrandi distributiones statuere non potest, vt fuit tentum in Lucana iuris 9. Aprilis 1601. corã Pamphilio. Nec potest excusari capitulum ex consumptione distributionum bona fide facta, cum minimè probabili er ignorare potuerit infirmitatem, & maximam senectutem, quod quidem infirmo de iure debeantur distributiones: & decisio Putei 417. libro 1. procedit in terminis indulti concessi alicui de lucrandis distributionibus: cuius indulti concessio cum potuerit probabiliter ignorari à capitulo, non mirum si illius intimatio necessaria est ad constituendum capitulum in mala fide.* Canonicos etiam senes exemptos esse à matutinis dixit S. Cong. Regular. 161. Briscia 16. Iulij 171. Quæ etiam declarauit senes & indispositos posse eximi à choro, dum tamen non habeant distributiones nisi infirmitas sit talis, quod eos detineat in domo 1602. Cagli 20. Augusti 91. *Posset* tamen dari casus, quod infirmitas permitteret Canonicos aliquantisper & causa sanitatis exire à domo, & non permitteret adesse choro. Vnde in his arbitrium boni viri debet attendi. Vnde eadem S. Cong. declarauit solam senectutem non sufficere ad lucrendas distributiones nisi habeat iunctam inhabilitatem. 1604. Cesena 10. Februar. 23. Decrepiti tamen excusantur ab eadem S. Cong. 1602. Venola 5. Febr. 14. Tolentino 9. Iulij 27. Et 1603. Tortona 15. Sept. 104.

92 Quod etiam aliqui à supradicta doctrina recedant in casu, in quo qui non erat solitus interesse, vel etiam in casu eius qui abest à loco ex legitima causa verè est infirmus, & velint, quod vterque absolutè excusetur. Ita enim post *Petr. Nauar. l. 2. de restit. cap. 2. d. 3. num.* 238. probabile putat Palaus *tr. 7. d. 3. p. 9. num.* 5. De eo, qui alias non erat solitus residere, & idem tenet de absente ibid. *num.* 6. Quod inquam sic dicitur nõ sufficit, vt à communi sententia recedamus. Neque enim infirmitas excusat, nisi sit causa non residendi; Non est vero causa non residendi ei qui etiam si non esset infirmus non resideret. Solum igitur in casu in quo infirmus, si non esset infirmus, interesset diuinis, infirmitas excusat Clericum non interessentem, vt non amittat distributiones. Et ita quod infirmi, & alij, qui de iure communi percipiunt distributiones in absentia non excusentur, nisi ante impedimentum soliti essent interesse diuinis officijs, declarauit S. Cong. Regularium 1593. Aquileia 4. Augusti 199. & 1602. Turino 5. Martij. *Cæterum* Episcopus non potest impedire, & facere vt non dentur distributiones infirmo, qui in sanitate solitus fuit adesse 1602. Castellaneta 20. Augusti. 93.

SVMMARIVM.

93 *Necessitas corporalis excusat absentem, & sibi debentur distributiones.*
93 *Quæ sit necessitas corporalis.*
93 *Iniustè damnatus excusatur.*
94 *Requiritur quod necessitas sit vera causa absentiæ, & non possit tolli.*
95 *Iniustè damnato carcerato, excommunicato &c. debentur distributiones, si iniustitia sit ex parte causæ, & ille sit innocens; secus si iniustitia sit ex modo procedendi.*
96 *Debet constare de iniustitia damnationis.*
97 *Ad hoc vt Clericus priuetur distributionibus debet constare de causa, ob quam sit priuandus.*
97 *Debet præcedere sententia, quæ transierit in iudicatum.*
98 *Clericus iniustè damnatus habet actionem contra accusatorem, & Iudicem.*
99 *Excõmunicatus non amittit distributiones si altari inseruiat.*
100 *Nec si sibi iniustè negetur absolutio.*
100 *Eas perdit etiam si non sit in mora petendæ absolutionis.*
101 *Tempus excommunicationis potest computari pro tempore vacationis.*
102 *Suspensus si adsit diuinis, aut si sit iniustè suspensus non perdit distributiones.*
102 *Suspensus à beneficio non amittit distributiones.*
103 *Idem proportionaliter dicitur de interdicto.*
103 *Interdicta Ecclesia, vel polluta, qui non dedit causam, non priuatur distributionibus.*
104 *In cessatione à diuinis Clericis non competunt distributiones.*
Potest tamen superior distributiones concedere, si qui dedit causam cessationi non possit restituere damnum.
105 *Priuatus beneficio, vel lite pendente, si Clericus adsit diuinis non perdit distributiones.*
Priuatus beneficio etiam iniustè post sententiam, quæ transijt in iudicatum non percipit distributiones. Secus si restituatur in integrum, & sententia declaretur iniusta.
106 *Idem dicitur de degradato vel deposito.*
Irregularis non impeditur ne intersit diuinis officijs.

CONCLVSIO VI.

93 CLericum Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ excusat corporalis necessitas, vt etiam si non adsit diuinis officijs lucretur distributiones. Ita ex hoc textu docent communiter Gloss. hic, in *v. necessitatis*, & reliqui DD. omnes. Est autem corporalis necessitas, quando ex assistentia chori Clerico imminet graue damnum vitæ, honoris, vel futuræ. Neque enim

pia

pia mater Ecclesia censetur velle priuare emolumento suos Clericos coactos non adesse diuinis vt graue huiusmodi damnum vitent. Et propterea excusantur, iniustè carceratus, & expulsus à loco Ecclesiæ, & fugiens iniustam vexationem, & innocens citatus vt compareat prætextu delicti, & iniustè excommunicatus, aut suspensus, aut interdictus, & non parochus sed Clericus fugiens tempore pestis, & si in loco Ecclesiæ grassatur bellum, vel adsunt inimici, sed hoc, quod dicitur de peste, aut bello non debet admitti sine declaratione. Et quidem de peste, vt refert Fagnan. *cap. licet num. 95. de Præb.* S. Congregatio declarauit non excusari Clericum qui abest tempore pestis, nisi adsit consuetudo legitimè introducta, vt absentes ex causa iusta lucrentur distributiones. Et quidem hæc declaratio est rationabilis. Nam vbi periculum damni est ex causa communi, nisi excuset omnes simul, & sic excuset simpliciter omnes à choro, non excusat singulos separatim, quia non est rationabile vt eadem sit ratio interessentium cum periculo, & non interessentium, & quod aliqui velint distributiones ex causa, quæ si sufficeret, excusaret omnes, & tamen omnes non excusat. Sed imo ratio dictat, vt ijs, qui in communi periculo adsunt, accrescant distributiones illorũ, qui vt commune periculum fugiant interesse nolunt. Solum igitur quando periculum grauis damni est proprium alicuius, excusat illũ vt etiã si non intersit distributiones recipiat. Qualis verò in proposito possit esse consuetudo rationabiliter introducta dicitur infra in regula decima. Cæterũ vt necessitas propria excuset non est necesse, quod illa sit approbata, vnde si locus sibi non est tutus, non est opus consuetudine, aut statuto, sed se ipsa excusat, quia textus noster absolutè vult corporalẽ necessitatem excusare Clericũ, vt ex non interessentia distributiones non amittat.

94 Et nihilominus semper necesse est, vt necessitas sit propria causa absentiæ in hoc sensu, quod Clericus alias adesset diuinis in Ecclesia debita, nisi necessitas huiusmodi illum impediret, vnde hæc necessitas non excusat eum qui alias non est solitus adesse, & neque adesset si necessitas cessaret. Si tamen Clericus periculum damni quod sibi imminet, vel impedimentum hoc necessitatis possit tollere, si velit, censebitur voluntarius abesse, & distributiones perdet, si impedimentum non tollat.

95 Est autem aduertendum circa impedimẽtum damni iniusti, quod imminere potest, quod intelligi debet de iniustitia ex parte causæ, quidquid sit de iustitia, vel iniustitia Iudicis, debite, vel indebite procedentis. Itaque necessaria est ex parte Clerici, & sufficit innocentia. Ideo si Clericus verè sit innocens, si nihilominus à Iudice secundum allegata, & probata iudicante iustè quantum sit ex forma iudicij aut carceretur, aut in exilium mittatur, aut excommunicetur, siue suspendatur, aut interdicatur, Clericus innocens, qui non ex culpa sua, sed contra innocentiam patitur, excusatur si sic iniustè impeditus non adest diuinis, & negari sibi non debent distributiones. Econtra verò, si non sit innocens siue ex forma iudicij Iudex contra illum iniustè, siue iustè procedat, & illum impediat, Clericus distributiones amittit, quia cum sit in culpa, voluntarius abesse censetur, & pœnam meretur.

96 Iniustè autẽ damnato tunc debẽtur distributiones, cũ de iniustitia damnationis, seu de eius innocentia constiterit vel extraiudicialiter vel respectiuè iudicialiter iuxta materię exigentiam, constabit verò de hoc iudicialiter per tres absolutionis sententias, vel per vnam, quæ transierit in iudicatum.

97 Pendente verò lite, quæ pendere dicitur, si damnatus appellauerit legitimè à sententia contra se lata, distributiones dari debent, Imo ad hoc, vt distributiones accrescant alijs, & illis vel fabricæ Ecclesiæ, aut loco pio actu distribuantur, debet constare Capitulo de causa ob quam Clericus priuari debeat distributionibus. Et licet vbi intercessit sententia iudicis pro iustitia illius præsumendum sit; hoc tamen fieri non debet nisi sententia transierit in iudicatum. Et ideo Capitulum non distribuit alijs bona fide distributiones quibus ratione delicti Clericus priuatur, & priuari non potest, nisi præcedente sententia, nisi talis sententia præcesserit, quæ transierit in iudicatum, vel vbi sufficit notorietas delicti, nisi adsit notorium quod nulla possit tergiuersatione celari. Et aduertendum quod etiam in casu, in quo quis ex delicto incurrat ipso iure priuationem distributionum, sicut contingit in eo, qui commisit delictum pro quo est lata excommunicatio, aut suspensio, adhuc necessaria est sententia declaratoria criminis, ad hoc, vt Clericus priuetur distributionibus. Quod si pendente iudicio distributiones alijs fuerint collatę, sequuta sententia absolutoria, & constito de innocentia Clerici ei debebunt restitui ab illis, qui eas perceperunt, nisi in eo casu, in quo bona fide consumptæ sint ab eo cui accesserunt, & ille ex illis non est factus ditior.

98 Et nihilominus Clericus iniustè damnatus, & priuatus distributionibus habet actionẽ contra malitiosum accusatorem, aut contra iniustum iudicem, si is mala fide processit non seruato ordine iuris, quia iudex huiusmodi fuit iniusta causa huius damni Vgol. *de censf. c. 2. cap. 12. num. 4.* Sayrus *de censf. l. 2. c. 5. num. 27.* Suarez *de censf. disp. 13. dec. 2. num. 23.* Bonac. *de bor. can. disp. 2. q. 5. §. 2. num. 4.* Palaus *tr. 7. disp. 3. p. 9. §. 2. num. 8.* Si verò Iudicis sententia cassata fuerit præsumetur in iudice mala fides; quamuis in hoc attendi debebit, an sententia absolutoria obtenta fuerit ex nõ seruato ordine iuris à priori iudice, vel potius ex nouis probationibus ex quibus constitit de innocentia damnati, quia si solum apud iudicem appellationis ex nouis probationibus innocentia damnati constitit, non potest dici quod Iudex qui innocentem damnauit mala fide, & iniustè processerit.

99 Quantum verò ad excommunicatum, aut suspensum, aut interdictum hoc aliud considerari debet quod ad hoc vt priuetur distributionibus non sufficit quod Clericus iustè, & verè sit excommunicatus, sed requiritur etiam quod non interfuerit diuinis. Nam si adest adhuc distributiones sibi debentur obligatio enim ad interessendum diuinis officijs respicit substantiã actus, non modum. Nam Clerico existenti in mortali, & ad malum finem interessenti distribu-

butiones debentur, quæ dantur pro actuali interessentia, igitur etiam debentur excommunicato si adsit diuinis officijs, licet malefaciat etiã si solum sit excommunicatus occultus Petr. Nauar. *l. 2. de rest. cap. 2. num.* 243. Vasquez *de Benef. cap. 4. §. 3. dub. 41. v. 229.* Auila *de cens. 2. p. cap. 6. d. 1.* Coninch. *disp. 14. de excomm. d. 9. nu.* 8. *& seqq.* Palaus *tr. 7. disp. 3. p. 9. §. 2. num. 4. Et cum* Bonac. *disp. 2. de hor. Canon. q. 3. p. 2. §. 2. num. 2. & de excom. disp. 2. q. 2. p. 4. §. 2. num.* 2. hoc limitet ad excommunicatum occultum. *Palaus* vbi supra, aduertit alios DD. non distinguere. Sed de hoc diligentius cogitandum. Solum ergo si non adsit amittit excommunicatus distributiones.

100 Et in illo casu etiam non amittit, si sibi negetur absolutio iniustè. Quod verò plures dicunt eas sibi deberi etiam si non sit in mora petendæ absolutionis, quia per ipsum non stat, quominus assistat. Syluest. *v. Clericus 4. q. 25. & v. excomm. 3. num. 1. v. 9.* Sà *v. beneficium. num.* 50. Armilla *v. Clericus num.* 18. Sayrus *l. 2. de cens. cap. 5. num.* 206. Lopez. *tom. 2. cap.* 18. Non subsistit, nec suffragatur *cap. Quia diuersitatem, de Praben.* Quia distributiones non debentur Clericis, quia diligentibus vt adsint, seu non negligentibus adesse, sed quia actu adsunt diuinis. Non habentur verò pro fictè interessentibus nisi qui necessitate impediuntur, qua non impeditur qui iuste ex culpa est excommunicatus, dum ex hoc non adest, quia imo per ipsum stat vt non adsit, & ex culpa sua non adest, nisi fuerit absolutus, vel iniustè sibi negata fuerit absolutio. Suarez *de cens. d. 13. num. 4 & 5.* Bonac. *disp. 1. de excom. q. 2. p. 4. num. 7. & de hor. canon. disp. 2. q. 4. p. 2. num. 1.* Garz. *de Benef. p. 7. cap. 13. n. 93. Palaus tr. 7. disp. 3. p. 9. §. 2. num. 4.*

101 Et hoc etiam de excommunicato addendum est, quod probat Bonacina *d. pun. 2. num.* 3. Quod scilicet excommunicatus potest tempus, quo abfuit ratione excommunicationis computare pro tempore vacationis, si alias hoc tempus non est illi determinatè deputatum, sed stat ad eius libitum. Et sic postea distributionum erit particeps si aderit; & aliud tempus vacationis non sumpserit.

102 Suspensus verò iniustè à diuinis officijs, si ex hoc nõ interest illis proculdubio non perdit distributiones. Quia autẽ suspensus tantum à beneficio non priuatur distributionibus, quia in materiã odiosa, vt supra *num.* 9. probatum est, sub nomine fructuum beneficij non veniunt distributiones, sed si adsit de facto vndequaque sit suspensus, distributiones facit suas Palaus *d. p. 9. §. 2. num.* 9. Et idem dicitur si absit, sed est iniustè suspensus.

103 Idem dicitur cum proportione de interdicto personaliter. Quia scilicet si vel est iniustè interdictus, vel si nihilominus adest diuinis, non priuetur distributionibus. Quod de interdicto tolerato admittit Bonac. *d. p. 2. §. 4. n.* 4. Sed absolutè id concedit *Palaus d. p. 9. §. 2. nu.* 10. Si verò sit interdicta Ecclesia, Clericus, qui non dedit causam interdicto si abest, quia non potest in Ecclesia illa adesse diuinis, non debet ex aliorum culpa priuari distributionibus. In interdicto vero generali, & in casu in quo in terminis *cap. Alma Mater, inf. de sent. excom.* potest celebrari diuina sicut prius, priuabitur distributionibus, si diuinis non adsit. Quod verò dicitur vbi Ecclesia est interdicta idem dicitur vbi est polluta, & propterea Clerici non possunt in ea celebrare diuina. Non enim propter hoc ipsi distributiones amittunt, si non sunt in culpa pollutionis.

104 Tempore autem cessationis à diuinis Clericis Ecclesiæ cessantis non debentur distributiones per *text. cap. 2. sup. de off. Ordin.* & ibi dictum est *n.* 25. & præter ibi relatos tradunt Couar. *in cap. Alma mater §. 4. num.* 7. Mon. *p. 2. q. 16. num. 36. Palaus d. p. 9. num.* 11. Arbitratur autem Palaus, quod si qui dedit causam cessationi non possit restituere damnum Canonicis, superior possit distributiones, & alia emolumenta condere, eo quia non sit iustum Clericos sine culpa damnum pati.

105 *Priuatus* vero beneficio ante sententiã non amittit distributiones, nisi si non intersit diuinis. Et idem dicitur pendente lite tempore appellationis, antequam sententia transieeit in iudicatum, vel antequam per tres conformes lis non fit terminata prorsus. Vbi verò lis fuit terminata, etiam si Clericus iniustè fuit priuatus beneficio, quia tunc non habet amplius beneficium, & ex consequenti nec habet titulum ad distributiones habendas, ideo illas non potest percipere si tamen obtineat contra sententias beneficium restitutionis in integrum, si tandem de iniustitia priuationis constet, recuperare debebit etiam amissas distributiones, quas ex iniusta priuatione impeditus obtinere non potuit.

106 Et idem cum proportione dicitur de degredato siue actualiter, & realiter, siue de deposito seu verbaliter degradato. Irregularis verò per se non priuatur vt non adsit diuinis officijs, & sic vt distributiones non acquirat. Impeditur tamen ne exerceat actus ordinis, & tunc si iniustè declaratus est irregularis non perdit distributiones, vt de excommunicato dictum est.

SVMMARIVM.

107 *Absens pro vtilitate Ecclesiæ percipit distributiones.*
107 *Requiritur vtilitas grauis vera, certa, & manifesta.*
108 *Requiritur vtilitas Ecclesiæ illius in specie cuius sunt distributiones.*
109 *Etiam absens à loco pro vtilitate Ecclesiæ percipit distributiones.*
109 *Etiam si absit causa electionis.*
110 *Non adest vtilitas Ecclesiæ, si negotium potest tractari per non obligatum ad chorum.*
110 *Ad hoc vt vtilitas excuset non est necessaria consuetudo.*
111 *Absens causa curæ animarum annexæ Canonicatui excusatur.*
112 *Quid vbi parochia annexa est extra ciuitatem.*
113 *Dignitas, & Canonicus simul non lucratur distributiones dignitatis ex eo quod absit pro cura animarum annexa Canonicatus.*
114 *Excusatur absens pro negotio Capituli, ac definitione iurium sui beneficij.*
114 *Et qui inseruit Episcopo, aut Pontificalia exercitanti.*

Et

115 *Et Canonicus Theologus eo tantum tempore quo legit.*

116 *Et Pænitentiarius, qui abest vt audiat confessiones; quod multipliciter explicatur.*

117 *Et missus à Capitulo ad Concilium, vel ad Papam, vt assistat ratiotinijs.*

118 *Non excusatur qui negotium tardius expedit, vel pro eo citius discedit, aut tardius redit.*

118 *Excusatur obses datus vel carceratus pro Ecclesia.*

119 *Non censentur abesse pro vtilitate Ecclesiæ, vel qui absunt, vt adsint Capitulo, nec Vicarius Episcopi pro suo officio, nec examinatores synodales, nec inseruientes Episcopo celebranti extra Ecclesiam.*

120 *Abest pro vtilitate Ecclesiæ, qui abest vt iura sui beneficij tueatur, etiam si ob hoc excommunicatus, non tamen si lis sit de iure proprio ad beneficium contra alium.*

120 *Nec prouisor, aut Vicarius Episcopi si causa sui officij excommunicetur.*

121 *Ad hoc vt absens ex vtilitate Ecclesiæ excusetur, non est neccessaria licentia Episcopi.*

122 *Licet sit necessarium mandatum Capituli in negotio communi.*

123 *Non abest ex vtilitate Ecclesiæ, qui commodè ante vel post diuina negotium potest expedire.*

124 *Quid de eo, cui commissum fuit expedire negotium de mane, & distulit illud vesperi.*

125 *Distributiones debentur pro eo tantum tempore, quod fuit necessarium, & fuit consumptum pro expeditione negotij.*

REGVLA VII.

107 CLericū Ecclesiæ Cathedralis aut Collegiatæ, vt in absentia à diuinis officijs percipere possit distributiones quotidianas excusat Ecclesiæ vtilitas. Ita ex hoc textu habetur, & docent communiter DD. Non tamen quælibet vtilitas hoc præstat, sed solum grauis, & magna, vt aduertit hic Probus *ad Monac. num.* 27. Moneta 2.*p.q.*11.*num.*33. Bonac.*disp.*2.*q.*5.*p.*3. *n.* 5. Nec sufficit vtilitas ficta, vel latens et occulta, sed est necessaria vtilitas vera, certa, & manifesta. Io: And.*hic. num.*3. Anchar.*num.*4. Dom. §. *si vero. num.*28. Moneta *p.* 2.*q.*11.*nu.*32. Garz. *p.* 3.*c.*2.*num.*421. Qui verò *num.* 8. Quod arbitrio prudentum est iudicandum in dubio & non ex proprio, & solo absentis iudicio. Quamuis regulariter hæc vtilitas censebitur certa, & euidens, si Clericus à proprio Capitulo electus fuit pro negotio peragendo iudicato vtile Ecclesiæ. Palaus *tr.*7.*disp.*3.*p.q.*§.3.*num.*3.

108 Nec tamen cuiuscumque Ecclesiæ vtilitas sufficit, sed sola propriæ illius Ecclesię vtilitas cuius sunt distributiones excusat ad eas in absentia percipiendas. Io: And. *num.* 3. Anchar. *num.*4. D.§. Si verò *num.*8. Fagnan.*cap. licet num.* 160. *de Præben.* Bonac. vbi supra *num.*6. Palaus *d.* §. 3 *num.*1. Vult verò Palaus, quod sufficiat etiā vlitas Ecclesiæ vniuersalis, sed fallitur. Distributiones enim dantur pro actuali seruitio præstito Ecclesiæ illi, ad quam spectant, & ideo habetur pro ficto interessente, qui eiusdem Ecclesiæ vtilitatem procurat licet absens sed hoc non extenditur ad alias Ecclesias, & nec etiam ad vniuersalem, Fagnan.*d. cap. licet num.* 180. Vnde licet qui est in seruitio Papæ, inseruiat Ecclesiæ vniuersali, non tamen percipit distributiones, si nō adsit diuinis in propria Ecclesia, vt probatum est supra ex communi sententia.

109 Nonnulli verò fundati in *capit. Cum non deceat, de elect.* limitant regulam vt non verificetur in illis, qui absunt à loco in quo est Ecclesia, licet absint pro vtilitate ipsius Ecclesiæ. Ripa *tract. de peste* 2.*p.num.*145. Couar.*var.l.*3.*c.* 13.*num.*8. Sed vt aduertit Fagnan. *d.cap. licet, nu.* 159. *Cap.* illud intelligitur de Ecclesijs in quibus erat consuetudo, vt absentes pro vtilitate Ecclesiæ non lucrarentur distributiones, quam tamen consuetudinem non probauit S. Cong. sed censuit etiam absentem à loco Ecclesiæ pro eius vtilitate habendum esse pro interessente diuinis officijs, sibique deberi distributiones Et hanc congregationis sententiam ad se delatam probauit Paulus Quintus. Palaus verò *d* §.3.*n.*2. credit ex vi *d. cap. Cum non deceat* solum absentem causa electionis non percipere distributiones. Sed & standum est primæ responsioni, & dicendum, quod etiam qui pro causa electionis factæ à Capitulo Romam venit missus à Capitulo habetur pro ficto interessente, & consequitur distributiones.

110 Non censebitur tamen abesse ob euidentē vtilitatem Ecclesiæ, si negotiū commissum potest vtiliter, & commodè tractari per Procuratorem, aut alium qui non sit obligatus ad chorum. Seraphin. *dec.* 113. *num.* 41. Absolutè autem regula textus valet, independenter à speciali consuetudine, vel statuto ordinante vt distributiones dentur absenti pro vtilitate Ecclesiæ, & hoc ex vi huius textus, qui non ex vi consuetudinis specialis, aut statuti, sed absolutè vult quod absentes ex causa vtilitatis Ecclesiæ percipiant distributiones.

111 Hinc sequitur distributiones quotidianas deberi, Dignitati, seu Canonico absenti à choro propter exercitium curæ animarum suæ Dignitati, aut Canonicatui incumbentis, vt pluries declarauit S. Cong. apud Fagnan. *d.cap. licet num.* 163. Hoc vero quidam probare contendunt ex Concil. Trid. *sess.* 22.*cap.* 3. Ita Garz. *de Benef. p.* 3. *cap.* 2.*num.*335. Sed Concil. ibi loquitur de distributionibus in illo *cap.* statuti, nimirum desumptis ex tertia deducta ex fructibus Dignitatum, Personatuum, & officiorum, quæ non sunt propriè distributiones quotidianæ, vt ex dictis *num.* 87. patet, & bene aduertit Moneta *p.*2.*q.*11.*num.* 70. Limitatur etiam hoc vt per curam animarum intelligatur administratio sacramentorum, seu cura fori interioris, non verò exterioris fori, & iurisdictionis; Quod ex varijs declarationibus S. Congregationis colligit Garz. *d. num.* 335.

112 Sed aduertendum, quod si Ecclesia habens curam animarum sit extra Ciuitatem in qua est Cathedralis, vel Collegialis, tunc iuxta *cap. Extirpanda* §. *Qui verò, de præben.* Dignitas, aut Canonicus non potest curam illam exercere per se ipsum, sed per Vicarium. Et sic ca-

sus iste, vt Canonico exercēti curā animarū annexā dignitati, aut Canonicatui uidētur distributiones habet locū solum, si Ecclesia cui incumbit cura animarū sit intra Ciuitatem. Et nihilominus Archidiaconus, aut Canonicus vel simul cum Episcopo, aut Vicario, vel solus de mandato Episcopi, vel quicumque legitimè visitans Ecclesiam propriam, & suæ præbendæ annexam, consequitur distributiones quotidianas propriè dictas. S. Cong. Regul. 1598. Aquileia 14. Octobris. Azor. p. 2. l. 7. c. 7. q. 10. Monet. d. q. 11. num. 63. Barb. alleg. 52. num. 163. & de Canon. cap. 24. n. 4. Palaus tr. 7. d. 3. p. 9. §. 3. num. 9.

113 Non tamen si aliam Ecclesiam etiam diœcesis, etiam vt Vicarius Episcopi etiam vt Vicarius Capituli, etiam si eam visitet ex iure sibi competenti. Quod si aliquis habens plura beneficia distincta, vt si sit Dignitas, & Canonicus, si Ecclesia est annexa Canonicatui, tunc Canonicus exercens curam animarum in Ecclesia canonicatui annexa, vel illam visitans vt supra, non lucrabitur distributiones debitas Dignitati, sed solum debitas Canonicatui, cui Ecclesia illa est annexa, & vnita. Cæterum visitans Ecclesiam propriam vt supra lucratur distributiones, non tantum ex vi consuetudinis, vt concedunt Io: Mon. num. 2. Prob. n. 11. Io: And. num. 1. Dom. 4. Fran. num. 2. Sed absolutè quia abest ex Ecclesiæ suæ vtilitate, vt citati DD. aduertunt.

114 Item absenti propter negotia Capituli, & vt iura Capituli aut proprij beneficij tueatur. Item Canonicis Episcopo Pontificalia exercenti assistentibus ad præscriptum cap. 12. sess. 24. Concil. Trid. tam in Cathedrali, quam alibi in Ciuitate, aut suburbijs.

115 Item Theologo Cathedralis in diebus tantum in quibus legit. Quod si contingat matutinum recitari in vesperis ante diem lectionis, non excusatur Theologus, sed tenetur diuinis adesse, si vult lucrari distributiones, quia Greg. XIII dixit distributiones deberi Concionanti, aut legenti non solum hora, qua legit, sed pro toto die in quo legit, non vero pro antecedenti. Imo hoc non procedit de iure communi, sed ex gratia per declarat. S. Cong. allegatas à Garz. p. 3. c. 2. num. 120. Imo Garz. num. 122. vult hāc gratiam non esse communem omnibus indiscriminatim, sed solum illis, qui illam petierint, & obtinuerint à S. Cong. quæ illam potest concedere. Alij tamen absolutè dicunt Canonicum legentem, aut Concionantem ex officio posse abesse ab horis omnibus illius diei in quibus cōciones habet, aut legit. Et talis videtur sensus declarationū quas Garz. recenset n. 120. Et ita sentiunt Fagnan. supra citatus, Gon. ad reg. 8. Cancell. § 7. proœm num. 180. Bonac. disp. 2. q. 5. p. 6. Barbos. de off. Epis. all. 56 num. 8. Et de can. cap. 24. num. 7. Palaus d. p. 9. §. 6. num. 1. & alij apud eos.

116 Item Penitentario dum Confessiones pœnitentium etiam non habentium casus reseruatos, vel sola venialia confitentium audit, & siue illas audiat in confessionario, siue extra, & etiam emolumentorum funeralium prouenientiū ex eo, quod Capitulum associat cadauer ad ad sepulturam. Quæ omnia tanquam definita à S. Cong. tradunt Fagnan. d. cap. licet à num. 167. Garz. p. 3. cap. 2. à num. 333. Moneta p. 2. q. 11. num. 63. & seqq. Barb. de Canon. cap. 24. à n. 4. Quod verò dictū est de Pœnitentiario extendunt aliqui, vt verificetur etiam dum Pœnitentiarius in Ecclesia assistit paratus confessiones audire, ibique Pœnitentes expectat. Quod tenet Palaus tr. 7. d. 3. p. 9. §. 5. id aduersatur Concil. Trid. sess. 24. cap. 8. hoc concedenti Pœnitentierio dum confessiones audit, & declarationi S. Cong. quæ voluit Pœnitentiarium, qui tempore diuinorum officiorum priuatim officium recitat in Confessionario, aut alibi, aut celebrat, aut confabulatur, non lucrari distributiones; quod etiam docent Garz. part. 3. cap. 4. num. 124. Moneta p. 2. q. 11. num. 16. Vgolinus. de off. Epis. capit. 33. num. 5. Bonacina. disp. 2 quæst. 5. p. 3. §. 5. num 2. Barb. ad dict. cap. 8 Concil. Trid. sess. 24 num. 28. Illum tamen censendum esse audire confessiones si cum Pœnitente loquatur de spectantibus ad confessionem, vel causa impetrandi facultatem, vt possit ab aliquo casu reseruato absolui, vel ratione consilij accipiendi, quia hæc ad officium Pœnitentiarij spectant, Bonac. supra num. 2. Palaus d. num. 1. Sic nomine diuinorum officiorum veniunt etiam processiones, & aliæ publicæ orationes, quæ fiunt per Capitulum Garz. in ad. ad par. 5. cap. 4. num. 125. Barb. ad d. cap. 8. sess. 24. num. 30. Bonac. d. §. 5. num. 3. Palaus d. p. 9. §. 5. num. 2. Quidquid in contrariū dixerit Moneta d. q. 11. num. 65. Nam & id declarauit S. Cong. in vna Gienen. 4. Septembris. 1591. Et nedum Pœnitentiarius, sed in eius defectum subrogatus, dum audit Confessiones percipit distributiones. Bonacina d. §. 3. num. 4. Palaus d. §. 5. num. 3. Ad minores etiā pœnitentiarios datos à superiore in subsidium Pœnitentiarij, nullo congruo stipendio illis assignato. Sed hoc negat Bonac. Dictū tamen Monetæ potest sustineri in casu necessitatis in aliqua solemnitate vel alio casu in quo ex multitudine pœnitentium non sufficiat Pœnitentiarius. Tunc enim illi occupantur ex necessitate seruitij ipsius Ecclesiæ. Palaus d. §. 5. num. 6 Sic enim S. Cong. Regul. 1601. Andria 9. Nouem. 232. & 1601. Aquila 27. Nouē. 141. voluit deputatos pro audiēdis Confessionibus in Ecclesia, aut administrandis sacramentis percipere distributiones. Imo & hæc competunt deputatis pro seruitio curæ annexæ Ecclesiæ. Audientia tamen confessionū non suffragatur Pœnitentiario, si audit Confessiones extra Ecclesiam, etiam in domibus infirmorum Garz. in add. ad p. 5. cap. 4. num. 125. in fine Barb. ad d. cap. 8. sess. 24 Concil. Trid. Bonac. d. §. 5. num. 2. Pœnitentiarius verò etiam tempore vacationum adesse debet ex causa audiendi confessiones, vt docent Garz. p. 5. cap. 4. num. 122. Barbos. ad d. cap. 8. sess. 24. Conc. Trid. num. 33.

117 Itē missus à Capitulo ad Conciliū Generale, vel Prouinciale. Moneta num 91. Barb. all. 53. num. 158. & de Canon. cap. 24. num. 8. Palaus d. p. 9. §. 3. v. Bonac. disp. 2. q. 5. p. 3. num. 13. Item missus à Capitulo legatus ad Pontificem, vel Principem ad gratulandum de aliquo felici aduentu, vbi tamen sit consuetudo id faciendi, Bonac. num. 12. Palaus num 5. Item deputatus

ad

ad sumendas rationes redituum, & bonorum Ecclesiæ, si tempore officiorum sit in hoc occupatus. Moneta *p.* 2.*q.*5.*num.* 47. Bonac. *sup. n.* 11. Palaus *sup. num.* 6. Vbi quod hoc sit verum etiam si alio tempore possint hæc computa fieri, quia hoc est cum speciali grauamine eius, qui ad hoc deputatur, quod ipse subire non tenetur. Et declaratio Cong. relata à Garz. *p.* 3.*cap.* 3.*n.* 568. Barb. *de Canon. cap.* 24. *num.* 21. loquitur de Episcopo, & Capitulo, quibus non licet tempore diuinorum has rationes assumere, & ordinare, quia cederet in diminutionem diuini cultus Verum hoc patitur difficultatem. Quia si qui deputatur ad ratiocinia ad id tenetur vel ex officio vel ex stipendio, non grauatur, & debet, si cōmodè potest satisfacere mnneri suo, sine præiudicio diuini cultus. Sed si ad id non tenetur, sed laborem illum suscipit gratis, cur vult ex hoc exēptionem à choro, cum verisimile sit non defuturum alium, qui extra tempus chori ratiocinia videat si commodè id fieri potest, & iura volunt vt hæc extra tempus chori expediantur?

118 Et nihilominus si Clericus ad tractanda negotia sibi à Capitulo mandata vel citius discedat, quam sit necessarium, vel tardius redeat, vel vt recreationes sumat, aut ex quacumque alia causa tardius quam posset, & deberet negotium expediat, nisi illum excuset bona fides, non posset percipere distributiones tempore illius absentiæ non necessariò respondentes, vt ex Fausto & Seraph. *dec.* 115. *num.* 2. aduertit Barb. *de Canon. cap.* 24. *num.* 12. *&* 23. Item obses, aut etiam repræhesaliarum causa captus, & detentus, non est priuandus distributionibus quotidianis. Moneta *p.* 2. *q.* 5. *num.* 56. Barbos. *de Can.* 24. *num.* 18. *& alleg.* 53. *num.* 163. Palaus *d.*§. 3. *num.* Item absenti à seruitio Ecclesiæ pro defensione.

119 Cum verò regulariter Canonici non possint habere Capitulum pro negotijs Ecclesiæ tractandis tempore diuinorum officiorum, nisi ad id specialis, & grauis causa cogat, vt habetur ex Constit. Clem. VIII. quæ incipit decet Rom. Pontif. & datur impressa in principio Breuiarij eiusdem Pontificis. Et declarauit S. Cong. Ideo regulariter adesse Capitulo tempore diuinorum officiorum non excusat. Hoc enim non est in vtilitatem Ecclesiæ, sed in diminuitionem diuini cultus absque necessitate, & ideo regulariter Clerici absentes à choro vt adsint Capitulo non lucrantur distributiones, sicut nec Vicarius Episcopi, nec examinatores synodales, nec visitatores Diœcesum, nec Canonici associantes Episcopum volentem extra Ecclesiam celebrare, aut missam audire. Hi enim non absunt ob vtilitatem Ecclesiæ, cuius sunt Canonici.

120 Cum vero dictum sit Clericum absentem pro defensione iurium sui beneficii non amittere distributiones. Rota coram Seraph. *dec.* 1098. *num.* 5. *Et dec.* 689. *num.* 3. *p.* 1. *recent. & in Astem. Fruct.* 15. *Maij* 1613. *coram* Manzenedo, *& in Calagurit. fruct.* 26. *Maij* 1614. Garz. *p.* 3.*c.* 2. *num.*49. asserens hoc declaratū à S. Cong. & alij plures, quos refert & sequitur Barb. *de Canon. cap.* 24. *num.* 25. Palaus *d.* §. 3. *num.* 11. Aduertendum est hoc non verificari si lis sit iniusta S. Cong. Epis. & Regulariū. 1602. Cesena 15. Ianuar. 6. & 1604. Grauina 5. April. 44. Et si non concernat principaliter interesse Ecclesiæ sed interesse personę, & ex consequenti Ecclesiæ, sicut si litiget de consecutione beneficij, seu de iure proprio beneficij contra alium S. Congregatio 1602. Milano 17. Septembris. 103. Garzia *d. num.* 49. Bonacina *pisp.* 2. *quæst.* 5.*p.* 2. §. 3. *num.* 2. Palaus *sup. num.* 11. Barbosa *de Canonicis capit.* 24. *num.* 26. & apud eum Rota in *Asten. Fruct.* 15. *Maij* 1613. *coram* Manzanedo *& in Calagur. fruct.* 22. *Iunij* 1615. Cæterum vbi lis sit de iure beneficij debentur Clerico absenti distributiones etiam non obstante quod ob litem sit iniustè excommunicatus, imo etiam si iustè excommunicatus, quousque iuridice fuerit conuictus, quia iustè beneficiatus defēdit iura sui beneficii donec fuerit conuictus causam malam fouere. Barb. *all.* 53. *num.* 173. *de. de Canon.c.* 24. *num.*26. Gutierez.*l.* 1.*Canon.cap.* 1. *num.* 142. Palaus *d.num.* 11. Qui asserunt eamdem esse rationem, si in vacantia Ecclesiæ prouisor ob causam officij excommunicetur, quia excommunicatur ob officium ad Ecclesiam pertinens, & quod ipsa Ecclesia per se exercere debebat. Sed quod dicitur de Prouisore, seu Vicario Capitulari supra improbatum fuit, quia huiusmodi officiū non est proprium Capituli vt est Ecclesiæ specialis, sed vt succedit in iure Episcopi, & vt repræsentat Ecclesiam ipsius Diœcesis, & illius locum tenet.

121 Cum verò ad hoc vt Clericus percipere possit distributiones in absentia ratione vtilitatis Ecclesiæ præter hāc causam iustam etiam licentiam Episcopi requiri ex decreto Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 1. *voluerit* Garz. *p.* 3. *cap.* 2. *num.*90. & alij apud eum, & apud Barb. *de Canon.cap.* 24. *num.*26. Ex eo tamen textu Concil. id non deducitur vniuersaliter, quia Concil. ibi loquitur de Episcopis, & curam animarum habentibus. De residentia verò Episcoporum, & Parochorum necessaria præcipuè ex illo *cap.* 1. *sess.* 23. Conc. Trid. videri possunt, quæ scripsi *tom.* 1. *de stat.q.* 185. *à* 5.*per totum.* Esto igitnr Episcopi, & Parochi non possint abesse à suis Ecclesijs nisi de licentia, hoc non est necessarium Canonicis, seu Clericis Ecclesiarum Cathedralium, & collegiatarum, ad hoc vt non amittant distributiones, si ex altera ex causis in textu expressis, & approbatis absint. Quamuis Episcopi sit prouidere ne tot absint, vt cultus Dei diminuatur notabiliter, & detrimentum patiatur. Vnde tempore Iubilæi eius est prouidere ne eius lucrandi causa plures eodem tempore cum detrimento diuini cultus Romam veniant.

123 In hoc etiam distinguendum est, an causa absentiæ sit propria Clerici, vel communis Capitulo. Nam si sit propria, vt est infirmitas, aut necessitas defendendi iura propria sui beneficij Clericus non indiget licentia, vt absit absolutè enim textus concedit distributiones absentibus ex huiusmodi causa. Sed si negotium sit commune erit necessarium mandatum capituli ad hoc vt nomine Capituli agere possit, & ex illa causa abesse. Nam Capituli est in hoc Procuratorem eligere, & posset extra Capitulum. In casu tamen sufficere poterit mandatum præ-

sumptum, & negotij vrgentia. Vt si quis esset in curia expedito suo negotio accideret aliquod commune negotium, quod non pateretur dilationem, si interim maneret in curia pro defensione necessaria iuris cōmunis Capitulo, donec Capitulum admonitum, quod sibi bonum videretur decerneret, iustè abesse, & sibi deberentur distributiones: sicut si negotium Ecclesiæ sit ita commune, quod concernat singulos, vt singulos poterit quilibet sine mandato, & nomine proprio ius Ecclesiæ tueri, & si necesse sit ex hac causa abesse. Non igitur est necessaria Episcopi licentia ad hoc vt Clericus Cathedralis, aut Collegiatæ Ecclesię absit pro defensione iurium Capituli, aut proprij beneficij Cacrd. *de hor. canon. cap.* 68. *num.* 14. Faustus *l.* 3. *q.* 39. Riccius *in collect.* 2437. *par.* 6. quos sequitur Barb. *de canon. cap.* 24. *n.* 26.

123 Non adesse tamen necessitatem euidentē absentiæ, si Clericus absque detrimento diuini cultus possit ante vel post negotiū expedire, voluit Moneta *p.* 2. *q.* 5. *n.* 43. Eius oppositum verò voluerunt Bonac. *disp.* 2. *q.* 5. *p.* 3. *num.* 16. & Palaus *d.* §. 3. *num.* 13. Quia qui abest agendo negotium Ecclesiæ abest pro Ecclesiæ vtilitate. Sed vera est prior Monetæ opinio, quia non vrget vtilitas Ecclesiæ vt tempore diuinorum absit qui commodè extra illud tempus potest negotiū Ecclesiæ agere. Et talis non abest causa vtilitatis, sed causa suæ commoditatis licet redundantis in Ecclesiæ vtilitatem, qui commodè posset extra tempus diuinorum Ecclesiæ vtilitati prospicere. Imo in hoc non adest Ecclesiæ vtilitas, sed damnum, cum sine necessitate diminuatur diuinus cultus, & vtilitati Ecclesiæ sine damno talis diminutionis commodè consuli possit.

124 Si etiam contingat casus quod alicui Clerico concessum, seu commissum sit expedire negotium Ecclesiæ de mane, & ipse de mane, attendat proprijs negotijs, & vesperi negotium Ecclesiæ peragat nullas sibi deberi distributiones voluit Moneta *d. q.* 5. *num.* 44. Sed deberi sibi vespertinas censet Palaus *d. p.* 9. §. 3. *n.* 14. Sed deberi matutinas dixit Bonac. *d. p* 3. *num.* 21. Sed dicitur non esse necessariam licentiam, vt Clericus absit pro negotio Ecclesiæ, & eius vtilitate. Quatenus verò negatiuum sit commune, & sit necessarium mandatum capituli, si qualitas temporis non est necessaria ad expeditionem negotij commissi, qualitas illa, vt verbi gratia quod negotium expediatur matutino tempore, censeri debet vt apposita ad melius non vt necessario obseruanda, & ideo Clerico non de mane, sed de vespere negotium Ecclesiæ perficiente debentur distributiones. Sed si qualitas temporis matutini erat necessaria, Clericus tenebitur ad interesse, si Ecclesia damnum passa est; & nihilominus distributiones sibi debentur, quia & in mandato subintelligitur vt negotium perficiatur vesperi, si id non fuit factum de mane. Dici tamen debet, quod sibi debentur ex matutinis aut vespertinis distributionibus illæ, quæ sunt minores. Si enim maiores sunt matutinæ, hæc non debentur, quia tunc Clericus non abfuit ex vtilitate Ecclesiæ. Si maiores sunt vespertinæ, hic excessus non debetur, quia Clericus voluntarie, & non ex vtilitate Ecclesiæ, sed ex eius cōmoditate, aut negligentia distulit Ecclesiæ negotium, quod de mane perficere debebat, & ideo tunc contentus esse debet matutinis distributionibus si illæ sunt minores. Quod eo magis dici debebit, si Clericus fraudolenter ex eo distulit negotium vt distributiones maiores consequeretur.

125 Pro toto vero illo tempore Clerico debentur distributiones, quod necessariò consumptū est in tractando negotio Ecclesiæ computato itinere recessus, & redditus; huius verò temporis quantitas arbitrio bonis viri est mensurāda cessante omni fraude, & negligentia. Et quidem si negotium potuit cito expediri & ex negligentia Clerici fuit expeditū longiori tempore ipse non est securus in conscientia, nec sibi debentur distributiones pro illo temporis excessu. Et propterea S. Cong. Reg. 161. Città di Castello 29. Maij 141. inter absentes ex legitima causa, quibus tamen non debentur distributiones numerauit illos, qui potuerunt redire, & nō redierunt. At è contra, si citius conficit iter, aut expediuit negotium quam obligatus esset, non potest ab Ecclesia illis diebus abesse, sicut nec qui expediuit negotium ante horam diuini officij potest postea officij tempore abesse, sicut nec Pœnitentiarius, qui ante officij tempus pœnitentium confessiones audiuit, potest postea à choro abesse tempore officii. Et nihilominus, si dum Clericus negotium peragit, infirmitatur, aut aliquo alio impedimento detinetur, quo diuinis adesse non possit excusatur, & eodem modo distributiones lucratur ac si in expediendis negotijs Ecclesię occuparetur. Moneta *p.* 2. *q.* 5. *num.* 58. Sfortias *Oddo de restit. in integ. p.* 2. *q.* 27. *à* 3. Bonac. *disp.* 2. *q.* 5. *p.* 3. *num.* 18. Palaus *d. p.* 9. §. *n. fin.*

SVMMARIVM.

126 *Canonicus qui interest diuinis officijs distributiones facit suas; & de eis potest ad libitum disponere, & testari, etiam si non sint exacta, & ita vt transeant ad heredes.*

127 *Canonicus, qui sine causa legitima abest à diuinis, si recipiat distributiones illas non facit suas: Nec Capitulum aut is, cui accrescerent potest illas donare, aut remittere: nec valet supra hoc aliquod statututum.*

128 *Et hoc est verum etiam de distributionibus iam amissis, post eorum tamen afinalem dispensationem factam ei, cui accrescunt, ille eas po est donare, vel obligationem restituendi relaxare.*

129 *Et hic Canonicus in conscientia tenetur distributiones restituere, vel alijs interessentibus, vel respectiuè Ecclesiæ.*

130 *Quid de eo, qui mala fide possidet beneficium.*

131 *Damnatus ad restituendum fructus tenetur restituere distributiones, si est intrusus: secus dicendum per se, & absolutè, quia nomine fructuum non veniunt distributiones.*

REGVLA OCTAVA.

226 CLericus Cathedralis, aut Collegiatæ Ecclesiæ dum adest diuinis officijs distributionum acceptarum dominium acquirit, easque facit suas, qui veró non interest etiam si distributiones recipiat eorum non accipit dominium, nec eas facit suas, sed ad earum restitutionem tenetur. *Prima* pars huius regulæ, manifestissima est, & ideo Clericus de distributionibus legitimè perceptis potest pro suo arbitrio disponere, & etiam ad libitum testari sicut de patrimonialibus, & ad fauorem cuiuscumque hæredis. Io: And. *hic num.* 3. Anch. *num.* 4. Dom. §. *Qui vero num.* 2. Franc. *num.* 4. Barb. *num.* 22. *Item* Dom. *cons* 83. Franc. *in cap. Præsenti num.* 10. *sup. de off. ord. in hoc* 6. Card. *in Clem. fin. q.* 13. *de Præb.* Alban. *cons.* 25. *per. tot.* Gigas *de pens. q.* 52. Couar. *in cap. Cum in officijs num.* 6. *in fin. de testam.* Redoan *de spolijs quæs.* 1. *num.* 27. Grat. *discep.* 381. *num.* 11. Hostien Butr. Card. & Mola *in capit. Quia nos de testamen.* quos refert, & sequitur Alex. *cons.* 116. *num.* 5. *l.* 7. Seraph. *dec.* 594. *num.* 7. Rota *dec. in Eugubina distribut.* 28. *Aprilis* 1634. *coram* Dunozeto, Fagnan. *cap. grauis num.* 28. *de rest. spol. de præb. & cæteri DD. omnes*. Et ita vt hoc verum sit etiam de distributionibus non solutis, quia in hoc paria sunt, quod fuerint solutæ, vel debuerint solui. Nec citra præscriptionem negligentia, aut difficultas exactionis tollere potest obligationem. Paris. *cons.* 33. *num.* 22. *l.* 4. Moneta *par.* 3. *q.* 3. *num.* 20. *& seqq.* Bellec. *disp. Cler. p.* 1. *tit. de bon. Cler.* §. 7. *num.* 18. Rota in Cæsaraug. *distrib.* 21. *Iunij* 1641. *coram Bichio*. Quamobrem in materia distributionum non habet locum conclusio illa, vt Clericus viuat tanquam Dominus, sed moriatur vti seruus nuda vita cõtentus. Bul. *capit. Cum in Ferar. num.* 20. Prob. ad Mon. *cap. Hoc consultissimo num.* 7. *de reb. Eccl. non alien.* Rubeus *ad dec.* 576. *num.* 21. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.* Sicut enim mercenarius, & rusticus potest de sui operis mercede disponere, ita Clericus disponere potest ad libitum tanquam dominus de suis distributionibus, quæ se habent vt merces sui actualis seruitij, & ideo in illis datur via executiua. Dom. *dec.* 216. per totam.

127 Sed Canonicus, seu alius Clericus, qui sine legitima causa abest à diuinis officijs ita amittit ius ad distributiones, vt etiam si sibi à Capitulo dentur, eorum dominium non acquirat, nec eas faciat suas, & ita quod nec Capitulum possit illas remittere, aut qualitercumque amissionem distributionum condonare, Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformat.* Archid. *in fin.* D. And. *num.* 3. Anchar. *num.* 4. Dom. §. *Qui vero n.* 10. Barb. *num.* 26. Nauar. *de hor. Canon. cap.* 22. Miscell. 14. *num.* 48. Fagnan. *cap. licet num* 90. *de Præb.* Rub. *ad dec.* 576. *num.* 151. *& seqq. p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Menoch. *de arb. casu* 429. *num.* 8. Rota *in Hispalen. distribut.* 2. *Maij* 1603. *coram Coccino*. Et ita quod nec Episcopus, nec Capitulum statuere potest, vt non interessentibus sine causa legitima dentur distributiones, & illi illas faciant suas. Rota *in d. Hispalen.* Gratian. *discept.* 166. Et ita vt, si Capitulum ante distributionem mandet amissas distributiones alicui donari, nulla sit donatio. Quia Capitulum non est huiusmodi distributionum dominus, sed dispensator, qui contra voluntatem domini, & legum præscriptum non potest bona administrata donare. Et ita hoc expresse declarauit S. Cong. apud Garz. *p.* 3. *cap.* 2. *num.* 431. Sed imo nec Canonici illi, quibus ammissæ distributiones accrescere debent, possunt illas remittere, & vt dentur non interessenti condonare, ita enim apertè constat ex Concil. Trid. *sess.* 24. *capit.* 12. Quod est verum, nedum si absit omnis fraus, & cõtentio, sed etiam si intercesserit transactio, quæ omnino nulla est, cum per Trident. loco citato illicita sit in hoc omnis remissio, & collusio.

128 Et licet aliqui hoc limitauerint ad distributiones amittendas, non autem ad amissas, sentientes iam amissas posse remitti Rodriq. *p. p. cap.* 36. *casu* 42. *&* & alij quos refert, & probabiliter approbat Moneta *p.* 3. *q.* 5 *&* Bonac. *disp.* 2. *q.* 5. *p.* 7. §. 1. Tamen oppositum omnino est verum, vt scilicet, amissæ distributiones ante actualem distributionem, non possint per Episcopum, vel Capitulum, vel eum, cui accrescere debent remitti, vt declarauit S. Congregatio & tanquam ab ea decisum docent Garz. *d. cap.* 2. *n.* 431. Barb. *de potest. Epis. all.* 53. *num.* 14. Menoch. *de arbit. casu* 429. *num.* 10. Palaus *tr.* 7. *d.* 3 *p.* 9. §. 13. *num.* 6. Et aperte Colligitur ex verbis Concil. Post distributionem verò factam, cum iam dominium acquisitum est illis quibus accreuerunt, iam illi qui eorum facti sunt domini illas etiam illis, qui eas amiserunt possunt donare, & valet donatio, si sine fraude, & collusione fuerit facta. Et in hoc sensu intelligi debet Gloss. hic in *v. sunt* sicut illam interpretatur Rota *dec.* 108. *num.* 5. *coram Coccino*, & Nauar. *de hor. canon.* Miscell. 14. *cap.* 22. *num.* 48. Quod etiam docent Dom. §. *qui verò num.* 10. Franc. *num.* 4. Barbos. *num.* 25. Suar. *tom.* 4. *de relig. l.* 4. *cap.* 30. *num.* 17. Nauar. Miscell. 59. *num.* 4. Azor. *p.* 2. *l.* 7. *c.* 7. *q.* 9. Bonac. *d. q.* 5. *p.* 7. §. 2. Et ita in hoc sensu Canonicus cui accrescit portio ab alio amissa, postquam illi illa portio fuit adiudicata, & sic iam est sua, potest illam remittere, idest liberare eum, qui illã amisit ab obligatione restituendi; quod voluit Glossa Rota, Nauar. Dom. & Franc. citati, Rubeus *ad dec.* 576. *num.* 161. Si tamen interuenerit conuentio cum Capitulo, vel cum donãte, vt dentur contributiones ei, qui illas amisit, cum pacto, vt & ipse illas remittat, aut donet ei, qui illas amiserat conuentio tanquam collusoria est nulla. Palaus *d. p.* 9. §. 13. *num.* 2. Qui tamen habet aliquod probabile ius ad distributiones & sic dubium est, an sibi debeantur, potest super hoc iure dubio transigere, etiam super acquirendis, non tamen à successore. Bonac. *d. p.* 7. §. 3. Palaus *d. p.* 9. §. 13. *n.* 7.

129 Cum igitur qui, cum debet, non interest diuinis, si recipit distributiones, eas non faciat suas, illas restituere tenetur in conscientia, nulla expectata sententia iudicis. Est verò in hoc discrimen. Nam in terminis *cap.* 3. *sess.* 22. Concil. Trid. eas tenetur restituère fabricę Ecclesiæ, si indiget, vel si non indiget alteri pio loco ad arbitrium Episcopi; illæ enim distributiones, quæ nec propriè sunt distributiones quotidianæ, cum non ex massa communi, sed ex tertia parte

fru-

fructuum Dignitatum, Personatuum, & officiorum sumantur, ordinatæ, sunt non in solatiū interessentium, sed in odium absentium, à diuinis. Sed distributiones propriè de quibus est sermo in hoc textu, *& cap. 3. sess. 21. & cap. 12. sess.* 24. Conc. Trid. accrescunt alijs Clericis interessentibus, & illis restitui debent vt hic tradunt Franc. §. statuimus *num.* 4. Fagnan. *cap. Quia nonnulli num.* 16. *&* 21. *de Cler. non resid.* Rota *dec.* 225. *p.* 2. *diu. & dec.* 712. *num.* 2. *part. recent. & dec.* 314. *num.* 7. *coram* Duran. *Et in Asturicen. resident.* 6. *Iunij* 1616. *num.* 2. *coram* Coccino, quæ est prima inter impressas apud Monetam *de distrib.* Nauar. *misc.* 59 *num.* 9 Moneta *p.* 2. *q.* 6. *num.* 15. Garc. *part.* 3. *cap.* 2. *à num.* 464. Aduertit vero Rota *dec.* 117. *p.* 9. *tom.* 1. *num.* 13. quod ad hoc vt distributiones absentium accrescant præsentibus, præsentia debet esse vera, realis, & nō ficta, & sic hæres eius, qui absens ex legitima causa percipere debebat distributiones, non potest illas petere cum iure accrescendi, seu non decrescendi respectu aliorum Canonicorum absentium. Quia priuilegium, vt distributiones accrescant præsentibus non procedit fauore illorum, qui fictè habentur pro præsentibus, cum in veritate absint, licet ex legitima causa Bonac. *disp.* 2. *q.* 7. *p.* 1. *num.* 6. Palaus *disp.* 3. *p.* 8. *num.* 8. Barbos. *de Canon. cap.* 22. *num.* 12. Nullibi enim reperitur in iure cautum quod fictè interessentes lucrentur portiones absentium, seu incapacium. Fictio autem locum non habet nisi in casibus expressis. Rota *dec.* 1. *de sponf. in nou.* Sed quamuis hoc procedat vbi Clericus est impeditus ne adsit ex causa propria, vt quia abest ex infirmitate, aut ex propria corporali necessitate. Nihilominus si absit ex vtilitate Ecclesiæ, non video cur non debeat in absentia percipere distributiones etiam cum iure accrescendi, seu non decrescendi. Quia non debet pati damnum ex seruitio Ecclesiæ, & ex hoc peioris esse conditionis, quam alij, cum huiusmodi non minus inseruiat Ecclesiæ, quam illi, qui sunt in choro præsentes: In hoc etiam casu in quo distributiones accrescunt alijs interessentibus Episcopus non potest eas applicare Fabricæ Ecclesiæ aut alteri vsui pio, vt declarauit S. Cong. Episcoporum 1559. Castellaneta 13. Iunij 172.

130 Qualiter vero nec malæ fidei possessor alicuius beneficij teneatur nedum fructus beneficij restituere, sed etiam quotidianas distributiones, imo nedum receptas, sed præmissa protestatione etiam quas intercessendo diuinis recipere potuisset, licet eas non receperit, tractat latè Fagnan. *cap. Grauis de rest. spol. à n.* 76.

131 De condemnato verò ad restituendos fructus beneficij, quod simul censeri debeat damnatus ad restitutionem distributionum, tenet idem Fagnan. *ibid num.* 86. Quod verum esse potest, vbi condemnatio fit ex nullitate tituli, quia verbi gratia non est verus Canonicus, sed intrusus qui, cū nō habeat titulum beneficij non facit suas distributiones, quia istæ, non debentur nisi veris beneficiatis, & actuale seruitium attendi debet, si præstitum fuerit ab habentibus legitimum ingressum, & in casibus à iure non prohibitis, sed permissis, *Caual. dec.* 6. *num.* 1. *de prabend.* Nam alias gerenti negotium alicuius eo inuito non debetur salarium regulariter, intrusis vero inuita Ecclesia interest diuinis. Cæterum quod nomine fructuum beneficij non veniant distributiones, & quod propterea condemnatus ad restitutionem fructuum, non teneatur restituere distributiones, dictum est & probatum *sup. num.* 9.

SVMMARIVM.

132 *Licet emolumenta mortuariorum non veniant sub nomine distributionū in hoc est eadem ratio, & non debentur non interessentibus.*

133 *Dispensatus ad distributiones non est dispensatus ad anniuersaria.*

134 *Debentur nedum Canonicis, sed etiam Assitys.*

REGVLA IX.

132 DE distributionibus pro defunctorum anniuersarijs largiēdis idem est obseruandum, vt scilicet non debeantur non interessentibus, & illi si eas percipiant eas non faciant suas, sed illas restituere teneantur. Extensio autem ista necessario fuit exprimenda, aliter ex vi regulæ datæ de distributionibus, non interessentes non amisissent emolumenta mortuorum, quoniam talia emolumenta non veniunt sub nomine distributionum Card. Tabar. *in Clem.* 2. *num.* 15. *de ætat. & qual.* Azor. *p.* 2. *l.* 7. *cap.* 7. *q.* 4. Moneta *p.* 1. *q.* 3. *num.* 12. *& fin.* Sed ex vi huius textus in hoc æquiparantur, quod non debentur absenibus. Dom. §. *fin. num.* 1. Franc. *num.* 1. Prob. *num.* 37. Lap. *all.* 42. *num.* 1. *&* 3. Vbi adden. alias accumulant. Monet. *de distribut. p.* 1. *q.* 3. *num.* 10. *&* 11. *& p.* 2. *q.* 14. *num.* 22. Sanchez *conf. l.* 2. *cap.* 2. *d.* 105. Rota *dec.* 32. *num.* 6. *& dec.* 59. *num.* 4. *part* 7. *recen.* Nauar. *conf.* 13. *de Cler. non resid.* Dantur enim ratione personalis seruitij præstiti in celebrandis diuinis seruitiis, sicut distributiones quotidianæ. Couar. *l.* 3. *var. cap.* 13. *nu.* 1. Lara *de anniuers. l.* 2. *cap.* 1. *num.* 33. *&* 36.

133 Imo, & peculiari ratione speciale habent priuilegium; quia dispensatus à Pontifice vt in absentia à choro percipiat distributiones, non per hoc est dispensatus vt habeat anniuersaria, quæ sunt propriè debita illis, qui pro redemptione animarum suis precibus diuinam opem implorant, nisi in dispensatione aliter exprimatur Moneta *p.* 2. *q.* 14. *n.* 22. Ccned. *q. canon. c.* 1. *num.* 5. Rota *d. dec.* 59. *n.* 7

134 Sicut etiam in hoc conueniunt cum distributionibus, vt debeantur nedum Canonicis, sed etiam Mansionarijs, seu Assitijs, si admittuntur, & conueniunt ad persoluenda anniuersaria, nisi aliud consuetudo, vel statutum, vel voluntas testatorū iusserit, vt ex hoc textu iuncto §. *statuimus* deducit Rota *d. dec.* 59. *num.* 1. Quod eo est certius, si constet voluntatem testatoris fuisse vt Assitij anniuersarijs intersint, & de eorum emolumentis participent.

SVM-

SVMMARIVM.

135 *Consuetudo qua Cleriei non interessentes diui. nis officijs percipiunt distributiones est reprobata.*

136 *In hac Decretali & per Concilium Tridentinum reprobata est consuetudo præterita percipiendi distributiones in absentia.*

137 *Ablatum esse etiam immemorabilem declarauit S. Cong. Con ilij.*

138 *Clausula non obstantibus quibuscumque consuetudinibus non excludit immemorabilem, nisi sit iniqua.*

139 *Consuetudo vt non interessentes percipiant distributiones est de se iniqua.*

140 *Omnis alia causa percipiendi distributiones censetur insufficiens, ex quo tres tantum sunt expressè approbata.*

141 *Non est reprobata sola consuetudo percipiendi distributiones in perpetua absentia.*

142 *Est reprobata consuetudo vt etiam qui solum aliquando absunt habeant distributiones.*

143 *Difficultas est de consuetudine introducta post Concilium.*

144 *Manente ratione legis consuetudo non prænalet legi.*

Consuetudo legem non abrogat, nisi id petat boni communis quadam necessitas. 144.

145 *Per Bonifacium VIII. reprobata fuit consuetudo recipiendi distributiones in absentia extra tres casus exceptos.*

146 *Distributiones quæ sunt ex testamento vel contractu nullius consuetudinis vi dari possunt absentibus.*

147 *Idem dicitur de omnibus distributionibus quotidianis.*

Lex de distributionibus est conuentionalis, & ideo consuetudo illi contraria est de se illicita, & nulla. 147.

148 *An consuetudo contra legem distributionum præualeat non adiuncta præscriptione.*

149 *Canonicis deest titulus per quem præscribere possint distributiones in absentia.*

150 *Deest etiam bona fides.*

An vbi consuetudo debet esse propriè præscripta, vim non habeat nisi præscriptio sit valida, & hæc inanis sit, si non sit valida consuetudo. 150.

Consuetudo quæ est ex legis ignorantia non abrogat legem. 150.

151 *Ad præscribendum an sufficiat titulus ex parte tituli opinatus, & in re verus.*

An vbi ius resistit possessori ac assistit alteri requiratur verus titulus. 151.

152 *An legi Pontificiæ conuentionali non deroget consuetudo nisi centenaria immemorabilis.*

153 *Dari potest consuetudo interpratatiua iuris in casu dubio.*

154 *Et quæ introducitur sciente Pontifice, & approbante.*

155 *Eo modo fit, quo potest dari priuilegium.*

Consuetudo contra ius positiuum semper est valida si sciente Pontifice sit inducta. 155.

156 *Consuetudo percipiendi distributiones in absentia, quæ vim habet solum ex temporis longo decursu non est valida etiam inducta ex causa, quæ sufficiat ad percipiendos fructus in absentia, quia hæc causa in ordine ad distributiones est reprobata.*

157 *Nulla est consuetudo vt qui habet duos Canonicatus, & residet tantum in vno percipiat distributiones vtriusque.*

Et quod distributiones primi anni dentur hæredibus defuncti. 157

158 *Et quod Canonici percipiant distributiones tempore vacationis.* 159.

159 *Et quod distributiones dentur absenti ad breue tempus.*

160 *Et quod qui adest vna hebdomada, vel vni horæ lucretur integras distributiones.*

161 *Et quod Archidiaconus visitans Ecclesiam suæ dignitati non annexam eas acquirat.*

162 *Et quod familiares Papæ aut Episcopi distributiones acquirant.*

163 *Et quod dentur distributiones ex ea causa, quæ sufficiat ad percipiendos fructus.*

163 *Et quod celebrans, vel audiens confessiones in Ecclesia non missus à superiore distributiones habeat.*

164 *Et quod peregrinationis causa Canonici vltra tres menses absint.*

165 *Valet consuetudo, vt tantum detur interessentibus matutinis, quantum por alijs horis.*

166 *Non valet consuetudo vt aliqui non intersint matutinis, & acquirant distributiones.*

167 *Valet consuetudo vt venientibus, aut discessuris pro vtilitate Ecclesiæ dentur tres dies, in quibus quiescant, vel necessaria parent, & distributiones non perdant.*

168 *Non valet consuetudo vt Clericis dentur duo dies in mense pro tonsione barbæ.*

169 *Valet consuetudo interpretatiua, vt qui inseruierunt per 40. annos sint iubilati.*

170 *Non valet consuetudo vt debeantur distributiones ijs, qui in choro non psallunt.*

171 *Nec vt quis possit inseruire per alium.*

172 *Nec vt tollantur omnino distributiones.*

173 *Potest dari consuetudo vt distributiones non dentur infirmis.*

174 *Et consuetudines ordinatæ ad tollendas fraudes.*

Decretalis ista excipiens tres casus permittit potius, quam præcipiat, & ideo consuetudo in contrarium inducta ex rationabili causa non est contra mentem legis. 174

175 *Nullum statutum non confirmatum à Papa valide tradit distributiones non interessentibus.*

176 *Quod tamen præstat fundatio, & priuilegium.*

REGVLA X.

135 Consuetudo, qua Canonici, & Clerici Cathedralium, & Collegiatarum præsentes in locis, in quibus Ecclesiæ sunt sitæ, licet non intersint diuinis officijs percipiant distributiones est à iure reprobata, & ideo inefficax. Hanc regulam vltimo loco propono, licet in textu sit prima, quia ordo doctrinæ postulat, vt videatur prius, quid sit de iure scripto, & postea quantum valere possit consuetudo, si contra ius scriptum sit introducta. Habetur verò hæc regula ex Concil. Trid. *sess.* 2*1. cap.* 3. *ibi, non* ob-

obstantibus exemptionibus, & aliis consuetudinibus etiam immemorabilibus, & appellationibus quibuscumque, & sess. 22. cap. 3. ibi. *Non obstantibus consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus, & constitutionibus etiam iuramento, & quauis authoritate firmatis.* Et *sess. 24. cap. 12.* ibi. *Non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus.* Cum vero Concil. Trident. *sess. 21. cap. 3.* velit, vt in Ecclesijs vbi nullæ sunt vel tenues distributiones quotidianæ separetur tertia pars fructuum, & in quotidianas distributiones conuertantur, hoc intelligendum voluit, *saluis consuetudinibus earum Ecclesiarum, in quibus non residentes, seu non seruientes, nihil vel minus tertia parte percipiunt.* Et *sess. 22. cap. 3.* idem decreuit de illa tertia parte, quam ibi separari voluit ex fructibus Dignitatũ. *Hæc,* inquit, *in ijs tantum Ecclesijs constituta intelligantur, in quibus nulla est consuetudo, vel statutum, vt dictæ Dignitates non seruientes, aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, & prouentuum ascendat.*

136 Hic vero distingui prius debet consuetudo, quæ erat ante Concilium, vel quæ post Concilium fuerit introducta. Et dicitur primo manifestissimum esse, quod tam Bonifac. VIII. in hoc textu, quam Concil. Trid locis citatis reprobant consuetudinem quæ tunc esset.

137 Est autẽ primo dubiũ an per iura citata sublata fuerit eriã consuetudo immemorabilis. Negat Palaus *tr. 7. d. 3. p. 9. §. 12. n. 1.* Ex eo principio quod consuetudo immemorabilis non censeatur exclusa, nisi fiareius expressa mentio, vt plures DD. tradunt. Et quia consuetudo immemorabilis præsumitur ex fundatione aut priuilegio prouenire. Verum huic opinioni obstat S. Cong. Concilij, quæ quidem plures declarauit per illa verba Concilij, Non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus exclusam esse etiam consuetudinem immemorabilem, vt videre est apud Garz. *part. 3. cap. 2. d num.* 197. Et ideo hoc tanquam decisum ab ead. S. Cong. docent Garz. vbi sup. Barbos. *de Canon. cap. 23. num. 8.* Fagnan. *cap. licet. num* 78. *&* 79. *de Præb.* Nam considerari debet nedum dictio illa quibuscumque quæ est vniuersalissima, & distribuir pro singulis omnibus, & sic habet vim distribuendi dispositionem Concilij etiam ad immemorabilem consuetudinem, sed vlterius debet ponderari quod Concilium *sess. 21. cap. 3. & sess. 22. capit.* 3. Excludit etiam immemorabilem consuetudinẽ præcipiens separari tertiam partem fructuum pro distributionibus quotidianis. Et præterea etiam considerari debet, huiusmodi intelligentiam fuisse approbatam, & confirmaram à Greg. XIII. vt ex declarat. quam refert Garz. *num.* 197. & Fagnan. *cap. cum omnes num. 31. de Constit.*

138 Verum adhuc vrget difficultas, quia quod per clausulam non obstantibus quibuscũque consuetudinibus non excludatur immemorabilis sæpius declarauit S. Congregatio, & præcipue *ad cap. 4. sess. 6. & cap. 6. & 10 sess. 25.* prout referunt Garz. *d. cap. 2. num.* 194. Gonzalez *ad reg. 8.* Cancell. Gloss 3. *num.* 5. Gratian. *discep. 492. n. 5. & 6.* Et propterea hoc idem seusit alijs citatis *sup. cap licet num. 379. de constit.* Et idem absolutè senserunt Raim. Aym. Couar. & Rota apud Grat. loco citato. Cum igitur Concil. Trid *d. c.* non exprimat immemorabilem, licet dicat non obstantibus quibuscumque consuetudinibus, nõ potest deduci, quod excludar immemorabilem. Nec obstat quod allegatur ex Greg. XIII. quia in illis declarationibus sermo habetur de residentia, aliud verò est residentia quæ etiam est de iure diuino in substantia, & aliud est perceptio distributionum, quæ de iure positiuo esse videtur. Et si dicatur ex Fagnan. *cap. ad hæc nu. 34. de Relig. domibus* tolli etiam immemorabilem quando lex dans regulam excipit vnũ, vel alios casus. In præsenti vero nedum hęc Decretalis, sed Concil. *d. cap.* 12. improbando consuetudinẽ statuit distributiones non percipi ab absentibus exceptis infirmitate, necessitate, & vtilitate Ecclesiæ. Respondetur quod vbi consuetudo improbatur tanquam contraria iuri diuino aut naturali, censetur reprobata etiam immemorabilis, vt dixi citato *n.* 376. Sed vbi consuetudo reprobatur vt contraria iuri positiuo, non censetur reprobata immemorabilis, quia talis consuetudo non est per se irrationabilis Et alias lex vt sit rationabilis, & iusta potius debet esse conformis moribus populi, & nimis durum est dispõnere contra id, quod ab immemorabili tempore est seruatum, nisi adsit causa specialis quæ ad id vrgeat, & ideo nisi lex expressè reijciat immemorabilem, non censetur illam vel reuocare, vel improbare. Et ad hoc facit, quod latè probat Gonzal. *d. Gloss. 33. num. 9. & seq.* scilicet regulam esse, vt tunc censeatur ablata immemorabilis, quando consuetudo est reprobata vt iniqua, vt post Rochum, & Filinum probat Couar *l. 3. var. cap. 13. num.* 4. circa medium. Non est vero per se iniqua consuetudo, quæ per se nõ est contra legem diuinam, aut naturalem; omnis enim alia consuetudo non est per se ex obiecto mala, sed solum mala esse poterit, quia prohibita.

139 Ad hæc tamen dicitur, quod percipere distributiones in absentia à choro extra casus exceptos est de se iniquum, & contra religionis iustitiam; supposita enim institutione distributionum in hoc, quod sint stipendium datum pro actuali seruitio, & interessentia diuinis officijs, non intrat sola obligario iuris positiui, sed pactum religiosum intime clausum in ipsa institutione horum beneficiorum manualium, & victualium, quæ ab Ecclesia dantur sub conditione, & modo actualis seruitij, & ideo iam intrat lex iustitiæ. Quamobrem cum percipere salariũ datum pro labore, sine labore sit de se iniquum, simul iniqua est consuetudo percipiendi distributiones, quæ sunt stipendium institutum pro actuali seruitio, ab illis qui actualiter non seruiunt. Et ideo huiusmodi consuetudo etiam immemorabilis censeri debet reprobata.

140 Ideo non valet, quod alij dicunt, scilicet quod reprobata sit consuetudo non interessendi sine iusta, non autem ex iusta causa; Nam cum tam Bonifacius VIII. quam Concilium concedat distributiones absentibus tantum ratione infirmitatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ, ex hoc concluditur, quod omnis alia causa reprobatur tanquam non sufficiens.

141 Sed nec legitimè interpretantur textus istos, qui dicunt eos loqui de illis, qui perpetuo

tuo absunt à diuinis, non verò de illis, qui aliquando non intersunt, quod voluerunt Monac. *hic*, *num.* 2. Moneta *p.2.q.12.num.* 50. Bonac. *de hor.canon.disp.6.q.5.p.6.num.*20. et alij quidam. Sed hanc interpretationem iudico improbabilem, quia repugnat textui manifestè, vt Archid. *n.p.* aduertit. Illam enim consuetudinem improbauit Bonifacius Octauus,& exclusit Concilium Trident. *d.c.* 12. per clausulam *non obstantibus quibuscunque constitutionibus*, quæ est contraria dispositioni ipsorum; at verò tam Bonifacius VIII. quam Concilium nedum statuerunt vt non percipiant distributiones illi, qui nunquam, vel perpetuo absunt à choro, sed qui aliquando, & ita vt proportionaliter qui non interest vel vno die, vel aliquibus horis, vel vni earum sit priuatus distributionibus respondētibus illi horæ Canonicæ, vel horis cui, vel quibus non interest, & ideo vt probatū est regula tertia ex declarationibus S. Cong. Concilii, & communi sensus DD. Nec in tribus mensibus Vacantiæ concessis à Concilio absentes lucrantur distributiones, nec qui aliquādo abest, vel vt celebret in Ecclesia deuotionis causa, vel vt voluntariè confessiones audiat, nec qui adest vni horæ lucratur distributiones alijs horis assignatas; igitur simul est improbata consuetudo, vt qui aliquādo abest percipiat distributiones assignatas illis, vel illi horæ quibus, vel cui non adest. Et sic loquēdo de consuetudine præterita, quam indubitatum est esse exclusam, & improbatam improbata est etiam consuetudo vt percipiantur distributiones respōdentes horę vel horis cui, vel quibus Clerici nō adsunt aliquando, nisi simus in aliquo ex casibus exceptis, vt sentiunt Archidiac. *n.*1. Dom. *n.*3. Franc. *n.*2. & patet ex dictis.

141 Tota difficultas est de consuetudine introducta post Concilium.

143 Nam multi existimant quod nec Bonifacius VIII. nec Concilium reprobet consuetudines rationabiles introducendas in futurum, sed solum prius introductas ex eo, quod hoc non exprimit, & quod clausula *non obstantibus consuetudinibus* non impedit in futurum introducendas. Quod voluit Gloss. *penul. in Clem. statutum de elect.* Anchar. *cap.1. sup. de Constit. in hoc 6. & alij plures apud* Conar. *l.3. var. cap.*13. *num.*4. vbi latè materiam tractat. Imò quia etiam si lex reprobet futuras consuetudines tamen ex noua rationabili causa introduci possunt, & per eas legem illam abrogari, quod verum est iuxta explicata *sup. in hoc lib. c.* 1. *de consuet. artic.* 12. *n.*1.

144 Verum hic aduertenda est doctrina D. Th. *p.*2. *q.*97 *a* 3 *ad* 2. quia scilicet manente, & durante ratione legis, lex non vincitur cōsuetudine, nisi forsan consuetudo sit talis, vt reddat impossibilem obseruantiam legis, cuius est vt sit conformis consuetudini patriæ. Sicut etiam attendi debet, quod docet idem D. T. *p.*2. *quæst.*97. *a.* 2. scilicet, quod ad abrogandam antiquam legem nō sufficit, quod nouæ legis materia sit honesta, nec sufficit qualibet vtilitas, sed talis requiritur quæ sit quædam necessitas. Cum igitur in præsenti nos simus in casu consuetudinis reprobatæ tribus tantum casibus exceptis, ad inducendam nouam consuetudinem, quæ est lex non scripta, per quam introducatur consuetudo reprobata, non sufficit, quod materia eius sit qualitercumque de se honesta, & concedibilis per nouam legem, aut priuilegium, sed necesse est, quod cesset ratio ob quam consuetudo prior fuit reprobata, & sic quod res & ordo rerū sit mutatus, & ex nouis circūstantijs oriatur noua causa finalis, & sic noua vtilitas publica, & quædam necessitas approbandi vel in toto, vel in parte consuetudinem iam expressè à iure reprobatam.

14 Sed amplius considerari debet, quod cū Bonifacius Octauus solum tres causas generales approbauerit ex quibus licet non interessentibus distributiones percipere, cæteras omnes reprobasse censetur, vt considerauit Azor. *p.*2. *l.*7. *c.*7. *q.*6. quem immerito nō approbat Bonac. *d. disp.* 2. *p.*6. *num.*4. Et vrget contra ipsum hoc dilema. Vel consuetudo ante Bonifacium Octauum inducta ex alijs causis, quā ex tribus exceptis fuit per eum reprobata vel non fuit reprrobata. Hoc secundum dici non potest, quia Pontifex consuetudine contraria reprobata statuit vt exceptis illis tribus casibus nullus qui non interest diuinis officijs percipiat distributiones, & ita quod quicumque extra illos tres casus distributiones recipiat, eas non faciat suas, sed eas teneatur restituere. Quod si aliquis extra illos tres casus ex alijs causis validè, & religiosè recipere poterat distributiones in absentia à diuinis officijs, iam inutilis, & ineficax fuisset illud statutum Pontificis, quod qui aliter quidquam de distributionibus recepe-rit exceptis illis tribus casibus, distributiones, non faciat suas, quod dicere est plusquam absurdum. At verò si huiusmodi consuetudo percipiendi distributiones ab eis qui non adsunt diuinis officijs extra illos casus fuit reprobata, simul reprobatæ fuerunt aliæ causæ ab illis tribus distinctæ, seu fuit reprobatum ex aliis causis ab illis tribus eas distributiones percipere. Hoc ergo attendi debet, an causæ, quæ nunc afferuntur tanquam iustæ illæ eædem fuerint tempore Bonifacii Octaui, aut Concilii, & istæ neque nunc admitti debent. Vel res est mutata, & saltem ex mutatis circumstantiis noua causa consurgit, & solum si hæc noua causa sit rationabilis poterit introduci consuetudo vt à non interessentibus distributiones quotidianæ recipiātur.

146 In hac igitur quæstione hoc primo est certum, quod vbi fundatione cautum est, vt distributiones dentur tantum interessentibus, nulla consuetudine potest introduci vt percipiantur iustè à non interessentibus. Sic igitur distributiones quæ habētur ex testamento, vel legato, vel contractu vt dandæ solis illis qui adsunt horis diuinis, nullius consuetudinis vi possunt acquiri ab absentibus. Ita Nauar. Miscell. 59. Palaus *tract.* 7. *d.*3. *p.*9. §. 2 *num.* 21. Et ratio est, quia hæc cōsuetudo est contra ius naturale, & diuinum, quia contra iustitiam religiosæ fundationis, & originis harum distributionum quæ assignatæ sunt ex mente instituentium solum actu inseruientibus in diuinis officiis. Et sic qui non interest, & has distributiones recipit, & vsurpat, non minus peccat, & ad restitutionem tenetur, quam ille, qui non præstito opere vsurpat stipendium, quod non nisi pro opere debetur, & datur. Sic enim omnes isti alienum rapiunt inuito domino.

147 Cum vero hoc sit per se certũ, & euidens, idẽ videtur dicẽdũ de distributionibus omnibus, quia omnes non sunt nisi stipendium assignatũ pro actuali seruitio chori. Siue enim quis dicat quod bonorum Ecclesiasticorum dominium sit Christi, siue quod sit Ecclesiæ prout tenui *tom.1. de stat. q.185. à 7. a num.35.* hoc certum est, quod eorum supremus administrator est Summus Põtifex, qui totius Ecclesiæ est etiam summus gubernator. Quo supposito, quod est certissimum, considerandum est, quod Pontifex de bonis Ecclesię per suas leges disponens, non solùm est Legislator, nec solum obligat ex virtute obedientiæ, sed simul est contrahens, (non loquor de contractu propriè, & rigorosè sumpto, quia hic contractus non potest reperiri sine simonia dum traditur spirituale pro temporali, vt probaui *d.p. tom. de stat. q.186. à 6. à num.20 & latius tom.2. q.187. à 4. à num.869.*) seu concedens temporale sub modo, & conditione operis. Quod in proposito nostro est manifestum, concedit enim distributiones sub onere, & conditione actualis seruitij, & interessentiæ diuinis officijs. Igitur non minus intrat hęc obligatio religiosæ, & altissimę iustitiæ quæ intrat dum ex testamento, vel actuali aliquo pacto laicus dat Ecclesiæ bona temporalia sub onere missarum aut alicuius alterius spiritualis operis. Vtrobique enim qui dat est dominus, seu administrator vices plenas Domini gerens, & quia non dat nisi sub conditione operis, & oneris, ideo intrat talis iustitia, vt qui recipit sine præstito opere non faciat rem suam, sed illam teneatur restituere iuxta ea, quæ de hac restitutione dixi *tom.2. de stat. q.187. à 6. n. 917.* Talis enim rem alienam contrectat inuito Domino. Sicut igitur quia vbi distributiones sunt ex fundatione, quia recipere illas seruitio actuali non præstito est intrinsece malum, ideo consuetudo sic eas recipiendi est intrinsecè mala, & irrationabilis, & nulla & inualida, ita idem dicendum est de distributionibus quæ ex legis Pontificiæ institutione non debentur nisi actu interessentibus diuinis officijs. Nam Pontifex, qui in hoc est Dominus, & plenas vices Christi gerit non concedit alicui distributiones, nisi sub onere actualis interessẽtiæ diuinis officijs. Quabrem quod non possit introduci consuetudo, vt non interessentes diuinis officijs lucrentur distributiones docuerunt Gloss. *in cap. fin. sup. de rescriptione in hoc lib. v. exceptis* Cassad. *decun. hoc tit.* Couar. *var. l.3 cap.13. num.2.* Nauar. *de hor. canon. cap. 5. num.19. & cap.18 num.10.* Rebuff. Ducen. Paris. Hoied. & Cabed. quos hic refert Barbos. Et quidem quod nec cõsuetudo immemorabilis excuset. Moneta *p 2. q.12. num.38. post* Hoied. Barb. *hic num.4.* Fagnan. *cap. licet num. 79.* vbi refert sic declarasse S. Cong. *ad cap.12. sess.24.* Conc. Trid. & verè sic est.

148 Nec obstat, si quis dicat, verum esse, quod manente institutione, seu concessione distributionum sub onere actualis interessẽtiæ nec immemorabis sufficere ad percipiendum distributiones in absentia, quia hoc est contra iustitiam; verum consuetudine vinci potest lex etiam vt est institutio, seu pactum quoddam, & concessio sub tali onere, & hoc modo ablata lege iam non erit contra iustitiam percipere distributiones in absentia ex alio titulo consuetudine inducto, & approbato. Verum hæc obiectio quando etiam verum concluderet non iuuaret obiicientem. Lex enim conuentionalis, quæ simul est lex & contractus quidam, seu pactum, sicut in proposito est lex distributionum non potest abrogari sola, & nuda consuetudine, nisi simul adsit præscriptio propriè sumpta, per quam dominium rei acquiratur sub alio titulo, quam sub conuento. Ratio est, quia possessio quantumuis lõgæua non præiudicat iuri alicuius nisi ex vi legitimæ præscriptionis; Nam proprium est præscriptionis acquirere vni, & auferre alteri, vt per DD. quos retuli *c.1. de consuet. q.1. à 1. n.41. sup. in hoc lib.* Et ideo cõsuetudo nõ derogat legi cõuẽtionali, nisi sit præscripta propriè. Cũ igitur recipiens in absentia distributiones contra legem conuentionalẽ deroget iuri Ecclesiæ, cuius bona sibi vsurpat certum est huiusmodi receptionem quantumuis lõgæuam, & consuetudine vallatam non valere neque Ecclesiæ in suis bonis posse præiudicare nisi ex adiuncta prę̨scriptione. Quæ qualiter differat à consuetudine apparet ex dictis loco citato *n. 29. & sequent.*

149 Est vero præscriptio possessio longæua cum titulo saltem putatiuo, qui ex se sit sufficiẽs ad conferendum rei dominium, & simul cum bona fide continuata per totum tempus necessarium ad præscribendum. Primo igitur Canonici ad hoc vt præscribant distributiones ex alio titulo, quam ex actuali seruitio, ex quo titulo eas possidere incipient! Non titulo solius Canonicatus aut beneficij, quia hic titulus cum sit à iure reprobatus, non est sufficiens ad præscribendum, nec est sufficiens ad trasferendum dominium eius, quod Ecclesia expresse non vult dare solo titulo beneficij, sed solum titulo actualis laboris & seruitij. Et itaquod Ecclesia non vult, quod Capitulum possit non seruienti distributiones remittere, & simul vult, quod non seruiens actu distributiones non faciat suas, etiam si illas recipiat. Et pręterea cum Ecclesia reprobet omnem alium titulum pro acquirendis distributionibus, distinctum à titulo actualis seruitij, iam consuetudini percipiendi distributiones in absentia à choro deficit prima essentialis conditio præscriptionis, quæ est titulus saltem putatiuus. Sed tunc maximè est necessarius titulus, cum possessori repugnat ius, quod fauet alteri. Sicut in proposito ius repugnat non interessenti diuinis, & fauet interessentibus. Videantur *notata sup. in hoc lib. cap.1. & 2. de Præscript.* Est enim sciendũ, quod vt notatum est supra in hoc *lib c.3. num. 5. & cap.1. q.1. à.4. num. 139.* vbi consuetudo debet esse præscripta, nec consuetudo valet nisi adsit præscriptio, nec præscriptio etiam plusquam immemorabilis valet, nisi cõsuetudo sit legitima. Sicut in proposito manente vi legis cõuentionalis volentis, quod distributiones dentur pro actuali seruitio Ecclesiæ præscriptio, quæ iam est contra legẽ naturalẽ, & diuinam, quia contra conuentionẽ, & pactum non valet. Sic enim vbi alicui cõpetit ius ex lege cõuentionali, ius illud non est præscriptibile nisi lege abrogata. Stante

igitur lege conuentionali auferente ius non interessentibus, & dante illud interessentibus, qui non interest non potest distributiones contra legem sic manentem prescribere. At vero sic est, quod consuetudo, quæ est ex ignorantia, vel errore nunquam abrogat legem, vt probatum est *sup. cap. 1. de consuet. cap. 1. num. 4. in hoc lib.* qui enim legem non obseruat, quia legem ignorat putat non esse obligationem operandi secundum legem & nunquam per annos etiā innumerabiles legem abrogat. Consuetudo igitur orta ex eo, quod non præsens diuinis officiis recipit distributiones, quia putat hoc non esse prohibitū, non valet, vt hanc legem abroget. Manente autem lege conuentionali iam qui distributiones recipit, eas obstante nedum lege positiua, sed naturali, & diuina recipit, non potest igitur eas validè recipere.

151 Accedit, quod licet ad præscribendum sufficiat titulus putatiuus, seu opinatus hoc est verum ex parte possidentis, cui sufficit si credat se habere titulū & ex hoc continuat possessionē. Sed hoc non est verum ex parte tituli, sed titulus debet esse verus, & verè efficax ad transferendum dominium. At verò Clericus Collegialis hunc titulum verum habere non potest vt recipiat distributiones in absentia, quia massa illa distributionum ex nullo alio titulo verè potest participari, quam ex titulo actualis seruitij. Et additur quod vbi sicut in casu nostro ius resistit possessori, & assistit alteri ad validā præscriptionem requiritur quod probetur titulus verus, & nō sufficit opinatus per notata *sup. c. 1. de præscrip. in hoc lib.* sic igitur patet, quod à non interessentibus distributiones non sunt præscriptibiles, & ideo nec consuetudine etiā immemorabili sunt acquisibiles, vt S. Cong. declarauit.

152 Prædicta verò magis explicātur, si cōsideretur, quod in Principe ferente legem conuentionalem per quam statuit vt bonum commune non distribuatur nisi pro tali seruitio considératur nedum ius legale, & generale directiuum in bonum per legis constitutionem, quod est ius legislatoris, sed simul est ius dominij rei distributæ, quod est ius priuatum, contra quod non valet consuetudo nisi adiuncta præscriptione, quia consuetudo vt dictū est nec respicit, nec præualet dominio, per eā enim acquiritur ius legale, nō verò directè tollitur dominiū rei ab eius domino. Quamuis verò iura voluerint vt consuetudo per longum tempus præscripta præualeat legi, & quod ad hoc sufficiat consensus Principis legalis, qui censetur haberi etiā Principe ignorante consuetudinem, si consuetudo sit inducta per tempus à lege præscriptum, iuxta notata *sup. in hoc lib. cap. 1. de consuet. q. 1. a 6.* Contra dominium tamen reale quod legislator habet rerum propriarum, aut etiam communium non præualet consuetudo vel vt illud dominium auferat, vel vt illud violet, nisi simul accedat præscriptio. Sic igitur ad hoc vt consuetudo introducat aliquid contra dominium quod Pontifex habet rerum Ecclesiasticarum tanquā summus administrator illarum, non sufficit nuda consuetudo, sed requiritur præscriptio. Et sic vt tollatur pactum illud, & conuentio dādi distributiones solum actu inseruientibus præscriptio requiritur. Contra quam militant supradicta. Et quatenus contra tale ius dari posset valida præscriptio, iam ad minus esset necessaria centenaria, vel immemorabilis, *cap. 1. & 2. sup. de Præsc. in hoc lib.* Quę tamen nec per prædicta dari potest valida, & sufficiens. Vnde merito citati DD. & S. Cong. dixerunt nec immemorabilem consuetudinem valere vt non interessentes lucrentur distributiones.

153 In duobus tamen casibus potest cōsuetudo facere, vt absentibus dentur distributiones. Primua est si sit dubium in aliquo casu an absentibus distributiones debeantur, vt si sit dubium probabile an casus comprehendatur sub aliquo ex exceptis. In hoc enim casu interpretatiua, consuetudo valet, quæ est optima legis interpres Couar. *l. 3. var. cap. 13. num. 3.* Fagnan. *cap. licet. num. 134. de Præb.* & apud eum Baldus & Rochus de curte.

154 Secundus casus est si consuetudo sciente, & approbante Summo Pontifice sit introducta. Qualis est si Romæ absentibus dantur propriæ distributiones. Nam in Ecclesia S. Petri nō sunt propriè distributiones quotidianæ, quia sic totum consistit in distributionibus, quod tamen conceditur tempus vacationum, in quo distributiones non amittuntur. Sufficit verò ad valorem huius consuetudinis quod semel sciente & approbante Pontifice fuerit introducta, nec postea reuocata.

155 Attendi etiam debet distinctio consuetudinis, quam tradidi *cap. 1. de consuetud. q. 1. a. 8. num. 201. & 221.* Quia scilicet alia est, quæ vim habet ex tēporis præscriptione etiam Principe non sciente; alia verò est, quæ inducitur Principe sciente, & consentiente, ad cuius valorem nec est necesse, quod sit per longum tempus præscripta, sed sufficit, quod sit à Principe sciēte approbata. Est vero arbitrarium decernere an consuetudo sit inducta Principe sciente, & approbante per DD. citatos vbi sup. *n. 222.* Itaque in quibuscumque casibus in quibus consuetudo non est contra ius diuinum, sed solum contra ius positiuum per Pontificem dispensabile, & cōstat de sententia, & approbatione Pontificis non quidem cōniuentis, aut permittentis, sed approbantis consuetudinem introductam, vt distributiones dentur Canonicis, vel in choro non psallentibus, sed tacentibus vel à choro absentibus ex hac vel illa causa alias iusta, & rationabili, & præcipuè tali, quæ sufficiat ad lucrandos fructus beneficiorum in absentia, talis consuetudo valida est, vt adnotauit etiam Nauar. *d.* Miscell. 79. Et in hoc sensu vera est sententia Medin. *in instruct. p. 1. cap. 14. §. 11.* Petri Nauar. *l. 2. de restit. l. 2. c. 2. num. 21.* Raphael. *à Turre de hor. Canon. contr. 10. disp. 8.* Io: *à cruce in direct. prac. 3. à 3. d. 7. concl. 4.* Sanchez *in opus l. 2. c. 2. d. 100. num. 2.* Garz. de *Benef. p. 3. cap. 2. num. 54.* Moneta *de distrib. p. 2. q. 2.* Palaus *tract. 7. disp. 3. p. 5. num. 3.* Bonac. *de hor. can. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 2. num. 18.* Suarez *tom. 2. de Relig. l. 4. c. 12. a. num. 11.* Barbosa *de Canon. cap. 34. n. 9. & ad cap. 12. sess. 24. Conc. Trid. n. 118.* Et apud eum Azor. Diana, Regiual. Cened. Gauant. & Trullench. Nam vbi adest scientia, & approbatio Pontificis præsumi debet iustam adesse causam, & eo magis, quod illici-

lius approbatio iustificari potest etiã ex mediis extrinsecis, & facientibus ad bonum Ecclesiæ vniuersale, & ad vitanda in Ecclesia maiora mala. Cæterum de potestate Pontificis abrogandi priorem legem positiuam etiam consuetudinem reprobantem dubitare fas non est. Sed nec datur locus dubitandi de voluntate, quando constat sufficienter de eius scientia, & approbatione; quæ præsumitur tunc cum Pontifex sciens consuetudinem posset, si vellet, nullo negotio eã tollere, & prohibere, & nihilominus eã diu tolerat.

156 Sed loquendo de consuetudine quæ non habet vim nisi ex longo temporis cursu, etiam quadraginta annorum, & amplius, non video quomodo (etiã præcisa necessitate præscriptionis supra ponderata) locum habere possit in præsenti ex sola iusta causa non noua, sed quę non minorem vim habere potuisset tempore Bonif. VIII. & Concil. Trid. quam modo habeat, & nihilominus fuit tunc reprobata non obstante, quod fuerit adeo iusta, vt sufficiens fuerit ad hoc vt Canonici perciperent fructus beneficiorum vel massam grossam, qualis est causa sumpta ratione studiorum, aut vacationum concessarum à Concilio, & ex aliis iustis causis in iure expressis. Consuetudo enim inducta ex causa à iure reprobata est irrationabilis, & inualida. Talis vero est causa, quæ pro iustificanda consuetudine percipiendi distributiones à Canonicis in choro non psallentibus adducitur à DD. & sumitur vel ex ignorantia cantus, vel ex personæ, dignitate, aut præeminentia, vel ex alia simili causa, quæ verè nec est sufficiens, & iusta vt probatum est supra ex Nauar. *de hor. canon. cap. 11. n. 41.* Sed certe non est noua, sed quæ tam tempore Bonif. IX. quam Concil. potuit adesse tanta, quanta nunc sit. Non potest ergo sine personali scientia, & approbatione Pontificis ex huiusmodi causa à iure reprobata induci consuetudo valida, etiam sola vi consuetudinis spectata. Nã si dicatur dari posse consuetudinem rationabilem abrogantem legẽ Bonifacii VIII. vt reprobantẽ alias causas, est casus metapysicus non moralis.

157 Hinc iudicium fieri potest multorum casuum, qui etiam à DD. controuertuntur. Nullam enim esse consuetudinem vt habens plures Canonicatus in diuersis Ecclesijs percipiat distributiones in vtraque, cum in vna tantum resideat tradunt Monera *de distribut. p. 2. q. 12. num. 40.* Barbos. *hic num. 5.* Et vt mortuo beneficiato dentur distributiones primi anni. Anchar. *hic n. 2.* Barb. *num. 6.* & apud eum Azor. Canad. & Bonac. cuius tamen oppositum voluit Palaus *tr. 7. d. 3. p. 9. §. 12 num. 13.* quia iusta causa huius consuetudinis introducendæ sit, vt recens Canonicus hanc in Canonici mortui exerceat misericordiam, sed tamen hæc causa non est noua, sed inter reprobatas, & contrarias Institutioni distributionum est numeranda. Et ideo nullam esse consuetudinem hanc dicitur.

158 Valere autem consuetudinem, vt Canonicus tempore vacantiæ percipiat distributiones voluerunt Moneta *p. 2. q. 12. num. 44.* Et apud eum Dec. & Caned. Mag. *de distrib. cap. 45. n. 23.* Palaus *tr. 7. d. 3. p. 9. §. 12. num. 4.* Fillinc. *tract. 41. cap. 6. num. 40.* vbi refert quod hæc consuetudo adsit Romæ. Nam si huiusmodi absentibus conceduntur fructus ex Concil. Trid. *sess. 24. cap. 12.* possunt etiam iustè concedi distributiones, quæ sunt etiam quidam fructus beneficij. Et militat eadem ratio, vt scilicet sic priuilegiati maiori cũ alacritate finita vacantia intersint diuinis. Quæ ratio verè nullius prorsus est vigoris, & contra iura, quæ expresse distinguendo inter fructus beneficiorum, & distributiones, illas concedunt abentibus tempore vacantiæ, & has expressè negant, quia contra naturam distributionum est, quod dentur non interessentibus extra casus exceptos. Nam nec finis distributionum est vt Canonici alacrius adsint diuinis hoc vel illo tempore, sed quod nunquam desint. Et propterea, quod Canonici tempore vacantiæ trium mensiũ non possint lucrari distributiones pluries declarauit S. Cong. Concil. apud Garz. *p. 3. c. 2. num. 249.* & apud Monetam *p. 2. q. 13. num. 33.* Et propterea quod non sit valida hæc consuetudo tradiderunt Prob. *hic ad* Mon. *num. 34.* Azor. *p. 2. l. 7. q. 6.* Raphael *à Turre de hor. Can. contr. 10. disp. 4. & 5.* Paris. *de resignat. l. 1. cap. 65.* Gonzalez *ad reg.* Cancell. §. 7. *probem. num. 182.* Garzia *p. 3. c. 2. num. 249.* Et apud eum Leo, Quaranta, Moscon. Zerola, & Zechius. Barbos. *de off. Epis. all. 55. n. 124.* Armeudar. *in add. ad recep. leg.* Fagnanum *c. Cum omnes n. 35. de constit.* vbi quod nec valet cõsuetudo immemorabilis, *& c. licet. n. 92. deprehen.*

159 Prioris tamen sententiæ sectatores asserentes tempus duorum mensium esse breue, simul ex eo probare voluerunt, quod valeat consuetudo percipiendi distributiones tempore vacantiæ, quod valida sit consuetudo percipiendi illas in absentia ad breue tempus, ad quod citat Couar. *variar. p. 3. c. 13. num. 5.* Dec. *in capit. Cum omnes, de Constit. in 2. lect. num. 2. &* ibi. Anton. *n. 50.* Lap. *alleg. 36.* Duenas. *reg. 209. limit. 1.* Hoied. *de benef. incompat. p. 1. cap. 17. num. 10.* Verum sine fundamento hoc asseritur contra hanc decretalem, & Concilium Triden. cum Canonici priuentur reprobata omni consuetudine etiam immemorabili distributionibus respondentibus cuilibet parti, & ita vt si quis absit per breuissimum tempus solum à vesperis sit priuatus illius distributionibus. Et propterea, cum in Ecclesia Cathedrali Ecclesiæ Aesinæ, vt refert Fagn. *capit. Cum omnes num. 35.* consueuissent Canonici abesse per quatuor menses, & tunc percipere distributiones, & illa consuetudo ab omnibus Episcopis tolerata fuisset, & præcipuè à fel. mem. Paulo V. qui illi Ecclesiæ præfuit, cum supplicassent postea eam consuetudinem approbari, eosque in illa pergere posse, S. Cong. censuit non concedendum, sed de cætero absentiæ tempus tres menses excedere non debere, & absentes eo tempore percipere posse fructus præbendæ dumtaxat, amissis distributionibus quotidianis.

161 Valere quoque consuetudinem, vt qui interest vna hebdomada, integras habeat distributiones respondentes etiam hebdomadæ sequenti. Imo valere consuetudinem, vt distributiones quotidianæ integræ dentur illis, qui non omnibus, sed certis horis adsunt, probari posset ex eo quod valeat consuetudo, vt distributiones quotidianæ tribuantur non modo ijs, qui integris horis non interfuerunt, sed etiam non omnibus, sed certis dumtaxat. Quod tenet Moneta

ta *p. 2. q. 3. num.* 43.& apud eum Gloss.*in Clem. 2. de ætat. & æqual. v. certis horis & ibi* Card.*q.* 17. Anchar. *num.* 8. Imol. *num* 33. & alij. Sed hic casus est diuersus, & loquitur de assignatione distributionum, quæ possit fieri pro certis horis, & ita vt sufficeret postea illis adesse. Sed casus noster supponit assignationem distributionū factam pro singluis horis, & nihilominus dici posse consuetudine introduci, vt qui vni parti adest integras lucretur distributiones. Quamuis & casus illius Gloss. maximè modo post decretum Concil. Trid. *sess.* 21.*cap.* 3. non debeat admitti, nisi in casu, in quo ex fūdatione vel alio legitimo titulo aliqui non essent obligati ad certas horas; quia distributiones non tantum certis horis, sed omnibus, & singulis assignari debent, vt etiam probatum est supra *n.* 79. & eadem Gloss. & Moneta iudicant esse magis conueniēs. Cæterū, quod non possit consuetudine introduci, vt qui solum adest diuinis pro hebdomada vel parte temporis, vel pro vna vel aliquibus tātum horis lucretur integras distributiones altero tempori, vel horæ, respondentibus dixerunt Card. *in d.Clem.2.de ætat.& qual.q.* 17. Prob. *hic ad Monac.num.* 31.Azor. *p.2.l.7.cap.7.q.5.* Moneta *d. q. 3. num.* 50. & apud eum Graff. & Boich. Barb. *hic num.7. & de Canon.cap.23.num.*10.Conar. *var.p.3.cap.* 13.*num.*2. Bonac.*d.p.6.num.*10. Palaus *d.p.9.§.12.num.*15.

161 Pariter valere consuetudinem, vt distributiones quotidianæ dentur absentibus inseruiētibus Papæ, vel Episcopo, vel ijs, qui vacāt studijs, vel suā iurisdictionem visitant, vel alijs negotijs occupantur, ob quæ absentia eum acquisitione fructuum permittitur tenuerunt multi. De Archidiacono visitante hoc affirmant Io: Moneta *num.*2. Io: And. Dom. *num.*4. Franc. *num.* 1. Sed isti id docent, quia huiusmodi visitatio fit pro vtilitate Ecclesiæ, & sic reducunt id ad casum in textu expressum. Vnde potius ex eorum doctrina dici debet, non valere consuetudinem percipiendi distributiones in absentia extra casus hic exceptos. Quamuis nec ratio eorum militet, quia vel hæc Ecclesia est annexa Archidiaconatui, aut Dignitati, aut Canonicatui, & illi incorporata, vel non. Si detur primum non ex consuetudine tantum, sed quia sumus in casū excepto, & visitans abest ob vtilitatem propriæ Ecclesiæ, cum parochiæ sibi annexæ iura, & fructus visitat, & ideo distributiones nō perdit. Quod licet Garz. *d.cap.2.num.*336. limiter, vt valeat tātum, si Parochia sit intra Ciuitatem, in qua est Cathedralis, aut Collegiata, tamen distingui debet, quia si visitat Ecclesiam pro iurisdictionali exercitio, vera est sententia Garz. pro qua facit declaratio S. Cong. *ad cap.3. sess.*22. quam ipse refert *d.c.2.num.*335.ibi. *Cura animarum secus si tantum iurisdictionalis: si vero est vnita, tunc est locus cap. Extirpandæ §. Qui verò de Præben. Et tunc cum visitauerit suam iurisdictionem, lucrabitur Præbendam, & fructus secus verò distributiones quotidianas.* Sed si visitat ex necessitate vt iura, & fructus Ecclesiæ vnitæ tueatur, percipit distributiones. Sed si Ecclesia non est annexa, licet sit sub eius iurisdictione, & sic visitat illam quoad iurisdictionalią, visitatio non concernit vtilitatē Ecclesiæ suæ, & ideo non potest consuetudine obtineri vt causa talis visitationis distributiones non perdat. Nisi etiam visitatio esset necessaria pro defensione suæ iurisdictionis. Et in hoc sensu intelligi debent dicta supra *num.* 112. Garz. *p. 2.cap.2.num.333.& apud eum* Cosmas & Moneta *p.2.q.11.num.* 63.

162 Idem dicūt de cōsuetudine eius, qui est in seruitio Episcopi. Couar.*l.3.var.c.13.n.5.* Garz. *d.c.2.n.348.*& apud eū Dec. Dueñas, & Horeda. Et vniuersaliter in casibus præfatis. Mon.*d.q.*12. *num.* 42. Bonac. *pisp. 2. q. 3. p. 6.num.*19. Palaus. *tract.7.disp.3.p.9.§.12. num.*5. & apud eum Grat. *discept.*161.*num.*19. Verum cum iura expresse distinguant inter fructus præbendarum, & distributiones, vt patet *cap.de cætero, sup.eod tit.& cap. licet, c.de Præb.*& fructus ex multis causis iura cōcedant absentibus, quibus tamen negant distributiones quotidianas: quod etiam patet ex Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 12. In casibus vero in quibus iura volunt dari distributiones absentibus à diuinis officiis reprobent etiam consuetudinē eas dandi manifestum est contra iura esse asserere, vt valeat consuetudo dandi distributiones absentibus in casibus, in quibus alias eis concedūtur fructus beneficiornm. Et semper militat in contrarium substantia ipsa distributionum, quæ est vt dentur actu interessentibus, & ad finem, vt quantum fieri potest Clerici nunquam absint ab officiis diuinis. Ideo quod Canonicis inseruientibus Episcopo, etiamsi sint illi duo, quorum opera ad præscriptum sacrorum Canonum Episcopus vti potest, non debeantur distributiones quotidianæ virtute cuiuscumque consuetudinis etiam immemorabilis, si ex hoc absint, docet Fagnan.*cap.licet.num.*105.*& sequent.* Et iuuat hic ex eo inserere declarationes S. Congregationis quas ibi refert, & sunt sequentis tenoris, videlicet. *Item censuit stante consuetudine, vt Episcopo in Cathedrali etiam non pontificaliter celebranti duo Canonici assistant, hos Canonicos ad hoc teneri, si sit consuetudo legitimè præscripta. Cæterum si sine consuetudine adactos, siue volentes, vbi adstiterint percipere distributiones quotidianas nequaquam debere.*

Item censuit distributiones non lucrari Canonicos inseruientes Episcopo in visitatione diœcesis, aut in Monialibus velandis, aut in examine ordinandorum, & promouendorum ad beneficia, vel qui seminario præsident, aut in cognitionibus S. officij adhibentur. Item Archiepiscopo Ianuensi petente, vt duo Canonici eum comitantes in visitatione Diœcesis pergere possent in percipiendis quotidianis distributionibus iuxta antiquam illius Ecclesiæ consuetudinem, censuit non concedendum. Idem tenuit Nauar.*cons. de Cler.non resid.num.* 2. & sententiam Nauar. approbatā fuisse à S. Cong. tradit Garz. *p.3.cap. 2.num.*348. vbi ad hoc duas declarationes S. Cong. refert. Vnde idem dicendum est de Canonico visitante suam iurisdictionem, aut absente ratione studij, aut quacumque alia ex causa diuersa à tribus in textu expressis.

163 Valere quoque consuetudinem, vt lucrentur distributiones Canonici in Ecclesia sua tempore diuinorum officiorum celebrantes, siue id ex mandato superioris, siue ex deuotione celebrent, quia adesse potest causa rationabilis, vel scilicet, vt Canonici excitentur ad celebrandū, vel vt maior populus ad Ecclesiā accedat scicus

plura

plura ibi adeffe facrificia. Cedit enim hoc in Ecclefiæ illius vtilitatem, dummodo debito non fraudetur feruitio chori, fenferunt Garzia *d.c.2.num.* 401. & Palaus *d.§. 2.num.6.* Sed vel hic cafus fpectat ad vnum ex exceptis, fcilicet, ad vtilitatem Ecclefiæ: quod contingit, vbi Canonicus ab eo, ad quem fpectat miffarum celebrandarum cura in Ecclefia, fuerit miffus, Nam certe vbi populorum frequentia exigit in Ecclefia miffarum frequentiam, debet in Ecclefia dari, qui huius curam habeat, ne oriatur confufio, fed fiat competens facerdotum diftributio. Et ideo vbi hoc contingat, celebrans excufatur ab intereffentia chori, vt aduertit Fagnan. *d.cap. licet n.* 118. Vbi etiam ex declar. S. Cong. habet admonendos effe fuperiores vt abftineant à concedendis licentijs celebrandi tempore quo Clerici choro intereffe debent. Sed præcifa depntatione, vel legitima licentia fuperioris confuetudine introduci non poteft, vt Canonici non intereffentes choro caufa celebrandi miffas priuatas lucrentur diftributiones; Nā caufa excitandi Canonicos ad frequentem celebrationem cum præiudicio obligationis ad chorum nec eft rationabilis, nec eft noua caufa, & fpecialis, fed generalis, & præuifa à iure, & reprobata ex eo, quod tantum tres aliæ fuerunt approbatæ. Et idem dicendum de abfentibus caufa confeffionum audiendarum. Et direct. Ecclefiaft. difcipl. editum ab Octauio Frangipani Nuncio Apoft. in Belgio, quod refert Garz. *vbi fup.* loquitur in eodem fenfu. Vbi enim vtilitas Ecclefiæ id petat, fieri poteft, iuxta tamen fuperioris difpofitionem, & ordinem, & quantum fieri debet cum minori præiudicio chori; fecus non excufantur Canonici, fed fi caufa confeffionum abfint, non lucrantur diftributiones.

164 Peregrinationis etiam caufa valere cōfuetudinem vt Canonici vltra tres menfes abfint, quia hæc caufa cedit in cultum Dei, voluit Palaus *d. §. 12. num.* 8. & Moneta *p. 2.q.13.num.* 46. Sed oppofitum fenfit idem Moneta *q. 6 num.* 51. quem fequutus fuit Garz. *d. cap.2.num.*394. ex ea ratione, quod cum huiufmodi caufa non contineatur fub expreffis cenfetur à iure reprobata. Quod clarè habetur ex declarat. S. Cong. quas ibidem refert Garz. quæ fic habent *Canonici deuotionis caufa peregrinantes, & vifitantes aliquas Ecclefias, non lucrantur diftributiones quotidianas, non obftante aliqua in contrarium confuetudine: fructus verò Praeben. poffunt, fi intra tres menfes à decreto Concilij conceffos fecerint has peregrinationes. Secunda. Abfentes caufa peregrinationis, etiam ex facultate ftatutorum Ecclefiæ, non percipiunt diftributiones quotidianas, imò quoad Praeben. fructus hoc tempore peregrinationis percipiendos, non excufantur vltra tres menfes, quos Concilium permittit.* Nec valet refpondere S. Cong. loqui de confuetudine ante Concilium introducta; tum quia S. Cong. loquitur de confuetudine, quæ tunc allegabatur, cum data fuit illa declaratio, tum quia loquitur ftante Concilio iam præterito, & admittit poffe concedi vt caufa peregrinationis percipiantur fructus intra tres menfes à Concilio permiffos. Tum quia S. Cong. mouetur ex eo, quod tam huiufmodi confuetudo, quam eius caufa fit infufficiens, & à Concilio reprobata.

165 Admittendam pariter effe confuetudinem, qua intereffentibus de nocte matutinis cōcedantur tot diftributiones, quot conceduntur præfentibus alijs horis, vt præbendati ad illius horæ affiftentiam excitentur, voluerunt Moneta *2.p.q.12.num.*42. Azor. *2.p.l.7.cap.7.q.6.* Bonac. *difp. 2. q. 5. p. 6.* Palaus *d.§. 12. num.* 8. & apud iftos Hoieda. Sed hic cafus pertinet ad affignationem diftributionum, quæ rationabiliter fieri potuit à ftatuto Capituli, feu à confuetudine. Nam, & merito maior portio competit furgentibus de nocte ad matutinum, quam illi intereffentibus de die.

166 Approbandam quoque effe confuetudinem vt fine amiffione diftributionum Canonici non interfint matutinis nocte media, vel etiam ad principium noctis; quia cum Canonici ordinariè fint delicatæ complexionis ob eorum valetudinem conferuandam poffit hoc introduci, fenfit Palaus *d. §. 12.num.*14. & Garz. *d.cap. 2.num.* 326. id admittit maximè vbi Concilium non aliter fuit ab initio receptum. Sed in contrarium funt declarationes S. Cong. quas recenfet Garz. *n.*325. Neque enim iuftū eft, vt qui sūt delicati velint Ecclefiæ emolumēta fine feruitio quod præcipuè vetū eft de illis, quæ dantur pro actuali letuitio. Leges verò Canonicæ ad hoc vt obligent, non indigent confenfu recipientium, ideo non iuuat non fuiffe aliter receptum Concilium, fi hoc non fuit à Pontifice approbatum. Nam, & confuetudo Ecclefiæ Aefinæ, vt diftributiones darentur abfentibus per quatuor menfes, de qua fupra *num.* 159. vel ex non recepto Concil. Trid. vel quia introducta fuerat poft Concilium vim prætendebat, & tamen S. Cong. declarauit eam inualidam effe. Nec fuffragatur motiuum Garziæ, quod huius modi confuetudo fit interpratatiua; quia interpretatio non habet locum nifi in dubiis, at vero non eft dubium fed certum eft, & ex tecitatis declarat. S. Cong. conftat Canonicos, fi velint percipere integras diftributiones intereffe debere omnibus, & fingulis horis.

167 Confuetudo etiam fuftinenda videtur, qua redeuntibus ex aliquo negotio non quidem proprio, fed ex vtilitate Ecclefiæ legitimè fufcepto, conceduntur duo vel tres dies vacationis, vt poffint quiefcere ab itinere, farcinulas componere, & vires affumere ad chori affiftentiam. Ita Io: Monaeus *hic n.* 1. Dom. *num.* 3. Franc. *n.* 2. Prob. *num.* 11. Moneta *p. 2. q.5.num.*40. & *q. 12.num.*49. Bonac. *d.p.6.num.*10. Palaus *d. §. 12. num.*16. & apud iftos Graff. & Ccned. Et quidem hæc eft confuetudo interpratatiua, & rationabilis, non ex ratione quam affert Io: Monac. & approbat Moneta, quia fcilicet valeat confitendo non intereffendi pro aliquo paruo tempore. Nam merito hoc reprobat Archidiac. *n.* 1. vt fupra dictum eft; fed quia continuatur adhuc, & durat negotium fufceptum pro vtilitate Ecclefiæ, vt confiderāt Dom. & Franc. & alij, & decet, vt defatigatus aliquantifper quiefcat. Sic enim & difcefluro pro Ecclefiæ vtilitate concedi debent pauci dies pro itineris præparatione, & dum

dum quis se ad viam præparat, censetur iam viator, iuxta legem. Qui mittuntur. §. similiter. & ibi Gloss. in v. egere. ff. ex quibus causis maior. & ex Legato ff. de Legato. Palans n. 16.

168 Qui ibi num. 18. post Garz. d. c. 2. n. 245. Moneta q. 13. num. 45. bene aduertit irratinnabilem esse consuetudinem, vt Præbendati in mense vnum vel duos dies pro tonsione barbæ assumant, & in eis distributiones lucrentur. Citatur veró in contrarium Nauar. de orat. cap. 5. n. 21. & cap. 21. num. 64. Sed in his locis nihil tale affirmat.

169 Iubilationis quoque consuetudinem, qua iis, qui per quadraginta annos inseruierunt continuo diuinis officijs, conceditur, vt non teneatur ad actuale seruitiũ, & nihilominus lucrentur distributiones, approbant multi, quia & toleratur statutum tale si factum fuerit, vt docent Garz. p. 3. cap. 2. num. 344. Moneta p. 2. q. 2. num. 20. & q. 12. à num. 57. & q. 13. à num. 41. Palaus d. p. 9. §. 12. 9 & apud istos Piasec. & Cened. Et de hoc adsunt declarat. S. Cong. quas refert Garz. p. 3. c. 2. num. 344. An sit derogatum Ecclesiæ compostellanæ permittenti Beneficiato, qui in ea per quadraginta annos continuos aliquod Ecclesiasticum Beneficium pacificè possedit, & per dictũ tempus illud per se se ipsum in diuinis residendo deseruit, vt à d. cta Ecclesia de cætero, quoad vixerit, vt emeritus, & inde donatus abesse liceat, & tanquam præsens in choro habeatur, tamen ratione fructuum Prabendarum quam distributionum quotidianarum, S. D. Greg. XIII. audita relatione Congreg. dixit, tollerandum esse hoc statutum. Cum vero Moneta requirat hãc consuetudinem esse quadragenariam, Garz. é contra vult sufficere decennalem, quia valet huiusmodi statutum, & sic consuetudo non est contra ius. Dici potest hanc esse consuetudinem interpretatiuam, nam si esset contra ius commune non valeret statutum, sed statutum valet, quia ius rationabiliter explicatur, vt hunc casum non reijciat. Ad consuetudinem vero interpretatiuam non est necessarius lapsus quadraginta annorum, vt dixi sup. de constit. capit. 1. q. 1. a. decimo.

170 Posse pariter introduci, vt sufficiat ad lucrandas distributiones adesse per substitutum, dixerunt Petr. Nauar. l. 2 de restit. capit. 2. n. 217. Moneta p. 2. q. 12. num. 48. Bonac. d. 2. q. 1. p. 5. & q. 3. p. 6. num. 17. Palaus tr. 7. disp. 3. p. 9. §. 12. num. 11. & apud eum Beroia, Macig. & Less. Verum quod non valeat statutum, quod hoc permitrat docet Garz. d. c. 2. num. 498. Ex sequenti declar. S. Congregationis Placen. 15. Iulij 1570. Si factum est aliquod statutum, quod Canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio, quia est contra Concilium. Ad quod facit alia declaratio ab eo relata num. 503.

Obtinens dignitatem cum Canonicatu,† aut portione tenetur per se vtriusque beneficij onera subire, nec satisfacit, si in vno substituat, nisi seruitia simul ita concurrant, vt eodem tempore ab vna persona præstari nequeant.

Et in vna Abulen. quæ sic se habet. *Illustrissime & Reuerendissime D. Pro parte Episcopi Abulẽ. quæritur an obtinentes dignitatẽ cum Canonicatu, seu Portione in eadem Ecclesia, teneantur per se ipsos vtriusque beneficij onera subire ita, vt non satisfaciãt Concilio deseruiendo personaliter in Dignitate, & per substitutum in Canonicatu, seu Portione, non obstante contraria Ecclesiæ consuetudine? Episcopo Abulen. Reuerendissime D. vti Frater propositus fuit libellus S. Cong. Cardinalium Concilij Trident. interpretum, qui cum his ad amplitudinem tuã litteris mittitur, de obtinentibus Dignitatem cũ Canonicatu seu Portione in eadem Ecclesia, vt ex illo ipsa videbit, Cong. censuit, sic obtinentem teneri per seipsum vtriusque beneficij onera subire, nec aliter Concilio satisfacere quam si personaliter vtrique deseruiat, nisi tamen seruitia simul ita concurrant, vt ab vna persona eodem tempore præstari nequaquam possint. Porro facultatem substituendi in seruitio Canonicatus, quempiam alium Canonicum, qui eo tempore seruitio non sit obstrictus, existimauit minimè illi denegandum esse, cessante fraude & Calumnia, quam Congregationis sententiam amplitudini tuæ significandam duxi, vt illam pro suo munere obseruandam curet, cui optimam valetudinem precamur in Domino. Romæ die 27. Iulij 1585. amplitudinis tuæ, vti Fr. A. Card. Carafa.* Et quod valida sit consuetudo inseruiendi per substitutũ docet Fagnau. capit. Cum omnes num. 21. & sequent. de Constit. & cap. licet. num. 82. de Prab. Quod fuit declaratum per S. Cong. & præcipuè considerandæ sunt declarationes recensitæ d. cap. Cum omnes num. 21. & 28. Et certè hic considerari debet, quod vel Canonicus est legitimè impeditus, vt non possit per se ipsum interesse. Et in hoc casu Episcopus habet potestatem concedendi Capitularibus vt sese inuicem substituant in seruitio chori. Quamuis vbi substitutio non sit diuturna, quod nec sit ad hanc substitutionẽ necessaria licentia Episcopi dixerit Suarez tom. 2. de Relig. l. 4. c. 10. num. 18. & voluit Panorm. c. Extirpandæ §. Qui vero de Praben. Sic igitur in hoc casu non est opus consuetudine, cum non sit casus exclusus, sed permissus à lege, & sola sufficiat Episcopi licentia. Si verò Capitularis non sit impeditus irrationabile est, vt lege præcipiente vt per se ipsum intersit, ipse sine necessitate nolit adesse. Indubitatum enim esse debet Decretalem hanc, quam confirmat Conc. Trid. sess. 24. cap. 12 velle vt Capitulares per se ipsos adsint si volunt lucrari distributiones. Quod etiam expresse iussit ibid. Concil. Videatur etiam declaratio S. Cong. in Aesina, quam supra retulimus, vbi hæc immemorabilis reprobatur.

172 E contra vero posse consuetudine introduci, vt nulli Capitulari dentur distributiones voluerunt Azor. p. 2 l. 7. cap. 7. q. 5. ad fin. Moneta p. 2. q. 12. circa medium Bonac. d. 2. q. 5. p. 6. nu. 21. Palans disp. 3. p. 9. §. 12. num. 12. Sed certè cõtra Concil. Trid. sess. 21. cap. 3. est quod in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis nullæ sint distributiones assignatæ, pro actu inseruientibus. Et quod dari possit spectatis particularibus circumstantijs alicuius Ecclesiæ, vt non conueniat hic vel ille vsus distributionum, potest contingere, sed quod non detur aliquid speciale actu inseruientibus ad differentiam negligentium, qua causa rationabili poterit iustificari contra legẽ hoc præcipientem? Sed si iam in Ecclesia separata est massa quæ distribui debet pro actu interessentibus diuinis officijs, contra iustitiam erit, si id non fiat, nec id poterit rationabiliter consue,

suetudine introduci. Quamuis in singulari dari possir casus in quo expediat in aliud aliquod opus erogare de consensu Canonicorũ in aliud opus aut seruitium id, quod esset præsentibus distribuendum, & tamen etiam attendi debet decretum S. Congreg. regul. 1590. Troia 8. Maij 112. vt non permittatur Capitulo, vt pro litibus aur alijs causis, vtatur distributionibus quotidianis ob multa inconuenientia, quę inde sequi possent, & præcipuè quia diminutis distributionibus diminueretur de facili diuinus cultus in Ecclesia.

173 Consuetudo etiam potest præualere contra causas in quibus permissum est dari absentibus distributiones. Sic enim consuetudine introduci posset, vt nec infirmis absentibus, aut ex vtilitate Ecclesiæ debeantur distributiones, si huius adsit rationabilis causa. Moneta *d. num.* 40. Palans *d. num.* 19. & apud eum Hoieda, & Macign. Garz. *p. 3. cap. 2. num.* 561. Ex quo refertur hęc declaratio S. Congregationis. *Consuetudo in aliqua Ecclesia introducta vt Canonici infirmi fructus tantum suæ præbendæ, non distributiones quotidianas percipiant, si legitimè præscripta sit, tollit constitutionem. Præscribitur autem spatio quadraginta annorum.*

174 Inde à fortiori deducitur consuetudine induci posse, vt non habeantur pro infirmi, qui sunt extra ciuitatem, vel qui exeunt è domo, & non veniunt ad Ecclesiam, nisi sit infirmitas notoria, qualis est podagræ aut paralysis, vel qui non faciunt certum Capitulum de sua infirmitate. Quod quidem verum esse, quia huiusmodi consuetudo, quæ ordinatur ad tollendas fraudes non sit contra hunc textum, voluit Garz, *d. cap.* 2. *num.* 431. quod tamen displicet Palao *d. §.* 19. *num.* 20. Sed considerandum est, quod hæc decretalis excipiendo tres casus infirmitatis, necessitatis, & vtilitatis Ecclesiæ potius permittit, quam præcipiat. Et ideo mentis eius non est, vt ex rationabili causa etiam aliquibus infirmis &c. distributiones non dentur. Et ideo huiusmodi consuetudines ordinatę vbi opus est, ad tollendas fraudes, non sunt contra mentem huius legis.

175 Sicut verò contra regulam huius textus non datur consuetudo ita nec dari potest statutũ validum editum siue à Capitulo, siue ab Episcopo, siue à Synodo, siue à Prouinciali Concilio, per quod ordinetur dari distributiones Clericis non interessentibus extra casus in textu exceptos. Franc. *hic §. statuimus num.* 2. Seraph. *dec.* 1256. *num.* 4. Rota *dec.* 659. *p.* 9. *diuers.* Garz. *d. cap.* 1. *num.* 498. Ciarlin. *controu. for. l.* 1. *c.* 38. *num.* 3. Et est per se euidens, quia inferior non potest contra legem superioris aliquid statuere, vnde hoc sępius fuit declaratum per S. Cong. Valet tamen statutum à Papa ex certa scientia confirmatum.

176 Similiter, vt dictum est per hunc textũ, & per Concil. non tollitur quin vel in limine fundationis, vel per Pontificis priuilegium concedi possit, vt etiam extra casus exceptos in hoc textu dentur absentibus distributiones. Hoc tamen debet esse manifestè expressum. In dubio enim lex huius textus, & Concilij Trident. præualebit.

SVMMARIVM.

1 *Ratio edendæ decretalis.*
2 *Rectoribus assignari debet congrua portio à Religionibus præsentantibus.*
3 *Religiosi sunt capaces iuris patronatus.*
Patroni possunt conferre Ecclesias.
Præsentatio fieri debet Episcopo.
Et fieri debet intra tempus à iure statutum.
4 *Ecclesiæ quinque modis spectare possunt.*
5 *Religiosi habentes solum ius patronatus non tenẽtur assignare congruam Rectori.*
6 *Nec si habeant tantum institutionem etiam authorizabilem.*
7 *Habentes Ecclesiam quoad temporalia tantum, non possunt statum Ecclesiæ immutare, & tenentur dum præsentant assignare congruam pro Rectore.*
8 *Habentes Ecclesiam pleno iure subiectam non tenentur ad assignandam congruam.*
9 *Habentes Ecclesiam non exemptam tenentur ad congruam assignandam, si sui sunt fructus Ecclesiæ.*
10 *Religiosi exercentes curam animarum per alios, tenentur ad congruam.*
11 *Religiosi non tenentur ad portionem pro oneribus, si ipsi illos portant, vel Ecclesia ab illis est exempta.*
An Cathedraticum, & portio Canonica possint remitti, & præscribi.
12 *Portio pro Rectore semper debet assignari, cum Religiosi per alios Ecclesias regunt.*
Plures casus in quibus Rectoribus assignatur congrua.
13 *Ad arbitrium Episcopi qualiter determinanda sit quantitas congruæ.*
Ab hac assignatione non datur appellatio suspensiua.
14 *Semel assignata congrua non potest mutari.*
15 *Episcopus præsentationem Religiosorum non assignata congrua potest refutare, non tamen ad eum deuoluitur Electio, seu libera collatio beneficij.*
Hic est vnus ex casibus in quo exempti subduntur Episcopo.
16 *Nedum Relegiosi, sed Clerici, si percipiunt, fructus beneficiorum tenetur ad congruam.*
Non tamen tenentur instituentes, nisi & ipsi fructus beneficiorum capiant.
17 *Obligatio assignationis congruæ est etiam si præsentetur Vicarius temporalis.*
18 *Non obstat, sed reprobatur consuetudo contraria.*
19 *Institutio facta non assignata congrua non est nulla, sed Rector habebit actionem pro congrua obtinenda.*
10 *Corollaria deducta ex textu.*
21 *Dictio alij aliquando includit maiora.*

Tit. IV. De Prabend. & Dignitatibus.

Cap. Susceptus. I.

1 Quoniam vbi Ecclesiarum Rectores non habent vbi congruè se sustentent, & iura Episcopalia soluant, & alia onera supportent, sæpè contingit, quod non inueniuntur personæ idoneæ, quæ huiusmodi Ecclesias velint recipere, sicque frequenter minus idoneis conferuntur non sine graui periculo animarum, ideo Clemens Tertius innouat, & extendit decretum Alex. Tertij *in cap. de Monachis sup. eod. titulo*.

2 Traditur propterea hæc regula. Episcopi ad præsentationē patronorū Religiosorum, siue illi sint exempti, siue non exempti, & aliorum, ad aliquam Ecclesiam, non recipiant Præsentatum, nisi tantum ei de prouentibus ipsius Ecclesiæ coram eis fuerit assignatum, vnde iura Episcopalia possit soluere, & congruam sustentationem habere, & alia ei incumbentia onera supportare, consuetudine contraria non obstante.

3 Sic ergo Religiosi capaces sunt iuris patronatus, vt hic notat Dom. *num.* 2. Ex quo tamen sunt Patroni, non per hoc possunt Ecclesiarum Rectores instituere, & Ecclesias conferre, sed solum præsentare instituendos ab Episcopo. Io. And. *num.* 2. Archid. *in prin.* Anchar. *num.* 2. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2. Præsentatio autem regulariter fieri debet Episcopis, quorum est præsentatos instituere, sed tamen etiam alijs præsentatio fieri potest, si eis ex consuetudine vel iure spectet beneficia conferre, vt tradunt Archid. *in princ.* Io: And. *num.* 3. Anchar. *num.* 1. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 1. Qui etiam aduertit, quod sufficit præsentanti, si dicat eligo, vel præsento. Quanuis non sufficiat si Patronus intra tempus à iure statutū eligat præsentandum, sed illum præsentare debet. Certi enim iuris est tēpus ad præsentandum patronis Ecclesiasticis esse semestre à die vacationis *capit. vn. §. verum infra de iure patron.* quadrimestre autem laicis. *cap. Quoniam cap. Cum propter sup. de iure patron.* Panorm. *cap. Cum te, eod. tit.* Garz. *p.* 5. *cap.* 9. *n.* 210.

4 Verum ex Panorm. *cap. De Monachis, sup. eod. tit. num.* 5. considerandum est, quod quinque modis Ecclesiæ seculares pertinere possunt ad Religiosos, nimirum Primo tantum quoad ius patronatus. Secundo quantum ad collationem, seu institutionem tituli collatiuam. Tertio quoad institutionem authorizabilem, ve scilicet possint instituere presbiterum etiam populi. Quarto quantū ad temporalia tantum. Quinto quoad temporalia, & etiam spiritualia. In primo casu, sicut Religiosi nihil percipiunt de redditibus Ecclesiæ, nisi id, quod consequitur quilibet laicus ratione iurispatronatus, vt *cap. Cum saculum, sup. de iure patron.*, nec etiam tenentur Religiosi ad aliquam assignandam portionem Clerico præsentato, sicut neque tenetur laicus. Quā-

nis in hoc Religiosi habentes ius patronatus habeant hanc prærogatiuam præ laicis, quod possunt exigere rationem de temporalibus Ecclesiæ vt *in cap. Dum plantari §.* In Ecclesijs, *sup. de priuil.* & habent custodiam Ecclesiæ vacantis, *cap. bene sup. de appllat.*

6 Idem vero dicitur de secundo, & tertio casu, tum eadem dicta ratione, quia Religiosi ex hoc quod habeant collationem beneficij, vel institutionem non possunt extendere manus ad fructus beneficij, vt in *Clem. quia Regularis*, nisi forsan quoad iura Episcopalia, vt *cap. præsenti sup. de off. ord. in hoc lib.* & *cap. Quia cognouimus* 10. *q.* 3. & *cap. conquerente de off. ord.* Ideo sicut nec fructus beneficij possident, ita de huiusmodi fructibus non tenentur aliquam portionem, ipsi instituto. Sed nec opus est, ve illi detur, cum illi beneficium cum fructibus concedatur. Tum secundo ex alia ratione, quia in his casibus non fit aliqua præsentatio Episcopo, sed Religiosi ipsi beneficium vel conferunt, vel in illud instituunt.

7 In quarto casu, quando scilicet Ecclesia est Religiosorum quantum ad temporalia tantū habet locum propriè regula huius textus, & *cap. Auaritia*, & *cap. de Monachis sup. eod. tit.* vt hic notant Dom. *in fin.* & Franc. *num.* 4. Barbos. *nu.* 2. & Panorm. *d. num.* 5. Qui bene aduertunt duo requiri, scilicet vt Religiosi præsentent, secundo vt omnia temporalia Ecclesiæ percipiant. Nam propter Religiosorum inopiam, quandoque Papa vel Episcopus eis concedit Ecclesias quoad temporalia. Et nihilominus ex hoc Religiosi statum Ecclesiarum immutare non possunt, sicut nec Commendatarij, qui tenentur facere deseruire Ecclesiæ per Clericos aut per numerum Clericorum consuetum, & solitam hospitalitatem tenere more solito. Sic enim etiā Religiosi habentes Ecclesiam solum quantum ad omnia temporalia in vtilitatem suam non possunt connertere nisi fructus superfluos, qui remanent solutis iuribus Episcopalibus, seruata de more hospitalitate, & alijs oneribus Ecclesiæ persolutis, & pariter assignata Vicario regenti Ecclesiam congrua sustentatione. Quamobrem dum Episcopo præsentant Clericum ad regendā Ecclesiam debent ei assignare congruam portionem pro eius sustentatione, & alijs oneribus supportandis, vt hic tradunt Gloss. Io: Monachus Archid. Io: And. Anchar. Dom. Franc. & Barbos. & *ad dict. cap. De Monachis sup. eod. tit.* Panorm. *num.* 3. & 9. Dec. *num.* 1. Card. *per Clem.* 1. *de iure patr.* Rota *dec.* 24. *de præben. in nou.* Rebuff. *in praxi de Vicario perpetuo num.* 2. Fusc. *de visit. l.* 2. *cap.* 16. *num.* 12.

8 Quintus casus distingui debet in duos. Nam vel Ecclesia in spiritualibus, & temporalibus est subiecta Religiosis, & in hoc casu non habet locum formalitas huius textus, quia deficit prima conditio, quæ est præsentatio. Ipsi enim Religiosi habentes ordinariam iurisdictionem, & plenam tam in spiritualibus, quam in temporalibus, nulli Episcopo præsentant Rectorem Ecclesiæ, sed ipsi instituunt, & deponunt *Cap. vn. infr. de Cappell. Monach.* & *cap.* Quoniam *de priuil.* Gloss. *in v.* ad monetam in Clem. 1. *de excess. Prælat.* vbi declarat quando, & quibus

modis Ecclesiæ dicantur spectare ad mensam Religiosorum, vel aliorum.

9 Vel Ecclesiæ non sunt pleno iure subiectæ Religiosis, qnia licet ad Religiosos spectent omnia Ecclesiæ temporalia, & imo habeant aliquã institutionem collatoriam tituli, non tamen habent institutionem authorizabilem quoad populum, qui non est illis pleno iure subiectus, sed est subiectus Episcopo, licet cura exereeri debeat per nominatum à Religiosis. Et in his Ecclesijs Rectores præsentari debent Episcopo, & ab illo institui, si sint Vicarij perpetui, *vt per text.cap. vn. inf. de capit. Monach.* Et ideo cum hic adsint præsentatio, & perceptio fructuum beneficij, locũ etiam habet regula huius textus, vt etiam DD. supracitati tradunt.

10 Verum quia modo ex Concil. Trident. *sess. 25. cap. 11. de Regular.* Rectores Ecclesiarum, quæ non sunt pleno iure subiectę Regularibus, in quibus scilicet Religiosi non habent plenam iurisdictionem tam in temporalibus, quam in spiritualibus etiam super populum, & sic non habent in Ecclesiis iurisdictionem Episcopalem (vbi enim hanc habent, ipsi sunt ordinarij, & veniunt loco Episcoporum, & habent Diœcesim, & populum, & eorum est conferre aut instituere, aut etiam deponere Rectores) debent ab Episcopo examinari, & approbari, habet quoque locum regula huius textus quoad Rectores seu Vicarios perpetuos, vt scilicet illis assignari debeat congrua portio pro illorum sustentatione.

11 Et in hoc etiam distingui debet inter portionem pro Rectore, & portionem necessariam pro sustentatione aliorum onerum. Nam si Religiosi ipsi huiusmodi onera supportent, eisque satisfaciant, non tenentur pro illis assignationem facere, quia Rector talibus oneribus non grauatur. Si etiam Religiosi ab huiusmodi oneribus sunt exempti, vt quia Episcopus donauit, quæ ei competunt. Nam quamuis in concessione generali Ecclesiæ non intelligatur Episcopum donasse Cathedraticum, potest tamen in specie donari, & valet donatio expressè, & in specie de illo ab Episcopo facta, vt hic docent Archid. *in princ.* Io: And. *num.* 1. Dom. *num.* 5. *&* Franc. *n.* 3. Hostien. *in sum. tit. de off. ordin.* §. *Quod pertinet*, Fagn. *cap. Conquerente num.* 50. *de off. ordin.* & apud eum Boich. & Card. *in cap. Venerabilis in 3. quæst.* Quamuis verò, quod Cathedraticum non possit in totum præscribi secundum Goffredum apud Archidian. *hic &* Panorm *cap. Cum venerabilis num. 3. de censib. & cons.* 99. Fagnan. *d. cap. conquerente. num.* 49. Barbos. *alleg.* 86. *num.* 42. Bellet: *disquis. Cleric. tit. de Cleric. delin.* §. 12. *num.* 13. Tamen quod præscribi possit voluerunt Io: & Hugo. 13. *q.* 2. *in princip.*, quos hic refert Archid. qui malè cum Io: And. hic citatur, pro opposita sententia: quia vtriusque opinione relata, vt ambas Archid. concordet subdit, quod Episcopus in generali donatione non censetur dimittere Cathedraticum, iuxta textum *in cap. Pastoral. de donat.* specialiter tamen remitti potest, vt post eundem Archid. dixerunt citati DD. Consequenter verò loquendo bene sequitur, quod possit etiam præscribi, cum præscribi possit contra aliquem, quod potest ab eo donari. Et ideo Panorm. *d. cap. Cum venerabilis* ex eo tenet quod Cathedraticus non potest præscribi, quia tenet, quod non possit ab Episcopo remitti, quod etiam voluit Bellet. De quarta verò Canonica, quæ etiam inter iura Episcopalia numeratur, quod possit præscribi, probaui *tom. 2 de stat. q. 187. à. 4. num. 611. num. 626. ex cap. de quarta, de Præscript.* Sic igitur si ab huiusmodi iuribus Episcopalibus Ecclesia sit exempta vel donatione, vel pręscriptione, non erit necesse quod Religiosi aliquid assignent pro iuribus Episcopalibus huiusmodi, cum Ecclesia ad illa non teneatur.

12 Sed portio pro Rectore, vt possit sustentari, & viuere de altari, etiam si alias habeat patrimonium, vel aliud sufficiens beneficium, & siue Rector sit perpetuus, siue sit Vicarius amouibilis ad nutum, semper debet assignari à Religiosis quotiescumque illi non per se ipsos, sed per Clericos extra illorum ordinem Ecclesiam regunt. Sic enim Coadiutoribus, quos Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegati deputare possunt Rectoribus Parochialium Ecclesiarum illiteratis & imperitis, itidem assignanda est pars fructuum pro sufficienti victu, ex Decreto Concilij Trident. C. 6. *sess.* 21. Ac similiter Parochi abscedentes tenentur idoneum Vicarium relinquere cum debita mercedis assignatione, vt in *C.* 1. §. *Eadem omnino*, *sess.* 23. & in Parochialibus vnitis ab Episcopo deputandi sunt Vicarij cum tertiæ partis fructuum aut maiori, vel minori arbitrio ipsorum ordinariorum portione etiam super certa re assignanda, vt in *C.* 7. *sess.* 7. licet hæc congrua Vicarijs perpetuis assignanda ex Bulla Pii Quinti. *Ad exequendum* non possit esse maior scutorum Centum, nec minor quinquaginta. Sic cum ex Bulla *instaurandæ* Innoc. Decimi supressionis paruorum Conuentuum suppressæ fuerint etiam Granciæ non tamen omnino, sed vt ibi non habitent seu pernoctent Clerici, & cura animarum, si illis imminet, exerceatur per Præsbiteros seculares, S. Cong. super statu Regulariũ vt videre est apud Fagnan. *cap. Relatum n.* 67. Ne Cler. vel Mon. voluit vt Rectoribus huiusmodi in Vicarios perpetuos, vel amouibiles à Superioribus Regularium nominãdos institutis congrua portio assignetur arbitrio Episcopi, & ad præscriptum Concil. Trid. *sess. 7. cap. 7.* De quorum Vicariorum institutione videri etiã possunt notata à *me par. 3. de stat. quæst.* 189. *a.* 10. *insp.* 10. *n.* 494. *& sequent.*

13 Itaque igitur congrua ista portio assignanda quantum ad quantitatem eius commissa est arbitrio Episcopi, ita tamen, quod in terminis præfatæ Constit. Pij Quinti non debet excedere centum scuta, nec esse minor quinquaginta. In terminis vero huius textus, *& cap. de Monachis, sup. eod tit.* Episcopi est eius quantitatem arbitrari attenta tamen consuetudine patriæ, & facultate Ecclesiæ, vt hic aduertunt Io: And. *nu.* 3. Anchar. *num.* 2. Dom. *num.* 8. *&* Franc. *num.* 3. Qualiter autem arbitrium in huiusmodi taxatione sit moderandum, conijci potest ex infrascripta declaratione quam refert Fagnan. *cap. De Rectorib. nu.* 10. *de Cler. agrot. An fructuum portio constituenda Parochialium Ecclesiarum vacaturarum*

Vica-

Vicario curam exercenti, quousque ad nouam institutionem deueniatur, referri debeat ad solam ipsius sustentationem, quo tam, aut ipsarum vacantium annuum valorem, vel ad ipsius Vicarij qualitatem: Sac. Cong. censuit ad hæc omnia esse referendam, Rursus censuit à datione Coadiutoris Vicario insufficienti, & à congrua assignatione dari appellationem deuolutiuam tantum, & de grauaminibus videndum in secundo iudicio.

14 Semel verò hac congrua designata, & acceptata non poterit amplius augeri vel minui, vt hic aduertunt Archid. Io: And: *in princ.* & Dom. *num.* 6. Nisi forsan de consensu partium mutetur.

15 Si igitur Religiosi non assignant huiusmodi congruam, non tenetur Episcopus nominationem Rectoris, seu Vicarij acceptare, sed illam refutare potest, vt aduertunt Anchar. *num.* 1. & alij, Panorm. *cap. Extirpandæ* §. *Qui verò & in cap. De Monachis vbi* Dec. *num.* 1. Rota *dec.* 24. *de Praben. in nou.* & alij, quos hic refert Barbosa *num.* 2. Sed si Religiosi præsentarunt idoneum in tempore nulla huius congruæ facta assignatione, non per hoc transacto tempore ad præsentandum deuoluta erit collatio ad Episcopum, sed Episcopi est compellere Religiosos ad hanc faciendam assignationem, non verò beneficium conferre cui voluerit, vel ordinare, vt hic probat Archid. in *v. Congruam*. Vnde bene aduertit Anchar. *num.* 1. quod culpa Religiosorum non debet nocere præsentatis. Nec quantum ad hoc Religiosos excusat exemptio, quia in hoc casu Episcopus iurisdictionem exercet in Ecclesiam sibi subiectam, cui non debet deesse Rector habens competens sustentamentum, Panorm. *De cap. Monachis num.* 6. Barbosa *hic n.* 2. *in fin.* Et propterea, quod hic sit casus in quo Religiosi exempti subduntur Episcopis, notant hic Io. And. *in princ.* Dom. *num.* 5. Franc: *n.* 3.

16 Extenditur verò determinatio huius textus etiam ad alios, qui habent ius præsentandi, nimirum vt explicat Gloss. ad alios Clericos, qui possunt possidere fructus Ecclesiarum. Laicis enim hoc non competit. Explicat autem Archid. & extendit ad alios qui habent ius instituendi. Et hoc approbat Barb. *hic num.* 2. *in fin.* Sed merito hoc reiiciunt Io: And. Dom. & Franc in fine. Nam vt supra dictum est, instituentes nihil capere possunt de fructibus beneficii, sed præsentatis beneficia cũ eorum fructibus conferuntur, vnde non est necessitas alterius congruæ pensionis. Admittit tamen Io: And. dictum Archid. si loquatur de iam institutis per Episcopos ad regimen Ecclesiæ, & tunc præsentatos per eos solum ad curam populi sibi committendam. Sed neque hoc conuenit textui, quia nec præsentans, nec instituens tenetur ad huiusmodi congruæ assignationem, cum non capiant de fructibus beneficii. Quatenus verò Episcopus ipse, vel quilibet instituens fructus beneficii percipiat, tenebitur semper Rectori beneficii de congrua, vt supra est explicatum.

17 Limitat etiam Barbosa, & ait textum non procede in Vicariis temporalibus. Sed cum & ipsi viuere debeant de altari, & illis debet assignari congrua. Solum si Vicarii nedum sint temporales, sed Religiosi non est assignanda congrua, quia Religiosi sustentantur à Religione.

18 Arbitratur quoque Io: Monach. *num.* 2. quod in hoc textu reprobetur consuetudo contraria ex eo quod ponitur clausula non obstante consuetudine. Sed de hac claus. videri possunt notata *sup. cap.* 1. *q. vn. a.* 19. *num.* 378. *de consuet.* Et an per dictam clausulam dicatur consuetudo reprobata, dictum est *cap.* 1. *q.* 1. *a.* 12 *n.* 394. *de consuet.*

19 Sed nec erit nulla institutio si facta sit nõ assignata congrua pro Rectore. Habebit tamen Rector actionem, vt sibi congrua assignetur etiam si opus sit contra Episcopum.

20 Colligit quoq; Dom. ex hoc textu, Prælatos esse obligatos ad promouendã vtilitatẽ subditorum. *num.* 1. Et quod admissio præsentationis habet vim confirmationis in beneficio *num.* 3. Et quod stat Prælatum Ecclesiæ esse exemptũ, & non esse exemptam Ecclesiam *num.* 4. & quod Ecclesiæ paupertas est occasio, quod conferatur minus idoneo. *num.* 5.

21 Aduertit quoque *num.* 9. quod dictio *alij* includit maiores expressis, & non tantum minores, quando fit probatio in materia, quæ tantum congruit maioribus. Sic enim Gloss. *hic* in verbo *alij* interpretatur Clericos.

SVMMARIVM.

1 *Regula huius textus explicata alibi.*
2 *Dignitates &c. vacantes apud Sedem Apostolicam sunt reseruatæ Papæ.*
3 *Etiam in litteris successorum debet fieri expressa mentio huius vacationis, vt sint validæ.*
Rescriptum tamen datum ex certa scientia esset validum.
4 *Modo etiam Episcopatus, Abbatia, & Prioratus sunt reseruata.*
5 *Beneficia huiusmodi etiam electiua sunt reseruata.*
6 *Item beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam & in Curia.*
7 *Beneficia vacant in Curia nedum per obitum, sed etiam per permutationem.*
8 *Beneficium vacat in Curia, si beneficiatus degens in curia ob quamcumque causam priuatur beneficio.*
9 *Vacat in Curia beneficium per renuntiationem factam in manibus Papæ.*
Ex litigio non deuoluitur electio ad superiorem.
10 *Vacat beneficium in Curia si renunciatur Episcopo existenti Romæ.*
11 *In iure patronatus laico non procedit reseruatio ex eo quod beneficium vacat in curia.*
12 *Quid de beneficijs regularibus.*
13 *Quid de beneficijs Vrbis.*
14 *Ex priuilegio potest tolli reseruatio.*
In concessione Generali non veniunt reseruata.
Nisi sit clausula qualiacumque &c.
15 *Quid si Papa simpliciter conferat beneficium reseruatum non facta mentione vacationis in Curia.*
16 *Si Papa existenti extra Curiam conferat Beneficium, & ille ante acceptationem moriatur, beneficium manet reseruatum. Secus si moriatur post acceptationem ante possessionem.*

17 *An potestas conferendi beneficium reseruatum duret tempore successoris.*
18 *Consuetudo confirmata non desinit esse consuetudo, licet quodammodo transeat in ius commune.*
19 *Consuetudo an addat nouum vinculum legi.*
20 *Dictio* prętet *directè semper excludit.*
21 *Non est omnino idem mentio specialis, & expressa.*

Cap. Licet II.

1 HVius *cap.* regula explicatur magis *cap. sequenti, & cap. Præsenti 34. & cap. Si Apostolica 35. in fin. hoc lib. & in Clem. 1. Vt lite pend. & in extrauag. Ad regimen de præb.* quæ in regulis Cancell. renouatur per quemlibet Pontificem in præsenti propterea ea sola consideranda eruut, quæ huius decretalis sunt propria.

2 Hæc verò est regula textus. Ecclesias, Dignitates, Personatus, & Beneficia, quæ deinceps apud Sedē Apostolicā vacare contigerit, nullus præter Romanū Pontificē quacumq; sit authoritate munitus siue Ordinarius, cui electio, prouisio, seu collatio pertineat, siue per litteras generales, aut speciales sub quacumque forma delegatus (nisi ei super cōferendis huiusmodi beneficijs specialis, & expressa anthoritas fuerit attributa) conferre alicui, vel aliquibus præsumat, irritumque sit, & nullum, *si secus fuerit attentatum.*

3 Statim verò se offert difficultas quam mouet Io: Monachus *n. 6.* & prosequitur Io: And. *num. 3.* An lex ista nunc obliget quantum ad illā partem, in qua non vult, quod per clausulas generales, aut speciales intelligatur commissa facultas conferendi beneficio ista vacantia apud Sedem Apostolicam, nisi de hoc fiat specialis, & expressa mentio. Quia cum par in parem non habeat imperium *cap. Innotuit de elect.* non potuit Clemens Tertius hanc legem imponere suis successoribus, vt hanc facultatem non possint conferre per clausulas generales, aut speciales, sine eius speciali, & expressa mentione. Respondent verò, quod successor si vult, potest reuocare statutum antecessoris antequam habeat complementum. Cæterum factum prædecessoris habitum nomine Prælationis mero iure transit ad successorem, licet possit contra illud excipi, & reuocari, vt *inf. cap. 1 de solut. & cap. 2. de poss.* Et forsan in hac materia, qui non reprobat, etiam extessiuum probat. Et sic specialis reseruatio non continetur sub literis generalibus, seu quibuscumque nō exprimentibus hunc casum, prout hic continetur. Sed vt supra dixi *cap. 1. q. vn. a. 10. num. 180. de constit.* Pontifex successor non tenetur in rescribendo seruare formam statutam ab antecessore, licet hoc sit æquum, & honestū. Et ideo vbi successoris rescriptum careat forma statuta ab antecessore habendum erit vt nullum ex defectu voluntatis, quia non præsumitur voluisse à consilio & forma statuta ab antecessore recedere. Nisi hoc aliundè constet, quia in eo casu iam constaret de voluntate Pontificis, de cuius potestate non est fas dubitare. Sed hic attendi etiam debet Regula iuris, in generali &c. *inf. de reg. iuris* ex qua habetur per generalia verba non comprehendi specialia digna expressione. Sed & considerari debet, quod hic lumus in casu consuetudinis lege approbatæ. Imò notari debet, quod lex huius capitis directè est contra ordinarios, aut delegatos, quibus præfata beneficia conferre prohibetur. Supposita verò hac prohibitione & reseruatione ad summū Pontificem, statim oritur necessitas specialis expressionis. Addit etiam Probus *num. 13. ex Dom. in cap.* Si Papa *d. st. 40.* Quod Papa successorem potest priuilegiare, & sic potest collationem successori reseruare. Nihilominus si Papa in rescripto expresse fateretur beneficium cuius conferendi det alicui facultatem esse beneficium vacans apud Sedem Apostolicam nulla facta huius decretalis mentione literæ valerent, & esset facta sufficiens expressio beneficij, nec dubitari posset de voluntate Pontificis concedentis. Sicut semper quando Papa rescriberet ex certa scientia valeret rescriptum.

4 Sub reseruatione autem ista non comprehendi Episcopatus vult Gloss. *in v. dignitatem* Mon. *num. 1.* Probus *num. 41. & 48.* Archid. *nu. 1.* Io: And. *num. 4* Lom. *num. 9.* Barbos. *num. 19.* Lap. *alleg. 48. & aly.* Quod ad Abbatias etiam extendunt Gloss. Monac. Archid. & Franc. Sed id negat Io: And. *num 4. &* Lom. *num. 10.* Gonzalez Gloss. *9. à num. 35.* Garz. *part. 5. cap. 1. num. 114.* Imo ad Prioratus principales, qui independenter à Superiore Abbate regunt monasteria idem dixerunt Gloss. & Archid. *num. 1.* Sed mihi facit difficultas verbum *Ecclesias*, quia sub appellatione Ecclesiarum ex vi verbi comprehenduntur Cathedrales, *cap. Quamuis, infra in hoc tit.* Et animaduertit Rota *in Ciuitatem pensionis* 5. Decemb. 1567. Sed iam de hac quæstione multum nō est curandum, cu in extrauag. *Ad regimen, de Præbend.* quæ à quolibet Pontifice renouatur expresse nominentur Episcopatus, Monasteria, Prioratus, Dignitates, cæteraque beneficia quæcumque & qualiacumque prout etiam patet ex *p. reg. Cancell.*

5 Beneficia etiam electiua sub huius *cap.* reseruatione comprehendi sentiunt Gloss. *in v. Collatio* Archid. *num. 2.* Anchar. *num. 4.* Franc. *num. 8.* quod colligūt ex textu ibi ipsorum electio. Sed & hoc expressè habetur in *d. extrauag. Ad regimen*, ibi: *Etiam si ad illa personæ consueuerint, seu debuerint per electionem, seu quemuis alium modum assumi.*

6 Ex vi tamen huius regulæ non comprehē duntur nisi Ecclesiæ Dignitates &c. & beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam. Idem verò est dicere beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam, & vacantia in Romana curia. Dom. *num. 5.* Franc. *num. 2.* Barbos. *num. 17.* Rota in Sabinen. beneficij 24. Martij 1631. & in Clusina Parochialis 28. Iunij 1632. Lap. *all. 96.* Garz. *p. 5. cap. 1. num. 68.* Nihilominus non desunt, qui distinguant inter vacare beneficia apud Sedem Apostolicam, & in Curia Romana volentes omne beneficium vacans apud Sedem vacare in Curia, sed non è contra ita Gonzalez *d. g. 13. à nu. 48.* Palaus *tract. 13. disp. 2. p. 16. num. 2.* Sed si res pro meritis ponderetur, apparet quod beneficia quæ vacant vel Romæ, vel vbi sit curia dicuntur reseruata inquantum vacant apud Sedem

dem Apostolicam, & in quantum Curia, & Papa censentur vnum corpus constituere, & vnum tribunal, & consistorium. Ideò conuertibiliter se habent vacare apud Sedem Apostolicam, & vacare in Curia, vt voluit etiam Gloss. *cap. seq. prox. in v. Curia* Staphil. *de modo,& forma impetr. §. sequitur videre. num.* 10. Simonet. *de reseruat. q. 30. num.* 2. Mandos. *ad reg.* 5.*q.*1.*num.* 16. *Lotter de re benef.l.*2.*q.*27. *num.* 14. Ibi autem est curia Romana, vbi est Papa non verò solum vbi est Papæ audientia aut Concilium Franc. *not. 3. num.*2.Dom.*num.*4. Innoc. *in cap. Ego N. ante fin. de iure iur. & ibi* Panorm. *n. 6.* Felin. *n.9.latè* Gonzalez *ad reg.& Cancell.*Gloss. 13.*n.*2.Mâdos. *in reg.*5. Cancell.*q.* 2.*num.*1. Card. *in Clem.*1.*nu.* 18.*de Magis.*

7 Dicitur verò beneficium vacare in Curia Romana, seu apud Sedem Apostolicam nedum per obitum in illa, sed etiam per permutationē, aut renunciationē ibi factā, aut si ibidem alii vacationis modi inducuntur, vt per Franc. & alios DD. *infr.cap.Præsenti in hoc tit.*Caputaquen. *dec.* 48325.*&* 327.*par.*3. Monet.*de option. n.* 36.37. 50.*&* 51. Et etiam si renunciatio, seu permutatio fiat à Procuratore. Prob. *ad* Mon. *hic num.* 21.*& sequen.* Paris. *l.*9.*q.* 14 Rota *dec.* 4. *&* 35. *de Præb. in antiq.* Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 13. *à num.* 42. Garz.*d. cap.* 1.*num.* 75. Et hoc etiam si renuncians, aut permutans renunciet aut permutet per Procuratorem; attendi enim debet locus vacantiæ non persona. Vnde si quis absens in Curia per sententiam latam in contumacem priuetur beneficio, illud dici vacare in curia. Franc. *inf. cap. præsenti §. fanè nu.* 4. *in hoc tit.* Panorm. *not.*3.*in cap.*Ad petitionem, *de accusat. &* ibi Felin. *num.* 2. Capuraquen. *dec.* 64.*per c. & dec.*48.*num.* 1.*&* 2.*dec.* 327.*p.* 3. Gonz. *ad Reg.* 8. Cancell. Gloss. 13. *n.* 45.Garz. *d.cap.* 1. *num.* 7. Et tamen aduerti debet, quod non omne beneficium vacans in curia est reseruatum ex vi *præsent.cap. aut cap. Præsenti.* 34. *inf. in hoc tit.* Quia hic reseruantur solum beneficia vacantia in Curia per obitum. vt ex verbis *text. apparet, & ex extrauag.Ex debito de elect.*quæ data est pro declaratione, & ampliatione huius text. & latè explicat, & probat Lot. *de re benef. lib.*2.*q.* 27. *à n.* 28 Et est obseruandum vt cognoscantur beneficia reseruata in corpore iuris, à reseruatis alibi. Nam reseruata in extrauag. *Ad regimen*, quæ fuit temporalis, licet *in p. reg. Cancel.* reseruentur, hæc tamen reseruatio non est in corp. iuris.

8 Hoc tamen non habere locum quando beneficium vacat per omissionem, vult idem Garz. *num.* 27. *& fundatur in dec.* Put.346. *num.* 4. *alias* 356. Vbi Rota voluit, quod cum vacasset quoddam beneficium ob non obtentam intra spatium sex mensium nouam prouisionem, ad Ordinarium spectauerit prouidere de illo benefi. cio. Et sic vult, quod vbi beneficium vacat ob omissionem, attendi debeat persona, & locus, & quod non vacet beneficium in curia, si persona, & locus beneficii est extra Curiam. Imo vult quod sit considerandus solus locus vbi est persona. Et ideo ex Pauino ait, quod priuatus, quia non soluit pensionem in partibus, si sit Romæ, eius beneficium censeatur vacare in Curia. Et idem subdit verificari, quando beneficium residentis in curia vacat ex eo quod beneficiatus nō fuit promotus intra annum. Verum aduerti debet, quod casus illius *dec.* 364.coram Puteo nō erat beneficii vacati in Curia, sed extra Curiam, licet esset alias reseruatū.At verò,vt notant add. *ad illam decis.* Rota 8.Ianuar. 1546.ideo respondit ad fauorem ordinarij Abul. in eo casu, quia prouisio facta ex indulto,quod habebat ordinarius in eo casu de illo beneficio reseruato ex quo prouisus, vt necesse erat, non obtinuerat nouam prouisionem, & soluerat iura Cameræ intra sex menses, iam fuerat resoluta, & ideo iam reseruatio ipsa expirauerat, iuxta doctrinam Rotæ *decis.* 63. *de rescript. & dec.* 24 *de præben. in nou.* Vnde ille casus non facit ad rem nostram. Cæterum quotiescumque Beneficiatus degens in Curia priuatur beneficio, siue id fiat ob commissionem siue ob omissionem beneficium vacabit in Curia, nisi vacantia fiat à iure, & commissio, vel omissio ob quam ipso iure vacar beneficium, sit facta ab eo qui tunc non erat de curia, tunc enim beneficium extra curiam vacat. Sed de his dicendum est Deo fauente *inf.cap.Præsenti* 34. *in hoc tit.*

9 Licet vero, qui est absens, si renunciet beneficium Romæ in manibus Pontificis per Procuratorem, dicatur renunciare in Curia. Et ideo beneficium in curia vacer, Archid.*n.* 2. Anchar. *q.* 1. Dom. *n.* 7. Franc. *n.*7. Si tamen quis Romæ litigat de Episcopatu, licet ei fiat oppositio, qua verificata deuolueretur Electio ad superiorem, si interim alibi renunciat Episcopatui, beneficiū non dicitur vacare in Curia, nec deuoluitur ad Superiorem, quia per litigium deuoluitur cognitio, non verò collatio. Archid.*n.*2.Io: And.*n.*2. Dom.*n.* 8.

10 Sed quid dicendum, si quis renunciet beneficium non in manibus Papæ, sed in manibus Episcopi existentis in Curia? Respondetur huiusmodi beneficium vacare in Curia. Couar. *l.* 3. *var.cap.* 20. *num.* 9. Hier. Gabriel. *conf.* 187. *n.* 1.*l.*1. quos sequitur Gonzalez. *d. glos.* 13. *n.*43.

11 Limitatur tamen primo regula nostra, vt non procedat in beneficijs, quæ sunt iuris patronatus laici. Licet enim verificetur in beneficijs iuris patronatus Ecclesiastici, non habet tamen locum in illis, quæ sunt iurispatronatus laicorum, quibus ne retrahantur ex hoc à fundandis iuribus patronatus Pontifex non derogat. Gloss. *hic in v. collatio* Io: Iun *num.*2. Prob. *num.* 1. Archid. *num.* 2. Io: And: *num.* 5.Anchar. *q.* 4. Dom. *num.* 11. Franc. *n.* 8. Barb. *n.* 11. Roch. *de iure patron. v. competens. q.*24.*n.*54 Couar. *pract. cap.*36.*nu.*2. Gonzal.*ad reg.*8.Cancell. *gloss.*17.*n.*2.

12 Limitatur secundo vt sub huius regulæ reseruatione non cadant Abbatiæ, Prioratus, & alia beneficia Regularia, vt hic aduertunt Io: Monachus *n.*2.Archid.*n.*1.Frāc. *n.*5. Puteus *dec.* 180.*n.*1.*l.*3.Gonzalez, *ad reg.*8.Cancell. *gloss.* 8. *n.*11.Palaus *tr.*13.*disp.*2.*p.*16.*n.fin.*Barbosa *hic.n.* 13. *& de off. Epis. alleg.* 57. *num.*29. Verum non per hoc huiusmodi beneficia si vacent in Curia non manent non reseruata, quia expressè reseruantur in extrauag. *Ad regimen de præbend. & in reg.*1.Cancell.

Li-

13 Limitatur tertio in beneficiis Vrbis, quorum dispositio pertinet ad Pontificem vt ordinarium Romanum, & in eis conferendis Pontifex non concurrit cum alio Ordinario Gonz. *d. gloss. 13: num. 14. post* Rotam *in Rom. beneficiatus 27. Ianuar. 1593. coram Blancheto & in Rom. beneficij seu Clericatus S. Petri 27.* Nouem. 1602. coram Pamphilio Decano Barb. *hic num.* 14. Palaus *vbi supra.* Imo si contingat, quod Pontifex maneat extra Vrbem in alia Diœcesi, non per hoc beneficia illius Diœcesis dicuntur vacare in Curia. Nimis enim grauaretur Diœcesaus, si ex quo Papa degit in sua Diœcesi, omnia beneficia vacantia dicerentur vacare in curia, & essent reseruata, Gonzal. *d. gall.* 13 *num.* 5. Sed de hoc videndum est, quod dicitur infra *cap. Præsenti in hoc tit.* in quo hoc limitatur. Itaque Beneficia Vrbis sunt quidem reseruata Papæ, quia nullus est alius Ordinarius, qui illa conferre possit, nisi pro quanto S. Rom. Ecclesiæ Card. ex Papæ concesione habent facultatem in suis titulis beneficia conferendi, sed non sunt reseruata ex vi huius capitis, nisi simul sint beneficia Curialium, Rota *in d. causa beneficiatus Sancti Petri 27. Ianuar. 1593. coram Blanchetto.* Gonzal. *vbi sup. n* 19

14 Ex priuilegio tamen potest competere aliis prouidere de beneficijs apud Sedē Apostolicam vacantibus ex concesione tamen generali id non intelligitur datum. Nisi in concesione fiat expressa *mentio beneficiorum vacantium apud* Sedem Apostolicam. Sed quid si in concessione sit clausula, *beneficia vacantia, vel vacatura, qualiacumque vbicumque & qualitercumque non obstante quacumque lege aut priuilegio, de quo etiam oporteret de verbo ad verbum facere expressam mentionem in literis nostris?* Lap. hic existimat huiusmodi concesionem non valuisse, si fuisset facta à Clem. III. auctore huius Decretalis, valere tamen si fiat à successore, qui non ligatur legibus antecessoris. Sed distinctio displicet Anchar. *n.* 3. & Dom. *num.* 14. *in fin.* Quia Pontifex successor antecessoris legem sibi censetur imponere, ex quo eam non reprobat. Sed contra est, quia successor factis potest legem antecessoris abrogare, nec est necesse vt id faciat verbis. Sed vbi Pontifex disponit ex certa scientia clausula illa sufficit, sed & absolute sufficit, quia æquiualet expressæ mentioni. Et regulariter vbi in Pontifice non potest præsumi ignorantia nō est vnde dicatur, quod clausula illa prægnantissima non sufficiat. Videantur notata *sup. c. 1. de constit. q. vn. n.* 10. & 19.

15 In his enim etiam multum attendi debet tenor supplicæ datæ Pontifici. Vbi enim in illa fit mentio vacationis beneficij ad Sedem Apostolicam, collatio ex hac parte non poterit esse subreptitia, & inualida. Alias verò in impetrandis beneficiis necesse est vt species, & qualitas vacationis exprimatur iuxta notata *sup. capit. susceptum 6. de rescript. à num.* 32. Ideo Lap. vult quod si Papa non motu proprio conferat alicui beneficium simpliciter non expresso quod vacauerit in curia, collatio non valeat. Quod tamen reprobat Anchar. *num.* 3. Quia iste textus non comprehendit Papam, & ideo cum ille possit conferre, si simpliciter confert nullo expresso modo vacationis, valet collatio, secus si exprimeret vacationem per mortem, & beneficium vacaret per permutationem. *cap. susceptum sup. de rescript. in hoc lib.* Sed contra instant Dom. *num.* 14. & Franc. *num.* 12. Tum quia obstat regula Greg. XI. quæ etiam vult aliquid plus, nimirū quod si in persona ex qua inducitur vacatio concurrunt plures qualitates, vt quia erat scriptor Apostolicus, Abbreuiator, & Collector &c. de omnibus illis debet fieri expressio. Tum quia vbi tacetur id, quo expresso Papa non sic de facili concessisset literas, inducitur subreptio. *cap. Postulasti sup. de rescript.* Tum quia in concesione facultatis prouidendi de beneficio vacante in Curia; necessaria est specialis mentio huius vacantiæ; ergo & in ipsa collatione, cum taciturnitas vitiet collationem, sicut & mandatum conferendi. Sed dic indubitatum esse ex *d. cap. susceptum*, quod reseruatio beneficii imo, & modus vacationis debet exprimi ab impetrante in supplicatione. Sed vero modo vacationis expresso à supplicante si Papa simpliciter rescribat non video cur literæ sint subreptitiæ, aut non valeant. Non enim præsumi potest defectus voluntatis in Pontifice rescribente, nisi præsumatur ignorantia, quæ p[illegible] non potest, vbi in supplicatione veritas [illegible] specifica. Et sic verum est, quod ex regula [illegible] adducitur, quia qualitates illæ ad notitiam Pontificis deduci debent. Et in hoc non est necessaria absolutè et vera illa regula, vt taciturnitas eius, quo expostio Pontifex non tam de facili gratiā cōcederet, de quo videri possunt notata [illegible] *tract. de elect. c. 25. q. 24. & tom. 1 de stat. q.* 185 *a.* 7. *n.* 620. & *q.* 186. *a.* 7. *n.* 139. Et nihilominus vbi impetrans narrauit qualitates vacationis, iam Pontifex scire potuit, & sciuisse presumitur, easdē qualitates: Nō ergo in illo præsumi potest ignorantia, aut ex ignorantia defectus voluntatis. Non est verò eadem ratio de concesione facultatis prouidendi de beneficio vacante in curia, & de collatione similis beneficii, quia de primo datur specialis lex exigens mentionem talis vacationis, quæ non datur de collatione. Et nihilominus dicitur, quod vbi Pontifex rescribit ex certa scientia, nec in concesione prædictæ facultatis *vt supra num. 3. est dictum* est necessaria illa specialis mentio quia tunc nec potestatis, nec voluntatis potest præsumi defectus, sed bene præsumi debet, quod Pontifex, quod ex certa scientia disposuit, voluit efficaciter poni, & quod noluit scienter inutiliter agere.

16 Duo etiam consideranda scribit Dom. *n.* 14. *in fine*. Primum quod si postquam Pontifex contulit alicui beneficium, quod vacauit in Curia, beneficiatus ante acceptationem extra Curiam moritur, beneficium manet reseruatum, quia collatio ante acceptationem non fuit perfecta, & sic beneficium adhuc vacat. Sed si beneficiatus extra Curiam existens acceptauit beneficium, licet moriatur ante acceptam possessionem, beneficium non est amplius reseruatum, quia iam beneficium erat collatum, & ob mortem extra Curiam non vacat in Curia.

17 Potestas autem conferendi beneficia vacantiæ in Curia data Legato durat tempore successoris per Anchar. *q.* 3. Sed Dom. *n.* 9. dicit hoc esse

esse verum, si facultas sit data simpliciter, sed si fuit data limitate durat si fuit data nomine dignitatis concedentis, secus si nomine proprio. Sed videantur notata *sup. cap.* Si gratiose, *de rescrip. in hoc lib.*

18 Cum verò Pontifex consuetudinem vt solus Papa conferat beneficia vacantia in Curia approbans, simul statuat vt ita fiat, Gloss. in *v.* statnimus, vult consuetudinem transisse inius cõmune. Sed supra *cap. 1. de cõsuet. q. prima a. 1. n. 36.* probatum est consuetudinem non desinere esse consuetudinem, eo quod per legem scriptam præcipiatur id quod cõsuetudine fuit inductum, eo quia non sit de essentia consuetudinis vt sit non scripta, sed consensu eorum quibus datur introducta. Ex quo tamen consuetudo est in corpore iuris posita iam sub iure communi comprehenditur.

19 Ex Couar. autem *pract. cap. 27. num. 4.* colligit Barbosa *num.* 15. quod consuetudo, & lex municipalis pręcipiens id quod præcipit ius commune addit nouum vinculum. Sed vbi hæc intuitu eiusdem virtutis fiant, non sunt nisi vna lex cuius transgressio vnum est peccatum, licet aliqualiter grauius.

20 Aduertunt etiam Dom. *num.* 4. & Franc. *num.* 2. dictionem *præter* adiunctam orationi negatiuæ includere, sicque eam aliquando includere, & aliquando excludere. Sed verè dictio *præter* directè, & propriè excludit, sed quia aliquando, vt cum præmittitur oratio negatiua, excludit non esse, vel non habere, consequenter includit esse, vel habere.

21 Ex quo etiã in textu Pontifex vult huius legis fieri specialem, & expressam mentionem. Barbosa *num.* 18. arbitratur, quod non sit omninò idem mentio specialis, & expressa.

SVMMARIVM.

1 *Ordinaria beneficia vacantia in Curia possunt conferri post mensem à vacantia, si non sunt collata.*

2 *Hoc fuit abrogatum* per *extrauag. Piæ solicitudinis de Præben.*

3 *Non obstat quod hic liber sit compilatus post illam extrauag.*

4 *Stante etiam hac. decretali Papa post mensem potest re integra conferre beneficium, quod vacauit in Curia.*

Cap. Statutum III.

1 DEcernitur in hoc textu, quod Episcopi, vel si in remotis degunt per eorum Vicarios generales existentes in Diœcesibus, possunt post mensem à die vacationis mensurandum conferre dignitates, & beneficia vacantia in Curia, si non fuerint prius per Papam collata, dummodo Vicarijs hoc sit legitimè commissum. Et sic per hunc textum limitatur regula data *in cap. super.*

2 Verum regula ista abrogata manet per extrauag. *Piæ solicitudinis de Præbend.* hæc enim Decretalis fuit edita per Gregorium Decimum, quo posterior fuit Bonif. VIII. conditor illius extrauag. Et iden per illam legem posteriorem contrarium disponentem fuit hæc antiquior abrogata, Gloss. 1. *ibid.* Rota *dec.* 12. *in princ. de Præb.* Franc. *hic num.* 6. Domin. *cons.* 78. Lapus *alleg.* 96. *num.* 1. Staphil. *de lit. gratia in præfat. num.* 20. Sarnen. *de trien. q.* 31. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. §. 5. *num.* 148. Piasec. *in praxi Episc. p. 7. cap. 5. num.* 12. Moneta *de opt. cap. 3. num.* 70. Garz. *part. 3. cap. 2. num.* 98 Miles *in repert. v. beneficia reseruata vacantia in Curia*. Simon. *de reseruat. q. 30. num.* 3. Rota in Clusina Parochialis 28. Iunii 1632. coram Pirouano.

3 Nec obstat, quod Aeneas Falco *q. 4. princ. effectu 6. num.* 2. oppositum sentiat ex eo quod extrauag. illa data sit anno primo Bonifacii VIII & compilatio huius libri anno quarto Bonifacius vero non reposuit hanc Decretalem Gregorii X. in corp. iuris, si esset reuocata. Quod etiam voluit Zerola in praxi Episc. *p. 1. v. beneficium* §. *3. d.* 4. & alii apud Garz. *vbi sup. num.* 99. Nam extrauagans illa tanquam posterior vincit. Et præterea si huius textus regula iam est per illam extrauag. reuocata, manet talis per extrauagant. Bened. XII. *ad regimen* absolutè reseruantis beneficia vacantia in Curia prouisioni Summi Pontificis, derogando omnibus contrariis, quæ extrauagans confirmatur per quemlibet Pontificem, vt patet ex *reg.* 1. Cancell.

4 Per hanc etiam extrauag. non excluditur quod Papa huiusmodi beneficia non posset conferre post mensem, sed quod post mensem manus Ordinarij non sint ligatæ, & si propterea res sit integra potest Papa moram purgare. Barbos. *num.* 7.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*

2 *In beneficialibus lata, & non lata interpratatio fieri debet.*

3 *Si dispositio est de illis, quæ concernunt beneficia secundum se, latissima debet fieri interpratatio.*

4 *Hoc explicatur.*
Priuilegium conforme iuri communi latè interpratandum etiam si sit contra consuetudinem, & statutum.

5 *Lata interpratatio fit quantum verba permittunt.*

5 *Literæ per quas mandatur alicui prouideri de beneficio strictè debent intelligi.*

6 *Impetrationes beneficiorum redolent ambitionem, & præiudicant ordinarijs.*

7 *Dispensationes sunt strictæ interpratationis.*
Et priuilegia præiudicialia tertio, aut iuri communi, nec extenduntur de casu ad casum.

8 *Verba in sua propria significatione accipienda.*
Lata interpratatio fit vbi verba sunt clara; & vbi constat de mente concedentis; & ne priuilegium sit inane; & vbi fauor diuini cultus id exigit; & quando priuilegium non continet nisi præiudicium concedentis.
Romana Ecclesia non præsumitur priuilegiare in sui præiudicium.

9 *Vbi beneficium conceditur motu proprio est latæ interpratationis.* *Be.*

Beneficia principis latè intelligenda.

10 *Si mandat prouideri alicui vsque ad certam summam non potest prouideri de pensione.*

11 *Ex vi huius mandati non potest prouideri de maiori summa.*

12 *Certa summa mensurari debet iuxta stylum loci tempore effectus.*

13 *Si mandatur simpliciter alicui prouideri vsque ad certam summam possunt illi conferri plura beneficia.*

14 *Non tamen tria beneficia.*

15 *Nec curata, vel curatum beneficium etiam si mandatum sit datum motu proprio.*

15 *Motus proprius non ampliat gratiam, nec inducit dispensationem, nec tollit inhabilitatem.*

16 *Eadem dicenda si detur mandatum prouidendi ad certam summam in beneficijs.*

17 *Si mandatum detur de prouidendo in beneficio, non potest prouideri in pluribur beneficijs nec in maiori.*

18 *Si mandatū sit datum cum clausula nisi pro alijs rescripserimus, literæ non valent si sit rescriptum pro vno.*

19 *Si mandatur alicui prouideri in beneficijs Ciuitatis, aut Diœcesis non includuntur beneficia Cathedralium.*

20 *In materia beneficiali, & strictæ interpratationis sub nomine Ciuitatis, aut Diœcesis non veniunt Cathedrales.*

21 *Hoc verum nedum de Canonicatibus, sed de inferioribus beneficijs.*
Etiam si litera data in forma pauperum. Quod tamen limitatur.

22 *Si mandatur alicui prouideri de beneficijs ad collationem Episcopi spectantibus includuntur beneficia Cathedralium.*

23 *Si mandetur alicui prouideri de beneficijs ciuitatis, an includantur inferiores præbendæ.*

24 *Literæ in quibus exprimitur nomen Sancti, & non Cathedralitas sunt subreptitiæ.*

25 *Si noua Cathedralis sit creƐta non præiudicat impetranti.*

26 *Si mandatur prouideri alicui in beneficijs prouinciæ includuntur Metrapolitana, & Cathedrales.*

27 *Idem dicendum in Patriarchali, vel Regni, vel Principatus.*

28 *Vberior interpratatio intelligitur quantum ad extensionem loci & Ecclesiarum, non quantum ad prælationem.*
In paritate datæ præfertur, qui habet vberiorem gratiam.

29 *An gratia huius textus se extendat ad alios casus.*

Cap. Quamuis IV:

1 Continet hæc decretalis quatuor conclusiones, seu regulas spectantes ad extensionem literarum Apostolicarum in quibus mandatur aliquem prouideri de beneficijs, ex quibus habetur quæ beneficia sub diuersis verborum formis comprehendantur.

2 Prima verò regula fundamentalis; & ex qua ratio ad alias statuendas habetur est illa. Quamuis in beneficijs facienda sit plenissima interprætatio, literæ tamen super obtinendis beneficijs, cum sint ambitiosæ debent restringi.

3 Itaque hic distingui debent dispositiones beneficiales, quia aliæ sunt in quibus non agitur de conferendo alicui aliquod beneficium, sed de titulo beneficij, vt de erigendo beneficio, & de eius exemptione, & priuilegijs, vel de cultu diuino in eo habendo, vel de aliquo simili fauorem beneficii, cultus diuini, & salutis animarum concernente. Et de istis dispositionibus loquitur prima pars regulæ vt aduertit Domin. *n.* 2. Et in his dispositionibus interprætandis habenda est nedum lata, sed latissima interprætatio. Et propterea ex hac regula latissimam interprætationem haberi debere vbi de donationibus factis Ecclesiæ est controuersia decernitur *cap. Cum dilectis, sup. de dona*. Ex quo capite habetur quod etiam testamenta ad pias causas latam admittunt interprætationem. Nam quod concernit diuinum cultum, & fauorem animarum latissimè interprætari debet Beneficia verò secundum se sumpta cultum diuinum, & fauorem animarum concernunt. Gloss. *in v. plenissima*, Dom. *num.* 2. Franc. *n.* 2.

4 Latissimam etiam interprætationem non habere locum in beneficialibus si consuetudo sit in contrarium, aut statutum, & alias oriretur scandalum, vel si priuilegium latè interprætatum esset inutile, vel si esset in præiudicium Tertii notat Franc. *num.* 2. Sed hæc respiciunt potius secundam partem regulæ in qua beneficialia considerantur ex parte impetrantium. Nam vt dictum est beneficia secundum se recta sunt & optima, & diuinum cultum continentia. Alias verò quando priuilegium non est contra ius cōmune, sed illi conforme, licet sit contrarium consuetudini aut statuto, quod sit latissimè interprætandum, dixit Panorm. *cap. Olim, de verb. signif. num.* 5. Sed nec faciendam esse magnam extensionem dixit Archid. Verum non erit magna extensio quotiescumque verba in lata significatione eam permittunt.

5 Sed aliæ sunt dispositiones beneficiales, quæ concernunt personas, illæ scilicet in quibus disponitur vt beneficia dentur huic, vel illi. Et huiusmodi dispositiones licet ex parte Papæ disponentis non habeant aliquid vitii, ob quod restringi debeant: quia tamen ex parte personæ illas dispositiones impetrantis redolēt ambitionem, ideo strictæ interprætationis sunt Gloss. *not. in Clem. 2. de off. ordin.* Et hic DD. communiter.

6 Dicitur verò quod huiusmodi impetratio beneficiorum redolet ambitionem, quia accedunt ad honores, & lucrum Io: And. *num.* 1. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 1. Et prout impetrantur beneficia immediatè à Sede Apostolica continent præiudicium Ordinariorum, quibus de iure competit beneficiorum collatio, aut dispositio *cap. Rodulphus, sup. de rescript.* vt ijdem DD. aduertunt.

7 Extenditur verò hæc regula ad dispositiones per quas dispensatur in iure, & ad priuilegia Sic enim priuilegia quæ sunt in præiudicium tertii stricte sunt interprætanda *cap. Relatum sup. eod. tit. capit. Archidiaconum Florentinum* 85. *dist.*

dict. Ideo priuilegiũ interpretari debet, vt quanto minus fieri potest iuri alieno præiudicet Panorm. *cap.cum dilectis n.* 5. *de donat.* Quod adeo verum est, vt neque ex identitate, imo neque ex maioritate rationis in præiudicium alicuius priuilegium extendi possit de casu ad casum, & de persona ad personam. Butr.*in cap. sane de priuil.* Dom. *in cap.* Ne aliqui, *not.* 4. *inf. de priuil.* Fagnan. *cap. olim num.* 19. *de verb. signific.* Pariter priuilegium in dubio debet interpretari,vt quãto minus fieri potest lædat ius commune; nam ab illo interpretationem recipit, & recessus à iure communi est odiosus. *c.*1.*&* 2.*de fal. præsb. sup. in hoc lib.* Panorm. *d. capit. Cum dilectis num.* 5.

8. Sed in his verba dispositionis tenacissimè sunt obseruanda,nec sunt improprianda etiam ad fauorem tertij, sed inquantum patitur verborum proprietas extendi debent, Panorm. *capit. Olim, de verb. signif.* Et ideo vbi verba priuilegiorum, aut aliarum dispositionum sunt clara, lata fieri debet interpretatio etiam in præiudicium tertij Fag. *d. cap. olim num.* 23. Et ideo vbi constat de mente concedentis, non potest, nec debet fieri aliqua restrictio. Et sic etiam priuilegium, aut dispositio, sic debet interpretari, vt non sit inanis, sed habeat aliquem effectum, *cap. In his, & cap. Pastoralis, de priuileg.* Et semper in priuilegijs, & dispositionibus, quando id exigit fauor diuini cultus, lata interpretatio locum habet etiam in præiudicium terti, & quãdo etiam priuilegium aut dispositio non continet nisi præiudicium concedentis, aut disponentis lata interpretatio locum habet. *cap. Quia circa de priuil. vbi* Gloss. Feder. *de sen. cons.*61. *n.* 2. Panorm. *cons.* 70.*l.*2. Alex. *cons.* 110. *num.* 10 Fagn. *d. cap. Clem. num.* 15. Quanuis hoc faleat in Ecclesia Romana, quæ non præsumitur voluisse quemquam priuilegiare in sui præiudiciũ. *cap. Cum instantia, & ibi* Gloss. *in v.* Non credimus, de censibus

9. Sed,& secunda pars regulæ datæ, declarari debet, & explicari. Vera enim est, & militat eius ratio, vbi beneficium datur ad petitionem,& supplicationem alterius vt hic in text. *& notat sup. in cap. Quod dilectio, de consang. & affinit. & aduertit hic* Franc. *n.* 2. Nam alias vbi neficium confertur à Papa motu proprio, tunc quia non redolet ambitionem in beneficiato,collatio illa est latæ interpretationis. Et locum habet regula, quod beneficia Principis latè sint interpretanda. *cap. olim, de verb. signif. & ibi* Gloss. *fin.* & DD. cum temerarium sit & absurdum liberalitatem Principis in diminutionem velle interpretari. *l.Hac saluberima. C. de agen. in reb. lib.* 12.

10. Secunda textus regula continet, quod si Pontifex mandet alicui prouideri vsque ad certam summam, ei non in pensione, sed in beneficijs Ecclesiasticis tantum prouideri debet, nisi mētio habeatur expressa.Cum enim ex prima regula in his stricta interpretatio haberi debeat,in mandatis de prouidendo non intelligitur comprehensa pensio, nisi exprimatur. Pensionarius enim non obligatur Ecclesiæ, nam pensio etiam laicis concedi potest *cap. possessiones* 16. *q.* 1. Et pro pensione quis non tenetur ad residentiam, nec intitulatur. Archid. *num.*2.Dom. *n.*2. Franc. *n.* 2. Eo magis, quod pensio nec in lata significatione sit beneficium. Rebuff. *tract. de pacif.possess. quæst.* 114. Flamin. *de resignat. l.*1.*q.*10.*num.* 69.*& l.*2.*q.*15.*d num.*11.Garz. *ad reg.* 8. Cancell. *gloss.*5.§.5.*num.*2. Azor.*instit mor. p.*2.*l.*3.*cap.*5.*q.* 2. Suarez *t.*5.*de cens. disp.*15.*sec.* 1.*num.*7.Barbosa *hic num.*3. plures referens. Secus tamen dicēdum esset si mandatum datum esset motu proprio Pontificis, *arg.cap.Si pluribus* 24. *inf. in hoc tit.*

11. Cum vero dictio *vsque* sumi debeat inclusiue, ex vi præfati mandati poterit quidem impetranti prouideri de minori summa, non tamen de maiori. Gloss. *in v. vsque* Dom.*num.* 5. Franc. *num.* Quod licet contrarium velit Gloss. verum est etiam secundum Dom. & Franc. Si mandetur prouideri de beneficio vsque ad certã summam; tunc enim non poterit prouideri de maiori. Nam dictio vsque includit quantitatem minorem, non maiorem Archid. *n.*2.

12. Certã etiam summã æstimãdam esse iuxta stylum loci, & secundum tempus effectus ipsius collationis beneficij, seu effectus impetrationis aduertit Probus *n.* 1. & 2.

13. Sed aduertendum,quod mandatum hoc prouidendi vsque ad certã summam tribus modis dari potest, vel scilicet absolutè, & simpliciter non expresso an in vno vel in pluribus beneficiis, vel expresso quod in pluribus beneficiis, vel expresso, quod in vno beneficio. Si detur mandatum in priori forma Hostien. *in capit. Cum dilectus, de iure patron. voluit* quod vi talis mandati non possit impetrans prouideri nisi de vno beneficio ascendente ad talem certam summam. Neque hoc displicet Franc.*num.* 5. quia Papa in verbis illis *sed in beneficijs Ecclesiasticis* factum narrat, & continuat sermonem ad ea, quæ in principio dixerat ibi *literæ tamen super impetrandis beneficijs impetratæ*, non vero aliquid decernit. Sed quod si vnum beneficium non sufficit ad certam summam, quod possit impetranti prouideri in pluribus beneficijs vsque ad summam concessam, voluerunt Moneta *num.* 2. Io: And. *num.*1. Archid. *in princ.&* Dom.*num* 5. Et verè textus loquitur in singulari de beneficiato, & in plurali de beneficijs. Et propterea verius est, quod ex vi dictæ formæ si vnum beneficium non sufficiat, possit impetranti prouideri in pluribus beneficijs.

14. Existimat tamen Moneta *num.* 2. quod solum in duobus, non verò in tribus possit prouideri, per *cap. Is cui, inf. in hoc tit.* Sed oppositum sentiunt Archid. Io: And. Lap. Dom. & Franc. Sed nimis vrget *d. cap.* Is cui. Et ideò dicendum est, huiusmodi impetranti non posse prouideri de tribus beneficijs etiam simplicibus. Nisi mandatum sit datum motu proprio.

15. Cum etiam præfati DD. in hoc conueniant, quod non potest impetrans ex vi præfati mandati prouideri de duobus curatis,discrepant tamen quia Lapus vult, quod vbi Papa mandat motu proprio possit prouideri etiam de duobus beneficijs curatis, cuius tamen contrarium tenent reliqui omnes. Et nihilominus quod in hoc casu possit prouideri de vno curato putant Archid. *in princip.* Io: And: *num.* 2.Sed Franc.*n.* 4. ait de hoc esse cogitandum, & *num.*5.absolutè tenet oppositum. Et verè sic dicendum est,

H quia

quia nedum si mandatum sit datum ad supplicationem alicuius, sed etiam si sit datum motu proprio forma talis mandati non potest se extendi ad beneficium curatum, quod semper requirit specialem mentionem. Nam motus proprius licet tollat subreptionem *cap. si motu proprio infr. in hoc tit.* non ampliat gratiam, Gloss. *notab. in Clem. per literas eod. tit.* Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 4 sicut nec inducit dispensationem Gloss. *in cap. si motu proprio infr. in hoc tit.* & ibi DD. Franc. *num.* 4. Nec tollit subiecti inhabilitatem. Fr. *num.* 4.

16. Quæ, verò dicta sunt de mandato de prouidēdo vsque ad certam summam dato simpliciter, cum proportione vera sunt, de mandato dato cum facultate prouidendi in beneficijs, neque enim huiusmodi forma extenditur ad tria beneficia, nec ad beneficia curata, etiam si mandatum sit datum motu proprio.

17. Sed si in mandato dicitur quod possit prouideri in beneficio non potest prouideri in pluribus, nec in maiori, Archid. *num.* 2. Io: And. *num.* 1. Franc. *num.* 4.

18. Si etiam detur huiusmodi mandatum cum clausula, *si pro alijs non scripserimus*, adhoc vt literæ huiusmodi elidantur, & sint nullæ, sufficit, si Pontifex pro vno alio scripserit, ita enim Curia seruat, vt aduertunt Archid. *n.* 1. Io: And. *num.* 1. Franc. *num.* 1. Dom. *num.* 4.

19. Tertia verò regula habet, quod si Pontifex mandat prouideri alicui de beneficio in aliqua Ecclesiarum Ciuitatis, aut Diœcesis, mandatum hoc non se extendit ad Cathedralem, nisi fiat eius expressa mentio, quia propter eius honorem sub hac generalitate verborum; non includitur Gloss. in *v. includit.* Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 5. Barbos. *num.* 4. Panorm. in *cap. Postulasti nu.* 2. Dec. *num.* 10. *de rescript.* Iterum Panorm. *in cap. fin. num.* 6. *boc tit.* Card. in *Clem.* 1. *de suppl. negl. Prel. num.* 8. Staphil. *de lit. gratiæ, de forma expectatiuarum* 5. *noua forma, num.* 32. Couar. *in cap. Alma mater part.* 2. §. 11. *num.* 4. Gonzal. *in reg.* 8. *Cancell.* Gloss. 9. *num.* 5. *&* Gloss. 10. *num.* 3.

20. Quamuis enim in materia fauorabili, & latæ interpretationis appellatione Ecclesiarum Ciuitatis veniat Cathedralis, de quo *sup. cap.* 1. *de vsu pallij*; sicut alias nomine Clericorum ciuitatis veniunt Canonici Cathedralis, vt in *cap. Cum tibi, de verb. signific. & in cap. per exemptionem inf. de priuileg.* tamen in materia beneficiali prout est strictæ interpretationis sub nomine Ecclesiarum Ciuitatis, aut Diœcesis non includuntur Clerici Cathedralis. Io: And. *num.* 1. Maior enim est nobilitas Ecclesiæ Cathedralis, quam sit aliarum, Dom. *nu.* 3. Franc. *num.* 3. Barb. *n.* 4. Et habere Canonicatum, seu Præbendam in Cathedrali est magnus honor, vt ex hoc text. colligunt Gonz. *ad reg.* 8 *Cancell.* Gloss. 2. *num.* 39, & Gomez *in cap. statutum n.* 24. *de rescript.*

21. Nedum verò de Canonicatibus, & Præbendis, sed etiam de Mansionarijs, & Capellanijs, seu similibus beneficijs inferioribus Cathedralis, verificatur hæc regula. Gloss. *in ver. includi.* Franc. *num.* 5. Archid. dicens ita pronunciatum fuisse in forma pauperum. Quod tamen dicitur de literis datis in forma pauperum non procedit, quando literæ diriguntur ad obligatum, quia tunc sunt literæ iustitiæ, & largè interpretandæ, vt dicitur *infr. cap. si paup.* sicut nec si literæ datæ sint motu proprio, quia tunc cessat ratio textus, & sic includeretur etiam Cathedralis, quæ regulariter venit nomine Ecclesiarum. Item nec si appareat de mente Pontificis volentis Cathedrales includi. Franc. §. *Quamquam n.* 5. Cæterum aliter dicendum si mandetur simpliciter, vt alicui conferatur vnum, vel duo beneficia, cum in prouisionibus beneficiorum non veniant beneficia Cathedralis licet veniant Canonicatus Ecclesiarum inferiorum. Dom. hic *in fin.* Franc. *num.* 5. *post Rotam dec.* 247.

22. Si autem mandatum contineret, vt alicui prouideretur de beneficijs spectantibus ad collationem Episcopi, cum ad Episcopum specialiter spectet collatio in Ecclesia Cathedrali, tunc sub illo mādato comprehenderentur etiam beneficia Ecclesiæ Cathedralis, quorum collatio ex iure speciali non accidentali, casuali, & temporali, sed perpetuo pertineret ad Episcopum. Io: And. *num.* 1. Domin. *numer.* 7. & 8. Franc. *num.* 5. Rota *in antiquis decis.* 106. *in nouis dec.* 245.

23. Si etiam mandetur prouideri alicui in beneficijs Ciuitatis, vel Diœcesis licet possit ei prouideri in beneficijs Ecclesiarum collegiatarum inferiorum, non tamen poterit prouideri de Præbenda, quia præbenda non venit appellatione beneficij strictè loquendo, ita Io: And. *inf. in hoc tit. cap. fin.* & ibi Butr. sed oppositum tenet hic Franc. per illum textum allegans Flor. & Imol. & Rota *dicta dec.* 247.

24. Si etiam quis tacito nomine Cathedralis Ecclesiæ impetraret sibi prouideri de beneficio in Ecclesia v.g. Sancti Petri literas fore subrepticias, quia stylus Curiæ habet vt Ecclesiæ Cathedrales non exprimantur per nomen Sancti in cuius honorem sunt erectæ, *cap. Cum Clerici sup. de verb. signif.* tradūnt Dom. *num.* 10. Franc. *num.* 7. Barb. *num* 8. Menoch. *de arbit. casu* 201. *num.* 134. Licet vero Ecclesiæ inferiores sub nomino Sancti exprimantur, hoc tamen fallit in locis solemnibus habentibus matrices Ecclesias. Si tamen in his Ecclesijs exprimeretur nomen Sancti non vitiaretur rescriptum. Lap. *all.* 16. *in fin.* Franc. *num.* 7.

25. Si quoque post impetrationem literarum de prouidendo Diœcesis fuerit diuisa, & sic noua Cathedralis fuerit erecta, hoc non præiudicat impetranti, sed in noua Cathedrali poterit ei prouideri. Io: And *nu.* 1. Dom. *nu.* 4.

26. Quarta tandem regula continet, quod è contra, si mandetur alicui prouideri de beneficio in aliqua Ecclesiarum Prouinciæ, sub hoc mandato includantur Metropolitana, & Cathedrales Ecclesiæ, quia vberior gratia fit impetranti in hoc casu. Gloss. *in v. prouincia*, Anchar. *num.* 4. Dom. §. *Quamquam num.* 9. Franc. *num.* 8. Barbos. *num.* 6.

27. Quod ampliatur vt idem dicendum sit in Patriarchali prouincia, & si mandetur prouideri in aliqua Ecclesiarum, Regni, aut Principatus, aut Marchionatus, Dom. *d. num.* 9. Franc. *num.* 8. Barb. *num.* 6.

28. Ratio autem allata, quia scilicet in hoc casu vberior debet fieri interpratatio intelligi

debet

debet in extensione loci, & Ecc'esiarum, non tamen in prælatione. Nam si Papa prius fecit gratiam alicui in forma regulæ tertiæ, & postea alteri in forma huius regulæ, ille præferri debet in beneficio vacante extra Cathedralem. Si tamen essent æquales in data præferri deberet, qui habet vberiorem gratiam per *not.* à Io: Andr. in *cap. Duobus supra de rescript.* & vt tenet hic Franc. *num.* 8. post Lap. & Anchar.

29. An autem gratia de qua loquitur hæc regula sit semper vera, negat Io: Monac. volens quod regula procedat solum in hoc casu, hic expresso, scilicet quando fit mentio de Prouincia quia textus dicit in hoc casu, & quasi à cōtrario sensu dicat non in alio, ideo si Papa cum illegitimo dispensat vt habeat beneficium in Cathedrali: non poterit obtinere illud in Metropolitana, quia dispensatio est odiosa, & stricte interpretanda, *cap.* 1. *&* 2. *de fil. presbyt.* sed secundum Archid. cui videtur consentire Io: And. *n.* 2. textus alios casus non excludit; sed dictum Io: Mon. apptobant. Dom. & Anchar. & post eos Franc. *num* 8. *ex cap. Nos consuetudinem* 12. *dist.*

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*
2 *Beneficia sæcularia sæcularibus, & regularia Regularibus conferri debent.*
3 *Regularibus non possunt conferri beneficia secularia curata.*
4 *Ad beneficia regularia curata nullus potest promoueri nisi sit expresse professus illius Ordinis & Monasterij, cuius sunt beneficia.*
5 *Ad beneficia regularia non habentia administrationem ad munus promotus debet Religionem profiteri.*
6 *Beneficium regulare quodnam sit.*
7 *Beneficia præsumuntur esse sæcularia.*
8 *Beneficium potest esse regulare fundatione, & præscriptione.*
9 *Præscriptione mutatur status beneficij.*
10 *Ad hoc vt beneficium ex regulari fiat sæculare requiritur quadregenaria.*
11 *Non est eadem ratio de consuetudine, & de præscriptione.*
12 *Ex textu probatur necessariam quadragenariam ad hoc vt beneficium regulare fiat sæculare.*
13 *Hoc est verum sine limitatione.*
14 *Quod contra probibitionem non possit præscribi dicunt aliqui.*
15 *Oppositum probatur.*
16 *In bis casibus præscribens nec est Rector, nec conferens solus, sed Ecclesia simul cum suo capite.*
17 *An ad præscribendam regularitatem requiratur titulus.*
18 *Præscriptio regularitatis nedum impetranti, sed conferenti praiudicat.*
Præscriptio regularitatis non est contra ius commune, num. 18.
In quo sensu sit verum beneficia præsumi sæcularia. num. 18.
19 *Præscriptio regularitatis licet sit contra ius priuatum ordinarij non est contra ius commune speciale.*
20 *In omni præscriptione status beneficij est necessarius titulus, vel in nulla.*
21 *Necesse est, quod Rector sit institutus.*
22 *Et quod instituatur vt Rector.*
23 *Beneficia non electiua regularia sunt manualia.*
Non est necesse quod conferens intendat imprimere statum regularitatis. num. 23. *&* 24.
Est necesse vt conferens bona fide conferat beneficium vt regulare. num. 23. *&* 24.
24 *Regularitas potest introduci institutione, & præscriptione.*
25 *Non est necesse ad præscriptionem, quod conferens possit auctoritatiue mutare statum beneficij.*
26 *Beneficium consuetum regi per Clericos sæculares est illud quod est legitime præscriptum.*
27 *Solitum verificatur in vna vice, non consuetum.*
Præscriptio ista 40. *annorum. num.* 27.
28 *Possessio debet esse rationabilis. Et an possit esse talis contra prohibitionem.*
29 *Non interest an possessio continuetur per plures, vel per vnum.*
30 *Sufficit si possessio fuit continuata à pluribus successiuè, & continuè.*
31 *Clericus debet esse institutus non vt Vicarius, nec vt coadiutitius, vt posit præscribere.*
Continuitas possessionis est probanda, n. 31.
32 *Actus præcedentes, aut subsequentes præscriptionem complitam, illam non tollunt.*
33 *Præscriptione quadragenaria beneficium regulare fit sæculare.*
34 *Impetrans beneficium præscriptione sæculare validè impetrat etiam si tempore impetrationis illud bona fide possideretur à Regularibus.*
35 *Clerico sæculari prouideri non potest de Prioratu præscripto per Regulares.*
36 *Nomen generale aut diuersæ qualitatis à qualitate personæ determinatur.*
37 *Beneficium regulare non potest conferri ei, qui tempore impetrationis esset sæculare.*
38 *Sæcularis impetrans beneficium regulare debet exprimere hanc qualitatem.*
39 *In dubio standum esse vltimo statui beneficij multi dicunt.*
40 *Vbi lis sit de pertinentia collationis seruatur vltimus status.*
41 *Idem vbi agitur de iustificatione gratiæ.*
42 *Secus vbi agitur in præiudicium tertij.*
43 *In lite an beneficium sit regulare non statur vltimo statui, sed beneficium censetur sæculare si non probatur regulare.*
44 *Quid si beneficium ante expeditionem literarum non erat erectum?*
45 *Etiam qualitas sacerdotalis beneficij præscribitur.*
46 *Collatio regularis beneficij facta sæculari est ipso iure nulla.*

Cap. Cum de beneficio V.

1. DE conferendis beneficiis regularibus Clericis secularibus agitur in hac Decretali, & circa hoc duæ traduntur regulæ.

2. Præsupponitur verò, quod de iure communi Beneficia secularia secularibus, & regularia regularibus conferri debent *cap. Præsbiteros cap. Nemo* 16. *q.* 1. *cap. In noua* 16. *q.* 7. *cap. Peruenit. el.* 2. 18. *q.* 2. *cap Cum causam* 27. *& cap. Cum in Magistrum* 49. *de elect. & ibi DD.* Clem. 1. de

elect. & quod decreuit Conc. Trid. *sess.* 14. *c.* 10. *de deform. & sess.* 25. *cap.* 21. *de Regular.* Et id tradiderunt Seln. *de benef. p.* 3. *q.* 11. *num.* 130. Cosm. *in pragmat. sanct. tit. de collat.* §. *Illi vero v. Religiosis.* Nauar. *cons.* 3. *de Praeben.* Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. *gloss.* 7. *a. num.* 3 Garz. *de Benef. part.* 1. *cap.* 6. *n.* 13. & alii omnes, quorum hic refert Barb. *num.* 12.

3. Quanuis enim ex DD. antiquis plure voluerint beneficia secularia Curata posse Regularibus conferri sine dispensatione, quos abundè refert, & sequitur Sanchez *l.* 7. Sum. *cap.* 29. *n.* 35. tamen ex decreto Concil. Trident. *sess.* 14. *c.* 11. hodie hoc non verificatur etiam in Canonicis Regularibus.

4. Duplicis verò generis cum sint beneficia regularia, quia alia sunt quæ curam, vel administrationem adiunctam habent, vt sunt Abbatiæ, Prioratus, & alia huiusmodi; alia verò simplicia, quæ nec curam habent nec administrationem. Ad beneficia prioris generis nullus vel eligi, vel promoueri potest nisi sit professus illius Religionis cuius Ordinis sunt beneficia, & ita vt nec sufficiat professio tacita, sed requiratur expressa. *cap. Nullus sup. de elect. in hoc lib.* Et ita vt nec professus vnius Ordinis ad beneficia alterius Ordinis, imo vbi Monasteria sunt disiuncta nec professus vnius Monasterij, ad beneficium alterius Monasterij valeat promoueri. *capit. Cum singula* 32. §. *prohibemus inf. in hoc tit.* Vt de Abbate cauetur *d. cap. Presbyteros, & d. cap. Cum ad nostram, & d. cap. Cum in Magistrum. Et de Abbatissa. cap. Quia ingredientibus sup. de testam. & Concil. Trid. sess.* 25. *cap.* 7. Et de Priore hic textus. Et hoc siue promotio fiat per viam electionis, *d. cap. Nullus de elect. in hoc libro siue per viam collationis* Clem. Ne in agro §. sanè Prioratus, de *stat. Monach.* siue per viam cuiuscunque prouisionis, vt in hoc textu. Et de necessitate expressæ professionis est textus *in d. cap. Nullus, & in d.* Clem. *Ne in agro* §. *sanè prioratus.* De his verò videantur Puteus *dec.* 254. *l.* 2. Buratt. *dec.* 463. *n.* 1. Garz. *de benef. part.* 7. *cap.* 10. *num.* 10. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. *gloss.* 8. *num.* 78. Io: And: *ad d. cap. Cum causam num.* 4. Butr. *in princ.* Card. *num.* 2. *in* 3. *notal.* Anchar. *num.* 1. Panorm. *num.* 6. Fagnan. *num.* 34. Barbosa *ad d. cap.* 10. *sess.* 14. *Concil. Trid.* Pax Iordan. *l.* 10. *tit.* 27. *num.* 19.

5. Ad regularia beneficia verò non habentia adiunctam curam, & administrationem, & portiones Canonicales sic potest promoueri secularis, quod tamen tenetur habitum illius Ordinis suscipere, & in eo profiteri, iuxta decretum Cōcil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 10. Et declarationes S. Cong Concilij datas 12. Decembris 1585. & die 6. Iulij 1600., & alias, quas refert Fagnan. *d. c. Cum causam n.* 38. *& seq.* Videantur etiā idē Fag. *d. c. Cum in magistrū,* vbi latè hoc probat Gonz. & Garz. & Barbosa, & Pax Iordan. *vbi sup.*

6. Sed quæ sunt beneficia regularia? Sunt illa, quæ de iure non possunt regi, & administrari nisi per Regulares. Vnde ad Beneficij regularitatem non sufficit quod ius conferendi illud, vel præsentandi spectet ad Regulares. Nam Regulares vtrumque ius habere possunt circa beneficia sæcularia, vt aduertit Felin. *cap. In nostra. coroll.* 40. *num.* 44. *de rescript.* Selua *benef.* 3. *p. q.* 11. *num.* 129. Sanchez *d. cap.* 29. *num.* 13. Et ita ad regularitatem non sufficit, quod sit vnitum monasterio. Nauar. *cons.* 11. *de stat.* Sanchez *d. num.* 13. Sed omnino requiritur, quod de iure regi debeat per Regulares.

7. Omnia verò beneficia præsumi esse ex sua institutione sæcularia hic asserunt Dom *num.* 10. Franc. *num.* 9. Prob. *num.* 7. Milis *v. beneficium num.* 9. Gomez *tract. de expectat num.* 106. Staphileus *in forma expectat. forma* 10. *num.* 2. Mascard. *de probat. capit.* 172. *à num.* 1. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell *gloss.* 7. *num.* 1. Rota *dec.* 2. *num.* 2. *de Præb. in nou. & in vna Pamphilonen. Priorat.* 21. *Iun.* 1594. *coram Pamphilio.* Sanchez *l.* 7. *moral.* 29. *nu.* 11. Conrad. *in praxi benefic. l.* 1. *d. capit.* 6. *num.* 322. Vnde est, quod eius, qui asserit beneficium esse regulare, sit in dubio id probare.

8. Sed duabus causis modis, & beneficiū potest esse regulare, vel scilicet fundatione, & institutione, vel præscriptione. Potest enim esse regulare ex fundatione, si in erectione beneficij factū sit statutum, vt beneficium regi non possit nisi per Regulares. *vt dicunt* Lap. Dom. *n.* 9. Franc. *num.* 9. Hoieda *de incompatib. benefic. p.* 1. *capit. vlt. num.* 92. Azor. *p.* 2. *l.* 3. *cap.* 20. *q.* 1. Hoc autem statutum fieri debet per Episcopum, non verò per Superiorem Monasterij aut Religionis à qua regendum sit beneficium, nisi superior ille habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, vt tradunt Lap. Dom. & Francus citati. Et ad hanc causam regularitatis reducitur etiam concessio seu priuilegium, si contingat beneficium sæculare mutari in regularem ex legitima concessione Summi Pontificis mutantis beneficium de statu sæculari in Regularem.

9. Præscriptione etiam mutari potest status beneficij, & fieri de sæculari regulare, & de regulare sæculare. Ad hanc verò præscriptionem requiri primo possessionem pacificam, & continuam, certum est ex hoc textu. & constat ex dictis supra *c. de Præscript. in hoc lib.* Hanc verò debere esse quadraginta annorum, si præscribenda sit regularitas contra sæcularem beneficij, quia contra Ecclesiam non currit præscriptio nisi 40. annorum docent Gloss. *in v. legitima, & ibi* Archid. *&* Io. And. Anchar. *in princ.* Lap. Dom. *n.* 8. Franc. *num.* 5. Barb. *num* 4. Felin. *cap. In nostra corolle* 40. *num.* 43. *de rescript.* Staphil. *de forma except. forma* 3. *num.* 4. Azor. *p.* 2. *l.* 3 *capit.* 26. *q.* 3. Gonzal. *ad reg* Cancell. *gloss.* 7. *num.* 8. *&* alij communiter.

10. Sed ad præscribendam sæcularitatem beneficij contra regularitatem plures arbitrātur sufficere præscriptionem decennalem, quia ad reducendum rem ad primæuum statum sufficit decennalis, quæ iuri communi consonat. Et tamen hoc limitant vt non procedat, si beneficium sit regulare ex institutione, vel fuerit rectum per Regulares per quadraginta annos continuè, & pacificè, quia prior illa præscriptio quadragenaria non tollitur nisi alia quadragenaria. Ita tenuit Gonzal *d. gloss.* 7. *num.* 8. & apud eum Staphil Gomez. Probus *ad Monachum num.* 5. Sed hæc sententia non sibi constat, quia vbi beneficium non est regulare ex fundatione, aut ex præscriptione quadragenaria, illud non est verè regulare, & ad tollendam quamcumque aliam

præ-

præscriptionem inchoatam, & non perfectam, nulla est necessaria præscriptio, sed per vnum actum interrumpitur, & extinguitur præscriptio regularitatis inchoata, & non perfecta.

11. Quod verò dicitur à Gonzalez *d. gloss. 7. num. 19. ex* Panorm. *cap. fin. num. 9. de consuet.* à Felin. *in cap. Cum accessissent, num. 5. 6. & 30. de constit.* quia scilicet ad tollendam consuetudinem vel præscriptionem acquisitam contra ius suffìcit præscriptio decennalis, quia fit reditio ad ius commune, respondetur, quod confunditur cōsuetudo cum præscriptione, & Panorm. loco citato loquitur de consuetudine, & bene loquitur, *per not. sup. cap. 1. q. 1. a. 8. per totū & art. 11. n. 28. de cōsuetudine in hoc lib.* quia cōsuetudo vt cōsuetudo non militat contra ius priuatum alicuius, sed si fit contra ius commune, merito ad eam tollendam sufficit alia consuetudo breuior, quæ ex quo reducit rem ad ius commune dici debet cōsuetudo secundum ius, ad quam sufficit cursus temporis decennalis. Sed in omni præscriptione tollitur ius priuatum, et confertur ab vno, quod est suum, & datur alteri. *per not. vbi sup. a.* 1. Hoc verò competit Ecclesiæ, vt quod est suum non possit ab illa auferri per præscriptionē minoris temporis, quam quadraginta annorum. *capit. 1. & 2. de præscript. sup. in hoc lib.* In præsenti verò non habet locum pura consuetudo, sed præscriptio. Anchar. *num.* 1. Dom. *num.* 8. Vbi igitur vna Ecclesia præscripsit regularitatē, hoc ius nō potest ab ea auferri nisi per quadragenariū, quia solum per illam præscribitur contra Ecclesiam.

12. Et ex textu hoc est manifestum, nam ad hoc vt Clerico sæculari conferatur beneficium eo quod consuetum regi per sæculares, Pontifex requirit, quod hoc sit legitimè pręscriptum, nimirum præscriptum per possessionem quadraginta annorum continuam, & pacificam, vt exponit Gloss. in v. legitima, & ad idem verbum, Mon arhus Archid. Io: And: Dom. *n.* 8. Franc. *num.* 5. Felin. *cap. in nostra num. 43. de Rescript.* Sauch. *l. 7. Moral. cap. 29. num.* 17. & apud eum Selua, Hoieda, A or. Card. *in Clem. vn. in princ. num. 28. q. 19. de suppl. neglig. Prælat.* Et hoc confirmatur, quia de eadem præscriptione loquitur textus in secundo dicto, vt patet per illa verba, qui per Religiosos iuxta modum prædictum est solitus gubernari. In secundo autem dicto manifestum est textum loqui de quadragenaria igitur, & de ea loquitur in primo dicto.

13. Vnde nec valet limitatio, quam ponunt apud eumdem Sanchez Rebuff. *in concordat. tit. de collation. §. Volumus, v. regularia in 4. requisito,* Gome. *de expectat. num.* 10. Staphil. *d. forma* 8. *n.* 3. scilicet, quod sufficiat decennalis, quando ad fauorem infiguitorum aliquo gradu concessa est prouisio beneficij sæcularis. Neque enim est beneficium sæculare quod per quadraginta annos consuetum fuit regi per Regulares, nisi per alios 40 annos sit præscripta sęcularitas contra regularitatem, vt ex textu habetur.

14 E contra autem alii existimanr quod nō possit præscriptione etiam quadragenaria fieri vt beneficium regulare fiat sæculare, si Pontifex prohibuit Abbati, vel superiori Regulari ne beneficiū conferat sæcularibus. Et maximè si prohibitio sit munita decreto irritanti. Et ita sentiunt hic Archid. *num.* 2. Io. And. *num.* 1. Anchar. *q.* 2. Dom. *num.* 4. Qui etiam *num.* 6. vniuersalem regulam tradit, & vult quod consuetudo non possit præualere contra prohibitionē superioris.

15. Sed primo semper distingui debet inter consuetudinem, & præscriptionem. Et secundo aduerti debet nō esse maiorem vim in lege præcipiente aliquid fieri, & prohibente ne aliquid fiat; vtraque enim habet vim ex voluntate Pontificis legem ferentis; quo stante nihilominus lex Pontificia consuetudine quadragenaria abrogari potest *ex d. cap. fin. & ex notat. sup. capit. 1. de consuet. quæst. 1. a. 12. à num.* 290. Et quod etiā abrogari possit lex munita decreto irritanti probaui ibid. *a. 12. à num* 190. Ablata autem lege non est impedita præscriptio quin possit intrare, & quin iuxta propria requisita præualeat cōtra ius priuatum, & sic quod non possit auferre regularitatem, & inducere sæcularitatem in beneficio, si sit à sui valido initio quadragenaria. Quamuis manente lege irritante possessionem, & actum, præscriptio in contrarium vires habere non possit.

16. Sed hic vtile est præmittere dubiū, quod tractat Prob ad Mon. *num.* 10. quis, scilicet, in in hac materia dicatur præscribere, conferens ne, aut ille, cui bene. cium confertur. Et quidem beneficiatum non præscribere vel sæcularitatem, vel regularitatem, benè tenet Probus, quia in hoc non agitur de interesse Rectoris, cuius nihil interest, vt vacante beneficio illi præficiatur sæc. laris, vel regularis, dum interim ipse permittitur regere beneficium. Sed tamen neque solus conferens in hoc præscribit. Quia vbi conferens sit Regularis, cui non est prohibitum conferre beneficium regulare, & alias si habeat iurisdictionem Episcopalem potest conferre etiam sæculare, parum illius interest an beneficium sit sæculare, vel regulare, cum vtrūque conferre possit. Ideo Ecclesia simul cum conferente, vt est vnum corpus cum suo capite, illa est quæ præscribit, & præscribendo acquirit ius vt beneficium de iure sit regendum, & conferendum vel vt sæculare, vel vt regulare. Et sic huiusmodi præscriptio requirit tam actum conferentis beneficium, quam actum Rectoris gubernantis, vt illud sit sæculare bene. cium quod per quadraginta annos continuè, & pacificè fuit collatum à legitimo conferente Clerico sæculari, vel Clericis sæcularibus, & ab eo, vel eisdē fuit per dictum tempus gubernatum. Et illud sit beneficium regulare, quod vt tale fuit per idem tempus vni vel pluribus Regularibus collatum, & ab eis gubernatum continuè, & pacificè.

17. Hinc modo facilior erit solutio alterius difficultatis, an, scilicet, ad hoc vt Ecclesia præscribat regularitatem, sit necessarius titulus in præscribente. Hunc enim titulum non esse necessariū ad hoc vt beneficium regulare præscriptione fiat sæculare, esse verò necessarium ad hoc vt contra sæcularitatem beneficii præscribatur regularitas, dicunt Lap Prob. *num.* 7. Dom. *num.* 10. Franc *num.* 9. Sanchez *d. l. 7 cap. 29. num* 19. Qui tamen hoc explicant dicendo, quod ad repellendum impetrantem sufficiat administratio re-

regularis per 40. annos, non verò ad præiudicãdum Ordinario loci, nisi adsit præscriptio immemorabilis, vt est *in c. 1. de præscript. sup in hoc lib.* quia huiusmodi præscriptio est contra ius commune saltem quoad ea, quæ sunt legis Diœcesanæ, à qua dicta loca sunt exempta, *vt tapit. 1. sup. de stat. Monach.*

18. Sed multa hic dicuntur, quæ probari non possunt. Et primo discrimen inter impetrantem, & conferentem in puncto nostro non subsistit; quia si huiusmodi præscriptio non est efficax vt faciat beneficium esse regulare, iam nec obstat impetranti, quia beneficium impetratum est sæculare. Sed si præscriptio valet, vt faciat beneficium esse regulare, iam præiudicat etiam Ordinario, vt non possit illud conferre.

19. Sed secundo non subsistit quod huiusmodi præscriptio sit contra ius commune, quia in iure communi non est præceptum beneficia esse sæcularia, aut prohibitum ea esse regularia. Et dum dicitur, quod de iure communi beneficia præsumantur regularia, verum est, sed non quia de iure communi sit, vt sint sęcularia, & non regularia, sed quia Clericatus sæcularis est prior, & vniuersalior, & Clericatus regularis ex additione se habet ad Clericatum sæcularem, & addit statum perfectionis, vnde hæc qualitas adiuncta non præsumitur, nisi probetur.

19. Tertiò non distinguitur inter ius commune generale, & speciale. Omnis enim præscriptio cum sit contra verum ius priuatum, quod habet ille contra quem præscribitur, & illi auferat illud ius, est contra ius commune generale, quod prohibet alienum ius vsurpare. Et ita hoc modo præscriptio regularitatis beneficij contra sæcularitatem est contra ius priuatum Episcopi, & præiudicat iuri legis Diœcesanæ, & ideo est ex hac parte contra ius commune generale. Sed hoc non obstante certum est in iure, quod iurisdictio, & iura Episcopalia possunt præscribi, quia huiusmodi præscriptio directè est contra ius priuatum Episcopi, & simpliciter est conformis iuri, quod vult iura priuata posse præscribi, non obstante vero dominio, quod illorum habet ille contra quem præscribitur. Sed aliud est speciale ius, quod præcipit. v. g. aliquod ius spectare ad aliquem priuatiuè quoad alios, sicut leges volunt quod ius decimarum pertineat ad Ecclesias intra quorum fines sunt bona, aut personæ soluentes decimas priuatiuè quoad alios. Modo vt probatum est *dict. cap. 1. & 2. de præscription.* tuncq; præscribenti incumbit onus probandi titulum, quando ius speciale quod assistit ei contra quem præscribitur resistit præscribenti. At verò hic nullum datur huiusmodi speciale ius, quia nulla lex datur quæ vel prohibeat beneficia esse regularia, vel regularitatem præscribi contra sæcularitatem, imo hæc præscriptio hic admittitur in secundo dicto textus.

20. Quarto, nam dum quæritur an in præscriptione regularitatis sit necessarius titulus, si est sermo de titulo vero, assertum implicat, quia titulus verus de se fert dominium rei, nec indiget possessione longissimi temporis ad præscribendum, & sic titulus verus omnem excludit præscriptionem. Sed si sermo est de titulo putatiuo tali tamen, quod de se sit aptus ferre dominium; hic titulus in omni præscriptione est necessarius, vt fatentur omnes, & notatum est *dicto cap.* Nam & implicat possidere bona fide, sicut est necessarium ad præscriptionem, & possidere sine probabili opinione alicuius tituli apti ad dandum rei possessæ dominium. Et sic etiam in præscriptione sæcularitatis est necessarius titulus, sicut de iure Canonico est etiam necessaria bona fides. Et huiusmodi titulus etiam sufficit in præscriptione regularitatis.

21. Hinc benè cognoscitur necessitas alterius conditionis ad hoc vt præscribatur status regularis, quia scilicet necesse est, quod possidens beneficium sit in illo institutus. Nam intrusi sine institutione possessio etiam si per tempus immemorabile duraret non potest mutare statum beneficij. Et hoc patet ex hoc textu, ibi: *Qui tanto tempore ab vno, vel pluribus institutis in eo rectoribus*, Gloss. in *v. institutis* Dom. *num. 7.* Franc. *n. 3.* Rebuff. *in concord. tit. de collat.* Hoieda *p. 1. cap. vlt. num. 92.* Sanchez *d. l. 7. cap. 29. num. 21.*

22. Et opus est, quod ad præscribendam regularitatem regularis instituatur non vt Vicarius, aut coadiutrius Clericus sed vt Rector, & vt detur ei beneficium in titulum, & quod instituatur, vt Rector regularis; quia de iure antiquo, in quo Regulares poterant habere beneficia regularia curata, non sufficit sci... ciens, quod regularis institutus fuisset Rector beneficij gubernandi ac si ipse esset sæcularis, & hodie non sufficit, quod regularis instituatur rector beneficij regularis ex dispensatione, sed necesse est, quod instituatur rector vt Regularis, & quia beneficium petat Rectorem regularem, vt post Lap. & Io: de Legn. tradit Anchar. *quæst. 3.* Dom. *n. 9.* Franc. *num. 9.* Felin. *Cap. In nostra, coroll. 43. de rescript. num. 41.* Feder. *de Sen. cons. 136.* Selua *p. 3. q. 11. nu. 125.* Sanchez *d. cap. 29. nu. 23.* Vnde sequitur non sufficere si Regulari beneficium sit datum non in titulum, sed in commendam.

23. Quia tamen beneficia regularia si non sunt electiua sunt manualia *cap. cum ad monasterium. de stat. Mon.* Caslad. *dec. 4. n. 3. & dec. 102. num. 9. de Præben.* Milis *v. Beneficia regularia n. 30.* Mandos. *in reg. 3. reseruat. qu. 11 num. 13.* Nauar. *com. 4. de regul. num. 35.* Et ita vt ad nutum superioris etiam sine causa Rectores eorum possint à superiore remoueri. Fagnan. *d. cap. Cum ad monasterium num. 33.* ... um igitur præscriptione mutetur status beneficijs ideo fieri poterit vt beneficium perpetuum, & sæculare transeat in regulare, si per quadraginta annos ita factum sit.

24. Præterea plures dicunt necessarium esse, vt qui confert beneficium Regulari, illud conferat ex intentione imprimendi statum regularitatis. Ita post Lapum Dom. *num. 9.* Prob. *num. 5.* Felin. *d. num. 41. not. 2. de rescrip.* Hoieda, Rebuff. & Selna apud Sanchez *d. l. 7. c. 29. nu. 25.* qui ait, quod in collatione beneficij conferens dicere debet Regulari, cōfero tibi beneficium sæculare. Sed hoc contradicit eruditioni, omninò necessaria ad præscribendum ex *cap. Vigilan i, de præscript.* & ex *reg. possessor, inf. de reg. iur.* scilicet

quod

quod possidens beneficium sit possessor bonæ fidei. Nam non potest bona fide conferre, & possidere beneficiū vt regulare, non si verè scitur illud esse regulare, nec potest nō sciri beneficiū esse verè sæculare, si datur sæculare beneficium ex intentione imprimendi in illud statum regularitatis.

25. Hic ergo distingui debet inter mutationem status beneficij ex sæculari in regularem, quæ fiat ex institutione, & quæ fiat ex præscriptione. Nam in eo, qui habet facultatem vt mutet statum beneficij, ad hoc vt in effectu faciat illud de sæculari regulare, necesse est proculdubio quod id faciat ex intentione imprimendi statum regularitatis. Sed tunc non est necessaria possessio quadragenaria, seu præscriptio, sed statim fit illa mutatio ex efficacia potestatis, & voluntatis eius, qui potest talem mutationem facere. Sed vt fiat hæc mutatio per præscriptionem, non potest intendi hęc mutatio; quia si conferens beneficium Regulari, scit vel dubitat an verè beneficium sit sæculare; non potest bona fide illud conferre vt faciat illud regulare, si in eius potestate non est alius hanc mutationem facere, in quo casu non est opus præscriptione. Oportet quidem vt conferens intendat regularitatem, quia oportet vt intendat conferre beneficium vt regulare, sed non quia intendat imprimere talem statum, sed imo quia bona fide putat talem in rei veritate esse beneficij statum, quem velit manutenere, & in hoc suo vti iure. Et sic etiam in beneficiato necessaria est bona fides, per quam possideat beneficium, vt regulare. Hinc est, quod ad introducendam præscriptionem non est in pręscribente necessaria vera potestas ad mutandum statum beneficij, sed sufficit quod ex aliquo titulo putatiuo conferens existimans beneficium esse regulare bona fide illud conferat ex intentione manutenendi ius regularitatis in beneficio. Nam & hoc modo etiam potestatem conferendi beneficium quam non habet, præscribere posset, si bona fide credens ex aliquo titulo talem facultatem sibi conuenire, beneficium conferret, & in possessione conferendi per 40. annos pacificè maneret.

26. His ergo sic præmissis venio ad regulas positas in textu. Quarum prima hæc est. Quando mandatur alicui clerico sæculari prouideri de beneficio consueto regi per clericos sæculares, debet hoc intelligi de illo beneficio, quod tanto tempore ab vno, vel pluribus clericis sæcularibus institutis in eo rectoribus existit continue, & pacificè gubernatum, vt præscriptio legitima sit completa, etiam si ante, vel post Religiosi ministrauerint in eodem.

27. Explicatur igitur in hac regula quid intelligendum sit nomine beneficij consueti assignari clericis regularibus, licet enim solitum possit verificari in vna vice, non tamen consuetum. Prob. *num.* 1. & ideo dicitur quod est illud, quod habet conditiones sequentes. Prima est possessio longæua per tantum tempus, quod sufficiat ad præscriptionem legitimam. Quod tempus ex *cap. de multa de præscript.* & alijs est tempus quadraginta annorum. Dicunt verò Arch. *num.* 2. Io: And. *num.* 1. Anchar. *q.* 2. Dom. *num.* 4. Fran. *num.* 3. hanc possessionem debere esse rationabilem, vnde volunt quod si esset contra expressam prohibitionem Pontificis, qui prohibuisset Abbati conferre beneficium sæculari, possessio esset irrationabilis, & non sufficeret, maximè si in prohibitione esset decretum irritans. Et verè hoc stante difficile est, quod præscriptio incipiat cū bona fide. Sed nihilominus, vt supra *n.* 14. dictū est. Certū est quod abrogata lege prohibēte potest ingredi bona fides, & præscriptio, quæ tamē debebit esse continua, & quadragenaria ab initio bonæ fidei. An verò in hoc & similibus casibus possit dari bona fides in successore, dixi supra *cap. de præscript.* 1. Decretum etiam irritans elidere vim præscriptionis, dixit Rota pluribus in locis, & nouissimè *part.* 11. *dec.* 156. *num.* 1. & 2. quampluribus citatis. Sed abrogata lege iam cessat ius decreti irritantis. Videantur dicta *sup. cap.* 1. *de consuet. q.* 1. *num.* 12. *in hoc libro*.

29. Non interest verò ad validitatem præscriptionis an possessio beneficij habita sit ab vno Clerico sæculari, vel à pluribus, vnde sufficiet per hunc textum, si idem numero Clericus, institutus Rector possederit beneficium per 40. annos ad hoc vt beneficium dicatur consuetum assignari Clericis sæcularibus, Gloss. in *v. ab vno.* Franc. *num.* 3. Barb. *num.* 11. Gloss. *in cap. Cum Ecclesia Sutrina, de causa possess.* Molin. *de primog. l.* 2. *cap.* 6. *num.* 26. Gutierez *pract. l.* 2. *quæst.* 73. *num.* 2. Felin. *d. cap. In nostra num.* 41. *de rescript.*

30. Sic etiam in inducendo præscriptionem sufficit si possessio habita sit à pluribus successiuè & immediatè, coniunguntur enim tempora incipientis, & successorum, quando fuerint continua. *cap. Cum Ecclesia Sutrina*, & 16. *quæst.* 3. §. *de præscript.* Franc. *num.* 1. Dom. *num.* 2.

31. In ordine tamen ad mutandū statū beneficij non sufficit possessio ab vno vel pluribus Clericis, etiam non solum de facto, sed de iure possidentibus, tanquam Vicariis, aut conductitijs, aut commendatarijs. Sed opus est, vt huiusmodi Clerici possidentes fuerint instituti Rectores in beneficio, & sic beneficium fuerit administratum per huiusmodi institutos per 40. annos continuè, & pacificè. Quod enim ad præscribendum possessio debeat esse continua, & pacifica, & semper cum bona fide explicatum est, supra cap. *de Præscrip. in hoc libro*. Et per mediam personam alterius Ordinis discontinuari possessionem dicunt Dom. *num.* 2. Barbos. *num.* 3. Couar. *in reg. possessor* §. *à princ.* & ideo in dubio continuitas est probanda. Anch. *n.* 1.

32. Optimè in textu aduertitur quod actus seu possessio Rectoris Regularis, quæ præscriptionem quadragenariam Clerici sæcularis præcesserit, vel ad eam subsequatur illi non præiudicat. Non quidem possessio præcedens, quia illam vincit possessio quadragenaria continua, & pacifica, quæ subsequitur. Non possessio contraria subsequens, nisi & ipsa sit quadragenaria cōtinua, & pacifica, vel tantæ durationis, quanta sufficit ad nouam præscriptionem; quia præscriptio completa, non nisi alia contraria præscriptione eliditur. Archid. *num.* 1. Anchar. *not.* 5. Dom. *num.* 3. Franc. *n.* 2. post Gloss. *in v. ante*, & *in v. post.* Felin. *d. cap. in nostra n.* 44.

33. Sic igitur præscriptione legitima idest

anno-

in primo dicto Prioratus fuerit gubernatus per Regulares. Modus autem præscriptionis prius explicatæ erat, vt sufficeret præscriptio 40. annorum non obstante quod (ante illam, vel post oppositum fuisset seruatum. Ex vi igitur textus qui solum excipit præscriptionem quadragenariam, vbi non constat, quod Prioratus, vel simile beneficium fuit legitimè præscriptum per regulares sæcularl Clerico conferri potest, non obstante, quod per aliquod tempus insufficiens ad præscribendum illud beneficium fuerit rectū per Regulares. Et sic qui impetrauit huiusmodi beneficium non expresso statu huiusmodi incerto, & variato, inualidè impetrauit, nec potest promoueri etiam si vltimus status insufficiēs ad pręscribendum fuit regularis, qua sola præscriptio perfecta, ex vi huius textus hanc solam excipientis, est illa, quæ facit beneficium regulare, si illud alias non sit regulare ex fundatione, & non fuit contra regularitatem præscriptum. Sic igitur non probata regularitate beneficij satis constat de eius sæcularitate. Et illud conferre spectat ad illum, ad quem de iure spectat sæcularia beneficia conferre. Nam in dubio beneficium præsumitur sæculare. Nauar. *cons.* 8. *n.* 1. *de Præben.* Mascard. *de probat. concl.* 122. Gonzalez *ad reg.* 8. Canc. Gloss. 6. *in princ.* Barbosa *hoc num.* 14. *& alij supra num.* 7 *citati.*

44. Sed quid dicendum si beneficium fit de nouo erectum ante datam literarum Dom. *num.* 10. licet sub dubio existimat, quod in primo casu textus Clericus sęcularis non possit de tali beneficio prouideri, quia forma mandati seruari debet. Verum non est necesse quod clausula *de beneficio consueto &c.* se teneat limitatinè, & taxatiuè, quasi Pontifex velit quod impetrans de nullo alio beneficio possit prouideri nisi de illo, qui consueuit per 40. annos regi per Clericos sęculares, sed potius debet intelligi ampliatiuè ita vt impetrans nedum possit promoueri ad beneficium sæculare, sed etiam ad regulare per præscriptionem legitimam sæcularizatum. Et ideo in vtroque casu textus sæcularis, potest promoueri ad beneficium nouiter erectum sed sæculare.

45. Aduertit etiam Dom. *n. fin.* non esse eandem rationem de beneficio regulari quod est incompossibile cum sæculari, & de beneficio sacerdotibus collato. Nam si datur beneficium simplex ex natura sua non sacerdotale, etiam si per longum tempus etiam 40. annorum fuerit collatum solum sacerdotibus non per hoc fit, vt non possit non conferri alijs Clericis. Verum dicas, quod si per quadraginta annos fuit hoc beneficium collatum vt sacerdotale solis sacerdotibus, qualitas sacerdotalis est præscripta; nec potest conferri non sacerdotibus.

46. Tandem aduerte, quod adeò verum est nunc vt sæculare beneficium sæcularibus sit conferendum, & regulare regularibus, quod collatio sine dispensatione aliter facta sit ipso iure nulla. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 7. *num.* 4. & 5. & 8. Gloss. *num.* 39. & 40.

SVMMARIVM.

1 *Personatus in eadem Ecclesia simul habere possunt Præbendam cui sit annexa Parochialis.*
2 *Decretalis ista abrogata per Concilium Tridentinum.*
3 *Vbi Parochialis est annexa Canonicatui, an cura animarum conueniat Canonico?*
4 *Parochialis annexa Canonicatui non ponit in numerum cum illo, sed amittit titulum, & fit simplex beneficium.*
5 *Canonicus ad impetrandum aliud beneficium non tenetur exprimere Canonicatum habere annexam Parochialem.*
6 *Canonicus huiusmodi tenetur residere in Canonicatu.*

Cap. Super eo VI.

1 VNica regula traditur in hoc textu, quæ est ista. Habentes Personatus in aliqua Ecclesia simul habere possunt Præbendas, etiam si illis annexæ sint Parochiales Ecclesiæ, sine dispensatione.

2. Sed quia Conclusio ista est abrogata per Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 17. *de reformat.* non est vnde in eius expositione imoremur. Videantur probata *sup. cap.* 1. *de consuet. quæst.* 2. *a.* 3. vbi agitur de prohibitione habendi plura beneficia etiam disformia in eadem Ecclesia.

3. Vbi verò parochialis Ecclesia est vnita Canonicatui, an cura animarum competat Canonico, vel potius Vicario perpetuo, qui deputatur secundum *tex. in cap. Extirpandæ* 5. *qui verò de præbend.* controuersum est, quibusdam volentibus quod Canonici habeant curā animarum in habitu non in actu, vt hic sentiunt Dom. *num.* 4. & Franc. *num.* 2. alijs etiam negantibus illis curam animarum etiam in habitu, videatur Barbos. *cap. fin. de off. Vicar. & de off. & potest. Epis. tit.* 2. Gloss. 17. vbi expresso quæstionem examinat.

4. Colligitur etiam ex textu, quod Parochialis annexa Canonicatui non ponit in numerum cum illo, & quod habens Personatum, & Præbendam cui est annexa Parochialis non est triplex in eadem Ecclesia, sed duplex, eo quod Parochialis annexæ titulus fit extinctus, & illa iam transierit in beneficium simplex, quale est Canonicatus, cui est annexa. Et sic magis dignum annecti potest minus digno. Dom. *num.* 2. Et tunc magis dignum non mutat naturam minus digni principalis cui annectitur, Dom. *num.* 3. Franc. *n.* 2.

5. Et ideo habens Canonicatum cui est annexa Parochialis vt impetret cum dispensatione secundum beneficium, non tenetur facere mentionem Parochialis annexæ. Dom. *num.* 4. Franc. *num.* 3. Barb. *num.* 4. Card. *in Clem. vn. num.* 6. 9. *de off. Vic.* Felin. *in cap. Postulasti num.* 1. *de rescript.* Gutier. *all.* 8. *num.* 9. Menoch. *de arbit. casu* 201. *num.* 67.

6. Inde est, quod Canonicus habens Parochialem existentem extra locum annexam tenetur residere in Canonicatu. Gloss. *in v. Non obstiet.*

piet. Barbosa *num.* 6. Garzia *part,* 12. *capit* 3. *num,* 23.

SVMMARIVM.

1 *Canonicus, cui prius fuit collatus Canonicatus præfertur in consecutione præbendæ illi qui postea consimilem gratiam accipit, licet prius sit receptus.*
2 *In beneficijs prioritas iuris attenditur ex assecutione tituli, per quem acquiritur dominium in beneficio.*
3 *In litteris Apostolicis attenditur tempus datæ.*
4 *Primò impetrans præcedit secundò impetrantem.*
5 *Hoc intelligitur de gratia perfecta.*
Mandatum de conferendo continet gratiam imperfectam.
6 *Quoad vsum potestatis necessaria est possessio.*
7 *Fallit regula data quando dignitati posterius impetratæ, est annexa præbenda.*
8 *Item quando primo impetrans non habet ætatem,*
In paritate datæ, quis præcedat, remissiuè.
9 *Canonicatus potest dari sine præbenda.*
10 *Præfertur secundo impetrans, si id Papa mandauit.*

Cap. Cum qui VII.

1 DEcernitur in hoc textu, cum cui collatus fuit à Pontifice Canonicatus præferendum esse in consecutione præbendæ illis omnibus, quibus postea consimilis gratia concessa fuit, etiam si isti literas suas prius præsentauerint, & in Ecclesia eadem recepti fuerint.

2. Ex qua determinatione colligitur quod in beneficijs prioritas iuris attenditur ex prioritate datæ literarum Apostolicarum, & assecutionis tituli, non verò ex prioritate præsentationis literarum, aut receptionis in Ecclesia, & possessionis obtentæ prout notant Gloss. *in v. præferendum, & in v. primo.* Dom. *num.* 3. Anchar. *num.* 2. Franc. *num.* 1. Barb. *num.* 2. Gloss. *in v. collatio cap. penult in hoc tit.* & DD. *infra in cap. si sibi absenti* Couat. *l.* 3. *variar. cap.* 16. *num.* 1. Gomez *in reg. de non tollend. iure q.* 1. dominiũ enim beneficij habetur nõ ex receptione litterarum in Ecclesia aut receptione in eadem Ecclesia, sed ex tituli collatione facta à legitimo superiore, vt *cap.* 1. *de eo, qui mittitur in possess in hoc lib. Et d. cap. si tibi absenti.*

3. In literis propterea Apostolicis attenditur tempus datæ, non verò tempus receptionis illarum in Ecclesia in qua est beneficium *cap. Cũ te, de rescript. & cap. si eo tempore, & cap. Tibi, qui eod. tit. in hoc lib.* Domin. *num.* 3. Anchar. *nu.* 2. Franc. *num.* 1 Gloss. *v. temp. cap.* 2. *de decim. hoc lib.* Gloss. *v. Canonicus, cap. statutum de rescrip.* Innoc. *cap. Mandatum eod. tit.* Panorm. *cap. Dilectus num.* 7. *hoc tit.* Dec. *num.* 5. Felin. *num.* 18. *in d. cap. Eam te* Molina *de primogen. l.* 2. *cap.* 7. *nu.* 58. Paris. *de resign. l.* 1. *q.* 6. *num.* 31.

4. Et sic primò impetrans præfertur posterius impetrantibus. Gloss. in *v. primo.* Et sic non solum quantum ad prioritatem temporis, sed etiam quantum ad alias qualitates attenditur tempus datæ in beneficialibus. Francus *num.* 2.

5. Hoc tamen intelligi debet de gratia perfecta, non verò de gratia imperfecta. Per gratiam enim perfectam statim confertur ius impetranti. *Cap. Si postquam cap. Quia sæpe, capit. penult. in hoc lib.* Franc. *in d. cap. Quia sæpe. n.* 1. *& in d. cap. penult.* Mandos. *reg.* 10. Cancell. *q.* 5. *num.* 2. Et ideo qui gratiam hanc impetrat alijs postea impetrantibus præfertur. Propterea Gloss. ponderauit verbum textus, ibi *collatus est,* & aduertit longè diuersum esse conferre, & mandare, vt conferatur beneficium. Mandatum enim de conferendo continet gratiam imperfectam per quam ius non statim quæritur, donec mandatũ executioni datur. Staphil. *de lit. gratia tit. de* Mand. *de prouid.* §. *Octaua forma* Barb. *hic num.* 4. Et de hac gratia imperfecta loquitur *cap. Dilectus inf. in hoc tit.*

6. Quoad vsum tamen potestatis, necessaria est receptio in Ecclesia, & possessio *cap. super eo* 12. *de appellat.* Felin. *d. cap. eam te num.* 21. Molin. *d cap.* 7 *num,* 58. Gom. *in cap.* 1. *de rescrip. num.* 31. *in hoc lib.*

7. Non procedit etiam regula huius textus, in Dignitate posterius impetrata, quæ habet annexam illam præbendam vacantem. Barb *num.* 7.

8. Neque si præbenda vacans esset sacerdotalis, & qui secundo impetrauit habet ætatem, quam non habet primus impetrans *iuxt. not. sup. cap. si eo tempore, de rescript. in hoc lib.* In paritate autem datæ, qui præcedere debeat, dictum est *sup. cap. Duobus* 14. *de rescrip. in hoc* 6.

9. Habetur etiam ex hoc textu Canonicatũ posse conferri sine præbenda. Quod probatur etiam ex *cap. Dilectus, & cap. Delatum, & cap. Pro illorum in hoc tit. & cap. vlt. infra de concess. præbend. in princip.* Gloss. *in cap. Cum. In de constit. in v. receperunt, &* ibi Panorm. *num.* 16. Dec. *num.* 3.

10. Si etiam qui secundo impetrat non similem gratiam, sed maiorem impetraret, nimirum, vt omnibus præferri deberet, posponeretur qui primo impetrauit Gloss. in v. *similis.*

SVMMARIVM.

1 *Defectus ordinis non impedit promotionem ad beneficium. & 2.*

Cap. Si pro Clericis VIII.

1 HAnc regulam continet *hoc cap* scilicet, quod Papa scribẽte, vt prouideatur alicui de beneficio etiam Curato etiam si prouidẽdus non habeat Ordinem requisitum Episcopus poterit illi prouidere; tenebitur tamen promotus intra tempus à iure statutum accipere Ordines, quos requirit beneficium.

Itaque cum, vt aduertit Gloss. in v. *Alijs*, in promouendo requiruntur quatuor scilicet, scientia, ætas, mores, & ordo, & defectus trium priorũ impedit promotionẽ, defectus verò Ordinis illam non impedit. Sed de horum necessi-

ta-

cate ad beneficia obtinenda, dixi latè *tract. de elect. cap.* 25. Et præcipuè de necessitate Ordinis, ibid. *q.* 32.

SVMMARIVM.

1 *Prouisus à Legato sed non receptus nisi Papa mandante illum recipi auctoritate Apostolica, dicitur receptus auctoritate, & post impetrantibus præferri debet.*
2 *Legatorum facultas restricta à Concil. Trident.*
3 *Barbosa non bene refert textum.*
4 *Si Papa approbat factum ulterius, & mandat illud exequi auctoritate Apostolica, dicitur facere illud factum sibi proprium.*
Hæc regula non est ex terminis vniuersaliter vera.
5 *Vbi gratia non habet vim si sit confirmata à Papa, ex confirmatione fit Papalis.*
6 *Gratia inferioris fit Papalis si mandatum Papæ non sit purè executiuum, sed concessiuum.*
7 *Mandatum Papæ tunc est concessiuum, cum gratiæ imperfectæ adueniens illam perficit.*
8 *Papa approbans mandatum de prouidendo datum à Legato, & mandans illud exequi, facit gratiam Papalem.*
9 *Si gratia inferioris sit perfecta, confirmatio Papæ, & mandatum de illius executione accipi potest ut sit mere executiuum; & sic non faciat gratiam Papalem.*
10 *Gratia facta à legato non dicitur facta auctoritate Apostolica.*

Cap. Si eum IX.

1. QVia de iure antiquo Legatus à latere expedire poterat mandatum de prouidendo alicui de beneficio, aut canonicatu vacaturo, si hoc dato contingat literis Legati non præstari obedientiam, & Papa mandet auctoritate Apostolica eidem prouideri de beneficio, aut canonicatu iuxta tenorem & exigentiam earundem literarum Legati, tunc receptus non auctoritate Legati, sed auctoritate Apostolica receptus dicitur, & ideò in assecutione præbendæ omnibus alijs eadem auctoritate receptis est præferendus.

2. Quid possit Legatus à latere circa beneficia conferenda dictum est sup. *cap. Præsenti* 3. *de off. Legati in hoc lib.* vbi quod de iure antiquo poterat Legatus reseruare aliquod beneficium cum beneficio acceptandi. Quod hic negat Io. And. sed admittunt Lap. & ex Io. de Lig. Dom. & Franc. Sed cum Conc. Trid. *sess.* 24. *cap.* 19. prohibuerit omnia mandata de prouidendo pro beneficijs vacaturis, nunc Legatorum facultas restricta est ad terminos Concilij ibid. Vnde casus, quem supponit hic textus, non potest nunc habere locum in literis, in quibus mandetur prouideri de vacaturo beneficio, vel in quibus beneficia vacatura reseruentur ad fauorem certarum personarum, sed, si Legatus actu conferat aliquod beneficium, & fiat illi obstaculum, & ille, vel illi ad quos spectat nolint illum recipere, tunc poterit contingere, vt Pontifex mandet literas Legati adimpleri; sed vt probatur infra hic non est casus, quem supponit textus. Videantur dicta loco citato *num.* 8.

3. In casu igitur quod non recipiatur prouisus à Legato, si Papa mandat illum recipi iuxta exigentiam literum Legati, receptus huiusmodi debet dici receptus auctoritate Apostolica. Et aduertendum, quod Barbosa non benè summat, & exprimit regulam textus. Dicit enim, quod huiusmodi prouisus accipitur auctoritate Apostolica & Legati. Sed contrarium dicit textus, scilicet quod talis dicitur receptus auctoritate Papæ, non verò Legati. Sed hoc potest intelligi, vt non negetur illum recipi auctoritate Legati, sed quod tantum. Item Barb. ait quod sic receptus debet præferri alijs receptis auctoritate Legati, vel alia auctoritate. Quod licet sit verum, tamen hoc non dicitur in textu, sed hinc dicitur, quod sic receptus præferri debet illis qui post recepti sunt eadem auctoritate Apostolica, iuxta dicta *sup. cap. Eum qui* 7. *in hoc tit.*

4. Ex hoc autem textu generalem regulam colligunt, quod si Papa approbat factum alterius, & mandat sua auctoritate id exequi, dicitur tunc facere factum proprium, non alienum, quia omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur. Et citant *cap. si Apostolica, & cap. Hi qui infr. in hoc tit.* Ita Dom. *nu.* 2. Franc. *num.* 1. Barb *num.* 2. Sed hæc regula ita generalis fallit. Si enim Papa auctoritate Apostolica confirmat legem inferioris, ad quod inferior habet potestatem ordinariam, non per hoc facit, vt lex illa sit Papalis, quia confirmatio Apostolica non mutat naturam rei cõfirmatæ, vt probatum est supra *cap.* 1. *qu. vn. ar.* 5. *de constit.* Et si Papa auctoritate sua mandat inferiori, vt legem condat, ad quam inferior habet ordinariam facultatem, censetur excitare potestatem inferioris, non verò legem Papalem condere, vt probatum est loco citato *art.* 6. Et certè mandatum Papæ merè executiuum illius, quod inferior auctoritate propria contulit, sicuti non dat ius nouum, sed solum facit vt ius ab inferiori concessum locum habeat & perfectionem executionis accipiat, ita non facit quod ius acceptum sit Papale, sed illud relinquit naturæ suæ, vt tradunt ijdem Dom. & Franc. in fine, ad Gloss. in *v. receptus*.

5. Dicitur igitur quod textus iste ex quo DD. illã regulã desumunt loquitur in casu gratiæ beneficialis, & ulterius considerandum est, quod si gratia concessa per inferiorem non est valida, nisi sit confirmata per Papam, tunc confirmatio est substantialis, & gratia huiusmodi est Papalis, cum non habeat vigorem, nisi ex auctoritate Apostolica.

6. Cæterum vbi sumus in casu gratiæ quam de iure potuit inferior concedere auctoritate propria, & ordinaria, tunc si quæritur an huiusmodi gratia ex confirmatione Apostolica fiat Papalis, attendi debet, an confirmatio sit pura confirmatio, & mandatum Papæ sit merè executiuum, vel etiam sit concessiuum. Nam si confirmatio Papæ est pura confirmatio, & Papæ mandatum est merè executiuum, gratia non fit Papalis, quia Papa nihil concedit, sed concessum ratum habens, mandat illud exequi; & sic

Papa factum inferioris potius prosequitur, vt habetur ex cap. literis 39. de rescript. Et sic clausula auctoritate nostra nō facit gratiam Papalem, cum Papa nihil concedat, nisi quod gratiæ inferioris executionem mandat. Solum igitur gratia fit Papalis, si mandatum Papæ nedum sit executiuum, sed etiam concessiuum.

7. Mandatum verò Papæ tunc est nedum executiuum, sed concessiuum quando gratia concessa per inferiorem est inchoata tantum, & imperfecta, & Papa illam perficit, & locum habere vult vt si Legatus dat mandatum de prouidendo alicui de beneficio proximè vacaturo, & Papa hoc confirmet, & executioni mandari decernat. Qui est casus, cap. si Apostolica 22. infra in hoc tit. & secundum Dom. & Franc. hic in fine, hic est casus præsentis textus. Sic enim Pontifex perficit, quod Legatus inchoauit. Nam prouidendus iam ex auctoritate Apostolica habet ius nouum, vt sibi de primo vacaturo prouideatur. Quod si beneficio iam actu vacante, illi ad quos pertinet exequi mandatū Legati per quod mandauerat prouideri de vacaturo, non obediant, tunc Papa mandante, vt in terminis literarum Legati beneficium conferatur, datur hic noua iuris collatio, vnde totum hoc est Papale, vt tradunt Dom. & Franc.

8. Et ita quod mandatis de prouidendo cōfirmatio, & ratihabitio Papæ, & mandatum continens clausulam auctoritate Apostolica, seu verbum præcipimus, faciat vt gratia censeri debeat Papalis aduertit hic Barb. n. 4. ex Gloss. in v. Concedimus Cap. Cum aliquibus sup. de rescrip. in hoc lib. ssi Gomez. in cap. 1. num. 42. de iud. in hoc eod. lib. Per mandatum enim de prouidendo aliquod ius inchoatum datur impetranti, sed dum Papa id ratum habens, mandat auctoritate sua prouisum recipi, nouum ius cumulatur. Nec potest dici quod hoc Papæ mandatum sit merè executiuum, quia executio mera gratiam concessam supponit, per mandatum verò de prouidendo inchoatur gratia non perficitur & completur, & hęc gratia accedente mandato Papæ in sua ratione perficitur, vt duplici iure beneficium vacans impetranti debeatur.

9. Sed si gratia ab inferiore concessa est perfecta, vt quia Legatus beneficium actu vacans contulit Petro, si Papa mandet prouisum recipi, licet dicat se id facere auctoritate Apostolica, non per hoc gratia fit Papalis, nisi aliunde id colligatur, quia in hoc casu mandatum Papæ accipi potest vt merè executiuum, non verò vt concessiuum. Et in dubio intelligi debere vt merè executiuum docent citati Dom. & Franc. Qui propterea ex Paul. dicunt, hunc non esse casum præsentis Decretalis; quia si Legatus de facto contulisset Canonicatum, prouisus ex literis Legati haberet ius in beneficio, & quatenus de facto prouisus non admitteretur mandatum Papæ superueniens esset executiuum, & in dubio Papa potius censeretur factum Legati exequi quàm proprium facere.

10. Cæterum quod gratia facta à Legato auctoritate legationis, non debeat dici gratia facta auctoritate Apostolica, habetur ex hoc texto, & cap. Hi qui, & cap. Si à Sede, & cap. Si Apostolica, infra in hoc tit. Specul. tit. de Legat. §. Nunc tractemus in princip. Cosm. in pragmat. tit. de collat. §. item voluit, ad verbum, Romanus in fine. Et dictum est sup. Cap. Legatos 2. de off. leg. num. 12. in hoc lib.

SVMMARIVM.

1 Mandatum de prouidendo alternatiuum verificatur in primo.
2 In mandato alternatiuo siue sit præstationis siue Ordinis seruatur ordo Scripturæ, & n. 5.
3 Plures formæ mandatorum de prouidendo.
4 In dispositionibus alternatiuis illud est primo exequendum, quod prius peruenit ad casum in dispositione contentum, num. 4.
Nisi adsit clausula, quod duxerit acceptandum, num. 4.
5 Regulariter alternatiua intelligitur esse præstationis.

Cap. Mandato X.

1. QVid faciendum in mandato de promouendo alternatiuo decernitur, in hoc textu, & dicitur, quod mandatum alternatiuum plures collationes includens verificatur in prima: sed in vacantibus simul, ordo scripturæ attendi debet.

2. Quatuor erant formæ per quas mandabatur vt alicui prouideretur de beneficio. Prima quando Papa mandabat de certa persona, sed de beneficio incerto, & hæc est forma de qua in hoc textu. Secunda erat, quando mandabatur de certa persona, & de certo beneficio, & de istis duabus formis habetur supra cap. Ex parte el. 1. de off. deleg. Tertia quando scribebatur pro persona incerta, & certo beneficio; de qua sup. in cap. Is cui in 2. respons. de off. deleg. in hoc libro. Quarta quando scribebatur pro incerta persona, & incerto beneficio, vt in cap. Dudum, & cap. Quamuis el. 2. infra in hoc tit. & prima subdiuiditur, quia aliquando scribebatur simpliciter, aliquando vero addito aduerbio alioquin, quia scilicet scribebatur, prouideat tali de beneficio spectante ad collationem suam, alioquin de beneficio spectante ad collationem cuiuscumque.

3. Quatenus verò Pontifex mandet alicui prouideri de beneficio, indubitatum est Episcopum, vel alium cui mandatur teneri obedire, & de beneficio prouidere. Et nihilominus ad id nō teneretur si ex prouisione mandata sequeretur aliud graue scandalum, vel damnum contra bonum publicum. Neque enim mens Pontificis est, vt scandala oriantur, vel vt fiat bono publico præiudicium. Panorm. in cap. Cum teneamur, num. 2. sup. eod. tit. Dec. num. 3. quos sequitur hic Barbos. num. 2. In his tamen casibus monendus est Pontifex, & eius responsum expectandum.

4. Habetur autē ex 1. parte textus, quod in dispositionibus alternatiuis, illud ęst primò exequendum, quod prius peruenit ad casum in dispositione inclusum Dom. n. 1. Franc. num. 2. Sic enim & verbum simpliciter prolatum de prima vice intelligitur. l. Bones §. Hoc sermone ff. de verb. signif. Socin. cons. 147. num. 5. l. 5. Alex. cons. 16. num. 9. lib. 4. Si tamen in mandato alternatiuo esset

esset clausula quod duxerit acceptandum, tunc esset expectandum donec vacaret beneficium, quod prouidendus vellet acceptare. Gloss. *in v. Ad illius.* Staphil. *de lit. gratiæ tit. quando expirent literæ* §. 3. *n.* 3.

5. Ex secunda verò parte textus colligitur quod in mandatis alternatiuis, scripturæ Ordo seruandus est Gloss. *in v. Scripturæ* Anch. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2. Barbos. *num.* 3. Gloss. *in regula in alternatiuis inf. de reg. iuris*. Quia tamē in textu videtur quod prouisio de beneficio spectante ad collationem alterius, sit ordinata in subsidium, & defectum beneficij spectantis ad collationem eius, cui scribitur, ideo hæc est alternatiua Ordinis, non verò præstationis, vt docent Dom. & Franc. qui etiam aduertunt, quod regulariter alternatiua intelligitur esse præstationis. Sed quæcūque illa sit, in ea Ordo scripturæ seruatur. Ideò si mandatum fuisset prouideri de beneficio ad collationem alterius, vel propriam pertinente, ordo scripturæ seruandus fuisset, vt si simul beneficia vtriusque qualitatis vacassent, prouidendum fuisset de beneficio ad collationem alterius spectante.

SVMMARIVM.

1 *Negligens petere præbendam sibi prouisam, non potest petere aliam.*
2 *Mandatum de prouidendo alicui de beneficio intelligitur de primo.*
3 *Negligentia extinguitur gratia. Dolo extinguitur gratia.*
4 *Arbitrarium iudicare de negligentia. Quomodo probetur negligentia.*
5 *Re integra negligens præbendam petere potest, si non datur secundus impetrans.*
6 *Collatio præbendæ instituta pro Canonicatu est collatio Canonicatus.*
7 *Receptus in Canonicum si sit negligens in petenda præbenda prima vacante potest secundam.*
8 *Negligentia petendi præbendam non aufert Canonicatum. Negligentia in vno non nocet in alio.*
9 *Negligens petere præbendam perdit ordinem, & præcedentiam.*
10 *Canonicus non est sine spe præbendæ, vbi præbendæ sunt.*
11 *Mandato pareri debet pro parte, si non potest pro toto.*
11 *Papa mandante prouideri alicui de Canonicatu, & præbenda, datur Canonicatus vbi non sunt præbendæ.*
12 *Exclusus à prosecutione sui iuris ex iure speciali illud potest prosequi ex iure communi. Negligens petere Apostolos in termino statuto potest iterum appellare intra decem dies.*
13 *Executoris authoritas non extenditur ad casum non comprehensum in litteris.*
14 *Ordinarius in hoc supplens defectum Executoris agit vt Delegatus.*

Cap. Si Clericus 11.

1. DVo casus dubij explicantur in hac Decretali, Primus est, si Clericus pro quo Papa mandauit Episcopo, vt ei prouideat de præbenda proximo vacatura in certa Ecclesia, & postea, vt eum faciat recipere in Canonicum, & fratrem, præbendam sibi debitam, quando vacat petere negligenter omittat. In hoc casu verò decernitur, quod ob negligentiam gratia sit extincta, & ideo, quod ex vi præfati mandati nec aliam in eadem Ecclesia vacaturam potest petere, nec illi potest conferri.

2. Iterum igitur habetur ex hoc textu, quod vbi mandatur simpliciter prouideri alicui de beneficio intelligitur de primo vacante, non de secundo, vt etiam dictum est *cap. sup.* Et sic dispositio simpliciter emanans intelligitur de *primo actu*. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2. Barb. *num.* 2. Tiraquell. *in l.* Boues, §. *Hoc sermone. num.* 27. & 39.

3. Itaque negligentia petentis extinguitur gratia, in tantum, quod ex veteri iure non reuiuiscit, licet reuiuiscat ex nouo *l. cum seruus ff. de adit. legat. cap. Ex transmissa, sup. de renunciat.* Gloss. *in v. extincta, & ibid.* Archid. Io: And. Anchar. *num.* 1. Dom. *num.* 3. Franc. *n.* 2. Barb. *num.* 6. Aduertit verò Lapus, quod gratia fortius extinguitur ratione doli, vt est, si quis scienter faciat sibi conferre præbendam alteri debitā. Ad quod facit *cap. eum qui, & cap. si beneficia infr. in hoc tit.*

4 Arbitrarium verò esse Iudici decernere de negligentia ista post Gloss. tradunt Anchar. *nu.* 1. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 4. Ad probandam quoque negligentiam probandam prius scientiā præbendæ, vel beneficij vacantis notat Franc. Quando autem quis debeat dici habuisse scientiam huius vacantiæ traditur in Clem. 1. *in fin. infr. de concess. præbend. &* ibi *per* Gloss. *& per* Rotam *dec.* 263.

5. Re etiam integra, si præbenda vacans non fuit alteri collata, negligens factus diligens potest illam petere, nisi in mandato datum sibi fuerit tempus determinatū ad illam petendam. Hæc autem procedunt, vbi non est secundus impetrans, tunc enim notabilis negligentia incipit à collatione beneficij facta alteri. Sed vbi adest secundus impetrans, res est valdè controuersa. Videantur hic Lap. Dom. & Franc. *& sup. capit. Tibi qui, de rescript. in fin.*

6. Arbitratur etiam Anch. Canonicatum, & præbendam esse separabilia, & ita vt nedum prius tempore posit conferri Canonia, quam præbenda, sed è contra prius tempore dari possit præbenda, quam Canonia. Eo quia in hoc textu Executori mandetur, vt prouisum de præbenda, recipi faciat in Canonicum. Ad quod addncit etiam *capit. Cum Ecclesia infr. in hoc tit. Sed in cap. Cum Ecclesia* sermo est de præbenda Episcopali, & imo ex illo textu colligitur, quod si præbenda fuisset canonicalis, ex eius collatione collata fuisset Canonia, & auctus Canoni-

co-

corum numerus. Cæterum cum præbenda ex Canonicatu procedat, & ad Canoniam sequatur, melius dicitur cum Archid. Io: And. Io: de Legn. & Lap. quos hic sequitur Franc. *num. 3.* Quod collatio præbendæ institutæ pro Canonico sit simul collatio Canonicatus. Nec obstat hic textus, qui vbi mandat Executori vt prouisum de præbenda faciat recipi in Canonicum, loquitur de receptione facti, non verò de receptione iuris. Et quod collatio præbendæ institutæ pro Canonicatu habeat vim collationis Canonicatus, habetur *ex cap. Peruenit. el. 2. sup. de appellat.*

7. Secundus casus in textu positus est, si Clericus auctoritate Apostolica sit effectus Canonicus in aliqua Ecclesia, & expectare debeat præbendam vacantem. In hoc casu verò decernitur, quod notabilis negligentia non obstat, quin possit petere aliam præbendam proximo vacaturam, & nulli alij debitam, nisi sint alij eadem Apostolica auctoritate præbendam in eadem Ecclesia expectantes. Aduertit verò, quod in huiusmodi casu non pertinet ad executorem datum pro prima præbenda vacatura conferre aliam, quæ postea vacabit, cum pro illa non habeat mandatum; sed hoc pertinebit ad eum cui de iure spectat collatio præbendarum in illa Ecclesia.

8. Ex hoc textu habetur, quod ex quo, quis ob negligentiam perdit prębendam, non perdit Canonicatum, iam sibi collatũ, & à principio acquisitũ: quia negligẽtia in vno nõ nocet in alio. Secus si fuisset negligens in acquirendo canonicatu, quia præbenda non debetur ei, qui non est Canonicus. Dom. §. *verum n. 2.* Franc. *n. 1.*

9. Et tamen in hoc casu licet negligens non amittat Canonicatum, & præbendam, quia alteram vacantem potest petere, perdit tamen prærogatiuam Ordinis respectu eorum, qui auctoritate Apostolica recepti in Canonicos, præbendas expectant, quia illis prius quam illi de prębendis postea vacantibus prouideri debet.

10. Habetur etiam secundò, quod potest quis esse Canonicus sine præbenda, non tamen sine spe prębendæ in Ecclesia, vbi præbendæ sunt institutę, cum Canonicus expectet prębendam. *cap. Relatum sup. eod. tit. & cap.* Si *postquam inf. in hoc tit.* Dom. *num. 2* Franc. *n. 1.* Quod tamen Lapus limitat, vt non procedat, si Canonicus dolo, & scienter præbendam alteri debitam fecit sibi prouideri, quia tunc ratione doli remanet sine spe præbendę. Dom. *inf. cap. si postquam*, Franc. *hic n. 2.*

11. Colligitur quoque quod si non potest pareri mandato in toto pareri debet in parte, vbi rei mandata est diuisibilis; cum enim hic fuerit executum mandatum pro Canonicatu, non fuit executum pro præbenda, quæ non vacabat. Hinc est, quod si Papa mandet prouideri alicui de Canonicatu, & de præbenda, cum vacauerit, si non potest ei prouideri de præbenda, quia in illa Ecclesia non sit numerus præbendarum, debebit tamen ei prouideri de Canonicatu, & Canonicus sic factus habebit portiones sicut alij. Lap. *alleg. 14. circa finem* Franc. *hic n. 1.*

12. Deducitur etiam quod exclusus à prosecutione sui iuris ex iure speciali, si res non est extincta, potest ad eam admitti ex iure communi. Sic enim Canonicus, qui ex negligentia omittit petere præbendam primò vacantem, & sibi debitam ex vi mandati de prouidendo, aliam præbendam vacantem potest petere, si non ex vi mandati, ex commune iure canonicatus, cui præbenda debetur. Dom. *num. 3.* Franc. *num. 1.* qui ex hoc approbant doctrinam Io: Calder. in quasdam sua *quæst. volentis*, quod negligens petere Apostolos intra tres dies sibi assignatos, licet sit exclusus à prosequenda illa apppellatione, poterit iterum appellare, si remanent sibi aliqui dies ex decem datis ad appellandum, vt per *not. sup. cap. cordi de appellat. in hoc lib.*

13. Habetur etiam quod auctoritas executoris non extenditur ad non comprænhensa in literis. Nam in casu huius textus, vbi prouisus de Canonicatu fuit negligens in petenda præbenda primo vacante, ad quam solam extendebantur verba mandati, executor non potest facere, vt Canonicus prouideatur de alia prębenda postea vacante, sed hoc spectat ad ordinarium collatorem præbendarum. Io: And. *in princ.* Dom. *num. 4.* Franc *num. 1.* Et sic vbi gratiæ Papalis deficit executor, eam exequi spectat ad Ordinarium.

14. Existimat verò Dom. quod Ordinarius id facere possit potestate sibi ordinaria, quia hæc est potestas data à lege, quæ in dubio censetur ordinaria, & quia vbi Ordinarius aliquid supplet in defectum delegati Papæ, id facit, vt ordinarius, *cap. significauit, sup. de off. ordin.* Sed post Gloss. *in extrauag. Sedis Apostol. in fin.* quæ est Guil. oppositum merito hic sentit Franc. *num. 1.* in casu huius textus, quia hic Canonicus in assecutione prębendę debet aliis anteferri, quod non esset, si ei prouideri deberet iure ordinario. Vbi ergo potestas ordinarij non se extendit, Ordinarius supplens defectum delegati Papę, non id facit iure ordinario, sed delegato.

SVMMARIVM.

1 *Intentio textus.*

2 *Receptus in Canonicum auctoritate Apostolica in assecutione præbendæ præfertur receptis per inferiores.*

3 *Ex diuersitate, & qualitate conferentium resultat diuersitas in effectum beneficiorum.*

4 *Nunc Legati non possunt conferre Canonicatum cum spe præbendæ vacaturæ.*

5 *Regula quod recepti à maiori præferantur verificatur in expectatiuis, non in iure acquisito in re.*

6 *Eadem regula verificatur in casu huius textus ex speciali ratione.*

Papa non censetur priuilegiare inferiores in sui præiudicium, num. 6.

7 *Regula qui prior est in tempore fallit quando plures veniunt ex diuersa causa.*

Priuilegia non tam ex tempore, quam ex causa cõsiderari debent n. 7.

Dos non semper præfertur alijs creditoribus.

8 *Receptum ab inferiore auctoritate Apostolica eadem auctoritate absolutè dicitur receptus.*

9 *Si inferior ex concessione Papæ agit id, ad quod non se extẽdit sua iurisdictio, agit vt delegatus.*

10 *In-*

10 *Inferior agens id, ad quod se extendit sua iurisdictio, licet etiam habeat auctoritatem Apostolicam censetur agere vt Ordinarius, nisi aliud exprimatur.*

In dubio censetur mandare, vt ordinarius. 10.

11 *Quando Papa mandat vt fiat aliquid auctoritate Apostolica non excitat inferioris iurisdictionem, nec illam prorogat, sed nouam delegat.*

Tunc prima potestas intelligitur prorogata per secundam concessionem, quando est eiusdem naturæ. 11.

12 *Papa dans Episcopo iurisdictionem in exemptos non abrogat eius iurisdictionem, sed nouam concedit delegatam.*

Idem dicitur de Episcopo respectu sui Vicarij. 12.

Cap. Isti qui XI.

1. DE prærogatiua receptorum in Canonicos, & de qualitate receptionis illorum agitur in hac Decretali, & hæc duo per duas regulas explicantur.

2. Quarum prima est. Recepti in Canonicos auctoritate Apostolica in aliqua Ecclesia, in assecutione præbendarum præferri debeat receptis antea auctoritate Legatorum, aut cuiuscumque alterius inferioris.

3. Itaque beneficiorum existentium in eadem Ecclesia plures esse possunt Collatores, ad quos pertineat illa beneficia conferre, & ex diuersitate, & qualitate conferentium resultat diuersitas in effectu titulorum circa receptos. *cap. A Sede, inf. in hoc tit.* Anchar. *num.* 1.

4. Supponit autem textus, posse conferri alicui Canonicatum, illumque in Canonicum recipi antequam vacet præbenda. Quod quidem certum est etiam in Ecclesijs, seu Cathedralibus numeratis fieri posse auctoritate Papæ. Hoc etiam de iure antiquo poterat facere Legatus à latere, vt supponit hic textus, & notat Franc. *num.* 2. Sed modo, cum ex Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 19 *de reformat.* expectatiuæ sint abrogatæ, non potest Legatus Canonicum supranumerarium ad futuram præbendam creare, vt dictum est *sup. cap.* 1. *n.* 32. *de off. legati in hoc lib.* Et sic modo casus huius textus est impossibilis via ordinaria, quia non potest dari casus, quod à Legato, vel ab alio inferiori aliquis sit receptus in Canonicum sub spe futuræ præbendæ. Nihilominus tamen doctrina generalis, quæ ex textu deducitur pro alijs casibus qui contingere possint, debet considerari.

5. Regula igitur generalis, quam ex hoc textu colligunt DD., scilicet quod recepti, seu approbati à maiori, & digniori præferri debent receptis, & approbatis ab inferioribus, & minus dignis, debet explicari. Nam non procedit de iure in re. *vt inf. cap. sede in hoc tit.* Nam si Ordinarius prius tempore conferat alicui beneficium; quia per collationem confertur beneficiato ius in re, non habet effectum collatio posterior eiusdem beneficij facta à Pontifice. Et sic vbi constet de prioritate collationis, prior in tempore sicut est prior in iure acquisito in ipso beneficio, ita præfertur posteriori licet prior ipsam gratiam habuerit ab inferiori. Gloss. *in cap.* 1. *sup. de off. legati in hoc lib.* Sic ergo regula illa non habet locum nisi in expectatiuis, & in iuribus ad rem, quæ fundantur in aliquo priori titulo. Et tunc, qui titulum habuit à maiori, & digniori respectu eorum, quæ expectantur in futurum prefertur illi, qui ab inferiori titulum habuit.

6. Sed nec regula illa est vniuersaliter vera, sed in casu huius textus, scilicet, in casu expectatiuarum ad beneficialia vera est, quia sic est expressum in iure, & quia in hoc militat ratio specialis, quam hic considerant Archid. Io: And. Anchar. *num.* 2. Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 3. Quia nimirum dare ius in beneficijs ad vacatura est proprium Papæ, nec conuenit inferioribus etiam legatis à latere contra Concil. Later. *capit.* 2. *de concess. præben.* nisi ex concessione Papæ qui si in hoc priuilegium concessit legatis non censetur voluisse priuilegiare legatos contra seipsum. *cap. Cum instantia, sup. de Cens.* vt citati DD. aduertunt. Non igitur debet deduci regula generalis, sed vera est regula in casu huius textus & in expectatiuis beneficiorum in illis qui habẽt causam à Pontifice, & auctoritate eius recepti sunt in Canonicos sub expectatiua prębendarũ, vel etiam in aliis similibus casibus in iure tamen expressis.

7 Ex quo habetur declaratio illius alterius regulę. Scilicet, quod prior in tempore est prior in iure. Nam hęc regula fallit quando plures veniunt ex diuersa causa, vel titulo. *l. quoties vnusquisque ff. de re. iur.* Gloss. *in v. antea*, Anchar. *num.* 3. Dom. *num.* 1. Sic enim qui habet causam à Pontifice licet sit posterior in tempore est prior in assecutione prębendę, quam priores habentes causam ab inferioribus. Vnde admonet Gloss. priuilegia consideranda esse non tam ex tempore, quam ex causa *l. Priuilegia ff. de Priuil cred.* Sic enim creditrix dotalis pręfertur multis creditoribus anterioribus, non tamen filiis primi matrimonii agentibus de dote materna *l. vlt. C. qui pot. in pign. hab.*

8. Regula secunda textus continet, Receptum in Canonicum à legato, vel alio auctoritate Apostolica sibi specialiter concessa, dici debere receptum Apostolica auctoritate.

9. Itaque quod legatus vel alius facit auctoritate Apostolica ad id sibi specialiter concessa, fieri dicitur ab eo auctoritate Apostolica sibi delegata, & ab eo non nisi ad Papam potest appellari. Hoc verò est indubitatum si de delegatione constet, & simul sit manifestum legatum, vel alium agentem agere ex delegata sibi auctoritate Apostol. Sed in dubio quid dicendũ? Dicas, quod si Legatus, vel alius agit id, ad quod sua Ordinaria potestas non se extendit, & cõstat de auctoritate Apostolica sibi concessa, ad id agendum, censendus est agere auctoritate Apostolica non ordinaria, sed delegata. *Cap. Nisi, sup. de Præben. Cap. Cum aliquibus, sup. de rescript. in hoc lib. Vbi* Gloss. Io: Moneta Anchar. & Dom. quos sequutus sum ibi *num.* 14. Dom. *hic n.* 8. Franc. *num.* 4.

10. Sed si Legatus, aut qui agit non dicit se agere auctoritate Papę sibi specialiter concessa, & non

& non agit, nisi id, quod agere potest auctoritate propria, & Ordinaria, censetur agere vt legatus, vel vt superior Ordinarius, non verò ex specialiter sibi delegata facultate, vt ex Io: And. de Lign. Dom. nu. 7. & 8. Franc. num. 4. Nisi exprimat se delegatum, & dicat se agere auctoritate, qua potest; quia in hoc censendus erit agere etiam auctoritate Apostolica sibi delegata.

11. Quamuis verò, quando Papa præcipit alicui inferiori, vt aliquid agat ad quod extenditur sua potestas videatur iurisdictionem ordinariam excitare, Et quamuis antiquitus, vt hic refert Gloss. fin. quidam voluerint, quod per mandatum speciale factum Legato, aut Ordinario prorogetur eius ordinaria iurisdictio, per leg. sed si manente ff. de præcar. Nihilominus quando Papa mandat aliquid fieri à Legato, vel ab Ordinario auctoritate Apostolica, nec excitatur, nec prorogatur iurisdictio ordinaria, sed conceditur noua potestas, quæ est delegata. Quod enim dicitur in d. lege, scilicet, quod prima potestas intelligitur prorogata per secundam concessionem, intelligitur si prima, & secunda concessio sunt eiusdem naturæ, & formę, aliter censetur noua concessio, non enim prorogatio fit ad iurisdictionem alterius formæ, & naturæ. Gloss. hic in fin. Anchar. circa finem Franc. num. 5. Fagnan. cap. significasti num. 5. de for compet. & cap. Tuam. n. 25. de ordin. cognit. Et ideo vt actus dicatur prorogatus, oportet in eo tandem interuenire formam, & qualitatem, quam habet actus prorogatus alias magis dicitur nouus actus. Barbos. n. 3.

12. Hinc est, quod vbi Papa concedit Episcopo iurisdictionem in exemptos nedum quando expresse ait, quod Episcopus agat vt Sedis Apostolicæ Delegatus, sed absolutè, & simpliciter, non prorogat iurisdictionem Episcopi, sed nouam tribuit facultatem delegatam, vt hic aduertit Francus n. 5. in fin. Non enim existimandum est, quod Papa velit auferre exemptionem in sui præiudicium, & ideo delegat iurisdictionem suam. Quia vt dictum est sup. num. 6. Papa non censetur priuilegiare in sui præiudicium. Quod facit etiam Episcopus cum suo Vicario, dum concedit illi specialiter ea, quæ non comprehenduntur in mandato generali, vt tradunt hic Anchar. q. 1. Franc. num. 5. Quod quomodo verificetur dictum est supra cap. 2. num. 12. de off. Vicarij, in hoc lib.

SVMMARIVM.

1 *Collatio præbenda facta etiam ignoranter alieni in præiudicium illam expectantis auctoritate Papa est nulla.*
Ius quod habet Canonicus ad præbendam est ius ad rem.
2 *Is, cui Papa contulit Canonicatum habet ius & vt recipiatur, & vt detur ei præbenda.*
3 *Etiam inferiores rescribere possunt cum clausula motu proprio.*
4 *Casus huius textus non comprehendit collationem factam illi qui præbendam expectabat auctoritate Papa.*
5 *Motus proprius in hoc textu sumitur vt excludit factum ex mandato superioris.*
6 *Secundum rescriptum datum ad impetrationem alicuius in præiudicium iuris acquisiti alteri non primi in rescripto est subreptitium.*
7 *Idem de rescripto dato motu proprio sed non ex certa scientia præiudicij tertij.*
8 *Collatio Canonicatus facta à Pontifice cum mandato de prouidendo de præbenda primo vacatura facit, quod illa præbenda sit affecta.*
9 *Decisio textus locum habet etiam in præbenda vacante.*
10 *Prouisus de Canonicatu pro præbenda vacatura non potest propria auctoritate apprehendere præbendam.*
11 *Etiam si actu vacet dum recipitur in Canonicum. Ea auctoritate qua quis recipitur ad præbendam recipitur ad Canonicatum.*
12 *Quid dicendum in casu in quo ab aliquo euincitur præbenda alteri debita? Habet ne ius ad aliam vacantem?*

Cap. Si Postquam. XII.

1. IN hac Decretali decernitur, quod si Papa conferat alicui Canonicatum in aliqua Ecclesia mandans eidem prouideri de præbenda primo vacatura, simulque contingat, eos, quibus competit collatio præbendarum vacantium, postea motu proprio conferre præbendam illam vacantem alteri ignorantes Papæ dispositionem factam ad fauorem illius, collatio ista in præiudicium eiusdem est nulla, quia illi ex vi collationis Canonicatus competit ius ad illam pręebendam, quam postquam vacauit petere potuit, ex quo nulli alij debebatur, & ideo collatio facta alteri etiam ignoranter est nulla.

2. Ex quo igitur Papa confert alicui Canonicatum, simul confert illi ius ad pręebendam, ex quo Papa mandat illi prouideri de præbenda. Vnde ex ipso, quod aliquis est receptus in Canonicum habet ius ad præbendam vacantem, vel primo vacaturam. Hoc tamen ius, quod acquiritur ex mandato de prouidendo non est ius in re, sed ad rem, quando pręebenda nō vacat, cap. fin. infr. de concess. præbend. Dom. num. 2. Franc. num. 2. Barb. num 2. Gom. ad reg. de non toll. iur. quæst. qu. 21. nn. 33. Gonz. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 15. §. 2. nu. 56. vbi ait sic fuisse resolutum per Rotam in vna Burgen. Canonicatus, coram Card. Pamphilio. Quod contra Ancharanum ex Io: And. extendit Franc. num. 2. vt procedat nedum si is, cui fuit collatus Canonicatus sit receptus in Canonicū, sed etiam si non sit receptus, quia ex vi collationis sibi factæ habet ius & vt recipiatur in Canonicum, & vt sibi prouideatur de præbenda primo vacatura. Nec in textu dicitur quod iste debeat esse receptus, sed dicitur, si postquam contulimus, sufficit ergo Canonicatum esse collatum.

3. Casus autem huius Decretalis est, si Ordinarii collatores præbendam expectatam ab eo, cui Papa contulerat beneficium conferant alteri motu proprio. Ex quo nedum aduertendum est, quod etiam Ordinarij inferiores Papa possunt rescribere cum clausula motu proprio, ita vt ipsa habeat eumdem effectum, ac si esset posita

posita in rescripto Papæ, vt hic aduertunt Dom. num. 2. Franc. num. 3. & tradit Gloss. in v. mentio cap. fin. sup. de off. deleg. in hoc lib. Vide ibi d. n. 9. Quid in contrarium dixerit Barb. claus. 29. n. 5.

4. Sed considerari debet, quod regula textus non comprehendit casum, in quo Ordinarij collatores præbendam contulerint illi, qui illam expectabat auctoritate Papæ, vt infr. cap. prox. Sed hoc dato iam præbenda non erat libera, sed erat alteri debita, qui eam auctoritate Papæ expectabat;

5. Sed crederem etiam, quod hic motus proprius non sumatur præcisè vt contradistinguitur rescripto emanato ad instantiam alterius, sed etiam vt excludit superioris mandatum, vt sit idem motu proprio, quod non ad mandatum superioris, & sic casus comprehendat omnem collationem factam ab Ordinarijs inferioribus, siue sit facta ex propria eorum voluntate, siue ad alterius instantiam, in vtroque enim casu collatio præbendæ primo vacantis, & alteri non debitæ facta ab Ordinarijs inferioribus esset nulla, in præiudicium eius, cui Papa contulit Canonicatum cum mandato de prouidendo illi de præbenda primo vacatura.

6. Sed quid ergo dicendum si Papa ipsemet illam præbendam primo vacantem conferat, nulla facta mentione de prima collatione Canonicatus, & de priori mandato de prouidendo? Dic, quod collatio huiusmodi de præbenda iam ex priori mandato affecta, si fiat ad alicuius instantiam est subreptitiè obtenta, & ideò nulla, quia nulla facta mentione de iure alterius, præsumitur defectus voluntatis in Pontifice, qui non præsumitur velle præiudicare iuri acquisito ad præbendam per primum mandatum, nisi id explicet Archid. Io: Andr. Anchar. num. 2. Dom. Franc. num. 6. Nisi illa præbenda vacaret in Curia Romana iuxta capit. 2. sup. in hoc tit. & lib. Et nisi Papa ex certa scientia agens ponat in rescripto ponat clausulas per quas præiudicatur expectantibus in illa præbenda.

7. Sed idem dici debet, si rescriptum sit datum motu proprio (quidquid in contrarium dicat Io: Andr.) Nam licet motus proprius tollat subreptionem, non præiudicat tamen iuri ab alio quæsito, & sic ex defectu voluntatis Pontificis rescriptum huiusmodi non valet, quia non præsumitur quod Pontifex velit tollere ius alterius. Io: de Lign. Lap. Dom. num. 6. Franc. n. 6.

8. Cæterum prior collatio Canonicatus facta à Pontifice vel eius auctoritate, cum mandato de prouidendo de primo vacatura præbenda, alteri non debita afficit manus Ordinarij collatoris etiam ignorantis; ita quod effectus huiusmodi collationis non sit solum, quod præbenda primo vacatura, nedum sit debita Canonico instituto, sed etiam sit affecta, etiam si id non sit expressum, & huiusmodi collatio contra Ordinarium habeat eumdem effectum, quem haberet si esset munita decreto irritanti, Cap. si eo tempore, sup. de elect. in hoc lib. c. Tibi qui, cap. de rest. spol. in eod. Io: Andr. & post eum Anchar. n. 1. Dom. num. 3. Franc. num. 3. Gloss. in v. Canonicatum, cap. sequen.

9. Quamuis verò in textu expressè sit sermo de præbenda vacatura, nihilominus multo magis regula verificatur de præbenda vacante actu tempore collationis Canonicatus, quia difficilius ius constituitur in vacatura, quam in vacante. Gloss. in v. vacaturam, & ad Gloss. Dom. Franc. num. 4. Barbos. num. 3. Gloss. in Clem. 1. de concess. præbend. in v. notitia. Dec. cons. 333. n. 4. S. monet. de reserv. qu. 74. Mandos. in reg. 26. de vacaturis post promot. in proœm. num. 3. & 4. Gonz. ad reg. 8. Cancell. §. 5. proœm. 6. num. 6.

10. Licet etiam Canonico sic recepto competat ius ad præbendam, cùm tamen hoc sit ius ad rem, non verò ius in re; & quia licet in illis spiritualibus dominium quæratur ex solo titulo, cap. si tibi absenti infr. hoc tit. non tamen acquiritur possessio: vnde videmus legata etsi pia accipienda esse de manu hæredis. l. A Titio solitum st. l. Non dubium, C. de legat. & ff. quo leg. per totum, Ideo receptus in Canonicum per Papam cum mandato de prouidendo respectu præbendæ vacaturæ, non potest vacantem postea præbendam propria auctoritate apprehendere.

11. Et quamuis Lap. velit hoc procedere solum tunc cum confertur Canonicatus non vacat præbenda, sed est vacatura non verò si tunc præbenda vacet, tamen oppositum sentit Franc. n. 5. Ad quod adducit cap. Eum qui inf. in hoc tit. Sed considerandum est, quod si Papa sciret præbendam actu vacare, sicut confert actu Canonicatum, conferret etiam præbendam. Ideo licet in facto præbenda vacet, in mente tamen, & voluntate Papæ conferentis non est nisi vt vacatura, & ex vi talis collationis Canonicatus cum mandato de prouidendo de præbenda vacatura, non datur prouisio nisi ius ad rem respectu præbendæ, ideò prouisus non potest illam apprehendere propria auctoritate. Non est autem eadem ratio de collatione præbendæ institutæ, pro Canonicatu, quia cum præbenda sequatur ad Canonicatum, & illum præsupponat ex cuius iure datur, ideò vt dictum est cap. Mandato num. 6. sup. in hoc tit. collatio præbendæ est collatio Canonicatus, vnde ea auctoritate qua quis recipitur ad præbendam recipitur ad Canonicatum.

12. Sed cum, ex vi huius textus præbenda collata ignoranter alicui in præiudicium eius, cui debebatur ex vi collationis Canonicatus factæ per Papam sit nulla, & sic euincatur ab illo, cui ab Ordinario fuit ignoranter collata; quid dicendum de eo, cui collata fuit ignoranter præbenda alteri debita, si eam diù possedit, & postea ab eo euincitur, & traditur illi, cui erat debita: nunquid si tunc alia præbenda vacet, potest illam petere, & illa ei debetur, potiùs quam alteri? Archid. existimat eam sibi deberi, si ad priorem alteri debitam bona fide fuit receptus ab eo, qui poterat dare ius ad vacaturam. Sed Anchar. num. 2 circa finem, & Franc. num. 5. existimant quod absolutè vacans præbenda illi debeatur in hoc casu, & quod debeat præferri etiam expectantibus auctoritate Apostolica; imò quod possit auocare præbendam alij post collatam, vt sicut ab eo auocatur, quam bona fide possessus fuit, ita ipse ab alio auocet illam, quæ sibi suo ordine debebatur, vt sic rescissio vltimi gradus, rescindat etiam præcedentes, qui traxerunt originem ex eodem errore, inf. capit.

Si beneficia. in fin. Collatio enim minus legitima sibi ignoranti facta non attulit præiudicium in petendo aliam sibi debitam. *cap. Pastoralis 7.q.1.* ergo nec in iure prælationis. Secus tamen dicendum esset, si iste scienter obtinuisset præbendam alteri debitam, vt adnotauit Lap. *sup. cap. si Clericus, & cap. Eum qui, in hoc tit.* Anchar. & Franc. citati.

SVMMARIVM.

1 *Valet collatio facta à Papa nulla facta mentione facultatis concessa Legato de recipiendis resignationibus, & conferendis beneficijs.*
2 *Papa quos Cardinales vocet fratres, & quos filios.*
3 *Concessio recipiendi resignationes non continet concessionem conferendi beneficia resignata.*
4 *Resignationes beneficiorum libera esse debent.*
5 *Beneficium hic largè sumitur.*
6 *Beneficium est genus, quod sub se comprehendit omnia benefitia.*
7 *In fauorabilibus sub nomine beneficij veniunt Dignitates, & Canonicatus.*
8 *Potestas concessa ad conferenda beneficia tanquam fauorabilis se extendit ad Canonicatus.*
9 *Papa conferens facultatem ad beneficia maiorem, & supremam apud se retinet.*
Maior est Iurisdictio delegantis, quam delegati. 9.
10 *Inter Papam, & Ordinarium datur praeuentio in collatione beneficiorum etiam in mense ordinario.*
11 *Taciturnitas non semper vitiat gratiam.*
12 *Quando per speciem derogetur generi non facta eius mentione.*
13 *Priuilegio generali non derogatur per speciale.*
14 *Decretum Papæ ligat ignorantes.*
15 *Si tamen sit de certo corpore beneficij.*
16 *Vel si non interponatur super eo, quod pendet ab arbitrio alterius.*
Habens facultatem acceptandi ad mensem potest re integra acceptare post.
17 *Decretum Papa tollit potentiam ad illud, super quo emanauit, & tollit iuris effectus, & fomentum.*
18 *Legatus ex vi concessionis generalis non potest conferre reseruata.*
19 *Mandatum concernens negotium de lucro captando reuocatur mandatario ignorante.*
Mandatum de conferendis beneficijs reuocatur mandatario ignorante. 19.
20 *Reuocatio facultatis conferendi beneficia non infert praiudicium considerabile.*
21 *Proprium est Papæ conferre beneficia sub conditione.*
22 *Inepta quadam loquutiones executorum.*
23 *Valet collatio facta ei, cui gratia debetur etiam non cassata altera contraria.*
24 *In libello sufficit petitio generalis.*
25 *Tria possunt esse, qua simul reddunt beneficium affectum.*
26 *Dictio ex tunc retrotrahitur sicut dictio ex nunc.*
27 *Vbi necessaria est mentio specialis non sufficit generalis.*
28 *Argumentum ab absurdo, & à simili valet.*
29 *Leges Ciuiles dicunt sanctiones.*

Cap. Dudum XIV.

1. HVius Decretalis regula hæc est. Si Papa concedat Legato, vt auctoritate Apostolica recipiat resignationes beneficiorum legationis suæ liberè in manibus eius factas, & illa beneficia conferat, sed postea secundo Papa de prædicta concessione non facta mentione Canonicatum, & præbendam si vacet, vel quam primo vacauerit in aliqua Ecclesia eiusdem legationis, conferat cum decreto irritante, & postea tertio Canonicus ipsius Ecclesiæ renunciet, & Legatus ignorans Papæ collationem alteri factam conferat alicui præbendam prædictam collatio Legati non tenet, sed præbenda ei debetur, cui eam Papa contulit.

2. Multa autem multum consideranda continet regula illa. Notandum igitur est primo Pontificem Episcopos Cardinales vocare fratres, *vt sup. cap. Ad Apostolica de re iud. in hoc lib.* Dom. *num.* 1. Cardinales autem presbyteros solet denominare sub suo titulo. Quod tamen fallit in Cardinali Basilicæ Apostolorum, vt quem proprio nomine Papa nominat *sup. cap. Sed. Apostolica de re iud. in hoc lib.* Cum etiam indiscriminatim Papa loquitur de Cardinalibus vocat eos Fratres, cæterum cum distinctè loquitur de Episcopis eos fratres appellat, Presbyteros verò, & Diaconos Cardinales vocat Filios. Gloss. *cap. fundamenta. v. Fratres, sup. de elect. in hoc lib.*

3. Notandum secundo in textu exprimi nedum facultatem recipiendi resignationes beneficiorum, sed etiam eadem conferendi, quia hoc nō expresso Legatus resignata beneficia conferre non potuisset. Sub facultate enim recipiendi resignationes beneficiorum, non venit facultas ea conferendi. Anchar. *not. 1. vbi ex* Gloss. Io: And. *in v. potestas,* quod Legatus hanc potestatem non potuit delegare *per capit. Is cui, sup. de off. deleg.* Cuius ratio est ne detur via ad vacaturam. *Vide ibi notata n. 4.*

4. Notandum tertiò quod Legato data est potestas recipiendi resignationes liberè factas. Nam resignatio libera esse debet, nec in his locum habere potest pactum, seu contractus. *cap. super eo, sup. de transact. & cap. Cum inter R. sup. de elect.* Gloss. *in v. liberè,* Anchar. *num. 1.* Dom. *num. 2. De his verò plura dixi tract. de elect. cap. 7,* vbi de simoniaca electione.

5. Notandum Quarto Gloss. *in v. beneficia,* velle, quod beneficium hic accipiatur in larga significatione, vt comprehendat etiam beneficia existentia in Cathedralibus. Cum verò hoc videatur contrarium *cap. Quamuis sup. in hoc tit. & lib.* Respondetur, quod vt ibi dictum est, textus ille loquitur de concessionibus, quæ ambitiosæ præsumuntur, illis scilicet, quæ ad alicuius imperationem dantur, & per quas mandatur conferri beneficium ill pro quo scribitur, *cap. n. 5.* Anch. *in fin.* Dom. *n.* 14. Franc. *n.* 13.

6. Cęterum Dum Gloss. dicit quod beneficium hic sumitur large, nō debet intelligi, quod sumatur impropriè, sed quod sumatur in generali significatione, propria tamen. Garz. *de benef. par. 1. cap. 16. num. 39.* Nam beneficium propriè sum-

sumptum est genus, quod comprehendit sub se beneficia omnia tam maiora, quam minora, tam curata, quam simplicia, tam dignitates, quam Canonicatus, tam regularia, quam sæcularia, Gloss. *capit. si gratiosè, verbo beneficia, de rescript. & cap. 1. v. beneficia, de rerum permut. & in reg. beneficium, in hoc lib. Et in Clem. Auditor, ver. benef de rescript & in Clem. 1. ver. beneficiali, de causa possess.* Franc. *d. reg. Beneficium num.* 1. Panorm. *in capit. Postulasti num. 2. de rescript. &* ibi Felin. *num.* 4. Dec. *num.* 12. Innoc. *cap. fin. num. 4. de Preben.* Selua, Rebuff Coras. Mandol. Medices, Ferret. Salcagum, & Staphil. quos refert, & sequitur Garz. *d. cap. 6. n. 37. & 38.*

7. Quamobrem in fauorabilibus sub nomine beneficij veniunt beneficia omnia, & quia indultum, seu facultas conferendi beneficia inter fauorabilia numeratur, ideò facultas conferendi beneficia comprehendit beneficia Cathedralium etiam Dignitates, & beneficia curata, vt hic tradunt Gloss. *in v. beneficia.* Anchar. *in fin.* Dom. *num* 14. Franc. *num.* 13. & 14. Barb. *num.* 15. *tit. de modo & forma impetr. §. 1. num. 2. & 3. & §. Circa tertium num.* 5. Gon. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 6 *num.* 24. Tuscus *con.* 59. *num.* 2. *lit. B.* Crescent. *dec. 1. de priuil. ad fin.* Et trium est, vt inquit Cæsar de Grass. *dec.* 112. *num.* 7. in materia fauorabili sub nomine beneficiorum venire Canonicatus, vt ex hoc textu est certum. Prob. ad Monach. *cap. si propter. num. 1. sup. de rescript. in hoc lib.*

8. Et quamuis Dom. *n.* 14. & Felin. *in cap. Postulasti, n. 11. de rescript.* Hoc limitent, vt verificetur quidem quando per concessionem huius facultatis non præiudicatur nisi concedenti, secus verò si adsit præiudicium Ordinarij. Nihilominus nedum dicit Franc. quod hoc non obstat, quia est leue præiudicium, cum Ordinarius necessariò debeat prouidere, sed vlterius, & melius dicitur, quod non est præiudicium legale, seu læsiuum iuris, & dominij, quod habeat Ordinarius; quia potestas Ordinarij ad conferenda beneficia est cumulatiuè, non verò priuatiuè explicanda; neque enim Ordinarius habet ius contra Papam, vt non possit Papa ad libitū conferre beneficia, & dare cuilibet facultatem ea conferendi, vnde non fit illi in hoc præiudicium considerabile. Garz. *d. cap.* 6. *n.* 47.

9. Notandum propterea est quinto, quod in Pontifice residet summa potestas circa collationem beneficiorum, & ideò tanquam supremus sic alijs potestatem conferendi beneficia, vel ordinarium, vel delegatam concedit, quod maiorem, nimirum supremam, & prorsus independentem apud se retinet. Gramat. *vot.* 28. *n.* 4. Roland. *cons. 1. num.* 135. *vol.* 2. Gonzalez. *ad reg.* 8. Cancell. §. 2. *proœm.* Caputaquen. *dec.* 337. *num. 1. par.* 1. Vnde Papa seu Princeps ex quo concedit alicui iurisdictionem, non abdicat illam à se. Felin. *cap. Pastoralis num. 2. de off. Ordinarij.* Bald. *cons.* 326. *in fin. vol.* 1. Sed semper in eo manet iurisdictio maior, & potior, vt dicitur in textu, ex quo maiorem etiam esse auctoritatem in delegante, quam in delegato colligunt Anchar. *n.* 2. Monac. *num.* 1. Dom. *n.* 14.

10. Hinc est quod inter quemcumque Ordinarium, & Papam datur locus præuentioni, vt in hoc textu habetur, & *cap. si à Sede inf. in hoc tit. & capit. si plures. §. Porrò de off. deleg. in hoc lib.* Rota *dec.* 3. *num.* 2. & *dec.* 17. *num* 2. *de Præb. in nou. & dec.* 272. *num. 4. l. 2. p. 3. diuers.* Gomez. *de expectat. num.* 16. Panorm. *cap. Quia diuersitatem num.* 25. *de concess. præbend.* Gonzal. § 3. *proœm. num.* 1. Flamin. *de resig. l. 1. q.* 10. *num.* 53. & *l.* 7. *q* 11. *num.* 6. Et ita vt concurrentibus Papa, & Episcopo in collatione Beneficij in mense Ordinario vacantis, illius collatio præualet, quæ præcessit. Gonzal. *d. num.* 1, Barb. *hic num.* 7.

11. Notandum sexto quod cum in casu huius textus Pontifex in sua collatione Canonicatus à se facta nullam mentionem fecerit facultatis conferendi beneficia, quam contulerat Legato, dicendum est non omnem taciturnitatem reddere gratiam subreptitiam, & vitiare rescriptum. Et quidem illa taciturnitas vitiat rescriptum per quam tacetur id, quod ex lege, aut ex stylo curiæ debet manifestari; Quod verificatur vt gratia sit subreptitia tacita huiusmodi qualitate, etiam si Papa gratiam concessisset, si ista qualitas illi fuisset cognita. Dom. *n.* 15. Franc. *n* 15 Et hoc sentiunt omnes. Regula verò quam tradit Dominicus, quem multi sequuntur, vt licet qualitas non sit exprimenda ex lege id præcipiente, si tamen sit talis quod si superior eam sciret, gratiam non concederet, reprobatur à multis; & si vera esset, darentur infiniti beneficiati intrusi ex Sanchez verò *l. 8. de matrimon. disp* 21. *n.* 11. Barbosa *hic num.* 9. ait, quod taciturnitas causæ impulsiuæ non reddit gratiam subreptitiam, quod tamen facit taciturnitas veritatis quæ est causa finalis. Sed dicendum est taciturnitatem qualitatum extrinsecarum, quæ per se non faciunt ad negotium, non visitate gratiam. Et ijs verò, quæ per se ad negotium faciunt illæ sunt exprimendæ, quæ de iure aut stylo exprimi debent, vel etiam illæ, quas si superior sciret, non posset prudenter, & iustè gratiam concedere. Quod maximè verum est, vbi gratia concessa sine iusta causa est de se nulla. Videantur, quæ de his dixi *tract. de elect. cap.* 25. *q.* 24. *num.* 290. & *tom. 1. de stat. q.* 185. *a.* 7. *num.* 499. & *num.* 610. & *q.* 186. *a.* 7. *num.* 139. In casu autem præsenti nulla erat necessitas faciendi mentionem de facultate illa generali concessa Legato conferendi beneficia, quia non per hoc Papa abstulerat à se facultatem præueniendi Legatum, & conferendi beneficia eo inconsulto.

12. Notandum septimò quod per speciem generi derogatur licet generis nulla fiat mentio, vt dicitur in hoc textu. Cum verò huius axiomatis quam plures sint interpretationes, & ampliationes, & limitationes, vt videre est apud Tuscum *concl.* 36. *l. G.* & apud Barbos. *Axiom.* 167. Optima est illa interpretatio, quam hic tradunt Io: And. & Franc. *num.* 7. Vt Axioma verum sit, quando species extrahitur à genere, nam species à genere extracta sub genere non continetur. Sic enim si alicui datur facultas cognoscendi omnes causas alicuius loci, si superior alicui committat causam aliquam eiusdem loci, causa ista extrahitur à genere, & sub illo non continetur. Sic Pontifex concedens Legato facultatem conferendi omnia beneficia suæ legationis, si ipse ali-

quod speciale beneficium alicui conferat, extrahit illud à genere beneficiorum. Aliter etiam dici potest, quod per speciem derogatur generi, non quia totum genus tollatur, sed quia eius amplitudo limitatur, vt ad illam speciem non se extendat. Sed quod generis non sit facienda mentio, quando ei derogatur per speciem, quia vbi specialis dispositio est verè contraria generali, ratione contrarietatis fit derogatio, nec est necessaria specialis mentio generis cui derogatur, nisi in derogante præsumi possit ignorantia ipsius generis, quæ hic præsumi non poterat, cum facultas conferendi beneficia soleat dari Legatis. Sed in præsenti propria ratio, & adæquata ob quam non erat necessaria mentio est, quia nullum fit præiudicium generi, quod sit considerabile, quia concessio generalis facta Legato in ventre continebat hanc conditionem, nisi Papa ipse beneficium conferre vellet, aut illud sibi reseruare, & de eo disponere, vnde nec in rigore hæc dispositio specialis est contraria generali, sed per dispositionem specialem extrahitur à genere, quod salua generali concessione extrahi poterat, quia concessio generalis hanc extractionem non prohibebat.

13. Hinc verum est quod priuilegio generali non derogatur per speciale Panorm *in cap. 1. de rescript. num.* 10. Felin. *num.* 5. Sed attendi debet, quod si priuilegium speciale est contrarium generale verè illud limitat, vt ex hoc textu probat Syluest. *v. priuilegium q.* 10. Suarez *de leg. l.* 8. *cap.* 39. *num.* 7. Et nihilominus dicitur quod priuilegio generali non derogatur, quia moraliter loquendo remanet vniuersale, ex eo quia in moralibus vniuersalis affirmatiua, & particularis negatiua non contrariantur, quia sufficit, quod vniuersale verificetur vt in pluribus, nec est necesse vt verificetur in omnibus, per notata *sup. cap.* 1. *de const. q. vn. a.* 7. *num.* 120. Vnde per concessionem generalem non impeditur concedens, vt non possit in particulari casu oppositum disponere manente concessione generali in sui dispositione.

14. Notandum octauo ex hoc textu haberi, quod decretum Papæ ligat etiam ignorantes, etiam si non sit posita clausula *ignoranter contigerit attentari*, vt colligitur etiam *ex cap. prox. sup. & inf. capit. si beneficia, in hoc tit & docent hic* Anch. *not.* 11. Dom. *n.* 8. Franc. *n.* 9. Barbos. *n.* 12. Felin. *in cap. Cæterum n.* 37. *de rescript.* Cæued. *dec.* 12. *n.* 5. *sup. reg.* Lancellot. *de attent.* 2. *p. cap.* 4 *lim.* 27. *à num.* 13. Gonzalez Gloss. 67. *num.* 18. Put. *dec.* 175. *num.* 3. *l.* 1. Caputaquen. *dec.* 249. *num.* 3. *p.* 1. *& dec.* 1. *num.* 2. *part.* 2. Mantic. *dec.* 76. *n.* 4. *&* 5. Rota *dec.* 578. *n.* 3. *par.* 1. *diuers. & alibi millies, & alij innumeri* quos refert Barbos. *claus.* 40. *num.* 7.

15. Et nihilominus duplex casus excipitur in textu in quo decretũ Papæ non afficit ignorantes, seu non irritat actum ignoranter factum. Primus casus est, si decretum sit de incerto. Cuius exemplum dat Gloss. in rescripto, per quod Papa mandat prouideri alicui de beneficio quod primo vacabit in Ciuitate, vel Prouincia. Nec obstat, si dicatur, quod decretum Papæ de quo in textu erat de incerto, quia erat de præbenda primo vacatura. Nam imo decretum huiusmodi fuit de certo, quia fuit de certo canonicatu actu vacante, licet ex consequenti fuerit de præbenda primo vacatura. Incertitudo verò consequentis ad collationem certi Canonicus, non facit, quod decretum sit de incerto, vt notat Franc. *num.* 15. *in fin.* Ad collationem certam Canonicatus facta per Papam, consequitur ius ad præbendam etiam primo vacaturam, sic disponente Pontifice, & sic decretum est de certo beneficio. Alias verò, quod decretum non liget ignorantes, quando est de incerto corpore beneficij, docent hic Dom. *num.* 9. Franc. *num.* 8. Rota *dec.* 56. *l.* 2 *par.* 3. *diuers. & dec.* 423. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* Gabriel. *com. lib.* 6. *conc.* 3. *num.* 14. Nam & vbi dispositio cui adijcitur decretum non est certa, sed dubia, decretum non ligat ignorantes. Rota *decis.* 608. *num.* 13. *p.* 2. *recent.*

16 Secundus casus est quando decretum interponitur super eo, quod pendet ex alieno arbitrio, vel voluntate alicuius habentis potestatem acquirendi, nam tunc decretum non ligat ignorantes, nisi adiiciatur certum tempus ad acceptandum, vt *in cit. Clem.* 1. *de concess. præbend.* Arbitratur verò Archid. hic, & concordat Gloss. *in d. Clem. v. intra mensem, &* Franc. *hic* n. 8. quod re integra, impetrans etiam post mensem possit acceptare; quia restrictio illa *intra mensem*, vel similis ponitur ad eius fauorem, vnde contra illum non debet retorqueri.

17. Notandum nono, & ponderanda sunt verba illa, *Per illud etiam expressisse videmur, ne alius posset conferre*, Ex his enim habetur, quod decretum Papæ inducit priuationem potestatis in eo, super quo emanauit, & ideo non est mirum si ligat ignorantes Dom. *num.* 10. Franc. *num.* 9. Habet enim Papę decretum vim, & officium, vt adimat potestatem habendi actus validos, & propterea inficit, & irritat omnia, quæ in contrarium fiunt, ac omnes Iuris effectus tollit, ita vt actu nec aliquod Iuris fomentum habeant. *capit. si eo tempore, sup. de elect. in hoc lib.* Caffad. *dec.* 1. *num.* 7. *de restit. spol.* Anton. Gabriel. *lib.* 6. *tit. de clausulis concl.* 3. *num.* 56. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 67. *num.* 12. Et ita vt decretum hoc habeat oculos retro, & operetur nullitatem ab initio. Caffad. *dec.* 12. *num.* 4. 5. *& 6. sup. reg.* Cancell. Gomez. *in reg. de annal. q.* 5. *ad fin.* Achil. de Franc. *dec.* 385. Rota *dec.* 24. *n.* 5. *p.* 2. *diuers*

18. Et propterea Rota *dec.* 3. *de off. legati, & dec.* 29. *de Præb. in nou.* Ex hoc textu deducit, Nuncium, seu etiam Legatum à latere ex vi concessionis generalis, per quam habet vt possit beneficia qualitercunque vacantia, & indebitè occupata conferre, non per hoc posse conferre beneficia generaliter, aut specialiter reseruata.

19. Notandum decimo, quod quando Dominus reuocauit mandatum acta ex vi illius non valent etiam Procuratore reuocationem ignorante. Quod quidem cum non sit semper verum, vt in Procuratore ad lites explicatum est *sup. cap. Quamuis* 2. *de Proc. num.* 8. *in hoc lib.* Est tamen verum, vt ex hoc textu habetur, & aduertit Anchar. *not.* 12. *&* Franc. *num.* 12. Dom. *num.* 10. quando quis cum tali procuratore ignoranter reuocato tractat, & contrahit non de damno vitando, sed de lucro captando. Et mandatum de eo quod concernit lucri acquisitionem potest reuo-

reuocari etiam mandatario ignorante, nec est necesse, quod reuocatio perueniat ad notitiam mandatarij, nec etiam quod res sit integra, sed post reuocationem non potest aliquod ius in alium etiam ignorantem, super re reuocata transferri, vt dicitur in textu. Et quia tractatus de beneficio obtinendo est tractatus de lucro captando. Anchar. *not.* 12. Dom. *num.* 9. Franc. *nu.* 11. Barb. *num.* 13. Tiraquell. *de retract. leg.* §. 1. Gloss. 10. *num.* 176. Flam. *de resig. l.* 4. *q.* 9. *num.* 46. Ideo mandatum de conferendis beneficiis potest ignorante mandatario reuocari, nec est necesse quod notitia reuocationis perueniat ad notitiam illius, sed tenet reuocatio, & collatio post reuocationem facta est nulla. Et sic sicut in matrimonio carnali mandatum ad contrahendum validè reuocatur mandatario ignorante, & matrimonium contractum per similem Procuratorem est nullum. *cap. fin. sup. de Proc. in hoc lib.* Ita hoc idem verificatur in matrimonio spirituali, in mandato, seu concessione prouidendi alicui de beneficio. Sic etiam morte domini reuocatur mandatum, vt hic notat Franc. *num.* 13. & Anch. *not. vlt.*

20. Nec obstat si dicatur, quod dum reuocatur mandatum, seu potestas conferendi beneficium, fit præiudicium ei, cui fuerat concessa. Quia, & imò hæc est cessatio lucri quodam modo, cum sit cessatio gratiæ de iure non debitæ, vnde non est præiudicium considerabile. Et præterea vbi hæc facultas reuocatur in particulari casu, huiusmodi reuocationis effectus deriuat in priuationem lucri eius, qui ab Episcopo, vel Legato obtinuerat beneficium, & sic est de lucro captando.

21. Notandum vndecimo proprium esse Pontificis conferre beneficia sub conditione, si vacant per Gloss. *in cap. si gratiosè, sup. de rescrip. in hoc lib.* Dom. *hic num.* 3. Franc. *num.* 2.

22. Notandum 12. circa illa verba *tibi duximus reseruandum*, ineptè loqui executores dicentes, si quæ præbenda vacat, eam tibi confero, & te inuestio. Sed debent dicere tibi reseruo. Nam alias si executor dicat tale beneficium vacans tibi confero, si tibi de iure debetur, si non debetur, nulla est collatio. Franc. *n.* 2.

23. Notandum 13. non esse necesse, quod executor Apostol. conferens præbendam alicui, quę prius alteri fuit male collata, expressè casset illam malam collationem, sed valet collatio facta ei, cui debetur, licet mala præcedens collatio non cassetur Dom. *n.* 4. Franc. *n.* 4.

24. Notandum 14. ibi, *de opportuno remedio*, quod valet libellus, si narrato facto ponatur petitio generalis, & dicatur peto prouideri de opportuno remedio, seu peto mihi iustitiam administrari, seu etiam peto rem, quam contra iustitiam detines, seu peto rem debito fine decidi, seu peto pro me ferri sententiam. Et imò procederet libellus, quando in eo ponerentur verba deprecatiua, vt si dicatur Deprecor vt mihi talem condemnetis. De his vide Anchar. *notab.* 5. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 5. Innoc. Io: And. & DD. *in capit. Cum dilectus de ord. cognit.* Bald. *in l. fin. C. de an. ex.* & *Aug. in l.* 2. §. *certa ff. de exc.*

25. Notandum 15. circa verbum *nos*, quod vbi Papa aliquando confert Canonicatum actu vacans, & reseruat præbendam primo vacaturam, & apponit decretum irritans, tria sunt quæ afficiunt beneficium, scilicet collatio, reseruatio, & decretum Anchar. *not.* 3. Franc. *num.* 3. *de quib. vide capit. Tibi qui, sup. de rescript. in hoc lib.* & *cap. si beneficia infr. in in hoc tit.*

26 Notandum 16. circa dictionem, *ex tunc* quod retrotrahitur ad diem collationis, sicut & dictio *ex nunc*. Cum non sit differentia si dicatur *ex nunc*, vel *ex tunc* Archid. Io: And: *in princ.* Anchar. *not.* 3. Dom. *num* 13. Franc. *num.* 3. Videantur Innoc. & Hostien. *in cap. Preterea*, & 2. *de appellat.* Et Gloss. *in v. Ex nunc. in Clem.* 1. *de concess. præben.*

27. Notandum 16. ibi *mentione*, & à contrario sensu collige, quod vbi est necessaria mentio expressa alicuius, non sufficit mentio generalis Clem. *Si Apostolicæ*, *de off. Ord.* Anchar. *not.* 10. Lap. *n.* 1. Dom. *n.* 7.

28. Notandum 17. ibi *quia foret absurdum*, optimè valere argumentum ex sequela absurditatis, vt hic notant Anchar. *not.* 9. Dom. *num.* 7. & Barb. *num.* 16. Euerard. *in topicis legalib. loco* 8. Surd. *cons.* 116. *num.* 45. Seraph. *de priuil. iuram. priu.* 30. *num.* 12. Flam. *de resig. consid. q.* 26. *num.* 20. Sicut etiam valere argumentum à simili, seu à similibus *legalib. ex cap. Auctoritate Martini inf. de concess. præbend.* & *ex hoc text.* aduertit Dom. *num.* 11.

29. Notandum 18. ibi *sanctiones*, quod textus per legitimas sanctiones intelligit leges Ciuiles secundum Archid. *n.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Casus determinatus in textu.*
2 *Iura fiunt de his, quæ sæpè accidunt.*
3 *Decisio textus habet locum etiam si solum secundo collatus fuisset Canonicatus, & pro primo datum mandatum de prouidendo de Canonicatu.*
4 *Pontificis est dubia iuris declarare.*
Decretalis ista non continet ius nouum. 4.
5 *Præbenda triplici modo vacat.*
6 *Decretalis intelligitur de officio perpetuo, & spirituali.*
Quando officium intelligi debeat de spirituali, vel temporali.
7 *Antecedentia minuunt significationem posteriorum.*
Cum plura per copulam, & coniunguntur debet intelligi vt vniformiter illa determinet 7.
Oracula viuæ vocis in materia indulgentiarum non sunt reuocata. 7.
8 *Prior in tempore præfertur etiam si gratia secundi sit vberior.*
9 *Gratia secundo facta dicitur fieri sine primi præiudicio.*
10 *Vacante præbenda annexa Dignitati præfertur secundus pro quo scriptum est de Dignitate.*
11 *Vacante dignitate, cum præbenda, qui hanc obtinet amittit præbendam prius habitam.*
12 *Si pro aliquo scriptum est vt ei prouideatur de Dignitate, & præbenda, vel cum præbenda si alterum ex vi vacet, potest ab illo peti.*
13 *In his, quæ non sunt accessoria tantum valet dictio copulatiua, quam connectiua.*

14 *Di-*

13 *Dictiones, &, & cum diuersimodè coniunguntur.*

14 *Si scribitur vt detur Canonicatus cum præbenda non potest dari Canonicatus si non vacat præbenda, secus si scribitur vt detur Dignitas cum præbenda.*

15 *In annexis si scribitur cum dictione. Cum si principalis dispositio est nulla, est etiam nulla dispositio annexi.*

Cap. Quia sæpè XV.

1. CAsus huius textus est talis Canonicatus alicuius Ecclesiæ successiuè fuit collatus duobus, & Papa mandauit primò de præbenda, secundò verò de præbenda, & Dignitate, Personatu, vel officio, cum se facultas obtulerit prouideri. Vacauit autem præbenda cum Dignitate, vel Personatu, vel officio. Fuit verò dubitatum apud Canonistas antiquos, in hoc casu, quis de iure debeat præferri. Pontifex respondet præferri debere primum si vacans præbenda non est annexa Dignitati, vel Personatui, vel officio: secus si est annexa.

2. Dubitationem vero hanc sæpe contigisse asseritur. Et litem fuisse inter Innocent. & Compostell. ex vna parte, & Hostien. ex alia. Pontificem verò reprobasse opinionem. Innoc. & Compost. *vult.* Gloss. Sed Innoc. *bene sensisse in capit. statuimus de maior. & obed. & textum hunc contr.* Host. approbare sententiam Innocentij tradunt hic Dom. *n.* 5. & Franc. *n.* 3. Hoc notandum nobis ex Dominico *n* 1. Quod Pontifex disponit super eo, quod sæpè contingebat, quia iura fiunt de his, quæ sæpe accidunt Gloss. *in cap. literas, de despons. impub. in princ.*

3. Loquitur autem textus in casu, in quo vtrique partium Canonicatus fuerat collatus, & dictum mandatum de præbenda vacatura. Sed idem esse dicendum si secundò tantum collatus fuisset Canonicatus, & prius mandatum fuisset de prouidendo de Canonicatu, & præbenda priori, docent hic post Archid. & Io: And. Anchar. *not.* 2. Dom. & Franc. *n.* 1. Nam eo modo præfertur is cui prius datum fuit mandatum de prouidendo, ac si vtrique Canonicatus fuisset collatus. Nam non fit vis in collatione, sed in proprietate datæ. Ad quod facit *cap. Tibi qui, & capit. penult. sup. de rescript. in hoc lib.* Et idem tenet Gloss. Mag. *in cap. Si soli, inf. de concess. præbend.*

4. Supposita igitur collatione Canonicatus facta duobus, cum mandato de prouidendo illis de præbenda vacatura, cum dubium esset quis eorum esset præferendus, Pontifex decernit, & declarat quid agendum. Vnde habemus Decretalem hanc non continere ius nouum, sed antiquum declaratum. Et simul colligimus Pontificis esse dubia iuris declarare. Dominicus *num.* 2.

5. Aduertit verò Gloss. *in v. vacat*, quod præbenda nedum vacat per mortem, sed etiam per promotionem eius, qui habebat dignitatem, & per renunciationem. Et de renunciatione idẽ aduertit Barbos. *num.* 4. *post* Auend. *l.* 45. Tauri Gloss. 2. *num.* 4. Gutier. *pract. l.* 3. *q.* 71. *num* 3. Azeued. *l.* 11. *num.* 1. *tit.* 3. *l.* 7. *noua recopil. Vide sup. capit. susceptum.* 6. *num.* 32. *de rescript. in hoc lib.*

6. Sic verò ad fauorem duorum rescriptum fuit, quod pro priori rescriptum est de sola præbenda, ad fauorem verò secundi scriptum est de de Dignitate, vel Personatu, vel officio. Vnde secundo vberior concessa est gratia, & amplior. Hic verò officium intelligitur de officio perpetuo, vt notat Gloss. & intelligi debet de officio spirituali, quod solis Clericis competit, non verò de officio cuius Laicus sit capax, & possit per Laicum geri. Quod esse de mente Curiæ ait Io: And. & post illum Dom. *n.* 6. & Franc. *n.* 4. Et pro rescriptorum intelligentia optima est doctrina Imolę, vt si fiat mentio de officio simpliciter, intelligatur de spirituali si scribitur pro Clerico, & de temporali si scribitur pro Laico. Sed si fiat mentio de officio non aliquo adiuncto, tunc præcedentia attendi debeant, vt si præcedat aliquod spirituale, siue adiungatur dictio alijs, quę refert similia, siue copulatiua, &, siue disiunctiuè vel semper intelligatur de officio spirituali, quia ratione antecedentium quodlibet connexum debet intelligi de Ecclesiastico. Sed si præcedat temporale, intelligi debeat de temporali.

7. Horum verò occasione notat Anchar. *in fin.* quod in scripturis præcedentia verba determinant, & minuunt significationem subsequentium, vt secundum naturam in præcedentibus comprehensorum intelligantur. *vt l. fin.* §. *Cui dulcia, ff. de vino, trit. & oleo Legat.* Item aduertit, quod cum plura per copulam coniunguntur, id debet intelligi, vt vniformiter illa determinet etiam si sint diuersa, *vt l. Iam hoc iure ff. de vulg. & pupill. & l. Quamuis. ff. de imput. & alij subsist.* Hæc verò faciunt ad illam quæstionem. An in reuocatione viuæ vocis oraculorum sint comprehensæ indulgentiæ viuæ vocis Oraculo concessæ. Dicendum est enim non comprehendi, quia verba illa vniuersalia *gratias, & concessiones* limitantur, & minuuntur per præcedentia, scilicet, *indulta, priuilegia, facultates* sub quibus indulgentiæ non comprehenduntur, sed sunt gratiæ alterius naturæ, & qualitatis ab illis.

8. Licet igitur ille pro quo secundo rescriptum fuit sit dignior, & ad vberiorem gratiam promouendus, nihilominus respectu præbendæ simpliciter ei præferri debet ille pro quo prius fuit rescriptum. Et sic verum est, quod priori in tempore præferri debet secundo etiam si gratia secundi sit vberior. *Cap. Quamuis, & capit. Eum cui in hoc tit.* Innoc. *in d. cap. statuimus,* Anchar. *hic not* 2. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 1. Barbosa *n.* 2. Quamuis in terminis *cap. exiqui sup. in hoc tit.* si posterioris dispar sit, & maior causa, ipse præferri debeat. Sicut in paritate datæ præferri deberet, vt dictum est *sup. cap. penul. de rescript. in hoc lib.*

9. Ratio verò est, quia nisi Pontifex id exprimat, per secundum rescriptum, non præiudicatur iuri prioris etiam si ius prioris sit ius ad rem vt dicitur in textu. Gratia enim secundò facta intelligitur fieri sine alicuius iuris præiudicio *cap. quamuis sup. de rescript. in hoc lib.* Dom. *num.*

num. 3. Franc. num. 2. Barbos. num. 12.

10. Et nihilominus si præbenda vacans sit annexa Dignitati, vel Personatui, vel officio, eam non potest petere, & obtinere qui in hoc casu est prior in tempore, quia per eo non est rescriptum, vt prouideatur nec prouideri potest Dignitate, Personatu, & officio, & ex consequenti nec de præbenda illis annexa, quia, qui non potest prouideri de principali, nec potest de prouideri de illi annexo, Nam qui habet vnum connexorum debet etiam habere reliquum, *cap. translato, de constit. cap. super eo, sup. in hoc tit.* Gloss. *in v. annexa* Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 3. Barb. *n.* 2.

11. Habetur quoque ex hoc textu, quod de iure antiquo idem poterat in eadem Ecclesia habere simul Canonicatum, & Dignitatem cum præbenda, quod modo ex Concil. Tridentin. *sess.3.c.4.& sess.24.c.17.* est prohibitum. Et tamen etiam de iure antiquo, si is qui promoueri debet de Dignitate, & præbenda habet aliam præbendam in eadem Ecclesia, tamen sic poterit obtinere Dignitatem cum præbenda vacantē, quod tamen vacabit prebenda prius habita, per Clem. *fin. inf. eod tit.* Et sic tunc in nostro casu, ille pro quo primo rescriptum fuit, poterit hanc vacantem præbendam petere, & vt sibi debitam obtinere. Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 3. Barbos. *num.* 2.

12. Sed numquid secundus pro quo rescriptum fuit, vt sibi prouideri possit de Dignitate, & præbenda illi annexa, ex vi talis rescripti potest petere Dignitatem tantum, vel præbendam tantum, si vacet Dignitas sine præbenda, vel præbenda sine dignitate? Affirmant Io: Andr. Anchar. *notab.* 4. Franc. *num.* 3. Barbos. *num.* 2. Etiam nedum si scribatur copulatiuè, sed etiam si scribatur coniunctiuè, & dicatur aliquem promouendum ad dignitatem cum præbenda: Si tamen vacet sola præbenda, & sit alius pro quo prius scriptum fuit illi præbenda debebitur, iuxta relationem huius textus.

13. Ratio præfatę resolutionis est, quia in his, quę non sunt accessoria, & adiacentia, tantum operatur copulatiua. Et quantum coniunctiua *Cum* vnde non refert si dicatur, & Dignitate, & prębenda, & de Dignitate cum præbenda, cùm æquè principaliter coniungat dictio *Cum* sicut dictio *Et*. Sed in illis quæ se habent accessoriè discrimen est, quia dictio *Et* coniungit ęquè principaliter, sed dictio *Cum* coniungit accessoriè *vt l. 1. & l. si cui, ff. de fundo instructo, vt præter citatos* DD. tradunt Iason. *in l. si quis* Ancillas. *num.* 1. *ff. de leg. primo.* Bertazol. *de clausul. instrum. clauf.* 26. Gloss. 4. *n.* 1. Cast. *cons.* 377. *num.* 2. *p.* 1. Alex. *cons.* 193. *num.* 5. *l.* 2. Tusc. *l.D. conc.* 257. *n.* 4.

14. Ex quo post Anchar. deducit Franc. quod si mandetur dari alicui Canonicatus cum præbenda, non poterit dari Canonicatus nisi vacet prębenda, quæ accessoriè venit. Et hoc propter connexionem, quę est inter Canonicatum, & præbendam. Secus verò si dicatur Canonicatus, & præbenda. Quia autem Dignitatis, & præbendæ natura non est, quod illorum vnum accedat alteri, sicut est de natura Canonicatus, & præbendę, ideo si mandetur conferri Dignitas cum prębenda poterit illorum duorum conferri, quod vacauerit primo.

15. Ex Dom. autē *cons.* 32. *add.* Barb. *dict.* 75. *n.* 9. Quod in annexis vbi disponitur cū dictione *Cum*, si principalis dispositio sit nulla, sit etiam nulla dispositio copulata cum dictione *Cum* tanquam accessoria.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum prouideri de quocumque beneficio non includit beneficium curatum, nisi exprimatur.* 1, 7 & 8.
2 *Cura iurisdictionalis, & fori interioris.*
3 *Cura fori intentionis quæ sit.*
4 *Cura iurisdictionalis genericè, sed tamen propriè est cura animarum.*
Non omnis larga denominatio est impropria.
5 *Omnis Ecclesia curata est Parochialis.* 6.
Ecclesia deputata ab Episcopo pro administratione Sacramentorum intra certos fines est Parochialis. 5.
6 *Non omne beneficium curatum est Ecclesia, vel Ecclesia parochialis, sed est beneficium in Ecclesia.*
In Ecclesia non parochiali potest dari gratiosa concessio administrationis Sacramentorum. 6.
8 *Regulariter sub nomine beneficij non venit curatum.*
9 *Literæ subreptitiæ si non est expressum quod beneficium sit curatum.*
10 *Sub nomine beneficij simpliciter non clauditur curatum: nec sub nomine Dignitatis Dignitas collegialis: nec sub nomine Dignitatis collegialis Parochialis non annexa, sed æquè principaliter vnita.*
In annexis debet, & sufficit fieri mentio de principali. 10.
11 *Si literæ sint datæ motu proprio sub nomine beneficij venire curatum, dicunt aliqui.*
Per mandatum de prouidendo non fit considerabile præiudicium Ordinario. 11.
Motus proprius licet non ampliet gratiam, facit vt verba accipiantur in lata significatione.
12 *Mandatum de prouidendo datum motu proprio non se extendit ad curata non expressa.*
Motus proprius non extendit gratiam ad casus, in quibus ex speciali ratione necessaria est specialis mentio.
13 *Motus proprius non tollit inhabilitatem subiecti ignoratam.*
14 *Motus proprius non facit quod priuisio beneficij se extendat ad eius qualitatem non expressam.*
15 *Verba ex tacita intentione loquentis restringuntur. Sed de iure intentio rescribentis non nisi ex verbis, & regulis iuris, non ex diuinatione colligi debet.*

Cap.

Cap. Cum in illis XVI.

1. Quatuor regulas continet præsens decretalis, in quantum prima decernitur, quod dum Papa mandat prouideri de Ecclesijs, Personatibus, Dignitatibus, vel aliis beneficiis quibuscumque non habita mentione de cura animarum, vt talis mandati non potest alicui prouideri de beneficio curato. Quia ad beneficium curatum maior idoneitas est necessaria.

2. Hic autem primo aduertendum curam animarum distingui in iurisdictionalem, & fori pœnitentialis Gloss. *in Clem. execrabilis v. Animarum, cura de Praben.* Panorm. *in capit. Dudum de elect. num.* 8. Innoc. *in cap. Non satis. num.* 2. *& ibi* Butrius *n.*8. Panorm. *n.*2. *de off.* Arch. Card. *cons.* 48. *il.* 2. *num.* 7. Gon. *in reg.* 8. Cancell. Gloss. 6. *num.* 60. Cura verò iurisdictionalis est cura fori externi, & contentiosi respiciens tamen animæ salutem, & est potestas recipiendi, & eijciendi extra Ecclesiam, visitandi, corrigendi, & puniendi excessus per censuras, & pœnas, vt citati DD. tradunt. Propterea Prælatura quæ habet iurisdictionalem hanc curam, dicitur habere curam animarum. Innoc. *in cap. Dudum num.* 11. *de elect.* Panorm. ibid *n.* 8. *& in d. cap Cum satis* Innoc. *num.* 2. Panorm. *n.* 2. Card. *d. cons.* 48. *num.* 1. Staphil. *de qualitate, & stat. benef* §. *Circa secundum num.* 1. Rota *dec.* 52. *num.* 3. *de præben.* Lotter. *de re benef. lib. p. quæst* 20. *num.* 28.

3. Cum verò fori pœnitentialis est potestas ligandi, & soluendi in foro pœnitentiali, & alia Sacramenta administrandi. Dec. *in cap. Ad aures num.* 17. *de rescript.* Mandos. *concil.* 20. *num.* 6. Mascard. *de probat. concl. num.* 469. *num.* 2 Rota *in* Conchin. *Archipresbyteratus* 28. *Ianuarij* 1594. *coram* l'enam Gonzal. *in reg.* 8. Cancell. Gloss. 6. *num.* 63.

4. Iurisdictionalē autem curam impropriè dici curam animarum vo'uit Gonzal. *vbi sup. n.* 61. Sed oppositum tenet Loter *de re benef. lib. p. q.* 20. *num.* 24. & Fagnan. *capit. In Ecclesijs de Cappell. Monac. num.* 3. *per textus euidentes in cap. Dudum il* 2. *de elect. & cap. super eo, sup. in hoc tit. & in extrauag. Execrabilis* §. *quantum autem in fin.* Et ratio est, quia iurisdictio spiritualis salutem animæ habet pro obiecto formali, & fine, Ad hunc enim finem Petro, & successoribus eius datæ sunt claues, quæ dictæ sunt claues regni Cœlorum, quia intentum huius iurisdictionis sic Cœ'um aperire dignis, & claudere indignis. Vnde etiam est, quod instrumentum præcipuū spiritualis iurisdictionis est censura, quæ non est pœna corporis, sed medicina animæ *capit.* 1. *de sent. excom. inf. in hoc lib.* Nec obstat, quod Doctores dicant Curam iurisdictionalem esse curam animarum largē, Innoc. Io: And. & Butr. *d. cap. Dudum*, quia non omnis larga denominatio est impropria. Nam denominatio generica est larga non tamen impropria, & Panorm. *d. cap. Dudum num.* 7. Solum dicit, quod cura iurisdictionalis non est ita propriè cura animarū, quia sine dubio cura fori pœnitentialis magis propriè est cura animarum, cum tamen vtraque propriè, & simpliciter cura animarum dici debeat, & talis dicatur in textibus citatis.

5. Vtile etiam ad textus intelligentiam est videre an loquendo de cura fori pœnitentialis conuertantur Ecclesia curata, & Parochialis. Nam non conuerti, sed dari Ecclesiam curatam, quæ nō sit parochialis voluerunt Rota *dec.* 52. *n.* 37. *part.* 2. *diuers. post* Io: And. *in capit. super eo, sup. in hoc tit. &* Rebuff. *in concordato tit. de collat.* §. *statuimus il* 2. *in v. Parochiales, & in forma* Mand. Apost. *in v. Parochialis Ecclesialis Ecclesia*, quos etiam refert, & sequitur Gonzalez. *d.* Gloss. 6. *num.* 92. Sed Lotter. *de re benef. lib.* 1 *q.* 10. *n.* 5. Existimat non esse differentiam inter Ecclesiam curatam, & Parochialem. Nam exemplum quod refert Gonzalez de Ecclesia rurali, ad quam populus de nouo accedat, non vrget. Nam si tali Ecclesiæ præfectus fuerit Presbyter ab Episcopo cum constitutione certæ plebis per suos limites distinctæ, illa Ecclesia est Parochialis. Nam tunc ex hoc inducta erit necessitas administrationis Sacramentorum in illa Ecclesia, actiuè respectu Presbyteri, & passiuè respectu plebis intra limites designatos degentis, ex quo illa Territorii assignatio confert iurisdictionem, Rota *dec.* 57 *nu.* 9. *par.* 2. *diuers.* Gonzal. *d.* Gloss. 6. *n.* 36.

6. Sed dicendum est beneficium curatum in plus se habere, quam Ecclesiam Parochialem, ex eo quod Beneficium curatum est nomen genericum, quod non conuertitur cum Parochiali, quæ est huius generis species, quia beneficium curatum comprehendit sub se non tantum Ecclesias Parochiales, sed etiam Dignitates, & alia beneficia, quibus cura animarum incumbit, vt Decanatum Archidiaconatum &c. de quibus *cap. Cum in cunctis* §. *Inferiora; de electi.* Et amplius comprehendit beneficia habentia solam iurisdictionem spiritualem in foro contentioso. Sed nihilominus dicitur, quod omnis Ecclesia curata est Parochialis, & è contra. Alia enim beneficia curata non veniunt sub nomine Ecclesiæ, sed sunt beneficia in Ecclesia, non verò sunt Ecclesiæ, vel beneficia Ecclesiæ, Parochialis verò est Ecclesia, vt declarat Fagnan. *cap. Cum in cunctis.* §. *inferiora num.* 6. Econtra verò omnis Ecclesia curata, vt probat Lotter. est simul Parochialis. Nam alias si Episcopus simpliciter approbet Presbyterum ad audiendas confessiones, & administranda Sacramenta in aliqua Ecclesia, illa non dicetur curata, sed in illa dicetur constituta gratiosa quædam ordinatio fauore animarum, & Presbyter talis non dicetur Curatus, sed simplex minister illius à quo talem potestatem consequutus fuit. Imol. *in Clem. Dudum, num.* 32. *de sepult.* Ferret. *cons.* 255. *num.* 11. Rota *in vna Capuana Rectoria* 22. *Aprilis* 1612. *coram Cardinali Sacrato.*

7. His præmissis accedamus ad explicationem textus, cuius est hæc prima regula. Mandatum prouideri de Ecclesijs, Personatibus, Dignitatibus, vel alijs beneficijs quibuscumque non se extendit ad beneficia curata, nisi curæ animarum fiat expressa mentio. Ita Gloss. *in v. prouideri* Anchar. *nu.* 3. Dom. *nu.* 1. *&* 2. Franch. *num* 4. Barb. *num* 4. Panorm. *cap. vlt. nu.* 3. *eod. tit. & in cap. postulasti num.* 2. *de rescript. & ibi.*

Dec.

Dec. *num.* 6. Card. *in Clement. num.* 8. *de suppl. regul. Prælat.*

8. Regulariter enim beneficiorum appellatione non venirent curata, vt per hunc text. tradunt Gigas *de pension. q.* 18. *num.* 9. Corras. *de benefic. par.* 1. *cap.* 5 *num.* 4. Franch March. *decis.* 525. *p.* 1. Petr. Greg. *de benef. cap.* 6. *numer.* 4. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell.* Gloss. 6. *num.* 1.

9. Intelligitur vero regula nedum de mandato de prouidendo de beneficio vacaturo, sed etiam de actu vacante, itaut subreptitiæ censeri debeant literæ, si non sit expresse narratum, quod beneficium sit curatum.

10. Et sic vi literarum Apostolicarum, in quibus mandatur prouideri, vel confertur aliquod beneficium simpliciter, non expresso, quod sit curatum, non potest impetrans prouideri de curato. Et similiter si dicitur, simpliciter de Dignitate, non potest conferri dignitas colleggialis, seu electiua, & vt habetur ex Clem. 1. *eod. tit.* etiam si dicatur dum tamen animarum cura non negligatur. Item si dicatur de dignitate curata, & collegiata, tunc quidem includitur dignitas curata, & collegialis, sed si dicitur tantum de dignitate curata, non poterit conferri collegialis *per tex. in §. sequen.* sed si dicitur de dignitate collegiali tunc si simul est curata, & Parochialis, sed Parochia sit illi annexa accessoriè, tunc non est necesse, quod fiat mentio Parochialis, vt hic tradunt Franc. *nu.* 4. Barb. *num.* 5. & constat ex dictis sup. *cap. super hoc* 6. in hoc tit. *num.* 1. Et in annexis debet hoc seruari, vt habet Franc. quod fiat mentio beneficij principalis, cui aliud est annexum. Et ita si Parochialis esset principalis, & dignitas annexa, mentio fieri deberet Parochialis, & vbi non constet quænam sit principalis, vtriusque mentio fieri debet, cum vna reliquam non includat. Vnde tunc licet sufficiat exprimi, quod sit collegiata, vt includatur cum collegiali, non sufficit tamen vt includatur cum Parochiali, nisi id exprimatur, cum ipsa sit diuersa. Et ideo hæc specifica mentio fieri debet, si dignitas collegiata habeat vnitam Parochialem æquè principaliter, quia tunc vtraque est diuersa, & æque principalis, nec vna continetur in alia, quæ omnia fusius hic habet Franc. *num.* 4. & Anchar. *infr. §. fin. post not.* 6. *& Dom. ibid. num.* 8. Et ideò quod si prouidetur de dignitate principali alicuius Ecclesiæ, quæ etiam Parochialis existat, debeat dici *Plebanatum, seu Præpositatum prædictum, cui cura parochianorum prædictæ Ecclesiæ, quæ etiam Parochialis existit immisset animarum, ac cuius fructusque* notat Pyrrus Corradus in praxi Beneficiaria *lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 48. ita quod nec sufficiet facere mentionem simpliciter de cura animarum.

11. Limitant tamen hoc aliqui, vt regula procedat in mandatis, seu rescriptis odiosis, quæ dantur ad impetrationem alicuius, non vero in illis, quæ dantur motu proprio Pontificis Ita Gloss. *in v. prouideri*, quod & videtur sentire Lap. Nam rescriptum motu proprio datum non est odiosum, & restringendum alias vero sub nomine beneficij in communi in non odiosis veniunt, omnia beneficia etiam curata, etiam dignitates etiam collegiales. Nec obstat si cum Dom. dicatur, quod motus proprius non fert priuilegium tertio; hic vero fit præiudicium ordinario collatori, vt in *cap. super & sup. de off. delegati, & cap. Pastoralis de Beneficijs.* Nam in hoc non datur præiudicium cõsiderabile ordinarij, cui non competit potestas conferendi beneficia, nisi cumulatiuè, & sub conditione, quod Papa ea nobis per se ipsum concederet. Neque obstat, quod motus Proprius non ampliet gratiam, licet tollat subreptionem, quia aliud est ampliare gratiam extendendo eam vltra significationem verborum concessionis, & hoc non facit motus proprius; aliud est nõ restringere gratiã sumendo terminos gratiæ in lata eorum, sed propria significatione, non vero in stricta, & hoc facit clausula motus proprij, qua posita dispositio debet accipi in plenissima significatione, *cap. si pluribus, inf. in hoc tit.*

12. Nihilominus dicendum est, quod etiam si conferantur beneficia motu proprio sub generali concessione non veniant beneficia curata nisi id exprimatur, licet enim in concessione beneficiorum facta motu proprio non habeat locum restricta interpretatio ex præsumpta ambitione impetrantium, ex quo habetur, quod rescripta beneficialia data ad impetrationem alicuius sunt strictè interpretanda, *cap. quamuis* 4. *sup. in hoc tit.* Alia tamen ratio hic militat, nimirum huius Decretalis Statutum fundatum in eo, quod ad Beneficium curæ animarum requiritur specialis identitas, quam motus proprius nec facit adesse, si non adsit, & an adsit, vel desit necesse est prius mature considerare, vnde consideranda est maximè qualitas beneficij curati, ne contingat illud conferri minus idoneo. Licet propterea concessio facta motu proprio plenissime sit intelligenda, hoc limitatur in casibus in iure expressis, in quibus ex speciali quadam ratione statutum est, vt dispositio non valeat nisi facta hac vel illa expressione, sicut statutum est in hoc textu de beneficio curato. Ideo etiam si mandatum de prouidendo, vel literæ collationis beneficij non exprimant qualitatem beneficij curati, illud ex vi talium literarum non potest conferri. Imola hic & Rota *dec.* 111. *seu* 6. *de Præbend in nou.* Panorm. *in cap. ad aures num.* 1. *d. respicit* Gonzal. *Gloss.* 9. *num.* 10. Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 6. *num.* 57.

13. Quod confirmatur, nam clausula motus proprij non tollit inhabilitatem subiecti, ideo nec tollit vitium consistens in facienda subiecti inhabilitate Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 81. *& sequen.* Gabriel *lib.* 6. *tit. de claus. concl.* 2. *nu.* 40. *&* 44. *cum sequent.* Sanchez de Matr. *lib.* 8. *disp.* 21. *num.* 49. Monet. *de commut. vltim. volunt. cap.* 6. *num.* 158. Non idoneus verò ad curata est ad illa inhabilis.

14. Et pariter motus proprius non facit quod prouisio beneficialis se extendat ad qualitatem intrinsecam beneficij non expressam Menoch. *d. casu* 201. *num.* 80. Sanchez *d. disp.* 21. *num.* 51.

15. Declarat igitur Pontifex suæ intentionis non esse concedere beneficium curatum, dum

concedit beneficia, nisi id exprimat. Ex quo deducitur verba dispositionis restringi ex intentione tacita loquentis. Gloss. *in v. intentionis*, Anchar. *num.* 3. Franch. *num.* 2. Ex quo deducit Archid. quod si Papa falso rumore ductus de morte Titij præbendam quam illi dederat alteri conferat, per has secundas literas non sunt reuocatæ primæ. Sed certè licet sit verum quod vbi constat de intentione loquentis, aut scribentis, oratio in sensu intento à loquente accipi debet. Verum intentio loquentis nobis nisi ex verbis eius non innotescit, & alias verba loquentis in propria & consueta significatione accipi debent, nisi aliud obstet. Et ideò in præsenti casu concessio beneficij deberet etiam intelligi de Curato, quod sub nomine beneficij comprehenditur, sed tamen non venit, nisi exprimatur, quia Pontifex declarauit non venire, nisi exprimatur. Ideò non debentur velle diuinare in rimanda intentione legislatoris, sed hæc ex verbis eius adhibitis regulis à iure expressis pro legum interpretatione inuestigari debet, & affirmati.

SVMMARIVM.

16. *Mandatum prouideri de Personatibus, & Dignitatibus ad ordinationem cuiuscumque spectantibus non includit beneficia electiua, si non sunt expressa.*
17. *Quid sit collatio.*
18. *Prouisio propriè seu specificè sumpta est idem quod collatio.*
19. *Præsentatio quid sit.*
20. *Hæc nomina, collatio, institutio, & confirmatio aliquando confunduntur.*
21. *Dispositio specificè sumpta est idem quod ordinatio, & institutio.*
22. *In Beneficialibus sub nomine prouisionis, dispositionis &c. non veniunt beneficia electiua non expressa.*
23. *Mandatum de prouideri de Dignitatibus, & beneficijs curatis non includit electiua.*
24. *Mandatum prouideri simpliciter de beneficijs non claudit electiua.*
Non est verum in materia strictè interpretationis, quod vbi nullus modus exprimitur veniat omnis modus num. 24.
25. *Si non exprimitur quod beneficium est electiuū gratia est nulla.*
26. *Ratio regulæ posita in textu.*
Beneficium electiuum habet specialem qualitatē exprimendam num. 26.
27. *Mandatum Papæ de prouidendo ex se praiudicas Ordinario.*
28. *De omni Beneficio electiuo debet fieri mentio.*
29. *Etiam in motu proprio exprimi debet beneficiū electiuum.*
30. *Scriptor dicitur, qui est deputatus ad scribendum.*
31. *Dictio etiam est ampliatiua.*

Illis vero §. I.

16. De Beneficijs electiuis disponitur in hoc §. & ponitur hæc regula si scribitur & mandatur prouideri a quibus de Personatibus, vel Dignitatibus, etiam si curam habeant animarum, ad collationem, prouisionem, præsentationem, vel dispositionem spectantibus cuiuscumque non potest ex hoc eis prouideri de Prælaturis, Personatibus, vel dignitatibus electiuis.

17. Plures modi prouidendi de beneficijs numerantur quorum prior est collatio. Collatio vero est quædam iuris translatio, quia per collationem transfertur ius beneficij in illum cui confertur: & habet vim electionis & confirmationis simul. Nam electio tribuit ius ad rem, Gloss. *in Clem.* 7. *in ea collatio, vt lit. pend.* sed collatio confert ius in re Innoc. *in c. constitutis el* 2. *de appellat.* Franch. hic *num.* 5. collatio vero in iure dicitur donatio *cap.* 3. *de supplend. negl. Prælat. & cap. Proposuit. de concess. Præbend.* quia licet Superior teneatur prouidere Ecclesiæ de Ministro, liberum tamen illi est supposita æquali identitate in promouendis, beneficium cui voluerit conferre. Propriè tamen collatio non est donatio, non enim donatur, quod iure necessitate datur, Lotter. *de re benef. lib.* 2. *p.* 1. *num.* 6.

18. Prouisio vero accipitur communiter seu in latiori significatione, & propriè, seu specifica. Nam si propriè sumatur idem est, quod collatio, *vt in cap. dudum in princ. sup. in hoc tit. & inf. cap. cui de non. se* Lucio *cum* Io. And. sed prouisio sumitur, etiam communiter, vt comprehendit omnem modum per quem Ecclesiæ prouidetur. Dom *num.* 6. Franch. *nu.* 6. Gloss. *in* Clem. *fin. de elect.*

19. Præsentatio vero pertinet ad Patronum qui etiamsi sit Ecclesiasticus non potest conferre, sed solum præsentare, *cap. fin. de iure patron.* Et sicut in Electione, sic in præsentatione, non acquiritur rotalc ins, sed solum ius ad rem, & requiritur confirmatio, vel institutio facta per alium superiorem, qui vel electionem confirmet, vel præsentatum instituat, vt notat, Lap. *cap. Auaritia, de elect. in hoc lib. & inf. cap.* 1. *de instit.* Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 4.

20. Verum huiusmodi nomina collatio & institutio plerumque confunduntur, vt aduertunt Milis in *v. collatio* Rota *dec.* 27. *n.* 1. *&* 2. *de Praben. in nou.* Gambar *de offic legat. l.* 3. *n.* 127. Loter *d. q.* 1. *n.* 15. Quod idem dicitur de his nominibus confirmatio, & institutio. Gloss. *cap. non tantum in verb. instituere.* 18. *q.* 2.

21. Dispositio vero si propriè, & specificè sumatur idem est, quod ordinatio, & ordinatio idem, quod institutio, & ita sumitur hic secundum Io: Andr. sed tamen dispositio in larga significatione importat genericum modum prouidendi de beneficijs, & est idem, quod prouisio genericè sumpta. In materia tamen odiosa corum significatio restringitur, vt prouisio pro collatione, & dispositio pro ordinatione, seu institutione accipiatur Io. Andr. Dom. *num.* 7. Franch. *num.* 7.

22. Verum non interest qualitercumque in hoc textu verbum prouisio, aut dispositio accipiatur, quia etiam si sumantur in lationi significatione, in qua in materia fauorabili comprehenderent electionem, decernitur in hoc tex-

tu

ftu, quod in litteris beneficialibus datis ad fauorem alicuius sub nomine prouisionis, aut dispositionis electio non veniat.

23. Quamobrem considerari debet, quod textus loquitur in casu magis dubitabili, qualis est in quo scribitur exprimendo beneficia qualificata, qualia sunt Dignitates, & Personatus, & exprimendo modos qualificatos prouidendi, quales sunt collatio, & institutio, quæ supponit quandam quasi electionem factam à Patrono præeligente præ alijs illum, quem præsentat; imo exprimendo modos generales, in quibus posset comprehendi collatio beneficii alias electiui, quales modi sunt prouisio, & dispositio. Et nihilominus omnibus his expressis declarat ex vi literarum huiusmodi expressiones continentium non posse prouideri de beneficio electiuo. Et ex hoc insinuat multo magis hoc procedere si nullo ex præfatis expresso, scribatur aliquos prouideri de beneficio simpliciter.

24. Nec obstat, quod quando in gratia nullus modus vacationis exprimitur, venit omnis modus vacandi, vt voluit aditio ad *dec.* 196. *seu* 11. *de Præ en in nou.* Nam imo oppositum est verum, quia literæ de conferendis beneficijs strictè interpretari debent, *cap. quamuis sup. in hoc tit.* Et ideo in huiusmodi literis sub nomine beneficij simpliciter, non veniunt vel curata, vt dictum est supra in principio *text. num.* 7. 8. sicut nec veniunt alia beneficia, quorum qualitas de iure debet exprimi, & ideo sub nomine beneficij simpliciter prolati, non veniunt beneficia electiua, Franc. *hic num.* 2. Bart. *num.* 6. Felin. *cap. in nostra num.* 25. *de* Gonez. *in reg. de annali q.* 1 *t. nu.* 3. *in fin.* Caputa *quen. decis.* 41. *num.* 3. *p.* 3. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. *gloss.* 19. *num.* 6. Paris. *cons.* 31. *num.* 4. *l.* 4. Menoch. *de arbit. casu* 201. *num.* 48. Flamin. *de resignat. l.* 10. *q.* 2. *num.* 35.

25. Et ideo in impetrationibus debet fieri mentio, si beneficium sit electiuum aliter gratia erit nulla, & subreptitia. Rota *decis.* 40. *de rescript. in antiq. & decis.* 13. *num.* 5. *de Præbend. in antiquioribus Bisignetti, & decis.* 67. *de concess. præ. in antiquis,* Felin. & Menoch. *vbi sup.* Gonzalez *num.* 7.

26. Quaenam vero fuerit ratio, qua Pontifex motus fuit, vt decerneret beneficium electiuum non comprehendi in litteris in quibus prouidetur de beneficio, nisi exprimatur, in textu non exprimitur, sed omissis ijs, quæ hic habent Io. And. Dom. & Franc. *in v. electionem,* dicitur hic non militare solum illam rationem, quam affert Gloss. & quam solà approbant, Franc. *n.* 3. quia scilicet electio importat modum specialem prouidendi Ecclesijs vacantibus, oportet vero exprimere omnes modos. Sed etiam quia vbi beneficia sunt electiua duo specialia concurrunt scilicet, primo ius eligendi specialiter ex iure concessum Collegio, seu capitulo eligentium, & secundo qualitas prouidendi, quia beneficio melius præsumitur prouideri per plures quam per vnum, & ideo Pontifex voluit vt hic modus prouidendi non censeatur exclusus, nisi id exprimatur.

27. Et in hoc est discrimen inter beneficium collatiuum & electiuum. Nam vbi Papa mandat prouideri de beneficio collatiuo, licet præiudicet ordinario collatori aliquo modo, tamen dispositio Papæ ex natura sua præiudicat illi, vnde de hoc non est necesse fieri mentionem. Nec ratione huius præiudicij præcisæ literæ sunt strictæ interpretationis, quia hoc præiudicium est eiuidem rationis respectu omnium beneficiorum, & ideo non est cur ex hac parte dispositio Papæ restingatur, sed dispositio Papæ per se ex natura sua absolutè non præiudicat electioni, nisi id exprimatur, quia electio importat specialem modum prouidendi, cui Papa non vult ferre præiudicium ex dispositione sua generali, nisi expresse id specificet.

28. Intelligitur vero regula textus, nedum de electionibus, in quibus seruanda sit forma *cap. quia propter de elect.* sed de omni electione, vt aduertunt Dom. *num.* 8. & Franc. *nu.* 6. Nam stat beneficium esse proprie electiuum, & tamen in eo non seruari formam *dit. cap.*

29. Sed ex dictis *sup. num.* 12. dicitur regulam textus verificari etiam si Pontifex scribat motu proprio.

30. Ad verbum vero *scribimus,* notatur, quod scriptor, vel qui scribit, dici potest deputatus ad scribendum, etiamsi nondum actu scripserit. Vnde si Papa concedat gratiam alicui sub his terminis, *sibi qui scribit in registro nostro,* verificatur de eo, qui licet nondum actu scripserit, tamen ad scribendum est deputatus, Dom. *num.* 1. Franc. *num.* 1.

31. *In v. etiam* pariter notatur, quod est dictio ampliatiua, & ita sumitur in hoc textu, Archid. Dom. *num.* 1. Franc. *num.* 1.

SVMMARIVM.

32. & 33. *Sub vno modo prouidendi expresso non includitur alius modus.*

33. *In mandato de prouidendo quod non est expressum censetur exclusum.*

34. *In literis beneficialibus non valet argumentū à maiori ad minus.*

35. *Si vero modo expresso additur clausula, & alio quocumque modo, non includitur maior expressis.*

Si dicatur de beneficio spectante ad collationem, & additur clausula & alios &c. includitur institutio, & confirmatio secus è contra num. 35.

36. *Cauendum ne clausula addatur inaniter.*

Præsentatio, & institutio se inuicem excludunt respectu eiusdem personæ secus respectu diuersarum num. 36.

Si dicatur de beneficio spectante ad institutionem alicuius potest illud beneficium conferri etiam si spectet ad alterius præsentationem num. 36.

37. *Si dicatur de beneficio spectante ad præsentationem, aut electionem alicuius potest de eo prouideri etiam si institutio, & confirmatio ad alium pertinent.*

38. *In rescriptis beneficialibus nomen ordinatio non comprehendit omnem modum, sed est idem, quod institutio.*

39. *In rescriptis beneficialibus nomina generica specificè sumi debent: secus in leggibus.*

40. *Facultas conferendi est fauorabilis, & in ea generica nomina genericè sumuntur.*

L 2 41. *Etiam*

41. *Etiam in motu proprio vno modo expresso alij non censentur inclusi,*

Et si detur clausula generalis non per hoc includuntur ea, quæ de iure exigunt expressam mentionem num. 41.

42. *Per cl usulam de beneficio spectante ad præsentationem cuiuscumque non includuntur Patronatus Laici, vel Clerici quoad patrimonium*

Cum autem §. *II.*

32. Hic habetur tertia regula textus, quæ est ista. Ex vi literarum Apostolicarum in quibus mandatur prouideri alicui de beneficio spectante ad collationem alicuius, non potest eidem prouideri. de beneficio spectante ad eiusdem præsentationem, aut institutionem, & è contra, expresso enim vno casuum prædictorum, mandatum, quod est strictè interpretandum non comprehendit alium casum.

33. Itaque quia, vt dictum est supra *n.* 17. distinguuntur inter se si propriè sumatur, collatio, præsentatio, & institutio, & sub nomine collationis non venit institutio, Barb. *nu.* 9. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. *Gloss.* 16. *nu.* 10. ideo in mandatis de prouidendo, vno ex huiusmodi modis expresso, censetur exclusus alius, & sic in istis resceiptis beneficialibus, quod non est expressum censetur exclusum, Anchar. *not.* 5. Dom. *n.* 1. Franc. *n.* 1. Io. And. *sup. in cap. susceptum de rescript. in hoc lib.* vbi idem fuit probatum.

34. Et hoc adeo est verum, vt nec valeat argumentum à maiori ad minus, vel conclusio quod concesso maiore censeatur concessum minus, huiusmodi enim modus arguendi non probat in rescriptis ad beneficia, vel vbi fieri debet stricta interpretatio, vt patet *sup. cap. cui, non in hoc tit.* & post Io. And. *aduernnt* Dom. *nu.* 2. Feanc. *num.* 1.

35. Si vero expresso vno modo adderetur clausula generis, vel alio quocunque modo, seruanda esset regula illa, quod clausula generalis non includit maiora, & grauiora expressis. Et ideo si diceretur de beneficio quod pertinet ad collationem, & addaretur, & alio quocunque modo, includerentur etiam institutio & confirmatio, qui sunt modi minores, quia collatio continet vim electionis, & confirmationis, seu institutionis, & præsentationis, confirmatio vero electionem non includit, sed supponit, & institutio supponit præsentationem. Sed si diceretur de beneficio spectante ad electionem & præsentationem, non includeretur collatio, seu beneficium collatiuum, quia collatio est maior electione, & præsentatione Dom. *num.* 6. Fanc. *num.* 2. Puto tamen in his attendi debere, ne rescriptum Papæ sit inutile, & clausula non ne apposita pro nihilo, & frustra, quia absurdum est imaginari quod Papa velit inaniter rescribere, & sic impetrantem decipere.

36. Sed si præsentatio & institutio distinguuntur, & expressio vnius modi excludit alium, sequitur quod si Papa scribat prouideri alicui de beneficio spectante ad institutionem vnius, non possit executor prouidere de beneficio in quo Episcopus instituit ad præsentationem alterius. Sed respondetur, quod institutio & præsentatio sese excluduut respectu eiusdem personæ, sic enim expresso de beneficio spectante ad præsentationem Petri, non includitur beneficium, quod ad eiusdem institutionem spectat, sed respectu diuersarum personarum hoc non procedit, & impossibile est quod procedat, nisi dicatur Papam frustratoriè, & fraudulenter rescribere, quia cum institutio supponat præsentationem factam ab aliquo, & præsentatio requirat institutionem vt faciendam à superiore, si dum scribitur de beneficio spectante ad institutionem Petri, excluderetur eiusdem beneficij præsentatio, simul excluderetur institutio, quæ non est nisi respectu beneficij præsentati: quod asserere est absurdum, Io. And. *n.* 2. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 3.

37. Sic è contra si scribatur de beneficio spectante ad præsentationem, vel electionem alicuius, poterit de simili beneficia prouideri etiam si institutio, vel confirmatio ad alterum spectet, & tunc arctatur ius confirmantis, & instituentis, quia institutio, & confirmatio sunt accessoriæ præsentationis, & electionis, vnde sequuntur naturam principalis, sed vtriusque dicti in hoc *& sup.* ratio petenda est ex necessaria connexione inter præsentationē, & institutionem, & inter electionem, & confirmationem, & implicat prouideri de beneficio præiudicando electioni, & non præiudicare confirmatori, cum tollatur materia confirmationis, quæ est electio. Et ita idem est de præsentatione & institutione.

38. An vero si scribatur prouideri de beneficio spectante ad ordinationem alicuius, includatur omnis modus, affirmat Dom. *numer.* 4. post Guilel. *in extrauag. Sedes* Io. 22. *in v. ordinationem*, sed merito hoc negat Franc. *n.* 4. quia semper militat ratio, quod in rescriptis beneficialibus stricta debet fieri interpretatio, & sic ordinatio sumitur pro institutione, vt per Gloss. *in ap. post. elect. sup. de concess. præben. &* per Io. And. Dom. *sup.* §. *prox.*

39 Sed debet sempee aduerti quod aliud est loqui de rescriptis datis ad vtilitatem huius, vel illius, qualia sunt rescripta beneficialia, quæ etiam ex parte impetrantium præseferunt ambitionem, & in his habenda est stricta interpretatio, nec verba quæ possunt esse generalia sumi debeat generaliter, si etiam sint propria alicuius speciei, sicut ordinatio propriè sumpta est idem, quod institutio. Aliud est loqui in legibus, quę principaliter dantur ob bonum commune, & in quibus non datur ambitio, nec ratio restringendi, & feruntur in materia fauorabili. In huiusmodi enim legibus nomina communia generalitee intelliguntur. Gonzal. *d. Gloss.* 16. *num* 11.

40. Et sic etiam quia potestas conferendi beneficia datue ad communem vtilitatem, & censetur fauorabilis, ideo supra est probatum quod in illa sub nomine beneficij veniunt omnia beneficia, *cap. sup. in hoc tit.*

41. Sic ergo in hoc casu, etiam si rescriptum sit datum motu proprio vno modo exclusio non censetur inclusus, sed exclusus alius. Si vero apponitur clausula generalis, adhuc atten-

tendi debet, non posse sub clausula generali includi, quæ ex lege requirunt expressam, & specificam mentionem, quam non potest supplere motus proprius, & qualis est intrinseca qualitas beneficij, vt qualitas curati, aut electiui, & supra est probatum.

42. Explicari tamen, & limitari debet regula, vt licet si mandatur prouideri alicui de beneficijs quod pertinet ad institutionem Episcopi, vel alterius, possit illi prouideri de beneficio iurispatronatus Ecclesiastici, non tamen de beneficio patronatus laici, aut Clerici ratione patrimonij, etiam si esset clausula de beneficio spectante ad præsentationem cuiuscunque, *per not. in cap. cum dilectus sup. de iurepatron. & ibi per Host.* Io. And. *hic*, Io. de Lignan. & Franc. *num.* 3, Lap. *in §. sup.*

SVMMARIVM.

44 *Mandatum simpliciter datum & duos includens alterum illorum non ligat, & directum pro vno duos non afficit.*

45 *Ex quo in mandato non dicitur communiter vel diuisim, habetur mentem Papæ non esse dum scribit prouideri de beneficio spectante ad duos, grauare illos diuisim.*

46 *Propositio vniuersalis est copulatiua.*

47 *In beneficijs simultaneæ collationis non intret alternatiua.*

48 *Ex vi mandati de prouidendo de beneficio spectante ad plurium præsentationem, non potest conferri beneficium, quod spectat ad plurium præsentationem diuisim, & in solidum.*

Beneficium non pertinet ad plurium præsentationem, ex eo quod præsentans dependet in hoc à consensu aliorum num. 47.

49 *Et ideo prima pars regulæ non habet locum vbi beneficium spectat ad plures diuisim, & in solidum.*

50 *Ex vi clausulæ de beneficio spectante ad vnum vel alium non potest prouideri de beneficio spectante coniunctim ad vtrumque.*

Rescriptum beneficiale non extenditur ad casus non expressos num. 49.

51 *In beneficialibus non valet argumentum à maiori, vel fortiori.*

Maius est concedere simul maiorem gratiam, & minorem, quam maiorem tantum num. 50.

52 *In beneficijs alternatim spectantibus ad præsentationem plurium potest prouideri de illo, quod hac vice spectat determinate ad vnum.*

53 *Si dicitur de beneficio spectante ad collationem vnius, potest de illo prouideri etiam si requiratur consensus alterius.*

54 *Si dicitur de beneficio spectante ad vnum intelligitur de illo, quod in totum est illius, vel est solum illius.*

Commune mihi est alijs nō & propriè meum n. 53

55 *Si dicitur de beneficio, quod spectat ad collationem Episcopi non intelligitur de spectante ad Episcopum & Capitulum.*

Nominatio directa Capitulo non includit spectantia ad singulos Canonicos num. 54.

Si vero §. III.

43. DE beneficijs, quæ vel ad plurium, vel ad vnius tantum collationem, aut institutionem spectant, regula ista bimembris traditur si mandatur prouideri alicui de beneficio spectante ad collationem, vel præsentationem aliquorum, non adiecto communiter vel diuisim, ex vi talis mandati non potest prouideri de beneficio, quod ad collationem, aut præsentationem tantum illorum spectat. Et è contra si mandatur prouideri alicui de beneficio quod spectat ad collationem vnius, ex vi talis mandati nō potest prouideri de beneficio, quod spectat ad illum simul cum alio.

44. Sic ergo mandatum simpliciter datum & duos includens alterum illorum solum non adstringit, & è contra directum pro vno, duos non afficit, vt summat Dominicus.

45. Ex quo enim Pontifex in huiusmodi mandato respiciente beneficium spectans ad collationem vel præsentationem duorum non adijcit dictiones istas communiter, vel diuisim habetur intentionis suæ non esse grauare alterū illorum diuisim, & in beneficijs, quorum collatio, vel præsentatio diuisim competit non est alicuius propria collatio Gloss. *in v. adiecto*, Dom. *nu.* 1. Franc. *num.* 1. Anchar. *not.* 5.

46. Nam & hoc est proprium propositionis vniuersalis, quod sit copulatiua, & ad eam verificandam necesse est omnes eius partes esse veras, *vt in l. si quis dutenta §. Verum. ff. de reb. dubijs, & in lib. si quis stipulatus fuerit decem ff. de verb. obligat.* quando ergo dicitur, mandatur prouideri de beneficio spectante ad collationem aliquorum, hæc oratio saltem simpliciter est copulatiua, & vt sit vera beneficium debet pertinere ad collationem alterius copulatiue Io. Mon. & Dom. *nu.* 5. Franc. *num.* 1.

47. Hinc est quod in beneficijs simultaneæ collationis non intrat alternatiua, Barb. *nu.* 15. Cardin. Caual. *decis.* 359. *num.* 7. & 15. & *dec.* 399. *num.* 1. Quo tamen in quo sensu accipi debeat, late explicat Gonz. *ad reg* 8. Cancell. *Gloss.* 45. *num.* 1. & *seqq.*

48. In proposito autem regulæ huius textus, non interest an collatio, vel præsentatio pertineat ad plures simul, vel successiue, dum tamen pertineat ad plures vt voluit Io And. *n.* 2. Vnde si contingeret, quod Plebanus haberet ius præsentandi Abbati, & Abbas Episcopo, ex vi mandati prouidendi de beneficio spectante ad præsentationem plurium posset executor prouidere de tali beneficio, quia sufficit quod præsentatio spectet ad plures, & non ad alterum tantum. Sed hoc meritò non placet Franc. *nu.* 4. Nam vel intelligimus in præfato casu, quod Plebanus non sit propriè præsentator, sed solum quod habeat ius, vt Abbas sine eius consensu, non presentet, vel quod Plebanus habeat propriè ius præsentandi, Io. And. primum intelligit, & vult quod solus Abbas sit, qui proprie presentat. Sed hoc dato deficit assertio eiusdem ex eiusdem principio. Nam vt ipse fatetur, beneficium non dicitur pertinere ad presentationem plurium, si vnius solius sit presentare, licet alterius, vel aliorum sit præbere consensum. In hoc enim casu vnus solus est qui presentat, licet ille sine alterius consensu præsentaudum eligere, aut præsentare non possit Et sic in hoc casu vnus solus, scilicet Abbas

gra-

grauaretur ex vi mādati dati de beneficio spectā te ad plurium præsentationem, quod non est intentionis Papæ, sed si vterque habet ius præsentandi propriè, tunc præsentatio conuenit singulis illorum & de per se, & non coniunctim, sed diuisim, & singulis in solidum, igitur ex vi præfati mandati non posset de tali beneficio prouideri, quia Papa sic mandando voluit grauare communiter, & non quemlibet in sua totali potestate.

48. Quamobrem tunc solum habet locum prima pars regulæ, quando collatio, seu præsentatio pertinet ad plures coniunctim, seu communiter, non vero diuisim, & in solidum cuilibet. Nam si pertinet diuisim & cuilibet in solidum, locum habebit secunda pars, & tunc opus erit, quod in literis Papæ vtriusque sita mentio, vt Francus vult.

49. Sicut si mandatū de prouidendo concipiatur diuisim, dicendo ad suam, vel alterius collationem, tunc habet locum prima pars regulæ, & ex vi talis mandati non potest prouideri de beneficio, quod coniunctim pertineat ad plures, Anchar. *post princ.* Dom. *num.*4. Franc. *num.*3. *& per te. 1. in cap. fin. in alios tit.* Anchar. *num.*2. Franc. *num.*3. mandatum enim de prouidendo non extenditur ad casus non expressos, sed in specifica forma debet obseruari, *cap. de non sacerdotali inf. in hoc tit.* Rota *dec.* 14. *de præbend. in nou.* Gomez *de expectat. num.* 49. Staphil. *de lib. gratiæ tit. de modo, & forma impetr.* 2. Hoird. *de incompat. benef. p.* 1. *cap.* 14. *nu.* 61. In secunda autem parte regulæ, non est expressus casus beneficij spectantis coniunctim ad plures. Sed & facit, quod natura alternatiuæ ad differentiam copulatiuæ est, quod disiunctiua verificatur in vno tantum, *cap. inter cæt. de rescr.* Roland. *consl.* 58. *num* 4. Cephal. *consl.* 134. *nu.* 1. *l.* 1. sic igitur si ex vi mandati disiunctiuè concepti posset conferri beneficium spectans coniunctim ad plures nulla esset differentia inter copulatinam & disiunctiuam.

50. Nec obstant, quæ affert Barbosa *nu.* 18. sentiens oppositum: non quidem valet arguere à fortiori, & dicere, quod si Papa ex vi talis mādati vult grauare quemlibet illorum in solidum à fortiori vult grauare vtrumque simul *ex cap. in toto, & cap. plus semp. inf. de reg. iur.* Nam vt dictum est *num.* 34. huiusmodi argumentum à maiori, ve fortiori non valet in materia beneficiali vbi interpretatio stricta est necessaria. Imò in his falsum est, quod argumentum procedat à fo rtiori, vel maiori, nam cum maius sit concedere maiorem gratiam, & minorem simul, quam maiorem tantum, non potest fieri lata interpretatio, & extensio, & dici quod ex quo concessa est gratia maior, sit simul concessa minor, quia hoc modo fieret argumentum à concessione minotis, ad concessionem maioris gratiæ, quod non admittitur. Sic in mandato de beneficio alternatiue concepto, Papa sic grauat vtrumque in solidum disiunctiuè quod in facto vnus solus potest manere grauatus, quod est grauamen longè minus, quam grauamen plurium coniunctim, ideo tantum abest, quod hic locum habeat argumentū à fortiori, quod deducitur consequentia à minus forti, ad fortius, quia à minori grauamine arguitur ad maius. Quæ consequentia est vanissima, & ad rem non facit, quod adducitur ex *l. cum quidem C. de verb. si; nif.* quia nec est verum, quod mandatum huiusmodi respiciat directe personas, sed directe respicit ius & rem personarum, quod ius in vno tantum, vel altero Pontifex vult tolli non in vtroque simul.

51. In mandatis igitur huiusmodi alternatiuis idem seruari debet, ac si mandatum fuerit pro tali determinatum, & ex vi talis mandati sic non potest prouideri de beneficio spectante coniunctim ad plurium collationum, quod tamen prouideri potest de beneficio spectante nominatum disiunctiuè pro illa vice, Anch. *not* 5. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 5. & sic vbi inter Patronos sit alternatiua in præsentando, vt in Clem. 2. *de iure patr.* prouideri poterit de beneficio, quod spectat ad Patronum cuius erat illa vice præsentare, quia patronus tunc solus iure proprio poterat præsentare.

52. Et sic etiam, vt dictum fuit, si collatio, vel præsentatio ad vnum solum spectat, licet ad hoc requiratur consensus alterius, poterit prouideri de beneficio illo ex vi clausulæ de beneficio spectante ad collationem, vel præsentationem illins, & si in mandato dicatur de beneficio spectante ad collationem Abbatis poterit prouideri etiam de beneficio, quod Abbas non potest conferre solus sine consensu Episcopi, Anchar. *not.* 5. Io. *And. num.* 2. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 5.

53. Cæterum vbi scribitur de beneficio spectante ad vnum, dispositio intelligitur de illo beneficio, quod in totum est illius, Dom. *nu.* 2. Franc. *num.* 2. Et ita vt idem sit dicere de beneficio spectante ad collationem talis, & dicere ad collationem solius talis, Gloss. *in v. cum alio,* Dom. *num.* 2. nam proprie loquendo quod est commune mihi & alteri non est propriè meum, Monac. *nu.* 4. Prob. *nu.* 2. *&* 5. Dom. *& Franc. loco citato,* Cagnol. *in l. id quod nostrum* 13. *n* 20. *ff. de reg. iur.* Barb. *hic num.* 14. & ideo vbi non habet locum lata interpretatio non potest fieri extensio ad id quod non in totum, sed communiter cum alio est meum. Et sic vbi in mandato dicitur de beneficio spectante ad collationem talis, intelligitur de collatione, quæ propriè & in totum est illius, non vero de illa, quæ est illius ex parte, & simul cum alio.

54. Et propterea si in mandato dicatur de beneficio spectante ad collationem Episcopi, mandatum non includit beneficia, quæ pertinēt ad collationem Episcopi, & Capituli, nec è contra Dom. *num.* 2. *&* 5. Franc. *num.* 2. 3. *&* 5. Barbosa *num.* 12. Caputaquen. *decis.* 88. *num.* 4. *p.* 2. Gonzalez *ad reg* 8. Cancell. *Gloss.* 9 *num.* 15. *& Gloss* 45. *nu.* 29. & nominationes directæ Capitulo non includunt, quæ spectant ad singulos Canonicos, vt singulos Barb. *num.* 13.

SVMMARIVM.

1. *Quinque dubia soluuntur in hac Decretali.*
2. *Beneficium potest conferri absenti, & ignoranti.*

3. De

3. *Donatio facta absenti potest reuocari.*
4. *Collatio clandestina inutilis.*
Obligat conferentem num.4.
5. *Quomodo collatio debeat publicari.*
6. *Ex vi collationis prouiso datur ius ad rem, non in re, & ideo beneficium non est suum, sed est illi debitum.*
7. *Si prouisus ante acceptationem moriatur non vacat beneficium ex illius morte, sed ante vacabat.*
Habens priuilegium percipiendi fructus beneficij vacantis illos percipit vsque ad tempus acceptationis collationis alicui factæ num.7.
8. *Quomodo beneficiatus sit dominus beneficij.*
Dictio meum,*vel* tuum *importat dominium iuxta exigentiam materiæ num.8.*
9. *Promotus ex acceptatione collationis fit dominus beneficij.*
10. *An possit sua auctoritate accipere possessionem remissiuè.*
11. *Potest consentire collationi per consanguineum, vel Procuratorem generalem, sed necesse est vt ratam habeat acceptationem ab illis factam*
Ad acceptandum beneficium requiritur mandatū speciale.
12. *Sufficit mandatum ad acceptandum beneficia in genere.*
Mandatum de acceptando beneficio in indiuiduo est tacita acceptatio num.12.
Laicus potest esse procurator ad acceptandum beneficium num.12.
13. *Episcopus post collationem pendente acceptatione non potest alteri conferre beneficium: quod collatione factum est debitum, & affectum.*
14. *Collatio beneficij facta alteri pendente acceptatione primi cui fuit collatum est nulla, à quocumque sit facta.*
15. *Multo magis nulla est dispensatio etiam motu proprio facta de retinendo priori beneficio alteri collato.*
16. *An recusante illo acceptare collationem sibi factam dispensatio reconualescat.*
17. *Pendente acceptatione an Episcopus possit collatum beneficium vnire.*
18. *Lapso termino dato ad acceptandum Ordinarius potest alteri conferre beneficium.*
19. *Episcopus potest præfigere terminum ad acceptandum beneficium.*
20. *Etiam si beneficium fuit collatum Clerico alterius Diœcesis.*
Beneficio Clericus fit subiectus num.20.
21. *Non acceptans beneficium in tempore censetur recusare.*
Taciturnitas habetur pro consensu vel dissensu iuxta subiectam materiam num.21.
22. *Non est necesse, quod recusatio fiat coram Episcopo.*
Non est necessaria trina monitio num.22.
23. *Prouisus etiam lapso tempore potest re integra Collatorem præuenire.*
24. *Hoc manifestum, si solum intra tempus negatiue se habuit.*
Non est necesse quod acceptatio facta lapso tempore fiat coram Episcopo num.24.
25. *In dubio primo prouisus debet probare se acceptasse collationem ante collationem factam alteri.*
26. *Qui dissensit collationi potest iterum consentire manente in cōferente eadem voluntate, etiam si Papa pendente acceptatione prouisi reseruasset beneficium 27.28.*
28. *Intell. cap. si eo tempore sup. de elect.*
29. *Collatio facta à Papa pendente acceptatione cū clausula,*si tempore datæ alteri non erat ius quæsitum, *non ligat manus Ordinarij, vt non possit prouiso non acceptante conferre alteri beneficium.*

Cap. si Tibi absentis.

1. Placet diuisio huius Decretalis, quam facit Gloss. Io. And. & quam sequūtur Dom. & Franc. vt scilicet Bonifacius VIII. quinque soluat dubia tangentia materiam beneficij collati absenti.

2. Itaque supponitur, quod beneficium possit conferri absenti, ita vt nec sit necesse, quod is, cui confertur sit præsens per se, vel per aliū qui nomine eius instituatur, & ita vt beneficium etiam ignoranti conferri possit, *cap. Gratia, sup. de rescript. in hoc lib.* sicut neque in electione necesse est, quod electus sit præsens, *cap. innotuit de elect. vbi* Io. And. *&* Innoc. *in cap.* Dilecti, *eod. tit. &* Dom. *cap. si ferre, & cap. quam sit de elect. in hoc lib.* Hoc vero est commune ad omnem illum, qui ad aliquod beneficium promoueri potest, & sic beneficium absenti, & ignoranti potest validè conferri, *cap. Accedens, de elect. & hic* Io. Mon. Archid. Io. Andr. *in princ.* Dom. *num.* 1. Anchar. *num.* 1. Franc. *nu.* 1. Barbos. *nu.* 2. Panorm. *&* Innoc. *in d. cap. accedens in princ.* Gom. *in reg. de non toll iure quæsit. q.* 1. Mandos. *in reg.* 5. Cancell. *q.* 5. *num.* 6. Couar. *l.* 3. *var cap.* 16. *num.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 195.

3. Quamuis enim donatio facta absenti ante acceptationem non sortiatur effectum *cap. Consultationibus* 4. *de donat.* eamque posse reuocari *habebatur ex l. absenti, & lib.* 2. *§ si quis de donat. & in l. qui absenti, ff. de acquir. possess.* tamen hoc verificatur de donatione, quia est actio ex parte donantis libera, & ex libera voluntate procedens, sed collatio beneficiorum Ecclesiæ, ex parte conferentis est necessaria necessitate officij, vnde nec est propriè donatio, nec sicut donatio ex ingratitudine reuocari potest, *ex cap. fin. de donat.* vt aduertit Dec. *in cap.* Prelatum, *num.* 7. *&* Barb. hic *num.* 2. *ead. tit* & propterea iura Canonica merito statuerunt, quod collatio beneficij facta absenti valeat.

4. Si tamen collatio sit clandestina, eam non valere videri posset, eo quia electio clandestina à iure sit reprobata *cap. quia propter, in fin. de elect.* sed nihilominus nec electionem clandestinam esse ipso iure nullam probatum est *tract. de elect. cap.* 12. *q.* 5. Et quidem collationem mere mentalem non valere, nisi per modum propositi voluntarij, ex eo est manifestum, quod actio purè mentalis, non spectat ad Ecclesiam, vt visibilem, sicut est necessarium actionibus ad visibilis Ecclesiæ hierarchiam spectantibus. Ideo nec lex pure mentalis est lex, quæ obliget, vt probatum est *cap.* 1. *de constit. q. vn. ar.* 3.

ar. 3. num. 77. Collatio autem beneficij scripto, vel verbo expressa clandestine, sed non publicata, nullum effectum legalem habere potest, nisi publicetur & fit manifesta in Ecclesia. Credo tamen, quod obligaret conferentem ad eam publicandam, & exequendam. Est ergo necesse, quod collatio non sit clandestina, sed sit publicata, vel saltem sit talis, vt probari possit, aliter non valet, quia est inutilis Archid. num. 1. Io. And. num. 1. Franch. num. 1.

5. Huiusmodi autem notificationem fieri debere legitime, ita vt non sufficiat eam notificare per nuncium, vel per literas voluit Archidiac. num. 1. sed Dom. num. 12. existimat quod sit intimanda iuxta formam *Clem. causam de elect.* Verum in *Clem.* illa sermo est de intimatione appellationis, vel ad summum de intimatione iudiciali, nunc autem sumus in materia collationis, quæ est extraiudicialis. Et vlterius aliud est notificatio, & aliud intimatio non est necesse, quod collatio intimetur, sed sufficit quod promulgetur. Quamobrem hic plura distingui debent, & dicendum quod ad valorem collationis sufficit, quod collatio probari possit, vel per testes, vel per scripturam vt ex Paulo docet Franc. num. 1. ad hoc vero vt in iudicio excludit secundam collationem necesse erit, quod sit probata, vel etiam intimata iuxta litis exigentiam. Ad hoc vero vt a promoto acceptetur, sufficiens erit notificatio per nuncium, vel per literas, quia satis est, quod illi de ea quomodocumque constet

6. Stante igitur quod beneficium possit conferri absenti, & ignoranti, supposito quod sic fiat, dubium primo est, an ex vi talis collationis beneficium collatum sit absentis, & ignorantis collationem. Respondetur vero quod ante acceptationem beneficium non est suum, sed est sibi debitum. Ratio est, quia ex vi collationis beneficiarię absenti, & ignoranti acquiritur quidem ius ad rem, non tamen acquiritur ius in re. Ex eo igitur quod acquirit ius ad beneficium, illud est sibi debitum, sed ex quo ante acceptationem non acquirit ius in re, ideo beneficium non est suum Io. Mon. num. 20. Archid num. 1. Io. And. num. 1. Lap. Anchar. not. 2. Dom. num. 2. & 14. Franch. nu. 2. Barb. nu. 3. Flam. *de resig. l.* 10. *q.* 8. *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. Canc. *Gloss.* 26. *num.* 14. Sanchez *de matr. lib.* 1. *disp.* 7. *num.* 20. & *lib.* 3. *disp.* 3. *num.* 36.

7. Vnde etiam est, quod per mortem huius electi per collationem beneficij nondum acceptatam, non vacat beneficium, quod vacat non obstante collatione huiusmodi ex morte prioris qui beneficium possedit, vt tradunt quam plures quos retuli, & sequutus sum *tract. de elect. cap.* 33. *num.* 8. Et inde est, quod si quis haberet priuilegium percipiendi fructus illius beneficij vacantis, quia illud vacat donec promotus collationi consentiat, ille perciperet fructus illius beneficij vsque ad tempus in quo promotus collati oni consentiret Anch. not. 3.

8. Cum autem dicitur quod ius in re importat dominium & facit beneficium esse suum vel meum, vel tuum, non intelligitur respectu proprietatis rerum Ecclesiæ, sed respectu tituli, & fructuum illius, quorum beneficiatus est dominus iuxta probata *tem.* 1. *de stat. quæst.* a. nu. Beneficiorum enim Dominus, est Christus & Ecclesia iuxta probata *ibid. præs. a. nu.* Ex quo deducitur quod pronomina meum, tuum, suum, sic significant dominium *l. Quintus ff. de auro, & arg. legat.* quod tamen iuxta materiam de qua est sermo, non importat aliquando nisi aliquod ius in re, & dominium aliquod imperfectum Archid. num. 1. Franc. num. 3. Dom. nu. 3.

9. Quamuis vero promotus ex acceptatione collationis beneficium faciat suum, & sit suum etiam ante acceptam possessionem, quia ex vi collationis acceptatæ habet ius in re Dom num. 2. Franc. num. 8. Barb. num. 4. Couar. *l.* 3. *var cap.* 16. *num.* 3. & 5. Flamin. *l.* 2. *q.* 16. *n.* 2. & *l.* 10. *q.* 6. *num.* 2. & 55. & *q.* 8. *num.* 5. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. *Gloss.* 15. §. 1. *num.* 15. & 33. Ricc. *part.* 5. *collat.* 1658. Vnde notari debet quod in spiritualibus titulo absque traditione plenum ius transfertur Tiraquell. *de iure primog. q.* 17. *a.* 11. *num.* 5. & *opin.* 12. *num.* 2. Barbos. *hic num.* 5.

10. Nihilominus vt accipiat possessionem sunt necessariæ literæ suæ collationis, institutionis, aut confirmationis & auctoritas superioris. Et ideo Archid. num. 1. ait, quod si se ingerit in beneficio absque auctoritate superiori est eo ipso facto priuatus, *per cap. prox. sed* Io. And. num. 1. ait id verum esse solum si se ingerat per violentiam, *sed in sequen. prox. cap.* non est sermo de habentibus verum titulum beneficij, & eius possessionem accipientibus, sed de illis qui sine titulo legitimo per eum se intendunt. Cæterum de necessitate literarum collationis, institutionis, aut confirmationis, aut de exigentia auctoritatis superioris ad hoc vt promotus suscipiat possessionem, vel administret casu dixi *cap.* 13. *de elect.* per totum.

11. Promotus vero collationem sibi de beneficio factam acceptare potest, nedum per se ipsum, sed etiam per procuratorem quamuis vero ad hoc pro promoto agere possint eius consanguinei, *l.* & *hæ* §. *Item parentes ff. de procur.* tamen lex non facit illos procuratores, & *lib.* 3. §. 1. *ff. iud. solu.* Et ad acceptandum beneficium non sufficit mandatum generale. Et ideo licet vel consanguineus, vel negotiorum gestor, vel procurator generalis sit pro promoto institutus in beneficio, non per hoc ille acquirit in beneficio ius in re, seu dominium, nisi intra tempus necessarium ille ratam habeat acceptationem, aut institutionem nomine suo factam, *Gloss. in v. habueris,* Dom. nu. 14. Franc. num. 1. Io. And. num. 6. Barb. num. 11. Requiritur enim, & sufficit mandatum speciale, quo dato ex vi acceptationis factæ per talem procuratorem promotus acquirit dominium in beneficio, & illud fit suum Io. Mon. nu. 2. Prob. nu. 2. & 29. Archid. num. 1. Dom. num. 14. Franc. num. 8. Couar. *l.* 3. *var. cap.* 16. *num.* 4. & 5. Flamin. *de resig. l.* 10. *q.* 8. *num.* 34. Borell. *in sum. om. decis. tit.* 66. *num.* 165. Azot. *p.* 2. *l.* 7. *cap.* 23. *q.* 5. Card. Mant. *de tacit. & ambig. controu. tom.* 1. *l.* 7. *tit.* 16. *num.* 19. Non tamen est necessarium mandatum speciale ad hoc numero beneficium, sed sufficit mandatum ad acceptandum beneficia in genere Dom. nu. 14. Prob. ad Mon. num. 30.

num.30. Franc. num.8. vbi quod hoc mandatum generale ad beneficia est satis speciale ad acceptandum beneficia etiam curata, & alterius qualitatis Barbosa num. 14. Alex. l. 1. §. per Procuratorem ff. de acquir. possess. Ferret. cons.220. num. 12. in fin. Rota in Aduersana beneficij 1. Iulij 1620. coram Vbaldo. Imo notat Prob. nu.30. quod si promotus daret alicui mandatum pro acceptando beneficio in indiuiduo constitutio talis Procuratoris esset tacita beneficij acceptatio. Pariter vero, & ad accipiendam possessionem beneficij requiritur speciale mandatum, Dom. num.14. Franc. num. 9. Couar. d. cap. 16. num.19. Flamin. d. l.10. q.6. num. 13. Quamuis hoc verum sit solum de acceptatione possessionis, per quam acquiritur ius, & dominium beneficij. Nam corporalis possessio quæ solum est facti potest accipi per quemcumque siue mandato speciali Gloss. in Clem.1. in v. collatio, vt lit. pend. Franc. num.9. Non vero est necesse, quod Procurator ad acceptandam collationem beneficij sit Clericus, sed etiam laicus id præstare potest, Franc. num.9.

13. Secundum dubium est, an Episcopus qui alicui contulit beneficium pendente acceptatione promoti possit variare, & alteri beneficium conferre. Respondat vero Pontifex non posse. Nam licet beneficium verè adhuc vacet, per collationem tamen factum est non liberum, seu affectum, & propterea Episcopus non potest de illo disponere, & illud alteri conferre Io.Mon. num.2. Archid. num.2. Io. And. num.3. Anchar. not.3. Dom. num.4. & 10. Franc. num. 4 Barb. num.8. Gonzal. ad reg. 18. Cancell. Gloss.26. n. 14. Couar. var. l.3.cap.16. num.1. Et hic est casus in quo beneficium vacans non potest conferri, vt notat Franc. Episcopus enim functus est officio suo, Couar. & Gonz. locis citatis.

14. Dubium tertium est an collatio beneficij facta alteri pendente acceptatione eius cui primo fuit collatum beneficium sit nulla. Et eam esse nullam decernit Bonifacius Octauus, fuit enim facta de beneficio alteri affecto, eo debito, & non liberæ collationis. Et ideo collatio facta de beneficio sic non libero cedente accusatione est nulla a quocumque etiam ignorante sit facta, etiam si à Delegato Papæ, aut à Legato à Latere, aut etiam à Pontifice, si non ex certa scientia, aut non expressa collatione prius absenti facta, Anchar. not 4. Lap. num.1. Franc. num.6. Dom. num.9. & 14.

15. Ex quo deducitur quod multo minus valet dispensatio. Vnde si quis habens beneficium curatum, obtineat aliud curatum; & sic vacet primum, quod per Episcopum alteri fuit collatum, sed antequam ille alter acceptet collationem, ille primus impetrat dispensationem super priori illo retinendo, & non exprimit collationem de eo priori factam, & non acceptatam, talis dispensatio subreptitia est, & nulla, Io. Mon. Io. And. num.6. Dom. nu.11. quod secundum Lap. & Franc. nu. 10. procedit etiam si dispensatio facta sit à Papa proprio motu, vel qui impetrauit ignorabat collationem alteri factam. Motus enim proprius, aut ignorantia non excusant nec faciunt, quod Papa voluerit præiudicare iuri, quod ex collatione illi alteri fuit acquisitum.

16. Et cum hæc gratia, seu dispensatio à principio fuerit nulla, etiam si contingat, quod ille alter nolit acceptare collationem sibi factã gratia huiusmodi non reconualescit secundum Io. And. & Dom. Quod tamen intelligitur si gratia non fuit subreptitia, sed fuit data motu proprio, aut impetrante ignorante collationem alteri factam. In hoc enim casu, cum tollatur præiudicium tertij & ex hoc capite cum iam adsit causa nullitatis, si alias ablata fuit subreptio, quam tollit motus proprius, & quæ non intrat, vbi impetrans ignorabat comissionem, gratia poterit reconualescere.

17. Quæri etiam potest, an pendente acceptatione, cum Episcopus possit illud conferre, possit illud vnire, Gloss. v. in personam negat. Ex quo Dominicus vult quod idem sit dicendum de beneficio ad Papam deuoluto ex negligentia inferioris. Et certum est, quod hæc vnio fieri non potest in præiudicium illius cui beneficium fuit collatum. Ex Feder. tamen de senis in cons.107. Franc. nu.11. tenet, quod huiusmodi vnio valet, sed non potest habere effectum, nisi post mortem illius cui beneficium fuit collatum, vel dicat, nisi ille non acceptauit collationem sibi factam.

18. Quartum dubium est, quid sit dicendum, si Episcopo assignante terminum ad acceptandam collationem, lapsus fuerit terminus. Et Papa respondet, quod tunc Episcopus seu Ordinarius, potest alteri illud beneficium conferre, & dicitur, siue Ordinarius, quia ve notat Gloss. in v. Episcopum, Pontifex nominando Episcopum factum possit, non ius, quia idem est si alius Ordinarius absenti conferat beneficium dato illo termino ad acceptandum.

19. Cum ergo à iure non sit assignatus terminus ad acceptandam collationem beneficij, Ordinarius seu Collator potest hunc terminum assignari, Anchar. not. 6. Barb. num.9. Tiraquell. l. Boues §. hoc sermone §. nu 56. ff. de verb. signif. Sanchez l.5. de matr disp. 7. num. 8. Et tunc prouiso sufficit si intra terminum acceptet

20. Sed si beneficium fuit collatum Clerico alterius Diœcesis poterit ne Episcopus assignare huiusmodi terminum? Negat Lap. & vult terminum hunc assignandum esse per Episcopum illius Diœcesis, in cuius est clericus ille, instante collatore Beneficij, sed contrarium est verum, quia huiusmodi assignatio termini & actus iurisdictionis voluntariæ, quem Ordinarius etiam in aliena Diœcesi potest exercere. Imo hic interuenit contractus quidam, per quẽ absente acquiritur ius ad beneficium existens in Diœcesi collatoris, vnde ex hoc talis Clericus fit subditus collatoris iuxta probata sup. cap. cũ nullus 3. q 1. a. 3. de temp. ordin. in hoc lib. Vnde potest in contumaciam constitui, vt priuetur illo iure quæsito, vt ex Io. de Lign. tradunt Dom. num. 14. & Franc. num.6.

21. Si ergo prouisus de beneficio siue sit absens, siue sit præsens nõ acceptet collationem in termino sibi præfixo, habetur pro recusante, & ideo Episcopus potest alteri conferri beneficium, Gloss. in v. terminum, & ibid. Io. Mon. Archid. & Io. And. Lap. nu. 3. Anchar. not.4. & Dom.

& Dom. *num.* 14. Franc. *nu.*6. Barb. *numer.* 3. Flamin. *de reſig. l.*10. *q.*8. *num.*5. Vnde colligit Anchar. quod taciturnitas iuxta ſubiectam materiam, & contra tacentem aliquando habetur pro conſenſu, & aliquando pro reuocatione.

22. Et in propoſito adhoc vt prouiſus validè recuſet, non eſt neceſſe, quod recuſet coram Epiſcopo, ſed valet recuſatio quandocumque, & vbicumque facta, Dom. *nu.*3. & ſufficit quod de ea conſtet Epiſcopo, vt alteri poſſit beneficium conferre. Videntur vero velle Lap. *nu.* 4. Mol. *not.*4. Dom. *num.* 14. quod ſit neceſſaria trina monitio, ad hoc vt prouiſus conſentiat, & tunc Epiſcopus poſſe alteri conferre beneficiũ ſi prouiſus ter monitus non conſentit. Sed huius trinæ monitionis nulla neceſſitas apparet, & ſufficit quod prouiſus in termino ſibi dato non conſentiat, & tunc lapſo termino Epiſcopus poterit alteri conferri, Franc. *num.*6.

23. Quintum dubium eſt, quid ſi prouiſus lapſo tempore præueniat collatorem, quia nimirum adhuc re integra acceptat collationem ſibi factam, antequam Epiſcopus conferat alteri beneficium. Reſpondet autem Pontifex quod prouiſus etiam lapſo temporis termino ſibi dato ad acceptandam collationem beneficij ſibi factam poteſt illam acceptare, & ſi id faciat re integra beneficium facit ſuum. Et quidem nedum per ſe ipſum, ſed per Procuratorem ſpecialiter inſtitutum poteſt re integra collationi aſſenſum præſtare, Franc. *num.*9.

24. Et hoc quidem euidenter procedit, ſi prouiſus, cui datus fuit terminus ad acceptandam collationem, negatiue ſe habuit, quia in termino non acceptauit, nam poteſt poſtea conſentire, & acceptare collationem ſibi factam, & ita vt nec ſit neceſſe, vt conſenſus fiat præſente Epiſcopo, vel vt acceptationem notificet Epiſcopo conferenti, ſed ſtatim ex vi acceptationis habitæ re integram acquirat ius in re & faciat beneficium ſuum, & ita vt collatio poſtea alteri facta, ab Epiſcopo etiam ſciente lapſum fuiſſe terminum, & ignorante acceptationem habitam, ſit ipſo iure nulla, vt explicat Franc. *num.*6.

25. Neceſſe tamen eſt ad hoc vt ſecunda collatio habeatur, vt nulla, quod conſtet acceptationem collationis habitam fuiſſe à primo prouiſo ante ſecundam collationem. Et ita quod in dubio ad primum prouiſum pertineat hoc probare. Cum enim conſtet ſecundam collationem factam fuiſſe ab Epiſcopo in tempore in quo eam facere poterat, primo prouiſus, qui ſecundam collationem vult elidere, ex eo quod ipſe primam collationem acceptauit re adhuc integra, hoc debet probare Io. And. *n.*5. Anchar. *q.* 1. Dom. *num.*10. Franc. *num.*6.

26. Sed quid dicendum ſi primo promotus nedum non conſentit, ſed diſſenſit poſitiuè collationi? Gloſſ. *in v. lapſo*, vult quod manente eadem voluntate in conferente, qui diſſenſit poſſit iterum etiam poſt terminum conſentire nec hoc idem vult, Barb. *num.* 16. Archidiac. idem tenet, ſi qui diſſentit, cum etiam renunciauit. Sed Lap. abſolute repugnat Gloſſ. & vult enim, qui diſſenſit non poſſe amplius conſentire Io. And. ſentit cum Archid. Domin. vero *num.*16. & Franc. *num.* 12. dicunt, quod ſi ordinarius collator acceptauit diſſenſum promoti, iam non manet in priori voluntate, & ideo promotus, qui diſſentit, non poteſt iterũ conſentire, ſecus ſi Collator non acceptauit diſſenſum, diſſenſus enim habet vim renunciationis, acceptatæ, & in Collatore iam defeciſſe videtur prior voluntas & eſt mutata in contrariam. Sed conſiderandum eſt, quod poteſt eſſe, quod promotus diſſentiat ex vrbanitate, aut humilitate, & non ex abſoluta voluntate, ſed & Collator acceptans diſſenſum, non ex hoc mutat voluntatem abſolute, ſed ſolum ſtante repugnantia promoti, & ſolum ſub conditione illius. Ideo vera eſt ſententia Gloſſ. quod ſcilicet qui diſſentit poteſt iterum conſentire, manente conferente in eadem voluntate, ſicut qui diſſentit electioni re integra poterit conſentire manente eadem electorum voluntate. Videantur notata *in tract. de elect. cap.* 20. *num.* 16. Quamuis etiam verum ſit, quod ſi collator acceptauit diſſenſum verè liberum, vix dari poterit caſus in quo promotus poſſit compellere collatorem, vt non conferat alteri beneficium.

27. Sed nunquid ſi poſt collationem factam ab Epiſcopo pendente adhuc prouiſi conſenſu Papa reſeruet ſibi beneficium, poterit poſtea cõſentire prouiſus, & beneficium petere, & obtinere? Io. de Lig. in hoc caſu tenuit vitiari collationem, ſed impediri conſenſum. Lap. verò, & Dom. volunt conſenſum impediri, ſi reſeruatio ſit facta motu proprio Papæ. Sed Franc. vult, quod nec impediatur conſenſus, quia ex vi collationis prouiſus acquiſiuit ius ad beneficium cui Papa etiam reſcribens motu proprio cenſetur præiudicare velle, niſi id exprimat. Prouiſus igitur habens ius ad beneficium ſi illud velit, poteſt illud velle, & collationem acceptare.

28. At verò *cap. Si eo tempore ſup. de elect. in hoc lib.* loquitur de Cathedralibus. Et præterea dicitur, quod non eſt eadem ratio, quia collatio beneficij eſt actus perfectus, & vltimus ex parte conferentis, Decretum verò, & reſeruatio ſuperueniens actui perfecto, illum non afficit, vt notat Franc. *d. cap. ſi eo tempore not.* 2. Quamuis verò collatio non acceptata non ſit perfecta reſpectu prouiſi tamen reſeruatio, & decretum illi annexum reſpiciunt eligentes, & confirmantes, & conferentes, quia reſeruatur Papæ id, quod eſt iuriſdictionis in prouidendo de beneficijs, & ſic reſeruatio, & decretum non afficiunt prouiſos, vt impediant conſenſum illorum, & tollant vim actus conferentis qui reſeruationem præceſſit, ſed ad ſummum hoc faciunt, quod cætera quæ ſunt iuriſdictionis debeant expediri per Papam circa illam perſonã tamen, cui erat ius quæſitum, vt hic notat Franc. *in fin.* Sed in noſtro caſu poſt conſenſum prouiſi nihil aliud remanet conferendum, ſed ſtatim prouiſus fit ex acceptatione beneficij dominus.

29. Item quid dicendum ſi Epiſcopus contulit beneficium Titio, ſed antequam Titius conſentiat Papa contulit illud, vel conferri mandauit Paulo cum clauſula, ſi tempore datæ alteri non erat ius quæſitum. Numquid in hoc caſu ſi Titius non acceptet collationem prouidere de

be-

beneficio spectabit ad Ordinarium? Dic cum Lap. & Franc. *num.* 14. quod beneficij collatio spectat ad Ordinarium in hoc casu. Nam collatio, seu mandatum Papæ est conditionatum, si tempore datæ nulli fuerat ius quæsitum; igitur cum tunc Titio prouisio ab Episcopo fuerit quæsitum ius, collatio Papæ, aut mandatum ex defectu conditionis est irritum; ideò non potest impedire Ordinarium ne beneficium alteri conferat. Quod confirmatur, quia prouisio Papæ fuit solum ad fauorem Pauli, nec sibi absolutè reseruauit prouisionem beneficij. Cum igitur ex defectu conditionis prouisio facta ad fauorem Pauli sit nulla, nulla alia remanet Papæ ordinatio, quæ Ordinarium possit impedire ne beneficium alteri conferat. Si tamen data literarum ad fauorem Pauli fuisset post dissensum Titij, & eius renunciationem, tam valeret gratia Papæ facta pro Paulo, & Ordinarius alteri non posset conferre. Itaque in his casibus videri debet an dispositio Papæ valeat, vel potiùs non valeat, vel quia subreptitia, vel quia deficiat conditio necessaria. Si enim non valet, idem est ac si non emanasset, & ideò non ligat manus Ordinarij.

SVMMARIVM.

1 *Duæ regulæ dantur in textu.*
2 *Occupans vi vel se intrudens in secundo beneficio curato, ex hoc est priuatus primo.*
3 *Hoc verum de omnibus beneficijs incompatibilibus.*
4 *Ex vi tamen huius capituli id non verificatur de Episcopatibus, & Dignitatibus.*
Decretalis ista continet ius nouum. 4.
5 *Paria sunt venire contra de iure, & de facto secundum aliquos.*
Hoc non est verum nisi in casibus in iure expressis. 5.
6 *Stultus non est melioris conditionis, quam peritus.*
Inuasor non gaudet meliori priuilegio, quam qui iustè ingreditur. 6.
Hac explicatur. 6.
Lex non extenditur ad casum non expressum. 6.
Stat legem positiuam ligare peritum, & iustè ingredientem, & non stultum, & inuasorem. 6.
7 *Lex huius cap. in princ. non habet locum nisi in beneficijs curatis.*
8 *Nunc ex lege Concil. Trid. vniuersaliter ex receptione secundi incompatibilis vacat primum.*
9 *Qui fraude occupat secundum vt perdat primum, illud non perdit.*
10 *Textus disiunctiuè comprehendit occupatorem, & inuasorem beneficij.*
11 *Non perdit primum beneficium, qui non recipit secundum animo retinendi primum.*
12 *Ignorantia etiam iuris excusat ab hac pœna.*
13 *Qui accipit possessionem propria auctoritate non est intrusus.*
14 *Plura de intruso remissiuè.*
15 *An de beneficio vi occupato debet fieri mentio pro impetrando alio beneficio.*
16 *Violenti occupatores beneficij amittunt ius, quod in illo habebant.*
17 *Pœnam huius textus non incurrit qui sine violentia apprehendit beneficij possessionem.*
18 *Incurrit pœnam hanc qui vim facit per Procuratorem specialem.*
Non tamen qui vim illatam ratam habet.
19 *Pœna hæc est priuatio iuris quod habebatur in beneficio.*
Distinctio iuris in re, & ad rem. 19.
20 *Pœna hæc est latæ sententiæ.*
Ad eam tamen requiritur declaratoria. 20.
21 *Minus conuenit accipere possessionem beneficij propria auctoritate.*
22 *Pœnæ huius textus non habent locum in præiudicium Ord. Cler.*

Cap. eum qui XVIII.

1 DE illis qui per vim se ingerunt in beneficijs, & intrudunt duas regulas tradit Bonifacius Octauus. Quarum prima respicit beneficium curatum, & est ista.

2 Qui beneficium cui animarum cura imminet vi occupat, seu se scienter inunsit in eo intrudit, ipso iure est priuatus beneficio, quod cum cura simili primitus obtinebat.

3. Pro huiusmodi verò regulæ intelligentia videantur, quæ supra dicta sunt *cap. consuetudinem* 1. *de consuet. q.* 2. 4. 4. *à num.* 418. Cum enim nunc per Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 4. *statutum sit*, vt vno obtinente secundum beneficium incompatibile statim vacet primum; non est amplius ve dubitemus an pœna huius *cap.* locum habeat in dignitatibus, & Episcopatibus, cum locum habeat ex vi Concil. *ibid. iuncto cap.* 17. *sess.* 24. in omnibus beneficijs incompatibilibus, & illa sunt incompatibilia nedum, quæ sunt curata, sed quæ licet simplicia sunt tamen de sufficientia. Ex vi tamen huius Decretalis non comprehenderentur Episcopatus, quia in materia pœnali, & odiosa, sub nomine beneficij non venit Episcopatus vt post Io. Andr. tradunt Dom. *nu.* 3. & Franc. *n.* 3. Sed nec comprehenderentur Dignitates, quidquid in contrarium dixerint post Paulum Dom. *n.* 7. & Franc. *n.* 1. Quia noster textus loquitur de beneficijs curatis, vt notat idem Dom. *n.* 1. Nec obstat, quod dicitur, scilicet, hanc decretalem datam esse ad declarationem *cap. De multa sup. eod. tit.* in quo comprehendūtur etiam Dignitates, quia constitutio noua declarans antiquam extenditur ad omnes casus, ad quos se extendit antiqua, licet sit pœnalis, per Gloss. *in cap. Is qui, sup. de elect. in hoc lib.* Nam quidquid sit de hoc assumpto, dicitur non subsistere, quod hæc Decretalis sit data ad declarationem *d. cap. de multa, nedum enim nulla fit mentio illius cap.* Sed hic Papa nouum ius se condere declarat, cum vtatur verbo *Decernimus*, quod noui iuris est inductiuum.

5. Quod igitur statuitur in hoc textu est, quod amissio primi beneficij curati consequatur ipso iure nedum ex iusta adeptione secundi beneficij similis, sed etiam ex iniusta illius consecutione, siue hæc sit violenta occupatio, siue iniusta intrusio. Ex quo post Archid. deducit Franc. *nu.* 6. Quod quantum ad incurrendam pœnam

paria sunt contra venire de iure vel de facto. Et propterea Archid. vult quod ille qui Ecclesiam detinet occupatam subdatur pœnæ cap. Quorundam 2. de solut., & sic in casu illius textus ille sit suspensus ab administratione spiritualium, & corporalium. Sed dicas paria esse venire contra de iure, & de facto in casibus in iure expressis. Alias enim leges, & maximè pœnales ad casus non expressos extendi non debeat. Nec ad legum extensionem sufficit rationis similitudo, aut identitas generica, aut specifica, sed requiritur indiuidualis, seu adæquata, vt probatum est sup. cap. dispendia q. 1. a. 1. de rescript. & de elect. cap. 5. q. 2. Nam quod prædictum Axioma non sit vniuersaliter verum, imo quod plura iura reperiantur quæ volunt, vt non sufficiat facere de facto etiam quantum ad commissionem pœnæ, ait Anchar. not. 3.

6. Quamuis enim verum sit non decere, stultum melioris conditionis existere, quam peritus; vel inuasorem potiori priuilegio gaudere illo, qui iustè ingreditur, vt in textu asseritur. Vbi tamen nomine stulti non intelligitur stultus ex naturali infirmitate, sed ex malo, & imprudenti, seu insipienti actu, vt notat Dom. n. 2. Tamen considerari debet peritum, & iustè ingredientem ex eo esse semper melioris conditionis, & potiori gaudere priuilegio, quod nullam meretur pœnam, nec ei potest infligi, quam tamen meretur stultus moribus, & iniustus inuasor. Sed nihilominus nec stulto, nec inuasori debetur hæc vel illa pœna, nisi ius decernat, nec ex quo in particulari casu stulto, aut inuasori iniusto imposita est pœna determinata, sequitur, quod eandem pœnam incurrat stultus aut iniustus inuasor in quocumque casu aliter quodlibet malum quacumque pœna deberet puniri. Huiusmodi ergo axiomata generalia præbent motiuum legislatoribus ad iustas edendas leges sed interim leges editæ ex his motiuis non obligant nisi in casibus expressis per legem. Nam cum leges respiciant quod sæpius accidit capit. Quia sæpè num. sup. hoc tit. Et dentur etiam sæpè ratione circumstantiarum, stat quod lex positiua legit peritum, & non stultum seu legitimè ingredientem, & non inuasorem ratione alicuius circumstantiæ quæ in istis inueniatur, & non in illis.

7. Quamobrem benè Gloss. in v. cura aduertit quod lex huius cap. non habet locum in alijs beneficijs, sed solum in curatis. Et sic non habet locum in occupante per vim, aut inuadente beneficia simplicia, aut præbendas etiam si præbendis sint annexæ parochiales. Imo nec habet locum in vi occupantibus, aut inuadentibus curata beneficia, nisi in illis casibus in quibus per iustam receptionem secundi beneficij curati prouisus remanet prius curato priuatus: secus non. Gloss. Franc. n. 5. Vnde quod dicit Rota dec. 3. de præb. in non. scilicet quod vitiosa possessio secundi beneficij, facit vacare primum licet sit talis de facto & violenta, non verò iuridica, & ad hoc allegat hunc textum. In quo sensu eundem textum intellexit Rota in Toletana Capellaniæ 15. Februarij 1591. coram Card. Pamphilio. Quę vult etiam dici posse, quod capit. de multa de præbend. intelligatur de omnibus beneficijs residentia poscētibus. Quod in quam sic dicitur est contra hanc Gloss. & cōtra vtrumque textum. Nam in d. cap. De multa solum exprimuntur beneficia curata, & Dignitates. Et ex hoc textu solum vacat primum curatum ex possessione secundi curati. Nam sicut Pontifex in secunda regula expressè nominat Dignitates, ita illas nominasset in prima regula si eas comprehendere voluisset, sicut eas nominauit Innoc. III. in d. cap. De multa. In hoc tamen casu, qui vi occupat secundum curatum ex hoc textu subiectus erit pœnæ, impositæ in secunda regula.

8. Nihilominus tamen nunc dicendū est etiā per vitiosū ingressum secundi beneficij incōpatibilis, & eius possessionem violentam, aut intrusionem in eo amitti beneficium prius habitū, quia Concil. Trid. sess. illa 7. cap. 4. vult, vt quicumque plura curata aut incompatibilia beneficia contra formam sacrorum canonū recipere, & simul retinere præsumpserit beneficiis ipsis priuatus existat. Concilium enim absolutè, & non distinguendo vult quod non possit recipi secundum animo detinendi simul primum, siue ergo recipiatur secundum licitè siue illicitè, si recipitur cum animo retinendi primum, amittitur tam primū, quam secundum. Et sic statim ac recipitur secundum vacat primum. Et hoc est de mente S. Cong. Concil. in declaratione, cuius meminit Rota in illa Toletana Capellaniæ, & ex Concil. procedit optimè illa decisio non verò ex hoc textu. Videantur probata sup. cap. Consuetudinem. 1. de consuet. q. 2. a. 4. in hoc lib.

9. Sed quid si superiore volente recipere resignationem beneficij aliquis vt illud à se auferatur fraude vi occupat secundum aut in eo se intrudit, vt hoc modo nullum illorum habeat? Hunc priuari primo beneficio quantum sit ex parte sua, posse tamen à superiore compelli, vt illud retineat, ait Anchar. not. 1. Franc. num. 5. & Dom. 5. insuper n. 10. Sed certè iste non recipit secundum animo retinendi illud cum primo. Ideo melius dicitur cum Lap. quod nec illo primo beneficio priuatur. Non poterit tamen obtinere secundum, sed in pœnam incidet positam in secunda regula.

10. Quamuis verò Cassad. decis. 6. num. 5. de caus. possess. videatur sentire, hanc primā textus regulam intelligi solum de occupante vi secundum curatum; tamen manifestum est textum loqui disiunctiuè, & alternatiuè comprehendere etiam eum qui sine vi se intrudit in beneficio. Mant. dec. 118. num. 5. Vital. in Clem. Pratica, num. 12. de Rescript.

11. Hinc etiam sequitur, quod violentus occupator, aut inuasor secundi beneficij neque ex vi huius Decretalis amittit primum beneficiū curatum, si secundum occupat, & inuadit cum animo non retinendi primum, quia Canonum Sacrorum finis est, vt quis non habeat simul plura curata, non verò quod dimissio primo, obtineat secundum.

12. Tam verò ex hac Decretali, quam ex Concil. Trid. ignorantia excusat. Nam textus pœnam iniungit contra scienter se introducentē in secundo beneficio curato. Vnde non comprehen-

prehendit ignoranter intrusum Gloss. *in v. scienter*, & ibi Archid. & Prob. *ad* Mon. *num.* 3. Ideò pœnam hanc non incurrit, qui bona fide credens se habere ius in beneficio illud recipit. Bellam. *dec.* 563. Put. *dec.* 346. *l.* 2. Mant. *d. dec.* 118. *num.* 8. Hoc tamen verificari de ignorantia facti, ait Gloss. Rota *dec.* 560. *par.* 2. *recent & in Mutinen. Canonicatus die* 13. *Iunij* 1614. Sed & verum esse de ignorantia particularis legis, cuius potest dari ignorantia probabilis, addit Prob. Sed est verum de ignorantia omni, etiam crassa, quæ dolum excludat. Hæc enim ignorantia sufficit ad vitandas pœnas latas contra scienter delinquentes, iuxta notata *sup. cap.* 2. *de consuet. q.* 1. *a* 21. *à num.* 408. *in hoc lib.* Quod & est verum in terminis Concil. Trident. ad pœnam à se latam incurrendam requirentis præsumptionem. Nec obstat *l. iuris ignorantiam C. qui admitt.* quia licet ad euitandam culpam, vel etiam pœnam simpliciter latam ignorantia iuris regulariter non excuset; secus est ad euitandam pœnam, quæ non est lata nisi contra scienter operantem, aut contra præsumentem. Verum tamen est, quod ignorantia iuris, quod quis scire debet non præsumitur.

13. Notandum etiam, quod Decretalis nostra distinguit inter occupare, & se intrudere, vt aduertunt Dom. *n.* 1. & Franc. *n.* 2. Barbosa autem *num.* 2. Existimat intrusum esse, qui absque Superioris consensu, vel authoritate possessionem bene icij apprehendit. Sed hic si alias habet iam titulum beneficij, & ius in re in illo, nō potest dici intrusus ex eo quod apprehendit beneficium iam suum, licet id faciat auctoritate propria. Intrusus enim est, qui sine titulo beneficium inuadit, esto ad illud habeat ius ad rē, iuxta notata *tractat. de elect. cap.* 33. *q.* 1. *num.* 16. Et per DD. ibi citatos. Prout etiam *alleg. cap. Ad aures, de excess. Prel. & cap.* Quia diuersitatem, & alij DD. probat Francis. Tondutus. *Quest. benefic. cap.* 18. *num.* 8.

14. Multa autem habent hic Archid. & post eum alij de Prælato intruso, v. g. an subditi teneantur illi obedire, & alia, quæ non sunt præsentis indaginis.

15. Ex Gloss. etiam *in v. obtinebat* Archid. & Dom. *n.* 8. Franc. *n* 8. & alij aduertunt, quod de beneficijs vi occupatis, aut inuasis debet fieri expressa mentio in obtinendis litteris super alio beneficio, aut super dispensatione aliorum beneficiorum. Imo Io: And: *in cap. Postulasti, de Rescript. vult* quod debeat etiam fieri mentio de fructibus perceptis, Franc. verò ait, quod regulariter non debet fieri mentio valoris beneficij. Sed de his *vide not. in d. tract. de elect. cap.* 33. *q.* 1. *num.* 16. *Et vide infra capit. Non potest, in hoc tit.*

16. Secunda regula textus loquens vniuersaliter de beneficijs, continet, quod violenti qui auctoritate, vel verius temeritate propria occupant Dignitates, Personatus, aut alia quæcumque Ecclesiastica beneficia, eo ipso ius, si aliquod in beneficijs priuatis occupatis, vel ad ea competebat, amittant.

17. De omni autem beneficio vera est hæc regula. Violentiam verò semper adesse vult Archid. quotiescumque beneficiatus propria auctoritate sine auctoritate Iudicis, vel executoris intrat possessionem benencii, & fundatur *in l. Extat. ff. quod met. causa.* Sed contrarium sentit Gloss. *in v. violenti* aduertens latiorem in hoc esse priorem regulam, quæ comprehendit necdū violentos, sed etiam pacificè intrusos, hæc verò regula comprehendit solum violentos non verò alios etiam iniustè se intrudentes sine violentia. Et ita Gloss. sequuntur Io: Andr. Lap. Anchar. *not.* 4. Dom. 5. *insuper num.* 9. Franc. *n.* 3. Solum igitur occupans beneficium per vim incurrit pœnam huius textus, & sic comprehenditur qui lite pendente per vim occupat beneficium. Item, vt notat Lap. Dom. & Franc. Qui possessori beneficij vim facit, & eo inuito possessionem beneficij occupat possessore excluso: imò si facta vi vt excludat possessorem, possessor nihilominus non fuit exclusus, sed possessionem retinuit, vt notat Franc. §. *In super num.* 3. & Dom. *num.* 9. Item in casibus, in quibus beneficiatus non potest à Capitulo vel alijs recipi, nisi ostendat literas per quas constet, illi competere beneficium, vt *in termin. extrauag. Iniunctæ* Bonif. VIII. *de elect.* compellit recipientes inuitos ad se recipiendum. Item vniuersaliter quando fit vis legitimo, & iusto contradictori, & per talem vim occupatur beneficium. Cœterum vbi quis sine vi, accipit possessionem beneficij non incurrit pœnam huius Decreti. Licet id faciat sine superioris, aut executoris auctoritate; imò licet sine titulo furtiuè, & fraudolenter se in beneficio intrudat. Imò nec eandem pœnam incurrit si iniustum contradictorem cohibet, & vim vi repellit iustè se defendendo, & ius suum defendendo, contra alterius iniustitiam. Et ita etiam non incurritur pœna ista si medio Iudice, aut executore fiat violentia. Anchar. *not.* 5. Dom. §. *Insuper num.* 5. Franc. *num.* 2. *post* Io: And. & *post* Anlred. Prob. *num.* 2. Sic qui pro se habet sententiam, quæ iam transiuit in iudicatum non incurrit pœnam hanc etiam sine Executore occupet absque violentia possessionem beneficij. Rota *dec.* 10. *de caus. possess. in nou.* Probus ad Mon. *num.* 2. Nec obstat *d. l. extant, quæ loquitur in prophanis, sed ad pœnam l. Si quis in tantum C. Vnde vi, & huius cap. requiritur violentia.* Videantur probata *tract. de elect. cap.* 33. *à num.* 25. vbi plura alia, quæ ad rem faciunt.

18. Vbi verò adest violentia iniusta incurritur pœna ista etiam si per procuratorem specialem occupetur beneficium, vt post Lap. tradunt Dom. §. *Insuper. num.* 10. Franc. *num.* 3. Quod intelligo, si mandatum speciale fit ad occupandum vi beneficium; secus si solum ad accipiendam possessionem illius. Nisi videret Procuratorem non specificum vim facere, & non prohibuerit. Addunt præfati DD. Dominum pœnam hanc incurrere, si vim factam à Procuratore suo non specifico ratam habuit. Sed hoc non admittitur, Ratum enim habens delictum non incurrit pœnam delicti ab alio sine mandato commissi, nisi hoc sit in iure expressum. Quia ratum habens delictum postquam est commissum, nullo modo est causa illius, vnde non debet puniri pœna lata contra delinquentem delictum patrantem.

19. Pœna autem ista continet priuationem in-

iuris, quod violentus habet in respectu beneficij siue sit ius in re, siue sit ius ad rem, vt in textu expresse habetur, & cum Gloss. in v. Ad ea, notatur Archid. Io: And. & alij, qui etiam aduertunt distinctionem iuris in ius in re, & ius ad rem, habere in hac decretali fundamentum.

20. Poenam autem tam priuationis primi beneficii latam in prima regula, quam priuationis iuris in re, vel ad rem in beneficio occupato per vim, quae ponitur in hac secunda regula est sine dubio latae sententiae Couar. *l.3.var.cap. 16. num. 6. Aufert. ad Capell. Tholos. q. 444. num.* 4. Menoch. *rem.9.recuper.possess. num.277.cum seqq. & num.* 306. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 15. *num.* 58. & Gloss. 57. *num.*46. Farin. *in prax. crimin. pax. 6.q.*175.*n.*64. Rota *dec.*66.*num.*1. apud Farin. 4. *p. praxis crimin. & dec.*3. *de prabend. in nou. & dec* 151.*part.*2.*recent.* Et nihilominus ad eam incurrendam necessariam esse declaratoriam bene docent Archid. *n.* 1. Dom. 5. *insuper num.* 5.

21. Itaque verum quidem est minus conueniens, quod beneficiatus auctoritate propria sine auctoritate superioris ingrediatur possessionem sui beneficij sibi collati. Rebuff. *in praxi tit.de immiss. in possess. num.* 3. Menoch. *remed.* 9. *recuper. poss. num.* 127. *cum sequen.* Couar. *l.* 3.*var.capit.* 15.*num.*7. Flamin. *de resignat. l.8.cap.9.à num.*15. Sic enim passim Pontifices conferentes beneficia dant executores, qui institutos, seu prouisos mittant in possessionem, Marches. *de commiss.p.*1. *cap.* 13. Garz. *p. 6. cap. 3. à princ.* Sed nihilominus non est locus poenae huius textus, nisi beneficium violenter occupetur, sed & de se hoc non est delictum praecisa violentia, & circumstantiis. Frances. *de Instruct. q.8.num.* 9.

22. Tandem aduerte poenam huius decretalis in eo, qui iniuste beneficium occupat habere locum in odium ipsius, & praeiudicium, non verò in praeiudicium Ordinis Clericalis; Vnde non habet locum in casu, in quo in vilipendium Ordinis Clericus cogeretur mendicare. Rota *dec.* 269.*in fin.p.*2. *recent.*

SVMMARIVM.

1 *Potens prouidere de beneficio persona idonea non potest prouidere obtinenti aliud sufficiens.*
2 *Potens prouidere de beneficio habenti beneficia hac pluralitas ad duo si malitia debet restringi.*
Plura de beneficiorum pluralitate: remissiuè. 2.
3 *Habens beneficium sufficiens non est idoneus ad beneficium obtinendum.* 3.
4 *Sufficientia beneficij astimatur etiam ex distributionibus.*
5 *Potens conferre beneficium persona idonea non dispensat super pluralitate beneficiorum.*
6 *Dictio pluralis non est vaga, sed in duobus verificatur.*
7 *Facultas conferendi plura non se extendit ad curata.*
8 *Textus non loquitur de ordinarijs, sed de Delegatis.*

Cap, Is qui XIX.

1 Regula huius textus est. Habens à Papa potestatem Apostolicam prouidendi de beneficio personae idoneae, habenti aliud beneficium sufficiens non potest prouidere, nisi vel primum dimittat, vel nisi in literis hoc exprimatur: & tunc habenti vnicum simplex prouidebit. Si verò conceditur, quod plura beneficia obtinenti prouideat huiusmodi pluralitas ad duo tantum debet restringi, & quidè simplicia. Et factum contra est irritum, & inane.

2. De materia huius Decretalis plura dicta sunt supra. Et quidem qualiter de iure antiquo, & postea de iure nouo pluralitas beneficiorum sufficientium fuerit prohibita. *cap. Consuetudinem.* 1. *de consuetud. in hoc lib. q.* 2. *art.*1.*& a.*3.*à num.* 396. Et qualiter iudicanda sit sufficientia beneficij. ibid. *à num.* 415. Et quomodo habens beneficium debeat de eo facere mentionem, vt obtineat aliud. *capit. Gratia. de rescript. per tot.* Et quomodo quis non possit habere tria beneficia sine speciali dispensatione Apostolica. *d. cap.*1.*de consuet. q.* 2. *a.* 3.*num.*385. Vnde circa hunc textum pauca remanet obseruanda.

3. Notandum tamen primo, quod qui habet beneficium sufficiens etiam si sit simplex, nõ est idoneus ad aliud recipiendum etiam insufficiens. Quia in textu decernitur, quod qui potest conferre beneficium personae idoneae, *non potest* conferre beneficium habenti aliud sufficiens. Franc. *n.* 1.

4. Notandũ secundò quod non dicunt, qui teneat, quod sufficientia beneficij non debet aestimari ex distributionibus quotidianis. Ita Barb. hic Sed aliud est sufficientia beneficii, aliud valor. Sufficientia enim attenditur respectu sustentationis Clerici, & ideò totum id computari debet in sufficientia beneficii quod conducit ad sufficientem sustentationem Clerici; ad hoc verò maximè conducunt distributiones. Quae tamen non spectant ad valorem beneficij, quia valor ex fructibus beneficij aestimatur.

5. Notandum tertiò quod habens potestatem conferendi beneficium personae idoneae, non per hoc potest dispensare super pluralitate beneficiorum, & ideò non potest prouidere personae alias beneficiatae, quia persona habens beneficium sufficiens de iure communi non est idonea.

6. Notandum quartò quod pluralis loquutio non est vaga, sed arcta, & restringenda, quia est contenta duorum numero. *cap. Pluralis inf. de reg. iur.* Gloss. *in v. sine cura.* Franc. *n.*3. Dom *num.* 9.

7. Notandum quintò quod ex quo Pontifex excipit beneficium cum cura, & non vult, quod gratia ista se extendat ad duo curata, vel etiam ad vnum simplex, & aliud curatum colligit Dom. *num.* 3. quod in gratiis, quarum effectus deriuatur ad tertium, sit stricta interpraetatio. Sed haec restrictio, vt innuit Franc. *num.* 2. *not.* 3. fit ratione qualitatis beneficii curati, quod non venit sub nomine beneficij in his beneficiis

neficialibus, nisi exprimatur. Et ita in partialibus facultatibus datis huic vel illi vt possit cõferre nouum beneficium habenti aliud, Pontifex vult non comprehendi beneficium curatum.

8. Notandum Sexto textum loqui de Delegatis ad conferendum beneficia, non verò de Ordinarijs, qui à iure habent potestatem disponendi de beneficijs. De facultate tamen, quam habebant, & quam habeat modo Ordinarij ad pluralitatem beneficiorum. Vide *d. cap. consuetudinem. 1. de consuet. q. 2. a. n. 396.*

SVMMARIVM.

1 *Ratio edenda decretalis.*
2 *Qui ignorans dimisso priori beneficio recipit secundum nulliter, quia illud fit Papa reseruatum, aut à Papa alteri collatum, si dum hoc scit illud dimittit recuperat primum beneficium.*
3 *Collatio beneficij prius à Papa alteri collati, aut eidem reseruati est nulla. 3.*
Actus nullus non producit iuris effectum quoad acquisitionem iuris aut amissionem. 3.
4 *Reseruatio Papæ non interposito decreto non ligat ordinarium ignorantem.*
5 *Remedium ignorantiæ, & indemnitatis prouisi de beneficio euicto est vt recuperet primum.*
6 *Ad hanc recuperationem requiruntur ignorantia, & obedientia.*
Promotus debet probabiliter ignorare collationem aut reseruationem Papæ, vt possit recuperare primum beneficium. 6.
Hæc ignorantia præsumitur, si non probatur scientia.
7 *Promotus ad secundum beneficium certior factus de collatione, aut reseruatione Papæ statim certitudo ista vnde habeatur. 8.*
8 *Vt recuperetur primum beneficium debet remota quacumque difficultate dimitti secundum.*
Beneficium legis habet, qui contra legem non venit. 8.
9 *Beneficiatus huiusmodi recuperat beneficium propria auctoritate.*
10 *Beneficium huiusmodi fictione iuris non vacat.*
Recuperetur sine noua collatione. 10.
11 *Vbi est legitimus contradictor non recuperatur sine ope Iudicis.*
12 *Vbi moueatur recuperatori lis, debet ante omnia recuperator mitti in possessionem.*
13 *Recuperatio competit respectu cuiuscumque beneficij euicti in terminis huius Decretalis.*
14 *Et etiam post duos, & plures menses ab eius pacifica possessione.*
Decretum de dimittendo beneficium intra duos menses intelligitur intra duos menses à pacifica possessione. 14.
15 *Conclusio textus procedit in dimissione non in resignatione.*
In resignatione interuenit pactum. 15.
Beneficium primum dimissum ex iuris necessitate vera vel opinata, non ex omnino libera voluntate. 15.
16 *Conclusio textus non habet locum in permutatione.*
17 *Quod fit in primo gradu fieri potest in alijs gradibus.*
Damnum quod ex vna radice prouenit in omnibus gradibus reparatur. 17.
18 *Resolutio textus habet locum etiam si appelletur à prouisione.*
19 *Possessor secundi beneficij licet nulliter promoti validè agit.*
20 *Sed non facit fructus suos.*
21 *Debitor illi soluens manet liber.*
22 *Verbum assignare importat totalem collationem.*
Et verbum tenere est idem quod possidere. 22.

Cap. si Beneficia XX.

1. QVoniam ex consecutione secundi beneficij incompatibilis vacat primum; & potest contingere quod huiusmodi secundi beneficij collatio sit nulla si fiat ab Ordinario eo quia Papa illud idem beneficium prius contulerit alteri, vel sibi se seruauerit cum decreto irritanti, totum hoc ignorante promoto ne ille remaneat priuatus priori beneficio à se dimisso, & secundo ab alio euicto, Papa per hanc Decretalem succurrit illius ignorantiæ, & innocentiæ, & dat sequentem regulam.

2. Si quis ignorans recipiat beneficium prius reseruatum, vel alteri collatum per Papam si ex quo sciuit illud sine difficultate dimittit: recuperat priora beneficia propter illud dimissa, alias non & idem in dimittendo recepta, & recuperando dimissa seruent omnes alij, qui præfata occasione sua dimiserant beneficia, & dimissa per alios fuerunt assecuti.

3. Itaque Papa præueniente Ordinarium, vel prius quam beneficium sit ab Ordinario collatum, sibi reseruante illud beneficium cum decreto irritanti legantur manus Ordinarij, ita vt collatio ab ipso etiam ignorante facta sit nulla, Anchar. *in princ.* Dom. *num. 1.* Franc. *num. 1.* Si tamen collatio Papæ sit valida, vt citati DD. aduertunt. Nam si esset inualida vel ob inhabilitatem subiecti, vel ob subreptionem impetrantis non impediret collationem Ordinarij. *Cap. non præstat de re iud.* Actus enim nullus & inutilis non producit aliquem effectum quantum ad acquisitionem, ante iuris amissionem, *per not. in cap. cum plures, sup. de off. ord. cum* Gloss. ibi *in v.* quo potest, & dicta ibi *num. 25. in hoc lib.*

4. Ex hoc textu tamen ibi, *aut decreto interposito reseruantur*, colligitur quod sola reseruatio Papæ non interposito decreto irritante, non ligat ignorantes, & sic non impedit Ordinarium reseruationis nescium, ne vtatur iure suo, & conferat beneficium reseruatum, Dom. *num. 2.* Anchar. *not. 2.* Franc. *num. 1.* Gloss. *in v. prouisionem cap. si eo tempore, sup. de elect. in hoc lib.* & ibi DD. impeditur tamen Ordinarius, & eius collatio est nulla, si conferat beneficium prius à Papa collatum, aut decreto interposito reseruatum.

5. Hac vero stante nullitate in casu contingenti datur remedium idemnitati nulliter prouisi ab Ordinario, vt possit recuperare priora beneficia dimissa ex causa collationis sibi ab Ordinario nulliter factæ & ignorante, & hic tradunt DD. & ex hoc textu docent Tiraquell. *in l. Boues §. Hoc sermone lim. 21. num. 7. ff. de verb.*

verb. signif. Garz. *de benef. par.* 11. *cap.* 5. *n.* 116. Petrus Franciscus Tondutus Benefic. *quæst.* 69. *num.* 1.

6. Ad hanc tamen recuperationem duo requiruntur, scilicet ignorantia & prompta obedientia. Et necessaria in promoto ignorantia collationis, aut reseruationis Apostolicæ. Non interest vero an Ordinarius conferens id ignoret, aut sciat, vt bene aduertit Gloss. *in v.* ab ijs sed sufficit si promotus ab Ordinario ignoret, qui tamen collationem, vel reseruationem Papæ ignorare debet, nam si eas sciret, non esset sine culpa acceptando beneficium à Papa, vel alteri collatum, vel sibi reseruatum, vt notat Archid. *in princ.* & ideo non haberet locum illud textus, *cum sit sine culpa*. Hæc vero ignorantia debet esse verisimilis, vt dicunt Io. Mon. *&* Io. And. seu probabilis, vt inquit Anchar. Cum vero quod Papa contulerit beneficium istud, vel reseruauerit sit quid facti, eius ignorantia præsumitur, nisi scientia probetur Io. Mon. & Archid. & sic ignorantia quæ non reualidat actum, excusat tamen à pœna Dom. *num.* 4.

7. Secundum quod requiritur est prompta obedientia, quia scilicet certior factus de collatione, aut reseruatione Papæ, sublata quacumque difficultate omnino dimittat beneficium illud sibi ab Ordinario collatum. Nec tenetur statim ad primum rumorem prædictorum beneficium dimittere. Et nec tenetur cuicumque ea referenti credere, vt bene aduertit Gloss. *in v. certiores*. Quamuis vero non debeat leuiter credere, vbi tamen de prædictis est rationabilis rumor, tenetur pro posse inquirere veritatem, ne sit negligenter ignorans. Et quamuis ex vi huius textus hæc inquisitio non præcipiatur, sed sufficiat si certior factus beneficium dimittat. Prudentia tamen perit, vt sibi beneficiatus consulat & veritatem inquirat. Est autem certitudo quæ excludit dubitationem, *cap. certum* 11. *q.* 3. *& cap. de cætero* 1. *q.* 1. Erit vero certus, si vidit literas collationis vel reseruationis cum decreto, vel etiam alijs modis vt per Gloss. *cap. cupientes in v. notitiam* §. 1. *sup. de elect. in hoc lib. & in Clem. causam in v. plene, de elect.* Archid. *num.* 1. Io. And. *num.* 1. Anchar. *num.* 1. Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 6.

8. Hac ergo supposita certitudine, licet alias ad hoc, vt possit agi de euictione contra auctorem debeat expectari sententiam, *vt in l.* 3. *C. de euict.* tamen in isto casu, alia sententia expectari non debet, sed beneficiatus certior factus extraiudicialiter de prædictis statim, statim pretermissa quacumque difficultate, & nullo prorsùs posito impedimento, omninò, & totaliter debet beneficium illud alteri à Papa collatum, vel Papæ, vt supra reseruatum omnino & totaliter dimittere, adeo vt de illo, nihil amplius loquatur Archid. *num.* 1. Io. And. *num.* 1. Anchar. *not.* 5. Dom. *num.* 7. Et meritò hæc dimissio est necessaria, quia si beneficium retinere veller, aut aliquod impedimentum circa id poneret contra legem faceret, ideo beneficium dimittere deber, vt contra legem non faciat, & beneficio legis foui possit. Beneficium enim iuris habet, qui contra non committit, *cap. super* 17. *q.* 2. *& cap. vt comissi in fin. inf. de haret. in hoc lib.* Io. Mon. *num.* 1. Archid. *num.* 1. *in v. difficultate*, Dom. *num.* 6.

9. Hac vero dimissione facta Beneficiato redire volenti ad primum beneficium competūt remedia possessoria, Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 56. *num.* 146. Tondut. *d. q.* 69. *nu* 5. Et ita competunt quod si possessio prioris illius beneficii sit vacua, vel etiam si sit plena si non adsit legitimus contradictor, possit primum illud beneficium propria auctoritate sine iudicis aut executoris ope recuperare, & sufficiat, sibi de iure quod sibi competit, ex hoc capite certiorem faciat possidentem beneficium, vel alios quorum interest, vt illo non contradicente possessionem beneficij apprehendat Archid. *n.* 1. Anchar. *not.* 6. Dom. *num* 8. Franc. *num.* 6. In litera enim dicitur, quod huiusmodi beneficiatus libere possit recuperare primum beneficium, eo quia fictione iuris censetur nunquam fuisse dimissum, *arg. cap. Dissertium, de pænit. dist.* 1. Nam voluntas secunda huius beneficiati circūuenta, non præiudicat primæ eius voluntati per quam adhæsit priori beneficio. Ideo non habet hic locum quod de emptore statuitur *l.* 3. *C. de euict.* vt, scilicet, contra auctorem non possit agere antequam res sit euicta. Nam beneficiatus noster non agit contra auctorem neque enim habet causam ab eo à quo beneficium repetit, nec illi aliud renunciare tenetur, nisi quod debet fidem facere, quod beneficium quod dimissit erat alteri debitum, & ideo recuperat primum à se dimissum.

10. Quod vt dictum est fictione iuris censetur non dimissum, & non vacans. Et ideo si contingat, vt beneficiatus iste, vel nondum dimisso seruato beneficio, vel eo dimisso, antequam recuperet primum, moriatur, illud primum beneficium vacat per obitum illius, quia fictione iuris fingitur non vacasse ob illius dimissionem factam, sed plenum vsque ad mortem dimittentis remansisse. Quod eo euidentius constat, quod dum beneficium illud recuperatur non est necessaria noua collatio, quæ tamen necessaria prorsus esset si ob factum eius dimissionem & secundi adeptionem vacasset Lap. *num.* 1. Anchar. *in fin.* Dom. *num.* 9. Franc. *num.* 5.

11. Cauere tamen deber recuperator iste ab omni violentia, ne incidat in pœnam *cap. eum, qui sup. in hoc tit.* Et vbi sit legitimus contradictor, vt quia opponatur ille, quod iniustè possidebat illud primum beneficium, quod recuperare intendit, vel quod fuit nimis credulus dimittendo secundum beneficium, vel quod secundum beneficium recepit sciens illud alteri esse debitum, vel aliud quid simile, non potest sine ope Iudicis primum beneficium recuperare; quod etiam semper est tutius Io. And. *nu.* 2. Anchar. Dom. *&* Franc. *citati*.

12. In casu vero quod recuperare volenti primum beneficium obijciatur, quod ille iniuste possedit illum, & sic quod ei non sit restituendum, nihilominus distinguendo possessorium à petitorio, beneficiatus qui beneficium illud dimisit ex adoptione secundi iam euicti, prius debet restitui ad possessionem beneficij à se dimissi

an-

antequam videatur an fuerit iniuste, vel iuste. ab eo possessum vt post Io. And. docet Dom. *nu.* 7.

13. Quamuis vero textus noster loquatur de beneficio per Sedem Apostolicam collato, aut cum decreto irritante reseruato, tamen conclusio textus verificatur in casu collationis, aut reseruationis à quocumque alio habente facultatem factæ. Et ita idem dicendum si Legatus, vel quicumque alias habens ad id facultatem prius contulerat beneficium antequam Ordinarius illud conferret semper enim qui recipit beneficium ignorans illud alteri fuisse collatum, & ex hoc dimittens primum potest primum recupetare modo supradicto. Et sic vniuersalis recipiens secundum beneficium & ignorans, quod illud sit alteri debitum, si statim ac cognoscit illud beneficium alteri debitum sine difficultate dimittit, recuperat primum Gloss. *in v. per sedem*, & cum ea Archid. *&* Io.And. *&* Franc. *nu.*4. Idem vero dicitur in Beneficio reseruato à Legato a Latere, Legatum enim posse reseruare sibi beneficia cum decreto irritanti legante ignorantes, probatum est *sup. in hoc lib.* De quo etiam dicitur *infr. cap. si Apostolica in hoc tit.*

14. Quamuis etiam per possessionem pacificam secundi duos per menses beneficium Primum censeatur vacasse à principio; hoc fallit in casu isto, in quo secundum euincitur, vt notant Garz. *part.* 11. *cap.* 5. *num.* 116. *&* Tondut. *Benef. quest.* 69. *num.* 2. Quia imo decretum de dimittendo primum beneficium incompatibile infra duos menses, intelligi debet de duobus mensibus numerãdis à die adeptæ pacificæ possessionis. Rota *dec.* 337. *num.* 10. *par* 4. *recent.* Gabriel. *cons.* 193. *num.* 8. *&* 9. *l.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 183. *num* 47. Cassador. *dec.* 9. *num.* 2. *de concess. præb.* Tondut. *d.q.* 69. *num.* 3. Vnde quotiescumque secundum beneficium euincitur etiã post duos; & plures alios menses, licet ad primum dimissum ex adeptione secundi euicti tedire, dummodo Beneficiatus qui prius ignorauit certior factus de inualiditate secundi, illud dimittit sine quacumque difficultate. Tiraquell. *in l.* Bouer. §. *Hoc sermone ff. de verb. signif.* Rom. *cons.* 329. *col.* 2. *vers. sin autem membrum.* Tondut. & Garz. *supra citati*.

15 Procedunt tamen prædicta in dimissione, non verò in resignatione facta ad fauorem alterius, quando scilicet quis acquirit secundũ resignando primum. In hoc enim casu si secundũ euincitur non recuperatur primum resignatum, sed solum si primum sit dimissum. Barb. *n.* 4. Rebuff. *de pacif. possess. num.* 147. *&* 150. Feder. Concil. 156. *verb. non obstat cap si benef.* Tõdut. *d.q.* 69. *num.* 8. Gloss. *in v. omnino, & in v. libere cap. ex parte de off. deleg.* Rota *dec.* 8. *num.* 1. *de rerum permut. in non. & in Illerden. Canonicatus* 13. *Decem.* 1594. *coram Card. Pamphilio.* Gonzalez. Gloss. 15. *num.* 126. Vbi quod interdum ex causa iusta Dataria solet rigorem decreti relaxare, & resignationem in fauorem admittere, vt dictum fuit in dicta Illerden. & docet experentia.

Huius verò rationem reddit Tondut. ex Rebuff. loco citato, quia facilior reditus fit ad primum beneficium quando simplex facta fuit dimissio; nam qui dimittit nedumtaxat dimittit, sed qui resignat beneficium re, & verbo illud deserit; duo autem vincula sunt fortiora. Sed Gõzalez ait quod in resignatione intrat pactum vltra dimissionem. Aduertit verò Gloss. in verbo dimissa, quod hoc intelligitur, si beneficium dimittatur, vel iuris necessitate, vel ignorantia, vel voluntate. Archidiac. verò, si dimittatur vel necessitate, vel facto. Sed Io: Monac. *num.* 1. Si dimittatur iuris necessitate, non voluntate, nisi quantum opinantur, quod iuris necessitate illud est dimittendum, ex quo de iure secundum non potest competi cum primo. Et verè vtrumque requiritur scilicet iuris necessitas, & ignorantia, & sic sufficit necessitas ex probabili ignorantia opinata, vt licet de iure non esset necessarium dimittere primum, vt habeatur secundum. Si tamen quis ex ignorantia probabili necessitatis dimittendi dimisit primum, concurrente alia ignorantia collationis, aut reseruationis Papæ, dum ex hoc secundum euincitur, detur regressus ad primum. Quando verò primum resignatur, quia non interuenit dimissio ex sola necessitate iuris vera, vel opinata, sed simul interuenit pactum resignationis, ideò non sumus in casu huius textus.

16. Barbosa tamen *num.* 6. ex Rebuff. *de pac. possess. num.* 290. arbitratur quod permutans beneficium, possit redire ad suum altero enicto Sed certò hoc non colligitur ex hoc textu, qui vt fatetur idem Barb. *num.* 4. loquitur de dimissione, & non de resignatione, & ex consequenti multo minus de permutatione. Et verè nec verba textus nec eius ratio militant in resignatione, vel permutatione, in quibus beneficium primum non dimittitur ex sola iuris necessitate vera, vel opinata, sed ex voluntario pacto, quod est seruandum; nec ab eius obseruantia excusat ignorantia contrahentis in præiudicium alterius. Ideò textus non procedit in resignatione, vel permutatione, vt citati DD. tradunt.

17 Vt autem dicitur in vltima parte textus, quod dictum est de dimittente primum suum beneficium vt acquirat secundum alteri debitum eo ignorante, extendi debet ad omnes alios, qui gradatim vt acquirerent bene cia ex hac occasione dimissa sua beneficia dimiserunt ignorantes beneficia acquisita esse alteri debita, & ab eis non acquisibilia. Sic enim quod in primo gradu fit, fieri posit in aliis gradibus, vt damnum, quod ex vna, & eadem radice prouenit, pariter in singulis gradibus reparetur. Io: And. *n.* 3. Archid. *n.* 1. Anchat *not.* 8. Dominicus. *n.* 5. Franc. *num.* 4.

18. Et resolutionem textus habere locum etiam si appelletur à prouisione, quia non deuoluitur causa ad Curiam, aduertit Barbosa *nu.* 2. *&* Tusc. *concl.* 44. *n.* 23. *lit.* C.

19. Sed in hoc casu numquid gesta per eũ qui de secundo beneficio ignoranter, & nulliter fuit prouisus valida ne sunt? Valida sunt. Concurrit enim hic titulus coloratus, & communis opinio per quam huiusmodi nulliter prouisus habetur pro legitimo. Anchar. *num.* 2. Franc. *num.* 6.

20. Numquid etiam iste qui dimisso secundo beneficio redit ad primum dum illud benefi-

cium possedit fecit fructus suos? Non fecisse tradunt ijdem DD. sed tamen quia fuit possessor bonæ fidei non tenetur ad restituendum illos, nisi extent, vel nisi in quantum ex eis factus sit locupletior. Sed tamen illi debebuntur fructus primi beneficii quod dimisit.

21. Numquid quoque si debitor beneficij illi soluet, debitor manet liber à debito? Dicit Anchar. quod manet liber, sicut liberi sunt soluentes hæredi, quem constat postea non esse hæredem *vt l. fin. C. de pret. hæred. & l. 4. C. de condit. indeb.*

22. Nota etiam *in v. assignare*, quod hoc verbum importat totalem collationem. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 2. Et *in v. tenebat*, quod verbum tenere idem est, quod possidere. Barb. *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Multa notatu digna continet hac Decretalis.*
2 *Dispensatio super pluralitate beneficiorum non valet non expresso etiam minimo beneficio.*
3 *Hoc vniuersaliter verum respectu cuiuscumque dispensationis.*
4 *In dispensationibus debet etiam fieri mentio præstimoniorum.*
Et aliarum qualitatum, vt si beneficia sint curata, & quantum valeant, & si iustè sunt obtenta. 4.
5 *Vbi ex lege aliquid est exprimendum taciturnitas illius reddit gratiam subreptitiam etiam si alias Papa eo expresso concessisset gratiam.*
Vt videatur quæ taciturnitas reddit gratiam subreptitiam debet attendi an sit tacitum quod lege vel praxi debebat exprimi. 5.
6 *Taciturnitas vitiat gratiam in totum.*
7 *Indultum, vt quis possit duo curata recipere, & retinere intelligitur de duobus primis.*
8 *In dispositione stricta, interpretationis aliquando attenditur similitudo generica, & aliquando specifica.*
9 *Clausula si canonicè conferatur implicite ponitur in omni dispositione.*
Canonicum dicitur, quod confertur secundum iura.
10 *Non obstante iniustitia collationis, quod dispensatio sit valida, multi dicunt: quod alij limitant.*
11 *Dictio si importat conditionem.*
Clausula si alias iuridicè conferuntur non importat conditionem respectu substantiæ dispensationis, sed respectu eius efficaciæ. 11.
12 *Dispensatio datur insufficiens licet non inualida.*
Dispensatio non habet vim sanandi intrusionem.
13 *Quid si in dispensatione insufficienti si clausula non obstante Concil. Lateranen.*
14 *Hac clausula non sufficit ad derogandum Concil. Lateranen. sub Leone.*
15 *Si dispensatio est valida non potest dispensatus ex pluralitate beneficiorum puniri.*
16 *Ex vi indulti huius textus potest habenti beneficium conferri secundum.*
17 *Si in indulto dicitur vt habenti duo curata detur tertium, non potest hoc fieri cum non habentibus.*
18 *Dispensatus ad recipiendum, non est ad retinendum.*
19 *Dispensatus ad plura non est dispensatus à residentia.*
20 *Dispensatus super principali quomodo sit dispensatus in accessorio.*
21 *Indulta ad plura verificatur in duobus primis.* 22. 23.
24 *Dispensatio illegitimi ad beneficium non se extendit nisi ad vnum, & ad beneficia non se extendit nisi ad duo prima.*
25 *Clausula* non obstante *&c. non inducit dispensationem, sed tollit subreptionem.*
26 *Tollit impedimentum dispensationis si fiat &c.*
27 *Ex pluribus ille sensus accipi debet, qui non inducit dispensationem.*
Sufficit si clausula aliquem effectum habet. 27.
28 *Simplex narratio non inducit dispensationem.*
29 *Gratia ex certa scientia est dispensatio, si non potest subsistere sine dispensatione.*
30 *Clausula,* Non obstante *non inducit dispensationem etiam si data motu proprio.*
31 *Tollit subreptionem si fit specialis mentio beneficij.*
32 *Etiam vbi exprimuntur plura beneficia clausula* non obstante *&c. non dispensat.*
Ex quo Papa obtinenti duo curata mandat dari tertium, non dispensat super duobus curatis si nulliter obtinenti fuerunt. 32.
33 *Dictio* Dummodo *non importat conditionem, sed modum. Quod explicatur.*
34 *Decretum de recipiendis ad habitum regularem.*

Cap. Non potest XXI.

1. MVlta habet valde notabilia in praxi hæc Decretalis circa vim dispensationis in pluralitate beneficiorum, & clausularum, quæ in huiusmodi dispensationibus apponi solent. Continet verò tres regulas. Quarum prima est.

2. Dispensatio super pluralitate beneficiorum illi prodesse non potest, qui aliquod quantumcumque modicum beneficium tacuit in eadem. Ita Gloss. & cæteri DD. Et vide notata *sup. cap. Gratia, de Rescrip. in hoc lib. & cap. Consuetudinem. 1. quæst. 2. de consuet. Et de dispensat. in benef. cap. Permittimus de ætat. & qual. & cap. Si in de fil. Presb. & capit. Ordinarij, de off. Ord. in hoc lib.*

3. Conuenientiam verò huius regulæ, reddit Gloss. quia si mentio beneficij habiti necessaria est in impetratione *cap. Si proponente, de rescript. capit. si motu proprio, infr. in hoc tit.* multo magis est necessaria in dispensatione. Et inde est, quod extenditur dispositio ista vt locum habeat in omnibus dispositionibus impetratis à quocumque habente facultatē dispensandi. Archid. & Io: And. Anchar. *in princ.* Dom. *num.* 3. & 6. Franc. *num.* 1. Quod quidem dicitur non ex ea ratione, quod sit eadem ratio de omni dispensatione, & sic sit idem ius, sed quia vt aduertit Dom. Pontifex in principio huius Decretalis absolutè, & vniuersaliter loquitur. Quo-

modo

modo etiam collatio Beneficij facta à Legato aliud beneficium obtinenti non facta eius mentione ſit nulla, conſtat *ex cap. fin. ſup. de off leg. & ibi not. in hoc lib. & ex Clem. fin. de off. Ordinarij*. Ibi etiam dictum fuit qualiter hoc non procedat in Ordinario. Sed tamen cum ſuperior reſcribit non conferendo, ſed diſpenſando, debet fieri mentio beneficij, quod obtinetur.

4. Et hoc etiam ſi illud ſit minimum, vt v. g. ſit, vt ait Archid. ſit, 20. ſolidorum, & imò iura antiqua requirentia expreſſionem certarum qualitatum in literis ad beneficia fortius habent locum in diſpenſationibus ſuper beneficiis obtinendis, & ſic iura illa extenduntur, & parificantur, quod hoc Gloſſ. *in v. modicum.* Dom. *n. 6.* Franc. *num.* 3. Et ſic exprimi debent præſtimonia, ſicut etiam in impetrationibus beneficiorũ, aliter non valeret diſpenſatio. Archid. *in princ.* Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 3. Io: And. *in cap. Poſtulaſti, de reſcript.* Et ſic etiam exprimi debet an beneficium ſit curatum. Io: And. *in prin.* Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 3. Gloſſ. *in v. vel alteri, in Clem. 1. inf. eod. tit.* Et quamuis hæc Gloſſ. dixerit non eſſe neceſſe exprimere valorem beneficii habiti, tamen ex decreto Vrbani VI. vt refert Rota *dec. 20. de præben. in nou.* Mentio fieri debet de valore omniũ beneficiorum, quæ poſſidet tempore impetrationis. Quod, & voluit Franc. *num.* 3. multum enim hoc refert ad videndum an impetrans habeat ſufficientia beneficia, & an detur motiuum, iuſtum, ad concedendum aliud beneficium. Et præterea, vt dictum eſt *cap. Eum qui, num. 15. in hoc tit.* Gloſſ. *in v. obtinebat* vult, quod fieri debeat mentio etiam de beneficio iniuſtè occupato, quod ibi etiam dixerunt Archid. Dom. & Franc. Penſionis tamen poſſeſſe, ſine titulo beneficij mentio fieri non eſt neceſſe. Franc. *d. n. 3.*

5. Quondam verò præſumi poſſet, quod etiam ſi exprimeretur minimi beneficij poſſeſſio nihilominus Papa concederet aliud beneficium, quia de minimis non videtur, curandum & ita videri poſſit, quod huius taciturnitas, non redderet gratiam ſubreptitiam, nihilominus mandat vt etiam minimi beneficij fiat mentio. Ex quo colligitur, quod etiam taciturnitas illius, quo expreſſo gratiam habuiſſet in diſpenſationibus reddit gratiam ſubreptitiam, & nullam. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2. Sed melius tu collige, quod in iudicanda ſubreptione regula illa diuinatoria, quæ præſumitur quod Papa conceſſiſſet, vel non conceſſiſſet gratiam, eſt regula ſallax, & quod attendi debet an ex lege, vel ex conſuetudine aliquid exprimi debeat, vel non debeat. Nam ſubreptio eſt, vbi tacetur, quod debet exprimi. Et ita in propoſito poſſeſſio minimi beneficij debet exprimi ab impetrante diſpenſationem in pluralitate beneficiorum, quia hoc lege eſt ſtatutum. Et ante hanc legem diſpenſatio huiuſmodi non fuiſſet nulla.

6 Cæterum taciturnitas modici beneficij, diſpenſationem ſuper pluralitate beneficiorum vitiat ipſo iure, & quidẽ non pro parte, & quãtum ad tacita tantum, ſed in totum, & etiam quantum ad expreſſa. Quod patet ex illis verbis textus *prodeſſe non poteſt*. Io: And. *in princ.* & Archid. Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 1. Franc. *nu.* 2.

7. Sequitur regula ſecunda textus, quæ eſt iſta indultum ſedis Apoſtolicæ, per quod alicui conceditur, vt duo beneficia curata, ſi ei canonice conferantur, poſſit recipere, & retinere intelligitur de duobus beneficiis curatis, quæ poſt prædictum indultum, eum contigerit obtinere.

8. Si vero quæratur, quæ dicantur duo beneficia curata, ſine dubio dicendum eſt, quod ſunt illa, quæ in cura animarum aſſimilantur, ſed eſt aduertendum quod diſpoſitio de duobus ſimilem curam habentibus, vel loquitur affirmatiue, vt ſi dicatur, concedi alicui vt poſſit habere plura ſimilem curam habentia. In hoc affirmatiuo modo loquendi ſimilitudo ſpecifica attendi debet, vnde qui habet Parochialem vnã ex hoc non poſſet recipere & retinere ſimul Archidiaconatum, qui habet curam, ſed alterius ſpeciei à Parocho, & quæ claudit ſpecialem dignitatem, & in materia ſtricta non venit ſub nomine curæ Parochialis, vel ſimilis curæ Parochiali, ſed ſi diſpoſitio loquitur negatiue, attendi debet ſimilitudo generica. Vt ſi dicatur quod aliquis cum Parochiali poſſit habere perſonatũ non habentem ſimilem curam animarum, ex vi talis diſpoſitionis non poteſt habere Archidiaconatum, quia Archidiaconatus habet curam animarum generice ſimilem Parochiali, & hæc ſimilitudo ſufficit in hoc caſu, qui eſt ſtrictæ interpretationis, vt ex Gloſſ. *in v. curam animarum* dicunt Dom. §. illud *num.* 10. & Franc. *num.* 3.

9. Requirit etiam textus quod iſta curata canonicè conferantur. Vnde aduertunt Dom. *num.* 1. & Franc. *num.* 1. diſpenſationem limitari ad beneficia canonicè obtenta. Sed bene Prob. *hic* ad Mon. *num.* 18. aduertit quod hæc clauſula ſi alias canonice conferantur, ſemper implicitè continetur etiam ſi non exprimatur. Et idem aduerterunt Aret. *conſ.* 7. quod incipit *Procedendum* Dom. *conſ.* 126. Mandoſ. *ſup. reg.* 20. de Idiomate *q.* 7. *num.* 8. Rebuff. in praxi *par. 2. ſuper Bullam diſpenſat.* ſuper defectu ætatis, *in ex poſ. clauſ. ſi tibi alias canonicè conferantur nu.* 1. & 2. Frances *de intruſ. q.* 99. *num.* 10. Id vero dicunt canonicè conferri, quod confertur ab habente legitimam poteſtatem, Dom. *nu.* 4. Franc. *num.* 4. ſed melius Prob. *num.* 14. quod confertur ſecundum iura ſic ſupra *in hoc lib. vnde ætat. & qualit. dicitur, ſi aliud non obſtat Canonicum* ideſt, vt explicat Gloſſ. ſi non illegitime ſi non corpore vititati, ſi non bigami.

10. Hac tamẽ cõditione ſic expreſſa nõ obſtante, ſi quis obtineat plura curata que non fuerunt canonice collata, quod non poſſit puniri, quia plura retineat, ſi ſit diſpenſatus ad plura, dicunt Io. And. Anchar. *not.* 2. Dom. *numer.* 5. Franc. *num.* 4. Quod etiam voluerunt *in cap. dudum el. 2. de elect.* Inn. & Compoſtell. ibid. *n.* 15. Anchar. *num.* 12. *in 9. oppoſ.* quos refert, & ſequitur Frances *de intruſ. q.* 99. *nu.* 11. Et tamen hoc primo limitatur, & verificatur ſolumquando diſpenſatio fuit conceſſa pro obtinendis poſt diſpenſationem. Nam alias circa prius obſtata non canonicè hoc non expreſſe diſpenſatio & gratia tamquam ſubreptitia eſſet nulla. Ita ex Butr. *d. cap. dudum num.* 75. Franc. *d. num.* 4. Et

secundo limitatur ex eodem Butr. vt non procedat, quando dispensatio data est conditionaliter, seu sub conditione, quod beneficia canonicè conferantur, quia tunc non impleta conditione gratia esset nulla. Et ita de mente Archid. & Io. And. dicunt Dom. *numer.* 5. & Franc. *num.* 4.

11. Quid ergo dicendum? in dispositione huius textus, clausula si alias canonice conferantur sumitur ne conditionaliter? Ita enim sumi dicendum videtur, quia dictio si regulariter conditionem importat, *per dd. in l.* 1. *ff. de con. dit. & demonst. & l.* Quibus diebus §. Quidam Titio *ff. eod. tit.* Verum DD. supra citati oppositum sentiunt, cum dicant hac conditione deficiente, adhuc dispensationem valere. Sed dicas dictionem si importare conditionem, sed in dicta clausula importare conditionem respectu collationis, quæ nulla est, si non sit canonica; non vero respectu dispensationis. Nam clausula illa ad dispensationem se habet non vt importans conditionem, sed vt continens materiam dispensationis necessariam ad hoc vt dispensatio efficax esse possit. Et sic iniustitia collationis non tollit essentiam, seu sic substantiam dispensationis, sed impedit eius efficaciam. Vt sit sensus quod dispensatus ex vi dispensationis indultæ potest recipere, & retinere in effectum, & efficaciter plura eui ata, si tamen materia eius, quæ est collatio sit canonica, quod si hoc desit, licet dispensatio de se sit valida, est inualida in effectu, ob materiæ incapacitatem. Et hunc sensum indicat dictio illa *alias*, idest si ex alia parte, & ex parte materiæ dispensationis, materia sit capax efficacitatis dispensationis. Et sic si etiam dicatur, quod clausula illa importat conditionem respectu dispensationis concedi tur & dicitur quod importat cōditionē ex parte materiæ, necessariam non ad valorem dispensationis, sed ad eius efficaciam. Et ideo dato etiam quod collatio non esset canonica, dispensatio ex parte sui esset valida, & impediret ne dispensatus puniri posset ob pluralitatem beneficiorum.

12. Sic ergo his stantibus dari potest dispensatio super pluralitate beneficiorum insufficiens licet non inualida. Quod quidem manifestum est, quando dispensatio conceditur absolute, & sine conditione canonicæ collationis, & tamen beneficia canonice non conferuntur. Tunc ergo quem effectum habet? dicitur quod huiusmodi dispensatio non habet vim faciendi vt collatio sit canonica, quæ alias non est, & ideo nec habet vim ad sanandam intrusionem, vel ad præbendum titulum Canonicum, & ideo nec dat ius ad retinendum beneficium, quod canonice non fuit collatum, Frances *d.q.99. nu.*11. Sed si in dispensatione insufficienti dicatur quod impetrans possit secundum beneficium retinere cum primo, non obstante constitutione Concilii generalis, tunc dispensatio operabitur, quod impetrans non possit priuari secundo Beneficio sine Papæ licentia *cap.* 1. & 2. *de confirm. vtil.* quo posset priuari, si dispensatum non esset, ex quo vtrumque intendit prouidere, *per cap.* de multa *sup. eod. tit.* sed primum beneficium, cuius respectu parum vel nihil valet dispensatio poterit conferri, *per d. cap. de multa*. Ita ex Innoc. Io. And. & *Specul.* Dom. §. *illud numer.* 6. Franc. *num.* 4. Quod Lap. explicat vt procedat, quando est euidens dispensationem non valere, quia in dubio dispensationis debet adiri Papa, *cap. Ordinarij* §. *exterum sup. de off. ord. in hoc lib.*

14. Sed hic primo mihi considerandum videtur quod ex Verall. *dec.*268. *p.*1. refert Theodosius de Rubeis *in singular. part.* 4. *clausf.*496. *num.*34. scilicet quod clausula *non obstante Concilio Lateranense* posita in dispensatione ad plura incompatibilia non sufficit pro derogatione Concil. Lateranen. sub Leone X. nisi de eo fiat specialis mentio, quia dicta claus. intelligitur de Concil. Generali, de quo *in d. cap. de multa* Itaque vbi fit necessaria derogatio expressa illa non sufficit.

15. Item hæc dispositio insufficiens vel ex parte sui est valida, licet aliunde ex defectu canonicæ collationis non possit consequi effectum suum, vel ex parte sui est inualida, & nulla si est nulla, etiam si adsit clausula non obstante Concilio Lateranense nulla semper est, clausula enim non obstante non validat actum nullum, sed si est valida ex parte cui iam consequitur effectum suum quantum sic ex se ipsa, & sic tamen primum, quam secundum beneficium ex vi *d. cap. de multa*, aut alterius Canonis prohibentis pluralitatem, non potest alteri conferri. Quid quid sit an promotus sit eis priuatus, & priuari debeat, quia in illis est intrusus, vel quia collatio talium beneficiorum est vel irrita, vel irritanda.

16. Sequuntur in textu verba illa, *prom recipere, & retinere* ex quibus colligitur, textum loqui de illo prouidendo qui nullum beneficiū habet, sed de futuro ad plura est promouendus Ex quo argumentantur plures, & dicunt quod si Papa alicui concedat facultatem conferendi plura beneficia in terminis, sed forma huius Decretalis, nulliter conferat, si habenti vnum beneficium conferat secundum, quia in his stricte debet seruari forma commissionis, quæ respicit plurium futuram receptionem. Et ita tenet Franc. *in tex.* Sed oppositum est verum; nam futuritio de qua in textu respicit pluralitatem, quæ in casu nostro sequitur dispensationem, sicuti eam sequitur plurium receptio, & retentio licet vnum ex beneficijs ante concessam dispensandi facultatem fuerit collatum, & propterea, hoc tenent Io. Mon. & Io. And Archid. *num* 3. Anchar. *not.*2. Dom. *num.*6.

17. Secus vero dicendum est, si Papa Episcopo concedat vt cum aliquibus Clericis habentibus plura beneficia curata possit dispensare ad alia curata. Nam in hoc casu non potest dispensare cum non habentibus plura beneficia curata, quia Papa expresse concedit solum vt habentibus beneficia plura curata dispensari possit Archid. *nu.* 3. Io. And. Dom. *nu.*5. Franch. *n.*4.

18. Dicitur vero expresse recipere, & retinere, quia aliud est recipere & aliud receptum retinere, ex quo Dom. *num.*2. colligit dispensatum ad recipiendum non esse dispensatum ad retinendum beneficium. Sed hoc non placet Franc. *num.*2. Nam cum beneficium de se sit

perpe-

perpetuum, si potest quis duo beneficia simul recipere, poterit etiam illa retinere, aliter gratia inutilis esset. Sed dicitur quod hæc duo etiã in beneficijs sunt diuersa, & stat quod datur alicui facultas simul recipiendi duo, cum obligatione vt infra tantum tempus primum dimittat.

19. Ex quo tamen datur facultas recipiendi, & retinendi plura beneficia, non per hoc datur dispensatio non residendi in neutro illorum, sed in aliquo omnino residere debet, *Gloss. in v. residere* Dom. *num.* 11. Barb. *num.* 7. Et licet in dispensatione ponatur clausula dum in vno resideat per se ipsum, & in alia per Vicarium, non per hoc perdit ipso iure beneficium, si hunc ordinem non seruat, vt dicunt Gloss. & Dom. *d. num.* 11. sed de obligatione Parochorum ad residendum, & in quo beneficio residere debeat qui habet plura, late dixi *tom.* 1. *de stat. q.* 185.

20. Interim hic aduertitur, quod dispensatio super principali non se extendit ad accessorium, quia dispensatio super pluralitate beneficiorum non se extendit ad residentiam, quæ est accessorium. Ita Franc. §. *Illud nu.* 5. sed potius dicitur, quod dispensatio super principali sẽper se extẽdit ex consequenti ad accessoriũ, quantum necessitas consequentiæ exigit. Nam dispensatus ad plura beneficia est etiam dispensatus, vt in aliquo non resideat, licet non sit dispensatus, vt in nullo resideat, quia habens plura beneficia distantia non potest in singulis residere, potest vero residere in aliquo.

21. Dato igitur Pontificio indulto, per quod alicui conceditur, quod plura beneficia curata possit simul recipere, & retinere, decernitur in hoc textu, quod huiusmodi indultum non extenditur nisi ad duo beneficia curata, & tantum ad duo prima post indultum obtenta, Gloss *in v. primis*, & ibi Io. Mon. Archid. & Io. And. Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 4. & 11. Franc. *nu.* 6. Duobus enim obtentis gratia est perfecta.

22. Ex quo duo habemus, primum, quod dispensatio ad plura beneficia non nisi ad duo se extendit, & ex vi talis dispensationis non possunt simul haberi tria Barb. *num.* 2. Tiraquell. *in l.* Boues §. *Hoc sermone num* 28. & *limit.* 14. *nu.* 1. & *limit.* 16. *num.* 1. Rebuff. *in prax. tit. de dispens. ætat. vers.* illasque simul dimittere Hoied. *de incompat. benef. p.* 2. *cap. vlt. num.* 73.

23. Secundum est, quod nec successiue se extendit ad plura, quam duo, sed in duobus primis, quæ obtinentur finitur, & sic dispensatus habitis duobus, non potest si alterum illorum dimittat aliud recipere, & retinere cum altero beneficio non dimisso. Rota *dec.* 1. *de fil. Presbyt.* Felin. *in cap.* 2. *num.* 4. *de Treg. & pac.* Anton. Grabiel *lib.* 6. *tit. de leg. concl.* 2. *nu.* 4. & 5. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 11. *num.* 81.

24. Ex hoc vero Archid. deducit quod si illegitimus dispensetur ad beneficium, non possit nisi vnum obtinere etiam successiue, ita vt si primum dimittat secundum non possit recipere & retinere. Et licet contrarium sentiant hic Io Andr. & Anchar. *not.* 3. & Dom. *num.* 9. Et eo. quia per dispensationem ad beneficium absolute sit ablata inhabilitas subiecti, qua cessante non adest impedimentum ad recipiendum plura successiue. Tamen hoc non probat, quia in dispensationibus oratio indefinita non potest intelligi vt vniuersalis, & sufficit, quod verificetur in aliquo. Sicut igitur dispensatio super pluribus beneficijs non se extendit nisi ad duo. Ita dispensatio super beneficio nõ extẽditur nisi ad vnũ & in vno completur, & finitur. Nec per hoc, quod illegitimus dispensatur ad beneficium tollitur eius inhabilitas absolutè & simpliciter, sed relatiue ad vnum, & quidem ad primum tantum, quia stricta interpretatio necessaria maiorem extensionem non admittit. Dicendum igitur quod si illegitimus dispensetur ad beneficia, iuxta regulam huius textus dispensatio intelligitur de duobus primis; & si dispensatur ad beneficium, gratia intelligitur de primo beneficio, & ad aliud non se extendit. Quod est euidentius si dispensetur ad certum beneficium, Franc *num.* 7. Rota *decis.* 239. *seu decis. p. de fil. Presb.* Vbi quod hoc est de stylo Curiæ, qui est secundus vbi DD. non conueniunt, & res est dubia.

25. Regula tertia textus continet, quod prouisio alicui facta de beneficio cum clausula non obstante, quod aliud habeat non inducit dispensationem super vtroque retinendo, sed subreptionem tollit Io. Mon. *num.* 4. Anchar. *not.* 4. Franc. §. *cum vero num.* 1. & *alij* Caputaquen. *dec.* 145 *num.* 6. Ferret. *cons.* 32. *num.* 53. Gonzal. *ad reg.* Cancell. Gloss. 15. *num.* 32.

26. Itaque clausula *non obstante &c.* non inducit dispensationem Anchar. *not.* 4. Dom. *nu.* 1. Franc. *num.* 2. & *alij citati*. Quamuis si in gratia contineatur expressa dispensatio vt possit retineri secundum cum primo, tunc inducat dispensationem, secundum Franc. quamuis etiam tunc dispensationem non inducat, sed supponat & eius impedimenta tollat.

27. Ratio autem horum est, quia cum dispensationes sint odiosę. *cap.* 1. *de fil. presb. sup. in hoc lib.* Vbi dispositio plures sensus habere potest, ille sumendus est, qui dispensationem non inducit, sed stat pro legis obseruatione. Anchar. *not.* 3. Dom. *n.* 3. Franc. *num.* 2. Sufficit enim quod clausula aliquem effectum pariat, & ita sufficit, quod clausula non obstante tollat subreptionem Dom. *n.* 2.

28. Sic igitur etiam habetur quod simplex narratio obtentorum prius facta in posteriori prouisione Sedis Apostolicæ non inducit dispensationem ad plura beneficia simul obtinenda, sed solum excusationem subreptionis, quę ex non expressione prodiret, vt præter citatos DD. ex hoc textu dixerunt Nauar. *tract. de orat. capit.* 22. Miscell. 16. *num.* 64. & 65. Hoied. *de incompat. benef. p.* 2. *cap. vlt. num.* 72. Mil. *in repert. v. Dispensare var. dispensare non intellig.* Rebuff. *de nomin. q.* 19. *num.* 18. Rodriq. *in sum. cap.* 31. *num.* 2. Salzed. ad Bern. Diaz *cap.* 48. *alias* 49. *lit. C.* Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 15. *num.* 27. Ex quo Flam. *de resig. l.* 4. *q.* 9. *num.* 34. Deducit quod Papa admittendo renunciationem, & conferendo per clausulas solitas in prouisione non censetur dispensare, quamuis teste Barbosa Mandos. ad Lap. *dec.* 117. *addit.* 2. dixerit eum tutum esse, qui obtentorum meminerit in supplicatione

ne porrecta Papę. Sed si iniustè, & inualidè obtinuit certè non sufficiet si narret, se obtinuisse, vt Papa censeatur dispensare.

29. Vnde etiam habetur quod gratia facta ex certa scientia Principis tunc censetur dispensatio *iuxt. l. Quidam consulebant. ff. de re iud.* quando gratia sine dispensatione non subsistit Barbosa *num. 6.* seu quando Princeps ex certa scientia concedit exprese id, quod est contra legem. Sed in dubio, si gratia ex certa scientia prouenicns habet plures sensus, quorum aliquis verificat gratiam sine dispensatione, hic sumi debet, qui dispensationem excludit.

30. Adeò autem verum est, quod clausula *non obstante*, non inducit dispensationem, vt hoc verum sit etiam si Papa scribit motu proprio. Anchar. *cons. 20. num. 1. & 364. num. 1.* Theodosius de Rubris, *singul. par. 4. clausul. 496. num. 119.*

31. Subreptionem verò tollit clausula non obstante siue exprimatur in gratia facta, siue in facienda, licet alias sit differentia, *vt in cap. si super gratia sup. de off. deleg. in hoc lib.* Et siue Papa per se prouideat siue mandet prouideri per alium. Et nihilomius ad hoc vt hæc clausula subreptionem tollat necesse esse, quod contineat specialem mentionem de beneficio, vel beneficiis, & non sufficere hanc generalem, non obstante quod aliquod beneficium obtineat ex Io: And. affirmat Franc. *num. 2.* Nam debet fieri specialis expressio beneficii. Clem. 2. *de off. ord.* & ibi per Gloss. *in v. specialis.*

32. Cum autem in regula textus sermo sit de clausula non obstante exprimere beneficium in singulari, quid dicendum si beneficia plura exprimat. Vt si in literis dicat Rector talium Ecclesiarum &c.? Nec ista clausula, quæ pluralitatem beneficiorum solum narrat continet dispensationem. Franc. *num. 1. ex specul. tit. 2. §. Videndum, vers. quid si Papa.* Imò si Papa narrans aliquem habere duo beneficia curata, & dispensans vt simul tertium recipere possit, si Canonicè conferatur, non per hoc dispensat vt illa duo possit retinere, si illa iniustè retinebat. Archid. *circa fin.* Anchar. *not. 4* Franc. *num. 1.* Si tamen Papa diceret, vt possit cum obtentis tertium retinere forsan alicui videretur dispensatum, sed benè hoc Lap. Explicat, vt censeatur dispensatum si est expressum, quod illa duo obtinuerentur iniustè, sed si solum narratum est aliquem duo obtinere duo beneficia, non dispensatur cū eo ex eo, quod dicatur, quod possit cum duobus obtentis tertium retinere, si ille duo prima retinet iniustè, quia Papa narrat, quod est, non verò illud approbat si iniustum est, & solum concedit, & dispensat, vt tertium retinere possit. Itaque in rescriptis bene consideranda sunt verba, & ex regulis iuris intelligenda. Anchar. *not. 4.* Dom. *num. 6.* Franc. *n. 1.*

33. Tandem nota ex Gloss. Io: And. *in v. retinere*, quod dictio dummodò non importat cōditionem, sed modum, & admonitionem, & hoc idem tradunt Dom. *num. 11. &* Franc. *num. 6.* Et verè hæc est natura huius dictionis secundum Rotam *dec. 231. sen 2. de condit. appos. in non. Seraph. dec. 338. num. 5. & dec. 349. num. 1.* Bart. *in l. Quibus diebus §. vlt. num. 4. de condit. & demonstrat.* Et plurimos alios, quos refert Barb. *hic n. 8. & tract. de diction. in 95. num. 2.* Hoc verò explicat hic Dom. vt procedat quando adiungitur actui perfecto, secus verò quando adiungitur actui imperfecto. Itaque considerandum est, quod quando hæc dictio adiungitur respectu executionis gratiæ concessæ, vel respectu effectus ex gratia prouenientis, semper importat modum non verò conditionem. Iam enim gratia facta est, nec gratiæ malus vnus facit, vt gratia non fuerit concessa, vel quod fuerit irrita, & nulla, sed tunc dictio dummodo importat modum, & obligationem ad faciendum, sed gratiam non tollit. Et quod dicit Barb. *dict. 95. nu. 8.* Quod scilicet hæc dictio etiam dum importat modum requirit vt impleantur ea, quibus adiūgitur aliter corruit actus, nec consequitur effectum, allegans nonnullos consulentes cautè audiri, & intelligi debet. Licet enim verum sit, quod id, ad quod apponitur sit faciendum, tamen nec semper hoc importat præceptum sic faciendi, sed admonitionem, vt hic docet Gloss. Et quando importat pręceptum, nunquam irritat gratiam iam factam, etiam independenter à modo subsequenti opposito, & ab vsu eiusdem gratiæ, sed solum facit, quod non seruantes modum sint puniendi, vel quod actus in contrarium factus, licet non sit ipso iure nullus, sit irritandus.

34. Ita dum v.g. dum in decreto de vestiedis Nouitiis dato pro Ord. Præd. ex vi nouissimorum Decretorum Innoc. X. & Cong. super statu Regularium dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Discrimen inter cap.* Si eum, *sup. in hoc tit. & inter præsentem decretalem.*
2 *Summa textus allata à Zenzal. nimis generalis.*
3 *Factum, quod refertur in textu.*
4 *Legatus à latere potest sibi reseruare beneficium etiam in præiudicium ordinarij.*
5 *Et apponere decretum irritans.*
6 *Decretum irritans in literis Legati non ligare ignorantes plures dicunt.*
7 *Oppositum probatur.*
- *Non est contra ius inducere nullitatem actus ignoranter facti.*
8 *Sufficit si Ordinarius habeat notitiam decreti Legati.*
9 *Confirmatio superioris non semper facit vt confirmatum censeatur esse factum superioris.*
10 *Confirmationem ex certa scientia esse nouam concessionem dixerunt aliqui.*
11 *Quæ sit confirmatio ex certa scientia.*
Ius ex certa scientia dicitur confirmari, si eius tenor exprimitur.
Vel ponitur clausula quorum tenores. 11.
12 *Clausula ex certa scientia non operatur in illis, quæ sunt facti.*
Id quod est facti non censetur confirmatum ex certa scientia nisi præcedat facti cognitio. 12.
- *Et aliter clausula ex certa scientia, non tollit subreptionem.* 12.
13 *Confirmatio facta in hac Decretali fuit ex certa scientia.*

14 Con-

14 Controuersum an confirmatio ex certa scientia sit noua concessio.
In dubio confirmatio non censetur noua concessio. 14.
15 Tunc confirmatio est noua concessio, quando Papa mandat confirmatum exequi auctoritate Apostolica.
Tunc confirmatum est factum confirmantis, quando auctoritate confirmantis sortitur effectũ. 15.
16 Titulus Papæ non extinxit titulum Legati.
Confirmatio specialis non extinguit titulum datum ab inferiori, sed illum eleuat. 16.
Duæ causæ lucratiuæ possunt concurrere in eadem re si sint subordinatæ. 16.
17 Prouisum à Legato accidente speciali confirmatione debet præferri.
18 In impetratione confirmationis impetrans debet facere mentionem beneficiorum, quæ tenet.
19 Confirmatio in præiudicium tertij non trahitur retro.

Cap. Si Apostolicæ XXII.

1. SVpra cap. si enim in hoc tit. simile quid continetur. Discrimen tamen duplex inuenitur, vt notat Gloss. Nam ibi mandatum fuit Canonicatum statim conferri, præbendam verò cum vacauerit, hic totum est de futuro, & Papa mandat dari Canonicatum, & præbendam cum vacauerit. Item ibi non fuerat obtemperatum literis Legati, quod in casu præsentis Decretalis non dicitur contigisse. Licet igitur diuersum sit factum, idem tamen est ius, vt Gloss. aduertit.

2. Ex Zenzal. sumatur iste textus, sub his verbis. Mandatum Legati super facienda prouisione per Papam confirmatum specialis gratia Papæ est censenda. Et hoc idem habent Dom. & Francus, & Barbosa. Sed nimis generalis est conclusio. Quia Papa nedum mandatum confirmauit, sed id fecit plena de facto Legati facta ratione, & insuper datis certis executoribus mandauit illis, vt in hoc prouisionis negotio auctoritate Apostolica procederent, vnde detur confirmatio valdè specialis, & ex hac specialitate est, quod gratia censeatur Papalis, vt infra explicatur.

3 Factũ verò huius Decretalis consistens in eo, quod Legatus à latere (de eo enim intelligitur, vt aduertit Gloss. in v. Legatus) Canonicatum, & præbendam nulli alii de iure debitos, & in proximo vacaturos in ipsa Ecclesia sibi reseruat, & decernit irritum, & inane, si secus super hoc contigerit attentari. Certis ad hoc executoribus deputatis, multa vobis affert consideranda.

4. Et quidem primo aduerti debet, Legatum posse sibi reseruare beneficium in aliqua Ecclesia vacaturum. Quamuis verò in terminis Concil. Trident. sess. 24. capit. 19. irritantis expectatiuas, & mandata de prouidendo de beneficiis vacaturis, non possit Legatus reseruare sibi beneficium vacaturum ad fauorem certæ personæ, dando illi ius ad vacaturum beneficium, vt dictum est sup. cap. Præsenti 3. de off. Leg. num. 8. in hoc lib. Nihilominus quod possit absolutè, & ad fauorem personæ idoneæ in genere reseruare etiã certum beneficium probat Theodosius de Rubeis in sign. part. 3. Tit. Sarnensis §. 12. num. 1. & 10. ex Rota, vt per Accoramb. dec. 12. lib. 2. & Aen. de Falc. de reseru. par. 2. q. 8. 4. q. princ. & Paris. cons. 24. num. 2. vol. 4. Et hoc etiã in præiudicium Ordinarii, cum facta reseruatione, sequuta inhibitione Ordinarius conferre non possit Archid. cap. Hi qui in 2. not. in hoc lib. Aeneas de Falcon. loco citato. Et ita hoc idem tenent Garz. de benef. l. 5. cap. 3. num. 35. quamplures alios referens. Petr. Greg. de benef. cap. 24. num. 42. A or. p. 2. l. 5. q. 29.

5. Notandum est secũdo quod Legatus reseruando potest apponere decretum irritans, vt dicitur in textu, & sup. d. cap. Præsenti de off. Legati, & aduertunt Gloss. in v. decernat. & ibi Archid. Io: And. num. 2. Anchar. not. 2. Dom. num. 2. Franc. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. vlt. num. 20.

6. Quamuis verò complures dicant decretum irritans appositum in suis literis non ligare ignorantes. Ita enim docuerunt Archid. hic num. 1. Compostell. in cap. Capitulum, de Rescript. Lap. in cap. statutum sup. in hoc tit. Anchar. in capit. Si beneficia not. 7. sup. in hoc tit. Cassador. dec. 3. nu. 2. 3. & 4. super decret. de reseruat. Andreas Gambarus de Legato l. 3. num 592. Caputaqnen. dec. 1. num. fin. par. 2. Mandos. in addit. ad Lap all. 14. lit. D. vers. Decretum Sarnen. dec. 6. Simonet. de reseruat. q. 6. num. 5. & 6. Gabriel. l. 6. tit. de clausul. concl. 3. n. 9. & 11. Monet. de commut. vltimæ voluntat. cap. 7. num. 215. Barbos. alios referens, clausul. 40. num. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 67. n. 20. Lott. de re benef. l. 2. q. 16. num. 9. Et hanc sententiam de iure veriorem esse putat Franc. n. 4. Hoc verò probant. Tum primò quia est contra ius, quod ignorans decreto ligetur. L. vlt. ff. de decret. ab Ordin. fac. cap. Proposuisti dist. 82. & cap. 1. 12. q. 2. Nulli verò etiam Legato licet facere contra ius. cap. Dilecti, & cap. Nimis de fil. Presb. Secundo, quia ad minus hoc non est in iure expressum, sed solum de decreto Papæ expressum est, quod ignorantes ligat.

7. Nihilominus contrariam sententiam tenuit sup. capit. Præsenti num. 35. de off. Leg. in hoc lib. Quam docuerũt hic Io: de Leg. & ex eo Dom. num. 8. Et in cap. Cum dilectus, de iure patronat. Innoc. & Hostien. Qui idem tenuit in summ. tit. de præben. §. Et à quo in fin vers. quid si Legatus. Idẽque tenuerunt quam plures, quos refert Gabriel vbi supra. Et probatur ex capit. Cum dilectus de iurepatron. vbi Papa quæstionem decernit ponderando non quod decretum Legati à Latere fuerit publicatum, vel intimatum, sed solum quod fuerit interpositũ, & ex eo quod præsentatio facta fuit contra decretum eam nullam indicauit. Et sic rationes contrariæ sententiæ de facili soluuntur, & ad primam ex Zenzal. & Dom. dicitur esse contra ius ligare ignorantem ad pœnam; sed secundum ius est inducere nullitatem actus etiam ex ignorantia habiti. Quod est euidens ex eo, quod inferiores possunt imponere nullitatem actus ipso iure ex non seruatis solemnitatibus, aut conditionibus ab eis impositis, etiam si id fiat ignoranter. Ad secundum respondet Dom. hoc satis expressum esse in d. c.

Cum

Cum dilectus. Sed, vt dicebam loco citato, cum in iure sit expressum, quod Legatus potest beneficium reseruare, & inhibere Ordinario ne beneficium conferat, & sic Ordinarium etiam inuitum cohibere ne confecat, satis est ex consequenti expressum, quod possit etiam ignorantem ligare, cum magis sit inuitum compescere, quam ignoranti nullitatem actus imponere.

8. In hoc tamen vtraque sententia conuenit, quod vbi decretum Legati sit Ordinario insinuatum, ille non possit oppositum attentare, secundum Archid. & Io: And. Imo nec est necessaria præsentatio decreti, vel notificatio, sed sufficit Ordinarii scientia, vndecumque illam habuerit; iam enim hoc sufficit vt non sit ignorans, & vt contra decretum irritans Legati nihil possit attentare. Dom *n.8.* Franc. *n. 4.* Lap. *cap. statutum sup. in hoc tit.*

9. Cum verò Papa Prouisionem huiusmodi factam à Legato confirmat, eam videtur facere suam, & hoc videtur esse id, quod decernitur in textu, cum Papa dicat hunc prouisum dici debere prouisum auctoritate Apostolica, & propterea præferendum. Francus *not. 4. num. 2.* ait, quod si factum inferioris confirmatur per superiorem, dicitur esse factum confirmantis *c. Si eum sup. in hoc tit.* Nam omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impartimur, dixit nuper. *l.1.§. Sed neque C. de vet. iure exam.* Sed non est vniuersaliter verum quod confirmatio superioris faciat quod gestum per inferiorē mutetur in gestum per superiorem, & debeant censeri vt factum superioris. Confirmatio enim in forma communi hoc non præstat, vt notat Anchar. *not. 1.* Et propterea Gloss. *in v. confirmarunt.* Aduertit, quod confirmatio de qua in textu non fuit in forma communi, sed ex certa scientia.

10. Dicunt igitur confirmationem ex certa scientia esse ampliationem, & nouam concessionem, & per eam superiorem nedum confirmare, sed de nouo statuta, & dare. Et ita hoc sentit Io: And: *hic, & ex eo* Franc. *num. 5.* Voluerunt enim sufficere si Papa facta plena narratione confirmet, etiam si non det executores, ad hoc vt confirmationi censeatur factum Papæ. Et ita quod confirmatio ex certa scientia sit noua concessio superioris dixerunt etiam Ruin. *cons. 31.num.5.l. 1.* Go ad. *cons. 62. num. 15.* Rota *decis. 192. num. 2. p. 1.* Quos sequitur Barbos. *ad capit. Cum dilecta 20. de confirm. vt.& clausf.59.n.20.*

11 Tunc verò dicitur Pontificem scribere ex certa scientia, quando plenè narrat factum, sicut in præsenti narrata fuit reseruatio Legati, & decretum irritans eiusdem. Ita Franc.*num. 5.* Barbos. autem *num. 2.* ait tunc confirmationem esse ex certa scientia, quando constet Pontificem instructum fuisse omnium motiuorum, quæ animum suum mouere potuerunt. Sed considerandum est an id, quod confirmatur sit ius, vel factum. Quando enim id, quod confirmatur est ius, vt quia sit statutum alicuius ciuitatis, vel Constitutio alicuius Religionis, vel priuilegiū, dicitur confirmatio ex certa scientia. Si in literis confirmatorijs exprimitur tenor, vel substātia ipsa iuris confirmati plenè, & distinctè, vel saltem ponitur clausula quorum tenoris, quæ inducit scientiam fictione iuris, & operatur indiuiduum omnium expressionem, cum omnibus suis qualitatibus. Felin. *capit. Nonnulli num.6.de rescript.* Cassad. *dec. 10. super regal. v. 3.& decis. 38. num. 3.* Sarnen. *in prohem. cegul. q. 6.num. 5.* Rota *in Pamphilonen. Matrimonij 4. Maij* 1538. *coram* Card: Lancellotto, *& in Cesarang.pens.19. Febr.1590. coram* Gypsio, *& dec.88.n. 4. & dec. 492.num.5.& dec.371.n..1.& 2. l.3.part.3.diuers.*

12. Sed si quod confirmatur sit quid facti, debet considerari, quod nec sufficit plena facti narratio, etiam addita expresse clausula ex certa scientia quia clausula ex certa scientia non operatur in illis, quæ sunt facti, vt per DD. quos refert Theodosius de Rubris, *claus. 391. num. 1. & per* Rotam in Cæsaraug. *pensionis Maij* 1585. *coram* Orano, *& in Roman. Secretariatus 10.April.1592.coram* Seraph.& Put. *d.7.num.4. l.3.* Sed tunc necesse est vt præcesserit causæ cognitio. Dec. *cons. 373. col. fin. & cons. 407. num. 4.* Gabriel. *de clausul. concl. p.num.52.* Theodosius *de rubeis d. claus. 391. num. 70.* Ideò Clausula ex certa scientia, nec vitium subreptionis tollit. Garz. *de benef. p.3.cap. 2 num.233.* Nisi præcesserit informatio Principis. Alex. *cons. 116. vol. 6.* Gabriel. *d. concl. 1. n. 16.* Theod. *de rubris d. claus. 391. n. 5.*

13. In casu autem nostri textus vtrumque seruatum fuit, Nam & facta est plena narratio facti, & significatum fuit, Papam plenè de facto narrato fuisse informatum, ibi: *Nos postmodum plena de his facta ratione*, vnde non est dubiū quod hæc confirmatio facta fuit ex certa Papæ scientia.

14. Et nihilominus his stantibus in iure maximè cōtrouersum est an confirmatio ex certa scientia sit noua concessio; tam maximè quādo confirmatur ius, vel factum alias de se validam, & inferioris auctoritate stabile, & nihil aliud additur. Et quidem quod simplex confirmatio sit mera approbatio nihil de nouo concedens, vult Anchac. *not. 4.* Vbi ex Iacob.de Beluis. *addit.* quod in dubio confirmatio censetur pura approbatio, non verò noua concessio. Et quidem ex hoc textu non deducitur quod confirmatio etiam ex certa scientia actus alias de se validi sit noua concessio. Quia hic non narratur solum factum Legati, imò nec à Papa solum dati fuerunt executores pro exequendo decreto Legati, sed Papa mandauit executoribus vt auctoritate Apostolica procederent.

15. Tunc ergo indubitatè factum inferioris ex confirmatione fit Papale, quando adsunt duo Primum scilicet, quod Papa illud confirmat ex certa scientia, nec locum habet subreptio secundum quod mandat exequi auctoritate Apostolica. In casu enim huius textus non sola cōfirmatio gratiam Legati alterauit, & Apostolicam fecit, sed clausula *auctoritate* nostra *procedant*, ex qua expressum fuit, quod Papa gratiam faciebat suam. Tunc ergo factum non denominatur à faciente, sed à confirmante, quando confirmans vult, & exprimit, quod confirmatum auctoritate eiusdem confirmantis fortiatur effectum.

16. Idem verò Anchar. *not. 3.* Aduertit, quod

quod id, quod est debitum vno iure, & ex vna dispositione potest deberi ex alia ex nouo titulo superueniente non autem ex vtroque *vt cap. Vt quid duas, de elect. in hoc lib.* Quia duæ causæ lucratiuæ non possunt concurrere in eadem re, etiam ex dispositionibus diuersorum, vt *l. Menius ff. de leg. 2. & l. Non quocumque de leg.* 1. Clerici autem in beneficijs dicuntur habere titulum lucratiuum *cap. Significatum de Præbend.* Et ideò in præsenti titulus superueniens à Papa extinxit titulum Legati, quia est fortior, & potentior, vt *cap. Hi qui sup. in hoc tit.* Titulus ergo debilior extinguitur adueniente potentiori. Hæc tamen doctrina non videtur congruens textui, Nam Papa factum Legati ratum habuit, & confirmauit, confirmare verò non est extinguere, & abolere, sed firmare, roborare, & conseruare. Titulus fortior verò sibi contrarium extinguit, sed illum, qui non est sibi contrarius magis firmat, & sic confirmatio Papæ specialis non est merè, & purè noua concessio, sed est gratiæ Legati confirmatio eleuans illam supra se, & vt vires habeat nedum ex officio Legati, sed ex auctoritate Pontificis. Quamuis verò duæ causæ lucratiuæ non possunt concurrere in eadē re ex dispositionibus diuersorum; hoc verificari possit vbi dispositiones sunt diuersæ, omninò, non verò vbi sunt subordinatæ, & vna venit in confirmationem alterius,

17. Sic ergo, cum ex huiusmodi confirmatione speciali prouisus à Legato censeri debeat prouisus à Papa decernitur eum esse præferendum in præbenda postmodum vacatura recepto à Canonicis.

18. Ex Gloss. autem in *v. præferri* colligitur regula, vt in impetratione confirmationis, & quotiescumque nouum ius acquiritur, vel antiquum confirmatur seu conseruatur, & augetur impetrans debet facere mentionem de beneficijs, quę tenet Franc. *n. 6.* Archid. *infr. in cap. prox.* Hoc tamen necessarium non puto vbi sola confirmatio impetratur, quæ non est noua concessio.

19 Notandum etiam est, ex illa dictione *postmodum*, quod confirmatio data per Papam non trahitur retro ad tempus in quo fuit celebratus actus confirmatus, si adest præiudicium tertij, Franc. *n. 6.*

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*

2 *Collatio beneficij data aliud obtinenti eo non expresso est valida si facta est* motu proprio.

3 *Dictio* volumus *nouum ius inducit.*

4 *Taciturnitas obtinenti beneficij non vitiat gratiam datam* motu proprio.

5 Motus proprius *tollit vniuersaliter subreptionem ex taciturnitate.*

6 Motus proprius *tollit impetrationem, & eius effectus.*

Etiam si alias gratia fuit procurata. 6.

7 Motus proprius *non purgat vitium falsæ expressionis.*

Papæ narranti factum proprium non potest opponi.

8 *Clausula motu proprio, æquiualet clausulæ ex certa scientia.*

Clausula ex certa scientia *addita* motui proprio *non purgat vitium falsitatis.*

9 Motus proprius *non purgat defectum intentionis scribentis. Quod explicatur.*

10 *Clausula motu proprio purgat vniuersaliter subreptionem ex taciturnitate, sed non alios defectus.*

11 *Non inducit dispensationem.*

12 *Ex hoc plures actus dantur in quibus clausula motu proprio non purgat vitium nullitatis gratiæ.*

Non excusat taciturnitatem qualitatum intrinsecarum. 12.

13 *Non operatur in præiudicium tertij.*

14 *Et ex hoc plures casus dantur in quibus gratia motus proprij non valet.*

15 *Gratia proprio motu latè interpretanda.*

Non ampliat gratiam, nec extendit vim verborum ad casus non expressos. 15.

16 *Non se extendit ad inuerisimilia, inconsueta, & incognita.*

17 *Quid si addatur clausula ex certa scientia.*

Vbi Papa sciat defectum personæ valet gratia illi facta. 17.

18 *Clausula ex certa scientia non operatur in illis, quæ sunt facti.*

Et ideò non inducit dispensationem, nec fert præiudicium tertio nec tollit defectum intentionis. 18.

19 *Quid si cum motu proprio addatur clausula generalis, Non obstantibus &c.*

20 *Clausula* motu proprio *inducit præsumptionem iustæ causæ.*

Et vt gratia non censeatur obtenta per importunitatem. 20.

Et quod narrata, & expressa habeantur vt probata. 20.

Et quod non indigeat iustificari. 20.

21 *Etiam* motus proprius *Legati tollit subreptionem.*

22 *Collationem non factam motu proprio reddit subreptionem taciturnitas.*

23 *Beneficium ab alio potest impetrari sine mandato.*

24 *Vbi beneficium confertur ad instantiam debet fieri mentio cuiuscumque vel minimi beneficij habiti.*

Non tamen stipendiorum, vel beneficiorum annexorum. 24.

25 *Subreptio incurritur siue beneficium taceatur per malitiam, siue per simplicitatem, non tamen per ignorantiam.*

26 *Taciturnitas causat subreptionem si taceantur, quæ de iure exprimi debent.*

27 *Gratia ex subreptione est ipso iure nulla.*

28 *Etiam alterius subreptio gratiam vitiat.*

29 Motus proprius *debet esse expressus.*

30 *In signatura Papæ. 32.*

31 *Et tunc gratia est* motu proprio *licet præcesserit supplicatio.*

33 *An motus proprius probetur per testes.*

34 *Muotus proprius necessario non continet negatiuam non coarctatam.*

Non est motus proprius legalis nisi sit expressus in literis. 34.

35 *Scriptura po test probari per testes.*

Passerini Tom. III. Sex. Dec.

Vbi scriptura est de substantia, deficiente scriptura defitit effectus.

36 *In dubio motus proprius non presumitur.*

Cap. Si motu proprio XXIII.

1. SEruit hæc Decretalis ad declarationem eorum, quæ scripta sunt, & per DD. notata *in cap. Si proponente de Rescript.* Diuidunt verò illam Gloss. & alij in duas partes, sed melius in tres partes diuiditur, in quarum prima de literis beneficialibus datis motu proprio, in secunda de literis impetratis, & in tertia decernitur literas non esse iudicandas datas motu proprio, nisi id fuerit expressum.

2. In prima ergo parte datur hæc regula. Si beneficium aliquod obtinenti confertur à Pontifice motu proprio aliud beneficium, de illo primo non habita mentione, gratia huiusmodi, quæ de Pontificis liberalitate procedit est valida. Anchar. Dom. & Franc. *in princ.* Barbos. *num.* 8. Gloss. *vlt. in capit. fin. de off. Leg. in hoc lib.* Panorm. *in cap. Ad aures num.* 5. *de rescript.* Et ibi Felin. *num.* 16. Card. *in Clem. Si Romanus, à prin.* Rota *dec.* 6. *de præb. in nou.* Mandol. *reg.* 16. Cancell. *q.* 4. *num.* 3. Gomez *in cap.* 1. *num.* 19. *&* 65. *de Rescript. in hoc lib.* Antonius Gabriel. *com. opin. lib.* 6. *tit. de clauf. concl.* 2. *in princ.*

3 Cum verò Pontifex vtatur his verbis *validam volumus reputari*, manifestum est regulam hanc continere ius nouum Verbum enim Volumus inducit ius nouum, & declarat antiquum. Gloss. *in Clem.* 1. *de rerum permut.* Panorm. *in cap. Sedes Apostol. de Rescript.* Barbat. *in Clem. literas, col.* 4. *de Rescript.* Flamin. *de confid. q.* 58. *num.* 44. Sayr. *clau. Reg. l.* 3. *cap.* 8. *num.* 26. Farin. Fagrm. *p.* 2. *l. I. n.* 144.

4. Taciturnitas igitur obtenti beneficij non vitiat gratiam datam motu proprio. Quodcumque beneficium sit illud prius obtentum, siue curatum, siue Dignitas, aut Personatus, & siue vnum, siue plura in quocumque numero fuerint obtenta. Clem. *Si Romanus, de Præben.* Gloss. *in v. Beneficium.*

5. Sed quod dicitur est de taciturnitate obtenti beneficij dictum est gratia exempli, Et regula vera est vniuersaliter de taciturnitate cuiuscumque alterius exprimendi, vt aduertunt Io: And. *in princ.* Dom. *num.* 5. Et Franc. *num.* 5. Et inde est, quod clausula motus proprij vniuersaliter tollit subreptionem, vt ex hoc textu, & *Clem. Si Romanus, de Præben.* docent Rota *dec.* 7. *num.* 1. *de Præbend. in nou. &* dec. 33. *n.* 6. *&* 8. *eod. tit. in antiq. & in Abulen. pensionis* 11. *Maij* 1607. *coram* Sacrato. Cassad. *dec.* 4. *n.* 2. *de concess. præben. & dec.* 3. *num.* 4. *de pension. & dec.* 1. *nu.* 5. *de reseruat.* Moedan. *dec.* 4. *num.* 2. *de priuil.* Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 32. *num.* 3. *&* 4. Mandos. *reg.* 16. *q.* 4. *num.* 3. *& reg.* 18. *q.* 13. *n.* 2. Suarez *de leg. l.* 8. *cap.* 12. *num.* 11. Sanchez *de matrimon. l.* 8. *disp.* 21. *num.* 47. *& seq. & ex Consulent. quamplures*, quos referunt tractantes de clausulis ad clausulam motu proprio.

6. Ideò hæc clausula tollit impetrationem, & omnes effectus eius qui ex impetratione oriri possent. Rota *dec.* 175. *num.* 1. *& seq. & num.* 19. *part.* 1. *recent.* Seraph. *dec.* 365. *num.* 4. Gabriel. *de clauf. concl.* 2. *num.* 82. Quod procedit etiam si gratia sit de illis, quæ non solent concedi nisi ad impetrationem. Rota *dec.* 175. *num.* 2. *p.* 1. *recent.* Et etiam si gratia fuerit procurata. Stat enim quod quis procurauerit gratiam, & tamen Papa illam concedat motu proprio. Probus hic ad Mon. *num.* 1. & 2. Barb. *num.* 8. Gomez. *cap.* 1. *de Rescript. num.* 19. *in hoc lib.* Couar. *in capit. Alma mater p.* 1. §. 7. *num* 2. Menoch. *de arbit. casu* 201. *à num.* 81. Gabriel. *d. concl.* 2. *num.* 4.

7. Non tollit tamen vitium falsæ expressionis. Quamuis in hoc distinguendum sit inter Papam narrantem factum proprium, & in eo se fundantem. Nam in hoc casu ei credendum est omninò, nec potest fieri probatio inferens mendacium Papæ, iuxta *Clem.* 1. *de probat.* Et inter Papam narrantem, & fundantem se super facto alieno. Nam in hoc casu quæstio fieri potest de veritate talis facti, & contrarium probari. Panorm. *cap. Dudum circa medium. vers. Et nota de Priuil.* Quod si contingat Papæ expressum fuisse falsum, super quo Papa se fundauit, motus proprius hoc vitium non purgat. Staphil. *de literis Gratiæ, vbi de clauf. motus proprij num.* 53. *pag. mihi* 90. Rebuff. *in form.* Mandos. *Apos. in v. motu proprio col.* 8. *ver. Non purgat.* Card. *cons.* 96. *num.* 1. Gambar. *de Legato l.* 3. *à num.* 49.

8. Nec obstat, si dicatur clausulam *motu proprio* habere vim clausulæ ex certa scientia. Marta *de clauf. p.* 1. *clauf.* 72. *alias* 73. *n.* 7. Monet. *de commut. vlt. volunt. capit.* 7. *num.* 78. Quidquid enim sit de hoc, cum plures differentiæ sint inter vtramque clausulam, de quibus Staphyl. *de lit. Gratia tit. de clauf.* Dicitur, quod clausula ex certa scientia non tollit, quin contrarium probari possit. Theod. de Rebuff. *in singul. p.* 4. *clauf.* 391. *num.* 6. *post Dec. cons.* 606. *n.* Quod verum est, si de falsitate constet vel notoriè, vel per confessionem partis, vel ex tenore Bullæ, vel alio modo. Innoc. *cap.* 2. *de confirm. vt* Panorm. *cap* 1. *n.* 8. *eod. tit.* Rota *dec.* 36. *num.* 6. *&* 13. *part.* 2. *diuers.* Et quod hæc clausula non possit, vbi narrata sunt falsa, ex Paris. *cons.* 3. *num.* 51. *lib.* 4. dixit Theod. de Rub. *clauf.* 391. *num.* 74. Et quod non suppleat erroneam narrationem, & non purget falsitatem. Barbos. *clauf.* 59. *num.* 42. & 43. Semper enim debet attendi principiũ Theologicum, & phylosophicum, quod certitudini morali potest subire falsum. Et si hoc contingat clausula *motu proprio*, etiam si adiuncta sit clausula ex certa scientia, non purgat vitium falsitatis, nec debet reijci, qui falsitatem probare velit, & possit, saltem habito sufficienti fumo falsitatis.

9. In hoc fundari potest conclusio illa, quæ asserit, motum proprium non tollere defectum intentionis, quam conclusionem docuerunt. Panorm. *in capit. Quia circa. vers. Sed quarto, de consang.* Gigas *de pens. q.* 22. *num.* 15. Cassad. *dec.* 3. *num.* 4. *de pension.* Staphil. *vbi sup. num.* 19. Gabriel. *de clauf. concl.* 2. *num.* 20. Rota *dec.* 33. *num.* 7. *&* 8. *de Præbend. in antiq. dec.* 451. *num* 1. *&* 6. *& dec.* 525. *num.* 1. *&* 614. *num.* 8. *p.* 1. *diuers. &* dec. 656. *par.* 2. *recent.* Seraph. *dec.* 398. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 32. *num.* 5. *&* 6. Put. *dec.* 386. *num.* 3. *lib.* 1. *& dec.* 307. *l.* 3.

Cassad.

Cassad. dec. 4. n. 4. de conceſſ. præb. & apud iſtos & aliosa gentes de clauſula quã pluresalij. Hæc tamen concluſio non eſt vera niſi peraccidens, inquantum motus proprius per priuſaliquem aliũ defectum tollit. Nam cum motus proprius intimè claudat ſummam voluntatẽ concedẽtis, nam & eſt actus liberalitatis ipſius, vt dicitur in hoc textu, per ſe loquendo ſignificat gratiam motu proprio conceſſam ex voluntate ſumma, & intentione liberali concedentis prodire. Sed quia non tollit vitium falſitatis, & plures alios defectus, vt dicitur; ideò ſtante aliquo ex his defectibus non purgat defectum intentionis concedentis, quia non facit, quod concedens in caſu illorum defectuũ gratiã voluerit conedere.

10. Itaque hæc ſit concluſio certa, quæ eſt principium primum, & vnicũ attendendũm pro habenda natura, & vi huius clauſulæ, quod ip ſa per ſe, & ex natura ſua non purgat niſi vitiũ taciturnitatis, & hoc non in ordine ad quemcumque effectum ſed merè, & purè ad effectum vitandi ſubreptionem. Ita Io: And. *his in princ. & num.* 1. Anchar. *not.* 2. Dom. *n.* 5. & 7. Franc. *num.* 5. Ideò minus propriè Barboſ. *num.* 14. dixit clauſulam *motu proprio* alias ſubreptiones nõ tollere. Nam vniuerſaliſſime omnẽ ſubreptionem tollit, quæ ortum habeat ex taciturnitate, non verò ex falſitate. Et licet vt dicetur gratia conceſſa motu proprio ex quampluribus defectibus poſſit eſſe nulla, nunquam tamen erit nulla ex defectu ſubreptionis, niſi ſit ſubreptitia ex cauſa falſitatis. Vnde in textu dicitur quod gratia huiuſmodi non eſt inualida *ob hoc* ideſt ex taciturnitate obtenti beneficij. Gloſſ. & Franc. *num.* 6. Et bene Io: And. & poſt eum Dom. & Franc. admonent Aduocatos, quod gratiæ conceſſæ motu proprio, non opponant ſubreptionem, ſed de grauamine, vel incompatibilitate, vel de alijs ſimilibus defectibus gratiam impedientibus. Quod etiam conſiderauit Rota *dec.* 6. *de præben. in nou.*

11 Dicitur igitur primo motum proprium non inducere diſpenſationem, ideoque gratiam motu proprio conceſſam nullam eſſe, niſi, vbi eſt neceſſe, expreſsè diſpenſetur cum illo, cui gratia conceditur Io: And. *in princ.* Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 5. Barboſa *num.* 13. & 14. Rota *dec.* 6. & ibi *add. in nou. num.* 3. & *dec.* 71. *num.* 2. *de Reſcript.* & *dec.* 6. *num.* 2. *de probat. in antiq.* Staphil. *de lit. gratia vbi de clauſ.* motu proprio *num.* 2. Gamb. *de Legato l.* 3. *num.* 44. Mandoſ. *ad reg.* 16. *q.* 5. *num.* 3. & *reg.* 18. *q.* 13. *num.* 4. & *reg.* 21. *q.* 2. *num.* 4. Couar. *cap. Alma Mater. par.* 1. §. 7. *num* 2. Gomez. *cap.* 1. *de Reſcript. ſup. in hoc lib. num.* 19. & 65. Gabriel. *de clauſ. concl.* 2. *n.* & *n.* 40.

12. Et inde eſt, quod vt notant Io: And. Dom. & Franc. locis citatis clauſula motus proprij, niſi id exprimatur, non facit, vel vt plura beneficia incompatibilia ſimul retineri poſſint, licet præbeat obtionem, vt impetrans, quod ex illis voluerit, poſſit retinere. Nec quod poſſit obtinere beneficium, qui non habet ętatem, vel ordinem à iure neceſſarium licet faciat vt ſufficiat, ſi tempore vacationis habetur ętas de iure neceſſaria *cap. ſi eo tempore de reſcript. in hoc lib.* *vbi hoc probatum eſt num.* 30. & 31. Nec tollit ſubiecti inhabilitatem vt, ſi vel ſit illigitimus, vel Bigamus, vel irregularis, vel excommunicatus vel aliter impeditus beneficium validè obtineat. Nec facit, quod gratia abſolutionis à pœnis habilitet pugnantem in deulo, etiam ſi adſit clauſula ex certa ſcietia, & ex plenit. poteſtatis. Put. *dec.* 70. *l.* 3. Nec vt gratia conferendi beneficia quæcumque qualiacumque & vbicumque comprehendat vacantia in curia. Theodoſ. de Rub. *clauſ.* 481. *num.* 32. Nec excuſat, vt in literis non ſit neceſſaria mentio qualitatum intrinſecarum beneficiorum, nimirum illarum, quæ ex alia ratione, quam ob vitandam ſubreptionem, ſed ex ſpeciali exigentia de iure ſunt neceſſaria in obtinente beneficium, & ideò iura voluerunt vt exprimerentur, & in hoc eſt diſcrimen, quia taciturnitas qualitatum beneficiorum obtentorum vitari debet ad fugiendam ſubreptionem. Sed qualitates beneficiorum obtinendorum de iure communi ad finem congruæ prouiſionis exprimi debent, ideò motus proprius non excuſat ſi in literis harum qualitatum non fiat expreſſio à conferente beneficium. Et ſic vt dicunt aliqui excuſat à ſubreptione ex parte impetrantis, nòn verò à ſubreptione ex parte conferentis. Et ſic motus proprius non facit vt gratia ſe extendat ad has qualitates, niſi exprimatur. Rota *d eciſ.* 71. *de reſcript. in antiq.* & *dec.* 6. *num.* 2. *de probat.* & *dec.* 6. *de præb. in nou.* Caſſad. *dec.* 4. *num.* 4. *de conceſſ. prabend.* S ap ii. *de l* t. *gratiæ, de clauſ. motu proprio. num.* 20. Gambar. *de leg. l.* 3. *n m.* 45. Gabr. *d. concl.* 2. *num.* 53. Quod & prob tum ſui *ſup. cap. cum in illis, num.* 12. *in hoc tit.* Nec operatur vt poſterior diſpenſatio nõ facta prioris mẽtione ſit valida. Sanchez *de m trim. l.* 8. *diſp.* 22. *num.* 8. Rebuff. *in forma* Mand. Apoſt. *in clauſ. motu proprio col.* 8. *verſ.* 3. Hæc enim, & ſimilia conſequuntur ex eo quod clauſula motu proprio, non tollit neceſſitatem diſpenſationis, & ea docent communiter DD. tractantes de eadem clauſula.

13. Dicitur 2. quod clauſula motus proprij non operatur in præiudicium tertij, niſi id exprimatur. Io: And: *in princ.* & *num.* 1. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 5. Rota *dec.* 6. *de præb. in nou.* & *dec.* 71. *de reſcript. in antiq.* & 33. *num.* 6. & 8. *de præb.* & *deciſ.* 451. *num.* 6. *p.* 1. *diuer.* Caſſad. *dec.* 4. *num.* 4. *de conceſſ. præbend.* Mandoſ. *in reg.* 16. *q.* 4. *num.* 3. & *q.* 6. *num.* 10. Staphil. *de lit. gratia, in clauſ. mot. prop. num.* 16. Mohed. *dec.* 7. *n.* 3. & 4. *de reſt. ſpol.* Gabriel. *de clauſ. conc.* 2. *nu.* 10. & alii DD. communiter.

14. Hinc eſt, quod non facit ſecundum impetrantem præferri primo, niſi fiat mentio de prioribus literis. Theod. de Rub. *c auſ.* 481. *nu.* 29. Nec firmat priuilegium contra ius alterius. Rota *dec.* 451. *num.* 4. *p.* 1. *diuerſ.* Itẽ licet quandoque inducat formam gratiæ, vt in *hoc c. p.* & *cap. Si pluribus in hoc tit.* non tamen intelligitur tollere diſpoſitionem iuris ſimpliciter diſponentis præbendam alicui eſſe debitam. Dom. *conſ.* 104. *num.* 4. Theod. de Rub. *d. clauſ.* 481. *num.* 45. Item non tollit, quin diſpoſitio *capit. fin. de conſuet. in hoc lib. non habeat locum.* Dom. *d. conſ.* 104. *n.* 4. Caſſad. *dec.* 4. *de conceſſ. præb.* Theo-

sius de Rub. *d. clauf.* 481. *num.* 46. Item non tollit statuta, si corum non fiat mentio. Mand. *reg.* 34. *q.* 59. *num.* 3. Nec impedit reuocationem attentatorum Lancell. *de attent. appell. pend. lim.* 52. *num.* 28. Item non impedit, quominus possessor spoliatus ordine iuris non seruato possit petere restitutionem, etiam quod adsit clausula, quod propria auctoritate possit capere possessionem, quia intelligitur si sit vacua. Mohed. *dec.* 7. *de rest. spol.* Item non facit, vt gratia valeat in Ecclesia numerata, si auget numerum, vel in Ecclesia iã grauata, tacito numero, vel quod per eum Ecclesia sit grauata. Io: And. *num.* 1. Dom. *num.* 5. Franc. *n.* 5. Rota *dec.* 6. *de præb. in non.* Et vniuersaliter gratia licet motu proprio facta, non valet, in præiudicium tertij non facta de illo mentione.

15. Dicitur tertio quod licet clausula motu proprio reddat dispositionem fauorabilem, & late interpretandam, vt in hoc textu, *& cap. In plurib. inf. in hoc tit.* Et sic faciat, vt gratia sine aliqua restrictione accipi debeat prout iacet, & sonat tanta quanta est, Felin. *in cap. Causam quæ num.* 14. *in fin. de rescript.* Rota in Romana mensæ nummulariæ 3. Iunij 1614. coram Coccino. Tamen nec verba literarum extendi debent vltra eorum significationem, & vim, vt per Gloss. *in v. directus, in Clem. Per literas eod. tit.* notat Franc. *num.* 5. Rota *dec.* 6. *de præben.* Nec clausula motus proprij ampliat gratiam vltra expressa, vel quantum sit de sua natura. Io: And. *num.* 1. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 5. Rota *d. dec. in non. & dec.* 29. *eod. tit. & dec.* 71. *de Rescript. in antiq.* 6. *de Præbend.* Æneas de Falcon. *de reseruat. q.* 4. *eff.* 5. *n.* 2. Et ideo motus proprius non extendit gratiã ad casum non expressum, vel ad personam. Hoc verò facit vt verborum propria significatio non sit restringenda, sed latè in generica propria tamen significatione sint accipienda. Anchar. *conf.* 364. *num.* 3. Gabriel. *d. concl.* 2. *n.* 74.

16. Dicunt verò, quod gratia *motu proprio* concessa non operatur præter verisimilem intentionem scribentis. Gloss. *in Clem. S. Romanus v. validam.* Franc. *num.* 1. Itob. ad Mon. *num.* 6. Gabriel. *d. concl.* 2. *num.* 55. Rot. *dec.* 29. *num.* 3. *de præbend. in non.* Mandos. *reg.* 34. *qu.* 59. *num.* 2. Theod. de Rub. *vbi sup. num.* 57. Et quod non comprehendit insolueta. Prob. *num.* 9. Felin. *cap. In nostra, in vltim. coroll. de rescript.* Gabriel. *d. concl.* 2. *num.* 56. Theod. *vbi sup. num.* 58. Dicitur quoq; quod eadẽ clausula nõ se extendit ad incognita, Felin. *capit. Causam quæ, el.* 2. *vers. quinto nota, de testib.* Gabriel. *d. concl.* 2. *num.* 5. Mandos. *d. reg.* 34. *q.* 21. *q.* 2. *num.* 7. Theod. de Rub. *d. clauf.* 481. *num.* 59. Sed circa hęc nota, quod hæc dicta respiciunt conditiones obtinendorum seu eorum, quæ per gratiam motu proprio obtinentur, sed inuerisimilitudo prædicta, aut insuetudo non ex libito iudicantis, sed ex legum regulis, & fundamentis per boni viri arbitriũ decerni debet. Quantum verò ad incognita id debet intelligi de incognitis etiam in genere, & in communi, quæ à concedente non censentur præuisa, nisi hæc incognita simul habeant alias qualitates ad quas non se extendit motus proprius, vt quia sunt pręiudicialia tertio; vel non habentur sine dispensatione.

17. Sed quid si in literis cum clausula motu proprio, sit etiam clausula ex certa scientia? Numquid tunc dictæ clausulæ simul non solum tollunt subreptionem, sed etiam alios defectus alias requirentes dispensationem, vel specialem mentionem. Affirmat Gabriel. *d. conclus.* 2. *nu.* 53. *post* Bonifac. *in Clem. Si Romanus. num.* 50. *de Præbend.* Sic etiam Staphil. *de lit. gr. vbi de primo effectu clausulæ motu proprio, vers. Ex quibus clare apparet,* vult quod clausula *ex certa scientia* addat ad clausulam *motu proprio*, quia tollat inhabilitatem impetrantis. *Et vers. Tertio differt* ait, quod illa clausula tollit ius tertij, & *vers. Ex quibus*, quod tollat defectum intentionis Principis, & *vers. Colligitur*, quod tollat necessitatem exprimendi qualitates intrinsecas beneficiorum, vt v. g. Curam, aut principalitatem beneficii. Nec dubium esse potest, quod si Princeps verè sciat inhabilitatem subiecti, vel quod gratia quam facit est præiudicialis tertio, & nihilominus scienter gratiam facit, quod gratia valet, nedum si motu proprio, sed etiam si ad instantiam alterius scribat. Nam indignum est imaginari Principem scienter inutiliter agere. Quod eo euidentius est verum, si ex literis Principis eius scientia apparet. Et sic etiam dici debet Papam scienter conferentem beneficiũ illegitimo, vel bigamo, vel excommunicato, cum illo dispensare, vel illum absoluere, & subiectũ habilem reddere vel si gratia est per se præiudicialis tertio. Vnde not. cap. sup.

18. Verum loquendo de vi clausulæ ex certa scientia, & prætermisso pro nunc loqui de ea quando dispositio cui adiungitur respicit ius vt quia disponens confirmat, vel abrogat ius aliquod, & loquendo de illa prout apponitur dispositioni respicienti factum aliquod, dicitur quod sententia communis est, quod in ijs, quæ sunt facti, quorum scientia in Principi non præsumitur, clausula ex certa scientia nihil operetur vt per DD. quos refert, & sequitur Gabriel. *l.* 6. *com. op. tit. de clauf. concl.* 1. *nu.* 47. & alios, quos refert, Barb. *clauf.* 59. *nu.* 34. Put. *dec.* 70. *nu.* 4. *lib.* 3. Garz. *de Benef. l.* 3. *c.* 2. *nu.* 232. Hoc enim stante non potest dici, quod ex vi talis clausulæ vel inducatur dispensatio, seu tollatur inhabilitas impetrantis, aut inferratur præiudicium tertio. Hæc enim facti sunt. Et ideo ex eo quod v. g. Papa Titio excommunicato, aut Bigamo, aut alio defectu laboranti motu proprio, & ex certa scientia confert beneficium, præsumi non debet Papam habere notitiam excommunicationis illius, aut irregularitatis. Nisi ex literis aliud colligatur. Et ideo clausula ex certa scientia in his nec defectum intentionis Papæ tollit, nec dispensationem inducit, nisi aliter de scientia Papæ constet, vt quia in literis mentionem facie inhabilitatis impetrantis.

19. Sed quid dicendum si cum clausa motus proprij literæ contineant clausulam generalem *non obstantibus*? Dicendum ne est tum quod inducant dispensationem, aut licet contineant præiudicium tertij, nihilominus sint validæ? affirmant hic Lap. *num.* 3. Domin. *&* Franc. *num.* 5. Sed primo si loquamur de gratia præiudiciali tertio, non est dicendum, quod motus proprius etiam munitus clausula generali non

ob-

obstantibus extendat gratiam in tertii præiudicium, vt habetur ex *l.c.quamuis sup.hoc tit.* Nam cum etiam dicatur, quod clausula *motu proprio* habeat vim claus. *non obstantibus*, per Bald. *in l. omnes C.de quadrien. præscript.* Soccin. *cons.*117. Monet. *de commut. vlt. vol. cap.*7. *num.* 75. hoc Prob. ad Mon. *num.*4. explicat, vt non procedat in præiudicium tertii. Quamuis nec absolute omnino id verum sit, nisi respectu subreptionis, quam tollit. Quantum tamen ad alia impedimenta subiecti, vel quantum ad præiudicium, quod gratia concessa per se fert in terminis *d.cap.quamuis sup.in hoc tit.* admitti potest, quod vbi Papa scribit motu proprio adiuncta saltem clausula generali nõ obstantibus,per hoc remoueantur impedimenta gratiæ, quæ sunt de iure positiuo.

20. Hoc facit clausula motu proprio, vt præsumi debeat Pontificem scripsisse, & concessisse gratiam ex causa iuxta Prob: ad Mon. *n.* 3. & 10. Gabriel. *d. concl.* 2. *num.*88. Mascard. *de probat. concl.*275. *num.*11.12. & 25. Menoch. *de præsump. l.*2. *præs.*10. *num.* 32. Sanchez *de Matrim. l.*8. *d.*17. *num.*14. Monet. *de commut. vlt. vol. cap.*6. *num.*54. Et sic simul operatur, vt gratia non censeatur concessa propter importunitatem, Gomez *ad reg.* Cancell. *de annal. q.* 10. *num.*3. Gabriel *d. concl.* 2. *num.*82. Monet. *d.c.*7 *num.*86. Et quod ea omnia, quæ Papa asserit, & exprimit in gratia concessa motu proprio censeantur probata Gabriel *d. concl.*2.*n* 89. Monet. *d. cap.*7. *nu.* 90. etiam si Papa attestetur de facto alieno, & ideo non indigeat iustificari. Rota *decis.* 149. *numer.* 1. coram Seraph. & *dec.*656. *num.* 1. & 2. *p.*2. *recent.* & *in Ianuen. Abbatiæ* 22. *Iunij* 1626. coram Buratto.

21. Cum vero etiam Legatus à Latere possit scribere cum clausula motu proprio, etiam in hoc casu clausula eadem tollit vitium subreptionis, vt cum Gloss. *in verb. mentio. dictum est sup. cap. fin. de off. leg. in hoc lib. num.* 9. Sanchez *d. disp.* 21. *num.* 48. Moneta *d. cap.* 6. *num.* 159. Quia tamen Legatus non potest obtinenti beneficium aliud beneficium conferre non facta mentione eius, quod obtinetur. *cap. fin. sup. de off. Leg. & Clem.fin. de off.ord.* Ideò casum huius textus non posse habere locum in Legato dicunt Archid. *in princ.* Anchar.*not.*1. Dom. *num.*4.Sed nullibi est prohibitum quod Legatus non possit conferre beneficium aliud obtinenti, nisi facta eius mentione, *sed in cap. illo fin. de off. Leg. & Clem. fin. de off. Ordin.* solum statuitur quod collatio illa facta nõ habita mentione beneficij obtenti sit nulla: sed ibi non est sermo de collatione facta motu proprio *vt d. cap. fin.de off. Legat. nu.* 9. probatum fuit. Et ideò etiam in Legato verificatur hęc prima regula textus.

22. Secunda textus regula continet, quod vbi collatio beneficij obtinenti aliud beneficium fit ad petitionem eiusdem, vel alterius, tunc si quantum cumque modicum beneficium taceatur, collatio tamquam subreptitia est nulla.

23. Itaque primo habetur, quod ad impetrandum beneficium pro altero non est in impetrante necessarium mandatum, vt hic tradunt Dom.*num.* 2. Franc. *num.* 2. & Barb. *num.* 12. oss. *in cap. nonnulli de rescript.* Et propterea Rota *dec.*9. *de concess. præb. in nou.* dixit valere purificationem gratiæ factam ab executore instante consanguineo prouisi, quia in huiusmodi purificatione non requiritur causæ cognitio, nec partis vocatio.

24. Vbi igitur beneficium confertur ad instantiam beneficiati, vel alterius debet fieri expressa mentio omnium beneficiorum, quæ ipse obtinet, quæcumque sint illa beneficia, etiam si præstimonia,vel portiones, vel assignatio possessionis, vel cuiuscumque alterius, quod tamen sit vere beneficium, nimirum in titulum beneficij collatum, non vero tantum sit datum in stipendium laboris, Archid. *nu.*2. Anchar.*not.*4. Dom. *num.*7. Franc.*num.*6. Videantur Panorm. *cap. cum teneamur num.*3. & ibi Dec. *numer.* 1. & Innoc. *eod. tit. & in cap.*1. *de rescript.* Innoc. & Panorm. *num.*1. *de benef. p.*3.*q.*12. Staphil.*de lit. g. tit. de vi clau. num.*2. Couar. *var.lit.lib.*1. *cap.* 20. Garz. *p.*1. *cap.*2. *à num.*122. Et si plura beneficia obtineantur omnium debet fieri mentio non omisso quocumque etiam minimo. Et sic habens Canonicatum & præbendam distinctam & Canonicatui non debitam debet vtriusque mentionem facere. Quamuis vbi beneficium est alteri annexum non sit necessaria specifica mentio illius, sed sufficiat mentio beneficij principalis, cui illud est annexum. Cæterum nedum de beneficijs in quibus habetur ius in re, sed & iuris ad rem, quod habetur ad aliquod beneficium mentio fieri debet,Io.Andr.Arch.*n.*2.Anchar *not.*4. & ex Io. de Lig. Dom. *num.*6. Franc. *num.*6. Rota *dec.*21. *de Præben. in nou.*

25. Subreptio vero incurritur si beneficium quod habetur taceatur siue per malitiam, siue per simplicitatem, Gloss. *in v. taceatur*, & ibi Archid. *nu.* 2. non dicitur tamen per ignorantiam, quia in hoc ignorantia probabilis excusat *cap. Gratia sup. de rescript. in hoc lib.* Nec subsistit, quod hic habet Barbos. *num.*10. nimirum quod ignorantia tûc solũ excuset à subreptione quando deduci potest ad terminos iuris communis, scilicet quando Papa alias cognita veritate concessurus fuisset. Nam conclusio illa *cap. grat.*7.*de rescript.* absoluta est, & valet vniuersaliter, vt ibi probatum est *num.*8.

26. Nota autem diligenter quod ex Rota hic aduertit Franc. *num.* 7. quia scilicet, licet omnes falsæ expressiones regulariter vitient gratiam, cum literæ, habeant tacitam conditionem, si præces veritate nitantur, vt in *cap.*2. *sup. de rescript.* tàmen non omnia tacita quorum expressio mouere potuisset ad denegandam gratiam vitiat, sed ea sola de quibus reperitur expressum, vel de quibus est cautum in iure, quod eis expressis gratiã nullatenus concessisset. Existimat autem Barbos. *num.*15.quod taciturnitas qualitatis, quam iura specialiter exprimi volunt reddit gratiam subreptitiam,etiam si ignoranter tacita fuit,& citat Sanchez *l.*8. *de matrim. disp.*21. *num.* 14. Sed iam hoc est impugnatum, & adnerti solum debet, quod hæc ignorantia excusat à subreptione, sed non dispensat, nec facit, quod gratia ex alijs defectibus non sit inualida.

27. Si vero taceatur quod de iure exprimi debet, & in casu nostro si tacitum fuit quod-

cum-

cumque minimum beneficium obtentum gratiam esse ipso iure nullam colligitur ex illis verbis *tex. Vires nolumus obtinere*. Franc.*n.3*. Barb. *num.* 7.

28. Et sic nedum propria, sed etiam alterius impetrantis subreptio gratiam irritat, Anchar. *not.3*. Franc. *num.* 3. *de quo in cap.* 1. *& in cap. Gratia sup. de rescript. in hoc lib.*

29. Regula tertia est. Tunc solum gratia censeatur fieri motu proprio, cum hoc expresse cautum fuerit in eadem Anchar. *not.* 5. Dom. *num.* 3. *&* 8. Franc. *num.* 4. *&* 8. Felin. *cons.* 31. *num.* 4. Gabriel *d. concl.*2. *num.*102.

30. Non sufficit vero quod in supplicatione porrecta Pontifici expressa sit clausula *motu proprio*. Sicut nec sufficit, quod hæc clausula sit posita in principio literarum Papæ. Caputaquen. *dec.* 45. *&* 237. *p.*2. Rota *in Palen. Beneficij de Teres.* 9. *Nouem.* 1602. coram Litta. Vnde licet in corpore dicatur *motu proprio*, si in signatura Papæ dicatur, *fiat vt petitur* gratia dicitur facta ad suplicationem partis, non *motu proprio vt in d. Ipalen.* Theod. de Rub *d. claus.*481. *num.*92.

31. Necesse est igitur vt in siguatura Papæ dicatur *Fiat motu proprio*, & tunc licet præcesserit supplicatio partis, gratia dicitur facta non ad partis supplicatiouem, sed *motu proprio*. Gabriel. *d. concl.*2. *num.* 107. Bald. *in cap. Nisi num.* 4. & ibi Barbat. *num.* 38. *de off. leg.* Prob. *hic ad.* Mon. *nu.*1. Theod. de Rub. *d. claus.* 481. *num.*93.

32. In signatura Papæ igitur debet esse expressus motus proprius, ita vt gratia *motu proprio* concessa dici debeat, si id fuit in signatura expressum, etiam si malitia, vel ignorantia, aut negligentia scriptoris in literis fuit omissum, & aliud expressum. Et è contra gratia ad instantiam impetrantis vel alterius data cẽseri debeat. si in signatura Papæ non est *fiat motu proprio*, quamuis in literis fuerit id expressum.

33. Hinc est, quod dum dicitur quod motus proprius non potest probari per testes, vt dicunt Anchar. *not.*5. Dom. *num.*3. *&* 8. Franc. *num* 8. Barb. *nu.*16. Gabriel. *d concl.*2. *nu.* 103. Mascard. *de probat. concl.*1075. *num.*25. Sanchez *de Matrim. l.*8. *disp.*21. *nu.*6. Monet. *de commut. vlt. vol. cap.*6. *num.*168. id intelligi debet, si vere in siguatura Papæ, non fuit expressum. Nam tunc *motus proprius* non est, & quod non est, non potest probari. Et nihilominus si vere Papa rescripsit *motu proprio*, quod hoc factum fuerit potest per testes probari, vt dixi *cap. statutum num.* 44. *sup. de rescript. in hoc lib.* Debet tamen secundum aliquos probari quod clausula *motus proprij* fuerit expresse posita in Papæ rescripto. Nam alias si ex coniecturis, vel aliunde probaretur gratiam concessam *motu proprio*, vt hic dicunt Dom. *&* Franc. probatio non suffragaretur ad effectus legales, quos causat clausula *motus proprij*.

34. Quod vero *motus proprius* non possit probari per testes probant Rota *dec.*27. *de prob. in nou. nu.*4. Staphil *de lit.G. vbi de motu proprio num.*14. *&* 15. Bellam. *dec.*476. Theod. de Rub. *claus.*481. *num.*50. quia motus proprius includit de necessitate negatiuam non coarctatam, scilicet, quod nullus Papæ porrexerit supplicationem, quæ vel probari non potest, vel valde difficile. Sed ratio deficit, quia stat porrectam fuisse supplicationem, & tamen Papa *motu proprio*, non habito respectu ad supplicationem respexerit, & sic *motus proprius* non claudit necessariò illam negatiuam non coarctatum, vt notant Dom. & Franc. Sed vera ratio est, quia cum *motus proprius* legalis pendeat ex animo Papæ, qui à nobis nequit cognosci nisi per effectũ Papa voluit, vt nisi *motus proprius* expresse ponatur in literis, non pateat de eius animo. Et sic *motus proprius* legalis non est nisi sit expressus, & ideo non potest probari. Et si Papa concederet *motu proprio* non expresso in literis, hic non esset *motus proprius* legalis, & non haberet effectus legales, sed solum connaturales.

35. Hinc bene deducitur, quod quando scriptura est de substantia actus tunc actus non potest probari per testes, ad effectum illum ad quem scriptura est de substantia. Sed tamen vbi scriptura interfuit, eam interfuisse probari potest per testes, si aliæ scripturę in promptu non habeantur. *Cap. cum olim essemus de priuil.* Anch. *not.*5. Franc. *num.*9. Barb. *in l.* 2. §. Dinus *ff. de iur. Fisc.* Et tunc vt inquit Bart. scriptura sic probata habebit effectum suum, ac si ipsa ostenderetur.

36. Deducitur etiam ex dictis, quod in dubio *motus proprius* non præsumitur, Barb. *nu.*5. Ex Mascard. *de probat. concl.*1075. Et ideo gratiæ & priuilegia non præsumuntur data *motu proprio num.*1.

SVMMARIVM.

1. *Vacantibus simul pluribus beneficijs, mandatũ de prouidendo datum* motu proprio *intelligitur de beneficio valoris maioris, & datum ad instantiam intelligitur de minori.*
2. *Multa de clausula* motu proprio *ex Franco.*
3. *Aliud ampliare significationem verborum, aliud ampliare gratiam.*
   *Motus proprius non ampliat gratiam ad casus, non expressos num.*3.
   Ampliat significationem verborum num 3.
4. *Gratia ex natura sua præiudicialis tertio latè interpratanda est, si est facta* motu proprio.
5. Motus proprius *non se extendit ad in uerisimilia, in consueta, & præiudicialia iure iam quæsito.*
6. *Gratia motu proprio data non operatur si ex accedenti circumstantia ignota sit præiudicialis tertio.*
7. *Non si adsit maius præiudicans hoc modo.*
8. *Motus proprius non causat nisi effectus in iure expressos.*
9. *Ma datum prouidendi de beneficio motu proprio non se extendit ad pensionem.*
10. *Priuilegia data motu propro latè interpratanda.*
11. *Electio non facta in tempore deuoluitur ad aliũ.*
12. *Ignoranti non currit tempus.*

Cap.

Cap. Si pluribus XXIV.

1. Hæc est regula textus. Vacantibus simul in aliqua Ecclesia pluribus beneficiis, & Papa incerto de vacantia in genere conferente alicui Dignitatem, vel Præbendam, si in illa Ecclesia vacat. Tunc si collatio facta fuit motu proprio, vt motus proprij fiat plenissima interpretatio, intelligi debet de Dignitate, vel Præbenda, quæ sit maioris valoris. Si verò sint æquales electio spectet ad illum cui gratia facta fuit vt à notitia vacantiæ intra decendium eligat, quam voluerit. Sed si collatio fuit facta ad alicuius instantiam: tunc vt interpretatio restringatur, intelligi debet de illa, quæ est minoris valoris, vel si sint æquales, eliget, & conferet quam voluerit intra decendium is, ad quē spectet collatio postquam huiusmodi Papæ collatio sibi innotuerit. Alterutro verò horum negligente eligere intra debitum tempus, electio ad aliud deuoluitur.

2. Notandum primo, nos iterum habere ex hoc textu, gratiam *motu proprio* factam esse pleniſsimè seu ampliſsimè intelligendam, & extendendam etiam in materia alias odiosa, & restringibili, qualis est, quæ continet præiudiciū tertij. Talis enim est collatio beneficiorum facta per Papam, cum ferat præiudicium Ordinario collatori. Ex hoc verò Franc. *num.* 2. infertur, quod motus proprius ampliat gratiam non solum in fauorem illius, cui fit gratia, sed etiam in tertii præiudicium, contra Gloss. in Clem. per literas *eod. tit.* imo contra dicta ab ipso, & pluribus aliis *sup. cap. prox* quadrupliciter hæc explicat, & concordat. Primo scilicet, vt motus proprius ampliet gratiam in præiudicium tertii, si præiudicium sit leue, quale est in collatione beneficiorum per Papam præiudiciū Ordinarii collatoris. Et hoc idem ex Franc. dixit Gabriel. *com. opin. l. 6. concl.* 2. *num.* 14. Secundo explicatur, vt hæc clausula ampliet gratiam quando non est contra ius commune, vt in in casu huius textus, secus verò quando est contra ius commune. Tertio. motus proprius ampliat gratiam in his quæ sunt expressa saltem in genere, vt in hoc casu: sed non ampliatur ad nō expressa aut in expressis non inclusa. Et sic quod motus proprius operetur in tertii præiudicium, si verba id exprimunt docuerunt etiam Hostien. *in cap.* 2. *v. priuilegia*, & Io. And. *v. priuilegia*, & Butr. *v. sola, ergo*, & Panorm. *v. si autem sunt priuilegia, de immun. Eccl.* Felin. *in capit. Causam quæ, verb. & adde, de rescript.* & aliis quos sequitur Gabriel. *d. concl.* 2. *num.* 13. Quarto dicitur motum proprium ampliare gratiam tantum in casibus in iure expressis, vt in hoc textu non autem in aliis. Vnde Gloss. in Clem. *Si Romanus eod. tit.* dixit motum proprium habere solum effectus in iure expressos. Addit autem Franc. quod motus proprius nunquam operatur in præiudicium tertii cui iam est ius quæsitum, vt patet hic *in text. & facit cap. Quamuis sup. de rescript. in hoc lib.*

3. Sed dicendum quod aliud est ampliare interpretationem verborum gratiæ accipiendo ea in ampla, vel ampliori, vel ampliſsima significatione propria tamen, & visitata, & aliud est ampliare gratiam. Hoc enim importat extendere gratiam ad casus non expressos. Nunquam motus proprius extendit gratiam ad casus non expressos, vt dictum est *cap. sup. num.* 15. Etiam sine tertii præiudicio ad fauorem eius, cui fit gratia. Non enim voluntas concedentis se extendit ad ea, quæ non expressit, vel non continentur, aut consequuntur ex expressis. Solum igitur motus proprius petit vt verba gratiæ accipiantur in communi significatione, propria tamen, & vsitata, non verò in restricta. Et sic motus proprius gratiam nunquam ampliat ad non expresse. Intra terminos tamen expressos illam extendi quantum patitur propria, & generalis verborum significatio ad expressa, & contenta in expressis, vel ad ea quæ ex illis per se consequuntur.

4. Hæc autem ampliatio etiam fit non obstante præiudicio tertii, vt citati DD. dixerunt. Sed valdè aduertendum est, quod gratia potest præiudicare alicui dupliciter, vel scilicet ex natura sua, & per se, sicut collatio beneficii facta per Papā per se natura sua infert illud tale quale præiudicium, quod prouenit Ordinario collato. ri. Et in hoc casu motus proprius operatur etiā in præiudicium tertii, & ampliatur, & non restringitur, quia talis censetur intentio concedentis, qui gratiā de sui natura præiudicialem motu proprio, scilicet propria sponte, & voluntate concedit. Et ita Hostien. & Io. And. *in cap. cum in cunctis §.* 1. *de elect.* vt idem Franc refert, voluerunt, quod dispensatio licēt ex suo genere odiosa latè interpretari debet.

5. Et nihilominus, vt dictum est *cap. sup. n.* 16. lata interpretatio motus proprii nunquam debet extendi ad inuerisimilia, vel ad inconsueta. Ita si Papa motu proprio mandet conferri alicui beneficium primò vacans ad præsentationem cuiuscumque pertinens, non se extendet hic motus proprius ad beneficium, quod sit iuris pattonatus laici, quia non conuenit Pontifici derogare pattonis Laicis. Et in hoc sensu verū est, quod motus proprius non se extendit ad præiudicium tertij cui iam est ius quæsitum. Et sic non aufert id, quod iam factum est de dominio alicuius; quia non consueuit Pontifex auferre ab aliquo quod iam suum est.

6. Sed gratia alio modo potest esse præiudicialis tertio per accidens, ex aliquo accidentali adiuncto, vnde etiam præiudicij huius potest præsumi ignorantia in concedente. Exemplum huius possumus habere *ex cap. si propter tua. sup. de rescript. in hoc lib.* in gratia percipiendi fructus beneficiorum primi anni, quæ vacabunt. Hæc enim gratia per se erat præiudicialis illis ad quos alias de iure spectabat fructuum illorū perceptio. Sed per accidens erat de facto ex speciali statuto, aut priuilegio, seu consuetudine præiudicialis Fabricę Ecclesiæ, aut alteri, cui specialiter illi fructus debebantur. Pontifex verò ibi licet cum clausula non obstantibus consuetudinibus, priuilegiis, vel statutis concesserit hos fructus Episcopo, nihilominus declarat gratiam non valere in præiudicium Fabricæ, vel alterius, cui præfati fructus specialiter fuerunt

ali-

assignati. Sicut ergo clausula generalis non obstantibus consuetudinibus, priuilegijs, & statutis in præiudicium tertij non se extendit ad speciales consuetudines, & priuilegia, vel statuta, quæ Papa potuit ignorare, ita gratia motu proprio ad incognita non se extendit, vt dictum fuit cap. sup num. 16. Et ideo non se extendit ad præiudicium tertij, quæ gratiæ concessæ ex accidenti sunt coniuncta, & à concedente præsumi debent ignorata.

7. Et hac attenta distinctione vtilis etiam esse potest distinctio de modico, vel magno præiudicio. Quia potest esse, quod magnitudo præiudicij notabilis, & magna, & euidens proueniet non ex natura gratiæ per se, sed ex accidentali circumstantia non præuisa, & ideo fieri potest, vt motus proprius ad simile præiudicium non se extendat. Alias verò illa distinctio inutilis est, quia gratia concessa motu proprio, si ex natura sua fert maximum præiudicium ad illud se extendit, quia ad id se extendere dicendum est voluntatem concedentis gratiam per se tale præiudicium inferentem.

8. Cæterum etiam si dicatur, quod motus proprius non causat nisi effectus in iure expressos. Quod verum puto. Quia in iure est expressum vt motus proprij fiat plenissima interpretatio, hæc fieri etiam debebit in præiudicium tertij si gratia est præiudicialis tertio, vt est explicatum.

9. Barbosa etiam num. 3. Ex quo in motu proprio plenissima debet fieri interpretatio vult quod gratia mandati de beneficio prouidendo extendatur ad pensionẽ si fiat motu proprio, vt per Felin. in cap. Causam quæ, de rescrip. num. 7. & Rebuff. in concod. tit. formæ mand. verbo motu proprio vers. 1. Sed cum pensio propriè non sit beneficium, non habet locum extensio beneficij ad pensionem, non enim extensio fieri debet impropriando verba.

10. Benè verum est, quod subdit, scilicet, quod priuilegia motu proprio concessa sunt latè interpretanda. Sed tamen non extenduntur ad non expressa, seu contenta in expressis, aut per se expressis sequentia.

11. Ex hoc textu etiam notari debet, quod vbi alicui conceditur electio intra certum tempus, si id non faciat transit electio ad alium.

12. Sicut etiam habetur quod ignoranti nõ currit tempus, vnde Gloss. in v. notitiam intulit, quod ignoranti non currit decendium ad appellandum. Capit. concertationi sup. de appell. in hoc lib.

SVMMARIVM.

1 *Expectanti non debetur Prabenda, quæ vacat ob mortem Episcopi.*
2 *In textu non est clausula motu proprio.*
3 *Ecclesia dicitur esse Episcopi per administrationem.*
4 *In Ecclesia possunt esse plures Canonicatus, quã prabendæ, & è contra.*
5 *Quæ notat* Franc. *de consuetudine habendi Episcopatum, & Canonicatum.*
6 *Non valet argumentum à consuetudine ad potestatem dispensandi.*
Episcopus non potest dispensare, vt aliquis habeat simul Dignitatem, & Canonicatum. 6.
7 *Episcopus potest tanquam Canonicus habere vocem; & tunc quomodo sedeat.*
8 *In nominationibus non veniunt beneficia qualificata ex statuto &c.*
9 *Papa simpliciter rescribens non derogat consuetudini speciali,*
10 *In dubio Papa non censetur tollere numerum Canonicorum.*
11 *Collatio prabendæ est collatio Canonicatus.*

Cap. Cum in Ecclesia XXV.

1. Continet regulam hæc Decretalis ista, Expectanti prouiso auctoritate Apostolica, non debetur Præbenda, quæ per Episcopi præbendarij mortem vacat, ne aliter futurus Episcopus præbenda careat, & numerus Canonicorum augeatur.

2. Barbosa in proponendo conclusionem huius textus addit ad textum, & illum explicat quasi loquatur de collatione facta à Papa motu proprio. Sed in textu non ponitur clausula motu proprio, sed textus loquitur de prouisione facta simpliciter, vt considerat Franc. n. 2.

3. Notandum verò primo Ecclesiam dici esse Episcopi, vt patet ibi in Ecclesia tua. Ecclesia autem est Episcopi quantum ad administrationem, non quoad Dominium. capit. 2. de probat. Dom. n. 1.

4. Notandum secundo ex Gloss. in v. præbendarum, contingere posse vt in Ecclesia sint plures præbendæ, quam Canonicatus vt hic; & sup. de magist. cap. penult. Et è contra plures Canonicatus, quam præbendæ, vt ait Io: And. ex cap. Cum Inde Constit. & cap. Relatum sup. eod. tit.

5. Notandum tertio circa illa verba consuetudinem esse quod, quamuis sit ex vi huius textus valet consuetudo, vt Episcopus licet non sit Canonicus habeat præbendam, quæ non erit tunc Canonicalis, sed Episcopalis. Vnde deducitur consuetudine introduci posse, vt habeat principalem Ecclesiam simul habeat præbendam, & Canonicatum in illa. Ex quo Franc. num. 1. deducit Episcopum posse dispensare vt electus in Archipræsbiterum simul habeat, & retineat duas præbendas Dignitati eius annexas, & vlterius Canonicatum, & eius præbendam, Nam si hoc potest inducere consuetudo, ita, & dispensatio Episcopi, cum consuetudo pendeat à tacito consensu eius, qui potest condere legem in loco.

6. Sed primo non valet argumentum à consuetudine ad dispensationem Episcopi, quia cõsuetudo vim habere potest ex tacito consensu superioris Episcopi. Et imo si fit per tempus legitimum præscripta habet vim à iure communi, & sic non est necesse quod vim habeat à consensu Episcopi, & consuetudo ad id se potest extendere, ad quod potestas Episcopi non se extendit. Et præterea secundo quod Episcopus non possit dispensare, vt aliquis simul habeat Dignitatem, & Canonicatum cum præbenda, probatum est sup. cap. de consuet. q. 2. a. 3. num. 392. in hoc lib. Quod modo etiam indubitatum

est

eſt ex Concil. Trid. *ſeſſ.24. cap. 19.* An verò valeat nunc cõſuetudo habendi ſimul Dignitatem, & Canonicatum, vel plura beneficia ſufficientia dixi ſatis *d. art.3. d n.409.*

7. Notandum quarto ex illis verbis *Epiſcopus, qui eſt pro tempore*, contingere poſſe, vt Epiſcopus licet non ſit Canonicus habeatur tamen pro Canonico quantum ad vocem, & præbendam. Archid. autem exiſtimat quod Epiſcopus non poſſit eſſe Canonicus, quia idem non poteſt eſſe Pater, & Filius. Sed Io: And. quem ſequitur Dom. *num.* 4. contrarium tenet, quia non eſt inconueniens, quod in eadem perſona reſpectu diuerſorum diuerſæ ſint qualitates. Addit etiam Barboſa *num.* 2. quod Epiſcopus, quando aſſiſtit in Capitulo tanquam Canonicus habet in eo vocem. Quod, & aduertunt Grat.*diſcep.106. a. num.9.* Loter.*de re benef. l. 1. q.16. num.* 104. Tunc verò ſedebit ſub Decano, vel ſub eo, qui Capitulo præſidet Gloſſ. *in v. Prælatus, cap. à collatione de appellat. in hoc lib.* Menoch. *de arbit. caſ.* 68. *num.* 23. Grat. *diſcep.* 411. *num.* 14. Loter. vbi ſup. *num.* 104. Et nihilominus propter præeminentiã Epiſcopalẽ, habebit primum locum poſt eundem Præſidem Panorm. *in cap. Poſtulaſtis num.* 8. *de conceſſ. Prabend.* Felin. *in rubr. de maior.& obed. nu.*10.Gratian. *diſcept.* 106. vbi multa de hoc puncto. Et ſic etiam licet habeat ſolumodo vnum votum, illud eſt maioris ponderis propter Epiſcopalem dignitatem. Barboſa *de off. Epiſcop. allegat.* 73. *num.* 18.

8. Notandum quinto circa verba illa. *Præbendam, quam per mortem Epiſcopi &c.*Quod præbenda huiuſmodi Epiſcopalis eſt ſpecialis qualitatis. In nominationibus verò non veniunt beneficia qualificata,vel ex ſtatuto,vel ex cõſuetudine. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 15. *num.* 29. Barboſ. *n.* 3.

9. Notandum ſexto ad illum verſ. *Ne contra dictam conſuetudinem*, quod Papa ſimpliciter reſcribens, non intendit derogare conſuetudini ſpeciali alicuius Eccleſiæ, ad quod facit *cap. fin. de conſuet. ſup. in hoc lib.* & notat Franc. *num.* 2. Quid verò dicendum ſit in mandatis beneficialibus,ſi addatur clauſula generalis non obſtantibus conſuetudinibus habetur ex dictis *ſup. capit. fin. de conſuet.in hoc lib.à num.* 53.Videatur etiam Rota *dec.* 5. *de conſuet. in nou.*

10. Notandum ſeptimo ad illa verba. Et *dictus Canonicorum numerus.*Papam in dubio non cenſeri tollere numerum Canonicorum determinatum in collegiatis, vt hic aduertunt Auchar. *not.*5. Dom. *n.* 3. & Franc. *n.* 2.

11. Et ex eiſdem verbis etiam conſiderandum octauo, quod in Eccleſia numerata in mandato de prouidendo, vbi mandatur prouideri de præbenda, ſimul mandatur prouideri de Canonicatu. Et ſic collatio præbendæ ſimul tacitè eſt collatio Canonicatus, quia Papa hic prohibet conferri prębendam, ne ex hoc Canonicorum numerus augeatur, quia nimirum ex collatione præbendæ dici debeat conferri etiam Canonicatus. Fr. *num.* 3. *Et de hoc vide ſup. cap. Si Clericus n.6. in hoc lib.*

SVMMARIVM.

1 *Per adeptionem ſecundi beneficij cuius fructus ad tempus ex priuilegio competunt Epiſcopo primum beneficium non cenſetur vacare.* 3.
2 *Hoc verum eſt vniuerſaliter reſpectu cuiuſcumque priuilegiati, & ex cauſa iuſta.*
3 *Si tamen poſſeſſio ſecundi beneficij ſit pacifica.*
4 *Etiam ſi Papa contuliſſet beneficium, ſub conditione quod primum vacaret.*
5 *Excommunicatio à Legato lata contra retinentes plura beneficia non comprehendit hunc caſum.*
6 *Supradicta vera ſunt vbi fructus ſolum ad tempus, non perpetuo, ſeu ad vitam ſunt conceſſi. Quid vbi beneficium eſt de vento?* 6.
7 *Non intrat regula data vbi fructus non auferuntur beneficiato, ſed differuntur.*
8 *Intrat ſi fructus primi anni reſeruantur pro fabrica Eccleſiæ.*
9 *Modo fructus beneficiorum deputari non poſſunt menſa Capitulari, aut Epiſcopali.*
10 *Sufficit ſi de iure, vel de facto ex conſuetudine vel ſtatuto fructus alteri dantur.*
11 *Accipiens ſecundum beneficium licet non percipiat fructus,plenè ſimpliciter illud poſſidet, nec poteſt illud dimittere, & primum poſſidere.*
12 *Tenetur intra annum Sacerdotium obtinere.*
13 *Ad hoc vt beneficium primum cenſeatur vacare neceſſaria eſt pacifica poſſeſſio fructuum ſecundi.*
14 *Ad impetrandum beneficium neceſſaria eſt mentio habiti beneficij etiam ſi non percipiuntur eius fructus.*
15 *Aequitas ſeruanda in deciſione cauſarum.*
16 *Quid in Epiſcopo non percipiente fructus Epiſcopatus.*

Cap. ſi tibi conceſſo XXVI.

1. HVius *capit. thema idem eſt vt in cap. Si propter tua, ſup.in hoc tit.* in hoc conſiſtens,quod ſi alicui Epiſcopo pro ſoluendis Eccleſiæ debitis Papa concedat fructus beneficiorũ, quæ in ſua Diœceſi ad tẽpus vacabũt.Hoc enim ſuppoſito aliam regulam tradit Pontifex, & decernit quod per adeptionem ſecundi beneficij curati, quamdiu Epiſcopus illis fructibus gaudebit primum beneficium curatum non cenſeatur vacare. Quæ verò pertinent ad thema propoſitum explicata ſunt *d. cap. ſi propter.*

2. Quamuis verò Decretalis iſta loquatur De Epiſcopo, cui conceſſi ſint fructus vacantiũ beneficiorum, & pro cauſa aſſignet neceſſitatem ſoluendi debita; tamen hæc exemplariter poſita ſunt à Bonifacio VIII. iuxta ſtylum ſuum. Vnde reſolutio eſt vniuerſalis primo reſpectu perſonæ cui conceſſi ſunt fructus, & ſecundo reſpectu cauſæ iſtius conceſſionis, ſufficit enim quod ſit cauſa iuſta, ſiue ſit petita ex neceſſitate ſoluendi debita Eccleſiæ, ſeu ex nobilitate, & prærogatia perſonæ, ſiue ex longa neceſſaria peregrinatione, ſiue ex neceſſitate magnæ emptionis, ſiue ex paupertate inculpabili, ſiue ex alia ſimi-

P li

si iusta causa. Gloss. *in verbo debitus*, & ibi Archid. Io: And. Dom. *n* 7. Franc. *n.* 3.

3. Vnde regula generalis ex isto textu desumpta est, quod per adeptionem pacificam tantum tituli beneficij, & exercitij curæ animarũ, si illam habet, vel officij annexi beneficio, non vacat primum beneficium ex vi *cap. de mul a de præbend.* Si beneficiatus simul cum beneficio non habet liberam possessionem omnium, aut saltem maioris partis fructuum beneficij.Gloss.Archid. Io. And. Anchar. Dom. Franc.& Barbosa. Cassad. *decis.* 9. *de caus. possess. num.* 2. Hoied. *de incompatib. benef. cap.* 13. *num.* 48. & 80. Prob.ad Mon. hic *num.* 2. Rota dec. 3. *de præben. in nou.* Azor. 2. *p. l.* 7. *cap.* 16. *q.*9. Palaus *tract.*13.*disp.* 6. *punct.* 2. §. 6. *num.*22. Garz. *de benef. p.* 11.*n.* 123. Oldrad. *cons.* 112. *num.* 3. Qui aduertit, quod huius textus resolutio non est abrogata per extrauag. Execrabilis, *de prab.* & ex eo id aduertunt Barbos. *num.*5. Garz. *d. capit.* 5. *num.* 125. Tusc. *concl.* 44. *num.*17. *lit. C.*

4. Ampliatur verò resolutio vt procedat etiam in casu, in quo Pontifex contulisset alicui beneficiũ sub conditione quod habita eius possessione vacaret primum. Nam ex quo fructus secundi beneficij non percipiuntur primum non debet dici vacare,vt post Io: And. tradunt Anchar. *not.* 2. Dom. *n.*7. Franc. *n.*4.

5. Item si Legatus à latere excommunicaret omnes habentes, & retinentes duo beneficia incompossibilia, hæc censura non afficeret tenentem secundum sine fructuum perceptione; quia hoc non est contra ius commune, & ideò ad hunc casum non se extendit excommunicatio illa. Nam, & si contingat quod lex limitet aliam legem communem, limitat etiam legem particularem idem disponentem quod lex illa communis limitata. Cum ergo per legem huius Decretalis limitata sit lex *cap.De multa*, de *prab.* simul limitata manet lex seu præceptum Legati idem disponentis. Ita ex Io. de Deo, & ex Io. And. Anchar.*not.* 2. Dom. *num.* 4. Franc. *num.*4.

6. Limitatur tamen primo resolutio generalis huius textus, vt non procedat nisi in casu, in quo fructus sint reseruati ad certum tempus, vt patet ex textu ibi *vsque ad certum tempus* secus vero si sint reseruati perpetuo, aut ad vitam reseruatarii. *Rota in Placentina portionis* 1591. *coram Seraph.* Garz. *par.* 11. *capit.* 5. *num.* 135. Oppositum huius tenet Palaus *d.* §. 6. *num.* 23. quia ratio vnde non vacet primum est, ne beneficiatus cogatur mendicare. Sed ratio allata à Glossa, & ab alijs est, quia beneficiatus non omninò plenè assecutus est secundum beneficiũ, ideò non vacat primum. Cœterum ne Clericus cogatur mendicare sufficit si illi assignetur congrua sustentatio, quæ assignari debet in terminis extrau. Io. 22. *Suscepti* 2. *de elect.* *vt dictum est cap. Si propter num.* 10. *de rescript. in hoc lib.*Et ideo limitatio asignata vera est, & tenenda. Ex eadem verò Rota idem Garz. aduertit, regulam textus procedere posse etiam vbi secundum beneficium sit de vento,quod nõdum habet fructus, licet illos expectet, & habiturum sit ex alterius vacatione. Sed ego dubito absolutè de hoc casu, quia non est iuri conforme, quod per multum tempus aliquis habeat duo curata. Potest verò esse, quod beneficium, quod dicitur de vento, tale duret per multum tempus. Vnde in tali beneficio militat ratio textus. Quamobrem quod huiusmodi nudus titulus,& honorarius tantum inducat saltem incompatibilitatem ex eodem textu,& decreto S.Cong. tradit idem Garz. *n.* 136. *in fin.*

7. Limitatur secundo vt non verificetur regula in casu in quo fructus secundi beneficij nõ auferuntur à beneficiato, sed differuntur, quia v. g. fructus primi anni dantur hæredibus defuncti, vnde etiam dabuntur post mortem hæredibus illius beneficiati, qui illis priuatur primo anno. In hoc enim casu fructus non auferuntur, sed differuntur. Et ideò licet beneficiatus non percipiat fructus primi anni, per admissionem tamen talis beneficij vacat primum. Rota *in Salmant. dimidiæ portionis* 11. *Decemb.* 1585. *coram* Orano, & *ex declar.* S. Cong.Garz. *d. cap.* 5. *par.* 11. *num.* 137. Palaus *d.* §. 6. *num.* 23.

8. In illis verò Ecclesijs in quibus fuit consuetum, quod beneficiati non perciperent fructus anni, neque tamen huiusmodi fructus reseruantur post mortem eisdem beneficiatis, sed deputantur Fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio vsui, non vacabit primum beneficium ex adeptione secundi, donec fructus eius percipiantur. Quamuis in hoc seruanda sit Constitutio Pij Quinti, qui huiusmodi assignationes reuocanit quoad dimidiam, quando vltra semestre reperiantur concessi.

9. Sed vbi fructus, quos amittit ad certum tempus beneficiatus, cedunt antiquis, aut mensæ Episcopali, aut Capitulari, ante Concil.Trident. habuisset locum præsentis *cap.* regula, si legitimè fructus præfati fuissent vt supra assignati. Sed modo per Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 14 Et per Pium Quintum *in d. Const.* reuocatæ sunt omnes consuetudines etiam immemorabiles, & statuta etiam à Sede Apostolica confirmata per quæ fructus beneficiorum primi anni, aut alterius temporis deputati sunt vel fabricæ Ecclesiæ, vel mensæ Episcopali, aut Canonicali. Vniste calus iam amplius non datur.

10. Quatenus tamen daretur regula huius textus se extenderet, vt vult idem Garzias *num.* 157. Qui *num.* 168. Hoc extendit ad omnem casum, & siue de iure siue de facto supradicta obseruantur, & vi præfatarum consuetudinum aut statutorum beneficiato auferantur fructus ad certum tempus, sufficit enim ad hoc, vt ex vi huius *cap.* non vacet primum beneficium, si per Beneficiatum non stat, quod fructus non recipiat. Quamuis *n.* 166. probabilius hoc limitet in casu applicationis fructuum ad mensã capitularem, quia tunc non censeantur auferri fructus, sed non dari, & non deberi, supposito tamen quod interim aliquos fructus aut distributiones licet non maiorem partem reciperet. Sed cum de iure communi beneficiato debeantur fructus beneficij,si ex quocumque priuilegio etiam ad breue tempus alteri conceduntur, ab eo auferuntur.

11. Est autem difficultas circa id, quod dicitur in textu, scilicet, quod primum beneficiũ non

non debet reputari vacare. Nam si non vacat, poterit igitur Beneficiatus donec priuilegiatus alius percipit fructus beneficij secundum dimittere, & primum non vacans retinere. Et ita sentit Garz. *d. l.* 11. *cap.* 5. *num.* 129. citans pro se Gloss. *in v. vacare*. Sed oppositum est verum neque enim dicitur in textu, quod primum non vacat, sed quod non debeat putari vacare, quia nimirum non vacat omnino, sed temporaliter durat, & vacantiæ effectus suspenditur ad tempus. Cæterum quia de se beneficium est perpetuum, ex quo beneficiatus acceptat & consequitur secundum beneficium acceptat illud, vt perpetuum, & vt perpetuo possidendum, & remanet solum priuilegiatus, vt temporaliter possit primum administrare, & eius fructus percipere. Nec oppositum sentit Gloss. quamuis non omnino bene loquatur, dum dicit, quod beneficiatus non plene sit adeptus secundum, quia cum recipiat titulum beneficij, & eius administrationem, plene illud assequitur simpliciter loquendo, & solum ex priuilegio concesso alteri non potest pro tempore fructus beneficij percipere, & ideo illud secundum beneficium non potest amplius dimittere, & primum retinere vt post Io. And. tradunt Franc. *n.* 2. Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 7. Bonifac. in Clem. si plures *num.* 50. *de eod. tit.* Cosmas *tit. de collat.* §. *Item insuper v. disponere*. Vnde minus benè etiam loquitur Barb. *nu.* 2. & male ad hoc citat Franc. dum ait, quod in effectu non dicitur beneficium obtinere, qui ex beneficio fructus percipere non potest. Nam cum obtineat titulum & effectum principalem, qui est administratio beneficij, & solum ad tempus sit suspensus à perceptione fructus simpliciter beneficium obtinet, & solum secundum quid non obtinet illud ad tempus.

12. Hinc est, quod iste beneficiatus cum cura animarum tenetur ad sacerdotium intra annum promoueri, licet non percipiat fructus, quia habet administrationem beneficij liberam, vt hic tradit idem Franc. *nu.* 5. & post eum idem. Barb. *num.* 6. Rebuff. *in prax. tit. de non promotis intra annum à nu.* 11. Graff. *lib.* 2. *cap.* 97. *nu.* 49 Garz. *d. cap.* 5. *num.* 123. *&* 126.

13. Quando tamen huic Beneficiato moueretur his ante perceptionem fructuum in eo casu primum beneficium non vacaret, ob non pacificam adeptionem secundi beneficij, Garz. *d. cap.* 5. *num.* 132. Ad hoc enim vt primum beneficium vacet necessaria est pacifica possessio nedum tituli, & exercitij curæ, aut officij annexi beneficio, sed etiam fructuum beneficij, vt dictum est. Sufficit vero pacifica possessio maioris partis fructuum Gratian. *discep.* 296. *n.* 38. Barb. *num.* 7.

14. Habens vero secundum beneficium, licet non percipiat eius fructus, etiam si a teri fructus essent reseruati per modum pentionis in impetratione beneficiorum, dicti beneficij mentionem facere tenetur, quia adhuc habet beneficium Barb. *num.* 4.

15. Ponderans vero Dom. *num.* 2. verbum illud *Equum est* aduertit æquitatem seruandam esse in decisione causarum. Iudices tamen inferiores vbi ius est certum, de iure sententiare debent. In dubijs vero æquitas locum habere poterit, quæ tamen sit iuri conformis.

16. Tandem aduerte, quod quæ dicta sunt de Beneficiatis, extendi etiam possent ad Episcopatus, vt si contingat Episcopum confirmatum ad certum tempus non recipere fructus Episcopatus, non censeantur vacare beneficia prius habita, quoad vsque certo tempore completo eosdem fructus pacifice percipere possit, Dom. *cons.* 335. *nu.* 4. & Garz. *d. cap.* 5. *nu.* 124. *par.* 11. Quamuis Mandos. *in add. ad d. concil.* 335. *L. C.* dicat, quod ista opinio non seruatur.

SVMMARIVM.

1. *Si mandatur prouideri de præbenda non sacerdotali, vel integra, vel maiori, non potest conferri sacerdotalis, vel dimidia, vel minor etiam si impetrans esset contentus.*
2. *Fines mandati obseruari debent.*
3. *Nedum in dispensationibus sed etiam in gratijs fit extensio ad connexa necessario gratiæ concessæ.*
4. *Dantur præbendæ ex institutione sacerdotales.*
5. *Si ante datam Mandati Præbenda fuisset diuisa in duas, vtraque censeretur integra. Et quid si diuisio fuisset facta post mandatum.*
   Mandatum de maiori præbenda valet non facta mentione de media.
   Mandatum de maiori cum clausula non obstantibus &c. valet vbi non potest conferri maior immediatè num. 5.
6. *Sub nomine Præbendæ non venit dimidia.*
   Nec sub nomine beneficij venit Præbenda vel è contra num. 6.
7. *Si mandetur prouideri de beneficio competenti, venit illud, quod est competens siue sit Præbenda siue aliud.*
8. *Plures formæ mandati de prouidendo ad aliquã summam, & earum diuersitas.*

Cap. Cui de non Sacerdotali.

1. Trimembrem regulam continet Decretalis ista, ratione munitam. Dicitur enim, quod quia mandata huiusmodi beneficialia talia sunt, vt eorum fines diligenter obseruari debeant, ideo si mandatur alicui conferri beneficium non sacerdotale, non potest ei conferri sacerdotale, & si mandetur de integra præbenda, non potest conferri dimidia, etiam si ille de dimidia sit contentus; & si mandetur de præbenda certi valoris, non potest etiam volenti conferri minoris valoris.

2. In beneficialibus igitur mandati fines sunt rigorose obseruandi secundum expressa in mandato, & secundum propriam vim verborum & sic in his mãdatis omissum habetur pro omisso, nec potest fieri extensio ad non expressa; quod vniuersaliter intelligitur de huiusmodi mandato à quocumque detur habente potestatem sic mandandi. In his enim mandatis non habet locum argumentum à maiori ad minus, vt hic cum textu tradunt Gloss. Io. Mon. Io. And. Archid. Anchar. Dom. Franc. & Barbos. Panorm. *& alij in cap.* per venerabilem, qui filij sunt legit. *& in cap. Postulasti de præscript.* Nec

de consensu partium potest omitti forma mandati, si tamen forma mandati alteratur, & sic partes non possunt permittere, quod executores aliud faciant, quam in mandato continetur, etiam si respiciat commodum, vel incommodũ impetrantis, vt hic in textu, & citati DD. t adunt.

3. Limitat vero hoc Franc. vt valeat quidẽ in gratijs, & priuilegijs non valeat vero in dispensationibus, quia si quis dispensatur ad Diaconatum censetur dispensari ad ordines inferiores; sed hæc non est limitatio, sed explicatio necessario intelligenda in omni mandato, vt quando minus continetur sub maiori necessario, concesso maiori intelligatur concessum minus. Quia enim non potest esse Episcopus qui non est sacerdos, ideo dispensatus ad Episcopatum, est dispensatus ad sacerdotium, sed hoc haberet locum etiam in priuilegijs, nam si aliquis non posset Ordinari à Titio ad sacerdotium nisi ab eo ordinaretur, prius in Subdiaconum, & hoc Papæ constaret, si Papa concederet facultatem Titio, vt ordinaret in Diaconum, concederet etiam vt ordinaret in subdiaconum. Sed attendi debet, an gratia concedatur, & si gratia concessa necessarió ex iure Pontifici noto claudat aliam ad sui valorem. Nam v. gr. licet Papa dispensans cum illegitimo vt possit ordinari in sacerdotem, simul dispenset cum eo ad minores Ordines, quia de iure non potest ille sacerdotium suscipere alijs non susceptis. Si tamen Papa concederit Titio illegitimo vt posset ordinari ad sacerdotium à non proprio Episcopo, non per hoc à non proprio Episcopo posset ordinari ad minores ordines, quia facultas vt possit quis ordinari ad ordinẽ maiorem à non proprio Episcopo non habet connexionem necessariam cum facultate ordinandi ad alios ordines, neque enim de iure est vt non possit à non proprio Episcopo ordinari quis ad sacerdotium, nisi ab eodem ordinetur ad minores ordines, sicut de iure est, vt non ordinatus ad Minores Ordines non ordinetur ad sacerdotium. Et non sufficit quod connexio necessaria sit de facto ex causa accidentali, vt quia ex accidenti impetrans non potest à proprio Episcopo ordinari ad alios Ordines, vt possit fieri extensio, quia hæc connexio & est ex accidenti, & cum sit quid facti præsumitur ignota Papæ concedenti; sed requiritur quod necessaria connexio sit de iure; debet enim nota esse concedenti, vt ex connexione præsumatur mens concedentis ad extensionem faciẽdam ad connexum, ne alias concessio sit inualida, vel absurda.

4. Quantum vero ad primam partem regulæ notatur, quod dari possunt præbendæ sacerdotales habentes annexum sacerdotium, ita vt non sacerdos præbendatus esse non possit. Tales enim sunt, quæ ex fundatione habent annexum sacerdotium. Si ergo mandetur alicui prouideri de præbenda non sacerdotali, non potest ei conferri sacerdotalis.

5. Secunda pars regulæ vero loquitur in illis Ecclesijs in quibus datur distinctio præbendarum in integras & dimidias, si ergo mandatum sit prouideri de integra non potest de dimidia. Si tamen ante datam literarum vna præbenda integra fuisset diuisa in duas illæ essent integræ præbendæ, & vna illarum si vacaret conferri posset, & deberet. Quid vero dicendum esset, si præbenda post datam literarum esset diuisa in duas colligitur ex Clem. *litt. de rescript.* vbi de hoc Gloss. & DD. Si autem in Ecclesia essent præbendæ maiores, mediæ, & minores, & daretur mandatum prouideri de maiori præbenda, valeret mandatum, etiam si non esset facta mentio de media præbenda, & impetrans potest prouideri de maiori, omnes enim aliæ etiam mediæ sunt Minores, Rota *dec.* 217. *seu* 14. *de Praben. in nou.* & Franc. *nu.* 5. Quod si in Ecclesia esset statutum, vt quis non posset obtinere immediatè præbendam maiorem, nisi prius minorem obtinuisset valeret mandatum cum clausula generali *non obstantibus statutis &c. vt cap. cum aliquibus, sup. de rescrip. in hoc lib.*

6. Ex his etiam deducitur quod sub nomine præbendarum non veniunt dimidiæ præbend. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 45. *à num.* 39. & ex eo Barbos. hic *num.* 3. Sed & Archid. quem sequitur Franc. *num.* 9. vult quod sub nomine beneficij non veniat præbenda, & sic si mandetur prouideri de beneficio non possit prouideri de præbenda. Et si mandetur de Præbenda nõ possit conferri beneficium alterius speciei. Nisi in Ecclesia non essent alia beneficia, quam præbendæ.

7. Si tamen mandaretur prouideri de beneficio competenti, quia in hac forma *mandati* habetur respectus ad conditionem personæ, ideo si impetrans meretur præbendam posset de illa prouideri Archid. hic, & Franc. *d. numer.* 5 Et idem ad beneficium, si ad illud esset idoneus. & si ad vtrumque esset idoneus illi deberetur, quod ex illis prius vacasset post datam literarum, & si simul vtrumque vacasset, seruandum esset, quod dicitur supra *cap. si pluribus, in hoc tit.*

8. Quantum ad tertiam partem regulæ, aduertendum quod sub simplici forma potest mandari prouideri de beneficio per respectum ad valorem illius, vel scilicet quia prohibeatur prouideri vltra certam summam, vel quia mandetur prouideri vsque ad certam summam, vel quia mandetur prouideri de certa summa. Nam in primis duobus casibus potest prouideri de quocumque beneficio intra summam præfixam, vt dicitur *sup. cap. Quamuis in hoc tit.* Nisi mandaretur prouideri de beneficio cõpetenti vsque ad certam summam, quia tunc non posset prouideri de beneficio minori si illud esset incompetens. Sed vbi mandatur prouideri de certa summa, nedum non potest prouideri de minori, sed perdificile erit inuenire beneficium tale, qui vel non minoris vel non maioris valoris sit. Neque obstant *reg. Plus, & in toto, inf. de reg. iur.* quia regulæ illæ locum habent vbi plus, & minus se habent vt pars, & totum intra eamdem speciem, non verò vbi plus, & minus sunt tota integra diuersa, & sunt diuersæ speciei numerorum, quia tunc mandatum in vno, non se extendit ad aliud vt post Domi. ait Franc. *n.* 6. Barb. *n.* 4. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 35. & 36.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Episcopus conferre potest primum beneficium nõ vocato illo qui obtinuit pacifice secundum, sed eodem non vocato non potest mittere in possessionem illius eum, cui illud contulit.*

2 *Secundo beneficio incompossibili pacifice obtento Ordinarius quilibet potest possessore irrequisito conferre primum beneficium, non tamen dari potest eius possessio.*

3 *Primum beneficium non vacat ex sola collatione & acceptatione secundi.*

4 *Pacifica possessio beneficij non est si possidens turbatur de facto, si non de iure, & siue molestia illata sit iudicialis, siue extraiudicialis.*

5 *Et siue moueatur hic super perceptione fructuum siue super iure beneficij.*

Ad interrumpendam possessionem necesse est vt molestiæ sint super perceptione fructuum 5.

6 *Pacificam possessionem beneficii non habet, qui in limine captæ possessionis turbatur.*

Et hoc est necessarium vt ex adeptione secundi beneficij non amittat primum 6.

Molestia dicitur dari incontinenti & in limine si datur intra duos menses 6.

7 *Vbi intra duos menses possessor secundi beneficij non fuit turbatus vacat primũ, & quidem à die captæ possessionis secundi.*

8 *Menses isti incipiunt à die pacificæ possessionis, vel notitiæ illius.*

Sufficit si possessio sit pacifica respectu possidentis 8.

9 *Non est necesse quod possessio primi sit pacifica, si sit pacifica possessio secundi.*

Etiam si possessio pacifica primi pendente lite circa secundum vacabit primum.

10 *Vacat primum, si per obtinentem stetit, vt secundi pacifica possessio capta non fuit.*

11 *Et stat per eum si negligit expedire Bullas, non tamen si non agit contra intrusum.*

12 *Ordinarius primum beneficium quod ipso iure vacat per adeptionem pacificam secundi potest conferre possessore non vocato.*

Et non est necesse, quod præcedat declaratoria 12.

13. *Hoc non procedit si beneficium non vacat ipso iure.*

14 *Beneficium potest conferre etiam in dubio si beneficium tacet,*

15 *Executor potest conferre beneficium possessum, si de iure vacat.*

Executor potest mittere in possessionem beneficij collati 15.

16 *Patronus potest præsentare alium si beneficium de iure vacat.*

17 *Ordinarius eum cui contulit beneficium de iure vacans non potest mittere in possessionem possessore non vocato.*

18 *Ratio huius duplex.*

Possessor non potest priuari possessione non citatus 18.

19 *Vbi collatio facta fuit cognita causa non est necessaria alia citatio.*

Vt possessor beneficij amoueatur debet causa cognosci 19.

20 *Qualiter cognoscenda iustitia possessionis primi, & secundi beneficij.*

21 *Episcopus non semper mittit in possessionem, sed dat mandatum de imittendo.*

Cap. licet Episcopus XXVIII.

1 QVomodo primum beneficium quod vacat ex adeptione secundi incompossibilis conferri possit decernitur in hac Decretali ad declarat. *cap. de multa sup. eod. tit.* & dicitur, quod licet Episcopus beneficium curatum postquam beneficiatus aliud simile accepit, & eius possessionem pacificam obtinuit, vel per eum stetit, quod non obtineret alteri conferre possit beneficiato irrequisito, tamen eum non potest ipso non vocato in possessionem mittere.

2. Hic quoque Papa demonstratiuè seu exemplariter loquitur, & regula textus vniuersaliter de omni Ordinario collatore, & de omnibus beneficiis incompatibilibus intelligitur, vt notant Gloss. *in v.* Episcopus, vnde secundum Zan. & alios vniuersalis regula est, quod secundo beneficio curato, seu incompatibili effectualiter adepto primum consimile (eius possessore irrequisito) conferri pòtest, non autem eius possessio dari.

3. Ex hac vero regula tres præcipuæ conclusiones deducuntur. Quarum prima est, quod primum beneficium non vacat ex sola collatione secundi incompatibilis, & eius acceptatione, sed requiritur pacifica eiusdem possessio, Io. Mon. Archid. & Io: And. Anchar. *not.* 5. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 1. Barb. *num.* 2. Rota *in Flor Canonicatus* 11. *Martij* 1558. *coram Card. S. Crucis*, *& in* Panorm. *beneficiorum* 9. *Ianuarij* coram Accorambono Caputaquen. *dec.* 294. *par.* 2. Nauar. *cons.* 14. *&* 18. *sub hoc tit. de antiq.* Mascard. *de prob. concl.* 183. Flam. de resig. *l.* 3. *q.* 1. *n.* 129.

4. Duo autem hic videri debent. Primum quæ sit possessio pacifica? Nam aliqui volunt eam esse pacificam, cum accipiens possessionem vel à nullo deturbatur de facto, & de iure. Flam. *de resignat. l.* 3. *q.* 1. *num* 130. Barb. vero *hic nu.* 3. ait requiri vt possessio secundi beneficij sit pacifica nedum de facto, sed etiam de iure, idest non litigiosa, sed absque controuersia iuris, & facti iudicialis, & extraiudicialis. Sed Archid. *hic in v. Pacifica*, & ibi Iò. And. post Innoc. & Host. *in cap constitutis de appellat.* quos sequitur Franc. *num.* 1. dicunt sufficere ad hoc vt non sit pacifica, si accipiens, vel possidens deturbatur à possessione de facto, si non de iure; factum enim sufficit ad deturbandam pacem, & vt beneficiatus si priuaretur primo beneficio ex adeptione secundi maneret omnino sine beneficio, & cogeretur mendicare, sufficeret si de facto possessionem secundi non posset obtinere. Et ita quod ad talem pacificam possessionem sufficiant molestiæ extraiudiciales, & de facto tenuit Rota *in Toletana Archidiaconatus de Talauera de mense Iunij* 1592. coram Card. Seraph. quam recenset Garz. *p.* 11. *cap.* 5. *num.* 105. Et est de mente Gloss. & Card. in Clem. Gratiæ *de rescript. nu.* 8. & ibi Barbos. *num.* 22. Prob. ad Monach. *in cap. commissa num.* 2. *de elect. in hoc lib.* Felin. *in cap. cum Io. num.* 33. *de fide instrum.* Cassad. *dec.* 9. *de causa possess.* Garz. vbi supra *num.* 106.

5. Et

5. Et non est necesse ad effectum inducendi vacationem primi beneficij, quod lis moueatur beneficiato super perceptione fructuum, sed sufficit si moueatur etiam super titulo, & iure beneficij, quia beneficiatus vt careat primo beneficio debet esse certus de assecutione beneficij secundi, vt apud Garz. *d. num.* 106. notat Rota *in Tirasonen. Canonicatus 9. Ianuarij* 1598. *hoc text.* Neque applicatur doctrina Rotæ *dec.* 3. de causa possess. in antiquis volētisquod vbi aliquis sit in possessione beneficij, est pacificus possessor si sibi non mouetur lis super perceptione fructuum, licet moueatur lis super iure beneficij. Quidquid enim sit ad effectum intertumpendæ possessionis, quo casu molestiæ debent esse circa possessionem & fructuum perceptionē nihilominus, vt ait Rota *in d. Tirasonen.* ad effectum, vt ex adeptione secundi beneficij vacet primum sufficit lis mota, etiam super iure beneficij, ex qua oritur timor ne quis careat vtroque beneficio Garz. *d. num.* 106. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 15. *num.* 117.

6. Secundum quod considerari debet est, quod cum tunc non censeatur quis adeptum fuisse pacificam possessionem, quando statim & incontinenti, seu in limine legitimæ possessionis fuit in ea turbatus, Gloss. *in v. pacificam, cap. commissa sup. de elect. in hoc lib.* & ibi Panorm. *in cap. de multa num.* 16. Bellam. *dec.* 59. Cassad. *dec.* 9. *de causa possess.* quid importat quod dicitur statim, aut incontinenti, seu in limine? Flam. *lib.* 3. *de resig. q.* 1. *num.* 131. vult quod hoc decernere sit arbitrarium Iudici, & idem voluerunt Prob. ad Mon. *d. cap. commissa num.* 2. Menoch. *casu* 11. Rosin. *de benef. cap.* 2. *n.* 7. Sed Bonifac. ad Clem. *si plures nu.* 63. *de Præb. cui consentit* Mascard. *de probat. concl.* 183. *num.* 6. & 8. dixit possessionis possessionem esse in suo limine quando durat annus. Sed longe alienum à iure est, quod id dicatur statim, aut in continenti, aut in limine auenire, quod intra annum euenit post 6. 8. 10. vel vndecim menses. Et contra praxim est, quod ordinarius debeat expectare per annum vt conseat primum beneficium vacare, & cum effectu. Et ideo communis sententia est, quam tenuit Lap. *in d. cap. commissa*, vt in casu nostro turbatio dicatur euenire statim, aut in limine, si contingat intra duos menses, Rota *in c. addit. dec.* 3. *de Præben. in nou.* & *d. Toletana Archidiaconatus*, & *in Calagur. dimidij beneficij* 17. *Martij* 1603 coram Ortembergo Cassad. *d. dec.* 9. *de causa possess.* Staphil. *de lit. gratiæ, tit. de qual.* & *stat. benef.* §. *huiusmodi nu.* 13. Rebuff. *in rep. cap. Postulastis de Cler. excomm. minist. in Gloss. num.* 72. Quintanaduennas *lib.* 4. *num.* 80. Garz. *d. p.* 11. *cap.* 5. *num.* 113. Palaus *tract.* 13. *disp.* 6. *p.* 2. §. 6. *num.* 21.

7. Quamobrem si quis pacificè per duos menses possideat beneficium secundum, vacat primum. Quod tamen retrotrahitur, itavt beneficium censeatur vacasse à principio captæ, possessionis, cum ex adeptione secundi incompossibilis primum beneficium vacet ipso iure. Rota *in Salnatina dimidiæ portionis, de anno* 1585. coram Orano, quam sequitur Garz. *d. cap.* 5. *num.* 114.

8. Duo autem isti menses post quorum lapsum primum beneficium omnino vacat, & potmotus ad secundum illud tenetur dimittere, non incipit à die collationis, aut acceptationis beneficij, sed à die pacificæ possessionis. Imo à notitia obtentæ pacificæ possessionis, vt ex Rota *in Tarasconen. Canonicatus octaua Nouembris* 1596. coram Orano, & ex Caputaquen. *dec.* 51. *per totam*, & 110. *l.* 2. tenent Gonzal. *d. Gloss.* 15. *num.* 111. & 112. & Garz. *d. c.* 5. *nu.* 106. Vbi etiam addit sufficere si possessio sit pacifica quantum ad ipsum beneficiatum possidētem, non obstante quod beneficium sit litigiosum quoad alios Sarnen. *in reg. de trien. q.* 42. Bellam *dec.* 562. *seu* 563. Rota *in Florent. Canonicatus* 14. *Iun.* 1557. *coram Chisanen.*

9. Non est vero necesse vt vtriusque beneficij sit pacifica, vt primum vacet, sed sufficit si sit pacifica possessio secundi beneficij, nihil vero interest, quod primum sit litigiosum; imo ex hoc multo magis vacat ex pacifica adeptione secundi, Innoc. *cap. in nostra, de rescript.* Nauar. *consil.* 14. *num.* 1. *de Præbend.* Rota *in Barchinonen. Archidiac.* 9. *Decem.* 1590. *coram Groperio* & *in d. salmant dimidiæ portionis* Garz. *d. cap.* 5 *num.* 107. referens sic fuisse decisum à S. Congr. Lez. *l.* 2. *cap.* 34. *num.* 141. Palaus *d. tract.* 13. *disp.* 6. *p.* 2. §. 6. *num.* 16. Addunt vero Garz. & Palaus, quod si accepto titulo beneficij, quis accipiat postea alterum litigiosum, & pendente lite capiat pacificam possessionem primi, non per hoc vacat secundum litigiosum, sed vacabit primum pacificum, obtenta pacifica possessione secundi. Et hæc sufficiant de prima conclusione.

10. Cæterum etiam si intra duos menses quis pacificam possessionem secundi non acceperit, vacabit primum, si per obtinentem stetit quod possessionem pacificam secundi non obtinuit, vt expresse in textu decernitur, & admittunt Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 2. Paria enim sunt non facere, & per ipsum stare, vt non fiat. Nauar. *consil.* 13. *alias* 23. *de Præb.* Garz. *par.* 11. *cap.* 5. *n.* 172. Palaus *tr.* 13. *d.* 6. *p.* 2. §. 6. *n.* 14. 19. 20.

11. Et circa hoc idem Palaus duo addit ex Garz. *p. cap.* 5. *num.* 102. & 104. Primum quod prouisus de secundo incompatibili non potest excusare vacantiam primi ex non accepta possessione ob non expeditionem Bullarum beneficii, si per eum stetit, vel quominus expedirentur vt dixit Rota *in Leodien. Canonicatus* 9. *Decembris* 1589. *coram Cardinali Pamphilio*. Secundum, quod prouisus de beneficio in quo alius est intrusus, non stat per eum, vt possessionem non capiat, si non agit contra intrusum per capienda possessione. Et hoc etiam si per superiorem illi sit præfexus terminus ad faciendam diligentiam, quia non potest cogi agere. Per intrusum igitur non per ipsum stat si possessio non capitur. Vnde quod in hoc intrusio alterius excuset ex Archid. *dec.* 12. & Mandos. *designat. gratiæ, tit. indultum consequendi beneficia reseruata* dixit Gonzal. Gloss. 15. *nu.* 16.

12. Secunda conclusio est ista. Ordinarius collator primum beneficium quod ipso iure vacat potest conferre possessore non vocato. Et ideo beneficij secundi incompatibilis pacifica possessione adepta, Ordinarius potest primum con-

conferre possessore non citato. Ita in præsenti Gloss. *in v. conferre*, & ibid. Archid. Io. And. Anchar.*not.*3. Franc. *num.*2. *qui num.*8.*in fin.* bene aduertit, quod in hoc casu non est necesse, quod præcedat sententia declaratoria Lap. *allegat.*16. *&* 103. Mandos. *ad d. alleg.* 16. Lap. *lit. A. & lit. H.* Bellam. *dec.* 83. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 15. §. 1. *nu.*39. Rota in Brachar. Archid. 31. *Martij* 1626. Sanchez Mor. *l.* 2. *cap.*26. *num.*7. *&* 12. Didacus Frances *de intrus. q.*79. *num.*5. *& sequent.* vbi ex hoc late probat, quod Ordinarius beneficium occupatum de facto ab intruso potest intruso non vocato alteri conferre.

13. Hoc tamen non extenditur ad beneficium quod non vacat ipso iure, nam sicut hoc beneficium non vacat, nisi postquam vocato beneficiato, & causa cognita, beneficiatus eo fuerit priuatus per sententiam, quæ transierit in iudicatum, ita solum potest sic beneficium conferri post præfatam sententiam, vt citati DD. aduertunt.

14. In casu autem huius textus manifeste procedit regula generalis, quia in eo est euidens & certum, quod quantum sit de iure communi beneficium primum vacat. Ex quo deducitur, quod vbi ex iure communi certum est beneficium vacare, etiam si sit dubium an vacet de facto, beneficium potest conferri. Quod probatur ex hoc textu, quia vult quod postea ante quam immittatur promotus in possessionē debere citari possessor, quia potest esse, quod sibi competat ius retinendi, igitur tunc cum facta fuit collatio non erat certum quod beneficium vacaret, cum posset esse quod non vacasset, sed possidens haberet ius illud retinendi. Et sic in hoc casu collatio acceptata dat ius in re, sed sub conditione, scilicet si possidens non habeat ius retinendi.

15. Executor autem si inuenit beneficium, quod de iure vacat possideri ab aliquo, non potest tale beneficium conferre, si possessio sit colorata, quia in eo casu literæ sunt subreptitiæ non facta mentione de alterius colorata possessione. Secus vero si possessio non esset colorata, sed nuda detentio Archid. Io. And. & Io. de Lig. Dom. *num.* 8. Franc. *num.* 6. Sed cum secundum Dom. *&* Franc. possessio non colorata sit quando ipso iure titulus est nullus, vt in hoc textu, sequitur quod executor mandati de prouidendo possit conferre beneficium vacans ipso iure, possessore non vocato, sed tamen illū non possit immittere in possessionē nisi vocato possessore. Qualiter vero & quando impetratio reddatur subreptitia ex eo quod non sit facta mentio beneficiū petitū impetrāte ab alio possideri, late explicat Anchar. *n.*2. *vers. quæris.* Hic obiter adnotatur, quod licet executori in mandato de conferendo non detur expresse facultas inducendi in possessionem, nihilominus hoc sibi competit ex vi mandati de conferendo quia mandatum intelligi debet de collatione in effectum deducta, & immittere in possessionem est in executionē mandati de conferendo, *c. significasti de off. deleg.* Dom. *nu.*10. Franc. *num.*6.

16. Quod vero dicitur de collatore extenditur ad Patronum, qui vbi beneficium iurispatronatus vacat ipso iure, potest ad illum præsentare possessore non vocato Dom. *num.* 12. *in fin.* Franc. *num.* 6. Rota *dec.* 9. *de iure patron. in antiq.* Felin. *cap. cæterum num.*24. *de rescript.* & alii quos refert Frances *de intrus. q.* 80. *num.* 3. qui tamen *num.*4. de hac conclus. dubitat, cum semper videatur necessarium, vt sententia declaratoria præcedat sed vt dictum est ex Franc. *numer.* 8. *in fin.* non datur necessitas huius declaratoriæ ad effectum simplicis collationis aut præsētationis, quæ possessori nō præiudicat, & non habebit effectum, nisi possessore vocato.

17. Sequitur tertia conclusio, quæ est ista Ordinarius non potest eum cui contulit beneficium de iure vacans, sed habens possessore, immittere in possessionē beneficij nisi possessore vocato, Gloss. *in v.* cum vocato, & ibi Io. Mon. Archid. *&* Io. And. Anchar. *not.* 2. 6. *&* 7. Dom. *num.*4. Franc. *num.*3. *&* 6. Barbos. *num.*4. Lap. *all.*103. *num.*3. *Et in cap. de multa*, *sup. de* Innoc. *&* Host. *in v.* conferat Panorm. *in* 4. *not* Io. And. *in v. libere* Hoied. *de inc mpat. benef. p.*1. *cap.* 4. *num.* 9. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 15. §. 1. *num.* 39. Menoch. *recuper. poss. remed.*1. *num.*111. Flamin. *de resign. l.*11. *q.* 10. *num.*10. Et apud ipsum plures ex consulent. Sanchez in Moral. *l.*2. *cap.*26. *num.*12. Rota *dec.* 4. *de re iudic. in nou.* Mantic. *dec.*309. *num.*4 Tondut. *benef. quæst*112. *num.*9.

18. Huius vero conclusionis duplex est ratio. Prima quia esto quod possessor amiserit dominium, tamen possessio non est ipso iure nulla sic enim in casu *l. vlt. C. de sacros Eccles.* dominium transit in Ecclesiam ipso iure ex contractu, non tamen possessio, quam rationem latē prosequitur Flam. *d. q.*10. *num.*11. Et vim habet ex eo, quod nec possessor de facto potest priuari possessione, si non vocetur Dom. *nu.*8. Etiam qui iniuste possidet beneficium non debet expelli non vocatus, Barb. *num.*7. Ita vt nec intrusus lite pendente, nisi ex actis constet ipsum esse talem, & habere causam non litigandi, & nullam ei competere defensionem, posset priuari eo non vocato, vt ex Franc. *in cap.* Ex parte *num.*29. *de appellat.* & Rota *in Bracharen. Archidiaconatus* 31. *Martij* 1628. addit Barb. *nu.* 8. Sed nihilominus non est huius loci decernere an & quando nullitas, vel vacatio ipso iure tollat dominium, vel potius illud solum debilitet, & elidibile reddat. Sed in nostro casu euidentior militat ratio, quam reddit textus, quia scilicet, potest esse, quod possessori competat ius retinendi illud beneficium ex priuilegio nimirum, vel dispensatione, aut quia possessio secundi non sit pacifica.

19. Ideo licet vbi collatio beneficij facta sit vocato possessore illius, tunc cognita causa, & constito de non iure possidentis, tunc non vocato amplius possessore, possit Ordinarius conferre beneficium, & eum, cui illud contulit, immittere in possessionem, si sententia transiit in iudicatum, & non fuit impedita per appellationem, vt hic tradunt Io. Mon. *&* Lap. Io: And: *&* Franc. Item Anchar. *num.* 6. Dom. *nu.* 8. *&* 9. Franc. *num.* 8. Item Innoc. *&* Hostien. *infr. cap.*1. *de concess. præben. in* 2. *parte*, Flam. *d. q.* 10. *num.*15. Nihilominus vbi possessor in collatione

tione beneficii non fuit vocatus, non potest pro uisus immitti in possessionem, nisi possessore vocato, & imo nisi cognita causa & viso tam de iure agentis, quam ipsius possidentis. Aliter capta possessio est reuocanda sine alia citatione, & sine alio ordine iudiciario, vt ait Franc. *num.* 3.

20. Vbi vero agitur de possessione beneficij iam collati tradenda sit debet interuenire causæ cognitio, quia debet cognosci de canonica collatione petentis, & de iniusta possessione possidentis, vt hic aduertunt Archid. & Anchar. *not.* 7. Dom. *num.* 6. *&* 12. *&* Franc. *nu.* 7. Sed vt monet Lap. si possessor opponat, quod collatio non fuit canonica, id probandum erit, sed si eam canonicam fuisse admittit, sufficiet facere fidem de collatione, nec eam fuisse Canonicam probandum erit, quia id præsumitur, Franc. *num.* 7. Quas vero exceptiones dare possit possessor tradunt citati DD. sed aduertendum quod parum iuuabunt exceptiones contra actorem, cum Ordinarius in hoc procedere possit ex officio, & iniustum possessorem amouere Quamobrem si possessor non probet iustum titulum, & quod de iure potest retinere simul primum beneficium cum secundo, ab Ordinario primo beneficio priuari poterit, quidquid sit an collatio prius facta fuerit valida, vel non fuerit & an excludendus fuerit actor, vel non fuerit. Sic enim exceptiones contra actorem, nihil aliud obtinere potuerunt, nisi quod ad eius instantiã possessor non poterit priuari possessione primi beneficii, vel quod & ipse priuandus sit beneficio. Sed tamen possessor secundi eo de iure est priuatus, & priuandus, si non habet ius speciale, vt illud simul cum secundo possit retinere. Imo vtroque de Iure est priuatus si vult vtrumque simul retinere. Extrauag. *exterpandæ, de Præb.* Concil. Trid. *sess.* 7. *cap.* 4. Cæterum de huiusmodi exceptionibus admittendis, vel non admittendis, videantur quæ dicta sunt supra *tit. de excep. in hoc lib.* Et hic hoc nunc sufficiat, quod hæc cognitio sufficiet, si summariè habeatur, vt docet Franc. *nu.* 8.

21. Cum autem in textu habeatur quod Episcopus potest immittere beneficiatum in possessionem id verificatur, quia potest dare decretum de immittendo, nam alias non semper Episcopi est possessionem tradere. Nam Archidiaconi est tradere possessionem Canonicis quæ traditur per iustalationem in choro, *cap. ad hæc sup. de off.* Archid. *de quo hic* Archid. *&* Io. And. *&* Anchar, *not.* 5. Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Ex mandato simpliciter dato non potest conferri Præbenda Sacerdotalis ætatem non habenti, sed ipse aliam expectabit.*

2 *Ad obtinendum beneficium habens annexum ordinem necesse est habere ætatem.*

3 *Sufficit habere ætatem ad Ordinem tempore collationis.*

4 *Aetas necessaria ad beneficium debet haberi tempore impetrationis.*

5 *Qualitas necessaria ad beneficium sufficit si habeatur tempore collationis.*

Hoc fallit in ætate ad curata 5.

Ætas ad beneficium sacerdotale sufficit si habeatur tempore collationis 5.

6 *Impetrans primam vacaturam eam non obtinet si ei deficit ætas.*

7 *Taciturnitas & defectus Ordinis non reddit inhabilem ad beneficium nisi pro tunc.*

8 *Sub nomine Præbendæ venit sacerdotalis.*

9 *Taciturnitas defectus Ordinis, aut ætatis ad ordines non vitiat gratiam, nisi in casibus expressis.*

10 *Qui ex defectu ætatis non obtinet primam Præbendam, obtinet aliam.*

Genus, quod non impletur in vno indiuiduo impletur in alio 10.

11 *Præbenda sacerdotalis non debet dari ordinato ante ætatem sine dispensatione.*

Cap. Ei cui XXIX.

1. QVando simpliciter mandatur, vt quis prouideatur de beneficio, non potest ei conferri præbenda sacerdotalis, si non est in ætate suscipiendi sacerdotium, sed debet aliam expectare. Hæc est regula huius textus.

2. Itaque ad obtinendum beneficium, quod ex fũdatione, statuto, vel priuilegio aut cõsuetudine habet annexum sacrum Ordinem necesse est habere ætatem, ad ordinem requisitam, vt præter DD. hic scribentes tradunt Rota *dec. num.* 3. *hoc tit. in nou.* Hoied. *de incompatib. cap.* 4. *num.* 20. Put. *dec.* 331. *&* 338. *in antiq. lib.* 1. Mohedan. *dec.* 7. *de concess. præben.* Flamin. *de resig. l.* 4. *q.* 9. *num.* 31. *&* 42 Lambert. *de iure patron. p.* 1. *l.* 2. *q.* 7. *a.* 27. *num.* 8. Petr. Greg. *de benef. cap.* 37. *num.* 2.

3. Ex illis autem verbis textus *si nondum &c.* colligitur, quod non est necesse habere ætatem necessariam ad ordines tempore impetrationis, sed sufficit si habeatur tempore vacationis, seu collationis beneficii, vt aduertit Gloss. & ibidem Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 8. Staphil. *de lit. grat. tit. de vi claus.* §. *post prædictas num.* 1. Rebuff. *in prax. tit. requis. ad collationem.*

4. Multa autem habent hic DD. & præcipue Franc. & Barbosa vt concordent hunc textum *cum text. in cap. si eo tempore de rescript. in hoc lib.* sed ex dictis *eod. cap. si eo tempore q.* v. *n. a.* 11. breuiter distinguas inter ætatem necessariam ad substantiam beneficii, & necessariam ad qualitatem illius, scilicet in præsenti, ad ordinem annexum beneficio. Nam ætatis necessariæ ad substantiam beneficii debet fieri mentio, & debet haberi tempore impetrationis, & datæ literarum. Et quia modo ex Concil. Trid. ætas necessaria ad beneficium est ætas 14. annorum, ideo minor mentionem facere debet minoritatis ætatis, aliter validè non impetrat.

5. Qualitas tamen necessaria ad beneficium per se loquendo sufficit si habeatur tempore collationis, Dom. *num.* 3. nisi aliud sit in iure expressum. Est vero in iure expressum, quod ætas necessaria ad beneficium curatum habeatur tempore impetrationis, & hoc est, quod decernitur *in d. cap. si eo tempore*. Sed hoc non est expressum de ætate necessaria ad beneficium sacer-

sacerdotale, imò in hoc textu habetur, quod sufficiat habere illam tempore collationis beneficij, vnde hic textus illi non est contrarius.

6. Sic ergo explicato textu ex eo colligitur primo, quod impetrans primam vacaturam, eã obtinere non potest, si tempore collationis sibi deficit ætas necessaria. Et si sibi ab executore conferatur collatio est nulla, tanquam facta à nõ habente potestatem, vt post Archid. & Io: And. tradit Franc. *n.* 1.

7. Secundo colligitur, quod licèt taciturnitas, & defectus Ordinis tempore impetrationis, imo & collationis, seu promotionis non reddat impetrantem inhabilem ad beneficium *iuxta text. in cap. Si pro Clericis sup. in hoc tit.* tamẽ si tempore promotionis nõ sit in ętate ad ipsum Ordinẽ necessaria, redditur tunc inhabilis ad dictum beneficium. Franc. *n.* 1. & DD. citati *n.* 2. Barbos. *n.* 7.

8. Tertio quod simplex mandatum prouidendi de Præbenda includit sacerdotalem, & de ea impetranti prouideri potest dummodo alias sit in ætate legitima ad sacerdotium. Quamobrem licet in impetrationibus sub nomine Dignitatis, non veniat curata, *vt per text. in cap. Cum in illis sup. in hoc tit.* tamen sub nomine præbendæ venit etiam sacerdotalis, Maior enim idoneitas requiritur ad curam animarum, & maius periculum est in beneficiis curatis. Io: And. & post *de leg.* Dom. *num.* 1. & 4. Franc. *num.* 2.

9. Quartò quod licet pro obtinendis beneficijs debeat fieri mentio qualitatis beneficij vt *in d. cap. Cum in illis,* tamen hoc non est necessarium nisi in casibus, & qualitatibus in iure expressis, & ideò non est necesse quod fiat mentio de qualitate Ordinis annexi Franc. *num.* 2. Dom. *num.* 1. Vnde nec debet fieri mentio de ætate ad Ordines necessaria, nisi in casibus expressis. Barb. *n.* 3. Azor. *inst. p.* 2. *l.* 6. *cap.* 33. *quæst.* 2.

10. Quinto quod impetrans primam vacaturam, licet illam consequi non possit ob inhabilitatem ætatis ad Ordines necessariæ, tamen poterit consequi aliam. Vnde infertur quod genus, quod in vno ex indiuiduis impleri non potest, impletur in alio, *vt sup. cap. Cum in Ecclesia in hoc tit.* Et hic est vnus de casibus in quibus primus impetrans non obtinet primum beneficium Dom. *num.* 4. Alios verò casus consimiles refert Gloss. *sup. cap. Quia sæpè in hoc tit.* Sextò quod præbenda sacerdotalis non est danda illi, qui factus est Sacerdos ante legitimam ætatem. Quia talis remanet ab ordine suspensus, & non debet esse melioris conditionis ex quo deliquit. *cap. Eum qui, sup. hoc tit.* Gloss. *in v. ætate.* Barbos. *num.* 9. Nauar. *cons.* 7. *de ætat. & qual. in antiq.* Azor. *p.* 2. *l.* 6. *c.* 6. *q.* 13. Hoc tamen non procederet in eo, qui cum dispensatione licitè obtinuisset ante ætatem ordinem necessarium.

SVMMARIVM.

1 *Per obtentum beneficium à paupere Clerico cessat illius expectatiua.*
2 *Quis sit Clericus pauper.*
3 *Pauperibus prouidendum de beneficio.*
Literæ in forma pauperum potius iustitiæ sunt. 3.
4 *Idoneitas per se sufficit si habeatur tempore collationis.*
5 *Gratia expectatiua expirat per assecutionem beneficij incompatibilis.*
9 *Deficiente causa mandati expirat mandatum.*

Cap. Si Pauper. XXX.

1. DE expectatiuis datis in forma pauperum decernitur, quod si mandetur prouideri pauperi iuxta suæ probitatis merita, per obtentum ab eo beneficium expirat expectatiua illius.

2. Pauper Clericus dicitur, qui nullum habet beneficium, *cap. Postulasti de rescript.* Si tamen habet bona patrimonialia, non dici pauperem vult Dom. *n.* 1. Sed Franc. *n.* 1. vult pauperem Clericum esse eum, qui licet habeat patrimonium, non est ordinatus ad illud, & alias non habet beneficium: Clericus enim etiam diues ex patrimonio debet viuere ex redditibus Ecclesiæ. Hodie ex decreto Concil. Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. pauper Clericus regulariter dari non potest, cum nullus possit ordinari nisi ad titulum sufficientis beneficij, vel patrimonij, vel pensionis.

3. Ex hoc textu verò colligitur pauperibus Clericis prouidendũ esse de beneficijs ex quibus se sustentent, vnde mandatum de prouidendo pauperi potius dicitur de iustitia, quam de gratia. Gloss. *in v. Si pauper* & ibi Archid. & Io: And. Dom. *n.* 2. Franc. *n.* 1. Barbos. *nu.* 2. *&* 6. Staphil. *de lit. gratię § Nona forma pauperum. nu.* 5. Cassad. *dec.* 8. *num.* 9. *de concess. præbend.* Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 2. *num.* 2. *&* 7. *vbi multa de pauperibus Clericis.* Rota *dec.* 55. *n.* 4. *de concess. præb. in antiq.*

4. Arbitratur verò Dom. *n.* 2. quod dum Papa scribit cum clausula *iuxta suæ probitatis merita* aut simili, quod respiciat potius tempus prouisionis, & collationis, quam impetrationis quia dum iste examinatur, sufficit, quod reperiatur idoneus. Sed hoc displicet Franc. *n* 1. Nam quod idoneitas debeat haberi tempore datæ colligitur *ex cap. Dudum el.* 1. *sup. de elect.* Sed certè ab electione in qua electo datur ius ad beneficium certum independenter ab alio examine de electi idoneitate; quia imo ipsa electio habet vim quamdam examinationis, & approbationis idoneitatis electi, non valet argumentum ad mandatum de prouidendo conditionatum, & quod non dat nisi ius sub conditione idoneitatis examinandæ, & reperiendæ. Et ideò per se loquendo sufficit quod meritum, & idoneitas habeatur tempore collationis, & prouisionis, prout etiam dictum est *sup. cap. Si eo tem-*

pore, num. 19. de rescript. in hoc lib. Nisi in casibus, & qualitatibus quæ de iure habendæ sunt tempore datæ.

5. Colligitur quoque ex hoc textu quod gratia expectatiuæ amittitur per assecutionem prius factam de beneficio incompatibili Gloss. *in v. si pauper*, & ibi Archid. & Io: And. Dom. *n.* 3. Franc. *n.* 2. Barbos. *n.* 5. Flamin. *l.* 1. *de resign. q.* 1. *num.* 19. Quamuis gratia expectatiuæ data pro paupere expiret etiam per adeptionem antea factam cuiuscumque minimi beneficij, vt cum Gloss. & post Archid. & Io. And. notant Dom. & Franc.

6. Tandem notandum circa verba illa, *cum cessat causa mandati* quod cessante mandati causa, cessat mandatum & eius efficacia. Etiam si non fuit adimpletum. Gloss. *in v. cesset causa.* Dom *n.* 2. Barbos. *n.* 4. Tiraquell. *in tract. cessante causa part.* 1. *n.* 80.

SVMMARIVM.

1 *Inter prouisos à Papa vel Legato, & ab ordinario eadem die si non constat de prioritate, præfertur primo possessor, deinde promotus à Papa, vel Legato.*
2 *Hoc est verum vniuersaliter.*
3 *Sufficit prioritas per horam, & minimum tempus.*
4 *Vbi non constet de prioritate præualet possessio.*
Possessio simul cum titulo inducit prærogatiuam contra alium ti ulum. 4.
5 *Possessio tamen debet esse iusta.*
6 *Et præualet, qui prius possedit.*
7 *Si neuter possidet aut non constat de priori possessione potior est, qui fuit à maiori promotus*
8 *Idem in promotis, à Papa, & à Legato, & à Papa, Legato, & Ordinario, & ab Episcopo, & eius inferiori.*
Prouisus à Legato non est Prouisus à Sede Apostolica. 8.
9 *Idem in prouisis ab Episcopo, & eius Vicario.*
10 *Idem in prouisis à Papa, & eius Delegato.*
11 *Idem si concurrat reseruatio Papæ cum decreto irritante, & collatio Episcopi.*
12 *Non idem in prouisis ab eodem.*
13 *Etiam si in literis sint clausulæ gratificationis præfertur possessor.*
14 *Et præfertur habens signaturam per fiat, & motu proprio.*
15 *Sed hæc non respiciunt collationem factam à diuersis, vt in casu nostri textus.*

Cap. Si à Sede XXXI.

1 DE prærogatiua in concursu plurium, quibus à Papa, vel eius Legato idem beneficium collatum fuit, tractatur in hac Decretali, & dubium quod potuisset oriri resoluitur. Dicitur enim, quod vbi à Sede Apostolica, vel ab eius Legato, & ab Ordinario idem beneficium diuersis fuit collatum, & non constat quæ collatio fuerit prius facta, erit potior conditio possidentis. Sed si neuter possidet is, cui Sedes Apostolica, vel eius Legatus beneficium contulit ob conferentis prærogatiuam erit alteri præferendus.

2. Et sic habetur regula generalis primo intenta, vt vbi de prioritate collationis beneficij non constat, primo possessio, deinde maioris conferentis prærogatiua præfertur Dom. & Franc. *in princ.* ex Zenzel. & communiter alij DD. Gigas *de pens. q.* 6. *num.* 21. Cost. *in memorab. v. hora.* Mascard. *de probat. conc.* 314. *n.* 2. Rebuff. *in prax. tit. forma* Vicariatus *num.* 121 & 123.

3. Quoniam ergo respectu eiusdem beneficij possunt esse plures conferentes. Nam contingere potest vt idem beneficium diuersis personis eadem die conferatur à Pontifice, ab eius Legato, & ab Ordinario: & tamen beneficium vnicum est indiuisibile, & ab vno solo potest haberi, vt videatur quis præferendus sit, videndum est an possit constare de prioritate collationis, quæ in casu non potest assignari nisi per horam, cum supponatur collationes factas esse eadem die. Et quia cum in litteris collationis nominetur dies mensis, in quo sit, si collatio facta esset in diuersis diebus, id constaret ex literis. Sufficiet igitur si per horam, vel per quamcumque minimam partem temporis vna collatio præcedat aliam. Gloss. *in v. non appareat.* Frant. *n.* 6. Et imo Barbos. *n.* 7. vult quod si constet de hora in quo Ordinarius contulit ex literis eius, non verò ex literis Papæ promotus ab Ordinario præferri debebit. Vnde idem dicendum erit, si ex litteris Papæ appareat de hora collationis eius, & non ex literis Ordinarij. Sed hæc doctrina non potest procedere, nisi in casu, quod nullo modo constet aliunde de hora collationis alterius. Parum enim interest, quod de hora collationis constet vel per scripturam, vel per legitimos testes. In quo casu semper prior quãtum ad horam vel modicum tempus præferendus erit. Et in hoc sensu intelligi debent Cassador. *dec.* 20. *de præbend.* & alij DD. quos refert Barbos.

4 Sed vbi non constat de prioritate collationis attendi debet possessio, & beneficium possidenti adiudicari debet. Menoch. *de interd. remed.* 4. *adipiscend. possess. num.* 797. *Et de arbitr. l.* 2. *cons* 48. *num.* 10 *cum seq.* Rebuff. *de pacif. possess. à num.* 297. Tiraquell. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 11. *n.* 1 & *opin.* 12. *num.* 2. Put. *dec.* 120. *lib.* 1. Et in hoc apparet Magnum commodum possessionis, licet enim possessio nõ tribuat titulum, tamen si sit iuncta cum titulo inducit prærogatiua contra alium titulum concurrentem in tẽpore, & etiam habentem prærogatiuam respectu conferentis. Dom. *n.* 2. Prob. ad Mon. *n.* 7. Franc. *n.* 2. Et imò vires eius extinguit, ita quod dato etiam quod in rei veritate collatio non possidentis fuerit prior, vbi id non constet, beneficium possidenti adiudicandum sit, nec ab eo auferendum etiam si postea, cõstaret de prioritate.

5. Debet verò possessio esse iusta. Nam violentus possessor nõ debet gaudere priuilegio possessionis. *cap. Eum qui sup. in hoc tit. l. Vt eius. C. de probat.*

6. Lapus verò hic *n.* 2. voluit quod attendi debeat possessio quæ est tũc cum in iudicio agitur

r de præcedentia collationis, & sic ille qui tunc possidet sit prior, licet alius prius possederit, quia melior est conditio possidentis, non verò eius, qui antea possedit. Sed Anchar. *not.* 1. Dom. *n.* 7. Franc. *n.* 2. Barbos. *n.* 9. Existimant potiorem debere esse eum, qui prius possedit: quia ex quo possessio validat ius illius, qui primo adeptus est illam, de necessitate sequitur extinctio iuris alterius, cum duo simul idem beneficium habere non possint. *cap. Cum non ignoras sup. eod. tit.* Quàuis igitur postea quis acquirat possessionem, non reconualescit ius extinctū. *c. Quā sit periculosum.* 7. *q.* 1. *&c. Quæris de consec. dist.* 2. Et propterea Gloss. *in v. Neuter* vult, quod regula textus procedat nedum in casu in quo vnus possidet, sed etiam in casu, quod vterque possideat, si constet de illo, qui prius adeptus fuit possessionem, & hoc idem tenet Barbos. *n.* 9.

7. Sed si neuter possideat, vel vt ait Gloss. licet vterque possideat non constat, quis illorum prius possesserit, tunc porior censeri debet, qui à potiori obtinuit beneficium, & sic prærogatiua conferentis inspici debet. Cæteris ergo paribus præfertur qui beneficium habet à maiori, scilicet vel à Sede Apostolica, vel ab eius Legato. Anch. *not.* 3. Franc. *n.* 3. Dom. *n.* 3. Et sic prælatio stat pro auctoritate conferentis. Io. Mon. *n.* 2.

8. Regula vero textus procedit vniuersaliter, & ideò dicitur idem esse si concurrant simul prouisus à Papa, & prouisus à Legato Papæ, vt vbi non constet de prioritate prouisionis, & neuter possideat, potior haberi debeat prouisus à Papa. Gloss. *in v. Legato.* Lap. *n.* 4. Dom. *n.* 9. Franc. *n.* 3. Barbosa *n.* 5. Idem quoque si tres concurrane, scilicet prouisus ab Ordinario, à Legato, & à Papa. Idem pariter si concurrunt cum prouiso à Delegato Papæ prouisus ab Ordinario, vel etiam à Legato, si prouisus à Delegato Papæ sit prouisus auctoritate Apostolica. Factum enim Legati non est factum Sedis Apostolicæ, cum hic ponatur vt diuersum, *& sup. Cap. Si Apostolica in hoc lib.* Factum verò Delegati est factum Sedis Apostolicæ *cap. sanè de off. deleg. & cap. Nisi, de off. Legati.* Franc. *n.* 3. Idem quoque dici deberet de prouisis ab Episcopo, & ab inferiori, in casu quod vtriusque posset esse collatio, & vnus alium præuenire posset. Tunc enim potior haberi deberet prouisus ab Episcopo. Lap. hic *n.* 3. Dom. *n.* 8. Franc. *n.* 4.

9. Dubium verò est an idem dicendum sit de prouisis sub eadem die ab Episcopo absente à Diœcesi, & ab eius Vicario in Diœcesi existente. Negat Dom. *n.* 10. Eo quia videtur quod Episcopus conferens beneficium vni auferat potestatem à Vicario conferendi alteri. Verum hoc procedit quando Episcopus prius contulit beneficium. Nam hoc modo etiam collatio Papæ Prior ligat manus Episcopi, vt non possit idem beneficium conferre. Sed non procedit in dubio prioritatis, sed hoc stante possessio debet esse potior, vel collatio facta à maiori. Et ideò in hoc casu præferri non debet promotus ab Episcopo, si promotus à Vicario possideat. Franc. *num.* 3. Cæteris verò paribus prouisus ab Episcopo. Lap. hic *num.* 2. Dom. *n.* 8. Franc. *num.* 4.

10. Et propterea Lap. *n.* 4. & Franc. *nu.* 3. dicunt hoc idem verificari in prouisis à Delegato Papæ, & à Papa, vt præferri debeat prouisus à Delegato si possideat, Cæteris verò paribus prouisus à Papa.

11. Dubium secundo est, an hoc idem sit dicendum si Ordinarius contulit, eadem verò die Papa reseruauit sibi beneficium. Præferendam Episcopi collationem voluerunt Paul. & Io. And. Sed hoc verum erit, si reseruatio non sit munita decreto irritanti, quia talis reseruatio non ligat manus Episcopi eam nescientis, sed si reseruatio sit munita decreto irritanti, quæ vim habet ligandi manus Episcopi, ac si esset collatio, tunc si reseruatio sit data motu proprio siue ad instantiam in hoc æquiualet actuali collationi, & si eodem tempore concurrat cum collatione Episcopi eam inualidat. Quamobrem si non constat de prioritate, & prouisus ab Episcopo non possidet, præferri debebit reseruatio Papæ collationi Episcopi, vt tradunt Lap *num.* 2. Anchar. *quæst.* 2. Dom. *num.* 4. Franc *n.* 6.

12. Non est tamen eadem ratio si idem contulit pluribus idem beneficium eadem die. Nā primo in hoc casu impossibilis est simultas collationis, quia beneficium idem simul non potest conferri pluribus, & conferens semper prius nominabit vnum, quam alium, & ille erit præferendus. Et si de hoc est dubium, consulatur conferens, vt hoc declaret. Et si adhuc dubium remanet, præferri debere possidentem ait Prob. ad Mon. *n.* 6. Nam tunc si vnus possidet, & alter non probat prioritatem, succumbet actor *vt cap. Præsenti sup. de probat.* Verum, vt notat Franc. *n.* 5. & etiam Prob. *n* 8. Hoc non sufficit ad iustificationem tituli, quia cum in pluribus collationibus ab eodem procedentibus necessario inueniatur prioritas, possessio vnius non potest operari, vt alter perdat ius prioritatis. Omninò ergo inuenienda est prioritas, aliter incertitudo ista, si declarari non potest vitiat gratiam, vel impedit collationem, & non est aliud remedium, nisi quod superior præmissa diligenti consideratione certificatus id declaret. Io: And. *n.* 1. & Anchar. *q.* 1. Franc. *n.* 3. Prob. *n.* 8. aduertens etiam quod id quod dixerat *nu.* 6. *de Possessione* ex Bald. non valet in beneficialibus.

13. Duo autē remanēt obseruanda ex Theodos. de Rubeis *singul. part.* 5. *vbi ex* Rota Dec. 6. Card. Simonet. *in manuscript. & in vna Leodien. Canonicatus coram* Staphileo. Declarat, & extendit hunc textum, etiam si in literis prouisi Apostolici sint clausulæ gratificationis, nihilominus non debeat præferri prouiso ab Ordinario concurrente cum illo in data, & in cæteris, sed possidenti; quia possessio superueniens operatur ac si superuenisset à principio, & retrotrahitur. Item quia clausulæ gratificationis operantur dato concursu litigantium. Quia Iudex tunc omnibus paribus habet gratificare: Et sic tempore gratificationis faciendæ non erant pares propter possessionem. Quod tamen eidem Card. Simonciæ durum fuit visum.

14. Secundò ex Rota coram Card. Simon. *dec.* 40. *in manuscript.* declarat, quod possessor debet præcedere cæteris paribus. Nam si possidens habeat signaturam per concessum, ei præfertur, qui habet signaturam per fiat. Item habens signaturam motu proprio, præfertur possidenti non habenti signaturam motu pro-

prio. Et hoc propter Regulam, quod hæ signaturæ præferantur aliis, & ita bis fuisse resolutũ.

15. Sed dicas quod huiusmodi declarationes spectant ad casum nostri textus. Quia procedunt in pluribus prouisis ab eodem Papa, sub diuersis signaturis eiusdem, vel cum clausulis gratificationis, quæ non infringunt ius Episcopi, si prius contulit beneficium. Et in dubio prioritatis, si prouisus ab Episcopo sit in possessione.

SVMMARIVM.

1 *Absentes vocandi sunt in receptione Prabendarum, & collatione beneficiorum nisi consuetudo sit non vocandi.*
Non vocati possunt instare vt gesta irritentur. 1.
2 *Receptio Prabendarum est collatio.*
Ad Capitulũ potest spectare collatio beneficiorũ. 2.
3 *Non sunt vocandi non habentes vocem.*
4 *Ad receptionem necessariam non sunt vocandi absentes.*
5 *Absentes solum in casibus in iure expressis sunt. vocandi.*

Cap. Cum in Ecclesijs. XXXIII.

1. INstante in Ecclesijs Præbendarum receptione, & beneficiorum collatione, absentes (si commodè fieri potest) vocandi sunt, nisi consuetudo sit eos non vocandi. Alioquin factum in absentia eis instantibus irritari debebit. Hæc est regula textus. Sed quia quæ latè dixi *in tract. de electione cap.* 11. de vocandis ad electionem, hic accommodari possunt, ea nõ repetam, & pauca solum hic adnotabo huic textui propria.

2. Notandum primo Dom. *n.* 1. & Franc. *n.* 1. dicere, quod textus hic distinguat inter receptionem Præbendarum, & earum collationem, & tamen ex vtraque idem resultet actus, quia sola receptio in Canonicum habet vim collationis. Hæc verò doctrina vera est, sed tamen textus non distinguit inter Præbendarum receptionem, & collationem; sed inter receptionem Prebendarum, & collationem beneficiorum. Sicut enim potest esse quod receptio Prębendarũ, seu Canonicatuum spectet ad Capitulum, ita potest esse, quod ad idem spectet collatio aliorum beneficiorum, quæ sunt in Ecclesia. Textus verò regula vult absentes esse vocandos nedum in receptione Canonicorum, sed etiam in collatione aliorum beneficiorum, quæcumque illa sint, si eorum collatio spectat ad Capitulum Archid. *n.* 2. Dom. *n.* 5.

3. In textu autem expressè dicitur Canonicos esse vocandos non verò Dignitates. Per Canonicos verò intelligit habentes vocem in Capitulo, & ideò isti vocandi sunt, non verò Prælatus, aut Dignitates vocem non habentes. Dom. *in fin.* Franc. *n.* 2.

4. Quod etiam dicitur absentes vocandos esse in receptione Canonicorum intelligitur de receptione voluntaria; non verò de necessaria, quę fiat ad mandatum superioris, etiam si non sit receptio nudi facti, sed iuris, quę collegialiter fieri debeat. In hac enim receptione sufficit vt tot congregentur, quot sunt de iure, vel consuetudine necessarii, vt capitulum sit legitimum, alii verò absentes non sunt vocandi. Archid. *n.* 6. Io: And. *n.* 1. Anch. *not.* 2. Dom. *n.* 4. Franc. *n.* 3.

5. Ex Gloss. etiam menti tenendum esse, quod absentes ad actus Capitulares necessario vocandi sunt solum in casibus in iure expressis, monet. Franc. *n.* 5. De quibus per Gloss. *in v ipsorum, sup. cap. Præsenti, de Testib. in hoc lib.* Vbi etiam nonnulla de hoc dicta sunt.

SVMMARIVM.

1 *Dictio Prædecessor dicitur etiam de mediatè antecedentibus.*
2 *Beneficia accedentium quorumcumque & ad quodcumque negotium, & recedentium si ipsi moriantur in loco vicino Curię vacant apud Sedem.*
3 *Ex vi huius text. non sunt reseruata beneficia eorum, qui morantur propè Curiam.*
4 *Non cõprehenduntur beneficia collata à Sede Apostolica, sed non acceptata.*
5 *Beneficia curialium morientium propè Curiam nisi ibi habeant domicilium, aut proprium domum vacant apud Sedem.*
6 *Solos Curiales comprehendit hęc regula. Et qui sint Curiales.*
7 *Prothonotarij facti à Legatis & non participantes non sunt Curiales, & licet eorũ beneficia vacantia per obitum sint reseruata, non tamen ex vi præsen. text.*
8 *Ad effectum huius reseruationis Curialitas debet esse continuata.*
Præsumitur talis, licet hac præsumptio de facili tollatur. 8.
9 *Curialitas non interrumpitur Sede vacante.*
10 *Curialium beneficia si propè Romam moriuntur vacant apud Sedem.*
11 *Secus si Curiales in loco vicino habeant domicilium, & propriam domum. Et quæ sit propria domus.*
Domicilium, & domus propria ad hunc effectum æquiparantur, non quoad forum. 11.
12 *Non comprehenduntur non curiales, nec qui moriuntur vltra duas Dietas.*
13 *Vicinus locus est qui non distat vltra duas dietas legales, & modica maior distantia facit locum non vicinum.*
Non est hic arbitrarii iudicare de vicinitate. 13.
Originalium beneficia non sunt reseruata, nisi sint Curiales. 13.
14 *Hoc verum secundum Gloss. etiam si habeant domicilium, licet non domum originis.*
15 *Et verum de Oriundo habente domum conductã.*
16 *Horum beneficia tribus concurrentibus sunt reseruata.*
17 *Dum transfertur Curia vacant Beneficia, si Curiales moriuntur in itinere.*
Vel si in loco à quo recessit Curia manentes infirmi moriuntur. 17.
18 *Discrimen inter primum casum positum in textu & hunc casum.*
19 *Curiam Romanam esse solum in loco vbi Papa habet domicilium, & maneat Cancellaria, & audientia, quidam dicunt.*
20 *Curia Romana est vbi est Cancellaria, & Audientia Apostolica.* 20. & 22.
21 *Curia vna est, & manet etiam si Papa sit in vno loco, & Cancellaria, & Audientia in alio.*

22 Cu-

22 *Curia Romana est vbicumque est Papa.*
Papa temporaliter recedens à loco habitationis extendit Curiam. 22.

23 *Beneficia curialium morientium vbi Papa est transeunter vacant apud Sedem, & sunt reseruata ex vi huius cap.*

24 *Transfertur Curia si Papa recedens transfert Cancellariam, & audientiam.*

25 *Non omnia beneficia vacantia apud sedem sunt reseruata hic. Et ideò non omnia sunt reseruata in corpore iuris, sed solum illa quæ vacant per obitum.*

Cap. Præsenti XXXIV.

1 DAta est hæc decretalis ad declarationē, & limitationem Decretalis Clementis Papæ *sup. cap. licet* 2. *in hoc ti.* Et obiter notatur cum Dom. *n.* 1. quod dictio *prædecessor* non importat solum illum qui immediatè præcessit. sed etiam de aliis dicitur qui mediatè antecesserunt. Quinque vero dicta seu regulas continet Decretalis ista.

2. Quorum primum est. Beneficia vacare in Curia, & propterea reseruata Sedi Apostolicæ censentur, quæ Legati, aut Nuncij Sedis eiusdem, vel qui vis alij ad Romanam Curiam venientes vel etiam recedentes ab ipsa obtinere noscuntur, si eos in locis vicinis ipsi Curiæ mori contingat, ac si in ipsa Curia morerentur. Garz. *part.* 5 *cap.* 1. *num.* 70. Put. *dec.* 190. *in fin. l.* 3. Rota *in Clus. Parochialis* 28. *Iunij* 1632. *coram* Pitouano. Et non est in hoc casu facienda distinctio personarum Curialium, aut non Curialium, vt dicitur *in d. Clusina, & in Sabinen. beneficij* 24. *Martij* 1631. *coram* Verospio. Sicut non est facienda distinctio inter negotia, scilicet peregrinationis, recreationis, negotiationis, litis & similium: sicut nec interuenientes, aut recedentes si pro suis, vel alienis negotijs venerint, quia vt ait Barbosa *d. n.* 3. Stylus Datariæ semper fuit non attendere has distinctiones.

3. Est verò hic notandum, quod ex vi huius dicti non sunt reseruata beneficia aliorum, si in loco vicino Curiæ morentur, quia textus loquitur solum de venientibus, & recedentibus, non verò de stantibus, Gloss. Io: And. *n.* 1. Anchar. *not.* 1. Dom. *n.* 4. Franc. *n.* 4.

4. Solum etiam beneficia obtenta à Sede Apostolica comprehenduntur. Et quidem non sufficit quod fuerint collata, nisi etiā fuerint acceptata, non enim obtinuit beneficium, qui illud non acceptauit. Ideò si pendente acceptatione ille, cui collatum fuit beneficium, moriatur in Curia, beneficium non dicitur vacare in Curia, sed vbi prius vacabat. Dom. *n.* 2. Franc. *num.* 2.

5. Secundum textus dictum continet, quod beneficium censetur reseruatum tanquā vacans in Curia seu apud Sedem Apostolicam, quod est obtentum à Curiali, si etiam vacante Sede ille peregrinationis, infirmitatis, aut recreationis gratia recedens à loco Curię ad locum vicinum, ibi moriatur. Dummodo ibi (etiam si erat ad Curiam reuersurus) eius domicilium, seu domus propria non existat. Habetur etiam hæc regula ad extrau. ad regimen, *de Præbend.*

6 Solos verò Curiales afficit hæc regula. Curiales vero sunt, qui Papæ, Cardinalibus, aut aliis officialibus Curiæ inseruiunt, Notarij, Sollicitatores causarum, Procuratores, Aduocati, & Iudices, vel alias occasione Curiæ in Vrbe cōmorantur. Mandos *ad reg.* 5. Cancell. q. 1. *n.* Gonzal. ad *reg.* 8. Cancell. Gloss. 13. §. 1. *n.* 19. Rota *dec.* 616. *n.* 2. *p.* 4. *diuers. & in Romana beneficiatus S. Petri.* 21. *Nouem.* 1624. *coram* Pirouano. Barbos. hic. *num.* 4.

7 Qui addit Protonotarios creatos à Legatis de latere non dici Curiales, quia non seruiunt in Curia, sed titulum solum honoris habent. Et potestas enim in scribendis actis martyrum & in alijs functionibus ex Constit. Sixt. V. & aliorum Pontificum solis Protonotarijs participātibus est reseruata. Sed nihilominus quod Rota semper tenuerit beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum à Legatis creatorum esse reseruata refert Theod. de Rubeis *singul. l.* 2. *v. beneficium num.* 19. *alleg.* Rota *dec.* 349. *num.* 1. *coram* Coccino, *& in Astoricen. de los Payos* 19. *Decembris* 1588. *coram* Perusino. Verum hęc reseruatio non est ex vi præsentis textus, quia huiusmodi Prothonotarij, nec seruiunt Papæ, aut aliis, nec sunt officiales Curiæ. Gloss. *in cap.* 1. *v. Curialibus si dist.* Rota *dec.* 616. *num.* 2. *p.* 4. *diuers.* Soli igitur Prothonotarij participantes sunt Curiales; quos Sixt. V. *in Constitut.* 12. & suos familiares, & Prælatos domesticos declarauit. Tondut. *quæst. benef. p.* 2. *cap.* 3. §. 2. *num.* 26.

8. Nō Sufficit vero Curialitas præterita, sed requiritur quod sit continuata, scilicet, quod sit continuata vsque ad mortem beneficiati, vt post Io: Mon. Archid. & Anchar. tradit Barbos. *n.* 4. Mandos. *in reg.* 5. Cancell. *q.* 3. *in fin.* Rota *in d. Romana beneficiatus S. Petri* 20. *Nouemb.* 1624. *&* 3. *Martij* 1626. *coram* Pirouano. Curialitas etiam præsumitur continuata, nisi oppositum probetur. Mandos. *reg.* 5. *q.* 4. *in fin. & num.* 6. *Rota in d. Romana beneficiatus S. Petri.* Barbos. hic *n.* 4. Quamuis contra hanc præsumptionem admittatur leuior probatio etiam per alias præsumptiones, & coniecturas. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 64. *num.* 65. Rota *in d. Romana beneficiatus.* Ferentil. *ad dec.* 540. Buratti *l. C.* Barb. *d. n.* 4.

9. Non tamen Curialitas interrumpitur ex Sede vacante. Franc. *n.* 2. Dom. §. *Item nu.* 1. Qui hoc inducunt ad priuilegium Ordinis S. Antonij habendi quartam funeralem omnium Curialium. Nam ex vi huius priuilegii debetur quarta etiam Curialium Sede vacante decedentium.

10. Curialium igitur beneficia dicuntur vacare apud Sedem Apostolicam, vt censeantur ex hoc capite reseruata, si ibi in loco vicino Vrbi, aut vbi est Curia moriuntur, vt hic tradunt Anchar. *not.* 2. Dom. & Franc. §. *Item,* Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 43. *à nu.* 45. Azor. *par.* 2 *lib.* 6. *c. p.* 34. *q.* 6.

11. Excipiuntur tamen Curiales accedentes ad locum Curiæ vicinum, & ibi morientes, si in loco ad quem accesserunt habent domiciliū, aut propriam domum, etiam si accesserunt reuersuri. Sic enim beneficia Curialium morientium in loco vicino Curiæ, si habent ibi domicilium, aut propriam domum non sunt reseruata.

Et

Et sic æquiparantur domicilium, & propria domus quantum ad hunc effectum. Gloss. Dom.5. *Item v. num.* 2. Franc. *num.* 4. Et hoc est verum etiam si domus esset communis sibi & alijs. Gloss. *in v. domus* propria. Dicitur vero domus propria, domus originis. Archid. *n.* 3. Io:And. *n.*1. Aduertit verò Franc. *n.* 4. quod domiciliũ, & domus propria æquiparantur quantum ad hunc casum, sed non quantum ad forum. *cap. ex parte, de foro compet.* Sed videantur, quæ de hoc dicta sunt *cap. cum Nullus* 3. *de temp. ord. in hoc lib. quæst vnica per totam.*

12. Hic verò casus non extenditur ad non Curiales. Sarnen. *in reg. de trien. q.* 31. Gonzalez *d.* Gloss. 13. *num.* 49. & 50. Rota *in Romana beneficiatus S. Petri* 21. *Nouemb.* 1624. *coram* Pitonano. Et neque ad illos, qui moriuntur vltra duas dietas à Curia. Franc. *n.* 2. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 51. *n.* 89. Mandos. *ad reg.* 5. *q.* 2. *n.*4.

13. In tertio dicto decernitur, vicinitatem de qua in duobus casibus cõsistere in hoc quod locus in quo moritur beneficiatus non distet à loco in quo est curia plus quam per duas dietas legales. Et in hoc dicto Pontifex non declarat, sed nouum ius statuit secundum Dom. *n.* 4. vnde vtitur verbo volumus, quod nouum ius importat. Et sic non est arbitrarium decernere in hoc casu quis locus sit vicinus, sicuti esset, si lex nõ expressisset hãc vicinitatem consistere in distantia duarum dietarum. Franc. *n.* 3. In iure etiã dietam accipi debere de dieta vulgari, dicunt Gloss. *in v. legalis D. num.*2. & Franc. *n.* 4. & ponderant ad hanc dictionem *specialiter* positam in textu, eo quia per argumentum à contrario sensu deducatur, quod quando lex in aliquo casu decernit aliquod speciale datur intelligi, quod contrarium sit de iure communi. Sed de hoc videri possunt dicta *sup cap. statutum* 5. *Cum vero, quæst.* 2. *a.* 2. *à num.* 147. *de Rescript. in hoc lib.* Hic etiam notat Gloss. quod modica distantia vltra duas dietas sufficit, vt regulæ textus non habeant locum.

13. Quartum dictum continet tertium casum in quo censeri debet, beneficium vacare in Curia, & est iste si beneficiatus in loco, in quo est Curia habet suæ originis domum, & ibi moriatur ipsius beneficia non sunt reseruata ex hoc capite, quod vacent in Curia, nisi ipse antea esset Curialis, & ibidem occasione Curiæ moraretur.

14. Idem verò dicendum esse, si beneficiatus habeat ibidem continuum domicilium existimant Gloss. *in v. Originis*, Franc. *n.* 3. Dom. *n.* 3. Nam intra etiam exorbitantia facientia mẽtionem de domo Originis, verificantur etiam in habente domicilium ratione continuæ, habitationis, quando est eadem ratio, Sed de hoc est diligentius cogitandum.

15. Imo Gloss. hoc extendit ad oriundum licet ibi non habeat domum propriam, sed conductam, & per domum originis intelligatur domus habitationis in loco Originis siue illa sit propria, siue conducta, sic certè quamplures sunt, in magnis ciuitatibus præcipue, qui licet sint nati, & naturales Ciuitatis, in ea non habent domum propriam, nec per hoc minus sunt originarij dictæ Ciuitatis, quam si haberent domum propriam.

16. Nihilominus horum beneficia tribus concurrentibus censentur vacare in Curia, & sunt reseruata. Scilicet primo si iste Originarius loci Curiæ se gerit tanquam Curialis, & antea se gerebat, vt quia est Procurator, vel Iudex, vel seruit Papæ, aut Cardinali &c. secundo si in loco Curię moram trahit occasione Curiæ, Tertiò si in eodem loco moriatur. Alteraverò ex his conditionibus deficiente beneficium non est reseruatum, ex eo, quod vacet apud Sedem, vel in Curia. Gloss. *in v. moraretur:* Io: Mon. *num.*2. Archid. *num.*3. Io: And. *num.*1. Anchar. *not:* 3. Simoneta *de reseruat. q.* 30. Garz. *p.*5. *cap.* 1. *num.* 83. Barb. *de off. Epis. alleg.* 57. *num.* 31. Palaus *tract.* 13. *disp.* 2. *p.* 16. *n. fin.* Rota *in Rom. beneficiatus S. Petri* 27. *Ianuarij* 1593. *coram* Blanch. & *in Romana Clericatus S. Petri* 27. *Nouem* 1602. *coram* Pamphilio, & *in Assistien. beneficiorum* 1. *Iunij* 1607. *coram* Sacrato.

17. In quinto dicto exprimitur quartus casus, in quo beneficia tanquam vacantia in Curia, sunt reseruata. Nimirum dum contingit Curiam transferri de loco ad locum, si Curiales sequentes Curiam moriantur in itinere, vel si in loco à quo transfertur Curia manentes infirmi ibidem decedant, quantumcumque locus iste à loco Curiæ distet, beneficia illorum per mortem censentur vacare in Curia, & sunt reseruata. Hoc totum verò habetur etiam *in reg. Cancellaria, & eam explicant* Garz. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 51. *n.*83. Mand. *ad reg.* 1. Garz. *p.* 5. *de benef. cap.* 1. *num.* 386. Tondut. *rer. benef. p.* 2. *cap.* 3. §. 3. *num.* 24.

18. Et in hoc est discrimen inter hunc, & primum casum, quia in primo casu non est sermo solum de Curialibus, sed de omnibus ad Curiam accedentibus, & solum vacant beneficia apud Sedem, si ipsi moriuntur in loco Curiæ vicino. Sed in hoc casu sermo est solum de Curialibus; sed beneficia vacant apud Sedem, etiam si moriantur in loco remoto.

19. Sed dubium hic oritur, quando dici possit, quod Curia transferatur de loco ad locum. Quod dubium pendet ex alio, quomodo scilicet in hoc textu accipiatur Curia Romana. Nam multi sunt, qui existimant Curiam Romanam consistere in officialibus Papæ, vt ibi sit Curia Romana vbi est causarum audientia, & literarum Apostolicarum expeditio, non verò vbi est Papa. *Clem. Ne Romani* § *sanè de elect.* & ibi Bonif. *num.* 18. Card. §. *Eo tamen num.* 2. & *in Clem. Auditor de Rescript.* Saren. Mandos. Nauar. Couar. & alii apud Garz. *de benef. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 388. *Et ita accipi in cap. licet* 2. *in hoc tit. & in hoc cap. vult* Palaus *tract.* 13. *disp.*2. *p.* 16. *num.* 4. Ita Curia dicatur locus vbi Papa habet domicilium, & manet audientia, & Cancellaria Apostolica, non verò vbi Papa transeunter manet. Sic enim & Curia Regia dicitur esse vbi sunt Regij Consiliarij, non verò vbi est Rex, vt per Couar. *pract.* 4. *p. cap.* 4. *num.* 10. Lopez *l.* 27. *v. Corte tit.* 9. *part.* 2.

20. Hoc vnum verum continet hæc sententia, scilicet, quod Curia Romana verè est in loco vbi est Audientia, & Cancellaria Apostolica. Cum enim Curia ex sui primæua significatione significet amplissimi Ordinis consessum.

l. 1.

l. 1. C. de Consult. in C. Theodos. procuIdubio Romana Curia comprehendit Cardinalium Congregationes, & consessus Prælatorum ad causas diiudicandas, & literas expediendas. Et quia locus vbi ista expediuntur etiam dicitur Curia, sic enim superbum in Curiam Senatum citari fecisse narrat Plin. an. 219. ab Vrbe condita, indubitatum esse debet locum in quo Cardinales, & Prælati Romani habitant pro audiendis causis auctoritate Sedis Apostolicę, & literis eius expediendis, dici Curiam Apostolicam, seu Romanam.

21. Sed dum opinio illa excludit locum in quo sit Pontifex, ne dicatur Curia Romana, à verò recedit. Considerandum verò est, quod Papa nunquam recedit ab Ordinario loco in quo ipse habet domicilium, & Apostolicum Senatum, nisi secum ducat ministros aliquos pro expediendis, quæ sibi occurrere possint, nec remittenda sint ad ministros in loco ordinario Curiæ relictos. Item attendi debet, quod identitas Curiæ non pendet ex materiali identitate loci, sed ex identitate tribunalis, ideoque ex identitate auctoritatis, qua negotia expediuntur. Ideò non per hoc erunt duæ Curiæ si Papa constituat duos Datarios, aut duos Cameræ Auditores, sicut nec diuiduntur Diœceses ex quo Episcopus plures constituit Vicarios in pluribus locis. Sed vna est Diœcesis licet ad loca distincta, & valdè remota se extendat intra certos fines. Quia Diœcesis vnitas, ex vnitate vnius Pastoris, & ex vna auctoritate Episcopi constituitur. Papæ verò territorium est totus Orbis. Et eius tribunal vnitatem habens ex vnica eius auctoritate, non multiplicatur ex materiali multitudine locorum.

22. Vbi ergo est Papa ibi est Sedes Apostolica. Gloss. *in extr. execrabilis v. Romana, & ibi* Dec. *num.* 4. Nam idem sunt Papa, & Sedes Apostolica. Bannes 22. *q.* 1. *a* 10. *dub.* 2. *concl.* 3. Nec est locus vbi sit Papa in quo ipse non possit Sedis Apostolicæ negotia expedire, & literas dare, & causas cognoscere. Ideò verissimum est, quod ibi est Curia Romana vbi est Papa, licet ibi sit transeunter vt docuerunt Innoc. *capit. Ego. N. de iure iurando*, & ibi Panorm. *num.* 6. Felin. *n.* 9. Gloss. *in v. Romana, in extrau. Execrabili, de Prabend. Rom. sign.* 145. Franc. hic *n.* 2. Dom. *penul. not.* Decius *in cap. Meminimus, de appellat. num.* 4. & 5. Cosm. *in pragm. sanct. tit. de elect. cap. licet.* §. *Censuit. v. Curia Romana.* Tiraquell. *de nobil. cap.* 31. *num.* 4. Samen. *in reg. de trien. q.* 31. Gonzalez Gloss. 13. §. 1. *num.* 2. Mandos. *ad reg.* 5. *q.* 2. Verum est, quod hæc sententia non bene loqueretur, si excluderet locum in quo Papa transeunter recedens à loco suæ habitationis relinquit solitos Curiæ ministros Cancellariam, & Audientiam causarum; quia non potest dici non esse ibi Curiam Sedis Apostolicæ, & Romanam, vbi negotia, & causæ ad Sedem Apostolicam spectantes cognoscuntur. Sed tamen dicendum est, quod Papa personaliter recedens ad tempus à loco suæ ordinariæ habitationis, non remota audientia, & Cancellaria Curiam Romanam extendit etiam ad locum in quo ipse de d ie in diem reperitur.

23. Et ita hoc declararunt Paulus Tertius *in const.* 36. & Clem. VIII. *in const.* 54. volentes beneficia vacantia in loco vbi est Pontifex vacare apud Sedem eo modo ac si Pontifex ibi degeret. Quod tamen intelligitur iuxta tertiam regulam datam *in hoc cap.* vt non verificetur de beneficiis originalium, nisi sint Curiales, & ita non bene Palaus *d. p.* 16. *num.* 4. dixit quod ex vi præsent. *cap.* & *d. cap. licet in hoc tit.* sint reseruata solum beneficia vacantia in loco in quo Pontifex haber domicilium, & existit Cancellaria, & Audientia, quia imò cum non possit negari, quod non vacet apud Sedem beneficium, quod vacat, vbi est Papa, non potest negari, quod simile beneficium non sit reseruatum in corp. iuris ex *vi d. cap. licet, & cap. præsentis.*

24. Ex his ergo habemus aliud esse curiam extendi, & aliud eam transferri. Ex eo enim quod Papa temporaliter recedat à loco suę habitationis ibidem relicta Cancellaria, & causarum Audientia extenditur Curia. Sed tunc solum transfertur cum Papa recedens à loco Curiæ remouet ab eo etiam Cancellariam, & Audientiam. Garc. *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 391.

25. Semper tamen est aduertendum, quod licet conuertibiliter se habeant vacare beneficiũ apud Sedem, & in Curia, tamen non omnia beneficia vacantia apud Sedem, vel in Curia sunt reseruata ex *vi d. cap. licet aut ex vi præsent. cap.* Sed solum illa quæ vacant per obitum, & in hoc in terminis huius *cap.* Vnde non omnia beneficia vacantia apud Sedem sunt reseruata reseruatione contenta in Corp. iuris, licet sint reseruata ex reg. Cancellar.

SVMMARIVM.

1 *Parochiales vacantes Sede vacante possunt prouideri ab illis, ad quos alias hoc pertinet, & idem de illis quæ vacant ante, sed non fuit de illis ordinatum.*

2 *Intelligitur in casu, in quo Sedes vacet per mortem Pontificis.*

3 *Et solum de Ecclesiis Parochialibus propriè sumptis.*

4 *Et tunc quicumque Ordinarius aut Delegatus potest de illis ordinare per se, vel alium sicut prius.*

5 *Idem de vacantibus ante, sed non prouisis per collationem vel commissionem.*
Dispositum de eo quod euenit Sede vacante non se extendit ad id, quod euenit ante.

6 *Dispositio huius textus non se extendit ad alias reseruationes.*

7 *Ordinarius in mense Apostolico non potest prouideri de Parochialib. Sede vacante.*

8 *An hæc Decretalis sit abrogata?* 9. 10.

9 *Const. Clem.* 5. & *Bened.* 11. *fuerunt temporales, sicut, & regulæ Cancellaria.*

10 *Lex generalis posterior non derogat priori speciali non facta eius mentione.*

10 *Lex generalis non firmat regulam in casibus non enumeratis, sed recipit à iure communi interpretationem.*

11 *Regula* 9. *Cancell. nunc non comprehendit Parochiales de quibus Papa ante mortem non disposuit.*

12 *Re-*

12 *Regula quinta Cancell. nunc non habet locum in casibus huius textus.*

13 *Nec regula, quod semel affectum sit semper affectum.*

14 *In casibus huius textus Episcopus nedum potest eligere ad Parochiales, sed eas conferre.*

15 *Moderatio huius cap. sustinetur contra nouas dispositiones.*

16 *In hoc text. non comprehenduntur beneficia deuoluta.*

Cap. Si Apostolica XXXV.

1 QVoniam vbi Parochiales Ecclesiæ vacant Sede vacante potest contingere, vt si expectetur electio Summi Pontificis damnũ patiantur animæ Ecclesiæ illi subiectæ, propter nimis longam vacantiam, ideò Pontifex huic periculo prouidere volens, limitat decretum Greg. X. *supra in cap. licet* 2. *in hoc tit. in duplici casu*. Primus est si Parochiales vacent apud Sedem, ea vacante; In quo Pontifex decernit quod illi ad quos alias id pertinet possint liberè de illis ordinare, non obstante *d. Constitutione*. Secundus casus est, si licet dictæ Parochiales vacauerint ante, tamen non fuit de illis ordinatum possint eodem modo conferri. In his ergo duobus casibus cessat reseruatio *cap. Licet.* 2. *sup. in hoc tit.* vt tradunt hic Interpretes, & Rebuff. *in praxi tit. Forma nouæ prouis. v. Dummodo num.* 14. Gonzalez *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 5. *prohem. à n.* 125. *&* Gloss. 24. *num.* 111. *&* 112. Massior. *in praxi ha endi concursum ad Paroch. requis.* 7. *dub.* 43. *&* 44. *in Roman. impress. Piasec. in prax. Episc. p.* 2. *c.* 5. *num.* 12. Garz. *de benef. part.* 5. *cap.* 1. *à num.* 101. Palaus *tract.* 13. *disp.* 2. *p.* 16. *in fin.*

2. Intelligitur verò textus iste de Sede vacante propriè, ob mortem Pontificis, non verò quasi vacante, vt si Pontifex esset captus à Schismaticis Io: And. & Anchar. *not.* 1. Dom. *n.* 3. Franc. *n.* 1.

3. Et pariter de Ecclesijs Parochialibus propriè dictis, & quæ non habitu solum, sed actu habent administrationem sacramentorum, vnde non comprehendunt Dignitates habentes curam Collegialem, vel alia beneficia habentia curam animarum annexam, quæ per Vicarios exercetur extincto annexo titulo parochialitatis, sed solæ propriæ Parochiales habentes curam animarum in foro interiori comprehenduntur. Io. And. Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 2.

4. Huiusmodi igitur Parochiales vacantes Sede Apostolica vacante conferre, vel de illis ordinare possunt quicumque sint illi, ad quos alias id de iure pertineat, siue sint Ordinarij, siue Legati, aut Delegati, & etiam si Ecclesiæ sint iuris patronatus cuiuscumque Archid. Io. And. Anchar. *not.* 3. Dom *num.* 3. Franc. *num.* 1. Et vbicumque illi fuerint etiam in Curia, & siue per se, siue si sint in partibus remotis à Diœcesi, poterunt de huiusmodi Parochialibus disponere eo modo quo potuissent, ac si tales Parochiales non vacassent apud Sedem Apostolicam.

5. Idem verò dicitur de eisdem Parochialibus, si licet vacauerint viuente Pontifice, tamen eodem viuente de illis non fuit ordinatum vel per collationem, aut institutionem, aut confirmationem, aut per commissionem. Sed ad huc Sede vacante vacant, nulla ordinatione de illis facta. Archid. Io: Andreas Anchar. *not.* 4. Dom. *num.* 5. Franc. *n.* 2. Fuit verò explicandus expressè hic casus, quia cum constitutio disponens de illis, quæ contingunt Sede vacante, non claudat occurrentia ante, licet pendeant vacante sede, hic casus non fuisset inclusus in superiori dispositione nisi fuisset expressus, Dom. *n.* 3. Franc. *n.* 2.

6. Est autem circa hanc decretalem dubium primo, an comprehendantur aliæ reseruationes, quam sit ex vacantia per obitum apud Curiam. Affirmant enim Zerola *in prax. Episcop. part.* 1. *v. beneficium* §. 3. *dicto* 10. *& part.* 2. *v. reseruatio.* §. 5. Gonzalez *d.* §. 5. *prohem. à num.* 137. Palaus *d. p.* 16. Probant autem hoc per argumentum a maiori ad minus, quia reseruationum nulla potior, ac maior, quam ratione vacationis in Curia. Cassad. *dec.* 23. *num.* 8. *de Prabend.* Si igitur per hanc Decret. aufertur in hoc casu reseruatio ratione vacantiæ in Curia, multo magis erit ablata quælibet alia reseruatio. Tum secundo quia casũ dispositio huius *cap. licet* sit correctoria iuris particularis, nihilominus reducat rem ad ius commune debet accipi vt fauorabilis, & vt latè intelligenda Dom. *sup. in cap. statutum num.* 6. *in hoc lib.* Et eo magis, quod militat eadem ratio, periculum enim animarũ ex vacantia Parochialis Sede Apostolica vacante eodem modo imminet ex quacũque reseruatione. At verò fit extensio etiam de casu excepuato propter identitatem rationis. Nihilominus oppositum sentiunt Franc. *cap. statutum num.* 6. *sup. in hoc lib.* Gaspar. de Perus. *de reseruq.* 5. Garz. *part.* 5. *cap.* 1. *num.* 103. Barbosa hic *num.* 4. Et hæc opinio amplecti debet, neque enim extensio de casu ad casum non expressum admitti debet, vt sæpius probaui, maximè in dispositione iuris correctiua, & ex hoc strictè intelligenda. Quamuis nec fauor possit extendere concessionem ad casum non expressum. Et identitas rationis adæquata, & propria non reperitur in his casibus.

7. Ideò nec verum est, quod dicunt Gonzal. *num.* 137. *d.* §. 5. & Palaus *d. p.* 16. *fin.* Nimirum quod sub regula huius textus comprehendantur beneficia vacantia in mense Apostolico, licet vacent extra Curiam, si vacant sede vacante, & quod ordinarius possit tunc de illis ordinare.

8. Sed dubium secundo est, an hæc Decretalis per posteriores sit abrogata. Nam posteriores hac cõstitutione fuerãt extrauagantes. Et si temporalium, *de Prabend. quæ est Clem.* 5. *& extrau. Ad regimen, eod tit. quæ est Benedicti* 12. *Et extrauag. Ad Romani*, quæ de beneficijs semel affectis Rom. Pontifici loquitur, & est Pauli II. quia hæc est decretalis Bonif. VIII. Illæ verò cõtinent reseruationẽ ratione vacationis in Curia cũ derogationibus ad contraria. Sed, & huiusmodo reseruationes expressè habentur in regulis Cancellariæ, quæ per quemlibet Pontificem edu-

ceduntur. Sic enim Lap. *n.* 1. Dom. hic *num.* 6. Franc. *n.* 2. dicunt per hanc decretalem non derogari dictæ *Extrauag. Clem.* 5. *quia est posterior.*

9. Sed primo considerandum est, quod *Extrauag. Et si temporalium. Clem.* 5. *& ad regimen,* Bened. XII. fuerunt temporales, & datæ pro tempore vitę dictorum Pontificum, vt ex verbis eorum est manifestum quod non aduertit Lap. *num.* 1. *volens Extran. Clem.* 5. esse perpetuam, ideò non præiudicant perpetuæ constitutioni *præsent. cap.* Et quia, & Regulę Cancellariæ sunt temporales, & cum morte Papæ earum virtus deficit, ideo in primo casu nostri textus illæ, non officiunt, quia beneficium quod vacat Sede vacante, vacat cum nullæ iam amplius sunt Regulæ Cancellariæ, & ideò tale beneficium ex vi illarum non potest esse reseruatum, vt plenè probat Gonzal. *d.* §. 5. *num.* 90. *& seq.*

10. Sed considerandum est secundo legem vniuersalem generalem non derogare legi speciali priori, si illi expresè non deroget, quia in moralibus vniuersalis negatiua non cēsetur contraria particulari affirmatiuæ, vel è contra, quia in moralibus sufficit vniuersales propositiones verificari vt in pluribus. Lex verò posterior non facta mentione prioris non illi derogat, si non est illi contraria, *capit.* 1. *de Constit. in hoc lib.* vbi de hoc plura dicta sunt Ideò quod lex vniuersalis posterior non deroget priori particulari non facta eius mentione docent etiam Cassad. *dec.* 6. *num.* 1. *super reg.* Cancell. Rota *dec.* 75. *num.* 14. *p.* 2. *diuers.* Put. *dec.* 213. *num.* 4. *l.* 1. Sanchez *l.* 2. *de matrimon. disp.* 34. *num.* 6. Anton. Gabr. *concluf. de legib. num.* 2. Garz. *p.* 5. *de benef. cap.* 1. *num.* 111. Palaus *d. p.* 16. *num. fin.* Gonzal. *d.* §. 5. *num.* 129. plures alios referens, & addens *num.* 130. quod etiam si lex noua loquens in terminis iuris communis excipiat aliquos casus, non propterea firmat regulam in aliis casibus non numeratis, sed à iure communi suppletur in non expressis. Panorm. *cap. Inter alia num.* 4. *de immun. Eccl.* Couar. l. 2. *var. c.* 5. *num.* 6. Cum igitur in nulla dictarum extrauag. fiat mentio huius decretalis, sed in illis (*Excepta Constit. Clem.* 5. *temporali*) generaliter disponatur de beneficiorum reseruatione, ideò per illas non derogatur huic Decretali. Et neque per regulas Cancellariæ, quia neque in dictis regulis fit mentio huius capitis. Et ita post Rebuff. tenet Gonz. *d.* §. 5. *num.* 128. post Lap. hic *num.* 1. *&* Dom. *num.* 6. Mandosi *ad reg.* 5. Cancell. & idem sentit Garz. *d. cap.* 1. *n.* 108. *etiam in* 2. *casu text. in quo maior est difficultas,* Palaus *d. p.* 16. *num. fin.*

11. Hinc plura deducit Gonzal. & quidem primo quod regula 9. Cancellariæ in qua disponitur de beneficiis in vita Papæ vacantibus, sed non prouisis, non habet locum in Parochialibus, & in casu secundo nostri text.

12. Secundo quod regula 5. Cancellariæ per quam reseruantur beneficia Curialium decedentium in itinere dum sequuntur Curiam, quæ transfertur, prout etiam continetur *in* 4. *casu sup. cap. prox.* non verificatur in primo casu nostri text. quia tunc regulæ Cancellariæ non sunt in secundo autem casu, temperatur, & limitatur per hunc text. vt locum non habeat in Paroch. tunc vacantibus.

13. Tertio quod in casibus huius Decretal. non verificatur regula illa desumpta ex extrauag. *Ad Romani* Pauli II. scilicet beneficium semel affectum manere semper affectū. Hoc enim non procedit in casibus huius textus, vt etiam dixit Garz. *d. cap.* 11. *n.* 111.

14. Quarto quod cum in Parochialibus reseruatis Episcopis locum sit solum eligere promouendum in concursu, iuxta decretum Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 18. *de refor.* In casibus nostræ Decretalis eius erit nedum eligere, sed conferre.

15. Et Loter. *de re benef. q.* 27. *num.* 74. ait, quod vsque adeò sustinetur moderatio huius textus contra nouas regulas reseruatorias postmodum creati Pontificis, vt si prætextu nouæ reseruationis alicui prouideatur, & ei desuper expediatur Breue de capienda possessione nomine Cameræ, cum clausula consueta constito &c. infertur necessitas præfigendi terminum intruso ad docendum de prouisionibus factis ante diem assumptionis ad Pontificatum: quod manifestè implicat fauorem talis prouisi ab Ordinario. Rota *in Corduben beneficiorum* 6. *Febr.* 1612. *coram* Cauallerio.

16. Nihilominus tamen Decretalem hanc non extendi ad beneficia, quorum collatio, seu ordinatio ex negligentia eorum ad quos spectabat ordinare de illis, fuit ad Papam deuoluta, dixerunt hic Io: And. & Anchar. *not.* 2. Dom. *n.* 3. Franc. *num.* 2. Gonz. *d.* §. 5. *num.* 144. Garz. *d. cap.* 1. *num.* 105. Quia illa deuoluuntur ex culpa, & negligentia aliorum, & quia beneficia deuuoluta non sunt reseruata. Cassad. *dec.* 8. *n.* 3. *&* 8. *de Praben.*

SVMMARIVM.

1 *Quando cesset, vel non cesset morte concedentis.*
2 *Gratia facta non cessat morte concedentis.*
Quæ sit gratia facta vel facienda 2.
3 *Concessio facultatis aliquando est gratia.*
4 *Quando concessio facultatis sit gratia.*
5 *Vnde cognoscatur quod concessio facultatis sit gratia.*
6 *Concessio facultatis agendi ad fauorem certæ personæ non est gratia facta; sed Delegatio.*
7 *Et hoc est verum, etiam si concessio sit motu proprio.*
8 *Concessio facultatis prouidendi de Beneficijs in genere est gratia facta.*
9 *Hoc limitatur.*
10 *Datur alia distinctio.*
11 *In quo casu locum habeat casus textus.*
12 *Aliquorum opinio reijcitur.*
13 *Quid vbi in mandato fit mentio certæ personæ, & certi beneficij.*
14 *Quid vbi executori committitur sola executio.*
15 *Determinatio huius textus non est contraria cap. si sup. gratia de off. Del. in hoc lib.*
16 *Quando res dicatur non integra.*
17 *Quando Papa dat alicui facultatem prouidendi personis in genere, censetur electa industria personæ.*

18 *Textus intelligitur de omnibus beneficijs deuolutis.*
19 *Quæ dicta sunt de concessione facultatis prouidendi, intelliguntur etiam de concessione facultatis dispensandi.*
20 *Potestas Delegati expirat morte Delegantis.*

Cap. Si Cui XXI.

1 MOdum vnde cognoscere possimus an gratia alicui concessa sit vel non sit perpetua, siue expiret, vel non expiret morte concedentis traditur nobis in hac Decretali. Et dicitur, quod facultas, nulla facta personarum expressione, alicui concessa, vt aliquibus personis idoneis in certa Ecclesia possit prouidere. vel beneficia quorum collatio legitimè est ad Sedem Apostolicam deuoluta, conferre, contradictores eadem auctoritate per censuram Ecclesiasticam compescendo, non expirat, etiam re integra per mortem concedentis, quia est specialis gratia, quam decet esse mansuram. Secus si super prouisione certæ personæ sit data facultas eidem, non ob suam, sed eius cui prouideri mandatur gratiam, vel fauorem; nam huiusmodi gratia expirat morte concedentis. Et hoc idem præter Gloss. & DD. *ad hoc cap. scribentes ex eod. text.* docuerunt Gonzal *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 12. *num.* 33. Sanchez *l.* 8. *de matrim. disp.* 38. *num.* 64. 81. *&* 86. Rodriq. *quæst. regul. tom.* 1. *q.* 9 *a.* 1. Garz. *de benef. part.* 6. *cap.* 2. *num* 303. Menoch. *cons.* 910. *num.* 1.

2. Sed regula magis generalis deducitur ex intelligentia huius textus, quia nimirum gratia facta morte concedentis non expirat etiam re integra, expirat verò gratia facienda. Et cum omne ferè rescriptum sit gratia Quia quidquid Papa concedit dicitur de gratia facere. *cap. Sedem de Rescript.* nihilominus rescriptorum alia gratiam de facto concedunt, & si non dant ius in re, ad minus dant ius ad rem, & hęc dicuntur continere gratiam iã factam, nã continent quid perfectum, & absolutum iã de facto per rescriptũ concessũ. Sed alia sunt rescripta, quæ nec supponunt gratiam factam, nec illã de facto dãt, sed per illa mandatur vt fiat, & sic continent gratiam faciendam. Rescripta ergo quæ continent gratiam vt factam, seu gratia iam concessa, & donatur etiam re integra non cessat morte concedentis, sed gratia facienda expirat. Ita Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 3. Franc. *n.* 2. Barb. *n.* 2. & præter DD. *n. sup.* citatos Narbona *l.* 10. *tit.* 6. Gloss. 6. *n.* 10. *lib.* 1. *nouæ recep.* Fontanell. *tract. de pactis nup. clauf* 4. Gloss. 13. §. 1. *à num.* 32. Tondut. *quæst. benef. p.* 2. *capit.* 4. §. 2. *num.* 16. Suarez *de leg. lib.* 8. *cap.* 31. Molena *de iust. tract.* 5. *disp.* 20. Rota *in vna Calagurit. expectatiua* 1. *July* 1592. *coram* Penna, *&* 9. *Octob. eod. anno.* Quod maximè esse verum in illis, quæ conceduntur sub nomine dignitatis tradunt DD. quos hic cumulat Barbos. *n.* 2.

3. Sed accedamus ad explicationem textus. Dicitur primo, *si cui gratiosè concessa facultas &c.* Ex quibus verbis habetur facultatem prouidendi de beneficijs esse gratiam, sed non semper ita se habet, Nam sæpè concessio facultatis non est concessio gratiæ, sed commissio, seu mandatũ, & Delegatio. Ex verbis autem concedentis deprehenditur ipsa gratia, *cap. Constitutus de conceß. prabend.* At in dubio præsumitur commissio, & qui prætendit concessionem facultatis esse gratiam, id probare debet *vt in cap. Fraternitati, de schism.* Archid. *num.* 1. Io: And. *in princ.* Anchar. *not.* 1. Dom. *n.* 5. Franc. *n.* 1.

4. Concessionem verò facultatis esse gratiam colligi potest, si eam præcessit supplicatio per quam quis petit vt sibi gratiosè concedatur facultas aliquid faciendi, si etiam actio cuius facultas datur cedit in vtilitatem eius, cui datur non est delegatio, sed gratia illi facta, vt cum conceditur alicui Religioso licentia exeundi à Monasterio. Et sic quando alicui habenti manus ligatas ad aliquid agendum quod concernit vtilitatem ipsius, fit illi gratia, vt cum quis dispensatur à ieiunio, vel ab impedimento ad Ordines, aut ad matrimonium, & sic dispensatio quæ est concessio facultatis est gratia facta dispensato. Nec interest an hoc fiat primario ex aliquo alio fine, vt cum quis dispensatur à vitio natalium principaliter ob Ecclesiæ vtilitatem; sed sufficit si proximè quod conceditur sit in vtilitatem eius cui conceditur: sed quando concessio facultatis respicit fauorẽ ter tunc dubium esse poterit an sit gratia, vel potius commissio.

5 Sed ad hoc discernendũ vtilis est distinctio textùs. Nam vel exprimitur certa persona, ad cuius fauorem facultas conceditur, vel *nulla* persona exprimitur. Hæc verò est maxima uis expressionis personæ in hoc casu, quod inducit extinctionem gratiæ, si concedens re integra moriatur Gloss. *in v. expressione.* Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 3. Sed quare? Quia quando conceditur facultas agendi aliquid quod concernit fauorem aliorum nulla expressa persona, intentio concedentis non respicit directè fauorẽ illorum, quia directa, & principalis intentio concedentis non debet esse vaga, & incerta, & ita vt concedens ignoret cui faueat, sed intentio concedentis directè, & principaliter respicit fauorem eius cui concedit facultatem, tunc enim concessio facultatis gratia, & fauor illius est, & quidem maior, ex quo nedum conceditur facultas agendi, sed etiam eligendi personam ad cuius fauorem agat. Et quia facultas ipsa concessione illius statim, & illico donatur, ideò concessio facultatis agendi ad vtilitatem aliorum nulla expressa persona est gratia non facienda, sed statim facta. Et propterea meritò in textu decernitur, quod concessio facultatis prouidendi de beneficijs personis idoneis nulla illarum expressa non expirat re integra ob mortem concedentis. Anchar. *not.* 2. Dom. *n.* 5. Franc. *n.* 2. Bald. *n.* 2. Garz. *de benef. l.* 6. *cap.* 2. *num* 301. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 12. *n.* 33. & alii supra citati.

6. Sed quando concessio facultatis agendi ad fauorem tertii datur cum expressione personæ ad cuius fauorem agendum est, tunc concessio facultatis (nisi aliud aliquod sit expressum) non est gratia, sed commissio, & delegatio. Non enim concedens intendit fauorem

eius

eius cui facultatem concedit agendi, sed intendit principaliter et proximè fauorem tertii expressi,& ideò hæc concessio non est gratia facta, sed facienda. Non enim est gratia respectu eius cui facultas est concessa, quia respectu illius concessio est commissio, & delegatio, & ipse in hoc assumitur tanquam instrumentum quod deferat gratiam. Respectu verò tertij ad cuius fauorem agendum est, gratia non est facta, sed est inchoata solum in concessione facultatis faciendi, & ideò non est gratia nisi in fieri, & facienda. Et propterea re integra morte concedentis expirat. Et hæc est ratio, ob quam in textu decernitur quod concessio facultatis prouidendi de beneficio expressis personis re integra expirat morte concedentis, quia non est gratia facta sed facienda. Gloss. in *v. suam*, & alii DD. supra citati.

7. Et hoc est verum etiam si concessio huius facultatis sit data motu proprio, quia motus proprius non facit quod gratia in fieri, & facienda, sit iam facta. Io. And. *n.* 1. Dom. *nu.* 6. Franc. *n.* 2.

8. Et sic vera est regula Io: Mon. *n.* 1. volentis gratiam facultatis prouidendi de beneficiis factam in genere mensurandam esse ex persona donatarii, vt videat si expiret, vel non re integra. Sed gratia facta in specie ex persona donantis mensuratur, & eo mortuo expirat, vt in textu dicitur.

9. Sed tamen hæc pars suscipit limitationẽ, & potest contingere quod concessio facultatis datæ ad fauorem alterius etiam expressis personis censeri debeat gratia facta, quæ morte concedentis non expiret. Quia potest esse, quod concessio facultatis sic prouidendi certæ personæ sit concessa principaliter ad fauorem eius cui facultas conceditur, & solum consecutiuè, & contingenter ad fauorem beneficiandi. Vel potest esse vt proximè, & principaliter sit intentus fauor vtriusque vel potest esse vt sit intentus fauor Ecclesiæ, vel etiam sit intentus fauor Ecclesiæ, & beneficiandi simul. In his enim omnibus casibus concessio facultatis est concessio gratiæ factæ vel beneficiaturo, vel Ecclesiæ, & ideo non expirat morte concedentis, vt hic aduertunt Lap. *n.* 1. Dom. *n.* 7. Franc. *n.* 3. Et quia gratiæ nomen hic dicitur non quia sit quid gratis concessum, quia hoc modo etiam commissio, & delegatio est gratia. Sed hic gratia accipi debet pro re vtili, & fauorabili ei, cui conceditur. Et ideò attendi debet an concessum sit quid vtile, & dato quod importet aliquid vtilitatis pluribus, nam commissio, & mandatum de prouidendo potest esse vtile nedum beneficiato, sed delegato, attendi debet cuius vtilitas sit proximè per se, & principaliter intenta, & si vtriusque vtilitas est sic intenta, concessio facultatis de prouidendo non est pura commissio, sed est gratia facta delegato, & quia respectu illius est gratia facta, nihil interest quod respectu beneficiandi sit gratia facienda, quia remanente facultate prouidendi in Delegato, quæ est gratia illi facta, quæ morte concedentis non expirat, potest beneficium validè conferri illi ad cuius fauorem concessio facultatis data fuit.

10. Ideo in hoc datur alia distinctio. Nam in concessione facultatis prouidendi de beneficio expressa persona, vel simul exprimitur certum beneficium, vel nullum certum beneficium exprimitur. In primo casu gratia non expirat morte concedentis, quia est iam facta; Nam ex vi talis commissionis, iam illud beneficium est illi expressæ personæ adiudicatum, & illi acquisitum fuit ius ad rem respectu eiusdem beneficij. Neque hoc iam consistit in fieri, sed est factum, & in suo genere perfectum. Et propterea ob hanc rationem, quod gratia, seu mandatum de prouidendo in forma dignum, non expiret re integra morte concedentis docuerunt Rota *dec.* 12. *de off. deleg. alias* 349. *in nou. mil. in repert. v. Gratia facta, sed non executa* Gigas *de pens. q.* 91. *num.* 4. Gabr. *de Præbend. concl.* 1. *nu.* 19. Mandos. *reg.* 10. *q.* 2. *num.* 4. Sanchez *l.* 8. *de matr disp.* 28. *n.* 87. & alii quos sequitur Garz. *de benef. part.* 6. *cap.* 2. *num.* 300.

11. Et sic textus iste locum habet supposito eo, quod & in primo casu positum est, scilicet quod mandatum sit de prouidendo non expresso certo beneficio. In hoc enim casu gratia est in fieri, & ideò expirat morte concedentis. Rodriq. *quæst. regul* 46. *a.* 7. *ad fin.* Graff. *l.* 4 *cap.* 2. *num.* 28. Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 12. *n.* 42. Garz. *d.* 2. *n.* 301.

12. Quamuis verò Hieron. Palaus, & Rebuffus apud Garz. *n.* 302. & Sanchez vbi sup. *n.* 87. voluerint, quod nec mandatum de prouidendo certæ personæ de incerto beneficio expiret morte concedentis, & explicent textum, vt loquatur non de mandato, sed de simplici facultate, meritò reijcitur à Garz. *d. n.* 302. quia in textu habetur verbum *mandatur*. Et præterea cum mandatum respectu mandatarij nõ sit gratia, mandatum verò de prouidendo certæ personæ de beneficio incerto respectu illius personæ sit gratia facienda, necessariò expirat morte concedentis re integra.

13. Sed vbi fit mentio de certa persona, & de certo beneficio in mandato de prouidendo, etiam si mandetur id fieri cum causæ cognitione, & cum partis citatione, gratia durat. Neque enim cessat executio, quia est gratiæ iam factæ, *cap. si sup. gratia, sup. de off. Deleg. in hoc lib.* Et ita nec cessat facultas prouidendi, quæ habet rationem gratiæ factæ ex quo beneficiando fuit acquisitum ius ad beneficium expressum. Guterez *Canon. quæst. l.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. Sanchez vbi sup. *num.* 88. Hier. Palaus, & Rebuffus, quos sequitur Garz. *d. cap.* 2. *num.* 303.

14. Vlterius verò additur, quod etiam vbi mandatum est de prouidendo certæ personæ de beneficio vacaturo incerto, si Papa ipse ex tunc conferat illud beneficium vacaturum quodcumque illud fuerit, illi certæ personæ expresse, & executori solum committat executionem beneficij non prouisionem, hæc gratia est iam facta, & executor datur super gratia iam concessa, vnde mandatum morte concedentis non expirat. Molina *tract.* 5. *disp.* 20. *num.* 2. Rota *in Calagurit. expectatiua.* 1. *Iulij* 1592. *coram* Penna, *& coram eodem* 9. *Octobris*. Garz. *d. cap.* 2. *num.* 305.

15. Et per hæc patet quod determinatio huius decretalis non est contraria *cap. si sup. gratia de off. Delegati in hoc lib.* Barbos. hic *num.* 3.

 con-

concordat dicens, quod vbi rescriptū gratiæ refertur ad eum, cui gratia fit, etiam si causæ delegationem contineat alteri directam, gratia re integra non expirat morte concedentis. Et in his terminis loquitur *d. cap. si super gratia*. Sed quando rescriptum gratiæ non refertur ad eum, in cuius fauorem gratia fit, mortuo concedente, re integra, gratia expirat. Hanc eandem distinctionem tradidit Sahagun. *de Villa in cap. relatum de off. Delegati num.* 14. apud Garz. *d. cap.* 2. *num.* 304. Qui distinctionem tanquam verbalem reiicit, & meritò. Nam nunquam gratia si non est facta, sed facienda durat re integra post mortem concedentis. Hoc igitur debet attendi, & considerari an concedens ipse gratiam concedat, solumque det mandatum de gratia concessa exequenda; nam tunc gratia non expirat. Et hic est casus *d. cap. si super gratia*. Sed si datur mandatum non merè de executione gratiæ concessæ, sed de gratia concedenda, & exequenda tunc gratia expirat re integra ob mortem concedentis, & hic est secundus casus præsentis textus. Videantur notata *in d. cap. si super gratia*. Ita Gloss. *in v. moriatur*, Archid. *n.* 1. Franc. *num.* 4.

16. Ad hoc verò vt in proposito res non dicatur integra, nec est necesse quod beneficium sit iam collatum vel quod non fuerit processum ad substantialia, nec fit non integra per solam præsentationem rescripti, sed requiritur, & sufficit si executor aggressus est negotium prouisionis, *vt in cap. Quamuis de off. deleg. sup. in hoc lib.* quia scilicet executor incæpit vti iurisdictione sibi data ad prouidendum, vt si in forma pauperum fecit inquisitionem; etiam si extraiudicialiter, vbi non est opus tali iudiciali, & citatione iuridica; sufficit ergo quod incęperit processum necessarium etiā extraiudicialiter, si hoc sufficit. Et in vniuersum sufficit, quod legitimè incęperit vti iurisdictione sibi concessa, vt dixi *d. cap. Quamuis num.* 2. & hic tradunt Io. And. *ante num.* 1. Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 4. *&* 6. Franc. *num.* 3.

17. Notandum autem circa verbum prouidere, quod quando Papa dat alicui facultatem prouidendi personis idoneis in genere, censetur electa industria personæ, & ideo Delegatus non potest subdelegare: secus si certa persona exprimatur, vt hic notant Archid. & Io. And. & Franc. *num.* 3. in Gloss. 2.

18 Notandum secundò circa illa verba textus *beneficia deuoluta*, quod non limitatur concessio ad deuoluta ex Concil. Lateranen. cum in textu nulla fit mentio talis Concil. sed ad omnia deuoluta se extendit vt contra Dom. *nu.* 7. & ex Gloss. *in v. legitimè* aduertit Franc. *num.* 4. sub nomine tamen beneficiorum non veniunt reseruata, etiam si in mandato detur facultas conferendi beneficia qualitercumque Videantur notata *sup. cap. fin. de off. Vicarij*.

19. Notandum tertiò circa verbum *non expirat* idem dicendum de dispensationis potestate data in genere, non expressis personis, quia est latè interpretanda secus verò, si personæ exprimantur. Put. *dec.* 39. *num.* 2. *lib.* 3. Sanchez *de matr. l.* 8. *disp.* 2. *num.* 6. Couar. *de sponsp.* 2. *c.* 8. §. 8. *num.* 9. Barb. *num.* 5. Et tunc an hæc facultas expiret, vel non expiret ex præcedentibus est iudicandum.

20. Notandum quartò circa verba. *Illa quidem expirat illa omninò*, quod potestas Delegati expirat morte Delegantis, re integra. Sanchez *l.* 8. *de matrimon. d.* 28. *num.* 40. Bellam. *dec.* 542. Barb. *num.* 6. *Videantur notata cap. Si ab subdelegato* 14. *sup. de off. Delegat. in hoc lib.*

SVMMARIVM.

1 *Nullus ad sacros Ordines potest ordinari sine titulo.*
2 *Ordinato sine titulo debentur necessaria vita vel ab Ordinante, vel à committente.*
3 *Titulus non est necessarius ad Ordines Minores.*
Ordinatus sine titulo in subdiaconum non potest ordinari in Diaconum. 3.
4 *Requiritur titulus vt actu habitus, & non sufficit expectatiua. Neque in hoc potest Episcopus dispensare.*
Sufficit beneficium cuius fructus alteri sunt concessi. 4.
5 *Quæ veniant sub necessarijs vitæ.*
6 *Non debentur necessaria vitæ ei, qui habet alimde.* 7.
7 *Nec filio viri diuitis, nisi in subsidium.*
8 *Non est necesse ministrare necessaria merè gratis.*
9 *Episcopus potest in sua Diœcesi committere alteri Episcopo ordinationes.*
10 *Ex vi commissionis generalis possunt conferri omnes Ordines tam maiores, quam minores.*
11 *Ordinans ex commissione generali aliquem ad sacros Ordines sine titulo debet ei necessaria vitæ.*
12 *Ad id tenetur etiam committens ex iure generali.*
13 *Commissio est generalis si est ad personas certi loci.*
14 *Tenetur committens ad ministranda necessaria, si sibi reseruauit inquisitionem idoneitatis.*
15 *Committens in specie tenetur ad eadem necessaria.*
16 *Et dans licentiam subditis vt ordinentur ab alieno Episcopo.*
17 *Inferiores Episcopis non dant dimissorias.*
18 *An successor teneatur ad prædicta necessaria ministranda.*
19 *Regulares ad titulum paupertatis ordinantur.*

Cap. Si Episcopus XXXVII.

1. CVm non deceat, vt inquit Concil. Trid. *sess.* 21. *cap.* 2. *de reform.* eos, qui diuino ministerio adscripti sunt cum Ordinis dedecore ministrare, aut sordidum quæstum exercere. *Cap. Diaconi sunt* 93. *dist. statutum fuit* in Concil. Chalcedon. *relato cap. Neminem* 70 *dist.* *& in* Concil. Placent. *relato in cap. Sanctorum ead. dist.* irritam esse ordinationem illius qui sine Ecclesia, hoc est sine beneficio, aut patrimonio ordinatur. Irritam inquam non quoad veritatem seu substantiam ordinis, sed quoad executionem, vt explicat Gloss. *in v. irritas; cap. Cum*

se-

ſecundum 16 *de Præbend. At Alex.* 3. *in cap. Epiſcopus*, *de Præben. & Innoc.* III. *in d. cap. Cum ſecundum* ablata irritatione ſeu ſuſpenſione ab exercitio Ordinis, ſtatuerunt Epiſcopum ordinantem aliquem ſine titulo beneficii, aut patrimonio, debere ordinato tamdiù neceſſaria ad vitam miniſtrare, donec in aliqua Eccleſia conuenientia ſtipendia militiæ Clericalis ſubminiſtret. Propterea Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de reform.* ſtatuit, vt impoſterum nullus, quantumuis alias ætate, moribus, & ſcientia idoneus ad ſacros Ordines promoueatur, niſi conſtito eum ſufficiens beneficium pacificè poſſidere. Patrimonium verò vel penſionem habentes ordinari non poſſe, niſi eos Epiſcopi pro neceſſitate, aut commoditate ſuarum Eccleſiarum iudicauerint aſſumendos. Ad antiquorum igitur præfatorum Canonum declarationem Bonif. VIII. in hac Decretali regulam trimembrem tradit.

2. Si igitur, inquit, Epiſcopus vnius Diœceſis alteri Epiſcopo committat, vt vice ſua Ordinationes habeat in Eiuſdem Diœceſi nulla expreſſa ordinandorum perſona, ſed in genere, & contingat aliquem ſine titulo ordinari, ipſe Epiſcopus ordinans, cùm in culpa huius fuerit, tenebitur Ordinato neceſſaria vitæ miniſtrare, donec per ipſum, vel per alium eidem de competenti beneficio ſit prouiſum. Sed ſi Epiſcopus committit alteri Epiſcopo, vt certas perſonas ordinet, tunc Epiſcopus ipſe mandans ad miniſtrandum præfata neceſſaria tenebitur, quia ipſe in hoc caſu prænidere debuit an ordinandus haberet titulum. Sed ſi Epiſcopus ſuis ſubditis conceſſerit, vt à quocumque voluerint poſſint ſacros Ordines ſuſcipere, tunc non Epiſcopus ordinans, ſed Epiſcopus, qui dedit licentiam, quam non debuit dare niſi habentibus titulum, ad præmiſſa tenebitur.

3. Itaque in illis, qui ordinantur ad ſacros Ordines prærequiritur titulus beneficij ſufficientis, vel patrimonii, Et ſi ſine titulo, quis ordinatus fuerit, debentur ei neceſſaria vitæ, vel à mandante illum ordinari, vel ab ordinante. Dictum verò eſt ad ſacros Ordines, quia huiuſmodi titulus pro ordinibus Minoribus non eſt neceſſarius, vt patet ex praxi acceptà, & colligitur *ex cap. Tuis*, *Cap. Epiſcopus*, *cap. Cum ſecundum*, *ſup. eod. tit. & ex* Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. Et ex hoc text. deducunt Gloſſ. *in v. ſacros*, Io: Moneta *num.* 1. Dom. *nu.* 1. Franc. *num.* 1. Barb. *num.* 4. & docent Nanar. *conſ.* 14. *de temp. ordin.* Petr. de Ledeſ. *part.* 1. *de caſ. ord. cap.* 78. Paris. *de reſign. l.* 2. *q.* 6. *n.* 4. Rota *dec.* 731. *num.* 13. *p.* 1. *diverſ.* Rodriq. *in ſumma tom.* 2. *c.* 15. *num.* 16. Huiuſmodi tamen titulus pro omnibus ſacris ordinibus exigitur, & ita quod ordinatus ſine titulo ad ſubdiaconatum, non poteſt ſine illo ordinari in Diaconum, nec Diaconus in ſacerdotem, & grauiter peccat, qui ſine titulo ad huiuſmodi ordines promouetur. Suarez *tom.* 5. *de cenſ. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 39. Barb. *de pot. Epiſc. all.* 20. *nu.* 11. Gar. *p.* 2. *cap.* 5. *num.* 127. vbi quod ita declarauit S. Cong. in vna Seguntina. Palaus *d. tr.* 27. *p.* 9. *n.* 4.

4. Requiritur vero titulus vt habitus actu, & non ſufficit ſi habeatur in ſpe etiam certa, vnde non ſufficit quod habeatur expectatiua ad beneficium, etiam ſi in expectatiua data in forma pauperum, expectans ſit iudicatus idoneus ab executore, vt communiter hic tradunt. Io. And. *num.* 1. Anchar *not.* 3. D. *n.* 7. Franc. *num.* 3. Quod maximè eſt neceſſarium modo poſt Concilium Trid. quod non vult aliquem ad ſacros Ordines promoueri niſi prius conſtito de ſufficienti titulo. Sufficit tamen beneficium, licet eius fructus alteri ſint conceſſi, quia per extrauag. *ſuſcepti* Io. 22. *de Præben.* huic beneficiato debetur ex eiſdem fructibus ſuſtentatio. Io. And. *num.* 1. Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 7. Franc. *num.* 3. Et quod S. Cong. declarauerit poſſe aliquem ordinari in titulum beneficij ad Subdiaconatum, & Diaconatum, licet non ſit recepturus fructus niſi poſt ſuſceptum ſacerdotium, refert Garz. *d. cap.* 5. *num.* 110. Quod intelligendum erit, ſi interim Clericus habeat vnde ſe ſuſtentet. Beneficium verò ad cuius titulum quis ordinatur debet habere fructus certos, vt declaraſſe S. Cong. tradit idem Garz. *num.* 111. Quamobrem licet Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloſſ. 4. *num* 36. Auila *de cenſ.* 3. *p. diſp.* 5. *d.* 5. *in fin.* & apud Palaum vbi ſup. *num.* 5. Corduba, Henriq. & Vega dixerint Epiſcopum poſſe diſpenſare cum viro inſigni moribus, & doctrina, vt ſine titulo ordinetur in ſubdiaconum, quia adſit ſpes certa ei non defuturum beneficium. Meritò hoc reiecerunt Petrus de Ledeſma *de ſacram. Ord. cap.* 7. *ante vlt. concluſ.* Rodriq. II. *p. cap.* 15. *num.* 15. Salzed. *in praxi cap.* 18. *num.* 17. Genuenſ. *cap.* 8. *num.* 2. Palaus *d. num.* 5. Garz. *d. cap.* 5. *num.* 129. Vbi refert S. Cong. declaraſſe non poſſe aliquem ordinari ad titulum literaturæ. Vnde nec eſt probandum, quod dicunt alii, nimirum Henriq. *lib.* 13. *cap.* 57. *num.* 1. Auila 3. *p. de cenſ. diſp.* 5. *d.* 3. & non reiicit Palaus *d. p.* 9. *num* 48. ſcilicet, quod iam ſine titulo ordinatus in ſubdiaconum, ſub ſpe futuræ honeſtioris ſuſtentationis acquirendæ poſſit ordinari in Diaconum, hoc enim repugnat ſacris Canonibus, & præcipuè Concilio Trident. requirente ad ordines ſacros titulum certum ſecurum, & manifeſtum, non verò ſpem.

5. Si autem contingat aliquem ſine titulo ordinari ad ſacros Ordines debentur ei neceſſaria vitæ, vt in hoc text. *& cap. Epiſcopus*, *cap. Cum ſecundum ſup. eod. tit.* Per neceſſaria vitæ autem Io. And. *num.* 1. intelligit alimenta, Archid. autem *num.* 4. & D. *num.* 8. Cibaria, veſtiaria, & habitatio, ſed Anchar. *not.* 5. benè ponderat, quod ſub his verbis neceſſaria vitæ, veniunt quæcumque ad ſuſtentationem vitæ neceſſaria ſunt, etiam medicinalia, & alia ad vitam neceſſaria. Huiuſmodi verò debentur in ea menſura quam requirit, & patitur facultas debentis, & conditio perſonæ, cui debentur, Archid. *num.* 4. Dom. *num.* 8. Attenta etiam conſuetudine loci. Anchar. *not.* 4.

6. Hæc tamen obligatio non eſt perpetua, ſed durat donec ordinatus ſit prouiſus de ſufficienti beneficio, aut ſuſtentamento. Et non intereſt an ordinatus obtineat beneficium aut patri-

tri-

trimonium, vel pensionem ab Ordinante, vel ab alio, dummodo horum aliquid obtinuerit, vt hic aduertunt Lap. *num.* 1. Anchar. *not.* 6. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2.

7. Imò aduertendum est, quod licet non possint Episcopi ordinare aliquem ad sacros Ordines nisi ad titulum beneficij, vel patrimonij, vel pensionis, quæ actu habeantur, tamen quantum ad pœnam hanc vitandam, sufficit si Ordinatus habeat patrimonium, vel vnde viuat, etiam si non sit ordinatus ad titulum patrimonii expressè, Gloss. *in v. titulum*, Dom. *n.* 9. & post Io. And. & Io. de lign. Franc. *num.* 3. Ideò etiam sufficit si ordinatus sit filius viri divitis, Quamuis enim vt dixit *Flam. de resig. l.* 4. *q.* 6. *num.* 28. hoc non sufficiat ad hoc vt filius licitè ordinetur, sufficit tamen ad hoc vt ordinans non teneatur ad subministranda necessaria vitæ ipsi ordinato, cum ad hoc teneatur Pater diues, qui tenetur ad alimenta filij *l. Cum oportet §. Cum autem C. de bonis, quæ liber. leg.* Barb. *de off. Episc. all.* 20. *num.* 4. Palaus *d. tr.*27. *p.* 12. *num.* 1 Crederem tamen, quod in subsidium, & ne cogeretur de facto filius mendicare, teneretur Ordinator ad ei præstanda alimenta.

8. Hæc etiam Ordinatoris obligatio non se extendit ad præstanda vitæ Ordinato sine titulo necessaria vitæ gratis, sed potest obligare ordinatum vt sibi vel alteri in conuenienti ministerio seruiat. Non enim est necessitatus mendicare, vel turpem lucrum exercere, qui potest per honestum, & conueniens suæ dignitati ministerium, & laborem victum sibi quærere, vt post Io: And, *in d. cap. Cum secundum*, aduertit Anchar. *not.* 5.

9 Diuersimodè tamen hæc obligatio pertinet ad ordinantem, vel ad mandantem ordinare. Et hoc est quod præcipuè decernitur in hoc text. Distingui igitur debet inter Episcopum committentem,& Episcopum ordinantem, & Episcopum committentem ordinationes in genere,& in specie. Itaque supponitur Episcopū posse alteri Episcopo cōmittere vt suos subditos ordinet. Et non solum Episcopo eiusdem Prouinciæ, sed alterius, & cuiuscumque prouinciæ potest Episcopus committere ordinationes in sua Diœcesi, vel suorum subditorum. Archid. & Io. And. *in princ.* Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 5. Franc. *n.* 1.

10. Committens verò potest id facere in genere non determinata aliqua persona, & in specie persona, vel personis expressis. Conueniunt verò isti duo modi, quod vbi non exprimitur aliquis Ordo particularis, sed committitur Ordinatio simpliciter, Episcopus commissarius potest ad quemlibet Ordinem ordinare, vt ex hoc textu habetur, in quo in facto narratur commissam fuisse ordinationem, & Episcopum ad sacros ordines ordinasse, & sic sub commissione ordinationis simpliciter seu in genere, veniunt etiam Ordines maiores, qui magis propriè dicuntur sacri. Archid. *num.* 1. Io. And. *n.* 1. Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 1. Franc. *num.* 1. Et quidquid in contrarium dixerit Io. Mon. *num.* 2. multo magis veniunt Ordines minores, vt citati DD, aduertunt, Imò si non deberet dictio Ordinatio accipi in ampla significatione, vt comprehendat omnes ordines, deberet restringi potiùs ad minores.

11. Distinguuntur verò illę duæ formę cōmittendi, quia in prima generali facta non expressis personis censetur electa industria personæ, & illi commissa cura cognoscendi de idoneitate ordinandorum, & de requisitis ad Ordines ritè recipiendos, & ideo culpę eius tribuitur, si non idoneus admittitur. Et propterea in textus prima parte decernitur, quod in hoc casu Episcopus commissarius ordinans, & existens in culpa teneatur ad ministranda ordinato sine titulo necessaria vitæ. Io Mon. *num.* 1. Archid. *n.* 2. Io. And. *n.* 2. Anchar. *not.* 3. & 4. Dom. *n.* 2. Franc. *n.* 3.

12. Quod si hic Episcopus Commissarius qui ordinauit sine titulo aliquem ex vi generalis commissionis, non habeat vnde ordinato necessaria vitæ ministret, non tenebitur quidem ad id committens si non sit in culpa. Archid. *n.* 4. & ordinatus contra committentem non poterit agere ex conditione *cap. Cum secundum, sup. cod. tit.* poterit tamen implorare officium Iudicis generale, Cum Episcopi sit procurare, vt cum dedecore Ordinis Clericus non mendicet. Io. And. *n.* 1. Anchar. *q.* 1. Dom. *n.* 7. & ex Io. de lig. Franc. *n.* 3.

13. Et aduertendum commissionem censeri generalem, etiam si exprimantur personæ aliquæ in generali, & si committantur ordinationes personarum certi loci, & ideo etiam in hoc casu Episcopum ordinantem, non vero mandantem teneri ad restitutionem dixerunt *in v. certas* Dom. *num.* 10. Franc. *nu.* 3. Barb. *nu.* 5.

14. Prædicta tamen non procederent, si Episcopus committens reseruasset sibi cognitionem idoneitatis personarum, & ab onere huius inquisitionis Episcopum commissarium expressè, vel tacitè liberasset. Tunc enim Episcopus committens ad prædicta tenetur. In Episcopo enim mandante residet connaturalis obligatio, vt in sua Diœcesi non fiant ordinationes nisi secundum canones.

15. Sed in secunda forma committendi in specie expressis personis iustè præsumitur, quod Episcopus mandans se certum reddiderit de idoneitate ordinandorum, quos in specie,& expressis personis committit ordinari. Et ideo si contingat aliquem ordinari sine titulo, vt supra, ipse tenetur ordinato ministrare necessaria vitæ, vt decernitur in textu, & sæpe citati DD. docent.

16. Quod idem dicendum est vbi de Diocesani licentia eius subditi ab alieno Episcopo in propria Diœcesi ordinantur, nam Diocesanus non potest nec debet subdito dare dimissorias, seu licentiam ad ordines sacros, nisi prius sibi constito an ordinandi habeant requisita ad ordines.

17. Quod vero dictum est de Episcopo non habet locum, in omni Prælato habente iurisdictionem quasi Episcopalem, quia solus Episcopus potest dare dimissorias ad ordines suscipiendos, vt ex Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 3. *de reform. vt. videntur notata sup. in hoc lib. cap. nullus* 3. *de tem. ord. q.* 2. 3. *a nu.* 147.

An

15. An autem ad hæc necessaria subministranda teneatur successor in dignitate. Videas DD. *in d. cap. cum secundum sup. eod. tit.* Et interim dicas, quod in Episcopo successore manet illa obligatio connaturalis officio, vt non permittat Clericum cogi ad mendicandum.

16. Supradicta autem dicta sunt de Clericis sæcularibus, nam regulares professi ad titulum paupertatis ordinantur.

SVMMARIVM.

1 *Si Papa primo loco dat facultatem conferendi beneficia certo modo vacantia, vel ad se deuoluta, & secundo loco ea conferat alicui, praualet secunda gratia.*
2 *Gratia specialis posterior derogat priori generali.*
3 *Vniuersaliter verificatur textus.*
4 *Gratia generalis posterior, aut specialis, non derogat, vel alij generali, vel alij speciali non facta eius mentione.*
5 *Sub gratia concessa in textu non computantur beneficia spectantia ad collationem Episcopi.*
6 *Gratia eadem intelligitur de primis vacantibus.*
7 *Vt illius non possint conferri beneficia vacantia per fictum decessum.*
8 *Potuissent conferri beneficia spectantia ad collationem Papæ.*
Non tamen reseruata specialiter, vel vacantia in curia 8.
9 *Et omnia beneficia illorum sex Clericorum.*
10 *Episcopus non potest conferre beneficia ad Papam deuoluta.*

Cap. Quamuis XXXVIII.

1. DVo casus ponuntur in hac Decretali, in quibus posterior gratia beneficialis præualet priori, & summa illius consistit in hac regula, videlicet, si Papa primo loco dat alicui facultatem conferendi beneficia, vel certo modo vacantia, vt per cessionem, & mortem, vel ad Papam deuoluta, at vero secundo loco aliquod de his beneficijs conferat specialiter, vel conferri mandet, concessio ista secunda specialis derogat priori generali, ita quod secundo beneficium debetur.

2. Similia vero fuerunt statuta supra cap. *Dudum in hoc titulo*, vbi etiam explicatum fuit, qualiter species deroget generi, & in his beneficialibus specialis concessio deroget generali, non facta illius mentione. Quod hic quoque Gloss. & cæteri DD. aduertunt.

Notandum vero est hic primo, quod licet textus loquatur cum particulari persona, quam in prima parte non exprimit, & in secunda parte exprimit Episcopum, tamen Bonifacius VIII. exemplariter loquens generalem regulam iuxta eius morem per casum particularem explicat, vnde quod hic dicitur vniuersaliter verificatur, tam in Episcopo, quam in quocumque alio etiam inferiori, cui per sedem Apostolicam facultas conferendi beneficia certo modo vacantia vel ad Papam deuoluta sit concessa Io. And. *in princ.* Dom. *num.* 3. Franc. *nu.* 1.

3. Notandum secundo circa dictionem *beneficia*, quod in textu sub eius nomine comprehenduntur Canonicatus & præbendæ, vt patet ibi *Canonicatum & prabendam*. Et hoc verificatur quotiescumque facultas conferendi datur principaliter ad fauorem conferentis, seu quando datur facultas conferendi beneficia in genere, vel in aliqua communitate nulla persona particulari expressa. Tunc enim debet fieri lata interpretatio gratiæ, licet eius effectus deriuet in alium, Archid. & Dom. *num.* 1. Franc. *num.* 1.

4. Notandum tertio per locum à contrario quod sicut collatio Papæ, vel mandatum de conferendo certæ personæ va et, non facta mentione concessionis generalis, & potestatis conferendi alteri datæ, & ex hoc gratia specialis non erit subreptitia, vt in textu decernitur; ita è contra si secunda gratia sit generalis sicuti prima præualeret prima facta per Papam, aut eius auctoritate, si de illa facta non fuit mentio in secunda vt hic notat Io. And. Et idem esset si vtraque esset specialis; nam & tunc præualeret prima, nisi illius mentio fuisset facta, vt notat Franc. *num.* 2. post Gloss. *v. in genere*.

Notandum quarto quod cum in forma concessionis factæ in primo casu numerentur personæ, non vero beneficia, concessa enim fuit facultas conferendi beneficia sex clericorum colligitur, sub hac concessione concedi facultatem ad omnia beneficia illorum sex Clericorum. Quo supposito magna fuit inter DD. cõcertatio, an sub gratia huiusmodi computari debeant beneficia, quæ Ordinarius iure proprio, aut deuoluto potest conferre. Sed breuiter dicas non computari, si Episcopus ea auctoritate sua ordinaria conferat, sicut conferre potest; non obstante gratia concessa conferendi auctoritate Apostolica; computari vero, si gratia sibi concessa vtens ea conferat etiam auctoritate Apostolica. In dubio autem censeri eum contulisse. Etiam auctoritate Apostolica dicunt Lap. *nu.* 1. & Franc. *num.* 3. sed potius oppositum in hoc casu dicendum esse probatur, quia Episcopo potius est præiudiciale cõferre auctoritate Apostolica diminuendo sibi Apostolicam gratiam sine necessitate illius conferendo illa beneficia, quæ propria auctoritate potest conferre.

6. Disputant etiam an gratia huiusmodi intelligi debeat de primis cedentibus, aut decedentibus, sed breuiter dicas eum Anchar. *not.* 1. intelligi de primis non spectantibus tamen ad collationem Episcopi, sed quæ Episcopus conferre valet auctoritate Apostolica. Nam dato etiam, quod literæ Papæ datæ essent motu proprio, & quod sint latè intelligendæ, & non restringendæ, maximè vbi non concernant nisi præiudicium concedentis, adhuc dicitur non esse verisimile, quod Papa dederit gratiam indeterminatam, & in infinitum ad libitum Episcopi extendendam expectando vt vacent pinguiora, & meliora beneficia, sic igitur & hic seruari debet, quod supra decisum fuit, *cap. Non potest in hoc lib.*

7. Notandum quinto in textu determinari beneficia vacantia certo modo, scilicet beneficia cedentium, & decedentium. Quod debet intel-

intelligi propriè. Et ideo vi huiusmodi literarum non potuisset Episcopus conferre beneficia vacantia, vel ex causa matrimonij, vel ex adeptione alterius beneficij incompatibilis, vel alio modo vacantia. Nec obstat, quod gratia ista sit fauorabilis, quia nec gratia fauorabilis etiã si data motu proprio extendi potest, vel ad casus non expressos, vel ad figuratas, aut fictas significationes, & ideo gratia intelligitur tantum de verè, & propriè, & non ficte cedentibus in manibus ad quos spectat, & decedentibus Gloss *in v. decedentium* Archid. & Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 8. Franc. *num.* 5.

8. Ex vi vero dictæ gratiæ potuisset Episcopum conferre beneficia spectantia ad collationem Papæ, non tamen vacantia in curia, aut specialiter Papæ reseruata dixit Lap. *nu.* 3. Dom. *num.* 8. Franc. *num.* 4. De generaliter autem reseruatis illa potuisse conferri ex vi talis gratiæ, censet hic Domin. nec reijcit Franc. Sed de his melius cogitandum.

9. Ex quo etiam absolute & indistinctè in hoc casu conceditur facultas conferendi beneficia sex clericorum, colligitur gratiam extendi ad plura beneficia, quam sex, nimirum ad illa, quæ habuissent sex clerici, etiam si illorum aliquis plura habuisset Io. And. & Dom. *num.* 4.

10. Notandum 6. circa *v. deuoluta*, Episcopum non posse iure ordinario conferre beneficia ad Papam deuoluta Dom. *num.* 5.

SVMMARIVM.

1 *Intentio Decretalis.*
2 3. 4. *Tres casus illius.*
5 *Dubia insurgentia.*
6 *Gratia inchoata per reuocationem perimitur in totum.*
7 *Gratia ex parte perfecta pro ea parte non tollitur per reuocationem.*
8 *Reuocatio tollit id, quod pendet in futurum.*
9 *In connexis permanentis virtus sustinet aliud.*
10 *Ratio quia ius maius dignum sustinet minus.*
11 *Hæc ratio superficialis.*
Ratio propria quia reuocatio non tollit ius in re ideo nec tollit id, quod ab eo est de iure inseparabile 11.
12 *Idem in iure acquisito à quocumque.*
13 *Valet consuetudo habendi dignitatem cum Canonicatu.*
14 *Huius consuetudinis impetrans debet facere mentionem.*
15 *Valet consuetudo vt dignitas non habeatur nisi à Canonico.*
16 *Nomen Canonici intelligitur etiam de non prabendato.*
17 *Gratia Dignitatis, Canonicatus, & in primo vacante est adimplenda.*
18 *Dictio & si quandó aduersatur in iure, & in facto.*

Cap. Si is, cui XXXIX.

1. QVoniam gratia non expirat morte concedentis, vt *sup. cap. Si cui 36. in hoc tit.* Pontifex *in hoc & in sequen. cap.* ostendit qualiter & quando reuocatio superueniens tollat gratiam prius concessam. In hoc vero cap. tres casus dubij deciduntur.

2. Primus casus est illius, qui à Pontifice, prædecessore obtinuerat gratiam, vt sibi prouideretur de Canonicatu, & Præbenda, dignitate, Personatu, vel officio, & ipse ante reuocationem erat adeptus Canonicatum, & Præbendam Dignitati, vel Personatui, vel Officio alteri non annexam: quo facto superuenit reuocatio omnium similium gratiarum factarum à prædecessore. In hoc ergo casu, quem effectum habet reuocatio? Respondet Pontifex, quod vi reuocationis ille non est priuatus canonicatu, & præbenda, fuit tamen reuocatum ius, quod habebat ad Dignitatem, Personatum, vel Officium.

3. Secundus casus est illius, qui auctoritate Apostolica ante reuocationem assecutus fuerat Canonicatum cum Dignitate, Personatu, aut Officio consuetis conferri tantum Canonico, sub expectatione tamen præbendæ. In hoc ergo casu quid efficiat reuocatio; nunquid tollit ius ad præbendam, quam expectat? Respondet Põtifex non tollere illud ius, quia cum iam assequutus fuerit ante reuocationem ius magis dignum in Dignitate, Personatu, vel Officio, ratione Canonicatus ius ei saluum remanet ad præbendam nulli alteri debitam.

4. Tertius casus est illius, qui non auctoritate Apostolica, sed ab Episcopo obtinuerat, Dignitatem, Personatum, aut Officium consueta conferri tantum Canonico, sed tamen Canonicatum auctoritate Apostolica sibi collatum possidebat & præbendam expectabat. Et in hoc casu Pontifex idem censet esse dicendum, vt scilicet ius præbendæ non amittat.

5. Quoniam igitur reuocatio non tollit ius in re alteri quæsitum ex gratia priori concessa, per tres istos casus explicatur, quid sit dicẽdũ, quando reuocatio superueniens respicit diuersa, in quorum vno est ius in re, in alio est ius ad rem, & an scilicet, vel vtrumque, vel neutrum, vel alterum tantum sit reuocatum, vt aduertit Io. Mon. *in princip.*

6. Quando igitur gratia prius concessa in nullo est perfecta, sed solum inchoata, reuocatio, seu impedimentum superueniens perimit factum, & quod fieri debet, & quod est concessum *l. pro parte, ff. de seruit. l. pluribus* §. *si placeat ff. de verb. oblig. cap. fin. infr. de concess. præben.* Anchar. *not.* 2. Franc. *num.* 5. Et sic in gratia per quam alicui conceditur, vt ei prouideri possit de pluribus beneficijs, vt de Dignitate, & Canonicatu, si nullum illorum fuit collatum, etiam si executor incæperit prouidere, vt v. g. quia cœpit informationem de idoneitate prouidendi si superuenit reuocatio & perimitur iam factum, & quod fieri erat concessum.

7. Sed gratia facta super pluribus, & pro vna parte iam impleta, si superueniat reuocatio, non perimit id quod perfectum fuit, & super quo iam ius in re acquisitum fuit, quia reuocationem tollit ius in se quæsitum Archid. & Io. Mon. *in princ.* Vnde si concessum fuit alicui, vt illi possint conferri Dignitas, & Canonicatus, si alterum horum sit illi collatum,

Re-

Reuocatio gratiæ superueniens illud non perimit. Anchar. *not.* 3. Franc. *num.* 5. Sic enim v ile per inutile non tollitur.

8. Vbi vero gratia datur super pluribus separabilibus, & non connexis, reuocatio superueniens non perimit quidem, id quod iam fuit perfectum, tollit tamen id, quod in futurum pendet. Io. And. *in princ.* Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 2. Et hic est primus casus huius textus, in quo tempore vacationis beneficiatus iam assequutus fuerat Canonicatum, & præbendam sed pendebat assequutio Dignitatis, vel Personatus, aut Officij, & ideò reuocatio peremit ius ad prædicta, vt in textu dicitur, vt notant Anchar. *not.* 3. & Franc. *num.* 5. Et sic quia vtile separatur ab inutili, nec inutile fert vtili præiudicium, nec vtile sustentat inutile.

9. Sed vbi plura sint connexa, quia nimirū de iure vnum non potest ab alio separari, tunc adueniente reuocatione postquam vnum est impletum, neutrum perimitur, quia quod perimeretur, quia nondum est perfectum, ab alterius perfecti virtute sustinetur. Et hic est secundus casus textus, in quo qui iam assecutus fuerat dignitatem, aut Personatum, aut Officium consueta dari tantum Canonico, licet assecutio præbendæ adhuc penderet cum superuenit reuocatio tamen ex connexione prædictorum cū Canonicatu, ratione Canonicatus debetur ei præbenda & ius ad prebendam non perijt.

10. Ratio autem huius assignatur in textu, quia ius magis dignum, quale est ius dignitatis, Personatus, aut Officij, ius Canonicatus minus dignum retinebat, ratione cuius remanebat illi ius etiam minus dignum ad præbendam nulli debitam. Et sic ius minus dignum seruatur per ius magis dignum.

11. Nihilominus hanc rationem esse superficialem, & se sola non concludere, quia in non connexis non concluderet, vt notat Io: Monac. *n.* 1. Sed veram rationem esse, ex vi iuris acquisiti, & connexionis dicunt Gloss. *in v. consuetis*, Io: Monet. *num.* 1. Archid. Io: And. *num.* 1. Anchar. *not.* 2. Franc. *num.* 2. Nam Pontifex in hac Decretali constituit, quod reuocatio non tollat ius quæsitum. Cum ergo in casu nostro beneficiatus acquisierit ius in re in Dignitate, aut Personatu, aut Officio, si hoc abstulisset reuocatio, iam abstulisset ius in re, & sic contra determinationem Papæ habuisset effectū, quod quidem dici non debet. Reuocatio igitur non abstulit Dignitatem, Personatum, aut Officium, neque ergo abstulit Canonicatum sine quo non subsistunt Dignitas, Personatus, & Officium, quæ in hoc casu non possunt reperiri nisi in Canonico. Non potuit ergo extingui ius ad præbendam, quod de iure est inseparabile à Canonicatu.

12. Non interest verò an ius in re quæsitum fuerit auctoritate Episcopi, vel alterius cuiuscūque, aut auctoritate Apostolica, quia reuocatio ius in re quæsitum auctoritate cuiuscumque non perimit, vt dicitur in textu in tertio casu.

13. Ex dispositis vero *in hoc cap.* colligitur primo valere consuetudinem vt quis habeat simul Dignitatem, aut Personatum, aut Officium, & Canonicatum cum præbenda quamuis non possit habere duas Dignitates, aut Personatus, aut Officia. Io: And. *in princ.* Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 1. Franc. *num.* 2. Quid verò dicendum sit de iure nouo Concil. Trident. *dixi sup. de consuet. in hoc lib. q.* 2. *a.* 3. *à num.* 409.

14. Hic verò obiter aduertit Io: And. *num.* 1. impetrantem debere facere mentionem huius consuetudinis, aliter gratia esset subreptitia. Et ita tenent etiam Anchar. *not.* 4. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2. ob illam rationem quia Papa difficilius gratiam concederet. Sed in his stylus Curiæ, aut leges scriptæ seruari debent.

15. Colligitur secundo valere consuetudinem vt Dignitas, vel Personatus, vel Officium non possit obtineri nisi à Canonico, vt asseritur in textu in secundo, & tertio casu, & aduertunt Dom. *n.* 1. Franc. *n.* 4.

16. Colligitur tertio sub nomine Canonici comprehendi etiam Canonicum actu non præbendatum, vt habetur ex eisdem primo, & secundo casu, & notat Dom. *n.* 2.

17. Colligitur quarto quod gratia de Canonicatu, Præbenda, Dignitate &c. adimplenda est, in quocumque primo vacante, si non simul vacant, nec omnium simul vacatio est expectanda, vt supponitur in omnibus casibus huius textus. Anchar. *not.* 2. Franc. *n.* 1.

18. Notandum tandem, dictionem *Etsi* sine copula aduersari præcedentibus in iure vt *in capit. Concertationi sup. de appell. in hoc lib.* Et ibi per Archid. Sed cum copula, vt si dicatur. *Sed etsi* aduersatur præcedentibus solum in facto, & non in iure, vt in hoc textu. Dom. *n.* 2. Franc. *n.* 3. Sed ex materia subiecta colligi debet modus aduersandi, quem præfata dictio importat.

SVMMARIVM.

1 *Ponitur casus textus.*
2 *Reuocatio obest præbendam expectanti, & decretum irritans ignoranti.*
3 *Textus iste non est contrarius textui sup. cap.*
4 *A Canonicatu separabile est ius ad præbendam primam.*
Clausula Anteferri facit vt posterior in data præferatur.
5 *Huius clausulæ vi impedita ex defectu vel delicto, non fit præiudicium priori expectanti.*
6 *Nec si illi renuncietur, aut ipsa reuocetur.*
7 *Nec si gratia in qua ponitur sit nulla.*
8 *Ex reuocatione secundarum literarum prima gratia reuiuiscit.*
9 *Per quod gratia dicatur similis.*
10 *Aliud est post, & aliud post, & contra.*
11 *Decretum irritans afficit ignorantes, & ligat manus etiam executor s Papa.*
12 *Collatio Canonicatus dat ad præbendam ius ad rem.*
13 *Episcopus conferens auctoritate Apostolica Canonicatum reseruata sibi præbenda primò vacatura; hoc morte eius non expirat.*
14 *Collatio acceptata dat ius in re.*

S Cap.

Cap. Quodam XL.

1. IN casu huius Decretalis tria simul cõcurrunt, scilicet duæ gratiæ, & reuocatio earum superueniens. Prima gratia fuit Nicolai IV. Pontificis, per quam Titius obtinuit Canonicatum sub expectatione præbendæ. Secunda gratia fuit Cœlestini V. Successoris, per quam gratiam priori similem concessit, Paulo cum clausula *anteferri &c.* & cum decreto irritante volens Paulum in assecutione præbendæ præferri etiam prius receptis auctoritate Apostolica, etiam propria, vt notat Anchar. *not.* 2. Io. And. & alii. Quibus stantibus, & ignorantibus executoribus, gratiam factam Paulo à Cœlestino, & Titio prouiso executioni data fuit gratia Vrbani concessa Titio. Sed interim antequam Paulo facta fuisset collatio præbendæ superuenit reuocatio Bonifacij VIII. per quam reuocauit gratias à suis prædecessoribus factas. Quo facto stante cum dubitatum fuerit ad quodnam illorum duorũ, ad Titium ne, vel ad Paulum spectet ius præbendæ? Bonifacius respondet ad neutrum illorum. Non ad Titium, quia ob decretum irritans insertum in literis Cœlestini non poterat illi conferri præbenda, decreto irritante ligante manus etiam ignorantium. Non ad Paulum, quia ius illius per reuocationem fuit penitus sublatum.

2. Ex qua resolutione cum Zenzel. hanc regulam generalem colligunt DD. scilicet, quod reuocatio obest præbendam expectanti, & decretum irritans ignoranti.

3. Est verò grauis difficultas circa hanc textus decisionem, quia videtur manifestè contraria decisioni *cap. prox. super.* Ibi enim dicitur quod per collationem Canonicatus confertur Canonico ius in re, & quia ius Canonicatus est dignius, ratione Canonicatus sustinetur ius ad præbendam, quod est minus dignum, itaut non cadat sub reuocatione. Hic verò totum oppositum decernitur nimirum quod ius Canonicatus quod est ius in re non sustineat ius ad præbendam, quod est ad rem. Et ita Franc. *num.* 3. aduertit hic esse manifestam contradictionem, & monet de hoc cogitandum esse. Sed dicitur quod nulla est contradictio. Nam in primo casu gratiæ factæ Titio per Nicolaum Quartum, fuerat quidem collatus Canonicatus, sed collatio præbendæ talis, scilicet primo vacantis fuit iudicata nulla ex reseruatione illius facta à Cœlestino III. pro Pau o non verò ex reuocatione Bonif. VIII. Gratia autem facta Paulo à Cœlestino Quinto euanuit, sed dicendum est per eam nondum fuisse collatum Canonicatum, & sic Paulo nullum fuisse acquisitum ius in re, aliter Bonif. VIII. contradiceret sibi *in cap. prox. sup. & in cap. fin. inf. de concess. Præb.* Et ita in textu verba illa, *& ante factam secundam collationem præbendæ*, debent intelligi ita vt præbenda etiam Canonicatum comprehendat sæpè enim in iure sub nomine præbendæ venit etiam Canonicatus. Neque enim in textu dicitur, quod collatus fuisset Canonicatus Paulo antequam præbenda vacaret, sed imo insinuatur oppositum, quia si antequam præbenda vacaret fuisset collatus Canonicatus, verisimile est quod Titius, & executores gratiæ eius non ignorassent gratiam Paulo à Cœlestino concessam cum decreto irritante, & tamen supponitur eos id ignorasse. Dicendum igitur est in hoc casu Canonicatum non fuisse collatum, & ideo per reuocationem ius etiad Canonicatum, & ad præbendam euanuisse, quia totum erat ius ad rem.

4. Sed præterea considerandum est, quod in separabilibus, vt dictum est *cap. sup.* reuocatio tollit id, quod pendet, licet verò à Canonicatu non sit separabile ius ad præbendam absolutè, separabile tamen est ius ad primam talem, vel secundam. Et ita vbi scribitur per clausulam *anteferri &c.* perimitur ius Canonici expectantis non ad præbendam, sed ad præbendam talem, scilicet primam, vt qui alias debuisset esse primus, sit secundus, vt notat Gloss. *in v. collatio*. Hæc est virtus clausulæ *anteferri*, vt posterior in data præferatur habenti solum ius ad rem. Staph. *de lit. gr. tit. de form.* Mand. *de prouid. num.* 2. Verall. *dec.* 337. *n.* 5. *p.* 1.

5. Notandum autem, quod vbi scribitur cum clausula *anteferri* &c. impedita vi eiusdem clausulæ ex defectu seu non idoneitate impetrãtis, quia in gratia semper intelligitur si persona sit idonea, non fit præiudicium priori habenti ius ad præbendam auctoritate Apostolica, nec Capitulum potest alium eligere, sed qui habebat priorem gratiam auctoritate Apostolica præferri debet, ex quo talis clausula non fuit sortita effectum. Et idem dicendum quotiescumque gratia tertij sit perempta ante vacationem præbendæ, quod euidentius procedit, si in gratia primi sit clausula, *cum se facultas obtulerit*. Nam clausula *anteferri &c.* non extinguit gratiam priori factam, sed solum postponit eã in gradu sublato. Et sic quotiescumque habens clausulam *anteferri* &c. ex eius defectu vel dilicto excluditur, admitti debet qui fuit primus, vt tradunt Archid. *n.* 2. Io. And. *n.* 1. Anchar. *nu.* 5. Dom. *n.* 5. Franc. *n.* 4.

6. Idem vero dicitur, si habens gratiam cum clausula *anteferri*, non vult vti sua gratia. Et idem si ante collationem factã primo renunciauit dictæ Clausulæ, licet hoc ad notitiam primi non peruenerit. Clausula enim *anteferri* nihil operatur, nisi is cui concessa est voluerit anteferri. Calder. *cons.* 36. *sen.* 1. *de transl. Prælat. Mart. clauf.* 212. *num.* 10. Tusc. *concl.* 314. *num.* 19. L. C. Barb. *clauf.* 8. *num.* 22. Idem quando gratia cum clausula *anteferri* efficitur inualida per reuocationem, vel negligentiam, vel aliter; si tamen renunciatio, vel negligentia non eueniat post collationem factam primo. Ita Io. And. *n.* 1. Lap. *n.* 2. Anchar. *q.* Dom. *num.* 6. Franc. *num* 5.

7. Pariter si secunda gratia data cum clausula *anteferri &c.* sit nulla vel ex impedimento impetrantis, vel ex vitio subreptionis, aut obreptionis, gratia facta primo præualet, & hoc etiam si declaratio nullitatis secundæ gratię facta fuerit post collationem factam ipsi primo, vt tradunt Lap. *num.* 2. Anchar. Dom *num.* 6. & Franc. *n* 6.

Item

8. Item si Papa Titio concessit literas pro prima vacatura; deinde illam primam vacantē contulit Sempronio, sed mutato consilio, mandat datas literas pro Sempronio cassari, ex hoc primę literæ pro Titio datæ reuiuiscunt Archid. *num.* 2. Io. And. *num.*3. Dom. *num.*7. & Franc. *num.* 6. Si tamen Papa in secundis literis datis pro Sempronio reuocasset primas ipso iure, primæ non reuiuiscerent.

9. His sic præmissis, aliqua alia ex textu colliguntur digna consideratione. Notandum igitur primo, circa *v. similem*, similitudinem gratiæ attendi ex similitudine quātum ad effectum, licet vna gratia contineat excellentiores clausulas D. *n.* 1. Franc. *n.* 1.

10. Nota 2. ibi *post & è contra* longè aliud esse facere actum post, & facere illum post, & contra, de quo *cap. Cum nobis olim, sup. de elect.* D. *n.* 2. Franc.*n.1.*

Nota 3. ibi *licet ab ignorantibus*, quod decretum irritans in literis Papæ ligat etiam ignorantes, & etiam si collatio facta sit ab ignorantibus, & ignoranti, & actum nullum reddit, & non solum ligat manus inferiorum, sed imo aliquo modo, & Papæ ipsius, & executoris illius, nisi aliud exprimatur, vt hic in text. *& infr. Clem.*1. *de concess.præb.*& hic aduertunt Archid. & Io. And. *in princ.*Lap.*n.*1.Anchar.*not.*3.Dom. *n.* 2.Franc. *n.*2.

14. Nota 4. ibi *ad præbendam*, quod per collationem Canonicatus factam etiam à Papa sub expectatione præbēdæ cōfertur nō ius in re, sed ius ad rem respectu præbendæ, de quo *sup. in hoc tit. cap. Si postquam, & infr. cap. fin. de concess. præbend.* etiam si collatio Canonicatus sit facta simpliciter, dummodo tamen tempore collationis Canonicatus præbenda non vacaret, quia tunc acquireretur ius in re. Franc. *num.* 3.

13. Ideò si Episcopus habens à Papa auctoritatē conferendi Canonicatum, & præbendam, Canonicatum conferat seruata præbenda, cum vacauerit, & interim moriatur Episcopus, vel Papa, ille cui fuit collatus Canonicatus poterit præbendam acceptare; quia tunc gratia illa non censetur euocata per mortem, cum res nō sit integra, ex quo fuit tali confertus Canonicatus, & ius ad præbendam proximè vacaturam. Rota *decis.* 185. *seu decis.* 19. *de præbend. in nou.*

14. Notandum quinto ex collatione Canonicatus aut alterius beneficij acquiri ius in re, si accepteretur, etiam ante acceptam possessionem, vt post Io. And. Aduertunt, Anchar. *not.*4.Dom. *num.* 8. Quia Pontifex in textu ponderat solam collationem factam ante recusationem non facta mentione de possessione.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum prouidendi de beneficio spectante ad collationem Capituli non se extendit ad beneficia singularum Dignitatum, & Canonicorum, nisi adsit clausula communiter, & diuisim.* 2.
3 *Quæ beneficia dicantur spectare ad collationem Capituli.*
4 *Idem facere per se, & per alium.*
5 *Mandatum directum principali includit vicesgerentem, & è contra.*
6 *Beneficia quorum collatio spectat ad Dignitates, & singulos Canonicos non veniunt sub suo nomine Beneficij cuius collatio spectat ad Capitulum.*
7 *Clausula communiter et diuisim extendit mandatum ad beneficia, quorum collatio spectat ad singulos Canonicos.*
8 *Et ad eum cui scribitur, & ad alterum.*
9 *Non extendit ad beneficia, quorum collatio spectat ad Canonicos ratione alterius Ecclesiæ.*
10 *Nec ad singulos Canonicos si dicatur ad collationem Decani, & Capituli.*
11 *Nec si dicatur ad collationem Prælati, & Capituli.*
12 *Nec extenditur ad beneficia, quorum collatio spectat ad Dignitates.*
In textu nomen Capituli sumitur prout de iure. 12.
13 *Mandatum debet cōtinere specificationem mandatarÿ.*
14 *Mandatum factum in materia Collegÿ non se extendit ad singulos.*
15 *Pro obligatione vniuersitatis non possunt conueniri singuli.*
16 *Dictio per importat causalitatem efficientem.*
17 *Beneficia per vices mensium possunt à diuersis conferri.*

Cap. Mandatum. XLI.

1. Expenditur in hac Decretali quanta sit virtus mandati de prouidendo in beneficiis spectantibus ad Collationem Capituli, & expressis duabus formis mandati, duæ regulæ dantur. Quarum prima est, si Papa T. committat vt Clerico alicui prouideat de beneficio spectante ad collationem Capituli virtus huius mandati se extendit ad quodcumque beneficium quod spectet ad Capituli collationem, si illud conferat Capitulum per se ipsum, siue per aliquem ex Canonicis agentem vice, & auctoritate Capituli, aut ex iure ipsius, & hoc siue id fiat ex statuto, siue ex consuetudine. Non tamen se extendit ad beneficia spectantia ad collationem alicuius Dignitatis, Personatus, aut Officij quæ competat illis ratione propria sui beneficii. Sicut nec comprehendit beneficia, quæ Canonici conferunt ratione suarum Præbendarum.

2. Secunda regula est secus si in mandato contineatur clausula *communiter, vel diuisim.* Nā tunc virtus mandati ad omnia supra exposita se extendit. De his autem videantur notata *sup. Cap.Cum in illis in hoc lib.*

3. Primæ igitur regulæ prima pars cōmpræhendit omnia beneficia quę à Capitulo iure communi capituli conferuntur, siue id fiat immediatè per se ipsum, siue per eius vicesgerentem, & iure communi Capituli agentem, & siue id fiat vi consuetudinis, siue ex statuto. Et sic sub hoc membro comprehenditur si sit statutum, vt quilibet Canonicus dum viuit conferat certum vel certa beneficia, vel si consuetudo Ecclesiæ disponat, vt hebdomadarius, qui can-

S 2 tat

tat missam conferat beneficia, quæ spectant ad Capitulum, si vacant in sua hebdomada. Vel si testator creauit in Ecclesia certa beneficia disponens, quod eorum collatio spectat ad hebdomadarium, nisi enim aliunde constet de alia mente testatoris, censendum est enim contemplasse principaliter Ecclesiam, & Capitulum, non verò ad illum incertum, qui solum temporaliter, & variabiliter exercet officium hebdomadarij, & propterea quod voluerit, quod ille vice Capituli creata beneficia conferret. Secus tamen dicendum est, si testator spectasset habentem dignitatem, vel officium perpetuum in Ecclesia. Tunc enim præsumeretur spectasse principaliter Dignitatem, vel officium, vt hic in secunda parte Regulę. Cæterum sub hac prima parte regulæ nedum comprehenditur beneficiū collatum ab aliquo Canonico, aut alio de Capitulo, sed etiam ab extraneo, si vice capituli conferat. Quæ omnia expressa sunt in textu ibi *Vice, ac auctoritate Capituli, aut ex iure ipsius de consuetudine vel sta.uto*. Et ita textum intellexerunt Gloss. *in v. Capitulo*, & Io: Mon. Archid. Io. And. Anchar. *not.* 1. Dom. *num.* 5. Francus. *num.* 1.

4. Et ratio est, quia vt habet Gloss. Idem est facere per alium, quod per se, *cap. Qui per alium, inf. de regul. iuris*, Et ideò mandatum expeditum super beneficiis spectantibus ad collationem Episcopi comprehendit beneficia quæ conferuntur auctoritate Capituli, & vice illius, quia omnia hæc ad collationem Episcopi censentur pertinere.

5. Ex quo deducunt Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 3. Franc. *n.* 1. Quod mandatum directum principali comprehendit eius vices gerentem, & illum obligat ad perficiendum ea, quæ principali mandantur. Addit verò Anchar. quod etiam è contra si in defectum principalis, vt si in defectū Episcopi mortui iniungatur aliquid Capitulo vt vices gerenti Episcopi, successor Episcopus tenetur illud exequi. Quod est verum etiam si in defectum Episcopi scriptum fuit cuiuscumque extraneo, si tamen res in eodem statu permanserit vsque ad collationem. Ex quo concludit post Innoc. quod mandatum factum Vicesgerenti afficiat Dominum, sed iurisdictio commissa contra vicesgerentem eum non adstringit. Quia hæc est odiosa, & restringenda, mandatum verò, quod continet obedientiam non est restringendum. Sic igitur si Episcopo detur mandatum de prouidendo alicui de beneficio, & literæ fuerint præsentatæ ante mortem Episcopi Capitulum Sede vacante tenebitur literas adimplere, quia inchoatum per Episcopum in vi mandati superioris tenetur successor eius adimplere.

6. Secunda etiam pars regulæ rationi valde est conformis, quia propriè non pertinet ad vniuersitatem nisi remotè id quod spectat ad singulos de communitate vt singulos, & ideò Textus supponens quod collatio beneficiorum possit competere dignitati specialiter ratione suæ dignitatis vel Canonico ratione suæ præbēdæ. Dom. *num.* 1. Franc. *num.* 2. decernit, quod mandatum de prouidendo alicui Clerico de beneficio spectante ad Collationem Capituli, non se extendat ad beneficia quæ spectant ad Dignitates, Præbendas, Officia, & Pręb endas specialiter ratione prædictorum. Quod idem dicitur si beneficium spectet ad collationem talis Canonici vt talis, & ratione talis Canonicatus. Omnia enim ista specialia sunt, & non spectant ad collationem Capituli, & per prędictam formam mandati Papa intendit grauare totum Capitulum, non verò singulos in ijs, quæ singulariter, & non vice Capituli, sed ex propriis sibi vt singulis competunt. Gloss. *in v. extendi*, *& v. singulariter*, & præter DD. supra citatos. Rota *dec.* 3. *&* 4. *de concess. præbend. in antiq.* Felin. *in cap. Eam te num.* 13. *de rescript.* Gonz. *ad reg.* 8. Cancell Gloss. 9. *num.* 18. *&* 19. Barbos. hic *num.* 2. Neque enim sub simplici comprehenditur mixtum, vel è contra, nisi simus in materia fauorabili. Mandos. *in reg.* 10. Cancell. *q.* 3. *num.* 9. *&* 10. Surd. *cons.* 453. *num.* 49. Farin. Fragm. *Crim. p.* 2. *L. M. num.* 241. Et ideò licet quod est proprium singulorum de Capitulo habeat non nihil mixturæ boni communis, non tamen comprehenditur sub mandante directè, & principaliter grauante Capitulum.

7. In secunda regula mutatur forma mandati, & additur formæ præcedenti clausula *communiter, vel diuisim*, & ideò dicitur quod mandatum sub hac forma datum non solum extenditur ad beneficia, quæ sunt de collatione capituli, sed etiam ad illa quæ sunt de collatione singulorum, qui sunt de Capitulo. Gloss. *in v. præbendarum*, Io. Mon. Archid. Io. And. Anchar. *not.* 4. Dom. *n.* 4. Franc. *nu.* 3. Rebuff. *in repet. cap. Nulla col.* 31. *vers. Quinta est mihi de concess. præb.* Theod. de Rub. *claus.* 206. *n.* 1.

8. Vbi *num.* 2. ex eodem Rebuff. quod hæc clausula operatur vt comprehendatur beneficiū spectans ad collationem illius cui mandatum dirigitur, & alterius, quod alias non comprehenderetur.

9. Benè tamen in textu dicitur *præbendarum suarum*, quia ex vi dictæ clausulæ non comprehenduntur beneficia, quorum collatio spectat ad Canonicos ratione beneficiorum, quæ habēt in alia Ecclesia, vt notat Gloss.

10. Sicut si in mandato non diceretur *quæ spectant ad collationem Capituli communiter, & diuisim*, sed diceretur quæ spectant ad collationē *Decani, & Capituli*, non comprehenderentur beneficia spectantia ad alios de Capitulo vti singulos. Quia cum huiusmodi mandata grauantia, & odiosa sint strictè intelligenda, ex vi dicti mandati comprehenduntur solum beneficia spectantia ad collationem Capituli, & Decani, non verò spectantia diuisim ad alios de Capitulo. Dom. *num.* 8. Franc. *num.* 3. Sicut si in dicta forma non poneretur clausula *communiter, & diuisim*, includerentur sola beneficia spectantia ad collationem Decani, & Capituli. Rota *dec.* 35. *de concess. præbend. alias* 112. *in antiq.*

11. Pariter si dicitur, quę *spectant ad Prælatum, & Capitulum communiter, & diuisim*, non includuntur, quæ ad singulorum collationem spectant, vt notat Franc. *d. n.* 3.

12. Dum autem in textu dictum fuit *præbendarum suarum*, Gloss. addidit vel etiam digni-

gnitatum &c. & Gloss. secuti sunt Io. Monac. Archid. Lapus *à num.* 1. Anchar. *q.* 1. Sed quod non debeat fieri talis additio, sed potius intelligantur exclusæ dignitates, & addi debeat potius non verò dignitatum dixerunt Io. And. & Dom. *num.* 6. Et verè non est in his odiosis eadem ratio de exclusione, & de inclusione. Quia interpretatio stricta petit exclusionem & minorem extensionem, vt mandatum grauans non includat, sed censentur exclusi, quos stricta interpretatio petit non includi. Et ideò in secunda parte primæ regulæ, meritò exclusæ, sunt dignitates quantum ad beneficia, quorum collatio illis est propria,& competit specialiter ratione dignitatis, quia huiusmodi beneficiorũ collatio nonspectat ad Capitulum. Sed ex hoc non valet consequentia Gloss. & aliorum, vt cum additur clausula *communiter, & diuisim*, dignitates includi debeant, sicut includuntur Canonicatus cum textus solum expresserit præbendas. Sed hic dari debet distinctio, quam tradit Franc. & considerari, quod si Dignitates sunt connexæ Canonicatibus, nec possunt haberi nisi à Canonicis,cõprehendũtur in hac secunda regula, quia quæ competunt huiusmodi dignitatibus competunt etiam ratione præbendarum; cum Dignitates non possint haberi nisi à Canonicis, & præbendatis. Et quia tunc Dignitates sunt de Capitulo, & ideò quod competit illis ratione harum dignitatum competit illis etiam ratione Præbendarum quibus sunt connexæ, & id spectat ad Capitulum si non cõmuniter, saltem diuisim, & quia tunc illis Dignitatibus competit collatio, quatenus sunt de Capitulo, & pars Capituli.Et ita procedit optimè Gloss. Archid. & aliorum. Sed si Dignitates non sunt connexæ præbendis,& possunt haberi à non Canonico,& sic Dignitates non sunt de Capitulo, non debent includi in dispositione huius secundę regulæ, sub qua nec includuntur beneficia,quæ spectant ad collationem Prælati principalis, vt v. g. Episcopi. Certè enim Papa scribens de spectantibus ad Capitulum, accipit nomen Capituli prout est de iure communi, non autem prout sumitur de iure speciali, quod Papa præsumitur ignorare. *cap.* 1. *de consuet. sup. in hoc lib.* Et sic sub nomine Capituli soli Canonici veniunt, & propterea Pontifex censuit quod clausula *communiter, & diuisim* extendat solum ad beneficia quorum collatio spectat ad Capitulum, & ad Canonicos, ex quibus Capitulum integratur, vel etiam ad Dignitates si Dignitates sunt connexæ Canonię, & à non Canonicis non possint obtineri.

13. Ex textu autem alia colliguntur nimirum primò, quod licet hic mandatum sit conceptum sine nomine cum sola litera. T. mandatarij, quia hic Pontifex solum summatim refert rescriptum, & exemplariter, nihilominus non valeret de facto mandatum non expresso nomine proprio vel Dignitate, aut officio mandatarij, vt post Hostien. & Io. And. *in cap. Cum accessissent sup. de constit.* aduertunt hic Dom. *n.* 1. Franc *n.* 1.

14 Colligitur secundo quod mandatum factum in materia Collegii, aut vniuersitatis non includit spectantia ad singulos de vniuersitate. Dom. *n.* 5.Franc.*n.*1 nisi essemus in materia fauorabili.

15. Colligitur tertiò ex hoc, quod pro obligatione vniuersitatis non possunt singuli conueniri, *per l. & hunc* §. *Qui manumittitur, de in ius voc. canonizatam* 12. *q.* 2. Anchar. *not.* 1.

16. Colligitur quarto Dictionem *per* importare causalitatem efficientem, siue quis agat iure proprio, siue alieno. Dom. *n.* 2.

17. Colligitur quinto ex Gloss. *in v. statuto*, & ex supradictis, quod beneficia per vices mensium, vel alternis temporibus conferri possunt Barb. *nu.* 4. Tiraquell. *de iure primog. q.* 17. *opin.* 5. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus est Clericus.*
2 *Quid sit coadiutoria.* 2.
3 *Coadiutor est Prælatus.*
4 *Et habet plenam, & vniuersalem administrationem.*
5 *Coadiutor non est beneficium.*
6 *Coadiutor dari debet ęgrotanti Episcopo, seu Prælato, & Rectori Ecclesiæ.*
7 *Beneficia sunt perpetua. Nec debet dari afflictio afflicto, aut idem sine culpa duplici damno affici.*
8 *Coadiutoria temporalis, perpetua, & media. Hic sermo est de media, quæ datur pro impedimento perpetuo Coadiuti.*
9 *Ex defectu scientiæ, vel negligentiæ non datur coadiutor nisi ad tempus.*
10 *Dare Coadiutorem spectat ad Sedem Apostolicam.*
11 *Dictio* statuimus *importat editionem noui iuris.*
12 *Inferioribus Rectoribus datur Coadiutor ab eorum superiore.*
13 *Pontifex non dat Co diutores nisi cum magna consideratione habentibus qualitates idoneas.*
14 *Consuetudine præscribi non potest quod alius à Pontifice det Coadiutores.*
Consuetudine immemorabili præscribi non possunt reseruata Sedi Apostolicæ. 14.
Dispositio tollens consuetudinem impedit etiam futuram in materia non præscriptibili. 14.
15 *Legatus non potest dare Coadiutorem Episcopi.*
16 *Nec Archiepiscopus.*
17 *Cur dare Coadiutorem Episcopis sit de maioribus causis.*
18 *Lex mutanda ad vitandum damnum publicum.*
19 *Episcopus perpetuo impeditus potest de consilio & consensu sui Capituli vnum vel duos Coadiutores assumere.*
20 *Senectus ęquiparatur ęgritudini in illis, quę concernunt exercitium corporale.*
Arbitrium quando senectus dici debeat talis, dari possit Coadiutor. 20.
21 *Non sufficit infirmitas curabilis.*
22 *In infirmitate non incurabili Episcopus potest suo muneri satisfacere per Vicarium. Et idem dicitur de Parocho.*
Cæco, Muto, & Epileptico dari potest Coadiutor. 22.
23 *Et leproso dari debet.*

Et

Et quid in scabioso, Paralytico, & habente tremulas manus. 23.
24 *Et debet constare de infirmitate incurabili.*
25 *Episcopus non sibi assumit Coadiutorem nisi accedente consilio, & consensu sui Capituli.*
26 *Et hoc potest Episcopus auctoritate delegata.*
Concessum à lege vt implendum auctoritate Apostolica importat facultatem delegatam.
27 *Hoc idem competit Prælato habente Capitulum.*
28 *Ex respectu dilapidationis dari potest Coadiutor, sed hic casu non continetur in hoc textu.*
29 *Episcopus nedum vnum sed duos Coadiutores potest assumere.*
30 *Coadiutor tenetur ad residentiam.*
31 *Dement: Capitulum vel duæ eius partes dant Coadiutorem.*
32 *In hoc casu assumptio Coadiutoris non spectat ad Episcopum.*
33 *Quis dicendus sit demens.*
34 *Debet constare de dementia, quam non tollunt lucida interualla.*
35 *Ex hoc probatur quod Prælatus inhabilis non est amouendus.*
Prælatus ex superueniente impedimento non perdit habitum potestatis.
36 *Necessarius est consensus duarum partium capituli.*
Non tamen non est necessarium quod duæ partes sint præsentes. 36.
37 *Non possunt dari plus quam duo Coadiutores.*
38 *Episcopo inhabili, sed sanæ mentis non potest dari Coadiutor à Capitulo eo inuito.*
39 *Et hoc est verum etiam de Episcopo demente.*
40 *A solo superiore datur Cadiutor inuito.*
41 *Parocho etiam inuito datur Coadiutor ab Episcopo, non tamen Parocho exempto.*
42 *In Casu dementiæ datur Coadiutor à Capitulo Episcopo non contradicente.*
43 *Coadiutori debentur expensæ.*
44 *Si redditus sufficientes non sint, Coadiutori prouideatur aliunde. Populi est prouidere.*
45 *Coadiutor non potest alienare bona Ecclesiastica Coadiuti.*
46 *Hoc verum de immobilibus, & mobilibus preciosis*
47 *Coadiutor debet habere actu qualitates necessariis.*
48 *Coadiutor potest dari ad spiritualia tantum. & ad temporalia tantum, & ad vtraque & aliqua inhabilitas sufficit vt detur Coadiutor Parocho, quæ non sufficit vt detur Episcopo.*
49 *Coadiutor datus dementi habet plenam, & liberam administrationem.*
50 *Datus in temporalibus non habet potestatem ad spiritualia.*
51 *De Consensu Coadiuti potest conferre beneficia.*
52 *Et etiam eodem modo potest dismembrare Ecclesias vnitas.*
53 *Potest expressa in literis commissionis.*
Multa sibi potest reseruare Coadiutus. 53.
54 *Non est eadem ratio de Visitatore Apostolico.*
55 *Collatio beneficiorum est alienatio necessaria.*
56 *Non semper Coadiutori est necessaria noua licentia Coadiuti.*
Tenetur requisitus Pontificalia exercere. Sed præsente Coadiuto non dat benedictionem. 56.
Coadiutus debet Coadiutori functiones committere. 56.
57 *Coadiutor non agit inuito Coadiuto.*
58 *Potest etiam delegata Episcopo nomine dignitatis. n.*
59 *Tenetur reddere rationem administrationis.*
60 *Qui semel reddit rationem, an teneatur iterum.*
61 *Etiam Capitulo tenetur aliquando rationem reddere.*
62 *Coadiutoris officium expirat morte Cadiuti.*
63 *Etiam morte Ciuili.*
64 *Quæ alia possit Coadiutor de mente S. Cong.*
65 *Quæ hic dicta de Episcopo se extendunt ad superiores.*
66 *Sub nomine Episcopi non veniunt superiores nisi id exprimatur.*

Titulus Quintus.

De Clerico Ægrotante.

Cap. Pastoralis.

1. HOc *cap.* in congruè poni sub hoc titulo videri posset, ex eo, quod sub nomine Clerici, non venit Episcopus *cap. Accusatus §. Sacerdotes, iuncto cap. Inquisitores sup. de hæret.* Sed hoc est verum in odiosis, Cœterum Episcopus propriè est Clericus, licet sit specialis Clericus habens inter Clericos maximam dignitatem, & ideò in fauorabilibus, & in materia adaptabili Episcopus venit sub nomine Clerici; quod ex eo etiam probatur, quod hoc *cap.* in quo agitur de Episcopo ægrotante, ponitur sub hoc titulo, & in Decretal. Greg. & hic per Bonif. VIII. Anchar. *not.* 2. Dom. *n.* 4: Franc. *num.* 2.

2 Cum verò in hac Decretali tractetur de Coadiutore dando Episcopo iuuat præmittere, quod Coadiutoria est officium adiuuandi Beneficiatum in regimine beneficij. Ab officio enim huiusmodi dicitur Coadiutor. Io: And. *cap. fin. de Cler. ægrot. num.* 4. Panorm. *n.* 1. Imola *n.* 2. Butr. *n.* 4.

3. Et ideò Coadiutor est Prælatus, & vt talis habet curam animarum. Gloss. *in cap. De rectoribus in v. curam animarum, sup. eod. tit.* & Gloss. *in cap. Tua nos v. Administrationis, eod. tit.* & ibi Barbos. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancellar. Gloss. 5. § 9. *num.* 2. Sed hoc intelligi debet de Caodiutore dato alicui Episcopo, vel Prælato. Parochi enim Prælati non sunt, nec eius Coadiutores.

4. Habet verò Coadiutor plenam, & liberam administrationē, *cap. scripsit.* 2. & ibi Gloss. *in v. curam omnem, & cap. Quamuis, 7. q. 1. Cap. Cum olim in fin. de elect. capit. Grande de supplen. negl. Prælat. sup. in hoc lib.* Archid. hic *not.* 8. & 9. *sup. eod. eod. tit.* Gonzal. *d.* §. 9. *n.* 3.

5. Sed tamen Coadiutoria non est beneficium,

eium, quia non importat titulum beneficij. Sed facultatem præbendi auxilium beneficiato. Gōzalez d. §. 9. *num.* 19. & 38. Quia non datur perpetuo ad vitam eius, cui confertur, vt requiritur ad beneficium Cassad. *dec.* 4. *num.* 2. *de Presb.* Cæsar de Graff. *dec.* 13. *num.* 7. *eod. cit.*

6. Quod verò Episcopo ægrotanti dari debeat coadiutor determinatum habemus *sup. cap ex partibus*, & *cap. Consultationibus eod tit* & *est manifestum ex hoc textu*. Sed & de inferioribus Rectoribus Ecclesiarum hoc verificatur. Sic enim de Parochis, seu Rectoribus Ecclesiarum hoc habetur ex *cap. de Rectoribus sup. eod. tit.* vbi habetur eos causa lepræ amoueri esse non quidem à beneficio, sed ab officio administrationis, & hoc idem tenuerunt Suarez *de cens. disp.* 51. *sec.* 2. *ad fin.* Gonzal. d. Gloss. 5. §. 9. *nu.* 51. De Abbatibus, & aliis Prælatis id probatum est *sup. in hoc lib. cap. fin. de suppl. neglig. Prælat.* ex Archid. & alijs ibi citatis. Et de Generali perpetuo Ordinum Religiosorum id probat Fagn. *cap. Consultationibus num.* 5. & 40. ex Dom. *consl.* 118. *num.* 7. Et vniuersaliter de omnibus Prælatis tenet Gloss. hic *in v. perpetuo*, cui consentiunt Io. Monac. Archid. Anchar. *not.* 6. Dom. Franc. *Et sup. capit. ex parte eod. tit.* Hostien. *in princ.* Card. *not.* 1. Anchar. *not.* 1. Vitalin. *in Clem. Cupientes, de pœnis num.* 46. *Et in cap. Consultationibus, sup. eod. tit.* Hostien. *num.* 1. Io. And. *num.* 1. & 2. Boic, *num.* 3. Butr. *in* 1. *not.* Fagn. *n.* 6. & 40. Quod & sentiunt alij, quos retuli, & sequutus sum *tom.* 1. *de stat. quæst.* 185. *a.* 4. *num.* 49.

7 Ratio autem horum præcipua est ex perpetuo vinculo Episcopatus, vel Prælaturæ, seu officij, *vt in d. cap. ex parte* tradunt Hostien: *n.* 3. Io. And. *n.* 5. Card. *n.* 3. *in* 2. *oppos.* Fagn. *n.* 8. Perpetua enim debent esse beneficia. *cap. Præcepta* 25. *distinct.* Certi enim iuris est, quod Prælaturæ, & præcipuè Episcopatus assimilantur matrimonio indissolubili, & ideò sponsi Ecclesiarum sine culpa ob infirmitatem vel impedimentum superueniens non sunt à sponsa separandi. Et ex hoc militat alia ratio *text. in d. cap.* Ex parte, quia scilicet non sit addenda afflictio afflicto, *cap. Percussio* 7. *q.* 1. *cap. Indicas* 3. *q.* 9. Sed eius miseriæ miserendum est *cap. licet. de cens.* & *in d. cap. Ex parte* notant Gloss. *in v. afflictio.* Hostien. *n.* 1 Butr. *not.* 2. Quod confirmatur ex Hostien. ibi *in princ.* quia non conuenit, vt quis sine culpa duplici damno alliciatur. Et hoc in malum exemplum, & perniciem status Clericalis, Nam si Prælati, & perpetui Rectores Ecclesiarum non humaniter tractarentur, sed ex senio, vel infirmitate priuarentur beneficijs, ex hoc habiliores præcipuè, arcerentur à Clericatu, & animorum gubernio. Quæ est ratio, quę adducitur *cap. Cum percussio* 7. *q.* 1. & *cap.* 1. *sup. eod. tit.* Sic ergo Episcopis, aut Prælatis perpetuo impeditis non auferuntur Dignitates, & officia, sed dantur Coadiutores. Neque prædictis obstat *cap. Tua nos, sup. eod. tit.* 161. *ab administrationis officio amoueri*, quia non dicitur, quod auferatur titulus, sed exercitium administrationis. Suarez *de cens. disp.* 51. *sect.* 2. *ad fin.* Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 5. *num* 6. Lancell. *Instit. Canon. tit. de Coadiut.* §. 1. & *vlt.* Barbosa *dict. capit. Tua nos num.* 4.

8. Cum vero duplicē Coadiutoriam distinguat Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. aliā scilicet temporalis, & reuocabilis, cum scilicet Prælato causa infirmitatis etiam incurabilis datur Coadiutor, & alia perpetua, quæ datur cum futura successione, quam praxis introduxit Cassad. *dec.* 2. *de restit. spoliat.* Mandos. *tit. de Coadiutorijs*, & *in reg.* *v. q.* 5. *num.* 4. Hæc in multis differt à prima.

9. Inter causas tamen dandi coadiutorem nedum à DD. recensetur impotentia, sed etiam defectus scientiæ, & negligentia. Azor. *p.* 2. *l.* 3. *cap.* 2. *q.* 3. Gonzal. *ad reg.* 8. Can. cit. Gloss. 5. §. 9. *à num.* 13. Palaus *tract.* 13. *disp.* 1. *p.* 9. *num.* 4. Sed certè de iure Canonico Rector grauiter negligens deponi debet. Neque hoc impedimentum est perpetuum, sed amouibile, & vel sanabile, vel Rector deponendus. Sic etiam illiterato Rectori datur Coadiutor, sed ad tempus, *vt in capit.* 6. *sess.* 21. Concil. Trid. & datur non obstante appellatione, quæ non admittitur quoad suspensiuum. Garz. *de benef. p.* 2. *c.* 5. *num.* 9. Barbos. *d. capit.* 6. Conc. Trid. & *de potest. Episc. all.* 63. *num.* 10. Palaus *d. p.* 9. *n.* 4. Sed certè in hoc textu sermo est de coadiutoria quæ datur ex impotentia, & quidem non temporali, sed perpetua vt patet ibi *perpetuo*. Nam vbi impedimentum est temporale ipsemet impeditus supplet per Vicarium, aut Capellanum. Melius dicitur, quod Coadiutoria est triplex, scilicet temporalis, & perpetua, & media. Nam coadiutoria cum futura successione est perpetua tam respectu coadiuti, quam respectu Coadiutoris ad cuius vitam datur. Sed coadiutoria, quæ datur pro impedimento perpetuo coadiuti est partim temporalis, quia talis est respectu Coadiutoris, & partim perpetua, quia talis est respectu coadiuti, ad cuius vitam datur Coadiutor. *In tit. de Cler. ægrot.* & *in hoc text.* Sermo est de Coadiutoria media, & non de merè temporali, vel cum futura successione.

10. In sex autem partes textum diuidunt. Gloss. & alii, vnde & sex conclusiones, seu regulas continet. Quarum prima est, dare Coadiutores Episcopis, & superioribus est vna de causis grauioribus, quæ spectat ad Sedem Apostolicam, & ideò ab ea nulla in contrari um obstante consuetudine postulari debet. Et ita docent hic Gloss. & alii, & Gambar. *de off. Legat. tit. de Coadiut. num.* 4. Flamin. *de resignat. l.* 7. *q.* 10. *num.* 14. Barbos. *de off.* & *potest. Episc. alleg.* 50. *num.* 8. Fagnan. *cap. Ex parte num.* 2. *sup. eod. tit.* Panorm. *capit. Venerabili num* 4. *de off. deleg.*

11. Pontifex vero in hac ponenda regula processit statuendo, & declarando per verba *statuimus*, & *declaramus*. Ex quo colligunt Dom. *n.* 2. & Franc. *n.* 1. quod verbum statuimus non semper inducat ius nouum sicut nec verbum declaramus semper inducit declarationem iuris veteris. Sed potius dicendum est, quod præsens Decretalis ex parte ius nouum constituat, & ex parte antiquum declaret quamuis aliquando ad tollendam omnem difficultatem, Pontifices vtroque verbo vtuntur, vt si quis velit nouam dispositionē restringere ad terminos præ-

cisos antiqui iuris id facere non possit, sed nouam dispositionem in suis terminis obseruare debeat saltem ex nouo statuto. Sicut in proposito non satis constabat *ex cap. Ex parte sup. eod. tit.* quod Metropolitanus non possit suffraganeo dare condutorem, imo *ex eo cap.* oppositum sensit Bernard. Nec alibi est expressum quod hoc spectet solum ad Sedem Apostolicam, & hoc est, quod hic statuit, & declarat. Bonif. VIII.

12. De solis tamen Coadiutoribus Episcoporum,& Superiorum loquitur textus,loquendo autem de aliis Prelatis distinguendum est, Nam vel sunt exempti, & tales, quorum destitutio, vel cessionis acceptatio spectat ad Sedem Apostolicam, vel sunt subiecti Episcopis, à quibus destitui, vel eorum cessio potest admitti. Et istis Episcopi, vel proprii Prælati coadiutores dare possunt. Franc. *num.* 2. *& cap. De Rectoribus, & cap. fin. eod. tit.* vbi Io: And. *num.* 7. Panorm. *num.* 5 *&* Fagnan. *cap. Nulla, de concess. Præbend. num.* 67. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancellar. Gloss. 5. §. 9. *num.* 36. Aliјs verò solus Pontifex coadiutores poterit dare.

13. Et summus Pontifex Episcopis non dat huiusmodi Coadiutores nisi cum maxima consideratione. Et vt refert Flamin. *de resignat. lib.* 7. *q.* 20. *num.* 15. ipse solet priuatim per Cardinales, & in Consistorio examinare causam iuxta *text.* in Conc. Trident. *sess.* 25. *cap.* 7. *de reform.* & dare Coadiutorem habentem qualitates necessarias illi officio, & idoneum vita scientia, & ætate, vt possit coadiuuare, & subleuare officiũ illius, cui datur. Et stylus Ordinarius Curiæ est vt quando datur Coadiutor Episcopo, ille Coadiutor sit Episcopus Titularis alicuius Ecclesiæ in partibus infidelium, cum onere vt coadiuuet Episcopum cui datur, Et ideo exercitiũ curæ est apud ipsum, vt hic notat Archid. *n.* 7. Panorm. *capit. de Rectoribus, num.* 6. *sup. eod. tit.*

14. Hoc autem ita est proprium Summi Pontificis, vt contrarium non sit per consuetudinem præscriptibile, vt expresse in hoc textu decernitur, & aduertunt Gloss. *in v. non obstante*, & ibi Io. Mon. Archid. & Io. And. & Anchar. *not.* 3. Dom *n.* 4. & 6. Franc. *n.* 3. & 4. Qui ex hoc etiam bene aduertunt, consuetudine etiam immemorabili præscribi non posse contra Sedẽ Apostolicam ea,quæ sibi in signum specialis priuilegij reseruauit, sicut nec contra priuilegium Prælationis. De quo in *cap super quibusdam sup. de verb. significat. & in cap. t. Bonæ, el.* 2. *sup. de postulat. Prælat.* & ibi per Innoc. & per DD. *in cap. Cum nobis, sup. de præscript.* Vnde etiam est, quod dispositio tollens consuetudinem, nedum tollit præcedentem, sed impedit futuram in materia non præscriptibili. Dom. *d. num* 6. Franc. *d. num.* 4.

15 Hinc est, quod nec Legatus à latere potest mittere manum in specialiter reseruatis Sedi Apostolicæ, *cap. Si Abbatem sup. de elect. in hoc lib.* & probatum est *sup. cap.* 1 *num.* 25. *de off. leg. in hoc lib.* Et ideò nec potest dare Episcopis Coadiutorem, vt hic aduertit Gloss. *in v. tantummodo*, & ibi Io: And. Dom. *num.* 6. Franc. *n.* 4. Poterit verò dare Coadiutores illis, quibus potest Episcopus.

16 Ita neque hoc potest Patriarca, vel Archiepiscopus respectu suffraganeorum. Et licet Archiepiscopis possit dare Visitatorem in terminis *cap. Ecclesiæ*, & ibi dictum est, *de supplend. neglig. Prel* Non tamen potest dare Coadiutorem; quia hoc sibi negatur *in presenti decret.* Anchar. *not.* 4. Dom. *num.* 5. & 6. Franc. *num.* 4. Fagnan. *cap. Ex parte num.* 2. *sup eod. t t.*

17. Ratio autem literæ huius est, quia dare Coadiutorem est de maioribus causis. Et hoc ideò est, vt expendunt Io. Mon. & Io. And. quia mutationes Episcoporum sunt de maioribus causis. *cap. mutationes.* 7. *q.* 1 *cap. Nisi sup. de off. leg.* Per coadiutorium verò fit mutatio si non quantum ad dignitatem, quantum ad administrationem. Anchar. *not.* 4. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 4.

18. Quia verò posset contingere, vt in partibus remotis Ecclesiæ hoc prætextu paterentur dispendium,& ius commune ad fugiendum Ecclesiæ damnum imminens mutandum est, vt aduertunt Dom. *n.* 4 & Franc. *n.* 5. §. Verum, ideò Pontifex quid agendum sit ad vitandum Ecclesiarum incommodum, decernit per sequentes regulas.

19. Secunda igitur regula est. Episcopus senio aut valetudine corporali grauatus, vel etiã alias adeò impeditus perpetuo, vt officium suũ nequeat exercere, potest de consilio, & consensu sui Capituli auctoritate Apostolica vnum, vel duos Coadiutores assumere ad dictum officium exequendum.

20. Tres igitur casus primo ponuntur in quibus Episcopus possit sibi assumere coadiutorem. Primus est senectutis, secundus infirmitatis, tertius impedimenti perpetui. Senectus infirmitati æquiparatur in requirentibus exercitiũ corporale. Dom. & Franc. *num.* 2. Episcopum verò senem dici quando excedit annum 70. dicunt Archid. *num.* 6. & Franc. *num.* 2. Fagnan. *cap. Consultationibus num.* 16. *eod. tit. & cap. Nulla num.* 63. *de concess. præb.* Gonzal. etiam *d.* §. 9. *num.* 5. tenet quod ætas sexaginta annorum requiritur, quando Coadiutoria datur ob ingrauescentem. Sed melius Dom. cui etiam consentit Franc. vult senium considerandum esse secundum Episcopi complexionem, vt etiam voluit Innoc. *sup. cap.* 1. *de renunciat. &* Io. And. *cap. Quoniam sup. vt lite non contest.* Nam talis potest esse complexionis Episcopus Octogenarius, imo & Nonagenarius, vt non sit impeditus obire officium Episcopale, in textu verò requiritur vt Episcopus sit a suo officio impeditus.

21. Sed neque qualibet infirmitas sufficit, neque enim sufficit infirmitas temporalis, & curabilis, quia in text. requiritur impedimentum perpetuum, *& cap. fin. sup. eod. tit.* expresse dicitur graui, & incurabili morbo. Quod incautè non aduertit Garz. *de benef. cap.* 5. *num.* 4. licet enim hæc species coadiutoriæ dicatur temporalis, non est, quia ad illam sufficiat temporale impedimentum, quia text. expresse requirit impedimentum perpetuum, sed dicitur temporalis, quia morte coadiuti expirat, ad differentiam coadiutoriæ cum futura successione. Et ideò S. Congreg. Episc. & Reg. declarauit, Episco-

Episcopo non dari Coadiutorem, aut Vicarium Apostolicum, si non sit quasi omninò inhabilis. 1661. Sassari 6. *Aug.* 181. Requiritur igitur incurabilis infirmitas, & non leuis, qualis iudicatur febris quartana, sed grauis, talis scilicet, quæ notabiliter sit perpetuo, seu per totam eius vitam impeditura Episcopum ab officio suo, *vt cap. fin. sup. eod. tit. in 1. notab.* tradunt Card. Anchar. Panorm. & Io. de Anan. Fagnan. *cap. Consultat. num.* 20. & *cap. Ex parte nu.* 4. *eod. tit.* Et dicitur infirmitas incurabilis, si naturaliter non possit curari, licet possit curari per miraculum.

22. Si enim solum temporaliter Episcopus sit infirmus, tunc poterit per Vicarium supplere suo defectui, nec tunc adest coadiutori necessitas, Fagnan. *d. cap. Consultationibus nu.* 12. *vbi num.* 13. quod hoc extenditur etiam ad Parochos, & Curatos, vt sibi Vicarium temporalem sine Episcopi licentia assumere possint, dummodo sint noti, & de promotione eorum cõstet. Dummodo statutum Prouinciale, aut Synodale non obstet. Hodie tamen debet approbari ab Ordinario per Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 1. *& sess.* 25. *cap.* 11. Et ab Ordinario deputari debet in casu *sess.* 7. *cap.* 7. *& sess.* 23. *cap.* 6.

23. Inter infirmitates vero propter quas dari potest coadiutor, est priuatio officij linguę *d. cap. Consultationibus eod. tit.* Et cæcitas plena Gloss. 1. *d. cap. Consultationibus*, & Hostien. *in princip.* Fagn. *num.* 14. Non enim sufficeret si Episcopus vnum tantum oculum omisisset Io. And. *d. cap. Consultationibus nu.* 14. Butr. *nu.* 19. sic etiam Epileptico dabitur coadiutor, *cap. scripsit* 7. *q.* 1. *& in d. cap. Consultationibus* Io. And. *num.* 6. Fagnan. *num.* 16. Item etiam leproso *cap. de Rectoribus, sup. eod tit.* Et quamuis multi, quos refert Fagnan. *d. cap. Consultationibus* voluerit, quod inferiores Episcopo si sint leprosi priuari debeant, tamen idest expresse contra textum *in d. cap. de Rectoribus*, vt probat Fagnan. *ibid. num.* 4. *& seqq.* & docuerunt Maiol. *de irregular. lib.* 2. *cap.* 18. *c.* 3. Henriq. *l.* 14. *de irreg. c.* 8. *num.* 8. *in princ.* Flamin. *de resign. l.* 5. *q.* 3. *nu.* 20. Campanil. *rubr.* 11. *cap.* 17. *à n.* 154. Superuenienti enim lepra leprosus celebrare nõ permittitur, Sayr. *de cens. lib.* 6. *c.* 9. *nu.* 9. Bellet. *disquis. Cleric. p.* 1. *tit. de discipl. Cler.* §. 7. *num.* 32. Barb. *d. cap. de Rectoribus num.* 3. Extẽditur vero hoc ad scabiem, quam dicunt herculeam Flam. *de resig. l.* 5. *q.* 6. *num.* 19. *& num.* 28. ad morbum Gallicum, qui habet vlcera per corpus diffusa, & sic habet extrinsecus deformitatem, & consentit Barbos. *cap Tua nos nu.* 2. *sup. eod tit.* Sed in his, & alijs morbis, qui impediunt à celebratione missæ semper considerari debet, quod si non sint incurabiles, dabitur potiùs Vicarius, quam Coadiutor; & si Coadiutor, hic dabitur ad tempus. Et sic idem iudicium debet dari de paralyticis, & habentibus manus tremulas, ad quos dandos esse Coadiutores, volunt Flam. *d. q.* 6. *num.* 20. *&* 28. & Barb. *cap. Ex parte num.* 2. *eod. tit.*

24. In his vero casibus infirmitatis, debet constare de tali infirmitate, aut debilitate, seu inhabilitate, quæ per se aggrauet corpus, sine spe futuræ prosperitatis, non obstante, quod detur aliquod interuallum. Nam impedimentum debet esse perpetuum & de perpetuitate debet constare, scilu. *cap. Quoniam frequenter nu.* 6. *ad fin. de lite non contest.* Caputaquen. *dec.* 140. *part.* 1. Gonzal. *d.* §. 9. *nu.* 88. *&* 89. Barb. *hic num.* 8.

25. Suppo ta igitur in Episcopo incurabili infirmitate, vel quocumque impedimento perpetuo, ipse potest sibi coadiutorem assumere non tamen se solo, sed concurrente consilio & consensu saltem maioris partis sui Capituli quamuis non sit necesse quod precedat specialis tractatus distinctus ab eo, quem secum fert Cõcilium, & assensus capitulariter datus, Gloss. *in v. maioris* Dom. *num.* 4. Franc. *num.* 2.

26. Et hoc non competit Episcopo auctoritate ordinaria, sed auctoritate Apostolica sibi delegata. Non obstat, quod hoc sit concessũ Episcopo à lege in dubio censetur ordinaria, quia facultas concessa à lege, vt adimplenda auctoritate Apostolica, vt fit in hac Decretali non est ordinaria, sed delegata Gloss. *in v. Apostolica*, & Franc. *num.* 4.

27. Hoc vero competet etiam inferiori Prælato, si tamen habet Capitulum & Iurisdictionem Episcopalem, quia huiusmodi Prælati in iure veniunt nomine Episcopi, secus si non habet Capitulum.

28. Cum vero Prælato suspecto de dilapidatione bonorum Ecclesiæ etiam datur Coadiutor, Panorm. *cap. Venerabili not.* 4. *sup. eod. tit. & in cap. licet* Felin. *num.* 8. de Simon Specul. *tit. de inquis.* §. *Nunc videndum num.* 4. *&* 5. Flam. *de resig. lib.* 7. *q.* 20. *num.* 10. Huiusmodi casus sub hac regula comprehendi nequit, nam neque hoc est impedimentum perpetuum, sed culpa Prælati libera, & voluntaria; & præterea non est vnde Coadiutorem petat, quia sufficit, quod à culpa abstineat, si tamen non ex negligentia sua, sed ex impotentia, & impedimento perpetuo non posset attendere temporalibus, tunc de consilio, & consensu Capituli posset sibi Coadiutorem eligere, sed non erit dabilis casus, in quo non impeditus à gubernio spirituali, sit ita perpetuo impeditus ab administratione temporali, vt non possit per ministros suos etiam temporalia administrare.

29. In textu autem permittitur Episcopo nedum vnum, sed duos assumere Coadiutores Sed Nicolius *Canon. l.* 3. *tit.* 6. *de Cleric. ægrot. n.* 2. vult quod Episcopo, vel Archiepiscopo non detur, nisi vnus Coadiutor, & refert ad hoc S. Cong. Regul. 1604. Burgos 12. *Maij* 37. Eo quia Concilium Trid. *sess.* 25. *de reform. cap.* 7. Vnius tantum Coadiutoris mentionem faciat. Sed cum dubium non sit melius esse dare vnum Coadiutorem, quam duo, si inueniatur idoneus, & regulariter vnus tantum detur, quando datur à Pontifice, vnde Concilium loquitur de Coadiutore in singulari. Si tamen detur casus, quod Episcopus infirmus non habeat idoneum, quam assumat in adiutorium, & omnibus pensatis melius sit assumere duo, non est hoc prohibitum, nec Concilium huic Decretali derogauit, quia nec vnum tantum dari debere decreuit. S. vero Cong. Episcoporum, & Regularium respondens, vt solet in casu particula-

cularis ex hoc huic Decretali derogare voluit.

30. Coadiutorem vero dabunt Episcopo, vel Parocho teneri ad residentiam probaui *to.1. de stat. quæst.*185. *a.* 5. Eumque discedere non posse sine consensu Coadiutoris, vel licentia S. Cong. Nicolius *vbi supra num.* 3. refert decisum à Sac. Cong. Episcoporum 1628. *Foligno 26. Maij* 57. Et idem de Coadiutore Canonici cum futura successione 1606. *Capua* 15. *Martij 26.*

31. Sequitur secunda regula, quæ est ista. Si Episcopus fuerit demens, & quod velit, vel nolit exprimere nesciat, vel non possit, tunc eius Capitulum, vel duæ tertiæ partes illius eadem auctoritate vnum, aut duos Coadiutores eadem auctoritate assumant, qui eius officium exequantur.

32. Datur specialis regula de hoc casu, quia dementia funditus aufert primum principium gubernationis, quod in ratione libera, & expedita consistit. Et iam in hoc casu non spectat ad Episcopum Coadiutoris electio, quia Demens electionem non habet, cum nec habeat libertatem.

33. Cum autem dementem dicunt Anch. *not.*7. Dom. *num* 1. & Franc. *num.*1. qui quod vult, vel non vult exprimere nescit, & hæc videtur esse diffinitio textus, huius & in *cap. Pastoralis sup. eod. tit.* vbi Barb. *nu.* 4. & Mascard. *de probat. concl.* 1045. *num.* 5. Dementia tamen essentialiter consistit in priuatione vsus rationis consistit; quod euenit quando quis perfecte non cognoscit, nec cognoscere potest habitudinem mediorum ad finem, ob sensuum impedimentum in textu tamen describitur demens per hoc quod nescit, vel non potest exprimere, quod vult, vel non vult. Quia cum officium superioris sit mandare quid faciendum sit, vel non faciendum, hoc proprie est id, quod inducit necessitatem Coadiutoris, si Episcopus nescit ordinate præcipere, & prohibere.

34. In hoc tamen casu debet constare de dementia, & non sufficit illam colligere ex coniecturis; quia cum in hoc fundetur Capituli potestas, hoc debet esse certum, ne eius facultas sit incerta lucida tamen interualla non tollunt dementiam.

35. Quod si dementia, quæ totaliter aufert potestatem religiose administrandi Episcopum, non sufficit, vt Episcopus priuetur Episcopatu, sed dandus est illi Coadiutor, multo minus ob alias infirmitates, quæ ratione non priu ant non poterit priuari. Et quamuis patiēs defectum in memoria, vel rationis vsu promoueri non possit, etsi fuerit promotus possit remoueri *cap.* 2. *inf. de verb. signif.* si tamen fatuitas superueniat Prælato, seu Rectori iam promoto non debet remoueri, sed debet ei dari coadiutor Franc. *num.* 1. Prælatus enim ob superuenientem dementiam, aut infirmitatem, aut perpetuum impedimentum non perdit habitum potestatis, sed solum potestatis exercitium remanet impeditum Io. And. Anchar. *not.*6. Dom. *num.*1. Franc. *num.* 1. Fagnan. *cap. Consultationibus num.*2. & 40. Et ideò Prælato sic impedito datur Coadiutor.

36. In casu vero dementiæ Coadiutor dari potest Episcopo à capitulo, sed non sufficit consensus maioris partis capituli, licet regulariter quod fit à maiori parte capituli censeatur factum à toto capitulo; sed requiritur consensus duarum partium, quia hoc expresse in textu decernitur, Gloss. *in v. duæ partes*, Dom. *nu.* 2. & 4. Franc. *num.* 2. Quod vero habet Gloss. *in fin.* scilicet, quod regulariter duæ partes Capituli debent esse præsentes, non verificari de iure Canonico probatum est *Tract. de elect. cap.* 14. *quæst.* 2.

37. Permittitur vero, vt nedum vnus, sed duo Coadiutores assumantur. Sed hic numerus excedi non potest, quia vbi lex numerum determinat, non licet illum excedere, Gloss. *in v. aut duos*, & ibi Archid. Franc. *num.* 3.

38. Tertia regula est si Episcopus senio, aut incurabili morbo grauatus, seu perpetuo impedimento detentus reddatur inhabilis ad officij sui exercitium, & nihilominus à proprio capitulo requisitus Coadiutorem assumere, vel habere nolit, illius non indigere suffragio forsitan asserendo, tunc non licet Capitulo aliquid innouare, sed negotium ad Sedem Apostolicam referri debet.

39. Hoc autem seruari debet etiam quando Episcopus fit demens; hoc enim vult textus ibi, *hoc casu, & etiam proximo*, vt explicat Gloss.

40. Et sic licet per superiorem Episcopo impedito etiam eo inuito dari possit Coadiutor. *Cap. de Rectoribus, & cap. Ex parte sup. eod. tit.* vbi Gloss. *vlt. Hostien. in fin.* Io. And. *cap. fin. eod. tit. num.*11. Fagnan. *cap. Nulla. num.* 57. *de Concess. Præb.* Hoc tamen fieri non potest à Capitulo; sed si Episcopus nolit Coadiutorem haberi recurrēdum est ad Sedem Apostolicam, vt aduertit Gloss. *in v. Noluerit*.

41. Existimat tamen Gloss. in hoc casu esse necessariam positiuam repugnantiam Episcopi, quia aliud sit tacere, & aliud contradicere, vnde licet Capitulum contradicenti Episcopo non possit dare Coadiutorem, poterit tamen (in casu tamen solius dementiæ) illum dare Episcopo non contradicenti.

42. Sic etiam Episcopus Rectoribus, seu Parochis perpetuo inhabilibus etiam inuitis dare potest Coadiutorem Barbos. *cap. de Rectorib. nu.* 3. *eod. tit.* Vbi quod Episcopus etiam potest facere si Parochus sit exemptus, & citat Zerolam. & Gonzal. *d.* §. 9. *num.* 29. Sed Gonzalez hoc ibi non dixit. Neque hoc probatur ex Concil. Trid. *sess.* 27. *cap.* 6. Nā Conciliū ibi loquitur solum de Parocho illiterato, & de Coadiutore dato non perpetuo ad vitam Parochi, sed ad tempus, & adhuc non dat Episcopo facultatem in exemptos. Vnde illis dabitur Coadiutor perpetuus solum à suo superiore.

43. Quarta regula est. Coadiutores de prouentibus Prælatorum, in quorum auxilium assumuntur recipiant sumptus moderatos. Sic igitur Coadiutori à coadiuto debentur expensæ moderate, attenta facultate Prælati, & qualitate Coadiutoris, & consuetudine patriæ. Anchar. *not* 10. Dom. *n.* 2. Gon *d.* §. 9. *nu.* 33. Et hoc etiam habetur ex Trident. *sess.* 21. *cap.* 6. *de reform.* Et ideo Episcopum teneri dare Coadiutori ha-

ri habitationem, declarauit. *S.C.Episc. & Reg.* 1601.Thean. 22. *Maij & 3.Decembris*, quod debet dare illi prouisionem sufficientem.

44. Sed si beneficij redditus tenui fiut, & Beneficiato insufficientes,& Coadiutori aliunde prouideri debet,& præferendus Beneficiatus.Panorm.*cap.de Rectorib.num.5. eod.tit.*Barbos.*de off. Episc.all.93.in fin.* Palautr.13.*disp.1.p.9.num.3.*dicunt vero Barbosa, & Palaus. populum ad cuius beneficium datur Coadiutor teneri, & cogi posse ad has expensas.

45. Quinta regula est. Coadiutores, & abstinere debet ab omni alienatione bonorum Ecclesiasticorum ipsius coadiuti, vel Ecclesiarum suarum, quomodolibet facienda: & administrationis suæ rationem reddere debent Prælatis ipsis, si sanę mentis extiterint, ac eorumdem Capitulis, seu ipsorum Prælatorum successoribus, si hoc antea non fecerunt.

46. Specialiter Coadiutori prohibeatur alienatio bonorum Ecclesiasticorum tam coadiuti, quam suarum Ecclesiarum. Quod intelligitur de bonis immobilibus, & etiā de mobilibus prętiosis, non vero de illis, quæ seruando seruari non possunt, vt notat Franc. §.*fin* Gloss. *in cap. Pastoralis.v. abstinentes sup.eod.tit. & ibi* Barbos. *num.*11. sed de his alienationibus late dictum fuit *tom.1.de stat. q.*185.2.

47. Sed vt videatur, quæ possit facere Coadiutor aduerti debet eum teneri habere actu qualitates omnes, quæ necessariæ sunt ad legitimè adiuuandum coadiutum in exercitio illius administrationis, ad quam datur. Hæc sufficit, si requiritur Ordo, quod Ordinem recipiat intra annum. Neque enim sumus in casu Coadiutoris perpetui dati cum futura successione, sed in Coadiutore dato ex necessitate actualis auxilij, vnde debet habere qualitates necessarias, quas beneficium ad sui administrationem postulat. Panorm. *cap.Consultationibus nu.1.eod. tit. Et sic.* Coadiutor Episcopi debet esse ætatis 30. annorum, si Parochi 25. si Canonici 21. Azor. *p.2.l.3.cap.2.q.6.* Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell.Gloss.5.§.9.*num.6.* Palaus *tract.*13. *disp.1.p. 9. num.*11. Et sic Coadiutor Episcopi datus ad administrandum in spiritualibus, & temporalibus debet esse Episcopus, vt possit exercere nedum, quæ sunt iurisdictionis, sed quæ sunt Ordinis. Quo posito debet considerari ad quem finem detur coadiutor, & cui detur.

48. Nam iuxta impedimentum coadiuti datur Coadiutor, vel tantum quantum ad temporalia, vel tantum quantum ad spiritualia, vel quantum ad vtraque Azor. *par.2.lib.3.cap.2. q.*10. Barbos. *de off.Episc.alleg.63.num.*15.Palaus *tract.13. disp.1.p.9.nu.2.*Itaque si. Imo talis defectus requirit Coadiutorem in Parocho, qui non requirit in Episcopo. Illi enim defectus qui non impediunt nisi actualem celebrationem, aut immediatam administrationem sacramentorum, sufficienter erunt, si sint perpetui ad dandum coadiutorem Parocho; & non ob illos erit dandus coadiutor Episcopo, cuius non est immediate administrare sacramenta, & sufficit si per Vicarium administret. Ex quo declarantur dicta supra.*num.*23.

49. Coadiutor datur dementi habet liberam administrationem, & sic coadiutor Episcopi dementis habet tam in spiritualibus, quā in temporalibus generalem potestatem. *cap.1. cap.Quamuis, cap.Petisti, cap.Quia Fratres. 7.q. 1. cap.Grande, de supplend.neglig. Prel.sup. in hoc lib.* Anch.*not.*8. Dom.§.*fin.4.n.*Oldrad. *cons.*44. *num.*3. Flam. *de resig.lib.7.q.20.n.*25.

50. Si vero Coadiutor detur in temporalibus tantum, vt vitetur dilapidatio bonorum Ecclesiæ, vel ob aliam similem causam, certum est illum nō habere ad spiritualia vel minimam facultatem. In hoc enim casu Coadiutor est datus ad certam causam, nec potest illam excedere, *cap.Venerabili, de off.deleg.* Habebit igitur liberam administrationem circa temporalia, sed circa spiritualia nihil poterit disponere, vnde indubitatum est, quod non poterit conferre beneficia, Archid.*hic*, & Io.And.Anchar. *num.*9. Dom.§.*fin.num.*4. Franc.*num.*3. Oldrad. *cons.*44.*nu.*3. Paccin.*de off.Capit.sed.vac.p.2.q.1. num.*8. Flam. *d.q.*20.*num.*21. Et sic nec poterit beneficiorum resignationes recipere.

51. Vbi vero datur Coadiutor ob impedimentum infirmitatis incurabilis, manente coadiuto sanæ mentis, poterit ea, quæ ad officium spectant, & tamen specialia, & quæ non veniunt in generali commissione non poterit facere inscio, & non consentiente Prælato coadiuto; poterit vero de eius consensu, & ita de eiusdem consensu poterit etiam beneficio conferre,vt hic tradunt Io.And.Anchar.*not.*8.Dom. §.*fin.num.*4.Franc.*n.*3.Cardin.Alex.*in cap.Quia. n.4.7.q.*1. Old. *cons.44.num.*4. Nauar. *cons.3. de Cler.ægrot.* Selua *de benef.2.p.q.4.num.*3.Gonzal. *d.§.9.n.*4. Flamin. *de resign.lib.7.q.20.num.*23.Et sic etiam eodem modo poterunt recipi resignationes. Flam.*n.*24. Coras. *de benef.cap.4 num.9.* Quamuis Franc. ex Io:And. velit quod in his casibus collatio fieri debeat per Prælatum, accedente consensu Coadiutoris, sed hunc concessum non esse necessarium, sed Episcopum sanæ mentis posse conferre beneficia bene docet Domin. Neque enim beneficiorum collatio spectat ad coadiutorem, sicut neque nuptiæ ad Tutorem. Et ideo Coadiutor solum confert beneficia de consensu Episcopi sanæ mentis.

52. De Episcoporum vero Coadiutore, quod non possit Ecclesiam vnitam dismembrare, neque in ea ius patronatus erigeri, post Achill. de Graff. *dec.1.de rerum alien.* & Man. dos.*in reg.*11.*q.5.num.7.* & 8. dixerunt Gonzal. *d.Gl.1. §.9.num.*35.& Palaus *d p.9.num.*5.verum nihil potest Episcopus, quod non possit Coadiutor accedente consensu eiusdem Episcopi coadiuti. Et ideo Achil. de Graff. loco citato concedit quod coadiutor possit de consensu coadiuti Ecclesiam dismembrari.

53. Sed & in his attendi debent facultates expressæ in literis coadiutoriæ. Nam totum poterit, quod fuerit in eis expressum. Et ita & beneficia conferre poterit, & resignationes acceptare, si id fuerit concessum, vt citati DD.docent. Sed è contra Episcopus sibi assumens, poterit sibi plura reseruare,ad quæ nō est impeditus,& præcipuè poterit sibi reseruare consensum in arduis. Imo hoc ex natura sua est reseruatum. Coadiutor enim datur in auxilium,

 ad

ad potestas residet in Coadiuto, qui tenetur ad curam animarum, & etiam ad residentiam, vt dictum est *tom.1.de stat.q.185.art.5. a n.* Et ideo eius est inuigilare circa animas sibi subiectas.

54. Hinc est, quod non est eadem ratio de visitatore Apostolico,& de coadiutore, licet etiã coadiutor sit Papæ delegatus, & sola Papæ auctoritate constitutus. Nam Visitatori datur facultas absoluta, sed coadiutori datur facultas in adiutorium coadiuti, & ideo coadiutoris facultas intelligi debet iuxta ea, quæ dicuntur *cap.fin. sup. de officio Vicarij in hoc lib.* vt hic aduertit Franc. *§.fin. in fin.* Et ideo coadiutor non poterit inuito coadiuto sanæ mentis, vel conferre alicui beneficio, vel alia facere. Nam vt habet idem Franc. ex vi nominis accipitur argumentum.

55. Nam dicitur coadiutor,ergo solus non potest. Quod in collatione beneficiorum habet specialem rationem ex eo quod in textu coadiutori sit prohibita alienatio, quandam vero alienationem importat collatio beneficiorum. Et licet hæc sit alienatio necessaria propter periculum vacationis *cap. 7. inf. Ne sed. vacant.* tamen ad minus hoc erit verum, quod neque hanc, neque alias alienationes etiam necessarias possit facere coadiutor solus sine scientia, & consensu coadiuti nisi fiant inuicem.

56. Et nihilominus non semper erit necessarium, quod coadiutor petat nouum consensum, vel nouam licentiam à coadiuto, quia hæc non est necessaria ad ea, ad quæ se extendit coadiutoris mandatum. Et ideo, quod coadiutor absque noua Episcopi licentia possit exercere Pontificalia, tanquam decisum à S.Congreg.Episc. 1603. Ariano 13. Maij 51. refert Nicolius. Can. *l. 1. eod. tit. num.4. vbi.n 6.* quod coadiutor tenetur requisitus Pontificalia, & alia exercere, quamuis coadiutus propria impedimenta non probet. 1628. Foligno 26. Maij. 57. *§.2.& num.7.* quod coadiutor non potest præsente coadiuto benedictionem Pontificiam impertiri, quamuis in hoc casu non sit cogendus Missas, aut Vesperas celebrare. Et *num.5.* dixerat, quod coadiutus impeditus non potest alteri quam coadiutori functiones committere. 1623. Ferm.25. septem.97.

57. Itaque ex his colligitur, quod coadiutor nihil potest facere inuito Episcopo coadiuto, nisi functiones Episcopales, quæ per Episcopum ipsum habendæ essent, sed ad illas coadiutus est impeditus, quia vt ex S. Congreg. habetur Episcopus hac non potest committere alteri sed soli coadiutori. Sed Episcopus coadiutus, poterit inuito coadiutore ea per se ipsum exercere, ad quæ non est impeditus.

58. Eiusdem quoque coadiutoris potestas se extendit nedum ad ea, quæ iure ordinario spectant ad coadiutum, sed etiam ad ea, quæ iure delegato ad eundem spectant expresso nomine dignitatis; non tamen ad delegata personæ coadiuti nomine eius expresso, vt in *cap. Quoniam Abbas, de off. deleg.* Franc. *§. si vero num.3.* Qui etiam cum Archid. *cap. Audiuimus 24.q.1.* addunt, coadiutum sanæ mentis retinere facultatem sibi personaliter delegatam, & eam posse exercere. Quod etiam volunt Anchar.*not.8.* & Dom.*n.4.*

59. Coadiutor ergo sic administrationem spiritualium rerum, sed etiam temporalium habeant coadiutores, temporalium reddere rationem debent. Nec obstat, quod Tutores, & Curatores durante officio non tenentur reddere rationem administrationis. *l. Aduersus. C. de admin. tut.* Quia coadiutores ex speciali iure huius textus ad reddendum rationem etiam ante officium completum tenentur Anchar. *not.11* Dom. *§.fin. num.2. & Franc. §.fin. num.1.* Qui aduertit minores expensas probari posse per iuramentum, non tamen magnas.

60. Et etiam successori coadiuti tenetur coadiutor reddere rationem suæ administrationis, si illam ante mortem coadiuti non reddidit. Quamuis vero qui semel perfectè, & completè rationem reddidit, non teneatur amplius eam reddere, vt ex textu colligitur, & aduertunt Ioan Andr. Archid. Io. *Mon.* Ancha.*not.13.* Dom.*num.5.* Franc. *num. 2.* Nihilominus ex causa pluries pati possunt, dummodo super his non sit transactum, aut iudicatum *l.1.C. de error cal.* & etiam vsque ad 30 annos possit peti earum reuisio Frãc.*d.n.2.*vbi ex Bald. quod si Episcopus exegit rationem ab vsurario, aut eius Vicario, & eum liberauit nõ possit eius successor iterum rationem exigere, si bona fide id fuit factum.

61. Quod vero in textu, obligatur coadiutor ad reddendam rationem coadiuto, & eius capitulo, id intelligendum erit iuxta *casus exigentiam*. Nam si Episcopus sit demens, rationes reddendæ erunt capitulo. Sed si sit sanæ mentis, sufficiet si reddantur coadiuto, vel successori, si non fuerunt redditæ coadiuto. In ijs tamen, in quibus agatur non solum de interresse Episcopi, sed etiam de interresse capituli, vtrisque rationes reddi debebunt.

62. Ex eo autem,quod decernitur Coadiutorem reddere debere rationem suæ administrationis successori, colligitur officium Coadiutoris expirare per mortem Coadiuti ipso facto,& ità vt nihil possit Coadiutor vel in spiritualibus, vel in temporalibus post Coadiuti mortem, sed administratio statim transeat in Capitulum *cap.3.& 4. de suppl. neglig.*Prelat.*sup. in hoc lib. & cap.1. inf. de Instit.* Anchar.*not.12.*Franc.*n.2.* Bart. *in l. Quæsitum, &* Bald. *in l. Solut. off. de tutel.* Io: And. *in cap. Consulta sup. eod. tit.* Fagnan. *cap. Ex parte à num. 11. eodem tit.* Et sic per mortem Coadiuti Ecclesia vacat.

63. Et hoc extenditur etiam ad mortem Ciuilem,vt si Coadiutus renunciat, aut deponitur. Talis enim quoad Ecclesiam se habet vt mortuus. *Cap. in apibus §. Ecce in quibus 7. q. 1. & notatur in cap. susceptum in penult.* Gloss. *cap. de Rescrip.in hoc lib.* Nam deficiente eo, cui sit præbendum adiutorium, cessat Coadiutor. Fagn. *d. cap. Ex parte num. 13.*

64. Præter autem superius recensita iuuat hic ex Nicolio. Can. *l.3.eod. tit.* afferre multa, quæ refert decisa fuisse in *S.Cong.Regul. & Concil.* sic enim *numer.* 8. habet, quod Magis decet Coadiutorem facere patentes pro Prædicatoribus quam Vicarium 1603. Ariano 13.*Maij* 51. *& num.* 9. quod Coadiutor tenetur interesse con-

concioni in Cathedrali etiã absente Coadiuto in loco decenti, non tamen sub Baldachino 1628. *Foligno 26. Maij 57. & numer.* 10. quod Coadiutor quoties fuerit requisitus tenetur cõcitari Coadiutum in visitatione, Coadiuti expensis tam pro se, quam pro familia, absque Procurationis exactione pro ipso Coadiutore 1628. *Foligno 26. Maij 57. & numer.* 11. quod Coadiutor ex commissione Episcopi visitans non potest recusare assistentiam Vicarij Generalis cum facultatibus, quas ei dare Coadiuto placuerit 1628. *Foligno 26. Maij 58. & num.* 12. quod Episcopus non potest Coadiutorem punire, licet sit etiam Canonicus,& Archidiaconus in sua Ecclesia,& sic,nec ratione beneficij.Cong. Concil. 18. *Februarij* 1623. *Posnanien.* Et his addat, quod quando datur Coadiutor Episcopo non debet esse impedimento Vicario Apostolico 1602. Siracusæ 12. Martij 27.

65. Sexta regula continet, quod id, quod in hac Decretali dictum est de Episcopis, debet intelligi etiam de superioribus, scilicet de Archiepiscopis, Primatibus, & Patriarchis.

66. Ex eo vero, quod textus vtitur verbo volumus, quod nouum ius importat, colligitur quod in illis, quæ sunt strictæ interpretationis sub nomine Episcopi non veniunt Prælati superiores, nisi id exprimatur. *Tr.* 5. *fin. num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Sede vacante potest quoscumque præsentatos idoneos instituere.*
2 *Et resignationes similium recipere.*
3 *Admittere est ad examen recipere, instituere verò est approbare, & confirmare.*
4 *Collatio est de iurisdictione Episcopali.*
5 *Confirmatio, & institutio sunt necessitatis.*

Tit. VI.

De Institutionibus.

Cap. Et si Capitulum 1.

1 Breuem & claram regulam continet hoc cap. quæst. ista. Licet Capitulum Sede vacante non potest conferre beneficia, quorum collatio spectat ad Episcopum, potest tamen præsentatos à patronis admittere, si sint idonei, & eos in beneficiis instituere, licet huiusmodi admissio,& institutio spectaret ad Episcopum si superesset. Et ita hoc idem tradunt hic Gloss. & DD. sed etiam Azor. *part.* 2. *l.* 3. *cap.* 38. *quæst.* 1. & 2. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. §. 4. *probam. numer.* 35. & Gloss. 9. §. 1. *numer.* 77. Quarant. *v. cap. sed vac. verf. nono quæro*, Gar. *de Benef. par.* 5. *cap.* 7. *numer.* 51. & 54. Et intelligitur regula vniuersaliter siue patronus præsentans sit Laicus,siue sit Clericus, & siue sit Religiosus. Dom. *num.* 4. Franc. *nu.* 1. sic igitur potestas præsentatos instituendi sede vacante deuoluitur ad capitulum. Panorm. *cap.* 2. *Ne sed. vacant. num.* 6. Rebuff. *in prax. tit. de benef. à num.* 87. Garz. *d. cap.* 7. *num.* 54. *Et dictum est sup. cap. vn. de maior. & obed. in hoc lib.*

2. Extenditur verò regula, vt ex hoc capitulum sede vacante, possit recipere resignationes beneficiorum, quæ sunt de iure patronatus, & quorum institutio pertinet ad Episcopum. Eius enim est resignationes admittere, cuius est instituere; vt per Innoc. *in cap. Admonet*, & *cap. Quod in dubijs sup. de renunc.* cum Capitulũ sede vacante sit instituere, erit etiam acceptare renunciationes simpliciter factas de beneficijs ad institutionem Episcopi pertinentibus Franc. *num.* 52. *Rota dec.* 311.

3. Cum verò hic admissio, & institutio ponantur vt diuersa, Io. Monac. vult, quod admittere sit confirmare, & instituere sit in possessionem mittere. Et ità etiam tenet Io. And. volens quod per acceptationem acquiratur administratio. Sed expositio aliena est à veritate. Cum enim antequam confirmetur præsentatio, & præsentato tribuatur ius in beneficio, debeat cognosci an sit idoneus, ideò admittere est recipere præsentatum ad examen, sed instituere, est conferre beneficium dando illi administrationem Archid. & Anchar. *not.* 2. *Dom. num.* 5. Franc. *num.* 2. Sed per administrationem non intelligitur actuale exercitium, sed ius administrandi, nam actualis administratio non præcedit, sed sequitur actualem possessionem. Anchar *num.* 2.

4. Existimat etiam Io. And. *in cap. Quamquam sup. de elect. in hoc lib.* quod ideo Capitulo Sede vacante competat confirmatiõ, aut institutio, licet ei non competat collatio beneficiorum, quia hæc non spectet ad iurisdictionẽ Episcopalem, ad quam tamen spectant confirmatio, & institutio. Sed manifestum est Episcopum de iure communi posse conferre beneficia, *cap. Conquerente, de off. Ord. & cap. Cum ex iniunto, de hæret. & pro at.* Panorm. *cap. Cum olim de maior. & obed.* Et ideo indubitatum est collationem esse iurisdictionis Episcopalis.

5. Ratio ergo differentiæ est, quia si collatio tollatur ab Episcopo fit ei præiudicium, quia collatio modum quamdam donationis liberæ habet, electio enim eius, cui conferatur beneficium est Episcopi, qui ex hoc habet dominium & potestatem gratificandi & conferendo, cui voluerit, sed confirmatio, & institutio sunt necessitatis, quia Episcopus electionem, aut præsentationem digni approbare & confirmare tenetur, *cap. Postquam sup. de elect. in hoc lib. & cap. decernimus* 16. *q.* 3. Quia igitur in confirmatione & institutione non fit præiudicium Episcopo, si transeant ad capitulum, ideo hic transitus à iure est approbatus, Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 7. Franc. *num.* 2. Barb. *num.* 4. Panorm. *d. cap. Cum olim Selu. de Benef. q.* 11. *num.* 6. sic enim & de Vicario Episcopi dictum est *sup. cap. vlt. de off. Vic.* in hoc lib. quod licet non possit conferre beneficia spectantia ad collationem Episcopi, potest tamen præsentata constituere.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus non ordinatus potest admitti ad Parochialem si intra tempus iuris potest ordinari.*
2 *An sit necesse quod sit ordinatus ad Minores remissiuè.*
3 *Ætas 20. annorum est necessaria.*

Cap. Si is II.

1 Datur in textu hæc regula. Præsentatus ad Parochialem alias idoneus, licet non sit ordinatus, si intra tempus à iure statutum potest ordinari, non est reprobandus. Ita Gloss. *hic & alij* DD. Rebuff. *in prax. tit. de requis. ad Collat. num.*34. Azor *p.*2. *l.* 6. *cap.*8. *q.*13.

2. Quamuis vero in hoc præsentato non sit necessarius Ordo vt actu habitus, sed sufficiat si in tempore iuris possit ordinari, Franc. tamen existimat necesse esse, quod sit ordinatus ad Minores. At alij hoc negant. Sed de his dixi *tract. de elect. cap.*25. *quæst.*32.

3. Ætas tamen 25. annorum necessaria est, secundum Dom. & Franc. Sed de hoc requisito satis scripsi *eod. tract. de elect. cap.*25. *quæst.*33. *& sequent.*

Tit. VII.

De Concess. Præbend.

Cap. Quia cunctis.

Materiam expectatiuarum, quæ nunc non sunt in vsu ob decretum Concil. Trid. *sess.*24. *cap.* 19. In eo autem decernitur, quod cum mandatur alicui prouideri de dignitate vacatura, quam duxerit acceptandum, & vacat dignitas, quam ante acceptationem Ordinarius confert, tenet collatio, etiam si executor impetrantis fecerit reseruationem, inhibitionem, & processus super prima vacatura.

SVMMARIVM.

1 *Promissiones per quas quocumque modo aperitur via ad vacatura irrita sunt.*
2 *Tres gradus huiusmodi promissionum.*
3 *Beneficium non vacans non potest conferri. Nec collatio validatur iuramento.*
4 *Patronus quacumque consuetudine non obstante non præsentat beneficio non vacante & præsentatio alia facta beneficio vacante valet.*
5 *Beneficiũ viuentis potest vniri Collegio & Dignitati.*
6 *Clericus est incapax vt ei conferatur beneficiũ viuentis, non vero vt ei promittatur.*
7 *Hic non reuocantur prouisorum expectatiua.*
8 *Ex auctoritate Papæ haberi potest ius ad vacatura.*
9 *Legatus non potest sibi pro certa persona reseruare beneficia vacatura.*
10 *Habere ius ad vacaturam præbendam ex collato Canonicatu non est prohibitum.*
11 *Habere ius ad vacatura ex promissione est prohibitum.*
12 *Promissio actu vacantis tenet.*
13 *Potest esse, quod promissio fiat magis idoneo.*
14 *Ius commune ad valorem promissionis non requirit, nisi idoneitatem.*
Electio digni est valida. 14.
15 *Qualiter in hoc casu promissarius possit agere contra promittentem.*
16 *Ex hoc capite non est prohibita promissio temporalium.*
17 *Valet collatio beneficij promissi si fiat alteri.*
18 *Malum abuti concessis.*
19 *Priuilegium tendens in malum reuocandum.*
Lex aut priuilegium non cessant ex eo, quod dicatur cessare causa, nisi reuocentur. 19.
20 *Promissio acceptata obligat.*
21 *Importunitas facit vt concedantur non concedenda.*
22 *Lex Canonica obligat ad culpam etiam mortalem, & quando.*
23 *Per legem irritantem promissiones de futuro non sunt irrita promissiones præterita.*
24 *Lex prohibens certum finem an prohibeat omnẽ viam perueniendi ad illum.*

Cap. Detestanda II.

1. Promissiones omnes, per quas quouis modo aut forma verborum directè, vel indirectè potest aperiri via ad beneficia vacatura reprobantur à Bonif. VIII. easque nullo modo obligare decernitur.

2. Itaque cum prohibitum sit & illicitum promittere beneficia vacatura, Flamin. *de resignat. l.*6. *q.*4. *nu.*10. Garz. *de benef. p.*10. *c.*1. *num.*1. Reginal. *lib.*30. *tract.*3. *num.* 247. Quod modo habet maiorem vim ex Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.*19 *de reform.* huiusmodi prohibitiones ad tres classes reducuntur. Prima prohibitio lata fuit in Concil. Lateranen. sub Alex. III. & habetur *cap. Nulla* 2. *sup. eod. tit.* Sed eam limitari ad promissionem certi beneficij dicebatur ab aliquibus, & sic non erat secundum illos prohibitum promittere in genere aliquod beneficium vacaturum, ad instar iuris ciuilis supra incertarum hæreditatum promissionibus, *lib.* 3. §. *de illo ff. pro socio.* Sed secundo strictior prohibitio, seu potius strictior intelligenda, *cap. Nulla* Alex. III. statuta fuit in Concil. Lateranen. sub Innoc. III. & habetur *sup. cap. Dilectus* 19. *de Præbend.* fuit enim prohibita promissio & collatio beneficij vacaturi etiam in genere. Et tamen adhuc poterant non vacantia beneficia promitti, sub hac forma promitto tibi prouidere de beneficio cum potuero, vel cum facultas sese obtulerit, vt patet *ex cap. Accedens* 14. *sup. eod. tit.* Antiquis enim iuribus generalior visa est hæc forma, quam illa, cum vacabit, vt hic notat Gloss. *in v. facultas* ad 3. hoc restrictum fuit per Bonif. VIII. in hoc capite, & sic reiecta manet promissio de vacaturo nedum in specie, sed etiam in genere & etiam si promissio sit conditionata hac conditione cum potuero. Conformiter vero ad has prohibitio-

bitiones *sup. in hoc lib. cap. Deliberatione* 5. *prohibemus*, *de off. leg.* interdictum fuit legatis ne alicui concedant facultatem recipiendi resignationes beneficiorum, & illa idoneis personis conferendi. Quod tamen ante etiam fuerat prohibitum *in cap. Constitutus* 11. *sup. eod. tit.*

3. Itaque hoc primo est certum, quod beneficium antequam vacet non potest conferri, vt ex hoc textu habetur, & ex *c.* 2. *&* 3. *sup. eod. tit.* & ibi D.D. cōmuniter Rabuff. *in prohem. concord. v. Fati*, & in repet. *d. cap.* 2. *eod. tit.* Syluest. *v. beneficium.* 2. *nu.* 5. Coras. *de benef. cap.* 7. *n.* 1. Garz. *de benef. par.* 10. *cap.* 1. *num.* 1. Nec collatio ista potest iuramento confirmari, vt Rebuff. Coras. & Garz. aduertunt.

4. Ideo nec patronus potest præsentare ad beneficium, quod non vacat, *cap. fin. sup. eod. tit.* Lambert. *de iurepatron.* 1. *p.* 2. *lib. q.* 6. *a.* 1. *&* 19. Garz *d. cap.* 1. *num.* 4. Nec valet contraria consuetudo etiam immemorabilis, vtpote irrationabilis, & iniqua. Garz. *ibid.* Vnde præsentatio postea facta vacante beneficio tenet, non obstante priori nulla. *cap. Non præstat. inf. de reg. iur.* Felin. *cap. Ex tenore num.* 4. *de rescript.* Rota in Pampilonen. beneficij de Vgarte 15. Febr. 1591. coram Iusto.

5. Posse vero beneficium viuentis vniri Collegio, seu vniuersitati, imo etiam dignitati, quia non datur in titulum, sed veluti in proprietatē, alijs citati tradit. Gar. *d. c.* 10. *à n.* 28.

6. Quia tamen promissio in hoc distinguitur à collatione, quod collatio supponit actualem vacantiam eo quia supponit in subiecto actualem capacitatem recipiendi actu beneficium, quam nullus habet, vt recipiat beneficium non vacantem, quia nullus est capax, vt actu sit sponsus Ecclesiæ, alteri desponsatæ; at vero promissio respicit rem futuram, & sic Ecclesia, seu beneficium vacaturum promitti potest, ideo de iure positiuo antiquo promissio vacaturi non erat prohibita, imo in casu *d. cap. Accedens, eod. tit.* hæc promissio erat valida, & obligabat. Sed in hoc textu quælibet promissio per quam detur via quomodocumque ad vacatura improbata est, & irritata. Quod etiam factum fuit per Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 19. *de reformat.*

7. Oritur vero difficultas, quam examinat Gloss. *in v. indirecte*, an scilicet, omnia reuocata censantur per quæ paratur via ad vacatura? Receptio enim Canonicorum cum expectatione præbendæ vacaturæ, parat viam ad vacatura; & tamen hæc approbata manet *cap. Relatum, de præbend. & cap. Cum. super. sup. eod. tit.* Et pariter reseruatio beneficiorum primo vacantium respicit vacatura, & tamen de iure hæc competebat Legatis à latere, *cap. Cum dilectus* 28 *sup. de iurepatron.* Dicendum ne est ergo huiusmodi Decretales fuisse per hanc abrogatas? Negant, & benè Gloss. Io. Mon. *num.* 2. Archid. *num.* 5. Io. And. *in fin.* Franc. *num.* 4. Nam non reuocantur iam actu prouisorum expectatiuæ, quæ habent iuris communis fundamentum, sed promissiones prohibitę sūt, & obligationes, quæ ex vi promissionis vim habent. Dom. *n.* 10.

8. Sed quatuor hic distinguendi sunt casus, ex eo quòd quis quatuor modis potest habere ius ad vacatura beneficia. Et quidem primo ex concessione sedis Apostolicæ, per quam mandatur alicui prouideri de primo aliquo beneficio vacaturo, vt in *cap. Proposuit* 4. *sup. eod. tit.* Et in hoc casu indubitatum est, quod ius est validum.

9. Secundus casus est, si quis ad vacatura habet ius ex eo, quod Legatus à latere ad fauorem certæ personæ reseruauit sibi beneficium vacaturum, vt in *d. cap. Cum dilectus* 28. *de iurepatron.* Et hoc non fuit per hanc decretalem reuocatum. Legatos enim ex iure antiquo potuisse sibi reseruari beneficia, probatum fuit *sub cap. Præsenti* 3. *de off. legati*. Sed tamen hoc iam est reuocatum ex Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 19. *de reform.* Ex quo ablata est omnis facultas etiam Legatis reseruandi beneficia ad fauorem certarum personarum, vt dictum est. *d. cap. Præsenti* 8.

10. Tertius casus est, quando quis expectat ex dispositione iuris communis, quia ex quo quis actu recepit aliquid, expectat aliud, quod ex vi prius recepti debetur de iure communi, sic enim recepto in Canonicum debetur præbenda. *d. cap. Relatum, & d. cap. Cum super.* Et hic modus habendi ius ad vacatura non est reuocatus.

11. Quartus casus est illius, qui ad vacatura habeat ius ex vi promissionis, & ex sola illa obligatione, quam fert promissio in genere, vel in specie. Et hic modus in præsenti est reuocatus, etiam si promissio sit conditionata, conditione si potuero, & etiam si indirecte solum paret viam ad vacatura. Gloss. *in v. indirecte*. Io. Mon. *num.* 2. Archid. *num.* 5. Io. And. *in fin.* Dom. *num.* 10. Franc. *in fin.*

12. Cum tamen textus de beneficijs vacaturis loquatur, ex vi illius non est prohibita promissio beneficii actu vacantis. Io. Mon *num.* 10. Anchar. *q.* 1. Dom. *n.* 8. Franc. *n.* 3. An autem hæc promissio valeat, Garz. *de bene part.* 10. *cap.* 1. *num.* 35. putat non valere, quia in beneficiorum collatione debet esse libertas, vt Ecclesijs possit melius prouideri. Maxime cum collator non sit Dominus, sed solum dispensator beneficiorum. Nec obstat hoc *c. & c. fin sup. eod. tit.* quia ex illis solum sequitur promissionem hanc non esse de iure vetitam non tamen esse obligatoriā. Lābert. etiā *de iure patron.* 2. *p.* 2. *l. q.* 7. *n.* 15. dixit nullam esse promissionem. patroni de præsentando vno ad beneficium, quod vacat. Sed hanc promissionem obligare docent hic Io. Mon. Archid. Io. And. Dom. & Franc. locis citatis, & de patrono præsentationem promittente dixit Rochus *de iure patron. v. beneficium. q.* 36. Quod probatur ex *cap. Accedens sup. eod. tit.* In quo admittitur, quod valeat promissio de beneficio vacaturo, si facta sit cum conditione si potuero &c. & hoc idem refertur in hoc *text.* multo magis igitur valet promissio de beneficio actu vacante.

13 Nec obstant obiecta. Nam admisso, quod collator non sit dominus, sed dispensator, & teneatur eligere meliorem, maxime ad beneficia curata, de qua obligatione latissime tractaui *de elect. cap.* 30. *per totum*. Et hoc non sequitur, nisi quod promissio ista non valet in

præ-

præiudicium iustitiæ distributiuæ, & obligationis etiam ex virtute religionis, quam habet collator, seu etiam Patronus, vt prouideat de meliori. Potest ergo esse, quod collator post sufficientem inquisitionem iudicato aliquo meliori ei promittat beneficium: maxime cum in beneficijs maior idenritas desumitur non solum ex doctrina vel ex bonitate vitæ, sed ex alijs qualitatibus facientibus ad Ecclesiæ vtilitatem, & decorem.

14 Sed vlterius dicitur, quod de iure ad valorem promissionis sufficit quod promouendus sit dignus, & idoneus, nec est necesse, quod sit dignior. Quia cum qualitas dignioris ex quam pluribus conditionibus accipienda sit, & sæpe occultis, vel de quibus non potest de facili constare, & sæpe etiam multum conducant circumstantiæ extrinsecæ, & comparatio in ratione idoneitatis satis sit odiosa, & talis, quod semper tali lite poneretur, nec vnquam lites cessarent, propterea ius commune canonicum in promouendis ad valorem promotionis idoneitate est contentum. Et ideo electio digni excluso digniore est valida, sicuti est valida præsentatio, aut collatio, vt communiter tradunt Doctores, de quo dixi in *d. tract. cap. 30. q. 6.* Eadem vero ratione valida est promissio beneficij facta digno, & ex hac promissione illi acquiritur ius. Et hoc iura supponunt. Sic enim *cap. Nulla 2. eod. tit.* prohibitæ sunt promissiones de beneficijs non vacantibus, non quia eo ipso sint nullæ, sed prohibitæ fuerunt, vt effugiatur votum captandæ mortis beneficiatorum, & quia similes prohibitiones habentur etiam in iure ciuili. Vnde ante Concil. Lateran. sub Alex. III. huiusmodi promissiones non erant irritæ. Imo & post d. Concil. tanquam validæ approbatæ fuerunt promissiones de beneficijs in genere, & conditionatæ conditione *in quantum potero*, & erant validæ, & obligabant, vt patet ex *cap. Accidens. 14. eod. tit.* & per Panorm. & Host. & alios DD. ibi licet igitur huiusmodi promissiones non valeant modo, quia reprobatæ sunt à iure, cum non sit reprobata promissio beneficij actu vacantis, hæc erit valida eadem, & maiori ratione qua valida esset promissio non vacantis, si non esset reprobata.

15. Quod adeo verum existimant citati DD. quod putant in hoc casu promissario competere actionem, quam dictum ad factum Io. And. Anchar. Dom. & Francus citati, & poterit promittens cogi ad seruandum promissum secundum opinionem illorum qui tenent aliquem posse præcise cogi ad factum, *vt in l. stipulatio. §. sanè ff. de non. op. nunciat.* Vel saltem præstabit interesse, vt ministrat vitæ necessaria, donec sibi prouisum fuerit de beneficio, *vt in cap. Cum secundum d. præbend. & cap. per tuas, de Arbit.* vt puniatur factum, & contumacia promissoris. Imo dici poterit, quod promissor teneatur ad æstimationem prouentuum beneficij quod conferre tenebatur, cum tales prouentus licitè alienentur, & locentur. Et ita in terminis *d. cap. Accidens sup. eod. tit.* Panorm. *n. 2.* post Host. dixit promissarium potuisse agere contra promissorem ad interesse, sed numero 4. ex propria sententia addit, quod promissor potuisset cogi nedum ad interesse, sed ad dandum beneficium. Quæ intelligenda forent in casu, quod promissio alias sit valida, & talis quæ obliget ex iustitia.

16. Quæ vero dicta sunt de beneficijs locum non habent in temporalibus officijs, & sic Reges posse promittere officia non vacantia post Steph. Grat. *discept. 518. num. 48.* & alios dixit Barb *d. cap. Nulla. num. 5.* Hoc mihi certum, quod in hoc *cap.* sermo est solum de promissione beneficiorum. Cabed. *de priuil. Regiæ coronæ cap. 15. num. 14. & 29.* *Rodriq. quæst. Reg. tom. 1 a. 6.* Barb. *d. cap Nulla. n. 5.*

17. Quamuis etiam dictum sit promissionem beneficij vacantis validam esse, & obligare, non per hoc tamen beneficium promissum est affectum, licet sit debitum. Nec remanent ligatæ manus collatoris, vt valide non possit alteri beneficium promissum conferre; vt dicunt Io. And. Anchar. *quæst. 1.* Dom. *nu. 8.* Franc. *num. 3.*

18. Sic igitur explicata regula textus, alia occasionaliter in textu dicta aduertenda sunt. Et quidem primo ibi *concessis*, nedum contra legem peccare, qui legem transgrediuntur, sed qui per legem concessis abutantur, Dom. *n. 1.* vnde sicut illi puniendi sunt pœna condigna, ita & isti. Horum vero hæc est condigna castigatio, vt concessio reuocetur. Quæ enim sunt damnosa, mutanda sunt Io. Mon. *n. 2.*

19. Notandum 2. ibi, *reuocanda* non dici in textu, concessionem antea factam qua plerique abutebantur nec ipso iure ex hoc reuocatam, sed esse reuocandam. Ex hoc vero deducit Franc. *n. 1.* quod licet cesset causa alicuius constitutionis in totum, non cessat constitutio, nisi reuocetur expresse. Secus tamen si causa solum cesset ex parte, quia tunc ex qua parte cessat causa legis, cessat legis obligatio, vt in *l. adigere, §. quamuis, ff. de iur. patr. & not. in cap. cum cessante, de appell.* cęterum hoc verum est, quod vbi lex, vel priuilegium tendit in damnū boni communis, illud est reuocandum, *§. verum 63. dist. cap. non debet consanguin. & affin. cap. suggestum, de decim. cap. statutum, de rescript. in princ. sup. in hoc lib.* vbi etiam hoc fuit notatum *à n. 9.* & hic tradunt *Gloss. in v. reuocanda Anchar. not. 1. prob. ad sum. n. 2.* verum nec lex, nec priuilegium cessant cessante causa impulsiua, sed cessante causa finali in totum etiam cessarent lex, aut priuilegium, quia cessante causa cessat effectus. Verum hic plura considerari debent. Primo, quod nec est necesse, nec de facto semper legislatores, aut concedentes priuilegia exprimunt causam omnem, seu adęquatam, edendi legem, seu cōcedendi priuilegium, sed imo pluries, ex causis altissimis, & reconditis disponunt expressa aliqua tantum, vel etiam nulla. Solus igitur Lagislator, aut Princeps potest absolutè decernere an cessauerit adęquate ratio legis, aut priuilegij. Ideò nec lex, nec priuilegium cessat ipso iure, ex defectu causæ, nisi Princeps legem, aut priuilegium reuocet. Secundo attendi debet, quod alia potest esse causa edendæ legis, aut concedendi priuilegium, & alia illa conseruandi. Vnde ad hoc, vt illa censent, necesse erit

erit, vt ceſſet omnis cauſa, per quam interſit reipublicæ,vt illa durent,ſed hoc quoque videri eſt Principis, & ideo illius ſolius eſt facere, ve lex ceſſet.Et ſolum in caſu,quod eſſet notorium nullam dari cauſam legem,aut priuilegium cõſeruandi illa ceſſarent, ſed caſus eſt mortaliter impoſſibilis, & ideo in *textu* dicitur conceſſum iure antiquo, & quod experientia apparet nociuum eſſe reuocandum,non vero,quod ſit ipſo iure reuocatum.

20. Notandum tertio ibi *promiſſiones ſuas*. Ex his haberi,quod de iure Canonico promiſſio acceptata obligat, & debet adimpleri Franc. *n.2.* imo, quod hoc eſt verum etiam dum ſuperior promittit aliquid ſubdito ſuo.Panorm.*cap. accidens* 14.*ſup.eod. tit. n.3.* ſed qualiter hoc intelligi debeat, an ſcilicet promiſſio obliget ex virtute fidelitatis,au vero ex iuſtitia cõmutatiua eſt res valde controuerſa, & alibi examinanda.

21 Not.4. ibi *conceduntur*, verò ſic ſæpius contingere,vt ob nimiam importunitatem petentium concedantur non concedenda, *cap. fin. de reſcript.ſup.in hoc lib & iuſ.cap.1.d.relig.*Dom. & maximè ſi ex ambitione improba importunitas procedat, quia improba ambitio extorquet non concedenda, *Gloſſ. in v. conceduntur* Dom. *n.3.*

22. Not.5.ibi *damnabiliter*,quod tranſgrediens legem Canonicam peccat mortaliter, ſecundum Archid.*n.3.*Io.And.*n.2.*Dom.*n.7.*Frãc. *n.2.* & cum certũ ſit legem Canonicam obligare ad culpam. & nihilominus aliquando continere non præceptũ,ſed conſilium, quod non obligat, vt ex *cap. denique diſt. 4. citati* DD. aduertũt, nec ſemper obligare ad culpam mortalem, vnde vero cognoſci poſſit an lex obliget ad culpam, & mortalem dixi *tom. 1. d ſtat. q.186. n.9. à n.51.*bene Franc.aduertit,quod iurans,vel vouens ſeruare aliquam regulam intelligitur, vt debeat ſeruare præcepta pro præceptis, & conſilia pro co ſilijs,vt eſt *textus clarus, in clem.exiui,de verb.ſignif.*

23. Not. 6. ibi *de cætero*, quod conſtitutio diſponens de futuro non trahitur ad præterita. Sed in propoſito promiſsionis prohibitæ de cetero difficultas eſt an prohibita cenſeatur promiſſio adhuc pendens. Affirmat enim Archid. *n. 6.* ſed Io. Monac.late probat oppoſitum cuius dicta refert Io.And.ſumma tamen riſolutionis in hoc conſiſtit,quod promiſſio pura, & abſoluta, ſeu ſi conditionata cuius conditio ante nouam legem fuit purificata, per eandem nouã legem de futuro reuocantem ſimiles promiſſiones non manet reuocata, licet promiſſionis executio adhuc pendeat, quia promiſſario eſt acquiſitum de præterito plenum ius ad rem promiſſam. Secus tamen ſi promiſſionis conditio non fuit purificata ante præfatam nouam legem,vt Io.Mon.*n.4.&* 5.Io.And.*n.3.*Anchar. *not. 2.* ſed dicendum eſt cum Imol. quem ſequitur Dom. *n.3.* & Gloſſ. *hic in v.de cætero,& ſup. cap.licet canon. v. de cætero de elec.in hoc lib.*quod nullo modo lex noua irritans promiſſiones de futuro, ſe extendit ad promiſſiones præteritas; quia lex noua prohibet actum promiſſionis huiuſmodi ne in futurum fiat; ideo non irritat actum promiſſionis iam factum.

24. Not.7. ibi *directe, vel indirecte*, quod ex hoc Dom. *n.5.* Franc. *n.2.* deducunt, quod vbi prohibitio legis reſpicit certum finem, cenſetur tunc prohibita quælibet via, per quam peruenitur ad dictum finem.*cap.11. ſup.d. cler.coniug. in hoc lib.& cap.cum quid.infr.de reg. iur.& l.oratio, ff. de ſponſal.* ſed huiuſmodi regula non ſine diſtinctione, & matura conſideratione eſt accipienda. Nam in legibus pœnalibus præcipue lex prohibens directum non comprehendit indirectum,niſi id exprimat. Et lex imponens pœnam facientibus non comprehendit conſulentes, vel mandantes, vel auxilium dantes, niſi illud exprimat. Et in propoſito noſtro,ſi lex prohibens promiſſiones per quas directe paratur via ad vacatura beneficia comprehendiſſet illas, per quas ſolum indirectè id præſtatur non fuiſſet neceſſe, quod hec lex exprimeret, ſicuti expreſſit,quia vere ſub promiſſione directi,non venit indirectum, niſi exprimatur, cũ ſtricta interpretatio habet locum. Et quando finis eſt malus,ſtat,quod prohibeatur vna via, quia peior, & frequentior, & ea lege non prohibeatur alia,quæ eſt rara,& ferè nunquam viſitata.

SVMMARIVM.

1 *Habens gratiam ad beneficium quod duxerit acceptandum non poteſt acceptare certum non vacans, nec ſecundum vacaturum ſine cauſa.*
2 *Qui male acceptauit beneficium non vacans poteſt idem poſtquam vacauerit va ide arreptare.*
3 *Solum in caſibus in iure exceptis non poteſt poſt primum actum inualidum iterum habere actum bonum.*
Si principale ſit nullum non eſt validum acceſſorium nu. 3.
4 *Expectatiuæ, & pacta de ſuccedendo etiam in cauſis pijs merito reiecta.*
5 *Mandatum de prouidendo dicitur gratia facta reſpectu executoris.*
6 *Habens gratiam cum clauſula quod duxerit acceptandum non poteſt ſine cauſa omittere primum.*
7 *Beneficium acceptatur expreſſe, & tacite.*
8 *Non eſt quis adeptus beneficium niſi per poſſeſſionem.*
9 *Habens gratiam poteſt acceptare primum beneficium in genere.*
Quod ſit in genere non cenſetur eſſe certum nu.9.
10 *Acceptatio & proceſſus inualidus non ligat manus Ordinarij.*
11 *Quid ſi beneficium non vacat, & creditur vacare, aut è contra.*

Cap. Ne captandæ III.

1. HAbens litteras Apoſtolicas ſuper primò beneficio,dignitate,vel præbenda,quod duxerit acceptandum, certum antequam vacet acceptare non poteſt, ſed primum, quod vacabit, vel ex cauſa ſecundum, vel vlterius poterit acceptare. Reſeruationes autem, proceſſus, & decreta contra hæc facta non valent,

& Ordinarius beneficium contra prædicta acceptatum potest conferre. Hoc est, quod in hoc textu decernitur.

2. Notandum veró circa hoc, quod mala acceptatio beneficij non vacantis, vel acceptatio secundi, vel tertij sine causa non impedit, quod si postea beneficium vacet, non possint fieri noui processus validi, & quod non possit ab eodem beneficium male prius acceptatum iterum bene & valide acceptari, quando vacauerit, vt hic notant Io: Mon. & Archid. *nu.* 3. Anchar. *not.* 5. Dom. *num.* 5. & 10. & Franc. *num.* 8. Aduertunt tamen Io. And. *num.* 2. & Franc. *d. n.* 8. quod vacante beneficio male contra formam huius textus prius acceptato possint quidem fieri noui processus validi, sed isti processus nõ ligarent manus Ordinarij, sed sola collatio beneficij eius manus ligaret, & in hoc sensu debent intelligi Io. Mon. & Io. And. si tamen aliud esset beneficium quam illud, quod prius fuit male acceptatum, tunc etiam processus ligarent manus Ordinarij. Sed sententia Io. Mon. & Archid. absolute intelligi potest; Nam in textu irritantur solum processus facti ante vacantiam beneficij, vel de secundo sine causa, non prohibet veró textus quod non possint fieri noui processus validi, & quod si fiant non habeant vim quam de iure habere illis competit. Quomodo veró his non obstent *cap. si Compromissarius cap. de elect. in hoc lib.* §. 1. & 2. explicant Io. Mon. & Io. And. & alij. Sed dicas in casibus in iure expressis, non licere post primum actum malefactum, accedere ad secundum. Secus veró vbi hoc non est iure prohibitum. Et sic etiam aliquando negligentia vel culpa nocet, vt *cap. Tibi qui, in fin. sup. de rescript. in hoc lib. & cap. Is cui, & cap. Eum qui de Præbend. in hoc lib.* sed hoc nõ est semper verũ. Et ideó vbi lex non punit, & prohibet, licet á mala acceptatione, & processu recedendo venire ad bonam acceptationem, & processum.

3. Hinc tamen deducitur quod ex quo acceptatio, quæ est principale fuit nulla, nullus quoque est processus & sententia executoris, quæ ad illam referuntur, quia non bono peraguntur exitu, quæ mala sunt inchoata principio. *Cap. Principatus* 1. q. 1. Nec tenet accessorium si non tenet principale, *Cap. Accessoriũ inf. de reg. iur.* Anchar. *not.* 3.

4. Notandum secundó quod per concessionem beneficiorum non vacantium inducitur votum captandæ mortis, de quo in *cap.* 2. & *cap. proposuit sup. eod. tit.* Non decet veró gratiam Sedis Apostolicæ præbere aliquibus occasionem delinquendi, ne oriantur iniuriæ vnde iura nascuntur. *Cap. qualiter el.* 1. *de accus. l. meminerint C. Vnde vi.* Anchar. *not.* 1. Ideo merito concessiones beneficiorum non vacantium á *Concil. Trid. sess.* 14. *c.* 19. reiectæ sunt. Et colligitur ex hoc quod pactum de succedendo etiã in pijs causis reprobatur. Barb. *n.* 2. Tiraquell. *de priuil. piæ causæ, priu.* 105. Vnde etiam colligitur non esse idem facere aliquid tempore permisso, & ad illud se referre, quia non potest recipi beneficium viuentis pro tempore quo vacabit, licet receptio se referat ad tempus permissum. Quandoque tamen dispositio celebrata tempore prohibito valet, si eius effectus conferatur in tempore permisso. Ancar. *not.* 2.

5. *Not.* 3. ibi *facta*, quod gratia dicitur facta si mandatur prouideri de beneficio vacaturo. Sed hoc intelligitur respectu executoris, & quantum ad concessionem potestatis sibi traditæ, sed non respectu impetrantis, respectu cuius gratia non dicitur facta, nisi litteræ Apostolicæ conferant beneficium, non veró si solum contineant mandatum de prouidendo. Et itá procedit *cap. si cui, sup. de præb. in hoc lib.* Io. And. Franc. *num.* 2. Dom. *num.* 6.

6. Not. 4. ibi, *aut secundum.* Quod habens gratiam cum clausula, *quod duxerit acceptandum*, nihilominus tenetur acceptare primum, & solum ex causa potest acceptare secundum, vt si primum esset alteri debitum, Gloss. *in verb. causa*, Et sic non subsistente causa non potest omittere primum, vt dicitur in hoc *text. & sup. cap.* 1. *in hoc tit.* Barb. *num.* 4. Tiraquell. *in l. Bouef.* §. *hoc sermone, in princ. num.* 54. & *limit.* 6. *nu.* 4. & *limit.* 21. *num.* 1. Quod tamen non procedit, quando assignatur certum tempus ad acceptandum, vt in clausula, quod intra mensem duxerit acceptandum. Nam tunc potest omissio primo, acceptare secundum, vel decimum, vel centesimum, sufficit enim quod intra mensem acceptet. Per *text. in* Clem. 1. *eodem tit.* Io. And. *in cap. sequen.* Franc. *hic num.* 2.

7. Not. 5. ibi, *per collationem*, quod recipiendo collationem beneficij tacite acceptatur beneficium; Et idem si petat sibi beneficium conferri. Clem. 1. *eod. tit.* Anchar. *not.* 6. Quia in ordine intellectus semper videtur præcedere, quod primó fieri debet licet verbis non exprimatur. Dom. *nu.* 10. & ad hanc tacitam acceptationem sufficit qualis cumque actus expressus, aut tacitus, per quem possit constare de animo acceptandi, & sic appellans causa alicuius beneficij illum censetur acceptare Franc. *n.* 4. Non censebitur tamen acceptasse beneficium primó vacaturum, qui solum dixerit intẽdo, vel volo acceptare Dom. *num.* 9.

8. *Not.* 6. ibi *adeptus*, quod licet per collationem acceptatam acquiratur ius in beneficio, tamen non dicitur quis plené adeptum fuisse beneficium ante pacificam possessionem. Dom. *num.* 6. Franc.

9. Notand. 7. ex prædictis, quod licet habens gratiam cum clausula, quod duxerit acceptandum, non possit acceptare certum beneficium non vacans, potest tamen id facere in genere, acceptando beneficium in genere, quod primó vacabit, vel ex causa secundum, aut tertium, nisi data fuerit potestas ad tempus determinatum Franc. *num.* 3. *Rota dec.* 431. *seu* 14. *de concess. præb. in nou.* Ex quo deducitur, quod quando lex requirit aliquid certum, quod sit in genere non censetur esse certum. Dom. *num.* 3. Barbus. *num.* 3. Tiraquell. *de iure mariti.* Gloss. 7. *num.* 147.

10. Not. 8. quod acceptatio, & processus inualidus non ligant Ordinarium, vt non possit conferre beneficium malé acceptatum, quia non præstat impedimentum, quod de se est nullum. *Cap. Non præstat in fin. de reg. iur.*

11. Not. 9. quod si quis bona fide acceptat bene-

beneficium non vacans, putans illud vacare, acceptatio est nulla, sed ipse est tutus. Sed si beneficium vacat, sed acceptans id ignorat, & acceptat illud tanquam vacans, acceptatio tenet, sed si acceptat illud tamquam non vacans, acceptatio est irrita. Ita post Lapum Dom. *in fin. num.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Generalis Executoris inhibitio reijcitur, & admittitur specialis.*
2 *Aliquando licet aliquid in specie, quod non licet in genere, & è contra.*
3 *Mandatum de prouidendo limitatur ad primum vacans, nisi aliud sit expressum.*
4 *Gesta contra executorem Papæ sunt nulla.*
5 *Collatio potest spectare ad non Prælatos.*
6 *Actus censetur specialis si refertur ad id, quod certificabitur.*

Cap. Executor IV.

1 NON potest executor mandati de prouidendo alicui de beneficio sine speciali mandato generaliter inhibere in prouincia ad quam est missus collationem beneficiorum donec illi pro quo scribitur fuerit prouisum. Potest tamen specialiter reseruare sibi primò vacaturum, & nisi ex speciali mandato non potest inhibere collationem secundi, aut tertij; Et tunc collatio beneficij facta ab Ordinario contra huiusmodi reseruationem, aut inhibitionem erit nulla. Hæc est textus regula. Generalis ergo inhibitio hic reijcitur, admittitur specialis. Innoc. & Host *cap. Dilectus, de iure patrim.* Anchar. *hic not.* 1.

2. Ex hoc habemus, quod quandoque licet aliquod in specie, quod non licet in genere; sicuti è contra licet aliquid in genere, quod nō licet in specie, vt *sup. cap. prox.* Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 1.

3. Et sic iterum habetur quod mandatum de prouidendo alicui de beneficio intelligitur de primo, nec impetrans potest optare secundum, vel vlterius, nisi id sibi fuerit concessum, vt si datum fuerit mandatum cum clausula, *quod volueris acceptandum*. Et tunc nec nisi ex causa potest opeare secundum. Vbi tamen ponitur determinatum tempus, tunc intra illud tempus habet optionem, vt acceptet ex vacantibus intra illud tempus, quod voluerit. Franc. *num.* 2.

4. Hebetur etiam quod gesta contra executorem Papæ sunt nulla etiam si in literis executoris non sit decretum irritans. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 3.

5. Colligitur quoque quod collatio potest spectare ad Capitulum, & ad non Prælatos. Dom. *num.* 1.

6. Item quod actus censetur specialis si refertur ad subiectum nondum certum, sed in posterum certificandum. Dom. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio mandati beneficialis facta Capitulo reddit beneficium affectum, & 6.*
2 *Executor post datum terminum Capitulo ad conferendum potest beneficium conferre.*
3 *Capitulo potest competere collatio.*
4 *Acceptio multiplex, &, qualiter distinguatur à Collatione, an & quando fiat collegialiter.*
5 *Scriptura subscripta à mandante dicitur propria illius.*
6 *Sufficit si literæ Apostolicæ præsententur vni ex collatoribus.*
7 *Quomodo præsentatur Capitulo.*
Capitulo impediente præsentationem literæ censentur præsentatæ 7.
8 *Collatio facta ab Ordinario ante præsentationem non obstante priuata scientia literarum Papæ secundum aliquos est valida.*
9 *Sub nomine beneficij veniunt Canonicatus, & præbenda.*
10 *Executor datus à Pontifice præfigit Ordinario terminum ad conferendum.*
Per interpellationem interpellatus constituitur in mora 10.
11 *Dictio ex tunc importat extremitatem temporis.*
12 *Ex negligentia Capituli potestas in Executorem transfertur cumulatiuè.*
13 *Citatio, & monitio distinguuntur.*

Cap. Si Capitulo V.

1 DVas partes continet hęc Decretalis, in quarum prima statuitur, quod sola præsentatio facta Capitulo mandati de prouidendo alicui de Canonicatu, & præbenda si tunc vacaret, vel cum facultas se offerret, dato ad hoc executore in casu negligentiæ Capituli, facit vt statim etiam absque alia executoris insinuatione, reseruatione, aut inhibitione beneficium de quo mandatum fuerat Capitulo, vt illud eidem conferretur, adeò sit effectum, vt collatio facta alteri, eo ipso sit nulla.

2. Secunda pars continet, quod executor potest Capitulo præfigere terminum ad exequendum præfatum mandatum; Et si Capitulum id non præstiterit, transacto termino, executor ipse etiam non vocato Capitulo poterit Canonicatum conferre ei pro quo mandatum fuit, si vacat, vel cum se obtulerit facultas.

3. Ex hoc textu autem ibi, *si Capitulo* habetur primò, quod non solum Prælatis sed etiā Capitulis siue ex priuilegio, siue ex consuetudine aut statuto potest competere collatio beneficiorum vt notat. Dom. *num.* 1.

4. Notandum 2. ibi *Canonicorum receptio, ac prabendaturarum collatio*, nedum distingui Canonicatum à præbēda, sed illi receptionem, huic viro competere collationem & sic receptionem, & collationem esse diuersa. Sed receptio distinguitur, quia alia est iuris, & alia est nudi facti, per quam iam institutus in Canonicum, recipitur ad possessionem canonicatus per installationem. Distinguuntur vero, quia per receptionem, quæ est iuris confertur titulus canonicatus, & recepto datur ius in re, & fit canonicus;

nicus; vnde hæc receptio verè eſt collatio canonicatus. Dicitur vero receptio, quia à capitulo non confertur canonicatus, niſi per modum cuiuſdam electionis, & liberæ receptionis. Ideo non poteſt fieri à capitulo niſi collegialiter cõgregato, & niſi vocatis abſentibus, vt in *cap. cũ in Eccleſijs 33. ſup. d. præbend. in hoc lib.* Præbenda vero dicitur cõferri, quia id non eſt amplius voluntarium capitulo, neque iſta eſt collatio electiua, quia recepto in Canonicum debetur præbenda, & dum præbenda eſt annexa certo canonicatui, ipſa receptio in canonicum eſt ſimul collatio prębendæ, & è contra, & remanet ſolum, quod tali canonico conferatur prębenda de facto, quia Canonicus mittatur in poſſeſſionem præbendæ. Et ſic in hoc caſu collatio præbendæ non eſt iuris, ſed facti. Sed receptio, quæ eſt nudi facti non eſt neceſſe, quod fiat collegialiter. Videantur dicta in *d. cap. cum in Eccleſijs 33. de præben. in hoc lib. & quæ habent* Anchar, *not.* Dom. *n.* 7. *&* 8. Franc. *n.* 1.

5. Notandũ 3. ibi *ſcr pta noſtra*, quod Dom. *n.* 4. & Franc. *n* 2. ex hoc deducunt, quod ſcriptura dicitur ſcriptura alicuius, licet ſit ſcripta alterius manu, ſi ſit ſcripta de eius mandato. Verum literæ, Apoſtolicæ dicuntur ſcripta eius, quia ſupplicationes, vel minutæ, ſignantur manu Põtificis, & præterea ſcripta, quæ publicantur ſignatur manu ſuorum officialium ad hoc deputatorum. Vnde ex hoc textu nõ colligitur, quod ſolum mandatum de ſcribendo faciat, quod ſcriptura dicatur ſcriptura mandantis, *ſi* ei non ſubſcripſit ipſe, vel aliu, ex officio ad ſubſcribendum deputatus. Cæterum iuxta vſitatum modum loquendi ſcripta publica Principis ſubſcripta ab officialibus ad hoc deputatis propriè dicuntur Principis ſcripta, & ita hic, & ſuper *cap. ſi pro te 13. de reſcript. in hoc lib.* literæ Apoſtolicæ dicuntur ſcripta Sedis Apoſtolicæ. Cœterum loquendo de ſcripturis priuatis, ſcriptura aliena manu, ſed à mandante ſubſcripta, dicitur propriè, & ex communi vſu ſcriptura mãdantis; ſic enim literæ à ſecretarijs ſcriptæ, & ſubſcriptę, à Dominis, & inter mercatores literæ ſubſcriptæ à mercatoribus, dicuntur eorum literæ. Vnde, vt ait Dom. ſuper *cap. ſi pro te. 13. de de reſcript n.* 1. ſi in ſtatuto dicatur, quod quis nõ poſſit veniri contra propriam ſcripturam, hoc habebit locum in ſcriptura ſcripta aliena manu, ſed à mandante ſubſcripta. Quid quid in contrarium dixerit ibi Franc. *n.* 1. Qui enim ſubſcribit, licet non ſcripſerit manu propria ſcripturam ex vi tamen propriæ ſubſcriptionis illam acceptat, approbat, & facit ſuam,

6 Notand. 3. ibi *per ſolam præſentationem*, quod per ſolam præſentationem mandati de prouidendo dato executore in caſu negligentiæ collatoris, ita eiuſdem ordinarij collatoris ligantur manus, & beneficium fit affectum, vt ipſe non poſſit illud conferre, & ſi illud conferat collatio ſit ipſo iure nulla Ioan. Mon *num.* 1. Anchar. *not.* 5. Dom. *num.* 5. Franc. *num.* 3, Barboſ. *num.* 2. & ita quod ſi plures ſint quibus (non tamen inſolidum) competat collatio ſufficiat, ſi vni illorum huiuſmodi mandatum præſentetur, quia iam ſatis innoteſcit Papæ mandantis intẽtio Frãc, *n*, 5, Barb *n.* 2. *&* 5. Rebuff. *in Auth. nominat. q.* 14. *n.* 80. Tiraquell. *de retr. lit. ad finem n.* 63. & ad hunc effectum ſicuti non ſufficeret, ſic nec eſt neceſſe, quod mandatum ſit executori, vel executoribus præſentatum, ſed ſufficit ſi ſit præſentatum collatori, vel collatoribus, Gloſſ. *in v. illorum*, Io. And. *n.* 2. Anchar. *not.* 5. Dom. *n.* 11. Franc. *n.* 4. Barb. *n.* 2.

7 Vbi vero collator eſt Capitulum, ſeu vniuerſitas huiuſmodi literæ debent quidem præſentari Capitulo collegialiter congregato, nec ſufficit, priuata ſcientia Capituli, vel Collatoris ſicut nec ſufficit, quod literę ſeorsũ illis de capitulo ſint præſentatę, Rebuff. *vbi ſup. num.* 73. Rota *dec.* 36. *n.* 4. *& dec.* 389. *num.* 2. *par.* 4. *diuerſ.* quam refert Barb. *n.* 7. & ita, quod nec ſufficit, ſi præſententur procuratori, vel etiam Vicario Generali, quia non per hoc præſumi debet literas eſſe à collatore, vel capitulo cognitas Io. And. *n.* 2. Anchar. *not.* 5. Lap. *n.* 1. Dom. *n.* 12. Franc. *n.* 4. Speculat. *de appellat.* §. 1. *verſ.* 1. Quãuis quantum ad hoc non ſit neceſſe, quod Capitulum vocet abſentes, nec quod in Capitulo ſint duæ tertiæ partes, vel etiam maior pars, ſed ſufficit quicumque numerus, & ſic ſufficit ſi literæ præſententur Decano, vel maiori, & alijs præſentibus, quicumque illi ſint Gloſſ. *in v. factũ* Anchar. *in fin.* Franc. *n.* 5. Quod ſi Capitulares ſe includerent, aut impedirent, ne præſentatio fieri poſſet, perinde eſſet, ac ſi præſentatio fuiſſet facta, Gloſſ. *in v. factum* Anchar. *in fin.* Barb. *n.* 3. Tiraquell. *de retractu lig.* §. 2. *Gloſſ.* 1. *n.* 8. *&* §. 36. *Gl.* 2. *n.* 47. & imo vbi vniuerſitas habet caput, ſufficit ſi præſentatio fiat capiti, & ſic ſufficiet ſi fiat capiti ipſius Capituli ſicut ipſum cõuenitur, & agit ſecundum *not. in cap. edoceri de reſcript.* Anchar. *in fin.* Franc. *n.* 5.

8. Si tamen in præſenti caſu literæ Papæ non fuiſſent præſentatæ Capitulo, ſeu collatori licet aliunde Capitulum, ſeu collator ſciuiſſet Papæ diſpoſitionem, imo ſi alicui particulari intimatæ fuiſſent literæ Papæ, non tamen collatori, & eidem cui fuerunt præſentatæ literæ, fuiſſet collatum beneficium valeret collatio, niſi ille dolo impediuiſſet ne literæ præſentarentur collatori, vel illas occultãdo, vel alio modo impediendo. Anchar. *not.* 5. Franc. *n.* 4. Alij tamen exiſtimant, quod collatio ex parte eius cui collatum fuit beneficium poſt intimationem illi factam, ſit nulla, vel ſaltem irritanda Dom. *n.* 13. *&* Lap. *num.* 3.

6 Not. 4. ibi *Beneficium*, ex hoc textu conſtari, ſub nomine beneficij venire Canonicatum & præbendam, quia in textu, quod dictum fuerat Canonicatus, & præbenda dicitur poſtea beneficium. Dom. *n.* 5. Franc. *n.* 3. videantur, quæ notãtur ſuper *cap. quãuis el 2. de præben in hoc lib.*

10. Not. 5. ibi *intra terminum*, quod executor datus à Pontifice ad prouidendum de beneficio in ſubſidium poteſt conſtituere terminũ ordinario collatori intra quem conferat, vt ſi id ordinarius non pręſtet, conſtare poſſit de eius mora & negligentia Io. Mon. *num.* 2. Ioan. Aud. *num.* 1. & quamuis hoc in caſu noſtri textus ſit expreſſum, tamen etiam ſi nõ exprimeretur, id illi competeret; Nam lapſus termini conſtituit ordinarium in mora, & negligẽtia, ita quod per illam in executorem transferatur poteſtas

con-

cōferendi in executorem. Dom. & ex eo Franc. *d. n.* 3. Imo addunt Anchar. *not. 6.* & Franc. *d. num.* 3. Quod si ordinarius fuisset interpellatus congruis loco, & tempore, per talem interpellationem constitueretur in mora, & negligentia *arg. l. si ex legati causa, ff. de verb. oblig.* & transferretur potestas in ipsum executorem, cum ista differre non videantur, *arg. l. quoties de verb. oblig.*

11. Not. 6. ibi *Ex tunc*, dictionem hanc importare extremum tempus præfixi temporis *l. 4. de cond. & dem.* Io. Mon. *num.* 3.

12. Not. 7. *ibi, transferatur* quod valde dissentiunt DD. interse in sensu huius textus. Nã Innoc. *in cap. proposuit sup. eod. tit.* & hic Mola, existimat, quod potestas conferendi transeat in executorem priuatiuè, quoad Capitulum, ita vt transacto termino præfixo Capitulum si velit obedire & conferre beneficium non possit. Sed Io. Mon. *num.* 4. Archid. *num.* 6. Anchar. *not.* 4. & 6. & Franc. *nu.* 3. volunt, quod translatio ista facta sit cumulatiuè. Et ita est dicendum. Non enim ablata est potestas à Capitulo, nec intelligi debet ablata, ex quo eadem potestas executori fuit collata, quia cum intelligi possit, quod sit translata cumulatiuè, hic sensus præferri debet, vt non fiat præiudicium Ordinario sine causa, & necessitate. Secundo quia in textu solum dicitur, quod executor possit conferre beneficium, quod importat in executorem libertatem conferendi si opus sit, non necessitatem.

13. Not. 8. ibi, *sine alia capituli vocatione, vel monitione*, quod non est necessaria citatio, vel monitio Capituli ad hoc, vt executor beneficium conferat. Vnde est quod in simili casu non est in executoris processu necessaria causæ cognitio. Anchar. *not.* 8. Franc. *num.* 3. Sed ipse transacto termino statim potest beneficium cōferre. Est autem discrimen inter vocationem, & monitionem, quod vocatio est citatio, sed monitio præter citationem fieri potest. Monitio enim à Iudici fit parti in eius præsentia, & operatur plusquam citatio, quia habet vim peremptorij. Ita Franc. *num.* 3.

SVMMARIVM.

1 *In tribus casibus literæ beneficiales non afficiunt beneficium.*
2 *In alys tribus afficiunt.*
3 *Executorum multiplex genus.*
4 *Simplex mandatum de prouidendo non afficit beneficium.*
5 *Mandatum executoris non afficit beneficium. Sed non sufficit si fiat Vicario.* 5.
6 *Inhibitio executoris ligat manus Ordinarij.*
7 *Executor Apostolicus apponit decretum irritans.*
8 *Receptio in Canonicum authoritate Apostolica afficit præbendam.*
9 *Affectio beneficij reddit nullam collationem factam alteri.*

Cap. Si soli VI.

1. Diuiditur hæc Decretalis in duas partes in quarum prima ponuntur tres casus in quibus literæ beneficiales non afficiunt, & in alia tres alij, in quibus afficiunt. Primus casus est si soli Ordinario Papa mandet prouideri alicui de beneficio. Secundus est, si Papa mandet Ordinario, & det executorem ei mandans, vt compellat eundem Ordinarium ad prouidendum eidem. Tertius casus est, si Papa soli executori mandet, vt faciat prouideri de Canonicatu, aut beneficio in certa Ecclesia Diœcesi, aut Prouincia. Decernitur igitur quod in his tribus casibus mandatum de prouidendo non afficit, nec ligat manus Episcopi, vt non possit prouidere alteri de eodem beneficio, & vt si prouideat, prouisio non valeat, quamuis illi Ordinarius inobediens puniri debet.

2. Sed hoc fallit in tribus casibus. Primus est si mandatum Papæ habeat decretum irritans. Secundus est, si executor datus eidem Ordinario interdixisset, ne beneficium alteri conferret illud beneficium, quod Papa mandat conferri, Tertius casus est si illi pro quo Papa scripsit esset iam receptus in Canonicum, tunc enim præbenda alteri collata non haberet firmitatem.

3. Est autem *not.* 1. ex Io. And. quod executorum beneficialium alij dabantur ad quorũ plures species hic enumerat Dom. *n.* 3. Anch. *not. vlt.* Franc. *num.* 3. Inter quas vna erat, quãdo executor dabatur ad prouidendum in subsidium negligentiæ Ordinarii. Et de hoe executore sermo fuit, *in cap. prox. sup.* Sed alij dabantur ad compellendum, *vt in cap. Abbatem. sup. de rescript.* Et de simili executore loquitur textus præsens.

4. Notandum propterea secundo, quod simplex mandatum de prouidendo directum Ordinario sine decreto irritanti, non afficit beneficium, nec priuat Ordinarium potestate, quam habet super beneficio. Quia multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. Vnde regula generalis colligitur, quod per solum mandatũ superioris non afficitur res, nec priuatur inferior potestate agendi circa illam rem taliter vt si agat factum sit nullum, quamuis agens puniri debeat, eo quia contra superioris præceptum agat, Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 1. Anchar. *not.* 1.

5. Eodem modo si detur mandatum executori ad compellendum Ordinarium ex sola præsentatione huius mandati non ligantur manus Ordinarij, quia mandatum non loquitur cum Ordinario, sed cum executore, & si loqueretur etiam cum Ordinario, vt in secundo casu, ex quo mandatum non habet decretum irritans, vel non est datus executor ad prouidendum in subsidium, beneficium non manet affectum. Et hæc vera sunt, siue scribatur de beneficio in Ecclesia certa, siue in Diœcesi, aut Prouincia, & siue in forma pauperum siue in forma gratiæ, Franc *n.* 3. Dom. *n.* 5. Anch. *not.* 5.

6. Et nihilominus ad hoc vt beneficium fiat affectum, sufficit si executor inhibeat Ordinario, etiam sine decreto irritanti, sola enim executoris inhibitio ligat manus Ordinarij, vt valide conferre non possit Io. And. Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 2. Imo in executore dato ad prouidendum sufficeret sola notifi-

tificatio ad ligandum manus Ordinarij, quod tamen non sufficit in executore dato ad compellendum, nisi inhibeat. Et imo non sufficit inhibitio facta Vicario, sed necesse est vt fiat Collatori, nisi ille latitet, & per ipsum stet, vt illi non fiat Anchar. *not.* 2. Si tamen non possit haberi copia Episcopi, etiã si ille non latitaret, sed esset absens & in loco remoto, itaut & non possit haberi copia illius, vult Dom. §. *Nisi* quod sufficiat si fiat intimatio eius Vicario, quia sufficit, quod fiat in tali loco, quod ad eius notitiam possit verisimiliter peruenire.

7. Colligitur quoq; manifestè ex hoc textu, quod executor Apostolicus potest vti decreto irritanti in suis inhibitionibus, etiam si decretum in literis Apostolicis non sit insertum Dom. *num.*2. Franc. *num.*2. Anchar. *not.*2.

8. Habeturquoque quod receptio alicuius in Canonicum virtute literarum Apostolicarũ reddit affectam præbendam. De quo *sup. cap si postquam*, *de Præben. in hoc lib.* Franc. *nu.*2. Anchar. *not.* 3. Dom. §. *Nisi num.* 2. Et tandem habetur effectum affectionis alicuius beneficij esse, vt collatio beneficij vni affecti sit nulla, si fiat alteri, & ita vt per affectionem tribuatur ius illi, cui beneficium fuit affectum, vt illud possit euincere, à quocumque possessore, Dom. §. *Nisi num.*2. Anchar. *not.*3. Franc. *num.* 2. Io. And. *sup. cap.*1. *in hoc tit.* Innoc. *cap. Inter de præbend.*

SVMMARIVM.

1 *Quis inter tres receptos in Canonicos auctoritate plurium Pontificum præcedere debeat in præbendæ consecutione.*
2 *Expectatiua præbendæ, & executor ad eam datus non expirat morte concedentis.*
3 *Vinco te si vinco vincentem te.*
4 *Qui ex propria persona non praualet potest præualere ex persona alterius.*
5 *Licet decidere causas beneficiales ex eo quod lege sciuiles decernunt de vltimis voluntatibus. Ca usæ beneficiales potiùs vltimis voluntatibus quam contractibus assimilantur.* 5.

Cap. Auctoritate VII.

1. VVlt hæc Decretalis seruari hunc ordinem, & præcedentiam inter plures prouisos, vt si primus sit prouisus à Pontifice prædecessore, secundus sit prouisus auctoritate Pontificis præsentis, Tertius eiusdem auctoritate prouisus, sed cum clausula anteferri, vt præferatur omnibus non receptis eiusdem auctoritate, in hoc casu secundus habebit primã præbendam vacantem, tertius secundam & primus tertiam.

2. Habetur autem ex hoc textu, quod gratia per quam est collatus Canonicatus sub expectatiua præbendæ, & executor ad hoc datus non expirant morte concedentis etiam quoad præbendam postea vacaturam, quia Canonico instituto iam fuit acquisitum ius ad præbendã, vt notat *in cap. Si cui*, *cap. de præb. in hoc lib.* & aduertunt Franc. *num.* 1. Barb. *num.* 2. Gigas *de pens. q.*91. *num.*3.

3. Habetur etiam practicata regula illa si vinco vincentem te, vinco te. De qua Surd. *de alim. tit.*2. *q.* 15. *num.*95. & 96. & *cons.* 125. *nu.*14. Menoch. *cons.*126 *nu.*25. Tuschus *concl.* 208. *per totam lit. V.* Quæ tamen regula non habet locum vbi victoria est ex alio iure, & non ex eodem. Rota *dec.*59. *num.* 2. *par.* 1. *recent.* Et quando hæc regula procedat in successionibus videantur, Couar. *lib.*1. *var. cap.*7. *num.* 3. Menoch. *cons.*4. *nu.*33. & *cons.*234. *nu.* 16. Anton. Gab. *lib.*4. *commun. tit. de successore ab intest. concl.*4. Molin. *de primog. l.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. Philip. Port. *l.*3. *reg.*27. Cassad. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.*10. *tit.*7. *num.* 6. Decian. *cons.* 13. *num.*38. *l.*3. & *cons.*43. *num.*10. *l.*5. Castell. *l.*3. *quotid. cap.*30. *per totum.*

4. Nunc hic aduertitur contingere, vt qui ex proprio iure non posset, potest ex persona alterius. In nostro enim casu secundus, qui ex proprio persona non præcederet primam, præcedit ex persona tertij vincentis primum. Et sic etiam quod est inutile alicui ex persona sua fit illi vtiles ex persona aliena, Anchar. *not.* 5. & 6. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 2. Videant Innoc. *in cap. Cum olim de re iud.* DD. *in l. si post mortem in fin. ff. de contra tabulas.* & *in l. si Iudex. ff. de Min.* & *l. Posthumus* §. *se quis ex his*, *ff. in iff. testam.* & *l. fin.* §. 1. *ff. de iure dotium.*

5. Habetur quoque licere etiam in causis beneficialibus decidere lites per leges ciuiles etiam loquentes in materia vltimarum voluntatum Franc. *num.*2. Dom. *num.* 2. Anchar. *not.* 4. quod etiam à DD. notarum fuit sup. ad Gloss. *cap.* 1. §. *è contra sup. in hoc tit.* Et quod gratiæ beneficiales potius æquiparantur vltimis voluntatibus, quam contractibus. Barb. *num.* 4. Gonzalez *ad reg.*8. Cancell. Gloss.5. §.7. *nu.*100.

SVMMARIVM.

1 *Pontifex ante coronationem expedit Bullas.*
*Ius in re, & ad rem inseparabile à iure in re prius acquisito non reuocatur. num.*3.4.6. & 7.
Ius purum ad rem, vel separabile à iure in re prius acquisito cadit sub reuocatione. 2.4.5.6. & 7.

Cap. Quoniam. VIII.

1. CVm sit quod Bonifatius 8. statim electus reuocauerit gratias beneficiales ab Antecessoribus factas, & nullas esse decreuerit, explicat hic casus in quibus huiusmodi reuocatio locum habet, vel non habet, & 5. dubia soluit. In hac autem Decretalis introductione nedum notatur, quod Pontifex etiam ante coronationem expedit Bullas, sed aduertitur, quod Pontifex non dicit, se reuocasse Nicolai IV. & Cælestini V. gratias de consilio Cardinalium, sed in præsentia. Quod fuit factum non quia, vt exponit Io. Mon. Cardinalis hoc non fuerit negotium graue. Vel quia, vt explicat Franc. in reuocatione priuilegiorum non sit necessarium consilium Cardinalium; sed quia absolute non est necessarium.

2. Primus ergo casus est, de Canonicis supra-

pranumerarijs receptis sub expectatione præbendæ vacaturæ, vel portionis. Et dicitur hunc casum comprehendi in dicta reseruatione.

3. Secundus casus est illorum, qui recepti in Canonicos supranumerarios, tempore reuocationis participabant distributiones, & alia, sicut cæteri Canonici, & ex vi prioris gratiæ solum expectabant augmentum. Et de istis dicitur, quod eos dicta reuocatio non includit.

4. Tertius casus est eorum, qui per literas facultatis à Sede Apostolica datæ recepti fuerant in Canonicos, licet præbendas, vel alia beneficia expectarent. Et pariter de istis dicitur, quod in præfata reuocatione non sunt comprehensi.

5. Quartus casus est illorum, qui auctoritate Apostolica vltra numerum recepti, quantum ad Capitulum, Chorum, ac perceptionem distributionum quotidianarum, plenitudinem iuris Canonici tunc habebant, sed tamen dignitates, personatus, præbendas, portiones, quæ dantur tantum Canonicis de numero expectabant. Et de his decernitur eos in dicta reuocatione includi.

6. Quintus casus est generalis eorum, in quibus vigore gratiarum à præfatis Prædecessoribus concessarum super Canonicatibus, præbendis, & dignitatibus, parochialibus, vel alijs Ecclesijs, seu beneficijs quibuscumque tempore editæ reuocationis collationes non erant factæ, licet processus executorum præcesserint. Et de istis dicitur, quod quia ante reuocationem non acquisierant ius in re super prædictis, sed solum ius ad rem, ideo comprehenduntur in eadem reuocatione.

7. Litera hæc explicari debet per ea, quæ dicta sunt *sup. Cap si is cui 39. & cap. Quodam. 40. de Præbend. in hoc libr.* Nam ius in re non cadit sub reuocatione, sicut nec ius ad rem inseparabile à iure in re prius acquisito, *vt in 1. & 3.* casu huius textus asseritur. Sed purum ius ad rem cadit sub reuocatione, vt dicitur in quinto casu, sicut etiam ius ad rem separabile à iure in re prius acquisito, vt in primo 4. & 5. casu.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Sede vacante non confert beneficia spectantia ad collationem Episcopi.*
2 *Capitulum Episcopo mortuo, vel suspenso confert beneficia quæ spectant ad collationem sui, & Episcopi communiter. Et è contra.*
3 *In certum an de iure communi sit, quod collatio beneficiorum spectet simul ad Episcopum, & Capitulum, vel ad Episcopum de consensu Capituli.*
4 *In hoc casu Episcopus conuocare potest Capitulum.*
5 *Non potest tamen Episcopus abbreuiare semestre concessum ad conferendum.*
6 *Non solum de Præbendis, sed de omnibus beneficijs verum est quod mortuo Episcopo Capitulum ea confert, si pertinent ad collationem vtriusque.*

Sub nomine præbendæ veniunt beneficia, & è contra 6.
7 *Et hoc extenditur etiam ad præsentationem, & electionem.*
8 *Et in quocumque casu & modo quo vacet sedes Episcopalis.*
Et si Episcopus intra semestre nolit conferre. 8.
9 *Et in casu quod Episcopus sit suspensus à collatione.*
Mors ciuilis in hoc æquiparatur naturali 9.
10 *Et etiam si Episcopus sit suspensus ab officio.*
Suspensio à beneficio non est suspensio ab officio, & è contra 10.
11 *Etiam Episcopus præfata beneficia si Capitulum sit suspensum, vel singuli de Capitulo sint excomunicati.*
12 *Hoc intelligitur de excommunicatis denunciatis.*
13 *Suspensio aut excomunicatio non obstant, nisi durent tempore necessario ad conferendum. 13.*
14 *Capitulum posse conferre beneficia sede vacante deuoluta, quidam dicunt.*
Hoc verum si deuoluatur institutio, vel confirmatio, non vero si deuoluatur collatio. 15. 16.
17 *Casus huius textus exceptus est in 2. regula Cancellariæ.*

Tit. VIII.

Ne Sede Vacan.

Cap. Si ad Episcopum vn.

1. CVm sede vacante Capitulum non possit conferre beneficia vacantia, quæ spectant ad collationem solius Episcopi *cap. 2. sup. eod. tit.* Quod modo magis procedit, quod per regulam secundam Cancellariæ huiusmodi beneficia vacantia sede Episcopali vacante sunt Papæ reseruata; in hac decretali tres casus ponuntur, in quibus Capitulum prouidere possit de beneficijs, quæ non ad solam Episcopi collationem omnino pertinent.

2. Primus ergo casus est quando collatio præbendarum pertinet simul & communiter ad Episcopum, & capitulum. Et in hoc casu dicitur, quod mortuo Episcopo, vel eodem à collatione suspenso, poterit Capitulum præbendas vacantes conferre etiam si Episcopus, vt Prælatus in huiusmodi collatione habeat interesse. Et in eodem casu idem poterit Episcopus, si Capitulum sit suspensum, vel si omnes de Capitulo fuerint excomunicati.

3. Existimant vero nonnulli, quod de iure communi conferre beneficia pertineat communiter ad Episcopum, & Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, vel saltem ad Episcopum, de cōsilio, & consensu Capituli. Ita ex hoc textu vult colligere Barb. *n. 2.* & allegat Cassad. *dec. 22. de Præb.* & Rot. *dec. 232. n. 2. par. 2. recent.* Sed ex hoc text. potius colligitur oppositum. Nam dictio *si*, de sui natura contingentiam consignificat, non vero necessitatem, vt sensus sit si contingat quod collatio præbendarum spectet communiter ad Episcopum, & Capitulum. Cassador.

sador. vero loco citato *num.3.* & Rota . *num.3.* rem hanc incertam, & ambiguam esse fatentur. Anchar. vero *not.4.* putat de iure communi esse, quod Episcopus non conferat præbendas, nisi de consensu Capituli, sed Dom. §. *Cum vero num.* 5. rem ambiguam iudicans habet, quod quidquid sit de hoc, quia potest contingere, quod ita sit, vel de iure speciali, vel ex consuetudine. Hoc supposito intrat textus resolutio.

4. Hoc aduertendum, quod in hoc casu Episcopus potest conuocare Capitulum, & cogere cōgregari ad collationem faciendā Mohedan. *dec.1. de priuil.* Rota *dec.783. in fin. lib.3. part.3. diuers.* vt enim declarauit *S. Cong. Conc. in vna Seguat.3.Sept.*1587.apud.Garz.*part.5.cap.4.num.53.* hic casus non est comprehensus in prima parte decreti Concil. Trid. *sess.* 25. *de reform. & cap.3.* quia non agitur de interesse priuato Episcopi, sed de eo, quod ad eiusdem iurisdictionem pertinet, in quo casu Episcopus conuocare potest Capitulum, vt ibidem à Concilio decernitur. Et tanquam declaratum à S.Cong.Conc. tenuit Barbos. *ibid.nu.42.* & Rota in Hispalen. iuris votandi 26. Iunij 1591.

5. Non tamen Episcopus posset restringere semestre, quod de iure datur Capitulo ad prouidendum. Panorm.*cap. Cum nobis.num.9. de elect. P. à Baytio in direct. elect. part.3. cap.4.* Cuchus *instruct.Mor.l.4.tit.1. n.179.* Et congregato Capitulo maior pars posset si vellet intra semestre electionem differre. Panorm. *vbi sup. num.10.* Lambert. *de iurepatr.2.p.2.l. q.2. arg.19. num.10.* Sicut è contra nec Capit. posset inuito Episcopo idem tempus sex mensium abbreuiare, & requirere Episcopum, vt intersit prouisioni intra certum tempus. *cap.Indultum, inf.de reg. iur.* Garz. *d.cap.4. num.57.* Videantur quæ plenius de his dixi *tract.de elect.cap.* 13.*q.5.*

6. Quamuis vero textus exprimat solam collationem præbendarum, hoc dictum est exēplariter, & verificatur in omnibus beneficijs quorum collatio spectat communiter ad Episcopum, & Capitulum.Franc.*nu.1.*Dom. §. *Vbi vero num.5.* Et sic appellatione præbendæ veniunt beneficia, sicut appellatione beneficij venit præbenda, & Canonicatus.Dom *n.2.*Franc. *num.1.* Et ita decisionem huius textus vniuersaliter de omnibus beneficijs intellexerunt, Anchar. *not.1.* Barbos.*num.3.* Fagnan. *cap Illa, sup. eod.tit. num.1. & 16.* & ibi Panorm. *num.4.* Palans *tract 13. disp.2. q.29. num.8.* Nauar. *consil. 20. de præben.* Diana *p.8.tr.4. res.* 25. Fermos. *de cap. sede vacant. q.24.n.5.*

7. Et hoc extenditur etiam ad præsentationem, & electionem ad beneficia, si pertineant communiter ad Episcopum,& Capitulum Dom. & Franc. *sup.cap. vn. de maior. & obed.* Diana *vbi sup.* Fermos.*num.6.* Et propterea eadem ratione in hoc casu Capitulum præstat auctoritatem in permutationibus beneficiorum huiusmodi. Barb.*num.4.* post Bellac. *comun. Opin. t.1.l.1.tit.9. n.11.* Vnde est etiam, quod in his beneficijs duplicem personam gerere potest Capitulum sede vacante, vt scilicet præsentet, vel eligat, iure Capitulari,& instituat, aut confirmat iure speciali sedis vacantis, vt & Gloss. *in cap.penult. de supplend. neglig.Prælat.sup.in hoc lib.* probatum est, & tenet Diana *d. resol.* 25. Fermos. *d q.24. num.7.*

8. In duobus autem casibus hæc potestas transit in Capitulum, primo scilicet si Episcopus sit mortuus, & sic vacet sedes Episcopalis. Sed hoc verum est nedum de morte naturali, sed etiam de ciuili, & de quocumque modo vacantiæ, siue, scilicet, sedes Episcopalis vacet per transitum Episcopi ad aliam sedem, siue per renunciationem, vt notat. Gloss. *in v. mortuo*, & omnes DD. supra citati. Imo etiam si sedes non omnino, sed quasi vacet, vt in casu *cap.si Epis. sup. de suppl. neglig. Præl. in hoc lib.* vt aduertit Franc.*num.3.* si autem intra sex menses Episcopi nollet conferre, idem esset in hoc casu, ac si esset mortuus, & Capitulum vt posset iure suo, & conferre beneficium in vltimo termino semestris. Et idem posset Episcopus capitulo nolente conferre. Et in hoc vnum non suppleret proprie negligentiam alteris, sed vteretur iure suo, quod non potest priuari per alterius voluntatem. Videantur dicta *tract. de elect.*

9. Alter casus est, si Episcopus sit suspensus à collatione beneficiorum. Et sic in hoc casu æquiparantur mors naturalis, & mors ciuilis, quia parificantur mortuus naturaliter, & suspensus, seu excommunicatus, qui beneficia conferre non potest. Regulariter tamen mors naturalis, & ciuilis non æquiparantur, nisi in casibus in iure expressis Gloss. *in cap.Placuit. 16. q.1. & in cap. Susceptum, de rescrip.hoc lib.* Franc. *hic num.2. & dictum est sup. in hoc lib. cap.de*

10. Idem vero dicendum est, si Episcopus sit suspensus à collatione beneficiorum tantum siue sit suspensus ab officio, quia suspensio ab officio continet suspensionem à collatione *Cap. Cum dilectus de consuet.* Io. And. *num. 1.* Dom. §. *Cum vero num.3.* Franc. *num.1.* Idem vero dicendum videri de suspenso à beneficio, ait idem Franc. de quo tamen per Gloss. in Clem. cupiētes de pœnis.Sed suspensionē à beneficio nō esse suspensionem ab officio dictum est *tract. de elect. cap.25. q.40. num.492.* Sicut nec suspensus ab officio ex hoc non est suspensus à beneficio, vt late probat Sanchez *l. 8. de matrim. disp. 51. per totum.*

11. Quod vero in hoc casu dictum est de Capitulo, dici debet de Episcopo vt si contingat Capitulum esse suspensum à Collatione beneficiorum, vel omnes de Capitulo esse excommunicatos, tunc Episcopus solus possit conferre illa beneficia, quæ communiter spectant ad collationem Episcopi,& Capituli. Non fit vero mentio de mente Capituli in hoc casu, non quia non esset idem dicendum in casu mortis, sed quia moraliter impossibile est, quod omnes de Capitulo simul moriantur, & totum capitulum deficiat per totum tempus concessum ad collationem beneficij vacantis. Et ideo solum facta est mentio de suspensione & excommunicatione, quia Capitulum integrum potest suspendi, & licet corpus Capituli non posset excommunicari, possunt tamen excommu-

mu-

municari singuli de Capitulo. Quo casu adueniente, Episcopus solus præfata beneficia conferre poterit. Aduertendo tamen, quod casus excommunicationis non subsisteret, nec conferret potestatem conferrendi soli Episcopo, si vel excommunicatio esset minor, vt ait Gloss. *in v.* maioris, vel saltem vnus ex Canonicis non esset excommunicatus. Tunc enim tota potestas Capituli in illo vno resideret Io. And. *n.*1. Anchar.*not.*3. Dom.*n.*4. Franc.*nu.*3.

12. Hæc vero procedunt de suspenso, vel excommunicatis denunciatis, & hic aduertit Barb.*n* 6. Nam etiam in terminis iuris antiqui, excommunicati occulti non possunt eijci, & valet, quod faciunt ex publico officio, etiam si postea appareat eos fuisse excommunicatos, vt post Innoc. & Io.And. *in cap. si vero de sent. excom.* dicunt Anchar.*not.*3. Franc.*num.*4.Dom. §.*Vbi vero num.*12. Qui etiam addunt, quod si simul agant excommunicatus, & non excommunicatus ex iure singulari inter ipsos, tunc vox excommunicati etiam occulti non valeret probata excommunicatione. Sed ex iure nouo Extrauag. Martini V. ad euitanda, quid in his sit dicendum dixi *tract. de elect. cap.* 10. *à num.*23.

13. Verum aduertendum huiusmodi impedimenta non habere efficaciam si sint temporalia, & non adsint in tempore in quo necessario debet fieri collatio. Nam cum ad conferendum detur tempus 6. mensium, ad hoc vt Capitulum solum conferat non sufficit, si Episcopus in primis mensibus sit suspensus. Nam, vt dictum est, cum nec Episcopus, nec Capitulum possint abbreuiare tempus sex mẽsium, poterit Episcopus licet suspensus dicere, se velle expectare vltimum tempus concessum ad conferendum, & sufficiat si tunc sit absolutus à suspensione. Sic igitur solum in hoc casu solus Episcopus, vel solum Capitulum poterit huiusmodi beneficia conferre, si in vltimo tempore ad conferendum duret suspensio, aut excommunicatio. Videantur dicta *tract. de elect. cap.* 10. *à num. citato.*

14. An autem resolutio huius textus saltem in casu mortis aut vacantiæ Episcopatus se extendat ad beneficia deuoluta ad Episcopum ex negligentia inferioris affirmat Panorm. *cap.*2. *num.*3.*sup.eod.tit.* Petr.Greg. *in Synt.iur.p.*2.*l.*7. *c.*9.*num.*43.Lambert.*de iure patr.l.*2.*p.*3.*q.*2.*&* 8. *num.*9.Zellius *de benef.& pens.cap.*5.*num.*5.Molina *tract.*5. *disp.*11 *num.*12. Quod non esse improbabile dixit Diana *part.*8. *tract.*4. *res.*27.qui ex eo mouentur, quia si ex negligentia conferendi beneficium intra semestre etiam non vacante sede transit ius conferendi beneficium ad Capitulum *cap.Nulla*, §.*fin. & cap. Quia, de concess. prœbend.* multo fortius mortuo Episcopo poterit prouidere Capitulum, & conferre beneficia ad Episcopum, ex negligentia inferiorum deuoluta.

15 Sed dicendum, quod si deuoluta sit ad Episcopum institutio, aut confirmatio electionis, quia istæ sunt necessitatis, vnde Capitulum sede vacante potest præsentatos instituere, & electos confirmare *cap.*1. *de instit. sup. in hoc lib.* Ideo si contingat ex negligentia inferioris deuolui institutionem, aut confirmationem sede vacante, Capitulum poterit negligentiam supplere, & præsentatum instituere, aut electum cõfirmare. Fermos.*de Cap.Sed.vacant. q.*24. *num.*4. Garz.*de benef. part.*5. *cap.*7.*n.*54. *& est de mente* DD.*quos retuli d.cap.*1.

16 Sed si collatio de iure ad solum Episcopum deuoluitur, minime potest Capitulum sede vacante beneficium conferre Archid. *num.* 2. Ioan. And. *num.* 2. Fagnan.*cap.verum num.*6. *de for. compet.* Panormitanus *cap. cum olim.* 1. *difficult.de maior.* Felin. ibi *num.*3. Io. Monac.*cap. quamquam, sup de elect.in hoc lib in fin.* Garz. *dicto cap.*7. *num.* 53. & apud eum Bald. Rebuff. Cuchus, Genuin. Corasl.& Azor. Barbos.*de off. Epis. all.*126.*num.*70.Diana *p.* 8.*tr.*4.*resol.* 27.Palaus *tr.*13.*d.*2.*p.*29.*num.*10.Fermos.*d.q.*24.*num.*4. Deuolutio enim non fit nisi in casibus expressis, & ad expressas personas *cap.* 1. *sup. de suppl. negl. Prælat.* & quia deuolutio est odiosa, & minimè extendenda vltra expressa *cap. Odia, cap.in pœnis, insr. de reg.iur.* Nullibi vero est expressum, quod Capitulum possit conferre beneficia ad Episcopum deuoluta. Nam *text.in cap.*2.*de concess.præb.* loquitur in deuolutione collationis iure proprio competentis Episcopo negligenti. Ceterũ in *d.cap.*2. statuitur regula generalis, vt Capitulo sede vacante non competat collatio, quæ spectat ad Episcopum. Quare licet hæc deuolutio pertineat ad Episcopum ratione iurisdictionis Episcopalis, hæc tamen iurisdictio non deuoluitur nisi ad illum Prælatum, vel superiorem, qui est in iure expressus. Quamuis nec omnis iurisdictio Episcopi transeat in Capitulum; quia in illud non transit iurisdictio conferendi beneficia ad liberam collationem Episcopi spectantia.

17. Tandem notandum vltimo, quod licet ex 2.*reg.* Cancell. beneficia omnia vacantia sede Episcopali vacante sint Papæ reseruata, excipiuntur tamen casus huius textus, ibi *Non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertinentia.*

SVMMARIVM.

18 *Defuncto, vel suspenso Episcopo Capitulum non se intromittit de beneficijs, quæ Episcopus non potest conferre nisi de consilio, vel assensu capituli.*

19 *Potest contingere, quod Episcopus non possit conferre nisi de consilio, vel assensu Episcopi.*

Et tunc collatio Episcopi non dicitur libera.

20 *Consilium, & assensus sunt distincta, & obligatio ad consilium petendum non est assensum.*

Consilium, & assensus Capituli est necessarius assensus maioris partis.

Media pars fit maior, si Episcopus Canonicus illi accedat.

21 *Necessitas accipiendi consilium à Capitulo non transfert in illud facultatem conferendi.*

22 *Capitulum sede vacante potest beneficia temporaliter commendare.*

23 *Episcopus habet sex menses ad conferendum, in quibus non computatur tempus suspensionis.*

Non statim ac Episcopus est in mora petenda absolutionis Capitulum potest conferre.

24 *Non est morosus Episcopus si per eum non stat, quod non absoluatur.*
25 *Quando Episcopus dicatur morosus.*
Demenda sunt à Semestris impedimenta,& coniungendæ negligentiæ.
26 *In hoc casu minor supplet negligentiam maioris.*
Quando collatio spectat communiter ad Episcopum,& Capitulum,Capitulum non supplet negligentiam Episcopi, sed ex impotentia vnius alterum confert.
27 *Si Capitulum, & Episcopus diuiserunt collationes,negligentia deuoluit ad superiorem.*
28 *In beneficijs deuolutis ad superiorem negligentia deuoluit.*

§. *Cum vero I.*

18 SEcundus casus est,quando collatio præbendarum ad solum spectat Episcopum, non tamen omnino libere, sed cum conditione consilij Capituli, vel assensus eiusdem. Et in hoc casu decernitur,quod defuncto,vel suspenso Episcopo,Capitulum in his non possit se intromittere, nisi Episcopus fuerit in mora petendæ absolutionis a suspensione. Anchar.*not.*4.Dom.*num.*4.Franc. *n.*3.Barb.*num.*7.Pauin.*de Cap.sede vac.p.*2.*q.*1. Nauar.*cōs.*20.*de præb.*Azaued.*cōs.*9.*num.*5. Molin.*de iust. tr.*6. *disp.*1t. *num* 9.& 13. Barb.*de Canon.cap* 42.*num.*110. Fermos. *de Cap.sed.vacant.q.*24.*num.*1.

19. Itaque potest contingere, vt collatio pertineat quidem ad solum Episcopum, & sic quod nominationes dirigi debeant solum ad illum,Rebuff. *tract.de nomin.q.*8.*num.*35.& tamen, quod Episcopus non possit conferre sine consilio, vel assensu Capituli, Vbi vero Episcopus non potest conferri beneficia nisi de consilio Capituli,quod non habeat plene liberam collationem ideò non comprehendi sub reseruatione beneficiorum spectantium ad liberam collationem Episcopi, probat latè Gonz. *ad reg.* 8. Cancel,*gloss.* 46.

20. Et quia textus in hoc disiunctiuè loquitur,habetur,quod consilium,& assensus sunt res diuersæ,& ex consequenti, quod ex necessitate accipiēdi consilium non sequitur necessitas, expectandi consensum eiusdem à quo consilium accipitur,Gloss. *in v.assensu.* Vbi tamen necessarius est assensus, non solum accipiendus est,sed etiam sequendus, aliter corruit actus Barb. *nu.*12. Gonzal.*ad reg.*8.Cancell,Gloss.46. *nu.*8.& Gloss.47.*n* 8 Ricc.*Decis.Cur.Neap.dec.*t92. *num.* 3. *p.* t. Et quando necessarius est assensus Capituli sufficit, & necessarius est assensus maioris partis,& non sufficeret assensus mediæ partis Capituli, nisi Episcopus etiam esset Canonicus, quia tunc adiuncto voto Episcopi maior pars assentiret. Gloss.*in v.assensu.*

21. Sed nihilominus necessitas accipiendi consilium,aut cōsensum Capituli non transfert in vacantia sedis facultatem in Capitulum, vt possit cōferre beneficium, quia eū solum spectet ad collationē Episcopi,nō potest Capitulū in eo se intromittere. Sed modo collatio huiusmodi beneficiorum,quorum collatio spectat ad solum Episcopum,& vacantium sede vacante spectant ad Pontificem,non quidem ex Bulla Pij Quinti, de qua mentionem faciunt Flamin. *de resignat. l.*2.*q.*t6.*num.*3. Barb. & alij relati ab ipso *de off. & pot. Epis.alleg.* 57. *num.*35. quia illa amplius non obligat,vt notauit Gar.*i.p.*5.
sed ex *reg.* 2.Cancell.*supra relata* Fagnan. *cap.illa num.*9.*sup.eod.tit.*

22. In casu tamen mortis Episcopi Capitulum sede vacante posset vacantia beneficia ad tempus commendare, quia hoc est iurisdictionis Episcopalis, in qua succedit Episcopus. Quod tamen facere non possit in casu suspensionis Episcopi.Io.And,*n.*3. Dom.*num.*5. Franc.*num.*1

23. In casu verò suspensionis Episcopi, si sit in mora petendæ absolutionis, deuoluitur facultas conferendi ad Capitulum. Verum cum ad conferenda beneficia per Concil.Lateranens. sit concessum tempus sex mensium *cap.*2 *& cap. Quia diuersitatem, de concess. præbend.* Et cum defectus Prælati non transferat in Capitulum facultatem conferendi beneficia, vt ex tex. habetur, imò tempus suspensionis Episcopi non sit computandum in tempore sex mensium,quia tunc Episcopus est impeditus, & impedito non currit tempus, vt in *d. cap. Quia diuersitatem sequitur*, quod isti sex menses computandi sint, vel à die, in quo vacauit beneficium si tunc Episcopus non erat suspensus dempto postea tempore suspensionis non morosæ, vel à die in quo Episcopus incipit esse in mora petendæ absolutionis. Et sic quod Capitulum non possit conferre beneficium vt suppleat negligentiam Prælati, nisi expectatis Prælatis sex mensibus, in quibus potuerit, & debuerit conferre. Et ità tenent hic Gloss. *in v. mora*, Archid. post *Hostien. in cap. fin. de elect. sed* Dom. *n.* admittens hoc vt verum sit, quando Prælatus est negligens in conferendo beneficio, negat in casu negligentiæ petendæ absolutionis, & vult quod statim ac est Episcopus in mora, deuoluatur in Capitulum potestas conferendi beneficium.Sed standum est dicto Gloss. quia vt notat Franc. *num.* 4. bene potest contingere, quod Episcopus negligens in petenda absolutione, adhuc illam obtineat ante lapsum sex mensium, sibi cōcessum,& intra quod potest beneficiū conferre.

24. Et tamen si per eum non stet, quin absoluatur, vel impeditur ne absolutionem petat, non potest dici morosus. Et hoc est verum etiā si commodè non possit petere absolutionem. Paria enim sunt non posse, & commodè non posse. Io. Mon. *num,* 2. qui ait etiam paria esse, quod aliquid non fiat, & quod per me stet vt non fiat.

25. Tunc verò Episcopus dicitur esse in mora petendæ absolutionis, cum illam non petijt, cum potuerit, vel si petijt, non est prosequutus instantiam, vel si destinauit nuncium, ille non se mouit, sed in domibus suis mansit: Gloss. *v. in mora,* Archid. *num.* tt. Franc. *nu.* 5. si adfuit verò pro parte diligentia, aut iustum ipedimentum hoc tempus esse demendum vt tunc non currat tempus semestre, negligentias verò licet interpellatas esse simul coniungendas, docent Archid. *num.* 2. Anchar. *in fin.* Dom. *in fin.* Franc. *num.* 5.

26. Itaque primò habemus hic casum, in
quo

quo minor supplet negligentiam maioris. Sed aduertendum, quod hoc non habet locum in primo casu huius textus, quando collatio spectat communiter ad maiorem, & minorem, scilicet ad Episcopum & Capitulum. Tunc enim vnum non supplet negligentiam alterius, vt in *cap. fin. sup. de neglig. Prælat.* Sed si collatio spectat ad solum Episcopum, tunc Capitulum supplet negligentiam Episcopi, & è contra, vt in *cap. 2. sup. de conceß. Præbend.* Et quia licet collatio spectet ad Episcopum sub conditione consilij, aut assensus Capituli, censetur spectare ad solum Episcopum, ideo Capitulum Episcopi negligentiam supplet, vt decernitur in textu, licet Episcopi defectum supplere non possit. Franc. *num. 3.*

27. Quod adeo verum est, quod si in hoc casu Episcopus, & Capitulum inter se diuiserunt collationes per turnum, si v. g. capitulum intra tempus iuris non prouideat, non ad Episcopum, sed ad superiorem fit deuolutio, & idem dicitur, si contulerit indigno. Diuisio enim non tollit ius deuolutionis, quę est ad proximum superiorem. Garz. *p. 10. cap. 3. nu. 35.* Et idem dicitur si Capitulum commisit prouisionē hebdomadario vel alteri Canonico. Quāuis in hoc sit discrimen, quia si Canonicus Cōmissarius non eligit in tempore deuolutio fit ad superiorem; sed si beneficium contulit indigno, fit deuolutio ad idem Capitulum. Cui tamen non est concessum aliud semestri; nam committens & commissarius non debet habere nisi vnū semestre Garz. *d. cap. 3. num. 38.* qui præcedentia probat ex Rota in Romana beneficiatus S. Petri 28. April. 1595. coram Gipsio, & 20. Nouem. 1596. coram Corduba, & 8. Martij 1602. coram Penna. Videantur quæ dixi *tract. de elect. cap. 31. q. 4 num. 50.*

28. In beneficijs tamen spectantibus ad Episcopum speciali iure, aut iure deuolutionis non potest Capitulum supplere Episcopi negligentiam, sed tunc deuolutio fit ad superiorem, *cap. Ne pro defectu, de elect.* Maior enim communio inter Episcopum & Capitulum est in proprijs illorum, quam in deuolutis, *cap. Requisiuisti, § secus, de test. vt hic notant* Anchar. *not. 6.* Franc. *num. 3.* Panorm. *cap. 2. num. 6. & 8. de conceß. prab. & cap. Cum in cunctis §. fin. num. 5. de elect. & cap. Quia diuersitatem nu. 10. de conceß. præb.* Felin. *in cap. Irrefragabili, de off. Ord. num. 3.* Rebuff. *tit. de deuolut. à numer. 21.* Cassad. *decis. 8. de praben.* Garz. *par. 10. cap. 3. numer. 34 & apud eum* Mandos. Greg. Lopez. Germon. & Azor. Videātur dicta *in tract. de elect. cap. 31. q. 4. num. 50.*

SVMMARIVM.

29 *Expectatio consilij Episcopi absentis, vel sede vacante non retardat collationem.*
30 *Consuetudine potest acquiri ius conferendi.*
31 *Vacante sede collator confert sine consilio Episcopi.*
32 *Capitulum non succedit in præstatione consilij.*
33 *Collator non tenetur petere per literas aut nuncium consilium Episcopi absentis.*
Vbi requiritur præsentia absentia longa æquiparatur morti.
34 *Præstatio consilij non potest committi, quia est electa industria personæ.*
35 *Nisi is à quo petendum est consilium possit legem obligantem ad petendum consilium mutare.*
36 *Lex obligans ad petendum consilium non obligat, quando consiliarius abest per longum tēpus.*
37 *Vbi petitio consilij est de forma mandati, Delegatus nihil facere potest, si non petit consilium. Et si hoc est impossibile ex casu contingenti, debet consuli mandans.*
38 *Vbi requiritur consensus, petendus est etiam ab absente, & obtinere debet.*
39 *Vbi petitio consilij est conditio sine qua non potest quis agere eo non petito.*
40 *Proponuntur 4. quæst.*
41 *Obligatus ad petendum consilium tenetur illud petere ante actum, & debito tempore, & expectare congruo tempore responsum.*
42 *Nisi expectatio consilij sit periculosa.*
43 *Et nisi consiliarius absit.*
44 *Et nisi res manifesta non indigent consilio.*
45 *Lex obligans ad consilium regulariter non obligat ad illud sequendum.*
46 *Octo casus in quibus est necesse sequi consilium.*
47 *Sex casus in quibus actus factus sine consilio est nullus.*
48 *Actus non est nullus cum lex non obligat ad petendum consilium. Et quid si consiliarius est mortuus.*
49 *Nec si Ordinario habenti facultatem agendi præcipitur vt agat de consilio.*
50 *Nec si petendum consilium ab inhabili.*
51 *In regularibus si PP. à consilijs habent votum decisiuum, factum sine consilio est nullum.*
52 *An is à quo petendum est consilium possit cogi ad consulendum.*
53 *Quid agendum vbi consilium sit iniquum.*
54 *Consensus claudit consilium & è contra, & sufficit consensus tacitus, & datus facto, non tamen scientia.*
55 *Collatio facta à capitulo absente Episcopo est nulla si collatio pertinebat communiter ad vtrumque.*
56 *Absentia non æquiparatur morti quando requiritur consensus absentis.*
57 *Ignoranti & impedito non currit tempus conferendi.*
Si prima collatio est nulla ipso iure valet secunda.
58 *Receptio Canonici facta absente Episcopo est nulla, si pertinet communiter ad vtrumque.*
59 *An ille qui esse debet consiliarius electorum possit a eis eligi.*
60 *Mulier valide esset ab vno agnatorum alio consentiente.*
Filius cum quo litigat pater litigat de consensu patris.

§. *Vbi vero II.*

29. TErtius casus est, si alicui competit ex Ecclesiæ consuetudine, aut statuto beneficiorum collatio, sub conditione consilij Episcopi: & alias vel Episcopus est mortuus, seu sedes vacat, vel in remotis commoratur adeo vt ipsius præsentia haberi non possit. In hoc casu

decernitur, quod collatio beneficij non est differenda, quia expectatio consilij posset esse prejudicialis vacanti beneficio.

30. Itaque statuto, & consuetudine potest acquiri ius & facultas conferendi beneficium. Hæc vero consuetudo debet esse quadragenaria, & legitimè præscripta, vt his dicunt Archid. & Io. And. Et si ad hoc requiritur consilium Episcopi, regulariter collatio erit nulla, si fiat huiusmodi consilio non adhibito.

31. In duobus tamen casibus hoc consiliũ Episcopi non est necessarium. Primus est casus mortis Episcopi, siue naturaliter sit mortuus siue depositus, & in quocumque casu sedes Episcopalis vacet siue per translationem ad alium Episcopatum, siue per renunciationem. Quia cum tunc nullus adsit Episcopus, non potest accipi consilium Episcopi.

32. Et inde est, quod Capitulum non succedit Episcopo in præstatione consilij, quando præstatio consilij competit Episcopo ex iure speciali. Propterea enim in textu non decernitur, quod Episcopo mortuo petatur consilium à Capitulo, sed dicitur non adesse necessitatem petendi hoc consilium, quod ab Episcopo mortuo peti non potest. Io. And. Anchar. *not.* 7. Dom. *num.* 6. Franc. *num.* 1.

33. Secundus casus est, si Episcopus sit in remotis, ità quod eius præsentia in breui haberi. Ex hoc vero colligi videtur, quod præstatio consilii requirit præsentiam, & quod obligatus ad petendum consilium non tenetur illud petere ab absente per litteras, vel per nuncium, sed solum si Episcopus resideat in propria Ecclesia, vt hic dicunt Archid. Io. And. & Franc. *num.* 2. Nam in hoc casu non obligatur collator petere consilium ab absente, nisi in breui eius præsentia haberi possit. Et sic etiam habetur, quod vbi requiritur præsentia, absentia longa æquiparatur morti. Dom. *num.* 3. & 4. Franc *num.* 1.

34. Colligitur quoque quod præstatio cõsilij non potest alteri committi, aut subdelegari. Nam Episcopus sine cuius consilio non potest conferri beneficium absente, non dicitur, quod consilium peti debeat ab eius Vicario, vel vicesuis gerente, sed quod tunc si absentia est longa cesset necessitas petendi consilium. Quando enim statuitur vt aliquid non fiat sine consilio alicuius videtur electa illius personæ industria. Archid. Io. And. sed *cap. hic in fine*, vult quod nisi in consuetudine aut statuto contineatur, quod consilium non possit committi id fieri possit, & allegat ad hoc *cap. fin. de off. Ordin. & allegatur etiam Clem.* 1. *§. verum de Hæret.* Hoc etiam tenet Dom. si requisitio consilij sit perpetua, & potestas consiliandi sit tributa dignitate, quia tunc non ità censetur electa industria personæ, quia non semper Episcopi sunt industriæ eiusdem. Secus vero si requisitio consilij pro certo actu, ad certum tempus & non perpetuo. Et ità sentit Franc. *num.* 2. sed opinio Archid. verò est, & nedum requisitio consilij ab aliquo per se concessit industriam personæ. Sed vlterius necessitas requirendi consilium est onus graue impositum illi, qui ad consilium requirendum necessitatur, quod onus non debet extendi. Et præterea necessitas requirendi consilium Episcopi in collatione & casu nostri textus cum sit imposita à lege, aut consuetudine est perpetua, & respicit dignitatem Episcopi, & tamen non per hoc obligatur collator ad recipiendum consilium Vicarij Episcopalis in longa absentia Episcopi, sed obligatur ad expectandam præsentiam Episcopi, si in breui sit futura, aliter absoluitur ab obligatione. Nec obstat *cap. fin.* citatum, quia, vt notat Imola ibi est sermo de potestate absoluendi, quæ est iurisdictionis, hic de adhibendo consilio; quod est quid facti. Et præterea in hoc casu lex absoluit collatorem à necessitate accipiendi consilium, si non est præsens persona Episcopi, sed vel Episcopus sit mortuus, vel absit. *In d. autem §. vnum Clem.* 1. *de hæred.* nihil omnino habetur, quod ad rem faciat. Quando tamen ipse à quo requirendum est cõsilium esset ille, qui hoc inferioribus statuisset, posset suam legem moderari, & explicare, & concil um committere, ied vbi statutum est impositum à superiore, vel est talis consuetudo, aut statutum quæ Episcopus non posset mutare, & non obligar nisi ad petendum consilium ab Episcopo, si Episcopus non resideat in sua Ecclesia, sed longo tempore absit cessat necessitas requirendi consilium ab eo.

36. Quia tamen ratio textus eximentis Collatorem à necessitate petendi cõsilium Episcopi absentis est, ne mora sit periculosa beneficio vacanti, colligitur quod textus decisio verificetur vbi beneficium vacat, & debet dari in titulum perpetuum, sed si mora non esset perniciosa, expectandum esset consilium Episcopi. Ita ex Io. And. Dom. *num.* 2. Franc *num.* 3. sed valde rarum erit, quod agendum sit aliquid circa prouisionem beneficiorum, & quod non immineat graue periculum ex mora, lex vero respicit quæ vt in pluribus eueniunt. Et ideo dicendum est onus requirendi consilium non obligare quando consiliarius per longum tempus abest.

37. Bene verum est, quod hic textus non habet locum nisi quando consilium requiri debet ex statuto, aut consuetudine, non vero quando id est necessarium ex forma mandati. Nam in hoc casu consiliario mortuo, vel absente, commissarius nihil agere potest, sed debet referre negotium mandanti, & eius iussum expectare. Anchar *not.* 8. Dom. *nu* 1. & 6. Franc. *num.* 3. Io. And. Lap. *in fin.* post Gloss. *in cap. si pro se, assensus cap. de rescript. in hoc lib.* Quamuis si in forma mandati non esset expressa persona consiliarij, sed dignitas, tunc commissarius posset expectare successorem, vt post Io. de Lig. adnectunt Dom. & Franc. Ratio autem differentiæ est, quia potestas data ab homine mandante est iuris strictioris, quam data à lege, statuto, vel consuetudine, quia periculo vacationis, seu etiam alijs facilius potest prouideri in mandato dato ab homine, quam in obligatione imposita à statuto, vel consuetudine. Et præterea hæc est lex, vt non liceat vel in minimo excedere fines mandati.

38. Pariter vel locum habet text. in casu in quo esset necessarium nedum consilium, sed con-

consensus Episcopi, & sic nec procedit quando non requiritur consilium, sed solus Episcopi consensus. Tunc enim vel expectandus est successor, vel consensus inquirendus ab absente, vel eius expectanda præsentia, vt dicit Gloss. *in v. Consilio*, Franc. *num.* 3. post Gloss. *in d. cap. si pro te*. strictius enim lex obligat vbi vult consensum, dando ius ei, qui consentire habet, vt nihil fiat eo inuito, quam vbi solum requirit consilium, quod censetur requiri ad melius, non quia iudicetur simpliciter necessarium.

39. Tandem nec regula textus verificatur, vbi consilij requisitio est conditio sub qua sit agendum, Nam in hoc casu consilij requisitio est necessaria, potestas enim conferendi, vel aliud agendi sub conditione requirendi consilium, inutilis est conditione non impleta, quia non nisi sub conditione est concessa. Et ita voluit Gloss. *in d. cap. si pro te*, & ibi Dom. & hic Franc. *n.* 3.

40. Cum vero circa hanc materiam Bart. *in l. 1. § si plures de exercitoria actione quatuor tractet quæst.* Prima scilicet, An quando aliquid debet fieri de consilio alterius, sit necesse illius consilium petere, & si non petatur actus sit nullus. Secunda an tunc quis teneatur sequi consilium. Tertia, An si quis habet dare consilium, vel consensum non possit, vel nolit dare, tunc valeat actus factus consilio, vel assensu non habito. Quarta an sit necessarium sequi consilium iniquum, Quas quæstiones etiam hic tractat Anchar. *not.* 8. multaque ad eas spectantia habent hic Dom. & Franc. & alij. Sicut & cæteri DD. *cap. ex parte* 12. *de constit. & cap. Cum in veteri* 52. *de elect.* Quia materia est valde vtilis, placuit sequentibus conclusionibus quæstiones præfatas resoluere.

41. Sit igitur conclusio prima, vbi in lege, vel mandato præcipitur aliquid fieri cum consilio alicuius, vel prohibetur fieri sine consilio, necesse est consilium requirere. Hæc conclusio est ex terminis manifesta, quia legi præcipienti obediendum est, & mandata reseruari debent. Et hoc est aduertendum, quod consilium huiusmodi debet pati ante actus expeditionem Sylu. *v. consilium num.* 7 Gonzal. *ad reg. 8. Cancell.* Gloss. 46. *n.* 38. & Gloss. 48. *num.* 12. Rebuff. *in tract. nomin. q.* 8. *num.* 14. Panorm. Barbos. *cap. Cum in veteri*. 52. *num.* 7. *de elect.* & ibi Barbos. *num.* 2. Fermos. *num* 2.

42. Et non sufficit consilium à tempore debito petere, sed necesse est expectare responsum tempore congruo. Panorm. *d. cap Cum in veteri n.* 7. Barb. *n.* 7. Fermos. *n.* 3. Gonzal. *d.* Gloss. 46. *num.* 40. Neque enim, vel capitulum, vel alius consiliarius iudicijs, aut alterius debet præcipitare consilium, sed prudenter de re deliberare, & Sylu. & alij DD. citati dicunt.

42. Sit conclusio secunda vbi in expectatione consilij immineat graue periculum, cessat necessitas petendi consilium. In casu nostri textus, hæc conclusio est manifesta. Verum quod hoc sit speciale in eodem casu collationis beneficij, ex Io. de Lig voluit Dom. *nu.* Sed considerandum est non esse verisimile, quod iniungens requisitionem consilij sine dubio ad vtilitatem, velit iussionem suam exequi cum grauis damni periculo. Et in his non est opus extensione legis huius textus de casu ad casum non expressum, sed est legis restrictio, vt ad casum non expressum se non extendat, fundata in lege interpretatione, quæ omnes casus similes comprehendit. Et ideo vniuersaliter quod lex imponens petitionem consilij non comprehendat casum, in quo expectatio consilij ingerit periculum grauis damni docuerunt Bart. *in l. 1. §. si plures vers. quæro* 2. Panorm. *cap. ex parte* 12. *de constit. num.* 4 & ibid latè Felin. *num.* 1. Tiraquell. *in l. Conub. num.* 16. Mieres de Maior. *p.* 1. *cap.* 50. *num.* 6. quos sequitur Fermos. *cap. Cum in veteri, de elect. num.* 8. Sanchez *l.* 1. *de matrim. disp.* 46. *num.* 26. Syluest. *v. consilium num.* 5. Nam quod ratione instantis periculi multa possint expediri, quæ alias non possent, habet ex *cap. Venerabilibus*, *§. sanè inf. de sent. excom.* vt per Iason. & alios, quos refert Addit. ad Panorm. *loco citato*.

43. Ideo sit conclusio tertia quod lex obligans ad petendum alicuius consensum, non obligat vbi consiliarius sit absens, eiusque præsentia in breui haberi non potest. Ratio est, qua ad id asserendum mouentur hic Archid. & Ioan. And. quia scilicet in simili lege censetur electa industria illius personæ ad cuius consilium petendum lex obligat. Et hoc idem apud Felin. tenuit Ludou. *singular. incipien.* Ex Longeua, & Federic. *de sen. cons.* 264. Et idem tenuit Sanchez *l.* 1. *de matrim. disp.* 36. *num.* 26. Neque hoc est limitandum vt in casibus, ad quos se extendit mandatum Vicarij, vt ab eo sit petendum consilium, quia licet hæc doctrina applicetur, vbi requiritur consensus Episcopi, vel alterius habentis Vicarium, non applicatur ad consilium, vt cognoscit idem Felin Et ratio est, quia imo vt probatum est *num* 34. Consilium non potest committi, & ita vt nec in hac facultate præbendi consilium requirendi ab Episcopo succedat Capitulum sede vacante, vt ex hoc textu constat. Nec sit necessitas petendi consilium per Epistolas. Ideo in materia collationis, si tempus debito Episcopus non sit præsens, Capitulum non tenetur ab eo petere consilium, vt patet ex hoc textu.

44. Conclusio quarta est, legem obligantem ad petendum consilium non obligare in illis casibus in quibus est manifestum prorsus quid sit agendum, nec est opus inquisitione, & consultatione. Et propterea vbi sit petendum consilium sapientis, non est necesse petere consilium, vbi casus in iure est manifestus. Fermos. *d. cap. Cum in veteri nu.* 7. *post* Angelum *in l.* hac consultissima C. *Qui testamen. fac. poss.*

45. Conclusio quinta est. Lex vel mandatum obligans ad petendum alicuius consilium, regulariter non obligat, ad sequendum consilium acceptum, sed solum ad illud petendum *cap. Cum olim*, *de arbitr. cap. Cum in veteri* 52. *de elect.* vbi Panorm. *num.* 11. Fermos. *num.* 4. Fagnan. Syluest. *v. consilium num.* 4. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell.* Gloss. 46. *num.* 32. & 36. Menoch. *de præsumpt. præs.* 34. *num.* 23. Bertach. *de Epis par.* 1. *lib.* 3. *num.* 87. & 88. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 24. Bart. *l.* 1. §. *si plures ff. de exercit.* Et hic Franc. *n.* 5. Anchar. *not.* 8. *q.* 1. Dom. *n.* 9.

n.9. Et hoc siue in lege dicatur aliquid fieri debere de consilio, siue dicatur cum consilio. Panorm. d.cap. Cum in veteri n.2. Syluef.d.n.4.sup. hic num. Anchar.not. Dom. num.9. Franc.num.5.

46. Sexta conclusio. Lex aut mandatum obligans ad petendum consilium obligat ad illud sequendum in sequentibus casibus. Primus est, si id in lege, vel mandato fuit expressum. Hæc vero dicitur esse in iure expressum, si dicatur quod aliquid fiat secundum consilium. vel iuxta consilium alicuius. Lap num. Anchar. not. Dom. num.6. Franc. num.4. Panorm. d. cap. cum in veteri num.2. Syl. v. consilium num.4. Secundus est, quando is, à quo petendum est consilium non deputatur merè, vt consultor. sed vt collega officij, vt coniudex, vel vt particeps in officio, ita quod nullus in solidum poßit agere. Anchar. hic not.8. Dom. n.9. Sylu. d.n.4. Et talis fuit coadiutor, qui iussus fuit dari Episc. suspecto de dilapidatione bonorum Ecclesiæ. cap. Venerabili 37. de off. de leg. Vt enim notat Gloss. ibi in consilio ad nihilum ferè fuisset datus coadiutor, si Episcopus spreto illius consilio potuisset res Ecclesiæ administrare Vnde deducitur tertius casus, scilicet tum necessarium esse sequi consilium, quando ex subiecta materia colligitur mentem imponentis obligationem ad petendum consilium esse, vt consilium nedum petatur, sed quod secundum illud operandum sit. Dom. num.9. Franc. num.5. Io. And. in reg. Nullus, sinf. de reg. iur. & in his terminis procedit cap. ad aures, de ætat. & qual. Syl. d.num.4. in fin. Quartus casus est, si ex aliquo alio iure sit necessarius consensus eius, à quo petendum est consilium. Vt quando alias consiliarius habet ius in re. Vt si mandatur prouideri alicui de beneficio adhibito consilio patroni. Io. And. cap. Dilectus de off legat. Dom. n.9. Franc. n.5. Sylu. d.n.4. Quintus casus est, si consilium sit petendum ab eo à cuius potestate principaliter pendet actum fieri, vel non fieri. Dom. d.n.9. Franc n.5. Syln. d.n.4. Sextus casus est quando consilium petendum est ab eo, de cuius potestatis præiudicio agitur, si fiat actus. Vt in cap. si quis, de foro compet. vbi Clericus interdicitur prorogare iurisdictionem alterius iudicis, sine consilio sui Episcopi. Ibi enim consilium accipitur pro consensu, quia aliter prorogatio cederet in Episcopi præiudicium. Hostien. ibi in princ. Io. And. n.3. Butr. n.3. & 4. Fagnan. n.5. Ad quod facit quod notat Gloss. & DD. in cap. si pro debilitate, de off. deleg. septimū casum ponunt Anchar. not 8. vers. circa secundum. Dom. n.9. & Franc. num.5. si consilium peti debeat ab eo, qui non habet intellectum, & non est capax præbendi consilium, vt in l. Impuberibus. ff. de susp. tut. Hoc vero intelligi debet, quando non habenti intellectum, vt se dirigere valeat imponitur vt non agat sine consilio. In hoc enim casu subiecta materia obstabat, vt obligatio se extendat ad consilium sequendum, aliter obligatio ad consilium ferè inutilis esset Syln. d.n.4. sed si alias habenti intellectum, imponatur onus accipiendi consilium ab eo, qui non habet intellectum, vel non est capax, vt det consilium, vel vt se intromittat in negotio, tunc potius dicendum est, quod obligatio ad petendum consilium non tenet, & valet actus factus sine consilio. Felin. d. cap. Ex parte, de constit. num.8. limit.3. Octauus casus est, quando consilium est petendum ab aliquo non præcise, vt à consiliario sed vt à præbente auctoritatem actui. Nonum casum ponit hic Archidiaconus si lex negatiuè loquitur, & prohibet ne aliquid fiat sine consilio. Sed merito hunc casum reijciunt Ioan. And. Dom. num.9. Franc. num.4. distinguuntur enim consilium, & consensus.

47. Septima conclusio. Quando ex lege, vel mandato imponitur alicui obligatio ad agendum cum consilio, si consilium non petatur, actus factus non requisito consilio non semper est nullus. Est autem ipso iure nullus primo, si requisitio consilij sit conditio sine qua non actus non subsistat. Secundo si in dispositione sit decretum irritans actum, si non requiratur consilium, Tertio in commissione delegata, in qua sine dubio seruari debet forma mandati, quia nec delegato datur iurisdictio, aut facultas nisi seruata forma mandatis, & positis in eum expressis. Quarto, si quotiescumque ab initio datur potestas etiam ordinaria, sub obligatione petendi consilium. Felin. d. cap. ex parte num.1. vers. secunda limitatio. Et ibi Panorm. num.5. Syluef. vers. consilium. n.5. Quinto, si consiliario, aut alteri datur potestas, vt ipse vel prouideat de beneficio, vel operetur & perficiat actum commissum, si Ordinarius ipse non adhibito consilio, seu non seruatis sibi iniunctis operetur. Et hic est casus cap. Cum in veteri, de elect. & similis casus habetur in cap. si Capitulo sup. de praben. in hoc lib. Ex quo enim superior transfert auctoritatem in consiliarium, vel vniuersaliter in executoria in casu contumaciæ Ordinariorū, aut mandatariorum, censetur eis adempta potestas in casu contumaciæ, seu inobedientiæ, vt dictum est d. cap. si Capitulo, & docent Panorm. d. cap. Cum in veteri. Felin. cap. Ex parte, de constit. nu.4. Card in Clem 1. de iure patron. sexto, in omni eo casu in quo consilium includit consiliarij consensum, & sic vtrumque iniungitur scilicet, vt actus non fiat sine consilio, & consensu alicuius.

48. Cæterum actus. Tunc enim etiam si periculum esset in mora, vel consentire debens esset mortuus, vel absens, actus factus sine consilio & consensu esset nullus. Franc. num. 6. 34. & 42. non vitiatur ex eo, quod fiat sine consilio in omni illo casu, in quo lex requirens consilium non obligat. Et ita ex hac parte actus non est nullus, quia factus sine consilio ex quo non potuit expectari consilium propter periculum damni grauis imminentis, vel quia consiliarius absens in breui non erat reuersurus, vel nollet dare consilium, iuxta tradita sup. n.33.

49. Quod multo magis procedit si consiliarius deputatus sit mortuus. Quod procedit nedum si sit deputata persona singularis, & indiuidua, sed etiam si in genere si sit deputata personæ, vel personæ talis qualitatis, & non reperiatur. Et quamuis in hac parte Io. And. hic distinguat, & admittat hoc dictum, quando consilium est requirendum

cx

ex statuto, vel consuetudine; secus vero, si ex forma mandati, & ex homine. Tamen Panorm. *d. cap. ex parte 12. de nouiffet num. 4.* id verum esse vniuersaliter censet, quia mandatum hominis debet intelligi secundum iura, quæ in hoc casu non obligant ad impossibile, vt patet ex hoc cap. Sed certe vbi ex forma mandati tenetur delegatus accipere consilium, mortuo consiliario vel expirat mandatum, si consiliarius fuit in persona propria nominatus, vel expectandus an successor, si fuit nominata dignitas. Dominic. Syl *ver. consilium numer.* 5. Secundo si ordinario habenti iam prius iurisdictionem, & potestatem ad agendum præcipitur, vt agat aliquid de consilio alterius, Nisi ponatur decretum irritans factum sine consilio, mandatum superioris censetur datum ad excitandum Ordinarium, non vero ad impediendum, vel diminuendum eius potestatem, aut iurisdictionem, & talis ordinarius censetur agere ex iure suo, & potestate, quam habebat. Vnde tunc licet possit puniri, ob inobedientiam, actus tamen factus non requisito consilio est validus. Facit *l. 5. §. Papinianus, de aminis tut.* vbi facta à tutore habentur tanquam validi, etiam si sint facti contra mentem testatoris, qui voluit eum adhibere consilium matris, & ita hoc docent. Gloss. *in d. Clem. 1. v. inhibentes, de iur. patr. & in d. cap. ex parte, de Constit.* Innoc. Panorm. *num.* 5. Felin. *num. 5. vers. secunda limitatio, & in dicta Clem.* 1. idem Panormitanus, Imola, & Card. *q. 3.* Anchar. *in cap. statutum, §. fin. vers. aduerte sup. de rescrip. in hoc lib. & in Clem. 1. de sequest. possess.* Dom. post Imol. *in cap 1. §. pen. de off. ordinar. in hoc lib.* Dom. *in cap. fin. num. 11. de supplend. neglig.* Prælat. *in hoc lib.* Syln. *d. num.* 4. & licet Anchar. *hic not. 8. vers.* & circa primum videat hoc limitare, vt licet valeat quando mandatum de petendo consilio est temporale, & ab homine, secus vero si sit perpetuum, & à lege. Tamen non est recedendum à data distinctione, vt scilicet si consultor sit datus alicui in principio, & simul cum potestate agendi concessa, in quo casu, nisi aliunde aliud appareat potestas censetur data cum limitatione, & obligatione ad consilium petendum, & si id non fiat, actus tanquam factus à non habente potestatem, & nullus. Sed si lex habenti iam potestatẽ præcipiat, vt aliquid fiat de consilio, vel per consilium, vel adiungitur merus consultor, sine decreto irritante actus habitus sine consilio non erit nullus.

50. Tertio non est nullus actus factus non requisito consilio illius, qui de iure est inhabilis ad præstandum consilium. Ita post Bart. *in d. §. si plures,* & Bal. *in rub. de exercit.* Felin. *d. cap. ex parte num. 8. vers.* Tertia limitatio, & dat exemplum in executore, cui commissum fuit, vt testamentum exequatur de consilio Guardiani alicuius Ord. Min. qui ad hoc non est capax per Clem. *Exiui §. Verum, d. verb. signif. sed* Bald. & Felin. *errant, toto Cælo.* Quia imo *in d. §. Verum* Fratres minores declarantur habiles ad dandum consilium, licet non possint esse executores testamentorũ. Poterit dari exemplum in Fatuo, ideo si in dispositione &, quod petatur cõsilium à Titio quẽ etiam disponenter constat esse fatuum, talis cõditio censebitur non adiecta.

51. Hine pro Regularibus aduertendum, Nam vbi ex eorum legibus superiores debent consilium à PP. deputatis antequam aliquid agant. Si Patres à Consilijs habent votum decisiuum, vt in Ordine Prædic. ex Capit. Generali Rom. 1625. Ord. Factũ à Priori sine consilio, erit nullũ, quia non tantum consiliũ, sed consẽsus Patrum est necessarius ad actum; quod vero fit sine consensu eius, qui habet ius consentiendi, est nullum. Sed vbi votum Patrum à Consilijs est mere consultiuum, tunc in illis, quæ sũt à Prælato auctoritate ordinaria sibi à lege, vel consuetudine competente, factum sine consilio erit validum, nisi à lege expresse fuerit irritatũ, quamuis puniendus erit Prælatus agens sine consilio, propter eius inobedientiam. Vbi vero Prælatus erit delegatus seruare debebit formã mandati, aliter actus erit nullus nisi in casu in quo ex impossibilitate possit excusari.

52. Octaua cõclusio. Ex vi dispositionis obligantis aliquem ad non agendum sine consilio alicuius non obligatur nominatus in consultorem ad præbendum consilium. Nam talis dispositio obligat per se illum cui conuenit agere, non vero consultorem. Et hoc nedum est verum, quando disponens, & obligans ad consiliũ petendum est senior non habens iurisdictionem in consultorem nominatum, & ex consequenti non valens illum obligare, sed etiam si dispositio sit à lege, vel à superiore, quidquid in contrarium dicat Anchar. *not. 8. ver. circa tertium.* Nam cum obligatus ad consilium non teneatur nisi consilium petere non vti consilium sequi, iam petitio consilij est separabilis à consilio, & non est vnde obligetur consultor ad præbendum consilium, quod non est necessarium, ex quo sufficit si consilium sit petitum.

Sed vbi dispositio obligat ad consensum alterius habendum, considerandum est, æquum non esse, vt liber obligetur ad indiscretionem alterius, & ideo hæc obligatio si sit à lege, quæ ex æquitate disponit non sic obligat vnum, vt non obliget alium ad æquitatem seruandam, & ve non neget consensum, nisi seruato arbitrio boni viri, quod arbitrium si alius non obseruet, & sine ratione consensum neget poterit, & debebit ad hoc compelli à Iudice. Et in hoc sensu verum est, quod docet Anchar. *citatus.* Et hoc idem est verum si obligatio sit ab homine superiore, & iuxta æquitatem legis præcipiente. Sed, & absolute, qui etiam ab homine deputatus est ad præbendum consensum si acceptauit nominationem, tenebitur ad consensum, vel dissensum rationabilem, & ad alterum poterit cogi. Tunc enim tenebitur ex quasi contractu, & veluti ex officio ex quo munus consentiendi acceptauit. Si autem hoc munus acceptare nolit, non poterit cogi, nec ad acceptandam nominationem, nec ad cõsensum, vel dissensum, si aliunde ad id non teneatur; quia nominatio non fuit facta ab eo qui posset illum obligare, & ipse nõ tenetur inuitus alienis negotijs se ingerere.

53. Nona conclusio. Consilium iniquum non debet sequi, quia consilium importat, quod sit iustum, *l. Titium, & Meuium, ff. de administ. tut.* & qui illud sequitur non excusatur; vnde nec Iudex excusatur si ex iniquo consilio fert

sen-

sententiam iniustam; nec electores, si ex iniquo consilio eligant indignum, licet Iudex, & electores consilio agere tenerentur, Panorm. *cap. cum in veteri num.* 13. *de elect.* Sylvel. *v. consilium n.* 8. Quid vero facere debeat ille cui tribuitur à consultore deputato iniquum cōsilium, dicas, quod si non tenetur sequi consilium, sed solum illud petere agere debet consilio spreto. Sed si tenetur nedum petere, sed sequi consultoris deputati consilium si periculum est in mora, potest agere consilio spreto. Nam iuxta superius dicta in hoc casu non tenetur ad consilium, & ideo Panorm. *vbi sup.* & Syl. *d. num.* 8. dicunt, quod tunc etiam de rigore iuris iudex potest ferre sententiam iniquo consilio contrariam. Sed si non est periculum in mora, agat apud iudicem competentem, vt consilium reducat ad arbitrium boni viri. Quamuis si cōsilium sit euidenter iniquum, nec sit necessitas adeundi iudicem, sed spreto consilio poterit agens vti iure suo, & sine consilio agere. Anchar. *not.* 8. *vers. circa quartum*. Qui tamē addit, quod in casu in quo ex dispositione hominis, consilium, & cōsilij executio esset adeo necessaria, vt id omisso corrueret actus, tunc etiam si consilium esset manifeste iniquum, adiri deberet prætor, vt iniquum consilium reduceret ad arbitrium boni viri, ne actus nulliter fiat. Imo si is qui agere debet iuxta consilium alicuius sit procurator. Nec procurator potest iniquum consilium sequi, & si inde sequatur Domino nocumentum, sibi imputet, si procurator non potest ad vlteriora procedere, qui tam indiscrete procuratorem instituit. *l. cum mandato* 13. §. *si autem ff. de min.* & sic vbi negotium non patitur moram & aliàs ex hominis dispositione actus non potest fieri, nisi iuxta consilium, si consilium erit, vel manifeste, vel dubiè iniquum cessandum erit ab opere, & sibi imputet disponens, si indiscrete disposuit. Cæterum vbi à statuto, vel consuetudine requiritur consilium, contrario ista censeri debet, vt impossibilis, & non dosita in omni illo casu, in quo negotium non patitur moram, & interim non potest adiri iudex, qui iniquum consilium ad arbitrium boni diri reducat.

54. Decima conclusio licet consilium & consensus distinguuntur, tamen quia consilium per se includit consensum dantis consilium, & è contra, ideo si actus debet fieri de consilio, & consensu Titij, sufficit si ille consentit quia consentiendo consulit. Oltrad. *cons.* 43. sicut sufficit si ille consulat, quia consulendo consensit. Non sufficeret tamen consilium, si esset necessarium mandatum. Sicut non sufficeret sola præsentia, aut sola scientia eius, cuius consensus requiritur. Sufficeret tamen consensus datus per factum, quia plus est consentire facto, quam verbo. Ita Franc. *num.* 6. Qui addit, quod vbi requiritur licentia non sufficit consensus tacitus secundum Archid. & Io. And. *sup. in cap. statutum, de elect. in hoc lib.* sufficit tamen consensus expressus. Verum dicitur sufficere præsumptam licentiam, nisi omnino requiratur expressa, consensus autem tacitus est licentia præsumpta.

55. Ex his vero nonnullæ difficultates solui possunt. Prima est, an si beneficij collatione spectante communiter ad Episcopum, & capitulum, Capitulum ob absentiam Episcopi contulit beneficiū Titio, & postea mortuo Episcopo cōtulit illud Sempronio; quænam ex his collationibus valeat. Lap. *num.* 1. existimat primam collationem valere, & secundam non valere etiā si prima non valuisset; Prælatum tamen successorem posse illam impugnare. Rota etiam in vna Placentina Canonicatus, 26. Febr. 1596. coram Orano apud Garz. *p.* 5. *cap.* 4. *num.* 43. voluit validam fuisse collationem Canonicatus factā à Capitulo Episcopo absēte in Curia, & in proximo non reuersuro. Sed merito contrarium sentiunt Dom. *num.* 10. Franc. *num.* 8. Garz. *d. cap.* 4. *num.* 50. Nam dicta opinio confundit tertium casum huius textus cum primo.

56. In §. *enim* vbi vero, sermo est, quando collatio dependet à consilio alterius, non vero quando dependet nedum à consilio, sed etiam à consensu illius, vt notat Gloss. *in v. à consilio*, & ibi Dom. *num.* 8. *in fin.* Franc. *num.* 6. *in fin.* & ideo vbi requiritur nedum consilium, sed consensus, absentia nō æquiparatur morti, sed esto, qui habet consentire sit absens actus factus absente non consentiente est nullus, vt dictum est *num.* 47. & probat late Felin. *cap. ex parte de consuet. nu.* 1. Quod multo magis procedit, si nedū, requiritur consensus alterius ad conferendū, *sed* potestas conferendi cōmuniter spectat ad aliū, & sic in primo casu huius textus, in quo collatio cōmuniter spectat ad Episcopū, & Capitulū.

57. Quod magis confirmatur, quia cum textus 3. casu, §. *vbi vero* distinguat inter mortem, & absentiam, habet hæc duo pro distinctis Et quamuis in eo tertio casu in quo collatio solum pendet à consilio alterius, Papa voluerit, quod absentia æquiparetur morti; in primo tamen casu, in quo collatio communiter pertinet ad Episcopum, & Capitulum, solum fit mentio mortis, & suspensionis, ex hoc satis demonstrans absentiā Episcopi in eo casu non transferre in solum Capitulum potestatem cōferendi. Et hoc amplius probatur. Quia cum collatori impedito, vel ignorante vacantiam non currat tempus, *cap. Quia diuersitatem, de conceß. præbend.* In Episcopo absente non præsumitur scientia, *cap.* 1. *de postulat. Prælat.* Ex quo vero hoc non obstante Papa voluit, quod in casu mortis, vel suspensionis Episcopi, Capitulum posset conferre, in alijs casibus, vt in casu absentiæ reliquit rem ex iure communi diffiniendam, Et cum textus iste in hoc exorbitet à iure communi, & illud corrigat, non debet extendi vltra casus in eo expressos. Vbi igitur collatio pertinet communiter ad Episcopum, & Capitulum absentia longa non æquiparatur morti, & ideo in casu præsenti collatio prima facta absente Episcopo fuit nulla. Fuit vero valida secunda facta Episcopo mortuo ex quo prima fuit ipso iure nulla, *cap. Auditis, & cap. Considerauimus sup. de elect.*

58. Ex hoc post Bartol. Brix. colligit Franc. *n.* 9. quod si Papa mandasset Episcopo, & Capitulo, vt inuestirent inuestitura iuris aliquem, si Capitulum absente Episcopo illum inuestiret, nulla esset inuestitura non valeret. Si vero Episcopus esset præsens, non posset nisi, ex iusta causa contradicere Capitulo.

59 Quod

59. Quid vero dicendum, si Papa committeret electoribus vt eligerent de consilio aliquorum, & ipsi vellent eligere vnum ex deputatis ad præbendum consilium? Nunquid tenerentur consilium illius petere? Negauit Gloss. *cap. Cum in veteri, de elect. sed ex* Hostien & Panorm. respondet Sylu. *vt concilium num.* 10. Consilium peti debere, nec per hoc consiliarius cogitur consentire suæ electioni, quia imo potest consulere, vt electores eum non eligant. Imo si mandatum esset de consilio, & consensu accipiendo; si mandatum respiceret plures taliter quod præter illum plures essent consiliarij deberet peti consilium & consensus, & ipse licet non posset consentire, adhuc esset eligibilis, si maior pars consentiret, quia in hoc sufficeret consensus maioris partis. Si tamen Papa mandaret vt acciperetur consilium, & consensus solius Titij, ille esset ineligibilis, quia non posset suam electionem consulere, aut illi tunc, consentire.

60. Et ex his deducit idem Sylu. in fine, quod si adsit statutum vt mulier non alienet nisi de consensu agnatorum, si de consensu vnius ex illis duobus alteri alienat, valet alienatio, quia vterque consentit. Et si sit statutum, vt filius non litiget nisi de consensu patris, filius litem prosequi potest, quam illi Pater infert, vel cum illo litigat.

SVMMARIVM.

1 *Tria sunt necessaria ad alienandum res Eccesiæ.*
2 *De his remissiuè.*

Tit. IX.

De alienatione rerum Ecclesiæ.

Cap. Dudum I.

1 CVM Ecclesia N. vacante Episcopus Dulmen. eius Decimas concessisset Archidiacono Dulmonen. non præmisso tractatu solemni, & necessatio, & sine necessitate, & euidenti vtilitate, Innoc. IV. hanc concessionem cassauit, & Decimas Ecclesiæ restituit. Habeur igitur regula continens tria requiri ad valorem alienationis bonorum Ecclesiæ vacantis, scilicet primo, vt Ecclesiæ vacanti deputetur defensor, secundò vt alienationem præcedat tractatus solemnis, tertiò vt adsit necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas.

2. De his vero latè tractaui *tom.* 1. *de stat. q.* 185. *art.* 7. nimirum quæ necessitas det causam iustam ad alienandum res Ecclesiæ *inspect.* 3. *à num.* 460. Et quæ vtilitas ad hoc sufficiat, *inspect.* 4. *à num.* 474. Et quæ solemnitates ad hoc sint necessariæ ex iure antiquo *inspect.* 5. *à num.*541. Et quæ sit necessaria ex iure Paulinæ, *inspect.* 6. *à num.* 576.

SVMMARIVM.

1 *Non possunt iura Ecclesiæ alienari, vel laicis subijci, & earum patronatus concedi. Et irritum est si id fiat sine licentia, & tam Prælati, quam laici puniuntur, si contrafecerint.*
2 *De his remissiuè.*

Cap. Hoc consultissimo II.

PRohibet Greg. X. ne Prælati Ecclesias sibi commissas, bona immobilia, & iura illarum laicis submittant, seu subijciant, aut supponant absque sui Capituli consensu, & Apostolicæ sedis licentia speciali, si illa non alienent in casibus à iure concessis; sed constituant, & recognoscant, seu profiteantur se illa bona tenere ab illis tanquam superioribus, vel ab ipsis ea auocent, prout vulgariter dicitur auouer, vel ipsos constituant patronos, vel Aduocatos Ecclesiarum, seu bonorum ipsarum perpetuo aut ad tempus non modicum. Irritat vero huiusmodi contractus etiam iuratus si fiat sine præfato consensu, & licentia. Prælatos vero contrafacientes ab officio, & administratione, Clericos vero non denunciantes à perceptione beneficiorum ad triennium suspendit. Laicos vero qui ad præfata Prælatos compulerunt, nisi post competentem monitionem, bona præfata in libertate Ecclesiæ remiserint, & quicumq; in futurum Prælatos vt supra compulerint, cuiuscumque sint conditionis excommunicat. Insuper si contingat de licentia sedis Apostolicæ aliquem ex præfatis contractibus iniri, prohibet ne laici aliquid sibi vsurpent præter id, quod ex vi contractus eis permittitur, & si aliquid vsurpauerint, si legitimè moniti non destiterint, & vsurpata non restituerint, sint ipso facto excommunicati.

2. Quod iura incorporalia Ecclesiæ non possint alienari sine licentia sedis Apostolicæ certum est, & de his abundè dixi *tom.* 1. *de stat. q.* 185. *artic.* 7. *inspect.* 2. *per totum à num.* 307. vbi de is, quæ alienari non possunt sine solemnitate, & licentia sedis Apostolicæ. Qui etiam contractus veniunt sub nomine alienationis dictum est ibi *inspect. primæ per totum à num.* 136. Et quod prohibitum sit subijcere bona Ecclesiæ protectioni, defensionique alicuius *ibid. nu.* 301.

SVMMARIVM.

1 *Non obstantibus expectatiuis possunt seruata forma iuris commutari beneficia.*
2 *Permutatio beneficiorū facta authoritate priuata simoniaca est.*
Hæc simonia est iuris positiui 2.
3 *Licet permutare beneficia authoritate legitimi Superioris.*
4 *Quare & qualiter authoritas Superioris purget vitium simoniæ in beneficialibus.*
5 *Potest haberi tractatus etiam deliberatus de habenda permutatione.*
6 *Permutationes huiusmodi esse proprie permutationes quidam dicunt.*
7 *Hoc negatur, sunt enim propriè mutuæ personarum translationes factæ permutantibus consentientibus.*
8 *Permutantes non sibi inuicem tradunt beneficia, sed consentiunt, & petunt ea conferri.*

9 *Tres conuentiones possunt inueniri in permutantibus beneficia.*
10 *Consensus mutuus in permutationem, aut in petitionem illius non datur ex pacto.*
11 *Nullum pactum est necessarium ad licitam permutationem, ideo neque est licitum.*
12 *Non licet p eijci de stando concordia iam inita inter permutantes.*
13 *Resignationes facta cum pacto vt beneficia resignata dentur alteri sunt simoniaca.*
14 *Resignationes causa permutationis conditionata.*
15 *Hac conditio non inducit pactum, cum sit conditio expectantis ex gratia, & legalis.*
16 *Si permutatio facta coram Ordinario sit irrita, permutantes non redeunt ad beneficia priora sine noua collatione.*
17 *Secus in permutationibus factis coram Papa, quia in illis non abdicatur ius à resignantibus, nisi perfecta permutatione.*
18 *Permutationes beneficiorum sunt simoniaca si in illis interueniat pactum.*
19 *Sub nomine Diœcesis quando veniant Ciuitas, & Cathedralis.*
20 *Etiam si expectatiua sint data, motu proprio non impediunt per mutationes.*
21 *Etiam si expectantes expectu reseruationis legatorum aut receptionis Capitulorum.*
22 *Et quacumque sint beneficia expectata. Nomen beneficia hic sumitur largè.*
23 *Dum tamen sint in proximo vacatura: etiam cum clausula qua duxerit acceptanda.*
24 *In solis tamen expectantibus habentibus ius ex sola expectatiua procedit regula textus non in alijs casibus.*
Et de expectantibus titulum beneficij non vero solam proprietatem 24.
25 *Beneficia Papæ reseruata solum coram illo possunt permutari.*
26 *Consuetudo obtandi non impedit permutationem.*
27 *Beneficia vnita an possint permutari.*
28 *Permutatio debet fieri sine fraude.*
Authoritas Superioris tollit suspicionem fraudis.
29 *Permutatio debet fieri seruata forma iuris.*
Non debet esse coacta 29.
Beneficiatus ex iusta causa potest cogi ad permutationem 29.
Beneficia liberè in manibus Episcopi possunt resignare beneficia 29.
30 *Permutatio non potest fieri ex pacto.*
31 *Debet fieri ex iusta causa. Quæ in dubio non præsumitur.*
32 *Nec potest fieri nisi ex auctoritate superioris, sub quo nomine veniunt legati, Episcopi, & habentes iurisdictionem quasi Episcopalem instituendi, & destituendi,*
33 *Ex eo quod quis possit conferre beneficia in aliena Diœcesi ex consuetudine, vel iure speciali non sequitur quod possit auctorizare permutationem.*
34 *Hoc non potest Vicarius Capituli. Potest tamen si ei sit concessum recipere resignationes causa permutationis.*
35 *Capitulum sede vacante quando possit permutationes admittere.*
36 *Si beneficia sint in pluribus Diœcesibus requiritur auctoritas vtriusque Episcop.*
Debet fieri mentio beneficiorum obuentorum 36.
37 *Et qualitatum beneficij.*
38 *Necessaria est ad permutationem auctoritas Superioris. Qui superior est etiam Episcopus, & Prælatus habens iurisdictionem quasi Episcopalem.*
Requiritur consensus habentium interesse 38. Et tunc Episcopus confert etiam beneficia electiua, & iuris patronatus 38.
39 *Quamuis collatio spectet ad inferiorem Episcopus est, qui autorizat permutationem, nisi hoc ex aliquo iure competat inferiori.*
Sub potestate instituendi non continetur potestas destituendi 39.
40 *Qualis consensus sit necessarius.*
41 *An deficiente præfato consensu præsentatio sit nulla.*
42 *Beneficia propria solum possunt permutari.*
43 *Non potest permutare beneficium, qui in illo non habet verum ius.*
44 *Nec permutari potest verum beneficium cum ficto.*
45 *Nec permutari potest beneficium vacans.*
46 *Nec permutari possunt beneficia litigiosa.*
47 *Qui habet ius in re in beneficio potest illud permutare licet non sit adeptus eius possessionem.*
48 *Omne ius beneficiale siue sit in re, siue ad rem potest permutari, sed textus loquitur de permutatione beneficiorum.*
49 *Canonicus Ecclesiæ numeratæ potest permutare cum Canonicato Ecclesiæ non numeratæ.*
Vniuersaliter quilibet Titulus potest permutari cum alio 49.
50 *Vbi præbendæ sunt distinctæ, vna potest permutari cum alia, sed non sine licentia Superioris.*
51 *Quid vbi ex statuto iurato reductus est numerus Canonicorum? An possit fieri permutatio de numero excessiuo.*
52 *Omnia beneficia siue habeantur in titulum, siue non habeantur possunt permutari seruata iuris forma.*
53 *Qualiter possit beneficium permutari cum pensione, vel inæqualitas beneficiorum compensari.*
54 *An in his poni possit clausula non aliter nec alio modo.*
55 *Qualiter plura beneficia cum vno possint permutari.*
56 *Non est præfixum tempus Superiori ad perficiendam permutationem.*
57 *Permutatio facta non seruata forma iuris quando sit simoniaca.*

Tit. X.

De rerum permutatione.

Cap. Licet vn.

1 DE permutatione beneficiorum datur hæc regula. Non obstante, quod in aliqua Diœcesi sint plures expectantes beneficia primo vacatura. Qui habent in ea beneficia ad collationem Episcopi spectantia possunt ea resignãtes in manibus Episcopi inuicem siue fraude per-

permutare, quæ alias minime resignassent.

2. Permutationem vero beneficiorum esse de iure illecitam, si fiat sine auctoritate superiorum constat ex *cap.fin. de pactis, & cap. Quæsitum eod.tit.* Est enim simoniacum id facere *cap. præterea 2. de Translat. & cap. Tua nos de simonia* D.T. 2.2 *q.160. art.1. ad primum.* Quamuis communis sententia velit, hanc non esse simoniam de iure diuino, si non permutetur spirituale pro temporali, sed solum de iure positiuo, vt per DD. *in d.cap.Tua nos, & cap. fin. de simon. Et in cap. Quæsitum, eod.tit.* Sylu.*vers. permutatio* 2. *q.4.* Ang.*v.simonia 3. n.4.* Palud.4. *d.25.q.5.* Victor. *relect. de sim. num.17.* Couar. *l.1. var. cap.5 num.4.* Suarez *de sim. l.4. cap. 31. à num.2.* Fagnan. *cap.ex parte, num.14. de off.deleg.* Et alij DD. communiter.

3. Et nihilominus etiam certum est licere permutare beneficia ex auctoritate legitimi superioris *d.cap. Quæsitum*, & ex hoc textu. Vitium vero simoniæ purgari ex eo, quod Papæ auctoritas intercedat, dixerunt Io.Mon. in *rubr. & ibi* Prob. *num. 6.* Archid. *in princ.* Io. And. *num.2.* Dom.*n.4.* Franc.*n.1.* Host. & Boic. *in c. 1. Ne Præl. vic. suas.* Cassad.*dec.2. de simon.* Fagnan. *d.cap. Ex parte n.14.*

4. Sed vnde, & quare superioris auctoritas purget vitium simoniæ est diligentius inquirendum. Potest enim hoc intelligi, quia cum huiusmodi pacta beneficialia in quibus spirituale cum spirituali commutatur non dicitur simonia de iure diuino, sed solum de iure positiuo, cessat hæc ratio simoniæ ex interposita superioris auctoritate potentis, vel abrogare, vel dispensare in iure positiuo. Et hunc sensum, qui vere est falsus, acceperunt aliqui DD. infra citandi. Alio modo quia in permutatione quæ fit auctoritate superioris seruata tamen iuris forma, tollitur omne pactum, & sic non fit contra ius improbans ista pacta vti simoniaca. Et hic sensus est verus. Et pro nunc probatur, quia abrogatio, aut dispensatio in iure, cum sit odiosissima non debet admitti, nisi sit expressa, & iura iuribus concordanda sunt *cap.Cum non expediat sup. de elect.* in hoc lib.

5. Admittendum vero est primo permutationem hancincipere posse à Clericis permutantibus, qui inter se possunt habere tractatum de permutatione habenda, & de conditionibus illius. Sed tamen non possunt permutationem deliberare, seu consensum deliberatum præstare. Archid *n.2.* Dom.*n.1.* Franc.*n.2.* Innoc. & Panorm *cap. Quæsitum, eod.tit. circa fin. Et in c. Cum vniuersorum* - Gloss.*in cap.Cum vniuersorum. sup. eod.tit.* D.Anton. *2.part. tit.1. cap.5.* Syluest. *vers. permutatio secundo q.5.* Suarez *de sim. lib.4. cap.32.num.7.* Laym.*l.4.tr.10.cap.8.num.50.* Bonac. *disp.1 de sim. q.4.§.12 num. 5.* Gibalin. *de sim. q.4. conf.12. num.1.* & alij DD. communiter. Quod non intelligitur, quia non possint deliberare permutationem conditionatam conditione consensus superioris legitimi, quia imo, vt citati DD. tradunt, hoc est oportunum, vt superiori constet de eorum consensu in permutationem. Quapropter possunt consentire, & deliberare permutationem conditionatam conditione consensus superioris.

6. Sed numquid hæc tractatus deliberatio est propriè permutatio? Suarez *d.cap. 32.num. 4* ait. certum esse permutationem beneficiorum propriè sumptam, & vt distinguitur a translatione personarum esse iure concessam, ex eo quod sit permissa permutatio, vt est contractus inter duos initus, & ex consensu illorum, tenditque proximè ad eorum commodum, & datur vnum in recompensationem alterius. Et sic ipse vult, quod permutationes beneficiorum, quæ fiunt seruata iuris forma authoritate superioris sint propriè permutationes. Et hoc idem sentit Gibel. *de simon. q.4.conf 8.n.1.*

7. Sed hæc iuri consona minime sunt. Dicitur igitur quod permutationes beneficiorum, quæ fiunt seruata forma iuris authoritate superioris non sunt propriè permutationes, sed solum materialiter, propriè vero sunt mutuæ translationes personarum de vno ad aliud beneficium, quæ dicuntur permutationes, quia non fiunt, nisi beneficiatis libere consentientibus, vel etiam petentibus. Hoc patet ex *cap. Quæsitum 5. supra eod.tit.* Vbi postquam dixit omnem permutationem, & omne pactum in beneficialibus esse simoniaca, subdit. *si autem Episcopus causam inspexerit necessariam, licite poterit de vno loco ad aliud transferre personas, vt quæ vni loco minus vtiles, alibi se valeant vtilius exercere.* Nec dicatur cum Gibal. Vrbanum III. in illo textu improbare permutationes, quæ fiunt autoritate priuata, quia imo improbat permutationes omnes propriè sumptas, admittens eas, quæ fiunt authoritate superioris, easque declarans propriè esse translationes personarum, non permutationes beneficiorum. In eodem sensu D.T.2.2.*q.100.a.1. ad quintum* improbatis his permutationibus priuata authoritate factis, subdit. *Potest tamen Prælatus ex officio suo permutationes huiusmodi facere pro causa ciuili, vel necessaria.* Sic propriè vocans huiusmodi permutationes factas à Prælato ex officio suo, non vero factas à partibus, quod non est nisi dicere huiusmodi permutationes esse mutuas translationes personarum de beneficio vnius ad beneficium alterius, quod non fit sine materiali permutatione vnius beneficij cum alio.

8. Sed hoc ex præsenti Decretali probatur aduertendo, quod permutatio enim non habet efficax initium ex quocunque consensu permutantium, sed ex traditione, vt notat Io.Mon.*n. 1.* Et sic permutatio vt est contractus est traditio vnius in compensationem alterius. At vero permutantes beneficia autoritate superioris nihil tradunt, sed solus superior est, qui beneficium quod erat vnius tradit alteri, & ita quod (vt in hoc textu dicitur) per prius est, quod quilibet permutantium resignauerit beneficium in manus superioris. Et superior postea est, qui resignata beneficia confert. Itaque conuentio, quæ inter permutantes huiusmodi interuenit, non est de dando vno beneficio in recompensatioem alterius, quia ipsi sine simonia valide beneficia huiusmodi inuicem dare non possunt, sed conuentio de alio esse non potest, nisi de consentiendo, vt superior det, vel etiam de petendo, vt admissa resignatione

beneficiorum dei beneficium vnius alteri, non ex pacto inito, sed ex illius arbitrio. Et superior conferendo beneficia non confert illa ex vi alicuius pacti, nec vt permutet formaliter, sed ex causa iuxta sibi bene visa. Solum igitur hic interuenit permutatio materialiter sumpta, minime vero interuenit, vt est contractus permutantium, siue vt est traditio vnius in compensationem alterius ex pacto inter permutantes inito. Non enim vnus alteri suũ tradit beneficium, sed ambo illa tradunt superiori ea in manibus illius resignando, qui postea ex arbitrio boni viri illa confert.

9. Sed & vlterius considerandum, quod mutus consensus præstitus à sic materialiter permutantibus, potest & debet dari sine pacto. Triplex enim conuentio potest hic interuenire, prima est de consensu permutationis, seu potius translationis si fiat à superiore; secunda est de petitione porrigenda superiori, vt velit permutare, seu potius transferre petentes de vno ad aliud beneficium; tertia est de mutua obligatione non recedendi vel à consensu dato, vel à mutua petitione porrigenda eidem superiori, vt supra.

10. Primæ duæ conuentiones possunt fieri, absque pacto, imo & connaturaliter non possunt fieri per modum pacti onerosi, ac permutationis. Fierent enim per modum pacti ex vtraque parte onerosi, & tanquam permutationis, si interueniret contractus do, vt des, & sic vnus daret consensum suum, aut petitionem, vt alius suum consensum, aut petitionem redderet, vt pretium seu recompensationem consensus dati, aut datæ petitionis. Sed tales non intendunt hoc, quia finis illorum non est commutatio vnius consensus cum alio, aut vnius petitionis cum alia, sed quilibet vult consensum, aut petitionem alterius vt medium necessarium ad permutationem, seu potius translationem à superiore obtinendam, hoc vero nedum non est permutare, sed nec & contrahere contractu oneroso, & dare, vt des, sed est medium ad finem ab vtroque intentum, seu ad gratiam ab vtroque desideratam obtinendam necessarium requirere, & vtrumque dare id, quod ad eum finem conducit, & quod vterque dare debet, non vt dati ab altero pretium, siue recompensatio, sed vt necessarium medium ad obtinendam permutationem, seu potius translationem, non ab ipsis, sed à superiore ex gratia dandum. Istæ, igitur conuentiones non sunt contractus, aut quasi contractus, sed mutuæ liberæ donationes, necessariæ tamen ad finem ab vtroque intento obtinendum. Quod magis explicatur.

11. Nam hic duplex consensus considerari debet, scilicet consensus, seu voluntas habendi beneficium alterius, & consensus dimittendi proprium beneficium, ex eo quia vnus beneficiũ alterius consequi non potest nisi dimittat suum, & sic distinguitur consensus in translationem ad beneficium alterius, & consensus in resignationem proprij beneficij. Si vero huiusmodi consensus fierent per modum permutationis, fieret id, quod non est necessarium, sed superfluum huiusmodi enim permutatio nõ est necessaria ad finem obtinendum, sed sufficit consensus amicabiliter ab vtroque independenter à quacumque consensuum permutatione datus. Attamen si daretur hæc permutatio minime necessaria, esset verè simoniaca, quia vnus amaret consensum spiritualem alterius. Nec hic permutantes iuuaret, quod permutatio beneficiorum de licentia superioris est permissa; quia primo falsum est, quod permittatur, vel minima permutatio propriè dicta facta ab ipsis Clericis beneficiatis, sed permittitur permutatio facta ab ipso superiore, quæ nec est contractus onerosus, nec continet pactum, nec est permutatio, nisi materialiter, sed propriè est translatio, & non est nisi actio superioris proueniens, absque omni imaginabili pacto ex puro superioris arbitrio. Vnde si Episcopus ex pacto aliquo permutaret, simoniam committere à Sacris Canonibus prohibitam, vt indubitabiliter constat ex Const. Quanta Ecclesiæ Dei 58. Pij Quinti §. *Caueant autem* sed præterea non excusarentur, quia licet ad hoc, vt Episcopus permututiones faciat sit necessarius (modo infra explicando) consensus permutantium non est tamen necessarius, vt emptus ab illis, seu vt proprie permutatus, & ex pacto, vtrinque datus, sed vt omnino sine pacto liberè datus. Ideo in hoc textu requiritur libera permutatio, tanquam facta sine pacto, & contractu, vt Archid. explicat *num.* 2. Syluest. *v. permutatio 2. num.* 4. & 5. & est de mente Panorm. *cap quæsitum, eod. tit. num.* 10. Quod multo magis tenent Hostien. & Io. And. ab eo relati, qui nec volunt, quod permutantes possint inter se de permutatione tractare, quamuis hoc non admittatur, vt dictum est *num.* 5.

12. Tertia vero conuentio si sit noua, & superaddita non potest non esse simoniaca. In quantum enim libera promissio acceptata obligat, iam ex mutuo consensu dato de resignãdo proprio beneficio, & alterius beneficio acceptando, intrat obligatio quam parit donatio, seu promissio acceptata, sine necessitate alterius conuentionis. Sed si noua addatur ex nouo pacto ex vtraque parte oneroso, iam non potest negari simonia. Nec obstant, quæ in contrarium habeat Suarez *d. cap.* 31. *num.* 8. & Giball. de simonia *quæst.* 14. *conf.* 12. *num.* 4. & Bonac. *disp.* 1. *q.* 4. §. 12. Dum enim dicitur, quod hæc non est permutatio beneficiorum, nisi iuxta iuris concessionem, hoc negatus præsupponit enim quod iura permittant permutationes beneficiales inter partes, & pacta inter ipsa inita, quod omnino alienum est à sensu canonum, qui volunt solum quod permutationes fiant à superioribus ipsis, noua collatione beneficia libere, & sine pacto resignata ab ipsis beneficiatis, vt patet ex citata constitutione Pij Quinti. Itaque iura permittunt vt à superiore fiant permutationes nullo prorsus præcedente pacto. Et dum dicitur secundo, quod huiusmodi pactio consistit in promissione mutua circa perseuerantiam, quæ bona est. Dicitur quod perseuerantia ista, seu concordia mala est si fuerit ex pacto, & sine pacto fuit inita, nec bona est, nec mala, sed est res indifferens; & quatenus sit bona est tamen res spiritua-

tualis & beneficialis; iura vero omnia pacta de his beneficialibus volunt esse simoniaca, vt ex citatis textibus constat.

13. Hæc vero magis explicantur ponderando, quod ex vi huius textus permutantes debēt resignare beneficia in manibus superioris ibi *ipsa resignent*. Et dictio *libere*, qua vtitur textus omne pactum excludit. Non enim fit libere, quod fit, ex necessitate iustitiæ. Propterea, quod resignationes factæ in manibus Ordinarij cum pacto expresso, vel tacito, vt beneficium alteri conferatur fit simoniaca habetur *ex cap. cum pridem, & cap. fin. de pact. cap. ex parte el.1. de off. Ord. cap. Tua nos, de simon. cap. Dilecto de Præben.* & ibi Gloss. 1. Io. And. *num.* 25. Panorm. *num.*3. Fagnan. *num.* 6. & *in cap. ex parte de off. deleg.* Innoc. & Hostien. *in ver. omnino.* Io. And. *num.*8. Panorm. *num.*8. & habetur modo expressum in d. bulla 58. Pij V.

14. Nec obstat si dicatur, quod huiusmodi resignatio, quæ fit in permutationibus est conditionata, fit enim sub conditione, vt detur resignanti beneficium alterius permutantis, quod eo est euidentius, quod si permutatio non subsistat, saltem si id non est ex fraude, aut culpa permutantium, ipsi possunt redire ad beneficia permutata, vt tenent hic Franc. *num.* 1. Feder. *de permut. q.*8. Bonif. *in Clem.* 1. *de eod. tit. num.*96. *& ap.* Garz. *part.*11. *cap.*4. *num.*6. Papaz. Rosin. Duaren. Mandos. Zauallos, & Frechilla Flamin. *l.*1. *q.*14. *num.*12.

15. Nam multipliciter respondetur, Primo enim dicitur hanc conditionem non inducere pactum aliquod vel minimum. Tum primo quia non est conditio contrahentis cum superiore, & ex æqualitate iustitiæ cum eo agentis, sicut fit in contractibus, sed est conditio supplicantis & expectantis ex gratia, & arbitrio, non vero ex necessitate iustitiæ, quia si hoc fieret, simoniacum esset. Secundo hæc conditio non est contrahentis, sed est conditio legalis, seu à lege imposita ipsi superiori, vt alteri, quam permutanti non conferat beneficium. Clem. *vn. eod. tit.* Nullum ergo hic intrat pactum, sed resignatio libere debet fieri in manibus superioris, licet superior à lege necessitetur si vult exaudire supplicantes recipiendo resignationes, vt etiam exaudiat illos conferrendo illis beneficia causa permutationis resignata. Et ideo bene Sylu. *v. permutatio* 2. *ex Card. in Clem. vn. eod. tit.* dixit quod in petitione data superiori exprimi potest, quod resignatio sit causa permutationis, quia vbi absit pactum & simonia hæc expressio est de eo, quod à iure permittitur, vt in hoc textu, *& cap. significasti de elect. & cap. cum vniuersorum, eod. tit. & Clem. vn. eod. tit.*

16. Sed secundo etiam negatur, quod quando permutatio fit coram Ordinario, si permutatio alias sit irrita, permutantes etiam innocentes, possunt redire ad beneficia resignata sine noua collatione. Nam per resignationem factam beneficia proprie & simpliciter vacarunt Dom. *num.*11. Franc. *nu.*4. Prob. *nu.*10. Et ideo non possunt resignantes redire ad illa nisi ex noua collatione, quia sola collatio dat titulum beneficij vacantis, Gloss. *in cap. penul. de rer. permut.* Dom. hic *num.*11. Probus late id probans *à num.* 41. Felin. *in cap. Cum venerabilis num* 11. *de except. & cap. Cum ex officij in fin. de præscript.* Selua *de benef. q.*24. Rota *dec.* 7. *&* 9. *in antiq. &* 1. *&* 4. *in nou. eod. tit. & dec.*1. *de fil. presbyt. in nou.* Auster. Capell. Tol. Bellam. Petr. de Perus, Gamb. Corras. Rebuff. Delfin. Mascard. quos refert, & sequitur Garz. *p.*11. *cap.*4. *num.*5. Et sic beneficia huiusmodi in hoc casu conferri debent per Papam, si sunt reseruata, alias per Ordinarium, vt noat Franc. *num.*11.

17. Quando vero permutationes fiunt coram Papa, si permutationes non habet effectū possunt permutantes redire ad sua beneficia, sine noua collatione, Rota *dec.* 4. *alias* 293. *& de rer. permut. alias* 67. *in antiq. & in causa Salmantinæ pensionis* 8. *Iunij* 1587. coram Bubalo, *& in Barchinonem Paroch.*10. *Decemb.*1601. coram Sacrato. Sed huius ratio est, quia in permutatione facta coram Papa ius non abdicatur à resignante, nisi permutatio habeat effectum. Rota *d. dec.*4. *eod. tit. & dec.*2. *de rerum.* Prob. *cap.*2. *de præb. in hoc lib.* Flam. *l.*1. *q.*3. *num.*49. *&* 95. Garz. *d. c.*4. *num.*9.

18. Cum ergo permutationes huiusmodi vere non fiant, nisi quia superior ipse transfert personam de loco ad locum, non vero quia vnus beneficiatus tradat suum beneficium alteri, quia imo illud tradit, & resignat in manibus superioris, & totum hoc fieri optime potest nullo prorsus intercedente pacto, siue inter permutantes ad inuicem, siue inter permutantes, & superiorem authoritate sua dantem vim permutationi: Alias vero iure citatis locis omnino in beneficialibus abominentur pacta, ex eo quod in hoc textu, vel alibi approbetur permutatio beneficiorum, debet id intelligi de permutatione alias sacris canonibus nō contraria, & tunc pactum excludente, vt iura in se sint concordia, *cap. Cum expediat sup. de electione in hoc lib.* Et vt permutationes huiusmodi non sint propriè permutationes & contractus, sed translationes mutuæ factæ à superiore translatis cōsentientibus.

19. Sic igitur explicata natura permutationis legitimè accedamus ad expositionem regulæ textus. Consideratur vero primo, quod licet loquatur de Diœcesi, & in rescriptis ad lites sub nomine Diœcesis non veniat Ciuitas, aut Cathedralis, *cap. Rodulphus de rescript.* cum sint odiosa, & idem literis beneficialibus, quia sunt ambitiosæ, *cap. Quamuis el.* 1. *sup. de præben. in hoc lib.* Et in priuilegijs, quia illa sunt restringenda, quando sunt in præiudicium tertij, *cap. super eo de off. deleg.*, *& cap. Quid per nouale, de verb. signif.*1. tamen quando nomen Diœcesis profertur à lege in materia non ambitiosa, aut odiosa, & sic in legibus de beneficijs in communi, & non ad fauorem certæ personæ disponentibus, sub nomine Diœcesis comprehenditur nedum Ciuitas, sed etiam Ecclesiæ Cathedralis, & sic (quidquid in contrarium Io. Mon. *num.* 2.) sit in hoc tex. Gloss. Io. And. *n.* 4. Anchar. Dom. *num.* 2. *&* 3. Franc. *num.* 8. Barb. *n.*9. Gonz. *ad reg.* Prob. *n.*2. *Cancell.* Gloss. 43. *num.*195. *&* Gloss. 51. *num.*74. Garz. *par.* 1. *nu.*76.

Regu-

20. Regula autem comprehendens omnes expectantes, & siue isti habeant Canonicatus, siue non habeant, & siue sint plures, siue vnus solus expectet, eadem est enim de omnibus ratio Franc. n. 1. Et hoc etiam si literæ expectatiuarum sint datæ motu proprio. Prob. n. 1. & sine expectantes sint plures, siue sit vnus, vt post Archid. & Io. And. notat Franc. n. 1.

21. Imo quamuis in textu solum exprimãtur expectãtes authoritate Apostolica, idem dicendum fuisset de expectantibus authoritate reseruationis legatorum, aut receptionis Capitulorum. Gloss. in v. *authoritate*, Nam tales reseruationes cum sint odiosæ, debent limitari, sicut & literæ beneficiales, ne impediant æquitatem huius textus. Franc. *num.* 5. Feder. *de permut. q.* 1.

22. Quoniam etiam textus dispositio legẽ ferẽs de beneficijs in cõmuni, & nõ ad fauorem certæ personæ fauorem continet, non odiũ ideo nomen in beneficio in sua lata significatione accipi debet, vt comprehendat omnia tam minora, quã maiora, tã nõ curara, quã curata tã præbendas, quam dignitates, & tã secularia, quam regularia. Omnia enim hæc beneficia cõpræhendit nomen beneficij late sumpti. Gloss. *in v. beneficia* Dom. n. 14. Frãc. n. 6. Gloss *in Clem. Auditor. de rescript.* Sylua *de benef. p.* 1. q. 3. Garz. *p.* 1. *cap.* 6. *num.* 37. Barbosa *hic num.* 10. & apud eum Rebuff. Medic. & Sabag.

23. Est tamen sermo de beneficijs in proximo vacaturis, & sic de expectãtibus beneficia in proximo vacatura, quia in generali reseruatione facta ad fauorem expectantium, quam Pontifex declarat ex æquitate non extendi ad beneficia vacantia per viam permutationis, ne per indirectum auferatur alicui libertas disponendi de rebus suis modo licito. Barb. *num.* 3. Quod Gloss. *v. in proximo* extendit etiam ad expectantes beneficia, cum clausula, quæ duxerint acceptanda. Fallit tamen hoc in expectantibus certum beneficium authoritate Apostolica, nam alias eius gratia redderetur inanis Franc. *nu.* 6.

24. Sed vt regula textus habeat locum requiritur, vt expectantes non habeant ius nisi ex reseruatione generali facta ad eorum fauorem. Nam cum beneficia in proximo vacatura multis alijs de causis possint alicui deberi, quam ex præfata generali reseruatione, nimirum quia vel sunt specialiter à Papa reseruata, vt *in cap. Pro illorum, de præben.* vel quia in eis aliqui habent optionem, vt *cap fin. de consuet. sup. in hoc lib.* Vel qu a alijs sunt vnienda, aut vnita, vt *cap. consultationibus de donat. & Clem. si vna de reb. Eccl. non aliam.* Vel quia expectatur fructus ipsorum vacantium, vt *cap. si propter sup. de rescript. in hoc lib.* Vel quia per obitum, vel recessum institutorum restrictus est numerus in Ecclesia propter diminutionem facultatum. In istis casibus si beneficia permutentur censebuntur vacare, & habebunt locum dictæ ordinationes, neque æquitas considerata in hoc textu locum habebit in illis casibus, sed in illis stãdum erit rigori iuris, nec beneficia valida poterunt in illis casibus permutari. Anchar. *not.* 4. Franc. *num.* 4. qui etiam addit text. hunc intelligendum de expectantibus beneficia, vt titulo, non vt in proprietates, quia beneficia, quæ expectantur sunt vnita, vel annexa, sed hæc explicatione indigent.

25. Itaque primo, si beneficia alias sint reseruata Papæ taliter, quod Episcopus non potest permutationem expedire, sed eorum permutationi solus Papa authoritatem interponit, non poterunt nisi coram Papa permutari. DD. supra citati, & Rota *dec.* 1. *de permut. in nouis.* Federic. *quæst.* 1. *art.* 1. Bonifac. *in Clementin.* 1. *de rerum permutat. à num.* 66. Felin. *cap. In nostra, de rescript. num.* 12. Syluest. *verf. permutatio* 2° *num.* 13. *vers. prima.* Mandos. *reg.* 1. Cancell. *q.* 13. Garz. *de Benef. p.* 11 *num.* 82. & apud eum Bellam. Petr. de Perus. Corras. Gimmon. Granutius, & Rota *in Ilerden.* coram D. Io. Paulo, de anno 1595. Put. *decisio* 262. *l.* 2. Azor. *l.* 7. *c.* 19. *quæst.* 10. Mant. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 25. *tit.* 9. *num.* 12. Etenim de Beneficijs Papæ reseruatis nullus inferior se potest intromittere *cap.* 2. *de præb. sup. in hoc lib.* Addit vero Syl. *d. nu.* 13. *v. secunda*, ex Feder. quod in hoc casu licet nõ valeat, permutatio valet tamen resignatio facta causa permutationi, sed permutatio perfici debet per Papã. Quamuis si reseruatio non sit permutantibus nota, sed probabiliter ignorata, sit in optione illorum an velint ad sua beneficia redire, vel potius Papam proprijs sumptibus, & laboribus adire.

26. De consuetudine optandi vero, an possit impedire permutationem, super *cap. fin. de consuet. in hoc lib. q.* 1 *n. a.* 1. *v.* 84. dixi non impedire, eo, quia ante actualem vacationem beneficij ius optandi sit nimis remotum, & vagum, & non considerandum. Nam imo Gonz. *ad reg.* 8. Cancell. *Gloss.* 34. *n.* 126. & 127. existimat, quod habens ius optandi habens quidẽ ius ad rem ad beneficium, tunc tamen cum beneficium vacat alias secus, & citat Puteum *dec.* 235. *n. fin. l.* 2. nisi ius vagũ, & valde remotũ. Cũ vero per permutationem beneficium non vacet nisi cõditionaliter, & ita quod ex Cl. 1. *de rer. permut.* beneficiũ sic vacans nõ potest cõcedi nisi illi ad cuius fauorem fuit resignatum, scilicet permutanti iam optans ad illud, tanquam reseruatum permutãti non habet ius, & ideo non potest impedire permutationem. Quod quidem nedum est verum, si permutatio fiat authoritate Papæ, quia tunc beneficium vacat in Curia, & est reseruatum, vt per DD. quos sequitur Gõzal. *d. Gloss.* 34. *num.* 35. Sed etiam ratione dicta si permutatio fiat coram Ordinario. Et ideo, quod optio permutationis effectum non impediat tradiderunt Feder. *q.* 28. Card. *in Clem. de rerũ permut. q.* 16. & Bonif. *n.* 60. Rota *dec.* 1. *de rer. permut. in addit. n.* 7. Flamin. *de resig. l.* 2. *q.* 20. *num.* 2. Garz. *de benef. part.* 11. *c.* 4. *num.* 3. & apud istos Bellam. Corras. Gamb. Petrus de Perus. Gom. Delph. Azor. & alij. Si tamen nedum adesset consuetudo optandi, sed vlterius vt non liceret resignare beneficia ad fauorem certæ personæ, vel illa permutare, tunc ius optandi impediret permutationem.

27. Beneficia vero vnita, aut vnienda, quando possint, aut non possint permutari hic Franc. *num.* 24. Garz. *de benef. part.* 11. *à nu.* 26. Itaque ex hoc textu hoc solum habetur, quod ius expectatiuæ generalis primi beneficij vacaturi non impedit permutationem cum hoc

hoc tamen, quod permutatio fiat seruata iuris forma. Ex iure autem plures conditiones requiruntur ad iustam beneficiorum permutationem prima est, quod permutatio nõ fiat in fraudem expectantis, ibi *sine fraude*, & permutatio dolo facta est nulla Prob. *n.7.* fieret vero in fraudem, si beneficium, quod speratur in proximo vacaturo permutetur, vt præcludatur via expectanti *cap.2. de renũc. sup. in hoc lib.* Gloss. *v. in fraude*. Fraudis vero præsumptio cessat ex authoritate superioris interposita, ex qua nõ nisi ex honesta causa factam esse permutationem præsumi debet. Franc *num.12.* Rota *dec.8. num.4. de Procur. in antiq.* Menoch. *lib. pres.78. num.4.* Et licet in contrarium vrgere possint coniecturæ. Franc. *d. num.12.* Panorm. *cap. Quia verisimile de præsumpt. & ib* Felin. *num.1.* Bellam. *tract. de permut.2.p.q.* a. Flam. *de resign. l.12. q.15. &* Mant. & alij plures apud Garz. *par.2. cap.4. num.101.* tamen, vt ipse notat, quia huiusmodi fraus præsũpta respicit expectantes, quibus potest præiudicari p r permutationem, & ideo vbi non sunt expectantes, hæc fraus non debet præsumi, quia modo nulli sunt expectantes, ex Conc. Trid. *sess. 24. num.19.* ideo cessant coniecturæ fraudis huiusmodi in permutatione. Si etiam permutatur beneficium pin ue cum tenui, quod ex hoc solo non possit præsumi fraus, nisi adsint aliæ coniecturæ, docent Io. Mon. *num.5. & 6.* Io. And. *n.6. & 7.* Anchar. *not.3.* Dom. *num.22* Franc. *n.12.*

29. Secundo de iuris forma est, vt beneficia libere resignentur, vt hic dicitur in textu. Et ideo permutatio coacta non valet. Non negatur per hoc, quod Prælatus ex iusta causa scilicet id petente Ecclesiæ necessitate, aut ineptitudine manifesta beneficiati, non possit compellere beneficiatũ ad resignandũ seruatis de iure seruandis, *cap. Episcopus 7. q.1.* Anchar. *not.5.* Franc. *n.3.* Innoc. & Host. *in c. Nisi cum pridem. § propter mãdatum de renunc.* Feder. *de permut. q.15. & 25.* Panorm. *in cap. Quæsitum sup. eod. tit.* Sed si sit indebite coactus resignans, vel à Superiore, vel ab alio resignatio non valet, Franc. *num.3.* Paul. *in cl.1. eod. tit.* Anchar. *not.5.* Alias vero libera resignatio fieri potest in manibus Episcopi. Barb. *num.6.* Flam. *de resig. l.7. q.14.* Gonzal. *Gloss.14. num.32. & sequen.*

30. Quod vero dictio libere excludat etiã omne pactum, dictum est super *à num.6.* Et hæc est tertia conditio.

31. Quarta conditio est, vt permutatio non fiat sine iusta causa *cap. Quæsitum sup. eod. tit.* Et ad hoc quidem non sufficeret nuda, & pura vtilitas personalis beneficiati. Erit tamen causa sufficiens, si vtilitas personalis redundet in publicam vtilitatem D. T. 22 *q.100. a.11.* ad quintum vult, quod sufficiat causa ciuilis, vel necessaria. Et ita non sufficit, quod permutatio non sit contra vtilitatem Ecclesiæ, sed positiue vtilitas Ecclesiæ requiritur, *cap. Quidam, de renunciat.* Atque propterea in dubio hæc causa iusta non præsumitur. Nam cum permutatio beneficiorum sit prohibita, & solum concessa ex iusta causa, & sic Superiores non possint permutationes admittere sine iusta causa, hæc probanda est in dubio, nec statur assertioni superioris inferioris, & habentis iudicem superiorem, cui rationem suæ administrationis reddere debeat. Ideo licet in Summo Pontifice hæc iusta causa præsumi debeat, Ordinario tamen nõ credetur, nisi illam probet, si permutatio non fuit facta cũ causæ cognitione, iuxta ea, quæ de dispensatione dicuntur. Sed de causa necessaria ad cedendum Episcopatui, & beneficijs, aut ad illa permutanda late dixi *tom de statut. q.185. art.4.* per totum. Videantur etiam *consil.42. & 58.* Pij V.

32. Requiritur quinto authoritas Superioris, *cap. Quæsitum, & cap. penultimo super eodem tit.* Et ita vt permutatio facta sine Superioris authoritate esset simoniaca, & ideo ipso iure nulla, prout dixi *tract. de elect. cap.7. q.13.* per totum. Superior autem hic intelligitur nedum Põtifex, sed etiam Legatus, & Ordinarius, imo, & quilibet alius Prælatus, qui habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, & territorium, seu quasi Diœcesim sibi propriam, vnde potest conferre beneficia, & beneficiatus instituere, & etiam inuitos destituere Franc. *n.8. & 9.* Panorm *cap. quæsitum n.4. eod. tit.* Garz. *de benef. p.11. cap.4. n.70.* Azor. *l.7. cap.29. q.4.* Palaus *tr.13. disp.6. p.3. §.3. num.2.* & plures alijs, quos refert Barb. *alleg. 64. num.4.*

33. Subdit vero Garz. *n.71.* quod si Episcopus habeat collationem, seu ius conferendi beneficium in aliena Diœcesi, ex consuetudine, vel ex iure speciali non potest illius resignationem admittere etiam ex causa permutationis, & citat Rotam *dec.6. de rerum permut. in nou.* Et quidem Rota id habet *dec.6 de renũc.* seu alias *398.* Et loquendo de consuetudine id est verum per rationem Rotæ, scilicet si Epi copus solum præscripsit collationem, quia tantum præscriptum quantum possessum, & non plus. *cap. cum in tua, de decim. cap. fin. de off. Archid. cap. Auditis, de præscript.* Et ita hoc etiam verum erit de alio iure speciali, si per illud ius non sit concessum Episcopo nisi conferre beneficium, & in hoc text. loquitur etiam Panorm. *cap. Ex iniuncto nu. 6. in fin. de hæret.* Vbi ait resignationem, seu permutationem non spectare, nisi ad eum, qui potest instituere, & destituere, non vero ad eum, qui ex iure speciali potest conferre. Sed si consuetudine, aut iure speciali competeret Episcopo in alia Diœcesi nedum conferre, sed etiam destituere, posset etiam resignationem beneficij etiam causa permutationis recipere.

34. Vicarius vero Episcopi, nisi id sibi sit specialiter cõcessum huiusmodi permutationes non potest admittere. Bellam. *de permut. l 1. q.3.* Azor. *p.2. l.7. cap.29. q.4.* Garz. *de benef. par.11. cap.4. num.74.* Barb. *all.34. num.66.* Nec sufficit Vicario, si habeat potestatem conferendi beneficia, quia non per hoc potest permutationes admittere, cum hæc diuersa sint. Garz. *d. n.74.* Sed quod neque si Vicarius possit recipere resignationes causa permutationis ex hoc possit beneficia permutata conferre dixerunt Rebuff. *in praxi benef. tit. de Vic. num.104.* & Barb. *d. all. 34. num.68.* Sed oppositum voluit Palaus *d. par. 3. § 3. num.4.* quia collatio beneficiorum est connexa resignationi factæ causa permutationis. Nam beneficia resignata ex causa permutationis non possunt alijs conferri, nisi illis pro quibus resignata sunt. *Clem.1. de rer. perm.* Videatur

tur dicta *sup. in hoc lib. tit. de Vic. cap.*

35. Capitulum vero sede vacante, non potest se intromittere in beneficijs spectantibus ad solius Episcopi collationem, præsentationem, seu electionem, non potest permutationes admittere, si vel ambo, vel vnum beneficium spectat ad solius Episcopi collationem. Sed si ad collationem, aut præsentationem, seu electionem spectant vtriusque tunc sede vacante id poterit Capitulum, *cap. vn. Ne sede vac. sup. in hoc tit.* Gloss. *in 1. v. conferantur, de rer. permut.* & ibi Card. *num. 17.* Rota *dec. 6. de rer. permut. nu. 2. in nou.* Felin. *in cap. Cum olim de maior. & obed.* Prob. hic *in rubr. num. 4.* Put. *dec. 329. l. 2.* & alij plures, quos sequitur Garz. *d. cap. 4 num 75.* Palaus. *d. p. 3. §. 3. num. 5.* Et addit Garz. ex Quaranta, *vt capitulum sede vacante, q. 4.* & Azor. *p. 2. l. 7. cap. 20. q. 4.* Capitulum idem posse si beneficia spectant ad collationem tertij. Si tamen Episcopus viuens admisisset resignationes beneficiorum causa permutationis, & decessisset collatione eorumdem non perfecta, eam perficere posset Capitulum. Nam iam Episcopus ad hoc præbuit consensum, & perfectio permutationis est necessaria, Clem. 1. *de rerum permut.* Milis *in repert. v. Capitulum sede vacante.* Garz. *d. cap 4. num. 81.* Palaus *d. par. 3. §. 3. n. 5.*

36. Vbi vero beneficia permutanda essent in diuersis Diœcesibus, vtriusque Episcopi consensus esset necessarius, & vterque pro sua parte auctoritatem interponeret. Gloss. Ioan. Mon. *n. 4.* Io. And. *n. 5.* Archid. *n. 1.* Dom. *n. 19.* Franc. *n. 11.* Azor. *p. 2. l. 7. cap. 19. q. 8.* Barb. *all. 69. nu. 20.* Palaus. *d. p 3.* Neque tamen erit necesse, vt vterque Episcopus simul in eodem loco sit, vt recipiatur eodem tempore vtriusque beneficijs resignatio citati DD. docent. Erit tamen necesse, quod Episcopus, qui primo recipit sui subditi resignationem, recipiat conditionatè pro tempore, quo ab alio Episcopo acceptata fuerit resignatio alterius; aliter si alius resignare nollet necessaria esset noua collatio facta priori, vt non amitteret beneficium, si eius resignatio absolutè acceptata fuisset. Sed vt ait Sylu. *v. permutatio 2. n. 13. vers. septima*, tutius erit, si vnus Episcopus alteri totum negotium committat.

37. Et vbi permutatio fit coram Pontifice, licet Dom. *n. 15.* & Franc. *n. 13.* post Feder. *q. 18. & cons. 70.* dixerint non esse necessarium quod permutantes mentionem faciant de alijs beneficijs obtentis, quod & tenuerunt alij, tamen quia in permutatione fit collatio noui tituli. Et licet admissa resignatione causa permutationis, collatio fit necessaria, tamen admissio resignationis est libera, & voluntaria, ideo praxis curiæ habet, vt permutantes mentionem faciant aliorum beneficiorum, quæ obtinent. Rota *dec. 5. de rescrip. & 12. de præb. & 15. de rerum permut. in antiq.* Bellam. *3. p. q. 2. num. 10.* Rebuff *tit. de permut. num. 34. & 35.* Azor. *p. 2. l. 7. c. 29. q. 27.* Palaus. *tr. 13. d. 6 p 3. §. 4. num. 38.* Garz. *d cap. 4. num. 89* Vbi *num. 98.* quod consuetudo, & praxis videtur esse, vt eadem mentio fieri debeat in prouisione de parochia si fit à Papa ei, qui in concursu fuit electus ab Episcopo. In permutatione tamen facta coram ordinario non esse necesse mentionem facere de obtentis, sicut nec in alia prouisione ab eodem facta. Rota *dec. 15. de rer. permut. in ant.* Menoch. *de arbit. l. 2. casu 201. num. 150.* Garz. *d. cap. 4. n. 99.*

38. De alijs etiam qualitatibus beneficij, *Cap. voluit* necesse esse illas exprimere; quod negauit Feder. *q. 28.* sed cum permutatio non possit fieri sine causæ cognitione, & sic sine cognitione personæ, & qualitatum beneficij, hanc cognitionem sufficere dicunt Dom. *nu. 25.* Franc. *n. 13.* Anchar. *quæst. fin. num. 3.* sed certe qualitates, quæ de iure sunt manifestandæ, manifestari debent, sufficiet tamen si innotescant ex causæ cognitione. Sexto, quando beneficium aliquod ex permutandis sit vel iuris patronatus, vel electiuum, vel in eius collatione aliquis haberet aliquod interesse, non sufficit Superioris auctoritas, sed requiritur consensus interesse habentium, quamuis permutationem expedire spectabit ad Episcopum. Gloss. *in v. collationem*, Anchar. *not. 5.* Dom. *n. 16.* Franc. *num. 6. & 7.* Gloss. *in Clem. 1. eod. tit.* & ibi Card *n. 12.* Bonif. *n. 33. 47. & 48.* Panorm. *cap. quæsitum num. 9. eod. tit.* Prob. *in hac rubr. num. 6. & 7.* Et communiter DD. Et hoc mirabile hic interuenit, quod Ecclesiæ cui de iure non prouidetur nisi per electionem, aut præsentationem, & institutionem, hoc modo prouidetur, per collationem, licet hoc non fiat nisi de consensu electorum, aut patronorum. Franc. *n. 9.*

39. Et quando collatio spectat ad inferiores Prælatos Episcopo subditos, quia ipsi non possunt autorizare permutationem, tunc licet permutatio non possit fieri ab Episcopo sine illorum consensu, Episcopus tamen est, qui permutationem perficit eique auctoritatem interponit. Franc. *n. 8.* Io. And. *n. 5.* Dom. *n. 18.* Garz. *de benef. p. 11. c. 4. n. 72.* Anchar. *not. 5.* Prob. *in rub. n. 7.* Aliud enim est posse conferre beneficia, seu instituere, aliud est destituere, & sub potestate instituendi, non venit potestas destituendi. Rota *dec. 5. de renunc. in antiq.* Flam. *l. 7. q. 14. n. 16.* Et ideo Prælatus inferior Episcopo possit conferre ex hoc non potest resignationes admittere, vel auctorizare permutationem Host. *in sum tit. de rerum permut. vers. sed numquid.* Feder *de permut. q. 22.* Sylu. *v. permutatio 2.* Et ideo in hoc casu Episcopus est, qui consentiente inferiore collatore permutationem perficit. Nisi inferior habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, & sic facultatem instituendi, & destituendi. Vel nisi inferior Prælatus ex consuetudine, vel iure speciali habeat facultatem instituendi, & destituendi. Vt post Innoc. *in cap. Quod in dubijs, de renunc. num. 3.* & Panorm. *ibid. num. 6.* tradit Flam. *d. p. 14. num. 19. & 22.* Vbi quod hæc est communis opinio.

40. Qualis vero debeat esse consensus præstandus ab habentibus in hoc interesse, an scilicet requiratur, & sufficiat consensus maioris partis DD. distinguunt. Nam si permutatio fiat fauore permutantium, requiri consensum omnium habentium interesse, & sic in beneficio electiuo requiri consensum omnium eligentium; sed si permutatio fiat ex necessitate, vel vtilitate Ecclesiarum sufficit consensus maioris partis. Ita Dom. *n. 15.* post Io. And. & alios. Sed ego non video

video cur dicatur sufficere illum consensum, qui sufficeret ad prouisionem ordinariam. Et sic si in beneficio electiuo ad valorem electionis esset necessarius consensus maioris partis super medietate, vel etiam duarum ex tribus partibus talis etiam consensus esset necessarius in permutatione. Sed si consentire conuenit pluribus, vt singulis, vt cum ad patronos, vt singulos conuenit consentire, tunc sufficit consensus maioris partis respectu aliarum partium, vt cap. 3. sup. de iurepat. Franc. n. 6. Nam alias quod ad electionem sufficiat consensus maioris partis super mediate constat ex notat. in cap. Quia propter delect. Et quod in his quæ fiunt collegialiter sufficiat consensus maioris partis. ex not. cap. 1. de his quæ fiunt à num. 1.

41. An vero in his casibus, in quibus est necessarius consensus, vel electorum, vel collectorum, vel patronorum, præsentatio fit ipso iure nulla, si sine huiusmodi consensu sit facta certum est eam esse nullam, si fiat positiuè dissentientibus illis, quorum consensus est necessarius; Et hæc nullitas est ipso iure. Nam ex quo Episcopus acceptauit resignationem beneficij illius, qui permutare volebat, v.g. cum cum benefi.io iurispatronatus, beneficium illud vere vacauit. Sed quia dissentiente patrono Episcopus non potest conferre beneficium iurispatronatus. Cap. decernimus. 17. q. 1. remanet patrono locus ad præsentandum. Lap. c. 7. & in cap. Nemo de elect. in hoc lib. Lap. num. 1. Butr. n. 10. Anchar. ad fin. Dom. n. 10. Lambert. de iurepatr. p. 1. l. 2. q. 6. a. 6. Garz. par. 11. cap. 3. n. 23. & 24. & alij, quos sequitur Rota in Gerunden. Beneficij 21. Febr. 1628. coram Pirouano, & iterum in eadem causa 16. Iunij 1628., quas per extensum refert Amaydenus de stylo Datariæ. l. 1. cap. 15. §. 15. num. 130. Quod tamen limitatur, vt non procedat primo, in permutationibus, quæ fiunt ab Episcopo ex necessitate, aut vtilitate Ecclesiæ; has enim Episcopus etiam inuitis, prædictis facere potest. Secundo in Papa, qui potest ex dominio beneficiorum, quod habet permutationes facere quibuslibet inuitis. Tertiò in Legato à latere respectu beneficiorũ, qui sunt iurispatronatus Ecclesiastici, in casibus tamen, in quibus alias potest permutationes facere. Dom. n. 27. Franc. n. 7. Rota dec. 4. de rerum permut. in nou. Addit vero Rota adhuc supradicta intelligenda esse si qui contradicunt id faciunt ex causa rationabili. Sed cum electio, & collatio, & præsentationes liberæ sint, nisi simus in casu in quo superior permutare possit beneficia huiusmodi etiam inuitis electoribus, collatoribus, & patronis, non tenebuntur electores, collatores aut patroni reddere causam aliã sui dissensus, nisi quia vti volunt iure suo, & hæc erit causa rationabilis, quia id iustitia petit, vt quilibet iure suo vti possit. Sed si deest consensus eorum, quorum interest, quia non fuerunt vocati, permutatio sic facta non est ipso iure nulla, sed tamen ad instantiam contemptorum est irritanda. Qui tamen etiam post factum possunt consentire, & permutationem ratificare, vt per not. in cap. Quod sicut de elect. & cap. Cum in Ecclesijs sup. de praeben. in hoc lib. Anchar. not. 5. vers. Circa hoc, Dom. n. 27. Franc. num. 7. Prob. n. 5. Rota d. dec. 5. de rerum permut. Syluest. v. permutatio. Rota in Gerunden. permut. 5. Iulij 1593. coram Lidta, quam refert, & sequit Garz. p. 11. c. 3. v. 19. Eadem Rota in d. Gerunden. beneficij coram Piruano. Vbi late tractat & definit hunc articulum. Est vero hic considerandum ex Rota citata d. dec. 5. de rerum permut. quod per se non est necessarius consensus electorum, vel aliorum prædictorum ad hoc, vt Episcopus recipiat resignationes, quia electores, & alij non habent ius, vt electus sine ipsis non renunciet beneficio, sed solum habent ius vt beneficium alteri non conferatur, sine eorum consensu, & ideo habent ius, vt non recipiantur resignationes causa permutationis, quia resignationibus sic acceptatis collatio subsequens est necessitatis per Cl. vn. de rerum permut.

42. Septima conditio est, vt beneficia permutata sint propria permutantium, vt in text. ibi, sua beneficia. Dom. n. 5. Franc. n. 2. & 15. Bonif. in Clem. 1. eod. tit. num. 76. Nuuar. conf. 43. n. 3. de simon. Bellam. 2. p. q. 1. Garz. plures referens d. cap. 34 n. 16.

43. Ex quo sequitur non valere permutationem, si alter permutantium non habet verum ius in beneficio, quod permutat; non est enim suum beneficium Io. And. num. 2. Dom. num. 6. Franc. num. 17. Bellam. p. 1. q. 9. & 10. Azor. d. cap. 29. q. 19. Garz. d. cap. 4. numer. 19. Et ideo in hoc casu nulla est collatio beneficij sic collati titulo permutationis licet alias Episcopus posset illud conferre, qui Episcopus illud non contulit, nisi ex causa permutationis, quæ non subsistit. Sylu. v. permutatio 2. nu. 13. vers. sexta.

44. An vero possit permutari beneficium verum cum ficto, Rebuff. in praxi tit. de permut. num. 14. & 15. censuit posse. Verum hæc quidem poterit esse donatio, vel resignatio, sed numquam erit permutatio, quæ est certæ rei in alteram mutua præstatio l. 1. ff. de rer. permut. Item beneficium fictum non est, igitur mutari non potest in aliud beneficium. Suarez. d. l. 4. cap. 30. num. 19. Garz. d. cap. 4. num. 18. Palaustr. 13. d. 6. p. 3. §. 2. num. 13.

45. Sequitur etiam non posse permutari beneficium pro tertio similemque permutationem non valere. Anchar. not. 2. Dom. num. 5. Franc. num. 3. Feder. q. 40 ad fin. Suarez. d. l. 4. cap. 35 nu. 18. Et pariter permutatio inter duos esse debet, non triangularis, vel quadrangularis. Achil. dec. 296. Caputaqu. dec. 325. l. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. Gloss. 14. num. 38. Garz. num. 22.

46. Inde est, quod neque beneficia litigiosa permutari possunt, cum non sint sine contradictione propria, & durante lite conferri non possint cap. 1. & 2. vt lite pendente, sup. in hoc lib. Azor. p. 2. lib. 7. cap. 29. q. 5. Flam. de resign. l. 2. quæst. 5. à num. 1. Barb. alleg. 69. num. 17. Palaus d. p. 3. §. 3. num. 6.

47. Quia verò beneficiatus, qui acceptauit beneficium sibi legitimè collatum habet in illo ius in re, licet nondum consecutus fuerit illius permutationem, ideò potest illud permutare. Franc. num. 16. Garz. d. cap. 4. num. 11. Barb. alleg. 69. num. 17. Palaus d. §. 2. num. 7.

48. Sed eum in hac parte multæ agitentur quæstiones, vt videatur quæ beneficia permutari possint vel non possint, considerari debet, quod ad permutationem requiritur quod ius vnius sit transferibile in aliud. Ideo dum dicunt plures quod ius ad rem, non est permutabile, vel in aliud ius ad rem, vel in ius iure. Negant enim Io. And. *num.* 2. Anchar. *num.* 3. Dom, *num.* 7. Franc. *num.* 15. Flam. *lib.* 2. *q.* 21. sed oppositum sensit Fed. *q.* 13. Less. *l.* 2. *de iust. cap.* 34. *num.* 99. Suarez. *l.* 4. *de Simon. cap.* 31. *num.* 19. Garz. *l.* 11. *cap.* 4. *num.* 17. Sed verum est expectatiuas non posse permutari, sed hoc est, quia sunt iura personalia, quæ in alium transferri non possunt sine auctoritate Papæ. Quodcumque ergo ius spirituale potest in aliud permutari siue sit ius in re, siue ad rem authoritate tamen illius, qui possit concedere vt ius vnius transeat in alium. Nec obstat id, quod DD. primæ sententiæ dicunt, quia scilicet in textu dicitur quod possint permutari beneficia sua, beneficium vero ad quod aliquis habet ius ad rem non est suum; Nam si non est suum beneficium est sua expectatio illius, seu ius ad illud, quod sufficit vt huiusmodi iura sint permutabilia. In casu tamen huius textus, & ad effectum vt expectatiuæ non impediant permutationem, benè dicitur cum prima sententia textum non loqui nisi de beneficijs iam proprijs; Expectatio enim beneficij, vel ius ad beneficium non est proprie beneficium. Quatenus verò hoc ius consequatur ad beneficium, vel sit ei annexum, poterit ius ad rem permutari permutato beneficio cui est annexum.

49. Vbi vero in Ecclesia aliqua non est certus numerus Canonicorum & præbendarum, frustra fieret permutatio vnius cum alio intra eandem Ecclesiam, cum inter illos nulla sit differentia. Domin. *num.* 24. & ex Imola Franc. *num.* 19. qui etiam dicunt quod si in Ecclesia est numerus Canonicorum non præbendarum, poterunt permutari Canonicatus, sed non præbendæ. Sed si Canonicus Ecclesiæ numeratæ, velit permutare cum Canonico Ecclesiæ non numeratæ, id fieri non posse voluit Imola, sed posse vult Dom. Qui vniuersaliter admittit posse fieri permutationem de Ecclesia numerata, ad non numeratam, & de Ecclesia non numerata ad non numeratam. Licet his non omnino consentiat Franc. sed non potest esse difficultas considerando in his non posse interuenire pactum, & permutationem propriè, vt supra probatum est, & sufficere si auctoritate superioris persona de vno loco ad alium transire possit. Et sic quilibet titulus beneficialis, cum quolibet potest permutari. Solum videndum erit an ad hoc sufficiat authoritas Diœcesani, vel requiratur autoritas Papæ, aut alterius superioris.

50. Ità etiam vbi præbendæ sint distinctæ possint adinuicem permutari, sed tamen cum authoritate superioris (Quidquid in contrarium dixerit in aliquibus Innoc. *d. cap. Quæsitum*) Nam ius præbendale est ius spirituale, & spiritualem titulum claudit; huiusmodi vero tituli non possunt permutari sine superioris authoritate, vt de præbendis dicitur *d. cap. Quæsitum*. Et quàtenus permutarentur solum prædia temporalia præbendarum, & non haberet locum simonia, intrat prohibitio alienandi res Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico; & sic ex omni parte necessaria est superioris authoritas. Vt in *d. cap. Quæsitum* tradunt Hostien. Butr. & Panorm. *in fin.* Et hic Dom. *num.* 24. Franc. *num.* 20.

51. Ideo si in aliqua Collegiata sit restrictus numerus Canonicorum ex statuto, & Canonici iurauerunt non recipere aliquem, nec consentire in receptione donec numerus reductus sit ad determinatum, an possit fieri permutatio de numero excessiuo, disputant DD. & vis quæstionis est an receptio facta à Capitulo contra statutum iuratum valeat. Sed in puncto nostræ quæstionis non est difficultas, non enim potest fieri hæc permutatio nisi de authoritate superioris, qui vel illam non permittet fieri contra iuramentum, vel auferet statutum, & sic iuramentum non obligabit, & in omni casu quidquid sit, an hæc permutatio fieri non possit ex aliqua alia causa speciali; non est prohibita quia simoniaca, si sine pacto fit authoritate superioris interueniente, & seruata iuris forma.

52. Sic igitur sine limitatione omnia beneficia quæ habentur in titulum, siue perpetuum, siue temporale, vt sunt beneficia manualia, & siue beneficia sint simplicia, siue curata, & inuicem simplicia cum curatis, & è contra, & commendatum cum commendato, seu habitum in titulo, cum commendato, & dignitates, & Prælaturæ, & Episcopatus permutari possunt sine simonia, si huiusmodi permutationes fiant seruata iuris forma, quamuis ad eas autorizandas non semper sufficiat authoritas Ordinarij, sed sit necessaria authoritas Papæ, sed & hoc est verum etiam si aliquod officium non habeatur in titulum. Quamuis enim Io. And. *num.* 3. Anchar. *not.* 3. Franc. *num.* 14. dicunt non posse permutari beneficia quæ habentur in titulum, cum illis, quæ non habentur in titulum, & ideò non posse permutari beneficia cum præstimonijs, quæ non habentur in titulum, seu cum hospitalibus. Nihilominus vt ex Feder. considerat Sylu. *v.* permutatio *num.* 13. *ver.* Decima an officia huiusmodi vere sint spiritualia, & ità vt non possint vendi sine simonia. Nam si spiritualia sunt, possunt inuicem permutari seruata iuris forma. Panorm. *d. cap. Quæsitum*, & ex illo Sylu. *num.* 11. secundum quam, vt dictum est, nullo præcedente pacto vnum resignatur in manu superioris, vt ex eius gratia aliud recipiatur. Verum est quod in hoc textu non est sermo nisi de beneficijs ad quæ dantur expectatiuæ, quia hæc est textus conclusio, quod expectatiuæ non impediunt suorum beneficiorum permutationem.

53. Sed vbi quod permutatur cum beneficio est temporale Suarez. & alij, qui in beneficiis admittunt fieri permutationes propriè, & ex pacto inito inter permutantes, consequenter negant fieri posse permutationes beneficiorum, cum aliquo temporali, etiam authoritate superioris, & bene loquuntur in hoc, quia dare spirituale pro temporali ex pacto est simonia

de

de iure diuino, quæ licita fieri non potest ex authoritate alicuius superioris, & sic consequẽter negant, quod possit permutari beneficium cum pensione merè laicali. Sed non omnino excludendum esse pactum etiam in spiritualibus probauimus, & ideò permutationes proprias non habere locum in beneficialibus. Vbi vero remouentur omnino pacta, tollitur simonia, & sic remanet sola permutatio materialiter dicta. Et hoc modo potest in manu legitimi superioris resignari beneficium petendo pensionem vel super eodem beneficio, vel aliunde sibi concedi, nõ tamen in pretium beneficij. Quod & Suarez, & alij admittunt. Sic eodem modo potest inæqualitas beneficiorum in temporalibus cõpensari, vt sine pacto, totum fiat ex arbitrio superioris. Et bene ex Panorm. aduertit Sylu. *v. permutatio 2. num. 6.* quod nec autoritate superioris potest inæqualitas beneficiorum compensari per temporale, si temporale detur ex pacto pro inæqualitate consistente in excessu spirituali, quia hæc est simonia de iure diuino. Sed temporale potest superior compensare per temporale, vt etiam explicat Mandos. *tract. de signat. gratiæ, verb. permutationes.*

54. Existimat autem Suarez. *l. 4. de sim. cap. 33. num. 10.* cui consentit Gibal. *de sim. q. 14. coniect. num. 2.* quod in hoc casu renunciatio nõ est facienda cum clausula, *Non aliter nec alio modo*, Sed cum certum sit non posse inter permutantes iniri pactum, vt pro beneficio detur pensio. Quod verum est nedum de pensione mere temporali, sed etiam si pensio sit erecta in titulum beneficij, vel si ius ad pensionem sit spirituale. Sicut nec potest iniri pactum cum superiore resignando beneficium cum pacto, vt pro beneficio det pensionem. Nihilominus superior ipse clausulam illam pro suo arbitrio ponere potest, sicut enim in Clem. *vn. de rer. permut.* statutum fuit, vt beneficium resignatum causa permutationis non detur alteri, quam compermutanti. Ità Papa recipiens resignationem beneficij eius, qui supplicauit pro obtinenda pensione non ex pacto, sed vt suæ indigentiæ sit consultum, potest ex se ordinare, vt resignatio beneficij non habeat vim aliter, & alio modo, nisi resignanti detur pensio, quæ non datur in pretium, sed in sustentamentum.

55. An vero habens plura beneficia possit permutare cum habente vnum tantum; quantum sit ad fugiendam simoniam, si permutatio fiat seruata iuris forma nihil interest an vnũ vel plura beneficia permutentur. Sed permutantes considerare debent plura beneficia non posse retineri sine dispensatione, si sint curata, vel sufficientia, & ideo attendi debet, ne necessitas dispensationis impediat, vel si permutatio fiat sine dispensatione, permutantes incidunt in pœnas canonum, & beneficia amittunt. Io. And. *num. 3.* Anchar. *not. 3.* Dom. *num. 8* Franc. *num. 18.* Sylu. *v. permutatio 2. num. 13.*

56. Aduertendum est etiam, quod cum in hac permutatione interueniant duo, scilicet resignatio beneficiorum, & eorumdem collatio, non est necesse, quod hæc duo simul fiant, sed postquam Episcopus acceptauit resignationes beneficiorum factas à permutare volentibus, potest expectare ad illud tempus vt permutationem perficiat conferendo beneficia. Non esse vero Episcopo præfixum tempus ad conferendum hæc beneficia, sed tamen eum posse cõpelli à superiore, si sit negligens, notat Franc. *num. 10.*

57. Sed nunquid si permutatio beneficiorum non fiat seruata forma iuris, erit simoniaca? Gibal. *de sim. quæst. 14. conf. 13.* existimat permutationem beneficiorum factam sine iusta causa esse nullam, & hanc eamdem permutationem nullam ex defectu dispensationis, seu approbationis Episcopi esse simoniacam. Sed iuxta superius, probata semper est simoniaca permutatio proprie dicta, & in qua interuenit pactum, vel interpermutantes inter se, vel inter permutantes & Episcopum. Sed si, vt est de forma iuris, absit omne pactum, permutatio non erit simoniaca, quia essentia simoniæ est, vt detur ex pacto spirituale, vel pro temporali, vel etiam pro spirituali beneficio, iuxta dicta super in princip. Et ideo licet permutatio facta ab Episcopo sine iusta causa sit nulla, tanquam facta non seruata forma iuris, *esp. Quæsitum, §. eod. tit.* non est tamen simoniaca, cum spirituale non fuerit venditum, vel emptum, seu ex pacto non fuerit datum.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi sine licentia Superioris petita, & obtenta non possunt esse executores testamentorũ.*
2 *Alia remissiuè.*

Cap. Religiosus II.

1. Agitur in hoc capit. de executoribus testamentorum. In eius vero prima parte decernitur Religiosos non posse esse testamentorum executores, nisi petita, & obtenta licentia superioris.

2 Materiam huius cap. late explicaui *to. 2. de stat. q. 186. a. 2. inspect. 2. d. num. 98.* nec opus est ibi dicta repetere.

SVMMARIVM.

1 *Vbi sunt dati plures executores vno impedito alius exequitur.*
2 *Quid sit executor, & qualiter distinguatur à commissario.*
3 *Executores testamentarij legitimi, & datiui.*
4 *Alia distinctiones executorum.*
5 *Executores pluribus nominibus appellantur, sed non verba testatoris sed officium sibi commissum attendi debet, vt cognoscatur qualitas illorum.*
6 *Officium executoris est pium ex obiecto.*
Clericus & Laicus simul possunt esse executores. 6
7 *Plures dari possunt executores.*
8 *Tenentur iurare, sed non fidem dare, nisi sint mixti.*
9 *Tenetur executor ad eam descriptionem, quæ est necessaria, vt reddat rationem.*
10 *Vnus executorum non potest agere sine alio.*
11 *Secus si plures sunt dati in solidum.*

 12 Exe-

12 *Executor non potest subdelegare.*
13 *Interest Reipublicæ defunctorum voluntates impleri. Et ideo ad hunc effectum iura faciunt quantum possunt.*
14 *Officium executoris non transit ad hæredem.*
15 *Nec ad successorem.*
16 *Quæ sunt nudi ministerij non transeunt in successorem.*
17 *Hoc fallit in executore ultimæ voluntatis.*
Etiam per circumlocutiones eligitur industria personæ. 17.
Vno executore superstite aliis mortuis non succedit Episcopus.
18 *Altero executore existente in remotis, alius exequitur, sed si solus sit vicinus vocatus, & terminus præfigitur.*
19 *Vno executorum nolente exequi, id facit alter.*
20 *Et quidem liberè. Sed debet constare de alterius impedimento.*
21 *Impedimentum unius executoris non retardat alium.*
Infirmus continuo, qui non potest censetur impeditus. 21.
22 *In quocumque numer sint executores impedimentum vnius non retardat.*
23 *Id verum etiam de commissarijs, & electoribus.*
24 *Vbi sunt plures executores votum maioris partis, etiam separatim datum, & aliis non vocatis prævalet, nisi commissio sit facta vniversitati, aut aliud imponatur in testamento.*
25 *Quid faciendum in paritate votorum, & an attendi debeat qualitas votantium.*
26 *Testator potest prohibere ius accrescendi inter executores & ordine, vt vno mortuo alius succedat.* 27.

§. Sane.

1. IN hac secunda parte textus datur regula seruanda, vbi à testatore sint deputati plures executores sui testamenti, & dicitur, quod deputatis pluribus executoribus simpliciter, si vnus illorum mortuus fuerit, vel in remotis maneat, aut officium executoris exequi nolit, alius poterit libere executionem iniūctam adimplere, n'si aliud testator expresserit. Io.And. *n.*4. Anchar. *not.* 3. Franc. *n.*2. & 3. Dom. *n.*10. Cald. *cons.*45. *n.*1. *cons.*94. *n.*3. Specul. *tit. de instrumen. adit.* §.15. Nunc vero *n.*47. & 52. Feder. *cons.*77. Bald. *cons.*297. Panorm. *cons.* 65. *col.*3. & alij plures, quos refert Garz. *discep.*522. *n.*2. & Barb. *hic num.*14.

2. Est autem executor genus quoddam ad merum executorem, & commissarium, qui sic diffinitur, executor est ille, qui est legitime nominatus, seu iure constitutus primo & principaliter ad exequendam voluntatem testatoris, vel ad eius extremæ voluntatis ordinationem, & dispositionem. In hoc vere distinguuntur executor, & commissarius, quod ille primo & principaliter nominatus est ad exequendam vltimam voluntatem testatoris; sed iste datur ad testandam, seu ad ordinandam, & disponendam vltimam voluntatem illum constituentis in commissarium.

3. Executorum vero proprie dictorum alij dicuntur testamentarij, qui à testatore constituti sunt ad exequendam suam voluntatem. Alij sunt legitimi à lege dati in subsidio, vt sūt Episcopi, de quibus infra erit latior sermo. Alij sunt datiui, nimirum dati à Iudice, Consule, Senatu; vel Principe ad exequendum alicuius vltimam voluntatem.

4. Sed & testamentarij executores multiplicis generis sunt. Nam alij sunt honorarij, dati pro honore familiæ, alij notitiæ causa ad instructionem hæredis, alij ad executionem voluntatis testatoris. Item alij sunt vniuersales, quando scilicet nullus est hæres vel intestatus, vel veniens ab intestato, sed testator iussit nominato executore sua bona distribui in pauperes. Et huiusmodi commissarij etiam dicuntur, & vim hæredis sustinent. Sed alij sunt particulares, quando datur hæres, & dantur executores ad exequenda legata in testamento ordinata. Aliter etiam distinguuntur, nam alij sunt meri executores, alij mixti. Meri sunt, qui ex dispositione testatoris, vel nullum commodum percipiunt, vel illud tantum, quod eis datur pro opere executoris. Mixti autem ex duplici causa dicuntur. Vel, scilicet, quia simul sunt hæredes, aut legatarij, quia eis aliquod legatum fuit, præter id, quod datur eis ex causa operis executionis, vel tale fuit legatum, quod etiam legatum fuissent, si non essent executores. Vel dicuntur mixti, quia non committitur eis nuda executio, sed simul datur facultas eligendi, seu declarandi personam, cui sit distribuendum legatum. De his videantur Speculator *tit. de instrum. edit.* §.13. Nunc vero, Iacob. à Canib. *de execut. particula* 1. Spinus *de testam.* Gloss. 28. Capra *de execut. mem.*4. Franciscus Carp. *de exec. l.*1. *cap.*1. Balthasar. Thomas. *de execut. tit.*6.

5. Notandum vero ex Specul. *tit. de instrum. edit.* §.13. Nunc vero executores testamentorum non dici executores simpliciter, sed executores vltimæ voluntatis, & dicuntur executores, idest perfectores, & consummarores. Interdum etiam appellantur commissarij, executores fideicommissarij, diuisores, distributores, & gradiatores. Vnde aduertendum, quod quocumque nomine testator suos vocet executores, si illis committit solam executionem, tales erunt executores: si vero committit etiam electionem distributionem, testationem & dispositionem, erunt commissarij, cum leges sint impositæ rebus non verbis, *l.* 2. *C. communia de legat. cap. fin. de off. delegat.* & ibi Gloss. Carp. *l.*1. *cap.*1. *n.*52

6. An vero officium executoris dici debeat pium disputat Franeisc. *l.*1. *cap.*2. & vbi ei cōmittitur opus profanum, & non pium vult, quod nec pium sit opus executoris *num.*14. Sed non tantum ex opere iniuncto officium executoris dici debet pium, sed ex obiecto proprio, quod est executio voluntatis defuncti, est opus misericordiæ, & pietatis, vt asseritur in *leg.* 6. *Hispanis lib.* 7. *tit.* 10. partita sexta. Defuncti enim plusquam pauperes sunt, vt miserabilibus personis æquiparantur, *l.* 1. *C. de sacros Eccl.* Panorm. *cap. si hæredes num.*7. *sup. eod. tit.* Vnde pium est eorum exequi voluntatem, vt infra latius probatur.

Pos

7. Poſſunt vero dari executores Religioſi, vt in prima parte textus, ſed & Clerici, & laici, etiam ſimul poſſunt eſſe executores, *cap.* 10. *de teſtam.* vbi Io. And. *num.*4. Fag. *num* 4. quod ſi detur ſtatutum laicorum prohibens Clericos eſſe executores nullum eſt, & in nulla conſideratione habendum erit. Otthob. *deciſ.* 216. *num.* 14.

8. Neque enim eſt neceſſe vt vnus ſolus deputetur executor, ſed plures ſimul dari poſſunt, & ex textu apparet, de quo per Speculat. *dicto* §. *Nunc vero.*

9. Quamuis vero executor teneatur præbere iuramentum, vt hic notat Archid. *circ. fin. arg. l. ſi quis pro redemptione C. de donat.* Speculator tamen *d.* §. 13. *num.* 20. vult ſufficere, ſi iuret poſt executionem. Sed Lucas de Penna in *l. Per hanc diuinam l. de erog. milit. annona, poſt princ.* vult melius eſſe, quod iuret in pincipio. Sed vere quantum ſit ex vi *d. l.* ſi quis pro redemptione non eſt neceſſe iurare ante executionem tamen non tenetur ſatis dare, Io. And. hic. Niſi poſt teſtamentum cœperit eſſe non ſoluendo, Dom. *num.* 13. Franc. *num.* 1. Bart. *in l. Diuus ff. cui pluſquam per l. fal* Specul. *tit. de inſtrum. edit.* §. 13. Nunc vero Iacob. à Canib. *de execut. particula* 2. §. *repetitis à numer.* 13. Grattian. *diſcept. for.* 826. *numer.* 78. Gaſpar. Baetius, Gomez, Lopes, quos ſequitur Carp. *l.* 3. *c.* 12. *num.* 1. & 2. ſi tamen executor nõ ſit merus, ſed mixtus, quia ſit legatarius eum teneri ſatiſdare per *l. ſi ſibi legatum* 19. *ff. de leg.* 3. ex Capra *de execut. memb.* 5. *num.* 33. & 34. tenet Thomaſ. *de exec. tit.* 10. *cap.* 4. *num.* 25.

10. An vero executor teneatur facere inuentarium controuertunt valde DD. hoc eſt certum quod taliter debet omnia deſcribere, vt ipſe congruam rationem reddere poſſit ſuæ executionis. Videantur DD. in *l. Nulli C. de Epiſ. & Cler.* & quos ad vtramque partem referunt Carp. *lib.* 3. *cap.* 10. & Thomaſ. *tit.* 10. *cap.* 3.

11. Suppoſito igitur quod teſtator plures deputauerit executores ſuæ vltimæ voluntatis, vt habetur ex hoc tex. vnus ſine alio exequi non poteſt. Io. And. *verſ. ſi ſunt plures* Anch. *not.* 3. Dom. *n.* 10. Franc. *nu.* 10. Vbi ex Archid. docet, quod omnes ſimul debent agere in iudicio, vel Procuratorem inſtituere, qui nomine omnium agat. Iacob. à Canibus *de exec. partic.* 2. §. *repetitis num.* 26. & cæteri communiter, quorum plures refert Carp. *lib.* 3 *cap.* 2. *num.* 5. Et ideo omnes huiuſmodi executores ſimul cõcurrere debent, & vno ſolo citato proceſſus eſt nullus. Carp. *d. cap.* 22. *numer.* 8. Thomaſ. plures referens *tit.* 11. *cap.* 1. ſi vero teſtator aliud non exprimit, cenſetur eos deputaſſe ſimpliciter, & ſic quod per ſe vnus non poſſit aliquid exequi ſine alio, vel aliis. Specul. *d.* §. *Nunc verò* 12. Niſi executio ſit rei certæ determinatæ à teſtatore, vt ſi teſtator veræ perſonæ certum quid legauit, nam tunc vnus executorum ſine alio exequi poteſt, imò alio contradicente, quia non refert per quem fiat mera executio taſti commiſſi. Io. And. *col.*3. Dom. *num.* 10. Franc. *num.* 5.

12. Sed ſi executores dati ſint in ſolidum, quilibet ſine alio poteſt exequi; excipit tamẽ Franc. *num.* 5. dummodo tamen in incertis eo prudenti arbitrio indigentibus alter nõ contradicat; quia in hoc caſu data diſcordia numerus maior executorum prævaleret, ſed difficile eſt intelligere, quod vbi executores ſunt dati in ſolidum, vel cum clauſula vt vnus poſſit ſine alio, ille qui præuenit poſſit impediri ab alio, vel ab aliis. Nam tunc voluntas & ordinatio teſtatoris ſeruari debet, abſque maioris partis conſideratione, *arg. cap.* Rainaldus *in princip.* vbi Gloſſ. *v. compromiſſi, eod. tit. cap. vno,* & *cap. Prudentiam* 1. *reſponſo de off. delegati* §. *Non diſtinguemus*. Specul. *d.* §. 13. *Nunc vero, num.* 9. Carp. *d. cap.* 2. *num.* 36.

13. Qui vero executoris ſuſcepit officium illud per ſe ipſum debet exequi; Et quamuis executionem certam reſpectu perſonæ, rei, & loci poſſit alteri committere, quia vt dictum eſt non refert per quem mera executio fiat, in incertis tamen & arbitrium boni viri requirentibus, non poteſt alteri committere executionẽ, ſeu arbitrium exequendi, *l. Nulli C. de Epiſ. & Cler.* quia perſonæ induſtria cenſetur electa vt poſt Archid. & Io. Andr. docens Anchar. *quæſt.* 3. *num.* 8. Dom. *num.* 10. Franc. *num.* 6. Barb. *num.* 15. Oldr. *conſ.* 95. Bern. reg. 269. Bald. *in d. l Nulli num.* 4. Caſtren. *num.* 3. Tiraquell. *de priuil. cauſæ piæ n.* 31. *in princ.* Lucas de Penna, Gomez. Arias, Antonius Gomez, & alij, quos ſequitur Carp. *lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 7. Farin. *conſ.* 3. *num.* 23. ſic enim etiam quod eſt commiſſum conſcientiæ alicuius, ab eo non poteſt alteri committi, aut delegari, vt per DD. quos retuli *cap. ſtatutum num.* 303. & 304. An vero teſtator poſſit & quando concedere facultatem executori ſubdelegãdi latè tractat Franc. Carp. *l.* 1. *cap.* 19. *à num.* 9.

14. Quamuis vero ex his ſequi videatur, quod quando deputati ſunt plures executores teſtamẽtales vnus ſine altero non poſſit exequi, & ità quod nec vnus alteri poſſit committere vices ſuas, ſed omnes ſimul concurrere debeant, Nihilominus in hoc textu decernitur, quod in tribus caſibus vnus ſine alio poſſit voluntatem teſtatoris exequi Iura enim quantum poſſunt prouident, ne executio voluntatis defunctorum impediatur, aut differatur. Ad quod facit, *cap. Nos quidem, & cap. ſi hæredes, ſup. eod. tit.* Nam intereſt reipublicæ defunctorum impleri voluntates, *vt in l Vel negare ff. quem ad teſt. aper.*

15 Primus caſus eſt caſus mortis alterius ex executoribus. Neque enim dici poteſt, quod in caſu mortis hæres ſuccedat executori, ſed etiã dato, quod vnus ſolus fuerit datus executor in teſtamento, adhuc munus executoris non tranſit eo mortuo in hæredem. Quando enim ſunt plures executores, ex huius *tex. deciſ.* officium executoris accreſcit alteri. Onus tamen burſale, vel aliud ſimile bene tranſit in hæredem, *vt in l. A filio, & l. alimenta ff. de alimentis* Anchar. *q.* 7. *num.* 9. ſicut & non mera commiſſaria tranſit in hæredem, vt ſi executor non erat merus, ſed erat legatarius. Sed mera commiſſaria, ſeu merum officium executoris, quod eſt perſonale, & in quo conſtituendo electa eſt induſtria

ſtria perſonæ, & amicitia, non tranſit in hæredem. Franc. *num.* 6. Anch. *q.* 7. *numer.* 9. Sylu. *v.* Teſtamentum 2. *q.* 4.

16. Ita executoris officium mortuo executore non tranſit in ſucceſſorem, niſi executio commiſſa fuerit ei ſub nomine dignitatis non expreſſo eius nomine proprio. Et in hoc caſu etiam ſi is qui eligitur executor non ſit extraneus, ſed propinquus teſtatoris, præſumitur eum fuiſſe electum ratione amicitiæ, & affectionis, ideoque fuiſſe electam induſtriam perſonæ. Gloſſ. *in v. mortuo*, Anchar. *q.* 7. *n.* 9. Sylu. *v. teſt.* 2. *q.* 4.

17. Ex quo vniuerſaliter, quod nudum miniſterium alteri collatum etiam ſub nomine dignitatis, non tranſit in ſucceſſorem, quando apparet, quod fuit electa induſtria perſonæ, vel eſt præſumptio, quod commiſſio facta fuerit potius intuitu perſonæ, quam dignitatis. Neduꝫ enim expreſſio proprij nominis facta à parte operatur, vt videatur electa induſtria perſonæ, ſed etiã expreſſio per circumlocutionem, vt ex Lapo notant Dom. *num.* 16. Franc *num.* 9. At vero è contra, quod nedum commiſſiones iuriſdictionales factæ ſub nomine dignitatis tranſeant in ſucceſſorem. Sed etiam commiſſiones nudi miniſterij, ſine iuriſdictione, vt hic habet Gloſſ *in v. mortuo*, & Io. And. *in cap. fin. de off. deleg.* Sed ex Bart. *in l. qui liberis, §. fin. ff. de vulg. & pupill.* hoc limitatur ad caſum huius textus, vt ſcilicet fauore vltimæ voluntatis, tranſeat nudum miniſterium executoris in ſucceſſorem in dignitate. Secus vero in alijs commiſſionibus, vt in commiſſione procuratoris, aut alia, quia non tranſiret in ſucceſſorem *l. mandato diſtrahendorum, ff. mandati.* Franc. *n.* 8. Imo in caſu noſtri textus vel nec Epiſcopus ſuccedit in locum executoris defuncti alio executore ſuperſtite. Licet enim Epiſcopus, vti vidimus ſuppleat executorũ negligentiam *c. Tua nobis, c. Io. cap. Nos quidem ſuper eod. tit.* tamẽ quando aliquis ex executoribus ſupereſt, qui poſſit, & velit exequi voluntatem teſtatoris Epiſcopus non ſe intromittit licet alij executores, vel ſint mortui, vel non poſſint exequi, vel etiam id facere nolint, ſed inter executores habet locum ius accreſcẽdi, vt hic in text. & à Io. And. Franc. *not.* 6. *num.* 4.

18. Secundus caſus eſt, quando alter executorum ſit in remotis. Quando vero hoc contingat, arbitrarium eſſe iudicare putat Dom. *nu.* 14. his vero in remotis cenſendus eſt eſſe, qui eſt in loco ex quo commode exequi non poteſt teſtatoris voluntatem. Sed ſi breui eſſet reuerſurus, & executio patiatur moram ſine grauiincõmodo, & diſpendio voluntatis teſtatoris, executor, qui abeſt expectari debet, alias qui eſt præſens exequitur ſine abſente. Et ſic hic eſt caſus in quo mors, & abſentia æquiparantur, Dom. *n.* 2. Franc. *n.* 2. ſi tamen executor, qui eſt in proximo vocatus in termino præfixo non veniat, alter proſequitur ſolus executionem. Speculator *d. §.* 13. *Nunc vero num.* 49. Iacobus à Can. *part.* 2. *§. repetitis num.* 29. Tunc vero terminus ei præfigi debebit iudicis arbitrio Carp. *l.* 3. *c.* 2. *num.* 11.

19. Tertius caſus eſt, ſi alter executor nolit executoris officium exercere. Quod verificatur nedum, ſi nolit officium executoris acceptare, ſed etiam ſi poſt illius acceptationem nolit illud proſequi, ſed officio cedat Quamuis enim executor, qui ſuſcepit officium executoris vel incæpit gerere officium executoris poſſit cogi ad illud proſequendum. Tamen ſi non cogitur, alter executorum proſequitur executionem Anchar. *not.* 3. Dom. *n.* 3. Franc. *n.* 2.

20. Et quidem libere id facere poteſt non expectata reuerſione abſentis longa, vel voluntate illius, qui officio ceſſit, vel quod Epiſcopus alium in locum mortui, aut abſentis, aut nolentis ſubroget. Ex quo deducitur, quod non eſt neceſſaria requiſitio nolentis, aut abſentis, vel eius conſenſus Dom. *num.* 3. & 7. Franc. *not.* 5. *n.* 4. Debet tamen conſtare, quod alter nolit, quod non conſtabit niſi conſtet eum ceſſiſſe officio executoris, vel requiſitus nolit conuenire.

21. Impeditus vero cenſendus eſt continuo infirmus, ſeu qui non poteſt ſequi, vt propterea alter ſanus ſolus exequi poſſit, ſecundum Dom. *num.* 6. Iacobum à Can. *partic.* 255. *repetitis num.* 29. & Carp. *l.* 3. *cap.* 2. *num.* 14. In conſulendo tamen dirigendo, & arbiorando poteſt eſſe, quod infirmus non ſit impeditus, ſicut in conſtituendo procuratorem, & ideo alter non poterit ea ſolus expedire, ad quæ infirmus non eſt impeditus.

22. Quamuis vero textus videatur loqui de duobus executoribus tamen eius regula verificatur in quacumque multitudine executorũ. Nam, & textus in principio vtitur dictione *pluribus*, & eadem ratio diſpoſitionis militat in quacumque multitudine executorum, cum mens eius ſit, quod impedimentum vnius executoris non retardet executionem vltimæ voluntatis. Dom. *num.* 19. & 20. Franc. *num.* 5. poſt Calder. *conſ.* 45. Carp. *d. l* 3. *cap.* 2. *num.* 15. in his ergo caſibus ſeruanda eſt regula textus, vt vno executorum impedito, vel nolente executio tranſeat ad alium, vel ad alios Rota, *dec.* 131. *num.* 4 *parte* 5. *recent.* & ita quod etiam in caſu negligentiæ, non poſſit ſuperior aduocare ad ſe executionẽ, ſed ad alium, vel alios conſortes tranſit, vt dicit Rota ibidem *num.* 5. Et dico ad conſortes, quia nec tranſit executio ad ſubſtitutos à teſtatore in caſu, quod primi nominati deficiant, vel negligant, ſed ad conſortem, vel conſortes primo nominatos, ita ut nec per Iudicem attribui poſſit ſubſtitutio, vel ſubſtitutiones, vt ponderat *Rota deciſ.* 213. *num.* 3. *part.* 5.

23. Quamuis etiam executores diſtinguuntur à commiſſarijs, ſeu electoribus, aut declaratoribus, vt dictum eſt enim tamen omnes iſti generaliter ſub nomine executorum comprehenduntur, & ad omnes regula textus ſe extendit, & ideo vno moriente, abſente, aut impedito, aut nolente, alter voluntatem teſtatoris ſibi demandatam exequitur. Addit. ad Dom. *d. num.* 19. *l.* 4. Franc. Aret. *conſ.* 94. *num.* 3.

24. Quamuis quoque vbi ſunt plures executores alijs impeditis, vt ſupra, aut officium executoris ſuſcipere, aut exercere nolentibus, vnus ſolus poſſit exequi quod iuſſit teſtator. Pluribus tamen non impeditis, & officium exercentibus, maior pars præualebit, nec minor pars agere poterit. Anchar. *q.* 4. *num.* 8. Pena

na dec. 1067. num. 3. & 4. Et hoc etiam si non omnes executores, seu commissarij vocati fuerint, & etiam si non cōgregati fuerint simul. Actus enim executionis explicandus est per singulos, vt singulos, nec aliorum præiudicium versatur, cum cæteri executores, vel maior pars eorum votum suum explicare valeat intra terminum iuris, vel à testatore præfixum. Et ideo sicut in patronis, sic in executoribus maior pars separatim potest exequi, & valet quod facit, vt docet idem post Anchar. & Lambert. l. 2. 2. part. 2. quæst. principal. a. 8. nu. 11. tradit Carp. d. cap. 2. num. 23. Quamuis si commissio testamentaria data sit vniuersitati, aut collegio, tunc Capitulum collegialiter conuenire debeat, Carp. num. 26. & tunc votum maioris partis supra medietatem præualeat. Et supradicta vera sunt etiam si in testamento fuerit clausula, quod firmitatem accipiat factum per omnes executores, seu commissarios, ita vt etiam tunc sufficiat votum & factum maioris partis. Barbos. axiom. 196. num. 18. Nisi in testamento sit clausula, vt omnes executores simul, & non vnus sine alio agere valeat, vt habetur ex text. ibi nisi testator aliud expresserit. Franc. num. 7. Vel nisi aliunde de mente testatoris præsumatur esse, vt vnus sine alio non operetur. Carp. d. cap. 2. num. 23.

26. In paritate autem votorum id fiet, quod placebit Episcopo, vel Iudici solum vero ex æquitate quadam Episcopus, aut Iudex attendet votantium qualitates, vt scilicet Episcopus potius voto Clerici, quam laici, viri, quam mulieris subscribat. Carp. d. cap. 2. 31. & 32. Quod etiam cæteris paribus Episcopus adhærere debeat voluntati consanguineorum, & coniunctio dixit Bald. in l. Imperator 61. ff. de pactis, & Lara de anniuersarijs l. 2. cap. 3. nu. 27. sed hoc quoque non importat nisi decentiam. Cæterum Episcopus, seu Iudex mentem testatoris inspicere, & coniecturare tenetur, & eligere id, quod ad breuiorem, & meliorem expeditionem conducit. Imò quod ex rationabili causa Episcopus possit votum minoris partis approbare, & iubere vt executioni detur, dixit speculator, d §. 13. Nunc verò, num. 50. in fin. quem sequitur Carp. d. c. 2. num. 34.

27. Supradicta tamen intelligi debent cum limitatione, quam textus ponit in fine, scilicet nisi testator aliud expresserit. Potest enim testator prohibere ius accrescendi inter executores, & vt executori mortuo, aut nolenti, aut negligenti alius succedat. Cæterum de iure communi, in multis casibus executoris officium deuoluitur ad Episcopum. Et quia materia hæc est practicabilis, diligentius est examinanda.

SVMMARIVM.

28 *Si testator executores instituit, & substituit excludtur Episcopus.*
29 *Si testator nullum dedit executorem hæredis est exequi voluntatem illius num. 30.*
31 *Vbi voluntas testatoris non potest impleri modo à testatore relicto, Episcopus disponit.*
32 *Nullo dato executore legati pro redemptione captiuorum eius executor est Episcopus.*
33 *Discrimen inter* l. Nulli, de Epis. & Cler. & Auth. de Eccl. tit.
34 *Item legati pro alime tis pauperum executor est Episcopus.*
35 *In alijs legatis pijs hærede exequi volente non se intromittit Episcopus.*
36 *Episcopo competit prouidentia, vt legata pia dantur executioni, eique Executores rationem reddere debent.*
37 *Officium executoris est voluntarium.*
38 *Etiam ad pias causas.*
39 *Nisi adsit eius necessitas.*
40 *Recusans esse executorem priuatur legato sibi facto.*
In dubio legatum præsupponitur factum executori ratione laboris. 40.
41 *Executor recusans priuatur legato etiam ex alia causa sibi relicto.*
42 *Ad hoc requiritur monitio.*
43 *Impossibilitas, & causa rationabilis excusat.*
Quod omittit vnus executorum accrescit alijs. 43.
44 *Qui acceptauit officium executoris, si renuat exequi cogi potest.*
Septem casus in quibus executor censetur acceptasse. 44.
45 *Quando institutio fuit conditionata adhuc si executor acceptauit, potest in aliquo casu cogi.*
46 *Executor non potest cogi ad exequendum inualide dispositã.*
Nec antequam res distribuenda sibi sit tradita. 46.
An rupto testamento executoris nominatio sit valida. 46.
47 *Omnibus nominatis executoribus recusantibus officium executoris, succedit Episcopus.*
48 *Et in casu, in quo forma data à testatore non potest seruari.*
49 *Et idem est in casu negligentiæ executoris.*
50 *In his casibus est necessaria monitio.*
51 *Omnibus executoribus mortuis succedit Episcopus.*
52 *Post annum ex negligentia officium executoris transit in Episcopum.*
53 *Etiam si annus sit præfixus ab Episcopo.*
54 *In causis pijs post sex menses fit deuolutio ad Episcopum.*
55 *Et alijs pœnis subditur.*
56 *Et peccat mortaliter.*
Et tenetur ad restitutionem. 56.
57 *Pœnæ præfata non incurruntur ipso iure.*
58 *Plura requiruntur ad hoc, vt ex negligentia deuoluatur exequtio.*
Primo enim non habet locum si legatum sit à lege repræsentato. 58.
59 *Secundo requiritur aditio hæreditatis.*
In legatis pijs annus incipit ab intimatione testamenti. 59.
60 *Tertio requiritur scientia, à qua annus iste incipit.*
61 *Quando scientia præsumitur.*
Si testator velit aliquid esse factum intra certum tempus, id seruandum. 61.
62 *Etiam tempus designatum ab Episcopo currit à die scientia.*
63 *Quarto requiritur monitio.*
Non est necessaria monitio personalis. 63.

64 Suffi-

64 *Sufficit vna si expectetur tempus legale, sed bina requiritur, si illud tempus restringitur.*
65 *Etiam tempus statutum ab Episcopo incipit à die scientiæ. Sed tunc non est necessaria alia monitio.*
66 *Executor non potest priuari officio nisi eo citato.*
67 *In tempore assignato à testatore non requiritur monitio.*
68 *Quinto requiritur quod executio non sit impedita.*
Sufficit intra annum incipere opera longius tempus exigentia. 68.
69 *Sexto in conditionatis tempus incipit à die impletæ conditionis.*
70 *Episcopus potest prorogare tempus legale.*
71 *Deuolutio non habet locum si testator in casu negligentiæ alium substituit.*
Tempus legale incipit à termino, quem præfixit testator. 71.
72 *Quid vbi testator posuit tempus executionis in arbitrio executoris.*
73 *Etiam electio, & declaratio ex negligentia deuoluitur in Episcopum.*
74 *Etiam dispositio per exonerationem conscientiæ. An testator restitutionem incertorum possit committere.* 74.
75 *Incerta ex lege naturali restitui debere pauperibus quidam dicunt.*
76 *Incertorum administratio pertinet ad Superiorem.*
77 *Incerta non est necesse erogari solum pauperibus. Nomine pauperum qui veniunt.*
78 *Incertorum administratio de iure spectat ad summum Pontificem.*
79 *Bona incerta restituenda esse pauperibus est de iure positiuo.*
Et loca pia veniunt sub nomine pauperum. 79.
80 *Intell.* cap. Cum tu, de vsuris, & cap. Nemo. 14. q. 5.
81 *Restitutio incertorum ex publica præsumptione intentionis dominorum fieri debet.*
82 *De iure communi regulariter ad restituendum incerta non est necessaria auctoritas Episcopi.*
83 *Intellectus* cap. Cum tu, *de Iudæis.*
In iure communi hæc restitutio non est commissa Episcopis. 83.
84 *Testator potest nominare executorem pro restitutione incertorum.*
85 *Vbi de male ablatis non constat nisi ex confessione testatoris, institutio spectat ad executorem, vel hæredem.*
86 *Quid vbi in iudicio constat de male ablatis.*
87 *In dubio sufficit adhibere consilium proborum virorum.*
88 *Episcopus tenetur approbare restitutionem legitime factam.*
89 *Qui non est in culpa, potest restituere non obstante reseruatione Episcopi.*
90 *Episcopus potest sibi reseruare absolutionem eorum qui tenentur restituere incerta.*
91 *Potest Episcopus restringere iurisdictionem Confessarij, & præcipere vt eo inconsulto non absoluat obligatos ad incerta.*
92 *Non potest sibi reseruare executionem restitutionis incertorum.*
93 *Quid si Episcopus reseruat sibi executionem sub pœna excom.*
94 *Non cessat reseruatio etiam si pœnitens restituit.*
95 *Et casu negligentiæ restitutio incertorum deuoluitur ad Episcopum.* 95.

Quæst. vnica.

De deuolutione officij executoris ad Episcopum.

28. HOC autem primo supponendum est, quod stante institutione, vel substitutione executoris facta à testatore Episcopus excluditur, *l. Nulli C. de Episc. & Cler.* Auth. *de Eccles. tit. §. si quis autem. Cap. Nos quidē,* 3. *cap. si hæredes,* 6. *cap. Tua nobis,* 17. *cap. Io.* 19. *super eod. tit.* Franc. *num.* 7. Panorm. *in d. cap. si hæredes nu.* 6. Couar. *in d. cap. Nos quidem numer.* 5. Syln. *v. testamentum* 2. *nu.* 8. Molina *tr.* 2. *de iust. disp.* 251. *numer.* 4. Franc. Carp. *de execut. l.* 1. *cap.* 22. Capra *de exec. tr.* 7. *num.* 13. Balthasar. Thomasius *de exec. tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 65.

29. Hoc vero supposito vel testator nullum executorem dedit, vel si dedit, vel ille acceptare recusat, vel exequi negligit.

30. In primo ergo casu, in quo testator nullum dedit executorem, dicitur hæredis esse exequi voluntatem testatoris. Cum enim hæres in hæreditate succedat loco testatoris & sub obligatione ab eo imposita, consequens est, vt tanquam debitor, & tanquam persona testatori immediata, voluntatem testatoris teneatur exequi. Vnde si hæres volet id perficere, Episcopus non habet vnde se intromittat, nisi materia id petat, vel nisi in casibus infra explicandis. Couar. *d. cap. Nos quidem num.* 8. De fundatione Monasterij à testatore ordinata nullo datur executore habetur textus expressus. *Cap. Nos quidem eod. tit.* Solum cum si hæres nolit Monasterium ædificare committitur Episcopo, vt executionem promoueat. Franc. *cap. de exec. l.* 1. *c.* 22. *num.* 9. vbi quod in hoc sensu intelligendi sint Panorm. *d. c. Nos quidem n.* 4. Couar. *num.* 8. *& alij.*

31. Quamuis gratia materiæ, si Monasterium non possit ædificari in loco, aut in forma à testatore ordinata, tunc hæredis volentis, aut executoris, & Episcopi arbitrio alibi, seu aliter construendum erit, *vt ex eod. cap. Nos quidem. Et C. Legatum. ff. de vsu fructu, leg. Pariter in fundatione Oratorij, vel Hospitalis in* Authen. de Eccl. *tit.* §. *si quis ædificatorem & §. si autem.* In his tamen si cum executio, inspectum tamen superintendens Episcopo competit. Franc. Carp. *d. cap.* 22. *num.* 13.

32. In duobus tamen casibus vbi à testatore non sit datus executor, ad Episcopum executio pertinet. Vt in legato relicto pro redemptione captiuorum, si testator executorem, vel commissarium non assignauit, executio ad Episcopum pertinet exclusio testatoris hærede. Authen. *de Eccles. tit. §. si quis autem. L. Nulli. C. de Episc. & Cler.* Panorm. *d. cap. Nos quidem n.* 4. Couar. *num.* 9. Molina *disp.* 247. *num.* 3. Mantica *de coniect. vlt. vol. l.* 3. *tit.* 1. *num.* 23. Carpius *de exec.*

exec. l.1.cap.22. num 15. Cum enim in hoc opere pietatis opus sit celeritate, fide, & industria singulari, visum est opportunum non relinquere hoc negligentium hæredum discretioni, sed illud fidei & zelo Episcopi committere. Existimat vero Barb. in d. l. Nulli quod sit pium legatum, quod fit pro excarcerandis carceratis, & allegat Crauet. Sermient. 35. & Ægid. Sed certe liberare aliquem à carcere indifferens opus est, quod etiam potest esse malum. Vbi autem carceratus iuste possit liberari, & auxilio ad id indigeat, pium erit auxilium præbere. Sed hic casus non comprehenditur sub legibus disponentibus de legato facto pro redemptione captiuorum, quia diuersus est, nec proprie iuste officio Iudicis carceratus, si liberetur, non dicitur redimi eius captiuitas.

33. Cum vero Leo Imperator in d. l. Nulli voluerit quod Episcopus consecutis pecunijs deputatis pro redemptione statim gestis interuenientibus, earum quantitatem, & tempus, quo eas recepit ad rectorem prouinciæ publicaret. Et quod post vnius anni spatium numerum., & data pro eis prætia manifestarent, & vt sine vllo dispendio graris huiusmodi acta conficerent. Sed in Authen. de Ecclesiast. nihil horum continetur.

34. Item secundo in legato alimentorum facto pro pauperibus, si à testatore nullus datus fuerit executor, ad Episcopum, hæredibus exclusis spectar executio. Ita ex d. Authent. de Eccl. tit. si quis autem, & ibi, aut alimentis pauperum, & ibi, & non nominatim testatur dixerit Panorm. d. cap. Nos n.4. eod. tit. Molina dict. disp. 247. num 4. Carp. d. cap. 22. num. 17. Quod eadem ratione fuit dispositum, vt scilicet indigentiæ pauperum, quæ celeritatem subiectionis postulat, per Episcopum prouidere.

35. Hoc vero ad omnes alias causas pias videtur extendisse Bartol. in d. §. si autem. n. 2. & 3. sed illum explicat Carp. d. cap. 22. n. 20. & exceptis duobus casibus præmissis redemptionis captiuorum, & subuentionis pauperum, in quibus lex expresse executionem committit Episcopo, si alteri non fuit commissa à testatore, in alijs hærede exequi nolente, non se intromittet Episcopus in executione. Et ita etiam intelligendos esse Panorm. in cap. 3. de testam. & Mant. de coniect. vlt. volunt. l. 3. tit. 1. n 23. ait idem Carp. post Molinam disp. 247. n. 4.

36. Vniuersaliter tamen respectu causarum piarum Episcopo competit inspectio, superintendentia, & prouidentia, inuigilare enim debet Episcopus, vt piæ voluntates defunctorum impleantur, & quidem eo modo, & forma quibus testator voluit, & vtilitas, & decor Ecclesiæ requirit. Concil. Trident. sess. 22. cap. 8. & 9. Sed præterea in casu negligentiæ hæredum, vel executorum possunt illos compellere, & imo in casibus in iure expressis ad eos execurio deuoluitur. Eisdemque executores rationem reddere tenentur.

37. Hic vero distinguendum est primo inter renuentes acceptare officium executoris, & inter illud negligenter obeuntes. Nam officium executoris non est necessarium, sed voluntarium ideo non potest quis cogi ad illud acceptandum, etiam ad pias causas: Cap. Ioannes sup. eod. tit. Anchar. not. 4. Dom. num. 3. Franc. nu. 2. Panorm. in cap. Io. de testam. & ibi Couar. n. 3. Fagnan. in cap. Tua nobis eod. tit. num. 9. Crassi de execut. vlt. volunt. q. 3. Quod præcipue est verum de illo, cui pro officio executoris nihil fuit relictum à testatore. l. 3. §. Tamen etsi. ff. de arbit. & lib. si quis sepulcrum. §. Funus. off. de relig. & sump. fun. quia hoc officium est priuatum, & ideo voluntarium. Capra. de exec. mem. 4. num. 17. Thomas d. tit. 7. num. 14.

38. Et licet Tiraquell. de priuil. piæ causæ, priuil. 87. existimet executorem piarum causarum posse compelli ad acceptandum officium ex l. 1. C. qui pro sua iurisdictione. Quod prius dixerat Bart. in l. 2. de legat. 2. Nihilominus dicitur l. illam loqui de officio publico, quod necessarium est l. fin §. iudicandi ff. de muneribus & honoribus. Sed officium executoris est priuatum auctoritate, & vtilitate, & ideo nullus illud acceptare adstringitur l. 2. §. quæritur ff. de curat. bonis dando, Couar. d. cap. Io: num. 3. Molina disp. 248. num. 4. & constat ex d. cap. Io: & ex hoc textu. Carp. l. 1. cap. 17. n. 10.

39. Si tamen alius non esset, & sic vrgeret necessitas executoris, qui piam causam ad effectum perduceret, posset nominatus executor cogi à Iudice, si esset laicus, vel ab Episcopo si esset Clericus, vt officium acceptaret, & prosequeretur, ex l. sed hæc, ff. de procurat. ibi. de necessitatem habebit facere, quod Iudex iuuerit, & ex l. 2. §. quæritur. ff. de curatore, ibi. Voluntarius itaque quærendus est, nisi ex magna necessitate. Et ita tenent Sarmentus in l. 1. ff. de legat. 2. à n. 12. Carp. l. 3. cap. 17. num. 14. sed hoc credo extendi debere ad omnem executorem, quia ex iusta causa ratio vult, vt non desit, qui voluntatem testatoris impleat.

40. Qui tamen nominatus à testatore executor officium voluerit acceptare amittet legatum sibi in testamento factum, vt ex Authen. de hæred. & Falcid. §. si quis autem, & Auth. de Eccl. tit. §. si autem l. si quis sepulcrum. §. funus. ff. de relig. & sumpt. fun. l. Post legatum. §. amittere. ff. de suis, quæ vt indignis, & ex Card. in Clem. eod. tit. q. 4. probat Couar. d. cap. Io: num. 3. Et idem ex Capra, Anna, Bartolo, & Capell. Tolos. Tradit Thomas, tit. 7. cap. 1. num. 4. Vbi nu. 5. quod si executor legatum acceptauit, ad hoc non possit cogi acceptare officium executoris, si legato cedere vellet. Item quod executor recusans officium amittat legatum, ex Molinæ Iureconsul. & Molina Theol. & Gutierez, probat Carp. l. 1. cap. 18. num. 13. Quia in dubio legatum executori præsumitur relictum ratione laboris. Carp. ibid. num. 12.

41. Limitatur tamen hoc, vt si nominatus executor sit filius, vxor, aut coniunctus testatoris, legatum illi factum præsumatur factum non pro labore, sed ex amore, & ideo si huiusmodi recuset executionem non sit priuandus legato. Couar. d. cap. Io: num. 3. Spinus de testam. Gloss. 29. num. 26. Baeza, Gutierez, quos refert Carpius d cap. 18. n. 14. Qui tamen monet hoc accipiendum esse, si euidenter constet testatorem reliquisse legatum ex mente, vt illi competat, etiam si officium recuset l. sed hæc

 nimi-

nimirum ff. de excusat. tut. & l. 1. § Quamuis ff. vbi pupillus educari debeat. Sarmen. *in l. t. ff. de leg. 2. num.* 10. Et *num.* 15. addit hoc esse verum vniuersaliter de omni executore, vbi constet testatorem voluisse eum priuari legato, etiam si executorem esse recuset. Itaque igitur licet solo iure naturæ spectato, recusans exequi voluntatem testatoris, solum sit priuatus, eo quod pro labore executionis sibi à testatore relictum sit. Et sic locum habere posset dicta limitatio ex eo, quod constaret legatum non fuisse datum pro labore, sed alia ex causa independenter ab officio executoris imposito. Tamen benè inspexit Authent. *de hæred. & Falcid. §. si quis autem*. & Auth. *Hoc amplius C. de fidei commis.* dicendum est limitationem non procedere, sed recusantem esse omni emolumento sibi ex testamento prouenientе, etiam si alias testator id relicturus fuisset, vt post Iacobum de Bellouisio, Bartolum, Alexandrum, Iasonem, & alios tenet Carp. *num* 17. & 47. Nisi testator expresserit, & sine difficultate manifestè dispoluerit executorem non esse priuandum hæreditate, vel legato sibi relicto, etiam si officium executoris recusauerit.

42. An vero ad hoc, vt executor huiusmodi legata amittat, necessaria sit monitio, cum distinctione respondetur. Nam si executor iam adiuit legatum, & est in eius possessione, proculdubio sine citatione priuari non potest. Nam posset reddere causam rationabilem renunciationis. *l. de vno quoque 47. ff. de re iud. cap. 1. de causa possess. cap. inter quatuor, de maior. & obed.* Sed si executor nec est in possessione bonorum legatorum, nec acceptauit officium, est adhuc necessaria citatio nec sufficit, quod quomodocumque de recusatione eius constet. Quia potest esse, quod habeat causam recusandi talem, vt non possit priuari legato.

43. Si enim Fr. Ord. Minorum, si recusaret Executorem esse, non perderet legatum, quia non potest esse executor. Bald. in *l. 1. de legat. 2.* Thomas. *d. tit. 7. num.* 13. Et idem dicitur de omni regimine impedito, qui si recuset exequi priuabitur quidem illo, quod præcisè ei relictum est pro labore, non tamen alijs sibi relictis. Et tunc hoc relictum pro labore accrescet alijs executoribus. Thomas. *d. tit. 7. nu.* 4. ex Capra *mem* 4. *num.* 12.

44. Si vero executor acceptauit officium executoris si renuat illud prosequi, potest ad id compelli. Anchar. *not.* 2. Dom. *num.* 13. Franc. *num.* 2. Couar. *in d. cap. Io. num.* 5. *eod. tit.* Capra *de execut. memb.* 4. *n.* 14. Crass. *de execut. q.* 3. *num.* 3. Fagnan. *cap. Tua nobis num.* 9. *eod. tit.* Thomas. *d. tit.* 7. *num.* 2. Imo statim potest Episcopus cogere executores legatorum piorum, vt ea impleant. Panorm. *d. cap. si hæredes num.* 4. & 5. Couar. *n.* 4. Barbos. *in d. l. Nulli num.* 27. Molina *tract.* 2. *disp.* 251 *num.* 11. Cum enim executor in conscientia teneantur quam citius possint implere voluntatem testatoris. Potest Episcopus eos compellere, vt suæ satisfaciant conscientiæ. Et siue post aditam hæreditatem, siue ante vbi aditio non est necessaria, exequi executores cogetur, etiam si solum tacitè executoris acceptauerit. Capra *d. memb.* 4. *nu.* 26. Thomas. *d. tit.* 7. *num.* 17. Et etiam si sit laicus cogi poterit ab Episcopo Concil. Trid. *sess.* 22. *cap.* 8. *de reformat.* Cuch. Sbroz. Riu. quos sequitur Barb. *d. cap. Nos quidem. n.* 8. *eod. tit.*

45. Censebitur vero acceptasse executoris officium. Primo si viuenti testatori id promisit, quamuis viuente testatore posset procurare, vt alius subrogaretur. Capra *d. memb.* 4. *nu.* 22. 23. & 24. Quamuis etiam vbi promissione non obstante posset pœnitere, cogi non posset. Censetur 2. acceptasse si sit coniunctus, & præsens, & taceus electus fuit. Quamuis enim in non coniuncto sola præsentia, & taciturnitas non inferat acceptationem vt per innumeros DD. quos refert, & sequitur Carp. *l.* 1. *c.* 17. *num.* 23. adiuncta tamen coniunctione præsumitur acceptatio Panorm. *in d. cap. Ioannes, & alij, vbi* Couar. *num.* 4. & apud eum Bald. Iason, Marcus Antonius, & Lanfrancus. Molina *discept.* 248. *num.* 3. Carpius latè hoc probans *l.* 1. *c.* 17. *num.* 27. Crassus *de exec. quæst.* 3. *n.* 6. Thomas. *d. tit.* 7. *num.* 7. & 25. Item tertiò taciturnitas cum pia causa coniuncta consensum inducit, quia etiam quando agitur fauore Reipublicæ tacens præsumitur consentire *l. 2. ff. ad Municipalem*. Carp. *l.* 1. *c.* 17. *num.* 31. & plures alij ab eo citati. Item quartò, censetur acceptasse, quando cum præsentia, & taciturnitate coniungeretur aliquis actus ex quo præsumi posset acceptatio. *l. si filius famil. ff. ad Maced.* Clem. *de Process.* Couar. *d. num.* 4. Thomas. *de tit.* 7. *num.* 8. Et quintò, si testamentum accepit, legit, & tacuit. Couar. *d. numer.* 4. Thom. *nu.* 9. Socin. *cons.* 63. *in* 4. *vol.* Gabriel. *tit. de præsump. in* 2. *numer.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 21. *num.* 1. & *præsum.* 65. *numer.* 1. Carp. *d. cap.* 17. *num.* 33. *Qui tamen num.* 37. benè monet, hoc intelligendum in casu, in quo legens & faciens commode contradicere potest. Item sextò, si legatum aut emolumentum à testatore relictum scienter admisit, & multo magis si relictum petijt, *l. Post legatum §. Amittere ff. de ijs, quibus vt indignis l. 4. filio* 15. *ff. de alimen. & cib. legat. §. quæsitum, el. t.* In hoc tamen casu ignorantia impositi oneris excusat, Carp. *d. c.* 2. *num.* 43. Capra *mem.* 4. *num.* 15. Thomas. *d. tit.* 7. *num.* 6. Item septimò, quando in testamento sibi adscripsit, vel adscribi consensit, Bart. *in l.* 1. *num.* 7. *ff. de legat.* 2. Thom. *nu.* 27. Item octauò, si executioni se immiscuit, & executionem gerere cœpit. Anchar. *hic nu.* 4. Bald. *in l. Nulli num.* 3. *C. de Epis. & Cler.*

46. Si tamen executoris officium conditionaliter fuit impositum, non impleta conditione non potest executor compelli, sed si conditio ex eius voluntate sit ponenda, & ipse acceptauit, quidquid in contrarium dixerint Bart. *in l. t. de legat. 2. num.* 7. & alij post illum, ex vi illius acceptationis iam ex parte sua conditionem posuit, & quasi contraxit cum testatore, & ideo tenetur, & potest cogi. Carp. *d. cap.* 2. *nu.* 40.

47. Non potest vero cogi nisi ad exequendum ea, quæ per testatorem legitimè, & validè fuerunt disposita. Et nec antequam res distribuenda sibi fuerit tradita. *l. si quis pro redempt. C. de donat.* nisi per eum steterit, quod

res

tes distribuenda non peruenerit, vel dolum, aut culpam exigendo commiserit, Capra. d. memb. 4. num 32. Thomas. d. tit. 7. num. 12. An vero rupto testamento nihilominus institutio executoris sit valida quæstio est altiorem requirens indaginem. Validam vero esse non obstante quod instrumentum rumpatur titulo exhæredationis, aut præteritionis docet Carp. d. cap. 17. n. 27.

47. In hoc ergo casu non acceptationis officij executoris, si d. testator vel vnum tantum executorem dedit, vel si plures, non aliquis tantum, sed omnes recusant, & testator exequi non substituit officium executoris in causis pijs deuoluitur ad Episcopum cap. Nos quidem, cap. si hæredes, cap. Tua nobis, cap. Inuanes sup. eod. tit. Authen. de Eccl. tit. 40. §. si autem. Concil Trid. sess. 25. cap. 8. Innoc. in cap. Tua nobis in v. compellas, & ibi Host. num. 7. Fagnan. n. 1. Benedictus Ægidius, Iacobus à Cauibus, Auiles, Gomez, Arias, Didacus de Castillo, Matien. Matta, Gutierez, Bouadilla, quos sequitur Franciscus Carpius de exec. l. 1. cap. 22. n. 22. Alex. Simon de Pret. quos sequitur Thomas. de exec. tit. 7. n. 20.

48. Idem vero erit dicendum in casibus, in quibus testator constituit executores plures sub certa forma quæ non possit obseruari. Vt si constituerit tres executores sub hac forma, vt saltem duo simul in solidum exequantur. Si enim duo mortui fuerint, vel impediti, non erimus in casu præsentis textus, vt qui est superstes exequatur, quia de forma est, quod duo sint exequentes. Nec obstat illa dictio in solidum, quia hic non ponitur disiunctim, & plures complectitur per modum vnius. Et ideo in hoc casu duobus mortuis licet vno superstite executio transit in Episcopum Anchar. q. 5. Dom. nu. 17. Francus nu. 8.

49. Est autem eadem ratio de casu negligentiæ, quando scilicet executor acceptato officio, negligit illud prosequi. Tunc enim compellendus erit ab Episcopo, & si renuat, officiũ ad Episcopum transit, vt DD. n. citati tradunt.

50. Est tamen in his casibus necessaria monitio, vt d. cap. Tua nobis, ibi, monitione præmissa compellas, & Concil. Trid. sess. 25. cap. 8. de reform. ibi. Ab ordinario moniti. Et certe cum huiusmodi executores, officium acceptatum recusantes compellendi sint ad hoc vt diligenter munus illud obeant, non est dubium quod antequam ex hac causa officium transeat in Episcopum, executores debent moneri, sed de hoc sermo erit infra.

51. Secundus casus deuolutionis executionis in Episcopum est casus mortis omnium executorũ, seu commissariorum, quos testator elegerat. In hoc casu fuit inter antiquos diuersio vt videre est apud Speculatorem tit. de instrument. edit. §. 13. Nunc vero n. 47. & 48: sed dicendum est in hoc casu executionem diuolui ad legitimum executorem, & sic in causis pijs ad Episcopum. Non enim deuoluitur ad hæredem, quia testator ex quo elegit executores, tertiæ personæ elegit industriam, & alium ab hærede voluit executorem, non potest ergo per hæredem fieri executio ex cap. fin. de off. delegati. Vnde sicut ex negligentia vel voluntate executoris, ad Episcopum deuoluitur executio multo magis hoc fieri debet in casu mortis omniũ executorum, cum paria sint nolle, & non posse l. fin. C. de contrahenda empt. cap. suscitaris, de rescript. Et ita voluit Specul. d. nu. 4. propè medium. Quem sequitur Franc. Carp. d. cap. 22. num. 25.

52. Tertius casus est si executor infra annum à iure sibi præfixum executor testatoris voluntatem non fuerit executus. Nam eo elapso iam de iure Ciuili quam de iure Canonico officium executoris transit in Episcopum Auth. Hoc amplius C. de fideicom. l. nulli C. de Episc. & Cler. cap. nos quidem, & cap. si hæredes super eod. tit Panorm. in d. cap. si hæredes num. 6. Couar. d. cap. Nos quidem nu. 5. & ibi Barbosa num. 4. Sylu. v. testamentum 2. num. 8. Gutierez. l. p. practicarum q. 44. n. 4. & l. 4. q. 29. n. 4. & 27. Imol. in Clem. 1. num. 12. eodem tit. Iacobus à Canib. de execut. vlt. vol. part. 1. num. 24. & part. 2. quæst. 3. numer. 16 Padilla, Fuscus, Molina Matinzin. Cened. & alij quos sequitur Cuspius d. cap. 22. numer. 26. Baldus cons. 96. in fin. & 420. l. 2. Cast. cons. 97. num. 2. l. 1. Papien. Aug. Capr. Rincin. Petrus de Perus. Vasquez. Crusl. & alij quos sequitur Balthasar Thomas de exec. tit. 14. cap 1. num. 1. Capra mem. 7. n. 2. Et tamen quando dispositum per testatorem est tale vt de mente eius non patiatur moram, sed statim debeat fieri non expectatur transcursus Gratian. discep. 37. n. 11.

53. Extenditur vero hoc etiam vbi annus est præfixus ex constitutione Episcopali vel hæredi, vel executori. Nam finito anno ad Episcopum deuoluitur executio Lap. alleg. 87. num. 3. Anchar. cons. 45. num. 1. Rom. cons. 228. n. 10. & ibi Mand. in add. L. C. Iacobus à Canib. part. 3. num. 11. Thomas d. tit. 14. cap. 1. num. 6. Excusandus tamen esset forensis seu ciuis nouellus constitutionem ignorans. Iacob. à Canib. d. p. 3. n. 12. & 13. Thomas d. c. 1. n. 7.

54 In relictis vero ad pias causas datur breuius tempus, scilicet, sex mensium, ab insinuatione testamenti numerandum, quo elapso executio, siue ab hæredibus, siue à legatarijs, siue ab executionibus, transit in Episcopos Auth. de Eccl. tit. 5. si legatum specul. §. 13. Non verò, num. 82. Iason. in l. ff. de vn. Pap. num. 21. de re iud Iacobus à Canib. part. 2. q. 43 Guerez. Matien. Gutier. Coned. Genuen. Leo, Azeued. Marta, Molina, Diana, quos sequitur Barbos. all. 82. num. 17. Capra num. 6. 7. num. 29. Thom. d. tit. ex cap. 1. num. 23. Couar. cap. Nos quidem num. 6. & cap si hæredes num. 5. eod. tit. & ibid. Panorm. & alij.

55. Nedum vero executio perditur ex negligentia. Sed si hæres infra sex menses non soluit legata pia, in pœnam cogitur reddere legatum cum omni emolumento, quod ex eo potuit percipi à die mortis testatoris. Authen. de Eccl. tit. 6. si autem. ver. si autem Io: legatum. à Panorm cap. si hæredes, & ibi Couar num. 4. Barbat. num. 8. Capra mem. 7. num. 38: Thomas d. tit. 14. cap. 1. num. 30. Imo si infra annum negligat soluere legatum factum Ecclesijs, ad duplũ potest conueniri §. item. mista. inst. de act. Couar.

d. cap. si haeredes num. 5. Vbi quod hæres si præmissa bina monitione facta ab Episcopo vel eius Oeconomo legata pia exequi neglexerit etiam ante annum priuatur commodis ex testamento ei delatis. Auth. *de Eccl. tit.* §. *si aut. vers. autem* qui hoc facere iussi sunt. Imo hæres, vel executor semel monitus, non tradens executioni voluntatem defuncti perdit omne lucrum ex hæreditate sibi competens, vel testamento. Auth. hoc amplius *C. de fideicom.* Couar. *d. cap. si haeredes num.* 6. Et si legata sunt pia, statim post sex menses infra annum priuantur, eum negligentes sunt. Auth. licet *C. de Episc. & Cler.* Thomas *d. tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 30. Filius tamen non amitteret legitimam. Bald. *in d.* Auth. Hoc amplius *num.* 7. Barbat. *in d. cap. si hęredes num.* 10. Sylu. *v. testam.* 2. *q.* 10. Couar. *c. si haeredes num.* 9. Sirier. Gugliel. Tiraquell. Scrad. & Surd. quos sequitur. Thomas *d. tit.* 14. *cap.* 1. *num.* 80 quidquid in contrarium de legatis pijs dixerit Barbosa *cap. si haeredes n.* 12.

56. In foro autem conscientiæ Executor, qui per tempus considerabile differt executionem sibi commissam peccat mortaliter. D. Anton. *p.* 3. *tit.* 10. *cap.* 3. §. 11. Nauar. *cap.* 25. *nu.* 65. Petr. Nauar. *de restit. l.* ?. *cap.* 4. *nu.* 132. *&* 133. Et tenetur ad restitutionem fructuum, & augmenti, & damnorum, vt de hærede decernitur in Auth. *de Eccles. tit.* §. *si autem haeres.* Carp. *l.* 4. *cap.* 4. *nu.* 12.

57. Hanc vero emolumentorum quæ proueniunt ex testamento amissionem incurri ipso iure etiam de iure Canonico ex *d. cap. si haeredes*, tenet Barbosa ibi *n.* 4. *&* 5. allegans Bart. Abb. Padill. & Greg. Lopez. Quod voluerunt etiam Salycet. Angel. & Iason, apud Couar. *eod. cap. si haeredes, num.* 8. Sed non debemus faciles esse ad interponēdas pœnas vt incurrendas ipso iure nisi id clare sit expressum. Et ideo dicendum est, ad prædictam pœnam incurrendam requiri iudicis sententiam, vt probat Couar. *d. nu.* 8. potest Tiraquell.

58. Plura tamen prærequiruntur ad hoc vt deuolutio præfata, & pœnæ in foro externo locum habeant. Primum est, quod onus à testatore hæredi, vel executori impositum non sit à lege repræsentatum, idest, habitum pro impleto. Auth. hoc amplius. *C. de fideicom.* ibi, *lege non repraesentatum*.

59. Secundum quod vbi est necessarium adita fuerit hæreditas. Ante enim aditam hæreditatem non est locus executioni. Gloss. *in l. Qui filio.* §. 1. *ff. de hared. instit.* Alex. *in l.* 3. *col.* 1. *de leg.* 1. Panorm. *in cap. Nos quidam nu.* 11. & ibi Couar. *nu.* 3. & apud eum Bart. Iason. & Angel. & ideo executor potest compellere hæredem ad adeundam hęreditatem. Specul. *tit. de testam. edit.* §. 13. Nunc vero Couar. *d. nu.* 3. Thomas. *d. tit.* 14 *cap.* 1. *n.* 51. Franc. Carpius *l.* 3. *cap* 1. *num.* 9. Vnde lite pendente super hæreditate non currit hic annus, nisi adsit clausula codicillaris, Thomas. *d. nu.* 51. In causis autem pijs, in quibus non requiritur aditio hæreditatis, earum respectu currit tempus etiam ante aditam hæreditatem. Couar. *late cap.* Rainaldus. §. 3. *nu.* 11. *eod. tit.* Bald. *in l. Nulli num.* 9. vbi etiam ante inuentarium *C. de Episc. & Cler.* Ideo in legatis pijs, quæ intra sex menses solui debent, tempus sex mensium incipit ab insinuatione testamenti. Authent. *de Eccles. tit.* §. *si autem haeres.* Specul. *d.* §. 13. *Nunc vero num.* 82. Capra *memb.* 7. *nu.* 29. Couar. *d. cap. Nos quidem nu.* 6. *& cap. si haeredes. n.* 5. *eod. tit.* Franc. Carpius Syluest. *v. testam.* 2. Thomas *d tit.* 14. *c.* 1. *nu.* 23.

60. Tertium requisitum est scientia, & sic solum à die aditionis hæreditatis, & scientiæ currit annus datus ad exequendum. Panorm. *in d. cap. Nos quidem nu.* 11. *per text. in l. Statu liberos.* §. *si quis haeredi. ff. de stat. lib.* & ibi Couar. *num.* 3. Capra *mem.* 7. *nu.* 5. Carp. *l.* 3. *cap.* 1. *num.* 9. Tomas. *d. tit.* 14. *c.* 1. *num.* 17. Neque enim, (vt bene aduertit Couar. *num.* 4.) ex Panorm. & Imola hic annus, seu tempus sex mensium datum hæredibus, & executoribus datum fuit in eorum purum fauorem, sed in terminum negligentiæ, seu ad conuincendam negligentiam. Et ideo, (quid quid in contrarium dixerint Specul. *d.* §. 13. *Nunc vero nu.* 39. Bald. *in l. si quis ignota* §. *si conditioni, ad Sillania.* Cras. & Vasq. Apud Thomas. *num.* 16.) ignoranti hoc tempus non currit; Lap. Soll. 87. Cast. *cons.* 97. *nu.* 2. *l.* 1. Capra *d. mem.* 7. *nu.* 8. nisi aliud sit de consuetudine, vel nisi ignorantia sit affectata, aut dolosa Thomas. *d. tit.* 14. *n.* 19. *&* 20.

61. Præsumi vero scientiam in executoribus datis in nuncupatiuo testamento ex Nol. *cons.* 66. *num.* 25. *lib.* 4. addit idem Thomas. *nu.* 42. Sed vnde hoc colligatur non apparet. Nam testamentum nuncupatiuum bene potest fieri absente, & ignorante executore. *Num. etiam* 43. addit, quod quando testator impersonaliter loquitur, vt puta dicendo, si non sit facta dispositio, tunc tempus currit ignoranti secundum Bald. 171. *l.* 3. Sed aduertendum, quod aliud est loqui de tempore executori; deputato à lege, & de deputato à testatore de tempore deputato à lege procedunt supradicta, sed si loquamur de tempore deputato à testatore, verba eius ponderari debent, & nihilominus nisi ex verbis testamenti colligatur, mentem eius esse, quod executio sit facta intra certum, expressum, & determinatum tempus, & si non sit tunc facta executio deuoluatur tempus non curret ignoranti, etiam si dicat se velle vt ab executore suo al quid sit factum intra annum, vel aliud tempus, quia commissio fit homini vtenti ratione, & libere ministranti, quod homo facere non potest, nisi sciat id sibi commissum. Quantum vero ad vitandam negligentiam, & culpam, & pœnam, indubitatum est ignorantiam probabilem excusare. *Cap. Vt animarum, sup. de constit. in hoc lib.* vbi latè de hoc dictum fuit.

62. Ideo quæ dicta sunt de anno, aut semestri assignato à lege verificantur etiam de tempore assignato ab Episcopo, vt scilicet hoc tempus incipiat à die aditæ hæreditatis, & à die scientiæ. Couar. *d. cap. Nos quidem nu.* 3.

63. Quarto requiritur monitio iudicis, seu Episcopi, aut eius Æconomi, & ita quod annus huiusmodi, seu semestre, non incipiat nisi à die citationis, seu monitionis. Panorm. *d. cap. Nos quidem num.* 11. *& cap. si haeredes num.* 8. Couar. *cap. si haeredes. nu.* 7. *eod. tit.* Thom. plures referens *d. tit.* 14. *nu.* 39. *&* 81. Menoch. de Arbitr.

casu

caſu 498. *à nu.* 58. Barboſ. *in d. cap. Tuas quidem nu.* 2. *&* 5. & apud eum Tiraquell. Craſſ. Spin. Matienz Periera, Cauall. & Surd. Gratian. *diſcept.* 73. *nu.* 12. Ita quod ad conſtituendum executorem in mora, & priuandum illum officio, aut emolumento vtrumque ſit neceſſarium, ſcilicet ſcientia, & monitio, ad hoc vt lapſo tempore priuandus veniat. Gomez, Matienz, Spino, Aceuedo, Fernandez, quos ſequitur Caſpius *l.* 3. *cap.* 1. *num.* 11.

64. Huiuſmodi vero citationem non eſſe neceſſe vt fiat perſonaliter à Iudice, ſed ſufficere, vt fiat ex decreto Iudicis, probat Couar. *d. cap. ſi hæredes num.* 7. Vnicam vero ſufficere ſi expectetur tempus à lege ſtatutum ad priuandum executorem officio, & emolumentis, duas vero requiri ſi Epiſcopus volens reſtringere legale tempus, & infra illud velit ob negligentiam executoris executionem ſibi aſſumere tradunt Panorm. *d. cap. Nos quidem num.* 11. *& d. cap. ſi hæredes nu.* 7. Et in hoc ſenſu vera eſt ſententia DD. quos refert Fagnan. *cap. Tua nobis*, qui duplicem requirunt monitionem. Hoc enim verificatur quando Epiſcopus ante completum tempus legale vult priuare executorem officio. Cæterum vbi expectetur legale tempus vnius anni, vel ſex menſium in legatis pijs, ſufficit vna monitio, à qua incipit illud tempus; & hoc verificatur in omnibus diſpoſitionibus etiam ad pias cauſas ſic enim *d. cap. Nos quidam*, *eod. tit. in ſing.* dicitur *commonens*, *& d. cap. Tua nobis*, *eod. tit.* dicitur *monitione præmiſſa*, *& in* Auth. *hoc amplius*, *monuimus*, vbi Batt. Salic. & DD. Menoch. de Arbitr. *caſu* 498. *nu.* 53. Barb. *all.* 82. *num.* 25.

65. Aliquãdo tamen Epiſcopi edunt ſtatuta, vt huiuſmodi annus incipiat à die mortis ipſius teſtatoris; ſed nihilominus huiuſmodi ſtatuta intelligenda eſſe concurrente aditione hæreditatis, & ſcientia, monet Panorm. *d. cap. Nos quidem n.* 11. & Couar. *n.* 3. Nec ſcientia præſumetur, vt ex Bald. *conſ.* 171. *l.* 3. & Caſt. *conſ.* 97. *n.* 1. 42. *l.* 1. *refer.* Thom. *d. tit.* 14. *c.* 1. *n.* 44. Tum quia nec ſcientia iuris præſumi poterit in forenſi, aut ciue nouello, Tum quia ſcientia conditi teſtamenti, & legatorum in eo contentorum eſt quid facti, quod non præſumitur. In caſu tamen ſtatuti Epiſcopi non eſt neceſſaria alia monitio. Thomas. *d. n.* 44. Nam lex ipſa ſpecialis monet quid ſit agendũ, iura autem, quæ ſtatuerunt legale tempus vnius anni, aut ſex menſium tranſtulerunt executionem in Epiſcopos non niſi præmiſſa monitione.

66. In omni tamen caſu, in quo priuari debebit executor officio conſtare debebit de negligentia illius, nec poterit priuari niſi eo citato, & audito, & eius negligentia probata. Priuabitur vero conſtito de eius negligentia. Barb. *in d. cap. Nos quidem*, *n.* 7.

67. Vbi vero tempus præfigitur executioni à teſtatore, non eſt neceſſaria monitio ad conſtituendum hæredem, vel executorem in mora, quia teſtamentum ipſum illos admonet. Vnde tunc tempus ſtatutum in teſtamento incipit iuxta quod in teſtamento eſt expreſſum, ſed tamen ſemper requiritur vel aditio hæreditatis, & ſcientia vel *in legatis pijs inſinuatio* teſtamenti, & ſcientia niſi aliud ſit expreſſum in teſtamento, & tempus ſit poſitum in conditione, vt ſi in illo res non fuerit facta legatum non valeat, etiam ſi ignoranter fuerit omiſſa.

68. Quinto requiritur, quod executio non ſit impedita. Non enim eſt negligens, qui non exequitur, quia non poteſt. Et impedito non currit tempus. *cap. Quia diuerſitatem*, *de conceſ. prabend. Et colleg. ex d. cap. Nos quidem*, *eod. tit.* In quo teſt. perpendit negligentiam executoris. Couar. *d. c. Nos quidem*. *n.* 3 *&* 4. Et ideo Panorm. 16. *n.* 9. aduertit vniuerſaliter, & indiſtinctè tempus datum à lege executoribus intelligi ad incipiendum, non ad perficiendum. Nam operum alia ſunt quæ ſtatim, vel breui tempore expediri poſſunt, & hæc intra tempus legale perfici debent. Sed alia ſunt quæ intra annum perfici non poſſunt, vt eſt conſtructio Monaſterij. Et reſpectu horum operum ſufficit quod hæres, vel executor intra legale tempus incœperit opus, & quod poſtea illud proſequatur. Panorm. vbi: *ſup.* Couar. *d. n.* 3. *&* 6. Bald. *in l. Id quod pauperibus*. *n.* 11. *C. de Epiſ. & Cler.* Capra *d. num.* 7. *a.* 9. Seraphin. *dec.* 1048. *n.* 4. Grat. *diſcep.* 797. *n.* 20. *&* 21. *&* 656. *n.* 8. Quod tamen intelligi debet, vt infra tempus legale faciat diligenter, quod in illo fieri poteſt. Et inſuper addendum eſt, quod ſi impedimentum ſit perpetuum, tunc ſumus in caſu præſentis textus. Et ſi vnus eſt impeditus alius exequitur. Et idem dicitur ſi impedimentum ſit diuturnum. Sed vbi vnus ſolus eſt executor, ſi impedimentum ſit perpetuum, aut diuturnum, locum habebit deuolutio ad Epiſcopum. Barboſ. *in cap. Nos quidem*. *n.* 3. *eod. tit.* *n.* 3. Quia impedimentum non debet retardare pias cauſas *l. Si quando C. de teſtam.* Grat. *diſcep.* 73. *n.* 13. Et ſic dicas, quod in illis caſibus in quibus ſi eſſent plures executores, vnus ſine alio poſſet exequi, ſi ſit vnus taliter impeditus exequetur Epiſcopus.

69. Sexto requiritur, quod diſpoſita in teſtamento ſint diſpoſita abſolutè, & non ſub conditionatè. Nam in conditionatis annus, ſeu legale tempus non incipit, niſi à conditione impleta. Et ſic in conditione vel in diem, vel in euentum executori non currit tempus niſi die, vel conditione adueniente. *l. Quidam teſtamento.* §. *Si ſcriptus*, *de legat.* 1. Bald. *in l. Id quod pauperibus n.* 12. *C. de Epiſ. & Cler.* Capra. *d. mem.* 7. *n.* 11. Aretin. Corn. Papien. Simon de Pret. Imola. Iacob. à Canibus, quos ſequitur Thomas. *d. tit.* 14 *cap.* 7. *n.* 63.

70. Octauo non habebit locum deuolutio, ſi Epiſcopus tempus legale prorogauerit. Etenim tempus legale, etiam eo finito, prorogari poteſt à Iudice, vel Epiſcopo, licet in plures annos protrahatur. Specul. *tit. de inſtrum. edit.* §. 13. *Nunc vero*. *n.* 82. Couar. *d. cap. Nos quidem*. *n.* 6. Lopez. Matien. Zeuall. quos referant & ſequuntur. Carpius *l.* 3. *c.* 1. *n.* 14. & Barb. *alleg.* 82. *nu.* 28. Capra. *dic. mem* 7. *n.* 12. Huius vero prorogationis cauſa poteſt eſſe executoris abſentia, vel infirmitas. Thomas. *d. tit.* 14. *c.* 1. *n.* 64.

71. Tandem, dicas deuolutionem ex cap. negli-

negligentię executoris non habere locum, quãdo testator, in hoc casu alium substituit executorem. In hoc enim casu Episcopus manet exclusus. Bald. *in l. si fundum §. Stichum, de leg.* 1. *d. cap. Nos quidem. n.* 2. *& 9. cap. Tua nobis n. 6. eodem tit.* Vel si testator executionem fieri iussisset post mortem filij aut vxoris, aut post determinatum tempus tunc legale tempus inciperet post tempus à testatore determinatum, nec ante executio deuolui posset.

72. Vt hoc dicendum esset in casu, in quo testator posuisset executionem in arbitrio executoris. Tunc enim executio penderet & maneret in suspenso vsque ad mortem commissarij, per Bald. Parisium, & Simonem de Pretis. Et expirarei si haberetur tẽpus à testatore præfixum, per Buttat. & Spino., quos refert, & sequitur Thomas. *d. tit.* 14. *n.* 76. Sed videndum esset, si aliud colligi deberet esse de mente testatoris. Et si executor deputatus arbitrium boni viri excederet in legatis pijs, Episcopi esset teni ad arbitrium boni viri deducere.

73. Quartus casus est ex extensione tertij iam explicati, vt quæ in eo dicta sunt, verificentur etiam in nominato à testatore ad eligendum, vel declarandum, vt scilicet nedum executio, sed etiam v. g. electio pauperum, quibus distribuenda sint bona testatoris, aut facultas declarandi eiusdem testatoris mentem, ex negligentia deuoluatur in Episcopum, sicuti deuoluitur executio. Hoc negauit Bart. *in l. Cum quidam* 24. *n.* 10. *de legat.* 2. Eo quia alius sit actus eligendi, seu declarandi, & alius exequendi; Nam elector declarat arbitrium proprium, non vero exequitur. Et pro eadem sententia steterunt Roman. Bald. Panormit. Cast. Simon de Pretis, & Anchar. apud Carpium *de execut. l.* 1. *cap.* 22. *n.* 28. & Thomas. *d. tit.* 14. *cap.* 1. *n.* 46. *&* 75. Verum negari non potest, quod electio huiusmodi, seu declaratio non sit pars quædam, seu necessarium medium à testatore ordinatum pro suæ voluntatis executione totali, & propterea dici debet quod non spectent ad executionem, & executorem voluntatis testatoris, & quæ omnino fieri debeant intra tempus executioni præfixum. Quamobrem communis sententia, & quidem vera, tenet quod sicut executio, ita electio, & declaratio, elapso legali tempore negligẽtia eius qui eligere, aut declarare debuit transeant in Episcopum, *per l. Oratio ff. de sponsal. ita d. Nos quidem.* docuerunt Card. Zabar. & Barbat. *n.* 41. quos sequitur ibi Couar. *n.* 7. & apud eum Angel. Corn. Iason, & Anchar. Bald. *in l. Cum quidam in 2. ff. de leg.* 2. Syluest. *v. testam.* 2. *n.* 2. Francisc. Carp. *d. cap.* 22. *n.* 32.

74 Quintus casus quoque extensionem quandam continet. Quia nimirum ex negligentia executoris elapso legali tempore executio transit in Episcopum, etiam dum testator disposuit pro exoneratione conscientiæ suæ & mandauit aliqua distribui ex causa restitutionis. Casus iste controuertitur ratione eius, quod supponit, scilicet, quod restitutio incertorum committi possit executori. Hoc enim fieri non posse, sed executionem huius restitutionis spectare ad Episcopum, de eaque non posse alium executorem se intromittere voluerunt Gloss. *in cap.* 2. *inf. de pænit.* & Hostiens. *sup. cap. Cum sit.* 16. *de Iudæis*. Feder. *cons.* 24. Paul. *Clem.* 2. §. *Huiusmodi. v. à Iudice de sepulturis*. Sed Archid. *hic in v. libere, ex hac test.* vult, quod testator possit dare executorem pro restitutione incertorum. Nam testator per se ipsum potuisset hanc restitutionem facere; *cap. Cum tu, de vsur & cap. penul* 14. *q.* 5. potest igitur & illam facere per executorem. Solum in subsidium potest Episcopus, se intromittere in hoc negotio, si non sit datus executor, vel si executor sit negligens. Io. And. *n.* 4. vtramque opinionem dicit habere æquitatem, & antefactam seruandam esse opinionem Hostien. vt cesset omnis fraus; & quia æqua est constitutio Episcopi reseruantis sibi absolutionem, & distributionem incertorum. Sed post factam restitutionem procedet opinio Archid. Nam qui tenebatur restituere, si restituit, non est causa, quare non sit liberatus. Lapus vero aliter concordat has opiniones, & ait, quod opinio Archid. valet in illicite acquisitis, in quibus transfertur dominium, non competit repetitio, vt in acquisitis ex meretricio, sed opinio Hostien. procedit in illicite acquisitis, in quibus non transfertur dominium, vel competit repetitio, vt in acquisitis ex furto.

75. Sed ad quæstionis solutionem habendam præmittenda est alia quæstio, an scilicet male & iniuste ablata cum dominus est incertus restituenda sint pauperibus ex iure naturali, aut diuino, vel potius ex solo iure positiuo. Nam esse de iure naturali, & diuino probat Card. de Lugo. *disp.* 6. *de iust. sect.* 12. *n.* 144. *primo ex cap. Cum tamen, de vsuris*, vbi Alex. 3. definit, quod vsurarius omnino debet pauperibus restituere, quia non potest dimitti peccatum, nisi restituatur male ablatum; cum ergo statuitur illa restitutio tanquam pœna, sed declaratur eius necessitas orta ex præcepto naturali restitutionis. Item 2. Hieron. *in cap. Nemo* 14. *q.* 5. cum condit ius, sed ostendit, quid debeat facere Raptor ex ordinatione naturæ. Tertio nam licet textus *in d. cap. Cum tu* loquatur de vsurario, & propter quandam similitudinem possit extendi ad quemlibet iniustum detentorem, in nullo tamen textu continetur, quod sit præceptum incerta ex contractu restitui debere pauperibus, & tamen hoc esse necesse omnes ferè fatentur; hæc igitur obligatio ex lege naturæ oritur. Quarto quia res, de qua loquimur, adhuc manet sub dominio antiqui domini, ergo debitor debet de illa disponere iuxta voluntatem saltem præsumptam domini, vel eius, cui debetur; voluntas autem præsumpta rationabilis est, vt si ei tradi non potest, saltem expendatur in eius obsequium meliori modo, quo fieri possit; ergo iuxta eius voluntatem expendi debet in vsus pios, ex quibus redũdat aliqua vtilitas in dominũ ipsius. Vero hæc sententia à Card. de Lugo *n.* 144. & à Claui Regia *l.* 10. *tr.* 5. *cap.* 2. *n.* 10. tribuitur D. T. 2. 2. *q.* 62. *ar.* 5. *ad* 3. *&* 4. *d.* 15. *q.* 1. *ar.* 5. *q. vlt. ad* 2 & Caiet. *v. restitutis, cap.* 4. & Syl. *v. restitutio* 8. *q.* 2. Qui id non dicunt, sed solum

lum afferunt restitutionem faciendam pauperibus.

76. Dicitur igitur quod in omni eo casu in quo habens aliena non acquirit illorum dominium, de iure naturæ facienda est restitutio, vt constat, quia non licet alienum retinere. Sed horum incertorum administratio de iure naturali pertinet ad caput Reipu. licæ, & ideo spectat ad summum Pontificem; vnde solum ex iure positiuo est, quod huiusmodi incerta sint vel danda pauperibus, vel eroganda in pios vsus, vel in reipublicæ commodum, iuxta superioris voluntatem, & dispositionem.

77. Huiusmodi vero incerta necessario nō esse danda pauperibus docuit D.T. *opusc.* 21. ad Ducissam Brabantiæ, ibi, *Vnde si inueniuntur certa personæ, à quibus extorserunt vsuras, debet eis restitui, alioquin debet in pios vsus secundum consilium Diœcesani Episcopi, & aliorum proborum, vel etiam in communem vtilitatem terræ, si necessitas immineat, vel exposcat communis vtilitas erogari. Nec esset illicitum si à Iudæis exigerentur talia de nouo, seruata consuetudine prædecessorum vestrorum, hac intentione, vt in præfatos vsus expenderentur*, Nedum igitur pauperibus, sed in quoscumque vsus pios, imò & in temporalem Reipublicæ vtilitatem huiusmodi incerta expendi possunt. Ideo, quod in materia incertorum sub nomine pauperum veniant Ecclesiæ Xenodochia, & monasteria ornamentis, luminaribus, ædificijs, & alijs indigentia, aut alia opera pia dixit Nauar. *in manual. cap.* 17. *n.*93. Nam & redditus Ecclesiastici æque ac magis pauperibus debentur, & tamen sufficit illa expendere in vtilitatem Ecclesiæ, & vsus pios, vt probant, *tom.* 1. *de stat. q.* 185. *a.* 7. *à num.* 80. Imò addit Nauar. nomine pauperum intelligi nedum mendicantes, sed etiam egentes ijs, quæ sunt eis ad status decentiam necessaria. Videantur dicto loco citato *num.* 85.

78. Quod vero eorumdem bonorum administratio de iure naturæ spectet ad caput Reipublicæ, & ideò spectet primario ad summum Pontificem ex eo probatur, quod is, qui de præsenti est dominus rei, siue is sit à quo res fuit habita, vel ablata, siue eius hæres omnino ignotus cum non possit rem propriam administrare, ne res maneat sine administratore legitimo, de iure huiusmodi administratio transit in administratorem vniuersitatis. Et quantum adhanc partem perinde est, ac si res nullius esset particularis: Nam in idem coincidunt administratorem non esse, & illum administrare non posse. Succedit ergo loco proprij administratoris vniuersalis administrator. Et hoc est de mente proprij domini, qui vbi non potest per se ipsum, nec per alium à se electum administrare, suæ intentionis rationabiliter non potest esse, vt rerum suarum administratio, vel in incertum ad quemcumq; siue iustum, siue iniustum perueniat, vel per eum, qui per iniuriam rem accepit res dispensetur, sed totum fiat publici, & vniuersalis administratoris auctoritate, & prouidentia. Et ità partem hanc docent Sotus *lib.* 4. *de iust. q.* 7. *art.* 1. *ad* 3. Baunes. 22. *q.* 62. *art.* 5. *dub.* 7. Turrian. *de iust. disp.* 40. *dub.* 2. Clauis. regia *l.*10. *tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 1.

Quod à posteriori ex eo probatur, quod aliquoti Principes bona huiusmodi incerta restitutioni obnoxia certis quibusdam personis assignarunt. Pontifices etiam in huiusmodi bonis compositiones admittunt: Ad illos igitur spectat eorum administratio.

79. Hinc deducitur bona ista incerta restituenda non ex iure naturæ deberi pauperibus, sed ex iure positiuo, vt præter DD. citatos docent Couar. *in regula peccatum par.* 3. §. 1. *nu.*3. Azor. *l.* 4. *cap.* 26. *q.* 1. Medin. *C. de rest. q.* 3. *causa* 11. Petr. Nauar. *de restit. l.* 4. *c.* 2. *d.* 7. Salon. 22. *q.* 62. *art.* 5. *contr.* 6. Bonac. *de restit. disput.* 1. *quæst.* 3. *par.* 4. *num.* 9. Imò neque ex iure scripto habetur huiusmodi bona vniuersaliter deberi pauperibus, sed in casibus singularibus, consuetudine vero obtentum fuit vt regulariter in pauperes erogentur, vel in vsus pios. Quæ consuetudo innixa pietati, & fundata in illo Christi *Luc.* 11. *Quod superest, date eleemosynam*, antecessit dispositiones iuris communis, erat enim tempore 5. Aug. *Ex cuius serm.* 35. *de verb. Dom. sumptus fuit canon. Qui habetis* 14. *q.* 5. Et ideò etiam loca pia, & pij vsus sub nomine pauperum veniunt. Habetur ex supra relatis verbis D. T. *Qui etiam* 22.*q.*62.*art.*5. *ad* 3. non requirit ad hoc nisi eleemosynam. Et est expressa sententia S. Hier. seu auctoris *cap. Nemo* 14. *q.* 5. ibi, *Ecclesiæ vel pauperibus tribuat*. Et idem docent Iobus *l.* 4. *de iust. q.* 4. *art.* 7. *ad* 3. Clauis regia *d. cap.* 2. *num.* 12. Couar. *in reg. peccatum p.* 3. §. 1. *num.* 2. *in fin.* Nomine non veniunt nisi necessitatem patientes. Sed hęc bona incerta non debentur determinate solis pauperibus.

80. Ad argumentum in oppositum respondetur textum *in cap. tamen de vsuris*, Cum tu 5. de vsuris non fauere illi opinioni. Ibi enim decernitur lis de restituendo simpliciter, quia quidam vsuras illas tantum esse restituendas, quæ fuerunt acceptæ post eiusdem Alex. 3. *interdictum*. Sed ipse decernit omnes esse restituendas, & hoc probat ex illo Aug. *Non remittitur peccatum, nisi restituatur male ablatum*. Non ergo hoc affertur ad probandam restitutionem fieri debere pauperibus, si creditores sint incerti, sed ad hoc vt probetur necessitas restitutionis vsurarum. Quamuis postea consuetudine Ecclesiæ attenta restitutio in hoc casu pauperibus fieri decernatur. Et in hoc sensu loquitur Hieron. *cap. Nemo* 14. *q.* 5.

81. Ad tertium dicitur minime conuenire, quod in huiusmodi restitutionibus regula sumatur ex præsumptione priuata particularium personarum, & maxime illarum, quæ ex delicto tenentur restituere, quia hæc esset maxime fallax tum ex parte præsumentis, tum ex parte rei præsumptæ. Sed ex præsumptione publica, & ex eo, quod melius in genere, regulariter, & vniuersaliter non potest melius, & securius administrari res creditoris incerti, quam si id fiat ex publica authoritate ab administratore boni publici. Igitur determinatio personæ cui hæc bona distribui debeant non est, nec potest esse de iure naturali, sed de iure positiuo indicta à Summo Pontifice omnium piarum voluntatum supremo executore, & administratore.

His

82. His sic probatis ad principale quæsitū dicitur, quod stante vniuersali Ecclesiæ consuetudine, secundum quam huiusmodi bona incerta seu incertis creditoribus debita restituēda sunt pauperibus,& stantibus Sacris Canonibus, qui licet in casibus particularibus, tamen regulariter dicunt hanc restitutionem pauperibus fieri debere, *cap. Nemo* 4. *& cap. Non sanè* 15. 14. *quæst.* 5. *cap. Cum tit.* 16. *de Iudæis*, *cap. sicut dignum* 6. §. *eos insuper*, *de homic. cap. Cum tu*, 5. *de vsuris*. Dicitur quod regulariter loquendo,& de iure communi ad restituendum incerta huiusmodi non est necessaria authoritas, vel consilium Episcopi, aut alterius Prælati. Et ità sentiunt Archid. *hic in v. libere* Dom. Franc. *num.* 11. Syluest. *v. restitutio* 8. *quæst.* 5. & apud eum Io.Mon. Io. de Lig. Io. Cald. Zenz. & Paulus, Panorm. *cap. cum tu*, *de Iudæis*, Sotus *l.* 4. *de iust. q.* 7. *art.* 1. *ad* 3. Tabien. *vers. restitutio num.* 19. *v. decimo octauo* Medin. *C. de restit. q.* 3. *causa* 10. Nauar. in Manual. *cap.* 17. *numer.* 92. Petr. Nauar. *l.* 4. *cap.* 2. *post dub.* 7. *num.* 52. Scot. *in* 4. *d.* 15. *q.* 2. *art.* 4. *vers. De quarto* Richar. *qu.* 4. *art.* 5. Bannes. 22. *q.* 62. *art.* 5. *dub.* 7. & ibi Aragon. *in respon. ad tertium principale*, Salon. *contr.* 7. Ricard. *in* 4. *d.* 5. *q.* 4. *ad quartum* Gabriel. Angelus, Valent. Rodriq. Toletus, Ludouicus Lopez. quos sequitur Clauis Regia *l.* 10. *tract.* 5. *cap.* 22. *numer.* 16. Turrian. *de iust. disp.* 40. *dub.* 2. *num.* 12. Et ratio est, quia in Sacris Canonibus solum continetur, quod huiusmodi restitutio fiat pauperibus.

83. Tantū autem in *c. Cum sit, de Iudæis*, hæc restitutio cōmittitur Episcopo, sed ex eo *o. probetur intentum*. Nam cum ille qui iniuste extorserat, & restituere debebat esset Iudæus non subiectus spirituali iurisdictioni Ecclesiæ, non potuit illi committi restitutio eorum, quæ in officio à Christianis extorserat, & non poterat sperari, quod ille restitueret, & tamen nec fuit in hoc Episcopo commissa executio restitutionis, vel restitutio ipsa, sed vt restitutio huiusmodi fieret secundum eius prouidentiam. Nam & in hoc Episcopus vti deberet opera superioris temporalis Episcopi, qui Iudæum sibi subiectum compellere posset. Nullibi igitur in toto iure communi restitutio incertorum, quæ à fidelibus fieri debeat commissa fuit Episcopo, sed solum decretum fuit, vt fiat pauperibus, vt adnotauit Panorm. loco citato.

84. Hinc apparet testatorem posse constituere executorem etiam eorum, quæ relinquit pro exoneratione conscientiæ suæ, quæ restituenda sunt Ecclesiæ, vel pauperibus ex incertitudine creditorum. Neque Episcopus in hoc potest se intromittere, nisi sicut in alijs legatis pijs superintendēdo ne executor sit in exequendo negligens, vel infidelis, & prout opus erit exigendo ab illo rationem administrationis suæ Archid. *hic in v. liberè* Dom. *n.* 8. Fr. *n.* 11. & alij infra citandi. Ideo Rota *dec.* 144. coram Buratto sustinuit executorē datum pro exoneratione suæ conscientiæ, cui testator iusserat danda esse scuta 4000. Et non solum executore agente (qui erat Religiosus) damnauit hæredem in sorte principali, sed etiam ad fructus & interesse iuxta mentem expressam testatoris, quia dicta scuta 4000. non soluerat in tempore ab eodem testatore præfixo, scilicet post primum annum gratis datum. Vbi Ferentill. *in add. n.* 13. notat, quod cum legatum certæ quantitatis cum onere, vt donec illa quantitas soluatur, certum quid pro fructibus præberi debeat, sit vsurarium: hoc fallit quando non est in potestate legatarij exigere sortem principalem, quia testator id prohibuit, vt d. Rota firmauit, *n.* 9. & iterum dixit coram Caualerio *dec.* 591. *n.* 2. & docuit Grat. *discept.* 848. *n.* 9.

85. Pro huius vero explicatione distinguunt Canonistæ. Nam de male ablatis, vel constat ex sola confessione testatoris. Et in hoc casu ad executorem, vel hæredem spectat exequi testatoris voluntatem, non autem ad Episcopum. Tunc enim Episcopus non potest intentionem suam fundare super bonis relictis tanquam super male ablatis, quia hæc confessio testatoris ex quo non fuit recepta à parte, nec iurata habet solum vim cuiusdam legati ad pias causas, vt in simili notatur, & probatur *in l.* 4. *C. de facta causa adiecta*, *& l. Cum quis* §. *Codicillis de legat.* 3. Ita Panorm. *in d. cap. Cum sit. de Iudæis n.* 6. & ibi Anan. & Felin. Alex. de Neuo *in addit.* ad Panorm. *in d. cap. Cum tit. n.* 6. Medina *de restit. q.* 3. *causa* 10. Molina *de iust. tr.* 2. *disp.* 247. *n.* 5. Couard. *cap. Nos quidem. de testam. n.* 8. Francis. Carp. *lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 56. In hoc enim casu vera est sententia Archidiac. quod amplius ab eisdem DD. probatur *ex cap. Sicut dignum.* §. *Eos insuper.* Vbi Alexand. 3. non approbat restitutionem factam pauperibus, ab eis qui iniuste res Archiepis. Cantuar. abstulerant, & suorum quia ipsas potuerunt restituere eis, quorum fuerunt. Vnde per argumentum à contrario sensu colligitur valuisse restitutionem ab ipsis sine Episcopi authoritate factam, si creditoribus non potuisset fieri restitutio.

86. Alter vero casus est, quando de malè ablatis constat vel in iudicio, vel aliunde, quam ex testatoris confessione. Et in hoc casu restitutionem debere fieri ab executore testatoris, consulto tamen Episcopo, & hoc pacto intelligendam esse sententiam Hostien. dicunt Panorm. Felin. Couar. Molin. Carpius & apud eum Palacios Ruuios. Et in hoc sensu posset aliquis dicere intelligendum esse D. T. qui in 4. *d.* 15. *q.* 1. *a.* 5. *q. vlt ad vl.* dixit horum incertorum restitutionem fieri debere de consilio Episcopi. Addit vero Carp. ex Molina, quod in hoc casu Episcopus potest rationem exigere, & curare, vt legatum executioni mandetur, & in eo casu in quo executores essent suspecti, præcipere, vt in ipsius Episcopi præsentia seu suorum ministrorum restitutio, seu distributio fiat. Sed hæc ab Episcopo fieri possunt etiam in primo casu; spectant enim ad illam superintendentiam, quam Episcopus habet ex officio, ad hoc, vt curet exequi pias testatorum voluntates, Concil. Trid. *sess.* 22. *c.* 9. *& sess.* 25. *cap.* 8. Sed non per hoc Episcopo concessum est, vt ipse sit executor piarum voluntatum, nisi in casibus in iure expressis, vt habetur expressè in eodem Conc. *cap.* 8. & con-

87. Quamobrem loquendo de iure communi, nec in casu in quo in iudicio, vel alibi constet de male ablatis à testatore, potest Episcopus esse executor, si à testatore alius est nominatus, quia hic casus non est in iure expressus. Sicut nec est expressum, quod sit necessarium consilium Episcopi. Et ideo quod in hoc casu executor teneatur exequi de consilio Episcopi verificari poterit vbi adsit consilij necessitas, & res non sit clara, & tunc aderit debitũ decentiæ cuiusdam non necessitas præcisa, quia sufficiet probos viros, & prudentes consulere. Et in hoc casu se ipsum explicauit D.T. qui vbi *in sent. loco citato*, dixit huiusmodi incerta restituenda esse pauperibus de consilio Episcopi, *opusc.* postea 29. ad Ducissam Brabantiæ addidit restitutionem hanc fieri debere de consilio Episcopi, vel proborum virorum. Quod intelligi etiam debet, vbi sit consilij necessitas, quæ locum non habet in rebus claris.

88. Cæterum communiter asserunt DD. citati, quod vbi etiam in supradicto secundo casu sine consilio, & interuentu Episcopi restitutio, seu distributio per hæredem, & executorem facta fuit legitime, & de hoc constat Episcopo in foro exteriori, Episcopus tenetur illam probare. Dom. *num.* 8. Franc. *num.* 11. Alexand. de Neuo in addit ad Panorm. *d. cap. cum sit.* 5. *vers. secundo limita* Couar. *d. num.* 9. Molina *d. num.* 5. Carp. *d. cap.* 22. *num.* 60.

89. Sed quoniam multi ex Episcopis reseruant sibi restitutiones incertorum, quid faciendum erit in hoc casu? Et quam efficaciam habet huiusmodi reseruatio? Hoc primo est certum, quod vbi, qui incerta restituere debet non est in culpa, vt quia tenetur restituere ex contractu, & non fuit in mora, vel quia ab alio res fuit eo ignorante ablata, & ipse statim ac sciuit rem esse alienam non fuit in mora: cum in hoc casu non sit culpa, nec potest esse reseruatio, ideo huiusmodi incertorum debitor non obstante reseruatione potest restituere per seipsum, & pauperibus incerta ista distribuere Molina *disp.* 247. *nu.* 4. Nauar. *cap.* 17. *n* 93. Lopez *p. p. cap.* 127. Rebellus, & Zechius, quos sequitur Bonac. *disp.* 1. *de rest. quæst.* 3. *p.* 4. *numer.* 19.

90. Certum verò est secundo quod vbi quis ad incerta tenetur ex delicto Episcopus potest sibi reseruare absolutionem ab hoc peccato. Anchar. *q.* 1. Dom. *num.* 8. Franc. *nu.* 12. Gloss. *in cap.* 2. *infra* de pœnitentia, & in *d. Cap. Cum sit.* Panormitanus, & Couaruuias, & alij Sylues *vers. restitutio* 8. *quæst.* 5. Nauar. *in Manual. cap.* 17. *num.* 92. & cæteri omnes.

91. Sed quantum ad restitutionem faciendam, hoc etiam certum esse debet, quod reseruatio iusta est, & valet, si fiat in ordine ad confessarium, prohibendo illi ne huiusmodi delinquentes absoluat, aut incerta distribuat in consulto ipso Episcopo Nauar. *d. num* 92. qui optime aduertit ex hoc conciliare posse DD. opiniones.

92. Sed respectu pœnitentium, quod Episcopus non potest sibi reseruare executionem restitutionis seu distributionem restituendorũ, voluerunt Paul. *in Clem.* 2. §. *huiusmodi de sepult.* Angel. quem refert Franc. *num.* 12. Nauar. *d. num.* 92. Bene vero ait Syluest. *v. renunciatio* 8. *quæst.* 5. quod in his reseruatio Episcopi intelligi debet, quantum ad illa quæ subsunt eius dispositioni: & quod si specificet in alijs hoc de iure non potest facere, vt voluit etiam Io: Calder. Et sic non potest prohibere parti, vt si velit per se restituere, & suam conscientiam exonerare, id non faciat.

93. Suddit vero Syluest. *d. quæst.* 6. quod si Episcopus sub pœna excommunicationis reseruet sibi executionem in casibus præfatis in quibus non potest, excommunicatio exemptos non ligat, & respectu illorum est nulla respectu vero non exemptorum est iniusta, & sic ligat.

94. Sed in hoc casu in quo quis ex delicto tenetur restituere incerta si ante confessionem ipse legitimè restituit, potest ne absolui à simplici confessario non habente facultatem ad reseruata? Negat Bonac. *d. disp.* 1. *quæst.* 3, *p.* 4. *num.* 20. Et citat Sylu. *vbi supra q.* 5. & Nauar. *cap.* 17. *num.* 92. & fundatur tum quia iste pœnitens habet casum reseruatum, & quia Mediolani, vbi est similis reseruatio consuetudo est, vt tales non absoluantur, nisi ab habente facultatem ad reseruata sed Sylu. & Nauar. nihil habent de hac difficultate locis allegatis. Hoc quidem docet Nauar. *num.* 93. Quod Confessarius in eo casu in quo ob iustas causas pœnitentem debitorem rerum certarum non statim restituentem potest ad certum tempus absoluere, à fortiori debitorem incertarum absoluere poterit. Sed quantum ad punctum nostræ difficultatis considerari debet, quod debitor incertarum rerum qui soluit, non est amplius debitor, & prorsus cessat finis reseruationis, si de legitima restitutione constet, & de qua pœnitenti in foro conscientiæ credi debet. Et propterea apud eumd Bonac. Rebell. *de oblig. iust. l.* 2. *q.* 12. *sect.* 3. *n.* 25. & Henriq. *l* 3. *de pœnit. cap.* 14. *num.* 5. voluerunt in hoc casu cessare restitutionẽ. Mihi tamen difficultatem facit, quod Episcopus potest nolle confidere peritiæ confessarij, & potest sibi reseruare iudicium an restitutio facta sit legitime facta, & ideo videtur, quod non cesset reseruatio.

95. Ex his igitur concluditur non esse discrimen inter legatum factum à testatore pro exoneratione suæ conscientiæ, seu etiam pro incertorum restitutione, & alia legata pia in hoc, quod est executionem eius ad Episcopum deuolui, & sic dicitur, quod si testator executorem dedit, ad ipsum pertinet executio legati non ad Episcopum, nisi in casu negligentiæ, & alijs supra explicatis.

96. Sextus casus etiam respicit extentionem controuersam, an scilicet deuolutio executionis vltimæ voluntatis testatoris se extendat ne dum ad disposita ex causa pia, sed in vniuersum ad omnia siue pia, siue non pia. Nam affirmatiua pars probatur primo ex *cap. si hæredes sup. eod. tit.* ibi, *si hæredes iussa testatoris non impleuerint*, Hæc enim verba absoluta, & indefinita, ad pias dispositiones non sunt restricta. Secundo nam

cuius libet voluntatis executio ad Episcopum spectat. *Cap. Ioannes, cap. Iudicante, sup. eod. tit. Cap. Syluester.* 12. *q.* 1. *Cap. Episcopus d.* 88. *Cap. Vltima voluntas* 13. *q.* 2. *& cap. Prodest.* 23 *quæst.* 5. Tertio nam defunctus, cum sit omni auxilio destitutus est miserabilis persona, at vero defendere orphanos, viduas, & miserabiles personas spectat ad Episcopum *cap.* 1. *&* 2. *dist.* 87. Quarto quia ex *d. cap.* vltima voluntas habetur quod omnis vltima voluntas sit causa pia. Et ita hanc sententiam tenent Gloss. *in d. cap. si hæredes.* Et ibi Panorm. *num.* 7. Item Panorm. 11. *relect. cap. cum esses num.* 32. *&* 33. *eod. tit.* Io: Andr. *in cap. tua nobis num.* 4. *eod. tit, & in v. pijs voluntatibus* Fagnan. *num.* 2 Hostien. *in cap.* Io: *num.* 7. & ibi Fagnan. *num.* 4 Butr. *num.* 17. Couar. *in d. cap. si hæredes num.* 3 & abud eum Card. & Barbacia, & Alex. Molina *disp,* 250. *num.* 5. *& apud* Carpium *l. p. cap.* 22 *n.* 41. Martinez. *&* Gutierez.

97. Sed contrarium probant alij, quia in causis profanis laici coram iudicibus suis, & non coram Ecclesiasticis conueniri debent *cap. si clericus laicum, de forma compet.* Actor enim sequi debet forum rei *cap. cum sit generale, eod. tit. l. iurisdictionem C. eod. tit.* Secundo quia omnia ferè iura, quæ in subsidium indulgent Episcopis executionem vltimæ voluntatis, specificè loquuntur in causis pijs. *Cap. tua nobis* 17 *& cap. nos quidem* 3. *cap.* Io: *eod. tit.* Conc. Trid. *sess.* 7. *de reform. cap.* 15. *& sess.* 22. *cap.* 6. *& sess.* 25. *cap.* 4. Et ex iure Cæsareo *l. nulli C. de Epis. & Cler. &* Authent. *de Eccl. tit.* §. *si quis autem.* Tertio quia in authentica hoc amplius *C. de fideicommissis* non exequens testatoris iudicium intra annum excluditur, ac relictum cum onere exequendi defertur vocatis, nec ius exequendi Episcopo tribuitur.

98. Nec obstant allegata pro prima sententia. Non primum, quia verba illa *iussa testatoris*, exponi debent ex alijs iuribus, in quibus expresse facultas exequendi tribuitur Episcopo in causis pijs. Iura enim ex iuribus restringuntur, & ampliantur *l. Ei ideo, l. sed posteriores ff. de legibus.* Eo magis quod dictio *iussa* in illo textu explicari debet per aliam dictionem *vota*, per quam causa pia denotatur, vt ex *tit. de voto, & voti redempt. & d. l. nulli C. de Epis. & Cler.* vbi loquens de causa pia, inquit, *vota adimpleat testatoris*: Et ex Ambros. Calepino *v. votum* manifestius apparet. Non obstat secundum, quia imo constat quod executio cuiuslibet voluntatis non spectat ad Episcopũ, nec oppositum probatur ex iuribus citatis, quia *in d. cap.* Io. *& cap. Iudicante, & cap. Sylu.* manifeste est sermo de causis pijs *Cap. vero Episcopus, & cap. vltima voluntas, & cap. Potest*, non faciunt ad rem, neque ex illis affirmans sententia præsumitur. Non tertium, nam executio vltimę voluntatis non respicit immediate fauorem defuncti testatoris, sed vtile priuatum hæredis, & legatarij; quod si hoc vtile sit pium tunc voluntas pia dicitur, & eius executio spectat ad Episcopum modo explicato, sed si interesse, & vtile sit profanum, causa profana est, & talis, quæ non caret defensore, & quatenus careret, quin aliquid esset legatum viduis, vel pupillis, tunc intraret facultas Episcopi, vt has causas defenderet. Non quartum quia ex *d. cap. vltima voluntas* non colligitur, quod omnis voluntas sit pia, sed D. Gregor. solum inquit, quod voluntas vltima omnino adimpleri debet, quod est verissimum. Et ideò hanc negatiuam sententiam teneat Anchar. *in d. cap. si hæredes num.* 6. Matienz. & Bonadilla, quos sequitur Francis. Carpius *lib. p. de execut. c.* 22. *n.* 42. *& seq.*

99. Sed prima sententia est de iure verior. *In cap. enim si hæredes* indistinita illa, *si hæredes iussa testatoris non adimpleuerint* non potest ex mente illius textus restringi ad iussa pia. Alia enim iura specificantia pias causas vnum affirmant, sed aliud non negant, ideo nec sunt contraria vniuersali dispositioni illius textus si hæredes, restrictio vero iurium sine necessitate admitti non debet. Sed quod ille textus non admittat restrictionem, patet ex subsequentibus verbis. *Ab Episcopo loci illius omnis res, quæ eis relicta est canonice interdicatur, cum fructibus, & cæteris emolumentis.* Hæc vero pœna, & respicit vniuersaliter totam hæreditatem, & non debetur hæredi ex eo solo, quod non impleat voluntates pias testatoris, sed absolute si qualibet voluntas testatoris non impletur, vt ex Authen. *hoc amplius C. de fideicom. & ex l. Nulli C. de Episc. & Cler.* supra est probatũ. Nec verbũ *vota*, significat solam voluntatem piam, sed quodlibet desiderium. Quamuis non possit negari, quod vltima voluntas testatoris iam defuncti quandam pietatem non contineat, ob quam votum dici possit.

100. In *cap. etiam insinuante* 4. *eod. tit.* præcipitur impleri nedum legatum scutellæ argenteæ factum pro monasterio, sed etiam, dispositio pretij conchæ argenteæ pro filijs facta, quæ erat profana; igitur ex iure Ecclesiastico etiam profanæ testatorum voluntates impleri debent.

101. Sed & in *cap. Io:* non tantum pia, sed profana causa Episcopo committitur. Nam ibi testator duo disposuerat, primum quod executores implerent legata facta locis pijs; secundum, quod ipsi soluerent testatoris debita, & creditoribus satisfacerent. Hoc secundum de se non erat pium, sed indifferens ad pium, & non pium. Nam non erat pium soluere creditoribus non pijs, & tamen Pontifex ibi decernit, quod Episcopus potest executores cogere ad hoc vt in prædictis impleant testatoris voluntatem.

102. Sed neque negari potest, quod testatoris, seu disponentis causa mortis non sit pia cũ eius efficacia pendeat ex immortalitate animæ, quia si penitus periret defunctus, eo moriente periret omne ius illius, & non magis posset de suis rebus disponere, quam bos, vel asinus; Quia vero non moritur homo, sed eius anima, ex qua est capax dominij manet, imo homo ipse est resurrecturus, ideo manente anima manet, & durat voluntas eius, & ex hoc hæres personam defuncti repræsentare potest. Cũ igitur immortalitas animæ, & hominis resurectio fide certa sit, non nisi ad religionem pertinet, quod maneat testantis voluntas, eaque sit implenda,

plenda; & cum & defunctorum sepultura sit quid religiosum, multo magis religiosum est, & ex fide credendum, quod maneat testatoris voluntas, & non pereat, sed firma subsistat, implerique debeat. Et ideo verè sic est, quod implementum vltimæ voluntatis est pium, & religiosum.

103. Præterea, vt dictum est supra executor cuiuscumque vltimæ voluntatis peccat mortaliter, si notabiliter negligit eam implere. Palat. Rodriq. Spinus, Padill. Cuorillo, quos sequitur Barb. *alleg.* 82. *n.* 16. Ratione vero peccati laicus fit de iurisdictione Ecclesiastici Præsulis. Grat. Discep. 154. *nu.*25. Suarez *de cens. disp.* 4. *sect.* 5. *num.* 10. Ratione igitur peccati executio cuiuscumque legati est de foro Ecclesiastico, & in casibus à iure expressis spectat ad Episcopum.

104. Quæ vero adducta sunt pro secunda sententia non probant. Non quidem primum, quia cum verissimum sit, quod actor sequitur forum rei, de Ecclesiæ foro est, quisquis voluntatem defuncti debet adimplere. Non secundum, quia sufficit, quod aliqua iura decernant executionem vltimæ voluntatis spectare ad Episcopum, hoc non negantibus alijs iuribus, imo implicitè hoc etiam affirmantibus, cum religiosum sit, & piam voluntatem defuncti adimplere. Non tertium, quia non interest an iura Ciuilia dederint hoc Episcopis, sed sufficit si illam habeant ex iure Canonico. Cui nihilominus cessura sunt iura Ciuilia, quæ piarum voluntatum vltimarum executionem modo explicato concedunt.

105. Concluditur propterea, quod vbi legatum non est pium, sed profanum illius executio est mixti fori. Sed hoc esse verum etiam de legatis pijs ex *l. hæreditas ff. de petit. hæred. &* ex *l. Nulli C. de Epis. & Cler.* & ex Auth. *de Ecclesiast. tit.* §. *Cum autem, &* §. *si quis ædificationem, &* §. *si vero semel*, docuit Specul. *d.* § 13. Nunc vero *nu.* 85. quem sequuntur communiter DD. *in cap. Relatum el* 1. *eod. tit. Et in cap. si hæredes, eod. tit.* Panorm. Barbat. quos sequitur Couar. ... aldus Angel. Aret. Belluga, Gomez, Fernand. & alij, quos sequitur Carp. *l.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Vnde in his locus præuentioni. Barbosa plures referens *d. all.* 52. *num.* 17. Aduertendum tamen, & distinguendum inter causas profanas etiam pias, & inter causas mere spirituales. Nã in istis iudex laicus se non potest immiscere. *cap. Decernimus, de Iudic.* Vbi Dec. *nu.*7. Carp. *d. l.* 21. *num.* 4.

106. Deuolutio autem ista executionis vltimarum voluntatum explicata, seu superintendentia Episcopi, & prouidentia circa huiusmodi vltimas voluntates adimplendas adeo competit Episcopis, vt nec ab eo auferri possit per eumdem testatorem, qui nec absolute, nec potest hanc prouidentiam Episcopi impedire, Auth. *de Eccl. tit.* ibi *licet præcipue à testatoribus, & donatoribus interdictum sit. Cap. Tua nobis.*17. *sup. eod tit.* ibi *licet enim à testatoribus id contigerit interdici.* Et ibi Gloss. *in v. interdici* Panorm. *nu.* 5. Host. *nu.* 8. Pačtr. *nu.* 6. Anchar. *num.*4. Fagnan, *n.* 3. & 12. Sylu. *v. testamentum* 2.*nu.*8. Couar. *d. cap. Tua nobis nu.* 6. Ripa *in cap. Cum* M. Ferrariensis, *nu.* 81. *de const.* Pristino *de testam.* Gloss. 4. *à nu.*48. Matienz. Diaz, Gutierez, Humando, Azeuedo, Girunda, Bobadilla, quos sequitur Carp. *l.* 1. *de exec. cap.* 22. *nu.* 64 Thomas. *de exec. tit.* 14. & alij communiter.

107. Quod esse verum etiam in casu in quo testator dispoſuerit, vt si Episcopus prohibitioni suæ renuerit obedire, bona sua in aliam causam expendantur. Hoc enim tanquam irrationabiliter dispositum reijciendum est, vt ex Rota, Felin. & Rocho de Curte probat Couar. *d. cap. Tua nobis in fin.* & post Matienz. Paulum Parisium, Tuscum, & Menchada, tradit Carp. *d. cap.* 22. *nu* 67.

108. Ratio autem horum est, quia priuata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem legis, vel Canonis immutare. *c. Requisiuisti, sup. eod. tit. l. nemo potest ff. de leg.* 2. Et nec irrationabili voluntati defuncti stari debet. *l. si pecunia. ff vt in possess. leg. l.* 2. *ff. Vbi pupil. educ. debet. & l. Cerdonem ff. de oper. liber.*

109. Inde est, quod neque hoc posset præualere consuetudo, quia esset irrationabilis, nisi si ad alium executorem legitimum Episcopo similem ex causa rationabili fieret huiusmodi deuolutio.

110. Prædictis vero non obstant, quæ habet Concil. Trid. *sess.* 22. *cap.* 9. *& s.* 25. *cap.* 8. *de reformat.* vbi vult leges positas in fundatione Capellarum, & Hospitalium seruari, Quia vt ex eodem Concilio deducitur, hoc non procedit in casu negligentiæ eorum ad quos cura, seu ordinatio, seu executio ex fundatione competebat, prout in simili resoluit Garz. *de benef. p. p. cap.* 2. *n.* 98. quod probatur ex Rota *in Salmantina Oratorij*, 13. Martij 1559. *coram* Quiroga, relata ab eod. Garz. *n.* 170. & docet Carp. *d. cap.* 22. *n.* 68. Quamuis igitur testator in fundatione alicuius operis pij possit ordinare, vt Episcopus non se intromittat in illius cura, & administratione, & visitatione, vnde etiam aduertit Fagnan. *d. cap. Tua nobis n.* 3. quod Concilium executionem testamentorum non concedit Episcopo nisi in casibus in iure expressis. Non tamen potest Episcopum excludere à prouidentia, & vt in casu negligentiæ non possit compellere executores, & prout est de iure succedere in executione. Garz *d. cap.* 2. *n.* 95. Carp. *d. cap.* 22. *n.* 73. Sicut si fundet capellaniam collatiuam in titulum beneficij non potest eum excludere ab eius prouisione & collatione. Garz. *d. cap.* 2. *n.* 97. Carp. *de cap.* 22. *n.* 71. & plures alij apud istos.

111. Et inde est, quod licet testator possit ordinare, vt in casu negligentiæ vnius executoris succedat alius. Panorm. *d. cap. Tua nobis*, Syluest. *v. testam.* 2. *n.* 8. Si tamen testator ordinaret, quod si Episcopus velit tunc suscipere executionem, alius succederet, irrationabilis esset hæc ordinatio & non admittenda, in contemptum Episcopi facta, & eius solam exclusionem.

112. Sed cui Episcopo competit prouidentia & iurisdictio circa executionem vltimarum voluntatum? Mouet hanc quæstionem Anchar. *notab.* 4. sed eam non resoluit, sed remittit ad

 dicta

dicta ab ipso *in cap.* Ioannes *eod. tit.* Ibi vero Panor. habet, hoc pertinere ad illum, qui habet iurisdictionem in loco. Sed quisnam est hic locus? Nunquid locus testatoris, aut executoris? vel locus originis, vel locus domicilij? Siue locus testatoris, aut executoris, vel locus in quo sunt bona distribuenda? Certe *in Auth. de Eccl. tit.* §. si quis autem, vbi executio legati pro redimendis captiuis, & pro alimentis pauperum committitur Episcopo, expressè nominatur Episcopus domicilij, ibi. *Santissimum Episcopum ciuitatis, in qua Episcopus habuit domicilium*: & idem habetur *in l. si ad declinandam* 49. *C. de Episc. & Cler. sed in l. Nulli* 28. *C. de Episc. & Cl.* de eodem legato pro redimendis captiuis decernitur, quod vbi testator nullum dedit executorem, executio spectet ad Episcopum loci originis ipsius testatoris, ibi *Reuerendissimus Episcopus illius ciuitatis ex qua testator ortus, habeat facultatem exigendi, quod huius rei gratia fuerit derelictum &c.* Propterea Aucharanus sequutus Gloss. *in* in *d. l. Nulli* dicit se *in d. cap. Io:* tenuisse, quod vterq; Episcopus originis, & domicilij conuenire debet, & hoc *per l. Iurisperitos* 30. § *Cum oriundus ff. de except tut. & cur.*

113. Sed ibi non de executione, sed constitutione tutoris, aut curatoris ad administranda patrimonia existentia in diuersis prouincijs est sermo, & vt habet ibi Gotifredus l. B. tunc talis debet ab vtriusque prouinciæ Iudice dari, & ita ex illo textu hoc solum deduci posset, quod vbi sit constituendus executor testamenti ad diuersa patrimonia in diuersis diœcesibus existentia, ab Episcopis illarum diœcesum dari deberet. Sed vbi à testatore datus est executor, vel testatore nullum dante executorem, executio pertinet ad Episcopum, vel ad hæredem; quisnam Episcopus prouidentiam habebit, vt impleatur voluntas testatoris?

114 Sed hic non est sermo de executore datiuo, sed de executore legitimo, seu de eo qui executorem testamentarium compellere possit, & ad quem spectet totius executionis prouidentia, & hoc non ex hominis constitutione, sed ex lege, ideo casus longe est diuersus, & ad diuersa non fit illatio. Io: Andreas vero, *in d. cap.* Ioannes, vt refert idem Anchar inquit quod Episcopus ipsius executoris debet eum compellere Et non est dubium, quod immediatus compulsor executoris erit eius Episcopus, sed tamen si testator, & testatoris patrimonium sit in aliena Diœcesi, prouidentia legitima executionis testamenti non poterit pertinere ad illum Episcopum, quia hæc ex legibus citatis pertinet ad Episcopum testatoris, vnde tunc Episcopus executoris non poterit cõpellere executorem sibi subditum, nisi ad instantiam Episcopi loci in quo testator vel habuit domicilium, vel fuit oriundus.

115. Dicitur igitur quod prouidentia executionis vltimæ voluntatis testatoris pertinet ad Episcopum loci domicilij, scilicet in quo moritur testator, siue hic sit simul locus originis & domicilij, siue sit locus domicilij tantum. DD. *in d. l. Nulli.* Et hoc nedum ex *d. Auth. de Eccl. tit. habetur, sed ex d. l. Nulli* §. 4. *ibi vir reuerendissimus Episcopus ciuitatis eius, in qua idem testator defunctus est, eiusdem habeat legati seu fidei commissi petitionem, defuncti propositum modis omnibus impleturus.* Vnde quod Imperator prius dixerat de ciuitate, ex qua testator oritur, intelligi debet ex suppositione, quod ibi testator habuerit domicilium, & ibi mortuus fuerit, & sic quod illa ciuitas fuerit locus originis, & domicilij, vt quia in principio loquebatur de vero non Barbaro, sed patriota, expressit locum originis ad excludendum locum, in quo forsan accidentaliter mortuus fuit, & postea de Barbaro ignotæ patriæ, & domicilij, quod illius testamenti executor sit Episcopus loci in quo accidentaliter moritur, itaque ergo vir noti domicilij si testatur, etiam si alibi moriatur, eius vltimæ voluntatis adimplendæ prouidētia spectat ad Episcopum loci, in quo vltimo ipse habuit domicilium, vt dicitur *in Auth. de Eccl. tit.* sed in testatore ignoti domicilij, hæc prouidentia spectat ad Episcopum ciuitatis, vel vici in quo moritur. Ratio autem horum est, quia testator proximè erat subditus Episcopi domicilij, eius igitur vt sui subditi est curare adimplementum illius vltimæ voluntatis. Vbi autem locus domicilij est ignotus, vel locus originis, succedit Episcopus loci, in quo moritur, & tunc aduena ad hunc effectum censetur ibi habere domicilium Speculator tamen *tit. de instrum. edit.* §. 13. Nunc vero *n.* 81. ho: limitat, vt non procedat si bona testatoris sint in loco illius originis. Et idem dicendum esset si ibi sit maior pars bonorum. Sed in his casibus verum erit, quod dixit Io: Andr: vt prouidentia ista spectet ad Episcopum ex illis duobus cui subditur executor, vel hæres, ad quem pertinet exequi voluntatem testatoris. In illis autem casibus legatorum pro redemptione captiuorum, & pro alimentis pauperum, in quibus nullo dato executore à testatore executio pertinet ad Episcopum domicilij *per Auth. de Eccl. tit.* §. *si quis autem*.

116. Hic vero nomine Episcopi veniunt etiam Prælati inferiores habentes territorium exemptum, & in eo iurisdictionem quasi Episcopalem, *vt in d. cap.* Io: *eod. tit. tradunt* Panor. Anchar. Burbatia Fagnan. *n.* 7. Couar. *n.* 1. Matienz. & Flores de Mena, quos sequitur Carp. *d. cap.* 22. *n.* 75. inferens idem dicendum in terminis Concil. Trid. *sess.* 22. *cap.* 5. & 6. 8. & 9.

117. Præfata etiam competunt Capitulo sede vacante, vt tradunt præfati DD. hæc enim spectant ad iurisdictionem Episcopalem, in qua Capitulum succedit.

118. In casu etiam negligentiæ Episcopi executio piarum voluntatum deuoluitur ad Metropolitanum. Auth. *de Eccl. tit.* §. *si quis autem*. Metropolitanus enim supplet negligentiam Suffraganeorum, quo casu ad eum deuoluitur Episcopum iurisdictio Felin. *cap. Pastorali, n.* 6. *de off. ordin. Spino. de testam.* Gloss. 28. *nu.* 42. Carp. *d. cap.* 22. *n.* 77.

119. In legatis autem factis pro pauperibus, quos eligere debeat executor latè ostendit Balthasar Thomasius *de exec. tit.* 12. *cap.* 25. & 26. Vide etiam quos refert Barb. *in l. Nulli*, *num.* 17.

120. An vero valeat legatum factum sine expres-

expreſſione rei legatæ, & cum relatione ad mentem teſtatoris executori in ſecreto reuelatam; & an huiuſmodi executor ſecretam mentem reuelare teneatur; & an tali ſponte reuelanti ſit credendum: Et ſi noluerit reuelare ſit priuandus executione; & tunc quomodo exequendum latè tractat Fagnan. *d.cap.Tua nobis, à num.32.*

121. Hoc tamen notandum ex Rota *dec.265.num.1.part.5. recent.* Quod vbi executor non poteſt ſecundum formam à teſtatore diſpoſitam exequi eius voluntatem, ipſe debet, ſecundum id, quod ſcit, vel præſumit, & ſpeculatur voluiſſe teſtatorem, & ſecundum legum, & canonum ſanctiones eiuſdem teſtatoris voluntatem ad effectum perducere. Et quod ad ipſum executorem ſpectat, ſupplere, declarare, atque interpretari mentem teſtatoris, & voluntatem excutere, & eius declaratio eſt omnino attendenda Bald.*conſ.259. l.4. & conſ. 468. num.3. verſ. ſuper quo etiam. lib.1.* Alciat. *conſil.329. num.2. & 3.* Simon de Pret. *de interpret. vlt. vol. l.1. ſolut.7.* per totam. Mantic. *de coniect. vlt. vol. l.3. tit.1. num.20.* debent autem ſemper attendi verba teſtatoris, quia tota poteſtas Executoris pendet à teſtamento, & ab eo regulari debet. Penna *dec.1067.nu.2.* Ex *d. etiam cap.Tua nobis, eod.tit.* habetur quod Epiſcopus ex officio poteſt, imo & debet inquirere an piæ defunctorum voluntates dentur executioni. Quod Barb. ibi *n.4* extendit, vt hoc etiam facere poſſit ad priuatam vtilitatem; quod non credo, quia priuatæ, vtilitatis intuitu non mouetur Iudex niſi excitatus. Nam eius eſt cura communis boni per ſe, priuatas vero vtilitates quærere eſt priuatorum.

122. Bene verum eſt, quod cum Epiſcopi ſit, curare vt voluntas teſtatoris impleatur, & ad hoc poſſit compellere hæredes, aut executores, Conc.Trid.*ſeſſ.22.cap.8.* Quod extenditur vt etiam ſi iſti ſint officiales S. Inquiſitionis nihilominus Epiſcopus poteſt eos ad implenda legata pia compellere, ſicut & alios exemptos, quia in hoc Epiſcopus eſt d. legatus Sedis Apoſtolicæ, vt tanquam declaratum à S.Cong. ex Franc. Leone in *theſauro iuris Eccleſ. p.2.cap.vlt.* tradit Barb. *in d.l.Nulli, n. 22. & alleg.82.num.13.* Ideo coram Epiſcopo contra hæredes, aut poſſeſſores bonorum teſtatoris, & è contra legatarij, contra executores agere poſſunt. Anchar. *q.10.n.14.* Poſſunt quidem executores voluntatis teſtatoris in cauſis pijs agere contra hæredes, aut poſſidentes bona teſtatoris, vt in *d.l.Nulli*, & *l. ſi quis ad declinandum. C.de Epiſ. & Cl* Barb. ad *d.l.Nulli, num.12.* an apud eum Teraq. Velaſ. Cardoſ, & Capra, Anton. Gomez, *var. cap. 12. num. 12.* Grat.*diſcept. form.329 num. primo* Surd.*de alim. tit.8. priuil.32.* Rota coram Buratto *dec.14.n.5.* Panorm. *in cap.Ab. num.5.* Quod eſt verum etiam in legato alimentorum. *l.Alio de alim.legat.* Anchar. *d. q.10.* Et licet in legatis profanis executor, cum ſit purus miniſter non poſſit agere. *l. Lucius §. Mauius. ff. ad Trebell.l. ſi quis Titio. ff. de legat.2.* Nihilominus forte, vt ait Anchar. datur ſibi officium Iudicis, & addit Grat. *d. diſcept.329.n.25.* quod executor piarum voluntatum agit etiam nomine proprio.

123. Sed etiam contra executorem agit Legatarius, quando executor acceptauit officium. Et quidem ſi executor ab hærede ſit conſecutus rem, ſeu pecuniam quam debet in cauſam piam diſpenſare, legatarius agit contra illum, *vt l. ſi à pluribus de legat. 2.* Sed etiam ſi rem non ſit conſecutus, quia tamen ei competit actio pro re conſequenda, ideo contra eum datur actio, vt notat Anchar. *d.q.10.* qui in hoc ſenſu intelligit Gloſſ. *in d.l.Nulli. & l. ſi ad declinandum.* In alijs vero legatis in in quibus executori non datur actio, nec datur legatario actio contra illum, non enim haberi poteſt loco hæredis. Grat. *d.diſp.329. n.3.*

SVMMARIVM.

1 *Prohibetur pactum de electione ſepulturæ in propria Eccleſia.*

2 *Explicatio textus, remiſſiuè.*

3 *Sub nomine Clerici in odioſis non veniunt Religioſi neque è contra.*

Conſtitutio iſta non comprehendit laicos 3.

4 *Præceptum ſub interminatione maledictionis æternæ non inducit excommunicationem.*

5 *Præceptum ſub indignatione Apoſtolorum, continet primam ordinariam.*

Maiorem obligationem continet promiſſio iurata, quam ſub fide 5.

6 *Quomodo Papa liberare poſſit ab obligatione iuramenti.*

7 *Quomodo ſit verum, quod non facit contra iuramentum, qui id facit iuſſu ſuperioris.*

8 *Quando præcipitur aliquid fieri in gratiam tertij intelligitur, ſi id petatur.*

9 *Interdicta Eccleſia quando ſit interdictum cæmeterium.*

Tit. XII.

De Sepulturis.

Cap. Animarum I.

1. IN hac decretali Bonifacius 8. prohibet pactum à Clericis, vel Religioſis initum de eligenda ſepultura in eorum Eccleſijs. Et non obſtante pacto de ſepultura eligenda, vel electa, non mutanda ſepeliendus eſt quis vbi alias erat ſepeliendus de iure: & alias ſepultus cum omnibus ſepulturæ obuenientibus reſtituendus eſt; alias pœna contenta incurritur.

2. Decretalem hanc latè explicaui *tom.2. de ſtatibus, q.187.a.4.inſpect.4.cap.9.n.487.& ſequent.*

3. Notandum vero primo, ibi, *Religioſis*, ſub nomine Religioſorum non venire Clericos ſeculares, nec è contra. Dom. *num.1.* Franc. *num 1.* Quod intelligitur in odioſis, in fauorabilibus enim iuxta ſubiectam materiam, ſub nomine Clericorum religioſi veniunt. Cum vero textus non nominet laicos bene infert Franc.*n.1.* quod prohibitio & pœna iſta in illis non habet locum.

Nolan-

4. Notandum secundo ibi *sub interminatione*, quod præceptum datum in virtute sanctæ obedientiæ sub interminatione maledictionis, æternæ, Obligat quidem sub mortali, sed non inducet excommunicationem, vt in *cap.* 2. *sup. de maior. & obed.* Io. And. & Franc *num.* 2. Paulus in *Clem.* 1. *de ætat. & qual.* forma vero illa loquendi, alioquin indignationem Apostolorum Petri, & Pauli incurrant, importat pœnam arbitrariam. Franc. *n.* 2. Bald. *l.* 1. *C. de sum. Trin. in princ.*

5. Notandum 3. ibi. *vel fide interposita* quod Gloss. *in v. permittendum*, inquit, quod non facit Deus differentiam inter promissionem iuratam, & interposita fide factam. Et Franc. *num.* 5. non facit differentiam inter ista, iuro per sancta Dei Euangelia, & promitto sub fide mea, vnde veniens contra præstationem fidei potest priuari beneficio. *Cap. Querelam sup. de iure iuran.* Barbosa etiam *num.* 4. inquit, quod quantum ad obseruantiam, idem operatur promitto sub fide, quod iuramentum, per Surd. *dec.* 225. *num.* 1. & *de alim. tit.* 9. *q.* 24. Dom. quoque *n.* 2. vult quod quantum ad obligationem inducendam idem operetur iuramentum, quod promissio sub fide. Sed quod diuersa sint promittere sub iuramento, & promittere sub fide habetur ex textu, in quo hæc vt diuersa ponuntur, quamuis in casu præsenti velit ea æquiparari. Cæterum absolute longe maiorem obligationem inducit iuramentum, quam promissio sub fide. Nam promissio sub fide non inducit obligationem ex virtute fidelitatis, vel etiam iustitiæ si sit acceptata, & contineat vim pacti terentis obligationem iustitiæ. Sed iuramentum promissiorum continet obligationem promissionis, & addit obligationem maxime ex virtute religionis.

6. Notandum 4. ibi. *Nec apud sic electus Ecclesias*. Quod iusta subnitente causa potest Papa statuere, vt quis non obligetur iuramento, vt *Bap. Vbi periculum, sup. de elect. in hoc lib. & cap. secundum, sup. de alien. rer. Ecc. in eod. lib.* & notat Franc. *n.* 3. Sed hoc verificatur, quia tollitur materia iuramenti. Sicut in præsenti textu irritatur promissio, qua ablata deficit materia iuramenti promissorij, & ideo cessat eius obligatio.

7. Sed ex his etiam explicandum est, quod habet *d.* §. *statuentes num.* 2. Franc. *num.* 4. quia, scilicet, non dicitur venire contra iuramentum, qui facit contra de mandato superioris, ad quod allegat Specul. *tit. de danat.* §. 1. *in fin.* Io. And. *cap. Cum parati de appell.* & Archid. *cap. auctoritatem* 15. *q.* 4. Nam & hoc non est verum, nisi in casibus in quibus iuramentum non obligat, quia vel ablata sit materia iuramenti, vel quia materia sit mala. Sic in casu eius, qui iurauit non exire à Domo, & dicitur non esse peccaturus si exeat citatus, de mandato iudicis, hoc est, quia in hoc casu iuramentum non obligat, quia promissio non exeundi è domo, si Iudex iuste præcipiat egredi, non est promissio rationabilis, & quæ possit esse materia iuramenti.

8. Notandum quinto, ibi, *si petantur*, quod vbi lex mandat aliquid fieri in commodum alicuius, licet verba sint præcisa, & necessitatiua, intelligitur, si illud petatur. Ita Barb. *num.* 5. Tiraquell. *de retract. lig.* §. 1. Gloss. 10. *num.* 109. Surd. *dec.* 57. *num.* 2.

9. Notandum 6. ibi, *Nec non & cæmeteria*, Quod interdicta Ecclesia non est interdictum cæmeterium, nisi id exprimatur, vt hoc factum fuit, vel nisi cæmeterium, sit contiguum Ecclesiæ, vt *cap.* 1. *inf. de consec. Eccl. Et cap. si Ciuitas inf. de sent. excom.* vt hic notat Dom. §. *si vero num.* 2. & Franc. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Cui Ecclesiæ debeatur quarta.*
2 *Huius explicatio, remissiuè.*
3 *In loco minus religioso possit eligi sepultura.*

Cap. Cum quis 2.

1 IN duas partes diuiditur hæc decretalis, in quarum prima decernitur quartam parochialem non deberi Ecclesiæ dimissæ, sed illi in qua qui eligit sepulturam audit diuina officia, & si in diuersis Parochijs habet domicilium, illæ inter se portionem diuident.

2. Quæ vero facere possunt ad explicationem istius partis dixi *tom.* 2 *de stat. quæst.* 187. *art* 4. *inspect.* 5. *à nu.* 483. *præcipue vero n.* 543. *& sequentibus.*

§. Si quis.

3 IN loco etiam minus Religioso potest eligi sepultura. Hoc est quod in hoc §. decernitur. De hoc vero multa, & necessaria dixi *tom.* 2. *de stat. quæst.* 187. *art.* 4. *inspect.* 3. *cap* 1. *à nu.* 34. & *cap.* 3. *nu.* 134. & 135. & *inspect.* 4. *cap.* 1. *num.* 259.

SVMMARIMV.

1 *Defunctus in loco domicilij sepeliri debet, si commodè possit, etiam si alibi mortuus.*
Translatio personæ non aufert ius sepulturæ. 1.
2 *Explicatio textus, remissiuè.*
3 *Vidua in sepulchro vltimi mariti sepeliri debet.*
4 *Quæ sit Parochialis in qua defunctus debet sepeliri, remissiuè.*

Cap. Is, qui 3.

1 IN duas quoque partes distinguitur hæc Decretalis. Primo autem decernitur, quod qui decedit extra locum domicilij, non vbi moritur, sed vel in Parochiali, vel potius in sepultura maiorum in loco domicilij sepeliri debet, si commode ad illum transferri potest. Et sic translatio personæ ad alium locum facta ad tempus, non aufert Ecclesiæ ius sepulturæ.

2. Pariter autem, quæ necessaria essent ad huius partis declarationem posita sunt à me 3. *tom.* 2. *de stat. q.* 187. *art.* 4. *præcipue inspect.* 4. *cap.* 3. *à num.* 311.

§. Mu-

§. Mulier.

3 STatuitur vbi sit sepelienda vidua, quæ plures viros habuit, & dicitur, quod cũ vltimo viro sepeliri debet.

4. Quæ sit Parochialis in qua sepeliri debeat, qui non elegit sepulturam, dixi *tom. 2. de stat. qu. 187. art. 4. inspect. 4. cap. 3. à num. 311.* & in specie vbi sepelienda sit vxor, ibi *num. 340.* & quomodo vxor possit sibi eligere sepulturam ostensum ait, ibi *inspect. 4 cap. 1. num. 263.*

SVMMARIVM.

1 *Pater pro filio impuberi eligit sepulturam vbi est consuetudo.*
Filius pubes eligit sibi sepulturam, sed sine Patris licentia non potest relinquere pro anima sua nisi castrensia, aut quasi Castrensia 1.
2 *Explicatio textus, remissiuè.*
3 *Filius etiam inuito Patre testatur de bonis Castrensibus, & quasi.*
4 *Quæ sint bona Castrensia.*
5 *Peculium quasi Castrense est quod acquiritur ex officio publico.*
Non requiritur, quod sit officium nobile 4. 5.
6 *Dictio alijs extenditur etiam ad dissimilia* 5.
7 *Peculium quasi castrense est ex salario publico.*
8 *Salaria quæ dantur ex publico sunt peculium quasi Castrense.*
9 *Peculium acquisitum ex officio publico est quasi Castrense. Et quid officium publicum.*
10 *Peculium Iudicis, & Accessoris est quasi Castrense, non vero Arbitri.*
11 *Quando salarium Aduocati sit peculium quasi Castrense.*
12 *Et Procuratoris.*
13 *Et Notarij.*
14 *Et Doctoris.*
15 *Artium Mechanicarum,*
Et Architecti 15.
Et Docentis æquitare 15.
16 *Distinctio Mechanici & liberalis non est necessario attendenda.*
Et agentium in rebus ex officio publico 16.
17 *Nam tutorum, & Curatorum.*
18 *Donata à Rege & à Regina spectant ad peculium Castrense* 18. *& salaria eorum qui seruiunt in Regis palatio.*
19 *Et donata intuitu publici officij.*
20 *In Clericis etiam illa quæ essent aduentitia, sunt quasi Castrensia.*
21 *Quæ sint aduentitia.*
22 *Non fit quasi Castrense, quod donatur ab extraneo sub illa conditione.*
23 *Filius de aduentitijs potest testari ad pias causas.*

Cap. Licet 4.

1. DVo dicta habentur in hac decretali, quorum primum respicit filios impuberes, & dicitur Patrem posse pro filio impuberi eligere sepulturam, vbi illius sit consuetudo. Secundo dicitur, quod filius familias pubes licet possit sibi eligere sepulturam, nisi tamen habeat peculium castrense, aut quasi castrense non potest aliquid relinquere, seu legare pro anima sua sine patris consensu.

2. Hæc vero dicta habentur explicata *tom. 2. de stat. q. 187. a. 4. inspect. 4. cap. 1.* vbi de illis, qui possunt sibi eligere sepulturam, & de Patre eligente sepulturam pro impubere filio. *ib. n. 276. & 277.* Et de filio pubere sibi eligente sepulturam, ibid. *n. 264.*

3. Cum vero dicatur hic, quod filius familias pubes existens sub potestate patris potest licet sit minor per vltimam voluntatem disponere de bonis castrensibus, aut quasi castrensibus, sed aduertendum quod nedum ad pias causas, sed etiam ad alias potest filius familias de huiusmodi bonis etiam inuito patre testari *l. fin. C. qui testamenta, &c.* Lapus Ancharan. *not. 7.* Franc. *n. 1. & in rubr. de testam. n. 46.* Syluest. *v. testamento 1 q. 4.* Bona vero castrensia sunt.

4. Quæcumq; filius acquirit ratione alicuius militaris officij, aut seruitij in terra, vel in mari, si sit Dux, miles, &c. *l. castrense ff. de pecul. castrens* Archid. *hic in fin.* Sylu. *v. peculium 1. n. 1.* Tabien. & Armill. *n.* Nauat. *1. cap. 17. n. 141.* Sanchez *l. 2. Consil. cap. 2. n. 2* & alij communiter. Vnde castrensia bona sunt acquisita etiã à Nautis, remigibus, patronis, & alijs officialibus nauium aut triremium, quando tamen ex causa publica officia huiusmodi obeunt non vero ex priuata. Et ex bello iusto, non ex iniusto, vt citati DD. aduertunt. Iterum igitur salaria proculdubio castrensia sunt, sed quæ huiusmodi militibus donantur, & sint instrumẽta militiæ aut intuitu militiæ data sicut censentur illa, quæ sunt data illi, qui non est cognitus, nisi ex militia, seu sunt data militi vt ex eorum pretio emat arma, seu militiæ instrumenta in dubio vero ea, quæ vel non sunt instrumenta militiæ, vel sunt indifferentia ad militiam, & ad alia, vt seruus, & similia, non censebuntur castrensia, nisi constet data intuitu militiæ vt ex Bart. aduertunt Syl. Tabien. Armill. & Sanchez citati.

5. Quasi castrense peculium vero est illud quod acquiritur ex publico officio *l. Cum multa C. de bonis, quæ liberis &c. & l. Cum antiquis. C. de inoff. test.* Duo autem, vel tria requiruntur ad huiusmodi peculium, Primum ex parte causæ acquisitionis illius, scilicet quod causa acquisitions sit officium publicum, secundum vero conditiones requiruntur plures, vt non sit officium vile. Nam officium vile licet exerceatur ex commissione Principis, aut Reipublicæ, non censetur officium publicum, quia deest illi officij dignitas. Nam enim conditionem requirunt Franc. *n. 1.* Sanchez *d. l. 2 cap 2. d. 3. n. 11.* & alij qui ratione vilitatis seruitij vel salarium Procuratorum, vel etiam Notariorum nolũt esse quasi castrense. Sed certe *in d. l. Cum antiquis*, huius conditionis nulla fit mentio. Verba enim legis sunt ista. *De alijs autem personis* (scilicet de non militibus) *omnibus quæ non per speciale priuilegium, hoc acceperunt, si possint testari dubitatio fuerat: vt puta viris disertissimis patronis, causarum virisque deuo-*

tissi-

tissimis memorialibus & agentibus in rebus, nec non magistris studiorum liberalium, archiatris quoque, & aliis omnibus omnino, qui salaria vel stipendia percipiunt publica. In his enim verbis nihil dicitur de dignitate officij. Et licet aliqua officia, quæ nunc recensita sunt, sint nobilia, & dictio *aliis*, referat similia, Tamen obstat, quod hæc regula *alij omnibus omnino qui salaria, seu stipendia percipiunt publica*, quæ verba debent vniuersaliter omnino extendi ad quodcumque officium pro quo datur stipendium, seu salarium publicum, quodcumque sit illud officium. Hæc enim est similitudo quam in officiis intendit præfata lex, & hanc similitudinem referr dicto alijs, non vero similitudinem in nobilitate.

7. Et ideo hæc est altera conditio, quæ est necessaria, scilicet, quod id, quod datur sit stipendium publicum. Quia vero nunc multis ex huiusmodi officialibus non datur stipendium ex publico, & ita stipendia priuata successerunt loco stipendij publici; ideo aliqui dicunt, quod sufficiat si officium sit tale cui debeatur stipendium publicum. Ita Io.And. *Add. ad* Specul. *tit. de Actore*, §.1.*vers. Item quod ait*. Syl. *v. peculium num.*1. Sanchez *d. l.* 1. *conf. cap.* 2 *dub.*13.*n.*1.

8. Distinguendo igitur certa ab incertis, dicitur certum esse, quod salarium Iudicum, Assessorum, Aduocatorum, Procuratorum, Notariorum, Medicorum, Doctorum legentium in scholis, Magistrorum docentium artes, Architectorum, & aliorum omnium, quod pro officio publico datur ex publico, à Principe, vel Republica est quasi castrense. Hoc patet ex verbis legis supra citatis, & in hoc DD. conueniunt.

9. Certum quoque puto esse, quod peculium quasi castrense sit, quod etiam à priuatis datur tanquam vel salarium, vel stipendium, vel propina ex officio publico. Est autem officium publicum illud ad quod aliquis deputatur non sola declaratione habilitatis ad illud. Sed deputatione & collatione iurisdictionis, aut facultatis ad agendum fauore publico, & boni publici intuitu. Publicum enim officium est quod est ex iure publico, & ad publicum finem, vt dixi, de *elect.cap* 25. *q.*10.*num.*93. Et hic debet accipi quod nedum de facto sit publicum, sed sit tale auctoritate, & vtilitate. Quod igitur datur intuitu huiusmodi officij, licet detur à priuatis est quasi castrense, quia sic datum succedit in locum stipendij publici, vt ex Io. And. dicit Franc.*n.*1.

10. Hinc descendendo ad particularia, licet quod datur Iudici & Assessori tanquam stipendium illi debitum sit peculium quasi castrense, quia datur pro officio publico. *l. Velut. C. de Assess*. Anchar. *not.*8.*num.*4. Franc. *nu.* 1. Sylu. *v. peculium.*1.*q.*10. Tabieo. *num.*3. Armill. *num.*2. Aug. *num.*7. Sanchez *d.l. p. cap.* 2. *disp.*3.*num.*4. Salarium tamen arbitrorum non est quasi castrense, quia eorum officium est priuatum; à partibus enim deputantur non à publico. Armill. *d.num.*3. Sanchez *d.dub.*3.*num.*3. Card. de Lugo *disp.*5. *de iust. sect.*2.

11. De Aduocato, quod salarium illius etiam à priuatis clientibus datum sit quasi castrense, dicunt Archid. *hic in fin.* Syluest. *v. peculium primo q.*10. Sanchez *d. cap.*3.*nu.*5. & apud illum Augel. Gabriel. Viuian. Lopez, Montalb. Clauis Regia *l.*9.*c.*16.*n.*16. Palaus *tract.*31.*disp. vn. p.*7.§.1. *num.*5. Card. de Lugo *disp.*5. *sect.*2. *num.*16. Sed cum hoc sit indubitatum de Aduocatis Fisci, aut Consistorialibus, aut de Aduocatis pauperum, & ad summum, vt ex Bald. docet Franc. *num* 1. de Aduocatis in Matricala descriptis, & quibus auctoritate publica commissum est munus aduocandi, de alijs id non est certum. Nam lex Fori 4. *C. de Aduoc. diuers. iud.* loquitur de Aduocatis fori, & vniuersarum causa um. Et pariter de Aduocatis Fisci loquitur *l. Aduocato* 2. *C. de Aduoc. diuersorum Iudicum*. Quatenus tamen sint Doctores, dici potest eos esse deputatos auctoritate publica ad docendum, & consulendum tam verbo, quam scripto, & sic dici potest eos exercere officium publicum, ex publica auctoritate. Cæterum si solum ex electione clientum, & eorum deputatione aduocant, non video qualiter dici possit eos agere ex officio publico: Nam tale officium quod non est ex iure publico, seu publica deputatione, est priuatum auctoritate, & vtilitate, cum clientis priuati vtilitatem respiciat.

12. Procuratoris vero officium non esse publicum, ideoque eius stipendium non esse quasi castrense, quia sit vile, dicunt hic Anchar. *nu.* 8. *n.* 4. Franc. *n.* 1. Armill. *v. peculium.* & Tabien. *n.* 3. Sanchez *d. dub.* 3. *n.* 8. & apud eum Lopez. Sed neque vniuersaliter officium procuratoris esse vile probarum est *sup. in hoc lib. cap. licet.* 7. *n.* 13. *de Procur.* Et vt dictum est *n.* 5. nec necesse est vt officium sit nobile, vt eius stipendium sit quasi castrense. Ideo de Procuratore dicendum est, quod dictum est de Aduocato, & pro indubitato habendum est, quod Procurator Fisci, aut Pauperum institutus auctoritate publica gerat publicum officium, & idem dicendum de Procuratore Patrono causarum in Curia Romana, vt etiam aduertit Card. de Lugo *d. sect.* 2. *n.* 17. scilicet si sit descriptus in matricula, & sic auctoritate publica deputatus ad patrocinandum causas. Et si sit Doctor in iure, ex hoc est auctoritate publica deputatus etiam ad patrocinium veritatis. Si vero sit solum solicitator causarum non deputatus à publica auctoritate, eius salarium non erit peculium quasi castrense. Cæterum *in d.* Authent. Presbyteros etiam agentes in rebus numerantur inter eos, qui habent priuilegium peculij quasi castrensis, & ideo non sunt escludendi Procuratores, si ex iure publico sint deputati ad hoc officium.

13. De Notario, quod eius salarium sit quasi castrense affirmant Anchar. *not.* 8. Franc. *n.* 1. Gloss. *in l. fin. ver. memorabilibus. C. de in offic. testam.* Nauar. *cap.* 17. *n.* 141. Palaus *d. p.* 7. §. 11. *num.* 2. Card. de Lugo *d. disp.* 5. *n.* 16. Sed alij solum hoc admittunt de Notarijs Curiæ, qui stipendium ex publico debent habere. Sed hoc vt verum sit solum de stipendio, quod illis datur ex publico limitant Bald. *in l cum oportet n.* 16. *C. de bonis, quæ lib.* Specul. *tit. de Actore*

Actore, *Verſ. nec intelligas*, Sanchez *d. dub.* 3. *n.* 11. Sed alij hoc extendunt ad ſtipendium receptum à priuatis. Syl. *v. peculium.* 1. *q.* 10. Tabien. *n.* 9. & Armill. *n.* 9. & 5. Sed quia Notariatus eſt ex ſui natura auctoritate publica; Notarius enim deputatur data ei auctoritate ad publicè ſcribendum. Et ideo placet prior ſententia, vt ſtipendium cuicumque Notario datum pro exercitio officij notariatus ſit publicum, & quaſi caſtrenſe.

14. Doctores vero docentes ſcientias tam ſpeculatiuas quam practicas, ſeu artes liberales, ſi id faciant in vniuerſitatibus publicis, ſeu ex deputatione & auctoritate Principis, aut legitimi ſuperioris, indubitate gerunt officium publicum, & eorum ſtipendium eſt quaſi caſtrenſe. Vniuerſaliter tamen hoc intelligunt Franc. *n.* 1. ex Bald. Nauar. *cap.* 17. *n.* 142. Syluest. *v. peculium q.* 1. Armill. & Tabien. *n.* 5. Ang. *n.* 4. Card. de Lugo, *d. diſp.* 5. *ſec.* 2. *n.* 16. Palaus *d. p.* 7. §. 1. *n.* 2. & merito, Nam in Doctorata datur eis facultas docendi, & interpretandi leges, & ideo etiam facultas conſulendi verbo eo facto, & legendi, & docendi ſcientias. Qui tamen non ſunt doctorati, & non docent ex publica deputatione, ſed ex priuatorum electione, non exercent officium publicum.

15. De artificibus vero, vt lapicidis, carpentarijs, ſtatuarijs communiter dicitur, quod eorum ſtipendium non ſit peculium quaſi caſtrenſe, quia vel eorum officium ſit vile, vel quia per accidens ordinetur ad bonum publicum, atque ideo non niſi per accidens habent ſtipendium ex publico. Et nihilominus Sanchez *n.* 14. vult quod Architectus alicuius Domini, vel communitatis, quia videtur habere officium liberale cenſeatur etiam habere officiũ publicum, & eius ſtipendium ſit peculium quaſi caſtrenſe. Quod de magiſtro deputato ad docendum iuuenes equitare, vel arma exercere docet Card de Lug. *n.* 18. poſt Molinam. Clauis Reg. *l.* 9. *c.* 16. *n.* 16.

16. Sed dicas diſtinctionem mechanici vel liberalis, vilis, vel nobilis non eſſe neceſſario attendendam, ſed inſpici debet publicitas officij, & ſtipendij. Artifices vero particulares mechanici non habent officium auctoritate, & vtilitate publicum. Et licet inſeruiant Principi, aut Reipublicæ, ſeruiunt ex priuato miniſterio, & vt ait Franc. *n.* 2. eorum ſalaria non differunt à mercantijs. Et nihilominus etiam quantum ad res temporales, & ædificia, & ſimilia. Quotieſcumque auctoritate publica datur alicui officium in ordine ad bonum publicum cum iuriſdictione, aut auctoritate agendi, & pro officio datur ſtipendium ex publico, illud eſt peculium quaſi caſtrenſe. Et ſic tale eſt ſtipendium Theſaurarij, aut Depoſitarij publici, Appaltatoris gabellarum, Collectoris ſpoliorum, aut Exactoris communium redditum, imo & Cuſtodis generalis equorum & armentorum, aut gregum Principis, Ad hos enim & ſimiles ſe extendit *d. lex*, *Cum antiquis*, in qua in ſpecie nominantur agentes in rebus, & *vt ſup.* eis ponderatum. Sic vero & ſalaria eorum qui in palatio Principis ma- nent illique inſeruiunt, inducant peculium quaſi caſtrenſe. Clauis regia *l.* 9. *c.* 16. *a.* 16.

17. Tutores vero, Curatores, & huiuſmodi officiũ habent auctoritate, & vtilitate priuatum, vt dixit Probus *jnp. in hoc lib. cap. Si duo, n.* 18. *de Procurat.* Et ideo eorum ſalarium non eſt peculium quaſi caſtrenſe, Franc. *n.* 2.

18. Ad peculium etiam quaſi caſtrenſe pertinent donata ab Imperatore, vel Imperatrice, & ſic à Rege, vel à Regina. *l. Cum multa, C. de bonis, quæ lib.* Et multo magis de bonis donatis à Pontifice. Quæ vera ſunt etiam ſi ſit donatum Patris contemplatione Sanchez. *nu.* 18.

19. Sed & ad peculium caſtrenſe pertinent donata illis, quorum ſtipendia diximus ſpectare ad peculium caſtrenſe, vt tradunt DD. ſupra citati. Quod tamen intelligi debet, iuxta ea quæ ſup. dicta ſunt de donatis militibus. Inde eſt, quod ad peculium caſtrenſe ſpectant libri donati Aduocato, vel quæcumque alia res donata vt emat libros. Bart. *in l. ſi mulier. ff. de caſtrenſ. pecul.* Syl. *q.* 10. Aug. *n.* 7. Tabien. *n.* 3. Clauis Regia. *l.* 9. *cap.* 16. *n.* 16. Addit etiã eſſe peculium quaſi caſtrenſe, quod datur filio familias, vt promoueatur ad Doctoratum. Et allegat *l.* 3. §. *ſecundum qua. ff. de donat. inter vir & vx.* In quo ſermo eſt de donat. facta filio eunti ad militiam.

20. Quantum autem ad Clericos, ſi loquamur ante Clericatum bona per illum acquiſita non ſunt quaſi caſtrenſia, niſi ſint vt ſupra vel ex militia, vel ex publico officio acquiſita, nec aduentitia ex ſuſceptione Clericatus tranſeant in quaſi caſtrenſia. Verum poſt Clericatum acquiſita nedum à Sacerdotibus, aut Diaconis, ſed à quocumque Clerico ad minores ordinato, imo ſola clericali tonſura inſignito; & nedum ſi iuxta Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. præſcriptum actu inſeruiat alicui Eccleſiæ, & incedat cum tonſura & habitu prout neceſſe eſt, vt gaudeat priuilegio fori, ſed vniuerſaliter de omni Clerico non coniugato alijs eſt non priuato priuilegijs Clericatus; omnia inquam ab huiuſmodi Clerico acquiſita nedum ex beneficio, aut intuitu, & ratione Clericatus, ſed illa quæ in laico eſſent caſtrenſia, vel quaſi, vel aduentitia, non vero profectitia ſunt in eo quaſi caſtrenſia, vt probatur nedum ex *l. Sacroſanctæ,* 33. *C. de Epiſ. & Cler.* ibi *ea*, *quæcumque in eodem Clericatus gradu*, ſed vniuerſalius ex Auth. Presbyteros. 1. *C. eod. tit.* ibi, *res qualibet modo ad eorum dominium venientes*. Quæ leges per tacitam acceptationem approbatæ fuerunt ab Eccleſia. Et ad hoc facit *text. in cap. Quia nos, de teſtamentis*. Nam ratione dignitatis Clericatus conceſſum fuit hoc priuilegium. Et ſi limitaudum hoc eſſet ad acquiſita ex Clericatu, nihil noui Clericis conceſſum fuiſſet. Quia acquiſita ex Clericatu tanquam acquiſita ex publico officio ex regula generali ſunt quaſi caſtrenſia. Et ita tenet hic Franc. *n.* 1. Videantur Specul. *tit. de inſtrum. edit.* §. *Porro*, & §. *Compendioſe*, & DD. *in d. l. ſacroſanctæ*, & Auth. Presbyteros, & alij, quos abundè cumulat, & ſequitur Sanchez *l.* 7. *in Decal. cap.* 13. *num.* 23. & *ſequẽt.* Card. de Lug. *diſp.* 5. *de iuſt. d n* 20. 21. Ad-

21. Aduentitia vero bona sunt acquisita per filium, quæ non sunt castrensia, aut quasi, nec à parte, vel de eius bonis, vel ab extraneo in patris contemplationem principaliter, sed aliunde acquisita, vel ex successione materna, vel propinquorum ex linea materna, vel donatione, vel industria, vel labore, vel artificio, vel euentu, vel fortuna Sylu. *v. peculium* 1. *q.* 3. Tabien. *num.* 13. Armill. *nu.* 1. *&* 13. Ang. *num.* 2. Nauar. *cap.* 17. *num.* 142. 143. *&* 144. Sanchez *l. p. conf. cap.* 2. *dub.* 4. & alij omnes. In dubio autem an donatum filio ab extraneo, sit largitum principaliter contemplatione patris, vel filij coniecturis est arbitrandum, & si sit largitum ea conditione vt eo potiatur filius post mortem patris, censetur largitum filij contemplatione Sylu. *v. peculium* 1. *q.* 18. Tabien. & Armill. *num.* 14. Ang. *num.* 13. Nauar. *d. c.* 17. *num.* 162. Sanchez *d. dub.* 4 *num.* 2.

22. Ad nihil vero valet si extraneus donans dicat se donare ea intentione, vt donatum sit quasi castrense, semper enim aduentitium manet, licet in tali aduentitio pater vsum fructum non acquirat. Sylu. *q.* 4. 5. *&* 7. Tabien. & Arm. *num.* 4. Ang. *num.* 8. Molin. *trac.* 2. *disp.* 8. Sanchez *d. dub.* 2. *num.* 3.

23. Filius familias ergo pubes de huiusmodi bonis castrensibus, aut quasi castrensibus potest testari etiam patre inuito. An vero de bonis aduentitijs testari possit, ad pias causas controuertunt DD. Sed si inspiciatur textus huius cap. qui solum dicit & prohibet, quod non potest de illis iudicare per vltimamvoluntatem sine patris consensu dicendum est, eum posse; sine fundamento enim verbum illud iudicare quod est generale restringitur ad donare causa mortis. Et ideo dicendum est filium puberem de consensu patris posse testari, vt hic probat Domin. respondens obiectionibus aliorum, Barbos. *num.* 6. & apud eum Tiraquel. Clar. Mench. Crass. Pereira, & Ricc. Conar. *in rubr. de testam. part.* 3. *num.* 23. Molin. *tract.* 2. *disp.* 138. Socc. *reg.* 200. *vers. primo fallit.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosi si commode fieri potest in proprio monasterio sunt sepeliendi.*
Hoc verum etiam de aduena, si in loco sit monasterium sui Ordinis. 2.
2 *Alia remissiue.*

Cap. Religiosi V.

1. HOc continetur in textu isto, quod scilicet Religiosi, nisi sint multum remoti à proprijs monasterijs, non possunt alibi eligere sepulturam.

2. Late autem huius textus regula habetur à me explicata *tom.* 2. *de stat. q.* 187. *ar.* 4. *inspect.* 3. *cap.* 3. *nu.* 212. *& sequent.* Ibi *d. n.* 234. ostensum est contra Barbos. hic Religiosum itinerantem seu decedentem extra monasterium in loco vbi est monasterium sui Ordinis, licet illud non sit illius proprium per assignationem, in eius Ecclesia sepeliendum esse.

SVMMARIVM.

1 *Quid sint decimæ.*
Distinctio inter primitias, & decimas 1.
2 *Quot sunt decimæ.*
3 *Decimæ quoad substantiam de iure diuino, quoad quotam de iure Ecclesiastico.*
4 *Sustentatio ministrorum Ecclesiæ est de iure diuino.*
5 *Sacrificium non esse de ire naturæ, quidam dixerunt.*
6 *Sacrificium & sacerdotium sunt de iure naturæ.*
Præceptum sacrificij affirmatiuum obligat in aliquo tempore. 6.
Præceptum naturæ magis obligat ad sacrificium, quam ad alias oblationes 6.
7 *De iure diuino nunc est quod in Ecclesia sint Sacerdotes, & alij ministri diuini cultus, & quod isti à fidelibus sustententur.*
8 *Præceptum sustentationis Ministrorum Ecclesiæ est quid generale determinatum per Ecclesiam.*
9 *Lex naturalis non obligat ad decimas in specie.*
10 *In lege naturæ non fuit præceptum decimarum.*
Decimas offerre fuit in vsu etiam apud Gentiles 10.
11 *Præceptum diuinum legis veteris de decimis nunc obligare quidam dicunt.*
12 *Præceptum de decimis datum in veteri lege nunc abrogatum.*
Canonistæ excusati ab hæresi 12.
13 *In lege veteri non fuit præceptum de decimis personalibus.*
14 *Christus non dedit præceptum de decimis quantum ad quotam.*
15 *Præceptum decimarum in Ecclesia antiquissimum.*
16 *Multiplici de causa decimæ dicuntur esse de iure diuino.*
Iustæ institutæ sunt decimæ in noua lege, 17. *&* 18.

Quæst. vnica

De iure decimarum, Artic. primus

Vtrum decimæ sint in præcepto.

1 INterroganti autem primò, quid sit decima. Ex Hostien. *in sum. tit. de decimis* respondet Syl. *v. decimæ*, quod sunt omnium bonorum mobilium licitè quæsitorum pars decima Deo data, diuina constitutione debita. Sed in multis deficit hæc diffinitio, cum nec de omnibus mobilibus, sed solum de fructibus, & non solum de licitè, sed etiam de aliquibus illicitis, & non sola constitutione diuina, sed partim diuina, partim humana decimæ debeantur vt intra demonstratur. Quæ etiam immediatè non offeruntur Deo, sed Dei Ministris. Distinguuntur enim oblationes & primitiæ à decimis, vt ait D. *T.* 22. *qu.* 85. *art.* 3. ad tertium quod illæ immediate Deo offeruntur, licet cedunt postea in vtilitatem Ministrorum cultus diuini, sed decimæ immediate huiusmodi Ministris dantur, licet dentur propter Deum.

Pro

Pro nunc igitur in communi describuntur decimæ, & dicitur illas esse decima pars prouentuum, seu fructuum, quorum Dominium acquiritur, itá vt iustè ab alio non possint repeti, quæ pars Ministris diuini cultus est partim, diuina partim humana constitutione assignata.

2. Diuiduntur verò communiter decimæ in prædiales, personales, & mixtas. Hostien. *in summa in princ.* Syluef. Tabien Armill. Ang. *v. Decimæ*, Nauar. *conf. 1. de decimis*, & alij communiter. In rigore tamen distinctio bimembris est, vt aduertunt Suarez. *l. 1. de dec. cap. 9. num.* 4. & Barbosa *in tit. de decim. nu. 9. & de Paroc. cap.* 28. *num. 9. & colligitur ex cap. ad Apostolicæ eod. tit. & dixit* Turrecrem. *cap. Reuertimini* 16. *qu. 1. art. 2. num.* 4. Nam vt infra apparebit Decimæ non debentur nisi ex fructibus; vel ergo hi fructus sunt fructus rerum, & ex his sunt prædiales decimæ, quæ etiam magis propriè dici possunt reales, vel sunt fructus personarum, scilicet actionum personalium & ex his sunt decimæ personales. Mixtæ vero ad prædiales, seu reales pertinent, sunt enim ex fructibus rerum. Quamuis quia res non fructificant sine hominum industria; nam nec prædia fructum afferunt, nisi humano labore sint culta; ideo ex hoc data sit distinctio inter decimas, vt prædiales dicantur, vbi fructus ex rebus colliguntur cum minori industria, mixtæ vero vbi maior industria est necessaria, vt in nutriendis gregibus, & alijs similibus.

3. His præmissis dubitatur, an decimæ debeantur de iure naturali an diuino? Respondetur breuiter certam esse in hoc puncto sententiam Theologorum, nimirum decimas quantum ad substãtiam esse de iure naturali, & diuino, quantum autem ad quotam esse de iure humano positiuo. Hæc est communissima sententia, quam ex Theolog. docuerunt *D. T.* 22. *q.* 87. *art.1. & ibid.* Caiet. & Raphael. à Turre. Hugo de S. Vict. *l 1. de Sacramen. part.* 11. *c.* 4. & 11. D. Anton. *par. 2. tit. 4. cap. 3. §. 5.* Turrecrem. *cap. Reuertimini* 16. *q.1. art.*4. Sotus lib. 9 *de iust. q. 4. art.* 1. Syluef. *v. Decimæ num.* 9. Tabien. *num.* 61. Armill. *num.* 5. Host. *par. 2. lib. 6. tit. 35. rub. de dec.* Abul. *in cap.*23. Mant. *quæst* 90 Henriq. *l. 7. cap. 17. §. 1. & l. 14. cap. 1. §. vlt. lit. T.* Azor. *prat. 1. l. 7. cap. 23. quæst.* 4. Moneta *de dec. cap. 1. à num.* 11. Less. *l. 2. cap. 39. decis. 1. num.* 5. Suarez *tom. 1. de rel. l. 1. de dec. cap. 9. num.* 5. Vilall. *tract. 33. dif. 1. à num.* 4. Bonac. *in 5. prac. Eccl. parte* 1. Filliuc. *tract. 27 num.* 7. Paulans *tract. 10. part. 1. numer.* 4 Fagundez. *in 5. prac. Eccl. l. 1. cap. 1. num.* 5. Trullench. *l. 3. dub. 1. nu.* 7. Et ex Canonistis Couar. *l. 1. var. cap. 17. num. 1. & 3.* Nauar. in Mau. *cap. 21. num. 25. & 31. ità & de redit. Eccl. qu.* 1. Mont. 59: *num.* 1. Gutier. Canon. *l. 2. cap. 21. num. 2. & 7.* Menoch. *illus: cap 89. num.* 1. Cenal. *commun. q.*437. Azeuet. *l. 1. num.4. & 5. tit. 5. l. 1.* Recopil. Mar. Auton. Var. *l. 1. qu. 77. num. 3. fin.* Fontanell. *de pact. nupt. tit. 1. clauf.* 4. Gloss. 19. *par. 1. numer.* 3. Francis. Carafc *ad leg. Reg. §.31. num. 3. & 4.* Castil: *tom 7. de test. cap. 10. nu. 8. & 9.* Machado *l. 2 par. 4. tract. 10 dec. 1. nu.* 7. Fagnan. *cap. In aliquibus num. 8. eod. tit.* Duran. *dec. 76. n. 20. 1.* Barbos. *cap. Parochianus eod. tit. nu 2. 3. & 4.*

4. Nã de iure naturali & diuino est, quod Ministri Ecclesiastici sustententur, & ità decimæ ratione generis, seu inquantum sunt sustentamentum Ministrorum diuini cultus, sunt de iure naturali, & diuino, quia sunt media necessaria ad externum Dei cultum, qui cum non possit haberi nisi per Ministros, & isti sine sustentamento viuere non possint, iam necessarium est ad diuinum cultum, vt Ministri Christi sustententur; de iure ergo naturali & diuino est, quod Ministris Ecclesiasticis datur congrua sustentatio. Ad quod faciunt habet D. Paul. in *p. ad Cor. cap. 9. Si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si carnalia vestra metamus?* Et illud. *Quis militat, suis stipendijs vnquam?* Et illud *Non alligabis os boui trituranti.* Et illud. *Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; Et qui altari deseruit, de altari participat.*

5. Dubium tamen esse potest an hæc obligatio sit solum ex suppositione, quod sint instituti publici Ministri diuini cultus, vel potius quia absolute de iure naturali sit, quod dentur huiusmodi Ministri, & sic, quod etiam illis debeatur huiusmodi congrua sustentatio. Nam Suarez. *tom. 1. de Relig. lib. 1. de diuino cultu cap. 3. num.* 2. existimat, quod cultus externus re per sacrificium exhibitus Deo, non sit in rigore præscriptus lege naturæ, licet sit adeo cõsentaneus illi, vt semper fuerit quasi de iure gentium. Mouetur vero, quia licet externus cultus sit de iure naturæ si sumatur in genere, tamen cum Deus visibiliter coli possit per orationes, & alias oblationes, non per sacrificium propriè sumptum, quod est oblatio facta Deo, cum aliqua materiæ consecratione, & immutatione, ex lege naturæ non est determinatum quod huiusmodi cultus tribuatur vno vel altero modo, sed sufficit quod Deus aliquo modo visibiliter colatur.

6. Verum quod sacrificium propriè sumptum, sit de lege naturæ probar *D. T.* 22. *q.*85. *art.*1. & ibi tradunt Caiet. & Raphael. à Turre. Neque enim oppositum probar ratio Suarez. Nam cum huiusmodi præceptum colendi Deũ sit affirmatiuum, non obligar pro semper, sed pro aliquo tempore & occasione, & circumstantijs. Sicut igitur oratio indubitate est de iure naturæ, & tamen solum pro certa occasione, & tempore hoc præceptum obligat, ità adhoc vt sacrificium sit de iure naturæ, non est necesse quod homines teneantur semper sacrificare, sed quod ad id teneantur in certis occasionibus, & temporibus. Cum igitur sacrificium de se sit medium valde consentaneum ad colendum Deum, non potest simul negari nõn potuisse dari occasiones tales, in quibus lex naturæ obligaret vti hoc medio ad Dei cultum. Imò considerata litera D. T. *art. 1. citato & q. 86. art.* 1. colligitur legem naturæ magis obligasse ad sacrificium, quam ad alias oblationes, quia, vt idem Suarez. fatetur, *d. cap. 3. num.*8. Sacrificium fuit semper habitum vt actio magis sacra, & publica quam simplex oblatio, & ideo regulariter in quacumque Republica semper fuerunt instituta iura, & præcepta spectantia ad sacrificia & ad ritum sacrificandi.

Obligatio igitur legis naturæ maximè obligabat homines ad hunc cultum magis sacrum publicum, qui per sacrificium exhibetur, & sic ex vere naturæ erat, & institutio sacrificij, & sacerdotij ad sacrificandum, & congrue, sustentationis sacerdotum, & etiam exhibitionis hostiarum, quæ sacrificandæ essent.

7. Sed nos non debemus hic considerare purum statum naturæ, & naturalis legis, sed debemus inspicere naturam ad finem super naturalem æternæ beatitudinis obtinendam per fidem Christi mediatoris Dei & hominum, qui vt nos à peccato, & morte redimeret, & vitam æternam mereretur se ipsum in sacrificium, & holocaustum obtulit Patri tanquam sacerdos in æternum secundum ordinem Melchiesdech. Cum igitur Christus in statu Ecclesiæ præsentis instituerit sacrificium altaris, & sacramenta, & publicum Dei cultum ex fide ipsius Deo exhibendum, & simul instituerit sacerdotes, & ministros huius cultus, qui missas celebrarent, sacramenta conficerent, & ministrarent, & inter Deum, & populum mediatores essent, iam ex diuina lege, & Christi institutione simul necesse est, vt huiusmodi ministri à fidelibus sustententur.

8. Verum congrua sustentatio ministrorũ diuini cultus est quid generale, & valdè indeterminatum, quod per legem decimarum determinatur quantum ad multa, & præcipue ex parte materiæ, ex qua decimæ soluendæ sunt, & ex parte quantitatis illius. Huiusmodi vero determinatio non est ex iure diuino, aut naturali, sed ex positiuo, & Ecclesiastico. Quamuis ab Ecclesia sit hoc factum ad imitationem eius, quod in lege veteri fuerat à Deo per Moysem statutum. Cum enim, vt refert Hieron. *super Ezechiel.* & habetur *super cap.* 1. *eod. tit.* & aduertit D. Thom. 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 11. ad quartum in veteri lege tres decimæ soluerentur ex diuino præcepto. Primo scilicet, quæ de terræ fructibus colligebantur, & dabantur in sustentationem Leuitis. Exod. 22. *&* 2. Esdræ 10. Leuitæ, vero decimam decimæ à se receptæ dabant summo Sacerdoti *Num.* 18. Secunda decima separabatur, vt eam vnusquisque comederet dum iret Hierusalem ad Deum adorandum, accersitis in vestibulo templi sacerdotibus, & Leuitis. Deut. 12. *&* 14. Tertia vero colligebatur tertio quolibet anno pro peregrinis, & pauperibus. Hanc tertiam Ecclesia non imposuit, quia non fuit id necessariũ, cum Christus Lucæ 11. *iusserit, vt fideles quod super est darent pauperibus*; & Ecclesia etiam ad sustendandos pauperes ordinauit decimam, quæ ministris Ecclesiæ tribuitur. Secundam etiam decimam non fuit opus imponere, cum abolitæ sint in lege noua tot victimæ, & sacrificia, in quibus decima illa consumebatur. Quia vero sustentamentum ministrorum diuini cultus nunc etiam est necessarium, voluit Ecclesia vt illis ad similitudinem Leuitarum daretur decima. Et quia etiam desumitur quanta pro Episcopo, & quando adest necessitas Papa super beneficijs, & decimis imponit etiam decimas, quas dicunt papales.

9. Probatur autem assertio, quia ex triplici causa possumus imaginari decimas quantum ad quotam esse de iure diuino, vel quia sint de iure naturali, vel quia præceptum diuinum de decimis datum Hebræis nunc quoque obliget, vel quia Christus hoc præceptum tradiderit. Primum vero dici non potest licet enim ratio naturalis dictet ministris diuini cultus deberi sustentationem congruam, non dictat tamen qualiter, & ex quibus determinate, & in qua quantitate, seu quod hæc quantitas debeat consistere in decima parte omnium prouentuum, & fructuum tam rerum immobilium, quam mobilium, & actionum.

10. Inde est, quod in statu naturæ ante legem Moysi nullum fuit præceptum de decimis soluendis, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 87 *art.* 1. *ad* 3. Nam Abraam *Gen.* 14. non ex præcepto, sed ex deuotione, & gratiarum actione pro victoria obtenta dedit decimas Melchisedech. Sicut Iacob *Gen.* 2. ex voto libero & voluntariè vouit, dum dixit. *Cunctorum, quæ dederit mihi, decimas offeram tibi.* Et licet etiam in naturæ statu essent sacerdotes, tamen illis decimæ non dabantur, sed primogeniti sacerdotes erant, & illis duplex portio dabatur, vt ait D. Thom. Et vbi ad sacrificia, & diuinum cultum, aliquod fuisset necessarium, vnus quisque sua sponte illud subministrabat. Cæterum vtrumque modum offerendi Deo decimas vel in gratiarum actionem, vt fecit Abraam, vel ex deuotione, & voto, *vt fecit* Iacob, fuisse etiam apud Gentiles vsitatum ex historijs colligunt Baron. *ad annum* 17. *num.* 74. Azor. *l.* 7. *cap.* 34. *q.* 2. Salmer. *tom.* 4. *in Euang. part.* 3. *tract.* 34. & videri possunt Plin. *l.* 19. *c.* 14 & Plutar. *in problemat. cap.* 16.

11. Sed neque est inuenire legem aliquam positiuam ante Christum à Deo datam de soluendis decimis præter legem datam per Moysem. Nihilominus videri poterit, quod nunc lex illa diuina decimarum vigeat & obliget, & ita videntur sentire illi Canonistæ, qui volentes præceptum decimarum esse diuinum id probant ex Auctor. Sacræ Scrip. Exod. Leuit. Num. & Deut. *continentibus legem Dei datam tunc Israeliticæ genti.* Ita enim sensisse videntur Innoc. *in cap. significauit de Parochijs*, Panorm. *in rubr. de Decimis*, & clarè *cap. in aliquibus num.* 5. *eod. tit.* Gloss. *in cap.* 1. *in hoc tit.* quæ reprobatis aliorum sententijs tenet sententiam Innocentij. Archid. *in cap. decimæ c.* 19. *q.* 1. *& in cap. quicumque* vbi etiam Gloss. 16. *q.* 7. *& infra in cap.* 2. *in hoc tit.* Butr. *in cap. Parroch. de decimis.* And. Hisp. *trat. de decimis* §. 2. Rebuff. *tract. de dec. q.* 1. *num.* 9. *&* 10. Hoc autem esse verum saltem de decimis prędialibus dixerunt Hostien. *in sum. tit. de dicim.* §. 7. *& cap. in aliquibus de decim.* Io. And. in regula *qui prior in mercurialibus.* Felin. *in cap. causam de præscript.* Rota decis. 125. *num.* 1. *&* 2. *part.* 11. *recent.* coram Verospio, & in Cracouien. decimarum 27. *Martij* 1651. & 24. *Ianuarij* 1653. coram eodem, & alij, quos refert Moneta *cap.* 1. Hi enim DD. videntur voluisse quod ius diuinum, quod obligabat Hebræos ad soluendas decimas, nunc quoque duret, & obliget, & ex consequenti quod hoc ius nec consuetudine vinci possit.

Sed

12. Sed Canoniſtæ iſti valde confusè loquuntur ſi enim quis dixerit eos nil aliud voluiſſe niſi quod præceptum decimarum ſit naturale, & diuinum ſecundum ſubſtantiam, ſeu quantum ad ſuſtentationẽ, vt eos explicare conatur Barboſ. *cap. Parochianos num. 4. eod. tit.* difficile id poteſt admitti, quia toti ſe fundant in præcepto dato per Moyſem Iſraelitico populo, quod præceptum fuit de quota decimarum & præterea ex hoc multi negant decimarum præceptum poſſe conſuetudine abrogari, & & cenſent illud eſſe præceptum morale. Si autem exiſtiment præceptum de ſoluendis decimis etiam quantum ad quotam datum in lege veteri, nunc obligare hæretici cenſendi ſunt, cũ de fide ſit legem Moyſi euanuiſſe, nec amplius, obligare ita quod nec præcepta moralia nunc ſeruanda ſint, quatenus data per illam legem, ſed quatenus ſunt de lege naturali. Lex enim Moyſi data ad tempus præcedens Chriſtum Redemptorẽ eo adueniẽte ceſſauit, vt aperte habetur ex Paulo ad Galat. *cap. 3. & 4. & ad Hebr. 7* & cum D. Thom. *p. 2. q. 104. a. 3. & 22. q. 87. a. 1*, docent Theologi omnes, & propterea nedum apud Suarez. *d. l. 1. cap. 10. num. 5.* Maior *in 3. d. 37. q. 36.* Iuris peritos aſſerentes decimas quoad quotam eſſe debitas iure diuino ſcripto in lege veteri dixit in hęreſim declinare, ſed etiam Belarm. *tom. 1. l. 1. de Clericis c. 25* Inter errores contra fidem numerat horum iuriſperitorum ſententiam ſed licet iuriſperiti ad probandum decimas deberi iure diuino, vtantur præcepto legis veteris, tam ea vt ad notat Raphael a Turre 22. *quæſt.* 87. *art. 1. diſp. 5* non poſſunt damnari vt hæretici, quia poteſt eſſe, quod iudicauerint, ſicut vere multi ex illis hoc iudicarunt huiuſmodi præceptum eſſe morale, & ſic tanquam morale remanere. Vel quod crediderint legem illam continentem in hoc præceptum iudiciale fuiſſe per Chriſtum ſpecialiter confirmatam. Hac vero licet vere falſa ſint, apertam hæreſim tamen non cõtinent.

13. Præceptum igitur de decimis, quod in lege veteri fuit iudiciale quantum ad quotam, vt cum D. Thom. 2. 2. *q. 87. nu. 1.* docent communiter DD. nunc non obligat. Quamuis etiã nec verum ſit quod dixerunt Innoc. & Panorm. & alij, ſcilicet, quod in lege veteri præceptum decimarũ comprehenderet etiam decimas perſonales, ſolas enim prædiales continebat, vt tradũt D. T. 2. 2. *q. 87. a. 1.* Hoſt. *in ſum. tit. de decim. §. 7.* Sot. *l. 9. de iuſt. q. 4. n. 2.* Couar. *l. 1.* Var. *c. 17.* Suarez *l. 1. de diuino cultu c. 1 n. 6.* Raphael à Turre 23. *q. 87. a. 5. d. 1.* Palans *tr. 10. d. vn. p. 1. n 3.* & cæteri Theologi. Et habetur Leuit. *c. 27.* ibi. *Omnes decimæ terræ, ſiue de frugibus ſiue de pomis arborum Domini ſunt*, & ibi *Omnium decimarũ bouis, & ouis, & capræ, quæ ſub Paſtoris virga tranſeunt, quid quid decimam venerit ſanctificabitur Domino*, ſic etiam in Euangelio Phariſæus dixit. *Decimas do omnium, quæ poſſideo*, & non dixit *omnium quæ lucror*, quia de poſſeſſionibus, & prædijs decimas dabat, non vero de negotiatione aut lucro perſonali. In *cap. nu. 10.* Numer. & *c. 12* Deuter. quæ Innoc. citat ad probandum tunc debitas fuiſſe etiam decimas perſonales, nihil protſus habetur, quod ad rem faciat.

14. Si igitur decimæ eſſent de iure diuino quantum ad quotam, hoc deberet eſſe ex aliqua cauſa data à Chriſto Domino; hanc autem nullibi legimus datam. Nam & quod Lucæ 11. Chriſtus dixit. *Decimatis mentham, & rutam, & omne olus, dictum fuit Iudæis tunc, cum adhuc obligabat illos lex Moyſis.* Cæterum non eſt inuenire locum, in quo Chriſtus præceperit decimas ſolui, ſed hoc præceptum Eccleſiaſticum eſt, & poſitiuum.

15. Antiquiſſimum autem in Eccleſia fuit præceptum decimarum, cum illarum mentionem faciat Clemens Papa *l. 2. Conſt. cap. 25.* Cyprian. *epiſt. 34. & 66.* Orig. *hom. 11. in cap. 18.* Num. Chryſ. *hom. 4. ad Epheſ.* Hieronym. *epiſt. 2. ad Nepot.* Aug. *lib. 50. homil. in 48. & ſerm 2. 9. de temper.* Gelaſ. Papa *epiſ. 2. cap. 29.* & conſtat ex collectis per Gratianum *16. q. & 16. q. 7.*

16. Quamuis vero præceptum hoc ſit Eccleſiaſticum, nihilominus dicitur etiam diuinum, cum ſit tale quantum ad ſuſtantiam, ſeu quantum ad genus ſuſtentationis miniſtrorum Eccleſiæ. Secundo quia eſt tale ſecundum imitationem, quia datum ad imitationem præcepti à Deo per Moyſem dati Iudæis. Tertio quia eſt tale in radice ſua, quia pendet ex poteſtate diuina ſpirituali, & ſupernaturali data Eccleſiæ. Quarto, quia non eſt niſi determinatio iuris diuini ſupernaturalis, non enim importat niſi modum ſuſtentationis debitæ miniſtris Eccleſiæ ex diuino iure ſupernaturali. Et per hæc explicantur dicta ſanctorum, Auguſt. Greg. Ambroſ. & Hier. quæ adducunt Innoc. & Hoſtien: & pariter dicta Pontificum, aſſerentium Decimas deberi de iure diuino.

17. Iuſtè autem Eccleſia, & conuenienter legem decimarum etiam perſonalium dedit, & determinauit. Primo enim conueniens fuit quod fideles non minus grati eſſent erga Deum, & deuoti circa miniſtros diuini cultus, quam fuerint antiqui Iuſti Abraham, & Iacobus, & fideles in veteri lege, imo etiam falſorum Deorum adoratores.

18. Et quantum ad quotam quod inſtitutio Decimarum ſit iuſta colligitur ex eo quod iuxta antiquam inſtitutionem factam per Gelaſ. Papa *epiſt. 1. cap. 22.* & habetur in *Cap. Quatuor 12. q. 2.* Decimæ in quatuor partes diſtribuendæ erant, quarum vna Epiſcopo, alia Clero; alia fabricæ Eccleſiæ, & alia pauperibus attributa erat. Quod, & ſtatutum fuit in Concil. Mogunt. ſub Greg. IV. *cap. 10.* & in Concil. Turon. ſub Leone III. *cap. 16.* & in Concil Mold. *cap. 65.* Sed præterea ad hoc facit, quod habet D. T. 2. 2. *qu. 87, ar. 1.* ibi. *Ita etiam determinatio decimæ partis ſoluendæ, eſt authoritate Eccleſiæ tempore nouæ legis inſtituta ſecundum quandam humanitatem, vt ſcilicet non minus populus nouæ legis miniſtris noui teſtamenti exhiberet: cum tamen populus veteris legis teſtamẽti exhibebat: cum tamen populus nouæ legis ad maiora obligetur, ſecundum illud Matth. 5. Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſquam ſcribarum, & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cælorum: Et cum Miniſtri noui teſtamenti ſint maioris dignitatis, quam miniſtri veteris teſtamenti, vt probat Apoſ. ſecunda ad Cor. 2.* ſicut etiam facit quod

ha-

habet D.T. ibid. ar.3. ad 1. *Quod in veteri lege spatiales quasdam decimæ, deputabantur subuentioni pauperum: sed in noua lege decimæ dantur Clericis non solum propter sui sustentationem, sed etiam, vt ex eis subueniatur pauperibus, & ideo non superfluunt, sed ad hoc necessariæ sunt possessiones ecclesiasticæ, & oblationes, & primitiæ simul cum decimis*. Sic igitur & maior dignitas ministrorum Ecclesiæ, & propagandæ fidei necessitas, & maior fidelium perfectio voluerunt, vt decima pars fructuum conuenienter in eorum vsum deputaretur.

SVMMARIVM.

19 *Decimas deberi ex iustitia quidam sentiunt.*
20 *Decimæ debentur ex virtute religionis, non vero ex virtute commutatiua.*
Decimæ non possunt dari vt pretium laboris. 20.
21 *Clerici ex animo grato & liberali teneatur ministrare diuina.*
22 *Rationes ex quibus decimæ debentur religiosæ sunt.*
23 *Lex taxans quod est reddendum non variat rationem debiti, & ideo lex taxans decimas non inducit,nisi obligationē ex virtute Religionis.*
24 *Donatio & lex donans ius,excludit simoniam.*
25 *Lex determinans ius naturale, aut diuinum non dat ius alterius speciei ab illo quod fert naturale ius aut diuinum.*
Lex decimarum non dat nisi ius religiosum. 25.
26 *Lex tribuens ius iustitiæ respicit principaliter priuatam vtilitatem personarum.*
Lex decimarum non respicit principaliter proximè priuatam vtilitatem Ministrorum Ecclesiæ. 26.
27 *Debitum virtutis Religionis est fortius, quam debitum ex iustitia.*
28 *Clerici ad decimas habent ius mediatum, quia fideles Deo debent illas soluere ministris diuini cultus.*

Artic. II.

An decimæ debeantur Clericis ex iustitia.

19. SVarez *lib.1. cap.36. supponit n. 1.* debitum decimarum non esse tantum ex virtute Religionis, sed etiam ex virtute iustitiæ commutatiuæ; quia ex iustitia ministris, debetur subsidium, & sustentamentum temporale, hoc vero subsidium taxauit Ecclesia per institutionem decimarum. Hac vero taxatione supposita subsidium taxatum debetur ex iustitia commutatiua, sicut pretium taxatum frumenti ex iustitia debetur; Et ita hoc idem sentiunt Raphael à Turre *2.2.q.87.a.1. disp. 6.* Monera *de decim. cap.12. num.4.* & apud eum Azor.*p 1. lib.7. cap. 34. q.8.* Fagundez *præcep. 5. lib.1.cap. 1. num.13.* Palaus. *tract.10.disput.vn.p.2 nu 10.* Et apud eum Lessius *cap. 39. d.3. n.* 8. Trullenc. *in Decal.l.3.c.3.dub.1.n.8.* Leand. *tract.6.d.2.q.1.*

20. Sed vt verum fateat hoc est errare in principio, vnde postea per consequentiam necessariam multa inconuenientia, & conclusiones non vere deducuntur. Dicitur propterea, quod ex virtute religionis non vero ex iustitia commutatiua decimæ debentur. Nam quod datur intuitu laboris,& operis taliter, quod nō datur,nec dari potest tanquam pretium,& vt æqualis compensatio illius,pariter nec datur,nec dari potest ex iustitia commutatiua, cuius essentia est, vt ponat æqualitatem in datis & acceptis, seu inter creditorem, & debitorem, seu inter dantem, & recipientem D.T.*2.2.q.58. ar.10. & 11.* & Caiet. ibid. Sotus *l. 3. de iust.q. 1.a.1.* & DD. omnes; sed decimæ nec dantur, nec dari possunt vt pretium, & vt æqualis compensatio spiritualis operi, quod præstant ministri Ecclesiæ, quia si hoc fieret, esset simonia; Decimæ igitur non debentur ex iustitia commutatiua. Videri possunt, quæ de simonia scripsi *tract.de elect. cap.7.q.1.& 2.*

21. Secundo probatur, Nam laboranti, & operanti qui tenetur operari gratis, nec potest operari pro mercede, nec potest pacisci dando, vt sibi detur; non potest decimæ competere proprie salarium, seu stipendium, seu merces reddita ex iustitia commutatiua, quia implicat, quod gratis danti, & non pro mercede,debeatur merces vel aliud ex iustitia commutatiua: At vero ministri Ecclesiæ, qui gratis acceperunt, gratis opera spiritualia tenentur populis præstare iuxta illud Christi Domini Matth.10. *Gratis accepistis, gratis date*, Vnde huiusmodi opera præstare pro pretio vel pro decimis est simoniacum; decimæ igitur non debentur ex iustitia commutatiua.

22. Tertio nam decimæ debentur, vel vt protestationes supremi dominij quod Deus habet rerum omnium, *cap.Tua nobis, eod.tit.* Vel in sustentamentum ministrorum Ecclesiæ iuxta illud Malachiæ 5. *Inferte decimam in horreum meum, vt sit cibus in domo mea.* Et iuxta illud. *Dignus est operarius cibo suo.* Vel etiam vt ministri Ecclesiæ liberius, & expeditius vacent diuinis. Qua ratione Ezechias Paralip. 2. *cap.13.* decimas dari præcepit, Vel etiam in pauperum subuentionem, & Ecclesiarum manutentionem, *Cap.Vobis, cap. confesso, cap. Quatuor. 16.q.1.* Hæc vero omnia religionem concernunt, & ostendunt, quod decimæ debentur vt medium ordinatum in Dei cultum ex virtute Religionis. Et debet diligenter aduerti, quod verissimum quidem est, quod dignus est operarius mercede sua, vel cibo suo, sed obligatio dandi mercedem vel cibum talis est, qualis est obligatio ad laborandum. Si enim labor sit ex pacto, proculdubio sicut qui laborat tenetur ex pacto & iustitia laborare, ita illi ex iustitia debetur merces. Sed si obligatio ad laborandum non est ex pacto, imo nec est, nec esse potest pro mercede, imo qui laborat quantum sit ex se tenetur laborare gratis, sed obligatio ad laborandum est ex virtute religionis, tunc merces & cibus non debetur propriè vt merces, vt & recompensatio pro labore,nec ex iustitia, sed debetur vt sustentamentum laborantis, & vt medium sine quo non est labor, & ideo ex eadem virtute religionis, ex qua est labor, Et ideo negantem decimas esse sacrilegum

gum dixit Greg. 7. *cap. Decimas* el 1. 16. q. 7. & Rota *dec.* 448. *num.* 8. *p.* 9. *recent.* S. Raym. *in sum. tit. de decim.* §. 7. Sotus *l.* 9. *de iust. q.* 4. *num.* 1. *v.* 5. *Aliud autem* Armill. *v. decima. n.* 5.

23. Nec ratio allata in oppositum probat, quia taxatio rei soluendæ non variat rationem debiti, quod supponit. Taxatio autem pretij frumenti spectat ad iustitiam commutatiuam, quia ad illam spectat pretium taxatum; pretium enim frumenti debetur ex iustitia, sed decimæ ex virtute religionis debentur, non vero ex iustitia commutatiua, & ideo lex Ecclesiæ taxans hocdebitum ad decimas aliam rationẽ debiti non imponit, quam ex virtute religionis.

24. Dices excludi simoniam, quia intelligitur quod Ecclesia Ministris Ecclesiæ donauerit decimas, & ius ad illas concesserit: ita quod præter ius religiosum & commune, quod ex diuino præcepto consurgit, Ecclesia Ministris suis contulerit ius priuatum, non quidem statuendo, quod illis dentur decimæ, vt pretium laboris, sed quia præcipiendo vt decimæ dentur, simul ex hoc dedit Ministris ius veræ iustitiæ ad decimas petendas. Et ita sentit Monets *d. c.* 1. *n.* 4.

25. Verum hoc sine fundamento dicitur. Determinatio enim diuini iuris facta per ius positiuum non tribuit nouum ius alterius speciei à diuino, quod determinat, sed solum illud ius diuinum, & ad certam materiam, & circumstantias temporis, & loci, personarum &c. determinat, quia hæc determinatio non fit nisi ex motiuo illius eiusdem virtutis ex qua substantitia diuini præcepti procedit, vt in præceptis confessionis, communionis, ieiunij, & alijs similibus est manifestum; Ex quo igitur Ecclesia præceptum diuinum sustentationis Ministrorum diuini cultus, quod ex virtute religionis oritur, determinauit ad decimas, non induxit nouum ius alterius speciei, sed ius religiosum quod ex præcepto religionis, competit Ministris diuini cultus determinauit ad decimas, non est ergo vnde fingatur noua donatio distincta, & tribuens ius iustitiæ commutatiuæ, sed manet solum ius religiosum, & commune specificatum & determinatum ad quotam sustentationis habendæ per solutionem decimarum.

26. Quod confirmatur. Nam lex tribuens ius iustitiæ commutatiuæ respicit principaliter vtile priuatum personarum, quibus tribuit ius illud. Nam iustitia commutatiua est virtus priuata respiciens principaliter proxime priuatam personarum vtilitatem, ordinat enim hominem circa ea, quæ spectanr ad singulares personas ponens intra personas priuatas æqualitatem in ijs, in quibus vna persona ordinatur ad aliam, vt cum D. T. 22. *q.* 58. *ar.* 7. & 8. tradunt DD. omnes. Modo Ecclesia instituendo decimas non respexit principaliter proxime & immediate priuatam vtilitatem personarum, sed commune bonum, quod requirit dari Ministros diuini cultus, & ex consequenti eos sustentari. Principaliter enim Ecclesia respexit diuinum religionis præceptum, & diuini cultus exigentiam, Vt *cap. Parochianos, sup. eod. tit.* ibi, Cum decimæ non ab homine, sed à Deo sint institutæ, tanquam debitum exigi possunt; & *cap. Tua nobis, eod. tit.* Decimæ, quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi præcipit. Et eadem habentur *cap. cum non sit, eod. tit.* & 16. *q.* 1. *cap. Decimas*, & *cap. Reuertemini*, & *cap. vlt.* & *cap. Maiores*, & *cap. Quicunque* 16. *q.* 7. & *cap. Quadragesima, de consec. dist.* 5. & *cap. Nam sit.* 16. *q.* 2.

27. Amplius cum debitum quod ex virtute religionis oritur, sit altius, & fortius, & validius, quam sit debitum iustitiæ commutatiuæ, D. T. 22. *q.* 80. *art. vn.* sufficiatque supetabundanter ad hoc vt decimæ soluantur, & quatenus opus sit, renuentes soluere decimas ad id compellantur, superflue & sine ratione adderetur debitum iustitiæ commutatiuæ. Et per hoc intelligitur, quod habet D. T. *quod l.* 6. *art.* 10. Vbi videtur velle, quod decimæ ex iustitia debeantur. Hoc enim verum est, quia debentur ex Religione, quę est iustitia ad Deum, & eminentius habet, quæ sunt iustitiæ commutatiuæ. Non vero D. T. ibi, dicit, quod decimæ debeantur ex iustitia commutatiua.

28. Itaque Clerici licet non habeant proptium & immediatum ius ad decimas, sed mediatum, hoc tamen est fortissimum, quia est debitum, quod fideles habent Deo, cui debent cultum, & sustentationem Ministrorum, qui ab Ecclesia ad id deputantur. Et ideo ex hoc Clerici petere possunt decimas, & illas exigere. Et superiores Ecclesiastici Deo debent, vt renuentes soluere decimas ad eas soluendas compellant.

SVMMARIVM.

29 *Ecclesiam habere dominium decimarum antequam illi sint traditæ aliqui affirmant.*
30 *Alij negant.*
31 *Debitum decimarum non est merè personale, sed simul reale.*
32 *Res ipsa quia Dei sunt, habent onus vt ad diuinum cultum deseruiant.*
33 *Hoc onus est in rebus ex iustitia ad Deum.*
Ecclesia non habet dominium proprium decimarum antequam sibi soluantur. 33.
34 *Ecclesia habet dominium iurisdictionale vt compellat ad soluendas decimas.*
35 *Probatur ex scripturis.*
36 *Lex decimarum non fuit lata principaliter proximè in priuatam vtilitatem Leuitarum.*
37 *Probatur idem quod supra ex sacris Canonibus.*
Decima assimilantur tributis, sed praeminent illis. 37.
38 *Ex eo quod decime sint Dei non infertur quod Ecclesia habeat illarum dominium antequam sibi soluantur.*
39 *Decima dicuntur res aliena, quia Dei sunt.*
40 *Decima propriè non sunt donatæ Clericis, licet ad earum vtilitatem deputatæ.*
41 *Clerici non possunt petere decimas per actionem rei vindicationis.*
42 *Obiectiones aliqua.*
43 *Ecclesia potest agere contra possidentem fructus non decimatos.*
44 *Ecclesiam non habere actionem immediatam contra eum, qui furatus fuit fructus non decimatos aliqui dicunt.* Op-

45 *Oppositum est verum. Imo in hoc casu Parochianus non tenetur ad decimas si non fuit negligens & in mora, vnde non fuit causa damni.*
46 *Parochianum teneri ad decimas, si segetes combustæ fuerunt, aliqui dicunt.*
47 *Decimæ non debentur,nisi de fructibus collectis.*
48 *Qui comburit segetes, vel impedit ne ager fructificet, non tenetur ad decimas.*
49 *Non potest cogi Dominus agri ad locandum agrum diligentiori cultori.*
Dominus agri potest cogi ad non locandum agrum illi, qui non vult soluere decimas. 49.
50 *Si Dominus vendat fructus non decimatos cum pacto vt emptor soluat decimas vterque ad illas tenetur.*
51 *Si Dominus agri absolute vendat fructus non decimatos, tam ipse, quam emptor tenetur ad decimas.*
52 *Id verum etiam si emptor emit bona fide; sed in his casibus vno soluente, alius non tenetur.*
53 *Iustitia virtutis Religionis dat ius & actionem in foro Ecclesiastico.*
Actio ex lege competit ei, cui debentur decimæ. 53.
54. *Qui non soluit decimas, vnum solum peccatum sacrilegij committit.*
Papa non nisi ex iusta, & publica vtilitate potest priuare suos subditos dominio rerũ suarũ. 54.

Artic. III.

An Ecclesia habeat dominium decimarum antequam illi sint traditæ.

29. IN hac quęstione affirmatiuã partem sustinet Pan. *cap. Commissum n. 4. & cap. Tua nobis. n.* 11. referens pro eadem sententia Innocentium, & de Andreã, Et Pan. sequitur Trul. *l. 3. cap. 3. n.* 8. Leander. *t. 3. tract. 6. disp. 2. q.* 10. Quod tamen limitant & explicant Suarez *lib. 1. cap. 37. num.* 8. Less. *lib. p. cap. 19. dub. 3. num.* 15. Fagund. *praecep. Ecc. 5. lib. 1. cap. 6. num.* 3. Palans *tract. 10. disp. vn. p. 2. nu.* 3. dicentes Ecclesiam harum decimarum antequã illi traditæ sint non habere dominium directum, & plenum, habere vero domioinm vtile, & simile illi, quod haber vsufructuarius. Huius vero opinionis fundamenta infra adducentur.

30. Oppositum sentiunt Gloss. *cap. moderamine 16. q.* 1. Gloss. *in d. cap. Tua nobis, verb. tributa, in fin.* Federicus de Senis latè hoc probans *cons.* 74. Rebuff. *de Dec. q. 3. num. 16. & 17. & q. 9. num.* 8. Bonac. *de praecep. Eccl. disp. vlt. q. 5. p. 5. in fin.* Moneta *de dec. cap. 8. num.* 35. Et hæc sententia vera est.

31. Pro certo tamen primo habendum est, quod debitum decimarum non est merè personale, sed est simul reale, ita quod & prædia, & fructus prædiorum habent reale onus, & debitum decimarum. *Cap. cum sit sup. eod. tit.* ibi. *Quoniam res cum onere suo transit, & cap. Pastoralis*, ibi. *Fructus non posse alienari nisi cum onere decimarum*. D. T. 22. *q. 87. ar. 2. ad* 4. Sylu. *n. Dec. num.* 12. Panorm. vbi sup. Suarez *d. cap.* 38. *num.* 10. Pal. *d. p.* 2. Barbosa *d. cap. Tua nobis, num.* 13. & apud eum Costa *de portione rata quæst.* 140. *num.* 11. Franc. March. Delphin. *dec.* 345. *num.* 5. & 6. Borell. *sum. omn. decis. tit. 19. num.* 63.

32. Ratio autem est, quæ desumitur ex *d. cap. Tua nobis*, 26. *de decim.* ibi *Decimas, quas Deus in signum vniuersalis dominij sibi reddi præcepit, suas esse decimas, & primitias asseuerans. & cap. omnes 5. 16. q.* 7. ibi, *Omnes decimæ terræ siue de frugibus, siue de pomis arborum Domini sunt.* Ex quo enim Deus est omnium conditor ab omnibus colendus, ius habet, ve eius dominium per oblationem eorum, quæ in terra nascuntur, recognoscatur,& quod ex eisdem alãtur, & sustentẽtur ministri specialiter ad eius cultum deputati; & sic res ipsæ, & quæ in terra nascuntur, quia principaliter Dei sunt, simul habent in se hoc onus,ve ad Dei obsequium, & cultum expendi debeant. Hoc onus autem est passiua quædam deputatio rerum, vt sint medium & materia ordinata in Dei seruitium, & cultum. Hoc autem onus est diuinum naturale, & diuinum supernaturale, & Ecclesiasticum. Si vero explicetur hoc ius diuinum negatiue, importat obligationem pro semper; quia nunquam licet vti rebus & non in Dei honorem, & gloriam. Sed si explicetur affirmatiue, est valde indeterminatum, & obligat pro loco, & tempore, & circumstantijs, quatenus importat obligationem religionis & medij ad publicum Dei cultum, & sic ad sustentationem ministrorum diuini cultus. Et ita pro hoc statu Ecclesiæ est commissa determinatio istius oneris, & deputationis. Quod Ecclesia fecit per legem decimarum consecrando decimam partem fructuum, ad Dei cultum. Vnde hoc onus immediate non est in prædijs, vel alijs rebus fructiferis, sed in fructibus; quorum decima pars est in Dei cultum consecrata. In rebus vero reperitur hoc onus, quatenus virtualiter continent fructus. Et propterea Ecclesia voluit, quod res fructiferæ transeant cum onere isto, ita vt consecratæ, censeantur Deo, vt illi fructificent pro decima parte.

33. Hoc præmisso dicitur, quod Ecclesia nullum proprium, & priuatum dominium decimarum habeat antequam illi sint traditæ. Hoc per necessariam consequentiam ex probatis cõsequitur,debitum enim soluendi decimas cum sit ex virtute religionis, & sic iustitia quæ est fidelium ad Deum, non vero quæ sit fidelium ad Ecclesiam non importat aliquod dominium proprium, & priuatum in Ecclesia, sed solum quod Ecclesia sit subjectum vtilitatis, cui scilicet decimæ ex iustitia ad Deum debitæ soluendæ sint. Sicut cum quis vouit Deo, absque alia humana promissione dare centum pauperibus Titio, Caio, & Sempronio tenetur quidem vouens dare illis centum, quæ vonit sed non ex iustitia ad illos, sed ex religiosa iustitia ad Deum.

34. Est tamen discrimen, quia licet Ecclesia non habeat dominium decimarum proprium, & priuatum, & ex iustitia sibi propria, habet tamen dominium iurisdictionale, & superioritatis, per quod potest nedum determinare

nare quotam sustentationis debitam, sed etiam compellere possidentes bona & fructus ad decimam soluendam, aliaque decernere prout sibi videbitur melius conuenire ad Dei cultum.

35. Hoc vero probatur amplius 2. ex sacra scriptura: Nam Exodi 22. dicitur. *Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere*. Decimæ igitur & primitiæ sunt populi illas reddere debentis. Sic enim Deut. 14. dicitur, *Decimam partem separabis de cunctis fructibus tuis*. Fructus igitur omnes erant possidentis, licet cum onere soluendi decimam ex illis. Quod clarius apparet ponderando, quod ex lege præcipiebantur dari nedum decimæ, sed etiam primitiæ, & tamen nullus dixerit primitiarum dominium, antequam soluerentur, fuisse apud Leuitas.

36. Et ratio omnium est, quia lex decimarum, & primitiarum non fuit lata principaliter intuitu vtilitatis priuatæ Leuitarum, sed intuitu Dei, & eius cultus, & ideo ex illa lege non fuit ortum dominium in Leuitis, vel aliqua obligatio priuatæ iustitiæ in populo ad soluendas decimas, & primitias, sed orta fuit obligatio ex lege, ex virtute Religionis, & ex iustitia altissima ad Deum, vt decimæ, & primitiæ soluerentur. Sic cum vna decima tunc soluenda esset pro pauperibus, vt aduertit D. T. 2. 1. q. 87. ar. 1. ad 4. non per hoc pauperes habebant dominium decimæ nondum solutæ.

37. Probatur 3. ex Sacris Canonibus, & quidem ex *cap. Parochianos*. 14. *eod. tit.* ibi. *Cum decimæ non ab hominibus, sed ab ipso Domino sint institutæ, quasi debitum exigi possunt*. Non igitur decimæ exigi possunt tanquam res propriæ, sed tanquam res debitæ; hæc enim diuersa sunt. Et *cap. ex transmissa* 23. *eod. tit.* dicitur. *Quia fidelis homo de omnibus, quæ licite potest acquirere, decimas erogare tenetur*. Sic igitur fidelis homo sibi acquirit, & acquisita sua facit, licet cum onere soluendi decimas. Item *cap. Decimæ*, 16. 9. 1. & *d. cap. Tua nobis*, 26. Decimæ assimilantur tributis, quia dicitur eas solui in recognitionem supremi dominij ipsius Dei, sicuti Principibus tributa soluuntur; at vero tributa non sunt Principum antequam eis sint soluta. Decimæ vero præferuntur tributis non quia sint Ecclesiæ antequam soluantur, sed quia sunt debitæ Deo, & sunt Dei, ideoq; sunt maioris excellentiæ, & strictioris obligationis.

38. Sed magis assertio comprobatur soluendo rationes contrariæ opinionis. Primo enim dum facit cum in eo quod *d. cap. Tua nobis*, & *cap. Omnes*. 16. q. 7. decimæ dicuntur esse Dei, quia scilicet sunt sub speciali dominio Dei, quod ipse Ecclesiæ concessit, vel saltē talem illarum administrationem, vt eodem iure agere possit. Dum, inquam, sic arguunt, non intentum suum probant, sed oppositum. Si enim decimæ dicuntur esse Dei ratione vniuersalis dominij, quod habet omnium rerum; dici non potest, quod hoc dominium sit concessum Ecclesiæ, quæ cum sit creatura, illius est incapax. Et præterea Dei dominium, non excludit ab hominibus dominium proprium rerum, quas iusto titulo possident: non igitur ex hoc dominio Dei inferri potest infidelibus priuatio proprij dominij prædiorum suorum, & fructuum omnium, quos ex prædijs colligunt. Si autem decimæ specialiter dicantur esse Dei, quia in Dei cultum sunt ordinatæ; iam non importatur, nec infertur in Ecclesia dominium proprium, & priuatum, sed solum quod eodem, vel simili iure Ecclesia administrans ea, quæ sunt religionis, & quotam decimarum determinare, & decimas petere, & ad eas obligare, & renuentes soluere possit compellere. Neque enim hic ordo rerū & fructuū in Dei cultū qui est ex fide & religione priuat fideles proprio rerum suarum dominio; sed illud subordinat Pontifici, vt possit decimam, vel aliam quotam præcipere, & petere, & ad reddendam compellere. Non ergo ex hoc infertur maius dominium, quam illud quod fert religio, quæ non importat iustitiam priuatam & ad hominem, sed publicam, & ad Deum, ad quam seruandam Ecclesia potest fideles compellere. Imo ex *d. cap. Tua nobis*, habetur, quod decimæ directe & immediate Deo debentur, & ex hoc debentur primo & principaliter Ecclesiæ, cuius administrationi diuinæ res sunt traditæ; non ergo debentur alicui ex iustitia propria, sed ex iustitia ad Deum, quam importat religio.

39. Minus obstat, quod adducitur ex Aug. *serm.* 119. *de temp.* & habetur *cap. Decimæ* 66. 16. q. 1. ibi. *Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuasit*. Nam S. Aug. ibi loquitur de decimis, vt ex eis ali debent pauperes; constat vero non per hoc pauperes habere dominium decimarum, antequam illis tribuantur. Decimæ ergo dicuntur res alienæ ab eo, qui illas soluere tenetur, quia Dei sunt, & ad Dei cultum, & alimoniam pauperum deputatæ, vt idem Sanctus ibidem subiungit, & explicat.

40. Tertio autem fundatur dicta opinio in hoc, quod hoc sit priuilegium Ecclesiæ, vt sine traditione consequatur dominium rei sibi legatæ, aut donatæ, *cap. 1. de consuetud.* & *l. vlt. C. de Sacros. Eccles.* Ergo multo magis ex voluntate Dei, & Ecclesiæ transfertur dominium in Clericos, quibus Decimæ donatæ sunt, cum sit efficacior voluntas Dei, & Ecclesiæ. Ad hoc tamen respondent ipsimet DD. primæ opinionis, vt Suarez, *d. cap.* 38. *num.* 8. assumptum in argumento verum esse quando res donata est certa, vel quando constat de donatione proprietatis, quod hic non constat. Sed dicitur quod argumentum, & tota illa opinio supponit falsum, nimirum quod præceptum decimarum respiciat principaliter priuatum vtile Clericorum, & ex consequenti, quod Decimæ sint illis à Deo donatæ. Ex virtute Religionis est debitum decimarum, & vtilitas Clericorum est volita, vt medium ad diuinum cultum, ideo decimæ principaliter Deo debentur, & Dei sunt, vnde propriè Clericis nec sunt legatæ, nec donatæ, nec ius decimarum competens Clericis est ius priuatum & proprium illorum, sed ius commune, & religiosum, quod est ius Dei, nullum Clericis tribuens dominium decimarum antequam illis tradantur.

41. Quarto non est vnde fiat vis in verbo vin-

vindicent, quod habetur *capite. moderamine 16. quæst.* 1. & sic dicatur, quod ex eo textu Clerici habent ius, vt decimas petant per actionem rei vindicationis, quæ non datur nisi in rem propriam ab alio detentam. Nam Sanct. Greg. in illo textu non loquitur de vindicatione, vt est actio Ciuilis, & forensis, solum enim vult quod Monachi presbyteri eadem ratione qua presbyteri seculares possunt sibi vindicare decimas, & sic sumit verbum vindicare prout idem est, quod vsurpari, & appropriare; quæ est propria, & germana illius significatio. Ideo licet DD. illius primæ opinionis teneant, quod Clericus in iudicio petere possit decimas actione rei vindicationis, hoc negant DD. secundæ opinionis, bene docentes Clericos decimas non posse petere in iudicio nisi per actionem, quæ dicitur ex lege, vel ex Canone. Quod & docuit Speculator tanquam verius, sit de decimis, vbi etiam ponit formam libelli ad huiusmodi decimas in iudicio petendas. Male autem, & sine aliquo fundamento Leander *d. disp.* 2. *qu.* 11. pro sententia nostræ contraria refert. D.T. 2 2.*qu*.87.*a*.2. ad quarum quia ibi nec verbum habet de hac actione rei vindicationis; neque, ex ibi dictis hoc colligitur; quia D. T. non docet ibi nisi quę & nos docemus, in sequentibus, ex quibus hæc rei vindicationis actio non deducitur.

42. Quinto autem, prima illa opinio maximam vim facit in multis, quæ Ecclesia potest facere, & minime facere posset, si non haberet dominium decimarum. Primum est, quod potest exigere decimas à quoqumque raptore & iniusto detentore. Secundo potest agere contra incendiarium, qui segetes combussit. Tertio si Parochianus vendat fructus non decimatos Ecclesia potest agere contra emptorem, & ipse etiam in conscientia tenetur restituere Ecclesiæ decimas suas, seruato sibi iure agendi contra venditorem, *cap. Pastoralis. eod. tit.*

43. Respondetur vero, quod hæc quatenus vera sunt, non ex eo vera sunt, quod Ecclesia habeat Dominium proprium, & priuatum decimarum antequam sibi sint traditæ, sed quia onus & debitum decimarum ex virtute religionis est onus reale, vt dictum est *num.* 31. & habetur *ex cap. Pastoralis, & ex cap. cum sit. eod. tit.* Et ideo est onus, quod sequitur possessionem fructuum non decimatorum, & propterea Ecclesia contra possidentem decimas agere potest, non ex iure proprio, & priuata iustitia, sed ex iure Dei, seu iustitia ad Deum. Sed ex amine mus singula in argumento assumpta.

44. Primus casus est raptoris, seu furis, qui omnes fructus indecimatos taptus fuit. Et nihilominus, quod Ecclesia non habeat immediatam actionem contra raptorem, nisi Dominus esset negligens, & ex ea causa Ecclesia pateretur tenent Suarez. *d. cap.* 36. *nu.* 11. Palaus *tract* 10. *disp. vn. p.* 2.*nu.* 5. Qui etiam addunt quod fur tenetur quidem restituere, sed debet restituere Domino, seu Parochiano etiam decimam, & non Ecclesiæ, quia fur non potest propria auctoritate alterius debita ex eiusdem bonis soluere. Et cum Parochus propria auctoritate non possit decimas capere, vt probatur infra *artic.* 16. multo minus alius potest decimas rapere, vt det Parocho. Sed isti DD. non loquuntur consequenter. Nam cum ipsi fateantur, & sit verum, quod onus decimarum est reale, & ex consequenti, quod sequitur quodammodo possessionem, iam ergo Ecclesia habet immediatam actionem contra furem possidentem fructus non decimatos, vt ex illis decimam habeat.

45. Imo vt optime docet D. T. 22. *q.* 87. *à* 2. *ad* 4. Nisi Dominus à quo raptæ sunt decimæ fuit in culpa, & ex negligentia sua damnum accidit. Quia nimirum fuit innillus, & iniusta causa moralis damni Ecclesiæ, vt quia fuit in mora soluendi decimas tempore debito, ipsi ad decimas soluendas non tenetur, nec Ecclesia habet contra illum actionem, vt etiam voluit S. Raym. *tit. de decimis* §. 15. Tabien.*v.decima n.* 9. Fagund. *d.cap.6.n.9.* & hoc est verum (quidquid in contrarium dixerit Leander *d. disp.* 2. *qu.* 17.) etiam si dominus in horreum condidit fructus, si hoc supposito, & considerata consuetudine loci, Dominus non sit in culpa. Non enim tenetur ratione iniustæ acceptionis, quia non fuit in culpa, nec ratione rei acceptæ, quia illa apud eum non est. Dices vero, vt ait Palaus *d. p.* 2. *num.* 2. si quod tenetur ratione debiti contracti ex collatione fructuum est assignari causam non sufficientem; quia Decimæ non debentur ratione collectionis, sed ratione rei collectæ cuius decima Deo debetur & per Deum debetur Parocho. Ideo si collectis fructibus Parochianus non fuit in culpa, vel iniusta, quia v. g. iuxta morem admonuit Parochum vt adesset decimationi, vel vt acciperet decimam, & ille neglexit, Parochianus non tenetur, si decimę fuerint furto sublatę. Ad quas ramen tenetur fur, qui fructus indecimatos rapuit. Panorm. *in cap. cum non sit, eod. tit.* Sylu. *v. decima num.* 12. Raphael de la Torre 2. 2. *q.* 87. *à* 2. *disp.* 10. *nu.* 1. Fugundez *l.* 1. *cap.* 6. Leander. *tom.* 3. *tr.6. disp.* 2. *qu.* 13. satisfaceret vero fur si omnes fructus restitueret domino. Sed si restitueret domino solam partem fructuum, & alias Dominus non fuisset in culpa, non teneretur resoluere integram decimam, sed solum decimam illius partis, quæ sibi fuisset restituta, ac si aliud non collegisset ex agro, quam illud, quod sibi fuit restitutum.

46. Secundus casus est, quod Ecclesia potest petere decimas ab eo qui iniustè segetes combussit, vel arbores habentes iam fructus succendit. Innoc. Io. And. & Panorm. *in c* Commessum *eod. tit.* Couar. *in reg. peccatum p.* 2. §. 8.*nu.* 12. *in fin.* Quod extenditur, vt Ecclesia possit agere contra Parochianum suum si eius causa fructus pereunt, vt si ipse suas segetes combusserit vel Secundo omisisse si omisit impedire damnum, & resistere hostibus, & non fecit, aut si agricola fuit in mora triturandi, vel recondendi fructus, vnde alluuione perierunt, vel 3. si Dominus voluit colere agrum suum, vel vineam, in horum vero comprobationem Suarez *d. c.* 36. *nu.* 18. *refert* D. T. 2. 2. *q.* 87. *a* 2. *ad* 4. Verum D.T. ibi loquitur in casu in quo fructus iam collecti, & non decimati furto ablati fuerunt, & bene docet Parochianum non teneri in

eo casu ad decimas antequam recuperet fructus raptos, nisi fuerit in culpa vt supra *n.* 45. explicatum fuit, sed nos sumus in casu fructuum nondum collectorum, de quo non loquitur ibi D. T.

47. Dicendum propterea est, quod lex decimarum non obligat ad soluendas decimas nisi de fructibus collectis, *cap. cum homines, sup. eod. tit. ibi fructibus collectis*, Alcal. 3. *p. qu.* 51. *num.* 5. *ad penult.* Rebuff. *quæst.* 12. *nu.* 2. quos refert, ac sequitur Suarez *d. cap.*36.*n.*20.Palaus *tract.* 10. *disp. vn. p.* 2. *nu.* 9. & apud eum Less. *lib.* 2. *cap.* 39. *d.* 3. *n.* 15. Molin. *tract.* 2. *disp.*4 5. Addit Couar. Ideo Parochiani non tenentur soluere decimas nisi statim ac fructus sint collecti, vt per DD. quos sequitur Barbosa *d. cap.* cum homines.*n.*3.

48. Et propterea casus iste secundus non debet admitti, sicut nec admittitur, à Suarez, & Palao, & à Molina *tract.* 2. *de iust. disp.* 4. & à Les. *l* 2. *c.* 39. *d.* 3. *nu.* 15. Et sic nec qui iniuste combussit segetes, aut succidit arbores fructus ferentes, nec qui impediuit iniuste aliquem ne venaretur, aut piscaretur, aut ne venando, aut piscando animalia comprehenderet, aut Parochianus, qui fuit negligens in custodiendo segetes, & vineas à furibus & latronibus, vel incolendo agros, aut vineas, aut etiam segetes combussit tenetur ad decimas soluendas fructuum qui alias collecti fuissent, & de quibus collectis soluendæ fuissent decimæ. Suarez *cap.* 36. *n.* 20. Filliuc. *tract.*27.*num.* 149. Trullench. *l* 3. *c.* 3. *dub.* 2. *n.* 8. *&* *d.* 10. *n.* 12. Bonac. *d. q.* 5. *p.* 3. *n.* 9. Palaus *p.* 2. *nu.* 9. Raphael de la Torre *d. q.* 87. *a.* 2. *disp.* 10. *nu.* 12. *&* 14. Nam non tenetur ratione rei acceptæ, quia fructus non extant nec illos haber, nec ratione iniustæ acceptionis, quia nec ex præcepto decimarum tenetur fidelis ad fructus custodiendos, vel ad agros colendos, sed solum ad fructus collectos decimandos. Nec vim habet, quod adducit Leander *d. disp.* 2. *q.* 14. quia scilicet huiusmodi comburentes segetes, &c. inferunt damnum Ecclesiæ, quia ad abstinendum ab illo damno non tenentur ex iustitia ad Ecclesiam, vt dictum est, & sic illa combustio non est iniusta acceptio, vnde non tenentur rationc iniustæ actionis, vel acceptionis, quidquid sit an respectu aliorum actiones huiusmodi sint iniustę. Vnde hoc multo magis dicitur de eo, qui in bello iusto segetes combussit, quia scilicet non tenetur ad soluendas Ecclesiæ decimas, etiam si illa combustio non fuit necessaria ad victoriam. Quidquid in contrarium in hoc vltimo casu dixerint Suarez *cap.* 36. *num.* 17. & Leand. *d. disp.* 2. *q.* 15. Qui Leander *quæst.* 18. pessime *citat.* D. T. 2. 2. *quæst.* 87. *a.* 4. *ad* 4. vel alibi, pro sententia sua asserente Parochianos teneri ad decimas etiam de fructibus colligendis. Quod D. T. nunquam cogitauit. Et idem Leander licet *q.* 19. bene concludet, quod qui noluit seminare, aut vineam colere, non tenetur ad decimas; tamen minus consequenter hoc dicitur si enim fideles tenentur ad decimas de fructibus nedum collectis, sed etiam colligendis, & sic prædia sunt obligata Ecclesiæ etiam pro fructibus, qui ex illis colligi possent, non videtur quomodo ex hoc dici non debeat, quod Domini non teneantur colere agros, & vineas vt fructus producant, ex quibus decimæ colligantur. Et si hoc non est necessarium, sicut vere non erit, pariter nec erit necessarium quod domini curam habeant, vt fructus orti, & nondum collecti, non pereant. Nec fuit opus, quod lex decimarum respiceret huiusmodi, casus raros & accidentales, & casuales, sed cum certum sit homines ex propria necessitate terras colere, & communiter diligenter custodire fructus ne pereant ante maturitatem satis prouisum fuit necessitati, & sustentationi ministrorum diuini cultus, præcipiendo decimas ex fructibus iam collectis.

49. Existimant tamen Suarez, & Palaus quod Ecclesia habeat quoddam ius in fundum, ratione cuius possit compellere Dominum fundi, vt talibus colonis fundum locet, qui vtiliter, & fideliter rem gerant etiam respectu Ecclesię, & ex consequenti possit compellere illos, vel etiam dominum, vt strenue segerant in cultura agrorum vsque ad fructum collectionem. Et ita quod si moniti non obediant, posset Ecclesia assumere curam agrorum, & se indẽnẽ seruare, vel si id se non sit permissum, tenentur Domini agrorum in conscientia resarcire damnum Ecclesiæ fundantur vero in *cap. his aliquibus, sup. eod. tit.* & in exemplo vsufructuarij cui legata fuit certa pars fructuum, qui habet ius procurandi vt prædia fideliter administrentur. Sed casus *cap. in aliquibus est longe diuersus.* Loquitur enim in casu in quo domini prædiorum locabant prædia illis, qui prætendentes se exemptos à solutione decimarum negabant decimas de fructibus collectis ex prædiis sibi locatis. In hoc enim casu cum ex fructibus talium prædiorum iam collectis deberentur decimæ Ecclesiæ, non poterant Domini locare prædia illa nisi cum hoc onere, & ideo potuit, & potest Ecclesiæ impedire ne prædia locentur illis, qui decimas ex iam collectis fructibus nolunt soluere. Sed ex hoc non licet arguere ad fructus non collectos, vel ad hoc vt maior abundantia fructuum colligi possit; quia ex vi præcepti decimarum, vt probatum est, non tenentur domini agrorum ad colendos diligenter agros, sed solum ad fructus collectos decimandos seu ad soluendas decimas de agris cultis, *cap. commissum* 4. *eod. tit.* ibi *vt decimas de agris cultis*. Nec exemplum vsufructuarij est ad rem, quia Ecclesia nec habet dominium vtile decimarum anteqnam sint solutæ, & solum ex fructibus collectis decimæ debentur. Et dominus, qui habet prædia inculta, non mouetur ad ea colenda, nec in iure alicubi repetitur obligatio ad noualia facienda, sed solum ad decimas soluendas de noualibus, si agri inculti ad culturam redigantur *cap. quoniam* 13. *&* *cap. ex parte* 27. *eod. tit.*

50. Tertius casus est, quia si Parochianus vendat fructus non decimatos Ecclesia potest agere contra emptorem pro habenda decima. Et hoc est verum, & habetur ex *cap. Pastoralis sup. eod. tit.* & id docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 87 *art.* 2. *ad* 4. S. Raym. *in sum. tit. de decimis* §. 14. Tabien. *v. decima num.* 8. Hostien. *in cap. Pastoralis*

ralis eod. tit. vbi Io: Andr. *num. 6.* Anchar. *nu. 8* Zabarell. *nu. 10.* Butr. *num. 12.* Panorm. *num. 4* Barbosa *cap. cum non sit num. 3. eod. tit.* Hoc autē tripliciter contingere potest, primo si Parochianus vendat fructus non decimatos cum onere soluendi decimam. Hoc enim licite fieri potest, vt habetur ex *d. cap pastoralis*, & supponitur *in cap. tua nobis*. Et in hoc casu Ecclesia agere potest contra emptorem, & contra venditorem; contra illum quia retinet rem, quæ Dei est, & ex iustitia ad Deum debetur Ecclesiæ; contra illum quia ex prædijs onere reali obligatis recepit fructus ex quibus detrahenda est decima, quos sine consensu Ecclesiæ alienare non potuit.

51. Secundo contingere potest, vt Parochianus vendat fructus non decimatos absolute, & sine onere soluendi decimam. Et in hoc casu tam venditor, quam emptor est sacrilegus, & in Deum iniuriosus, sed non est propriè iniustus nec immediate Ecclesiæ iniuriosus vt vult Suarez. *d. c. 36. n. 12.* Sed mediate iniuriam facit Ecclesiæ, quatenus quod Deo debetur in vtilitatem Ecclesiæ non illi tribuitur. Ideo hic neque est propriè iniuria contra iustitiam commutatiuam, sed est iniuria sacrilega Dei iustitiæ contraria. Ecclesia tamen in hoc casu agere potest multo magis nedum contra venditorem, sed etiam contra emptorem, tum ratione rei retentæ, tum ratione irreligiosæ retentionis.

52. Tertius casus est, si emptor bona fide facit fructus non decimatos credens esse decimatos. Et nihilominus etiam in hoc casu vterq; in conscientia tenetur soluere decimam, quamuis vno illam soluente alter non teneatur, vt docet D. Th. *d. art. 2. ad 4.* & S. Raym. *d. § 14* Et Ecclesia immediatè potest agere contra emptorem ratione rei retentæ.

53. Nec obstat si dicatur non dari in iudicio forensi actionem, vbi non violatur iustitia. Iudices enim ministri sunt iustitiæ. Raphaël à Turre *2. 2. q. 87. a. 1. dub. 7.* existimat in hoc, & similibus casibus dari actionem ex priuilegio, & quia ius sic disposuit, vt in *d. cap. Pastorales*. Sed (quidquid sit de assumpto) dicitur quod præcipue in foro spirituali Ecclesiæ, quod respicit salutem animarum, & Dei cultum, datur actio ad omne id, ad quod virtus obligat, & præcipue ad id ad quod obligat virtus Religionis, quæ est altissima iustitia ad Deum, & ideo Ecclesia habet iurisdictionem, vt compellat ad soluendas decimas, & Clerici ad quorum vtilitatem decimæ sunt soluendæ ex lege Diuina, & Canone habent actionem contra decimas non soluentes. Quod in præsenti casu etiam est in iure expressum *d. c. Pastoralis*. Et additur quod in omni foro datur actio, quę dicitur ex lege, & ex hac petuntur decimæ in iudicio.

54. Satis ergo ex his apparet Ecclesiam non habere dominium decimarum antequam sibi sint solutæ illásque ei deberi ex virtute Religionis, & ex consequenti eum, qui non soluit decimas, quas debet, vnum solum committere peccatum sacrilegij. Quæ omnia ex hoc magis confirmantur, quod nec Imperator, nec Papa potest ab aliquo auferre dominium rei suæ, nisi ex causa, quæ bonum publicum respiciat, vt per DD. quos refert, & sequitur Felin. *cap. quæ in Ecclesiarum de constitution. num. 47* Quæ vero hic potest allegari causa iusta, ex qua Papa dicatur motus fuisse ad vsum extraordinariæ huius potestatis, vt vellet fideles suos priuare dominio suorum fructuum, & illud tribuere Parochis, cum satis prouisum sit Ecclesiæ præcipiendo vt fideles decimas de proprijs fructibus soluant, & si inter tot miliones fidelium, sint aliqui pauci inobedientes, dando facultatem, vt à Iudicibus compellantur? Propterea nec Parochis data fuit facultas, vt propria authoritate decimas ab inobedientibus accipiant.

SVMMARIVM.

55 *Decimæ personales in lege veteri non erant in præcepto: Et quare.*
56 *Decimæ soluuntur de omni quod licite acquiritur.*
57 *De rebus quibuscumque legato, hæreditate, aut donatione acquisitis non soluitur decima personalis.*
Decimæ debentur de lucro actiuè acquisito 57. 58
58 *Dictio generalis posita post species aliquas expressas restringitur ad similes.*
59 *De fructibus rei fructiferæ, simul cum ea acquisitis debentur decimæ prædiales.*
60 *De immobilibus datis in pretium laboris detur decima personalis: & sufficit si detur in pecunia.*
61 *De iniuste acquisitis quorū non acquiritur dominium, aut competit repetitio non dantur decimæ.*
62 *De acquisitis in bello iniusto non debetur decima licet miles eam debeat de salario.*
63 *De fructibus agri iniuste possessi solui debet decima.*
64 *Ex lucro illicito si acquiritur dominium debetur decima, licet Ecclesia illam non debeat recipere.*
65 *Quid vbi opus illicitum est occultum.*
66 *Meretrix non tenetur ad dandam decimam pauperibus.*
67 *Meretrix post pœnitentiam non tenetur soluere decimas præteritas.*
68 *Decimæ de lucro debentur ab omni negotiatore. Aduocato, Procuratore, Mercenario &c.*
69 *Decima à militibus debetur etiam de præda, etiā de re immobili, & à quocumque cui detur res immobilis in pretium laboris.*
70 *Regulariter Reges non tenentur dare decimam de immobilibus iuste in bello acquisitis.*
71 *Non de omni contractu debetur decima, sed solū de lucratiuo, & consummato.*
72 *Decimæ personales deductis expensis soluuntur. Lucrum non est, nisi quod remanet deductis expensis* 72.
73 *Quæ expensæ sint demendæ.*

Art. IIII.

An personales Decimæ soluendæ, sint de omni lucro.

55 QVamuis in lege veteri non præciperentur decimæ, personales, sed solum prædiales, vt aduertunt D. Thom. *2. 2. q. 87. art. 3 ad 1.* Turrecrem. *cap. reuertimini 16. q. 1. art. 5 num. 10.* Io: de Friburg. *addit. ad S. Raym tit. de decim.*

decimæ v. debentur lit. Suarez. tom. 1. de relig. lib. 1. de dec. cap. 12. num. 17. Hoſtien. in ſum. 3. 7 & cap. in aliquibus ſup. eod. tit. Io: And. in cap. qui prior, in Mercurial. Felin. in cap. cauſam de præſcript. Couar. l. 1. var. cap. 17. à num. 8. Nauar. conſ. 1. de dec. Barboſa de Paroch. c. 28. num. 10 Sed in noua lege nedum prædiales, ſed perſonales decimæ ſunt ſoluendæ cap. decimæ 16. q. 1 cap. ex tranſmiſſa, & cap. non eſt ſuper eod. tit. cuius differentiæ rationem reddit D. Thom. d. q. 87. art. 1. Nauar. in manual. c. 21. num 2. Sotus l. 9. q. 4. art. 2. Abul. in cap. 23. Matt. q. 147. & 151. Azor. p. 1. l. 7. cap. 35. q. 9. Bonac. d. q. 5 p. 3. num. 1. Fagund. d. l. 1. cap. 2. n 1. Vaſquez. tract. de benef. dub. 6. cap. 1. Layman. l. 4. ar. 6 c. 4. nu 1. Trullen. l. 3. c. 3. d. 2. nu. 1. Palaus p. 6. Leand. diſp. 3. q. 1. Quoniam vero in multis diſtinguitur obligatio ſoluendi decimas perſonales ab obligatione ſoluendi prædiales; ideo diſtincte de primo quæritur, de quibus ſoluendæ ſint decimæ perſonales.

56. Eſt autem regula generalis decimas ſolui debere de omni humano lucro, quod opere, labore, ſtudio, & humana induſtria acquiritur. Cap. decimæ 66. 16. q. 1. ibi De militia de negotio, de artificio, de molendinis. Et ſup. eod. tit. cap. ex tranſmiſſa 23. ibi fidelis homo, de omnibus, qua licite poteſt acquirere, decimas ero gare tenetur. Et cap. non eſt 22. ibi De negotiatione, de ipſa etiam militia, & venatione, & omnibus bonis. D. Thom. 2. 2. q. 87 art. 2. ad. 1. Rota dec. 205. num. 8. coram Carillo, & decif. 64. n. 9 p. 9. recent. & Theologi & Canoniſtæ omnes.

57. Dicitur vero decimas deberi de omni lucro, quod licite fidelis poteſt acquirere. Accipitur autem lucrum propriè, vt eſt id, quod actiuè acquiritur ex labore, opere, vel induſtria. Propterea de ijs quæ ex donatione, ſeu gratuita alterius largitione proueniunt, non eſt neceſſe ſoluere decimas. Hæc enim nec proprie ſunt lucrum, nec homo dicitur illa proprie acquirere, ſed illa acquiri homini dicuntur, quia ad huiuſmodi acquiſitionem homo moraliter paſſiue ſe habet. Quamobrem ad decimas ſoluendas nedum non tenetur Filius ſuccedens patri in hæreditate, qui non tam cenſetur lucrari, quam incipere poſſidere, vt voluit Gloſſ. cap. Paſtoralis, eod. tit. in ver. quaſi in lucro: Et nedum alij ſuccedentes ab inteſtato, qui ſunt neceſſarij hæredes rem quaſi ſibi debitam, acquirentes, vt ſentit Gloſſ. d. cap. Decimæ 16 q. 1. Et nedum in immobilibus hæreditate, legato, vel donatione obtentis, vt voluit Gloſſ in d. cap. Paſtoralis, quam multi ſequuntur, & ibi Barboſ. num 7. & Rebuff. q. 8. de Dec. num. vlt. Moneta cap. 4 q. 1. n. 38. & quia frugum nomine non veniunt res immobiles. Sed quidquid in contraria ex Hoſt. dixerint Syluest. v. Decimæ à num. 10. Azor. p. 1 l. 7. cap. 35. q. 8. Fagund. de dec l. 1. c. 2. n. 9. vniuerſaliter de acquiſitis donatione, legato, aut teſtamento, ſiue acquirentes ſint filij, vel hæredes ab inteſtato, ſiue extranei, & ſiue bona acquiſita ſint immobilia, ſiue mobilia, non debentur decimæ; quia iſta bona non ſunt fructus; decimæ vero debentur de fructibus vel rerum, vel actionum humanarum. Et hæc fuit ſententia antiquorum Canoniſtarum teſte Innoc. qui in illam inclinans, cap. Non eſt eod. tit. ſicut & in d. cap. Paſtoralis inclinat Panorm. & probant Suarez l. 1. c. 31. n. 6. Valent. tom. 3. diſput. 6. q. 5. p. 3. Bonac. diſput. vlt. de precept. Eccl. q. 5. p. 3. n. 2. Palaus tract. 10. d. vn. p. 6. n. 3. Raphael à Turre 2. 2. q. 87. a. 2 diſp. 4. Barboſ. de Paroch. cap. 28. num. 28 Trullene. l. 3. cap. 3. d. 1. n. 2. Abulen. in cap. 23. Matt. q. 159. Baſſæus v. decima n. 4. Leand. tom. 3. tract. 6. d. 3. q. 6. In his tamen vbi ſit certa conſuetudo illa ſeruanda erit. Tabien. v. decim.

58. Neque enim obſtat, quod in cap. non eſt dicitur decimas ſolui debere de omnibus bonis, quia commune nomen bonum poſitum poſt negotiationem, militiam, & venationem reſtringitur ad bona ſimilia nominatas, & idem eſt ac ſi diceretur de omnibus prouentibus, ſeu fructibus, qui vel ex prædijs, ſeu rebus fructiferis, vel ex actionibus, & induſtria hominum obtinentur. Nam & communiter ferè ab omnibus excipiuntur bona immobilia hæreditate, legato, vel donatione acquiſita, Guliel. Bened. in cap. Raynut. num. 256. de teſtam. Ribuff. q. 8. num. 21. & 22. Azor. p. 1. l. 7. cap. 24. q. 11. Moneta cap. 4. num. 38 Barboſ d. cap. Paſtoralis num. 8. Filiuc. tract. 27. num. 217. Palaus d. p. 6. num. 2. Fagund. l. 1. cap. 2. num. 7. 8. & 12. Bonac. in 5. præc. quæſt. 5. p. 3. num. 2. Trullench. l. 3. c. 3. dub. 2. n. 2. Raphael à Turre d q. 87. ar. 2. diſp. 4. num. 2. Leander d. tr. 6. d. 3. q. 4. & alij apud iſtos, & etiam eleemoſynæ, de quibus decimæ non ſoluuntur, quod fieri non poſſet, ſi dictio bonis vniuerſaliſſimè accipi deberet. Sed vere eſt, quod lex decimarum perſonalium reſtringitur ad ea quæ iuſtè acquirimus, vt dicitur d. cap. ex tranſmiſſa, nimirum ad ea, quæ labore, & induſtria obtinemus.

59. Verum quidem eſt, quod ſi hæreditate, vel donatione habetur res fructifera, hæc tranſit cum ſuo onere, ita vt nedum in futurum ſoluendæ ſint decimæ ex fructibus ab ea collectis, ſed & ſoluendæ ſint decimæ de fructibus qui ſimul cum re fructifera recipiuntur, vt notat Barboſa de Parocho cap. 28. num. 28. Aliqui etiam volunt, quod acquirens rem fructiferam tenetur ad decimas præteritas, ita quod Eccleſia poſſeſſorem nouum poſſit pro decimis non ſolutis conuenire. Suarez d. l. 1. c. 38. n. 8. Azor. p. 1. l. 7. c. 24. q. 2 & 18. Moneta c. 6. num. 18. & 19. Barb. cap. Tua nobis. num. 13. & apud eum Capyc. Caſſan. Tiraq. & Velaſc. & de offic. Paroch. c. 281. Trullench. d. c. 3. d. 2. n. 2. Et ita quod in optione Eccleſiæ eſt agere contra antiquum, vel nouum poſſeſſorem, Monet. vbi ſup. Rebuff. q. 9 n. 9. Fundus enim tacitè cenſetur pro decimis hypotecatus. Barb. d. n. 13. Sed hoc impugnatur infra art. 17.

60. Si etiam alicui non dono, ſed in ſolutionem laboris, & operis datur res immobilis decima perſonalis ſolui debet, Syluef. v. decima q. 6. Raphael à Turre d. diſp. 4 in fin. Abul. in cap. 25. Matt. q. 159. in fin. Fagund. dec. d. l. 1. cap. 2. num. 10. Palaus d. tract. 10. p. . nu. 4. Leander d. tract. 6. e ſq. 3. q. 8. Hæc tamen decima ſolui poterit in pecunia nec erit neceſſe quod detur pars rei immobilis acquiſitæ.

61. Vlterius vero ad hoc, vt intret obligatio

gatio decimarum necesse est, quod lucrum ex quo soluendæ sunt decimæ, sit iuste acquisitum. De hac vero quæst. ita loquitur D.Thom. 2.2.*quæst*.87. *artic*. 2. *ad* 2. ibi. *Aliqua male acquiruntur dupliciter, vno modo quia ipsa acquisitio est iniusta, puta quia acquiritur per rapinam, aut furtum, aut vsuram, quia homo tenetur restituere, non autem de eis decimas dare tamen si aliquis ager sit emptus de vsura, de fructu eius tenetur vsurarius decimas dare, quia fructus illi non sunt ex vsura, sed ex Dei munere. Quædam vero dicuntur male acquisita, quia acquiruntur ex turpi causa, sicut de meritricio, & histrionatu, & alijs huiusmodi, quæ non tenetur restituere. Vnde de talibus tenentur decimas dare secundum modum aliarum personalium decimarum. Tamen Ecclesia non debet illas recipere, quamdiu sunt in peccato, ne videatur eorum peccatis communicare: sed postquam pœnituerit, possunt ab eis de his recipi decimæ*. Itaque constat, quod vbi dominium non transfertur, de iniuste acquisitis non sunt soluendæ decimæ, vt DD. omnes fatentur.

62. Ex quo sequitur primo quod de præda acquisita in bello iniusto non debetur decima, quia miles illius prædæ non fit dominus, nec illam verè lucratur. Et tamen miles huiusmodi, de stipendio decimam soluere debet, quia illud valide lucratur, & sibi acquirit. Similiter nec de vsuris, quidquid enim sit an vsurarius acquirat dominium vsurarum, quia tamen acquisita per vsuram, vel per simoniam in beneficio restitui debent, ideo de illis decima non soluitur, quia non sunt firmiter acquisita. Et sic de omnibus alijs, quorum non acquiritur validum, & firmum dominium dicitur de eis non solui decimam. D.T. loco citato. S.Raym. *tit. de decim*. §.6. Syluest. *v. decimæ n*.12. Tabien. *n*.22. Armil. *n*.5. Rebuff. *de dec. q*. 8. *n*.2. Sotus *l*.9. *q*.4. *num*.2. Suarez *d.l.*1. *cap*.31. *d n*.3. & 32. *à n*.1. Moneta *de dec.q*.2. *à n*.46. Raphael à Turre 2.2. *q*.87 *ar*.2 *disp*.2 Fagund. *in* 5. *præc. Eccl. l*.2. *cap*.2. *num*.14. Palaus *de dec.p*.6. *nu*.5. Less. *l.p cap*.39 *d*.3. *num*.13. Barbosa *cap. ex transmissa num* 3. Barbosa de Parocho *cap*.28. *n*.30. & *in d. cap. transmissa num*.5. Azor. *t*.1. *l*.7. *cap*. 34. *q*.13. Bonac. *d.q*.5. *p*.3. *num* 2. Filuc. *in tract*. 27. *num*.221. Leand. *d.tract*.6. *disp*.3. *q*.17.

63. Et nihilominus aduertendum, quod si res acquisita sit fructifera etiam si sit iniuste acquisita, & furto sublata, & non sit acquirentis, nihilominus illam possidens, de fructibus decimam soluere debet, quia & dominus de illis decimam soluere debuisset. Et res fructifera semper transit cum onere, & debitum decimarum, vt dictum est sequitur possessionem. Vnde raptor, vel fur, vel quicmque iniuste possidens agrum, molendinum, domum, de fructibus ex eis collectis decimam soluere tenetur. Sicut si quis ex frumento, hordeo, vel alio semine furto ablato agrum seminasset, de fructibus ex agro collectis soluere debet decimam. Fructus enim huiusmodi Deo prouidente orti habent annexum onus decimarum cuiuscumque sint, & à quocumque percipiantur. Et sic si quis inuito domino agrum eius seminet, & fructus colligat, decimas tenetur soluere D.T. *d.a*. 2. *ad* 2. Gloss. Innoc. & alij in *d. cap. ex transmissa*. Gloss. *in cap. Decimæ* 66. *v. negotiatio* 16. *q*.1. Turrecrem. ibi *num*.5. Moneta *d.cap*.4. *num*.48. Suarez *cap*.32. *num*.7. Raphael à Turre 2.2. *q*.87. *a*.2. *d*.2. Barbos. *in d. cap. ex transmissa*. *n*.7.

64. Per se autem loquendo non interest, an actio lucratiua sit iusta, vel iniusta, honesta, vel turpis dummodo acquisitio ipsa non sit iniusta in se formaliter, sed operanti acquiratur dominium lucri. Et sic si quis ex meretricio, histrionatu, ministerio iniusto eius, qui mercede conductus aliquem occidit, vel alio modo turpi aliquid lucratur, tenetur ad decimas. Quamuis vbi huiusmodi turpia lucra sunt publica non debeat, nec velit Ecclesia ex illis decimas petere, aut accipere, ne videatur tales actiones, at turpitudines approbare. D.Th. 22.*q*.87. *a*.2. *ad* 2. & ibi Raphael à Turre *disp*.2. Syluest. *v. Decima q*.6 ex Hostien. Azor. *p*.1. *l*.7. *cap*.35. *q*.13. Suarez *d. cap*.32. *nu*.9. Bonac. *d.q*.5. *p*.3. *num*.2. Fagund. *d.l*.1. *cap*.2. *num*. 17. Val. *disp*.6 *q*.5. *p*.3. Palaus *d.p*.6. *num*.5. Moneta *d.cap*.4. *num*.42. Rebuff. *q*.5. *num*.18. Tyndar. *de dec. num*.5. Barbosa *ad d. cap. ex transmissa num*.5. & apud eum Ruiz, Rendin. Perez, Azcued, & Spin. Leander. *d disp*.3. *q*.18.

65. Vbi vero cesset ratio scandali, & indecētia quia peccatum sit occultum, & sic occulta sit lucri turpitudo, peccator tenetur ad decimas, & Parochus potest illas recipere, quod extendunt Suarez *d.n*.3. Sylu. *v. decima*. *q*.6. etiam si parocho sit notum meretricium, vel adulterium, seu turpe lucrum, quia non est lex id prohibens. Sed semper attendi debet, ne vrgeat lex naturalis, & diuina. Et ne Parochus videatur approbare peccatum, illique fauere. Certe S.Th. absolute ait, quod Ecclesia ab huiusmodi peccatoribus non debet eas recipere quandiu sunt in peccato, ne videatur eorum peccatis communicare.

66. Existimauerunt vero aliqui meretricem teneri ad decimas, licet eas Ecclesia non petat. Nam aliter qui male agunt melioris essent conditionis. Ita à Turre *d. disp*.2. *in fine*. Alij dixerunt Meretrices, vel alios similes teneri decimas dare pauperibus, vel in alia opera insumere. Sed dicitur personas præfatas ad decimas non teneri, quia Ecclesia illas remittere censetur, ex quo illas nec petit, nec recipit; nec est vnde dicatur, quod eis aliam obligationem imponit erogandi decimas in alia opera pia, quia in iure hæc noua obligatio non imponitur. Nec est inconueniens, quod quantum ad temporalia mali, in eorum perditionem tamen, & confusionem, sint melioris conditionis, quam boni Suarez *d.cap*.32. *nu*.9. *in fin*.

67. Post pœnitentiam vero, si peccator tradat decimas ex præterito turpi lucro, Parochum posse illas recipere docuit D.Th. *d.a*.2. *ad* 2. & tradidit Sylu. *de Decimæ q*.6. cū S. Raym. & Innoc. Quos sequitur Suarez *d. cap*.32. *n*.10. Sed aliqui voluerunt, quod Meretrix post pœnitentia etiam ad hoc teneatur. Ita voluit Moneta *de dec. cap*.4. *num*.49. & Raphael à Turre *d disp*.2. *in fin*. Sed dicitur hanc obligationem non adesse. Tunc quia Ecclesia decimas remisit. Tum quia non conuenit hanc obligatio-

nem

nem imponere, quæ posset esse impedimentum conuersioni talium peccatorum. Tum quia potest esse quod decimas consumpserint tunc, cum id poterant facere, Ecclesia decimas illis remittente. Nec ipsi tenebantur eas conseruare vsque ad tempus pœnitentiæ, & per accidens erit, si illas conseruauerint. Ita Suarez *d. cap.* 32. *n.* 10.

68. Suppositis igitur his duabus conditionibus, scilicet quod adsit proprium lucrum, seu fructus operis, laboris, & industriæ, & quod hoc sit iustum, de rigore iuris de omni simili lucro soluendæ sunt decimæ sine aliqua limitatione & exceptione. Et ita soluendæ sunt decimæ à militibus tam de stipendio, quam de præda, & de eorum stipendijs, seu salarijs à Doctoribus legentibus in scholis, ab Aduocatis in foro militantibus pro clientibus, à Procuratoribus patrocinantibus causas, à Notarijs, Famulis, (non tamen à Seruis, qui nihil possident) ab institoribus, à mercenatijs quibuscumque: Item ab artificibus de quocumq; artificio, à mercatoribus de quocumque negotio, à ludentibus de lucratis in ludo, à venatoribus de venatione, piscatione, & aucupio, & vniuersaliter de quocumque lucro, quod iuste pro humana actione acquiritur, *cap. Non est.* 22. *cap. Pastoralis.* 23. *sup. eod. tit.* & ibid. Gloss. Innoc. Panorm. Barbosa & alij. Rebuff. *de decim. q.* 8. Moneta *cap.* 4. *q.* 1. Sylu. *v. Decima q.* 6. Suarez *de dec. cap.* 31. & 32. Raphael à Turre 22. *q.* 80. *a.* 2. Fagund. *de dec. l.* 1. *cap.* 2. Palaus *de dec. puncto* 6. Leander *de disp.* 6. *q.* 10. 11. 12. 13. 14. Bonac. *de præcept. Eccl. disp. vlt. q.* 5. Rota *dec.* 64. *num.* 9. *p.* 9. *rec.* & *dec.* 205. *num.* 8. coram Carillo.

69. Itaque in militia debentur decimæ etiam de præda, sic enim & Abraham in gratiarum actionem pro victoria decimas obtulit. Et per se loquendo etiam de immobilibus decima solui debet, si res immobilis cedat in lucrum. Suarez *d. cap.* 32. *num.* 2. Fagund. *l.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. Palaus *puncto* 6. *num.* 4. Abul. *in cap.* 23. Matt. *q.* 168. Filliuc. *tract.* 27. *num.* 219. Moneta *cap.* 4. *num.* 28. Barb. *in d. cap. Non est, num.* 7. Rebuff. *q.* 8. *num.* 20. Leand. *d. disp.* 3. *q.* 9. Si enim negotiatori vendenti aliquod pro pretio detur res immobilis, quia tunc res illa cedit in lucrum, ideo de illa solui debet decima. Sic si pro mercede operis consummato opere detur vinea, de ea solui debet decima, aliter fieret fraus in præiudicium Ecclesiæ, & daretur lucrum de quo decima non solueretur. Bene tamen aduertit Suarez *cap.* 32. *num.* 2. tunc decimam non esse necessario soluendam in eadem specie, id est in parte rei immobilis, sed sufficere si detur in æstimatione & pretio.

70. Sed si res immobilis non cedat in lucrũ de ea non datur decima. Et ideo regulariter in bello iusto de immobilibus à Principe victore captis non debetur decima, quia non computantur in lucrem. Si enim occupantur iustè, occupantur vel vt propriè, vel in iustam recompensationem factarum expensarum, vel etiam in pœnam iustam, & recompensatiuam iniuriæ illatæ, vel alio simili tributo; & sic non computantur in lucrum, sed in compensationem, vnde de illis nod debetur à Principibus decima. Abul. in Matt. *q.* 159. *in fin.* Suarez *d. cap.* 32. *num.* 2, At Palaus *d. num.* 4. reducit hoc ad consuetudinem, quæ ita interprætata est, vt Reges de immobilibus in bello acquisitis non soluant decimas forsan, quia res immobilis fructifera sit, & de eius fructibus postea soluendæ sint decimæ.

71. Circa negotiationem etiam considerandum est, quod de ea soluitur decima, quia est lucrosa; & ideo non est eadem ratio de omni contractu venditionis, permutationis, vel alterius & alienationis. Nam pro venditione rei facta iusto pretio sine lucro nulla debetur decima, sed solum vbi in venditione nouum lucrum reperitur; ideo non de contractibus, sed de negotiatione, in qua mercatores lucrantur, solui debet decima. Et adhuc obseruari debet non debere solui decimam in contractibus lucratiuis, nisi contractus lucratiuus sit consummatus. Sic tam in immobilibus, quam in mobilibus, si quis emat domum iusto pretio ad eam locandam, per solam emptionem non consummatur contractus vt lucratiuus, ideo emptor non tenetur ad decimas donec domum locauerit, & lucrum ex locatione collegerit. Ita si quis emat agnos ad illos nutriendos, & vt nutritos vendat, non tenetur ad decimas nisi postquam illos vendiderit, & ex eis lucratus fuerit. Suarez vbi supra.

72. Huiusmodi autem decimæ personales hoc modo soluendæ sunt, vt tamen prius deducendæ sint expēsæ. Ita communiter sentiunt *in tit. de decimis*, Gloss. *in cap. Aræ Apostolicæ in verb. personalis*, & *in cap. Non est*, & *in cap. Pastoralis*, & *ibid.* Innoc. Hostien. Butr. Panor. Barbosa, & cæteri. Rebuff. *de dec. q.* 11. *nu.* 4. Moneta *C.* 6. *à n.* 32. Tiraquell. *de retract. lig.* §. 15. Gloss. 1. *num.* 14. Viuian. *dec.* 4. *num.* 21. & 28. Gutier. *pract. l.* 1. *q.* 18. *num.* 9. Suarez *cap.* 33. *num.* 2. Fagund. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 18. Palaus *puncto* 6. *nu.* 7. Leander *d. disp.* 3. *q.* 20. Habetur vero expresse ex *d. cap. Pastoralis*, in quo tamen supponitur hoc antea fuisse constitutum, & licet, vt notat Gloss. non inueniatur ius scriptum antiquius, tamen vel consuetudine id fuerat prius inductum, vel potius ex ratione naturali, sic fuit limitatũ, & interpretatũ præceptum decimarum. Vnde licet Innoc, 3. *in d. Pastoralis*, loquatur expresse solum de negotiatione, tamen DD. hoc extenderunt communiter ad omnes decimas personales, quia ratio naturalis hoc postulat, & hoc *in d. cap.* indicatur ibi, *de residuo quasi lucro*. Cum enim personales decimæ non debeantur nisi ex lucro, lucrum autem non sit, nisi quod remanet deductis expensis, solum igitur ex eo, quod deductis expensis superest, decimæ sunt soluendæ & hoc idem significant verba illa *cap. Ex transmissa, quæ licite potest acquirere*; nam non acquiritur de nouo, nisi quod habetur deductis expensis. Hoc vero etiam magis confirmatur ex ratione Glossæ *in d. cap, Pastoralis*, quia aliter magnum absurdum sequeretur, scilicet quod decimæ pro eodem bis soluerentur, scilicet primo pro pecunia decimata & in expensis eroga-

ta,

ta, & iterum pro eo quod venditur pecunia erogata non deducta. Quibus adiungitur, quia discrimen latum est inter prædiales decimas, & personales; illæ enim ex fructibus à Deo datis soluuntur, & talibus, quod ex vno semine nascuntur octo, decem, & amplius, sed in actione hominis vix ex decem acquiritur vnum, seu quod accrescit vix vt plurimum sufficit ad compensandas expensas, & ideo intollerabilis esset exactio, si in personalibus lucris non deducerentur expensæ. Et quamuis *cap. Non est*, vniuersaliter videatur statutum in decimis expensas non esse deducendas, tamen ratio exigit vt verba illius capitis intelligantur in terminis habilibus, & ita vt ex illis non sequatur absurdum contra aliam legem. Et eo magis quod lex *cap. Pastoralis*, quæ est Innoc. 3. posterior est legi *cap. Non est*, quæ est Cœlestini tertij. Sed & ante Innocentium lex illa Cœlestini gratia materiæ limitanda fuisset ad materiam capacem, & ideo vt de solis decimis prædialibus intelligeretur. Quod vero dixerunt S. Raym. *tit. de decim.* §. 4. Turrecrem. *in cap. Reuertemini* 16. *q.* 1. *a.* 8. *num.* 17. Tabien. *v. decima. nu.* 4. Scilicet non esse deducendas expensas, si illæ proueniunt ex rebus non decimatis, in hoc sensu accipi debet, vt si expensæ proueniant ex rebus decimandis, & non decimatis, soluenda sit decima illa, quæ ex illis rebus est debita, aliaque non debeat detrahi.

73. Certum vero est inter expensas computanda esse omnia illa, quæ ad vendendum, negotiandum, vel lucrandum expenduntur, alias non expendenda, vt quæ expenduntur in emendis mercibus, quærendis, vehendis, vel in faciendo illas meliores; seu quæ daretur mediatoribus, & similibus, Rebuff. *d. q.* 11. *num.* 4. post Innoc. Host. Io: And. Card. & Gloss. *in d. cap. Pastoralis*, Suarez *d. cap.* 33. *num.* 5. *&* 6. Fagund. *d. cap.* 2. *num.* 20. Palaus *d. p.* 6. *num.* 8. Et addit Rebuff. hoc verum esse nedum de illis, quæ pro prædictis dantur vtiliter, sed etiam volantariè, dummodo non fiat in fraudem Ecclesiarum. Moneta *num.* 33. Viuian. *dec.* 4. *num.* 23. Quod extenditur etiam ad illas expensas, quas negotiator, miles, Aduocatus, mercenarius, seu famulus, & cæteri fatiunt in sustentatione sui, & famulorum, si huiusmodi expensæ causantur ex ipso ministerio lucratiuo, & accrescunt sumptibus necessarijs per se ad propriam sustentationem Suarez *d. cap.* 33. *fin.* Fagund. *l. c. cap.* 2. *num. fin.* Qui tamen volunt non deberi demi illas expensas quæ non causantur ex ipso ministerio lucratiuo, Sed per se sunt necessariæ ad sustentationem personæ, & fieri deberent etiam sine exercitio talis artis, aut ministerij, vel sunt expensæ non necessariæ, sed voluntariæ, quia sine illis fieri posset negotiatio, vel ars exerceri, vel actio fieri. Et quidem indubitatum est non esse habendam rationem expensarum huiusmodi, quæ voluntariæ fiunt. Sicut etiam vbi negotiator, vel artifex, vel operarius habet aliunde vnde viuat, rationabiliter dicitur non esse demendas expensas, quæ fiunt in necessariam vitæ sustentationem, non vero ex necessitate ministerij lucratiui causantur. Sed quid dicendum de illis, qui nihil habent vnde viuant, & vix ex solo ministerio viuere possunt? Palaus *d. p.* 6. *num.* 8. arbitratur probabile esse quod sustentatio personæ & seruorum, quæ absque illa negotiatione non fieret, non sit computanda, quia expensæ huiusmodi in tali persona sunt necessariæ ad negotiationem, seu actionem, quia sine sustentatione vitæ nihil agi potest. Sed non est recedendum à priori sententia, quia expensæ pro sustentatione vitæ aliunde ex lege naturali sunt necessariæ, non vero sunt necessariæ per se ex ministerio lucratiuo. An vero aliunde pauperes, & qui non habent nisi necessaria ad vitam teneantur ad decimas personales, alia est quæstio, quæ infra tractabitur.

74. Hæc vero dicta intelligenda sunt de iure communi. Nam alias in vnaquaq; regione seruanda est consuetudo legitime præscripta. Etenim decimę istę personales vix alicubui soluuntur, vt ait S. Raym. *tit. de dec.* §. 13. Nam ferè vbique consuetudine præscriptum est, vt decimæ huiusmodi non soluantur, & sic nullibi ferè sunt debitæ. Panorm. *cap. Cum homines*, *num.* 5. *eod. tit.* Suarez *cap.* 32. *num.* 1. & alibi sæpè. Valent. *tom.* 3. *d.* 6. *q.* 5. *p.* 3. *in fin.* Sà. *Decimæ num.* 1. Palaus *d. p.* 6. *num. fin.* Trulleuch, *l.* 3. *c.* 3. *d.* 2. *num.* 3. Leander *de tract.* 6. *disp.* 3. *q.* 19.

SVMMARIVM.

75 *Decimæ prædiales & mixtæ, debentur de omni fructu rerum.*

76 *De omni frumento, & legumine, & palea.*

77 *Et de hortorum fructibus, pratorum herbis, lignis nemorum, lapidicinis, & de omni terræ fructu, etiam sponte nato, & toties quoties colligitur.*

Duplex Decima non debetur. 77.

78 *De molendinis, & domibus locatis.*

79 *De animalium filiis etiam domesticorũ & fructu lacte, caseo, lana, melle, cera &c.*

80 *Et de piscibus qui in proprijs stagnis ad lucrũ conseruantur.*

81 *Et de Sacharo.*

82 *Aliquando concurrunt simul decima prædialis, & personalis.*

83 *In his casibus vna integra decima solum est soluenda.*

84 *In his casibus si non adest lucrum non soluitur decima.*

Quæ tamen de piscibus solui debet. 84.

85 86 *Dominus stagni soluere debet decimam de piscibus captis ad sui vsum, nisi consuetudo excuset.*

De domibus ad vsum proprium non soluitur decima. 86.

87 *De animalibus ad voluptatem detentis non soluitur decima.*

88 *De animalibus liberis non soluitur decima nisi capiantur ad lucrum.*

89 *De fœtu ancillæ non soluitur decima.*

90 *Etiam de Regum possessionibus solui debet decima.*

91 *Etiam de prædijs iniustè possessis solui debet decima prædialis, non tamen personalis.*

92 93 *Minimæ decimæ non exigendæ.*

Quo-

Quomodo exigendæ decimæ exhortis. 93.
94 *De prædio empto ex pecunia non decimata non debetur duplex decima.*
95 *Decimæ prædiales sunt de fructibus vt naturalibus, & ideo soluuntur integræ non deductis expensis.*
96 *Priusquam soluantur tributa decimandi sunt fructus.*
Possunt ante decimationem fieri eleemosynæ. 96.
97 *Decima soluenda non ex solis fructibus deterioribus, nec ex solis melioribus.*
98 *Decima integra soluenda quocūque modo Dominus colat agrum siue per se, siue per alium.*
99 *Etiam vbi Dominus prædij tenetur soluere pensionem.*
100 *Si mercenarius seruit pro parte fructuum, hæc pars non debet diuidi, nisi post decimationem.*
101 *Dominus qui locauit prædium cum pacto, vt colonus soluat integram decimam non tenetur de sua parte ad decimam personalem.*

Art. V.

De quibus soluendæ sint Decimæ prædiales.

75. Sub prædialibus decimis comprehendūtur mixtæ, quæ verè reales sunt, & ex rei fructiferæ prouentibus solui debent. Regula generalis propterea est, quod decimæ prædiales solui debent de prouentibus, seu fructibus omnibus corporalibus rerum immobilium, seu se mouentium. Sicut enim Israelitæ dabant decimas de omnibus frugibus terræ, & pomis arborum Leuit. *cap.* 17. *& num. cap.* 18. Et de quibus apreis Leu. 27. & de leguminibus, oleribus, & menta, & cymino, & aneto, & de omnibus terræ fructibus. Deu.*cap.*14. Abaul. *in cap.*23. Matt. *q.*146. Rebuff. *q.*3. *nu.*2. Raphael de la Torre 22. *q.*87. *artic.* 1. *disp.*2. *num.* 4. Sic Ecclesia statuit, vt de his omnibus decimæ soluantur. Ita habetur *ex tit. de decim. cap. Nuncios* 6. ibi *& de omni fructu. Et cap. Ex parte* 21. ibi, *De omnibus prædiorum fructibus & cap. Ex transmissa* 23. ibi *de omnibus, quæ licitè potest acquirere. Et cap. Tua nobis* 26. ibi, *De omnibus omnino prouentibus.* Quod ex pluribus alijs *text. habetur in tit. de decimis*, & in Decreto 16. *q.*1. *&* 7. & docent D. Th. 22. *q.* 87. *artic.* 2. & cum eo alij Theologi, & ad cap. citata Canonistæ.

76. Solui igitur debent de vino grano, & fructibus arborum, *cap. Non est* 22. *&* 16. *q.*7. *cap. Quicumque.* Sub grano vero comprehenditur hordeum, spelta, & quodcumque genus frumenti, seu bladi, seu leguminis, quod ex terra colligitur. Vnde *cap. ex multiplici* 3. dicitur *de blado, & vniuersis leguminibus.* Et pariter comprehenditur etiam palia, quæ grano accessoria est, & in rei veritate est fructus prædij, vnde Panorm. *cap. peruenit nu.*3. *de dec.* adnotauit decimam deberi de manipulis segetum prout metuntur ex prædio, quia tota illa res est fructus terræ, quamuis in decimando seruanda sit consuetudo, si est, vt non decimentur fructus isti nisi post trituram, Rebuff. *q.*8. *num.*3. Monet. *cap.*4. *num.*3. Suarez *l.* 1. *de dec. cap.*34. *num.*2. Azor. *p.*1. *l.*7. *cap.* 35. *q.*9. Fagun. *d. l.* 1. *cap.*4. *num.*2. Palaus *tract.* 10. *disp.vn. p.*7. *nu.*1. Barbosa *de Paroch. off. c.* 28. *num.*2. Pariter vero de omni arborum fructu, vt amygdalarum, nucum, castanearum, & moronum, &c. Rota *dec.* 64. *n.*10. *p.* 9. *recent.* sunt soluendæ decimæ, *cap. Omnes* 16. 4. 7. & ex consequenti de arborum pomis, & de oleo, vt citati DD. aduertunt. Hoc tamen semper aduertendo, quod duplex decima de eisdem fructibus solui non debet. Re decima enim est contra Ius, Innoc. & alij Canon. *in cap. Pastoralis eod. tit.* Gigas de pens. *q.* 59. *num* 3. *&* 4. Barb. *de iure Eccles. p* 3. *cap.*26. § 1. *numer.*46. Trullench. *d. l.*3. *c.* 3. *dub.* 2. *num* 10. Coccin. *dec* 752. *num.* 12. *&* 7. Pont. *de manut. obser.* 44. *num.* 57. Vbi quod hoc est verum etiam si vna decima prætendatur ab Ecclesia prædiali, & alia à sacramentali. Leand *tr* 6 *disp.*2. *q.*23.

77. De hortis quoque seu hortorum fructibus & oleribus decimæ solui debent, vt *in d. cap. Non est* Et sic etiam de herbis, quæ in pratis nascuntur, sic enim *cap. Peruenit* 5. dicitur decimas soluendas esse de fęno, & *cap. Commissum* 4. soluendas esse de pascuis, nimirum de valore herbæ si prarum ad pascendum locetur; vel si herba colligatur in fasciculos, vel exiccetur in fenum & vendatur. Et eadem est ratio de quocumque fructu etiam si naturaliter, & sine humana industria fuerit progenitus. Et sic decimæ debentur de lignis nemorum quæ scinduntur, & pretio æstimantur, & de lapidibus, qui ex lapidicinis scinduntur, & de metallis, quæ ex terra eruuntur. Et non semel tantum, seu de vnico terræ fructu, sed si terra pluries in anno fructificet, de omnibus decimæ solui debent, *d. cap. Ex parte* 21. & DD. citati. Et si modus fructificandi mutetur vt si prata, & pascua in agros mutentur, in quibus seminetur frumentum, vel aliquid aliud; de hoc quod colligitur dabitur decima; mutatio enim seminis non variat obligationem prædij Tabien. *v. decima nu.*18. Rota *dec.*667. *n.*8. *& dec.*502. *num.*2. *par.*4. *recent.* Barb *cap Commissum num.*4 *eod. tit.*

78. In d. etiam *cap. Peruenit* 5. dicitur solui debere decimas de prouentibus molendinorum, de quibus etiam in *cap. Ex transmissa* 23. *& cap. Pastoralis* 28. Eademque ratione decimæ solui debent de pensionibus domorum, sic enim in *d. cap. Pastoralis* & domus & clibanus numerantur inter & ex quorum fructibus debeatur decimæ; idemque supponitur in *cap. Commissum* 4. *& in cap. Plerique de pactis* Et vniuersaliter de omni eo, quod locatur decimæ sunt soluendæ.

79. In animalibus vero considerantur fœtus & fructus, & de vtrisque decimæ solui debent. Sic degregatu ouium, & armentorum bouum fœtibus soluuntur decimæ, & insuper de lacte, caseo, lana, butyro, & similibus *cap. Peruenit* 5. Nam hæc omnia in fructibus pecorum numerantur §. *Item ea*, *&* §. *In pecud um Instit. de rer. diuis.* Omnes autem fructus pecorum decimandi sunt, *cap. Non est* 22. *cap Quicum-*

cumque & cap. Omnes 16 q. 7. Vbi oues, & boues & captez in particulari numerantur. Est vero eadem ratio de equis, & iumentis, ac denique de omnibus, quæ; vt scriptura loquitur sub virga pastoris transeunt. De adipe tamen, vel sepo ex quo fiunt cādelæ nō solui decimas, quia hæc non sunt fructus, sed partes animalium ex Abulen. *qu* 165. Bassæo *v. decima* Molfes. *tr 6. cap. 4. num* 35 dixit Leand. *tr 6. disp.* 5. *q.* 6. Et idem dicitur de pellibus Leand. *q.* 10. Idem quoque dicendum de fructibus animalium domesticorum, vt ex gallinis, pulli, & oua, & similia Suarez *cap. 34. nu.* 4. Filliuc *tr. 27. n.* 227. Trullench. *l. 3. c. 3. dub. 2. num.* 4. Palaus *p.* 7. *num.* 1, Barb. *cap. Cum in tua num.* 6 Rebuff. *q.* 3. *num.* 26. Leand. *d disp* 5. *q.* 7. De apibus quoque decimæ soluuntur, *cap. Nuncios* 6. Quod intelligitur de earum fructu, scilicet, melle, & ceta, Rebuff. *q.* 8. *num.* 15. Monet. *cap. 4. nu.* 18. Nam de apibus ipsis & earum fœtibus, non solere solui decimas, refert Suarez *d. cap.* 34. *num* 4. siue quia apes inter feras numerentur. §. *Apes Instit. de rer. diuis.* & sic earum fœtus non numerentur inter fructus, sed industria hominis capiantur. Et si decima esset soluenda potius esset personalis, vnde in dissuetudinem iuit. Palaus *d. p.* 7 *nu.* 1. Azor. *d* 7. *c.* 34. *q.* 4 Suarez *d c* 34 *nu* 4. Turrian. *in sim. p.* 1. *c.* 138 *dub.* 3. *concl* 2. Leand *d disp* 5. *q.* 9 Quidquid in contrarium dixerit Barb. *cap. Nuncios, eod tit. num* 2.

80. Tandem & de piscibus decimæ soluuntur, sic enim in *cap. Peruenit.* 5. numerantur piscariæ Nam de piscibus in stagnis inclusis, & possessis debentur decimæ, si vendantur, aut locentur. Quod eadem ratione verum est de omnibus alijs animalibus, qui clausi tenentur, & possidentur ad lucrosam capturam seu locationem. Ex piscibus tamen, & huiusmodi alijs animalibus non soluitur decima per genituram & fœtum sicut de pecoribus & armentis, & auibus domesticis, sed per capita, quando capiuntur, & venduntur, quia vix alio modo possent decimari. Quamuis in his locorum consuetudo seruanda sit. Et pariter aduertendum quod de piscatione in publicis fluminibus & stagnis debetur decima, sed hæc est personalis à qua deducuntur expensæ. Videantur de his Canonistæ *ad capit. citat.* D. T. 2. 2. *qu.* 87. *a.* 2. & ibi Caiet. & Raphael à Turre, & Petrus de Aragon. Sylu. *v. Decima num.* 15. Rebuff. *de Dec. q.* 8. Moneta *cap. 4. q.* 1. Suarez *l. 1. dec. cap.* 34. Sotus *l. 4. de iustit. q. 9. a.* 2. Rota *in Vlixiponen. Decimarum 23. Ianuar.* 1568. *coram Oradino, & in Pampilonen Vicariæ 5. Iulij 1593. coram Gipsio, & in Mediolanen. decimar. 18. Martij 1613. coram Pamphilio iuniore, & in Salinen. decim. 9. & 28. Iunij coram Gipsio*, Fagund. *de in 5. precep. Eccl. l. 1. cap. n.* Palaus *tract.* 10. *puncto* 17. Bonac. *de prac. Eccl. disp. vlt. qu.* 5. Abulens. *in cap.* 23. Mat. *qu.* 160. Barbosa *de off. Paroc. c.* 28. Trullench. *lib. 3. cap. 3. dub.* 2. Leander. *tom. 3. tract. 6. disp.* 4.

81. Quamuis vero sacharum dicatur fructus industrialis, ex Gloss. *in l, Ex diuerso. C. de rei vindicat. & in cap. Grauis v. fructus de rest. spol.* quia ad illud conficiendum magna industria hominis requiritur. Tamen in ordine ad decimas soluendas fructus terræ dicitur, ex qua etiam producitur eius substantia vnde de eo decima prædialis solui debet. Ferret. *cons.* 195. *n.* 2. Rota 223. *part. 1. recent.* Put. *dec.* 80. *l.* 2. Barb. *d. cap.* 28. *nu.* 9. Decimam autem hanc solui debere in sacharo iam confecto, & non in cannis, dixit Leander *d. disp. 4. q.* 24 sed in his attendi debet consuetudo.

82. Est autem hic considerandum quod aliquando concurrunt simul circa eamdem materiam decima prædialis, & personalis secundum quod multiplicantur lucra veluti parti alia respectu diuersarum personalium Tabien. *v. decima n.* 14. Quod contingit quando agens ad lucrum non potest agere nisi ab alio emat vel habeat materiam circa quam agat, vel ius vt circa materiam agere possit. Tunc enim potest habere locum decima prædialia respectu concedentis illud ius, & decima personalis respectu agentis actione lucratiua ex illo iure. Habemus exemplum in piscatione, venatione, vel negotiatione. Quando enim piscator ad lucrum piscatur in loco libero, non habet locum nisi decima personalis, quam piscator ex lucro piscationis soluere tenetur. Hic enim non intrat decima prædialis, quia licet post capturam piscium totum lucrum consistat in valore rei captæ, totum tamen censetur ortum ex actione personæ, quia antea res illa non erat sub dominio humano & vt sic non censebatur habere valorem, & pretium. Rebuff. *q.* 8. *n.* 15. post Menoc. & Panot. *in d. cap.* Non est Sed si piscator in alieno stagno piscari vult, necesse est, quod sibi à Domino concedatur ius & facultas id faciendi; & sic intrat etiam decima prædialis, quam soluere tenetur vendens ius piscandi in stagno; vendere enim ius piscandi in proprio stagno est vendere pisces in eo existentes, iuxta valorem, quem habent antequam capiantur; & sic lucrum acceptum ex tali venditione est veluti fructus stagni, vel piscium in eo existentium. Et sic Dominus stagni de pretio huius venditioni seu locationis debet soluere decimam prædialem, & piscator decimam personalem. Et idem dicitur de vendente seu locante venationem, Idem de vendente aut locante syluam, aut lapidicinam, aut terram ad fudienda metalla. Rebuff. *qu.* 8. *n.* 10. 14. 16. 17. 23. & 24. Suarez *d, l. 1. cap.* 34. *n.* 8. Palaus *d. p. 7. n.* 2

83. In his vero casibus vna sola est integra decima; neque enim solui debet amplius in his casibus, quam importet decima totius lucri, quam importet decima pars integri valoris rei captæ, & venditæ, deductis deducendis, quia quatenus huiusmodi decima est personalis debent deduci expensæ, iuxta dicta *sup. artic.* 4. Hæc vero integra decima constans veluti ex duabus soluitur partialiter partim à Domino vendente ius agendi, & partim ab agente actione lucratiua Suarez *loco citato*.

84. In præfatis autem casibus si non intret venditio lucrosa non intrat debitum decimarum. Si enim piscator captos pisces donet, nihil lucratur pretio æstimabili, solum vero de

lucro

lucro debetur decima temporalis. Licet vero non recipiat pecuniam, si aliquid aliud pretio æstimabili lucretur, ad decimam tenebitur similiter si dominus stagni donet licentiam piscandi, nullum fructum donat; ius enim piscandi non est fructus piscium, sed est dominium illorum sicut tamen qui donat agrum transfert in donatarium onus soluendi decimas de fructibus agri; sic qui donat ius piscandi, transfert onus vt de fructu talis iuris soluatur decima, Et sic tunc piscator de piscibus tenetur soluere decimam prædialem, quia illi censentur fructus stagni.

85. Sed nunquid Dominus stagni tenetur ad decimam dum ad sui vsum, & familiæ piscatur pisces Suarez *d. cap.* 34. *n.* 5. loquens de pascuis, quibus dominus vtitur ad pascenda propria animalia contra Azor. *p. p. l.* 7. *cap.* 33. *q.* 4. probat dominum teneri ad decimam iuxta valorem pretij herbæ, quam consumunt animalia. Tum quia hoc idem fit in alijs fructibus, vt tritico, leguminibus &c. herba vero pascuorum est fructus. Tum quia eadem est ratio de consumptione & de donatione, at vero fructus nec vendi, nec donati possunt nisi saluo onere decimarum, cum quo fructus nascuntur, vnde à natiuitate debentur Ecclesiæ. Et licet non debeantur nisi postquam sunt collecti, tamen herba colligi dicitur dum ab animalibus carpitur, & manducatur. Ita dicendum est de piscibus, & animalibus, & auibus, seu etiam lignis, lapidibus, & metallis, quod etiam si capiantur, vel scindantur, aut eruantur ad commodum domini, debetur decima. Fœtus enim piscium, & auium huiusmodi sunt fructus, de quibus decima debetur, captum vero illorum se habet vt collectio fructuum. Et licet contingat, vt nedum capiantur filij, sed etiam parentes; tamen hoc non interest, sed parentes veluti subrogantur in loco aliorum filiorum, qui in stagno, vel loco reseruato remanent. Neque in his commode dari potest alius modus soluendi decimas.

86. Nec obstat dicatur ex his sequi, quod etiam solui debeat decima de vsu propriæ domus. Huius rationem reddit Suarez *d. cap.* 34. *num.* 5. quia vsus domus non est fructus, nec domus habet fructum necessarium, sed voluntarium sed si hæc vera sunt, sequeretur quod si quis concederet alicui vt habitet domum non esset soluenda decima, etiam si domum locaret. Nam decima non debet solui nisi de fructibus, si igitur habitatio domus non est fructus, ex eo, quod habitatio concedatur & vendatur, decima solui non deberet. Dicitur igitur aliter ex Io: And. *in cap.* commissum *cod. tit*, quam refert, & sequitur Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 21. consuetudine generali introductum fuisse, vt decimæ non soluantur de domibus nisi locentur, vel ex eis aliud lucrum habeatur. Et sic hoc modo etiam potest esse vt consuetudo excuset dominum stagni ne soluat decimas de piscibus captis ad sui vsum.

87. Non tamen debetur decima de auibus aut alijs animalibus quæ ad cantum, voluptatem, & delectationem reseruantur; quia horum animalium fructus est voluptas, cuius decima solui non potest Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 17. Quamuis si huiusmodi aues parturiant filios, de eis soluenda sit decima.

88. Pariter de auibus & animalibus, quæ sunt in libertate, & nullius domini sunt, si capiantur non debeatur decima, nisi capiantur ad lucrum, & lucrum obtineatur. Tunc enim de lucro solui debet decima, Rebuff. *d. n.* 17. sed non si capiantur ad vsum propriū vel etiam donentur. Hic enim non intrat nisi decima personalis, quæ non nisi de lucro soluitur. Nam & animalia illa non sunt fructus alicuius rei fructiferæ, sed sunt res ipsæ fructiferæ, at vero non de re fructifera, sed de eius fructu debetur decima.

89 Quamuis vero ancilla res fructifera dici possit, tamen si pariat de eius fœtu non soluitur decima. Huius rationem reddit Suarez *d. cap.* 34. *num.* 4. Quia filius Ancillæ non est fructus, vt in §. *In pecudum, instit. de rerum diuis.* Et licet computetur in redditibus per Gloss. *in cap. Generali, de elect. in hoc* 6. tamen iura loquentia de decimis, de fructibus loquuntur. Sed melior est alia eius ratio, quia scilicet iura obligantia ad decimas loquuntur de fœtibus pecudum, vel animalium. *cap. Nuncios, cap. Non est, cod. tit.* Et certè exprimendum fuisset, si etiam de fœtu mulierum soluenda fuisset decima.

90. Cæterum regula vt soluantur decimæ de fructibus omnibus adeo generalis est, vt solui debeat, etiam de possessionibus Regum, & Principum. Guido Papa. *q.*366. Neque enim Principes se ipsos eximere possunt à diuino præcepto *d. cap. Tua nobis*. Rebuff. *d. qu.* 8. *num.* 27.

91. Ideo omnis possessor, siue iustus, siue iniustus, ad prædiales decimas tenetur, quia hoc est onus reale annexum rei fructiferæ, & fructibus eius, & à quocunque possideantur decimæ solui debeant. S. Raym. *tit. de dec.* §.6. Rebuff. *d. q.* 8. *n.* 29. Moneta *c.* 5. *n.* 48. Barbos. *d. cap.* 28. *num.* 23. Hoc tamen non procedit in decimis personalibus, quia si quis in stagno alterius pisces capiat, vel quomodocunque venando, vel negotiando, vel agendo alienum rapiat, non potest de illo soluere decimam, sed illud debet vero domino restituere, vt dictum est artic. super.

92. Nihilominus vna exceptio dari solet ad regulam datam, vt scilicet excipiantur minutæ decimæ. Quamuis enim de rigore iuris etiam minutæ decimæ solui debeant, vt ex *tit. de dec. cap. Ex multiplici, & cap. Cum in tua*. tamen minutissimæ quædam excipiuntur, vt quæ de minutissimis oleribus, quæ ex priuatis hortis colliguntur non ad lucrum, sed ad commoditatem. Quæ limitatio etiam in viuarijs domesticis, & stagnis communiter adhibetur D.T. 2.2 *q.*87. *a.* 2. ad 3. Sotus *l.* 9. *de iust. q.* 4. *n.* 2. *ad* 3. Suarez *d. cap.* 34. *v. fin.* Barbos. *de off. Paroc. c.* 28. *n.* 33.

93. Vbi vero ex hortis, in quibus herbæ tantum vescendi gratia crescunt soluendæ sint decimæ. Quod hoc modo solum debeant, vt Parochus hodie in meo horto sumat quantum sibi opus est illo die, & sic per singulos parochianos

chianos discurrat postea ad primu reuertatur, dixerunt Io. And. *d. cap. peruenit*, Rebuff. *q.* 8. *n* 7. Moneta *cap.* 4. *n.* 11. Sed hæc posset esse quota excedens decimam. Ideo potius vel taxanda erit decima attento valore eius quod colligitur si est notabile, vel minutissima ista non sunt attendenda. Et ideo idem Rebuff. *num.* 8. ait, quod ex consuetudine non vidit solui decimam ex oleribus, & cum regulariter Parochi habeant hortos, verisimile est hos illis fuisse datos, vt Parochiani de oleribus non tenerentur dare decimam. Et quod exigere minimas decimas sapiat auaritiam ait Barbos. *d. c.* 28. *n.* 33.

94. Tandem si quis quærat, an si quis ex pecunia non decimata emat agrum teneatur ad duplicem decimam, alteram de fructibus agri & alteram ex eo quod fuit ager emptus ex pecunia, vel fructibus non decimatis? Respondetur non teneri nisi ad vnam. Palaus *d. p.* 7. *in fin.* Ratio est. Nam bona empta ex alterius pecunia non sunt eius cuius est pecunia, sed emptoris. per Couar. *l.* 3. *variar. cap.* 3. *num.* 6. Sic enim si vsurarius ex lucro vsuræ, emat agrū ager non est eius, qui soluit vsuras, nec ei debentur fructus. Sed in nostro casu magis vrget, quod vt supra probatum fuit, pecunia non decimata etiam quantum ad partem non decimatam, & non est Ecclesiæ, antequam illi sic tradita, & sic non tenetur ad aliam decimam, nisi quam debet ex fructibus agri, licet teneatur semper ad soluendam decimam pecuniæ, quam debebat. Nec obstat argumentum Panorm. oppositum sentientis in *d. cap. Pastoralis. num.* 6. & probantis illud è contrario sensu ex *d. cap. Pastoralis.* Nam argumentum à contrario sensu deductum affirmatiuè est falsissimum, & nihil concludens, vt probaui in tractatu de Eucharistia.

95. Decimas vero prædiales soluendas esse non deductis expensis decernitur expresse in *tit. de dec. cap.* Non est, *cap. Cum homines, cap. Tua nobis, & cap. Pastoralis,* vbi id docent Gloss. & alij Canonistæ, & D. Thom. 2. 2. *q.* 87. *a.* 2. *ad* 4. S. Raym. *tit. de dec.* §. 4. Sylu. *v. decima,* Tabien. *num.* 4. & 8. Armill. *num.* 2. Turrecrem. *cap. Reuertimini* 16. *q.* 1. *v.* 8. *num.* 16. Ratio vero est, quia fructus considerari possunt, vel vt sunt ad lucrum, & commoditatem vsufructuarij, vel secundum se vt sunt naturales, siue vt ait D. T. in quantum proueniunt ex diuino munere. Si accipiatur fructus vt est ad lucrū, & commoditatem vsufructuarij non computatur in fructu, nisi quod remanet deductis expensis, quia nihil habet rationem noui lucri, nisi quod deductis expensis remanet. Et hoc modo de fructu loquuntur *l. Fructus ff. soluto Mat. & l.* 1. *C. de fructu & litium expensis, & l. Fundus ff. Familiæ reciscundæ.* Sed si sumitur fructus secundum se & vt naturaliter accipitur secundum quod ex diuino munere procedit, si computatur in fructu totum id quod producitur, & oritur, neque deducendæ sunt expensæ, quæ fuerunt causa vt fructus orirentur, quia fructus naturalis est integrè totum id quod producitur, & totum venit sub nomine fructus. Sicut vero Deus in veteri lege præcepit, vt Leuitis decimæ darentur non deductis expensis, ita hoc iure to præcepit Ecclesia. Et quia decimæ quæ dicuntur mixtæ ad prædiales reducuntur, ideo & ipsæ, non deductis expensis sunt soluendæ, ita vt nec semina, neque eorum valor deduci debeat, etiam si postea vix colligatur, imo nec colligatur, quod seminatum est, sed de fructibus integris decimæ solui debeant. D. Th. *d. a.* 2. *ad* 4. & ibi Caiet. Aragon, & à Turre Sotus *l.* 9 *de iust. c.* 4. *a.* 2. Rebuff. *q.* 11. *à num.* 3. Tiraquel. *de retract. lign.* §. 15. Gloss. 1. *n.* 10. Capic. *dec.* 20. *num.* 2. Viu. *dec.* 5. *num.* 1. Franc. Mar. *dec.* 198. *num.* 12. Sylu. *vers. decima, num.* 15. Tabien. *num* 4. Armil. *num.* 2. Moneta *cap.* 6. *q.* 4. *n.* 28. Suarez *cap.* 35. *num.* 2. Less. *l.* 2. *cap.* 39. *d.* 3. *num.* 16. Fagund. *d. l. p. cap.* 4. *num.* 6. Bonac. *de præc. Eccl. disp. vlt. q.* 5. *p.* 3. Palaus *tract.* 10. *de decimis p.* 8. *num.* 1. Menoch. *de arbit. casu* 215. *n.* 2. Barbos. plures alios referens *de off. Paroch. cap.* 28. *num.* 34. Trullench. *l.* 3. *c.* 3. *d num.* 1. Nauar. *cap.* 21. *num.* 32. Valen. 2. 2 *disp.* 6. *q.* 3. *p.* 3. Sylnius 2. 2. *q.* 87. *a.* 2. Molses. *tract.* 6. *cap.* 4. *num.* 55. Bonac. *d. q.* 5. *p.* 3. *num.* 17. Bassæus *v. decima nu.* 1. Leander *d. tract.* 6. *disp.* 4. *q.* 26. 27. & 28. & quamplures alij.

96. Ex quo sequitur quod nec detrahenda sunt tributa vel census, vel alia onera, semper prius decimandi sunt fructus, quam tributa, vel alia onera soluantur, vel si prius illa soluantur decimari, & ipsa debent. *cap. Cum non sit, eod. tit.* vbi Gloss. Panorm. & alij. D. Thom. *d. a.* 2. *ad* 4. & ibi Caiet. Arag. & à Turre *d.* 7. Sotus. *l.* 9. *de iust. q.* 4. *a.* 2. *ad* 4. Viu. *dec.* 4. *nu.* 2. & 6. Moneta *cap.* 6. *q.* 4. *num.* 37. Suarez *d. cap.* 35. *num* 5. Palaus *d p.* 8. *num.* 1. Trullench. *l.* 3. *c.* 3. *dub.* 3 *num.* 2. Barbos. *d cap. Cum non sit. nu.* 1. & 2. S. Raym. *tit. de dec.* §. 4. Turrecrem. *s. Reuertimini* 16. *q.* 1. *a.* 9. *num.* 18. Leand. *d. disput.* 4. *q.* 29. Valere tamen consuetudinem vt fiant eleemosynæ de aceruo antequam decimetur, dixerunt Trullenc. *l* 3. *c.* 3. *d.* 3. *num.* 2. Et tanquam decisum *à S. Cong. Concil. in Bononien.* 2. *Iuly* 1620 Barbos. *l* 3. *de iure Eccles. cap.* 25. *num* 7. Lezana *p.* 1. *c.* 12. *num.* 4. Et ex Villalobos Leand. *d. dis.* 4. *q.* 32.

97. Sic vero soluendæ sunt huiusmodi decimæ, vt neque solui possint ex fructibus notabiliter deterioribus, sed peccet, qui sic soluit. nec tamen sit necesse vt saluentur ex melioribus sed de omnibus qualiter à Dei manu recipiuntur bona fide solui debeant Sylu. *v decima nu.* 15 Tabien. Armill. Lessius *d. cap.* 39. *dub.* 3. *num.* 16 Fagund. *d. cap.* 4. *num.* 7. Bonac. *d. p.* 3. *nu.* 16 Palaus *dict. par.* 8. *numer.* 2. Barbos. *d. cap.* 28. *num.* 40.

98. Pariter quomodocumque ager colatur siue per dominum, siue per colonos, siue per mercenarios, semper ex integris fructibus, & eorum massa decimæ solui debent. Quibus solutis neque dominus, neque colonus, aut mercenarius ex parte sua decimas soluere tenetur, quia aliter bis decima solueretur, quod fieri non debet. Si tamen priusquam decimarentur fructus diuiderentur inter dominum, & colonum, quod fieri posse supponitur *in d. cap. Tua nobis*, tunc vnusquisque illorum soluere deberet decimam ex parte sua Gloss. & Panorm. ibi Gloss. *in cap. Quæst,* 16. *q.* 1. Sotus *l.* 9. *q.* 4. *a.* 5

d. cap.

d. cap.35. num. 13. Mon. *cap.6. nu.* 40. Menoch. *de arbit casu* 215. *num.* 2. Azor *p.* 1. *l.* 7. *c.* 24. *q.* 4 Barbosa alios referens *d. cap.* 28. *num.* 39. Abulen. *in cap.* 23. Matt. *q.* 104. Moneta *cap.6 num.* 40. Barbosa *in cap. Tua nobis* 26. *eod.tit.n.*4 Menoch. *de arbitr. cas.* 215. *num.* 2. Leander. *d. tract.6. disp.* 4 *q.*30. Si vero dominus agri conduxerit omnes fructus pretio dato, hoc intelligendum est de fructibus exclusa, & prius soluta decima.

99. Quod si quis ex fructibus alicuius prædij teneatur soluere censum, vel pensionem determinatam absolute, nihilominus fructus prius decimandi sunt per dominum, qui tamen ex alijs nouem partibus integrum censum, seu pensiõnem soluet. Tunc vero pensionarius non tenebitur ad aliam decimam, quia rem decimatam recepit, ex qua nec dominus aliam decimam non debebat, cum oneri soluendi decimam quod in se receperat satisfecerit. Quod si pensio non sit absolute determinata in quantitate. Sed sit de aliqua parte aliquota, vt de quarta, vel quinta parte; tunc nihilominus pensio intelligenda est de fructibus decimatis, & tunc pensionarius non tenebitur de sua parte soluere aliquam decimam, & sic non grauabitur Suarez *d.c.*35.*n.*12.

100. Quod si colonus mercenarius seruiat domino in cultura agri pro certa parte fructuũ, hæc pars non poterit detrahi ante decimationem, cum vere spectet ad expensas factas in cultura agri, quæ ex decima prædiali detrahi non debent. Ille vero accepta parte sibi debita, & ex fructibus decimatis soluta, non tenebitur ad aliam decimam prædialem. Sotus *l.* 9. *de iust. quæst.* 4. *art.* 2. Sed tamen tenebitur ad aliam decimam personalem, quæ est alterius rationis, & quæ à mercenario non minus debetur, quam si accepisset mercedem in pecunia. Suarez. *d. cap.*35.*n.*13. Palaus *d. par.* 8. *numer.* 2. Vbi quod hæc decima non videtur esse in vsu.

101. Si etiam dominus, qui colono locat fundum pro certa parte fructuum vel pro certo pretio, cum pacto vt ille teneatur ad soluendam integram decimam, quidquid in contrarium dixerit Abulen. *in cap.*23. Matt. *quæst.*204. non tenetur ille dominus ex illa parte fructuum, vel pretio soluere decimam personalem, vt æquius esse dixit Gloss. *in d. cap. Tua nobis vers. sic & dominus*, & esse iustius dixerunt ibi Host. & Io:And. & esse absolutè verum docuit Suarez *d. cap.* 35. *num.* 14. quia pars illa fructuum, seu pretium non est lucrum ex actione illius domini consurgens, sed est fructus agri locati, & ideo de illo non debetur decima personalis, & decimã prædialem integram soluit colonus, potius videretur de iure, quod colonus deberet de parte, & mercede operis sui, & laboris soluere etiam decimam personalem; sed hoc non est in vsu, vt idem Suarez aduertit.

SVMMARIVM.

102 *Decimas ex prima sui institutione deberi Clero quidam dixerunt.*

103 *Aliud est ius finis ad quem instituta sunt decimæ, aliud ius viuendi ex decimis, & aliud est ius illas administrandi.*

104 *De iure antiquo decimarum administratio pertinebat ad Episcopos.*

105 *Ius antiquum valde immutatum est.*

106 *Ius directum vniuersale decimarum spectat ad Papam, minus vniuersale ad Episcopos, particulare ad illos, quibus decimæ sunt applicatæ.*

107 *De iure communi decimæ debentur Parochis.*

108 *Magis proprie dicitur deberi Parochijs.*

Sub nomine Parochi venit quicumque habet ex officio curam animarum. 108.

109 *Parochus habet fundatam intentionem super decimis suæ Parochiæ.*

110 *Etiam priuatiuè ad Episcopum.*

111 *Decimæ competunt Episcopo si prædia sint intra fines Cathedralis, & ipse sit Parochus.*

112 *Et quando prædia intra suam diœcesim non sunt intra fines alicuius Parochiæ.*

113 *Et quando in Diœcesi Parochiæ non sunt distinctæ.*

Secus si prædia sint in confinio duarum Parochiarum 113.

114 *Item Episcopo competunt decimæ, si id petat consuetudo.*

115 *Item si decimæ spectent ad Cathedralem debentur vel Capitulo, vel Episcopo.*

116 *Episcopo debetur quarta decimarum Parochialium.*

117 *Episcopus quomodo possit decimas à laicis exigere ex eminentiori iure, quod habet.*

118 *Decima propria non pertinent ad Episcopum.*

Papæ ad decimas competit ius vniuersalissimum, Episcopo ius vniuersale, Parocho ius proprium 118.

119 *Alijs Clericis decimæ debentur aliquando ex fundatione beneficij.*

120 *Si decimæ spectant ad Collegium illius est ius illas exigendi.*

121 *Alijs titulis simplicibus Clericis competere possunt decimę.*

122 *Clericis non ex iustitia aut pacto, nec præcise ex virtute Religionis. Sed ex assignatione Ecclesiæ debentur decimæ.*

123 *Religiosis non debentur decimę non quia ex virtute Religionis illis non debeatur sustentatio, sed quia pro illorum sustentatione non sunt assignatę decimę, sed aliunde est prouisum.*

124 *Clericis etiam aliunde diuitibus debentur decimæ.*

125 *Malitia Clericorum non facit, quod illis non debeantur decimæ.*

126 *Si Clerici muneri suo non satisfaciant, possunt laici in iudicio coram superiore illis negare decimas.*

127 *Parochi propria auctoritate non possunt negare sacramenta non soluentibus decimas.*

Art. VI.

Quibus Decimæ sint soluendæ.

102 DEcimas ex prima sua institutione deberi Clero ad eius sustentationem & ad,

& ad omnes expensas necessarias in Ecclesiæ seruitium, ac diuini cultus ministerium, voluit Suarez *tom. 1. de relig. lib. 1. de decim. cap. 28. n. 3* quem sequutus fuit Palaus *tract. 10. disp. vn. p. 10 num. 1.* Subdunt vero factam fuisse ab initio diuisionem Diœcesum, & vniuscuiusque Diœcesis decimas ad illius Clerum pertinuisse, licet præcipua earum administratio pertineret ad Episcopum.

103. Sed hic distingui debet inter finem, ad quem decimæ fuerunt institutæ, & inter ius viuendi ex decimis, & inter ius decimas exigendi, & administrandi. Nam decimæ, vt probatum est *artic. 1.* ex D. Thom. *2. 2 quæst. 87 art. 1. ad 4. & artic. 3. ad 1.* institutę sunt etiam ad sustentationem pauperum. Et ideo postea Ecclesia statuit, vt quarta pars decimarum distribueretur pauperibus *cap. quatuor 12. q. 2.* Nec tamen pauperes habent aliquod ius proprium ad decimas, nisi merum ius ex lege variabili ortum, quæ lex modo valde est immutata. Sed Clerici qui ex officio deputati sunt ad ministranda diuina populis, ex iure naturali, & diuino habent ius, vt à populis sustententur, vt *d. art. p.* est probatum, eo quia ad hanc sustentationem deputatæ sunt decimæ, habent ius religiosum vt sustententur de decimis, vel ex alijs redditibus Ecclesiasticis. Sed ex hoc non habent ius exigendi decimas, vel illas administrandi, nisi forsan per accidens, & in subsidiũ negligentiæ eorum, quibus cura, & administratio est commissa. Et ita aliud est ius participandi de decimis, aut viuendi ex illis, & aliud est ius illas exigendi, & administrandi.

104. Sic igitur verum est, quod statim ab initio Ecclesiæ diuisæ fuerunt Diœceses ex præcepto Christi, vt habetur ex actibus Apostolorum, ex epistola Pauli, & ex Apocalipsis, & ex Lucio Papa *c. 11. dist. 80* & ex Anacleto *c. 1. dist. 99* Sicuti etiam verum est, quod ab initio Ecclesiæ, & si non simul cum diuisione Diœcesum saltem, paulopost institutæ fuerunt decimę vt supra *a. 1 n. 15* probatũ est. Sed & verũ est, quod huiusmodi Decimæ immediate pertinebant ad Diœceses ex quibus colligebantur. *Cap. peruenit. 3. cap. omnes Basilicę 10. cap Quoniam 21. 16. q. 7.* Sed tamen harum decimarum ius, & respectiuè dominium sic erat Ecclesiæ Diœcesanæ, quod administratio erat penes Episcopum. Et sic singuli Clerici ex officio inseruientes in administratione diuinorum habebant ius viuendi de decimis, sed non habebant ius exigendi, vel administrandi decimas, sed hoc ita inspectabat ad Ecclesiam Diœcesanam, seu ad totum corpus Ecclesiasticum ipsius Diœcesis, quod tamen & administratio ad Episcopum. Quia tunc decimæ ab Ecclesia nulli fuerunt applicatæ, sed tunc bona Ecclesiæ in communi administrabantur. De quo videri possunt, quæ scripsi *tom 1. de stat q. 185. a. 7. d n. 2.*

105. Sed cum postea erectis & distinctis Parochijs per Dion. Papam vt habetur *cap. 1. 13. q. 1.* postea etiam Episcopis, Parochis, Capitulis, Canonicis, & particularibus Clericis ab Ecclesia deputatæ fuerint propriæ mẽsæ, & redditus, & præbendæ, & beneficia, & pars antiquitus destinata fabricæ, & pauperibus valde sit immutata, & non sit certum quid de ea fuerit determinatum, & videtur esse relicta arbitrio Episcoporum, & aliorum, qui habent beneficia Ecclesiastica, Quamuis in multis Ecclesijs separati sint etiã redditus pro fabrica, & pro pauperibus instituta hospitalia Nunc ad videndum quibus debeantur decimæ non sufficit inspicere finem, ad quem primitus fuerunt institutæ, vel antiquas leges ordinantes, in quos decimæ debebant distribui: sed noua iura attendi debent, & videndum est, qui sint illi, quibus decimæ sunt applicatæ, & quibus attributum ius illas exigendi, & administrandi.

106. Dicendum igitur est, quod ius directum, principale, & vniuersale & nunc, & antea, & ex decimarum institutione est solius Ecclesiæ vniuersalis; & earum administratio pertinet ad summum Pontificem, qui est caput, & Pastor Ecclesiæ vniuersalis. Ius vero minus principale, vniuersale tamen in suo genere competit Ecclesijs Diœcesanis sub administratione Episcopi, sed cum subordinatione ad Ecclesiam vniuersalem, & ad summũ Pontificem, & tale, & tantum, quale, & quantum sibi concessum fuit ab Ecclesia vniuersali & à Summis Pontificibus. Vnde hoc ius non est inuariabile, sed mutationem suscipit iuxta temporum varietatem, & secundum summorum Pontificum beneplacitum. Sed ius particulare, & vtile decimarum, & oblationum nunc spectat ad illos, quibus per sedem Apostolicam, vel de iure communi, vel ex priuilegio, vel ex consuetudine, aut præscriptione, aut concordia per sedem Apostolicam approbata sunt concessæ.

107. Dicendum igitur 2. quod de iure communi Decimæ debentur Rectoribus Ecclesiarum Parochialium, *cap. Pastoralis de his, quæ fiunt à Prel. cap. fin. de Paroch. cap. Cum sint & cap. Cum contingat de dec.* Hostien. & Io. And. *cap. A nobis eod. tit.* D. T. *22. q. 87. a. 3. c.* vbi Caiet & Raphael à Turre Syluest. *v. decima nu. 14.* Couar. *l. 1. var. cap. 17. nu. 7.* Rebuff. *de dec. q. 7. num. 4.* Gonzal. *ad reg. 8.* Cancell. *gloss. 5. nu. 75.* Seraphin. *dec. 1499. n. 5.* Greg. 15. *dec. 519. n. 2.* Caual. *dec. 73.* Rota *in Calagur. decim. 17. April.* 1654. coram Zarate, *& in Pampilonen. decis. 1. Iulij* 1608. coram Eminent. Celso, *& dec. 135. & dec. 139 num. 5. par. 2. & decis. 667. numer. 1. part. 4. recentiorum* Rota *dec. 450. nu. 3.* coram Roias *& decis. 965. num. 6. & decis. 1201 nu. 2. & 4.* coram Penna *& dec. 205. num. 18.* coram Duran. *& dec. 16. num. 1. dec. 55. nu. 8. dec. 187. num 1. 7. & 12. dec. 279. num. 7. dec. 345. nu. 2.* coram Coccino, *& dec. 174. num. 3. dec. 504. num. 3. dec. 449. num. 1.* coram Ludouisio *decis. 242. num. 7. par. 11. dec. 91. num. 7. p. 8. & decis. 85. num. 1. & dec. 304. num. 3. par. 7. & 180. num. 27. & dec. 30. num. 2. par. 6. & dec. 380. num. 14. par. 5. recent.*

108. Est tamen aduertendum quod magis propriè loquendo dicendum est decimas de iure communi deberi Parochiæ, seu Ecclesiæ Parochiali, quia potest esse, quod ad Ecclesiam Parochialem pertineant plures Clerici, vt quia cura animarum spectat ad plures, vt ad

Col-

Collegium Canonicorum, vel quia Parochiæ non sufficiat vnus solus Sacerdos, sed plures sint necessarij, & sic quod Ecclesia Parochialis non consistat in vno, sed in pluribus. In quo casu non Parocho, sed corpori Ecclesiæ Parochialis debentur decimæ, quod corpus etiam hic intelligi debet sub nomine Parochi & sub nomine etiam Parochi venit quicumque habet curam animarum Parochialem, etiam si sit Religiosus, *cap. Moderamini* 16. *q.* 7. Et ideo hoc ius habet etiam Commendator, qui per Rectores ab eo amouibiles curam animarum exercet, Moneta *d. cap.* 7. *num.* 6. Rota *in Legionen.* Decim. 22. *May* 1615. coram Manzanedo apuraquen. *dec.* 356. *nu.* 3. *par.* 2. Seraphin. *dec.* 1422. *num.* 14.

109. Et hoc modo Parochus habet in iure fundatam intentionem in his decimis, ita quod non tenetur probare eas ad se pertinere, cum à iure illi sint attributæ, *cap. si quis Laicus, cap. statuimus* 16. *q.* 1. *cap. à nobis* vbi Card. & Butr. *cap. Cum in tua, cap. Cum contingat sup. eod. tit.* vbi Panorm. *num.* 7. Rebuff. *q.* 7. *num.* 4. Rota *dec.* 178. *num.* 5. *p.* 1. *&* *dec.* 385. *&* 192. *nu.* 5. *& dec.* 147. *num.* 1. *p.* 2. *recent.* Seraphin. *decis.* 802. *num.* 1. 2. *&* 10. Greg. 15. *dec.* 449. *nu.* 1. Coccino *dec.* 16. *num.* 1. *& dec.* 55. *nu.* 8. *& dec.* 134. *in fine*. Et alias sæpe Rota, vt refert, & sequitur Barb. *de off. Paroch. cap.* 28. §. 2. *num.* 8. Imo quod decimæ debeantur Parocho ex assistentia iuris diuini voluit Rota *dec.* 103. *num.* 1. *part.* 11. Quod tamen debet intelligi, quia de iure diuino Parocho debetur sustentatio, & ex consequenti decimæ, quas pro eius sustentatione Ius commune determinauit.

110. Etiam contra Episcopum habet Parochus assistentiam iuris in decimis suæ Parochiæ Episcopo quidem debetur per Parochum quarta decimarum, Penna *dec.* 1201. *nu.* 5. *&* 6. *& dec.* 327. *num.* 2. *par.* 5. *recent. & dec.* 142. *num.* 7. *par.* 8. Sed Parocho competit ius ad decimas, Rota *dec.* 519. *num.* 3. coram Greg. 15. *& dec.* 450. *num.* 2. *&* 4. coram Roias, *& dec.* 569. *num.* 6. *& dec.* 1201. *v.* 2. *&* 4. coram Penna, *& dec.* 572. *n.* 5. coram Burat. *& dec.* 22. *part,* 10, *recent,* Seraphin, *d.* 802, *nu.* 1, Rebuff, *d, q,* 7, *n,* 5, Et hoc probat Rota *dec,* 202, *num,* 3, *part,* 3, *recent,* quia *in cap, Conquerente de off, Ord,* inter iura Episcopalia numeratur quarta decimarum, non vero ius integrum decimarum.

111. Et nihilominus in pluribus casibus Episcopo debentur decimæ. Primus casus est, si decimæ sint sitæ intra fines Cathedralis, Gloss, 2, *in cap, Cum contingat, eod tit,* & ibid, Butr, & Panorm, Azor, *part,* 1, *l,* 7, *cap,* 36, *q,* 9, Rebuff, *d, q,* 7, *num,* 7, Rota *dec,* 38, *num,* 1, *&* 254, *num,* 4, coram Coccino, Moneta *de dec. cap,* 7, *num,* 7, Barbosa *d, cap,* 28, §, 2, *nu,* 13, Quod tamen explicant Rebuff, Azor, & Moneta & Rota, *d, dec,* 254, *nu,* 2, Leand, *disp,* 8, *q,* 3, vt procedat, si Episcopus ipse in Cathedrali sit Curatus, non vero si Curatus sit alius,

112. Secundus casus est, quando prædium intra nullius Parochiæ fines continetur, tunc enim veluti in Parochia Episcopi censetur esse, cum sit in eius Diœcesi, & in nulla alia sit Parochia, *cap, Quoniam, de dec,* & ibi Panorm, *n,* 3, *&* 4, & Barbos, *n,* 5, Fagnan, *n,* 9, *Cap. Decimas,* 16, *q,* 1, Gloss, *in d, cap, Cum contingat, ver,* iure communi: S, Raym, *tit, de dec,* §, 8, Rebuff, *d, p,* 7, *num,* 8, Moneta *de cap,* 7, *nu,* 9, Coccin, *dec,* 118, *num,* 5, *& dec,* 257, *num,* 2, *& dec,* 163, *p,* 2. *diu, & dec,* 667, *num,* 4, *p,* 4, *recent,* Leand, *disp,* 8, *q,* 3, *& dec,* 485, *num,* 1. & alibi sæpè, vt idem Moneta refert; Azor, *p,* 1, *l,* 7, *c,* 25, *num,* 9, Pont, de Matr, *l,* 5, *c.* 13, §, 3, *num,* 21, Burat, *dec,* 164, Barbos, *d, cap,* 28, §, 2, *num,* 14.

113. Tertius casus est quando in Diœcesi Parochiæ non sunt distinctæ, sic enim quia tota Diœcesis est Parochia Episcopi, *cap. omnes basilica.* 16. *q.* 7. hæc vna est Parochia cui primo debentur decimæ, quæ est Parochia Episcopi, vnde tunc omnes decimæ sunt in eius administratione, vt eas pro meritis personarum Clericis, distribuat, *cap.* 1. 16. *q.* 1. Panorm. *d. cap. Quoniam, eod. tit. num.* 2 *per cap. Parochianos, de sepult. & cap. Ad Apostol. de donat.* Azor. *p.* 1. *l.* 2. *q.* 9. Rota *in Ciuitaten. decimar.* 26. *Martij, &* 28. *Iunij* 1618. corã Verolpio, *& in alia Ciuitaten. decim.* 4. *Decemb.* 1592. coram Gipsio, *& dec.* 309. *num.* 5. *p.* 2. *diuers.* Roias *dec.* 428. *num.* 5. Burat. *dec.* 164. *num.* 2. Coccin. *dec.* 118. *num.* 5. *& dec.* 237. *num.* 2. *& dec.* 485. *num.* 1. Barbos. *d. c.* 28. §. 2. *num.* 15. Leand. *d. q.* 3. Rebuff. *d. q.* 7. *num.* 9. Moneta *cap.* 7. *num.* 10. Itaque in hoc casu ius est in Parochia, nimirum in toto corpore Ecclesiastico Diœcesis, sed administratio huius iuris, & sic decimarum exactio, & earum distributio spectat ad Episcopum. Secus tamen dicendum esset si locus esset intra duas Parochias, & ignoretur sub qua sit, quia tunc decimæ non debentur Episcopo, sed inter illas Parochias diuiduntur. Panorm. *d. cap. Quoniam. num.* 3. Moneta *d. cap.* 7. *num.* 11.

114. Quartus casus est, si sit consuetudo vt hoc habeat, vt decimæ spectent ad Episcopum, Gloss. *in cap. Dudum, eod. tit.* Rebuff. *d. q.* 7. *num.* 10. Moneta *d. cap.* 7. *num.* 12. Leand. *tr.* 6. *disp.* 8. *q.* 3.

115. Quintus casus est, si decimæ spectent ad Ecclesiam Cathedralem, quia illi fuerint donatæ, vel alio titulo concessæ. Rebuff. *d. q.* 7. *num.* 13. Azor. *p.* 1. *l.* 7. *cap.* 36. *q.* 9. Capitulum enim Cathedralis est capax iuris decimandi, Roias *dec.* 428. *num.* 2. 6. *&* 12. Et quod Capitulis & Episcopis in Hispania ex concessione Regum Aragoniæ competat ius decimarum refert Penn. *dec.* 560. *num.* 3. Et quod Capitulum habens fomentum ab Episcopo habeat fundatam intentionem in decimis dixit Coccin. *dec.* 187. *num.* 3. *& dec.* 254. *nu.* 4. & ex eo Monet. *d. cap.* 7. *num.* 13. & ex Rota *in Oscen. decim.* 21. *Martij* 1564. *coram de Rubeis*. Decimæ enim Cathedralis spectant, vel ad Capitulum, vel ad Episcopum. Coccin. *dec.* 38. *num.* 2. Et cum spectant ad Capitulum diuidendæ sunt inter fratres, id est inter Canonicos, vt ex *cap. vlt. de off. custod.* aduertunt Rebuff. *d. num.* 13. & Moneta *d. n.* 13.

Epi-

116. Episcopus etiam habet in sua Diœcesi administrationem quandam in omnes decimas suæ Diœcesis, & primo de illis debetur illi quarta Canonica. *cap. vnio. 10. q. 3. cap. fin. de success. ab intest.* Hostien. Card. Butr. Panor. Io. And. & Anch. *in cap. de quarta, de Præscrip.* & iterum Hostien. Io. And. & Panorm. *in cap. Cum contingat, eod. tit.* Rota *dec. 31. num. 5. p. 2. diuers & dec. 402. num. 1. part. 2.* Recent. & in Ferrarien. *dec. 26. Maij* 1656. coram Albergato Rebuff. *q. 7. num. 11.* Genzal. *ad reg. 8 Cancell.* Gloss. 6. *num.* 87. *&* 88. Fagnan. *d. cap. Cum contingat, num. 23.* Et hanc esse communem opinionem ferè omnium DD. dixit Rota *dec. 31. num. 5. p. 2. diuers. & dec. 402. n. 1. p. 2. & dec. 64. num. 1. p. 5. recent.* Parochi enim quartam decimarum debent dare Episcopo, quæ competit ille iure ordinario, *cap. conquerente de off. ordin.* Et licet Gloss. ibi dicat, hoc competere Episcopo ex consuetudine, probabilius tamen dicitur hoc manasse ex antiquo iure, ex quo quarta pars redituum Ecclesiæ Episcopo competebat: Nam hæc consuetudo consentanea est antiquis canonibus, *cap. A nobis, cap. Vulterana, cap. Commisso, cap. Quatuor, 12. q. 2,* Et hanc quartam deberi Epis. iure ordinario supponitur *in cap. De quarta, de præscr.* & collig. *ex tit. de dec. cap. Quoniam, & ex cap. Dudum,* & ibi notãt Hostien. & Io: And. Penna *dec.* 1201. *num. 5. & 6.* Ludonis *dec. 519. num. 3.* Rota *dec. 142. num. 7. p. 8. & dec. 64 num. 1. & dec. 327. num. 2. par. 5. recent.* Et videri possunt, quæ de hoc scripsi *tom. 1. de stat. q.* 185.

117. Hinc quando dictum est decimas deberi Parocho etiam cum exclusione Epis. hoc intelligitur, quia illas immediate exigere de iure ordinario, & regulariter spectat ad Parochum, qui non tenetur eas recipere de manu Episcopi, sed imo Episcopus per se non habet immediatum, & proximum ius illas à populo exigendi: Nihilominus quod Episcopus possit suam quartam immediate exigere à laicis ex Hostien. *in d. cap. Cum contingat num. 1.* & Io: Andr. *num. 3.* dixit Rota *dec. 64. num. 4. p. 5. recent.* Quod tamen explicatur, vt non procedat, quando iam Parochus integras decimas recepit, vel quando non est negligens in illarũ exactione, sed tunc cum Parochus vel non est in causa, vt si vacet Parochia, vel est negligens in exactione decimarum. Et hanc opinionem de iure verlorem putat R. P. D. Fagnan. *cap. Quoniam, eod. tit.* vbi *à num.* 26. eam probat pluribus iuribus. Sed de his videantur, quæ dixi *tom. 2. de stat. q. 187. num. 627. & sequent. pag.* 559. Et consideretur, quod Episcopus est Parochus totius Diœcesis, & ideo non solum habet in decimis ius coæquale Parochis, vt ex Hostien. *in d. cap. Quoniam, num. 2.* & Io: And. *num. 3.* approbat Rota *d. dec. 64. num. 8. & dec. 442. & 485. & 500. part. 1. recent.* Sed proprie dici debet, quod habet ius eminentius, & vniuersalius. Et quamuis dicatur, quod Episcopus nullam habet iuris assistentiam in exactione decimarum. Rota *in S. Seuerina decimarum, 14. Ianuar.* 1650. coram Royas; Nihilominus hoc debet intelligi, quia illas non potest exigere nomine proprio, & pro suo commodo. Cæterum, vbi vel non adsit Parochus vel ille negligat, potest Episcopus decimas exigere nomine Ecclesiæ Parochialis, *cap. fin. de success. ab intest.* Hostien. *in cap. Cum contingat, num. 2.* Io: And. *in d. cap. Quoniam, num. 3.* Rota *d. dec. 64. num. 3.* Rebuff. *q. 7. num. 12.* Moneta *cap. 7. num. 16.* Fagnan. latè hoc probans *d. cap. Quoniam, nu. 23.* Et quantum ad suam quartam potest etiam agere, si opus est, nomine proprio, & illam exigere immediate.

118. Nihilominus, quidquid in contrariũ dixerit Suarez *d. cap. 38. num. 9. & 10.* & Palaus *d. p. 10.* magis proprie loquendo dicitur decimas non pertinere ad Episcopum, sed ad Parochum quantum sit de iure communi: In hac enim materia triplex, seu quadruplex ius distingui debet, aliud est ius vniuersalissimum, seu Pontincium, & hoc est ius exigendi decimas in tota Ecclesia, etiam ad sui vtilitatem; & hoc ius pertinet ad summum Pontificem, qui etiam statuere potuisset, vt decimarum pars in distributione illarum sibi tribueretur, vt supponunt D. T. 22. *q. 87. ar. 3. ad 4.* Alex. *3. p. q. 51. memb. 6 a. 6.* Abulen. *cap. 23.* Matt. *q.* 176. Io: And. Hostien. & alij *in cap. 1. de decim.* & propterea in Concil. Lateranen. sub. Alex. 3. dixit Pontifex decimas Ecclesiæ & mihi soluere teneantur. Quamuis *in cap. Cum homines, de decim.* desumptum ex illo Concil. non sit posita illa particula, *& mihi* optime tamen fuit posita, & in Concil. Lateranen. quia Papa est Dominus, vt etiam ad sui vtilitatem exigat decimas. Aliud est ius vniuersale, seu Episcopale, quod se extendit ad decimas totius *Diœcesis*. Et est ius etiam participandi de decimis, modo supra exposito, & disponendi de illis secundum iura, sed non est ius exigendi decimas ad sui vtilitatem, nisi sub conditione, scilicet si Parochus eas non exigat. Vnde si integræ decimæ sint solutæ Parocho, Episcopus nec etiam quartam suam potest à laicis petere. Rota *dec. 357. num. 4. & dec. 124. num. 1. & 3. p. 5. recent.* Nec Parochus priuari potest sua portione, vt Episcopo quarta soluatur. Rota *dec. 61. num. 3. par. 6. recent.* Aliud est ius decimarum particulare, & proprium, ad quod duo sunt necessaria, scilicet ius exigendi decimas, & agendi ad illarum receptionem, & hoc faciendi ad priuatam suam vtilitatem. Et hoc ius de iure communi conuenit soli Parocho, vel habenti curam Parochialem animarum. Vnde non debet admitti, quod habet Suarez *cap. 29. num. 1.* scilicet decimas primo & principaliter deberi Episcopis, quia Decimæ à iure tributæ sunt Parochis, licet Episcopis competat quarta decimarum, vel ex iure speciali competat participare de decimis debitis Cathedrali, vel etiam ex iure speciali, si aliquæ decimæ spectant ad eius mensam. Potest addi quartum ius, quod est ius participandi de decimis ab Ecclesia iam exactis, sed non est ius exigendi, & hoc ius pluribus alijs Clericis competit.

119. Alijs vero titulis, alijs Clericis potest competere ius decimandi, & quidem primo ex insti-

institutione, & fundatione, vt si super decimarum perceptione sit fundatum; v. g. aliquod Capitulum seu Collegium, si non ad curam animarum, ad laudandum Deum collegialiter, & in choro, vel aliud simile beneficium ad publicum aliquod ministerium diuini cultus. Et hoc est quod probant Sotus *l.q. de inst.6. q.4.a.* 1. & 3. & Aragon 2. 3. q. 87. a. 1. & 3. quos sequitur Suarez *d. cap.* 28. *num.* 12. Et verum est decimas non deberi solum ob puram curam animarum, seu administrationem sacramentorum, sed etiam ob celebrationem Missæ, & publicum Dei cultum, & laudem, nam & ad ista tenentur Parochi. Et in iure etiam in *tit. de Decim.* bene dicitur, decimas deberi ministris Ecclesiæ, vt *cap. Non est*, & *in cap. Ex parte* 1. supponitur decimas esse debitas Canonicis, & *in cap. Tua nobis* dicitur esse Clericis exhibendas. Sed hæc sunt ex particularibus fundationibus instituta. Vnde quod in Hispania non semper Parochi habeant assistentiam iuris super decimis, quia ibi Cathedrales, & dignitates sunt fundatæ super decimis dixit Rota *dec.239.num.3.p.1.recent.* De iure tamen communi vniuersaliter officium diuini cultus commissum est Parochis, & ideo ex iure communi illis solis sunt adiudicatæ. Aliorum vero beneficiorum fundationes ex priuata fidelium deuotione, vt plurimum factæ sunt super stabilibus certis, si quæ vero factæ sunt super decimis, hoc est speciale, ex quo non potest colligi, quod de iure communi alijs beneficiatis competant decimæ, sed solum ex iure speciali.

120. Quando vero decimæ spectant ad Collegium singulis de collegio competit quidem ius participandi de decimis, sed ius decimandi conuenit collegio. Pariter quando Parochus, vel alter beneficiatus habens ius decimarum indiget ministris, qui illi inseruiant, habent quoddam ius participandi de decimis, si tamen Parochus aliunde non habeat, vt illorum labori, aut seruitio satisfaciat.

121. Præterea vero ius decimandi potest alicui competere ex consuetudine, seu præscriptione, vt decimas infra, vel ex donatione, aut ex concordia.

122. Alijs vero Clericis Decimæ non debentur, nec etiam quantum ad ius participandi de illis, rationem huius reddit Suarez *c.* 29. *num.*6 t. quia ex quo non obligantur ex officio vt in spiritualibus, neque ad id conducuntur, ita nec populus illis tenetur dare decimas. Et licet Clerici in sacris obligentur ad diuinum officium, tamen ad id non obligantur ex iustitia, sed ex Religione, vnde illis non debentur decimæ. Sed ratio deficit valde. Primo in hoc, quod vult Parochos ex pacto & iustitia obligari pro decimis ad ministranda spiritualia proximis, quod est manifestissima simonia. Secundo quia imo ex virtute Religionis est necessitas sustentationis, & ex consequenti decimarum, quia qui seruit altari, de altari viuere debet. Dicitur igitur aliter, quod Decimæ non præcise ex virtute Religionis debentur huic, vel illi, sed ex ordinatione Ecclesiæ. Clerici igitur vel sunt ordinati [ad titulum patrimonij, & sic non indigent decimis, quia habent sustentationem ex patrimonio. Similiter idem dicitur si sunt ordinati ad titulum beneficij habentis alios reditus. Solum igitur si beneficium sit fundatum in decimis debentur decimæ simplici beneficiato.

123. Pariter nec Religiosi habent ius ad decimas, nec etiam vt de illis participent. D.T. 2.2.q.87.a.1. *ad* 3. & ibi omnes. Alensf.3.*p.q.* 51. *mem.*6.*a.*2. Abul. *in cap.* 23. Matt. *qu.*189. Turrecrem. *cap. vlt.* 16. *q.* 1. *ad quæst. primam*, Panorm. *cap.Suggestum not.*1. D.Anton. 2.*p.tit.* 4. *c.* 3. §.3. Suarez *cap.*29.*num.*7. Palaus *d. p.* 10. Et habetur ex *cap.Alia causa*, & *cap. Peruenit*, & *cap. Placuit* 1. *cap. Doctus*, *cap.Si Monachus* 16.*q.*1. Mouetur autem Suarez eadem ratione, quia Religiosi non obligantur ex iustitia ad seruiendum populo in spiritualibus, in quo nec sibi constat qui *cap.9. nu.* 2. & alias sæpissime vult, quod ministris diuini cultus ex lege naturalis iustitiæ debeatur sustentatio à populo, & licet hoc non sit verum de obligatione ex iustitia, est tamen verum de obligatione ex virtute religionis, quæ vult quod qui altari deseruit, ex altari participet. 1. Cor. 9. Vt locum vero habeat hæc obligatio sufficit, si quis auctoritate Ecclesiæ sit deputatus minister diuini cultus, & vt talis inseruiat. Ideo & Religiosis ex virtute Religionis debetur sustentatio iuxta professionis exigentiam, sed non debentur decimæ, quia in illis solis non consistit sustentatio ministrorum diuini cultus, & Ecclesia has applicauit pro ministris habentibus ex officio curam animarum. Religiosis vero aliunde prouisum fuit, vel per redditus monasteriorum, vel per ius petendi eleemosynam, & sic viuendi ex fidelium oblationibus, & eleemosynis. Debuit enim in Ecclesia esse hæc pulchritudo; vt darentur Ministri diuini cultus in strictissima paupertate Deo seruientes qui ex eleemosynis viuerent, sicut de facto viuunt. Et nihilominus Religiosis competunt decimæ vel ex donatione, vel ex priuilegio, vel si habeant beneficium fūdatum in decimis.

124. Cæterum Clericis quibus debentur decimæ, illis tribui debent etiam si alias sint diuites, quia nemo militare tenetur suis stipendijs 1. *Cor.* 9. Et propterea merito damnatus fuit error Pseudo Apostolorum qui negabant decimas esse dandas illis, qui non profitentur Euangelicam paupertatem, vt referunt Turrecrem. *l.* 4. *sum. par.* 2. *cap.* 37. & Castro *v. Decimæ.* Clericis igitur debentur decimæ non obstante quod sint diuites D.T. *quod l.* 6. *a.* 10. & 22. *q.* 87. *a.* 3. *ad.* 1. Sotus *l.* 9. *de inst. q.* 4. *a.* 2. Sylucst. *v. decima. n.* 14. Turrec. *in cap. Quoniam n.* 8. 16. *qu.* 1. Raphael à Turre *d. q.* 87. *a.* 3. *disp.* 2. Tabien. *v. decima n.* 12. Armill. *nu.* 3. Io: And. & alii in *rub. de dec.* Rebuff. *d. q.* 7. *n.* 14. Gloss. *in cap. Decimæ* 16. *q.*1. Couar. *l.* 1. *var. cap.* 17. *nu.* 4. Moneta *d. cap.* 7. *n.* 38. Suarez *d. cap.* 29. *n.* 14. Palaus *disp.* 10. Leand. *d. disp.* 8. *q.* 4. Existimat autem Moneta, quod huiusmodi Clericis diuitibus non debeantur decimæ, iure naturali, aut diuino. Sed fallitur Nam si loquamur de decimis quoad quotam nul-

nullis debentur iure diuino, aut naturali, sed tamen sustentatio debetur ex iure naturali, & diuino ministris diuini cultus, nec obstat, quod aliunde habeant vnde sustententur, quia hoc est per accidens, & lex diuina vult, vt viuat de altari, qui altari seruit. Et quod non obligetur os boui trituranti, sed operarius dignus sit cibo suo. Et D. Paulus qui ex arte, & labore vixit, non pet hoc excusat Corinthios, vt non deberent quantum sit ex se ipsis illum sustentare. Verumtamen bene potest sustineri, quod Clerico, qui ex titulo sui beneficii habet reditus sufficientes decimæ non debeantur nisi iure Ecclesiastico, quia iam sine decimis habet congruam sustentationem ex altari.

125. Sed nec decimæ Clericis denegari possunt ex eo, quod sint mali. Ideo Vuicleph, qui dixit decimas non solui ex necessitate, sed voluntariè, & non esse dandas malis sacerdotibus, damnatus fuit *in concil. Constans. sess.* 45. Et hoc habetur damnatum in *cap. Tua nobis, de dec.* S. Raym. *tit. de decim.* §. 1. Decimæ enim debentur propter seruitium. Et ideo si Clerici prout debent inseruitiant, illis debentur decimæ. Rebuff. *d. q.* 7. *n.* 15. Abulen. *in cap.* 23. Matt. *qu.* 174. & 175. Suarez *d. cap.* 29. *n.* 5. Palaus *d. puncto* 10. Raphael de la Torre 2. 2. *qu.* 87. *a.* 3 *disp.* 3. Et addit Rebuff. *nu.* 16. Non posse negari decimas etiam si Clerici illis abutantur, quàuis sic facientes iudicium sibi manducent, & bibant. *c.* Clericos, & *seq.* 16. *q.* 2. *c. fin.* 12. *q.* 1.

126. Si tamen Clerici in munere suo deficiant possunt laici debitores decimarum non quidem priuata auctoritate sed in iudicio denegare decimas, & Clericis obijcere denegationem Sacramentorum, seu defectum debiti ministerij. Lap. *all.* 66. Panorm. *c. fin. de Paroch.* Dom. & Franc. *sup. cap.* 1. §. *fin. de restit. spol. in hoc lib.* Moneta *d. cap.* 7. *num.* 35. *vbi nu.* 37. quod nec Parochus propria auctoritate potest denegare sacramenta ex eo quod sibi non soluuntur decimæ, nisi id sit notorium, ex Nauar. *cons.* 2. *nu.* 2. de decim. Sed in his valde difficile erit, quod detur notorium quod nulla tergiuersatione possit celari: Cæterum in conscientia Clericus, qui in officio deficit grauiter peccat, Et sunt multa crimina ob quæ non facit fructus suos, vt si sit intrusus.

SVMMARIVM.

127 *Ratio quæstionis.*
128 *Cui Parochiæ debeantur decimæ personales in pluribus casibus declaratur.*
129 *Decimæ prædiales debentur Parochiæ in qua sunt prædia.*
130 *Nisi consuetudo sit contraria, quæ tamen est contra ius certum.*
131 *Ecclesiarum aliæ baptismales, aliæ non.*
132 *Si Capellæ, non sunt Parochiales, eis non debentur decimæ prædiales.*
132 *Idem dicitur de Ecclesia baptismali si non sit curata.*
132 *Decimæ personales Parochiali debentur.*
133 *Matrici debentur decimæ prædiales intra suos fines, & intra fines Ecclesiæ sibi subiectæ quæ regitur per Cappellanum.*
134 *Ecclesiæ Parrochiali dismembratæ à matrici debentur decimæ prædiales intra suos fines.*
135 *Attendi debet forma erectionis nouæ Parochialis.*
Ex noua erectione Parochialis decimæ ipso iure non transeunt in Parochialem 135.
136 *Ecclesia baptismalis habet assistentiam iuris ad omnes decimas, quæ sunt intra suos fines.*
137 *In dubio in Episcopo assignante decimas Parochiali præsumitur iusta causa.*
138 *Si in erectione nouæ Parochiæ, expresse concessa sunt solum primitiæ, non sunt concessæ decimæ.*
139 *In dubio si constaret de consensu Rectoris baptismalis in erectione nouæ Parochiæ censerentur concessæ decimæ; sed hic consensus non præsumitur. Et debet attendi forma erectionis, & quid disposuerit Episcopus.*
140 *Si Parochialis sit antiquior baptismali, Parochiali assistit ius ad decimas, & forma erectionis debet attendi.*
141 *In dubio antiquior esse præsumitur Baptismalis.*
142 *Decimæ animalium prædiales, quomodo soluendæ.*
143 *Seruanda in eis consuetudo.*

Artic. VII.
Cui Parochiali soluendæ sint decimæ.

127. Ratio difficultatis est, quia contingit sæpe aliquem habere in vna Parochia domicilium, & in alia prædia ex quibus debentur decimæ, vel extra Parochiam suam nutrire animalia, vel habere domicilium in diuersis Parochijs, & ideo videndum est in his casibus cui Parochiæ decimæ solui debeant. Distingui autem debent decimæ personales à prædialibus.

128. Est autem prima regula generalis personales decimas, quarum onus est personali, deberi Parochiæ personæ, nimirum parochiæ proprij domicilij, in qua quis tenetur audire diuina *Cap. Ad Apostolica, eod. tit. cap. significauit de Parochijs, cap. Quasi, cap. statuimus, cap. In sacris, cap. De decimis* 16. *qu.* 1. D. Th. 2. 2. *quæst.* 87. *a.* 3. *ad* 2. & *ibi* Caiet. à Turr. & *disput.* 6. S. Raym. *tit. de dec.* §. 9. Abulen. *cap.* 23. Matt. *qu.* 169. Syluest. *v. Decima nu.* 14 Tabien. *nu.* 10. Sotus *l.* 9. *de iust. qu.* 4. *art.* 3. Panorm. *in cap. Cum sint, vbi* Gloss. 2. *de dec.* Gloss. 2. *in cap. fin. de Paroch.* Rebuff. *q.* 6. *n.* 1. & 7. Moneta *cap.* 7. *num.* 17. Menoch. *de præsump. l.* 6. *præs.* 88. *num.* 1. Suarez *cap.* 21. *n.* 1. Fagund. *l.* 1 *cap.* 3. *nu.* 1. Bonac. *d. qu.* 5. *p.* 3. *nu.* 1. Palaus *puncto* 8. *n.* 6. Trullench. *l.* 3. *cap.* 3. *dub.* 5. *nu.* 1. Barbosa *de off. Paroch. cap.* 28. §. 1, *num,* 32, & *l,* 3, *de iure Eccl, cap,* 16, §, 2, *nu,* 25, & 36, *Addit ad decis,* 572, *n,* 15, Burat. Et solutæ eidem Ecclesiæ alteri non sunt soluendæ Burat, *dec,* 575, *nu,* 10, Vnde si Parochianus mutet domicilium, licet bona eius remaneant in priori loco, debebit decimas Parochiæ mutati domicilij. Et è contra si habeat in vno

loco

loco domicilium, & in alio loco negotietur, vel laboret, etiam per magnam partem anni debebit decimas Parochiæ domicilij, vt habetur *ex d, cap, Ad Apostolicæ*, & confirmatur *ex cap, 3, de sepult, supra in hoc lib,* Quod si quis habeat plura domicilia æquè principaliter in diuersis Parochijs, diuidet decimas inter illas. Sed si vnum est principale, & aliud est quasi accessorium, debebuntur decimæ parochiæ, domicilis principalis Sotus *l, 9, q, 4, a, 3,* Rebuff. *d. q. 6. num. 2.* Butr. *in cap. 2. in fin. de Dec. post* Innoc. Azor *p.1.l.7.cap.35.q.14.* Moneta *cap.7.num.16.* Suarez *d.cap.21.num.2.* Palaus *d.p.8.num.6.* Barbos. *cap.Ad Apostolicę eod. tit.num.2.* Leander *tom.3. tract.6.disp.3.q.24.*Sed si domicilium sit in confinio duarum Parochiarum vtrique pro parte debetur decima. Gloss. *in cap. Licet 16. q. 1.* Innoc. *in cap. super eo de Paroch.* Rebuff. *d.q.6.num.3.* In dubio autem attendi debet in qua Parochia sit ianua domus,& si habet plures ianuas, in qua sit ianua principalis, & quæ est anterior, & magis nobilis. Rebuff. *n.4.*& 5.Videantur etiam quæ in simili dixi de debito soluendi quartam *tom. 2. de stat. q.187.a.7. inspect.5.cap.2. à n.483.pag. 522.* Quamuis quia huiusmodi decimæ personales iam ferè non sunt in vsu, vt notauit Panorm. *cap.Cum homines num.5.eod.tit.* & post illum Suarez *l.1. cap.21. num.2.* Filliuc. *tract. 27. par.2.cap.9.q.1.* Fagund. *l.1.cap.3.*non sit necesse multù in hoc puncto explicando immorari.

129. Alia regula generalis datur de decimis prædialibus, quia scilicet decimæ prædiales debentur Parochiæ intra cuius fines sunt prædia, ex quibus debentur decimæ. *c.Cum contingat,cap.Cum in tua,c.Quoniam,eod. tit. c. vlt. de Paroch. cap fin. de restit. spoliat. sup. in hoc lib.* D.T. *2.2.q.87. ar.3.ad 2.* & ibi omnes Abul.*d.q. 169.* Rebuff. *d.q.6. n.10.*Moneta *cap.7.num.27.* Suarez *d.c.25.num.4.* Palaus *d.p.8.num.7.*Syl.*v. decima.n.14.*Couar.*l.1.var.c.17.n.8.*Nauar.*cōs.2. n.7. de dec.*Gutieſ.*l.2.Canon.c.21.n.54.*Achill.de Grass.*dec.3.n.1.de dec.*Puteus *dec.176.num.3.l.3.* Barb.*de off.Paroc.c.26.§.1.n.37.*Trull.*l.3.c.3.dub. 5.n.2.* Hoc enim postulat diuisio Parochiarum, & quia onus harum decimarum est reale,merito Ecclesia instituit, vt decimæ istæ debeantur Ecclesiæ intra cuius fines prædia reperiūtur.Et maximè quia si istæ decimæ deberentur Parochiali domicilij, cum homines sæpissimè mutent domicilia, solutio harum decimarum esset inconstans, & mutabilis, & proprietates Ecclesiarum essent permixtę, & hodie ad hanc Ecclesiam modo ad aliam spectarent, quod est inconueniens, & pro tali habitum fuit ab Alex. *3. in cap. Cum sint homines eod.tit.*

130. Hoc tamen incertum esse iudicauit Alexand.*3. cap.Cum sint homines 18. eod. tit.* & ideo in hoc dixit seruandam esse consuetudinem. Non est vero dubium consuetudinem in materia decimarum multum valere, & in puncto istius quæstionis standum esse consuetudini, vt docent Panorm. *cons.58.num.2.* Couar. *d.cap.17.num.8.* Gutierez *l.2.Canon.cap.21. num.58.* Puteus *dec.250.n.4.l.1.* Rota *dec.163. num.3.part.2. diuers. & dec.274.num.1. dec.289. par.2. recent.* Barbos. *d cap.28.§.1.num.32.* Nihilominus tamen nunc dici non potest, quod res ista sit incerta. Nam primo de Noualibus habetur definita ab Innocentio *3. in cap. Cum contingat, eod.tit. & cap. Cum in tua.* Et vniuerversaliter per Bonif. 8.*cap.fin. de restitut. spoliat. sup. in hoc lib.* Cui fauet etiam *cap.fin.de Paroch.* Et ratio etiam est, quia licet decimę de prędijs debeantur ratione personarum, vt dixit Barbos. *dict.n.32.* Vnde vere sic est, quod onus decimarum prædialium non est mere reale, sed simul est personale; nihilominus quia debentur de ipsis prædijs, magis conuenit, vt decimæ istæ debeantur Parochiæ in qua sunt prædia. Vnde nec est verum quod ad huiusmodi consuetudinem sufficiat decennium, vt vult Barbosa, sed de hoc infra suo loco dicetur.

131. Cum vero detur Parochialium Ecclesiarum distinctio, nam aliæ dicuntur baptismales, seu matrices, aliæ vero dicantur capellæ, seu succursus. Baptismales dicuntur illæ in quibus sūt fontes baptismales,& Parochiani baptizantur, Gloss.2. & Panorm. *in cap. Cum contingat eod.tit.* Rebuff. *q.6.num.8.* Moneta *cap. 7.num.4.* Neque in vna Parochia possunt esse plures Ecclesiæ baptismales, sed vna tantum cum capellis suis *cap.Plures 10.q. 1.* Regulariter quoque Ecclesia baptismalis est etiam curata, quamuis hoc non sit necessarium, vt notat Franc. *cap. Ad decimas notab.vlt.sup.de restit.spoliat. in hoc 6.* Potest igitur esse dubium cui ex istis Ecclesijs decimæ debeantur.

132. Sed omissis pluribus quæ circa hoc habent DD. dicitur quod si Capellæ, vel Ecclesiæ non baptismales non sunt curatæ, certum est illis decimas non deberi de iure communi, cum decimæ parochialibus debeantur. Similiter si baptismalis non sit curata, debebuntur sibi ex parte decimæ personales propter baptismum, & ex alia parte ad parochialem propter alia diuina, vt post Butr. *in cap. Cum contingat, num.8.* Card.*num.8.* Panorm. *num.6.* docet Fagnan. ibid.*num.56.* Sed melius dicitur deberi ex integro Ecclesiæ Parochiali, in qua Parochiani diuina audiunt, & sacramenta recipiunt. Qui enim per actionem lucrantur sunt adulti, & iam baptizati, infantes vero nihil lucrantur ex quo possint soluere decimas, & alias Ecclesiæ baptismali sufficere debent oblationes, quæ in baptismo illi offeruntur. Ratione igitur solius Baptismi, decimæ personales non debentur Ecclesiæ baptismali. Gloss.*in cap.Statuimus, 18.q.1.* Gloss. *in cap.fin. de Paroch.* Ioan.And.& Anchar. *in cap. Ad Apostolicæ, eod. tit.* Rebuff. *q.6. num. 21.* Suarez *d.l.1.c.24.n.4.* Trullench. *l.3,cap.3. dub.6.n.3.* Sed prædiales decimæ debebuntur Ecclesiæ parochiali si intra eius fines sint sita. Et tunc Ecclesia purè baptismalis potius censenda erit tanquam Capella propter commoditatem populi erecta, & erit sub eodem Rectore. Nam si esset extra fines Parochiæ, vel Parochiarum, & haberet proprium territorium, iam esset Parochialis, & haberet ius administrandi sacramenta habitantibus in territorio; Ecclesia igitur pure baptismalis non est prædialis. Nec illi debentur decimæ, sed debentur Parochiali intra cuius fines decimæ sunt sitæ Rebuff.*d.q.6.n.19.*

 Si

133. Si vero tam Ecclesia baptismalis, quã non baptismalis sint parochiales, tunc si prædia sint intra fines baptismalis de iure ad illam spectabunt decimæ talium prædiorum. Ideo si Parochialis Ecclesia non habet proprios fines, vel non est erecta in Rectoriam, vel Vicariam perpetuam, sed in Capellaniam simplicem, & gubernatur per Capellanum amouibilem; tunc Ecclesia ista Capella est, non vero est proprie Parochialis. Ideo illi nec personales, nec prædiales decimæ debentur Panorm. *cap. ex parte de Rescript.* Trullench. *l.3.c.3.d.6.n.5.*

134. Sed si Ecclesia inter antiquos fines baptismalis sit posita, & sit Parochialis, videndum est an sibi assignati sint proprij limites, & sit à baptismali simpliciter dismembrata. Nam in hoc casu Parochialis non est subiecta baptismali, nisi quantum ad merum sacramentum baptismi; & eidem Parochiali debentur decimæ prædiales eorum prædiorum, quæ intra suos limites continentur. Panorm. *cons.* 58: *col.* 2. Rebuff *q.5.num.16.* & 18. Moneta *cap.* 7. *num.*28. Et in hoc sensu verum est quod tradidit Rota *dec.* 278. *num.* 5. *p.* 1. *recent.* post Panorm. *in d.c. Cum contingat, num.*8. Cassan. *cons.* 34. *num.*17. Perit. *cons.*73. *num.*1.*l.*4. Card. *cons.* 26. *num.* 1. Lap. *Alleg.*66. *num.*5. Menoch. *cons.* 56. *num.*20. Rota *in Concen. decim.* 28. *Iunij* 1062. & 27. *Nouem.* 1606. *coram Card. sacrato.* Quod eo erit verius, si Ecclesia Parochialis habeat etiam Baptismum, licet recognoscat aliam in recipienda aqua baptismali, & in aliquibus alijs præeminentijs. Rota *dec.*272.*num.*4.*p.*1.*recent.*

135. Sed si Parochialis sit sita intra fines baptismalis; illiq; subiecta, & non ab ea dismembrata, attendenda erit earum erectio. Præcipue vero considerari debebit an noua erectio sit facta iuxta formam *cap. ad audientiam*, & decreti Concil. Trid. *sess.*21.*cap.* 4. & ex consequenti an sit valida, vel inualida. Deinde attendi debebit declaratio S. Cong. Concilij data anno 1617. Quam refert Moneta *cap.*7.*num.*30. & Fagnan. *d. cap. Cum contingat, num.*51. per quam dictum fuit in erectione nouæ Parochialis absque assignatione, aut dismembratione facta per Episcopum, decimas spectantes ad baptismalem, seu Matricem Ecclesiam, non transire ipso iure in Parochialem nouiter erectam. Attendi ergo debebit forma nouæ erectionis, & an Parochiali nouiter erectæ concedantur decimæ per Episcopum.

136. Itaq; ergo Matrix Ecclesia, seu baptismalis habet fundatam intentionem, & assistentiam iuris super omnibus decimis prædialibus existentibus intra suos fines, vt post Gloss. *in cap. Contingat, eod. tit.* Rebuff. *d. q.* 6. *num.*12. Vnde Rector nouæ Parochialis intra eosdem fines nouiter erectæ, & non simpliciter dismembratæ, si decima prætendit, & postulat, debet probare illas ad se spectare, vel ex compositione *cap. Ex multiplici, eod. tit.* Vel per præscriptionem, *cap.*1. *de præscript. in hoc* 6. Vel quia consueuit decimas recipere, *cap. ad Apostolicæ, eod. tit.* Vel ex fundatione, quia tunc fuerint sibi assignatæ decimæ sui territorij iuxta formam *d. cap. Ad audientiam*, & d. decreti Concil. Trid. *sess.*21.*cap.*4.

137. Vbi vero constet de assignatione decimarum in dubio an ex iusta causa fuerint assignatæ, præsumi debet Episcopum ex iusta causa id fecisse. *cap. Nisi essent, de Præben.* Rebuff. *n.*15. Moneta *n.*29.

138. Si etiam in nouæ Parochialis erectione expresse ei concessæ sunt primitiæ, & hoc probatur non fuisse concessas decimas. Nam per inclusionem primitiarum excluduntur decimæ. Moneta *d.num.*29.

139. Plures etiam voluisse, quod si Rector baptismalis consentit assignationi limitum nouæ Parochiæ, & fundationi eius, quod ex hoc censeatur remittere ius decimarum, & alia iura Parochialia refert idem Moneta. *num.*30. qui tamen dicit hoc procedere quando dismembratio est facta simpliciter, non vero si sit facta cum clausula sine præiudicio. Sed dicitur attendendam esse formam erectionis, & an sit dismembratio omnimoda, vel erectio manēte subiectione illius ad *Matricem*, & an in erectione assignentur decimæ, vel non quia ex Concil. Trid. loco citato Episcopi est de his decernere etiam non attento consensu, vel dissensu Rectoris Ecclesiæ Matricis. In dubio tamen, si constat de consensu Ecclesiæ Matricis in erectione nouæ Parochiæ præsumitur concessio decimarum ad fauorem Parochiæ de nouo erectæ. Sed hic consensus si non appareat, non præsumitur, nisi ex *tanta temporis* diuturnitate cum possessione *l. si Filius. C. de petit. hæred.* Rebuff. *q.*6 *n.*20.

140. Potest vero aliquando contingere, quod Parochialis sit antiquior baptismali, seu Matrici. Et in hoc pariter debet attendi forma erectionis. Alias enim Parochiali assistit ius commune, ipsaque habet fundatam intentionem super decimas antiquas, quas prius possidebat, & quæ sunt intra suos fines, & ad eam quæ de nouo erecta est in baptismalem pertinet probare, quod sibi sint concessæ decimæ præfatæ; hoc enim non præsumitur. Sed imo noua Parochialis censetur erecta sine præiudicio aliarum Ecclesiarum, Gloss. *in cap. quicumque* 16. *q.* 1. Panorm. *cons.* 18. *vol.* 1. Rebuff. *q.*6.*n.*17. Moneta *cap.*7.*n.*28.

141. Sed si sit dubium quænam sit antiquior, tunc baptismalis antiquior præsumi debet, & habet fundatam intentionem super omnes decimas intra suos fines sitas. Moneta *c.*7.*n.*29.

142. Decimæ autem animalium prædiales sunt, & si quidem manent in Parochia in qua manet eorum dominus, eidem Parochiæ debentur eorum decimæ. Et sic regula generalis est decimas animalium deberi Parochiæ intra cuius fines pascuntur. Quod si in hyeme pascuntur in vna Parochia, & in æstate in alia diuidendæ sunt decimę inter Parochias illas, ita tamen quod parochijs per quarum fines transeunt eundo ad pascua, & redeundo decimæ non debentur, nisi per notabilem anni partem ibi commorentur. Pariter si animalia de nocte morantur in vna Parochia & in alia aluntur cū proportione diuidendę sunt decimę inter illas Parochias. Et quamuis D.Thom. 2.2.*q.*87.*a.*3.

ad

ad 2. dicat quod in hoc caſu magis debetur decima gregis Eccleſiæ in cuius territorio grex paſcitur quam illi in cuius territorio ouile locatur, non per hoc, vt male aliqui intelligũt dixit quod ſoli Eccleſiæ in cuius territorio grex paſcitur debeantur decimę, ſed ſenſus illius eſt, quod illi Eccleſiæ magis, ideſt cum maiori proportione decimæ debentur. Et ſi nullo anni tẽpore maneat in Parochia ipſius domini, ſed extra illam, quamuis nonnulli dixerint aliquid decimarum deberi Parochiæ domini, quaſi huiuſmodi decimæ ſint ex parte perſonales, quod iudicare. Nauar. *conſ.* 1. *num.* 10. *de decim.* dixit Suarez *cap.* 21. *nu.* 8. tamen vere decimæ animalium ſunt mere prædiales, & niſi maneant in Parochia domini, illi Parochiæ nihil debetur, ſed integræ decimæ cum proportione diuidi debent Parochijs in quibus animalia paſcũtur, vel vni earum debentur, ſi animalia in ea ſola nutriuntur. Videantur Gloſſ. *in c. ad Apoſtolicæ, eod. tit.* D.T. 2.2. *q.* 87. *a.* 3. *ad* 2. & ibid. Caiet. & a Turre *d.* 6. Sil. *v. decima.* Sotus *l.* 9. *de iuſt. q.* 4. *a.* 3 Rebuff. *q.* 6. *n.* 25. *& ſeq.* Moneta *cap.* 4. *num.* 16. *& cap.* 7. *num.* 16. Suarez *cap.* 21. *num.* 8. *& ſeq.* Palaus *d. p.* 8. *& ſeq.* Azor. *l.* 7. *cap.* 35. *q.* 15. Fagund. *l.* 3. *cap.* 1. *num.* 5. Hoſtien. *in d. cap. Ad Apoſtolicæ*, & ibi Barboſ. *num.* 5. Alen. 3. *p. q.* 51 *artic* 4. *num.* 4. Baſil. Pont. *de Matrim. l.* 5. *c.* 13. §. 3. *num.* 19. Menoch. *conſ.* 398. *num.* 36. *&* 40. Greg. Lopez *l.* 9. *tit.* 20. *p.* 1. Perez *ad tit.* 5. *l.* 1. Ordinat. Leand. *tom.* 3. *tr.* 6. *diſp.* 5. *q.* 16. *& ſeq.*

143. In his tamen conſuetudo legitime præſcipta attendi ſemper debet. Sicut etiam conuentiones legitimè initę, aut priuilegia conceſſa, vt citati DD. docent. Sufficere autem conſuetudinem decennalem dixit Rota *dec.* 163. *p.* 2. *diuerſ.* Sed videndum eſt an conſuetudo ſit contra ius: Nam contra ius eſt vt Parochialis ſuis decimis priuetur.

SVMMARIVM.

144 *Omnes fideles ad ſoluendas decimas tenentur.*
145 *Infideles non tenentur ad decimas perſonales.*
146 *Nec Cathecumeni.*
147 *Hæretici per ſe tenentur ad decimas perſonales*
148 *An Eccleſia poſſit imponere tributum infidelibus promittendis Prædicatoribus.*
149 *Princeps infidelibus ſibi ſubditis poteſt imponere præceptum audiendi Prædicatores, & tributum pro Prædicatorum ſuſtentatione.*
150 *An infideles teneantur ad decimas prædiales.*
151 *Tenentur pro prædijs, quæ fuerunt alicuius fidelis.*
152 *Non vero pro prædijs, quæ numquam fuerunt ſub iuriſdictione Eccleſiæ* 153.
154 *Infideles nunquam tenentur ad decimas, vt decimas, ſed hæc obligatio iuſte illis imponitur tanquam onus.*
155 *Pro terris Chriſtianorum occupatis ab infidelibus debentur decimæ de rigore iuris.*
156 *Paſtores fidelium non tenentur ad decimas perſonales.*
157 *Pauperes tenentur ad decimas.*
158 *Hoc non probatur efficaciter ex eo quod decimæ debeantur ex iuſtitia.*
159 *Decimæ inſtitutæ in ſuſtentamentum pauperum*
160 *Paupes extremæ neceſſitatis non tenentur ad decimas, & etiam ſi poſtea venerint ad pinguiorem fortunam nõ tenentur ad præteritas.*
161 *Pauperes in valde graui neceſſitate & certa non tenentur ad decimas.*
162 *Sed hoc quam rariſſime debet practicari, & in dubio recurrendum ad ſuperiorem.*
163 *Papam teneri ad decimas, aliqui volunt.*
164 *Onus decimarum principalius eſt perſonale.*
165 *Papa ad nullas decimas teneturetiam de patrimonialibus.* 166. 167.
Obligatio ad decimas eſſentialiter reſpicit ſubditos in ſpiritualibus. 165.
166 *Ex iurehumano Papa nõ obligatur ad decimas.*
167 *Nec de patrimonialibus Papa tenetur ad decimas.*
168 *Epiſcopi nec ad perſonales decimas tenentur, nec ad prædiales, niſi rerum quas poſſident priuato titulo.*
169 *Parochus nec tenetur ad decimas perſonales nec ad prædiales, niſi de prædijs ſibi proprijs*
170 *Diſtinctio obligationis decimarum ratione rerum, vel perſonarum reijcitur.*
171 *Clerici beneficiati de fructibus beneficiorum non tenentur ad decimas.*
172 *Clerici de acquiſitis, vel poſſeſſis ſæculari titulo tenentur ad decimas*
173 *Etiam ſi alicui Eccleſiæ deſeruiant.*
174 *An Parochia de nouiter acquiſitis in alia Parochia teneatur ad decimas.*
176 *Inſolitum quod de bonis acquiſitis titulo Clericatus ſoluantur decimæ.*
177 *Non conuenit vt quod ab Eccleſia datur titulo actiuæ adminiſtrationis diuinorum teneatur ad decimas.*
178 *Idem probatur ex* Vrbano 2. in Concil Placent.
179 *Sufficit Clericis ſi Eccleſiæ ſeruitium præſtent.*
180 *Aliud eſt Eccleſiam decimas alterius vſurpare, & aliud exemptionem acquirere ex eo quod prædij acquiratur dominium. Et hoc ſecundum non prohibetur.* cap. 1. & cap. Quicumque 16. q. 1.
181 *Lex* cap. 1. & cap. Quicumque 16. q. 1. *non eſt vniuerſalis, & eſt abrogata in ſenſu præfatis contrario.*
182 *Non eſt eadem ratio de beneficiatis, & de Religioſis.*
183 *Qualiter ſit verum quod prædia tranſeunt cum onere decimarum.*
184 *In caſu enormis læſionis prouideri debet Eccleſiæ læſæ.*
185 *In his attendi debent conſuetudo, & conuentiones locorum.*
186 *Religioſi tenentur ad decimas.*
187 *Sæculares omnes tenentur ad decimas.*

Art. VIII.

Quis teneatur ad ſoluendas Decimas.

144. DEcimas deberi ab omnibus fidelibus per ſe loquendo, niſi ab illis aliquo iuſto

iusto titolo exempti sint, indubitati iuris est *ex tit. de decim. cap. Ex transmissa, & cap. à nobis*, & id tradunt D. *t.* 2. 209. 87. *a.* 4. & cæteri Theologi, & Canonistæ omnes.

145. Dictum tamen est, quia infideles non baptizati ad decimas non tenentur. Non quidem ad personales, quia cum Sacerdotes Catholici & alij Clerici non sint eorum Pastores nec illis inseruiant in diuino cultu illique non sint de corpore Ecclesiæ, non intrat lex naturalis, & diuina obligans ad illorum sustentationem. Alias vero infideles legibus Ecclesiasticis non ligantur D.T. 22. *q.*87. *artic.* 1. & 4. Gloss. *in cap. de Terris v. Persoluendas eod. tit.* & ibi Butr. *num.* 2. Abulen. *in cap.* 26. Matt. *q.*195. Syluest. *v. decima num.*13. Raphael de la Torre 22. *q.*87. *a.*4. *disp.*1. *num.* 1. & 2. Suarez *d. l.*1. *cap.*16. *num.*4. Azor. *p.*1. *l.*7. *cap.*35. *q.*4. Moneta *cap.*5. *num.*38. Barbos. *in d.cap. de terris num.* 4. Fegund. *l.*2. *cap.* 1. *num.* 13. Fillinc. *tract.* 27. *num.*164. Layman. *l.*4. *tr.*.6. *c.*4. *n.*37. Trullench. *l.*3. *c.*3. *dub.*10. *nu.*1. Less. *l.*2. *c.* 39. *d.* 5. *n.*22. Ioan. de Fribug. *addit. ad* 1. Raym. *l.*1. Leander *tom.*3. *disp.* 6. *tract.*6. *q.*3. Et quamuis Panorm. *cap. De terris eod. tit.* velit infideles habitantes in Parochia titulo cōpensationis teneri ad satisfaciendum Ecclesiæ, eo quia impediant fideles ne ibi habitent, & sic defraudant Ecclesiam personali decima, quam fideles soluerent. Tamen merito hoc communiter reijcitur. Tum quia Ecclesia non habet ius, vt fideles hic vel ibi habitent, vel vt qui habitant in Parochia operentur ad lucrum negotiando, vel inseruiendo, vel exercendo artes, vnde Nobiles fideles ad huiusmodi lucrosa opera non tenentur ex quibus decimæ personales debentur. Nec Clericus, qui habitat in Parochia tenetur aliquid Ecclesiæ dare ex eo quod censeatur impedire artificem ne ibi habitet. Sicut qui in agro suo ædificat domum, tenetur ad decimas, de fructibus quos ager produceret. Rebuff. *q.*6. *nu.*35. Fernand. *d.l.*1. *c.*5. *num.* 10. Leand. *disp.*2. *q.*20. Tum quia hoc impedimentum est incertum, & valde contingens, & accidentarium. Vnde Vniuersaliter loquendo, & sine exceptione infideles non baptizati etiam si habitent in Parochijs Christianorum non tenentur Ecclesiæ ad personales decimas, nec etiam titulo recompensationis, vt docent Sotus *l.*9. *de iust. qæst.*4. Suarez *d. cap.* 16. *num.*5. Azor. *d.cap.*35 *q.*3. Fagund. *d. cap.* 1. *num.*14. Raphael à Turre *d.a.*4 *disp.*1. *num.*2. Leand *d.disp.*6. *q.*4. Trullench. *d.dub.*10. *num.*1.

146. Hoc vero extenditur ad Cathecumenos nondum baptizatos, nisi sint filij Christianorum; quia sola fides sine baptismo non subijcit homines præceptis Ecclesiæ. Ita Syluest. *v. decima n* 13. Suarez *d.cap.*16. *n.*3. Less. *l.*2. *cap.* 39. *disput.*5. Fagund. *l.*2. *c.*1. *n.*20. Palaus *d. p.* 11. *num.*1. Alias etiam Ecclesia ministris suis prouidit de sustentamento sufficienti, vnde paucos Cathecumenos non obligat naturale præceptum quod ab Ecclesia determinationem habet ad fideles Raphael de la Torre *d.ar* 4. Leander *d disp.*67. Sed & iam ex vsu factum est, vt nec fideles decimas personales soluant.

147. Hæretici tamen qui aliquo modo spectant ad Ecclesiam, & quos obligant Ecclesiasticæ leges, si habitent in parochijs per se tenentur ad personales decimas. Isti enim iure tenentur esse fideles, & ad hoc cogi possunt ab Ecclesia Gloss. *in cap. Decimæ* 16. *q.*1. Gloss. *in cap. Tua nobis de decim.* Syl. *v. decima nu.* 13. Lapus *all.*63. Oldrad. *cons.*91. Less. *l.* 2. *cap.*39. *dub.*5. Raphael à Turre *num.*4. Filliuc. *tract.*27. *num.*162. Leand. *tom.*3. *disp.* 3. *tract.*6. *q.*2. Suarez *d. cap.*16. *num.*3. Palaus *d. p.*11. *num.*1. Fagund. *in* 5. *præcept.* Eccl. *l.*2. *c* 1. *n.*3. Sed in his standū est consuetudini.

148. Arbitrantur etiam Suarez *d. cap.*16. *num.*12. & Palaus *d. p.* 11. *num.*1. Trullench. *d. l.*3. *c.*3. *d.*5. *num.*1. Fagund. *d. c.*1. *num.*19. Palaus *tract.*10. *p.*11. *num.*1. Ecclesiam, seu Principes Christianos posse infidelibus imponere tributum soluendum pro sustentatione, & itineribus prædicatorum Euangelij, nam infideles tenentur ex iure diuino ad fidem igitur ex eodem iure tenentur sustentare ministros, qui fidem docent, possent igitur Pontifices & Principes eos compellere ad hoc, vt suæ obligationi satisfacerent. Et sic v. g. Pontifex Romæ posset Iudæis imponere tributum pro sustentatione prædicatoris, qui illos veram fidem doceat, Sed hoc negat Raphael à Turre 22. *q.*87. *num.*4. *disp.*2. Quia sicut Ecclesia non potest huiusmodi infideles compellere ad fidem, sic nec potest compellere ad audiendum *prædicatores* fidei. Et Christus misit Apostolos vt agnos inter lupos, vt sine vi, & armis mundum veritate superarent, & sine impositione tributi libere, & gratis fidem annnunciarent. Et si aliter fieret hoc esset ponere maximum impedimentum conuersioni infidelium.

149. Sed distinguendum est inter Principes habentes iurisdictionem in infideles, & illam non habentes. Nam vbi Principes non habent iurisdictionem in infideles, sicut non possunt eos compellere ad obseruantiam aliorum præceptorum legis naturalis, aut diuinæ, ita nec possunt eos compellere, vt satisfaciant præcepto audiendi Prædicatores, vel eos sustentandi vbi tamen Princeps habet iurisdictionem in infideles, licet non possint eos compellere ad fidem, vt cum D. T. 22. *quæst.*10. docent communiter Theologi, potest tamen eos compellere ad audiendum Prædicatores, sicut de facto Romæ compelluntur Iudæi ad audiendum Prædicatorem, qui semel in hebdomada ad illorum instructionem prædicat, & sic etiam posset Princeps ad hunc finem illis tributum imponere. Nam & ad bonum politicum multum conducit vera Religio, & Religionis vnitas & concordia, in diuino cultu; Ecclesia tamen ad conuersionem infidelium mittit prædicatores ipsius expensis, sicut Christus Apostolos, & hæc est vna ratio, ob quam impositio decimarum iustificatur, & aliorum redituum Ecclesiasticorum, vt ex illis etiam ad infidelium partes possit Prædicatores mittere.

150. De prædialibus vero decimis loquendo fuit sententia Panorm. *in d. cap. de terris*, & Oldrad. *cons.*91. Syluest *v. decima q.* 7. *num.*13 Less. *d. cap.* 39. *num.*22. *dub.*5. Rebuff. *q.*5. *nu.*12

Man-

Mantuan. *conf.* 188. existimantium infideles vbicumque degentes teneri ad decimas prędiales soluendas, & ad id posse cogi ab Ecclesia, si id fieri in facto esset possibile, quia nimirum Ecclesia habeat ius possidendi omnem terram, & ex consequenti exigendi decimas de omnibus prædijs vbique gentium. Sed hanc sententiam vt improbabilem reijciunt Sotus *l.* 4. *de iust. q.* 4 *art.* 4. Suarez *cap.* 16. *num.* 8. Raphael à Turre 2. 2. *q.* 81. *art.* 4. *disp.* 1. Palaus *d. punc.* 11. Fagundez *l.* 2. *cap.* 1. *num.* 6. Trullench. qui tamen alteram non iudicat improbabilem *d. dub.* 10. *num.* 1. Abulen. *in cap.* 23. Matt. *q.* 195. Barbos. *in d. cap. de terris num.* 2. Vasquez. *tract. de benef. cap.* 1. *dub.* 9. Filiuc. *tract.* 27. *num.* 264. Macado 1. *p. sum. l.* 2. *p.* 4. *tract.* 10. *doc.* 2. *num.* 2. Molfes. *in sum. tr.* 6. *c.* 4. *num.* 37. Leand. *d. disp.* 6. *p.* 6. Basseus *v. decima. n.* 5.

151. Sed hoc habet claram solutionem in iure ex *cap. quanto de vsur.* vbi decernitur Iudęos posse cogi pro decimis, quas Ecclesiæ de possessionibus prius accipere consueuerunt. Distingnenda igitur sunt prædia. Nam alia sunt, quæ ex quo sunt posita intra fines alicuius Parochiæ Christianorum, & ab eorum aliquo fuerunt possessę habent annexum onus decimarum, & alia sunt prædia ex quibus nunquam fuerunt solutę decimæ, nec debuerunt solui, quia non fuerunt sub alicuius Christiani dominio. Prioris generis prædia si transeant ad infideles, transeunt saltem cum tali onere, vt ad saluandum indemnem Ecclesiam possint illi cōpelli ad decimas soluendas, & sic tenentur eas soluere, & in hoc sensu hoc docent citati DD. supra pro sententia negante citati. Et ideo Iudęi, vel alij infideles, si prędia huiusmodi possideant, de illis tenentur soluere decimas. Et hoc habetur etiam decisum *in cap. de terris eodem titulo.*

152. Sed loqnendo de prędijs, quæ nunquam fuerunt sub dominio alicuius Christiani, etiam si forsan sint infra terminos alicuius Parochiæ non tenentur infideles eorum domini ad soluendas ex eis decimas. Cum enim non sint de corpore Ecclesiæ non subduntur Ecclesiæ legibus, & sic certum est quod ex vi præcepti Ecclesiastici non tenentur ad decimas. Sed cum eadem prædia nunquam fuerint sub iurisdictione Ecclesiæ, quia nunquam ab aliquo fidelium fuerunt possessa, non potuit Ecclesia illis prædijs annectere onus decimale, & sic neq; ex hac parte infideles possessores talium agrorū ad decimas tenentur. Alias enim Ecclesia nec habet proprium ius iustitiæ ad terras infidelium, nec ipsi in Ecclesiam peccant peccato iniustitiæ eas terras occupando, vel etiam fidem non recipiendo, sed peccant in hoc contra præceptum fidei; cum ergo Ecclesia nec etiam habeat dominum iurisdictionis vel spiritualis, vel temporalis in infideles, vel in eorum terras; Nam *De ijs, qui foris sunt, nihil ad nos*, dixit Apost. *ad Corint. cap.* 5. Vnde nec eos potest ad fidem compellere ex præcepto Ecclesiæ non potuit imponi eorumdem terris onus soluendi decimas.

153. Quatenus vero dicatur infideles ex lege naturali teneri ad verum Dei cultum, & lege diuina teneri ad fidem recipiendam, & ad colendum Deum secundum ritum Christianæ Religionis, & ex consequenti ad se subijcendum Summo Pontifici, & Ministris Ecclesiæ, & ex consequenti ex eodem iure naturali, & diuino eos teneri ad sustentationem horum ministrorum. Primo considerandum hanc obligationem non esse iustitiæ propriæ, sed virtutis religionis, & fidei. Sed amplius attendi debet quod cum Ecclesia non habeat iurisdictionem in infideles, & præcipue cum non possit eos compellere ad fidem, & religionem Christianam suscipiendam, inde sequitur, quod ita infideles tenentur ad cultum Dei ex fide Christi, & adea, quæ ad hunc cultum ordinantur, quod tamen ad hoc per Ecclesiam cogi non possunt. Itaque dicendum est, quod infideles respectu ministrorum, qui pro eorum salute procuranda non sunt deputati vel pro ea non laborant, ad nihil tenentur. Vbi vero Ecclesia ad infideles destinauit Prædicatores, seu ministros laborantes pro illorum conuersione, & salute, adhuc illi non tenentur ad præceptum decimarū, quod est Ecclesiasticū, tenentur tamen ad præceptum naturale, & diuinum obligans ad congruam sustentationem talium ministrorum, quia vt dixit Euang. Matt. *Dignus est operarius mercede sua*. Et hoc idem probant, quæ habet Apost. 1. ad Cor. *cap.* 9. prout ponderatum est supra *art.* 1. *num.* 4. & 5.

154. Imò est aduertendnm, quod etiam de prædijs, quæ aliquando fuerunt Christianorum, non tenentur infideles soluere decimas, vt decimas; sed hoc est onus pœnale eis iniunctū vt patet ex *d. cap. Quanto de vsuris* ibi *Hac eadem pœna Iudeos decernimus compellendos, ad satisfaciendum Ecclesijs pro decimis.* Ex his enim verbis nedum habetur quod in Iudæis onus soluendi decimas est pœna iniuncta, sed ex illo verbo *decernimus* colligitur, quod hoc est ius nouum in eo canone iniunctum. Vnde nedum cum Suarez *d. l.* 1. *cap.* 16. *num.* 6. & Barbosa *de off. Parochi cap.* 28. *s.* 3. *nu.* 4. reijcitur quod ex Oldad. *cons.* 25. dixit Panorm. *d. cap. de terris*, scilicet, quod infideles teneantur ad decimas, quia hoc fit de iure diuino, quia Deus reseruauit sibi decimas totius mundi, quia licet infideles teneantur modo prædicto *v. sup.* ad sustentationem ministrorū Religionis Christianæ, tamen nec subijciuntur legi decimarum, quæ est positiua, & Ecclesiastica, & sicut per Ecclesiam non possunt compel i ad fidem suscipiendam, vt docet Dius Thom. 2. 2. *quæst.* 10 *artic.* 8. & cum eo omnes Theologi, sic non potest compellere illos ad præceptum sustentationis ministrorum quatenus est præceptum Religionis. Sed neque admittitur, quod habent dicti Suarez, & Barbosa, quod Iudæi possint compelli ad decimas, quatenus obligatio ad decimas est onus reale, quia obligatio ad decimas simpliciter potius est onus personale obligans possidentes terras, ad soluēdum de fructu illarum decimas, & propterea in *d. cap. Quanto* obligatio ad decimas imposita est Iudæis tanquam pœna, ne ab illis immaniter aggrauentur Christiani, vt in *d. cap.* significatur ibi. *Ne à Iudeis immaniter aggrauentur*

tur. Quamuis verò tam in *d.cap.* Quanto, quam in *d.cap.* de terris fiat sermo solum de Iudæis, tamen eadem ratione alij infideles ad euitandum Ecclesiæ damnum, vel non sunt permittendi possidere Christianorum prædia, vel compellendi sunt ad decimas.

155. In rigore iuris etiam infideles possidentes terras quæ fuerunt Ecclesiæ, & per bella fuerunt occupata tenerentur præfato modo ad decimas; sed hoc non est practicabile, quia nec infideles manentes in sua infidelitate sub Principe infideli ad hoc cogi possunt; & quatenus terræ redeant ad Principem Christianum esset intolerabile onus obligare possessores ad decimas præteritas, nec Ecclesia consueuit hoc facere. Sed nec de iure nouus possessor prædiorum tenetur ad decimas præteritas, vt infra probatur.

156. Soli ergo fideles tenentur ad decimas. Sed nec tamen omnes fideles ad decimas tenentur. Nam sacerdotes Pastores, qui ex officio administrant fidelibus diuina, procul dubio ad decimas personales non tenentur; quia ipsi illi sunt, quibus huiusmodi decimæ tribui debent; soli igitur fideles qui subiecti sunt Pastoribus Ecclesiæ, vt ab illis diuina suscipiant, ad decimas personales tenentur de iure. Potest tamen contingere quod teneantur ad aliquas prædiales, quæ non sibi, sed alteri sint debitæ, vt explicabitur, sed de decimis sibi debitis, & de prædijs Ecclesiæ propriæ nulli decimas soluunt D. Thom. 2.2. *quæst.* 87. *art.* 4. *ad* 1. & 2.

157. Ex fidelibus vero spiritualiter subiectis nullus est, qui ad decimas non teneatur. Neque enim paupertas excusat, quia etiam pauperes diuina à Pastoribus Ecclesiæ suscipiunt, & adsustentationem eorumdem tenentur D. Thom. 2.2. *quæst.* 87. *art.* 4. *ad vlt.* & ibi à Turre *disp.* 3. Tabien. *v. decima num.* 7. Sotus *lib.* 9. *de iust.q.*4. *art.*4. Suarez *c.*16 *n.*16. Syluest. *v. decima num.* 10. Fagund. *l.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. Palaus.*disp.vn. de dec. p.* 11. *num.* 2. Gloss. *cap. qui tua*, & ibi Dom. 12. *q.*1. Vincent. Io: Andr. Butr. & Panorm. *cap. cum omnes de decim.* Rebuff. *quæst.* 5. *num.* 14. Moneta *cap.* 5. *numer.* 28. Trullench. *d. l.* 3. *cap.*3. *d.* 19. *numer.* 9. & alij apud istos.

158. Ex diuersis tamen fundamentis hoc asseritur, Nam Canonistæ in eo maximè fundantur, quod decimæ debeantur ex iustitia, *cap. Parochianos, eod. tit.* At vero non licet prætextu paupertatis retinere aliena, sed vt ex probatis supra apparet, fundamentum hoc non subsistit, nec assumptum deducitur ex *d. cap. Parochianos*, sed ex eo oppositum habetur. Dicitur enim primò, *Cum decimæ non ab hominibus, sed ab ipso Domino sint institutæ*: Non enim Alexander III. ibi loquitur de præcepro dato à Deo per Moysen, quia bene sciebat illud præceptum euanuisse, & in noua lege gratiæ non obligare. Alias vero in statu gratiæ nullum speciale præceptum decimarum datum fuit à Christo. Non potest igitur intelligi dictum Alexandri nisi de præcepto quod ex vi institutionis Ecclesiæ, & ex lege fidei & religionis consurgit. Hoc vero non est præceptum iustitiæ, imò nec potest esse, quia non præcipiuntur decimæ vt pretium, & vt æquiualens compensatio ministerij spiritualis, prout requirit iustitia commutatiua, sed vt necessarium medium & sustentamentum ministrorum eo quod ministri digni sint cibo suo, & æquum sit vt di altari viuar, qui altari seruit. Secundò, quia ibi subditur, *Quasi debitum exigi possunt*: Non dicitur absolute quod possint exigi quasi debitum, sed cum diminutione quasi debitum, quod est proprijssimè dictum; Nam debitum quod est ex virtute Religiosis est debitum, & habet similitudinem cum debito ex iustitia commutatiua, & est veræ iustitiæ debitum, deficit verò à ratione iustitiæ commutatiuæ, non ex parte debiti, sed quia est debitum per quod non potest reddi æquale, vt docet D.T. 2.2.*q.*80.*art.vn.* Et sic quia Ministris diuini cultus non potest reddi equale. Hoc non est debitum iustitiæ commutatiuæ, sed est quasi debitum, quod etiā ex altiori ratione procedit. Et quatenus etiam hoc debitum esset iustitiæ proprie, adhuc ratio intentum præsentis quæstionis non probaret, quia cum præceptum decimarum sit affirmatiuum & ex consequenti non obligans nisi sub certis circumstantijs. Probandum fuisset aliunde hoc præceptum comprehendere veros pauperes.

159. Alia igitur ratione motus fuit D.T. *d. art.* 4. *ad quartum*. Quia scilicet, *Decimæ debent cedere in subuentionem pauperum per dispensationem Clericorum, & ideò Pauperes non habent occasionem accipiendi decimas, sed tenentur eas dare*. Ex hoc enim sequitur, quod necessitas non potest excusare pauperes, quia imò ex solutione decimarum subuenitur necessitatibus illarum, & iustum est vt pro illarum parte concurrant ad cumulum decimarum ex quo ipsi sustentandi sunt. Habetur ergo ex hoc de mente S.Doct. esse, quod si decimæ, & reditus Ecclesiastici nō essent deputati pro sustentatione pauperum, præceptum soluendi decimas in ordine ad pauperes limitandum esset, & explicandum. Et quia hodie antiqua iura deputantia quartam partem decimarum pro sustentatione pauperū ferè euanuerunt, vel hæc pars confusa est cum alijs & subuenire pauperibus de decimis est relictum arbitrio Clericorum, aliter modo dicendum est.

160. Est verò certum pauperem existentem in extrema necessitate non teneri ad decimas. Et licet Rebuff. *loco citato* & Fagundez. *l.* 2. *c.*3. *num.* 2. dixerint hunc pauperem, cum peruenit ad meliorem fortunam teneri ad decimas tempore necessitatis non solutas, meritò hoc reijcitur; Nam non tenetur ratione iniustæ acceptionis, quia iustæ non soluit: nec ratione rei acceptæ quia consumpta fuit. Et quia irrationabile esset præceptum decimarum si obligaret pauperem in casu extremę necessitatis, Scotus 4 *d.* 15. *quæst.* 2. §. *ad argumenta*, Sotus *l.* 7. *de iust quæst.* 7. *art.* 1. *ad quartum* Sayrus *l.* 10. *tr.*5. *cap.* 6. *num.* 13. & 14. Syluest. *v. restitutio* 5. *n.*4. Suarez. *d. cap.* 16. *num.* 17. Raphael. à Turre *d. disp.* 3. Filliuc. *tract.* 27. *num.* 167. quod etiā non esse improbabile censet Trullench. *d. dub.* 10. *numer.* 9. *quæst.* 2. & alij plures, quos referunt, & se-

& ſequuntur Diana *p. 5. tr. 8. reſol. 8. & 9.* & Leand. *d. tract. 6. diſp. 6. quæſt. 27.*

161 In graui verò neceſſitate illius, qui non habet neceſſaria ad ſtatum ſuum, & familiæ, ſi decimas ſoluat multi exiſtimant adhuc eum teneri ad decimas, ità vt propria auctoritate non poſſit illas retinere, ſed neceſſitatem ſuam exponere tenetur Parocho, qui ſaltem ex charitate tenentur decimas remittere. Ità ſenſit poſt Io. And. Panorm. *in dicto cap. Cum homines*, Rebuff. *d. q. 5. num. 15.* Moneta *cap. 5. num. 32.* Fagundez. *l. 2. cap. 3. numer. 3.* ſed quod in hoc caſu grauis neceſſitatis præceptum decimarum non obliget ſaltem pro tunc tenent Suarez *d. cap. 16. num. 13.* Palaus *d. p. 11. n. 2.* Raphael à Turre *d. diſp. 3. in fine* Trullench. *d. num. 9.* Leander. *d. diſp. 6. q. 28.* Difficultas in hac parte mihi videtur eſſe in verificanda graui neceſſitate. Vbi enim hæc neceſſitas ſit valde grauis, & certa, & talis quod ſi pauper ſoluit decimam non habet neceſſaria ad ſuſtentationē ſui, & familiæ, ſed tenebitur mendicare, conſentio ſecundæ ſententiæ, & exiſtimo, quod ex quo remiſſa eſt pro Parochis obligatio ſeparādi quartam partē de decimis pro ſuſtentatione pauperum, ſimul ſit remiſſa obligatio pro pauperibus ſoluendi decimam. Non enim eſt veriſimile, quod Sancta Mater Eccleſia, cui ſemper fuit maxima cura pauperum voluerit Parochis fauere cum pauperum præiudicio. Eo magis quod ratio, & æquitas poſtulat vt non detur tantum Parochis nunc cum non tenentur ſeparare quartam pro pauperibus, quantum prius dabatur, cum illud plus daretur intuitu ſuſtentationis pauperum, maxime quod experientia conſtat quam negligentes ſint modo multi beneficiati in ſubueniendo pauperibus. Et quia etiam ratio dictat minus æquum eſſe quod pauperes deficiant in neceſſarijs, vt bene ficiati habeant etiam ſuperflua. Nec dicatur decimas deberi etiam in recognitionem ſummi dominij ipſius Dei, quia nedum hic non eſt principalis finis decimarum, ſed per alias oblationes hæc recognitio fieri poteſt, & ſufficit, quod fideles iuxta poſſe ſuum Dei dominium recognoſcant.

162. Verum nimis facile erit, vt quis iudicet ſe eſſe in graui neceſſitate, cum non ſit, & quod exiſtimet ſe non poſſe ſoluere decimas, cū poſſit; & in cauſa propria vnuſquiſque eſt iudex ſuſpectus. In dubio verò ius aſſiſtit Parocho & ideo tunc neceſſe eſt, quod pauper ſe remittat iudicio ſui paſtoris, illique ſincere ſuam paupertatem exponat, qui cognita vera graui neceſſitate decimas remittere debebit. Vnde Trullench. *d. cap. 3. d. 10. num. 9.* dixit præfatam ſententiam *n. ſup.* expreſſam per quā rariſſime debere practicari, & maxima cum circumſp ctione, & cum ſapientum conſilio.

163. Ex Clericis autem Summum Pontificem teneri ad decimas ſoluendas voluit Rebuff. *q. 5. numer. 27.* & idem voluit And. Hiſp. *in regul. decim. q. 11.* quia etiam Papa eſt Deo ſubiectus, & tenetur Deum per oblationem decimarum recognoſcere. Tum quia Pontifex tenetur obſeruare communes leges Eccleſiæ ſaltem ex vi directiua. Sed alij ſupponentes decimas deberi vel ratione perſonæ, vel ratione prędiorum, *ex cap. Tua nobis de dec.* dicunt Pontificem non teneri ratione perſonæ, & ideo non teneri ad decimas perſonales, nec ratione prędiorum, quæ ſint de eius menſa, vel quomodocumque de patrimonialibus Sedis Apoſtolicæ ſed bene de patrimonialibus proprijs, quæ ſibi competerent etiam ſi non eſſet Pontifex. Ità Suarez *cap. 17. numer. 8.* Raphael à Turre *2. 2. qu. 87. numer. 4. diſp. 6.* Fagundez. *l. 2. cap. 3. num. 11.* Trullench. *d. cap. 3. dub. 10. numer. 5.* Filliuc. *tract. 27. num. 172.* Leander *d. diſp. 6. quæſt. 11.* Sed Abulen. in *cap. 23.* Matt. *q. 193.* vult Papam ad nullas teneri decimas Fundamentum vero ſecundæ ſententiæ quantum ad vltimam eius partem eſt, quia poſt diuiſionem Parochiarum prædia ſita intra illarum fines habent annexum onus decimarum tamquam onus reale, igitur nec Pontifex titulo perſonali & ſibi proprio ac temporali illa prædia poſſidet niſi cum illo onere, vt ex illis ſoluat decimas illis Eccleſijs, quibus debebantur.

164. Sed dicitur, quod nullum eſt onus decimarum pure reale quod ſimul non ſit principalius perſonale; Nam perſonæ ſunt, quæ ex neceſſitate quam habent recipiendi diuina tenentur ad decimas, quas poſtea ſoluunt vel ex fructibus rerum, quarum ſunt domini vel quas poſſident, vel ex lucro propriarum actionum. Non negatur, quod hoc onus non ſit reale, modo expoſito ſupra *ar. 3. num. 32.* Sed nihilominus conſideratur, quod deputatio iſta & conſecratio decimæ partis in ſuſtentationem miniſtrorum diuini cultus non eſt facta niſi per legem decimarum, quæ directè reſpicit perſonas, quas obligat ad decimas ſoluendas; & ſic onus hoc non afficit res, niſi ratione perſonarum, quæ ad decimas tenentur, & ſic non afficit res, niſi vt habentur à ſubditis, ſcilicet ab illis, qui indigent miniſterio eorum, qui ſibi diuina adminiſtrent.

165. Dicendum propterea eſt Summum Pontificem nullo modo ſubdi præcepto decimarum prout eſt naturale, vel diuinum. Nam tale præceptum reſpicit & comprehendit ſolum illos, qui in ſpiritualibus ſunt ſubditi, cum fundetur in neceſſitate paſſiuæ perceptionis diuinorum, & fides, & religio per prius obliget ad ea quæ ſunt diuini cultus medijs miniſtris percipienda, quā ad miniſtrorum ſuſtentationem. Nec dicatur, quod decimæ dantur etiam in proteſtationem ſummi dominij Dei, *cap. Tum nobis de decim.* Quia nedum dicitur, quod hæc non eſt propria & principalis ratio neceſſitatis decimarum, ſed additur, quod hæc proteſtatio fit nedum paſſiue recipiendo diuina, ſed actiue & miniſtrando, decimæ vero fundantur ſuper neceſſitate huius proteſtationis, quatenus fit media paſſiua perceptione diuinorum. Et ſic apparet, quod decimarum præceptum directè principaliter reſpicit perſonas vt ſubditas, & vt neceſſitatas ſubijci in ſpiritualibus Eccleſiæ paſtoribus ad ſuſcipienda ab illis ſacramenta, & alia diuina, & ad exhibendum Deo publicum Dei cultum medijs Miniſtris Eccleſiæ vt etiam conſiderauit D. T. *d. ar. 4.* & concordant DD. omnes. Papa verò in hoc nullo modo eſt ſub-

ditus, nec vt subditus alicui suscipit diuina, sed vt Prælatus, vnde nec sacramenta confessionis, aut extremæ vnctionis suscipit nisi á suis Vicarijs & ministerialiter in tali actione se habentibus; vnde nulla est in eo necessitas soluendi decimas, quas nec solueret nisi sibi; suis verò Vicarijs debet sustentationem nō tamquam subditus, sed tamquam superior, qui suos ministros alit.

166. Sicut autem Pontifex non tenetur ad præceptum decimarum quatenus est naturale, & diuinum, sic multo minus ad illud tenetur quatenus est humanum, & positiuum. Tum quia cum positiuum præceptum decimarum vt est positiuum cum sit nisi determinatio ad materiam & circumstantias iuris naturalis, & diuini, non se extendit magis quam illud, & sic qui non ligatur præcepto decimarum vt est naturale, & diuinum, nec ligatur eodem vt est positiuum. Secundò quia Papa non subditur legi positiuæ. Et licet saltem ex vi directiua obligatur ad communes leges, hoc est verum, quando etiam ratio legis est communis, & ad illam se extendit. Quod in præsenti non inuenitur, cum lex decimarum sit edita pro subditis, & ex subiectione quam habent ad Ecclesiæ prælatos in percipiendis diuinis; Papa verò nullo modo inter subditos comprehenditur.

167. Hinc est quod nedum Papa non tenetur ad decimas personales, sed nec ad prædiales, nec etiam ratione prædiorum quæ proprio & personali titulo possidet. Nec obstat, quod in diuisione Parochiarum prędia in eorum finibus contenta fuerunt obligata ad decimas, & quod hoc onus sit reale. Nam sicut præceptum decimarum vt est diuinum non obligat terras ad decimas simpliciter absolute independenter á quocumque possessore; nam de facto terræ Ecclesiæ huic oneri non subduntur, vt explicabitur, sed obligat terras vt possessas á subditis spiritualiter: cum alio modo obligat præceptū positiuum, quod non est nisi determinatio diuini iuris. Et quia hæc obligatio non in alio fundatur nisi in necessitate passiua percipiendi diuina á Ministris Ecclesiæ, quam habent possidentes res fructiferas. Sic enim si dominus prædiorum existentium in parochia illa donet Sedi Apostolicæ, ex hoc euanescit ab illis prædijs onus decimarum, quia euanescit subiectio in possidente illa bene, & quia Sedes Apostolica ad nullas decimas tenetur de suis prædijs. Cum igitur electione alicuius in Pontificem cesset eius subiectio ad quamcumque Ecclesiam, & ille fiat omnino supremus in Ecclesia, cessat in eo obligatio decimarum. Quod magis explicatur, Nam Papa dominus illorum prædiorum si soluit decimas ex hoc est subditus, & vt subditus illas soluit, nulla lex positiua vero potuit personam Papæ subijcere; Nam & cui esset subiectus? Non sibi, quia hoc implicat, nec alteri, quia est omnium dominus. In hoc tamen casu, si Parochus in cuius Parochia sunt prædia non haberet sufficientem sustentationem demptis huiusmodi decimis, prouidentiæ Papalis esset facere vt illas haberet. Sed ad populum pertineret supplere defectum, qui remaner subditus, & Parochi opera indiget, Nam & prædia illa talia censeri deberent ac si extra Parochiam essent, quia vere essent extra subiectionem Parochiæ, & alterius conditionis. Dato autem quod Pontifex ad pręfatas decimas teneretur, eumdem tamen posse secum in hoc dispensare, vt eas non solueret, tradunt citati DD.

168. De Episcopis, vero & Prælatis paulo aliter dicendum est. Et quidem nec ipsi ad personales decimas tenentur, quia ad nullum alium illas soluere deberent, quam ad Summum Pontificem, á quo Episcopatum, & iurisdictionem recipiunt, & cui immediate subiecti sunt. Sed Pontifex non vtitur hac potestate, vt præcipiat, & velit ab Episcopis sibi solui decimas, vt D. T. aduertit, & constat Experientia; ad personales igitur decimas Episcopi, & Prælati exempti non tenentur. Sed nec Episcopi aut Pręlati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem tenentur ad decimas prædiales de prædijs propriæ mensæ, seu Episcopatus. Quod eadem ratione probatur, quia hæc de his nō debentur decima inferioribus, quia hoc lex non iubet, nec debetur Pontifici, quia neque hoc præcipit lex decimarum, sibi ipsi vero deberi non potest. Sed ratio á priori est, qua vtitur D. T. *d. art.* 4. Quia bona, quæ competunt Clericis ratione actiuę administrationis sacramentorum & diuinorum non subijciuntur legi decimarum, quæ respicit eos, qui passiue se habent ad diuinorum susceptionem. Non est tamen eadem ratio de Episcopo & de Pontifice quantum ad prædia propria & personalia, quæ Episcopus possidet temporali titulo & proprio. Nam ex Episcopatu persona illius nō eximitur simpliciter in spiritualibus ab omni superiore, sed remanet simpliciter subditus, & quia quæ Episcopus possidet titulo proprio possidet illa vt subditus simpliciter in spiritualibus, quia ex eo quod possidet non nisi eo titulo, quo alij fideles seculares sua possidēt, ideo de huiusmodi prędiorū fructus decimas soluere debet illis Parochijs, intra quorum fines reperiuntur. D. T. 2. 2. *qu.* 87. *art.*4. Innoc. & alij Canonistæ in *cap.* 2. *de dec.* Abul. in *cap.* 23. Matt. *qu.* 195. Rebuff. *qu.*5. *nu.*3. *&* 4. Cardin. *consf.*87. *num.*7. Suarez. *cap.* 17. *nu.*13. Fagund. *d. l.* 2. *cap.* 3. Raphael á Turre *d. disp.*6. Trullench. *d. cap.* 3. *d.* 10. *num.* 6. Filliuc. *trat.* 27. *num.* 174. Gutier. Canon. *l.* 2. *cap.* 21. *num.* 1. Leand. *d. disp.* 6. *quæst.* 15.

169. Cum proportione eadem dicuntur de Parocho. Nam nec Parochus tenetur ad decimas personales, nec ad prædiales de prædijs Ecclesiasticis Ecclesiæ suæ, tenetur vero ad decimas pro prædijs patrimonialibus sibi proprijs. Prima pars probatur, quia non est cui Parochus teneatur decimas personales soluere, quia Parochus non habet superiorem nisi Pontificem, & Episcopum, ad Pontificem non debentur decimæ istæ, quia non est lex quæ hoc præcipiat. Sed neque ad Episcopum eadem ratione, quia Parochus Episcopo tenetur soluere quartam decimarum sed non est lex quæ præcipiat Parochos soluere Episcopo decimas. Nec Episcopus habet facultatem imponendi Parochis hanc obligationem, quia non potest ab illis exigere, nisi quod iure communi statutum

tum est, *cap. Constitutum*, *cap. Nulli Episcoporum*, *cap. ad hoc*, *cap. Prædicator* 16. *q.* 1. Non est igitur vnde Parochus decimas illas soluat. Nam Ecc eliæ suæ eas soluere non tenetur, quia ad illam se habet, vt actiuè administrans diuina, non vero vt passiue illa recipiens, & propterea cessat ratio decimarum. Et hac ratione non tenetur ad prædiales de bonis Ecclesiasticis sibi competentibus, quia de decimis non debet soluere decimas, sumptus verò Ecclesiastici, quos Parochus percipit, vel sunt decimæ, vel se habent loco decimarum, & competunt sibi ratione actiuæ administrationis diuinorum, & ideo de illis non debentur decimæ. Nam, & militat illa ratio, quod si Parochus deberet de illis decimas deberet, illas sibi ipsi formaliter, quia deberet illas sibi vt Parocho, & de bonis Parochi, vt Parochi. Tertia vero pars asserti probatur, quia bona patrimonialia sibi competunt ea ratione, qua est subditus, & qua habet, vt recipiat passiue diuina. Verum tamen est, quod si prædia ista sint in sua Parochia, & decimæ prædiales sibi soli debentur, hoc debitum consistit in quadam formalitate tantum; Nam Parochus debet, & sibi soluit, ex eo quod prædiorum suorum fructus integros recipit. Et nihilominus Parochus de parte decimæ quæ sibi ipsimet soluere intelligitur, & quam alteri soluere deberet, si alter esset Parochus debet proportionaliter sustinere onera Parochiæ, vt scilicet de illa parte soluat quartam partem Episcopo, vel si adsunt alia onera de illa parte etiam cum proportione illa sustentet. Sicut si decimæ non darentur pro tali Parocho, sed cõpeterent Clero, & inter Clericos diuidendæ essent, Parochus has decimas soluere deberet ei, qui curam illarum haberet. Ita DD. citati.

170. Non est autem eadem ratio de simplicibus Clericis, qui non sunt Pastores, & ex officio non ministrant diuina fidelibus. Hoc aduertendum tamen, quod Suarez in tota hac materia vtitur distinctione illa scilicet decimas deberi vel ex debito personali, vel ex debito reali, quæ super non vero fundamento innititur, & ideo esse potest errorum radix. Nam debitum decimarum essentialiter est personale, & ita debitum omne decimarum personale est, & super conditione personæ fundatum super obligatione passiuæ receptionis diuinorum à ministris Ecclesiæ; ex hac enim personali obligatione sequitur obligatio ad sustentationem ministrorum qui diuina ex officio dispensent: distinctio vero illa communis decimarum personalium, & prædialium quæ vera est, & doctrinalis non respicit personas debentes, sed materiam ex qua personæ debent soluere decimas, quæ vel est fructus prædiorum aut rerum fructiferarum, & hæc est materia decimarum prædialium, vel est fructus humanæ actionis, & hæc est materia personalium.

171. De Clericis igitur loquendo distingui adhuc debet an sint beneficiati, vel non; si enim sunt beneficiati, & habent reditus Ecclesiasticos, licet non habeant curam animarum ex officio, adhuc tamen ex officio tenentur ad aliqua diuina pro fidelibus exhibenda, saltem ad officium diuinum, & ideo de bonis eis ex hac causa concessis non debentur decimæ, quod probatur ex *cap.* 2. *de decim.* & *cum* D. Thom. *d. art.* 4. docent communiter DD. *Sotus l.* 9. *de iust. q.* 4. *art.* 4. Raphael à Turre 22. *q.* 87. *a.* 4. *dub.* 4. *num.* 3. Alens. 3. *p. q.* 51. *mem.* 7. *a. p.* Tabien. *v. decima num.* 7. Armill. *nu.* 4. Couar. *l.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 8. Gutierez. *l.* 1. *quæst. Canon. cap.* 21. *num.* 52. Rebuff. *q.* 5. *num.* 6. Less. *l.* 2. *cap.* 39. *de decim. dub.* 5. *num.* 23. Fagundez. *lib.* 2. *cap.* 2. *numer.* 1 Palaus *tract.* 10. *de dec. punct.* 11. *num.* 3. Moneta *cap.* 5. *num.* 8. Azor. *p.* 1. *l* 7. *cap.* 24. *q.* 5. Bellet. *disquis. Cleric. p.* 1. *tit. de Cler. debet.* §. 12. *n.* 35. Layman *l.* 4. *tr.* 6. *c.* 3. *num.* 3. Trullench. *d. l.* 3. *cap.* 3. *d.* 10. *num.* 2. Barbos. *de off. Paroch. cap.* 28. §. 3. *num.* 8. Abul. *in cap.* 23. Matt. *q.* 195. Suarez. *d. l.* 1. *cap.* 17. *nu.* 23. Vasque. *de benef. cap.* 1. *dub.* 8. Trullen. *d. cap.* 3. *d.* 10. *num.* 2. Basileus *v. decima num.* 5. Bonac. *d. q.* 5. *p.* 3. *num.* 4. Leand. *d. disp.* 6. *q.* 20. nec Alensis limitatio admittitur, qui voluit Clericos, qui possunt testari ex fructibus suorum beneficiorum teneantur ad decimas. Hoc enim in iure nullum fundamentum habet; quia imo beneficiati ab Ecclesia recipientes fructus suorum beneficiorum in sustentationem suam, illos recipiunt integros sine onere decimarum, prout *in princ. dict. cap.* 2. significatur. Habentur enim huiusmodi fructus vel ex decimis, vel loco & ad instar decimarum, de iure autem de decimis aliæ decimæ non soluuntur. Imo Clerici nec tenentur ad decimas personales ex acquisitis spirituali titulo. Ecclesia enim non vult Clericos grauari in bonis Ecclesiasticis nisi in casibus in iure expressis; non est verò in iure expressum quod Clerici de acquisitis titulo spirituali soluant decimas.

172. Exceptis igitur fructibus beneficiorum, vel acquisitis ex spirituali titulo, vt pro celebratione missarum, pro funeribus &c. Clerici de iure communi tenentur ad decimas tam personales, quam prædiales D. Thom. *d. art.* 4. S. Raym. *tit. de decim.* §. 6. & *in cap.* 2. *de dec.* Hostien. Butr. Panorm. Henric. Card. *cons.* 90. Couar. *l.* 1. *var. cap.* 17. Gutierez. *cap.* 21. *num.* 5 Sot. *l.* 9. *de iust. q.* 4. *a.* 4. Suarez *d. cap.* 17. *n.* 21 Moneta *cap.* 5. *num.* 3. Rebuff. *q.* 5. *cap. num.* 9. & alij DD. *n. sup. citati*. Et ratio est, quia Clerici huiusmodi tanquam fideles ab alijs suscipiunt diuina, & sacramenta, qui ad hoc ex officio deputati sunt. Et ideo assertio ista nedum non est limitanda ad Clericos coniugatos vt voluit Gloss. *cap.* 2. *de dec.* nec ad Clericos primæ tonsuræ, vel ad minores ordines promotos, vt insinuat Rebuff. Nam eadem est ratio de Clericis in sacris ordinatis, & de sacerdotibus quia licet isti sacramentum Eucharistiæ per se ipsos suscipiant, in alijs subduntur Parochis quoad spiritualia, & in sacramentorum susceptione.

173. Sed neque verum est, quod voluerunt Alen. *d. mem.* 7. *d. cap.* 17. *num.* 22. Sylu. *v. decima n.* 13. Ang. *v decimæ* Sã. *v. decima n.* 2. scilicet ad decimas nõ teneri Clericos inseruientes Ecclesiæ alicui cui decimæ debentur. Nam licet hoc procedat de decimis quas percipiunt, vel de alijs ab eis spirituali titulo acquisitis; de prædijs patrimonialibus est prorsus falsum, vt habetur ex *d. cap.* 2. & *clericos ex cap.*

si quis laicus 16.q.1. & docent D. Thom. *d. art.*4 Sotus *d. a.*4. Suarez *d. cap.* 17. *num.* 22. Less. *d. dub.* 5. *num.* 23. Rebuff. *d. q.* 1. Couar. *d. num.*8 Gutierez *d. cap.*21. *num.* 52. Fagund. *d. cap.* 2. *num.* 4. Less. *l.* 2. *de iustit. cap.* 39. *dub.* 5. Filiuc. *tract.* 27. *num.*178. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 10. *num.* 2. Barbosa *in d. cap. nouum genus num.* 2. Palaus *tr.*10.*p.*11. *num.* 4. Raphael da la Torre *d. art.* 4. *d.* 6. *num.* 12. Leanuer. *d. disp.* 6.*q.*22. titulo enim seculari Clerici huiusmodi hæc dona possident, & nimis grauaretur Ecclesia, si huiusmodi bona eximerentur a decimis.

174. Grauis tamen est difficultas circa id quod dictum est, scilicet quod Clerici de bonis Ecclesiasticis non teneantur soluere decimas, an scilicet hoc verificetur etiam si prædia sita sint in aliena Parochia, & maxime si illa sit antiquior, vel huiusmodi prædia sint de nouo acquisita. Nam in hoc casu Parochos, & Clericos vnius Parochiæ teneri ad decimas soluendas alteri Parochiæ in qua bona sunt sita renent Panormit. *cap. Commissum num.* 6. *& cap. nuper, num.* 20. *de dec.* Rebuff. *quæst.* 5. *num.*19. Couar. *l.*1. *var. cap.* 17. *num.* 8. §. 2. Gutierez. *l.* 1. Canon. *cap.* 21. *num.* 54. Less. *l.* 1. *cap.* 39. *dub.* 5. Sà. *v. decima num.* 3. Barbos. *cap.* 2. *de dec. num.* 1. *&* 2. Moneta *cap.* 5. *num.* 7. Bellet. *disquis. Cleric. p.* 1. *tit. de Cler. debet.* §. 12. *n.*36 Less. *l.*2. *cap.* 39. *dub.* 5. Et hanc sententiam esse de iure veriorem dixit Suarez *cap.* 17. *num.*31 Et esse in praxi sequendam. Fagund. *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 5. Fundatur hæc sententia in *cap.*1. *de censib. & cap. Ecclesiæ, & cap. Quicunque* 16 *quæst.* 1. *& in cap. nuper. de decim.* Secundo in eo principio communi quod bona transeunt cum suo onere. Et sic bona quæ ex quibus vni Parochiæ soluebantur decimæ non possunt ad aliam Ecclesiam transire nisi cum illo onere. Tertio quia aliter posset contingere, quod alia Parochia nimis graue detrimentum patetetur.

175. Nihilominus aliorū senten tia est, quod Ecclesia Ecclesiæ non soluat decimas, & sic quod Clerici de bonis Ecclesiasticis non teneantur soluere decimas etiam si sint in aliena Parochia. Ita sensit Gloss. *in c.*2. *eod. tit.* Caiet. 2.2. *q.*87.*a.* 4. *ad* 1. & ibi Aragon. & à Turre *disp.* 4 Suarez *d. cap.* 17.*n.*31. Palaus *d. punct.*11. *n.fin.* Trullench. *d.l.*3. *cap.*3. *dub.* 5, *num.* 3. & probatur hæc sententia ex *cap.* 2. *eod. tit. & ex cap. quæsit.* 16. *q.* 1. *& ex* D. Thom. 2. 2. *quæst.* 87, *art.* 4. *ad* 1. Et quia sic habeat consuetudo, vt testantur etiam Couar. & Gutierez. *supra citati*.

176. Et habet hæc sententia non leue fundamentum in iure, Et quidem *cap.* 2. *eod. tit.* ibi. *Nouum genus* (idest insolitum) *exactionis est vt Clerici à Clericis decimas exigant, cum nusquam in lege Domini hoc legamus, non enim leuitæ à leuitis decimas accepisse legnntur.* Huius textus ponderanda est resolutio, & ratio. Tanquam nouum, & insolitum aut extraneum esse asserit Pasqual. 2. quod Clerici Clericis decimas soluant; Etiam igitur tempore illius hoc habebat praxis Ecclesiæ, vt Clerici de bonis scilicet Ecclesiasticis, quæ illis titulo beneficij alienius competebant non soluerent decimas, & non potest hoc intelligi de decimis personalibus; tum quia absolute loquitur, tum quia in hoc eadem ratio militat etiam de prædialibus; quia resolutio fundatur in clericatu, eo quia non conueniac, quod de bonis, quæ titulo clericatus conueniunt soluantur decimæ. Tum attenta ratione textus, quia in lege veteri non erat debitum soluendi decimas personales, sed solum prædiales, leuitæ vero quibus decimæ prædiales soluebantur de decimis ipsis datis nulli alteri decimas soluebant.

177. Huius vero textus hæc est ratio, quia fundamentū obligationis soluendi decimas est obligatio passiua ad recipienda diuina à ministris Ecclesiæ, Clerici vero inquantum eis dantur bona Ecclesiastica non sunt subiecti, nec sunt subditi obligati ad passiuam diuinorum participationem, sed sunt superiores deputati ad actiue dispensanda diuina; cessat igitur in illis fundamentum obligationis decimarum, quæ est ratio D. Thom. *d. art.*4. Addas non conuenire, nec esse consonum, vt quod Ecclesia assignat in sustentationem ministri deputati ad dispensanda diuina, non detur integrum & sine onere decimarum.

178. Fundatur etiam *in cap. quæsti.* 46. 16. *quæst.* 1. addit quod ex Vaticana bibliotheca ex Vrbano II. in Conc. Placent. & Melphiensi refertur in decreto impresso Coloniæ anno 1631. licet enim *cap.* illud *quæsti* sit satis obscurum, & à Gratiano dicatur sumptum ex Concil. Maguntin. Et ibidem sit adnotatum, quod *cap.* illud in nullo Monguntin. Concilio, quod extet inueniatur. Tamen valde clarum est, quod ex præfatis Concil. Vrbani II. habetur. *Perlatum est*, inquit, *ad sanctam Synodum, quod sint quidam Episcopi & Abbates, qui colonos ad se pertinentes non sinant decimas dare ad Ecclesias, vbi missas audiunt, & infantes eorum baptizantur. Proinde decreuit Sacer iste conuentus, vt Episcopi, & Abbates de vineis, vel agris vel frugibus, quæ ad suum vel fratrumsuum laborant decimas sibi pro benedictione, vel hospitum susceptione habeant, familię vero ibi dent decimas suas, vbi per totum anni circulum missas audiunt, & infantes eorum baptizantur.* Non est hic obscuritas, distinguitur vero inter decimas quas de prædijs existentibus in Parochijs aliorū debuissent Episcopi, & Abbates & inter decimas colonorum, & statuitur Episcopos, & Abbates ad illas non teneri.

179. Nec adducta in oppositum vrgent. Nam *cap.* 1. *de censibus* probat assertionem nostram. Ibi enim statuitur, quod *Presbiteri &c. non de decimis neque de oblationibus fidelium, non de domibus neque de areis, vel de hortis iuxta Ecclesiam positis, neque de prædicto manso aliquod seruitium faciant præter Ecclesiasticum.* Sufficit igitur quod præsbiteris si Ecclesiæ suæ debitum seruitium præstent, & ad aliud non tenentur nec de decimis, nec de domibus &c.

180. *Ex cap. vero Ecclesiæ, & cap. quicumque* 16. *quæst.* 1. ad summum colligeretur, quod modernior Ecclesia non debet priuare antiquiorem decimis suis, illasque sibi acquirere, & sic quod bona Ecclesiæ antiquioris non debent dari moderniori. Sed non colligitur, quod si bona sita intra fines antiquioris transeant

fiant in dominium moderniorisilla tenētur ad decimas. Sunt enim valde diſtincta hæc duo priuare antiquiorem iure decimandi, & illud tribuere moderniori, & tribuere moderniori exemptiōnem à decimis ex eo quod Eccleſia acquirat dominium rei, quæ quando erat ſecularis, erat obnoxia decimis. Primum dicitur in illis capit. Non vero ſecundum, quod non continet præiudicium Eccleſiæ, ſed priuilegium, cum per accidens ſit quod huic Eccleſiæ diminuatur decima, ex ea cauſa, ex qua potest etiam contingere quod illi multum augeatur, & hoc in commodum Eccleſiæ vniuerſalis cedat.

181. Sed reſpondetur ſecundo Canones illos non continere vniuerſalem legem obligantem, cum ſint ſumpti *ex Conſil. Prouinc. Cabilonen. & Vuormatien.* nec ſint à Pontifice confirmati. Imo *cap. Quicumque in Concil. Vormatien.* non continetur ſub ea forma, ſub qua à Gratiano refertur, *vt ibid. annotatur.* Imo contrarium eius, quod ibi decernitur ſtatuitur *cap. Ad aduertentiam de Eccleſia ædific. & in Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 4. vbi decernitur, quod vbi opus ſit erigere nouas Parochias id fiat etiam inuito Rectore Matricis Eccleſiæ,& quod vbi ſit opus nouo Parocho prouideatur de fructibus & redditibus eiuſdem Eccleſiæ matricis. Sic igitur cum ex *Paſcalis ſecundo in cap. Nouum genus*, 2. *de decim.* & ex Vrban 2. *in Concil. Placent.* ſupra relato, ſtatutum ſit quod Clerici Clericis, & Eccleſia Eccleſiæ decimam non ſoluat, huius ſtatuto ſtandum eſt, quidquid eſſet in præfatis Conciliis antiquitus pro illorum temporum conditiōne ſtatutum.

182. *In cap. vero Nuper de decim.* de Religioſis agitur, qui vt videbimus de primo iure non ſunt exempti vniuerſaliter à decimis, ſed ſolum ex conceſſione in iure partim contenta & partim non. Non eſt vero eadem ratio de bonis Religioſorum qui ex propria deuotione, & in ordine ad propriam ſalutem principaliter incumbunt diuinis, & de dote Parochiarum aut beneficiorum aſſignata pro illis, qui ex officio deputātur ad diuina miniſtranda populis.

183. Prima vero ratio ſupponit, quod onus decimarum prædialium ſit mere reale, ſed eſt error maximus imaginari quod deputatio, ſeu conſecratio prædiorum pro decimis, ſit ſicut cōſecratio calicis, quæ ſit indepēdenter à quacumque perſona quæ illo vtatur, Quia deputatio decimarum ſit, omnino dependenter à poſſidente fructus prædiorum, & fundatur in obligatione quam poſſeſſores prædiorum habent vt recipiant diuina à miniſtris Eccleſiæ, & ideo etiam vt illos ſuſtentent. Prædia igitur tranſeunt cum onere decimarum ſi tranſeant in ſubditum ſpiritualiter paſtoribus Eccleſiæ, non vero ſi tranſeant in Paſtores ipſos, vel miniſtros vt deputatos adactiuè miniſtranda populo diuina.

184. Ad tertium dicitur, quod ex donatione, vel tranſitu quocumque prædiorum decimalium in Prælatum, vel beneficiatum, vel non ſit præiudicium Eccleſiæ infra ſufficientem ſuſtentationem Parochi, ita quod adhuc remanet illi ſufficiens ſuſtentatio, vel hæc non remanet. In primo caſu non fit illi notabile præiudicium, quia ad hoc habet neceſſarium. Alias vero ſicut poteſt contingere vt ex bonis Parochiæ ſuæ donatis augeatur eius commoditas cum ſimili præiudicio alterius Parochi, ita non debet conqueri, ſi accidat, quod eadem maior commoditas diminuatur, ſed in ſecundo caſu, ſi ex diminutione decimarum non remaneat Parocho ſufficiens ſuſtentatio, in eo caſu habet locum quod cum Caiet. tradunt Sotus, Suarez, & alij citati, quod ſcilicet, per ſuperiores pronidendum erit, vt Parocho non deſit, quod neceſſarium eſt.

185. Per ſe ergo loquendo de dote Parochiarum vel beneficiorum ſeu bonorum, quæ titulo beneficij alicui tribuuntur non debet ſolui decima, etiā ſi hæc de nouo emptione, vel donatione fuerint acquiſita. In his tamen fundationes Parochiarūm, & beneficiorum attendi debent, & conſuetudines locorum, & conuentiones ſeu concordiæ initæ.

186. Inter Eccleſiaſticos autem remanent Religioſi, de quibus dicitur pro nunc breuiter eos de terris & poſſeſſionibus acquiſitis, & acquirendis teneri ſoluere integras decimas. *cap. Alia cauſa, cap. Placuit. cap. Peruenit.* 16. *qu.* 1. D. T. 2. 2. *qu.* 87. *a.* 3. *ad tertiam* Gloſſ. & DD. *in cap. penult. de decimis.* Panorm. *cap. ſugeſtum not.* 1. *eod. titul.* Suarez *cap.* 29. *num.* 7. niſi pro quanto ſpeciali iure, aut priuilegio exempti ſunt. *cap. Commiſſum, ſup. eod. tit. & cap.* 2. §. *penult. in hoc tit. & lib.* Et ideo, quod Religioſi, ſi non ſunt priuilegiati teneantur ad decimas de bonis nouiter acquiſitis declarauit *S. Cong. Epiſc. & Regul.* 25. *Iunij* 1619. *&* 7. *Februar.* 1648. *vt refert* Nicolius *tit. de dec. n.* 5.

187. Ex ſecularibus vero nullus eſt de iure communi exemptus à decimis ſiue ſit nobilis, ſiue Princeps, ſiue Imperator, quia Canones vniuerſaliſſime loquuntur, & ius naturale, & diuinum non minus obligat Principes, quam alios vnde ratio obligandi ad decimas omnibus illis eſt communis, *cap. ex tranſmiſſa, cap. A nobis, eod. tit.* D. T. 22. *qu.* 87. *a.* 1. *&* 4. Gloſſ. *in cap. Omnes Princ. de maior. & obed.* Rebuff. *qu.* 5. *num.* 25. Hiſpan. *qu.* 12. *num.* 1. Crauet. *tract. de pot. reg. qu.* 37. Azor. *p.* 1. *l.* 7. *cap.* 35. *q.* 1. Moneta *c.* 5. *n.* 26.

SVMMARIVM.

188 *Quo tempore ſolui debeant decimæ.*
189 *An decimæ debeantur ſi non petuntur vel etiam deferri debeant ad domum Parochi, variè opinatum.*
190 *In his ſeruanda eſt conſuetudo, quæ vbi non eſt contra ius ſufficit decennalis.*
191 *Decimæ debentur, ſi petantur.*
192 *Miniſtri diuinorum gratis, & non pretio tenentur miniſtrare diuina.*
Ex virtute Religionis non debentur decimæ niſi petantur. 192.
193 *Intellectus Cap. Cum homines, eod. tit.*
194 *Conſuetudo ſoluendi quaſi ex ſe poſtulat; & ideo vbi eſt talis conſuetudo decimæ ſtatim ſunt ſoluendæ.*

Sufficit

Sufficit si in communi vel quocumque alio modo petantur semel etiam pro tempore futuro; 194.

195 *Praxis secura est quod Parochiani moneant Parochum vt mittat ad decimas recipiendas.*

196 *Hic non habet locum regula, quod tempus pro creditore interpellat.*

197 *Quomodo peccet qui tardius soluit.*

198 *Si Parochus monitus vt veniat ad decimandum tardat, non tenetur Parochianus expectare in arca.*

Non obstante monitione Parochi non tenetur Parochianus paratus ad decimandum expectare Parochum & interim non reponere partem suam. 198.

Nec potest Parochiano inhiberi ne interim fructus custodiat & reponat, nisi ex causa alicuius malitiæ iuste præsumptæ in Parochiano. 198.

199 *Decimæ prædiales debentur in eadem specie.*

200 *Personales decimæ quando sint soluendæ.*

Artic. IX.

Quomodo & quando soluendæ sint decimæ.

188. IN his, quia varietatem plurimam habere possunt standum est consuetudini. Quæ certè ex omnium DD. sensu attendi debet in puncto præsentis quæstionis, in qua de circumstantijs loci, temporis, & qualitatis, solutionis decimarum disputatur. Cæterum decimæ prædiales soluendæ sunt statim ac fuerint fructus collecti. *cap. Cum homines, eod. tit.* & ibi Gloss. *penul.* & DD. Rebuff. *q. 12. num. 1. & 3.* Moneta *cap. 6. num. 8. & 9.* Azor. *p. 1. l. 7. cap. 35. q. 16.* Campanil. Guido Papa, Pio II. & Layman, quos sequitur Barb. *d. cap. Cum homines, num. 3;* Suarez *cap. 37. num. 1.* Raphael à Turre 2. 2. *q. 87. a. 2. disp.* 8. Palaus *tract.* 10. *p.* 8. *num.* 4. Fagundez *lib. 1. in quinque præc. Eccl. cap. 4. num.* 12. Trullench. *l. 3. c. 3. dub. 4. num.* 1. Molfes. *tract. 6. c. 4. nu.* 51. Leand. *tom. 3. tract. 6. disp. 4. q. 33.* Sufficit tamen si sint percepti, etiam si non sint perfectè collecti, vt si collectæ sunt oliuæ, vel vuæ, etiam si vinum non sit expressum. Quamuis in hoc consuetudo consulenda sit. In fœtibus vero animalium non est soluenda decima quousq; fœtus non potest viuere sine matre, quia vsque tunc nullius est vtilitatis. Lac vero, caseum, & buthyrum, quæ tractu temporis colliguntur in fine illius de illis soluenda est decima.

189. Lana vero cum oues tondentur. De iure autem cõmuni non esse necesse, quod Ecclesia petat decimas, sed debere solui statim antequam petantur; Tum quia debent solui statim. *d. cap. Cum homines.* Tum quia sunt debitæ, eo ipso, quod sunt fructus collecti, tenuerunt Panorm. & Anchar. *in d. cap. Peruenit.* Couar. *l. 1. var. cap. 17. num. 8. & 12.* Bonac. *disp. vlt. de præcep. Eccl. q. 5. p. 4. nu. 2.* Suarez *cap. 37. num. 1.* Azor. *par. 1. l. 7. cap. 35. q. 17.* Palaus *tract. 10. p. 8. num. 4.* Gutier. *l. 2.* Canon. *cap. 20. num. 43.* Trullench. *d. cap. 3. dub. 4. num. 2.* & alij plures, quos refert Leander. *d. disp. 4. dub. 37.* qui hanc partem tanquam certam sustinet. Raphael à Turre 22. *q. 87. a. 2. disp. 8.* Sed sufficere si decimæ dentur, si petuntur, dixerunt Card. *in cap. Peruenit sup. eod. tit.* Archid. *infr. cap. 1. in hoc tit. & lib.* Paris. *consil. 15. in 1. volum.* D. Anton. *2. p. tit. 4. cap. 3. §. vlt.* Archidiac. *infr. cap. 1. in hoc tit.* Felin. *in cap. Si autem, de Præscript.* Bald. *de præscript. 5. p. q. 7. num. 12.* Adrianus quod l. 5. *a. 2.* Perez *l. 5. tit. 5. l. 1. Ord.* Guido Papa *dec.* 283. Riccius sibi contrarius *1. p. Collat.* 162. Grassius. *p. 2. l. 2. cap. 27. num. 15.* Rota *decis. 1. de decim. in antiq.* Imo alij addunt Clericos teneri deferre decimas ad horrea Clericorum. Gloss. *in cap. Reuertimini v. in horrea. 16. q. 1. & in cap. parte el. 2. eod. tit.* Vinc. Butr. *num. 2.* Panorm. *num. 5.* Idem Panorm. *cap. Peruenit, eod. tit. num. 3.* Tabien. *v. decima. num. 3.* Armill. *num. 2.* Graff. *p. 2. l. 2. c. 27. num. 12.* Couar. *l. 1. var. c. 17. num. 8.* & apud Leand. *d. disp. 4. q. 38.* Vincent. de Franch. Lopez, Perez, Azæuedo, & Riccius, Raphael à Turre *d. disp. 8. num. 4.* Sed quod Parochiani non teneantur deferre decimas ad domum Parochorum suis expensis voluerunt Gloss. *in d. cap. Cum homines, v. fructibus,* Adrian. quod *l. 5. a. 1. q. 2.* Bonac. *disp. vn. in præc. Eccl. q. 5. p. 4. in fin.* Suarez *cap. 37. num. 6.* Palaus *d. p. 8. num. 5.* Fagund. *l. 1. cap. 4. num. 13.* Rebuff. *q. 5. num. 1.* Quam plures autem ex his DD in eo se fundant, quod existimant decimas deberi ex iustitia commutatiua, imo Ecclesiam esse dominam decimarum, etiam antequam eis soluantur. Sed hanc obligationem non esse nisi ex virtute religionis iam supra probatum est. Videndum igitur est quid postulet religio.

190. Indubitatum habeo in his seruandam esse locorum consuetudinem. Turrec. *d. c. Reuertimini 16. q. 1. art. 11.* Armill. *num. 1.* Sylu. *v. decima q. 9.* Azor. *d. cap. 35. q. 15.* Bonac. Barbosa, Palaus, Suarez, Fagundez vbi supra, Conar. *d. num.* 8. Guido Papa *dec.* 283. Adrian. *quod. 5. ar. 1. §. 2,* Layman. *l. 4. tr. 6. cap. 5. num. 2.* Reginald. *l. 19. num.* 95. Trullench. *d. c. 3, dub. 4. num. 2.* Abulen. *in cap. 23. Matt. q.* 206. Leander *d. disp. 4. q. 38.* & alij DD. communiter. Vbi vero consuetudo in his non sit contra legem sufficere decennalem, constat ex dictis consuetud. *sup. cap. 1. de consuetud. in hoc libro.*

191. Sed & summè placet, quod habet D. T. 2. 2. *q. 87. ar. 1. ad 5.* ibi. Et ideo Apostolus noluit vti potestate sibi à Domino tradita, vt scilicet acciperet stipendia victus ab his, quibus Euangelium prædicabat, ne daretur aliquod impedimentum Euangelio Christi. Nec tamen peccabant illi, qui ei non subueniebant; alioquin Apostolus eos corrigere non omisisset. Et infra. Nec tamen sunt in statu damnationis, qui non soluunt in locis illis, in quibus Ecclesia non petit nisi forte propter obstinationem animi, habentes voluntatem non soluendi, etiam si ab eis peterentur. De mente igitur D. T. nedum

dum non tenentur Parochiani deferre decimas ad domum Parochorum suis expensis, quia vere nulla est lex, quæ hoc præcipiat, sed nec eas tenentur dare, si non petuntur. Et exemplum Pauli hoc efficaciter probat: Nam illi ad quos prædicabat, tenebantur illi dare decimas, vel certe, si tunc nondum erat præceptum decimarum, saltem sustentationem, & eo id non petente, multi nihil dederint, eos Paulus correxisset, si peccassent. Sed & considerari debet, quod cum decimæ dentur in sustentationem Parochorum, quam Parochi possunt non petere, & condonare si velint; iam præceptum decimarum habent, veluti imbibitam conditionem, vt decimæ soluantur si petuntur, & non remittuntur.

192. Fauet huic sensui ratio ex hoc petita, quod ministri Ecclesiæ quantum sit ex se ipsis tenentur gratis diuina ministrare, iuxta illud. *Matthei. Gratis accepistis gratis date*. Et quia vere simonia est diuina ministrare pro pretio. Et labor, qui in hoc sustinetur, licet materialiter sit res corporalis, & materialis, tamen prout est labor ministri diuini cultus, qui gratis debet inseruire, quatenus hoc non potest facere pro pretio, & qui labor ex fine spiritualitatem habet, à qua non potest separari, est simpliciter in ordine spiritualium, nec sine simonia potest vendi pro mercede. Et qui sine pretio tenentur ad illum laborem, sine quo est impossibile diuina dare. Hoc ergo supposito colligitur quod ex virtute Religionis non debetur ministro sustentatio, nisi illam petat, & sit necessaria ad ministerium religiosum. Fauet etiam *cap. Peruenit*, 5. *eod. tit.* ibi *mandamus quatenus Parochianos vestros monere curetis*. Vnde requirir prius monitionem, vt Parochiani possint ad decimas compelli. *Et cap. Parochianos* 13. *eod. tit.* vbi dicitur, quod decimæ possunt exigi quasi debitum. Sic enim videtur, quod decimæ exigi debeant.

193. Nec facit in contrarium *d. cap. Cum homines*. Nam casus illius textus erat, quod aliqui prius deducebant plures expensas antequam darent decimas, contra quos Papa decernit, quod decimæ dentur statim ac fructus sunt collecti, quia ex tunc præceptum decimarum statim incipit obligare, & ex fructibus collectis statim ante omnia dari debent integræ decimæ, nulla præmissa deductione. Et sic dictio statim duo importat scilicet momentum in quo præceptum incipit obligare, & integritatem decimarum, quæ nulla facta deductione ex fructibus collectis integre solui debent.

194. Sed nihilominus dicitur, quod vbi est vsus, vt decimæ soluantur, ipsa soluendi consuetudo quasi expostulat, vt docet idem D. T. quod l. 2. *a.* 8. Et ideo peccat, qui statim decimas etiam si non petitas non soluit. Nisi adesset consuetudo contraria eas non soluendi nisi expresse peterentur. In quo casu etiam sufficeret petitio aliqua generalis, etiam pro futuro communiter insinuata. In his igitur standum est consuetudini Sed & considerandum, quod decimæ pereunt illi, qui est culpabiliter in mora, & ita vt vltima mora noceat; S. Raym. *tit. de decim.* §. 15. & ibi Io: de Triburgo. *v. complementum l. H.* Tabien. *v. decima. num.* 3. Armill. *num.* 2.

195. Verum est tamen quod ad fugiendam suspicionem fraudis, & contentiones, & murmura, & ad fugiendum periculum furti, vel corruptionis fructuum, aut deficientiæ decimarum, cum damno eius, qui soluere tenetur, decimas, optima praxis est statim decimas soluere ac fructus sunt collecti, vel saltem admonere Parochum, vt veniat ad decimandum fructus collectos, & decimam recipiendam. Et propterea verum est, quod dicunt plures ex citatis DD. quod scilicet Parochianus intra proprium horreum non debet fructus recondere antequam sint decimati. Sed hoc per se non est malum si fiat sine fraude, sed per accidens excircumstantia periculi alicuius contentionis, aut scandali malum esse poterit.

196. Et quod ex Rebuff. Gutierez Couar. & Layman, habet Barbos. *d. cap. Cum homines n.* 8. quia scilicet tempus solutionis pro creditore interpellat non probat in contrarium. Tum quia decimæ non debentur ex iustitia, Tum quia præceptum religionis datum ad finem sustentationis, non cugit ad decimas soluendas nisi petuntur, vt est probatum. Vnde quod habet ibid. Barbos. *n.* 4. ex Marches. & Campan, & probat Leand. *d. disp.* 35. *n.* 35. scilicet quod peccat mortaliter, qui tardius decimas soluit, verum est si hæc mora sit notabilis, & postquam Parochus decimas perijt.

197. Si vero Parochus monitus vt veniat ad decimandum, nolit venire, vel decimas deferre, dominus fructuum non tenetur in area expectare, sed potest, vel omnes fructus recondere, vel etiam vt dixit Rebuff. *q.* 12. *a.* 50. Ex Host. decimam in area relinquere, si ita consuetudo habet Suarez *d. cap.* 37. *num. fin.* sed & è contra, quod Parochus, vel exactor decimarum possit obtinere inhibitionem domino fundi, ne fructus reponat ante decimarum solutionem, vel quod ipse, vel eius nuncius sit præsens dixerunt Rebuff. *q.* 5. *n.* 3. Vincent. de Franc. *dec.* 117. *n.* 7. Moneta *cap.* 6. *num.* 4. & ex Viu. Cenad. Cantiell. Borell, & Genuen. Barbosa *cap. Cum sint homines*, *n.* 5. *eod. tit.* at vero Leander *d. disp.* 4. *q.* 4. aduertens plures ex DD. citatis à Barbosa id, non asseri, quod eis tribuitur, negat & latè probat, non posse huiusmodi inhibitiones fieri. Et præcipuè, quia dominus fructuum non potest impedire, vt de re sua non disponat ad sui beneplacitum, imo quod relinquat rem suam grandini, vento, aut furibus expositam. Et maximè vbi sit consuetudo colligendi fructus sine præsentia Parochi, cui consuetudini non potest Iudex contradicere. Admittit vero, quod Parochus possit mittere custodem, qui sit præsens collectioni, & decimationi, vt nulla fraus in eius præiudicium committi possit. Horum autem duorum primum admitti debet, & sufficit Parochiano quod sit paratus fideliter soluere decimam. Secundum quoque rationabiliter asseritur. Sed Parocho erit necessarius exercitus custodum, si eis vti voluerit cum omnibus Parochianis.

198. Decimas autem prædiales debere solui in eadem specie fructuum, nec posse inuito

Pa-

Parocho solui in pecunia dixit Rota in *Cracouien. decim.* 20. *Martij* 1650. *&* 23. *Ianuar.* 1651. 27. *Martij* 1651. coram Verospio. Cum enim decimæ dari debeant de qualibet fructuum specie, iuxta *cap. Quicumque el. p. & cap. omnes decimæ* 16. *q.* 7. *& cap. Ex parte d.* 1. *cap. Non est, & cap. Tua nobis §. Cum de cunctis eod. tit.* Rebuff. *q.* 8. *num.* 1. *&* 2. Rota *dec.* 591. *num.* 1. *&* 11. *part.* 5. *recent. & in Placent. decim.* 28. *Maij.* 1646 *& in Cracouien. decim.* 1. *Iulij* 1648. coram Meltio. Sequitur quod non possunt inuito Parocho, cui debentur dari in pecunia, ex regula *text. in l.* 2. *§. Mutui datio. ff. de reb. cred.* vbi post Gloss *in v. non potest* id notant Bart. Castr. & alij communiter, & *l. si se §. Idem prater ff. de re iudic. & l. Promissor. §. vlt. de constit. pec. & l. Eum à quo. C. de solut.* Hoc tamen procedit, nisi adsit consuetudo contraria, vt eadem Rota fatetur. Pariter procedit vbi commode id fieri potest, & res decimanda est certa, & diuisibilis in partes decem. Nam alias vbi res non sit diuisibilis nisi cum graui damno domini sui Ecclesiæ sufficiet si decima detur in pecunia. Sic supra *art.* 4. *num* 69. dictum est, quod si alicui in pretium laboris detur aliquod prædium, quia eius non potest dari commode, & vtiliter decima pars, sufficit si decima detur in pecunia. Vnde in decimis personalibus sæpius continget, quod decima detur in pecunia.

199. Personales vero decimæ ad finem anni computandæ vel secundum communem curam, vel ex compositione solui debent. Et ideo si quis ex negotiatione, militia, vel ludo acquirat, & intra annum illud amittat, non tenetur soluere de illo decimam, nec ratione rei acceptæ, quæ iam non est, nec ratione iniustæ acceptionis, quia tunc non erat debita decima ante anni finem. Panormit. *in cap. Peruenit de dec. num.* 7. Gloss. *in cap. Reuertimini. v. annus* 16 *q.* 1. S. Raym. *de dec. §.* 4. Turrecrem. *cap. Reuertimini* 16. *q.* 1. *num.* 12. Rebuff. *q.* 12. *nu.* 4. Moneta *cap.* 6. *num.* 11. Sà *v. decimæ. num.* 1. Azor. *p.* 1. *l.* 7. *cap.* 35. *q.* 9. *&* 16. Suarez *l.* 1 *cap.* 37. *num.* 3. Palaus *tract.* 10. *p.* 6. *num.* 6. Quamuis ex Card. *in cap. Pastoralis q.* 16. & Rebuff. *d. q.* 12. 4. dicat Moneta *n.* 12. tutius esse statim soluere ex eo quod Pastor statim possit indigere, & Parochianus mori. Addit vero Moneta ex Butr. *in cap. Ad Apostolicæ in fin. eod. tit.* Quod si Parochianus intra annum velit soluere, Parochus non potest recusare Turrecrem. vbi supra Rebuff. *q.* 12. *n.* 4.

S V M M A R I V M.

201 *Papa potest in lege decimarum dispensare; nunquam tamen in totum abrogabit.*

202 *Potest per priuilegium ex iusta causa concedere aliquibus exemptionem à decimis.*

Quale peccatum sit dispensare in hac lege sine causa.

203 *In nullo foro præsumi potest, quod Papa dispenset sine iusta causa.*

204 *Papa decimas vnius Ecclesiæ potest alteri concedere.*

205 *Episcopi exemptionem à decimis per modum priuilegij non possunt concedere.*

206 *Plures casus in quibus Episcopus potest de decimis disponere.*

Art. X.

Quid possit summus Pontifex in remittendis, vel dispensandis Decimis.

201. CAnonistæ antiqui qui existimauerunt præceptum decimarum etiam quantum ad quotam esse de iure diuino, valde se torquent, vt explicent, quomodo Papa possit in hoc præcepto dispensare, sed iam satis est manifestum legem hanc decimarum esse de iure Ecclesiastico quantum ad quotam; vnde non est dubitandum de potestate Papæ in remittendo illud quatenus positiuum, vel in totum, vel in partem, seu in dispensando super illud, cum fide certum sit Papam in Ecclesia esse summum Legislatorem, qui leges Ecclesiasticas sicut potest condere ita potest abrogare; si de nuda potestate loquamur, *Tamen* Pontifex, qui Spiritu sancto ducitur vt non erret cum notabili, & graui detrimento totius Ecclesiæ nunquam in totum *hanc legem* abrogabit, cum moraliter loquendo hoc fieri non possit sine magno detrimento diuini cultus, & Ministrorum Ecclesiæ *præiudicio.*

202. In particulari *vero* potest *Pontifex* dispensare super hac lege & aliquibus exemptionem à solutione decimarum concedere vt habetur *sup. ex tit. de dec. cap. A nobis, cap. Ex parte, & cap. Nuper, & ex cap.* 2. *de Eccl. adific & cap. vlt.* vt lite pendente, & ex quam pluribus priuilegijs à Pontificibus concessis. Huiusmodi vero exemptiones, & concessiones validæ essent etiam si factæ fuissent sine causa, licet sine illa licite fieri non possint, sine causa enim licite non dispensatur in communi lege. non esse tamen hoc peccatum mortale, si ex exemptione sine causa concessa non sequitur graue scandalum, vel notabile præiudicium tertij dixit Palaus *tract.* 10. *p.* 3. *n.* 3.

203. Sed numquam est præsumendus defectus iustæ causæ in Pontifice, maxime quando dispensat motu proprio. Quando autem dispensat ad instantiam partis hunc defectum iustæ causæ posse præsumi in foro externo nisi probetur non tamen in foro interiori, dixit idem Palaus *n.* 4. ex Suarez *tom.* 5. *de cens. disp.* 14. *sec.* 3. *in fin.* & Sanchez *l.* 8. *de Matrim. disp.* 17 *num.* 14. *&* 15. Sed huius differentiæ non apparet causa. Nam vniuersale principium est nec in foro externo debere in principe præsumi delictum, etiam si rogatus rescribat, quia nec debet præsumi, quod ad instantiam alicuius vellet male agere, male vero ageret, si sine causa dispensaret. Et quod dicunt Panorm. & alij citati à Sanchez posse præsumi Papam propter importunitatem concessisse, & dispensasse; non dicitur cum fundamento, quia Papa ob importunitatem non peccat, neque præsumi debet, quod ob importunitatem facere voluit,

quod

quod recte non potuit. Et ideo in nullo foro præsumi potest, quod Papa in lege decimarum voluerit sine causa dispensare, nisi id aliunde constet.

204. Multo facilius vero Pontifex potest decimas vni Ecclesiæ applicatas alteri applicare, quia nulli Ecclesiæ decimæ sunt applicatæ nisi dependenter à Pontificis voluntate.

205. Episcopi autem non possunt in hac lege decimarum dispensare, aut exemptionem à decimis per modum priuilegij concedere cum non possint dispensare in iure communi. Gloss. *cap. Ecclesiæ* 16.*q*.1. Rebuff. *q*.5. *num*. 32. Suarez *l*.1. *cap*.15. *in fin.* Fagund *l*.2. *cap*. 4. *nu*. 16. Palaus *p*.3. *num*. 1 Barbosa *d. offic. Paroch. cap*. 28. § 3.*nu*.29. Addunt vero Moneta *cap*.5. *n*.41. & Barbosa *d. num*. 40. Statutum esse in Concil. Cabilonen. ne Ecclesiæ antiquitus constitutæ priuentur decimis; Episcopus vero non potest dispensare in decreto Conciliari. Sed hoc non obstat, quia decretu n Concilij Cabilonen. non continet legem vniuersalem, sed obligat pro sola Prouincia, aut Diœcesi pro qua factum fuit, nec Episcopos alios ligat.

206. Potest etiam Episcopus ex causa remittere ad tempus vitæ suæ alicui particulari decimas suæ mensæ debitas *cap. Quia circa de priuil.* vbi Gloss. & DD. Moneta *cap*. 5. *nu*. 44. Barbosa *d*. §.3. *num* 51. Leand. *d. tr*.5. *disp* 7. *q*. *vlt*. Poterit etiam Episcopus interponere decretum & consensum in compositione alias permissa super solutione decimarum *c*.2. *de transact.* vbi Innoc. Rebuff. *q*.13. *num*. 20. Moneta *cap*. 5. *num*.45. & 129. Barbosa *d*. §.3. *num*. 51. Item Episcopus decimas, quas nunquam possedit, si illas recuperet, poterit vel sibi retinere, vel alteri Ecclesiæ concedere, *cap. Quoniam eod. tit.* & ibi DD. Rota *in Sabinen. decim*. 1. *Iulij* 1609. coram Coccino Moneta *d. nu*. 45. & 129. Barbosa *d*. §.3. *num*.52. Et hoc idem verum est de decimis, quæ ad aliquam certam Parochiam non spectant, has enim Episcopus sine consensu Capituli potest, vel Cathedrali, vel alteri Ecclesiæ deputare, quia in hoc Episcopus non dicitur alienare, sed non acquirere, vnde non adest necessitas solemnitatis requisitæ in alienationibus, *d. cap. Quoniam*, vbi Io. And. *num*.1. Anchar. *num*.5. Zabar. *nu*.3. Anan. *n*.3. Butr. *num*.5. Panorm. *num*. 4. Barbosa *num*. 4. Leand. *d. disp*.7. *q. vlt*. Illas vero decimas quas aliquando possedit, si reuertantur ad mensam Episcopalem nedum non potest Episcopus träsferre in personam, quæ nunquam moritur, ne tollatur spes deuolutionis, Mon. *dec. num*. 45. Rota *in Taurinen. decimas* 12. *Ianuar*. 1607. coram Marcomentio Barbos. *d*. §.3.*num*.53.

SVMMARIVM.

207 *In decimis commoditas est temporalis, sed ius exigendi illas est spirituale.*
Ius exigendi decimas duplex, aliud scilicet proprium, & principale, & aliud ministeriale, & procuratorium num. 207.
208 *Decima simpliciter sunt quid spirituale.*
209 *Laicis non competunt decima.*
210 *Laici sunt incapaces iuris decimandi.*
Passerini Tom. III. Sex. Dec.

211 *Laicis potest concedi vt nomine Ecclesiæ percipiant decimas: sed hic duplex interuenit concessio.*
212 *Laicis possunt dari decima exactæ.*
Et possunt eis locari ad breue tempus, vt tamen ad decennium 213. *vel ad vitam* 214.
215 *Et pro stipendio pro aliquo opere, sed non ad longum tempus.*
216 *Et ex contractu licito, seruata, vbi opus est, solemnitate Ecclesiæ.*
217 *Vendere ius decimandi est simoniacum.*
218 *Concessio etiam perpetua decimarum facta ex causa, & per legitimam potestatem est licita.*
219 *Imperatores, & Reges non possunt sibi decimas vsurpare, aut alijs concedere.*
220 *Nunc Episcopi Laicis non possunt concedere decimas ad longum tempus.*
Hac prohibitio concedendi decimas est antiquior Concil. Lateranen. sub Innoc. III. num 220.
221 *Laici decimas contra prohibitionem illis concessas non possunt retinere, & Parochi etiã nunc possunt illas recuperare.*
222 *Episcopus alienare potest decimas ad breue tempus, & extra casus prohibitos.*
223 *Quomodo sit verum, quod Episcopus potest concedere laicis decimas in remunerationem*
224 *Laicus intrusus nec de consensu Episcopi potest in alium laicum etiam hæredem decimas transferre.*
225 *Laicus iusto titulo possidens decimas transfert illas in hæredem.*
226 *Laicus non potest huiusmodi decimas transferre in extraneum.*
227 *Nec etiam de consensu Episcopi.*
Nisi in inuestitura esset concessa facultas transferendi ad alios.
228 *Decimæ solitæ infeudari possunt extincta prima linea iterum infeudari.*
229 *Non tamen durante primo feudo.*
230 *Qui iusto titulo possidet decimas in perpetuum potest illas Ecclesiæ donare de consensu Episcopi.*
231 *Etiam sine consensu Episcopi, si possidebantur ante Concil Lateranen.*
232 *Decimæ sine consensu Episcopi donari possunt Ecclesiæ cuius erant.*
233 *Decimæ retrodonatæ Ecclesiæ reassumunt primæuam naturam.*
234 *Decimæ iniustè detentæ ante Concil. Lateranen. possunt de consensu Episcopi dari alicui Ecclesiæ: sed sic obtenta post Concilium debent propriæ Ecclesiæ restitui.*
235 *Hoc fuit rationabiliter statutum.*
236 *In dubio decimæ intelliguntur concessæ post Concil. Lateranen.*
237 *Ad probandam concessionem factam ante non sufficit immemorabilis allegato titulo.*
Ad iustificandam concessionem decimarũ factã Laicis non sufficit pura immemorabilis. num.237.
Ad præsumendum beneplacitum Apostolicum reseruatum in huiusmodi concessione non sufficit spatium 30. *annorum num*. 273.
238 *Nec legatus Papæ potest laicis concedere decimas, nisi in casibus supra explicatis.*

239 *Si legatus cui concessũ fuit infeudare decimas, id faciat cum clausula reseruato &c. concessio non valet nisi impetrato beneplacito Apostolico.*

240 *Laici non possunt oppignorare decimas.*

Art. XI.

Qualiter Decimæ possint competere Laicis.

207. IN hac materia duo consideranda sunt, & distinguenda, scilicet decimarum commoditas, & ius exigendi illas, seu ius percipiendi & habendi, & vtendi decimis iam exactis, & ius exigendi illas. Nam primum est quid temporale; Decimæ enim non sunt nisi decima pars fructuum quos terra vel animalia, vel hominis negotiatio, aut industria producit, quod totum est quid temporale, & temporale commodum ferens. Sed secundum est quid spirituale. Verum & hoc ius exigendi decimas subdistingui debet, nam aliud est proprium & principale, quale est ius, quod habet dominus alicuius rei; aliud vero est ministeriale, & vocari potest procuratorium, quale est ius exigendi aliquid nomine alterius, & alterius vice. Sicut vero datur Procurator in rem propriam, ita potest dari ius, quod non sit vere nisi procuratorium, & tamen sit ius exigendi decimas ad sui vtilitatem, quia potest esse vt quis non nisi nomine Ecclesiæ decimas exigat, licet in sui commodum.

208. Considerandũ vero est secundo quod licet decimæ materialiter sint quid temporale, quia non sunt nisi rerum temporalium fructus, formaliter tamen sunt quid simpliciter spirituale, quia non sunt nisi stipendium ministrantium spiritualia, & diuina, & sic sunt medium ad finem spiritualem ordinatum, & cuius fundamentum non est nisi spirituale ministerium, seu officium institutum pro spiritualibus conficendis, & ordinandis. Vnde decimæ formaliter sumptæ, sunt quid spirituale, & propterea ius decimandi, seu exigendi decimas ad sui commodum, & vtilitatem est simpliciter spirituale.

209. Dicitur igitur primo Decimas, vt sunt Ecclesiastici fructus, per se non deberi Laicis, neque illis esse soluendas *capite* Decimas 16. *q. 1. & in tit. de decim. cap. Quamuis, cap. Prohibemus, ead. Ad hæc, cap. Tua el. 1. eod. tit. Causam de præscript. cap. fin. de rer. permut. cap. 2. de iudic.* D.T. 22. *q. 87. a. 3. & quodl. 1. art. 8.* Alen. 3. *p. q. 51. mem. 6. a. 1.* Abul. *cap.* 23. in Matt. *quæst. q.* 178. *& ad* 22. D.T. *q. 87. cap. 3.* Caiet. Aragon, Raphael à Turre *disp.* Azor. *instit. par. 1. l. 7. c. 34. q. 7. & cap. 36. q. 2.* Henriq. *l 7. cap. 27. num. 2.* Suarez *l. 1. cap. 15. num. 3.* Palaus *tract. 10. p. 9. num.* 2. Bonac. *de præc. Eccl. disp. vlt. q. 1.* Gloss. *in d. cap. Quamuis v. concesseris, & in d. cap. Causam quæ, de Præsc.* vbi DD. *communiter* Couar. *l. 1. Var. cap. 17. nu. 3. & 6.* Rebuff. *q. 10. num. 17. & q. 1u. num. 38. 39. & 73.* Gutier. *l. 1. Canon. cap. 21. à num. 64.* Vgol. de Simon Tab. 1. *cap. 49. §. 3. num. 2.* Moneta *de dec. cap. 5. num. 57.* Barbos. *d. cap. Quamuis n. 2.* Rota *in Patauien. decim.* 23. *Iunij* 1605. coram Coccino, *& in Ferrarien. decim.* 23. *Iunij* 1617. coram Pamphilio iuniore, *& in Alerden. decim.* 1618. coram Sacrato, *& in Taurinen. decim.* 1607. coram Marquemontio, *& dec. 129. num. 11. p. 7. & dec. 234. n. 1. p. 9. & dec. 97. n. 2. part. 10. recent.*

210. Hoc autem verum est non solum de iure positiuo, sed etiam de iure naturali, & diuino. Quia de omni iure nulli debetur stipendium, cui non competit ministerium, officium, & labor. Imo ex hoc probatur, quod laici sunt incapaces habendi, & possidendi ius decimarum. Quod non est verum ex hoc solum quod ius decimandi sit spirituale, sed quia est ius quod in subiecto supponit potestatem ordinis principaliter, datur enim præcipue propter curam animarum, & administrationem sacramentorum. De iure enim communi Parochis debentur decimæ, vt supra est probatum. Et licet possint etiam competere alijs Clericis inseruientibus Parochis, vel etiam deputatis ad alium spiritualem cultum, tamen in subiecto supponunt saltem vel minores Ordines, vel Clericatum, & sic non debentur nisi vel ordinatis in exercitio alicuius ordinis *inseruientibus* Ecclesijs, vel saltem per susceptionem tonsuræ ad Ecclesiasticum aliquod ministerium deputatis. Ius ergo decimandi *essentialiter* supponit potestatem ordinis *principaliter*, & ad ordinum exercitium datur, vel saltem supponit Clericatum; laici igitur sunt huiusmodi iuris incapaces dum in statu laicali manent, quod præter DD. supra citatos docuerunt *Eminentiss.* Celsus *dec. 52. num. 6. & 57. num. 7. & 118. n. 14. & 104. n. 29. & 10. & 217. num. 3.* Peña *dec. 9. num. 2. & 4. & dec. 965. num. 2. 3. & 4.* & *dec. 793. num. 9.* Duran. *dec. 205. num. 12.* & 27. & *dec. 238. num. 30.* Rota *dec. 29. n. 28. part. 6. recent.* & *dec. 97. n. 2. part 20.*

211. Nihilominus laici aliquo modo sunt capaces decimarum, & nedum materialis commoditatis illarum, sed etiam alicuius iuris *illas* exigendi ad sui vtilitatem & commoditatem, quia sunt capaces iuris procuratorij, seu exigendi decimas nomine Ecclesiæ, & vt vices illius gerentes. In quo duo consideranda sunt, scilicet ius exigendi decimas, & ius vtendi illis iam exactis nomine Ecclesiæ. Hoc secundum est mere temporale, nec respicit decimas formaliter, sed mere & pure illud materiale consistens in fructibus exactis. Nam nihil interest huic iuri, an fructus illi sint exacti titulo decimarum, vel titulo emptionis, vel quocumque alio. Ius ergo vtendi ad sui commodum decimis iam nomine Ecclesiæ exactis mere temporale est, illiusque proculdubio capax est laicus. Sed ius exigendi decimas est ius religiosum, & respicit decimas vt ex religione debitas Ecclesiæ. Sed nihilominus iuris ministerialis, & procuratorij non est incapax laicus; Nam non repugnat laicum inseruire Ecclesiæ, seu Ecclesiam per laicum suos fructus exigere, & colligere. Hoc igitur modo laico potest competere ius decimandi etiam ad sui vtilitatem. Sed hic non vna tantum Ecclesiæ concessio interuenit,

sed duplex, vel vna æquiualens duabus. Nam primoEcclesia constituit laicum veluti sui procuratorem ad exigendas decimas; sed ex hoc nullum ius super decimas laico acquiritur, sed laicus illas colligit, & acquirit Ecclesiæ dominæ. Sed interuenit alia concessio, per quam Ecclesia decimas iam nomine suo collectas, & sibi acquisitas dat laico, vel titulo gratitudinis, vel etiam in stipendium operis, vel alio iusto titulo. Hoc ergo modo laicus est capax iuris decimandi ad sui commodum, vt tradunt DD. citati.

212. Itaque ergo Clericus decimas exactas potest titulo iusto tradere laico. Quamuis in hoc considerari debeat, an ille sit dominus decimarum exactarum, vel dispensator. Nam si est dominus etiam illicite illas tradat, transfert in illum dominium, sed si sit dispensator & illas dispenset non secundum legem, & ei cui non debent tradi, non transfertur dominium, & laicus illas tenetur restituere, Suarez *d. cap.* 25. *num.* 8.

213. Sed etiam decimæ non collectæ, seu non extractæ possunt concedi laico, per contractum iustum, & non prohibitum, ita tamen quod non tribuatur laico ius exigendi propriū, sed solum procuratorium, & nomine Ecclesiæ. Sic Parochus potest laico locare decimas non in perpetuum, nec ad longum, sed ad breue tempus, *cap. de locato*. Couar. *l.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 5. Moneta *q.* 5. *num.* 64. Rebuff. *q.* 10. *num.* 34. *&* *q.* 13. *num.* 33. Carot. *de locato par.* 1. *tit. de dec. num.* 6. *&* 7. Molin. *tract.* 2. *disp.* 466. *num.* 10. Mant. *de tacit. & ambig. conuent. l.* 5. *tit.* 3. *num.* 12. Domin. *cap. fin. de foro compet. in hoc libro*. Moneta *cap.* 5. *num.* 64. Nec est verum, quod dixit Marius Anguisola *cons.* 50. *num.* 6. apud Io: Baptistam Cauans quod scilicet in locatione nullum concedatur ius, quia euidens est concedi ius vtile, licet ad breue tempus. Cum vero hoc breue tempus ad decennium extenderint Gloss. & DD. *in cap.* 2. *de locato*. Sed hodie ex *Extrauag. Ambitiosæ* Pauli 3. non possunt decimæ locari nisi ad triennium, Suarez *cap.* 25. *num.* 9. Batbos. *d. cap.* 2. *de locato*, *n.* 4. Penna *dec.* 997. *num.* 3. Et quod dicitur de Parocho verificatur etiam de Commendatario perpetuo. Gonzal. *ad reg.* 8. Cancell. Gloss. 5. §. 8. *num.* 14. Barbosa *d. cap.* 2. *num.* 5.

214. Posse etiam locari decimas ad vitam conductoris dixerunt Gloss. 3. *in cap. Quamuis, de decim.* Rebuff. *q.* 10. *num.* 34. Moneta *q.* 5. *num.* 65. Et quod laici sint capaces iuris decimandi ad vitam dixit Rota *dec.* 97. *nu.* 9. *part.* 10. *recent.* Sed stante *d. Extrauag. Ambitiosæ*, hoc certè non potest fieri nisi illius *Extrauag.* solemnitate seruata, & obtento beneplacito Apostolico. Suarez *cap.* 25. *num.* 9. Nam tempus ad vitam non potest censeri breue, cum possit durare ad quamplures annos; & hanc incertitudinem in hac materia non admittit Paulina *Ambitiosæ*. Pax Iordan. *tom.* 2. *lib.* 10. *tit.* 13. *num* 68. Decimas autem non solere locari aut dari in Emphyteusim, sed in Feudum, ex Rota *in Placent. decim.* 2. *Iuny* 1588. coram Bubalo, notat Moneta *cap.* 5. *num.* 65.

215. Sic etiam laico possunt concedi decimæ titulo stipendij pro aliquo opere publico per laicos exhibendo, vt pro cantu in Ecclesia, pro docenda grammatica, Bene enim operanti ad vtilitatem Ecclesiæ potest dari pars aliqua decimarum pro pretio. Ita tamen vt semper exactio decimarum fiat nomine Ecclesiæ, & sic decimæ exactæ succedant in locum iusti pretij. Imo hic modus non videtur limitatus ad breue tempus, sed potest extendi vel ad decennium, vel ad vitam, quia in hoc contractu Ecclesia non locat decimas, sed conducit alterius operas, quas potest conducere ad longum tempus, quod non est prohibitum, & vsu seruatur, & sic pro opera conducta ad longum tempus dat decimas in pretium, Suarez *cap.* 25. *num.* 10. Raphael à Turre *d. art.* 3. Sed hoc vltimum non placet. Nam licet Ecclesia possit conducere operas ad longum tempus, non propterea pro pretio potest dare id, quod secundum leges non est alienabile nisi ad breue tempus, quale est ius vtile decimarum exigendarum.

216. Et idem dicendum est de quocumq; alio licito, & iusto contractu, & ab Ecclesia non prohibito, vel seruata solemnitate iuris in alienatione decimarum. Clem. 1. *de alien. rer. Eccl. in fin.* Suarez *d. cap.* 25. *num.* 9. In his enim contractibus id quod principaliter alienatur, est temporale, quod datur tanquam pretium vel compensatio temporalis recepti à laico. Quamuis hac occasione Ecclesia laico concedat etiam ius procuratorium ad exigendum decimas.

217. Nam alias ius decimandi quod est spirituale non potest dari pro pretio, sed simonia est vendere illud quocumque modo, *cap. Presbyter.* 1. *q.* Vgol. *de simon.* Tab. 1 *cap.* 39. §. 3. *num* 2. Moneta *de dec. cap.* 5. *num.* 59. Vbi etiam quod emens scienter rem spiritualem à scienter illam vendente non potest contra vendentem agere de euictione. Nota in Ferrarien. 16. *Iuny* 1615. coram Pirouano. Secus si emens est ignorans, sicut si res in commercio est. Sed & simonia esset, si præter id quod valet temporale decimarum aliquid amplius daretur intuitu concessionis iuris decimandi, quamuis facultas materialis exigendi illud temporale materiale, quod continent decimæ, sit quid temporale, & pretio æstimabile.

218. Præterea concessio perpetua decimarum, modo supradicto per se non est illicita, & fieri potest per modum donationis, vel per modum subsidij, aut stipendij, aut infeudationis, & si fiat ex iusta causa, & per legitimam potestatem, iusta est. Quod comprobat Ecclesiæ praxis. Sic enim multi Reges, & Principes quartam partem decimarum, aut tertiam aut aliam habent sibi à Sede Apostolica concessam.

219. Non possunt enim Imperatores, Reges, vel Principes propria auctoritate, vel sibi vsurpare decimas, vel alicui concedere, hoc enim sacrilegum est, nec ipsi, nec illi, quibus eas concedunt illas percipere possunt, & retinere, & varias censuras incurrunt, vt ex *toto tit. de rebus Eccl. non alien. & tit. de decim. cap. Pro-*

hibemus, *& cap. Tua el.* 1. *& can.* 17. Bullæ cœnæ; & DD. omnes docent. Ideo Parochi omnes huiusmodi decimas à laicis vsurpatas, vel ab eis infeudatas petere possunt, & qui illas detinent sunt raptores, *cap. causa*, *de verb. signific.* Rebuff. *q.* 10. *num.* 15. Si vero Princeps temporalis decimas concesserit, debet concessio intelligi de laicalibus decimis.

220. Cum ergo laici sint capaces decimarum modo dicto etiam in perpetuum ex concessione Ecclesiæ, quis eas potest illis concedere? Indubitatum est summum Pontificem habere hanc potestatem. Sed etiam certum est nunc solum summum Pontificem posse concedere laicis decimas, vel in perpetuum, vel intra triennium. Quamuis vero aliqui voluerint hanc prohibitionem incepisse à tempore Concil. Lateranen. sub Alex. 3. & ante illud Episcopos valide potuisse laicis concedere decimas titulo feudi vel alio. Couar. *d. cap.* 17. *num.* 5. Gutier. *Pract. l.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. *& cap.* 15. *num.* 4. Menoch. *l.* 6. *præs.* 86. *num.* 2. Azor. *d. l.* 7. *cap.* 36. *q.* 12. Moneta *cap.* 5. *num.* 66. Suarez *d. cap.* 26. *num.* 2. *&* 3. Tamen hoc non esse verum ex eo constat, quod nedum prohibitum fuisse ab Vrbano II. habetur ex *l. de vsibus Feudorum*, *cap.* 1. Sed expresse, & manifeste à Clem. VII. in Concil. Lateranen. anno 1078. vt *lib. Regesti cap.* 7. & habetur *cap. Decimas*, 1. 16. *q.* 7. & iterum ab eodem, *cap. Peruenit*, 3. *ead. causa*; Idem vero repetitum fuisse ab Innoc. II. in Concil. Rom. refert postilator *post. d. cap. Decimas.*

221. Vnde est, quod si post dictam prohibitionem à Prælatis Papa inferioribus aliquæ decimæ concessæ sunt laicis, ipsi iuste eas non retinent. *Cap. Ex Apostolica*, de his, quæ fiunt à Præl. & sup. *eod. tit. cap. Quamuis*, vbi Gloss. *& cap. Prohibemus*, & infr. *in hoc tit. cap.* 2. §. *Sanè*; Rebuff. *q.* 13. *nu.* 79. Conar. *d. cap.* 17. *num.* 5 Menoch. *l.* 6. *præsump.* 86. *num.* 2. Moneta *cap.* 5. *num.* 69. Azor. *d. l.* 7. *cap.* 36. *q.* 12. Rota *in Placent. decim.* 31. *Ianuar.* 1586. coram Bubalo, & in Sabinen. *decim.* 1609. *Iulij* coram Coccino, & in Ferrarien. *decimar.* 19. *Ianuar.* 1515. coram Dunozeto; Et ita vt Ecclesia pro decimis sic infeudatis possit agere, etiam si transierint centum anni. Moneta *cap.* 5. *num.* 66.

222. Episcopus tamen illas decimas, quæ ad se pertinent, & quarum sit dominus, potest alienare, vendere, remittere, locare, & ex iusto contractu laico tradere saltem ad breue tempus, & extra casus prohibitos per Canones, & maxime per Extrauag. *Ambitiosæ* Pauli 2.

223. Posse etiam Episcopum laicis concedere decimas ad vitam titulo remunerationis, vel ex causa alicuius magni obsequij, aut beneficij facti Ecclesiæ, quale esset, si suis sumptibus Ecclesiæ inseruisset, vel eam à Tyranno defenderet, dixerunt Panorm. *cap. Ad hæc num.* 4. *& cap. Quamuis n* 4. *eod. tit.* Rebuff. *quæst.* 10. *nu.* 34. Moneta *cap.* 5. *n.* 61. qui pro hac sententia refert Card. Hisp. Baldum, & D. T. 2. 2. *q.* 87. *a.* 3. *& quodl.* 2. *a.* 8. Suarez *d. l.* 1. *cap.* 26. *n.* 1. Palaus *tract.* 10. *p.* 9. *n.* 5. sed hoc non potest admitti nisi in terminis *Extrauag. Pauli* 2. *ad triennium*, vt dixit Azor. ab eodem Moneta citatus *p.* 1. *l.* 7. *cap.* 36. *quæst.* 11. *&* 14. Quod etiam non potest verificari nisi de Decimis ad ipsam personam Episcopi spectantibus, non vero de spectantibus Ecclesiæ, vel Ecclesijs, quas Episcopus alienare non potest & donare in præiudicium illarum, & non seruatis alijs iuris solemnitatibus. Et de proprijs etiam non potest præiudicium facere successori. Et D. T. malè fuit pro illa sententia citatus, quia ibi non loquitur de Episcopo, sed de Ecclesia, & quid iuris sit absolutè docet, nimirum quod laicis non potest concedi ius decimarum, quamuis earum commoditas illis per Ecclesiam concedi possit. Et aliud est loqui de fructibus decimarum exactis, aliud de iure illos exigendi nomine Ecclesiæ, hoc enim ius non potest alienare, nisi seruata solemnitate Paulinæ.

224. Sed numquid laicus habens decimas in feudum potest illas in alterum laicum transferre? Hoc est certum, quod laicus intrusus qui non iusto titulo decimas possidet, tenetur illas Ecclesiæ restituere, & non potest eas alteri laico donare, vel quomodocumque in illum transferre, *cap. Ex Apostolica*, de his quæ fiunt *à Præl. cap. Prohibemus*, *cap. Ad hæc eod. tit.* Et ex verbis illis *d. cap. Prohibemus*, Nullo modo trasmittant, excluditur etiam hæreditaria successio, quæ etiam ex iure naturali, manet exclusa quia nullus potest in hæredem transferre quod non est suum, sed alienum, & à se iniuste possessum Suarez *d. cap.* 26. *nu.* 10. Barb. *d. cap. ex Apostolica nu.* 5. Et neque ex consensu Episcopi potest hic detentor decimarum alijs donare; vel tradere nisi in casu infra explicando quia non potest Episcopus præiudicium facere Ecclesiæ ad quam pertinent. Barb. *d. cap. Ad Apostolica nu.* 6. *& de off. Parochi cap.* 28. §. 3. *num.* 63. Pax Iordan. *lib.* 10 *tit.* 13 *num.* 70.

225. Certum est etiam, quod qui iusto titulo habet decimas in feudum perpetuum, transfert illas in hæredes, quia feudum non sit perpetuum nisi ratione successionis huiusmodi ergo feudum decimarum transfertur in legitimos hæredes iuxta tamen feudi constitutionem, Suarez *d. cap.* 26. *num.* 7. Io: And. *infr. cap.* 2. *nu.* 2. *in hoc tit.* Tabien *num.* 27. Quidquid in contrarium dixerit, Rebuff. *quæst.* 10. *num.* 40.

226. Vbi vero laicus iusto titulo habet decimas in feudum, quod illas possit transferre in alium laicum etiam sine consensu Episcopi voluit Barb. *d cap. Ad Apostolica nu.* 6. citans pro eadem sententia Menoch. Gutiers, Gilchen, Io: Gar. Ceuall. & Cabed. Quia habens decimas in feudum perpetuum, habet illas tanquam patrimonium, & huiusmodi decimæ non pertinent iam ad Ecclesiam aliquam, cum ab Ecclesia sint alienatæ in perpetuum, sed valde deficit à veritate hæc sententia. Tum quia directum quasi dominium remanet apud Ecclesiam. Tum quia hæc perpetuitas non est immutabilis æternitas, sed laici cum tota illorum successione deficere possunt, & sic decimæ ad Ecclesias ad quas de iure pertinebant redire poterant.

Tum

Tum quia feudum decimarum non est merè temporale, Nam ius exigendi decimas est spirituale. Et quod magis est, hoc ius non est nisi procuratorium quia est ius exigendi decimas nomine Ecclesiæ, laicus vero nec potest disponere de spiritualibus in consulta Ecclesia, & præterea Procurator non potest officium suum in alium transferre seu alium Procuratorem instituere inconsulto domino nisi id sibi fuerit expresse concessum.

227. Alij igitur dixerunt, quod laicus de consensu Episcopi possit transferre feudum in alium laicum Gloss. *in d. cap. Prohibemus in 7.* laicos & ibi Card. Syluest. *v. Decima num.* 16. cum Raym. summa Confess. & summa Pisan.. Et hoc etiam ad vltimum possessorem extendūt Suarez *cap.* 26. *num.* 80. Palaus *p.* 9. *n. fin.* Pax Iordan. *l.* 10. *tit.* 13. *num.* 69. Et ratio est, quia non alienatur res Ecclesiæ, quæ iam est alienata, sed solum feudum transfertur de persona in personam. Sed ratio non militat: nam damnum, & quidem valdè notabile infertur Ecclesiæ ex eo quod prorogatur in perpetuum alienatio, & impeditur ne vtile dominium ad Ecclesiam reuertatur. Et non potest negari, quod laicus, in quem feudum decimarum trāsfertur non sit alius ab eo, qui ex iusto titulo prius decimas possidebat, & quod non habeat illas per nouam inuestituram solius Episcopi consentientis in trāslationem auctoritate, quod est contra prohibitionem Clementis VII. *cap. Decimas.* 1. *& cap. Peruenit.* 3. 16. *quæst.* 7. Et ideo, quod laicus etiam de consensu Episcopi non possit in alium laicum transferre feudum decimarum tenuerunt *ex d. cap. Cum Apostolica,* de his quæ fiunt à Præl. Host. Io: And. & Panor. *in d. c. Prohibemus* Enric *in d. c. Quamuis,* Imola *c.* 2. *de feudis col. penult.* S. Raym. *tit. de decim.* §. 7. & ibi Io: de Trib. *v. Cedede d. l.* 7. Tabien. *v. decima n.* 27. Curtius *tract. de feudis* 2. *p. q.* 7. Couar. malè à Palao pro opposita sententia relatus. *l.* 1. *var. cap.* 17. *n.* 5. §. *Præter. hæc.* Archid. *infra in hoc tit. cap.* 2. Rota *dec.* 195. *n.* 9. *&* 10. *p.* 2. *recent.* Rebuff. *quæst.* 10. *à n.* 18. Si tamen in inuestitura concessa fuisset facultas transferendi feudum in alios id posset fieri. Sed verba illius deberent diligenter considerari. Existimat autem Marius Auguisola *consil.* 50. *n.* 9. apud Io: Baptistam Cassaris, quod clausula *pro se, & suis heredibus, & quibus dederit,* non se extendat ad extraneos, sed solum ad successores ab intestato. Et hoc idem tenet de clausula, *pro se, & pro suis hæredibus quibuscumque* Et allegat Bald. *in c.* 1. §. *donare in tit. Qual. olim feud. post. alien.* Quod tamen considerandum esset diligentius.

228. Quia tamen res solita infeudari, potest infeudari de nouo, vt cum communis sententia *ex cap.* 2. *de feudis tenui tom.* 1. *de stat. q.* 185. *a.* 7. *nu.* 178. Et ideo ibi dixi, quod etiam decimæ quæ consueuerunt infeudari laicis, possunt iterum illis infeudari, iterum hoc asseritur quod tenent etiam Suarez *d. cap* 25. *n.* 9: & Palaus *d. p.* 9. *num. fin.* Et sic extincta linea eorum, quibus decimæ in feudum fuerant concessæ, possunt iterum consentiente Episcopo alteri infeudari si tamen duret prima causa infeudandi, & non alteretur solitum, vt si prius Decimæ fuerunt infeudatæ in masculos, non extendatur feudum ad fœminas. Et si noua infeudatio fiat antequam decimæ sint ab Ecclesia acceptatæ, & illi incorporatæ, Et si Ecclesia non mutauit statum, & quæ tempore primæ infeudationis erat diues, postea facta est pauper; & ita vt non mutentur pacta, & non apponuntur pacta insolita. Aliqua enim ex his conditionibus, deficientibus noua infeudatio decimarum fieri non potest, vt ibi probaui, Et videri etiam possunt, quæ in simili de Emphyteusi dixi *n,* 182. *& sequent.*

229. Nec obstat, si dicatur sequi, quod etiam non extincto vltimo possessore feudi, poterit transferri feudum in aliam personam consentiente Episcopo. Negatur enim consequentia, vt in simili de Ephytensi dixi vbi sup. *n.* 187. quia infeudare durante prima inuestitura est supplautare Pontificem, qui ea finita posset præuenire in inuestiendo, vel successorem in Ecclesia. Rota *dec.* 39. *n.* 35. & 36. *part.* 9. *recent.* Imo vt dictum est, id magnum præiudicium fert Ecclesiæ, quia prorogatur feudum, ne ad Ecclesiam reuertatur, & sic fit quod Ecclesia si velit, non possit sibi decimas retinere, & incorporare.

230. Laicus tamen, qui iusto titulo possidet in perpetuum decimas in feudum illas concedere potest consentiente Episcopo cuicumque Ecclesiæ voluerit. *cap. Cum Apostolica* de his, quæ fiunt à Prælat. *cap. Cum & plantare de priuil. & infr. in hoc tit. cap.* 2. §. *fanè,* Vbi Gloss. Et colligitur etiam ex *cap. Statuimus, cap. In sacris, cap. In Canonibus* 16. *q.* 1. Et est communis DD. sententia, vt fatentur Couar. *l.* 1. Var. *cap.* 17. *nu.* 5. §. *Præter hæc.* Suarez *d. cap.* 25. *num.* 10. Tabien. *v. decima num.* 25. Rota *dec.* 234. *p.* 9. *recent.* Moneta *cap.* 5. *num.* 71.

231. Et nihilominus Barbosa *d capite Cum Apostolica numer.* 6. vult quod etiam sine consensu Episcopi, feudatarius, qui iusto titulo possidet decimas possit illas donare loco Religioso. Vt in donationibus tertiarum, quas à summis Pontificibus obtinent Castellæ, & Lusitaniæ Reges communiter receptum est per Sotum *l.* 9. *de iust. q.* 4. *ar.* 3. *& q.* 7. *a.* 1. & post Gutier. & D. Barbosam in *l. Titia num.* 42. *ff. de solut. matrim.* Sed hoc quidem verum est de decimis, quæ in feudum perpetuum obtinuerunt laici ante Concil. Lateranen. iuxta id, quod dicitur infra in hoc *tit. cap* 2. §. *fanè.* Sed de alijs decimis seruandum est; quod decernitur in *d.* §. *fanè & in d. Cap. Cum Apostolica,* vt in huiusmodi decimarum concessione facta alteri Ecclesiæ requiratur consensus Episcopi.

232. Si vero decimæ retrodonentur Ecclesiæ, cuius prius erant, non esset necessarius consensus Episcopi, quia nihil subtrahitur alicui Ecclesiæ, sed acquiritur Suarez *d. n.* 10.

233. Decimæ vero retrodonatæ Ecclesiæ reassumunt primæuam naturam suam. Rebuff. *de dec. q.* 10. *num.* 50. Rota *in Valentina decimarum de Catalba.* 10. *Decemb.* 1602. coram Lictà *& in alia Valent. decim. de Ayera.* 9. *Decem.* 1602. coram Penna. *Et dec.* 234. *p.* 9. *recent.* Et ideo huiusmodi decimæ, non poterunt amplius in lai-

laicos transferri nisi à sede Apostolica. *cap. Cum Apostolica*, *& d. cap. Prohibemus*, vbi Hostien. Io. Andr. & Panorm. Couar. *d. n.* 5. Moneta *cap.* 5. *n.* 72.

234. Sed quod dicendum si laicus alicuius Ecclesiæ decimas detinet iniuste, & non nisi vt intrusus, & eas non valet restituere Ecclesiæ, cuius sunt, Poterit ne iste de consensu Episcopi illas dare alicui alteri Ecclesiæ? De decimis iniuste acquisitis post Concil. Lateranense sub Alex. 3. negat Suarez *d. cap.* 26. *n.* 13. Sed istæ decimæ restitui debent propriæ Ecclesiæ, sed decimæ iniustæ habitæ ante illud Concilium, si possidens monitus nolet illas propriæ Ecclesiæ restituere, possunt de consensu Episcopi tradi alteri Ecclesiæ. Hoc enim satis manifeste colligitur ex *d. cap. Cum Apostolica & infr. cap.* 2. §. *sanè in hoc tit.* Sed ex huiusmodi iuribus non colligitur hoc verificari de decimis post dictum concilium acquisitis, & ideo de istis vera est opinio negans, quæ est Gloss. *in d. cap. Cum Apostolica*, & Panorm. *in cap. Prohibemus de dec.* Barb. *d. cap. Cum Apostolica. n.* 6. *& de off. Paroch. cap.* 28. §. 3. *num.* 62.

235. Merito autem iura propter rationem eminentis scandali voluerunt quod decimæ à Prælatis inferioribus habitæ, licet iniuste ante illud Concilium possent de consensu Episcopi transferri ad alias Ecclesias, seu ad Religiosos, quia sic aliquo modo Ecclesiarum vtilitati occurebatur. Huiusmodi vero ratio non vrgebat in futurum, sed obseruandus erat rigor, vt decimæ iniustè obtentæ suis Ecclesijs restituerentur, Sic non oportet dicere cum Suarez *d. cap.* 26. *n.* 6. Quod supponitur detineri iuste à laicis decimas ante Concil. Lateran. habitas à Prælatis inferioribus, & quod hoc potuit esse introductum consuetudine, aut præscriptione, aut ex alicuius Concilij decreto. Nam non est verum id supponi, sed imo eas iniuste detineri dicendum est; quamuis licet iniuste detentas iura voluerint eas posse de consensu Episcopi restitui alteri Ecclesiæ ab ea cuius erant.

236. Quod si sit dubium an decimæ laico concessæ fuerint ante Concil. Lateranen. præsumitur concessas fuisse post. Rota *in Taurinen. decim.* 12. *Ianuarij* 1607. coram Marcomantio. & Dom. hoc *tit.* Moneta *cap.* 5. *num.* 59. Barbos. *d. cap. Ex Apostolica num.* 4. *Et infr. cap.* 2. *Eod. tit.* Archid. *num.* 2. Io: And. *num.* 3. Anchar. *not.* 11. Franc. *n.* 2. Barb. *ad Monach. n.* 6.

237. Ad probandum vero, quod decimæ sint concessæ ante Concilium, quod sufficiat probare immemorabilem, & alligare titulum dixerunt Anchar. *d. not.* 15. Franc. *n.* 3. Prob. *n.* 2. & apud eum Claudius de Seisello, & Alex. *cons.* 6. Hoc tamen nunc est difficile admittere, cum enim iam à Concil. Lateran. celebrato anno 1179. præcesserint 590. anni, etiam quod probatur possessio centum annorum, vel immemorabilis, vnde constare potest, vel præsumi, quod infeudatio non sit facta intra 300. vel 250. annos, qui post Concilium præcesserunt, & medij esse potuerunt intra annum 1179. & annum centesimum ab hoc anno vel similem, de quo non sit memoria. Nam alias tanta est necessitas beneplaciti Apostolici ad hoc, vt valide decimæ infeudentur laicis, vt ad hoc probandum non sufficiat sola immemorabilis, absque forma priuilegij Apostolici, vel recognitione feudali. Io: And. & alij in *d. cap Cum Apostolica.* Felin. *in cap. causam quæ*, de Præscrip. *nu.* 3. *& in cap. Cum contingat num.* 4. *de for. compet.* Moneta *cap.* 5. *num.* 59. Fagnan. *cap. In aliquibus*, *num.* 1. *eod. tit.* Barb *de off. Paroch. cap.* 28. §. 7. *num.* 56. Pax Iordan. *l.* 10. *tit.* 13. *num.* 9. *&* 53. Rota *in Tolet. iuris decimandi* 27. *April.* 1584. coram Blanchetto. *Et in Mediolanen. rescission. permut.* 21. *May* 1597. coram Pamphilio senior. *Et in Taurinen. decim.* 12. *Ianuar.* 1607. coram Marquemont. *& in Ferrar. decim.* coram Innoc. X. *& dec.* 215. *num.* 2. *&* 3. *par.* 2. *diuers. & dec.* 702. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* Seraphin. *dec.* 1102. *num.* 1. Et pluries alijs, vt refert Theod. de Rubeis in singular. Rota *l.* 2. *p.* 2. *v. Laicus* §. 1 *pag.* 61. Et ideo licet in processione iuris decimandi facta laicis sit reseruatum beneplacitũ Apostolicum, hoc beneplacitum non præsumitur spatio 30. annorum, propter incapacitatem laicorum Alex. *cons.* 70. *num.* 4. *l.* 3. Rota *in d. Mediolanen. & Ferrarien.* Barbosa *d.* §. 3. *nu.* 57. Cæterum, quod accedente facta priuilegij, vel feudi obtenti ante Concil. Lateran. immemorabili præscriptione allegata laicus sit tutus, post Rotam *dec.* 215. *per totam p.* 2. *diuers. & in Pampilonen. decim.* 8. *Martij* 1613. coram Coccino, dixit Barb. *de offic. Paroch. cap.* 28. §. 2. *nu.* 53. Sed de his modo videnda est const. Vrbani 8. de præseruatione iurium Ecclesiæ, vt cognoscatur quando verificetur id quod ibi dicitur, scilicet, quod ad præsumendum beneplacitum Apostolicum, nec sufficiat immemorabilis, cum fama priuilegij.

238. Tandem aduerte, quod ita solius Papæ est concedere decimas laicis, vt hoc nec possit facere legatus à latere, Panorm. *in cap. Sacrosancta num.* 2. *de elect. Rebuff. q.* 13. *num.* 73. Rota *in Nouarien. decim.* 10. *Decemb.* 1592. coram Orano & in eadem causa 15. Martij 1583. coram Blanchetto. Moneta *cap.* 5. *n.* 82.

239. Et si contingat quod legato, vel Episcopo à sede Apostolica sit concessum, vt possit infeudare decimas, si legatus vel Episcopus in inuestitura reseruet beneplacitum Apostolicum, cum clausula & non alias &c. quia constat eum noluisse vti facultate Apostolica sibi delegata concessio non tenet, nisi impetrato Apostolico beneplacito Rota *in Ferrarien. decim.* 23. *Iunij* 1617. coram Pamphilio. *& dec.* 545. *num.* 3. *p.* 4. *recent.* Moneta *cap.* 5. *n.* 59.

240. Laici autem decimas sibi iuste in feudum concessas dare non possunt in pignus, nisi illi Ecclesiæ cuius sunt. *cap. fin. eod. tit.* vbi Gloss. Nisi solum fructus ipsi, & commoditates decimarum pignorentur. Moneta *cap.* 5. *num.* 70. Rota *dec.* 234. *num.* 6. *p.* 9. *recent.* Rebuff *q.* 10. *n.* 16. Suarez *d. l.* 1. *cap.* 19. *num.* 2. Barbosa *d. cap. Interdicimus fin. eod. tit. num.* 2.

SVMMARIVM.

De

Art. XII.

An compositio super decimis valeat.

241. Compositio est gratuita conuentio inita inter aliquos transactio vero est de re dubia, & incerta aliquo dato, aut retento *l.1.ff. de transact. cap. remens, de transact.* Dum vero quæritur an compositio super decimis valeat, distingui debet an loquamur inter Clericos, vel inter laicos, & aut de transferendis decimis, aut de non soluendis.

242. Dicendum igitur est primo valere cōpositionem, seu transactionem etiam cum laicis pro decimis præteritis, etiam si pro illis detur pecunia, vel res temporalis, & etiam non requisito consensu superioris. Gloss. & DD. *in cap. vt super de reb. Eccl. non alien. Dec. cap. venerabilis de confir. vt vel inut.* Gloss. & DD. *in cap. fin. de rerum permut.* Rebuff. *q.13. num.25 & 33.* Moneta *cap.5. num.123.* Bonac. *p.5. n.4* Barbosa *l.3. de iur. Eccl. cap.26. §.4.* Panorm. *in cap. cum homines eod. tit. num. 4.* Fagund. *l.3. cap.2.* Trullench. *l.3. cap.3. d.15.* Ratio est, quia hic non intrat compositio super iure decimandi, sed merè super fructibus decimarum debitis, & non solutis, qui sunt quid temporale; & ita non datur temporale, nisi pro temporali. Hec tamen compositio nequit fieri nisi ab illis, ad quos fructus decimarum pertinent. Et si conuentio ista tangeret etiam ius exigendi decimas vt si à Petro fiat conuentio cum tertio, & illi cedat decimas de præterito ab alio sibi debitas cum iure exigendi illas, & hoc valet, si pro iure exigendi nihil acccipitur, sed solum temporale pro temporali compensatur. Et non est necessaria auctor. super. Quia non agitur de interresse Ecclesiæ, sed de priuato interresse illius ad quem decimę spectant.

243. Dicitur secundo quod in ordine ad decimas futuras potest Parochus personaliter eo nomine proprio conuenire etiam cum laicis de non recipiendis ab eis decimis tempore vitę suæ. *Cap. Veniens de transact.* Rebuff. *d.q.13.n.35* Et ratio est, quia in hac personali conuentione non remanet obligata Ecclesia, sed agitur de priuato interresse Parochi, qui solus manet obligatus eius vita durante, & per huiusmodi contractum non aufertur Ecclesiæ ius ad decimas, sed sola persona Parochi obligatur ad eas non petendas, quia ex compositione censetur iam illas acepisse. Existimat tamen Rebuff. quod Parochus in hoc casu possit nomine Ecclesiæ agere non quidem nomine proprio ad recisionem transactionis si Ecclesia læsa manet vt si Parocho non remaneret sufficiens sustentatio. Fagund. *l.3. cap. 2. num. 20.* Imo si laicus successori in beneficio resistat ne possessionem capiat, nisi iuramento, vel scriptura confirmet transactionem huiusmodi factam cum antecessore, & ipse promittat, & iuret, adhuc nomine Ecclesiæ poterit agere ad rescissionem contractus. Quod idem verificatur si promisisset dare proprietatem Ecclesiæ in Emphyteusim. Quia promissio illa continet conditionē, si iure possum. Et imo si adsit præiudicium Ecclesiæ ad sic agendum tenetur. Imo potest esse, quod promissio huiusmodi sit nulla, & sacrilega. Fagund. *d. c. 2. num.21.* Nomine etiam Ecclesiæ ius decimarum non potest remittere, cum non sit dominus illius, & iura Ecclesiæ non possit alienare, nisi iuris solemnitatibus seruatis, & in euidentem Ecclesiæ vtilitatem.

244. Dicendum igitur est tertio valere compositionem seu transactionem inter Ecclesiasticos initam auctoritate Episcopi, vt decimæ prædiales vni Parocho debitæ alteri Parocho, aut Ecclesiæ soluantur. Ita habetur expresse ex *cap. 2. de traansact. & cap. dilecti de decim.* Vbi Panorm. *num.5.* Idem Panorm. *cap. cum homines num. 4. & cap. ex multiplici num.1.* Ruin. *cons. 142. num. 13. vol. 5.* Rebuff. *q. 13. n.16.*

num. 16. Moneta *cap.* 1. *num.*119. Azor. *p.*1.*l.*7 *cap.*37. *q.* 5. Fagund. *l.*3. *cap.*2. *num.* 2. Suarez. *cap.* 12. *num.*15. Palaus *p.* 5. *num.* 4. Ratio est, quia cum non multum intersit, quis Clericorum habeat decimas, vel quæ Ecclesia illas possideat, propterea iura conuenire iudicarunt, vt super hoc compositiones admitterentur, si maturè Episcopo consentiente fierent.

245. Est autem primo necessarium vt interueniat cognitio causæ, & Episcopi auctoritas. Necessaria est causæ cognitio, vt appareat an compositio expediat Ecclesiæ, alias enim, cum huiusmodi compositio sine quadam alienatione non fiat, non valeret, si sine causæ cognitione fieret *cap.* 1. *de reb. Eccl. non aliennand. sup. in hoc lib.* Rebuff. *d. q.*13. *num.* 19. & alij DD. supracitati. Videantur, quæ de necessitate tractatus in alienatione rerum Ecclesiæ dixi *tom.* 1. *de stat. q.* 185. *art.* 7.

246. Sed & necessarium est decretum seu consensus Episcopi, *cap.* 2. *de transact.* vbi Innoc. & Panorm. & alij DD. supra citati. Et de huius etiam consensus necessitate plura dixi vbi supra. Non sufficeret vero consensus inferioris Prælati, nisi Prælatus esset talis, qui haberet territorium separatum, & in eo iurisdictionem quasi Episcopalem. *cap. significasti de for. compet* Gloss. *in Clem.* 1. *in v. proprij de reb. Eccl. non aliena* Rebuff. *d. q.* 13. *num.* 24. Quod si Episcopus esset, qui componere vellet requireretur consensus Archiepiscopi, quia tunc Episcopus in propria causa non posset consensum auctoritatium præstare Rebuff. *num.* 22. An vero ad præbendam auctoritatem his compositionibus sufficiat auctoritas Vicarij Generalis in absentia Episcopi affirmant Rebuff. *num.* 23. Moneta *num.*121. Fagund. *num.* 5. Barb. *de iure Eccl. l.*3. *c.*26. §. 4. *num.*26. Trullench. *d.* 3. *cap.*3. *d. cap.*11. *num.*12. Leander. *tom.*3. *tract.*6. *disp.*7. *quæst.* 30.

247. Quod si compositio facta fuerit sine huiusmodi consensu Episcopi aut legitimi superioris, non præiudicat successori quantum ad futuras decimas, *cap. de cætero*, & *cap. veniens* de trans. *cap. Ad hæc de off. vicar.* Tunc enim censetur compositio personalis Barbosa *de iure Eccl. par.* 3. *cap.* 26. §. 4. *num.* 26. Palaus *tr.* 10. *p.* 5. *num.* 4. & 5. Trullench. *d. cap.* 3. *d.* 11. *n.* 12 Gloss. & Panorm. in *d. cap. veniens* Rota in Cracouien. *decim.* 20. Martij 1651. coram Verospio & Cracouien. *decim.* 27. Martij 1651. coram eodem. Vbi quod nihilominus Rector rescissionem huius compositionis nomine Ecclesiæ potest intentare. Secus quantum ad pręteritas decimas, quia quantum ad istas valet compositio facta sine consensu superioris, quia non agitur de remittendo aliquo iure Ecclesiæ, sed solum de commodo Parochi componentis. Panorm. *d. cap. cum homines num.*4. *&c. ex multiplici num.* 2. Rebuff. *d. qu.* 13. *num.* 25. & 33. Moneta *cap.* 5. *num.* 128. Fagund. *in* 5. *præc. Ecc. l.* 3. *cap.* 2. *num.*6. Brbosa *cap. vt super* 8. *de reb. Eccl. non alienan. n.*4.

248. Dictum est eutem de decimis prædialibus, quia in personalibus decimis non valeret compositio, quia istæ debentur Parocho domicilij à quo recipiuntur sacramenta, secundum Rubuff. *d. quæstion.* 13. *num.* 17. & Moneta *d. cap.* 5. *d. num.* 109. Sed limtatio non est necessaria, quia cum compositio libere fiat alio accepto in compositionem eius quod datur, bene Parochus componere posset etiam super personalibus decimis de consensu superioris. Dicit etiam Rebuff. *num.* 18. quod si ageretur quod monasterium haberet totam decimam prędialem, si Parocho non remaneret sufficiens sustentatio, posset petere, & agere ad congruam portionem. *Cap. De monachis, de præbend.* Sed in hoc casu non adsset iusta causa talis compositionis.

249. Dicendum est 5. valere compositionē factam super diminutione decimarum tam inter Clericos, quam inter Clericos, & laicos, vt quod non soluantur decimæ minutæ, vel non soluantur integræ de vino, & oleo. Et quidem inter Clericos de consensu Episcopi iniri potest concordia, vel vt minus soluatur, vel vt de aliqua re non soluantur *cap. statuimus cap. veniens, de transaction. cap. ex multiplici de decim.* Panorm. *cap. Dilecti eod. tit.* Treuis. *dec.* Venit. 29. *num.*12. Rebuff *q.*13. *num.*26. Moneta *cap.*5 *num.* 123. Suarez *cap.* 12. *num.* 15. Palaus *p.*5. *num.* 4. Leand. *d. disp.* 7. *q.* 29. Fagund. *l.* 3. *c.*2 *num.* 9. Barbosa *d. cap.* Ex moltiplici *num.* 2. Trullench. *d. dub.*11. *num.*12. & 14. Valet etiam huiusmodi compositio inter Clericos, & laicos, si tamen fiat de consensu Papæ. Nam alius à Pontifice non potest laicis concedere decimas. *Cap. Venerabilis de confirm. vtil.* vbi Panorm. Rebuff. *q.* 13. *num.* 26. & 29. Moneta *cap.*5. *num.*124. Azor. *d. l.* 7. *cap.*37. *q.* 5. Palaus *tract.* 10. *p.* 5. *num.* 4. Leander *d. disp.* 7. *q.* 35. Quidquid in contrarium senserit Trullench. *d. l.*3. *c.*3. *dub.* 11. *n.*12.

250. Ex Rota autem coram Coccino *dec.* 279. & *dec.* 362. Et Panorm. *in cap.* Albericus *num.* 6. & Addan. ad Felin. *num.* 3. *de testibus*, & Alex *conf.*12. *num.*12. & *conf.* 17. *num.* 8. & 9 *l.* 4. Addit Moneta *d cap.*5. *num.*125. sufficere si huiusmodi compositio sit approbata tempore triginta annorum cum obseruantia. Sed obstant supradicta *numer.* 239. Vbi enim de laicis est sermo, ex obserantia triginta annorum non præsumitur beneplacitum Apostolicum.

251. Dicitur 6. quod valet compositio, vt nedum Clerici, sed etiam laici decimas vnius Parochiæ integras recipiant, si fiat ex iusta causa, & beneplacito Papæ. Oppositum sentit Rebuff. *d. q.* 13. *num.* 28. Tum quia decimę Leuitis, & Clericis relictæ fuerunt. Tum quia laici sunt incapaces spiritualium rerum. Et ideo illas possidere non possunt. Sed hæc non probant. Non quidem primum, quia imo quia decimæ sunt Clericorum potest Clericus super illis, vt super rebus proprijs componere & illarum loco ex iuxta causa, & auctoritate Papę aliquod aliud obtinere. Non secundum quia in his compositionibus laico non datur ius ad decimas proprium, & principale, quia laicus illius est incapax. Et ideo non valet compositio in qua laico detur ius proprium, seu vt nomine proprio exigat decimas, etiam si adsit Papæ consensus D. Thom. 2. 2. *q.* 87. *a.* 3

Panorm.

Panorm. *in cap. Quamuis, eod. tit.* Suarez *d. l.* 1. *cap.* 25. *num.* 5. Fagund. *d. l.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 11. *num.* 12. Leander. *d. disp.* 7. *quæst.* 37. Sed vbi laico conceditur solum, vt nomine Ecclesiæ, & ex Ecclesiæ iure exigat decimas, quia laicus huius est capax, potest id illi concedi de consensu Papæ, & ex causa iusta. Et nihilominus super hoc iure non licet pacisci, vel illud vendere; Nec ratione illius aliquid temporale datur ex pacto, sed illud gratuitò donatur,& vbi intret compensatio, hæc versatur circa temporale decimarum. Cæterum in his semper interuenire debet causa iusta componendi; qua existente, & accedente beneplacito Papæ, compositio, & valida est, & iusta.

252. Hinc est, quod etiam si curatus conueniat cum laico, vt nullam decimam soluat, data causa iusta, & consensu Papæ, totum est validum, quidquid incontrarium dicat Rebuff. *d. q.* 13. *num.* 29. Et sic potest esse valida compositio etiam de non soluendis decimis in futurum. Nam vel Parocho componenti cum laico non remanet sufficiens sustentatio pro exercendo suo officio, & tunc compositionis huius non datur iusta causa, imo compositio ista est contra ius diuinum, & naturale ex quo eidem Parocho sustentatio debetur. Neque bene dicitur cum eodem Rebuff. *n.* 18. & Fagund. *l.* 3. *c.* 2. *n.* 8. quod in casu quod alius siue Clericus, siue Religiosus, siue laicus habeat integras decimas alicuius Parochiæ per compositionem non habente Parocho vnde viuat, quod habebit ius ad petendam congruam sustentationem, & portionem, sed dicendum est, quod huiusmodi compositio est iniqua, & sacrilega, in qua deficit iusta causa, quia contra diuinum ius est,quod Parochus etiam alias, ex proprio diues, non habeat ex altari vnde se sustentet siue hoc fit ex decimis, siue ex alijs Ecclesiasticis redditibus. Et ideo huiusmodi compositio probata læsione est nulla. Rota *dec.* 111. *num.* 3. *part.* 1. *diuers.* Quamuis ad rescindendam compositionem nec sufficiat quælibet, læsio, sed requiratur enormissima aut saltem enormis, vt probat Rota *dec.* 627. *nu.* 7. *p.* 1. *recent.* Si vero Parochus componens pro futuris decimis etiam cum laico, habet alios reditus Ecclesiasticos, ex quibus sufficienter potest se iuxta dignitatem sustentare,tunc quia non est de iure naturali, vel diuino, quod se sustentet ex decimis, non est vnde negetur, quod non possit ex iusta causa, & accedente auctoritate Papæ super decimis futuris etiam in perpetuum componere. Et tunc si post tactum deficeret Parocho sustentatio, haberet Parochus ius ad decimas, non obstante compositione, & ei prouidendum esset superioris auctoritate, ita tamen quod nullus iniuste grauaretur. Sed si ab initio compositio fuit læsiua non potest præsumi inter fuisse beneplacitum Apostolicum, vt dixit Rota in Cracouien. decim. die vigesima septima Martij anno 1651. coram Verospio.

253. Sic fieri potest v. g. quod Parochus etiam à laico accipiat pro decimis compensationem in alijs redditibus. Et tunc compositionem posse esse licitam fatentur idem Rebuff. *num.* 36. Moneta *cap.* 5. *num.* 129. Barbos. *d. cap. Ex multiplici nu.* 3. Nec ad saluandam hanc compositionem est necesse, vt detur spirituale pro spirituali, vt vult Rebuff. quod, & admittunt Moneta, & Barbosa vbi in compositione tribuatur ius decimandi, quod est spirituale, non vero quando temporale datur pro exemptione ab onere decimarum, quia hæc exemptio non est quid spirituale, sic enim *in cap. fin. de rerum permut.* prohibetur ne pro decimis detur aliquod temporale per modum permutationis, vt supponunt Gloss. & DD. non vero quando agitur ad habendam exemptionem à decimis. Sed ibi Gloss. *v. temporalia in fin.* expresse negat, quod dari possint reditus temporales, pro exemptione decimarum. Dicendum igitur quod pro iure decimarum, quod est spirituale nunquam potest ex pacto dari temporale, est enim hoc simoniacum: sed temporale pro temporali commutari potest, & sic æstimato valore fructuum decimarum, possunt dari tot alij fructus temporales seruata æqualitate inter temporalia; sed huiusmodi permutationes non possunt fieri auctoritate priuata, & ex priuato contractu, sed solum cognita causa, & concessione superioris. Qui admittit permutationem non per modum contractus priuati initi inter partes, vt bene considerauit Gloss. *in cap.* 2. *de transact. v. super decimis*, sic enim daretur ex pacto ius decimarum, quod non licet. Sed spectata vtilitate Ecclesiæ, & admissa solum materiali compensatione tradet vni sine pacto neque ex vi pacti ius decimandi ministeriale tamen, & procuratorium, vt nomine Ecclesiæ recipiat alios redditus. Videantur, quæ supra dicta sunt *cap. de rerum permut. in hoc lib.* Cæterum hoc etiam verum est quod liberari ab onere soluendi decimas non est spirituale, sed temporale, sed tamen neque hæc permutatio fieri potest, sine superioris legitimi beneplacito.

254. Dicitur 7. quod si compositio respiciat circumstantias temporis, & loci soluendi decimas, non tamen diminuendo quantitatem, compositio etiam cum laicis fieri potest Episcopi consensu interueniente, videlicet, quo tempore soluendæ sint decimæ, vel in quo loco, an scilicet in campo, vel in domo Parochi. Rebuff. *d. quæst.* 13. *num.* 29. Azor. *d. l.* 7 *cap.* 27. *q.* 5. Fagund. *d. cap.* 2. *num.* 14. Trullench. *d. cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 15. Barb. *l.* 3. *de iure Eccl. cap.* 26. §. 4. *numer.* 24. Leander *d. disp.* 7. *quæst.* 56. Moneta *cap.* 5. *numer.* 12. Addit autem Rebuff. hoc verificari si tractetur de personis, quibus soluendæ sunt decimæ. Et amplius si agatur cum laicis de diminutione decimarum soluendarum, quod ista tenet quando compositio est firmata magno temporis interuallo. Sed horum vtrumque non subsistit si agatur de tradendis decimis laico, aut illis diminuendis, vt ex iam dictis manet probatum.

255. Alias vero compositio etiam quantum ad circumstantias solutionis decimarum debet esse roborata auctoritate superioris, aliter non greditur suum auctorem, *cap. De cætero, de transact.* Panorm. *in d. cap. Ex multiplici num.* 2. vbi

vbi Butr. *in fin. & in cap. Cum homines numer. 3. Rota in Mediolanen. decimarum*, 10. *April.* 1606. Quamuis vero, vt dictum est supra, in hoc casu Parochas possit nomine Ecclesiæ agere ad rescissionem compositionis, id tamen ei non licet, nisi (si id petat pars) restitutis prius omnibus ex vi concordiæ receptis. *Rota dec.* 111. *part. 1. diuers.* quamuis vt ibi dicitur *num.* 4. possit eam retineri ex causa certa.

256. Et si vero compositio super decimis sit facta auctoritate superioris, qui ea vult se iuuare debet probare se ex parte sua seruasse compositionem, *l. cum personas. C. de pact. cap. Peruenit 2. de iureiur.* Et si contra compositionem decimæ fuerint solutæ, censetur renunciatum compositioni Rebuff. *d. p.13.nu.31.* Leander *d. disp. 7. quæst.38.* Et aduertendum, quod si compositio fuit nulla vel ex capite læsionis, vel ex defectu beneplaciti Apostolici, aut ex quacumque alia causa, non potest quis compositione se iuuare, etiam si compositio sit confirmata, vel à sacra aliqua Cardinalium congregatione vel à Summo Pontifice, quia huiusmodi decreta confirmantia non approbant cõcordias nullas, vt dixit *Rota d. dec. Cracouien. decim. 27. Martij* 1651. coram Verospio sed necesse est vt in confirmatione exprimatur tenor concordiæ initæ, vt dixit eadem Rota. Confirmatio enim relata concordia non expressa, aut supposito non verificato, vel nihil operatur, vel tamquam confirmatio data in forma communi non egreditur fines concordiæ, & non validat illam, si alias sit nulla. *Rota in Calagur. decim. 17. April.1654. coram Zarate.* Alias vero, post confirmationem signatam à Papa non est locus pœnitentiæ, nec potest ab illa recedi. *Rota dec. 585. num. 1. & sequen. p. 1. recent.*

257. Aduertit quoque Rebuff. *numer. 32.* quod priuilegium super decimis alicui de nouo à Papa concessum, non se extendit ad decimas, quas habent laici, & de iure possident, vel alius particularis, sed solum respicere iudicium Parochialium Ecclesiarum, *vt inf. in hoc tit. cap. 2. §. 1.* Nam Princeps concedens priuilegium contra ius publicum non intendit lædere ius priuatum, nisi id exprimat *l. 2. §. si quis, & §. merito, ff. ne quid in loco publ. cap. Quamuis, de rescrip. in hoc 6.* Rescriptum enim non se extendit ad ea, quæ Princeps præsumitur ignorare.

258. Addi etiam debet multas compositiones, aut contractus valere super decimis etiã si fiant sine auctoritate superioris, vt de contractu locationis, & alijs dictum est supra.

259. Quæ vero dicta sunt de compositione procedunt, & quidem maiori iure de transactione, quæ si propriè sumatur distinguitur à compositione, quia transactio locum habet in dubio. Nam vbi ius Ecclesiæ sit dubium multo facilius admittitur compositio. Et tamen consideranda erunt, quæ sunt necessaria, vt transactio super rebus Ecclesiæ valeat sine beneplacito Apostolico. Videantur quæ de hoc dixi *tom. 1. de stat. quæst. 185. art. 7. à num. 249.*

260. Compositio vero, & transactio à liberali donatione distinguuntur; vnde nec dici debet, quod vna Ecclesia nedum laicis, sed nec alteri Ecclesiæ donare possit certum ius decimarum, quod habet, sine beneplacito Apostolico. *Rota in Cracouien. decim. 16. Nouemb.* 1650. *coram Bichio.* Nam decimarum alienatio facta sine solemnitatibus, & beneplacito Apostolico est nulla. *Rota dec. 270. num. 5. par. 4. & dec. 195. num. 4. par. 5. recent.* Imò vbi Pontifex concessit beneplacitum dato executore alienatio est nulla si fiat, vel non seruata forma commissionis, vel post sententiam executoris, vel pro pretio in fide dato, vt dicitur in *d. dec. 195. num. 5. 7. & 8* Vnde nec compositio, aut transactio in materia decimarum valet sine beneplacito Apostolico, nisi iuxta extrauag. ambitiose, in casibus in iure expressis, & permissis.

SVMMARIVM.

261 *Consuetudo à præscriptione distinguitur.*
262 *Potest absq; præscriptione tolli ius quod non habetur nisi ex lege.*
263 *Exemptio à decimis non quoad sustentationem sed quoad quotã potest consuetudine obtineri.*
264 *Facilius obtinetur exemptio à decimis personalibus.*
265 *Valet consuetudo non soluendi decimas mortas, vel non integras.*
266 *Clerici consuetudine obtinere possunt exemptionem à decimis de patrimonialibus.*
267 *Et quod vna Ecclesia maiores, alia minores decimas percipiat.*
268 *Et consuetudine determinari possunt circumstantia soluendarum decimarum.*
Et ad hoc sufficit consuetudo decennalis 268.
269 *Consuetudine introduci potest vt decima debita vni Ecclesia alteri soluantur.*
270 *Consuetudo in dubio determinat cui Ecclesia debeantur decimæ.*
In concurrentia opinionum sequenda consuetudo, 269. 270.
271 *Decima in confinibus non præscribuntur*
272 *Cuius loci consuetudo attendi debeat.*
273 *In personalibus decimis maximè attenditur consuetudo.*
274 *Consuetudo exemptiua, vel translatiua ad Ecclesias non parochiales debet esse* 40. *ann.*
275 *De translatione decimarum ad alteram Parochialem aliquorum opinio.*
276 *Ad minus quadragenaria est necessaria, vt decima vnius Parochialis acquirantur alteri.*
277 *In dubio sufficiet decennalis.*
278 *Consuetudo strictè intelligitur, nec se extendit ad non solita.*
279 *Laicus nulla consuetudine acquirere potest decimas.*
280 *Ad consuetudinem non requiritur titulus & bona fides.*
281 *Papa omnem consuetudinem non soluendi decimas potest tollere.*

Artic.

Artic. XIII.

An lex decimarum poſſit conſuetudine abrogari.

261 PRæmitenda hic eſt diſtinctio inter conſuetudinem & præſcriptionem, quam latius tradidi *ſup. c.p. 1. de conſuetud.* Eſt verò hæc eſſentialis & primaria, quod conſuetudo habet pro obiectu bonum publicum, & legale; eſt enim noua lex ſi opus ſit alterius contrariæ legis abrogatiua, & ſic eius eſſentia eſt vt conſtituat ius publicum, & legem obligantem ſtatuat, intuitu communis boni, ſed præſcriptio reſpicit bonum priuatum, & auferendo ab alio priuatum dominium illud tribuit præſcribēti. Præſcriptio enim eſt dominij alienæ rei acquiſitio, ſeu alieni iuris eliſio proueniens ex poſſeſſione per tempus à lege ſtatutum continuata.

262. Videri autem poſſet, quod quando lex ſtatuit aliquid ad alterius commodum, & ſic dedit aliquibus priuatum aliquod quaſi dominium vel ius, ad tollendam huiuſmodi legem, ſit neceſſaria nedum conſuetudo, ſed etiam præſcriptio proprie ſumpta; quia in hoc caſu nedum tolli debet ius publicum legis, ſed etiam ius illud priuatum priuatis perſonis ex lege ſtatutum; quod ius priuatum non niſi præſcriptione tolli poſſe videtur. Sed non ita eſt; Nam licet quando ius & dominium aliquorum non poteſt per legem tolli, & auferri, poſſit vero præſcribi, conſuetudo ſola, non poſſit inferre præiudicium, niſi ſit propriè præſcripta. In quo ſenſu verum eſt quod dixi *ſup. cap. 1. de conſuetud. quæſt. 1. art. 8. num. 205. & num. 209.* Quando tamen dominium rei alicui non conuenit niſi ex lege, aut ex lege poteſt tolli: Item quando ius alteri conceſſum à lege non eſt ius iuſtitiæ commutatiuæ, & proprium, ſed ex mutabili voluntate legislatoris illi conceſſum, huiuſmodi aut dominium, aut quaſi dominium, & ius, quod ſicut lege fuit conceſſum, ita lege poteſt auferri, & poteſt etiam per conſuetudinem tolli, quæ non eſt niſi lex non ſcripta. In propoſito noſtro vero Eccleſiæ non habent ius ad decimas niſi ex lege, & amplius, hoc ius non eſt proprie dominium, vt probatum eſt *art. 3.* In quantum igitur hoc ius ad decimas habetur ex lege poſitiua mutabili, poteſt independenter à propria præſcriptione, vel per aliā legem, vel per priuilegium, & ideo etiam per conſuetudinem tolli. Et propterea DD. communiter merito in pręſenti materia diſtinguunt inter conſuetudinem, & præſcriptionem. Primò autem de conſuetudine quæ bonum publicum reſpicit; videndum eſt quantum valeat in materia decimarum.

263. Quantum autem ad exemptionem ab obligatione ſoluendi decimas, dicas breuiter, non poſſe conſuetudine obtineri, vt Parochi & Eccleſiæ Miniſtri non habeant ſuſtentationem neceſſariam vel ex decimis, vel ex alijs reditibus. Et hoc etiam ſi Miniſtri ex proprio patrimonio ſint diuites. Ius enim naturale, & diuinum, vult vt inſeruientes altari, de altari viuant. Sed vbi Parochi, vel Miniſtri Eccleſiaſtici ex alijs reditibus Eccleſiaſticis habent ſufficientem ſuſtentationem, exemptio è decimis vel in totum, vel in partem etiam à laicis poteſt conſuetudine obtineri. Ita habetur ex D.T. 22. *quæſt.* 87. *art.* 1. *ad quintum & quodl.* 2. *art.* 8. Vbi Aragon. & Raphael à Turre. Sotus *l. 9. de iuſt qu. 4. art. 1.* Gloſſ. *cap. Quia cognouimus, v. præſumpt. 10. quæſt. 3.* Gloſſ. *vlt. in cap. In quibuſdam §. fin. eod. tit.* Nauar. in Man. *cap. 21. num. 30.* Seraphin. *deciſ.* 1204. Rota in Nouarien. *dec. 26. Febr.* 1631. *& in* Beneuen. *deciſ. 8. Martij* 1649. coram Royas Suarez. *l. 1. de dec. cap. 12. num. 5.* Azor. *par. 1. l. 7. cap 37. quæſt.* 4. Henriq. *l. 7. cap. 27. num.* 2. Moneta *cap. 5. numer. 90. & 91.* Fagund. *in 5. præcep.* Decal. *cap. 2. numer.* 24. Palaus *trat. 10. pun 4. num.* 3. Leſſ. *l. 2. cap. 39. dub. 5. num.* 29. Gloſſ. *fin. cap. in aliquibus, ſup. eod. tit.* Trullench. *l. 3. cap. 3. dub. 11. num.* 7. Barboſa *l. 3. de iure Eccl. cap. 26. §. 3. a. num.* 64. Mirand. in Manual. *tr. 2. quæſt 39. a.* 5. Caled. Luſit. *dec.* 205. *num. 2. p. 1.* Bonac. *d. quæſt. 5. par. 5. num.* 6. Vaſque. *de benef. cap. 1. d.* 2. Filline. *trat. 27. numer.* 152. Leand. *diſp. 7. quæſt.* 6. Felin. *in cap. cauſa quæ,* Colum. 1. *de præſcript.* Dom. *infr. in hoc tit. c. 2. §. penul.* Couar. *l. 1. var. cap. 17. n.* 8. Gutierez. *l. 2. cap. 10. num.* 35. Sic enim & de facto conſuetudo in Italia viget, vt decimæ nullo modo ſoluantur, quia Parochi ex alijs reditibus ſufficienter, & imo cum abundantia ſe ſuſtentant; Et ſic Parochiæ ſtatim ab initio decimas pro omni futuro tempore receperunt. Et ſic lex decimarum ceſſauit. Quia igitur quod lege ſcripta poteſt tolli, poteſt etiam conſuetudine abrogari, quia conſuetudo eſt lex non ſcripta ex cauſa iuſta inducta ſuperioris legislatoris auctoritate; ideo lex decimarum prout eſt poſitiua poteſt conſuetudine abrogari: Opinio vero Hoſtien. & aliorum, Canoniſtarum contrarium ſentientium non eſt conſideratione digna, cum ſit fundata in hoc quod lex decimarum non ſit poſitiua ſed in totum diuina. Et cum ſit contraria praxi ab Eccleſia approbata in Italia, & alibi.

264. Hinc eſt, quod multo facilius poteſt obtineri exemptio à ſolis perſonalibus decimis, ſicuti de facto ita ferè per totum orbem eſt introductum, Non quia vt voluit Hoſtiens. Perſonales decimæ non ſint de iure diuino, quia non minus ſunt de iure diuino quam prędiales, ſi ſint neceſſariæ ad ſuſtentationem Parochorū, ſed quia neutræ in propria ſpecie ſunt de iure diuino: Alias vero decimæ prædiales ſunt magis certæ, & fixæ & facilior eſt earum ſolutio, & certior, & alias decimæ perſonales ſint exiguæ, vt fatetur etiam Rebuff. *qu.* 11. *nu.* 44. Turrecrem. in *cap. Reuertimini 16. quæſt. 1. art. 7. num.* 13. Fagnan. *cap. in Aliquibus eod. tit. n.* 16.

265. Ideo valebit conſuetudo vt decimæ minutæ, non ſoluantur, quia ſine iſtis poſſint Miniſtri ſufficienter ſuſtentari. D. T. 22. *q.* 87. *art. 1. ad quintum* Aſten. *in ſum. rub. de decim. art.* 4. Moneta *cap. 5. num.* 93. Rebuff. *quæſt.* 13. *num.* 51. Sic etiam valet conſuetudo non ſoluendi

di decimas de omnibus fructibus vt ſcilicet, vel de fœno, vel de oleo, Couar. *d. c*, 27, *num.* 8. Azor. *d. cap.* 35. *quæſt.* 9. Moneta *d. cap.* 5. *n.* 94.

266. Ita dato quod Clerici obligati eſſent ſoluere decimas de bonis Eccleſiaſticis, ab obligatione eos eximere poſſet conſuetudo. Couar. *d. cap.* 17 *numer.* 8. Azor. *d. cap.* 35. *numer.* 7. Imo conſuetudine poſſunt Clerici obtinere exemptionem à ſolutione decimarum tam perſonalium, quam prædialium etiam bonorum patrimonialium. Gloſſ. *in d. cap. in aliquibus*, *& cap Quia cognouimus* 10, *quæſt.* 5. Felin. *d. cap. Cauſam quæ colum* 1, *de Præſcrip.* Couar. & Azor. citati Moneta *cap.* 5. *num.* 96.

267. Item conſuetudine induci poteſt, quod ex eodem prædio vna Eccleſia maiores decimas, & alia minores percipiat. Hoſtien. *in cap. Cum in tua*, §. *reſpondemus*, *eod. tit. Rota in Conchen. decim.* 1. *Iulij* coram Pamphilio. Moneta *d. num.* 96. Barboſ. *l.* 3. *de iure Eccl. c.* 26. §. 3. *nu* 67, *Rota in Conchen. decim.* 1. *Iulij* 1591. *& in Nouarien decim.* 26. *Februar.* 1631. Item Barb. *cap. In aliquibus num.* 5. *eod. tit.* Leand. *d. diſput.* 7. *quæſt.* 5.

268. Multo magis conſuetudine poſſunt determinari circumſtantiæ temporis in quo decimæ ſoluendæ ſint, & loci in quo ſolui debeant, ſcilicet portandæ ne ſint ad Domum Parochorum vel ſoluendæ in area, vel etiam vt relinquantur in campo dummodo curatus monitus fuerit, antequam aliqua fructuum fiat ſeparatio. Roch. Curt, *in repet. cap. fin. in* 3. *requiſitio*, *de conſuet.* Aufred. *quæſt.* 432. Rebuff. *quæſt.* 13. *num* 50. Item quod ſoluantur in his rebus, vel in illis, in pecunia, vel in ſpecie fructuum, quod ſoluantur quando petuntur, vel etiam ſi non petuntur; quod ſoluantur in hac vel illa menſura, hoc vel illo modo & alia ſimilia. Cum enim iure de his circumſtantijs nihil expreſſe decernant, conſuetudo de ſe habet vim vt his regulam ſtatuat. Quod & poſſunt, facere pacta, & conuentiones ſeu concordiæ debita auctoritate confirmatæ & in his initæ; Suarez *l.* 1. *cap.* 12. *num.* 15. Barboſ. *d. cap. In aliquibus n.* 5. Fagund. *d. l.* 3. *c.* 1. *num.* 14. *&* 25. Trullench. *in expoſ. Decal. l.* 3. *cap.* 3. *dub.* 11. *num.* 10. Baſſæus *v. decimæ num.* 4. Vaſquez *de benef. cap.* 1. *dub.* 2. *num* 16. Leander. *trac.* 16. *diſp.* 7. *quæſt.* 2. 3. 4. *&* 5. In his vero, quæ non ſunt contra iura, ſufficit decennalis conſuetudo iuxta probata ſupra *cap.* 1. *de conſuet.*

269. Sed & in acquiſitione iuris decimandi poteſt valere conſuetudo, ideo conſuetudine poteſt induci vt decimæ de iure debitæ vni Eccleſiæ, alteri ſoluantur, vt quod decimæ prædiales non ſoluantur Eccleſiæ intra cuius fines ſunt prædia, ſed Eccleſiæ domicilij, Suarez *d. l.* 1. *cap.* 12. *num.* 15. Azor. *par.* 1. *l.* 7. *c.* 37. *quæſt.* 2. Fagund. *d. l.* 3. *cap.* 3. *nu.* 1. Leander. *d. diſp.* 7. *quæſt.* 8. *cap. Cum ſint homines* 18. *cap. Ad Apoſtolica* 20. *eod. tit.* Vbi Panorm. & alij Card. *in cap. fin. de Paroch.* Couar. *d. numer.* 8. Rebuff. *qu.* 13. *num.* 47. Gutierez. *l.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 2. *&* 5. Moneta *cap.* 5. *num.* 97. Barboſa *d. cap. Cum ſint homines num.* 2. Nam & generaliter, quod in decimis ſeruanda ſit conſuetudo docent Viuian. *tom.* 1. *commun. opin. tit.* 10. *n.* 15. Gutierez. *d. l.* 1. *quæſt.* 19. *num.* 5. Azeued. *l.* 1. *num.* 12. *tit.* 15. Suarez *l.* 1. *cap.* 12. *& cap.* 28. *num.* 5. *& cap.* 30. *num.* 1. Barboſa *d. cap. Cum ſint num.* 3.

270. Pari vero attendi debet conſuetudo vbi ſit dubium ad quam Eccleſiam decimæ pertineant. Gloſſ. 2. *& DD. in cap. Cum contingat eod. tit.* Panorm. *d. cap. Cum ſint*, Couar. *d. nu.* 8. Moneta *num.* 10. In concurrentia enim opinionum, quod attendi debeat conſuetudo docuerunt Panorm. *conſ.* 58. Achill. *deciſ.* 3. *num.* 1. *de dec.* Puteus *dec.* 15. *num.* 4. *l.* 1. Rota *dec.* 163. *nu.* 3. *par.* 2. *diuerſ. & dec.* 274. *num.* 1. *&* 289. *par.* 2. *recent.* Gomez Canon. *l.* 3. *cap.* 21. *n.* 58.

271. Vbi tamen decimæ prædiales ſunt vicinæ limitibus Parochiarum quod non poſſint conſuetudine acquiri alteri Eccleſiæ, eo quia limites Eccleſiarum non poſſint præſcribi, ne fines confundantur, ex *cap. quicumque & cap. licet* 16. *quæſt.* 1. *& cap. ſuper eo*, *de Paroch.* docent Rebuff. *quæſt.* 13. *num* 48. Moneta *cap.* 5. *num.* 98. Barboſa *in d. cap. Cum ſint*; *numer.* 2. Leander *d. quæſt.* 8. *in fin.*

272. Si autem quæratur cuius loci ſit attendenda conſuetudo. Reſpondetur quod ſi in loco vbi ſunt prædia, vel vbi ſoluitur decima eſt certa conſuetudo, illa ſeruari debet etiam ſi in loco viciniori, vel in Diœceſi eſſet conſuetudo contraria. Rota *in Tuden. Decim.* 19. *Nouemb.* 1591. coram Pamphilio, *& in Ciuitaten. decim.* 18. *Martij*, *&* 28. *Iunij* 1596. coram Penna. Semper enim conſuetudo *ſpecialis præferenda* eſt generali. Barboſa *par.* 3, *de iure Eccleſ. cap.* 26. §. 3. *num*, 72. Rota *in Caligur. decim.* 19. *Martij* 1610. coram Caualerio, inter eius impreſſas 107. *& in Hiſpalen. decim.* 18. *Iunij* 1612. coram Vbaldo, *& dec.* 169. *num.* 8. *p.* 5. *rec.* Si tamen ſit rationabilis. Nam ſi in Parochijs circumuicinis ſoluantur decimæ de aliquo fructu, ſolum vero in aliqua Parochia intra illas non ſoluatur, hæc conſuetudo in Senatu Bracharenſi anno 1619. fuit reiecta tanquam abuſus, vt refert Trullench. *l.* 3. *c.* 3. *d.* 11. *n.* 11. Et potuit ſic eſſe, ſed potuit etiam non eſſe, quia circumſtantiæ particulares in tali Parochia potuerunt eſſe tales, vt eſſet rationabile in ea non ſolui tales decimas. Et in his Iudices poſſunt decipi, vnde Fagundez *l.* 3. *cap.* 1. *num.* 20. dixit opus eſſe in his habere Iudices fauorabiles, ac propitios; ſed tu dicas opus eſſe habere Iudices doctos, & iuſti amatores, qui ex intereſſe & amore vnius partis à rectitudine non deflectantur. Sed ſi in loco nulla eſt conſuetudo, vel eſt dubia, attenditur conſuetudo certa loci vicinioris, vel loci prædominantis. Achil. *dec.* 3. *num.* 3. 7. *&* 8. *de decim.* Quod ſi in loco viciniori eſt vna conſuetudo, & in loco prædominanti alia, ſeruanda illa loci vicinioris, non vero loci dominantis aut ius commune. Put. *dec.* 167. *lib.* 1. Quod etiam in concurſu potius attendi debeat conſuetudo, quæ fauet parochiali, quam illa, quæ fauet prædiali, cum ſit rationabilior, & conformior iure communi dixerunt Curt. *iun. conſ.* 2. *in fin.* Afflict. *dec.* 80. *nu.* 9. Rota *in Segobien. decim.* 1. *Octob.* 1581. coram Aldobrand. *& in Patin. decim.* 20. *Iunij* 1598. coram Millino; Barboſa *d. cap. Cum ſint*, *num.*

num. 4. *& p.* 3. *de Iure Eccl. cap.* 26. §. 3. *a. n.* 72. Trullench. *d. l.* 3 *c.* 3. *d.* 11. *num.* 11.

273. Quod vero dicitur seruandam esse consuetudinem in materia decimarum maximè habet locum in decimis mixtis, quæ etiam ad prædiales reducuntur, quia in ipsis Ius non est tam expressum, & res, ex quibus deducuntur, non habent tam firmam sedem, & radicem, sicut prædia, & arbores, vnde quam plures casus oriuntur, qui non possunt nisi consuetudine determinari, Suarez *l.* 1, *cap.* 22. *num, fin.*

274. Est autem circa prædicta difficultas, quæ & qualis consuetudo sufficiat an scilicet decennalis, vel potius quadragenaria. Et quidem si loquamur de consuetudine exemptiua, quod debeat esse præscripta per 40. annos est indubitatum, quia ipsa est contra ius obligans ad solutionem decimarum. Hæc tamen quadragenaria sufficit etiam in laicis ad acquirendam exemptionem à decimis ex vi consuetudinis, ad quam etiam non requiritur titulus, aut bona fides. Trullench. *d. dub.* 11. *nu.* 9. Leander *tom.* 3. *tr.* 6. *disp.* 7. *q.* 7. Laici enim non sunt incapaces exemptionis huius. Alias vero ad abrogandam legem decimarum quatenus est positiua sufficit quadragenaria, vt est communis sensus ex *cap. fin. de consuetud.* & probatum est sup. *cap.* 1. *de consuet. q.* 1. *in hoc lib.* Pariter loquendo de consuetudine translatiua, seu acquisitiua iuris decimarum, si sit sermo de consuetudine per quam ius decimarum Parochiali debitarum transferatur, & acquiratur Ecclesiæ alicui non Parochiali, quia ius decimandi de iure competit Parochijs, pariter est certum ad hoc requiri consuetudinem quadragenariam.

275. Dubium est vbi decimas vni Parochiæ debitas, ex consuetudine acquisitæ fuerunt alteri Parochiæ. Nam in hoc casu sufficere decennalem voluit Panorm. *d. cap. Cum sint homines, in fin.* ex eo quia de iure communi sufficiat quod decimæ dentur Ecclesiæ Parochiali, vndè siue dentur huic, siue illi hoc non est contra ius, vnde consuetudo acquirens ius decimarum huic, vel illi Parochiali non est contra ius, vbi vero consuetudo non est contra ius, sufficit decennalis. Quod confirmatur, quia consuetudo decennalis est diuturna, sufficere vero consuetudinem diuturnam constat ex *cap. Ad Apostolicæ, eod. tit.*

276. Sed dicendum est esse contra ius quod vel alia Parochialis à Parochiali domicilij habeat decimas personales, vel alia à Parochiali prædiali habeat prædiales. Habetur hoc *p. ex cap. Si quis laicus, & cap. Quicumque* 16. *q.* 1. ibi *Ecclesia antiquitus constituta, nec decimis, nec vlla possessione priuetur, ita vt nouis oratorys tribuantur.* Sic enim habetur quod lex Parochialibus attribuens decimas est priuatiua quantum ad alias, & eas excludit. Sic etiam *cap.* 1. 13. *q.* 1. ita diuiduntur territoria Parochialiũ, vt *nullus alterius Parochiæ terminos aut ius inuadat.* Quæ ergo Parochialibus sunt concessa maxime circa decimas ex iure sunt illis propria, & sit contra ius, si alius ea vsurpet. Sed sup. *cap. vlt. de restit. spoliat. in hoc lib.* præsumitur Parochiã possidentem decimas prædiorum, quæ intra fines alteriu sita sunt, iniuste possiuere, quia illa possessio sit contra ius commune, *sitque manifestum, (nisi aliud ostendatur) eas de iure communi ad eamdem Ecclesiam pertinere.* Itaque contra ius est, vt alia Parochialis decimas debitas vni Parochiali obtineat, ideo ad hoc requiritur consuetudo quadragenaria; Suarez *cap.* 22. *num.* 7. Couar. *d. c.* 17. *num.* 7. Less. *l.* 2. *c.* 6. *d.* 8. Diana *par.* 2. *tract.* 5. Miscel. *num.* 7. *ref.* 77. Trullench. *l.* 3. *c.* 3. *dub.* 11. *num.* 7. Sensus vero *d. cap. Ex Apostolicæ*, est quod non sufficiat consuetudo minor decennali, non quod ista semper sufficiat, quia sufficit solum si consuetudo non sit contra ius.

277. In dubio tamen cui ex duabus Parochialibus debeantur decimæ aliquæ, quod consuetudo decennalis sufficiat vt vni illarum adiudicet decimas sic dubias, docent idem Suarez *num.* 8. Couar. *d. n.* 7. Gutiarez *l.* 1. *cap.* 21. *n.* 8. Fagund. *l.* 3. *cap.* 1. *num.* 11. Trullench. *d. n.* 7.

278. Semper etiam attendi debet, quod consuetudo non debet extendi ad non solita, ideo consuetudo percipiendi alienæ Parochiæ decimas non se extendit ad non solita, ideo non se extendit ad noualia quæ sunt simpliciter talia. Rebuff. *q.* 14. *num.* 9. Suarez *d. c.* 22. *nu.* 9. Couar. *d. cap.* 17. *num.* 13. Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 78. Quod probatur ex *cap. Cum contingat, & cap. Tua nobis, eod. tit.* Si tamen prædia quæ de nono coluntur prius erant fructifera, & ex herba, vel lignis, vel pastu animalium fructus percipiebatur, varietas fructuum non impediet extensionem consuetudinis, si sit talis vt det ius percipiendi decimam ex fructibus talis prædij. *cap. Commissum de decim.* Si tamen consuetudo sit determinata ad decimam alicuius fructus in specie, vt ad decimam vini, si prædium aliter colatur, & vitibus eradicatis frumentum ex eo colligatur ex vi talis consuetudinis non percipietur decima frumenti, quia consuetudo illa non est, vt habeatur decima ex tali prædio, sed solum quod habeatur decima vini.

279. Laici vero nulla consuetudine etiam immemorabili acquirere sibi possunt ius decimandi, seu decimas alicui Ecclesiæ debitas, quia iuris proprij decimandi non sunt capaces, & contra ius diuinũ est, si illud sibi vsurpent; ius vero ministeriale, seu procuratorium merè dependens à libera concessione Ecclesiæ non est præscriptibile. An vero ex consuetudine immemorabili præsumi possit *Papæ* priuilegium, aut alius iustus titulus dicetur infra *art.* 15.

280. Debet etiam attendi, quod consuetudo non indiget, quod habeat adiunctum titulum, vel bonam fidem, vt in proposito docent Suarez *d. l. p. cap.* 13. *num.* 8. Fagundez *d. l.* 3. *cap.* 1. Less. *l.* 2. *c.* 39. *num.* 26. Trullench. *d. dub.* 11. *num.* 7. Sicut non est necessaria expressa seu etiam personalis approbatio superioris, vt patet ex probatis sup. *cap.* 1. *de consuet. q.* 1. *a.* 1. *num.* 46. *& art.* 6. per totum. Et per consuetudinem directè nihil alicui acquiritur, aut à determinata persona aliquid aufertur, nisi consecutiuè, & per actionem, quæ directè non tendit ad acquisitionem iuris, quod ab al-

tero

tero auferatur, sed per actionem quæ directè est dispositio illius, quod spectat ad bonum commune, vt probatum est vbi supra *a.* 1. *n.* 45.

281. Tandem aduertendum, quod nulla consuetudine fieri potest, vt Papa non possit quamlibet consuetudinem quantumuis diuturnam, & immemorabilem abrogari, & compellere ad soluendas decimas quemlibet nulla obstante consuetudine, quia Papa à Christo & de iure diuino habet potestatem abrogandi leges positiuas, inter quas est consuetudo humana, quæ est lex non scripta. D. T. 2. 2. *q.* 87. *a.* 1. *ad* 5. & quodl. 2. *a.* 8 Tabien. *verb. de decima num.* 6. Armill. *num.* 3. Suarez *d. l.* 1. *cap.* 12. Fagund. *d. l.* 3 *cap.* 1. Non est tamen in potestate Parochorum, aut etiam Episcoporũ resistere cõsuetudini legitimè præscriptæ, & petere decimas, vbi est consuetudo vt non soluantur, vel etiam compellere Parochianos ad eas soluendas, quia consuetudo legitimè præscripta est à iure communi approbata, nec in sui valore vim habet à consensu Episcopi, sed à consensu Papæ, & ideo illi Prælati inferiores resistere non possunt. Nec D. T. in citatis locis dixit, quod vbi est disuetudo soluendi decimas, Parochi illas petere possint, sed quod eas potest Ecclesia petere, & tunc Parochiani tenentur illas soluere; quod verificatur quia Pontifex, qui est Ecclesiæ caput omnem huiusmodi consuetudinem potest abrogare.

SVMMARIVM.

282 *Quid sit præscriptio.*

An exemptio à decimis etiam in totum, etiam à laico præscribi possit, variè fuit opinatum. num. 282. & 283. & 284.

Recognitio diuini dominij potest fieri per alias oblationes. num. 282.

Congruam habere possint Parochi aliunde quam ex decimis. num. 282.

285 *Exemptio etiam ab integra decima, & etiam à laicis præscribi potest.*

286 *Ad hoc per se non est necessaria præscriptio immemorabilis, sed sufficit quadragenaria.*

287 *Non præscribitur exemptio nisi Parocho remaneat congrua.*

288 *Ad hanc præscriptionem requiritur bona fides, & titulus.*

Tot ac tanta requiruntur ad hanc præscriptionem, vt in laico præcipuè vix illa sit possibilis. num. 288.

289 *Laicus nullo modo potest præscriptione acquirere decimas.*

290 *Quia laicus est incapax Iuris decimandi. Sed hæc oratio impugnatur ab aliquibus.*

291 *Vniuersalissime verum est. quod laici decimas non possunt præscribere.*

292 *Ius decimarum concessum laicis est spirituale.*

293 *Vbi lex prohibet acquirere prohibita est præscriptio secundum aliquos.*

294 *Non obstante quod res Ecclesiæ non possint alienari possunt præscribi.*

295 *Laici nec ante Concil. Lateranen. potuerunt præscribere decimas,*

296 *Ius decimandi non est præscriptibile à laico.*

Possessio rei quæ habetur nomine alterius non inducit contra illum præscriptionem. num. 296.

Ius ministeriale exigendi decimas non est præscriptibile. num. 296.

297 *Laicus contra laicum non præscribit decimas.*

298 *Ecclesia contra Ecclesiam decimas præscribit. Quod aliqui negant Ecclesijs non parochialibus.*

299 *Etiam Religiosi possunt præscribere decimas.*

Ad præscriptionem requiritur titulus probabilis; sed non est necesse quod hic titulus præscribatur. num. 299.

300 *Necesse est, quod hæc præscriptio ad minus sit quadragenaria cum titulo.*

Priuilegium se extendit ad Noualia, & futura. num. 300.

301 *Præscriptio est strictissimi iuris; non se extendit nisi ad possessa.*

Non est eadem ratio de præscriptione & priuilegio: hoc se extendit quantum proprietas verborum. num. 301.

302 *Quando decimæ præscribuntur contra eum qui possidet eas titulo speciali non requiritur titulus.*

303 *Quando præscribuntur decimæ ab Episcopo non possessæ, non requiritur titulus.*

304 *Præscriptio non se extendit ad futura.*

Qui innititur præscriptioni debet probare possessionem de singulis prædijs: secus qui innititur iuri communi. num. 304.

305 *Præscriptio non se extendit de fundo ad fundū, bene tamen ad varios & nouos fructus eiusdem fundi. Et ideo se extendit ad noualia eiusdem fundi.*

Qui præscripsit decimas ex fundo, sufficit si hoc probet. num. 305.

306 *Hoc limitatur ab aliquibus.*

307 *Qui perscripsit vniuersalem decimationem fundi, præscripsit decimas omnium fructuum, etiam lapidum.*

Mutatio seminis non mutat obligationem decimarum. num. 307.

398 *Perscriptio decimæ maioris se extendit ad minorem: nisi alius perscripserit minores.*

309 *Qui particulariter perscripsit vnam speciem fructus, non potest alias percipere.*

Particulariter censetur præscripta vna species, si alia possidetur ab altero. num. 309.

310 *Aliquando minores decimæ in locum maiorum subrogantur.*

311 *Subrogatio non præiudicat illi, qui minores decimas possidebat.*

312 *In dubio præscriptio censetur esse realis.*

313 *Subrogatio fit ad fauorem eius, qui de iure communi percipit decimas, non ad fauorem præscribentis.*

314 *Præscriptio non se extendit de persona ad personam.*

Ex multiplicatione populi decimæ debentur et qui personales descripsit ex causa vniuersali. num. 314.

Artic.

Art. XIV.

An Decimæ præscribi possint.

282. Haec est essentia præscriptionis vt vni acquirat & ab altero auferat, vnde non est nisi acquisitio alieni iuris ex diuturna possessione ad formam iuris ab alio habita proueniens. Duo autem hic acquiri possunt per præscriptionem, scilicet vel exemptio ab obligatione soluendi decimas, vel ius ipsum percipiendi decimas alteri debitas. Vtrumque autem horum distinctè examinari debet.

283. Fuit opinio multorum, quod non possit præscribi exemptio ab omnibus decimis, ita docet Rebuff. *p.* 13. *num.* 55. Barbta. *conf.* 35. *vers. sapienter col.* 6. *vol.* 2. Ruyn. *conf.* 142. *vol.* 5. *vers. Clarum est*, Fulgos. 166. *col.* 2. Socin. 297. *col.* 3. *l.* 2. Bald. *in l. Competit. C. de præscript.* 30. *annorum*. Paris. *conf.* 25. *nu.* 17. *vers. vidi*, *col.* 3. *vol.* 4. *& in cap. In aliquib cod. tit.* Panorm. *num.* 7. Fagn. *quoad laicos, num.* 13. Huius vero opinionis fundamenta vere euidenter inania sunt. Ducuntur enim vel quia Decimæ debentur in recognitionem diuini dominij; sed non aduertunt quod hæc recognitio fieri potest per voluntarias oblationes, & quod fiat per oblationem decimæ partis fructuum est statutum merè positiui iuris, contra quod consuetudo potest præscribere, & præscribentes aliunde possunt satisfacere præcepto naturali recognitionis diuini dominij. Quamuis nisi hæc recognitio sit principalis finis institutionis decimarum. Secundo fundantur, quia de iure naturali, & diuino debetur Parochis sustentatio, quæ illis præbetur per decimas. Sed non consideratur, quod sustentatio Parochorum potest haberi aliter, quam ex decimis, & quod bene potest contingere, quod Parochus ex alijs reditibus Parochiæ possit habere vnde se honestè sustentet. Quo supposito ex præscriptione decimarum non violatur præceptum de sustentandis honestè Parochis. Ex his tamen DD. nonnulli sententiam limitant ad laicos.

284. Nam de Clericis quod possint præscribere exemptionem etiam ab omnibus huiusmodi decimis in præfato casu, docent Gloss. *fin. in cap. in aliquibus*. Felin. *cap. Causam quæ, de præscript. Dom. inf. cap.* 2. 5. *penult. in hoc tit.* Fagnan. *d. cap. In aliquibus, numer.* 11. *ex cap. Nuper eod. tit.* & ibid. Barbosa *nu.* 6. Azor. *p.* 1. *l.* 7. *cap.* 26. *q.* 2.

285. Quod laici etiam non possint præscribere decimas personales omnes tenuerunt in *d. cap. In aliquib.* Hostien. & alij Rochus Curtius in *cap. fin. de consuet.* Turrecrem. *in cap. Renertimini* 16. *q.* 1. *num.* 7. *num.* 12 Paris. *conf.* 25. *l.* 4. Felin. *in cap. Causam quæ de præscript.* Balb. *de præscript.* 5. *p. qu.* 7. & alij. Et hæc sententia iam ferè per totum mundum est canonizata à fidelibus, cum huiusmodi decimæ personales in dissuetudinem ierint, eo quia Parochi fine illis habeant vnde se honestè sustentent.

286 Dicendum tamen est in præiudicium necessariæ sustentationis Parochorum, seu ministrorum diuini cultus, quam debent habere intuitu, & ratione sui officij & ministerij non posse absolute præscribi exemptionem à decimis, sed extra hoc præiudicium posse præscribi & nedum à Clericis, sed à laicis, & nedum ab aliquibus, sed ab omnibus decimis. Ita tenent Couar. *l.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 8. 5. *Eas vero decimas. Et in reg. possessor.* 2. *p.* §. 3. *num.* 7 Henriq. *cap* 27. *num.* 2. Francis. Vasque: *controu. illust. l.* 2. *c* 89. *num.* 10. Moneta *cap.* 5. *num.* 105. Leand. *tract.* 6 *disp.* 7. *qu.* 17. & omnes DD. quos retuli supra *art.* 13. *num.* 263. & hæc sententia est de mente S. Thom. 2. 2. *qu* 87. *ar.* 1. *ad* 5. *& quodl.* 2. *art.* 8. vbi absolute docet fideles non peccare si non soluant decimas vbi est dissuetudo illas nō soluendi. Et hæc eadem sententia est praxi ecclesiæ confirmata, quia in Italia ex quo ecclesiæ habent aliunde reditus ex quibus ministri sustentari possunt, regulariter nullę sunt decimæ. Et ratio est, quia exemptio à decimis non importat ius aliquod spirituale, sed immunitatem ab obligatione decimarum, cuius etiam laici sunt capaces, & quod dicitur non admitti à legibus prescriptionem tributorum, quæ debentur Principi in recognitionem domini, ad quem effectum ordinantur decimæ, *cap. Tua nobis de decimis* non obstat, Nam vt dictum est, hic non est primarius finis decimarum, & per exemptionem à decimis non liberatur homo ab obligatione recognoscendi supremum Dei dominium, quod homo potest pluribus alijs modis præstare. Et quidquid Ius ciuile de tributis statuerit, In iure Canonico admittitur præscriptio exemptionis à solutione decimarum. Et multo facilius si solum sit diminutiua quotę seu quantitatis. Rota *d.* 23 *n.* 5. *p.* 6. recent si non sit immemorabilis.

286. Hæc vero præscriptio immunitatis à decimis est quidem necesse vt sit quadragenaria, quia est contra ius, *cap.* 1. *de præscript. sup. in hoc lib.* Non tamen debet vt voluerūt Molses. *tr.* 6. *cap.* 4. *num.* 46. *&* Riccius *collect.* 993. apud Leandrum *d. disp.* 7. *q.* 18. sed sufficit sit quadragenaria. Vasquez *de benefic. cap.* 1. *d.* 3. Suarez *d. l.* 1. *cap.* 13. *num.* 1. *&* 3. Less. *lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 5. *num.* 25. *&* 26. Bonac. *de Eccl. dis.* 5. *p.* 5. *q.* 5. *nu.* 6. Regin. *l.* 19. *sec.* 3. *num.* 97. Leand *d. disp.* 7. *qu.* 18. quia non est acquisitio alicuius iuris spiritualis, sed immunitatis à decimis; vnde multum distinguitur à præscriptione per quam acquiritur ius decimarum, quod est spirituale. Vnde facilius hæc præscriptio immunitatis admittitur, & sufficit quod sit quadragenaria sicut etiam sufficit quadragenaria ad acquirendum ius decimarum in subiecto illius capaci. Rebuff. *q.* 13. *num.* 35. Couar. *d. c.* 17. *num* 8 *ad fin. & num.* 10.

287. Aduertendum vero, quod ad hoc vt hæc præscriptio subsistat non sufficit, quod Parochus possit aliunde sibi acquirere sustentationem, vel quod habeat ius illam petendi à præscribente, vel à populo, quia illam tenetur actu habere sibi assignatam & exigibilem, sicuti ius diuinum petit, contra quod non præscribitur, nec contra ius aliorum præscribitur & in præiudicium aliorum de populo, nisi detur

tur alia præscriptio, & negligentia aliorum sibi ipsis præiudicet, nec sufficit quod Parochus vel ex proprio patrimonio possit se sustétare, vel ex reditibus Ecclesiasticis, quos possidet titulo alterius beneficij, sed reditus sufficientes anni habere debet ex titulo Parochiali, vel officij, aut ministerij, ex quibus honeste se sustentet. Quod si contingat reditus huiusmodi diminui, vel in totum deficere, Parochus ius habebit contra eum qui prius decimas vel earum partem præscripserat, vt decimas soluat, vel suæ indigentiæ succurrat, Rebuff. *qu.* 13. *num.* 58.

288. Et præterea de iure canonico necessaria est in præscribente bona fides, quæ vix in laico potest reperiri, cum teneatur ad decimas, & sciat, seu scire debeat, se ad illas teneri imo si non sit immemorabilis, & necessarius erit probabilis titulus, Vasquez *de benef. cap.* 1. *dub.* 3. Suar *d. l.* 1. *cap.* 13. *num.* 1. 3. & 8. Less. *l.* 2. *cap.* 39. *dub.* 5. *nu.* 25. & 26. Bonac. *d. q.* 5. *p.* 5. *n.* 6. Gutier. *l.* 2. Can. *cap.* 21. *nu.* 65. Palaus *tr.* 10. *p.* 5. *num* 2. Trullench. *l.* 3. *c.* 3. *dub.* 11. *num.* 6. Rebuff. *qu.* 13. *num.* 53. & *q.* 14. *num.* 17. hæc enim præscriptio sic est contra ius, quod ius nedum fauet Parocho contra quem præscribitur, sed resistit præscribenti cui legitimè non potest competere exemptio à decimis nisi vel ex priuilegio, seu concessione Sedis Apostolicæ. Quamobrem tot, ac tanta requiruntur ad hanc validam præscriptionem, vt prima sententia facillimè verificari possit per accidens ex defectu conditionum requisitarum ad legitimam præscriptionem. Existimat autem Leander *d. disp.* 7. *q.* 18. quod sit necessarius verus titulus, sed si hoc est, impossibilis est præscriptio, quia habens verum titulum eximentem iam ex hoc est vere exemptus nec indiget præscriptione. Sufficit igitur titulus probabilis, & rationabiliter opinatus. Videantur dicta supra *cap.* 1. *de præscrip. in hac lib.*

289. Quantum vero ad secundum, scilicet ad acquisitionem iuris decimandi, dicitur primo laicos nullo modo posse præscriptione acquirere ius decimarum, nec etiam pro minima parte & nec per tempus immemorabile *cap. Causam quæ, de præscript.* ibi *laicos decimas præscribere non posse*, Et ita hoc tenent ibi Gloss. Panorm. *num.* 2. & alij Couar. *l.* 1 *var. cap.* 17. *num.* 5 6. & 10. Rebuff. *de dec. qu.* 13. *à num* 67. Anast. Germon. *de sacror. immunitat. l.* 3. *cap* 19 *à num.* 50. Gutier. *pract. l.* 1. *q.* 15. *à nu.* 2. Gilchen. *de præscript. p.* 3. *c.* 8. *à num.* 16. Camil. Borell. *in summa omnium decisionum tit.* 19. *n.* 49. & *cons.* 20. *to.* 1. Cardinal. *cons.* 88. *col.* 2. Paril. *con.* 101. Felin. *cap. Causam quæ, nu.* 3. *de præscript* Dom. *infra cap.* 2. §. *fanè*, & ibi Franc. *n.* 3. Sylu. *v. decima*, *qu.* 10. Fagund. *d. l.* 3. *c.* 1. *num.* 40. Moneta *cap.* 5. *à num.* 14. Peregrin. *d. priuil. fisc. l.* 6. *tit.* 8. *à n.* 18. Henriq. *l.* 7. *cap.* 17. *num.* 2. Azor. *p.* 1. *l.* 7. *c.* 36. *q.* 11. Suarez *l.* 1. *cap.* 27. *num.* 3. Barbosa *plures referens, d. cap. causam, de præscript.* Leand. *d. disp.* 7. *q.* 23, Neque dicat quis semetiam communem esse, quod in laico sufficiat ad possidendum iuste decimas præscriptio immemorabilis cum fama priuilegij; quia aliud est quod possessio immemorabilis cũ fama priuilegij faciat præsumere concessionem Pontificis, & legitimam infeudationem (de quo dicimus art. sequent.) & hoc est quod DD. asserunt. Aliud est quod possessio immemorabilis quæcumque habeat vim præscribendi, & acquirendi decimas laico, & hoc est falsum, & si aliquis dixit, quod laicus potest decimas præscribere (sicut dixit Leander d. disp. 7. qu. 23.) id est inconsideratè & inconsequenter dictum. Nam si requiritur fama, seu opinio priuilegij, sicut DD. requirũt, iam non virtute præscriptionis, & longæuæ possessionis, sed virtute priuilegij saltem præsumpti docent laicum manuteneri debere in possessione decimarum. Alias enim laicus est vere incapax possessionis manutenibilis, vt dixit Rota in Pampilonen. decim. 1. Iulij 1648. coram Eminent. Celso.

290. Probatur autem communiter ea ratione, quia scilicet laicus est incapax iuris decimandi. Hanc tamen rationem esse insufficientem ait Barbosa citatus *num.* 3. eo quia non se extendat ad decimas, quæ titulo temporali percipi possunt & quæ etiam à laico præscribi non possunt, & de quibus intelligi debet *d. cap.* Causam, cum non sit verisimile virum nobilem, de quo in *d. cap.* sermo erat prætẽdisse decimas titulo ministri sacramentorum, cum sit euidens iure diuino laicum esse incapacem *percipiendi* decimas hoc titulo, nec sit pariter verisimile, quod Pontifex ibi voluerit solum determinare hunc casum adeo indubitabilem contra *textus*, *l. quod habeo iuncta* Gloss. *1. ff. de Carboniano edicto*.

291. Sed verum quidem est, assertionem intelligi debere de omnibus decimis vniuersalissimè, et quod nec illæ decimæ, seu *magis* propriè nec illud ius exigendi decimas, quod Pontifex concedit laicis, & cuius laici sunt capaces potest præscriptione propriè dicta à laicis acquiri, vt comprobant DD. à Barbosa citati, scilicet Bero *cons.* 21. *à num.* 18. Couar. & alij relati à Gutier. *pract. l.* 1. *c.* 16. *in princ.* & alij quos refert Gilchen. *d. cap.* 8. *num.* 17. Suarez *d. cap.* 27. *num.* 3. & est communis sententia.

292. Verum nec ius quod habent laici retinentes in feudum decimas, vt illas exigant nomine Ecclesiæ est temporale sed verè sententialiter est spirituale sicut decimas vt decimæ spirituales sunt. Neque hoc ius conceditur laicis nisi ex spirituali aliquo titulo in ordine ad bonum Ecclesiæ spirituale, vt pro defensione Ecclesiæ, pro extirpatione hæresum, aut ex simili causa. Et ita quod sine simonia huiusmodi ius vendi, aut emi non posset. Nam hoc ius est ius exigendi nomine Ecclesiæ id, quod Ecclesiæ non competit nisi ex titulo, & causa spirituali, & sic est ius in titulo spirituali fundatum, & non nisi ab Ecclesia vt spirituali concessum vt non sit nisi ius ministeriale & procuratorium.

293. Assertionem verò sic vniuersaliter intellectam hac ratione probat Barb. *d. nu.* 3. quia Concil. Lateranen simpliciter & directè prohibet ne à *Prælatis* inferioribus decimæ laicis concedantur vel in feudum, vel alio temporali titulo, vbi autem lex simpliciter aliquid prohibet alienare, vel acquirere, prohibita etiam cen-

censetur præscriptio, ex *l. Vbi ex l. ff. de vsucap.* & *l. si fundus, ff. de fundo dotali*, & *l. alienationis, ff. de verb. signif.* & alijs relatis à Gabriel. *l. 5. com. ff. de præscript. concl. 13. à principio* Balb. *5. p. 5. q. 4. num. 33.* Hæc enim fuit mens DD. Quod ex eo confirmatur, quia hanc regulam limitant, vt non procedat in decimis acquisitis ante Côcil. Lateran. vt resoluunt Couar. *d. c. 17. num. 5. vers.* Sed si dubitatur. Gutier. *d. num. 4.* quia non tunc decimæ etiam à Prælatis inferioribus potuissent concedi, nihil obstabat, quin etiam potuissent præscribi, iuxta vulgatam æquiparantiam præscriptionis, & priuilegij.

294. Sed huius rationis insufficientia ex hoc primo apparet, quod quidquid sit de illa doctrina quod prohibitum haberi non potest præscribi, consideratur in præsenti, quod ex Concil. Lateranen. non magis est prohibitum infeudare decimas, quam ex alijs Canonibus sacris, sit prohibitum alienare res Ecclesiæ Prælati enim inferiores nihil horum possunt facere auctoritate propria, & vtrumque facere possunt stante beneplacito Apostolico; & tamen hoc non obstante laici iura Ecclesiæ inalienabilia in laicos præscribere possunt. Item Prælati inferiores nec in Clericos possunt decimas infeudare, vel alienare. Neque enim in præiudicium ecclesiarum possunt decimas alienare, nisi in aliquibus casibus paucis in iure expressis; & tamen hoc non obstante Clerici præscribere possunt decimas. Ratio est, quia visum est conuenire bono communi, etiam in pœnam negligentium, vt non obstante quod bona ecclesiæ non possint alienari nisi in euidentem ecclesiæ vtilitatem illa tamen seruatis seruandis præscriptione auferri possint à negligentibus, & acquiri diu possidentibus.

295. Præterea notandum legi Doctorem aliquem, qui dicat laicos ante Conc. Lateran. potuisse præscribere decimas acquisitiuè; sed omnes absolutè & simpliciter dicunt ius decimarum à laicis præscribi non posse. Neque id dicunt DD. supra ab eo citati, qui solum asserunt ex immemorabili consuetudine præsumi iustum titulum, cœterum ius decimarum quodcumque tale est, quod à laico non potest præscribi.

296. Et huius ratio clara & euidens est, quia vt omnes fatentur laicus ex lege naturali est incapax facultatis exigendi decimas iure proprio, & ex quasi dominio principali decimarum. Licet vero sit capax facultatis exigendi illas nomine, & vice Ecclesiæ seu iuris ministerialis, & procuratoris; nihilominus hoc ius etiam si esset plusquam temporale, est ex natura sua inpræscriptibile. Quia, vt bene aduertit Suarez *d. cap. 27. num. 3. in fine*, vt laicus nomine Ecclesiæ exigat decimas, necesse est vt habeat ad id facultatem ab Ecclesia & sic omnis possessio talis iuris supponit Ecclesiæ concessionem, seu facultatem ab Ecclesia concessam; non igitur hæc facultas possessione & præscriptione acquiritur, sed omnis possessio concessionem iam Ecclesiæ præsupponit. Itaque implicat quod facultas procuratoria præscribatur contra Dominum cuius nomine procurator agit, quia huiusmodi facultas ex natura sua postulat vt non habeatur, nisi à domino ex propria libertate donetur, & sic possidens nomine alieno non præscribit. Rota *decis. 23. num. 7. p. 6. recent.* & in Calagur. decim. 14. Maij 1655. coram Zarate. Et sic ratio communiter allata à DD. est sufficiens, quia præscribere non potest decimas, qui non est capax possidendi illas nomine proprio, quia possessio rei nomine alieno, seu procuratorio nomine non est apta, vt præscriptionem inducat; laici vero sunt incapaces possidendi decimas nomine proprio; igitur decimas præscribere non possunt. Et hęc ratio probat etiam, quod laicus nec decimas à laico possessas potest præscribere, quidquid in contrarium dixerit Barbosa *de off. Parocho cap. 28. §. 2. num. 54.* post Felin. *cap. Causam quæ, num. 4. de præscript.* Quia ius exigendi decimas nomine Ecclesiæ, quod habet vnus laicus non potest ab alio obtineri nisi ex concessione Ecclesiæ, & sic non potest præscribi.

298. Ecclesia vero, quæ est capax possidendi decimas nomine proprio, & proprio iure potest contra aliam Ecclesiam decimas pręscribere. *Cap. Cum contingat, c. p. Cum in tua, eod. tit. cap. Ad aures, de præscript. & sup. in hoc lib. cap. 1. de præscript.* Vbi DD. communiter. Rebuff. *q. 13. num. 6.* Couard. *d. cap. 17. num 5.* Pauorm. *num. conf. 94.* Monera *cap. 5. nu. 107.* Hoc autem pro indubitato habetur quando Ecclesia præscribens decimas alteri Ecclesiæ debitas est Parochialis. Sed quod contra Parochialem decimas præscribere possint Religiosi, aut Clerici non habentes curam animarum controuertitur. Negant enim cum Suarez *d. l. 1. cap. 27. num. 7.* Fagund. *d. l. 3. cap. 1.* & Palaus *d. p. 4.* Fundamentum præcipuum est, quia in huiusmodi Religiosis & Clericis non potest esse possessio cum bona fide, maxime ad præscribendum integras decimas alicuius Parochialis, non enim bona fide potest Clericus non Parochus incipere possidere decimas, quas scit de iure deberi Parocho. Et ideo Clericus huiusmodi seu monasterium per se & directè non potest præscribere decimas debitas Parochiali, sed solum si simul præscribitur titulus aliquis, puta Ecclesia ipsa, & Parochia, aut priuilegium, aut alius iustus titulus.

299. Sed si valet hæc ratio, nec Parochus contra Parochum præscribere potest decimas intra illius Parochiam sitas, quas Parochus scit de iure non ad se, sed ad illum Parochum pertinere. Et præterea ad præscribendas decimas sitas intra fines alicuius Parochiæ requiritur titulus, *cap. 1. de præscript. sup. in hoc lib.* Et sic nec Parochus posset contra alium præscribere decimas, nisi simul præscriberet titulum, & sic directè & per se vna Ecclesia contra aliam decimas non posset præscribere, quod est contra iura citata. Respondetur igitur quod ad perscibendum sufficit titulus probabilis, vt *d. cap. 1. de præscrip.* est probatum, & docent omnes. Et non est necesse quod hic titulus præscribatur, neque enim, qui ex probabili donatione præscribit, completa præscriptione iuste possidet rem præscriptam quia donatam, nec

nec quia præscripserit donationem, sed quia rem præscriptione acquisiuit, ad quod probabilis donatio concurrit, ad hoc vt possessio non esset malæ fidei, sed bonæ sicuti necesse. Sic nec qui ex probabili priuilegio præscribit aliquid, præscribit priuilegium, sed completa præscriptione rem possidet quia præscriptam, non quia priuilegio concessam. Sic igitur verum est quod in monasterio, aut Clerico ad hoc vt præscribat decimas requiritur bona fides, sed ad hoc sufficit titulus probabilis, seu bona de creditus. Et sic etiam monasterium, aut Clericus decimas potest præscribere. Sic igitur nedum Parochus contra Parochum, sed etiam alij Clerici, & Religiosi contra Parochos possunt decimas præscribere, vt docent ex *Cap. Cum in tua, eod. tit.* Rebuff. *q.* 13. *num.* 63. Tuccerem. *in cap. fin.* 1. *q.* 16. *cap.* 1. Fagnan. *cap. Cum contingat, num.* 4. & ibi Barbos. *num.* 3. alios citans. Tabien. *v. dec. num.* 19. Leander *d. disp.* 7. *q.* 25. Nam & priuilegium, & præscriptio æquiparantur, Religiosi vero sunt capaces, vt ex priuilegio decimas habeant. Panorm. *cap. de quarta num.* 4. *de Præscript.*

300. Hæc vero præscriptio necessaria de iure canonico debet habere adiunctam bonam fidem, & probabilem titulum, sed si non sit immemorabilis ad minus debet esse quadragenaria, *cap. de quarta, de præscript.* DD. *in Auth. Quas actiones, C. de Sacros. Eccl.* Balb. *de præscript.* 1. *p.* 5. *num.* 4. Cou. *in reg. possessor. p.* 2. *§.* 1. *num.* 3. Tabien. *v. decima. num.* 19. Mascard. *de probat. conc.* 1213. *num.* 4. Puteus *dec.* 252. *num.* 3. *l.* 3. Rota *dec.* 208. *num.* 1. *p.* 1. *recent. & num.* 6. Barb. *de off. Parochi c.* 28. *§.* 2. *num.* 55. & alij *d. cap.* 1. *de præscript.* citati, Contra Ecclesiam Romanam autem requiritur Centenaria præscriptio, & iuxta multorum Regularium priuilegia requiritur maior quadragenaria scilicet vel sexagenaria vel centenaria. Videantur dicta sup. *in hoc* 6.

301. Præscriptio autem siue exemptiua, siue acquisitiua strictissimi iuris est, & non se extendit ad non possessa, & præscripta vt sit verum tantum præscriptum esse quantum possessum, quia præscriptio innititur possessioni, *cap. fine possessione inf. de reg. iur* Ideo est maximum discrimen inter præscriptionem, & inter priuilegium, concessionem, aut aliam donationem verbis expressam. Nam licet priuilegium aut concessio concernens præiudicium tertiis aut iuris communis sit strictæ interpretationis, *cap. Relatum, de præbend. cap. Archidiaconum,* 85. *dist.* Gloss. & DD. *in cap. olim, de verbor. signific.* Vnde quia priuilegium decimarum præiudicat illi, cui de iure communi decimæ debentur, *cap. Cum contingat, eod. tit* nisi priuilegium restituat priuilegiatum iuri communi contra consuetudinem, prout factum est *in cap. Ex parte, eod. tit.* vt notat *ex Abbat. antiq.* Fagn. *dic. cap. Cum contingat, num.* 8. Nihilominus priuilegium, & concessiones quæ verbis exprimuntur, non debent, nec possunt restringi contra propriam nominum significationem, sed comprehendunt quicquid sub propria verborum significatione continetur. Neque enim hæc extensio, sed cōprehensio est. Et quia verbum *decimarum* comprehendit etiam decimas futuras ex proprietate vocabuli si sit generaliter prolatum, ideo si quis alicui concedat omnem decimationem concedit etiam decimas futuras noualium, vt post Hugon. notat Archid. *in cap. Cognouimus, num* 3. 12. *q.* 2. & *ex Collect.* Fagnan. *d. cap. Cum contingat, num.* 8.

302. Hoc tamen limitatur quantum ad necessitatem tituli, vt non procedat, quando decimæ præscribuntur contra illum, cui decimæ competunt non ex iure communi, sed ex iure speciali, vt puta ex donatione Gloss. *v. titulum, sup. cap.* 1. *de præscrip. in hoc lib.* Butr. *in cap. Peruenit, num.* 14. *de censib* Anchar. *cons.* 162. *num.* 3. Rota *in Conchen. decim.* 20. *April.* 1592. coram Pamphilio Senior & *in Valent. decim.* 12. *May* 1630. coram Innoc. X. & alij, quos sequitur Barbos. *de off. Paroch. cap.* 28. *§* 2. *nu.* 56 In hoc enim casu sufficit bona fides sine titulo,

303. Item si quis contra Episcopum præscribat decimas nunquam ab eo possessas, cum non agatur de iure quæsito sufficit quadragenaria cum scientia, & patientia Episcopi, Panorm. *cap. Ad decimas, de causa possess. num.* 46. Felin. *in cap. Si diligenti, num.* 7. *de Præsc,* Rota *in Sabinen. decim.* 1. *July* 1609. coram Coccino. Barbos. *d. §.* 2. *num.* 57.

304. Sed præscriptio innititur possessioni, ideo non extenditur ad futuras, decimas, seu ad noualia, *cap. Commissum, eod. tit. cap. fin. de præsc.* quia tantum præscriptum, quantum possessum. *l. Quod meo, §. fin. ff. de acquir. possess. l.* 1. *§. Si quis, ff. de itin. actuque priuato.* Gloss. *in d. cap. Cum contingat, v. Noualium.* Et ibi Cacd, *in* 4. *notab.* & *in* 2. *oppos* Rebuff. *q.* 13. *num.* 9. Achil. *dec.* 3. *eod. tit.* Seraphin. *dec.* 802. *num.* 6. & *dec.* 1404. *num.* 2. Fagnan. *d. num.* 9. Barbosa *d. cap.* 28. *§* 2. *num.* 58. & *cap. cum Contingat, num,* 2. Couar. *l.* 1. *var. c.* 17. *num.* 13. Gutier. *l.* 2. Canon. *cap.* 21. *num.* 77. Moneta *cap.* 4. *num.* 81. Imo si Parochus petat decimas quas præscripsit in aliena Parochia, probare debet possessionem & præscriptionem de singulis prædijs, Innoc. *in cap. Cum contingat,* & Io: & And. *num.* 5, Alioquin, si de aliquo prædio non probauerit non obtinebit illius decimas, *arg. cap. d. Cum contingat,* & *cap. Auditis,* & *cap Cum olim, §. fin. de Præscrip.* & *cap. Ex litteris, de probat.* Et è contra si Parochus petat decimas alicuius prædij sibi intra fines suæ Parochiæ sufficit probatio generalis possessionis decimandi, quia attenditur magis causa possessionis, quam exercitium. Seraphin. *dec.* 1047. *num.* 1. & 2. & *dec.* 1295. *num.* 6. Fagnan. ibi sup. *num.* 6. Huiusmodi vero decimæ noualium in hoc casu, non debentur Episcopo, sed Ecclesiæ Parochiali, cui deberentur aliæ decimæ, quæ fuerunt præscriptæ. S. Raym. *tit. de decim.* §. 8. & ibid. Io: de Friburgo *v. Ecclesiæ l.* 2. Barb. *d. cap. Cum contingat, num.* 4.

305. Sed in hac materia distingui debet extensio prædij ad prædium & extensio vnius speciei fructuum collectorum ex vno prædio, ad fructus alterius speciei ex eodem prædio colle-

lectos. Nam prima extenſio fieri non poteſt, *cap. Ex parte el. 1. eod. tit.* Et ideo ſi intra Parochiam ſint prædia culta, & non culta, qui præſcripſit decimas fundi qui colebatur, non extenditur præſcriptio ad decimas noualis, ſi contingat fundum non cultum redigi ad culturam, *d. cap. Cum contingat, & cap. Tua, eod. tit.* Rebuff. *q.* 14. *num.* 9. Gutier. *d. c.* 21. *num.* 80. Barboſa *d. cap.* 28. §. 2. *num.* 59. Giouag. *conſ.* 18. *num.* 9. Gratian. *diſcept.* 425. *nu.* 14. Sed vbi agitur de extenſione fructuum eiuſdem fundi præſcriptio ad omnes ſe extendit, etiam ſi ſint multiplices, & etiam ſi varientur, & ſic extenditur ad decimas groſſas, & minutas. Suarez *l.* 1. *cap.* 22. *n.* 10. Rebuff. *de dec. q.* 14. *n.* 20. Gratian. *diſcept.* 113. Giouag. *con.* 18. *nu.* 7. & 8. Leand. *d. diſp.* 7. *q.* 20. Rota *dec.* 17. *num.* 10. *p.* 2. *diuerſ. & dec.* 805. *num.* 4. *part.* 4. Poſtius *de manut. obſeru.* 73. *a. num.* 56. Sic ſi ſolum frumentum ex fundo colligebatur, adhuc qui ex præſcriptione poſſidet fundum, eſt etiam in quaſi poſſeſſione percipiendi decimas millij, ſi poſtea loco frumenti fuit ſatum. Io: And. Hoſtien. Butr. & Card. *cap. Cum in tua, eod. tit.* quos ſequitur Fagnan. *d. cap. Cum contingat, num.* 13. Couar. *Pract. cap.* 37. *num.* 5. Rota *dec.* 17 *num.* 10. *par.* 2. *diuerſ.* Gutier. *d. cap.* 21. *num.* 92. Moneta *cap.* 2. *num.* 89. Barb. *d.* §. 2. *num.* 59. Poſtius vbi ſupra. Hinc deducit Fagn. quod ſi probet ſe in poſſeſſione percipiendi decimas ex aliquo in paſcuis, piſcarijs vallium, aut arundineto, vel nemore, ſi hæc reducantur ad culturam, debet percipere decimas de iſtis noualibus iuxta theoricam Butr. *in d. cap. Cum contingat, num.* 4. Io: And. *num.* 5. Pariſ. *conſ.* 73. *num.* 17. *vol.* 4. Ruin. *con.* 163. *num.* 15. *vol.* 5. Rebuff. *q.* 14. *nu.* 22. Sic ſi Clericus præſcripſit decimas ex agro pro parte culto, & pro parte non, ſi totus reducatur ad culturam, percipiet decimas ex toto quia præſcriptio partis indiuiſibilis ad totum extenditur ratione eiuſdem indiuidui. *ar. cap. Cognouimus.* 12. *q.* 2. & *Cum in tua, eod. tit.* Panorm. *conſ.* 71. *l.* 2. Rebuff. *q.* 14. *num.* 20. Panorm. *conſ.* 71. *vol.* 2. Gutier. *d c.* 21. *nu.* 101. Moneta *d. c.* 4. *num.* 84. monet tamen Rebuff. *num.* 21. hoc eſſe verum quando apparet vnum eſſe prædium vel per emptionem, vel per limites, vel ob clauſuram; & addit, quod in dubio ex tam longo tempore, in quo illud non fuit cultum, præſumitur non eſſe vnum cum culto, ſed diſtinctum. Grat. *diſcept.* 425. *num.* 14. Leander *d. q.* 20.

306. Videtur tamen quod Butr. & Fagnan. reſtringunt præfatam regulam ſolum quãdo eſt idem fundus, & fructus ſunt eiuſdem generis; tunc enim præſcriptio extenditur ad omnes ſpecies illius generis. Nam alias ſi quis ſolum præſcripſit decimas vini non poteſt prætendere decimas frumenti, ſi vinea fiat arabilis, Butr. *cap. Commiſſum, eod. tit.* Rebuff. *q.* 13. *num.* 61. Moneta *cap.* 5 *num.* 109. qui etiam refert Rotam *in Conchen. decim.* 20. *April.* 1592. coram Pamphilio, & *in Conchen. decim. de Belmonte* 20. *Iunij* 1616. coram Veroſpio.

307. Sed in his potius conſiderari debet cauſa decimandi an ſit vniuerſalis, vel particularem ſpeciem fructuum reſpiciat. Nam ſi cauſa eſt vniuerſalis, quia quis præſcripſit abſolute prædium vt decimatorium, mutatio ſeminis aut fructuum non mutat obligationem decimarum. Ideo ſi de nouo plantentur nuces, vel vites in vno prædio, in quo quis præſcripſit decimam, in eo caſu habebit decimam etiam ex fructibus illarum arborum, *per d. cap. Cum in tua.* Nam qui præſcripſit in prædio aliquo decimã cẽſetur præſcripſiſſe decimã omniũ fructuum illius prædii. Vnde ſi ex eo de nouo lapides eruantur, & de illis habebit decimam, quia præſcriptio extenditur ad particularitatẽ iuris apprehenſi ſub vnico iure vt vniuerſali, ne res diuerſo iure cenſeantur. Butr. *in d. cap. Cum in tua.* Rebuff. *q.* 14. *num.* 18. Rota *in Calagurit. decimar. de Azofra* 30. *Ianuarij* 1562. coram Caputaquen. & *in Conchen. decim.* 1. *Iulij*, & 16. *Decembris* 1591. & 20. *Aprilis* 1592. coram Pamphilio; Mantica *dec.* 341. *num.* 2. Et ſic ſemper verum eſt, quod mutatio ſeminis, & plantationis non mutat obligationem prædij decimalis. *d. cap. Cum in tua,* & ibi Butr. *num.* 2. & 5. Panorm. *num.* 3. & 5. & *conſ.* 71. *num.* 3. *l.* 2. Rebuff. *q.* 14. *num.* 23. Mantica *d. dec.* 341. *num.* 2.

308. Sic etiam, qui in vna Parochia præſcripſit maiores decimas, minores etiam cenſetur perſcripſiſſe. Quod eſt verum nedum quia decimæ minores ſunt acceſſoriæ maiorum, *cap. Cum in tua, eod. tit.* & præſcriptio facta de principali ad acceſſorium trahitur. *l. Si in aliena,* §. 1. *ff. de vſucap.* & *l. Eos, C. de vſur.* Rebuff. *d. q.* 14. *num* 23. Sed quia ſtante identitate prædiorum ex quibus percipiuntur decimæ maiores, cenſeri debent etiam minores. Et ſtricta diſpoſitio relata ad ius decimarum extenditur ad ſpeciem ſub eodem genere, & ad rem, & ad materiam eamdem. Butr. *in cap. Cum contingat, col.* 1. Rebuff. *d. num.* 23. qui *n.* 24. addit hoc eſſe verum ſi acceſſorium in principio præſcriptionis inerat principali; ſecus non. Et hoc idem ſenſit Leand. *d. diſp.* 7. *q.* 21. Sed aſſertio poſita non innititur tantum rationi Acceſſorij. Sed quia qui præſcripſit omnem decimationem agri, præſcripſit decimam omnium fructuum. Et addit Rebuff. quod ſi perſcribens per tempus immemorabile percepit decimas maiores, non vero minores, & iſtæ à nullo fuerunt poſſeſſæ, quod ille à laico poterit illas petere, non obſtante præſcriptione laici, ſed hoc non admittitur laicus enim per tempus immemorabile exemptionem decimarũ potuit præſcribere.

309. Sed ſi quis non ex cauſa vniuerſali præſcripſit, ſeu non præſcripſit integram donationem alicuius prædij, ſed ſolum ex cauſa particulari, tunc verum eſt, quod qui præſcripſit vini decimas, non præſcripſit decimas frumenti. Non tamen approbo quod ſupra *num.* 306. dixerunt DD. ibi citati, quod ſcilicet ſi in hoc caſu vinea reducatur ad culturam frumenti, qui præſcripſerat decimas vini, illas perdat. Quia non eſt rationabile, quod dominus fundi ex variatione culturæ auferat decimas illi, qui eas præſcripſit. Et quia, qui præſcripſit decimas vini, præſcripſit decimas ex

ex illo fundo, & ideo variatio culturæ illi non præiudicat, quia vt dictum est *num.* 307. variatio culturæ non variat obligationem prædij, sed nouus fructus in locum antiqui subrogatur. Intelligitur vero quis præscripsisse non integrã prædij decimationem, sed partem illius, si illo percipiente decimas vnius speciei, alius est in posse sione percipiendi decimas alterius speciei. Neque enim quis præscribit, quod non possidet, sed ab alio possidetur. Ideo si quis perscripsit grossas decimas, alio retinente minutas, non potest minutas percipere, nec intelligitur eas præscripsisse, Panorm. *d. cap. Cum in tua, in* 3. *not.* Sed tunc solum præscribenti maiores minores decimę debebuntur, quando alius illas minores non percepit; Hostien. Io: And. & Panorm. *in d. cap. Cum in tua*, quos sequitur Rebuff. *d. Cap.* 24. Moneta *cap.* 5. *nu.* 107. Rota *in Conchen. decim.* 1. *Iulij* 1591. coram Pamphilio, & in alia simili 19. *Iunij* 1595. corã Mantica, quæ est 341. inter eius impressas, *num.* 4. Quamobrem si tempore pręscriptionis maiorũ decimarum, alius percipiebat minores, interrupta vel impedita fuit pręscriptio quoad istas. Et si vnus percipiebat decimam vini, & alius frumenti si in vno fundo sint vinum, & frumentum, vnus vini, & alter frumenti percipiet decimam. Et tunc eadem res sub diuersis respectibus diuerso iure censebitur. *l. Hinc peculium*, §. 1. *ff. de pecul* Gloss. & Dom. *in cap. Cognouimus* 12. *q.* 2. Rebuff. *d. q.* 14. *num.* 27. Sed si minutæ à nullo fuerunt perceptæ, videndum est, an dominus prædiorum præscripserit exemptionem ab illis; quia in hoc casu idem est, ac si ipse illas possideret.

310. Verum aduertendum circa minores decimas, quod si contingat fundum ita coli vt iam amplius non reddat nisi fructus, ex quibus minores decimæ soluebantur, tunc minores decimæ in locum maiorum subrogari debent. *Cap. Commissum, cap. Cum in tua, eod tit.* Vbi DD. Rebuff. *d. q.* 14. *num.* 18 *&* 19. Moneta *d. num.* 109. Rota *in Conchen. decimarum* 11. *Iulij* 1591. coram Pamphilio, Mantica *d. dec.* 341. *num.* 7. Paleot. *dec.* 70. *in Manusc.*

311. Et si v. g. Rector habens ius cũ Episcopo super decimis præscripserit decimas minutas ex croco, & oliuis in loco in quo antea decimæ maiores ex frumento & vino soluebantur Episcopo, si decimæ istæ minutæ adeo creuerint, vt amplius dici non possint minutæ, prout erant, non debentur amplius Rectori, sed Episcopo. Rota *dec.* 485. *num.* 2. *part.* 1. Andrea *dec.* 66. *num.* 1. Moneta *d. num.* 109. Et huius reddit rationem Rota *dec.* 666. *num.* 3. *part.* 3. *recent.* quod decimæ, quę prius de parua quantitate fructuum accipiebantur, creuerint, non potest dari aliqua præscriptio, cum requirat certum statum & vniformitatem. Sed hoc habet difficultatem, & oppositum dixit Rota *dec.* 502. *v.* 2. *p.* 4. *recent. ex cap. Cum in tua, eod. tit.* & ibid. Hostien. Io: And. Butr. *num.* 5. Panorm. *num.* 5. & Rebuff. *q.* 14. *num.* 18. Quia vt habet Panorm. debet haberi respectus ad decimam, quæ ex illo fundo consueuit percipi. Et ideo Rota ibi iudicauit, quod licet decimæ minutę creuerint, & fuerint factæ maiores, nihilominus Cantor, cui prius minores decimæ competebant, deberet de illis iam maioribus factis participare. Et dicendum est, quod vbi minores decimæ transeunt in maiores, & qui præscripserat minores competat participare de maioribus.

312. Cum autem supra distinxerimus inter præscriptionem prædiorum & speciei fructuum, siue ex causa vniuersali, & particulari, hoc notandum quod in dubio præscriptio præsumitur esse realis, & prædiorum, non vero speciei fructuum. Anchar. *d. cap. Cum in tua, num.* 3. Rebuff. *q.* 14. *num.* 18. Panorm. *cons.* 71. *num.* 2. Gutierez *Canon. l.* 2. *cap.* 72. *num.* 94. Moneta *d. cap.* 5. *num.* 109. Sed melius dicas, quod præscriptio decimæ prædialis semper *est* pręscriptio prædij, quamuis non semper sit pręscriptio illius integra, & vniuersalis, sed solum ex parte.

313. Quod etiam dictum fuit fructus vnius speciei subrogari in locum alterum, qui prius ex fundo colligebantur, verificatur quando idem est, qui ex fundo collegit decimas, seu quando quis ex causa vniuersali habet ius percipiendi decimam fructuum fundi. Sed quando diuersi sunt, qui ex eodem fundo decimas percipiunt, vnus scilicet illorum decimas v. g. frumenti, & alius vini, vel vnus *decimas maiores*, & alter minores; quod contingere potest ex priuilegio, aut conuentione, aut præscriptione, aut speciali aliquo *iure*. Nam alias de iure communi, qui *percipit decimas prædiales* ex fundo, omnes percipit. Parocho enim de omnibus fructibus fundi debentur decimæ. Tunc adhuc semper locum habere *debet* subrogatio, etiam in præscriptione, *quia vt* supra dictum est variatio culturæ non variat obligationem prædij decimalis. Et ita qui præscripsit decimas minutas, si istæ fiant maiores, debet seruata proportione participare de maioribus, vt dictum est *num.* 311. Et qui præscripsit decimas ex vinea, si vinea exadicetur, percipiet decimas ex frumento ibidem collecto seruata proportione prioris decimationis. Habet enim ius ad decimam ex illo fundo, *vt dixit* Panorm. *d. cap. Cum in tua, num.* 5. *Et distinctio* illa præscriptionis in realem, & non realem non subsistit, quia decimæ non sunt nisi de fructibus ex fundo collectis, & ita omnis præscriptio decimarum est præscriptio fructuũ & fundi, vt fructiferi, licet hæc præscriptio aliquando non sit integra, & totalis. Et qui præscripsit decimas vini per prius præscripsit ius habendi decimas ex fundo ex quo colligitur vinum, cui per accidens erat, quod tunc esset vineatus.

314. Tandem dicitur quod præscriptio non se extendit de persona ad personam. Nam si Franciscus præscripsit ex hoc non præscripsit Petrus. Hoc tamen aliqui intelligunt, vt in decimis personalibus, si in loco veniat noua persona ad habitandum, decimæ personales illius non ad eum qui pręscripsit, sed ad Parochum pertinebunt. Ita Rebuff. *q.* 13. *num.* 62. *per cap. ad Apost. eod. tit.* Sed vt notat Moneta *num.* 111. dictum *cap. Ad Apostolica* in alijs terminis loquitur. Et potius ad rem facit *d. cap.* Cum

Cum in tua, ex quo oppositum colligitur. Nam qui præscripsit maiores decimas, censetur perscripsisse minores, quia censetur perscripsisse omnes fructus agri. Ita Populus Parochialis censetur veluti vnus ager, & qui decimas personales præscripsit, censetur totius populi decimas perscripsisse, ex nouo vero habitatore non fit alius populus, sicut nec variatur ex eo quod diminuantur habitatores. Et ideo nec variatur ex hoc ius decimarum, & qui præscripsit decimas personales ab omnibus etiam de nouo venientibus percipere potest. Gutter. *d. cap.* 21. *num.* 112. Barb. *de off. Paroch. cap.* 28. §. 2. *num.* 62. Quantum etiam ad decimas prædiales verum est, quod præscriptio non se extendit de persona ad personam diuersam. Tamen obseruari debet, quod ex variatione personæ contra quam possidetur, non alteratur ius ex parte possidentis. Rota *in Tolet. decim.* 15. *Iunij* 1643. coram Emin. Celso. Et sic præscriptio tam ex parte possidentis quam illius contra quem possidetur, transit ad successores.

SVMMARIVM.

315 *Priuilegia semper intelligi debent Salua congrua ministro.*
316 *Priuilegium exemptiuum, & acquisitiuum.*
317 *Exemptio à decimis à nullo Principe laico potest concedi.*
318 *Nec ab Episcopo. Et an Episcopus partem decimarum cuius Ecclesia alij conferat.*
319 *Exemptionem à decimis fit à Pontifice ex iusta causa.*
320 *In Priuilegijs Regularium iusta causa est annexa.*
321 *Exemptio à decimis qualis concessa ex iure communi à tempore S. Greg. vsque ad Innocentium Tertium, & Concil. Lateranen.*
322 *Exemptio à Decimis cum maxima ratione concessa Regularibus.*
323 *Religiosi exempti non sunt de iure Communi à prædialibus decimis de prædijs post Concil. Lateranen. acquisitis; sed solum à noualibus, &c.*
324 *Religiosi exempti à decimis personalibus, &c.*
325 *Regulares exempti à decimis de noualibus proprijs sumptibus cultis.*
Quid sit nouale nu. 325.
326 *Solum de proprijs noualibus non soluunt decimas.*
Soluunt de conductis nu. 326.
327 *Et de cultis aliorum opera.*
Dicuntur Regulares colere proprijs sumptibus si per mercenarios solutaparte fructuum pro pretio, nu. 327.
328 *Noualia semper exempta.*
329 *Quid vbi sola pars agri est noualia.*
330 *In dubio nouale non præsumitur.*
Ex pacto debitor decimæ de nouali, nu. 330.
331 *De nutrimentis animalium Religiosi non soluunt decimas.*
332 *Non est necesse, quod animalia pernoctent in Domo Religiosorum.*
Quid de animalibus Siluestribus, nu. 332.
333 *Noualia, & animalia Religiosorum exempta etiam si seruiant illorum vsui.*
334 *Priuilegium de animalibus se extendit ad greges.*
335 *Religiosi non tenentur ad decimas de hortis.*
336 *Intelligitur de hortis ad vsum Religiosorum.*
Qui sint horti, 335. 336.
337 *Nec ad decimas de virgultis.*
338 *Huiusmodi Priuilegium concessum etiam ex speciali gratia.*
339 *Cistercien. & Hospitalarij exempti à decimis de proprijs laboribus.*
340 *Hoc Priuilegium fuit restrictum ad prædia acquisita ante Concil. Lateranen.*
341 *Restrictio non comprehendit noualia.*
342 *Nec ad decimas infeudatas, vel à laico possessas.*
343 *Nec ad animalium greges, & hortos, sed solum ad prædia.*
344 *Priuilegium de laboribus concessum pluribus ante, & post Concil. Later.*
345 *Plena exemptio à decimis concessa Canon. Regul. & Casinen.*
346 *Et Camaldulensibus.*
347 *Et Cistercien.*
348 *Et Cælestinis.*
349 *Alia Priuilegia Cluniac. Monach. S. Bened. in Hisp. Pramonstrat. Monachorum Montis Virginis, sed non sunt vniuersalia.*
350 *Vniuersalis exemptio concessa Canon. S. Saluatoris.*
351 *Et ordinis S. Antonij.*
352 *Et Carthusianis.*
353 *Et Ordinis Prædicatorum.*
354 *Et monialibus eiusdem Ordinis.*
355 *Et Ordini Minorum, & Monialibus S. Claræ.*
356 *Et Augustinianis.*
357 *Et Carmelitis.*
358 *Et Minimis.*
359 *Et Societati.*
360 *Et Ordini B. Mariæ de Mercede.*
361 *Priuilegia Ord. Prædicatorum ab aliquibus nõ admissa.*
Obiecta contra Priuilegium Ord. Præd. n. 361.
362 *Priuilegium Greg. XI. loquitur de decimis Ordinarijs, & de eisdẽ loquitur Sixtus IV.*
363 *Ordo Præd. exemptus à decimis Ordinarijs* 362. 363. *& sequent.*
Dictio quæcumque vniuersalissima non admittit limitationem num. 363.
364 *Nomen decimæ propriè importat decimas spirituales ordinarias.*
Quando Priuilegium decimarum conceditur simpliciter intelligitur de ordinarijs 364.
365 *Equitum Hierosol. priuilegium intelligitur de decimis ordinarijs.*
Dictio etiam implicat casus maioris, eo distinctos num. 365.
366 *Moniales Ord. Prædicatorum exemptæ à decimis ordinarijs.*
In Pontificijs priuilegia tanquam distinctè ponuntur exemptio à decimis, & exemptio à taxis &c. num 366.
367 *In iure nomen decimæ simpliciter prolatum importat decimas ordinarias.*
368 *Nomen decimæ simpliciter prolatum importat ordinarias.*
Dictio etiam augmentatiua, & extensiua ad casum

casum magis dubitabilem.

369 Nomen decimæ simpliciter prolatum importat decimas, quæ tam in veteri, quam in noua lege sunt de præcepto.

370 Cap. ex parte, & cap. nuper, nomine decimæ intelligunt ordinarias.

371 Bald. & alij DD. non loquuntur de Priuilegio, sed de contractu in quo quis vendit agrum liberum à decimis.

372 Intellectus l. fistulas §. frumenta de contrahend. empt.

373 Obligans se ad casus fortuitos, non se obligat ad solitos.

Liberans ab oneribus in contractibus intelligitur liberare ab impositis num. 373.

Felin. reprehensus num 373.

374 Vendens frumenta, & promittens se præstiturum damnum ab omni tempestate certum, teneretur etiam ad tempestates ordinarias.

375 Opinio volens quod exemptio à decimis intelligatur de extraordinarijs se fundat in falsa doctrina Baldi, male etiam applicata.

376 Priuilegium etiam in præiudicium Tertij latè interpratatur seruata proprietate verborū.

Non debet esse interpratatio, quæ dispositionem reddit puerilem num. 376.

377 Rota recessit ab ea opinione, quod nomen decimæ intelligatur de extraordinariis.

378 Obiectum aliud contra priuil. Ord. Præd.

Constitutiones editæ à Papa in Concilio Generali sunt Apostolicæ num 378.

379 Vbi expresse fuit derogatum constitutioni editæ in Concilio Generali, clausula, & aliis Constitutionibus Apostolicis se extendit ad Conciliares.

380 Clausulæ quibus omnibus se extendit ad Conciliares leges.

381 Constitutio Papæ edita in Concilio licet dicatur Conciliaris tamen propriè est Apostolica.

382 Decretum irritans significat mentionem Papæ esse derogare legi Conciliari à se non ignoratæ.

383 383 Ignorantia concomitans non deducit defectum intentionis.

Clausula motus proprii, & ex certa scientia significat derogatum fuisse legi non ignoratæ num. 383.

384 Nam Ordo Præd. quam alii supranominati sunt exempti à decimis prædialibus.

385 Priuilegia ista secundum quid odiosa sunt, & stricte interputationis sunt nihilominus latè intelligenda intra proprietatem verborum.

386 Priuilegium reale decimarum non restringitur ad noualia.

387 Priuilegium Generale non se extendit ad decimas speciali iure ob aliquo possessas.

388 Ex vnione Ecclesiæ ad monasterium non conceditur exemptio à decimis.

389 Clausula non obstantibus quibuscumque consuetudiuibus non tollit immemorabilem.

390 Priuilegium decimarum nedum de laboribus sed indefinitè datum se extendit ad noualia.

391 Priuilegium decimarum alicuius Ecclesiæ se extendit ad noualia.

392 Priuilegium indefinitè datum de exemptione decimarum se extendit ad futura.

393 Ex vi priuilegiorum Religiosi non sunt exempti à decimis de prædiis conductis.

394 Quid dicendum ex vi priuilegiorum particularium.

395 Ex vi eorumdem priuilegiorum non sunt exempti coloni.

396 Potest esse, quod ex vi priuilegii sint exempti coloni.

397 Priuilegium decimarum reale, & personale.

398 Quando priuilegium censendum sit reale.

Plures formæ priuilegiorum num. 398.

399 Distinctio priuilegii in reale, & personale difficilis.

400 Priuilegium exemptionis à decimis prædialibus semper est reale, & personale.

401 Priuilegium exemptionis, vel est ex causa vniuersali, vel ex causa particulari.

402 Exempla exemptionis ex causa vniuersali.

403 Equiualent Dominum de fructibus prædii non teneri ad decimas, & prædium esse exemptum.

404 Exemptio quando respicit dominum agri respicit agrum & semper Domino agri nascuntur fructus, licet dominus illos cedat colono.

405 Non coloni sunt exempti à decima quando priuilegium est reale, sed Domini fundi; & ad eorum vtilitatem cedit exemptio.

406 Priuilegia Religionum realia.

407 408 An in materia decimarum priuilegia communicentur variè opinatum.

409 Exemptio à decimis non est difficilis concessionis Religiosis.

Ad concedendam exemptionem non requiritur causæ cognitio, licet requiratur causa iusta num 409.

410 Dictiones omnia, & singula sunt vniuersalis, & non patiuntur limitationem.

Priuilegium Communicationis vniuersale omnia, & singula comprehendit num. 410.

411 Clausula ac si nominatim &c. habet vim specialis expressionis.

In Priuilegio Cōmunicationis exprimuntur distinctè quæ communicantur num. 411.

412 Dictio qualiacumque comprehendit sine limitatione etiam non expressa.

413 Ex vi priuilegii communicationis vna Religio potest vti literis alterius.

414 Ratio Communicationis omnibus Religionibus Communis.

415 Per Communicationem priuilegiorum nullum fit præiudicium principali Domino decimarum.

416 Vbi in priuilegio fit mentio exemptionis decimarum intelligitur de ordinariis.

417 Ordini Præd. est Commune Priuilegium Concessum Conuentui Ornellæ cum derogatione Cap. Nuper.

418 Papa nedum exemptionem à decimis, sed etiā decimas vnius Ecclesiæ aliis etiam laicis concedit.

419 Priuilegium exemptionis decimarum cessat adueniente enormi læsione Ecclesiæ.

420 Et per renunciationem.

421 Et per compositionem.

Et

422 *Et ex alienatione in personas non exemptas.*
423 *Ex permutatione boni exempti in non exemptum non perditur exemptio.*

Artic. XV.

De priuilegijs decimarum.

315. Pontificem habere supremam potestatem, vel abrogandi, vel dispensandi in præcepto decimarũ indubitati iuris est. Quoniã veró sustentatio ministrorum Ecclesiæ sibi debetur ex iure diuino non potest Pontifex, nec super illa dispensare. Ideo priuilegia decimas concedentia semper intelligi debent salua sustentatione ministrorum quibus sustentatio debetur congrua, & honesta. Et hoc solum probant, quæ in hac materia à Canonistis antiquis adducuntur.

316. Distingui autem hic debet, sicut in præcedentibus factum est. Priuilegium Papæ exemptiuum à solutione decimarum, à priuilegio acquisitiuo, per quod decimæ debitæ alicui Ecclesiæ alteri conceduntur vel Clerico, vel Laico. Distinctè vero de vtroque tractandum est, quia valde inter se distinguuntur,

317. Cum vero certum sit exemptionem à decimis à nullo Principe laico posse concedi, cum nec Reges, nec Imperator habeant Ecclesiasticam iurisdictionem nec possint in legibus spiritualibus, & Ecclesiasticis dispensare, *Cap. Sua de decim.*

318. Episcopum autem per modum priuilegij non posse eximere aliquos à decimis dictum est supra. Neque enim potest super iure communi dispensare, Episcopum tamen posse concedere, vt vna Ecclesia faciat partem decimarum alteri Ecclesiæ, dixit Pax Iord. *lib. 9. tit. 1. num. 412. ex cap. Sicut duo*, & *cap. Statuimus 16 q. 1.* Respectu tamen Parochi alium interdicitur quæcumque dismembratio, & vnio alteri Ecclesiæ facta. Sed quod in casibus in quibus Episcopo concessa est facultas vniendi beneficia ipse possit simul decimas Ecclesiæ vnitæ transferre ad Ecclesiam cui illa est vnita, non est dubium, sed vbi Ecclesiæ remanent non vnitæ, quod Episcopus possit decimas de iure competentes vni Ecclesiæ, vel in toto, vel in parte alteri concedere habet difficultatem. Res enim Ecclesiarum non potest Episcopus alienare nisi seruata solemnitate Paulinæ, & sine beneplacito Apostolico. Et in meo Codice Decreti Gratiani non inuenio aliquod Cap. quod incipiat sicut duo. In *cap. vero Statuimus 16. q. 1. & in cap. sequent* dicitur quod distributio decimarum sit sub dispositione Episcopi, sed hoc verificatur de distributione decimarum Communium, & iam exactarum, sed quod Episcopus possit ab vna Ecclesia auferre ius decimarum, & inuita, & extra casum licitæ, compositionis aut vnionis, vt illud ius det alteri, non videtur iustum, quia non potest auferri ab Ecclesia quod illi competit, vel ex iure communi, vel ex Pontificia concessione, aut legitima præscriptione. Et quod Episcopus non possit concedere alicui emptionem à decimis, vel priuilegium minus soluendi declarauit *S. Congreg. Episc. & Regul. 16. Iulij* 1601. & refert Nicolius *tit. de decim. n. 4.*

319. Pariter indubitatum est Pontificem posse in particulari per priuilegium eximere aliquem, vel aliquos à debito soluendi decimas, vt colligitur ex *tit. de decim. cap. A nobis cap. ex parte, & cap. Nuper, & infr. in hoc tit. cap. 2.* & vt supra *cap. 2 de Eccl. ædificand. & cap. vlt. vt lit. pend.* & constat ex praxi Ecclesiæ, & quam pluribus priuilegijs monasterijs concessis. Huiusmodi vero priuilegia intelliguntur concedi per modum dispensationis in iure communi, vel per modum applicationis fructuum decimalium ad sustentationem Religiosorum.

320. Sine causa iusta vero licite concedi nec possunt, nec debent. Concessio tamen huiusmodi exemptionis facta Ecclesiasticis habet annexam intrinsece iustam causam quæ est sustentatio pauperum, & ministrorum diuini cultus *ea. quæst. c. Decimas 18. q. 1.* Et quamuis in hoc immutetur aliqualiter ius commune, quo pacto decimæ applicantur alijs personis, quam illis quibus de iure communi fuerunt applicatæ tamen ad hoc minor causa sufficit, & ipsa superfluitas redituum aliquorum, & necessitas aliorum ministrorum in Ecclesia præter Parochos, & horum indigentia præbet iustissimam causam illis applicandi decimas Rebuff. *q. 13. n. 103.* Suarez *d. l. 1. cap. 14. n. 13.* Tambur. *de iur.* Abb. *t. 1. disp. 15. q. 18. num. 30.* Lezana *de decimæ n. 5.* Et quatenus eram in his priuilegijs cessaret iusta causa, priuilegia ista, quæ ius diuinum non lædunt valida essent. Suarez *d. c. 14. num. 13.* De concessione autem facta laicis dictum est sup. *art. 11.*

321. Ex Ecclesiasticis vero Regulares aliquam exemptionem habuisse à decimis soluendis constat. Existimat autem Rebuff. *q. 13. nu. 37.* Eos ante S. Greg. Papam exemptos non fuisse, quia laici erant *Cap. Alia 16. q. 1.* & ideo tamquam laici, qui à sacerdotibus spiritualibus pascebantur, tenebantur ad decimas. Subdit vero *num. 30.* S. Gregorium statuisse, quod monasteria non cogerentur de suis prædiis decimas soluere & *n. 39.* quod Paschalis 2. in Concil. Maguntin. decreuit quod Religiosi & Clerici communiter viuentes de suis laboribus seu nutrimentis decimas non soluerent, *Cap. Quæsti & cap. decimas 16. q. 1.* Sed notandum quod in Concil. Mogunt. nihil horum habetur, vt notatur *d. cap. Quæsti* quod Gratian. refert ex Concil. Mogunt. Sed bene in Concilio Placentino Vrbani 2. exprimitur exemptio etiam à decimis prædialibus, cum hoc tamen quod eo Con. decimas soluant Ecclesiæ Parochiali *Caput vero decimas 16. q. 1.* à Gratiano ponitur tanquam editum a Pasquali 2. Sed non dicit ex quo loco illud fuerit sumptũ, sed neq; est verum, quod Pasqualis 2. præfuerit Concil. illo Mogunt. vt vult Tambur. *tom. 1. disp. 15. q. 8. n. 1.* Quamuis illi præfuerint legati Pontificis. Et in ea actum fuit de dispositione Henrici 4. Imperatoris, vt videre est apud Binnium. Et *n. 40.* addit Rebuff. quod quia Religiones cœperunt

perunt crescere, cum prius paucæ essent *cap. suggestum sup. eod. tit.* vnde Parochiales grauabantur. Adrianus 2. Papa, vt patet *cap. Ex multiplici 3. eod. tit.* Et post eum Alex 3. solis Cistercien. Hospitalarijs, & Hierosolymitanis indulsit, vt decimas laborum suorum quos proprijs manibus, vel sumptibus colunt soluere non tenerentur *cap. ex parte 12. & cap. licet 11. eod. tit.* Quod cum aliqui restringerent ad noualia, idem Alex. tertius *cap. Ad Audientiam*, declarauit exemptionem præfatam intelligendam esse etiam de prædijs quæ proprijs manibus à Cistercien. coluntur *Cap. vero licet* 11. idem Alex. declarauit hanc exemptionem non extendi ad terras, quas præfati Monachi alijs tradunt excolendas sicut idem Alex. *cap. Dilecti* 8. declarauerat hoc priuilegium non extendi ad decimas, quæ ex prædijs ab illis conductis solui debebant. Alijs vero Religiosis indultum fuit, vt de noualibus quæ proprijs manibus, vel sumptibus colunt, & de nutrimentis animalium suorum, id est de animalibus, quæ nutriunt, & de hortis suis quos colunt ad proprium vsum decimas non persoluant *d. cap. Ex parte*. Sed Concil. Lateranen. sub Innoc 3. restrinxit priuilegium Cisterciensium ad prædia quæ possidebant antea quatenus ex proprijs manibus, aut sumptibus colerent, secus vero si alijs excolendos traderent, vel ipsi alienos agros conducerent, & voluit quod de prædijs postea acquisitis, decimas soluerent, quæ de illo antea soluebantur. Quantum vero ad noualia essent exempti sicut alij Religiosi, si ea proprijs manibus, & sumptibus ad fertilitatem reducerent, & de hortis, si eos proprijs laboribus aut sumptibus ad proprium vsum colerent. Post Concil. vero Lateranen. sub Innoc. 3. non inuenitur in iure communi aucta, vel diminuta hæc exemptio. Et ita ex vi iuris communis Religiosi non habent maiorem exemptionem, vt colligitur etiam infra *in hoc tit. cap. 2. §. Cæterum*. Et notarunt Rebuff. *q. 5. num. 5. & 29. Cum sequen. & q.* 14. *num. 30. &* 43. & aliquos refert Gutierez *l. 1. cap. 21. num.* 136. Suarez *d. cap. 18. n. 5.*

322. Et tamen valde consideranda est ratio quæ in *d. cap. Decimas* ab eodem Pasqual. affertur. *Cæterum à Monachis siue Clericis communiter viuentibus. Nulla ratio*, inquit, *tenet, vt milites, aut Episcopi, aut persona quali bet decimas de laboribus seu nutrimentis suis proprijs extorquere debeant* Nam vt ex S. Greg ibidem habetur decimæ etiam in sustentationem pauperum exiguntur, ideo ratio exigit illas non exigere ab illis qui relictis omnibus pro prijs bonis in paupertatis statu deseruiunt. Et ad hoc magis vrgent verba quæ ex S. Greg. refert Rebuff. *num. 30. Statuimus, inquit, vt monasteria ex suis prædijs nullo modo cogantur soluere decimas, quod si legitimè dandæ sunt orphanis & peregrinis indignum est, vt ab eis exigantur, qui propter eum cuius sunt decimę pauperes efficiantur. Nam si pauperibus dominisunt hęreditas eius paupertas eroganda est, illis videlicet, qui pro illius amore quę prouidere poterant dimittunt*, cumque modi sequentes, se potestati alterius subdunt. Et certe supposita institutione Religionum in statu paupertatis & approbatione huius status à sede Apostolica simulque supposito quod decimæ institutæ sunt etiam in sustentamentum pauperum, ratio ipsa dictat, vt Religiosi de necessarijs ad eorum sustentationem decimas soluere non debeant, & quod non nisi cum maxima ratione illis exemptionem à decimis concesserunt.

323. Sed quantum sit ex iure communi à decimis prædialibus de prædijs acquisitis post Concil. Lateran. sub Innoc. 3. soluere decimas debent etiam si ex proprijs manibus, & sumptibus colant. Exempti vero sunt à decimis personalibus, & à prædialibus quæ ex noualibus debeantur, & de hortis quos proprijs manibus, aut sumptibus colunt ad proprium vsum, & de nutrimentis animalium, idest de animalibus, quæ nutriunt. Nam huiusmodi exemptiones per d. Concil. Lateran. in *d. cap. Nuper non fuerunt reuocatæ*.

324. Primo igitur Religiosi & Clerici in communi viuentes exempti fuere à decimis personalibus *d. cap. decimas 16 q. 1.* vt notant Sylu. *v. decima Angelus Alens q. 52. n. 7. art. 3.* Suarez *d. l. 1. cap. 18. num. 3.* Extenditur *vero* exemptio etiam ad Clericos in communitate viuentes, non quidem ad Clericos *seculares* habentes proprios reditus ex quibus viuunt Io. de Friburgo addit ad S. Raym. I. C. Suarez vbi supra, sed ad Clericos regulares paupertatem in communi profitentes. Nam cum omnes isti non sibi, sed suæ communitati laborent, & lucrentur, quæ communitas Ecclesia est, & quæ quod superest debet pauperibus erogare, merito fuerunt à personalibus *decimis* exempti. Et eadem ratione exempti fuerũt à decimis suorum noualium, & hortorum quos proprijs sumptibus colunt, & animalium, quę nutriunt *d. cap. Ex pacto*.

325. Secundò de iure communi Religiosi omnes exempti sunt à decimis noualium quę proprijs manibus, aut sumptibus colunt *cap. ex parte 10. eod. tit.* & ibi Gloss. & Panorm. Hostien. Io: And. Anchar. & alij omnes Rebuff. *q. 14. n. 4. & 56.* Moneta *cap. 5. num. 10.* Gutier. *cons. 5. n. 1.* Suarez *l. 1. cap. 19. nu. 2.* Tambur. *t. 1. disp. 13. q. 18. num. 2.* Lezana ad mare magnum Prædicat. *num. 79.* Barbos. *d. cap. Ex parte n. 4.* Rota *dec. 648. num. 1. p. 3 recent.* Nouale autem est ager de nouo ad culturam redactus de quo non existat memoria, quod aliquando cultus fuerit *cap. Quid per nouale 21. de verb. signif.* sed quia fiat quod ager non cultus fructum reddat, vt patet de pascuis, paludibus piscatorijs, & nemoribus ad nouale in materia Decimarum requiritur; quod sit ager siluestris, & fructum non ferens *cap. Dudum 31. d. priuil.* Non quia sit necesse, quod sit terra arida, & infœcunda sicut arena maris. sed sufficit si prius non producebat fructum in quantitate, & qualitate considerabili *d. cap. Quid per nouale* Gloss. *in cap. Commissum eod. tit.* Gutier. *practic. quæst. l. 1. q. 18. num. 11.* Rebuff. *q. 14. nu.* 43. & 45. Moneta *cap. 4. num. 50.* Rota *in Conchen. dec. 25. Maij 1602.* coram Ortembergo, & *in Tolet. decim. 4. Maij 1664.* coram Eminentiss. Cerro decano Tambur. *d. q. 18. n. 11.*

Ad

326. Ad hoc vero, vt Religiosi ab horum noualium decimis sint exempti necesse est primo, quod sit illorum proprium secundo quod proprijs manibus, aut sumptibus Religiosorum, sit reductum ad culturam *d. cap. ex parte*, ibi noualibus suis quæ proprijs manibus, vel sumptibus excolunt Gloss. *in v. laborum* Henric.Boic.*num.2.*Rebuff.*q.14.num.43.& 45.*Tambur.*d.q.18.num.5.* Et propterea ex defectu primæ condicionis, si aliena sint noualia, de eis decimæ solui debent Hostien. *d. cap. Ex part. num.1.*Rebuff.*q.14 num.52.* Moneta *cap.4.nu.63.* Tambur. *d.q.18.num.5* Leand.*tom.3.tract.6.disp.6.q.49.* & sic noualia si sint conducta, aut in Emphyteusim accepta quantum sit ex vi *d. cap. Ex parte*, & de iure communi non sunt à decimis exempta etiam si proprijs Religiosorum sumptibus, aut manibus sint ad fertilitatem redacta, vt d.DD. tradunt.

327. Ex defectu vero secundæ conditionis noualia non sunt exempta si alij ea ad culturam redegerunt licet postea illa ad Religiosos peruenerint Host. *d.cap. ex part. nu.2.* Anchar. *n.4.* Butr.*num.6.* Rebuff. *q.14. nu.46.* Tambur. *d.n.5.* vel si Religiosi alijs tradiderunt excolenda *cap. licet eod.tit.* & ibi DD. Rebuff. *num.* 47. Moneta *cap.4.num.58.*Ruin.*conf.163. num. 15.l.9.* Tamb. *d num.5.* Dicuntur vero Religiosi proprijs sumptibus redigere agrum, vt sit nouale, si id faciunt per laboratores mercenarios soluto illis certo pretio, vel certa parte fructuum pro pretio secus si locando agros id faciunt per Colonos partitarios, aut Censuarios soluentes pro agro certum censum Gloss. *in clem. eod tit.* Panorm. *in d. cap. Ex parte num 2. vide infra num. 349. priuil. Præmonst.* ex quo hæc confirmantur.

328. Cæterum nouale semper est nouale quantum ad exemptionem à decimis quamuis vbi Ecclesia Parochialis tractu temporis grauiter læderetur, quod detineret esse nouale, & religiosi teneruntur ad decimas de illo soluendas dixerint Moneta *d.cap.4. num.61. & 62.* & Tambur. *d. qu.18. num.4. per text. in d. cap. quid per nouale de verb. signif.* vbi etiam voluit Gloss. Sed hoc ex *d. cap. quid per nouale* non deducitur. Nam textus ibi vt etiam Gloss. aduertit respicit initium exemptionis, & vult priuilegium non competere, vbi, noualia non sunt simpliciter talia, sed Ecclesia Parochialis ante ex eis decimas considerabiles percipiebat. Cæterum hoc remoto & loquendo de noualibus strictè sumptis, ex eorum exemptione Ecclesia non patietur detrimentum, quia si remansissent non noualia, sed terra sterilis vnquam ex illis Ecclesia decimas habuisset. Ideo in casu, quod aliunde Ecclesia passa esset enormem læsionem, Papæ esset videre an ei succurrendum esset ex noualibus, vel potius aliunde; & sic fieri deberet, vt cessarent exemptiones non noualium, sed prædiorum ex quibus Ecclesia antea decimas percipiebat & in omni casu causa enormis lesionis potius essent illæ soluendæ, non verò tollenda exemptio noualium ex qua Ecclesia non fuit granata. Et ita per se loquendo standum est *cap. fin. de priuil.* volenti noualia esse perpetuo exempta. Videantur dicta infra *numer.* 422.

329. Si tamen quod est reductum ad nouam culturam est pars agri fertilis, tūc illa pars non dicitur nouale, sed pars culta trahit ad sui condirionem partem incultam, si tamen pars culta sit maior. Nam si pars inculta maior esset, & quid valde considerabile contineret tunc de illa reducta ad culturam, vt supra Religiosi non soluerent decimas, vt ex Ruin. *d. conf.163. num.14. & 25.* notat Tambur. *d.q.18. num. 7.*

330. In dubio autem noualia non præsumuntur, ideo alleganti incumbit onus probādi Panorm. *d. cap. Quid per nouale in fin.* & ibi alij DD. Ruin. *d. conf. 163. num. 16. & 17. l.5.* Tambur. *d.q.18.n.7.* Ex pacto etiam teneri Religiosos ad decimas noualium dixeruntRebuff. *q.11.num.53.*Moneta *c.4 num.59.* Barbosa *d.cap. ex parte num.* 6. sed videndum esset an pactum valeret.

331. Tertio de iure communi omnes Religiosi exempti sunt à decimis de nutrimentis animalium suorum *d. cap.ex parte in eod. tit.* Nutrimenta vero animalium sunt ordeum, herba, fœnum, &c. Lezana *in Mari Magno August.n.29.* sed aliter alij explicant, vt idem sit de nutrimentis animalium quod de animalibus quæ nutriunt Gloss. *Clem. eodem tit. v. animalium, & v. teneri & in cap. ex parte* Panorm. *in fin.* Anchar. *num.2.* Boic. *num.1.* Butr. *in 3. notab.* Rebuff.*q.14.num.57.* Vel quæ alijs dant nutrienda, & custodienda suis sumptibus Panorm. *d. num. fin.* Sed vtrumque est verum, quia scilicet nec de nutrimentis, nec de animalibus nutritis Religiosi decimas soluunt.

332. In hoc tamen casu necesse esse, quod animalia vesperi reducantur ad Monasterium, voluit Rota in Corduben. decim. 22. Martij 1617. coram Manzanedo (quæ apud Tambur. tom. 3. est 94.) ex Rebuff. *d. qu. 14. num. 57.* quod, & admisit Tambur. *d. q.18. num.3.* sed non est videre vnde hoc colligatur. Nam verum quidem est quod monasteria non dicuntur animalia nutrire suis sumptibus si ea locent, & quomodocumque vtile dominium illorum in alios transferant, sic enim animalia sumptibus eorum, qui illorum habent vtile dominium aluntur; sed si monasterium per famulos mercenarios suis expensis nutriat animalia intra, vel extra monasterium nocte maneant. Hæc *text. d. cap. Ex parte*, hoc requirit sed solum, quod de nutrimentis suis, idest Religiosorum nutriantur, & ratio Rebuff.*d. num.57.* euidenter deficit. Tandem enim, inquit sunt sua, & ab ipsis nutriuntur quandiu consuetudinem cundi, & redeundi habent ad monasterium §. *Fanonum inst. de rerum diuis.* Quasi si habuisset Rebuff. gregem duorum vel trium millium ouium ille non esset suus, si extra eius domum maneret. Et lex adducta non facit nisi pro ouibus, vel animalibus siluestribus quæ sub dominio esse cessant ex quo libertatem reasumunt, & consuetudinem domus relinquunt. Et nihilominus ista etiam animalia, vt dicantur sua non est necesse, quod maneant in domo, in quā habitat dominus, sed sufficit, vt in quacumque illius domo vbicumque consuetudinem manendi habeant.

333. Sed aliud etiam habet eadem Rota, & ex ea Tambur. *d. num.* 13. quod non subsistit, scilicet, quod priuilegium hoc intelligi debeat de animalibus quæ sunt ad vsum religiosorum, vel saltem sine distinctione loquuntur, & rem confundunt dū simul hortos, & animalia, imo, quod peius est nonalia enumerant, & de illis dicunt necesse esse, quod sint ad vsum religiosorum, quoniam textus solum in hortis hoc requirit, & de hortis hoc asserunt Panorm. *d cap. ex parte num.* 3. & Rebuff. *num.* 57. *q.* 14. *d d.* Rota citati, sed de noualibus, & animalibus hoc non requiritur, & alias euidēs est noualia propria religiosorum, & eorum sumptibus facta absolutè esse à decimis exempta, vt omnes DD. docent; qui id etiam sine limitatione de animalibus affirmant.

334. Ex his hoc priuilegium est amplum, & se extendit etiam ad greges, & armenta si sint propria monasteriorum, & eorum sumptibus nutriantur. Quod, & admittit dicta Rota *num.* 4. ex Butr. *d. cap. ex parte in fin.*

335. Quarto omnes Religiosi de iure communi non tenentur soluere decimas de hortis. Hortus vero, vt ex Calēpino deducitur est locus in quo arbores, & olera idest herbæ satiuæ, quibus vescimur oriuntur; est vero aliqua distinctio. hortus in singulari est, in quo olera nascuntur, horti vero in plurali dicuntur qui arboribus consiti sunt, & voluptatis gratia prouidentur.

336. Hic vero hæc verbalis distinctio non attenditur, sed horti dicuntur loci in quibus vel arbores, vel olera ad vescendum, vel etiam ad voluptatem oriuntur, & plantantur limitatur vero hoc in præsenti, vt exemptio non competat nisi pro hortis, quæ coluntur ad proprium monasteriorum, seu religiosorum vsum Panorm. *d. cap. ex parte, num.* 3. Rebuff. *q.* 14. *n.* 57. Tambur. *d. q.* 18. *num.* 3. Rota *in d. Cordub. decim.* Quamuis vero hanc limitationem non admittat Leand. *d. disp.* 7. . . . Tamen admitti debet, non tam ex ratione, quam adducunt citati DD. scilicet ad vitandam fraudem, quia possent de facili monasteria in fraudem conuertere prædia in hortos, sed quia ex vsu communi horti ad proprium vsum dominorum plantantur, & custodiuntur. Textus vero debet intelligi de his hortis quæ in communi vsu sunt, extensio tamen, quam facit Lezana in Mari Magno Prædicat. *nu.* 76. vt sub nomine hortorum veniant vineæ & oliueta, non potest admitti, neque enim communiter hæc veniūt sub nomine hortorum, quamuis de vitibus, & oliui plantatis in hortis oleum ad proprium vsum solui non debeat decima, quia hortus verè importat locum nedum olerum, sed arborum.

337. In aliquibus priuilegijs particularium religionum dicitur de hortis, & virgultis. Dicuntur autem virgulta ex Calepino multitudo virgarum pullulantium quæ lingua Italica dicuntur cespuglio, Et sic virgulta dicuntur pauca ligna, & quidem non fructifera, quæ nō nisi, vel ad sæpes conficiendas, vel ad ignem, vel alium similem vsum seruiunt, vel si fructum faciunt, non est magnæ considerationis, quia tamen non est videre, quæ esset necessitas dandi priuilegium de virgultis, quæ dicuntur cespuglio, & non fructificant. Videtur quod lex per virgulta intelligat paucas arbores fructiferas ad vsum religiosorum plantatas.

338. Hoc vero priuilegium, quod de iure communi competit omnibus religiosis, fuit postea omnibus ferè Religiosorū Ordinibus specialiter concessum. Et non est necesse huiusmodi specialia priuilegia recensere cum non contineant, nisi ius commune videantur de his tractantes de Regularium priuilegijs, & præcipuè Barbos. *d. cap. Ex parte, num.* 5. Tambur. *d. q.* 18. Lezana *v. Decimæ, & ad Mare Magnum Prædic. Min. Augus. & Carmelit.* Leand. *d. disp.* 6. *q.* 34. Ordini Prædicatorum in ipso sui initio in Bulla confirmationis, quæ in Bulla Rom. est 1. Honorij III. fuit concessa exemptio de noualibus, & animalium nutrimentis. Et postea ab alijs Pontificibus multa vberior exemptio concessa fuit vt dicetur.

339. Quinto Cistercien., & Hospitalarij ex *d. cap.* ex *parte* exempti erant de prædijs, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colebant. Hoc autem priuilegium (vt dicunt) personale erat nec se extendebat ad colonos. Puteus *dec.* 522. *l.* 2. Seraph. *dec.* 827. Rota in Talc. decim. 17. Iunij 1512. & 15. Decembr. 1615. coram Coccino. Vt autem dictum est simile priuilegium non se extendebat ad prædia, quæ colebantur per alios, & ideo non se extendebat ad culta per colonos pactitarios, seu per arrendatarios, etiam si ipsi Religiosi aliquam exiguam culturam adhiberent, vt notat Barbos. *d. cap. ex parte, num.* 2. ex Seraph. *d. decis.* 827. *num.* 3. *cum seq.* neque ad prædia locata pro certo pretio, & pecunia Rota *dec.* 2. *de priuil. in antiq.* & apud Put. *dec.* 150. *l.* 2. & *dec.* 23. *n.* 4. & *seq. p.* 2. *diuers.* & in Carth. *decim.* 29. Nouemb. coram Penn. Gloss. *in Clem.* 1. *v. ex calend. eod. tit* & ibi Bellam. num. 240. Barbosa *d. cap. ex parte, num.* 2.

340. Sed per *cap. nuper* 34. *hoc tit.* abrogato hoc priuilegio, & restricto ad prædia acquisita ante Concilium Lateranensem sub Innocentio III. duo sunt necessaria ad hoc, quod hæc exemptio locum non habeat. Primum est, quod celebratum fuit anno 1215. vt ad illum annum notat Odericus, & Innocen. III. obijt de mense Iulij 1216. solum igitur ad bona acquisita ante illud Concilium se extendit priuilegium præfatum. Secundum requisitum est quod de prædijs postea acquisitis soluerentur decimæ, vt patet ibi, *quibus ratione prædiorum antea soluebantur*.

341. Vnde primo sequitur, quod priuilegium exemptionis de noualibus non fuit per *d. cap. nuper*, reuocatum quia de noualibus antea decimæ considerabiles non soluebantur reuocatis vero antiquis priuilegijs restricta est ad prædia de quibus decimæ soluebantur Hostien. *d. cap. nuper*, & ibi Fagnan. *nu.* 23. Rota in Ferrarien. *decimar.* 11. Ianuarij 1658. coram R.P.D. Albergato.

342. Item sequitur secundo, quod si acquisitum fuit de nouo, vel acquiratur prædium infeudatum, vel alio modo priuilegiatum, de quo non soluebantur decimæ, ante acquisitionem, Cistercien. aut Hospital. non tenentur

de

de eo soluere decimas, si illud proprijs sumptibus colant. Quod R.P.D. Fagnan. extendit, etiamsi ex consuetudine erat, quod de eo prædio decimæ non soluerentur. Nam hæc exemptio non habetur ex consuetudine, sed ex priuilegio, quod extenditur ad omne prædium, de quo antea de facto decimæ non soluebantur. Imo hoc extendit, vt verum sit etiam si laico qui possidebat fundum consuetudo; aut præscriptio non suffragaretur. Nam adhuc Cistercien. vel similiter priuilegiati, de illo prædio nouiter acquisito, quia in eo non verificatur conditio *in d. cap. Nuper requisita*. Et sibi imputare deberet Parochus qui neglexit petere, & exigere decimas, quia non est conueniens vt hoc facere incipiat postquam prædium peruenit ad manus priuilegiati, ad quod facit *text. cap. Cum Apostolica* de his, quæ fiunt à Præl.

343. Inde etiam sequitur, quod præfata reuocatio, nec extenditur ad hortos de nouo acquisitos, vel ad animalia, & animalium greges, sed solum restringitur ad decimas strictè prædiales, quia textus loquitur de prædijs de nouo acquisitis post Concilium de quibus antea decimæ soluebantur Butr. *d. cap. ex parte prope fin. vers.* Relinquetur ergo Rota *in d. Corduben. decim. seu dec.* 94. apud Tambur. *tom.* 3. & ipse Tambur. *d. q.* 18. *num.* 1. *in fin.*

344. Hoc vero priuilegium, vt non soluantur decimæ de prædijs proprijs laboribus, aut sumptibus cultis ante Concil. Lateranen. fuit concessum pluribus ordinibus Religiosorum nimirum Congregationi Vallis Vmbrosæ ab Innocentio II. anno 1130. & ab eodem Innocentio II. Cluniacensibus, prout refert Tambur. *d. q.* 18. *num.* 11. *et* 14. sed hæc priuilegia per Alex. III. postea *in d. cap.* Et per Innoc III. *in d. cap. Nuper. Ex parte* fuerunt reuocata, sed post Alex. III. & Innoc. III. simile priuilegium fuit concessum Monachis Montis Oliueti per Pium II. *const.* 9. §. 6. quam etiam refert Tambur. *d. q.* 18 *num.* 17. Et per Greg. XIII. anno 1567. Monachus S. Basilij apud eumdem Tambur. *num* 20.

345. Sed plena, & vniuersalis exemptio à decimis nedum de noualibus, aut de terris proprijs sumptibus cultis, sed vniuersaliter de omnibus illorum prædijs post Concil. Later. fuit concessa Canon. Regul. per Sixtum IV. const. 10. §. 18. & Monachis Cassinensib. pluries, vt in Bullar. Cassinens. *const.* 58. Eugenij IV. data anno 1434. Et est motus proprius, & præcipuè *in const.* 59. eiusdem Eugenij IV. quæ etiam est motus proprius, & fuit data eodem anno 7. Calend. Aug. In vtraque vero derogatur Concilio Lateranensi per clausulam generalem. *Non obstantibus Concilij generalis &c.* Et in const. 156: quæ est motus proprius, & ex certa scientia Pauli III. Et in alijs pluribus in eodem Bullario contentis. Verba autem const. illius 59. *num.* 11. Eugenij IV. sunt ista. *Insuper vt liberis, ac commodius necessitatibus suis prouidere, ac hospitalitati & pauperum subuentioni vacare possint, volumus, & decernimus Monasteria, Prioratus, Loca, Manualia, Grangias, Possessiones, & bona, qua in præsenti sunt ipsius, & erant in futurum, ac Prælatos Monachos, & personas præfatas ab omni Impositione, Exactione, Collecta, Decima, Subsidio, aut alio quocumque grauamine, quouis nomine censeatur per nos, aut successores, nostros faciendo, seu imponendo; necnon à quorumcumque occasione Legatorum etiam de Latere Subdelegatorum, Nunciorum Apostolicorum, Ordinariorum, Diæcesanorum, seu alterius cuiuscumque etiam Apostolica, seu quauis auctoritate, tam impositorum, quam imponendorum per literas Apostolicas non facientes plenam, ac de verb ad verbum de huiusmodi indulto, ac Congregatione ipsa mentionem specialem; necnon à Charitatiui et alterius cuiuscumque subsidij, et Impositionis, Collecta, vel alterius cuiuscumque exactionis, et oneris, realis, personalis, vel mixti, solutione de cætero prorsus exemptos, liberos, et immunes fore, ita vt quoscumque pro huiusmodi oneribus et impositionibus, grauaminibus, exactionibus, et solutionibus minimè possint, et debeant. Nec non ab omnibus censibus, redditibus, et solutionibus, ratione visitationis, aut subiectionis quocumque iure hactenus debitis, aut in futurum debendis quibuscumque Ordinarijs, Capitulis, Collegijs, Congregationibus, Vniuersitatibus, aut alijs quibusuis personis de eiusdem plenitudine potestatis, omnino liberamus et penitus absoluimus. Non obstantibus præscriptionibus constitutionibus, consuetudinibus, statutis, decretis, et Priuilegiis Apostolicis, quibuscumque in contrarium facientibus de quibus specialis, et expressa, ac de verbo, ad verbum esset mentio facienda.*

346. Eandem vniuersalem à decimis exemptionem Camaldulens. Eremitis concessit Leo X. *in constit. sua* 2. §. 29. *data anno* 1513. *quarto nonas Iuly Et hæc constit.* Nullum habet derogatorium, sed terminatur per consuetum antiquitus clausulam. Nulli ergo &c. Verba autem illius §. 29. que etiam refert Tambur. *n.* 10. sunt ita. *Nec aliquod ex dicta de nouo erecta Congregationis monasterijs, Prioratibus, grangijs, membris, manualibus & locis prædictis ad dandum seu soluendum aliquam Canonicam portionem siue decimam, aut quid aliud quod eorum loco, solui consueuerit Archiepiscopis, Episcopis, Capitulis, Parochianis Collegijs, vniuersitatibus, Communitatibus, fabricis, & alijs quibuscumque personis de iure, vel consuetudine aut Statutis, vel priuilegijs quibuscumque, aut ex quacumque causa hactenus ab eis forsan debita seu quæ deberi prætendentur quomodolibet in futurum.*

347. Idem priuilegium concessum fuit Cisterciens. à martino quinto *in const.* 5. *in Bulla* Rodriquez, & apud Tambur. *d. q.* 18. *num.* 17. In ea vero fit mentio expressa Concil. lateranen. Nã occasio addendi illam constitutionem fuit, quia d. monachi molestabantur à clericis secularibus volentibus, licet erroneè, quod ipsi soluerent decimas etiam de noualibus, & hoc ex vi legis dicti Concilij Lateran.

348. Monachis etiam Cælestinis simile priuilegium concessum fuisse à Greg. X. an. 1242. vndec. Calen. April. & à Cœlest. quinto anno 1294. quinto Calend. Octob. refert Tambur. *d. q.* 18. *n.* 13. ex Donato knoppin. *l.* 2. *n.* 5. vbi quod hoc priuilegium fuit canonicatum in curia Parisiorum anno 1600. sed præterea illud idem priuilegium Cœlest. 5. toto eius tenore expresso fuit confirmatum ab Eug. 4. in sua *const.*

18. apud Rodriquez, & in eo n. 9. sic habetur. *Sanè de fructibus terrarum, et possessionum vestrarum, ac etiam noualium, que proprys manibus, et sumptibus colitis, vel per homines vestros, aut alios excoli facietis in proprys predys seu etiam alienis, sine de hortis, piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere presumat à quarum prestatione vos totaliter liberamus*. Cælestini vero constitutio nullam habet derogatoriam, sed terminatur consueto stylo antiquo per clausulam *nulli ergo* &c. constitutio vero Eugenij non habet nisi derogatorias generales, ad constitutiones Apostolicas & data fuit anno 1434. quinto Calend. nouem.

349. Successiuè autem Tambur. d. q. 18. n. 14. ponit priuilegiū Cluniacensium, sed illud solum est de non soluendis decimis de proprijs laboribus & n. 15. refert priuilegium monachorum Congreg. S. Benedicti Valli saleti ex *const.* 7. Clem. 7. sed illud supponit obligationem ad soluendas decimas, & in eo decernitur, quod in partitionem, & destributionem istius oneris monachi vocari debeant & n. 16. recenset priuilegium Vrbani 3. pro Præmonstrat. sed in illo solum decernitur exemptio de noualibus competere etiam si monachi reducant agros ad culturam per alias data ei parte fructuum pro pretio. Valet propterea hęc constitutio, & declaratio ad cōfirmationem eorum quæ dicta sunt supra n. 327. quia scilicet proprijs sumptibus dicuntur fieri noualia etiamsi fiant per mercenarios famulos data eis pro pretio certa parte fructuum. Et n. 17. recenset priuilegium monachorum Montis virginis sed illud solum concedit priuilegium de iure communi concessum scilicet de noualibus &c. & fuit datum ante Concil. Lateranen. anno 1097. & habetur in *const.* 3. Cælestini Tertij.

350. Vniuersalis vero exemptio à decimis ad fauorem Canonicorum S. Saluatoris motu proprio, ex certa scientia, & de plenitudine potestatis concessa fuit à Iulio II. in sua constit. 30. data anno 1512. quarto nonas Aprilis in qua §. 38. sic dicitur. *Nec aliquid ex dicta Congregationis, & earum Monialium, siue Sororum, Monasterys, Prioratibus, Grangys, membris, mannualibus, & locis predictis, ad dandum, seu soluendum, aliquam Canonicam portionem, siue decimas, aut quicquam aliud, quod eorum loco solui consueuerit Archiepiscopis, Episcopis, Capitulis, Parochianis, Collegiis, vniuersitatibus, Communitatibus, & fabricis, & alys quibuscumque personis de iure, vel de consuetudine, aut statutis, vel priuilegiis, quibuscumque ex quacumque causa hactenus ab eis forsan debita, seu quæ deberi prætenderetur quomodolibet in futurum, etiam de relictis, donatis, & legatis, tam in vltimis voluntatibus, quam etiam inter viuos, seu alias quæcumque occasione concessis, et concedendis etiam si forte per nos, vel sedem prædictam de legatis pie dispositis, et relictis in genere, vel in specie, decima, vel alia portio, seu quota alteri piæ, vel non piæ rei, ex quauis causa hactenus et presertim Ecclesiæ S. Petronij Ciuitatis nostræ Bononiensis concessa fuissent aut in futurum concedi, seu solui, aut mandari contigerit quomodolibet teneantur, decernentes Congregationem, et Canonicos huiusmodi, ac Moniales siue Sorores, et prædictas personas oblatas vtriusque sexus, et illorum Ecclesias Monasteria, et loca, et eis legata, atque relicta aut alias in eorum fauorem disposita in concessionibus, et mandatis huiusmodi includi, seu comprehendi non debere*. In dicta vero constit. derogatur in specie Concil. Lugdunensi, & Viennen. & aliquibus constitutionibus Innoc. IV. Martini V. & Bonifacij VIII. & Calisti, sed nulla fit mentio Concil. Lateranen. Nec habetur clausula generalis non obstantibus constit. Conciliorum Generalium, &c. Sed solum derogatur constit. Apostolicis &c.

351. Ordini etiam S. Antonij concessum est idem priuilegium à Leone X. quamuis quia sub illo non fuerunt expeditę literæ eas dederit Clemens VII. in sua *const.* 2. *in qua* §. 6. dicitur *Eamque à quibusuis impositionibus Apostolicis, vel ordinaria, aut alia auctoritate quacumq. ratione impositis, nec non decimis, omnibus, et alijs granamimibus et solutionibus exemerissent* Et §. 16. *Quodque Abbas Monasterij, et Preceptores, et alię religiosę personę Religionis huiusmodi etiam in Vrbe, et curiæ huiusmodi occasione quęstuarum, votorum, eleemosynarum, relictorum, confraternitatum, et aliorum piorum suffragiorum, et quorumcumq; bonorum mobilium, et immobilium, ad Solutionem aliarum decime subsidy, aut alterius impositionis talliarum gabellarum incandorum aduentuum, etiam Imperatorum, Regum Legatorum etiam de latere, seu nunciorum sedis prędictę, etiam d. Romanę Ecclesię Cardinalium, et aliorum quorumcumq; Prælatorum Ecclesiasticorum quauis etiam Apostolica, vel alia quauis auctoritate, impositis seu imponendis minime teneantur, nec ad id compelli, aut propterea interdici, suspendi, vel excomunicari, aggrauari, reaggrauari, et beneficys suis priuari possent*. Non fit vero mentio Concil. Lateranen. aut alterius Concil. Generalis, sed tamen habentur derogatoriæ generales amplissime, cum clausula etiam si pro illorū sufficienti derogatione &c. & expresse derogatur constitutionibus munitis clausulis derogatorijs derogatoriarum.

352. Carthusiani quoque amplam exemptionem à decimis habent sibi concessam à Martino quinto *const.* 4. §. 2. derogando in specie Concilio Generali Lateranen.

353. Bonifacius autem nonus in const. quę incipit. *Et si pro cunctorum* data Romę quinto Calendas Maij, Pontificatus eius anno XIII. quæ habetur in Bullario Ord. Prædicat. eundē ordinem à solutione cuiuscumque collectæ, pedagij, aut cuiuscumque alterius generis exactionis de Apostolicæ potestatis plenitudine prorsus exemit, & totaliter liberauit & infra clarius. *Quodque Magistri, Priores, Fratres, Sorores, Rectores, et Gubernatores præfati ratione domorum locorum, monasteriorum, et hospitalium prædictorum, aut quorumcumque aliorum bonorum, aut possessionum, quæ in præsentiarum habent, et iustis modis præstante Domino habebunt in futurum, seu alia quauis occasione, decimam vel aliam portionem, aut annuos redditus, seu censum, vel procurationem aliquam, vel aliam subiectionem Legatis, vel Nuncijs dictæ sedis, aut ordinarijs locorum, vel alijs quibuscumque, aut pedagia, vel*

telonea, & alias exactiones, quibusuis Regibus, seu aliis personis Ecclesiasticis, vel sæcularibus dare, & soluere minime teneantur, nec ad id compelli possint, vel super hoc aut alias, a quoquam quomodolibet conueniri per literas Sedis prædictæ, aut Legatorum, vel Delegatorum, seu Nunciorum ipsius, aut Diœcesanorum locorum vel Rectorum terrarum Ecclesiæ Romanæ, aut quorumcũque aliorum etiamsi in eiusdem Sedis literis contineatur expressæ, quod ad queuis exempta, vel non exempta loca, seu monasteria se extendant, & aliqua eis cuiuscumque tenoris existat ipsius Sedis indulgentia non obstant, nisi forsan d. literæ Apostolicæ, de dicto ordine, & præsentibus de verbo ad verbum, ac etiam monasteriis, locis, et domibus, ipsorumque Rectoribus, ac Gubernatoribus, et personis prædictis, plenam, et expressam, ac etiam specialiter, et notanter fecerint mentionem. Et cum ex priuilegijs Honor. III. Greg. XI. Martin. V. & Eugen. IV. idem ordo esset exemptus à decimis de noualibus, nutrimentis animalium hortis, & virgultis Sixtus IV. in mari magno, seu const. eius 7. in Bull. Rom. hanc exemptionem ad omnia bona, et decimas omnes extendit in §. 7. ibi *Indultum vero eiusdem Gregorii prædecessoris de decimis non soluendis ad quæcumque bona dictorum fratrum, et quascumque decimas etiam quas vulgo papales appellant, et Apostolica Sedes pro Christianæ fidei defensione, aut aliis imminentibus persæpe necessitatibus indicit, et quæcumque alia onera, motu, et scientia prædictis extendimus, decernentes fratres ipsos Prædicatores, etiam si per quoscumque exemptos etiam mendicantes solui mandarentur cum quibusuis derogatoriis, et fortioribus clausulis, ad illarum solutionem non teneri, et in illorum solutione cessando, censuras, et penas aliquas non incurrere, nisi præsentibus non per generales, et alias clausulas specialem mentionem importantes nõ alias sit derogatum specifice eorum de verbo ad verbum inserto tenore.* Non fit vero mentio *d. cap. Nuper.* Fit tamen mentio & derogatur expresse constitutioni de duabus dictis Concil. Later. & Concil. Vien. & constitutionibus Apostolicis, & habetur clausula. *Quibus omnibus illa, ac si de verbo ad verbum insereretur, & derogatoriarum derogatorias clausulas in se continerent, præsentibus pro expressis habentes, & specialiter, & expresse derogamus.*

354. Sed et Monialibus Ordinis Prædicatorum, hæc vniuersalis exemptio à decimis fuit concessa à Bonifacio VIII. in const. Laudabilis Sac. Religio edita 15. Calend. Aug. Pont. eius anno tertio. In quod sic habet. *Hinc est nos pium, & congruum reputantes, vt vos illa prosequamur gratia, quam vestris necessitatibus fore prospicimus opportunam vobis vniuersis, & singulis auctoritate præsentium indulgemus, vt ad præstationem decimarum de quibuscumque possessionibus, & alijs bonis omnibus vestris, quæ in præsentiarum habetis, & iustis modis (præstante Deo) acquisiueritis in futurum, vel ad contribuendum in procurationibus quorumlibet ordinariorum, & etiam legatorum, & nunciorum Sedis Apostolicæ, & quibuslibet talijs, & collectis, ac ad exhibenda pedagia telonea, & alias exactiones quibusuis Regibus, Principibus, seu aliis personis sæcularibus minime teneamini, nec ad id compelli aliquatenus valeatis nulli ergo, &c.* Eisdem vero Monialibus idem priuilegium concessit Benedictus XI. in const. quæ incipit Sacra vestra Religio, et fuit edita 3. Cal. Maij Pontificatus eius anno primo. Et in ea sic loquitur. *Hinc est quod nos pium, & congruum reputantes, vt vos illa prosequamur gratia, quæ vestris necessitatibus fore conspicitur opportuna vobis auctoritate præsentium indulgemus, vt ad præstationem decimarum, de quibuscumque possessionibus, & aliis bonis omnibus vestris, quæ inpræsentiarum habetis, & iustis modis præstante domino acquisiueritis in futurum, vel ad exhibendum annuum redditum, seu censum vestris Diœcesanis Episcopis, necnon pedagia telonea, & alias exactiones, quibusuis Regibus, seu alijs personis sæcularibus ac etiam ad dandum procurationes aliquas Legatis, vel Nuncijs Apostolicæ Sedis, siue ad decimam, vel aliam portionem, aut subuentionem aliquam, de vestris prouentibus cuiquam exhibendam, vel ad contribuendum, in exactionibus, vel collectis, seu subsidijs aliquibus minime teneamini, nec ad id compelli possitis per literas Sedis eiusdem, vel Legatorum eius, aut quorumcumque aliorum etiam si in eiusdem Sedis literis contineatur expresse, quod ad queuis exempta, vel non exempta loca, & monasteria se extendant, & aliqua eius cuiuscumque tenoris existat ipsius Sedis indulgentia non obsistat, nisi forsan d. literæ Sedis eiusdem de indulto huiusmodi, & Monasterijs vestris plenam et expressam fecerint mentionem.* Habetur vero vtrumque priuilegium in Bull. Prædic. Illud scilicet Bonifacij VIII. fol. 66. & istud Bened. XI. fol. 73.

355. Ordini etiam Minorum eadem competit exemptio eidem per Sixtum IV. in mari magno Minorum, seu *const. eius 6. in Bull. Rom.* per similia verba concessa *in §. 8.* Monialibus etiam S. Claræ similis fuit concessa exemptio per Sixtum IV. Leonem X. Clem. VII. Paul. III Greg. XIII. quæ exemptio fuit canonizata per Rotam *in Conchen. decim. 30. Ianuarii* 1589. *quæ est dec. 140. p. 4. diuers. & dec. 704.* coram Buratto. Verum hoc priuilegium non esse vniuersale, sed concessum solum pro monasterijs, quorum reditus non sufficiunt ad manutenendas moniales ad ratam 25. scuta auri pro singula moniali, dixit Rota *in Hispalen. decim. 20. Nouemb.* 1651. coram Reuerendiss. Cerro Decano & idem habetur *ex dec.* 704. Buratti. Et constat *ex const.* Greg. XIII. quam per extensum refert Rodriq *tom. 3. q. 74. à 16.*

256. Pariter ad fauorem Eremitarum S. August. limitatas exemptiones à decimis à suis prædecessoribus concessas ampliauit, et in eorum mari magno apud Lazanam §. 34. Sic dicitur. *Et in præfati Eugenij litteris insertas alias Alexandri per quas dicti Ordinis Professoribus conceditur, quod ad solutionem collectarum, siue exactionum quarumlibet, vel vicesimæ cogi à nemine valeant, et in præfatis Eugenii præfati, et insertis Innocentij prædecessorum prædictorum litteras prædictas in ea parte, in qua idem Innocentius prædecessor concedit dictis fratribus, vt de noualibus eorum, quæ proprijs manibus, aut sumptibus colunt, ac de hortis virgultis, et piscationibus eorum nullus ab eis decimas exigere præsumat, ad quæcumque bona dictorum fratrum, & quæcumque onera, quæ* etiam

etiam sub cuiusuis alterius quoque vel subsidij, etiã charitatiui, aut datij, pedatij, vel gabellæ, seu alii quouis nomine indicerentur, et per Apostolicæ Sedis Legatos, locorum Ordinarios, vel Clerum, aut populum, vel Sæculares Principes, & dominos temporales, aut alios quoscumque exigerentur; quamuis etiam Apostolica authoritate, nec non ad quascumque decimas etiam quas vulgus Papales appellat, & Apostolica Sedes pro fidei Christianæ defensione, aut aliis imminentibus ei persæpè necessitatibus indicit extendimus. Et decernimus dictis ordinis professores etiam si decimas, & onera huiusmodi per quoscumque exemptos etiam mendicantium Ordinum professores solui mandarentur, cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, ac fortioribus, & efficacioribus clausulis ad decimarum, & onerum huiusmodi solutionem non teneri; & in illorum solutione cessando censuras, & pœnas aliquas non incurrere nisi præsentibus non per generales, aut alias clausulas specialem mentionem importantes sed alias sit derogatum specifice earum de verbo ad verbum inserto tenore. Quamuis vero in huiusmodi priuilegio non derogetur expressè. *Cap. Nuper* habentur tamen derogatoriæ amplissimæ, & similes illis quæ in *mari magno* Præd. diximus contineri.

357. Carmelitis quoque idem sub similibus verbis, & derogationibus concessit idem Sixtus IV. vt in eorum *mari magno* apud Lezanum 5.46.

358. Minimi quoque idem habent priuilegium illis concessum à Iulio II. *in const. sua* 2. apud Peyrinum *tom.* 1. §. 30. quæ incipit *Virtute conspicuos*, & in Bull. Rom. decima §. 28. sub eisdem verbis quibus expressum fuit supra priuilegium Prædic. & Minor.

359. Patres Societatis quoque amplum à decimis exempti enim habent à pluribus Pontificibus, & præcipuè à Gregorio XIII. concessum cum derogatione expressa *d. cap. Nuper*, vt *in Const.* Gregorio XIII. in Bullario Societatis, & apud Rodriquez *const.* 21. Et fuit hæc exemptio approbata per Rotam in Hispalen. decim. 4. Decem. 1628. coram Verospio, & alias pluries.

360. Etiam Ordini B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum concessa fuit exemptio à decimis à Greg. II. in eius *const.* 1. Edita anno 1373. prout refert Tambur. *d. q.* 18. *n.* 22. alia etiã huius ordinis priuilegia refert Leand. *d. disput.* 7. quæ tamen non continent exemptionem vniuersalem à decimis prædialibus.

361. His ergo priuilegijs sic stantibus multi non admittunt illa priuilegia in quibus non est expressè derogatum *d. cap. Nuper*. Et in specie priuilegium Ord. Prædicar. reiectum fuit à Rota in Vercellen. decim. 13. Nouemb. 1645. & 15. Ianuarij 1646. coram Cerro Decano, & in Dertusen. decim. apud Post. *de manut. dec.* 157. *numer.* 4. & 5. & in Hispalen. decim. 15. Februarij 1647. coram Meltio, & Hispalen. decim. 25. Iunij 1649. coram Bichio. Tum quia non continet expressam derogationem *d. cap. Nuper*. Tum quia dictum priuilegium intelligitur de decimis extraordinarijs non vero de ordinarijs, quæ sunt de iure diuino. Quia in his priuilegijs non veniunt illa, quæ de facili concedi non solent, vt sæpissimè tenuit Rota. Et hoc idem priuilegium ita pluries interpretata fuit Rota in Toletana decim. 26. Nouemb. 1607. coram Ostembergo, & Coram Cauaΐer. *dec.* 247. *num.* 11. Et in Hispalen. decim. 27. Iunij 1644. coram Emmin. Corrado. Tum tertiò quia licet derogatio generalis Conciliorum cum clausula *Quorum tenores* includat derogationem Concil. Lateran. vt dixit Rota in Conchen. exemptionis decim. 17. Maij 1598. coram Orano relata per Garz. *de benef. p.* 4. *cap.* 5. *num.* 29. In casu tamen de quo loquimur derogatio loquitur solum de Concilijs Prouincialibus, quorum apellatione non venit Concil. Lateranen. vt declarando *d. dec.* respondit Rota in Cæsaraug. 17. Iunij 1611. coram Innoc. Decimo relata per adden ad *dec.* Buratt. 704. *num.* 16. & in *d.* Hispalen. decim.

362. Sed hæc obiecta de facili ruunt. Primum enim de necessitate specialis derogationis *Cap. Nuper.* Satis iam explicatum *sup. cap. Licet* 1. *de const. quest. vn. art.* 13. *in hoc lib.* Secundum vero corruit ex lectura priuilegij de illis enim decimis loquitur Sixtus IV. de quibus loquutus fuit Greg. XI. quia iste istius priuilegium confirmat, & extendit Greg. vero XI. in *const. sua* 7. §. 22. concessit, vt de *hortis*, & virgultis decimæ, non soluerentur *huiusmodi* vero sunt decimæ ordinariæ. Tum quia hoc priuilegium est in iure communi expressum *d. cap. Exparte*, & ex omnium DD. consensu priuilegium illud intelligitur de decimis ordinarijs. Tum quia Pontifex concessit, quod de hortis, & virgultis nulli decimas teneantur exhibere. Decima vero de fructibus est decima ordinaria. Cum igitur de decimis ordinarijs loquatur Greg. XI. de illis quoque loquitur Sixtus IV. qui cum Greg. dedisset exemptionem solum de hortis, & virgultis hanc exemptionem ad omnia bona extendit.

363. Sed, & dictio illa *quascumque* ibi *ad quascumque decimas* manifestè significat, quod sicut Sixtus concedere voluit exemptionem decimarum de quibuscumque bonis ita, & à quibuscumque decimis tam ordinarijs quam extraordinarijs. Dictio enim *quascumque* generalissima distribuit vniuersale, ad singulas species, & illas comprehendit omnes. Quia imo dictio quæcumque includit etiam illa quæ impropria sunt per Dec. *dec.* 599. *num.* 2. & 3. & tollit interpretationem restrictiuam Alex. 118. *num.* 5. Et comprehendit illa quæ alias non comprehenderentur. Rota hæc approbans *dec.* 791. *num.* 10. *part.* 1. *diuers.* Vnde est quod etiam in materia odiosa, & stricta dictio quæcumque omnia comprehendit, etiam si alias specialiter exprimi deberent, vt post Mandosium dixit Rota *dec.* 1578. *n.* 5. coram Penna. Et quod dictio quæcumque includit omnia etiam maiora expressè dixit Rota *dec.* 680. *nu.* 5. *p.* 1. *recent.* Cum ergo Sixtus IV. expressè extenderit exemptionem à decimis, ad quascumque decimas manifestum, quod concessa fuit exemptio etiam à decimis ordinarijs. Nam quod decimæ omnes sub vniuersalibus verbis comprehendantur. Dixit Rota in Leodien. decimar. 22. Aprilis 1652. coram Meltio, & in Ferra

rien.

rien. decim. 11. Ianuarij 1658. coram Albergato.

364. Sed præterea nec verum est quod sub nomine decimarum veniant solæ decimæ extraordinariæ nisi aliud exprimatur. Et quidem quòd nomen decimæ propriè significat non temporales decimas, sed spirituales tradidit. *Add. ad dec.* 404. Greg. 15. *lit. B.* Rota in Ferrarien. *decim. seu dec.* 684. *num.* 2. *p.* 2. *diuers. & dec.* 128. *n.* 7. *& dec.* 180. *n.* 17. *p.* 7. *recent.* & in Mediolanen. rescissionis permutationis 21. Maij 1591. coram Card. Pamphil. & in Albiganen. decim. 25. Maij 1627. coram Card. Virili laicales decimæ enim non sunt decimæ, sed decimationes vt ex Bart. *conf.* 419. *num.* 1. *l.* 1. Bertazol. *conf. eius* 10. *num.* 16. Barbos. *de off. & pot. Episc. p.* 3. *all.* 121. *num.* 3. Rota *dec.* 684. *num.* 2. & in Talet. decim. de Capilla 2. Martij 1648. coram Verospio tradit eadem Rota in Ferrarien. decim. 11. Ianuarij 1648. coram Albergato non ergo post priuilegium decimarum limitari ad decimas temporales. Et sic non est verum quod quando priuilegium exemptionis decimarum conceditur simpliciter, illud intelligi debeat de decimis extraordinarijs impositis ab homine nimirum de Datijs, Pedagijs, taxis, & similibus quæ a Summis Pontificibus, legatis, vel Nuncijs ratione introductionis, & asportationis bonorum imponuntur, vt voluit Rota in Hispalen. decim. de Baraona 16. Martij 1646. coram Cerro, quia istæ impositiones nec propriè sunt decimæ, & sunt impositiones temporales, non verò spirituales.

365. Vnde hæc eadem ratione improbatorũ huiusmodi interpretatio de decimis extraordinaijs præfatis scilicet datijs Pedagijs, Taxis, &c. Quam tradunt Coce. *dec.* 279. *num.* 3 & Rota Hispalen. decim. 27. Iunij 1644. quæ est *dec.* 302. *p.* 9. *recent.* Ponderandum enim est diligenter priuilegium equitum Hierosol. concessum à Pio 4. *const.* 9. Et considerandum est, quod imo quia in §. 64. expressè Pontifex loquitur de exemptione à datijs, Pedagijs, taxis, & similibus exactionibus non potuit concludi quod priuilegium illud, de illis solis temporalibus intelligatur, sed oppositum debuit dici, quia in §. 63. antecedenti concessit ne de quibuscumque eorum bonis decimas aut Canonicam portionem &c. Soluere tenerentur ponderatur enim, quod Pontifex in diuersis partibus suæ Bullæ, sub diuersis verbis, idem priuilegiũ superflue disponendo; & iterando verba non concessit, sed distinxit inter temporales exactiones de quibus loquitur in §. 64. à spiritualibus decimis, de quibus in §. 63 Eo magis, quod concessio posita in §. 64. est posita tanquam distincta, & noua, & superadita vt ex principio illius §. ibi *Addentes &c.* Et eo amplius, quod quarta Canonica est quid spirituale, nam & est quarta pars decimarum, vnde quando Pontifex concessit exemptionem à decimis, & quarta Canonica concessit exemptionem à decimis spiritualibus quam quarta debetur Episcopo. Et ita quando in fine §. 64. concessit exemptionem à decimis etiam de bonis patrimonialibus in eodem sensu accepit decimam maximæ, quod dixit ab omnibus decimis. Et quod hanc concessionem posuit vt distinctam à concessione asportandi libere bona sine pedagijs, & datijs. Quod apparet ibi *Et bona etiam patrimonialia*, nam dictio *etiam* implicat casus maiores, & distinctos ab expressis itaque tanquã quid distinctum & quid maius, quam sit exemptio à temporalibus decimis, seu extraordinarijs concessit, vt de donis patrimonialibus. Equites illi non tenerentur ad aliquas decimas, sed ab omnibus exempti essent. Imò ex quo Pontifex tanquam distincta enumerauit exemptionem à decimis, & exemptionem à pedagijs significauit expressè aliud esse decimas, & aliud pedagia &c. Et ideo quod contra mentem illius est velle quod exemptio à decimis simpliciter concessa intelligatur de pedagijs, & non propriè de decimis.

366. Pariter ex hoc impugnatur expositio priuilegij concessi à Benedicto XI. monialibus Ord. Prædic. vt & illud intelligatur de decimis extraordinarijs, sic enim exposuit Rota in Vercellen. decim. 13. Nouem. 1645. & in Tolet. decim. 21. Iunij 1649. contra quam expositionem tamen facit, quod in eo priuilegio Pontifex expressè exprimit exemptionem à decimis, vt distinctus ab exemptione à datijs, pedagijs, contributionibus, oncibus, exactionibus, collectis, subditis &c. Nedum enim primo concedit, vt morales, non teneantur ad decimas de prædijs acquisitis, & acquirendis, & alijs bonis, sed expressè eximens postea à reditibus, censibus, pedagijs, teloneis, & alis exactionibus, & procurationibus dandis legatis, aut Nuntijs iterum repetit exemptionem à decimis vel alia portione, aut subuentione, aut contributione in exactionibus, collectis seu subsidijs. Vnde ex hoc magis confirmatur, quod sub nomine decimæ non veniunt simpliciter nisi decimæ spirituales ordinariæ Parochis debitæ de iure communi. Quia Pontifex tanquam distincta possunt decimas, taxas, pedagia, collectas, subsidia, & alia huiusmodi mera quæ extraordinariè imponuntur.

367. Quod confirmatur. Nam Pontifices in suis constitutionibus accipiunt nomen *decimæ* in significatione legali in ea scilicet in qua illud nomen accipiunt iura a quocumque enim nomine vsurpantur in significatione illa quæ est propria suæ artis, aut scientiæ, aut professionis, & sic Pontifices iuridice loquentes in legali significatione accipiunt nomen *decimæ*. At vero in iure nomen *decimæ* simpliciter prolatum significat decimam partem fructuũ Deo debitam in substentationem ministrorum Ecclesiæ suæ S. Raym. *tit. de dec. &c.* Hostien. *in summa* Syluestr. *verb. decim. num.* 1. Tabien. Armill. & habetur ex *cap. de decimis* 45. *cap. quæst.* 46. *Cap. decimas* 47. *cap. Reuertimini* 65. Vbi Archid. & Turrec. *cap. decima* 66. 16. *quæst.* 1. *&* 16. *q.* 7. *cap.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. *&* 8. Vt ex toto titulo de decimis tam in decretalibus, & præcipuè *cap.* 1. *& cap. Parochianos* 14. *Cap. Non est* 22. *cap. Tum nobis* 26. ex *cap. Cum non sit in homine* 33. Quam in sexto præcipue *cap.* 2. *& in Clem.* Et ratio est quia secundum regulam Philo-

Philosophicam nomen analogum simpliciter prolatum dicitur de primo analogato, quod in præsenti est decima quæ ex diuina institutione modo supra *a.1.* explicato dari debet in sustentationem ministrorum diuini Cultus. Et in hoc sensu datum fuit antiquis in lege veteri præceptum decimarum, quod per Ecclesiam etiam statutum est in lege noua.

368. Et inde est, quod imo ex quo istæ sunt decimæ ordinariæ non de alijs potest accipere nomen *decimæ* simpliciter prolatum, quia intra nomina accipiunt in propria communi, & ordinaria significatione. Vnde cum decimæ Papales sint decimæ spirituales nihilominus in iure expresse nominantur, quando de illis aliquid decernitur. Imo aliquando concessa exemptione à decimis excipiuntur decimæ Papales. Et è contra in nostro priuilegio, vt cognoscatur concedi exemptionem à decimis Papalibus, hoc est specialiter expressum, ibi *etiam Papales*, & apposita fuit dictio *etiam* quæ est extensiua Rota *dec.311. p.3.* Et exprimit casum magis dubitabilem Rota 104. *n.6. p.3. recent.* Et implicat casum distinctum maiorem ab expressis Rota *dec.* 100. *num.*14. & *dec.*316.*nu.*14. *part.*5. *recent.* Vt intelligatur quod sub nomine *decimæ* simpliciter veniunt decimæ ordinariæ, sed Papales quæ sunt extraordinariæ sub nomine decimarum non veniunt nisi id exprimatur vel expresse vel æquiualenter.

369. Et quod dicitur decimas esse de iure diuino hoc admisso in sensu explicato *art.*1. Ex hoc magis probatur, quod sub nomine decimæ simpliciter prolato intelligitur quod Deo datur, & quod per leges tam veteris, quam noui testamenti præcipitur Deo offerendum in sustentationem leuitarum, & Clericorum.

370. Et ideo, quod in priuilegijs nomen *decimę* simpliciter prolatum significet decimas ordinarias illas scilicet, quæ ex quinto Ecclesiæ præcepto debent dari Parochis, aut alijs Clericis, habetur ex *d.cap. Ex parte.* Vbi per decimas laborum suorum non extraordinarias, sed ordinarias decimas fuisse concessas Papa intellexit, qui dum hoc limitauit ad Cistercien. & Hospital. & dum subiunxit, quod alij Religiosi essent exempti à decimis de noualibus proculdubio intellexit concedi exemptionem ab illis decimis spiritualibus quæ ordinariæ solui debent Parochis, & ita concessionem illam intellexerunt Abb. Antiq. Innoc. Collect. Zabar. Butr. Io. And. Imola Anania. Hostien. Anchar. Panorm. Ripa, & alij omnes, tam Canonistæ quam Theologi. Et idem dicitur de priuilegio reseruato Cistercien. *in cap. Nuper.*

371. Et contraria opinio volens quod in priuilegijs nomen *decimę* non intelligatur de decimis ordinarijs, nisi id exprimatur, nec etiam bene se fundat in DD. ab ea citatis. Et quidem primo Bald. *in l. Fistulas* §. *Frumenta ff. de contrahend. empt.* Franciscus de Crema & Felin. *in cap. Sedes n.3.* de rescript. non tradunt regulam generalem, sed loquuntur in casu particulari vendentis agrum liberum ab omni decima. Et dicunt quod contractus intelligitur de decimis extraordinarijs non de Ordinarijs, loquuntur, ergo in casu laici vendentis agrum, in quo verbum *decima* nec accipitur proprie, sed communiter etiam, vt comprehendit temporales decimas, qui sensus omnino alienus est à Pontificibus disponentibus ex publica auctoritate de spiritualibus, & qui nomine *decimę* non vtuntur nisi in vsitata legali significatione quæ propriè, & principaliter comprehendit ordinarias decimas. Secundo casus ille est casus contractus, in quo facilius potest concipi, quod contrahens non intellexerit liberare emptionem ab oneribus certis, & solitis, sed solum ab insolitis, & fortuitis quorum non habetur notitia, & quæ adesse fundo vendito nescitur, cum alias certum sit fundum oneribus ordinarijs esse grauatum, *sed nos* versamur in priuilegio Principis *disponentis* contra ius commune, & gratiam concedentis, qui non potest loqui, nisi in terminis iuris, & propterea dum liberat à decimis non potest non intelligere principaliter, nisi de decimis ad quas ius commune obligat.

372. Tertio nihilominus dicitur, quod sententia illa Bald. est prorsus falsa, & Felin. ipse id esse mirabile dixit, contra quod faciunt dicta à se ipso fortiter & respondet, & explicat textum in *d.l. Fistulas*, cuius sunt hęc verba. *Frumenta quę in herbis erant cũ vendidisses, dixisti te, si quid vi aut tempestate factũ esset prętaturũ ea Frumenta niues corruperunt, si immoderatę fuerunt, et contra consuetudinem tempestatis, agi tecum ex empto poterit.* Ex Gloss. autem ibi textum explicat Felin. & aduertit, quod niues temperatæ, non erant casus fortuitus, sed vsitatus, & obligans se ad casum niuium, non est verisimile, quod *cogitet* de vsitatis, quia esset nimis grauis *obligatio*. Non sequitur igitur idem in omni sermone. Et ita textum illum interpretantur illi qui sequuntur Bart. *in l. sed, et si quis* §. *Quęsitum ff. si quis cau.* volendo quod renuntiatio casuum fortuitorum non comprehendat insolitos nisi exprimantur; vt etiam declarat Bald. *in cap. Quoniam vt lit. non constet.* Alex. *in l. Pretia in fin. ff. de leg. falcid.* Itaque textus ille loquitur in terminis casuum fortuitorum. In casibus vero fortuitis obligatio non se extendit ad solitos, & ordinarios casus futuros, non præcise, quia hæc esset nimis grauis obligatio eius qui se obligat, sed quia ex quo casus sunt soliti, nec sunt, nec censeri debent fortuiti, & ideo non possunt comprehendi sub obligatione ad fortuitos casus.

373. At vero qui vendit fundum, vt liberum ab omni decima non respicit decimam, vt fortuitam, & vt casu futuram. Sed imo, vt certo impositam, licet etiam forsan augendam, In quo sensu, & solum forsan vera est doctrina, quod renuntiatio, seu liberatio comprehendit casus ordinarios, non vero extraordinarios, quia hæc non respicit onera, vt fortuita, & casualiter futura, sed vt iam præsentia, & certa. Et hanc veritatem cognouit etiam Felin. Et non alia ratione ab ea recessit, quam vere friuola, & minus digna Doctore veritatem amante. Hæc sunt eius verba. *Tamen cum non inueniam aliquem contra dictum Bald. non intendo mutare stylum meum de non alterandis decisioni-*

sionibus ab alijs non mutatis &c. Dicat vnusquisq; quantâ fide dari possit Doctori qui videns alterius DD. opinionem non veram, & à se fortiter impugnatam illam approbat nihilominus ex stylo quem habet vt primus opinionem alterius Doctoris non impugnet. Cum imò Doctor qui scribit in conscientia teneatur improbare opiniones quas non veras esse reperit.

374. Sed, & aliud considerandum, quod in textu illo non est dictio aliqua vniuersalis; Nam si qui vendidit frumenta dixisset, se præstaturum quidquid qualitercumque; aut quomodocumque tempestate corruptũ fuisset tunc etiam ad casus ordinarios vendens se obligasset ex vi dictionis vniuersalis comprehendentis etiam vsus insolitos, & qui alias non comprehenderẽtur. Ex quo etiam magis improbatur doctrina illa Bald. de vendente agrum liberum ab omni decima, nam ex vi dictionis omnis comprehenderetur etiam decima ordinaria, etiam si alias comprehendi non deberet.

375. Patet ergo ex his sentẽtiam asserentẽ priuilegium de decimis comprehendere extraordinarias, non vero ordinarias fundari in falsa doctrina Baldi, & vlterius nec eam falsam doctrinam applicari cum Bald. loquatur in casu vendentis, & contrahentis, qui est omnino diuersus à casu Pontificis libere, & ex gratia, seu benignitate eximentis ab oneribus decimarum iam impositis, & ideo ab Ordinarijs, Nam imo ab extraordinarijs, vt puta à Papalibus decimis non eximit nisi id exprimat.

376. Ratio etiam illa, quod cum priuilegium sit contra ius tertij debet strictè intelligi, non probat intentum. Tum quia, vt infra probatur non debet propter hoc extrahi à propria verborum significatione, imo infra istam est latissime interpretandum. Tum quia nunquam debet admitti restrictio quæ dispositionem Pontificis reddit superfluam irrisibilem, & contemptibilem. Talis vero indicaretur dispositio Pontificis clare, & expresse eximentis ab oneribus datiorum, pedagiorum &c. in parte diuersa si postea dum eximit à decimis nihil aliud concederet. Pontifices vero Ord. Præd. & eius moniales, sicut, & alios Regulares expresse in parte diuersa eximunt à quibuscumque illis omnibus, quæ nec propriæ sunt decimæ, & quæ extraordinariæ dicuntur.

377. Ideo Rota cum *in Ferrarien. decim. 26. Maij 1656.* coram R.P. D. Albergato dixisset priuilegium decimarum concessum Marchioni Entio Bentiuolo à Paulo V. intelligendum esse de decimis temporalibus, vel extraordinarijs, in alia decisione postea in eadem causa 11. *Ianuarij* 1658. coram eodem merito recessit à decisis *in d. dec. 26. Maij 1656.* & à fundamentis illius, & principia communia, & solida amplexa fuit.

378. Tertium motiuum contra priuilegium Ordinis Prædicatorum ex hoc sumebatur, quod non habet sufficientem derogationem ad legem, *Cap. Nuper.* Quod an subsistat videamus. Hæc sunt verba dicti priuilegij. *Non obstantibus Constitutionibus Bonifacij, quibus cauetur ne quis extra suam ciuitatem & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis vltra vnam dietam à fine sua diœcesis ad iudicium euocetur, seu ne Iudices à Sede Apostolica deputati extra ciuitates & diœceses in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alij, vel alijs vices suas cõmittere præsumant. Et de duabus dietis in Concilio Generali, nec non quæ incipit. Super Cathedram Bonifacij. Et dudum Viennen. Concilij, ac Calisti Papæ III. etiam prædecessoris nostri litteris alijsque Apostolicis, ac etiam in prouincialibus & Synodalibus Concilijs editis specialibus vel generalibus, nec non Ottonis, & Ottoboni olim in Regno Angliæ Apostolicæ Sedis legatorum constitutionibus, Ecclesiarum quoque, ac locorum quorumlibet statutis, & consuetudinibus, & inter quoscumque dictorum Ordinum Fratrum Prædicatorum, & Minorum professores, ac locorum ordinarios, seu rectores prædictos initis, & conclusis, ac hactenus obseruatis pactis, & conuentionibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis, nec non omnibus illis quæ Gregorius, Martinus, & Eugenius præfati prædecessores, in prædictis eorum litteris voluerunt non obstare contrarijs quibuscumque quibus omnibus illa ac si de verbo ad verbum insererentur, & derogatoriarum derogatorias clausulas in se continerent præsentibus pro expressis habentes illis alias in suo robore remansuris quoad præmissa specialiter & expresse derogamus.*

379. Primo igitur considerandum, quod Pontifex derogat legi Concil. General. Lateranen. contentæ *in cap. Nonnulli de rescript.* & legi Concil. General. Vien. contentæ *in Clem. Dudum de rescript.* & etiam Const. Bonifacij VIII. & Calisti III. Deinde vero derogat alijs Constitutionibus Apostolicis. Quod vero constitutiones Conciliares, seu Pontificum in Concilijs Generalibus editæ sicut est constitutio de decimis contenta *in cap Nuper.* quæ fuit Innocentij III. eius nomine promulgata in Conc. Lateranen. sit vere, & proprie constitutio Apostolica imo non possit dici nisi constitutio Apostolica probatum est sup. *cap. 1. de const. q. vn. a. 13. num. 249. & 50.* Quod vero dictio alijs referat similia expressis & cæteros modos expresse dispositionis dixit Rota *dec. 200. num. 14. p. 7. recent.* Cum ergo Pontifex prius expresserit constitutiones Apostolicas, etiam à Papa editas in Concilio Generali, dum postea addit, & alijs Constitutionibus Apostolicis, omnes Constitutiones Apostolicæ similes comprehenduntur siue sint editæ extra Concilium siue in Concilio Generali. Et eo magis quod constitutio contenta *in cap. Nuper*, est eiusdem Pontificis cuius est constitutio *cap. Nonnulli*, & vtraque ab eodem fuit edita in eodem Concil. cum hac tamen differentia quod *cap. Nonnulli* habet expressas derogatorias derogatoriarum, quas non habet *cap. Nuper* Pontifex ergo derogando alijs cõstitutionibus derogauit etiam editis in Generali Concilio, & præcipue *cap. Nuper*, non habenti expressas derogatoriarum derogatorias.

380. Sed præterea considerari debet clausula illa, *Quibus omnibus &c.* Sub illa enim comprehenduntur omnes constitutiones Apo-

stolicæ contrariæ priuilegio, ac si ad verbum essent insertæ, & etiam si continerent derogatorias derogatoriarum etiam igitur dato, & non concesso, quod lex Pontificia edita in Concilio Generali haberet implicite derogatorias derogatoriarum, non obstat quin ei sit derogatum, cum sit derogatum etiam constitutionibus habentibus derogatorias derogatoriarum.

381. Nec sit qui dicat leges à Pontificibus editas in Concilio Generali esse Conciliares. Quidquid enim sit de hoc imo hoc admisso non per hoc dici potest, quod non sint leges Apostolicæ, & cum Papa expresserit legem, *cap. Nonnulli*, vt editam in Concilio Generali, & postea derogauerit similibus constitutionibus, derogauerit etiam legi, *cap. Nuper*, quæ est similis, & fuit edita in Concilio Generali non adiectis derogatorijs derogatoriarum. Sed cessat omnis difficultas in hac parte, quia Clemens VIII. *in Const.* iniuncti vobis edita 5. Octobris 1604. motu proprio ex certa scientia, & de potestatis plenitudine, & cum decreto irritanti habens omnes litteras Apostolicas huiusmodi priuilegia, immunitates, exemptiones &c. pro expressis confirmauit, & approbauit supplendo etiam omnes defectus iuris, & facti, solemnitatum requisitarum forsan omissarum &c. & derogauit in specie Concil. Later. & alijs Concil. General. vt patet ex sequent. verbis. *Non obstantibus præmissis ac piæ memoriæ Bonifacij Papæ Octaui Prædecessoris nostri de vna, in Concilio Generali edita de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas aliquis auctoritate præsentium ad iudiciū non trahatur, alijsque constitutionibus, ordinationibus Apostolicis, ac in Lateranen. & alijs Concilijs Generalibus editis eiusdemque ordinis, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, Priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis eidem Ordini illisque Magistro, seu Procuratori Generalibus, alijsque Superioribus, & Fratribus sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritationibus & alijs decretis in genere, vel in specie, ac alias in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & singulis etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis specifica expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales ibidem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insertis haberentes illis alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus cōtrarijs quibuscumque.* Et magis cessat omnis difficultas ex Cōst. Vrb. VIII. quæ incipit in plenitudinem, & data fuit ratio Idus Maij anni 1625. In qua primo in narratiua enumeratis Pontificibus, qui Ordini Prædicatorum concesserunt priuilegia immunitatis &c. exemptiones à quacumque impositione collecta decima subsidio, quarta, & quinta funerali &c. In dispositione omnia, & singula priuilegia, exemptiones, libertates &c. à prænominatis Pontificibus, & alijs concessa Ordini Prædicatorum, supplendo etiam defectus iuris, aut facti confirmauit, & innouauit. Et successiue enumeratis pluribus litteris Apostolicis, per hæc verba. *Et in specie illa quæ in quibusdam Vrban. II. incipientibus cum vniuersis, & alij Eugenij quarti. Et si monasteria &c. Nec non alijs Sixti quarti incipientibus Regimini vniuersalis, subdata Romæ 1474. & alijs eiusdem Sixti quarti incipientibus dum attenta meditatione pensamus subdata Romæ 1476. ac alijs ipsius Sixti quarti incipientibus Sacri Prædicatorum, & Minorum subdata Romæ 1479.* (quæ est Bulla dicta aurea) Nec non alijs Iulij II. incipientibus *in sacra B. Petri sede*, subdata Romæ 1551. die 10. mensis Iulij, ac alijs Pauli quarti incipien. *Ex Apostolicæ sedis* &c. quæ sunt bullæ, in quibus priuilegia eiusdem Ordinis confirmantur, & aliorum Ordinum priuilegia communicantur &c. Ac alijs eiusdem Gregor. XIII. pro Societate Iesu incipien. *Equum reputamus, vt ea quæ de Roman.* subdata octauo Calend. Iunij anno 1572. quæ est Bulla in qua Societati Iesu cum derogatione *cap. Nuper*, conceditur exemptio à decimis, & pluribus alijs litteris Apostolicis eodem modo recensitis, & iterum in specie facta mentione de mari magno ibi. *Nec non etiā priuilegia, gratia, indulta, & immunitates in litteris Apostolicis, quæ appellantur* mare magnum Ordin. Prædic. omnia, & singula *in præfatis* sic enumeratis litteris concessa de *nouo concessit*, & innouauit, & voluit quæcumque in eis contenta ab omnibus ad quos spectat inuiolabiliter obseruari, irritum, & inane decernens quidquid in contrarium contigerit attentari. Quibus sic concessis dispositis in contrarium derogauit amplissime. *Non obstantibus* (inquit) præmissis &c. Et in Concilio Generali *edita* de duabus dietis. *Nec non Apostolicis etiam in Prouincialibus, & Generalibus Concilijs editis constitutionibus, & Ordinationibus &c.*

382. At valde est aduertendum, quod præmissis derogatorijs addidit decretum irritans. Vel ergo Sixtus IV. iudicauit, & voluit vere esse derogatum *d. cap. Nuper* contra quod disposuit concedendo *in* §. 7. exemptionem à quibuscumque decimis de quibuscumque bonis, vel nec iudicauit, nec voluit illi esse derogatum si dicatur hoc secundum. Quid magis dignum risu, & contemptu quam velle, quod sit nullum, & irritum, quod fit contra Statutum *dict.* §. 7. cum imo Statutum illud §. 7. etiā eiusdem Sixti iudicio dicatur esse nullum, quia non derogatum contrario Statuto. *Cap Nuper* & ideo validum, quod fit contra illud. Et quis vnquam audebit hoc affirmare de tanto Pontifice! Sixtus igitur iudicauit, & voluit *Cap. nuper* esse derogatum in quantum *d.* §. 7. est contrarium & si alius dixerit Pontificem ignorasse, quod faciebat & ex se iudicasse, & voluisse derogare, & propterea addidisse decretum irritans; sed ignorasse, seu ero non derogasse Sedes ipsa Apostolica se defendat contra tales, ita de dispositionibus suis sentientes, & obloquentes. Quamuis alias hæc sacrilega obloquutio non suffragetur. Quia data hac ignorātia, & nullo modo cōcessa, sed penitus reiecta, ad hæc talis ignorantia esset mere concommitans, & non causaret inuoluntarium, sed cum illa staret, quod Pontifex voluerit derogare, &

de-

derogauerit, quia & derogauit, si expressiorem derogationem esse necessariam sciuisset quia voluit irritum, & nullum esse quod contra statutum *d.* §.7. fieret.

383. Cum vero constitutio præfata Sixti IV. vt patet ex §.2. sit edita motu proprio, & ex certa scientia scienter igitur, & motu proprio Pontifex in eo §.7. disposuit contra statutum *cap. Nuper et in* §. 17. voluit nullum & irritum esse, quod contra statutum *in* §.7. fuerit attentatum. Nulla igitur in Pontifice potest præsumi ignorantia, vel legis conciliaris inlertæ in corpore iuris, cũ hæc iura ipse in pectore habeat, vel contrarietatis suæ dispositionis ad dictam aliam legem. Eadem vero ratione, nec præsumi potest in eo ignorantia obligationis derogandi in specie dictæ legi. Si hæc obligatio daretur, vel ignorantia veræ derogationis, cum ex certa scientia irritum decreuerit, quidquid contra statutum *dict.* §. 7. fuerit attentatum. Sed quatenus hæc ignorantia præsumeretur in Pontifice, vel in eius ministris (quod verè fieri non potest) adhuc huiusmodi ignorantia tanquam concommitans, non tolleret veram derogationem, nec sufficeret ad præsumendum defectum intentionis in Pontifice.

384. Habet igitur Ordo Prædicatorum amplam exemptionem à quibuscumque decimis soluendis de quibuscumque bonis. Et idē priuilegium habent alij Ordines supra numerati, nec obiecta præfata contra illos militant.

385. Quamuis vero hoc priuilegiū exemptionis à decimis, à multis inter odiosa numeretur, quia nedum est contra antiquum ius commune, sed infert præiudicium Ecclesiis quibus decimæ soluendæ essent, vnde dicunt quod strictè est interpretandum Oldrad. *cons.* 268. Gutier. *cons.*5.*num.*15. & alii communiter nihilominus semper seruanda est proprietas significationis verborum *Dec. cons.*113. *num.vlt.* Bald. *cons.*271 *in* 1. *volum.* Seruari enim debet voluntas Superioris, hæc vero ex verbis propriè intellectis colligi debet, nisi aliunde de eius intentione constet. Et in hoc sensu verum est, quod dixit Gloss. *d. cap. Ad audientiam* scilicet hoc priuilegium latissimè esse interpretandum vtique quantum ad proprietatem verborum retinendam, & explendam necesse fuerit. Et quamuis regula ista omnino non placeat Barbos. *d. cap. Ad audientiam* 12. *eod. tit.* dicatque illam non colligi ex dicto textu, quia oportet, quandoque ex intentione concedentis restringere verba, & eam sequi interpretationem, quæ nec bono communi, nec tertio præiudicet. Tamen veritas est quod priuilegium non se extendit quidem ad præiudicium alterius ignoratum. Et quod priuilegium decimarum ad summum restringitur ad propriam significationem terminorum, at quia simul est fauor, & gratia Principis latè explicanda, ideo intra propriam significationem verborum latissimè debet interpretari, vt tantum se extendat, quantum se extendit verborum significatio *d cap. Ad audientiam*, vbi Panorm. Suarez *d. l.*1. *cap.*19. Palaus *tr.*10. *p.*10. *num.* 5. Surd. *cons.*140. *num.*65. Rota in Ferrarien decim. 11. *Ianuarii* 1658. coram R. P. D. Albergato semper enim attendi debet regula *d.cap. Ad audientiam* quod si Papa aliud voluisset, id expressisset Tiraq. *l. si vnquam num.*3. Menoch. *cons.* 1. *nu.* 178. *et cons.*140. *nu.*4. Gutier. *pract. l* 3. *q.*22. *num.*7. Gonzal. *ad reg.* 8. Caual. Gloss. 9. §. 1. *num.*33. & Gloss. 24. *num.*11. Et verba debent semper in propria, & vsitata significatione accipi *l. cum lege ff. de testam. leg.*1. §. *Quod autem ff. de aleat.* Mant. *de coniect vlt. volunt. l.* 8. *tit.* 18. *num.*35. Moneta *de distrib. p.*2. *q.*11.*nu.*100. Barb. *d. cap Ad audientiam num.* 4. Sed vlterius aduertendum est quod Decimæ Deo debentur, *cap. Tua nobis eod. tit.* & nedum primo, & remotè sed proximè principaliter institutæ sunt fauore Ecclesiæ, & diuini cultus, non vero pro interesse particulari Parochorum, aut huius, vel alterius personæ. Quibus si addatur Religiosorum sustentationem maximè esse in Ecclesia necessariam, alias vero Parochis ex iure diuino & naturali non deberi nisi congruam sustentationem sequitur, quod Parochis decimæ vltra congruam sustentationem illorum non debentur nisi ex pura lege positiua, & distributiua decimarum, quæ lex ex temporum conditione mutationem patitur, quia Ecclesię vtilitas petit, vt salua congrua Parochorum decimæ dispensentur in aliam Ecclesiæ maiorem vtilitatem. Et sic ius commune, quod distribuendo applicauit Parochis decimas verè fuit temporale, & conditionatum, nisi aliud requireret communis Ecclesiæ vtilitas at vero vtilitatem requirere, vt Religiosi sint exempti à decimis habetur ex consideratis supra *num.*332. & *ex const.* Et si mendicantium Pii V. §.14. Igitur priuilegia Religiosorum eximentia à decimis simpliciter sunt fauorabilia, & late interpretanda, quia fauorem Ecclesiæ continent huic principaliter decimæ debentur solum vero secundum quid sunt odiosa, quatenus ex hoc Parochi non consequuntur, quod illis non priuato illorum fauore concessum fuit sed intuitu vtilitatis Ecclesiæ.

386. Hinc primo colligitur falsam esse opinionem quæ voluit, quod exemptio à solutione decimarum predialium non liberet à debito reali soluendi decimas quæ antea ex prędijs Parochiali debebantur & possidebantur sed per simile priuilegium solum concedi exemptionem à decimis prædiorum noualium quæ Religiosi proprijs sumptibus ad culturam reduxerunt ita sentit Oldrad *cons.* 268. Rebuf. *q.* 13. *n.* 114. & alij quos refert Couar. *l.* 1. *var. cap.* 17. *n.* 14. Nam contrarium habetur expressè in iure determinatum *cap. Ad audientiam in eodem tit. et merito nam et in cap. Ex parte* Alex.III. distinguit, & ait ab Adriano concessum fuisse Cistercien. vt de prædijs, quos proprijs manibus colebant non soluerent decimas: Alijs vero Religiosis solum, vt eas non soluerent de noualibus, & hortis. Quod idem Alex: confirmauit si igitur ex vi prioris priuilegij exemptionis à decimis prædiorum quos Cistercien. proprijs manibus colebant, non fuisset concessa nisi exemptio à decimis prædialium noualium inepte, & inutiliter Pontifices distinxissent, & nihil amplius fuisset concessum Cistercien. quam alijs Reli-

giosis fuerat concessum sed, & hoc idem habetur ex *cap. nuper* nam Innocent. III. quod negat de prædijs post Concil. Lateranen. acquirendis scilicet, quod de eis soluantur decimæ etiam si proprijs manibus colantur ab habentibus priuilegium de non soluendis decimis talium prædiorum, concedit de prædijs ante illud Concil. acquisitis, vt scilicet etiam si ex illis soluerentur decimæ Parochijs antequam euenirent ad manus Cistercien. non soluerentur tamen postea ab illis si illi ea prædia proprijs manibus colerent & è contra concilium voluit quod nec Cistercien., nec alij Religiosi soluerent decimas de noualibus etiam post Concil. acquisitis quia de istis non soluebantur decimæ alicui Ecclesiæ solum vero decernit de prædijs de nouo acquisitis solui decimas si prius de illis soluebantur igitur per illa verba generalia, & non soluerent decimas de prædijs sumptibus cultis Cistercien. concessa erat exemptio à prædialibus decimis etiam quantum ad reale debitum & ita docuerunt Panorm. *cap. Dudum de priuil.* Couar. *d. cap.* 17. *n.* 14. Gutierez. *d. cap.* 22. Suarez. *d. l.* 1. *cap.* 19. *n.* 2. Fagund. *l.* 3. *cap.* 3. Palaus Moneta *cap.* 5 *n.* 6.

387. Bene verum est, quod priuilegium concedens in generali exemptionem à decimis prædialibus licet comprehendat decimas, quæ solum de iure communi competerent alicui Ecclesiæ, Et sic inferat illi Ecclesiæ præiudicium, non comprehendit tamen decimas quæ speciali aliquo iure compositionis specialis priuilegij, aut donationis, aut simili titulo cōpetunt specialiter alicui Ecclesiæ, vel personæ nisi hoc in priuilegio specialiter exprimatur, vel nisi priuilegiū detur per verba, & clausulas generales adeo, & pregnantes, quæ etiam specialia cōprehendant. Quia priuilegium generale non se extendit ad specialia, quorum in Papa potest præsumi ignorantia, quia nec voluntas Papæ concedentis priuilegium ad ignorata se extendit iuxta *text. in c.* 1. *de const. supra in hoc* 6. Prout bene aduertunt Couar. Gutier. Suarez. Moneta & alij citati Franc. *inf. in hoc tit. in princ. n.* 2.

388. Sic etiam quia alia est vnio Ecclesiæ, & alia est concesio exemptionis decimarum, ex eo quod aliqua Ecclesia sit vnita Hospitali, vel monasterio non per hoc fit præiudicium Parocho, vel Episcopo quoad iura parochialia, vel Episcopalia, vt decernitur *cap. dudum super eodem tit.*

389. Arbitratur vero Moneta *d. c.* 5. *n.* 56. post Coffad. Crot & Henriquez, quod si in priuilegio adsit clausula non obstantibus quibuscumque consuetudinibus tollatur etiam immemorabilis sed oppositum probatum fuit *sup. c.* 1. *de const in hoc lib. n.* 379. *pag.* 72. ex declaratione, Cong. Concilij, & alijs DD.

390. Sequitur secundo, quod priuilegium exemptionis à decimis prædialibus se extendit etiam ad noualia, quæ post concessum priuilegium à Religiosis priuilegiatis reducuntur ad culturam si priuilegium detur de prædijs proprio labore aut sumptibus cultis priuilegium præfatum concedunt etiam Rebuff. *q.* 14. *n.* 28. Gutier. *d. c.* 21. *n.* 130. Hoc enim colligitur ex *cap. ad audientiã ibi. Nam si intelligeremus tantumodo de noualibus* Moneta *de decim.* 1. 4. *n.* 67. Hieronim. Rodriq. *resol.* 50. *n.* 80. Couar. *l.* 2. *var. cap.* 17. *n.* 15. Barbos. de Iure Eccl. *p.* 3. *cap.* 26. §. 3. *n.* 14. Trullen. *l.* 3. *c* 3. *dub.* 11. *n.* 4. Ex hoc enim deducitur, quod quando Papa concessit exemptionem de prædijs proprijs manibus cultis intellexit etiam de noualibus & idem argumentum sumitur ex *cap. ex parte* 10. ibi *Cæteris vero, de noualibus suis illis igitur* quibus datum fuit priuilegium de proprijs laboribus gratia facta est nedum de alijs prædijs, sed est de noualibus sed hoc habetur clarius expressum in alio *cap. ex parte* 27. Vbi expresse diffinitur, quod priuilegium decimarum concessum Ecclesiasticæ personæ se extendit ad noualia Religiosi vero sunt Ecclesiasticæ personæ Nihilominus præfati DD. extensionem hanc ad noualia negant in casu, quod priuilegium decimarum prædialium concedatur absolute, & indiffinite, & pro hac sententia referunt Butr. & Socim. Sed non est assignare causam sufficientem huius discriminis, Nam non sufficit dicere, quod hoc priuilegium sit odiosum, & ideo restringendum, Nam, & odiosum est *priuilegium decimarum de laboribus, & tamen ipsi* hoc non restringunt, sed dicunt extendi ad noualia. Et si dicatur extensionem in illo casu extendi, quia noualia proprie sunt prædia propria Religiosorum, & ab eis proprijs laboribus coluntur, & ideo noualia proprie comprehenduntur sub priuilegio de decimis prædiorum, quæ proprio labore coluntur, & ideo admittitur extensio ad noualia, quæ proprie est comprehensio, eadem ratio militat in priuilegio, per quod concedunt indefinite decimas, de prædijs proprijs, quia noualia proprie sunt prædia Religiosorum propria, igitur, & hic habet locum cōprehæsio. Hæc valet si replicetur, quod in casu priuilegij de proprijs laboribus nimis præiudicium fertur Parochiæ tum quia hæc differentia non subscribit quia monasterium omnia sua prædia potest suis laboribus, vel quod in idem redit suis sumptibus colere, & sic in hoc idem præiudicium fertur Parochiæ. Tum quia vbi præiudicium non sit enorme, maius vel minus quod per accidens contingit non variat, nec limitat priuilegium quod debet intelligi, vt cōprehendat totum id, quod sub propria verborum significatione comprehenditur sed si præiudicium sit enorme vel debent solui decimæ, vel fieri congrua compositio iuxta *cap. suggestū q. eodem tit. cap. Quid* per nouale *de verb. signific. cap Penult. de cleric.* non residente & ideo dicitur quod priuilegium decimarum prædialium concessum Religiosis, seu Ecclesiasticis personis se extendit ad noualia Suarez. *d. c.* 19. *n.* 6. Moneta *cap.* 5. *n.* 54. Franc. *inf. Hinc in hoc tit. cap.* 2. *in princ. n.* 2. *in fin.* Filliuc. *tr.* 27. *n.* 183. Leand. *tom.* 3. *tr.* 6. *disp.* 6. *q.* 47.

391. Hinc est quod idem dici debet de priuilegio per quod alicui Ecclesiastico conceduntur absolute, & indiffinite decimæ alicuius parochiæ, vt se extendat etiam ad noualia textu, enim *cap. tua* 1. *eod. tit. et cap.* 2. *in fine infra in tit. et lib. ex cap. Sane de priuil.* quos incontra-

trarium refert Rebuff. n. 3).ad rem non faciunt, cum in illis ſit ſermo de conceſſione decimarum facta à laicis qui nullam habēt iuriſdictionem circa ſpiritualia & in quibus iura voluerunt, quod conceſſio decimarum non ſe extendat ad noualia, vnde dato, quod laicus habeat decimas alicuius Parochiæ in feudum, neque hoc feudum, ſe extendit, ad noualia, neque ſi ille poſſit hoc feudum alteri tradere poteſt illi noualia concedere quod vero repetitur ſæpius de odioſitate priuilegij non concludit, quia ſolum attendi debet an verba priuilegij in proprietate ſumpta comprehendant decimas noualium. Nam priuilegium non obſtante, quod præiudicet tertio tantum ſe extendit quantum verba illius, vt eſt probatum Suarez. *d. c.* 19.

392. Sequitur tertio: quod priuilegium indiſtinctè ſeu abſolute conceſſum ſe extendit ad futura ſcilicet ad prædia vel bona poſt priuilegium acquiſita, & acquirenda. Contrarium huius voluit Oldrad. *conſ.* 268. quia priuilegium ſtricte ſit interpretandum, & quia res tranſeunt cum onere. Et quia priuilegium non ſe extendit ad futura *cap. cum contingat eod. tit.* ſed aſſertum noſtrum clare & concludenter in iure habetur. Nam Conc. Lateranen. vt habetur *cap. nuper eod. tit.* Statuit quod Ciſtercien. de prędijs in futurum acquirendis ſoluerent decimas, & iuxta communem ſenſum DD. in hoc reuocauit priuilegium illis conceſſum prius, vt de prædijs proprijs laboribus cultis non ſoluerent decimas, igitur hoc priuilegium ſe extendebat etiam ad prædia acquirenda ſi hoc fuit reuocatum. Et ſi ad huiuſmodi bona non ſe extendiſſet non fuiſſet neceſſe quod Conc. per nouum ſtatutum decerneret non extendi, ſed debuiſſet Concilium declarare quod priuilegium decimarum non ſe extendit ad futura non vero per legem nouam id ſtatuere, ſed habetur noſtra aſſertio expreſſa *in cap. quia circa de priuileg.* vbi Pontifex interrogans: an priuilegium ab Epiſcopo Monaſterio conceſſum de retinendis decimis extendatur ad poſſeſſiones acquirendas reſpondet affirmatiuè (ſi priuilegium fuit ſecundum ius conceſſum) *Quia inquit indiffinitè concedendo intellexiſſe videtur non ſolum de decimis illius temporis, ſed etiam de futuris.* Quæ deciſio fortius procedit in priuilegio Pontificis pro quo etiam magis vrgent rationes illæ à Pontifice ibi ponderatæ prima cum nihil exceperit, & potuerit excipere, *ſecunda quia in beneficiis pleniſſima eſt interpretatio adhibenda. Tertia quia non debet vna eademque ſubſtantia diuerſo iure cenſeri. Et quarta colligitur quia ſcilicet indefinita æquipollet vniuerſali.* Quod verum eſt quādo eſt eadem ratio in omnibus Couar. *l.* 1. *var. c.* 13. *num. fin.* Vnde ex his abunde manent ſoluta motiua Oldrad. non obſtat enim quod priuilegium decimarum ſit odioſum, quia hoc nō obſtante in eo latiſſima fieri debet interpretatio quātum patitur verborum ſignificatio. Res verò tranſit cum onere, ſi tamen onus non ſit per priuilegium ablatum Textus autem allegati de præſcriptione loquuntur non eſt vero eadem ratio de præſcriptione, & priuilegio, vt dictum eſt ſupra *a.* 14. Et ita hanc partem ſuſtinent Suarez *d. c.* 19. *nu* 7. Moneta *cap.* 5 *nu.* 54 Filliuc: *tract.* 27 *num;* 184. Palaus *tr.* 12 *p.* 11. *nu.* 6 Io: de Cruce *de ſtat: Relig. l.* 2. *cap.* 9. *dub.* 4. *concl.* 2. Leander *d. tract.* 6 *diſput.* 7. *quæſt* 48.

393 Sequitur quarto religioſos priuilegiatos, quantum ſit ex vi priuilegij inferri in iure communi teneri ſoluere decimas de prædijs conductis, ſiue ad breue, ſiue ad longum tempus, & ſiue in Emphyteuſim, & ſiue priuilegium concedat exemptionem decimarum de prædijs quæ proprijs ſumptibus colunt, ſeu de laboribus ſuis, ſiue ex proprijs fundis, ſiue ex fundis ſuis, ſeu de prædiis, aut bonis quæ habent aut poſſident, aut obtinent: Nam hoc certum eſt, quod de prædiis ſeu bonis conductis decimas ſoluere debeant non obſtantibus præfatis priuilegiis quę bona conducta non comprehendunt, vt determinauit Alexan: III. *in cap: Dilecti, eodem tit:* ibi *Nec fuit intentionis noſtræ aut anteceſſorum noſtrorum, aut de poſſeſſionibus quas conduxiſtis decimas, non ſoluatis, &c.* Sic enim habetur clarum Pontificum tam anteceſſorū, tā ex conſequenti ſucceſſorum mentem in concedendo priuilegio decimarum ſub illis generalibus formis fuiſſe non comprehendere bona conducta ſed ſolum propria. Etenim vbi quis non habet prædiorum, aut bonorum dominiū directum ſed ſolum vtile illa nō dicuntur propria, nec dici poſſunt illius bona cum ſolū vtilitatis illorū nō vero illorū dominiū habeat. Et licet ille bona talia proprijs laboribus colat tamen labores inſūpti in colendo alieno agro, licet ad fugiendam decimam perſonalem proprii dici poſſint non tamen ad euitandam decimam prædialem quæ prędiis eſt annexa: nam per exemptionem decimarum de laboribus non eximuntur directe prædia niſi ratione perſonarum vt notat Panorm: *d. cap. Ex parte,* non cadit vero exemptio in prædiis ratione perſonarum ſi prædia non ſint illarum: At vero bonorum conductorum etiam ad longum tempus etiam in Emphyteuſim Religioſi dominium directum non habent, & ideo vi illorum priuilegiorum generalium quæ continentur in corpore iuris non eximuntur à decimis de his bonis ſic conductis Panormit: & alij *in d. cap. Dilecti, & in d. cap. Ex parte,* Rebuff: *qu.* 14. *num.* 52. Suarez *d. c.* 19 *num.* 9 *& ſequent.* Filliuc. *tract.* 27. *num.* 184 Palaus *p.* 12. *num.* 8. *&* 9. Barboſa *in cap. Dilecti* 8. *eodem tit.* & ibidem Io: And: Imola, Henric: Zabarell. Butr: Anch: Panorm: & alij Moneta *c.* 5. *num.* 11:

394 Verum ſi loquamur de priuilegio conceſſo Regularibus extra ius commune quod illud ſe extendat ad bona conducta, & præcipuè ad Emphyteotica dixerunt Io: de Cruce *de ſtat. Relig. l.* 2. *c.* 9. *d.* 4. *concl.* 2. Fagundez *de precep: decim. l.* 2. *cap.* 4. *nu.* 1, & apud eum Azor: Raphael de la Torre 22. *qu.* 87. *diſp.* 7. *p.* 580. Leander *d. tract.* 6. *qu.* 49. vbi pro hac ſententia citat Poſtinm *de manut. obſeru.* 73. *num.* 67. & Durand: apud ipſum *deciſ.* 215. *num.* 7. *&* 9. Qui hoc non dicunt, idem vero tenuerunt *t.* 1. *ad conſt.* 2. Iulij 5. 32. *nu,* 133. Diana *p.* 10. *reſol.* 50. Anton: à Spiritu S *in Direct. tract:* 2. *diſ.* 3. *num.* 262, & fundantur in hoc, quod hoc ſit expreſſe conceſſum Fratribus de Guadalupe per Greg: 2. & Paul. III vbi habetur in compendio D. Hieron: *tit. de*

decim.

decim. v. exemptio §. 12. 15, & 16, sed certe in hoc attendi debent verba priuilegiorum; Voluerunt vero Raphael de la Torre, & Diana quod si religiosi sint exempti à decimis prædiorum quæ habent comprehendantur etiam conducta, quia habentur à religiosis, sed hoc negauit Palaus quia talia habentur secundum quid & ad tempus, vel solum quantum ad dominium vtile. Vnde in stricta interpretatione non comprehenduntur inter habita simpliciter nisi aliud exprimatur.

395 Sequitur quinto, quod ex vi priuilegiorum, quæ in iure communi concessa sunt religiosis non sunt exempti coloni, à solutione illius partis decimarum, quæ illos contingit: Ita expresse decernitur *in cap. licet* 11. *eodem tit.* Et ratio est quia cum per huiusmodi priuilegia eximantur Religiosi solum à decimis prædiorum, vel noualium quæ proprijs laboribus colunt iam etiam religiosi tenentur ad decimas prædiorum quæ colunt per colonos, vt habetur *d. c.* licet multo magis igitur ad huiusmodi decimas tenebuntur coloni ad partem decimarum, quæ illos tangit iuxta *cap. à nobis* 24. & *cap. Tua* 26. *eodem tit.*

396 Si tamen mutetur forma concessionis exemptionis decimarum poterit contingere, quod nec coloni teneantur Parochiali, vel alteri Ecclesiæ ad decimas quod verificabitur nō quia coloni laici possint sibi retinere decimas, quia huiusmodi priuilegia non conceduntur ad fauorem laicorum, sed quia religiosi, vel ex hoc possunt augere pensionem laicis soluendam vel possunt ad sui vtilitatem decimas recipere, quas laici Ecclesijs Parochialibus, aut alijs deberent soluere Suarez *d. c.* 19. *n.* 13.

397 Est autem circa hoc consideranda illa distinctio priuilegij realis, & personalis, quam tradunt Gloss. *in Clem. eodem tit. v. Excolendas*, quam ibi omnes sequuntur & Panorm. *cap. ex parte* 10. *num.* 5. *eodem tit.* sed vt videatur quando priuilegia debent censeri realia, & quando personalia diuersæ formæ priuilegiorum considerari debent vt dixit Gloss. citata. Quatuor autem formæ priuilegiorum distingui possunt.

398 Prima est qua vtitur ius commune scilicet de proprio labore vel de agris quas religiosi proprijs laboribus, & expensis colunt. Et priuilegia sub hac vel simili forma concessa personalia sunt Panorm. *d. cap. Ex parte*, secunda est si dicatur, *Eximimus tales religiosos, & eorum prædia ob onere soluendi decimam.* Et priuilegium sub hac forma datum esse reale dixit Rota, & hoc esse indubitatum ait Suarez *n.* 14. Tertia forma est si dicatur: *Eximimus tales religiosos à decimis soluendis de suis prædiis siue per se, siue per alios colant.* Et hoc priuilegium reale dici potest quia per illud prædia totaliter eximuntur ab onere decimarum, equipollent enim ista duo scilicet eximimus a decimis prædia religionis, & eximimus à decimis fructus prædiorum religionis. Non esset tamen reale hoc priuilegium si diceretur religiosi non soluant decimas de fructibus suis, seu quæ ad illos perueniunt, quia tunc fructus pertinentes ad colonos non essent exempti nec etiam ad fauorem religiosorum: Quarta forma est si dicatur absolutè sine aliqua restrictione *Eximimus* religiosos tales à decimis suorum prædiorum. Et hoc etiam priuilegium est reale. Quia si Papa voluisset restringere priuilegium ad prædia per ipsos religiosos culta id expressisset, vt in simili dictum fuit *cap. Ad audientiam eodem tit.* Nam & antiqui Pontifices vbi voluerunt priuilegium restringi ad proprios labores id expresserunt Suarez vbi supra.

399. Mihi in hac parte difficilis videtur distinctio illa priuilegij realis, & personalis, quia non est rationabiliter possibile, quod detur priuilegium exemptionis à decimis prædialibus quod non sit simul reale, & personale. Priuilegium enim personale tantum dici vere potest priuilegium exemptionis a decimis personalibus, quia decimæ à quibus datur exemptio sunt personales, sunt enim fructuum personarū, & exemptio fauore personarū cōceditur, & sic tam ratione materiæ quam causæ ob quam datur exemptio est quid personale.

400 Priuilegium autem exemptiuum à decimis prædialibus, quod sit mere & pure reale moraliter saltem loquendo non potest rationabiliter dari. Tale enim esset si tolleretur à prædio onus decimarum independenter à fauore cuiuscumque personæ ita quod prædium esset liberum ab onere decimarum ad quascumque personas deueniret. Quod si fieret ex qua causa simile priuilegium iustificari posset? Huiusmodi ergo priuilegium nec datum vnquam fuit, nec potest moraliter rationabiliter dari quotiescumque autem eximitur prædium vel fauore domini illius, vel fauore Diœcesis, aut Ecclesiæ intra cuius fines reperitur vel fauore alicuius alterius personæ iam priuilegium ex causa est personale. Cæterum ex materia omne priuilegium eximens à decimis prædialibus est reale quia semper, vel in toto, vel in parte tollitur a prædio onus reale decimarum. Et sic omne tale priuilegium est simul reale, & personale, quia tam prædium, quam persona liberatur ab onere soluendi decimas, vel in toto, vel in parte. Et eo magis, quod est probatum vt supra onus decimarum prædialium non est mere, & pure reale sed semper simul est personale imo potius simpliciter est personale lex enim pro personis datur, & personæ sunt quæ de fructibus prædiorum tenentur ad decimas solum ergo potest dari discrimen inter magis, & minus, vt aliquod priuilegium magis vel minus habeat de reali per quanto magis, vel minus tollit de reali onere, quod habent prædia in ordine ad decimas.

401. Alia igitur distinctione res hæc melius explicatur dicendo quod, vel priuilegium infert exemptionem à prædialibus decimis ex causa partiali, & particulari, & sic solum secundum quid, & in particulari casu, vel ex causa vniuersali, & totali, & sic simpliciter & in omni casu, si enim eximatur dominus fundi ne v.g. soluat decimas ex frumento, non vero ex vino, vel de primis fructibus quos producit fundus non de alijs, vel de fructibus, quos producit quatenus sit cultus proprijs laboribus,

bus, aut sumptibus eius, hæc exemptio est partialis. Eo nihil (fundus non habet reale onus, vt de fructibus eius soluantur decimæ pro illa patte pro qua est exemptus nisi quatenus cultus per dominum hæc exemptio non se extendit ad Colonos, & tamen ad Colonos extenderetur. Si v. g. priuilegium absolute eximeret à decimis frumenti licet non eximeret à decimis vini. Sed si intuitu domini absolute, & independenter à modo culturæ eximatur prædiũ à decimis hac ratione absolute sumpta quia prædium est talis domini hæc est exemptio ex causa vniuersalissima ad omnes agri fructus quorum nullus ex agro producitur, qui non sit ager domini, & ideo non sit exemptus, quod si Canonistæ hanc exemptionem volunt vocare realem, quia absolute à decimis eximitur prædium, non contendo de vocibus. Et nihilominus aduerto quod non eximitur prædium, nisi intuitu personæ, quia non eximitur nisi quatenus est personę; dicitur enim eximimus Religiosos tales, & eorum prędia, ideo si prædia transeunt ad non exemptum reassumunt onus, & de illis decimę solui debent.

402. Sed nihilominus quatenus est illius Religionis est exemptus ex causa comprehendente omnes fructus quorum nullus est qui non oriatur ex agro illius Religionis si oriatur ex agro sic exempto. Similiter vniuersalis exemptio est si dicatur ex suis prędijs siue per se, siue per alium cultis, quia etiam tunc eximitur prędium hoc solo intuitu, quod sit illius Religionis, & ideo exemptio se extendit ad omnes fructus talis prædij; idem enim est eximere prædium,& eximere fructus quia decimæ non de fundo prædij, sed de prædij fructibus solui debent. Et idem dicendum si dicatur concedimus quod religiosi tales non soluant decimas de fructibus prædiorum suorum. Hoc enim idem est, ac si diceretur *eximimus sua prædia*. Quia prædiorum onus non est nisi, vt de illorum fructibus soluentur decimæ à domino; idem igitur est eximere dominos ne soluant decimas de fructibus agrorum, & eximere agros ne ex illis soluantur decimæ.

403. Nec dicatur quod in istis duobus vltimis casibus directe eximuntur domini non vero prædia, & ideo exemptio est personalis. Hoc enim multipliciter deficit, & primo quia supponit quod onus decimarum non sit personale, quia imo personale etiam est, quia decimæ sic soluendæ sunt ex fructibus prædij, quod Ecclesia non potest per se ipsam ex prædio accipere eius decimas. Sed illas à domino, vel possessore fundi debet accipere. Nam nec decimæ debentur nisi ex fructibus collectis ex prædio, vt supra est probatum. Quando igitur Dominus fundi collectis fructibus, fundi ex eis non tenetur ad decimas nullum remanet in prædio, onus decimarum. Ideo secundo ex hoc dicitur, quod equiualent eximere prædium ab onere decimarum, & eximere dominum quia æquiualent eximere prædium, & eximere fructus collectos ex prædio, cum decimæ non nisi ex fructibus collectis debeātur igitur æquiualent eximere prædium, & eximere dominum ne de fructibus agri decimas soluat. Quod tertio explicatur. quia exempto domino agri ne absolure de fructibus illius decimas soluat exemptus remanet quicumq; agrum possidear & de agri fructibus sic collectis non teneтur ex illis ad decimas, quia ad illas non tenetur dominus fructuum.

404. Nec dicatur quod quando dominus colit agrum per Colonos tunc licet dominus sit dominus agri non est dominus fructuum omnium, sed solum partis illorum, quia exemptio non respicit dominium fructuum; sed dominium agri nec dicitur quod dominus non teneatur ad decimas de fructibus prædij sui. Præterea falsum est quod dominus prædij non sit dominus omnium fructuum collectorum; habet enim illorum dominium directum, & nascuntur illi proprius, quam Colono, quia Colono dantur à domino in pretium culturæ. Et si non essent fructus domini, iam dominus teneretur Colono de pretio culturæ, & non sufficeret si daret eis fructus non suos, sed colonorum. Sunt ergo fructus domini licet dominus illorum dominium transferat in Colonos, sed hoc est natura posterius quam fructus sint collecti, & non decimandi ex priuilegio per prius enim est fructus oriri domino, & sic non debere decimari, quia dominus est exemptus quam quod dominus transferat dominium illorum in Colonos.

405. Hinc est vera quod lucri exemptio nunquam respicit fauorem colonorum, sed dominorum, quibus exemptio est concessa, & ideo Coloni non sunt liberi à decima, sed dominus est, qui ad sui vtilitatem integras decimas retinere potest vel fructus decimandos prius quam illos diuidat, cum colonis, vel augendo colonorum pensiones, vel decimas condonando sic igitur si quis velit vti distinctione illa priuilegij realis, & persona is dicere debebit illud esse priuilegium reale per quod Religiosi ita eximuntur à suorum prędiorum decimis, vt per quoscumque colantur possint ipsi retinere pro se decimas, & non permittere, quod à colonis soluantur.

406. Dicendum propterea est priuilegia concessa Religiosis à Pontificibus & supra relata iudicanda esse realia. Nec obstat quod & esse personalia dixerint Barbosa *ad cap. Licet 11. eod. tit. n. 2.* & apud eum Rota *in Placent. decim. 17. Decem.* 1584. coram Blancheto, *& in Pampilonen. decis. Decemb.* 1615. coram Coccino, *& dec. 23. p. 2. diuers.* & apud Seraph. *dec.* 827. *n. 2. & in Leodien. decim. 20. Decem.* 1628. coram Virili. Nam opinio ista vel ex solo aspectu priuilegiorum cognoscitur non vera cum Religiosi ex vi illorum habeant exemptionem de omnibus bonis, & à quibuscumque decimis. Et sic nec minimus fructus eorum sit decimandus, nec prædia seu bona illorum habeant vel minimum onus decimationis. Et propter quod huiusmodi priuilegia sint realia, & se extendant ad Colonos modo explicato docuerunt Gloss. *in Clem. Relig. v. excolendas de dec. mand. de priuil. ad instar.* Gloss. 15. *num.* 4. quos sequitur Fa-

Fagund. 12. *cap.* 4. Io: de Cruce *lib.* 2. *cap.* 9. *d* 4. *concl.* 4. Eman. Rod. 1. 2. *q.* 44. *num.* 4. Ricc. *p.* 6. *dec.* 2392. Hier. Garz. *in Polit. Reg. tom.* 1. *tr.* 96. *diff.* 3. *d.* 2. *p.* 4. Raphael de la Torre 22. *q.* 87 *disp.* 6. *ad const* 2. *Iulij* 2. *num.* 132. Philippus de la Cruz. *de decim.* §. 2. *n.* 9. Suarez *d. l.* 1. *cap.* 19. Leand. *d. tr.* 6. *disp.* 6. *q.* 40. *qui* ex Villalobos refert pluries sic iudicatum fuisse in Hispania. Diana *p.* 10. *tr.* 12. *re sol.* 15. Priuilegium enim reale transire ad Colonos est certum ex Panorm. *C. ex parte el.* 1. *n.* 4. *de dec. & cap. sequen. num.* 2. *eod. tit.* Put. *dec.* 522 *num.* 1. *lib.* 2. Corduba *in sum. cas.* 101. Guid. Pap. *q.* 207. Azor. *p.* 1. *l.* 7. *c.* 26. *q.* 7. Filliuc. *tr.* 16. *num.* 302, Rodriq. *t.* 2. *q.* 44. *a.* 4. Hemiq. *l.* 7. *de Indul. cap.* 27. *num.* 8. Pexr. vbi supra *num.* 132. Et alij DD. supra citati, Rota autem à Barbosa citata apud Seraph. *dec.* 827. loquitur in terminis priuilegij limitati ad prædia proprijs laboribus culta.

407. An vero priuilegia præfata communicentur inuicem omnibus, & singulis ordinibus habentibus priuilegium communicationis negant R. P. D. Fagnan. *d. cap. Nuper*, *num.* 33. & ibid. Barbos. *num.* 4. Tambur. *t.* 1. *disp.* 15. *q.* 18. *num.* 36. Trullench. *l.* 3. *c.* 3. *dub.* 11. *nu.* 4. Diana *part.* 10. *tr.* 12. *res.* 49. & apud eum Mccolla *tom.* 3. *disp.* 6. *cap.* 4. *d.* 8. *num.* 74. quia sub communicatione priuilegiorum quæ sunt difficilis concessionis, vt notant DD. *in l.* 2. vbi in specie Iason. *num.* 2. & 22. *ff. de legat.* 1. Butr. *in celebr. consil.* 19. Rota *in Cartag. decim.* 159. coram Iulio, & *in sequent. decim.* 30 *Octobris* 1600. coram Seraph. *dec.* 591. *num.* 2. & *in Tolet. decim.* 10. *Maij* 1613. coram Cauaier. inter eius impress. *dec.* 247. *num.* 10. & *in Valent. decim.* 28. *Nouem.* 1603. corã Lancelloto, & *in Corduben. decim.* 13. *Maij* 1613. coram Manzanedo, & *in Conchen. decim.* 12. *Maij* 1623. coram Buratto, & *in Mediolanen.* 10. *April.* 1606. coram Coccino. At vero exemptio à decimis prædialibus non solet concedi nisi cum magna difficultate Io: And. *in cap. Dudum*, *num.* 5. *eod. tit.* Secundo quia sub priuilegiorum communicatione non veniunt priuilegia concessa quæ concernunt priuilegium Tertij, vt per DD. *in d. l.* 2. *ff. de leg.* 1. & per DD. quos refert Rota *in d. Valentina decim.* coram Lancellot. Hoc autem verum esse putant, etiam si in priuilegio communicationis fiat mentio exemptionis à decimis, quia verbum decimæ referri potest ad extraordinarias, quæ imponuntur ab homine, non autem ad ordinarias & prædiales quæ sunt impositæ de iure diuino.

408. Sed è contra quod sub communicatione priuilegiorum veniat etiam exemptio à decimis dixerunt Io: de la Cruz *Epit. priuil. l.* 2. *c.* 92. 4. Raphael de la Torre *d.* 2. *q.* 87. *d disp. num.* 5. Lezana *p.* 2. *v. Decimæ*, *nu.* 8. Garzias & Philippus à Cruce apud Dianam loco citato Anton à spiritu sancto *in Direct. tr.* 2. *disp.* 3. *num.* 168. Leander autẽ *d. tr.* 6. *disp.* 6. *q.* 46. hoc idem tenet quando Pontifex communicando priuilegia simul illa concedit specifice, & specialiter.

409. Sed videamus, quam vim habeant argumenta primæ opinionis. Certe primum argumentum se ipsum iugulat, nam tantum abest, quod exemptio à decimis prædialibus sit res quæ de facili non solet concedi Regularibus, quod vt ex supra dictis est manifestũ, de facto fere omnibus Religiosorum Ordinibus est concessam. Quod vero ad concessionem einsdem exemptionis requiratur causæ cognitio, sicut Io: And. & qui illũ sequuntur intendunt, quod hæc causa debeat iudicialiter examinari, id esse falsum probat praxis Pontificia, quia Pontifices nulla præuia illa huiusmodi causæ iudiciali cognitione quotidie priuilegia, & exemptiones concedunt, si vero intenditur quod ad concedendam exemptionem à decimis requiratur causa iusta, legantur litteræ Apostolicæ, in quibus vel talis exemptio conceditur, vel concessa vni Ordini alteri communicatur, & inueniet Pontifices ipsos iustissimas causas sic faciendi reddidisse, & causas generales, & communes reddiderunt Pasqualis secundus, & prius S. Gregorius, vt notatum est supra.

410. Sed & maior propositio eiusdem argumenti non subsistit, quia in priuilegio communicationis sunt dictiones *omnes*, & *singulæ gratias exemptiones &c.* Dictio enim omnis nata est comprehendere omnes omnino sine exceptione. Quod est indubitanter verum, quando non est sola, sed habet consortium illius alterius, & singulas. Quod enim hæc verba omnia, & singula comprehendant vniuersa sine aliqua limitatione constat ex text. Gloss. *in cap. Vt circa v.* omnia, & singula sup. *de elect* in hoc libro Iason. *in l.* 1. *ff. de legat. n.* 24. Crot. *cons.* 14. *num.* 15. Orach. *cons.* 90 *n.* 6. quos sequitur Rota *decis.* 390. *num.* 5. *part.* 9. *recent.* Vbi *num.* 6. addit quod idem est dicere omnia, & singula quod dicere in omnibus, & per omnia. Et sic priuilegium concedens vni; omnes, & singulas exemptiones concessas alteri omnino vniuersaliter debet intelligi, vt scilicet in omnibus, & per omnia ille exemptus sit sicut alius.

411. Et eo magis quod ponitur clausula, *Illa omnia, & singula, ac si nominatim exprimerent. r pro sufficienter expressis habentes.* Quæ clausula vim habet specialis, & indiuiduæ expressionis omnium illorum ad quæ fuit relata vt per Felin. *cap. Nonnulli*, *num.* 6. *de rescript.* & alios innumeros DD. quos refert Barbos. *clausf.* 127. *num.* 4. Et eo magis quod in priuilegio communicationis Pontifex distincte ea numerat, quæ alijs fuerunt concessa, & quæ ille communicat. Vnde non potest obijci doctrina illa Rotæ coram Veral. *dec.* 121. *p. p.* & *dec.* 128. *num.* 5. *p.* 2 *recent.* quod clausula quorum tenores non operatur circa non expressa vel non cognita. Pontifex enim communicans priuilegia exprimit fuisse illa concessa ennumerando distinctẽ omnia genera gratiarũ, & distinguendo inter gratias, concessiones, indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta tam spiritualia, quam temporalia, & si per litteras Apostolicas, siue per Oracula concessa sint, & sic postea decernit omnia ista, & singula habenda esse ac

si

si essent nominatim, & in indiuiduo expressa.

412. Et ponderanda est etiam dictio, *qualiacumque illa sint*. Dictio enim ista sicut, & dictio *qualitercumque* comprændit omnia vltra expressa, Rota *dec.* 207. *num.* 14. *p.* 6. *recēt.* Cum enim huiusmodi dictiones positæ sint ad ampliandum, & non ad limitandum; ideo vniuersalissimę sunt, nec patiuntur limitationem Rota *dec.* 317. *num.* 3. *p.* 9. *recent.* Et sic qualescumque sint immunitates, exemptiones &c. communicantur sine exceptione, & limitatione.

413. Sed, & valde considerandum est, quod in multis priuilegijs communicationis, vt in priuilegio pro Ord. Præd. & Min. in Bulla aurea Sixti quarti, & in priuil. Leonis X. pro eodem Ord. Præd. in d. Bulla Ord. *fol.* 175. conceditur, vt illi quibus communicata sunt priuilegia tam in indiuiduo, quam extra possint, vti litteris Apostolicis ad fauorem aliorum Ordinum concessis, ac si propriè illorum essent, ac pro ipsis emanassent. Et sic Ordo Carmelitarum v.g. potest in iudicio vti litteris Greg. XIII. concedentis Societati exemptionem à decimis etiam cum derogatione *d. cap. Nuper*, ac si litteræ illæ pro Ordine Carmelitarum emanassent.

414. Addas etiam quod non adest causa limitandi priuilegium communicationis vbi ratio concessionis priuilegij quod alij communicatur vtrique est communis eadem vero est ratio quæ fuit expressa supra in omnibus Religiosis, vt sint à solutione decimarum immunes de proprijs prædijs, & bonis. Et per hæc patet responsio ad secundum.

415. Circa quod considerandum est etiam quod per cōcessionē exemptionis à decimis factam Religiosis nullum præiudicium fit Deo Domino decimarum cui debentur, *cap. Tua nobis*, *eod. tit.* & Ecclesiæ in cuius vtilitatem fuerunt principaliter institutæ, sed imo in hac parte priuilegium est valde fauorabile, & extendendū, vt dictum est supra, quia ex Religiosorum sustentatione per decimas tanta bona Ecclesiæ proueniunt, quanta prouenire protestantur Pontifices in litteris, per quas huiusmodi exemptiones concesserunt.

416. Recedit autem valde à veritate prima opinio volens, quod etiam si in priuilegio communicationis fiat expressio exemptionis decimarum ad hoc non censeatur communicata exemptio à decimis prædialibus, quia priuilegiū potest intelligi de decimis extraordinarijs impositis ab homine. Quomodo enim hæc interpretatio recedat à veritate probarum est, *num.* 363. *& sequent.* Et male etiam illa opinio citat pro se Bald. Crensen. & Felin. qui non loquūtur de casu priuilegij, sed in casu contractus, in quo qui vendit agrum ab omni decima liberum, & dicunt non comprehendi in hoc contractu decimas ordinarias, sed extraordinarias. Quamuis & hoc sit falsum, vt probatum est *d. num.* 371.

417. Et quia priuilegium communicationis respicit etiam eundem ordinem, vt priuilegia concessa particularibus domibus intelligantur concessa toti ordini, vt in Const. Leonis X. *cum inter cæteros* edita 21. Iunij 1518. in Bull. Ord. Præd. *fol.* 185. & in Const. Iulij III. In sacra Beati Petri edita 10. Iulij 1551. *in eod. bull. fol.* 210. & in alijs aliorum ordinum priuilegiis communicationis patet quia conuentus seu collegium D.H. sucutsū Oriuelen. Ord. Præd. habet priuilegium exemptionis cum derogatione expressa *c. nuper eod. tit* Ideo, ex vi communicationis hoc priuilegium competit toti ordini nedum ex communicatione priuilegiorū quæ cum tali expressa derogante concessa fuerunt aliquibus aliis ordinibus, sed etiam quia vni conuentui dicti Ordinis tale priuilegium fuit concessum.

418. Vsquemodo autem cum sit actum de priuilegio exemptionis à solutione decimarum addendum est, quod Papa concedere potest decimas vnius Ecclesię alteri nedum Parochiali, & quod plus est etiam laicis, vt dictum est *sup. art. vndec.*

419. Nunc superest videre Quomodo priuilegium exemptionis amittatur, quod breuiter explicatur quatuor enim modis potest amitti si cursu temporis cedat in enormem læsionem Ecclesiæ cui debebantur decimæ. *cap. suggestum q eod. tit.* & ratio est quia congrua sustentatio debita ministris ab Ecclesia deputatis ex officio ad diuinum cultum debetur de iure diuino & ideo priuilegium omne eximens à decimis habet imbibitam conditionem quæ ius ministris, quibus debētur decimæ remaneat honesta, & cōgrua sustentatio, qua deficiente deficit conditio, sub qua concessum fuit priuilegium & ideo etiam dici debet quod vbi hoc modo successu temporis Ecclesiæ defficiente debita sustentatione enormiter læsa cessat priuilegium. Et quidem cessat ipso iure si tamen grauamen sit notorium Leand. *d. disp.* 7. *q.* 52. Arbitratur vero Panorm. *d. c. suggestum num.* 4. quod priuilegium hoc cesset in totum etiam si grauamen sit inparte sed hoc non deducitur ex *d. c. suggestum* super quo ipse se fundat, & contrarium decernitur infra in hoc *tit.* 5. *Vbi autē.* nec militat eius ratio, quia scilicet non apparet vnde magis subsisteret pro vna parte, quam pro alia quia hoc non probat nisi, quod in dubio superioris, est declarare pro qua parte subsistat, vel non, vel quod compositione grauamen tolli debeat, vt dicitur *in d. cap. suggestum* Imo ex hoc probatur, quod priuilegium non sit nullum in totum, sed vigeat, & solum prouideri debeat indemnitati Ecclesiæ grauatę, vel per auctoritatem superioris velper compositionem, alias vero priuilegium ex parte iustum nō potest dici ex toto nullum vt bene notat Suarez. *d. l.* 1. *c.* 20. *n.* 2. Sicut in dubio prædicto vnica via moderandi priuilegium est, vel auctoritas Papæ, qui concessit priuilegium, vel compositio partium Panorm. *in d. c. suggestum n.* 4. Barb. *c. Dilecti n.* 4. *eod. tit.* Filliuc. *tr.* 27. *n.* 185. Palans. *d. tr.* 10. *p.* 13. *n.* 1. Leand. *d. disp.* 7. *q.* 52. nisi Papa alteri hanc cognitionem delegauerit, vt euenit Pampilonen. decim. 6. Aprilis 1615. quamuis vbi grauamen sit manifestum possit etiam inferior iudex de grauamine cognoscere, & illud auferre, vt idem Suarez notat,

ſat, & dixit idem Panorm. *d. n. 4. & cap. cum ad hoc n. 7.* de Cler. non reſidente ſed in ſpecie loquendo de priuilegio exemptionis decimarum Epiſcopi etiam eſt in dubio prouidere ne Eccleſia Parochialis maneat grauata vt decernitur *in f. in hoc tit. c. 2. §. Vbi autem*.

420. Secundo poteſt ceſſare priuilegium per renuntiationem expreſſam ſi fiat à Religione, particulares enim Religioſi, vel conuentus vel Prouinciæ non poſſunt renuntiare priuilegio ad fauorem Religionis conceſſo. Suarez. vbi ſupra Palans *n. 13.* Leand. *q. 53.* Per renuntiationem vero implicitam contentam in non vſu priuilegii poteſt priuilegium hoc ceſſare, ſi tamen concurrant neceſſaria ad hoc vt Eccleſia præſcribat contra priuilegium quæ præſcriptio ad minus debet eſſe quadragennaria Syl. *v. decima q. 7. n. 13.* Angel. *n. 7.* Rebuff. *q. 14. n. 54.* Suarez. *c. 2. n. 3. & 4.* Filliuc. *tr. 27. n. 185. DD. in c. accedentibus de priuil. & c. Illud de preſc. vbi Gloſſ.* & Panorm. Leand. *d. diſp. 17. q. 53.* ſed in Religionibus habentibus priuilegium, vt eorum iura non poſſint præſcribi niſi per ſexagenariam aut centenariam, aut ad aliud determinatum tempus ſit neceſſaria tanti temporis præſcriptio Suarez *d. c. 20. n. 3.* videantur dicta *ſup.* & quæ Leander *d. q. 53.*

421. Tertius modus eſt per compoſitionem hunc admittunt Syl. *v. decima n. 13.* Angel. *n. 7.* Rebuff. *q. 14. n. 57.* Filliuc. *d. n. 185.* Leand. *d. diſp. 7. q. 54.* Suarez. *d. c. 20. n. 5. ex d. c. Suggeſtum, & c. Dilecti 8. eod. tit.* Sed in prædictis textibus ſupponitur grauamen enorme Eccleſiæ & in hoc caſu ſi grauamen eſt manifeſtum debet tolli à Religioſis in conſcientia ſi vero in hoc ſit aliquod dubium compoſitio locum habere poſſet ex d. textibus ſed iam in hoc caſu priuilegium ceſſat primo modo, vt dictum eſt ſed extra caſum notabilis grauaminis compoſitio priuata, & non facta legitima auctor. non tenebit videantur tamen dicta *ſup. c. 1.* & præcipuè *c. 3.* de Pactis in hoc 6. *n. 11. & ſeq. pag. 656.*

422. Quarto deficit priuilegium ex alienatione bonorum in perſonas non exemptas Suarez *d. c. 20. n. 6.* Filliuc. loco citato Leand. *q. 55.* Nicolius *tit. de decimis n. 2.* Vbi refert hoc fuiſſe declaratum à S. Congregatione Epiſ. & Regul. in Ariminen. 28. Aug. 1621. Ex quo apparet verum eſſe quod ſupra dictum fuit, ſcilicet quod priuilegium decimarum nunquam eſt reale, & tale vt tranſeat cum prædijs, & bonis, ſed eſt ſimul ſemper perſonale tanquam conceſſum bonis inquantum ſit ſub dominio perſonarum Religioſarum ad quarum fauorem conceſſum eſt priuilegium,

423. Limitat tamen hoc Suarez, vt quando Religioſi ſic priuilegiati permutant bona etiam ſi non habeant priuilegium decimarum de bonis nouiter acquirendis nihilominus prædium, quod nouiter acquirunt ex permutatione tamquam ſubrogatum in locum exempti debeat eſſe exemptum quia huiuſmodi prædiũ non eſt ſimpliciter acquiſitum ſed ſubrogatum, in locum illius, quod prius fuerat acquiſitum & erat exemptum, & ideo ſapit naturam, & conditionem eius, quod ſubrogatur, nam & reuocatio facta per Concil. Lateranen. vt exemptio Ciſtercien. & aliorum priuilegiorum non ſe extendat ad poſterius acquiſita eſt odioſa, & ſtricte intelligenda. Tum quia ſeruatur intentio Concilij quæ fuit, vt non augerentur opus Eccleſiæ cum grauamine Eccleſiarum, quibus debentur decimæ, quod impletur, quia extenditur exemptio nam ſi vnum acquiritur exemptum datur aliud ſimile non exemptum, & ſic Eccleſiæ non grauantur. Et ita Religioſos non teneri ad decimas de nouiter acquiſitis ſi dederunt prædia libera in locum acquiſitorum S. Cong. Epiſ. & Regul. declaraui 26. Iun. 1595. & tanquam declaratum ad eadem Sac. Cong. tenet Nicolius *tit. de decim. n. 5.* Hoc autem idem Suarez. extendit nedum ad veram permutationem, ſed ad venditionem per quam vnum venditur, vt aliud ematur, ſic enim prædium emptum ſubrogatur in locum venditi.

SVMMARIVM.

Art.

Artic. XVI.

Qualiter Ecclesia decimas non solutas possit recuperare.

424. Ecclesiam posse petere tam extra iudicium, quam in iudicio forensi indubitati iuris est. Dubium vero est an Ecclesia à nouo possessore fundi possit petere decimas præteritas, quas antiquus fundi possessor de fructibus à se perceptis non soluit. Posse enim petere sensit Gloss. *in cap. Tua nobis eod. tit.* Et post. Io: And. & Hostien. Panorm *in cap. Pastoralis num.* 5. Moneta *cap.* 6. *à num.* 18. Rebuff. *q.* 9. *num.* 9. Barbosa *d. cap. Tua nobis num.* 13. vbi pro eadem sententia plures refert, sed male citat Suarez *d. cap.* 38. quia ipse ibi oppositum sustinet, & probat.

425. Sed huius sententiæ fundamenta vere friuola sunt. Dicunt enim primo decimas esse tributa *d. cap. Tua nobis* esse vero hanc legem tributorum, vt transeant in nouum possessorem qui etiam præterita tributa soluere teneatur. *l. Imperatoris ff. de Public. & Vectigabil.* Sed vt bene aduertunt Suarez *d cap.* 38. *num.* 9. Raphael à Turre 2. 2. *q* 87 *num.* 2. *disput.* 13. Nec decimæ sunt propriè tributa, vt notauit etiam Glossa *in d. cap. Tua nobis in v. tributa*, nec Ecclesia legibus Imperatorum regitur sed proprijs, & argumentum à simili in extendendis oneribus nullius valoris est, Ecclesia vero non præcepit nisi quod decimæ soluantur de fructibus collectis *Cap. Nunciof.* 6. *& cap. Cum homines* 7. *eod. tit.* Et ideo lex decimarum non obligat nisi dominos postquam collegerint fructus, vel eosdem fructus, non decimatos possidentes.

426. Adducuntur quoque textus ex iure Canon. sed extra rem. Nam *cap. In aliquibus* prohibentur domini locare prædia sua illis, à quibus contradicitur solutio decimarum. Sed quid hoc facit, ad obligandum nouum possessorem ad soluendam decimam fructuum, quos non collegit Ecclesia vult, vt sine contradictione sibi soluantur decimæ à colligentibus fructus, vel eos indecimatos possidentibus, sed nunquam præcipit, quod soluantur decimæ fructuum præteritorum, ab eo qui de nouo possidet fundum, sed huic præcipit, quod in futuro decimas soluat. Et hic est sensus *cap. In aliquibus, cap. De terris eod. tit. & cap. si quis laicus* 16. *q.* 4. 1. qui male allegantur ex aduerso. Cum in illis euidenter sermo sit de onere soluendi decimas ex fructibus recipiendis ex prædijs, ab illis qui fundos possident, vel eorum fructus indecimatos recipiunt, iuxta explicata *sup. a.* 5.

427. Sed tertio argunt, quia bona fidelium per generalem, & tacitam obligationem sunt obligata ad fauorem decimarum, ad similitudinem bonorum mariti ad fauorem dotis vxoris, & bonorum tutoris, ad fauorem pupilli. Barbosa alios referens *d. cap. Tua nobis num.* 13. Sed DD. isti debuissent ostendere legem, quæ hanc hypotecam induxerit, cum ipsi fideles ad hoc voluntariè non se obligauerint, alias enim velle inducere hypotecarias obligationes per argumentum à simili est verè vanissimum.

428. Dicendum igitur est obligationem decimarum non obligare nouum possessorem fundi, ad soluendam decimam fructuum præteritorum quos ipse nullo modo indecimatos recipit Suarez *d. l.* 1. *c.* 38. Quia præceptū decimarum non obligat fundum nisi in ordine ad fructus, & quatenus in virtute illos continet, sic ad illos, vt præcipiendos, imo & dependenter ab eis collectis, quia directè non obligat nisi ad decimam fructuum ex fundo collectorum. Et onus reale quod adest fundo est conditionale, scilicet si ex eo obligantur fructus, vnde si non colatur, & fructus non producet, vel si fructus omnes perierunt antequam colligerentur de illis nulla soluitur decima. Et præterea nimis durum esset velle quod Ecclesia decreuerit eum qui nihil recepit de liudo, & ad quem fundus nullo modo pertinebat teneatur ad decimas, cum illa habeat actionem suam contra eum qui fundum vendidit, seu alienauit, & fructus percepit. Quod confirmatur, quia si venditor diuersis alienauit sua, vni, scilicet, fundū & alteri fructus indecimatos, actio Ecclesiæ contra possidentem fructus dirigi debet, quia iura Canonica expressè decernunt possidentem fundum esse deteriorem ratione fructuum. *Cap Cum in homine, cap. Pastoralis eod. tit.* & sic si ij se non recepit fructus, sed alius, non ipse, sed alius conueniri debet pro decimis.

429. Parochus tamen potest petere decimas, & si denegantur agere coram Iudice Ecclesiastico, vt soluantur; sed non potest propria auctoritate per vim accipere, etiam si minime à debitore detineantur. Et nedum per vim corporalem, sed nec per vim spiritualem, negando sacramenta Parochiano donec decimas soluat. Neque enim licet priuata auctoritate priuare aliquem sua possessione. Parochus vero vel alij similes ministri publicam, & forensem iurisdictionem non habent, eaque vti non possunt. Sed nec sacramenta negare possunt nisi publice, & manifeste, seu notoriè peccatoribus: At vero delictum negantis decimas non erit publicum, notorium, & indubitabile, si ille habeat aliquam excusationem, & iuris prætensionem. Non licet igitur Parocho auctoritate priuata per aliquam vim compellere Parochianos ad decimas soluendas Suarez *d. cap.* 38. *n.* 2. Nauar. *cons.* 2. *de decim.* Filiuc. *tr.* 27. *num* 259. Palaus *tr.* 10. *p* 15. Trullench. *l.* 3. *cap.* 3. *d.* 2. *numer.* 9 Leander. *d. tr.* 6. *disp.* 2. *q.* 21. *&* 22.

430. Superioris igitur habentis forensem iurisdictionem est compellere ad decimas soluendas. *Cap. omnes* 16. *q.* 1. *cap. decimas* 16. *q.* 7 Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 12. *de reform.* Cum enim iniuste detinentes debitas sacrilegij crimen committant. *Cap. decimas* 16. *qu.* 7. nec potest absolui nisi pœniteat, & si potest decimas soluat, potest per Ecclesiam compelli, vt satisfaciat. Et ob hanc causam potest, & debet excommunicari Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 12. *de reform.* S. Raym. *de decim.* §. 4. Barb. *in cap. Peruenit.* 5. *eod. tit. num.* 2. *& cap. ad hæc* 15. *num.* 4.

num. 4. & cap. Ex parte 21. num. 3. 4 & cap. in aliquibus 32. num. 3. Rebuff. q. 15. n. 13. Moneta cap. 8. num. 64. Azor. p. 1. l. 7. cap. 24. quaest. 17 Suarez d. l. 1. cap. 37. Rota in Motulen. decim 31 Ianuarij 1614. coram Sacrato. In hoc tamen debet seruari forma cap. sacro de sent. excomm. vt scilicet praecedat trina monitio Marchesf. de commiss. p. 1. cap. 15. num. 22. Moneta d. cap. 8 num. 69. Azor. & Suar. locis citatis Barb. in d. cap. 12. Concil. Trid. Imo ab hac excommunicatione non potest absolui qui decimas non soluit, nisi praemissa restitutione integra Sanchez in sum. l. 2. cap. 20. num. 19. Nouar in singul. Iur. canon. conc. 6 Nisi sit impotens ad tunc soluendum, quia tunc absolui potest. Nauar. in manual. cap. 16. num. 59. Molin. de iust. tr. 2. disp. 756 Nouar. d. conc. 6. vel nisi is, cui decimae debentur illas remittat Fagund. d. l. 3. cap. 6. num. 4. Palaus p. 14. num. 1. Trullench. d. l. 3. cap. 3. dub. 8. num. 19. Barbosa. l. 3. de Iure Eccles. cap. 26. §. 4. num. 10. Leand. d. tract. 6 disp. 2. q. 38. Insuper vero, qui non vult monitus soluere decimas, potest priuari Ecclesiastica sepultura. Cap. Prohibemus, eod. tit. vbi Gloss. & Panorm. num. 6. Trullench. d. l. 3. c. 3. num. 19. Rebuff. quaest. vlt. num. 16. Andr. Hisp. Lauor Spino, quos sequitur Leander tract. 6. disp. 2. q. 4.

431. Nedum vero Praelati possunt, sed tenentur contra inobedientes procedere, & eos per censuras compellere, vt decimas soluant. Et hoc debent tum ex necessitate sui officij, tum quia hoc est illis iniunctum per Alex. 3. cap pervenit, eod. tit. Imo si cum inobediente lis sit de iure soluendi decimas non deber Praelatus abstinere à lite etiam ratione scandali, iuxta doctrinam D. Thom. 2. 2. q. 43. a. 8. in c. & ad 5. Et in hoc laudatus merito fuit S. Thomas Cantuar. Iura enim Ecclesiae tueri debent, & scandalum ex hoc certum, est passiuum. Sed vbi controuersia sit de temporali decima per iniustitiam negata possunt Praelati non exigere decimas ad vitandum scandalum, & in hoc saepe benefacient, quia maiorem curam habere debent boni spiritualis subditorum, quam colligendi temporalia, vt habet D. Thom. 2. 2. q. 87 art. 1. ad 5. Et vt aduertit. Caiet. d. q. 43. a. 8. aliud est bona ab Ecclesia possessa bene dispensare, & hoc est summe necessarium, nec male dispensari debent ad fugiendum scandalum, aliud est bona debita recuperare, preceptum vero recuperandi debita affirmatiuum obligat pro loco, & tempore, & ex prudenti arbitrio; ideo in hoc potest Praelatus ratione scandali vitandi non compellere ad decimarum solutionem. Sed in hac parte etiam distingui debet inter ministros priuatos Ecclesiae, quibus debentur decimae, & inter Praelatos habentes iurisdictionem forensem. Nam in istis maior est obligatio ad compellendum ad solutionem decimarum, maxime si pars instet. At Parochi ad scandalum vitandum multo facilius à petitione decimarum abstinere possunt. Et maxime hoc locum habet vbi Parochianus consuetudine non soluendi decimas vtitur vt habet D. T. d. q. 4. ad 5. quia consuetudine ius abrogatur, & mutatur. Semper quoque aduertendũ erit, quod charitas ministros Ecclesiae valde obligat quos simul obligat virtus Religionis, vt ex officio maiorem curam habeant spiritualium bonorum in populo promouendorum, quam temporalium colligendorum, ideo potest etiã quod ratione scandali nec petere possint, nec compellere ad decimas soluendas, maxime si scadalum quod timetur sit multorum; & maxime quod huiusmodi scandala nedum in perniciem animarum, sed etiam in detrimentũ boni temporalis Ecclesiae saepe tendunt. Vnde potest contingere quod hoc periculum obliget vel ad honestas compositiones, vel ad decimas remittendas, & praecipue vbi, qui decimas detinet indiget saltem ad decentiam sui status. Possunt enim remitti decimae quando de solo commodo temporali agitur, & in his compositiones fieri possunt, Gloss. in cap. Vt super, de bon. Eccl. non alien. v. possessiones Panorm. cap. Cum homines num 7. de decim. Suarez d. c. 38. n. 6. & explicatum est supra.

432 Deciniandi aut ius quomodo probetur ostendit Rota dec. 273 num. 7. p. 2. recent. quomodo etiam assistentia iuris non iuuet contra possessionem immemorabilem dictum est, artic. sup. num. 431. sic nec iuuat contra donationem Papae, Rota in Cracouien. decim. 16. Nouembris 1650. coram Biehio. Nec contra sententiam prius latam, Rota in Placent. seu Abulen. decim. 12. Decembris 1650. coram Eminentiss. Celso.

433 Si etiam non sit lis de iure decimarum, sed de decimis recipiendis, quod mandatum de manutenendo se extendat etiam ad decimas praeteritas etiam & ante motam litem non solutas, late probat Rota in Hispalen. decim. 10. Decemb. 1649. coram Bichio.

434 Quando etiam causa possidendi est vniuersalis, qualis est, quae prouenit ex iure vniuersali Parochialitatis, quod per vnum actum particularẽ acquiratur possessio generalis quoad alia, quia in istis actibus possessionis magis attenditur causa actus, quam actus ipse & eius exercitium, post Bart. Bald. Oldrad. & Grat. dixit Rota in Leodien. decim 27. Ianuar. 1651. coram Meltio, & decis. 583. num. 1. par 1. & dec. 272. num 1. p. 2. & dec. 484. num. 2. p. 3. recent. Et in terminis Parochi exigentis quasi in possessione exigendi certos fructus quod eo ipso sit in possessione quoad omnes, firmat Rota in d. Leod. decim. post Maresc. Post. & Ruin. & Rota decis. 212. num 2. p. 2. recent. Peun dec. 558. nu. 1. & 3. Addend. ad Greg. 15. decis. 557. num. 10. sed certe vbi non constat quod alius possideat decimas de alijs fructibus, doctrina haec procedere potest. Sed vbi constat alium possidere decimas aliquorum fructuum, non crederem, quod ille prouisione sua priuari posset. Quia nec latro possessione sua priuari deber, nisi de furto constet.

435 Quod etiam vbi laicus in causa decimarum sit actor causa haec non debeat dici sũmaria probat Rota decis. 604. n. 3. p. 2. recent. Et quod post praescriptionem ex iusta causa detur Ecclesiae restitutio in integrum dixit Rota dec. 428. num. 1. p. 1. diuers.

436 In causa autem decimarum non datur ap-

appellatio suspensiua, Barbosa *cap. Tua 26. eod. tit. num.* 9. Tambur. *t. 1. disp.* 15. *q.* 18. *nu.* 59. Rota Cæsaraug. *decim.* 12. Decemb. 1650. coram Meltio, Rebuff, *qu. vlt. num.* 21. Marches. *de commis. p.* 2. *c.* 4. *num.* 15. Moneta *cap.* 8. *num.* 58. Scacc. *de appell. q.* 17. *lim.* 18. *num.* 5. Limitatur autem primo vt hoc sit verum quando pars fundatur in præscriptione, vel consuetudine, non vero si se fundet super priuilegio, quia tunc valet appellatio etiam quantum ad deuolutiuum. Hostien. *in cap. Tua nobis 26. num.* 22. Io; And. *nu.* 7. Card. *num.* 2. Butr. *num.* 7. Panorm. *num.* 9. Tambur. *vbi sup. nu.* 61. Rota in Cæsaraug. *decim.* 19. Ianuar. 1609. coram Penna, & 20. Nouemb. 1609. coram Card. Pamphilio apud Tamb. *dec.* 91. *nu.* 3. & coram eodem in Corduben. *decim.* 2. Decem. 1605. apud Marches. *de commis. p.* 1. 687. Quod est verum etiam si priuilegium non sit in forma probanti, vt notant Hostien. Rota in d. Cæsaraug. 20. Nouemb. 1609. & Tamb. Nisi prius detecta sit inualiditas priuilegij, quia tunc cessat eius effectus, nec potest retardare solutionem decimarũ, Capntaquen. *d.* 349. *n.* 5. *p.* 2. & Rota in d. Cæsaraugust. *decimarum* 17. Iunij 1611. coram Card. Pamphil. Tambur. *d. q.* 18. *num.* 63.

437 Ideo limitatur secundo, vt non procedat quando agitur cum persona Ecclesiastica, quæ prætendit habere potiora iura, Host. *in d. cap. Tua nobis, num.* 22. & ibi Henric. *num.* 7. Barbosa *num.* 9. Præpos. *in cap. fin de appellat. §. quoties, num.* 32. *q.* 6. & ibi Dom. *num.* 22. Tamb. *d. q.* 18. *num.* 64. Et idem dicitur si lis sit inter Ecclesiam & Ecclesiam, aut locum pium. Hostien. & Henric. loco citato Scacc. *d. lim* 18. *nu.* 3. Rota in d. Cord. *decim.* 2. Decembr. coram Pamphilio.

438 Limitatur tertio, si collector decimarum excedat modum, quia à tali excessu datur appellatio, Scacc. *d. lim.* 18. *num.* 4. Barb. *d. c. Tua nobis, nu.* 9.

439 Certum vero est vbi agitur de iure decimarum solum Ecclesiasticum Iudicem esse competentem *cap. Prohibemus, & cap. Tua 25. eod. tit. Clement. vnic. de iudic.* vbi gloss. *v. decimis*, & ex generali regula iuris, *cap. Decernimus, & cap. Quanto de iudic. & ex toto tit. de foro compet.* Tam en in spiritualia quam annexa spiritualibus ad forum Ecclesiasticum spectant. Quod sine exceptione aliqua verificatur etiam si tribunal laicum habeat iudices Ecclesiasticos, & generalis regula sacrorum Canonum seruari debet, quæ vult Ecclesias cum illarum decimis, & omnibus rebus suis ad ordinationem, curam, & iurisdictionem Prælatorum Ecclesiasticorum pertinere, *cap Decretum est, cap. statuimus, cap. in sacris cum 3. sequent.* 16. *q.* 1. *cap.* 1. & 2. *cap. Nullus, cap. In noualibus* 16. *q.* 7. Quandiu igitur agitur de decimis, vt decimæ sunt, causa est Ecclesiastica. Fructus vero iam recepti ab Ecclesijs, & postea distracti sunt temporales, nec habent annexionem ad ius spirituale, & ideo causa super illis tota etiam ad laicum potest pertinere. Videantur de his DD. ad iura citata, Rebuff. *q.* 10. Couar. *practic. l.* 1. *cap.* 35. & Var. *l.* 1. *c.* 17. *num.* 8. & alij plures quos refert Rota *dec.* 296. *num.* 15. *par.* 3. & *dec.* 42. *nu.* 15. & *dec.* 453. *nu.* 2. *p.* 5. & *dec.* 107 *num.* 16. *par.* 7. Leander plures citans *tom.* 3. *tr.* 6. *disp.* 2. *q.* 26. & *seq.*

SVMMARIVM.

1 *Prædicatores non retrahant audientes à solutione decimarum.*
2 *An & qualiter decimæ sint de præcepto.*
3 *Prædicatores præcedunt Minores.*

Tit. XVII.

Discretionis Vestræ.

CAP. I.

1 GRegorius Nonus in hac decretali mandat Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ne in eorum sermonibus vel alibi aliquid proponant, quod audientes retra at à soluendis decimis vel alijs rebus debitis Ecclesijs vel eorumdem audientium corrumpant animas, sed imo potius verbo & opere informent fideles, vt sint intenti & bonæ voluntatis ad earumdem decimarom solutionem, sed de hoc videatur etiam Clem. 1. *eod. tit. & Clem. Cupientes §. & quia, de pænit.*

2 Gloss. hic in *v. decimarum* refert plures opiniones circa hanc quæstionem an decimæ sint de præcepto, & inter alias refert opinionem quorundam Theologorum dicentium decimas non esse de præcepto, sed sufficere dare centesimam, vel maiorem, aut minorem partem, ipsa vero sequitur opinionem Innocentij volentis decimas deberi ex præcepto diuino, & quidem etiam ex præcepto etiã legis Moysis quæ opinio vix saluari potest, ne sit hæretica. Et quidem talis dicenda esset, si vellet, quod nunc lex Moysis obligaret etiam quoad præcepta, quæ dicuntur moralia (quamuis præceptum decimarum etiam tunc fuerit iudiciale quantum ad determinationem partis decimæ, vt cum D Thom. 2. 2. *q* 87. *a.* 1. tradunt Theologi Communiter) quia de fide est, quod lex Moysis in totum fuerit abrogata per Christum, & ita quod licet præcepta, quæ dicuntur moralia seruari debeant, quia sunt de lege naturali, non tamen licet ea seruare, quia sint præcepta legis Moysis quæ est reprobata. Dixit enim Paulus ad Hebr. 7. *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem*, Et ad Galatas 3. dixit idem Paulus de lege. *Propter trangressores posita est, donec veniret semen, cui promiserat, ordinata per Angelos in manu mediatoris*. Et infra. *Prius autem, quam veniret fides, sub lege custodiebamur conclusi, in eam fidem, quæ reuelanda erat. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo, vt ex fide iustificemur, At vbi venit fides, iam non sumus sub pedagogo*. Itaque vt docet D. Thom. *p.* 2. *q.* 98. *ar.* 2. *ad secundam* lex Moysi vt infirma, & inutilis pro isto tempore reprobata fuit. Et sic hæreticum est dicere quod nunc lex decimarum data per Moysen à fidelibus sit obseruanda. Quamuis vero falsum etiam sit, quod Christus legem

deci-

decimarum innouauerit, vt ab hæresi excusentur Innocentius & alij piè interpretati possunt vt senserint legem hanc esse diuinam non quia nunc lex Moysis duret, sed quia Christus hanc legem innouauit. Hoc tamen etiam est falsum non enim huius nouæ legis à Christo editæ, aliqua mentio fit in scripturis, vel Concilijs, vel Patribus. Dicendum igitur est cum communi sententia Theologorum & Canonistarum modernorum, legem decimarum esse partim naturalem, & diuinam, partim de iure positiuo Ecclesiastico, scilicet quantum ad quotam.

3 Ex quo autem in hoc texto prius examinatur Prædicatores, quã Minores, colligit Franc. n. 1. quod Ordo Præd. præcedat Ord. Minorum, de quo hic per Gloss. & Archid. & DD. *sup. cap. quorumdam de elect. in hoc lib.*

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium de decimis noualium certa Ecclesiæ, vt eas percipiat in ea portione qua eum veteres contingunt, non se extendit ad possessas ab alio, nec ad noualia alterius loci, nec ad maiorem portionem, qua sit illa, in qua veteres decimæ percipiebantur.*

2 *Decretalis non continet ius nouum.*
Priuilegium præfatum est valde limitatum, ideo non mirũ si vltra suo terminos non extenditur.

3 *Priuilegium decimarum non se extendit ad possessus iure particulari.*

4 *Priuilegium absolute datũ se extendit ad futura.*

5 *Priuilegium non extenditur ad præiudicium tertij, quod præsumitur ignoratum.*

6 *Impetrans priuilegium in præiudicium tertij debet facere mentionem possessionis quam ille bona fide habet.*

7 *Possidens per tempus immemorabile præsumitur possedisse tempore dati priuilegij.*

8 *Priuilegium decimarum limitatum ad certum locum non se extendit ad decimas alterius loci.*

9 *Priuilegium limitatum ad portionem solitam, non se extendit ad maiorem.*

Cap. Satuto II.

1 IN septem partes distinctas per 5. distinguitur hæc decretalis. In principio autem declarando limitat tripliciter quoddam priuilegium noualium. Dicit igitur quod priuilegium concessum alicui de decimis noualium certæ Ecclesiæ, vt eas percipiat in ea portione qua eum veteres contingunt, Primo non extēditur ad decimas ab alio possessas, nisi de hoc fiat mentio. Secundo non se extendit ad noualia in alio loco existentia. Tertio non se extendit nisi ad eam portionem in qua veteres decimæ percipiebantur.

2 Itaque Alexander IV. hic non condit ius nouum, sed interpretatur priuilegium. Verum considerari debet, quod priuilegium de quo loquitur non est absolutum, sed limitatum, ad locum certæ Parochiæ Ecclesiæ, & ad mensuram in qua veteres decimæ percipiuntur, & ideo non mirum si simile priuilegium sit limitatè intelligendum.

3 Dicitur vero primo, quod hoc priuilegium noualium, non extenditur ad decimas noualium ab alio possessas tempore impetrationis priuilegij non interest vero distinguere, quo iure ab alio decimæ possideantur, scilicet vel priuilegio, vel compositione, vel feudatione, vel præscriptione, vel receptione de manibus laicorum, Gloss. *v. contingunt*, Archid. *nu. 1.* Et ideo huiusmodi priuilegium concessum religiosis de decimis non soluendis, non extenditur ad decimas, quas laici per antiquum feudum possident. Ita ex Io: And. Dom. *n.* 5. Franc. *num. 2. Vide dicta sup. ar. 15. num. 399.*

4. Ex quo autem in textu dicitur priuilegium non extendi ad noualia possessa ab alio tempore impetrationis priuilegij, quod priuilegium non se extendat ad futura colligunt Io: And. *in princip.* Archid. *num.* 1. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 2. Sed vt aduertit Franc. *num.* 2. hoc est verum in terminis huius priuilegij limitati ad portionem prius percipi solitam. Nam hoc textu priuilegium absolute, seu indefinite concessum se extendit ad futura, vnde priuilegium noualium sic absolute concessum ad futura se extendit, vt dictum fuit *art.* 13. *n.* 404. & hic tenet Franc. *nu.* 2. *in Gloss v. continga.*

5. Nam priuilegium non se extendit ad decimas ab alio possessas, quia priuilegium non se extendit in præiudicium tertij, quod à concedente priuilegium præsumitur ignoratū, & sic non volitum. *cap. Dudum de priuil.* Et hoc est verum absolute de priuilegio. Anchar. *not.* 3. Dom. *num.* 2. Franc. *num.* 1. Fit vero præiudicium tertio si decimæ ab illo possessæ alteri tradantur, sed non fit illi præiudicium si alteri concedantur decimæ, ad quas ille nullum ius habet; & ideo merito dicitur hoc priuilegium non extendi ad decimas possessas vsq; ad diem imperrationis priuilegij, extendi vero ad eas, quas forsan in futurum possideret.

6. Bene autem ex hoc colligitur, quod in impetrandis gratijs in præiudicium tertij fieri debet mentio possessionis, quam habet is, in cuius præiudicium cedit priuilegium. Quod est verum etiam in casu in quo res possessa non sit verè illius, sed alterius, si tamen ille bona fide possidet, secus si per violentiam possidet vel mala fide, Gloss. *in v. possideant.* Archid. *n.* 1. Anchar. *not.* 4. Dom. *num.* 9. Franc. *num.* 3.

7. Aduertendum vero, quod si ille alius possidens probaret se possedisse per tempus immemorabile, & adhuc se possidere mediam, vel aliam partem veterum præsumeretur, quod tempore indulti possedisset. Barbos. *num.* 3. Rebuff. *de decim. q.* 15. *num.* 35. Monet. *de dec. cap.* 4. *num.* 71. Sed de hoc videantur dicta supra *a.* 15. *num.* 436. *&* 437.

8. Secundo autem decernitur in textu, quod priuilegium præfatum non extēditur nisi ad locum, in quo priuilegiatus veteres decimas percipiebat. Quod procedit, quia in priuilegio solum conceduntur decimæ ad mensuram, in qua percipit veteres, non ergo extendi potest ad noualia existentia in loco, in quo priuilegiatus nullas decimas percipiebat. Gloss. *in v. Nec ad alias*, Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 1.

9. Tertio demum statuitur, quod priuilegium

gium huiusmodi non extendatur nisi ad eam partem, quæ debetur tempore impetrationis litterarum. Et sic etiam si debebatur dimidia pars, si tamen non dabatur dimidia pars, sed tertia, priuilegium non nisi ad tertiam partem decimarum noualium se extendit. Gloss. *in v. Et pro ea.*

SVMMARIVM.

10 *Priuilegium limitatum ad mensuram antiquiorem, non se extendit nisi ad dimidiam.*
Hoc fallit in Cisterien. & Hopit. num. 10.
11 *Constitutio declaratiua se extendit ad præterita.*
12 *Pontifex in hoc §. condit ius nouum.*
Constitutio continens plures partes non est declaratum in partibus, in quibus adest verbum statuimus. num. 12.
13 *Non est Doctorum præsumere in dispositione Papæ hoc vel illud esse inuerisimile; sed est superioris ex hoc priores dispositiones limitare.*
14 *Taciturnitas eius quo expresso est verisimile, quod Princeps non concessit, si illud sit in genere expressum non vitiat priuilegium, licet faciat ad illud restringendum.*
15 *Priuilegium in præiudicium tertij, & decimarum, qualiter strictè interpretandum.*
19 *Priuilegium vnde dicatur odiosum, aut fauorabile.*
17 *Dictio* portio *significat dimidiam partem præterquam in aliquibus casibus.*
Aliquando sub nomine partis comprehenditur totum. num. 17.

§. *Statuimus*, *I.*

10. STatuitur in hac parte, quod priuilegiũ decimarum noualium limitatum ad mensuram antiquarum non extendatur nisi ad dimidiam partem decimarum, etiam si amplius in veteribus haberetur, quia non est verisimile quod si tunc de plena, & integra perceptione veterum fuisset expressum; Apostolica Sedes pariter noualium decimas in tam graue Parochialium Ecclesiarum dispendium induisisset. Pariter tamen decernitur, quod hoc non habeat locum in Cisterciens. & Carthusian.

11. Hic etiam præterita priuilegia explicari & limitari videtur colligi ex illis verbis indulti siue impetrati iam, siue impetrãdi, cuius ratio affertur, quia constitutio declaratiua se extendit ad præterita, vt post Io: And. aduertunt Dom. *num.* 3. & Franc. *num.* 2. Hæc vero constitutio est declaratoria: Nam licet Pontifex in hoc §. vtatur verbo *statuimus*, tamen quia in principio dixit *declaramus*; hæc constitutio censeri debet declaratiua, & dici debet constitutionem esse declaratiuam, si in illius principio Papa vtitur verbo *declaramus*, licet postea vtatur verbo *statuimus*. Archid. *nu.* 1. Dom. *num.* 4. Franc. *num.* 2.

12. Nihilominus tamen dici debet spectato diligenter textu, quod Pontifex solum in futurum disponit, quia solum statuit, quod deinceps in casu isto solum medietas decimarũ possit vindicari, & licet in hoc Papa disponat de præteritis indultis, tamen potius abrogando, quam declarando procedit, & ideo vsus est verbo *statuimus*, & non disposuit de decimis in vi præteritorum indultorum perceptis, sicut disponere debuisset, si per viam declarationis determinasset indulta sic limitatè intelligenda, sicut ipse statuit, quia tunc illæ integræ decimæ contra mentem indulti fuissent perceptæ, & sic inuitè receptæ contra priuilegium. Et licet argumentetur à verisimiliter pręsumpta voluntate Pontificum, quia talia indulta concesserunt non tamen vtitur hoc motiuo ad declaranda simpliciter illa indulta, sed ad hoc vt appareat rationabilis dispositio, quam ille facit in futurum. Nec conforme rationi est, vt constitutio quæ habet plures partes diuersas, & diuersos casus diffinit, dicatur in totum declaratoria ex eo, quod in principio ponitur verbum *declaramus*, sed si Pontifex in vna parte vtitur verbo *declaramus*, & in alia verbo *statuimus*, quod propriè nouam legem significat, dicendum est illum nouum ius condere vbi vtitur verbo *statuimus*, si enim intenderet solum legem veterem declarare vteretur verbo *declaramus*. Non enim Pontifices impropriè loquuntur.

13. Hinc cum Archid. *nu.* 1. inferat, quod sub verbis generalibus non comprehenditur, quod est inuerisimile, *cap. Cum in generali, sup. de off. Vic. in hoc lib. & infra cap. In generali, de reg. iur.* Nihilominus aduerti debet, quod notatum est sup. *d. cap. Cum in generali, num.* 4. quia scilicet non licet cuicumque præsumere inuerisimile; ideo hoc procedit in casibus in iure expressis, & declaratis, & superiorum est in dubio hanc inuerisimilitudinem declarare, & ex eo præscriptas dispositiones limitare, sicut factum est in textu.

14. Imo notandum est, quod taciturnitas qualitatis, qua expressa superior verisimilter non concessisset tantum, quantum concessit, non vitiat priuilegia, quando saltem in genere expressum fuit subiectum illius qualitatis, sicuti hic factum fuit exprimendo, quod eam portionem accipiat priuilegiatus de noualibus, quam de alijs veteribus decimis percipiebat, sed tunc priuilegium viget, licet sit restringendum ad quantitatem verisimilem, vt hic notant Dom. *num.* 2. & Franc. *num.* 1. Hæc tamen restrictio facta à Doctoribus erit ad summum probabilis.

15. Hoc tamen semper aduerti debet, quod priuilegium in præiudicium tertij strictè debet interpretari. Dom. *num.* 3. Franc. *num.* 1. & *not.* 4. *num.* 2. Anchar. *not.* 7. Et sic priuilegiũ decimarum quatenus aliquo modo est odiosum sit strictè interpretandũ. Tamen saluari debet proprietas sermonis, vt dictum est sup. *art.* 15. *num.* 397.

16. Quod etiam hic dicit Barbosa *num.* 7 quod, scilicet, dispositio fauorabilis aut odiosa attenditur ex primario fine, per Sanchez *l.* 1. *de Matrim. d sp.* 1. *nu.* 4. 5. & ideo dispositio dici potest fauorabilis ex quo emanauit ad fauorem alicuius, licet ex consequenti cedat in præiu-

iudicium alterius, non admittitur. Nam vbi fauor vnius alteri præiudicat, priuilegium est mixtum & est partim fauorabile, & partim odiosum debet restringi vt minus lædat. Sic enim vt dictum est supra, priuilegium decimarum licet principaliter factum ad fauorem priuilegiati nihilominus etiam censetur aliquo modo odiosum.

17. Colligitur vero ex hoc textu quod appellatione portionis, seu partis in dubio debet intelligi dimidia. Io. Mon. *num.2.* Archid. *num.1.* Anchar. *not.5.* Probus *num.1.* Dom. *n.5.* Franc. *num.4.* Hoc tamen multipliciter limitant Dom. Franc. & Probus. Primo si iungatur aliquis terminus denotans minorem partem, vt in princ. huius textus. Secundo si nomen *pars*, *aut portio* iungatur cum relatione verificabili in minori quantitate etiam in minima, vt si iussum sit aliquid partiri inter plures, quam duos. Vel si apponatur dictio aliqua, & dicatur aliqua pars, quia hoc est verificabile etiam in minima parte. Tertio si constet mentem loquentis esse vt appellatione partis includatur minor quam dimidia, *vt inf. cap.1. de sent. Excom.* secundum Dom. Quarto, quia ratione incertitudinis quandoque sub nomine partis comprehenditur totum, vt in *l. Vxorem princ. ff. de de legat. 3.* vbi dicitur, quod si testator legat vxori eam partem domus, in qua morari consueuit, & testator tam tempore testamenti, quam mortis totam domum in vsu habuit, tota domus debetur ratione incertitudinis secundum Gloss. ibi.

SVMMARIVM.

18 *Priuilegium limitandum, si post factum inciPit esse enormiter læsiuum.*
19 *Hoc est vniuersaliter verum de omni priuilegio decimarum.*
20 *Dum Papa bona vnius Ecclesiæ alteri concedit, illa non tenetur vltra posse.*
Et idem dicitur de donante. 20.
21 *Concessio decimarum notabiliter grauans non est ipso iure nulla in totum.*
Episcopi est prouidere vt tollatur enormis læsio. 21.
22 *Decimæ veniunt sub nomine prouentuum.*

§. *Vbi autem. III.*

18. IN hac tertia parte statuimus, quod vbi per huiusmodi decimarum concessiones Parochiales Ecclesiæ adeo grauentur, quod eorum Rectores de ipsarum reditibus congrue sustentari, & iura Parochialia exhibere non possunt, debent locorum Ordinarij prouidere, quod eisdem Rectoribus tantum de illarum prouentibus relinquatur, quo ex inde competentem sustentionem habere, & Episcopalia iura soluere, aliaque onera supportare possint.

19. De omni vero vel priuilegio, vel concessione decimarum intelligi debet hæc lex vniuersalissimè, & sic non tantum de concessionibus factis duobus Ordinibus Cisterciensibus & Carthus. vt dixerunt Archid. & Io. Mon. Sed de omnibus concessionibus etiam supra in hac Decretali nominatas, & non nominatas, vt post Io. And. dixit Franc. *n.2. not.5.* Et propterea aduertunt Arc. in *num.1.* Anchar. *not.9.* Franc. *d. not.5.* quod quando Papa bona vnius Ecclesiæ concedit alteri, hoc intelligi debet ita vt ab illa Ecclesia non plus exigatur, quam ipsa facere possit. Quod Anchar. & Franc. extendunt etiam ad donantem, vt causa donationis non possit ab eo exigi plusquam facere possit deducto ne egeat, vt in *l. sunt quidem. ff. de re iudic.* Propria tamen ratio ob quam vniuersalissimè decisio huius textus intelligi debet de omni concessione decimarum est, quia de iure naturali, & diuino Parocho debetur congrua sustentatio. Nam alias si *ita sola vi* huius literæ vim faciemus, cum expresse textus dicat, per *huiusmodi concessiones*, hoc non deberet intelligi nisi de concessionibus factis dictis duobus Ordinibus, vel ad summum de memoratis in textu antecedenter, ad istam determinationem.

21. Ex hoc tamen textu colligitur quod concessio decimarum notabiliter & enormiter grauans Ecclesiam, non est ipso iure nulla in totum. Et tamen per Episcopum debet prouideri, & tolli enorme grauamen, & *fieri vt* vel de decimis, vel de alijs Ecclesiæ *reditibus* Parocho detur congrua sustentatio, nedum pro se, sed etiam vt onera Parochialia sustinere possit, vt dicitur in textu. Vnde *sup. art. 15. nu. 439. 440. & 441.*

22 Bene etiam ex hoc textu colligit Franc. quod decimæ veniunt sub nomine prouentuum, cum sint deputatæ pro sustentatione Parochi, & ministrorum Ecclesiæ. *cap. Clericis 2. 2. q. 1. cap. 2. de off. cust.*

SVMMARIVM.

23 *Decimæ à laicis receptæ in feudum non possunt concedi Religiosis sine consensu Episcopi.*
24 *Recognoscens se habere decimas ab aliquo, ex hoc cognoscit illum dominum.*
25 *Dictio* absque *hic sumitur inclusiuè & est idem quod* sine.

§ *Sanè. IV.*

23. RESoluitur in hoc textu, quod decimæ per laicos ante Concil. Lateran. receptæ in feudum, & vt tales à laicis recognitæ, non possunt religiosis concedi sine assensu Episcopi Diœcesani.

24. Huius vero textus intelligentia habetur ex dictis in *tit. artic. 11. n. 30.* Breuiter vero hic notandum ex Dom. *n. 1.* & Franc. *n. 1.* quod recognoscens se habere in feudum decimas ab aliquo ex hoc recognoscit illum esse dominum feudi.

25. Notatur etiam quod in hoc textu dictio *absque* accipitur exclusiuè, cum tamen excludat, vt in *cap. 1. de consuetud. sup. in hoc lib.* Archid. *n. 2.* Franc *n. 1.* Vtrobique tamen idem est, quod *sine*, vt post Io. And. notat idem Franc.

SVM-

SVMMARIVM.

26 *Diœcesani compellunt Religiosos ad decimas soluendas.*
27 *Hic est casus in quo exempti subduntur Ordinario.*

§. Diœcesani. V.

26. HVius §. conclusio est, quod Diœcesani compellant Religiosos exemptos soluere decimas Ecclesijs Parochialibus, si non agatur, de rebus exemptis.
27. De his etiam satis dictum fuit *sup. in tit. art.8. num.186.* Interim hic notatur, quod his vnus est casus in quo Religiosi exempti subduntur Episcopis. Franc.De his casibus abunde dixi *tom.3. de stat. q.189. a 10. inspect.10.*

SVMMARIVM.

28 *Religiosi tenentur ad decimas nisi muniti speciali iure.*
29 *Exemptio à decimis, nedum priuilegio sed præscriptione habetur.*

§. Cæterum. VI.

28. DIffinitur hic, Religiosos etiam exemptos de possessionibus acquisitis,&acquirendis debere soluere decimas Ecclesijs Parochialibus, nisi ipsi speciali iure, ac priuilegio sint muniti.
29. Et hæc quoque conclusio explicata fuit *sup. in tit.art.15* per totum. Dicitur vero in textu nisi speciali iure, aut priuiegio sint muniti, quia exemptio à decimis nedum ex priuilegio haberi potest, sed etiam præscriptione donatione, & conuentione, vt satis supra est explicatum.

SVMARIVM.

30 *Habentes decimas à laicis non eximuntur à futuris nonalibus.*
31 *Donatio facta ab habente ius determinatum non se extendit ad nouas species.*

§. Nec vero.

30. REligiosi (decernitur in hoc textu) habentes à laicis antiquas decimas, vel earum partem, nisi alia subsit rationabilis causa, non possunt percipere, aut petere nouales superuenientes.
31. Et de hac quoque conclusione dictum est vbi *sup. ar.15. nu.402. & 403.* Aduertit vero Dom. quod donatio facta ab habente ius certum, & determinatum non se extendit ad species de nouo ortas, quæ essent eiusdem naturæ specierum donatarum.

Tit. XIV.

De regularibus, & transeuntibus ad Religionem.

DE materia huius tituli egi difusè in *tom.3.* de statibus, nimirum de professione tacita, quæ incurritur ob delationem habitus professorum, de qua tractatur in *cap. Is, qui, egi* ibid. *q.189.a 10. inspect.6. à n.261. & pag. 684.*

De integritate vero anni probationis,quæ est materia *cap. Non solum, 2. & cap. Commissum 3.* Actum est ibid. *q.189. tract. de nouitiatu. inspect.4. à n.43. & pag.104.*

De beneficijs autem nouitij, & quomodo nou vacent, nisi ex professione, quæ est materia, *cap.Beneficium. 4.* actum est ibid. *q. 189. ar.10. tract. de stat. Nouit. inspect. 5. à n. 69. & pag.583.*

Qualiter vero, qui vouit religionem arctiorem, si profiteatur in laxiori, valeat professio, quæ est materia *cap. Qui post. 5.* ostensum est ibid. *q.189.a.3. num. 103. & pag. 236.*

Qui vero possint valide recipere ad professionem,quæ est materia *cap.Si ad totum,6.*ostensum est ibid. *q.189. a.10. tract.de profess. inspect. 10 à n.297.& pag.694.*

Tit. XV.

De voto, & voti redemptione.

HVius etiam tituli materiam explicaui in *3. tom. de stat. q.189. a.10.* Vbi de professionis effectibus,& præcipue quomodo professio, & sacer ordo impediant, & diri mant matrimonium, quæ est materia *cap. Quod votum vnic. explicatum fuit à num.586.& pag.770.*

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus, eiusque summa.*
2 *Decretum Concilij Trid.*
3 *Constitutio cum Pastoralis Pij V.*
4 *Constitutio decoris Pij V.*
5 *Constitutiones Greg. XIII.*
6 *Et Sixti V.*
7 *Et Pauli V.*
8 *Et Vrbani VIII.*
9 10 *Quid veniat sub nomine clausuræ Monasterij.*
11 *Episcopi clausuræ curam habere debent.*
12 *Cuius expensis clausura restauranda sit.*
13 *Clausura aliqua necessaria ex vi cænobiticæ vitæ.*
14 *Ex vi professionis non esto necessaria cænobitica vita, & clausura.*
15 *Absolute valere posset professio sub conditione manendi in propria domo.*
16 *Moniales cænobiticam vitam professæ ad aliqua*

clausuram fuerunt obligatæ.

Trullani canones non approbati nu. 16.

17 *Clausura monialium, qualis nunc est statuta fuit à Bonif. VIII.*

18 *Hanc clausuram promouere debent Episcopi & plura de illa.*

19 *Consuetudo contraria an valeat.*

20 21 *Finis principalis huius legis est vitare periculum honestatis.*

Mulieres instabiles nu. 21.

22 *Mulierum clausura ab antiquo etiam electa pro custodia honestatis.*

23 *Exitus ille prohibitus in hac decret. qui potest esse o casio inhonestatis.*

24 25 26 *Quomodo clausura potuerit Monialibus præcipi variè fuit opinatum.*

27 *Papa, & Prælati possunt ea præcipere, quæ necessaria sunt ad obseruantiam regulæ.*

28 *Annus probationis datur ad regulæ experimentum.*

29 *Violatio clausuræ, in qua specie peccati sit, secundum aliquos.*

30 *Lex præcipiens intuitu alicuius virtutis, constituit inobedientiam in specie peccati oppositi illi virtuti.*

31 *Violatio clausuræ est sacrilegium.*

32 *Monialis exiens à domo priuata non violat clausuram.*

33 *Quid si Moniales ascendat super tectum?*

34 *Quid si monialis intret Rotam Monasterij, vel stet in liminari portæ.*

35 *Quid si ascendat ramum arboris qui extenditur extra clausuram.*

36 *Extra clausuram est Ecclesia, domus confessarii.*

37 *Ad incurrendas pœnas exitus debet esse perfectus.*

38 *Violat clausuram saga, quæ à Dæmone defertur extra clausuram.*

39 *Exitus inuoluntarius non est violatio clausuræ.*

40 *Non datur in hoc casu paruitas materiæ, si exitus est perfectus.*

41 *Violatur clausura si Monialis exeat pro maiori parte.*

42 *Violatur etiam si Monialis pendula se agitet extra clausuram.*

43 *Et si Monialis exeat vt claudat portam exteriorem.*

44 *Non debet permitti amplum limitari.*

45 *Monialibus professis imposita est lex clausuræ.*

46 *Moniales triplici ex causa de licentia Episcopi exire possunt.*

47 *Id est verum si non potest euitari periculum nisi Monialis exeat.*

43 *Ex causa incendij etiam monialis particularis exire potest, & sine licentia, si id sit.*

49 *Causa infirmitatis lepræ conceditur exitus.*

50 51 52 *Sola epidimeiæ propriæ causa concedi potest licentia exeundi.*

53 *Non vero ex causa morbi Gallici.*

54 *Constat in his de declarat. S. Congregationis.*

55 *Constitutio Pij V. non extenditur ad casus similes non expressos.*

56 57 58 *Non licet exitus ex causa infirmitatis incurabilis.*

59 *Defensioni naturali potest quis cedere.*

60 *Nec ratione qualitatis monialis licet exitus ratione infirmitatis,*

61 *Prælati Regulares ex hac causa non possunt licentiam concedere.*

62 *Sine licentia Papæ non potest monialis exire, vt sit Abbatissa.*

63 *Nec vt sit magistra nouitiarum.*

64 *Nec vt fundet monasterium.*

65 *Nec transferri omnes moniales ad aliud monasterium.*

66 *Plura de hac translatione.*

67 68 *Nec quia incorrigibiles.*

69 *Nec vt videant ædificium.*

70 *Nec ratione transitus ad arctiorem religionem.*

71 *Quæ in hoc transitu seruari debeant.*

72 *Dantur aliqui casus in quibus licet exitus de licentia Ordinarij.*

73 *Ad præstandum iuramentum fidelitatis licet.*

74 *Et ex necessitate defensionis.*

75 *Et tempore belli si imminet periculum.*

76 *Et iniustè aggressa.*

77 *Et an possit Monialis fugere si iniuste vexatur.*

78 *Et in casu Conc. Trid. sess. 25. cap. 5.*

79 *Et ad fugiendam mortem.*

80 *Et quid ratione necessitatis questuandi sit dicendum.*

81 *Requiritur licentia.*

82 83 *Requiritur licentia Episcopi.*

84 *Non sufficit licentia Vicarij, nisi &c.*

85 86 *Quid de capitulo sede vacante, & de Abbate.*

87 *Quid si licentia iniustè negetur.*

88 89 *Quid si non sit tempus petendi licentiam.*

90 *Qualis debeat esse licentia.*

91 92 *Quid si licentia sit irrationabilis.*

93 *Sufficit licentia Papæ data sine cura.*

94 *Eggressa tenetur finito negotio statim redire.*

95 *Et recta via.*

96 *Quas pœnas incurrant violantes clausuram.*

Tit. XVI.

De statu Regularium.

Cap. Periculoso.

1. DE clausura Monialium agitur in hac Decretali, quæ in quinque partes per §. *distinguitur*. In quarum prima præmissa ratione ob quam Bonif. Octauus motus fuit ad edendam hanc constitutionem decernitur, quod Moniales quæcumque tacitè, vel expresse professæ teneantur ad clausuram, nec possint egredi à monasterijs, quacumque ratione vel causa, nisi constet eas tali, ac tanto morbo laborare, quod non possint cum alijs, absque graui periculo, vel scandalo commorari, Præterea statuitur, vt nulli etiam honestæ pateat ingressus, vel accessus ad easdem, nisi adsit causa rationabilis, & manifesta, ac de licentia legitimi Superioris. Et ita regulam hanc tenent & explicant Gloss. Io. Mon. Io. And Lap. Archid. Anchar. Domin. Franc. & Barbosa.

2. Fuit autem innouata hæc constitutio quantum ad vtramque partem per Concil. Trid.

Trid. *sess.25. de regul. cap.5. per hæc verba*. Nemini autē Sanctimonialium liceat post professionem exire à monasterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa, ab Episcopo approbanda: indultis quibuscumque, & priuilegijs non obstantibus. Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscumque generis, aut conditionis sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus, vel Superior licentiam debet in casibus necessarijs, neque alius vllo modo possit, & vigore cuiuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

3. Sed circa huiusmodi clausuram monialium plura alia statuta fuerūt per summos Pōtifices. Nam Pius Quintus in constit. quæ incipit circa pastoralis data 4. Calend. Iunij 1566. & est in Bull. Rom. sub *n.* 8. eam referunt Barbos. *de off. & potest. Episc. all.* 102. *&* Peyr. *tom.* 2. *constit.* 6. Pij Quinti confirmauit hanc decretalem illamque extendit.

4. Idem vero Pius quintus in alia constit. quæ habetur in eodem Bull. sub eodem *n.* 8. & incipit decori, & data fuit Calend. Februar. anno 1570. prohibuit ne moniales exeant à clausura, nisi in quibusdam casibus ibid. expressis, quæ prohibitio comprehendit etiam comitantes, & recipientes, & superiores exeundi licentiam concedentes.

5. Pariter Greg. XIII. in constit. *Deo sacris* data 3. Calend. Ianuar. 1572. & est 8. in Bullar. Rom. multa edidit circa eleemosinas monialium seruantium clausuram. Idem autem Greg. XIII. in alia constit. quæ incipit *vbi gratia*, & data fuit idibus Iulij 1575. & est in Bull. 28. reuocauit omnes licentias ingrediendi monasteria monialium quibuscumq; viris concessas, & prohibuit vti licentiis concessis ab Episcopis aut alijs superioribus pro casibus necessarijs, nisi in necessitatibus vrgentibus. Et in alia constit. posita sub eodem *n.* 20. *& data* 23. *Decem.* 1581. quæ incipit *dubijs quæ emergerunt* declarauit præfatam priorem constitutionem, vbi deinde vero in alia constit. quæ incipit, *quæ sanctimonialium* 8. Sept. 1584. quam refert Barb. *d. all.* 102. *n.* 34. item præfatas licentias reuocauit.

6. Omnes quoq; licentias ingrediendi monasteria monialium secularibus mulieribus cuiuscumque generis concessas reuocauit Sixtus Quintus, in constit. Sanctimonialium 5. Ianuarij 1589 vt aduertit Barb. *hic n.* 9.

7. Duas quoque constitutiones reuocatorias licentiarum ingrediendi monasteria edidit Paulus quintus, alteram quæ incipit *facultatem*, & est 52. in bull. Rom. datam die 1. Sept. 1608. in qua plura de huiusmodi ingressu & licentijs tradidit alteram datam 19. Iunij 1612. & est in eodem Bull. 74. & similes quoque reuocationes fecit. Vrbanus vero 8. in motu proprio incipien. *Sacrosanctum Apostolatus ministerium* 27. Octob. 1624. apud Barbosam *hic n.* 12. declarauit consensum ex parte monasterij requisitum ad hoc vt habentes licentiam ingrediantur debere dari capitulariter.

8. Quæritur autem primo, quid sit clausura monialium, & quibus limitibus terminetur respondetur, quod monialium monasterium importat claustrum, officinas interiora habitacula monialium, & omnem interiorem domum in qua moniales clausæ habitant, non autem Ecclesiam exteriorem, aut parlatorium exterius, aut crates, aut domos, & habitationes contiguas deseruientes pro famulis, aut confessarijs; imo nec monasterium quod est in fieri, & actu fabricatur, licet aliquis ibi habitet pro fabricæ seruitio, prout colligitur ex Innocentio VI. Nicolao III. & Gregorio IX. In expositione regulæ Fratrum Minorum, & Sorbus v. Ingredi Monasteria, inquit, sic declarasse Cardinalem Alexandrinum nomine S. Cong. Card. Rodriq. *tom.* 1. *quæst.* 47. *art.* 3. Scortia *in select. const. Pont.* Othos. 335. Tambur. de Monial. *disp.* 18. *quæst.* 1. *num.* 8. Vnde multo minus sub nomine monasteriorum veniunt Granciæ, quas habent moniales, aut Regulares Graff. *in addit. fol.* 88. Hieron. Clamas *in cap. pend.* §. 12.

9. Clausura propterea, quæ in proposito concrete sumitur pro loco clauso ad habitationem monialium deputato, non est nisi spatium & locus, intra quam moniales sistere debent, & à quo egredi non possunt, & huius clausuræ termini sunt muri exteriores, habentes ianuam vnam, vel plures ferro munitas, & clausas; Et sic quidquid est extra hos muros, aut ianuam vel ianuas extra clausuram esse dicitur, intra clausuram vero sunt claustra, dormitoria, Cellæ, officinæ horti, habitacula, & quidquid intra muros, & ianuam, vel ianuas, in muris præfatis positas continetur. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *l.* 1. *cap.* 10. *num.* 6. Sanchez in Decal. *t.* 2. *l.* 6. *cap.* 15. *numer.* 2. Nauar. *Comment. de Regul.* 4. *num.* 44. *not.* 4. Rodriq. *t.* 1. *q.* 44. *art.* 3. Bonac. de Clausi. *q.* 1. *p.* 1. Lezana *p.* 1. *cap.* 25. *nu.* 18. Tambur. de iure Abbatiss. *disp.* 18. *quæst.* 1. Barb. *de off. & potest. Episc. all.* 102. *n.* 9.

10. Episcopi propterea operari debent, vt clausura ista exterius sit circumsepta altis mœnibus, & vndique excelsis parietibus, ne è vicinorum domibus, quicumque illi sint, interiora monasteriorum inspici possint maxime si Religiosorum cuiusuis Ordinis, aut Clericorum ædes illis immineant; quo casu mœnia altius extolli debent, vt declarasse & sanxisse S. Carolum *in Consil.* 1. *Mediolanen.* §. *de clausura* refert Tambur. *d. q.* 1. *num.* 9. Muri vero isti clausuram terminantes, si fieri potest, vnam tantum ianuam habere debent clauibus, & ferris munitam.

11. Quod si muri huiusmodi cadant, & ad illos restaurandos non suppetant facultates monasterij, id fieri debere piorum eleemosinis vel his deficientibus à monialium consanguineis, quorum interest conseruatio honestatis suarum consanguinearum, vel si isti pauperes sint, à fundatore, aut eo, cuius voluntate fuit erectum monasterium, ex Moscon. tradit Barb. *d. all.* 102. *num.* 10. *&* *ex* Barb. Tambur. *d. q.* 1. *num.* 10. In casu vero quod muri extolli debeant, ne vicini monialibus dominentur, & interiora prospiciant, hoc fieri debere expensis

 eorum,

eorum, quorum Episcopi, & ij, qui monasteriorum sunt curatores, interesse putauerint, sanciuit iocoeitato S. Carolus, vt Tambur. *refert d. num. 9.*

12. Quæritur secundò quo iure introducta fuerit monialium clausura? Dicitur vero hanc clausuram partim esse de iure naturali vitæ Cœnobiticæ; partim verò esse de iure humano. In hoc enim duo consideranda sunt, scilicet habitatio intra monasterium, & non exitus ab illo nisi de licentia, seu permissione alicuius superioris, saltem Abbatissæ, aut Priorissæ, aut Præfectæ, aut superioris alterius, & hoc modo clausura vt importat obligationem non exeundi à monasterio sine licentia superioris est de iure naturali non absolute, sed de iure connaturali & intrinseco vitæ religiosæ Cœnobiticæ, vt probatum est *tom. 3. de stat. q. 189. art. 8. num. 367.* Vnde hæc clausura est communis etiam viris Cœnobitis; Quia Cœnobitica vita est socialis, & eorum qui viuent in communitate, & consortio aliorum sub obedientia vnius superioris, vnde ex vi huius vitæ sic Religiosus debet viuere in Cœnobio, quod nullibi potest esse nesciente superiore, cui ex voto tenetur obedire, & debet ibi esse, vbi superior possit illum dirigere, & de eo disponere secundum Regulam. Quamobrem quod moniales vitam Cœnobiticam in monasterijs professæ, non possint exire à monasterio sine superioris licentia non est solum ex consuetudine, vel ex aliquo speciali statuto, aut regula, sed ex iure communi, & connaturali institutionis Cœnobiticæ vitæ. Vnde hoc præceptum non obligat Religiosas etiam si tria vota profiterentur extra monasterium, & solitariam vitam eligant, sicut absolute fieri posset, sed obligat Cœnobiticam vitam professas.

13. Et hæc declaramur. Quod enim antiquitus Religiosæ virgines permitterentur habitare in domibus parentum colligit, Suarez *tom. 4. de Relig. tr. 8. l. 1. c. 8. num. 11. ex Concil. Carthagin. Can. 33.* Vbi etiam præcipiebatur, quod vbi parentes earum defecissent, Episcopi eas vel in monasterio virginum, vel grauioribus fœminis custodiendas committerent. Et aduerti debet quod in mulieribus ex sexu ad vitandum periculum honestatis semper fuit necessaria custodia vel parentum, vel honestarum personarum. Sed ex vi status Religiosi non erat necessarium per se, quod religiosæ personæ viuerent in monasterio. Quamuis vbi vouebant obedientiam vel Episcopo, vel alteri Superiori, semper ex vi voti, iuxta voti exigentiam debuissent iuxta Superioris arbitrium tam in habitando, quam in exeundo, attendere Superioris voluntatem.

14. Et quia ex *cap. fin. qui Cler. vel vouentes*, absolute valeret professio eius, qui profitetur sub conditione viuendi extra claustrum in domo propria, si etiam nunc admitteretur à Pontifice talis conditionata professio, Monialis sic professa ad clausuram monasterij non tenetur. Sanchez *d. l. 6. c. 15. num. 17.* Tambur. *d. disp. 18. qu. 6. num. 3.*

15. Sed quæ Cœnobiticam vitam in Monasterijs professæ sunt, semper ad clausuram huiusmodi obligatæ fuerunt; & quatenus in hoc fuit aliquis defectus antiqua Concilia huiusmodi clausuram obseruari mandauerunt, vt in *Concil. Carthag. 1. anno 350. & in Carthagin. 3.* sub Cyriaco Papa *cap. 63. & in Cabilonen. 2. cap. 65. & in Constit. Caroli Magni anno* 800. & *in Lugdunen. 3. can. 3. Matisconensi can. 19. Aquisgranen. can. 19.* In his enim Concilijs non fuisse statutam clausuram absolute, sed dependenter à licentia Abbatissæ aduerterunt Suarez *d. cap. 8. num. 11.* Tambur. *d. disp. 18. q. 3. num. 1.* Pellizz. de Monial. *cap. 2.* Nec verificatur quod ait Tambur. *quod scilicet in d. Concil.* habentur potius consilia quam præcepta clausuræ, vere enim præcepta continent, sed ad clausuram illam præcipue obligant, ad quam Moniales Cœnobiticæ ex vi sui status tenebantur. Adducunt etiam Suarez & Peliz. *can. 37.* Trull. quem dicunt attribui sextæ Synod. sed canones illi Trull. Hæreticorum fuerunt, & ab Hæret. sub nomine 6. Synodi promulgati, vt notatur in principio eorumdem Canonum, post 6. Synodum videatur etiam Burat. *ad ann. 693. num. 5. & sequen.* Et nihilominus neque in illo canon. 36. prohibetur monialibus exitus nisi sine licentia Abbatissæ. Cæterum vbi aliqua monialis eggressa fuisset monasterium non reuersura, mandatum fuit eam ad reditum compelli, & si nollet reuerti eam communione priuari. vt in *Concil. Lugdun. 3. canon. 3. & Parisien. 5. can. 21.* quorum verba refert Tambur. *disp. 19. q. 1. n. 1.* Quod etiam S. Greg. ordinauerit negotia monasteriorum monialium tractari per Ministros Episcoporum, ne moniales cogerentur exire à monasterio refert Baron. *ad ann. 593. num. 55.*

16. Sed clausura Monialium, qualis nunc est, vt scilicet Moniales non possint exire absolute à Monasterio, vel in certis casibus de licentia nedum Abbatissæ, sed superiorum suorum, & Episcopi causa cognita, & licentia in scriptis obtenta, vel de licentia sedis Apostolicæ est mere de iure positiuo, & primo fuit statuta à Bonif. VIII. *in hoc cap.*

17. Et hæc est quam esse manu tenendam vbi est, & vbi non est esse introducendam iussit Concil. Trid. *sess. 25. cap. 5. de Regul.* & Pius quintus *Const. 8. circa Pastoralis, & Const. Decori*, & quidem qualibet contraria consuetudine non obstante, vt etiam decreuit S. Cong. *Epis. & Regul. in Virdunen. 15. Ianuarij* 1602. & *in Constantien. 25. Iunij* 1603. Dummodo Monasteria habeant necessaria, alioquin Monasteria extinguenda; omissa tamen mentione scandalorum *in Caligur. 17. Septem.* 1618. Et si renuit prohibetur recepti ad habitum. *in Panpilon. Februar. 2.* 1593. & *in Terracin. 5. Mart.* 1603. & *in Constantien.* 1616. & 13. *Aug.* 1622. Et vbi clausura relaxata fuit, remitti debet, sine rigore cum suauitate, & cautela temporisque beneficio. 1604. Salutiar. 12. *Ian.* 2. & 27. *Iul.* 23. Et quatenus clausura sit nimis ampla debet restringi. 1618. Cassinen. 6. *Iul.* 221. prout hæc omnia refert Nicol. *in Floscul. v. Clausura, num. 1. 2. & 3.*

18. Quamuis vero nulla consuetudine obstante ex vi Concil. Trid. & Constit. Pij quinti clausura introduci debeat, vbi non est; nihilominus,

minus, quod per nouam conſuetudinem lex iſta poſitiua poſſit abrogari dixerunt Sanchez *d. l. 6 c. 15. num. 3. & 4.* Suarez *d. l. 1. c. 8. nu. 12.* Palaus *trat. 16. diſp 4. p. 9. num. 4.* Pelizar. *d. cap. 2. num. 22.* E contra tamen, quod contra legem huius capitis conſuetudo nonpoſſit prævalere, quia eſt irrationabilis tanquam fouens periculum honeſtatis & ſcandala, dixerunt Dom. *num. 1.* & Franc. *num. 1.* Et verè difficile eſt, quod huiuſmodi conſuetudo non ſit abuſus non tolerandus. Facilius tamen eſſet, quod conſuetudine etiam rationabili remitteretur aliquis rigor iſtius legis.

20. Quæritur tertio quæ ſit vera cauſa finalis, propter quam Bonifacius VIII. & poſtea Concil. Trid. & Pius quintus, & alij Pontifices hanc ſtrictam, & perpetuam clauſuram pro Monialibus ordinauerint? Bordonus *Controuer. 19. quæſt. 1. num. 1.* relatis verbis huius textus, exiſtimat cauſam finalem huius legis eſſe auferre Monialibus materiam vagandi in præiudicium honeſtatis; & ideo concludit per illum ſolum exitum à Monaſterio violari clauſuram, qui præbet materiam vagandi, & periculoſus eſt honeſtati Monialium. Vtrumque horum propterea requirit ad violationem clauſuræ, & ideo ex hoc vult quod Monialis non frangat clauſuram, ſi fune appenſo ex liminari oſtij clauſuræ ſe pendula agitat intra, & extra clauſuram, quia hic motus non ſit aptus ad vagandum, imo ad id repugnat, ſed licet vagari extra clauſtra non deceat Moniales, imo nec viros Religioſos, & dici poſſit, quod tollere materiam vagandi ſit etiam finis minus tamen principalis huius legis. Et licet etiam verum ſit, quod diſcurſus Monialium extra Monaſteria per habitacula ſecularium, vt ex verbis textus per parentheſim interiectis colligitur ibi. *Quæ honeſtatis laxatis habenis &c.* Nihilominus dicendum eſt finem principalem, proprium, & vniuerſalem, & adæquatum fuiſſe occurrere periculo honeſtatis Monialium, vt patet ibi. *Periculoſo & deteſtabili quarundam Monialium ſtatui (quæ &c.) prouidere ſalubriter cupientes.* Hoc vero euidentius patet ex Conſtit. *Circa Paſtoralis*, Pij quinti in principio, ibi Circa paſtoralis officij nobis, meritis licet imparibus, deſuper commiſſi curam quantum nobis ex alto permittitur inuigilanter, aſſidue ad ea per quæ ſingulis erroribus, & exceſſibus obuiatur, ac perſonis quibuslibet, præſertim fœminei ſexus virginitatem ſuam Altiſſimo vouentibus, ſub religionis iugo CHRISTO Saluatori in caſtitatis holocauſto famulari affectantibus, ſemita iuſtitiæ & honeſtatis declinantibus, ne quicquã in eis reperiatur incongruum, quod in regularis ponat honeſtatis gloria maculam, & diuinam merito poſſit offendere maieſtatem, opportune ſuccurritur, libenter intendimus, ac in his noſtræ vigilantiæ partes propenſis impartimur, prout id in Domino ſalubriter expedire conſpicimus; & in Conſt. Decori, ibi Decori & honeſtati omnium ſanctimonialium, quarum IESVS-CHRISTVS Dominus noſter ſponſus eſt, vt in puritate & caſtitate ſuperædificantes, in ipſo feliciter inhabitare valeant, conſulentes, ea quæ illarum exiſtimationi detrahere poſſent, decet nos conſulto ſubmouere. Nihil enim ibi habet Pontifex de vagando, ſed periculum violandæ pudicitiæ reſpiciens, & honeſtati ſimul & decori Monialium proſpicere volens, clauſuram ordinauit. Et eadem habentur ex *Conſtit. Deo ſacris Greg. 13.*

21. Et quamuis Tambur. *d. diſp. 18. q. 2. num. 4.* dicat motiuum condendæ huius legis fuiſſe, demere de Monialibus occaſionem vagandi, & vt à publicis & mundanis aſpectibus feiunctæ, Deo ſponſo liberius deſeruirent, ac dempta laſſiuiendi occaſione, corda & corpora eidem in omni ſanctitate cuſtodirent. Nihilominus bene ipſe dixit præcipuum motiuum fuiſſe, vt Monialibus pericula violãdæ honeſtatis tollerentur. Ad quod probandũ merito retulit illud Dyon. Carthuſ. *in dial. de reform. Monial. ar. 3.* Nimirũ fœminæ ſunt ſpecialiter, & naturaliter multum inſtabiles, fragiles, molles, ac debiles ratione, ideo periculoſiſſimum eſt Monialibus inter viros apparere, ipſoſque inſpicere, alloqui, audire, nec aliqua lingua poteſt exprimere, quanta peccata, & ſcandala orta ſint, atque accidere creantur ex hoc, quod Moniales clauſtra ſua egrediuntur, & perſonas viſitant ſeculares viros quoque permittuntur ingredi ſua clauſtra.

22. Hinc eſt, quod mulieres caſtitatis amatrices, vt huiuſmodi pericula euitarent, ſolitudinem, & clauſuram ſibimetipſis conſtituerunt, vt de Iudith legimus, Iudith. *cap. 8.* & de S. Anna propheteſſa refert S. Cyrill. Hieroſol. *Cathec. 1.* & Baron. *in appar. Ann.* dicit, quod fœminæ quædam ex voto Deo addictæ tanquam intra ſepta Monaſterij degebant in nonaginta cellis à Solomone in circuitu templi extructis. Notum pariter mundo eſt ſolemne antrum in monte altiſſimo, & aſpero à S. Maria Magdalena electum in Gallia prope S. Maximinum, & quod eius ſoror S. Martha in Cœnobio cum deuotis mulieribus recondita ſub clauſura vixit vſque ad mortem. Quod feciſſe quam plures alias mulieres ante Bonifacium VIII. refert idem Tambur. *d. q. 2. num. 2.* Et ex Concilijs ſupra citatis, & tota antiquitate manifeſtum eſt, clauſuram ſemper fuiſſe iudicatam medium neceſſarium ad cuſtodiam honeſtatis Monialiũ, quamuis tunc cuſtodia non fuiſſet tam ſtricta, ſicut ſtatuta fuit à Bonif. VIII. quia temporum conditio & hominum & mulierum mores non tantum deprauati, tam forti cuſtodia non indigebant.

23. Exitus ergo ille à Monaſterio eſt à Boniſac. VIII. & alijs Pontific. prohibitus Monialibus, & per eum violatur clauſura, qui quomodocumque; & quandocumque poteſt eſſe medium, vel occaſio Monialibus violandi votum caſtitatis; & ſic omnis ille exitus à Monaſterio eſt prohibitus, per quem Monialis ſit vbi quantum ſit ex parte exitus, & ſitus Monialis poteſt ſola cum ſolo homine reperiri, vel etiam ex quo præbeatur medium aliquod aut occaſio quæ deſeruire poſſit ad aſpectum, colloquium cum viris, vel qualitercumque deſeruire ad impudicas affectiones, vel excitandas, vel nutriendas, & fouendas in detrimentum voti caſtitatis, & honeſtatis, & decoris virginalis Monialium.

Quæ-

24. Quæritur quarto quomodo tam stricta clausura potuerit à Pontifice statui pro illis Monialibus, quæ ad illam non tenebantur ex regula. Hanc enim clausuram non posse pro huiusmodi Monialium imperari videtur probari ex *cap. Nec is, 15. q. 1. & cap. Integritas, 32. q. 1. & cap. præsens, 20. q. 3.* Cum etiam nemo crescere compellatur, *cap. Gesta, 74. dist.* Et ideo id dixit Oldrad. *cons. 96.* hac motus ratione, quia aliter frustra esset datus annus probationis, de quo *in cap. Ad Apostolicam, de Regul* qui videtur dari, vt videns statum regulæ sciat se ita illam seruaturum, prout eam prægustat, & non aliter. Vnde si mutatur frustra præcessit illa gustatio, & videtur decipi. Hanc vero rationem æquissimam dixit Felin. *cap. Ad nostram, v. 6. de appellat.* & addit quod non inuenit ei respondentem. Ipse tamen dicit cogitandum si posset ad illam, quod annus probationis non datur principaliter, vt experiantur mores Religionis, sed propriam sui ipsius aptitudinem ad Religionem in genere. Vnde statim, quod vnus est professus, videtur se subijcere omni alterationi Religionis. Nec dicitur deceptus, qui cogitare poterat huiusmodi euentus.

25. Sed Gloss. *in v. Præsentes* in secunda responsione distinguens inter Clericos Seculares, & Regulares vult, quod quia Regulares non habent velle vel nolle, ideo illis possit imponi arctior, & strictior vita; & citat Innoc. *in cap. Super eo, de Regul.* Ad quam Gloss. post Archid. & Io: Andr. notant Dom. *num.* 10. Anchar. *n.* 2. Franc. *num.* 5. Quod Pontifex multa potest Regularibus præcipere circa externa bona fortunæ, vt in cibis, vestibus modo viuendi, & similibus, quæ cadunt in bonis fortunæ, sed in bonis fortunæ, & gratiæ, vel gloriæ non est tanta potestas, quia Deus, cuius Papa vices gerit, in illis non transtulit potestatem in Papam. Doctrinam autem præfatam, & responsionem Gloss. amplexus fuit Panorm. *d. cap. Ad nostram, num. 4. de appellat.*

26. Aliam responsionem præmiserat Gloss. dicens, quod per clausuram hanc ad regulam nihil adjicitur, sed modus habitandi secundum eam taxatur. Ex quo Dom. *num.* 11. & Franc. *num. p.* deducunt quod restrictio clausuræ non inducit strictiorem regulam, & quod propterea Ordo Carthusiæ ex strictiori clausula non est strictior. Sed Felin. *d. cap. Ad nostram, n. 6. de appell.* reijcit hanc Gloss. responsionem, quod scilicet clausura non inducat arctitudinem, quia hoc negant experiri. Hæc tamen Glossæ responsio vera est.

27. Dicitur ergo ad quæstionem, quod non continet difficultatem, quia clausura etiam strictissima continetur virtualiter in qualibet regula Monialium Cœnobitarum tunc, & quãdo hæc clausura sit medium necessarium ad obseruantiam regulæ, & voti castitatis. Est enim regula certa, quod nedum Papa, sed Prælatus Religionis potest præcipere quod est medium opportunum & necessarium vel ad obseruantiã regulæ, vel ad impediendum ne obseruantia regulæ relaxetur. Quoniam vero Bonifacius VIII. vidit clausuram huiusmodi esse necessariam ad hoc vt Moniales votum castitatis illibate obseruent, vt etiam in suis Constitutionibus obseruant Pius V. & Greg. XIII. ideo non auxit regulam, non quia non induxerit de facto maiorem arctitudinem, quam sit illa, ad quam prius Moniales non obligabantur, sed quia hæc arctitudo non est noua, sed continebatur virtualiter in regula, & ideo per eam non fuit facta additio ad regulam simpliciter. Et sic nec ratio Oldradi supra posita aliquid probat.

28 Nam licet falsum sit, quod dixit Felin. scilicet, quod annus probationis non detur ad experiendum mores illius Religionis in specie quam Nouitius vult profiteri, quia imo hoc experimentum est à sac. Canonibus inuentum & necessariũ ad hoc vt nouitius sciens, *& prudens* profiteatur. Sed quia nec est necesse vt nouitius experimento probet omnes regulę austeritates, sed sufficit, quod illarum habeat notitiam, & inter alia hoc scire, quod superiores non contenta in regula possunt præcipere, si regulæ obseruantia id postulet; quomodo clausuram Monialium postulet obseruantia illibata castitatis in Monialibus. Et propterea vera est prima Gloss. responsio quam sequuntur Archid. *num.* 1. Io. Mon. *num.* 1. Franc *num.* 5. Probus ad Mon. *num.* 25. Dec. *d. cap. Ad nostram, num. 19. de appell. in nou. edit.* D. Anton 3. *p. tit. 16. c. 17.* Sylu. *v. Religio 6. qu. 6.* Dyon. Carthus. *opus. de reform. Mon. ar.* 3. Nauar. *com. 4. num.* 40. *de regular.* Vasquez *p. 2. dis. 154. cap. 4. num. 29.* Banner 22. *q. 1. a. 10. dub. 6. in fin* Sanchez *d. l. 6. cap. 15. num.* 5. & apud eum Palac. Corduba, Vega Spino, Galaza, & Llamas. Suarez *d. l. 1. cap. 8. num. 7.* Sanchez *d. l. 6. c. 15 num.* 5. Palaus *tr. 16. disp. 4. p. 9. num. 2.* Pelliz. *de Monial cap. 5. num.* 3. Azor. *p. 1. l. 13. c. 8 q. 2.* & *cap. 11. q. 19.* Tambur. *d. disp. 18. qu.* 4. Scortia. *Theor.* 12 Rodriq. *to. 1 q. 44. ar. 1.* Videantur de his, quæ dixi *tom. 1. de stat. q. 186. a. 8. dub. 6. 7. 8.* & Nono. *à num.* 1*9. pag. 666.*

29 Quæritur quinto in qua specie peccati sit illicitus eggressus monialis à monasterio? Tambur. *d. disp. 18 qu. 7.* asserit moniales Sanctæ Claræ, quas dicunt Vrbanisas emittere quartum votum clausuræ, quod licet sit publicum, non tamen est solemne, cum non sit de substantia religiosi status. Addit etiam, quod moniales primæ regulæ sanctæ Claræ, sub voto promittunt clausuram non ex vi regulæ, sed ex vi constitutionum, quales Romæ sunt moniales Capuccinæ, & sanctæ Claræ in monte Quirinali, & sancti Vrbani Papæ prope Turrim Comitum, & etiam sanctæ Susannæ, & nonnullæ aliæ extra Tiberim. Per quod quartum votum non addunt nouam obligationem extensiuam, sed nouum titulum obligationis ad eandem rem ex Suarez *d. c. 8. nu. 10.* & Sanctarell *de orig. & clausmonial. in fin.* Et sic dicit, quod moniales, quæ ex regula, & voto tenentur ad clausuram eam violando transgrediuntur regulam, & simul votum, & præceptum Ecclesiasticum, quod si neque ex regula, neque ex voto ad clausuram tenentur, erunt reæ solius præcepti Ecclesiastici, quæ fuit sententia Rodriq. *l. 1. qu 44. a 2.* Sanchez *d. l. 6. cap. 15. num* 19. Addit vero Pelizz. *d. c. 5. num.* 24. Eas moniales

quæ ad clausuram non tenentur ex voto, eam violando committere solum talem peccatū inobedientiæ, sed quæ ad eam tenentur ex voto, committere duo peccata in confessione explicanda, scilicet sacrilegij contra votum & inobedientiæ contra Ecclesiæ præceptum.

30 Sed præmissa doctrina illa scilicet quod vbi lex aliquid præcipit principaliter intuitu alicuius virtutis constituit transgressionem talis præcepti in specie peccati eidem virtuti cōtrarij. Præmisso etiam quod inobedientia generalis, seu materialis generica est, nec cōstituitur in specie inobedientiæ, quia hoc est proprium inobedientiæ formalis, quando scilicet, qui non obedit ex contemptu præcepti, sed constituitur in specie illius peccati, quod est oppositum virtuti intuitu cuius emanauit præceptum, de quibus videri possunt quæ scripsi *tom.1. de stat. qu. 186. art.9. num.28. & sequent. pag.728.*

31 Dicitur quod sicut obseruantia clausuræ, venit sub voto obedientiæ, vt declarauit S. Congreg. 16. April. 1619. apud Guant. in *man. Episc. v. Monialium clausura. num.2.* & Tamb. *d. disp 18. qu.4. num 3.* Nam obedientiæ votum claudit etiam obseruantiam paupertatis, & castitatis; ita violatio clausuræ est inobedientia eius speciei cuius est trangressio voti obedientię, quæ sacrilegium est. Neque in hoc est discrimen inter moniales, neque enim propriè dicitur quod moniales sanctæ Claræ, emittant quartum votum clausurę, licet dici possit, quod illam voueant expressè. Cum tamen modo supposito præcepto clausurę vniuersali omnes moniales implicitè clausuram voueant, sicut vouēt, regularem vitam, ad quam iam clausura est intrinseca omnes igitur moniales violantes clausuram peccant peccato sacrilegij contra votum castitatis & obedientiæ. Et hoc in omnibus est vnum peccatum, licet non nihil intensius in illis, qui etiam ante præceptum Pontificium obligabantur ex voto clausuræ expresso Præceptum vero Papæ, quod respicit eundem finem, & procedit ex eodem motiuo nec mutat speciem virtutis, aut peccati, nec auget virtutem, aut peccatum nisi aliqualiter intra eandem speciem. Videantur dicta *d. tom 1. de stat. q.186. a.9. num.30. pag.729.*

32 Quæritur sexto in quibus casibus dici debeat, quod exitus à monasterio sine legitima licentia sit violatio clausuræ? Plures casus cōtrouertuntur à DD. quos necesse est distinctè, cōsiderare exitus autē à monasterio dicit motum incipientem à monasterio & extra terminatum. Est autem certum primo, quod si monialis extra monasterium in domo aliqua priuata inclusa maneat, non violat clausuram si ex illa egrediatur, quia illa domus non est monasterium, Sanchez *d l.6.c.15. num.9.* Tambur. *disp.19.q.4. num.9.* Peliz. *cap.5. nu.82.* Lezana *p.1. cap.25. num.18.* & ex eo Barb. *all.102. n.1.*

33 Controuertitur autem an monialis ascensus supra tectum monasterij violet clausuram. Affirmat enim Bordon. *contr.19.* quia talis monialis sit extra clausuram, tectum enim censeri terminus clausurę, vt sicut secularis per illud non potest introire, ita nec monialis exire. Oppositum tamen sentiunt Sanchez *d l.6. c.15. num.7* Lezana *p.1. cap.25. num 18.* Barbosa *de off. Episc. all. 102. num.9.* Palaus *tract.16. disp.4. num.2.* Donat *de clausf. mon. qu.28.* Tambur. *d. disp.19. qu.4.* Diana *p.5. tract.13.* Bonac. *q.1. 0. p.1. num. 3.* Peliz. *d. cap. 5. num.74.* Addunt tamen violari clausurā si monialis ex tecto monasterij transeat ad alium locum extra monasterij muros. Et hæc probantur, quia tectum non exigitur vt claudat & impediat egressum à domo, vel ingressum ad illam, sed vt defendat à pluuijs, ventis, grandinibus, niue, &c. vnde non est terminus extrinsecus clausuræ domus, sed potius pars illius intrinseca, & ita vt dicatur esse in domo, qui est in tecto. Quod explicatur ex praxi illorum locorum, in quibus domus non cooperiuntur tegulis, sed supra muros ædificantur deambulacra, quas dicunt terrazze, quas sternunt lapidibus, vel dura calce vt impediant pluuias, sed eis vtuntur quasi habitacula, vel ad fruendum serenitate, & puritatis aereis, vel ad exsiccandum linteamina, legumina, &c. vel ad delectationem florum, & arbusculorum quos ibi plantant, vel ad alia similia. Nec est vnde hoc non posset concedi monialibus, vbi sine periculo, & scandalo id fiat, vt quia erigantur muri monasterij, vel cancelli supra vt moniales aperto cœlò ibi esse possint, ita tamen quod à secularibus videri non possint, nec ipsæ moniales cum eisdem loqui, aut tractare possint. Et aliquid simile habetur Romæ in monasterio sanctæ Catharinæ Senensis, in quo est turris ampla, & alta sine tecto quidem, sed in summitate eundiq; muris, & cancellis septa, ad quam moniales ascendunt. Nihilominus, quod S.Cong. Episc. & Regul. in Concen. 18. Septemb. 1603. & in Lician. 16. Septemb. eodem anno, mādauerit absolui quasdam moniales, quæ bona fide ascenderant supra tectum ad siccanda frumenta, & pastas ab eis elaboratas, siue ad videndum quoddam festum, cum speciali prohibitione illuc vltra ascendendi propter quamcumque causam, refert Nicolius *v. Monialis num.35.* Censebitur vero monialis violare clausuram si ex tecto monasterij transeat ad aliud tectum, vel locum. Vel etiam, si ligato fune superiori parti tecti, vel alteri parti monasterij per illum descendat, & dimittatur, etiā si ad terram non peruenerit, quia iam tunc est extra monasterium, cum sit extra muros, & septa monasterij, Peliz. *d.c.5.n.77.*

34 Dubitatur etiam an monialis collocans se intra rotam monasterij, & voluens aperturam rotæ versus partem externam & extra monasterium dicatur violare clausuram. Affirmāt Donat. *de clausf monial. q.26.* Comit. *resp. moral. l.6.q.3.* Portell. *v. Clausura monialium num.24.* Bonac. *qu.1. p.2. num.3.* Sed dicitur monialem in hoc casu non violare, quia non recedit nec egreditur à monasterio. Sic enim nec monialis manens in ostio monasterij violat clausuram, quia à monasterio non recedit, & etiam si liminare ostij aliquantisper porrigatur extra murū, quia tam liminare, quam muru. est pars, quæ est intra monasterium, & clausura non violatur nisi per exitum à monasterio. Tamb. *d. disp.* Peliz. *d. cap. 5. num.72.* Lezana *p.1. cap.25. num.*

num.16. Barb. all.102. num.9. in fin. Diana tr.2 de reg.dub. resolut. 22.Bordon. contr. 19.q.3.qui tamen malè num.5. in fin. pro opposita sententia citat Lezanam, & Dianam.

35 E contra vero licet arbor aliqua sit plantata intra clausuram monasterij, si ramos extendit extra clausuram protéditur, violat clausuram, quia à monasterijs septis recedit, & vere extra monasterium se ponit Donat.q.28.Pelizz. d.c.5.num.78.

36 Extra clausuram vero monasterij sunt absque dubio Ecclesia monasterij exterior, & eiusdem monasterij porta exterior quæ patet secularibus, vt ex const. Deo sacris 8. Greg.13. habetur. Item contiguæ domus famulorum vel etiam Confessariorum, contiguæ quoque aliorum domus, & monasteria etiam eiusdem Ordinis: vnde indubitatum est monialem violare clausuram si à monasteria ad aliquem ex huiusmodi locis accedat.

37 Et nihilominus circa hunc exitum plura consideranda sunt, & quidem primo, quod debet esse perfectus, & completus, lex enim illa & præcipue cum sit pœnalis solum completum actum, & exitum comprehendit, ideo in ordine ad incurrendas pœnas contra moniales violantes clausuram per egressus pro parte, vt si monialis vnum pedem ponat extra ianuam monasterij, vel solum ab illa pro parte exeat, vel si muro monasterij insidens ad modum æquitantis pro vna parte sit extra murum Tambur. disp.18. qu.1. & disp.19. q.4.num.1. Palaus d.p.9 num.24 Donat q.24.

38 Considerari etiam debet an exitus sit humanus, vel diabolicus. Nam si monialis saga permittat se deferri extra monasterium à dœmone Peliz. d.cap.5. nu.79. tenet hanc monialem violare clausuram, etiam si solum supra tectum monasterij ad notabilem altitudinem eleuetur. Quia aer, qui est supra tectum non est pars monasterij, aliter aues supra tectum volantes dicerentur esse in monasterio, quod patet esse falsum. Sed Donat. q.29.num.4. putat quæstionem esse futilem, & casum esse metaphysicum non moralem, talemque monialem non de violatione clausuræ, sed de recessu à fide in tribunali sanctissimæ Inquisitionis puniendam. Sed non est tam metaphysicum, quam morale, quod monialis sit saga, & per artem magicam procuret se portari à dœmone. In quo casu etiam de violatione clausuræ punienda esset si à monasterio egrederetur.

39 Debet etiam attendi an exitus sit voluntarius, nam non violat clausuram monialis fatua, aut phrenetica, si exeat à clausura. Tamb. disp.19.q.4.nu.11. Et in casibus, in quibus monialis non potuit, nec debuit præuidere sui exitum à monasterio, si v.gr. existens in ostio monasterij vi impellatur extra illud, Donat. qu.24. n.4.&5.Peliz.n.d.c.5.70.vel si in somnijs non expergefacta exeat. Nec si exleuitate ascēdēs equū intra monasterium ab eo extra portetur contra eius voluntatem, Donat. q.30. In his tamen casibus non excusaretur monialis si potuisset, & debuisset præuidere suum exitum, tunc enim debuisset illum impedire, vt citati DD. asserunt.

40. Præterea vero inspici debet, an in hoc dari possit paruitas materiæ talis scilicet exitus, qui sit adeo paruus, & minimus, vt non debeat æstimari. Dari autem in hoc casu paruitatem materiæ tradunt Sanchez d. lib.6. cap.16. n.70. Bonac. q.1. de clauf. p. 8. Diana resol.52. de Regul.& res. 22. de paruit. materiæ. Sed DD. isti, & alij plures per paruum egressum intelligunt egressum non completum, sed imperfectum. Sed quod etiam si exitus sit completus, quia monialis toto corpore exit a monasterio, quod ad hoc dari possit paruitas materię quia v. g. exitus ad duos passus, sit quid minimum si fiat ad breuissimum tempus, dixerunt Grass. p.1.dec. l. 4. cap. 23. n. 25. & de cas. reseru. l. 1. cap. 5. num. 45. Naldus v. clauf. num. 1. Peijrin. ad const. 6. Pij Quinti nu. 4. Merolla tit. 1.disp.1 cap.2. diff.7. num. 502. Pelizz. d. cap. 5. num.19 Bordon. controu. 19.quæst. 3. Sed oppositum verum est, vt tradunt Sanchez Bonac. & Diana citati Rodriq. tit.1 p. 49. art. 3. Io: de la Crux. de stat. Reg. l. 1. cap. 5. dub. 3. Comit. l.6. Mor. q. 3. Tambur. disp. 19. quæst. 4. num.1. Gibelin. de sanctim disp. 1. cap. 2. §. 17. confect. 2.num.23 Lez. v. clauf. num. 7. Donat. quæst. 25. num. 2. Paruitas enim materiæ hic non debet accipi vel ex distantia à monasterio, vel ex breuitate temporis, cum Concil. Trid. sess. 25. cap. 5. de reg. prohibuerit exitum etiam ad breue tempus. Nec valet dicere, quod dari potest breuissimum tempus, quia considerari debet perfectio actus, scilicet perfectio exitus, in quo militat causa finalis prohibitionis illius, cum quilibet exitus etiam ad breuissimum tempus possit esse medium ad impudicitiam, ideo continet perfecte, & plene actum prohibitum.

41. Imo quamuis dictum sit posse admitti paruitatem materiæ si exitus sit imperfectus et pro parte hoc limitandum est, vt non procedat, si monialis pro maiori parte corporis exeat, vt est de mente Tambur. loco citato; & Donat. d. q.25. num.5. Quia maiori parte corporis existente extra clausuram, censendum est illam ex toto exisse, cum in tali exitu militet maxime causa finalis prohibitionis exitus à clausura.

42. Vnde etiam dicitur monialem violare clausuram si pendula se per funem intra, & extra clausuram agitet, vt tradunt Don. q. 27. & Pelizz. d. cap. 5. num. 71. Nec refert, quod ait Bordon. contr. 19. quæst. 1. Quia nimirum, huiusmodi motus non sit aptus ad vagandum, cum sit aptus ad impudicitiam, saltem ad hoc, vt ab amante monialis inspiciatur, & ex eo tam ipse, quam ipsa delectationem sumat. Finis vero huius legis est tollere impudicitiæ periculum, & illibatam castitatem monialium custodire quod etiam addit Bordon. scilicet huiusmodi motum iocosum etiam si non sit violatio clausuræ esse peccatum mortale attentis tot circumstantijs nimirum monialis, generis motus, & situs loci, non videtur in quo fundetur. Si enim huiusmodi motus non est violatio clausuræ iam remanet ex se, & ex obiecto indifferens, & nisi ad sit circumstantia specialis scandali alicuius, aut alia similis, est res iocosa, & ex se non mala saltem grauiter.

43. Sed nec probari potest, quod habet idem Bordon. d. contr. 19. quæst. 15. quod scilicet

licet monialis portinaria exiens, vt claudat portam magnam, vt aiunt, per vnum aut alterum passum non violet clausuram cum contrarium expresse disposuerit Greg. XIII. *const. Deo sacris.* 8. §. Nec breuitas distantiæ suffragatur, quia ex hoc non vitatur periculum alicuius inhonestatis, cum bene intra vtramque ianuam possit reperiri vir, qui monialem dehonoret.

44. Tandem ad maiorem dictorum comprobationem facit, quod decreuit S. Cong. Episc. & Regul. 1601. *Città di Castello* 12. Martij 46. apud Nicolium *v. clausura monialium num.* 44 scilicet quod liminare ianuæ, valde foras porrectum, debet amoueri, vel extra clausuram declarari si enim non debet permitti liminare quod se extendat valde extra ianuam, & debet extra clausuram declarari, indubitatum est multo magis extra clausuram esse locum, qui etiam est extra liminare.

45. Quæritur 7. Quibus monialibus interdictum sit exire à Monasterio, & seruare clausuram? Respondetur vniuersalissimè omnibus monialibus, quæ in Religione approbata à à sede Apostolica tacitè, vel expresse prfoessæ sunt, imposita fuit, lex clausuræ, siue sint primæ regulæ, siue Tertiariæ aut dictæ de pœnitentia, & siue chorales, siue conuersæ, & siue ante Concilium Trid. seruassent, siue non seruassent clausuram, & siue sint moniales ordinum Regularium, siue militiarum, etiam S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ dummodo in congregatione viuentes tria solemnia, & substantiale vota emittunt. E contra vero vbi mulieres non sunt tacitè, vel expresse professæ in Religione apptobata per trium votorum substantialiũ emissionem, etiam si viuant in congregatione sub cura Abbatissæ, vel priorissæ, & sic Tertiariæ huiusmodi aut oblatę ad clausurã non tenentur. Sicut nec tenentur nouitiæ quę propterea exire possunt, vel vt redeant ad seculum, vel vt in alio monasterio recipiantur. Et in omni casu egrediẽtes à monasterio non violant legẽ hanc clausuræ, quæ solis tacitè, vel expresse professis clausuram imponit. Ita habetur ex hac Decretali, & ex Concil. Trid. *sess. 25. cap. 5. de Regul.* & ex Pio Quinto *in d. const. Circa Pastoralis, & Decori.* & ita sentiunt sine controuersia DD.

46. Quæritur 8. Quæ sint causæ ob quas moniales cum sola licentia Ordinarij possunt exire absque violatione clausuræ? Respondetur quod in hac Decret. vna sola causa approbatur, scilicet si aliqua monialis tali ac tanto morbo ægrotet, quod sit euidens eam non posse cum alijs, absque graui periculo, aut scandalo commorari. Sed Concilio Tridentino *dicta sess. 25. cap. 5.* nullam causam specificat, sed solum rationabilem causam requrit. At vero Pius Quintus *in d. const. Decori* §. 2. tres causas exprimit, scilicet incendij, leperæ, & epidimiæ.

47. Est autem primo circa huiusmodi causas aduertendum eas non sufficere ad exitum monialium iustificandum si sine exitu earum possit periculum euitari. Hoc enim fuit in hac decretali expressum ibi *quod non posset cum alijs absque graui periculo, seu scandalo commorari.* Hanc autem decret. confirmarunt Concil. Trid. & Pius V. Ideo si imminenti periculo possit occurri absque monialis exitu non possit Monialis exire. Sanchel. *d. l. 6. c. 15. n. 32.* Rodriq. *to. 3. q. 31. a. 1. & tom. 1. q. 46. art. 4. & q. 47. art. 5.* Bonac. *de d. claus. qu. 1. p 9. num. 1.* Palaus *tr. 16. disp 4 p. 9. num. 12.* Donatus *de claus. mon. q. 1. num 5.* Hoc idem vero colligitur ex *constit. vbi gratiæ,* Greg. XIII. ibi necessitatibus vrgentibus.

48. Prima ergo causa approbata à Pio V. est incendium monasterij. Ne dum vero si ex hoc immineat morale periculum, & aliter ineuitabile respectu totius monasterij, vt voluit Barbos. *de off. Epis. all.* 102. *num.* 24. sed etiam respectu aliquarum, imo vnius solius moniales. Sicut enim si incendium vnam solam partem monasterij deuastet non licet monialibus exire, si in alia parte periculum vitare possunt, ita si contingat vnam monialem esse in illa parte vbi viget incendium, nec possit ad aliam partem monasterij transire, & in ea se saluare ipsa vt incendiũ fugiat exire potest Suarez *t 4. de relig. tr. 8. l. 1. c. 9. n. 11.* Pelizz. *d. cap. 5 n 30.* Imo in hoc casu vrgente temporis penuria, monialis sine licentia Ordin. potest exire, vt periculũ fugiat Bord. *d. contr. 19. q. 10. in fin.* Addas, quod in hoc casu non requiritur euidentia periculi ineuitabilis, sed sufficiet probabilitas.

49. Ex causa infirmitatis lepræ etiam potest monialis exire. Quod tamen intelligitur dumodo sine graui periculo intra clausuram leprosa curari non possit.

50. Pariter infirmitas epidymiæ causam iustam præbet moniali infirmæ exeundi à monasterio. Cum vero epidymia multipliciter dicatur, vt pluribus declarant Rodriquez *p. p. q. 49. a. 4. &* Sanchez *d. l. 6. cap. 15. num. 34.* hic sermonem esse epidymia large accepta, ita vt etiam ex simplici epidymia licet non sit vera pestis, & sic ex quolibet morbo contagioso possit moniali concedi ab ordinario licentia exeundi à clausura, tradiderunt Rodriquez & Sanchez citati, Miranda de sacris monialibus *qu. 3. art. 5.* Portell. *v. claus. num.* 18. Io: de la Crux *de stat. regul. l. 1. cap. 5. dub. 2.* Suarez *d. l. 1. cap. 9. num. 2.* Palans *d. cap. 9. numer.* 12. Tambur. *disp. 20. q. p. & inclinat* Diana *p. 2. tract 15. resol. 23.* Mouentur vero DD. isti primo ex hac Decret. cum etiam epidymia simplex sit morbus qui est contagiosus, & non potest in monasterio curari sine graui periculo aliarum monialium. Secundo quia Pius Quintus adiunxit lepram, quæ nihil pestis, habet, sed solum infectionis aliarũ monialium, signum igitur est, quod Pius Quintus per epidymiam intellexit morbum ex quo aliæ moniales infici possunt. Tertio quia cum nomen epidymiæ sit genericum, & hæc constitutio de clausura sit rigidissima, & asperima, & pœnalis, nimis durum est velle restringere epidyminam ad solã illam speciem, quæ sit pestis. Quarto quia aliter Pius Quintus nimis restringeret hanc decretalem, illamque corrigeret, si denegaret exitum ex morbo contagioso, qui non sit lepra, vel pestis, cum huius decret. dispositio ad omnẽ morbum contagiosum, se extendat, & ipsam confirmanerit nedũ Conc. Trid. sed ipse Pius V.

51. Sed oppositum sentiunt Rodr. retractans se ipsum *tom. 3. sum. cap. 96. num. 2.* quem refert,

refert, & sequitur Donat. *de clauf. monial. q.* 3. Nicolius *v. Clausura n.*47. & hanc sententiam in praxi sequendam esse, si vera sit declaratio S.Cong.Conc. de qua infra, dixit Lezana *p.*1. *c.*25.*n.*20. Fundatur vero hæc opinio in quadam declarat. S.Cong.Conc. de qua mentionem faciunt Diana, & Tambur. citati, eamque refert Barbosa *de off. Episc. alleg.* 102. *num.*24. sub his verbis. *Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trident. interpretum supradicta opinionum varietate, singularumque rationibus diligenter perpensis declinauit in sententiam Doctoris Ludouici de la Valle medici Cameræ Hispaniarum Regis, cuius in responso à se edito zelum & prudentiam in assequenda Sanctæ mem. Pij V. mente plurimum in Domino commendauit eiusdem Pij V. Constitutionem de clausura Monialium loquentem nomine epidimiæ eam tantum epidimiam intelligere, quæ est vera, & realis pestis, itaut ob alias infirmitates huic aliquo pacto consimiles, sed tamen benigniores, etiam si epidimia nuncupe tur, nullo pacto monialibus professis ex monasterio exire liceat, atque hoc decre tum ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obseruari mandauit.*

52. Sed & Nicolius *d. n.*47. tanquam decisum à *S.Congreg. Episc. & Regul.* refert, quod non datur licentia moniali exeundi ad Balnea, vel mutandum aerem propter quamcumque infirmitatem extra casus contentos in Bulla Pij V. incendij, lepræ, & epydymiæ licet morbus esset alias contagiosus 1594. *Carmelit.* 20. *septemb.*305. *Hispaniæ* 8. *Nouemb.*353.1602.*Carmelit.*12. *Martij* 15. 8. *Maij* 26.1603. *Neap.* 27. *May* 40. Et hæc sententia est vera, quia extra infirmitatem lepræ sola pestis propriè dicta facit, vt infirma non possit salua aliarum monialium incolumitate curari intra monasterium. Quia enim pestis habet causam vniuersalem proximam, quæ est aeris infectio, & remotam, quæ consistit in Cœlorum pessimo influxu, ideo tempore pestis etiam moniales sanæ ex his causis sunt dispositæ, vt de facili venenum monialis infirmæ alijs communicetur, & ab illis recipiatur. Sed extra tempus pestis difficile est, vt contagium locum habeat; Et experientia constat, quod ipsi morbi pestilentiales, vt sunt inspetigines, bubones, parotides, & alij morbi si similes de facili absque aliorum contagio curantur, quia deest causa vniuersalis, & communis disponens ad recipiendum infirmorum venenum. Extra tempus pestis propterea moraliter loquendo non est magnum periculum infectionis, sed si monialis aliquo morbo alias pestilentiali, seu contagioso laboret potest de facili absque aliarum monialium periculo curari intra monasterium, & sic cessat ratio exitus. Ideo non est dicendum quod Pius V. limitauerit, aut correxerit hanc decretalem, sed illam declarauit, quia scilicet casus huius decretalis, qui est, vt monialis possit exire si laboret tali morbo, qui sine graui damno, & periculo non possit in monasterio curari, non habet locum nisi in lepra, vel epidymia quæ sit vera pestis; quoniam in alijs morbis etiam alias contagiosis periculum contagij est leue, & cui de facili potest occurri.

53. Ideo dicendum quoque est, quod morbus gallicus, vel alius quicumque similis non præbet causam sufficientem ad exitum, quia facillime infirma tali morbo potest curari absque aliarum periculo; quia contagium huius morbi non nisi ex maxima familiaritate, & coniunctione cum infirma contrahi potest.

54. Quod vero ex Gnuanto *v. Monialium clausura num.*7. adducatur in contrarium declaratio *S.Cong. Episc. & Regul.* non debet nos mouere, cum constet de contraria declaratione dictæ *S.Cong.* sæpius repetita, de qua mihi constat etiam aliunde quam ex Nicolio supra citato.

35. Quæritur nono, an dispositio *Pij V.* admittentis exitum Monialis in causa *incendij*, lepræ, & epidymiæ extendi possit ad alios similes, vel etiam vrgentiores. Affirmant Sanchez *d l.6. cap.*15.*num.*37. Nauar. *com.*4. *de Regul. num.*48. Rodriq. *tom.*1. *q.* 49. *ar.*3. Suarez. *d.l.*1. *cap.*9.*num.*3. Io: de la Crux *de stat. Regul. l.*1.*d.*4. *concl.*2. Graff. *p.*1.*dec. l.*4. *cap.*23.*nu.*17. Bonac. *q.*1.*p.*3. *in fin.* Diana *p.* 2. *tr.*15. *res* 2:. *& p.*5. *tr.*3. *ref.* 137. Merolla *tom.*2.*disp.*4 *&* 9. Barbosa *d. alleg.* 102.*num.*16. Doratus de Clauf. Monial. *q.*2. Pelizz *d.*1.*q.art.*55. *Palaus d. p.* 9. *num.*13. Multis vero DD. isti suam sententiam probant adducentes plures casus in quibus admittitur extensio ratione similitudinis. Sed hoc modo non nisi incertum, ex incerto probant. Quod vero lex ad casus non expressos, seu non contentos sub verbis legis, non possit extendi ex sola generica, vel specifica similitudine rationis legis, probaui *tract. de elect. cap.* 5. *q.*2. *per totam. Et sup. in hoc* 6. *cap. Dispensatio, de rescript. q.*1.*a.*1. Quod in proposito eo est verius, quia nec adest similitudo, si res bene pensetur. Et quod lex ista Clausuræ, & facultas exeundi à Monasterio in præfatis casibus concessa non debeat ad alios casus extendi etiam ratione similitudinis docuerunt Casa rub. *v. clauf. Monial. nu.*5. Terola *in praxi Episc. p.*1. *v. Moniales* §.16. *& p.*2. *eod. v. i fin.* vbi dicit hoc declarasse S.Cong. quod etiam refert addit. ad Nauar. *conf.*10.*in fin. de Regul.* Fuscus *de visit. l.*2, *cap.*18. *num.*17. Cacheran. *conf* 22. *num.*7. Bull. *in Oecon. Canon. classe* 3 *cap.*4.*nu.*10. Gutier. *canon. l.*1. *cap.*14. per totam. Cened. *ad sextum collect* 31. *num.*2. Ricc. *in praxi for. Eccl. dec.*545. *in p. edit. & resol.* 541. *in* 2. *edit.* Miranda *de sacr. Monial. q.*3 Et ab ea non esse recedendum dixit Campanil. *rub.*12.*cap.*10.*n.*22. Quæ sententia etiam magis confirmatur ponderando casus in quibus dicitur huiusmodi facultatem posse extendi.

56. Primus casus est Monialis infirmæ tali infirmitate, vt certo sit moritura nisi exeat, & extra monasterium curetur, In hoc enim casu posse moniali concedi facultatem exeundi dixerunt Suarez *d.l.*1. *cap.*9. *n.* 9. Nauar. *com.* 4. *de Regul. num.*49. Azor. *p.*1.*lib.*13. *cap.*8.*q.*1. Io: de la Crux *l.*1. *de stat. Regul. cap.*5. *d.*4 *concl.* 2. Llamas *in Methodo curationis in Append.* §.10. Penna *l.*1. *C. de comment l.* 12. Peyrin. *t.*2. *ad constit.*6. *Pij V. num.*24. Nouar. *in lucern. Regul. v. Clausura* Graff. *decis. p.*1.*par. lib.*4 *cap.*23.*nu.* 17. Diana

17. Diana *p.2. tr.15.reſ. 23. & 3 p.tr.2. de dub. Regal. reſol.*105. *& p.5.tr.3. reſol.*137. Et hoc idem probabile putat Palaus *d.p.6.num.*15.Mouentur iſti DD. ex eo, quod defenſio propriæ vitæ ſit de iure naturali, quæ nulli eſt tollenda. *Clem.Paſtoralis* §. *Cæterum*, *de re iudic.* Secundo quia leges humanæ non obligant cum graui periculo morris. Tertio quia non eſt credibile Pontifices cum tanto diſpendio voluiſſe Moniales ad clauſuram obligare. Quarto quia quod charitate inductum eſt, non debet contra illam retorqueri, ex charitate autem clauſura inducta fuit.

57. Sed certè ſi huiuſmodi rationes concluderent, quotidie exirent moniales, quia non deeſſent Medici, qui dicerent moniales non poſſe in monaſterio curari. Et alias vbi monaſteria ſunt ſita in malo ſitu & ſanitati contrario, exire poſſent moniales de facili vt malam conſtitutionem aeris fugerent. Sciendum igitur eſt, quod moniales vſque ad mortem profitentur regulam, & libere ſe ſubijciunt, etiam cauſis mortis, quæ ſint naturales, vnde licet vita regularis ex ſua aſperitate cauſet quamplures infirmitates, & ſæpiſſimè mortem acceleret tam Religioſis, quam monialibus, omnibus iſtis religioſi libere ſe ſubmittunt, & proprio iuri, & libertati cedunt. Et propterea tam Bonif. 8. in hac *decret.* quam Pius V. conſulere voluerunt bono communi monialium, nõ tamen bono priuato infirmarum, quia in hac parte ex libera aſſumptione Religioſi ſtatus, moniales proprio bono cedunt, Et ideo quod non liceat monialibus exire à monaſterio niſi in triplici caſu expreſſo à Pio V. declarauit S. Cong. ſcribens ad Nuncium Hiſpaniæ, vt refert Lezana *v clauſura*, *num.*15. & Barboſa in *ſumm. Apoſt. v. Moniales* quantum ad egreſſum, per ſequentia verba. *Monialibus*.

58. Declaratio autem illa, quam refert Suarez *d.c.9.n.3.* non facit in contrarium, quia imo illa fuit diſpenſatio ſpecialis, & conceſſio facta ab Apoſtolica ſede, vnde ex ea magis probatur, quod id ſine tali conceſſione fieri non poteſt. Ideo quod moniales infirma, non poſſit ſine licentia Papæ intuitu propriæ infirmitatis periculoſæ exire à monaſterio docuerunt Caſarub. *v.Clauſ.Monial.* & ibi Corduba. Rodriq. *tom.1.p.49.a.3.* Miranda *de Monia.*.*q.3. a.4.* Ricc.*p.p.praxis dec.*545. *in p.edit. & reſol.* 541. *in 2. edit. & p.4. reſ.*193. Eminentiſſ. Bellar. *ad cap.5. ſeſſ.25.* Concil. Trident. Cened. *in collect. cap.vn. de ſtat. Regul. in hoc lib.* Portell. *v.Clauſ.Monaſt. num.*23. Gutier. *Canon. l.1.c.14. num.7.* Sanchez *d.l.6. cap.15.num.*39. Bonac. *q. 1.p.9.num.*18. Bart. *d.all.* 102. *num.*21. *& ad c. 5. ſeſſ.*25. Concil. Trid. *num.*29. Io: Anton. Nauar. *2.p. ſum. Bull. tit.de clauſ. num. 6.* vbi refert ſic fuiſſe deciſum in *Curia Archiep. Neapol. anno* 1633. Merolla *t. 2.d.4. cap.9. coroll. 2. num.* 144. Gibalin. *de clauſ. ſanctimon. diſp.1. cap.6.* §.6. *concluſ.2. num* 46. Lez. *part.1.cap.25. nu.*20. *& v. clauſ. num.*13. Tambur. *diſp.20.q.4.* Donatus *q.4.* Peliz. *d.c.5. num.* 33. Et hanc ſententiam probabiliorem eſſe docet etiam Diana *p.5.t.3.reſ.*137.

59. Ad primum in oppoſitum dicitur non procedere vbi quis defenſioni naturali ceſſit, & voluntariè ſtatum elegit, cui defenſio non competit. Quamuis in hoc caſu aliud etiam conſiderari debet, quod ſit incertiſſimum an egreſſus iuuare poſſit, & potius mutatio poſſit eſſe periculoſa. Et ita ad ſecundum dicitur, ſuppoſita electione ſtatus, & boni communis monialium exigentia potuiſſe, & poſſe Pontifices hunc exitum prohibere non obſtante bono priuato huius, vel alterius monialis. Et per hæc patet reſponſio ad tertium & quartum.

60. Hinc contra Rodriq. *d. q. 49. a. 2.* & Hier. Rodriq. *reſol. 26. nu.* 51. dicitur, quod etiam ſi monaſterium ſit in deſerto, & monialis ex voto ad clauſuram non teneatur, & monialis ſit anus, & non vulgaris auctoritatis, quia fuit Abbatiſſa, vel Prioriſſa, adhuc intuitu propriæ, & periculoſæ infirmitatis non poteſt de licentia ſolius Ordinarij exire. Nam in hoc egreſſu non militat niſi priuata vtilitas monialis. & hic caſus neque eſt ſimilis caſibus expreſſis à Pio V. & ſi adeſſet ſimilitudo adhuc id non liceret, cum caſus iſte ſit alius & valde diuerſus à caſibus præfatis in Conſtit. Pij V. expreſſis, & ideo hanc partem tenent Sanchez *d.l.6.c.15.n.41.* Tambur. *d.20.q.5.* Miranda *d. q.3.a.2.concl.2.* Donat. *q.4.n.23.*

61. In hoc autem caſu integrum eſſe Generalibus, aut Viſitatoribus non punire Prouincialem, qui dederit moniali licentiam exeundi, dixit Rodriq. *d.q.49.a.3.in fin.* quod approbat Sanchez *d.cap.15.num.42.* & Giball. *vbi ſup.* Sed Donatus *d.q.4.num.24.* dicit de hoc eſſe cogitandum præcipuè quantum ad forum fori: & attenta Conſtit. *Inſcrutabili* Greg. XV. *de exempt.priuileg.* Sed & in vlterius inſpici debet, quod iam non licet Regularibus Prælatis concedere licentiam hanc niſi ſimul adſit iudicium ordinarij cauſam approbantis, vt infra in hoc *cap.5.probatur*.

62. Secundus caſus plures continet, & reſpicit vtilitatem ſpiritualem, nimirum, vt monialis aliqua fiat Abbatiſſa in alio monaſterio, vel vt fundet aliud monaſteriũ, vel vt aliud monaſterium reformet, vel cauſa correctionis, vel ſi monialis ſit incorrigibilis. Quod enim poſſit de licentia ordinarij egredi monialis vt fiat Abbatiſſa in alio monaſterio, voluit Gloſſ. hic in *v. perpetua*, Io. And. *n.5.* Dom. *n.11.* Franc. *in fin.* Syl. *v. religio 7. q.16. dicto* 2. Nauar. *conſ. de ſtat. Monach. num.3. & com.4. de Regul. num. 48. not.4.* Caſarub. *v. Clauſura Monialium caſu.3.* Gutier. *Canon. lib.1. cap.14. num.10. &* 11. Rodriq. *tom. 1. q.49. a.1. coroll. 1.* Sanchez *d.l.6. c. 15. n.45.* Suarez *d.l.1. cap.9. num.5.* Peliz. *d. cap. 5. n.46.* Et ducuntur ex ſimilitudine rationis, quia hic caſus concernit vtilitatem communem monaſterij. Et quia poteſt eligi Abbatiſſa ex alio monaſterio eiuſdem ordinis, vt deffiniuit Concil. Trid. *ſeſſ.25.cap.7.* Sed aliud eſt, quod monialis vnius monaſterij poſſit eligi in Abbatiſſam alterius monaſterij eiuſdem ordinis, ſi in eo monaſterio non ſit monialis habens ætatem, & requiſita ad Abbatiſſam in terminis *d. cap.7. ſeſſ.25. de Regul.* Aliud eſt, quod hoc fieri poſſit inconſulta ſede Apoſtolica. Primum

mum est verum, non vero secundum, vt probaui *tract. de elect. cap.* 40. *num.* 66. Et hoc ex decreto Pauli V. publicato die 22. Decembris, & Procuratoribus Generalibus Regularium intimato, de quo Castell. *de elect. cap.* 17. *num.* 5. Diana *p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 99. Nicol. *v. Moniales num.* 19. Ex quo magis apparet quod huiusmodi à sede Apostolica non sunt approbatæ.

63. Et ex his omnino etiam reijcitur, quod ex Rodriq. & Catarub. addidit Sanchez *d. c.* 15. *num.* 46. scilicet quod possit monialis vnius monasterij exire vt in alio fiat Magistra nouitiarum, vel vt præficiatur muneri ad commune totius monasterii bonum valde necessario, vt est custodia portæ, vel Rotæ. Hoc enim non habet in iure fundamentum, & multo magis reijci debet, quod nec vt fit Abbatissa potest sine licentia Apostolica ad aliud Monasterium transire.

64. Quod vero causa fundationis noui Monasterij, vel reformationis alterius monasterij eiusdem Ordinis, vel causa correctionis alicuius monialis, quæ in proprio monasterio corrigi non potest, plures etiam docuerunt, scilicet Nauar. Com. 4. *de Regul. numer.* 48. & *cons.* 57. *de Regul.* Rodriq. *d. q.* 49. *ar.* 5. Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 46. Porrell. *v. claus.* Mon. *num.* 20. & 21. Pro hac sententia vero Barbosa *d. alleg.* 102. *num.* 25. refert Diana *part.* 3. *tr.* 2. *de dub. regul. res.* 99. & 127. *Castell. de elect. c.* 17. *num.* 6. Gauant. *v. Clausura Monialium num.* 14. qui expresse tenent oppositum, sicut oppositum tenet Tambur. *disp.* 21. *quæst.* 3. Et ita tenent etiam Lezana *p.* 1. *cap.* 25. *nu.* 20. Bonac. *par.* 9. *num.* 10. Donat. *qu.* 17. Et ita omnino dicendum est ex præfato decreto Pauli V. prohibentis translationem monialium de vno ad aliud monasterium ex quacumque occasione, etiam occasione Prioratus, vel alterius officij sine speciali licentia Sedis Apostolicæ toties quoties obtinenda.

65. Hinc est, quod (quidquid in contrarium dixerint Sanchez *d. c.* 15. *num.* 53. Palans *d. p.* 9. *num.* 17. Barbosa *all.* 102. *num.* 27. Rodriq. *d. qu.* 49. *art.* 5. Miranda de Sacr. Monial. *qu.* 3. *numer.* 3. Bonac. *d. qu.* 1. *p.* 9. *numer.* 8.) nec potest totum monasterium monialium transferri ad aliud nouum ædificatum sine licentia Sedis Apostolicæ, prout declarauit Sacræ Cong. in vna Barcinonen. anno 1615. 10. April. apud Douar. in Lucern. Reg. v. translatio, Barbosa *in summa Apost. v. Monialium translatio, num.* 7. Monar. *quæst.* 17. *numer.* 17 Et patitet quod Ordinarij non possint moniales transferre in monasteria recenter erecta pro nouitiarum introducendarum institutione, nisi obtenta licentia à Pontifice, vel S. Cong. declarauit eadem S. Cong. Epis. & Regul. in Tortonen. 27. Maij 1603. apud Lezanam *p.* 3. *v. clausura num.* 17. & Barbosa *vbi sup. numer* 2. Nec est vnde Ordinarii se fundent in decreto Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 7. *de Regul.* Nam facultas, quæ in transferendis monialibus ad noua vel alia monasteria ipsis competebat vel ex iure communi vel ex Concil. Trid. eis ablata fuit per const. Decori. Pij Quinti, vt declarauit S. Cong. Epis. & Regul. 30. Maij 1631. apud Nicolium *v. Moniales, num.* 29.

66. Et circa huiusmodi translationes nonnulla aduertenda sunt. Primò scilicet, quod noua monasteria debent esse erecta authoritate Apostolica, & antequam in eis introducantur moniales debent visitari, & constare ea esse accomodata monialium habitationi & ita absoluta, vt Artificibus nulla remaneat vlterius ingrediendi necessitas vt declarauit S. Cong. Epis. & Reg. 17. Julij anno 1615. apud Lezanã *d. n.* 17. & Barbos. *vbi sup. num.* 2. Habita vero facultate translationis faciendæ moniales in aurora, vt à paucis videantur transferri debent, & ab honestis viris & proximioribus consanguineis deduci S. Cong. Concil. apud Lozanam *v. claus. num.* 18. & Barb. *vbi sup num.* 18. Non debent vero moniales transferri in monasteri a adeo distantia, vt necesse sit nauigare, vel longum iter peragere S. Cong. Epis. & Regul 1602. Carmelit. Discalcear. 29. Maij 65. apud Nicolium *v. Moniales num.* 22. Nec pro regimine aliarum Religionum debent transferri nisi duæ moniales regulariter 1603. Mazzar. 23. Iul. 37. & transferendæ debent esse eiusdem Ordinis 1603. Panorm. 19. Aug. 64. Nec possunt cogi ad id, sed solum hortari 1604. Bat. 8. Nouem. 74. Et ita vt primum monasterium non remaneat sine regimine 1603. Capacc. 23. Iul. 55. Ita ex eodem Nicolio *numer.* 23. 24. 25. & 27. Quando autem vna monialis ad alium transfertur relinquir dotem primo, & soluit nouam dotem secundo, 1603. Messin. 29. April. 33. Nicol. *vbi sup. num.* 20.

67. Hinc quoque sequitur non posse moniales exire, vel scilicet Abbatissam, vt visitet filiales, & sibi subditas Ecclesias, vt ex Archid. & Io: And. notant Anchar. *not.* 3. Dom. *nu.* 7. Vel Abbatissam & alias moniales ad visitandos consanguineos etiam infirmos, vel ad subueniendum necessitati parentum, aut consanguineorum, nec vt curam habeant Nepotum, nec ex alia simili causa S. Cong. Concilij apud Lezanam *par.* 3. *v. clausura, num.* 12. Barbos. *in sum. Apost. v. Monialium claus. quoad egressum num.* 4. Donat. *qu.* 1. *num.* 7. Sed & expresse huiusmodi egressus est prohibitus à Pio V. in *d. const. Decori.*

68. An autem titulo incorrigibilitatis possit monialis eijci ab vno monasterio, & transferri ad aliud, Sanchez *l.* 6. *in Decal. cap.* 9. *num.* 6. dicit quod in rigore monialis potest eijci à monasterio vt incorrigibilis, si in nullo monasterio potest corrigi; quamuis addit, quod ipse id non faceret inconsulto Romano Pontifice vel Nuncio. Et Bord. *contr.* 19. *q.* 13. *in fin.* refert (nec reijcit) Barbos. *in cap.* 5. *Concil. Trid. sess.* 25. *num.* 37. dicentem decisum esse monialem omnino incorrigibilem cuius emendatio in nullo speratur monasterio eijci posse sicut eijciuntur viri professi sed Barbosa *num.* 37. dicti loci nihil de hoc haber, oppositum vero docet expresse *num.* 33. Ceterum quod saltem ratione incorrigibilitatis possit monialis de proprio monasterio transferri in aliud docuerunt Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 47. Miranda de Monial. *q.* 3. *art.* 2. Bonac. *qu.* 1. *par.* 9. *num.* 16. Palaus *tr.* 16. *disp.* 4. *par.* 9. *nu.* 17. Barbosa

Barbosa *ad cap. 5. sess. 25. de Regul. numer. 32.* Tambur. *disp. 21. quæst. 3.* Bordon. *d. contr. 19. quæst. 13.* Et addit Barbosa quod Ordinarij, & superiores Regulares de vno Monasterio in aliud transferre possunt moniales sibi subiectas ex causa seditionis, vel incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati, & ex Sell. *art. ita fuisse decisum per S.Congr.Episc. & Regul. 16. Maij 1603.* Monet vero Bordon. quod in hoc requiritur consensus Abbatissæ, & monialium secundi monasterij; quia in casu seditionis, & incorrigibilitatis possunt contradicere, cum iuste timere possint sibi præiudicium, & damnum. Sed hæc omnia nunc non verificantur. Et quidem quod moniales ratione incorrigibilitatis non possint simpliciter eijci à Religione est certum, vt ex DD. quos retuli *tom. 3. de stat. q. 189. art. 8. num. 663.* Et etiam ex decreto S. Cong. 27. Maij 1603. sed quod neque ex causis huiusmodi seditionis, incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati possint moniales ad aliud monasterium transferri, habetur à S. Coug. decisum sub die 17. Maij 1603. sub his verbis. *Monialem nullam sibi subiectam ex vno monasterio ad aliud transmittere possunt locorum Ordinarij, vel superiores Regulares etiam ex causa seditionis, incorrigibilitatis, aut criminis perpetrati.* Quam decisionem referunt Barbosa *in sum. v. Monialium translatio,* Tambur. *disp. 21. quæst. 3.* Et sic neq; admitti debet, quod habent Sanchez *d. num. 47.* & Palaus *d. par. 9. num. 17.* scilicet quod vbi Monialis debet puniri pœna intrusionis, vt de moniali simoniace recepta dicitur, *cap. Quoniam, de simonia,* quod tunc possit in aliud monasterium retrudi. Hoc enim & alia similia correcta sunt per Constit. Decori Pij Quinti. Et moniales criminosæ intra proprium monasterium corrigi debent, & si opus in carceribus detineri. Et sic ex huiusmodi S. Cong. decretis semper magis est manifestum, quod non approbatur extensio egressus monialium à monasterio ad casus, quos dicunt similes (qui nec verisimiles sunt) sed quod standū est d. Constit. vt inconsulta sede Apostolica non sit licitus huiusmodi egressus nisi causa incendij, Lepræ & Epidymiæ.

69. Est vero etiam certum, quod nec Abbatissa, nec moniales possunt exire extrinsecus vt videant ædificium monasterij, & an artifices bene vel male ædificent, Sanchez *d. c. 15. n. 52.* Tambur. *disp. 19. qu. 4. num. 14.* Barbosa *d. alleg. 102. num. 21.* Bonac. *d. p. 9. nu. 3.* Donat. *qu. 1. num. 6.*

70. Sed nunquid saltem moniales delicentia Ordinarij possunt exire vt transeant ad arctiorem Religionem Affirmant plures maximè & *cap. Virgines 20. qu. 4. & ex cap. licet, de Regul.* Quod enim facultas transeundi ad arctionem non fuerit sublata per hanc decretalem notat Gloss. *in verb. perpetua.* Et propterea id fieri posse tenuerunt Archid *num. 1.* Dom. *n. 15.* Panorm. *cap. fin de stat.* Monach. Sylu. *religio 4. qu. 16. dicto 6.* Et quod hodie etiam non obstante Concil. Trid. & Constit. Pij V. Decori id liceat, dixerunt Sanchez *l. 6. in Decal. c. 7. num. 11.* & apud eum Mandos. Tapia, & Zerola, Rodriq. *tom. 3. qu. 52. art. 6.* Tambur. *de iure Abbatiss. disp. 21. qu. 1.* Barb. *d. alleg. 102. nu. 27. & ad hunc text num. 18.* Et apud eum Barth. à S. Fausto. Bonac. *de clauf. qu. 1. par. 3. à nu. 11.* Bordon. *contr. 19. qu. 12.* Pelizz. *d. cap. 5. nu. 14.* Sed veritas est, quod huiusmodi facultas reuocata fuit à Pio V. in dicta Constit. Decori, & ita sępius declarasse S.Cong. Concilij, & Sacr. Congreg. Episc. & Regul. refert R.P. D. Fagn. *d. cap. licet num. fin. & cap. Recolentes num. 48. de stat. Monach.* Et in specie hoc fuisse declaratum à S. Gong. Epis. & Regul. in vna Nasseten. 26. Ianuarij 1615. & in vna Redonen. 31. Ianuar. 1617. referunt Barbos. *l. 1. de iure Eccles cap. 44. num. 76.* Donat. *de clauf. qu. 18.* Et certe vt patet ex probaris à me *tom. 3. de stat. qu. 189. ar. 8. à num. 53.* per Sedem Apostolicam toties fuit prohibitus transitus ad arctiorem inconsulta Sede Apostolica, vel licentia non obtenta, vt licet huiusmodi prohibitiones emanauerint pro particularibus Ordinib. nihilominus colligi debeat, quod Sedes Apostolica iudicauerit hunc transitum esse dignum examine eiusdem Sanctæ Sedis, maximè in monialibus quæ in hoc facilius errare & decipi possunt. Vnde cum Pius Quintus exitum monialium à monasterio prohibuerit ex quacumque causa, exceptis casibus incendij, Lepræ & Epidymiæ, merito iudicatum est & declaratum, quod sit exclusus etiam exitus ratione transitus ad arctiorem, qui ob sui grauitatem merito iudicium Apostolicæ Sedis requirit.

71. Et ideo S. Congregatio non nisi cum maxima circumspectione hunc transitum concedit Monialibus, & vt referunt citati DD. Fagnan. Barb. & Donatus non illum concedit, nisi sub his conditionibus, scilicet licentia superiorum monasterij, & monialium transferendarum assensus secundo, vt prius adsit consensus Monasteriorum ad quæ moniales transire volunt, & ab eis fuerunt capitulariter receptæ. Tertio vt dotem dari solitam eisdem Monasterijs persoluant. Quarto vt transitus fiat comitantibus honestis matronis, si fieri potest, consanguineis, vel alijs pijs, & honestis personis. Quinto quod ab vno ad aliud Monasterium rheda clausa, vel saltem earumdem Monialium oris parte velata, & ea modestia, qua sponsa Christi decet, & transitus fiat via recta, sine diuerticulo. Sexto vt nullibi pernoctent, nisi hospitij causa apud honestas personas, vel vbi monasteria monialium inuenerint apud moniales, quas de licentia Ordinarij beneuolas inuenerint receptrices. Septimo ita vt spes omnis redeundi ad primum monasterium penitus censeatur ablata.

72. Quæritur 10. an prædictis non obstantibus dentur casus præter tres exceptos à Pio Quinto, in quibus auctoritate Ordinariorum, seu superiorum moniales possint exire à monasterio? Respondetur dari aliquos, non quia ex rationis similitudine censeantur comprehensi inter casus exceptos, sed quia ex speciali ratione censendi sunt non comprehensi in d. motu proprio.

73. Primus casus est, qui continetur in hac decretali infra §. Verum nimirum, si ex pacto infeudationis sibi factæ à Principe laico,

Ab-

Abbatissa tenetur ad præstandum personaliter iuramentum fidelitatis. Hic enim casus, in lege Pij V. non est comprehensus, & prohibitus non præcise, quia sit in iure expresse permissus, sed quia si esset prohibitus præiudicaretur iuri Principis laici, & pacto, & instrumento infeudationis. At vero Pontifices non præiudicant iuri tertij, nisi id exprimant. Et nihilominus si Dominus, qui feudum Monasterio concessit esset Ecclesiasticus, Abbatissa nec deberet, nec posset exire à monasterio, vt præstaret personaliter hoc iuramentum, vt notat Gloss. *in v. temporali*, sicut neque ad id teneretur, nec posset, si ex infeudationis instrumento sufficeret præstare iuramentum per Procuratorem, vel Dominus contentus esset admittere iuramentū à Procuratore præstitutum, Franc. §. *Rerum not 2. num. 2.* Sic igitur vbi iuramentum fidelitatis Domino feudi sit præstandum personaliter, poterit Abbatissa exire sumptis secum duabus vel pluribus ex antiquioribus monialibus & suo Capellano & honestis viris, vt illud præstet, statim reditura ad monasterium. Syluest. *v. Religio 7. q. 16.* Sanchez *d. cap. 15. num. 51.* Palaus *d. p. 9. num. 17.* Bonac. *q. 1. p. 9. nu. 9.* Pelizz. *c. 5. num. 63.* Bord. *contr. 19. q. 10.* Suarez *cap. 9. num. 5.* Donat. *q. 15.* Barbos. *in cap. 5. sess. 25.* Concil. Trid. *num. 27.* Aduertunt vero Silues, Sanchez, & alij in hoc casu necessariam esse licentiam superioris, si tamen iniustè negatur, & iniustitia sit manifesta & non dubia poterit Abbatissa licentia petita, & non obtenta exire.

74. Secundus casus plures eiusdem conditionis continens est grauis violentia externa, quæ sit ineuitabilis alio medio, quam per exitum à monasterio. Continet vero hic casus duas cōditiones ex quibus omnino dici debeat hunc casum non esse comprehensum, & prohibitum per motum Pij V. Primum est extrema, & ineuitabilis necessitas defendendi propriam vitam, aut pudicitiam contra violentum inuasorem; secundum, est impossibilitas recurrendi in tempore necessario, ad Sedem Apostolicā. Quia igitur extrema necessitas legem non habet, nec sub lege cadit, ideo merito dicitur exitum in hoc casu non esse reseruatum iudicio Sedis Apostolicæ, sed esse relictum dispositioni superiorum proximorum. Quia imo nec horum licentia est necessaria, si necessitas vrgeat, nec admittat tempus petendi à superiore licentiam.

75. Hinc est primo, quod si immineat bellum ab hæreticis, vel infidelibus, imo etiam à Christianis talibus, quod possit, & debeat timeri præiudicium monialium in vita, vel pudicitia, & honore, nedum potest Episcopus, sed debet prouidere monialium periculo, & in loco honesto, & tuto eas collocare. Etsi repentina fit monasterij aggressio poterunt moniales ipsæ fugere omni meliori modo & se defendere. Nauar. *cons. 4. de regul. num. 48* Gutier. *Canon. l. 1. cap. 14. num. 9.* Cenedo *Collect. 31. ad hunc textum num. 2.* Azor. *p. 1. l. 13. c. 8. q. 3. ad fin.* Sanchez *d. c. 15. nu 44.* Palaus *d. p. 9. num. 13.* Bord. *contr. 19. q. 10.* Suarez *d. l. 1. cap. 9. num. 3.* Pelizz. *c. 5. num. 45.* Barbosa *all. 102. num. 20.* Donat. *q. 11.* Vnde quod moniales quædam, quæ ex necessitate egressæ fuerant à Monasterio, ex eo quod viarum grassatores, & Banniti in eo se fortes fecerant, illisque recedentibus statim in monasterium reuersæ fuerant, non incurrerint excommunicationem latā contra violantes clausuram, declarauit S. Congr. Episc. & Reg. 1603. Capaccio 15. Aprilis 28.

76. Eadem ratione excusatur, quælibet Monialis, si hostiliter aggressa, vel à viro, vel ab alia moniali non possit se defendere, nisi fugiendo extra monasterium, sic enim iure naturali à violentia se defendit *l. vim ff. de ius & iur.* Nec lex humana iustam defensionem aufert, *cap. Pastoralis, de re iudic.* Donat. *q. 4. num. 9. & q. 11. num 11.* Pelizz. *cap. 5. nu 60.*

77. An vero monialis iniustè vexata ab Abbatissa, si sæpius vocauit superiorem illeque non venit, possit sine licentia exire. Non posse nisi illi immineat periculum vitæ, dixerunt ex Victorell. Tambur. *disp. 19. q. 4. num. 8.* & Pelizz. *cap. 5. num. 64.* Idem tamen Pelizz. *nu. 58.* dicit, quod monialis iniustè damnata ad carcerem perpetuam, vel si iniusta sit executio carcerationis; vt si custos carceris negat illi cibum, aut vestitum, aut ignem ad vitæ sustentationem necessarium, possit fugere. *Imo num. 59.* addit eamdem posse fugere *si sibi immineat pæna mortis, aut mutilationis licet iuste infligenda*. Donatus vero *q. 13.* negat in priori casu monialem posse fugere iniustum carcerem si immineat scandalum, *addit nu. 5.* moraliter esse impossibile, *quod si monialis* non pareat sententiæ illi sed exeat, non sequatur scandalum, & eo magis, quod & *non est* possibile quod damnatæ desint sorores *& alij*, qui illam defendant contra iniustitiam. Et quantum ad secundum casum aduertit. Monialem non posse damnari ad pœnam mortis, aut mutilationis, nisi post eius degradationem, aut depositionem certè in his casibus multum cogitandum esset, vt videretur, quid prudentia dictaret. Videantur quæ de viris Religiosis diffuse dicta sunt à me *tom. 3. de statib. q. 89. num. 9. inspect. 2. per totam à num. 406. pag. 460.* & aduertatur difficilius esse iustificari fugam monialis quam viri Religiosi tum ratione sexus tum ratione strictioris obligationis ad clausuram. Cæterum quod ex D. T. *12. q. 69. a. 4.* retulit Donatus de scandalo, aduertendum erit an scandalum sit actiuum, vel passiuum, & malitiosum, & non datum, sed acceptum, quia si est acceptum peccatum non erit ex parte fugientis, & iure suo vtentis.

78. Ex hac tamen eadem causa fugiendi violentias iniustas, arbitratur R.P.D. Fagnan. quod per constit. Pij V. non sit correctum *c. 5. sess. 25. Concil. Trid. in fine.* vbi concedit facultatem Episcopis, vt monasteria monialium sita extra mœnia Vrbis, vel oppidi, & malorum hominum prædæ, & alijs facinoribus sine vlla sæpe custodia exposita, possint reducere intra vrbes, vel oppida frequentia vel ad noua, vel ad antiqua monasteria, quia totum hoc ordinatur ad violentias externas fugiendas. Hoc vero ex Vveyms extendit Barb. *d. cap. 5. n. 116.*

ad

ad alios similes casus ex contagio, vel aere infecto, quemadmodum Episcopo Nolano per Sac. Cong. Conc. fertur rescriptum, vt monialibus Collegij Nolani petentibus transitum ad aliud monasterium sub eadem regula propter pestilentem quemdam aquæ defluxum ex vicino monte benigne deberet annuere, si ita esset. Sed aduertendum est, quod hæc fuit specialis concessio facta à S. Congregatione. Ex qua non potest concludi, quod in similibus casibus Monialium translatio possit fieri ab Episcopo inconsulta S. Congregatione. Quia huiusmodi non sunt casus à Concilio *d. cap. 5. approbati*, & quia Concilium solum ad vitandas imminentes violentias malorum hominum concessit, vt Monasteria extra Vrbes, & Oppida extructa possint reduci infra.

79. Ex eadem vero externæ violentiæ causa egredi possũt Moniales, si immineat illis periculum alluuionis,& innondationis Monasterij, vel ruinæ eiusdem Monasterij, exterremotu, vel alia simili causa, & necessitate fugiendæ mortis; & ita quod in his quoque casibus, si necessitas non patiatur moram petendæ licentiæ, aut obtinendæ à Superiore, liceat exitus aut non obtenta, aut etiam non petita licentia, Suarez *d. l. 1. cap. 9. num. 3.* Palaus *d. p. 3.* Pelizz. *cap. 5. num. 45.* Barb. *d. all.* 102. *num.* 22. Tambur. *disp.* 20. *q.* 3. *num.* 3. Scortia *in Const. Pont. Theor.* 228. & ex Metolla Donat. *q.* 2. *num.* 12. *& q.* 11. *num.* 2.

80. Tertius casus generalis est ex paupertate & mendicitate Monasterij & necessitate quærendi eleemosinas. Ex hoc tamen capite exire non possunt Moniales chorales, sed solum Conuersæ. Quantum vero ad Conuersas, Greg. XIII. *in Constit. Deo sacris*, §. *aliqualiter* limitās Const. Pij V. *Circa pastoralis*, & permisit vt præter Conuersas professas intra manentes, si necessitas eleemosinarum duret, possint ad hoc ministerium extra Monasterium in domibus propinquis aliquæ conuersæ professæ habitare, & in futurum etiam recipi. Et prohibuit, ne plures possint recipi, quam sint necessariæ. Et sic licet Conuersæ teneantur ad clausurā, ita vt nec ad ornandum altare in Ecclesia exteriori possint exire prout declarauit S. Cong. *Episc. & Regul.* 18. *Octob.* 1592. tamen vbi est necessitas, & consuetudo, quod Conuersæ exeant ad quæstum, potest tolerari, habitis tamen necessarijs requisitis,& sint ætatis saltem 40. aunorum, nec pulchrę, nec foris pernoctent, neque plures quam octo destinentur ad quæstum, & cessante necessitate cessent à quæstu. Quæ declarata fuisse à S. Cong. *Episc. & Regul.* referunt Gauant. *v. Monialium clausura*, *num.* 18. *& sequent.* & Lezana *p. p. cap.* 25. *num.* 17. Barbosa *d. all.* 102. *num.* 27. Et de Monasterijs conuertitarum hæc eadem dispositā fuisse, tradunt ijdem DD. & Barb. *in cap. 5. sess.* 25. Concil. Trident. *num.* 28. Sed alia ex Nicolio habentur. Nam *v. Clausura*, *num.* 46. refert decisum ab eadem S. Cong. tolerari non debere permitti, quod Moniales extra Monasterium quæstuantes morentur extra clausuram plusquā sit necessarium, neque in consanguineorum domibus. 1601. *Nullius Castri duran.* 17. *Martij.* 53. Et verb. *Eleemosina*, *num.* 12. addit, quod, non conceditur, quod Conuersæ exeant ad quæstuandum nisi tempore messium, & recollectionis fructuum. 1578. Tern. 29. Nou. 15. & 1529. Papien. 2. Sept. 103. Et quod mittantur quatuor vel sex, quæ sint ad minus 40. annorum, minusque periculosæ, & magis mortificatæ; quæ necessitate vrgente ad pernoctandum extra suum Monasterium, id faciant in alijs Monasterijs si congrue fieri poterit, vel apud consanguineos, vel alias personas honestas. Et Ordinarius id non permittat, nisi quando viderit Moniales aliter viuere non posse. 1579. Pistorien. 24. Iulij 53. 54. & Papien. 6. Octob. 111. Nec huiusmodi Moniales extra possunt lauare pannos, vel alia seruitia facere præter quæstum. Nec S. Cong. intendit vnquam hanc licentiam dare nisi Monasterio, quod sit de Ordine Mendicantium. 1579. Pauia. 21. Iulij 91. Et Ordinarius non potest concedere licentiam mittendi professas ad quæstuandum. 1579. Papia. 2. Septem. 103. 6. Octob. 111. Et quod mulieres seculares, quæ non ingrediendo clausuram quærunt eleemosinam pro Monialibus merentur commendari. 1481. Lucca. 11. Iul. 96.

81. Quæritur 11. An præter causam iustam in iure approbatam ad hoc vt Monialis licitè exeat à Monasterio requiratur semper licentia Episcopi? Vbi vero Moniales sunt subditæ Episcopo indubitatum est eas non posse exire sine eius licentia. Et hoc idem dicitur vbi Moniales sunt exemptæ, sed nulli alij superiori subiectæ sunt, sed immediate subduutur Romano Pontifici. Horum enim vtrumque constat ex Concil. Trid. *sess.* 25. *c.* 5. *de Regul. & Constit. Cum pastoralis*, *& Constit. Decori Pij quinti*. Sed loquendo de Monialibus, quæ subduutur Regularibus, quod sufficiat sola licentia Generalis, aut Prouincialis, & non sit necessaria licentia Episcopi, voluit Rodriq. *tom.* 1. *q.* 40. *a.* 6. Nauar. *cons.* 5. (non 6. vt citat Barb. *num.* 6 *de stat. Monach. & cons.* 4. *de Regul. num.* 60. *miranda q.* 3. *a.* 6. *concl.* 1. Et pro hac sententia Barbosa *d. alleg.* 102. *num.* 28. citat Nauar. *cōs.* 6. *num.* 6. *de stat. Monach.* Bonac. *de clauf. q.* 1. *p.* 8. *num.* 1. Suarez *l.* 1. *cap.* 9. *num.* 13. Lezan. *p.* 1. *cap.* 25. *num.* 21. Tambur. *disp.* 20. *q.* 6. Sed Bonac. Suarez, Lezana, & Tambur. *q.* 5. *nu.* 6. expresse oppositum sentiunt, & probant, Azor. *p.* 1. *l.* 13. *cap.* 8. Sanchez *l.* 6. *in trecul. cap.* 15. *num.* 28. Palaus *d. p.* 9. Pelizzar. *cap.* 5. *num.* 37. Barbosa *d. num.* 28. Et est hoc manifestum ex *d. cap.* 5. *sess.* 25. Cōncil. Trid. & euidentius ex *Const. Decori Pij quinti*.

82. Huiusmodi tamen constitutionem non esse vsu receptā in Hispania, ideo ibi non obligare dixerunt Rodriq. Miran. Sanchez, Palaus, Bonacina,& alij. Sed Suarez sibi non constare, ait, de hoc non vsu,& optimè addit, quod leges Canonicæ non indigent ad sui valorem acceptatione subditorum, & sic per solum non vsum non tollitur earum virtus, nisi per contrarium vsum consuetudine legitimè præscripta abrogentur, & maxime vbi agitur de præscribenda iurisdictione. Nisi igitur consuetudo legitimè præscripta obstet, non sufficit Monialibus Regu-

gularibus in casibus expressis in iure sola licentia suorum superiorum, sed requiritur licentia Episcopi.

83. Ideo hac legitima consuetudine præcisa, si Monialis de sola licentia Superiorum Regularium exeat, & si Superiores Regulares id permittant, sunt excommunicati, & incidunt in alias pœnas in eadem Constit. Decori Pij V. contentas. Et nunc virtute Constit. *Inscrutabili* Greg. XV. *de exemptorum priuilegijs*, tam Moniales, quam Superiores in hoc delinquentes possunt puniri ab Episcopis.

84. An vero sufficiat licentia Vicarij generalis Episcopi? Respondetur sufficere, si huiusmodi facultas sit illi specialiter tributa ab Episcopo. Sed quidquid in contrarium dixerint Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 30. Bonac. *de claus. p.* 8. *num.* 1. Bordon. *contr.* 19. *q.* 16. Barb. *de all.* 102. *num.* 28. Pelizz. *cap.* 5. *num.* 37. & aliqui alij. Ex vi generalis mandati, non potest Vicarius in ijs se ingerere, quæ specialiter Episcopo delegantur. Nec verum est, quod Vicarius sit Ordinarius, vel veniat verbo Ordinarij, sed est Ordinarij Vicarius, cui ex vi mandati generalis specialia non competunt per *notat. supra cap. Licet, & cap. Cum in generali de off. Vicarij in hoc 6.* Donat. *de claus. quoad egressum q.* 5. *num* 2. Vnde idem multo magis dici debet de Vicario Capituli sede vacante.

85. Capitulum vero sede vacante eamdem habere facultatem voluerunt citati DD. Quod quidem verum est de facultate Ordinaria, quā habet Episcopus in Monasteria sibi subiecta, & in qua illi succedit Capitulum sede vacante. Sed in iurisdictionē per Concilium, aut sedem Apostolicam delegatam Episcopo in Exēptos non succedit Episcopus, vt per notata sup. *cap. Si Episcopus*, 3. *de supplenda neglig. Prælat. num.* 22. *& cap. vnico n.* 8. *& sequent. de maior. & o'ed. in hoc lib.*

86. Ideo nec Capitulum, imo nec Prælati inferiores Episcopo licet habeant iurisdictionē quasi Episcopalem; & ideo in Moniales sibi subiectas iurisdictionem habeant, non tamen habent eam iurisdictionem in exemptas Moniales, quam Concilium, vel Sedes Apostolica delegauit Episcopis, hæc enim delegatio industriam personæ & Dignitatem Episcopalem respicit, nec ad alias se extendit. Quod circa constitutionem Greg. XV. *Inscrutabili*, 18. *de exempt. priuil.* declarauit expresse S. Cōg. Concilij *dub.* 4. Ideo concurrente casu necessitatis sede vacante in quo, Monialis debeat exire, sufficiet sola licentia sui Superioris. E cōtra vero licet Monasterium sit in territorio Abbatis, aut alterius similis Superioris, præter licentiam Superioris Regularis erit necessaria licentia Episcopi, intra cuius Diœcesim est territorium illud exemptum, minimè vero erit necessaria Abbatis licentia, aut alterius similis Superioris, cui nulla est in Monasteria exempta concessa iurisdictio.

87. Quæritur 12. An si licentia iniustè negatur, sufficiat licentiam fuisse petitam. Certum est, quod in dubio non sufficit; Nam in dubio obediendum est Superiori, & præsumitur in dubio Superiorem iustè negare licētiam, quam negat. Videantur probata *tom.* 3. *de statibus, q.* 186. *a.* 8. *inspect.* 3. *à num.* 232. *pag.* 639. *& sequent.* Sed vbi iniustitia Superioris negantis licentiam petitam esset euidenter manifesta, adhuc non esset licitus huiusmodi exitus sine licentia, si ex illo immineret scandalum graue; secus si sine scandalo, quia tunc necessitas exeundi certa, & manifesta non est subdita indiscretioni Superioris iniustè licentiam negantis, sed Monialis à lege licentiam habet, Sanchez *d. cap.* 15. *n.* 51. Palaus *d. p.* 9. *num.* 11. & post Pennam & Peyr. Donatus *q.* 5. *num.* 11. Quidquid in contrarium senserint Suarez *d. cap.* 9. *num.* 6. & Pelizz. *cap.* 1. *num.* 40. Qui si non admisissent licitum exitum nisi ex causis expressis *in iure*, sicut vere non debet admitti, vidissent etiam non adesse periculum vel scandali, vel infamiæ Religionis per se, & regulariter loquendo, si data manifestè & indubitanter causa exeundi in iure expressa, & ideo etiam constito de euidenti & manifesta iniustitia denegationis licentiæ egrediendi Moniales vtantur iure suo.

88. Quæritur 13. An si necessitas vrgeat, & non det tempus petendi licentiam exeundi à Superiore, vel etiam ob eius distantiam, non possit sine graui damno & periculo superiorē adiri, possit Monialis in casibus licitis exire licentia non petita? Respondetur posse, quia necessitas legi non subest. Ita Dom. *hic v.* 8. Franc. *num.* 4 Sylu. *v. Religio* 7. *q.* 16. *dicto* 1. Cosarubias *v. Clausura Monial. casu p.* Rodriq. *p. p. q.* 49. *a.* 2. *fin.* Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 62. *&* 70. Suarez *d. l.* 1. *c. cap.* 10, *nu.* 17. *in fin.* Donatus *q.* 5. *num.* 12.

89. Pendente tamen adhuc exitu, *quia* videlicet Monialis quæ exijt, non est reuersa ad Monasterium, sed adhuc extra manet, eam teneri monere Superiorem de exitu, & causa exitus, quia posset superior causam non approbare, & non permittere quod Monialis maneret extra claustrum, sed ad clausuram remittere, dicunt Sanchez citatus & alij, sed Donatus absolute & in omni casu sine limitatione id asserit, quia Monialis tenetur exitum suum iustificare, & se à vexatione eximere. Sed hoc erit necessarium solum, si Monialis vexetur. Alias vero ex vi præcepti de clausura solum tenetur petere licentiam vt exeat, si petere possit, & ideo saltem si aliud non potuit tenetur licentiā petere manendi extra, si hoc potest, & sic tenetur, si fieri potest, manifestare exitum suum superiori, & si coacta fuit sine licentia exire.

90. Quæritur 14. qualis debeat esse licentia ad hoc vt cum illa Monialis exeat sine culpa. Eam debere esse expressam, & in scriptis datam toties quoties manifestū est ex Constit. Decori Pij quinti. Hoc autem nedum pro foro externo, sed & pro interno esse de forma legitimi exitus, ita vt nec in conscientia sit secura Monialis, si cum licentia aliter data egrediatur dixerunt Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 18. Mirand. *q.* 3. *a.* 6. *concl.* 2. Suarez *d. cap.* 3. Tambur. *disp.* 19. *q.* 6. Sed Pelizz. *cap.* 5. *num.* 39. post Homobon. Belloch. & Dianam *p.* 3. *tr.* 2. *reso'.* 129. tenet esse solemnitatem accidentalē,

quod

qnod licentia detur in ſctiptis, ideoque licentiam alias iuſtam valere in foro conſcientiæ etiam ſi non ſit data in ſcriptis. Et vere regulariter ſcriptura requiritur ad probationem licentiæ, non ad valorem. Et licet in Conſtit. Pij V. dicatur, *aliter autem, quam vt præfertur egredientes excommunicationi &c.* nihilominus dicitur, qnod dictio aliter reſpicit ſubſtantialia prohibitionis, & ſic reſpicit ſubſtantiam licentiæ neceſſariæ, quam habita Monialis ſimpliciter non exit aliter quam vt præfertur, niſi ſecundum quid. Et non eſt veriſimile qnod Papa voluerit Monialem, quæ habeat cauſam iuſtam, & licentiam exeundi, &c. exit ex eo præciſe eſſe excommunicatam quod licentia exeundi non ſit in ſcriptis.

91. Quæritur 15. An Monialis excuſetur, ſi exeat à clauſura cum licentia irrationabili & vere non iuſta? Reſpondetur, quod niſi Monialem excuſet bona fides, non excuſatur à culpa, & pœna, ſi ex licentia medijs fauoribus, aut importunitate, aut etiam pecunia irrationabiliter obtenta, & non iuſta exit à clauſtro. Suarez *d. c. 9. num.* 14. Donatus *q.* 7. Pelizz. *cap.* 5. *num.* 41. Et nihilominus aduertendum, quod in dubio Monialis bona fide procedens debet ſtare iudicio ſuperioris legitimi vim non patientis, ſed ex proprio iudicio cauſam approbantis libere & plena deliberatione.

92 Alias vero bene aduertendum quod licet quantum ſit ex vi Conc. Triden. ad exitum ſufficiat cauſa, quæ ab Epiſcopo viſa fuerit iuſta, tamen ex vi conſtit. decreti Pij V. Epiſc. non poteſt licentiam concedere niſi in tribus caſibus ibi expreſſis, vel alijs pariter in iure expreſſis, & ſupra explicatis, ideo ſi in alijs caſibus moniales exeant viderint an ſint tutæ, in cõſcientia; ego enim tutas eſſe non credo per ſe loquendo.

93 Quia tamen Pontifex his legibus non tenetur, tuta erit monialis, ſi exeat ex Papæ licentia, aut diſpenſatione etiam data ſine legitima aliqua cauſa. Quia in iure humano Pontifex valide diſpenſat, etiam ſine iuſta cauſa, Donat *q.*7.

93 Quæritur 16. An monialis egreſſa ex cauſa, finita neceſſitate cum negotio, ex quo exiuit, teneatur ſtatim redire ad monaſterium. Indubitatum eſt eam teneri redire ſtatim. Quod habetur ex hoc textu, §. Verum ibi *è veſtigio reuerſura*. Vbi illud *è veſtigio*, ac ſi dictum fuiſſet *ſtatim* vel *continuo*, intelligunt Gloſſ. Io: And. *num.*3. Archid. *num.* 3. Anchar. *not.* 7. Dom. *num.* 4 Franc. *num.* 2. Et idem habetur ex conſtit. Decori, Pij V. ſed pariter eſt certum, quod hoc ſtatim debet intelligi moraliter. Sanchez *d. cap.* 15. *num.* 60. Palaus *d. p.* 9. *num.* 19. Donatus *qu.* 6. Rodriquez *p. p. qu.* 47. *ar.* 11. Tambur. *diſput.* 7. Mirand. *q.* 3. *a.* 5. Peliz. *cap.* 5. *num.* 55. Bonac. *d. q.* 1. *p.* 9. *num.* 21. Quod etiam colligitur ex *d.* §. *Verum*, ibi ſic, quod *in fraudem reſidentiæ, ſine mora clauſtralis, nihil fiat omnino*, Et ſic excluditur moroſa fraus; vnde breuis mora non eſſet contra hoc præceptum. Breuem autem moram eſſe in propoſito moram vnius, vel duorum dierum dicunt Sanchez, Palaus, & Tamb. Sed neſcio an hæc approbarentur à ſacra Cong.

95 Quæritur 17. An monialis de licentia egrediens ad aliquem locum recta via debeat locum illum petere? Ita fieri debere eſt certum. Sed & hoc eſſe moraliter intelligendum dici debet, quia ſumus in moralibus. Paruam autem deuiationem in præſenti eſſe, quæ fiat ad octo vel nouem leucas dicunt Sanchez *d. cap.* 15. *n.* 61. Palaus *d. p.* 9. *num.* 19. Peliz. *d. cap.* 5. *nu.* 55. *ſeu* 20 *aut.* 24. *milliaribus*, Bonac. *d. p.* 9. *nu.* 21. Tamb *diſp.* 29. *qu.* 7. *num.* 3. Et ſic excuſant monialem ſi vel cauſa deuotionis, vel cauſa inuiſendi conſanguineos ad hanc diſtantiam à recto itinere diuertat. Citatur etiam Gutierez Canon. *lib.* 1. *cap.* 14. & Barb. *d. alleg. c.* 2. *num.* 58. Et de his quoq; dubito, an à S. Cong. admitterentur.

96 Quæritur 18. Quam pœnam incurrant egredientes ſine licentia? Et reſpondetur eas incurrere pœnam excõmunicationis latæ ſententiæ Papæ reſeruatam. Ex conſtit. Decori Pij V. quam incurrunt etiam dantes licentiam egrediendi quomodcumque nec non comitantes, & eas recipientes. Inſuper tam moniales egredientes, quam dantes licentiam egrediendi priuantur dignitatibus, officijs, & adminiſtrationibus, An vero ab hac excommunicatione ſi ſit occulta abſoluere poſſint Epiſcopi, vel etiam Regulares quæritur à Doctoribus citatis. Sed de his videantur *dict. tract. de elect.* Aliæ autem pœnæ ſcilicet priuatio dignitatum, &c. non incurruntur niſi præcedente ſententia declaratoria, vt probaui *tract. de elect.* & tenet Tambur. *d.* 19. *quæſt.* 3. plures referens. Aduerte vero quod comitantes, & recipientes, ſi non cooperantur violationi clauſuræ, ſed eas comitantur ad bonum finem, vt earum conſulant honori, & honeſtati, & eas ad monaſteria reducant, non ſunt excommunicati Nauar. *com.* 4. *de regul. num.* 51. Sanchez *d. l.* 6. *c.* 15. *num.* 72. Donat. *qu.* 8. Tambur. *diſp.* 19. *q.* 2. *nu.* 4. Azor. *p.* 1. *l.* 13. *cap.* 3. *q.* 1. merito autem Tambur reijcit Rodriq. *tom.* 1. *q.* 49 *ar. vlt.* qui non audet excuſare eos, qui ſola cauſa vitandi opprobrium, vel inurbanitatem, vel cauſa amicitiæ, aut cognationis huiuſmodi moniales egreſſas comitantur, quia imo oblata cooperatione præfata agere poteſt eſſe actus virtutis. Non bene etiam d. Rodriquez loco citato dixit quod moniales iſtæ ſic egredientes incurrunt excommunicationem latam in Conc. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de regul.* cum ibi ſolum excommunicentur ingredientes ſine licentia, vt aduertũt Sanch. *num.* 63. & Tamb. *num.* 4. & alij communiter. Videantur ſcribentes ſuper Bullam cœnæ, & tractantes de receptatoribus Hæreticorum.

S V M M A R I V M.

97 *Non patet ingreſſus in Monaſteria ſine cauſa manifeſta & licentia.*

98 *Conſtitutiones Concilij Tridentini & Pontificum.*

101 *Dubium circa intellectum conſtit.* 28. *Gregor. XIII.*

Per illam prohiberi abſolute ingreſſum in monaſteria monialium plures probant, n. 101.

102 *Ponderantur verba conſtit. Greg. XIII.*

De ingressu intra Monasteria Monialium.

97 IN secunda parte principij huius textus disponitur de ingressu intra monasteria monialium, & accessu ad eadem, & disponitur quod nulli etiam honestæ personæ pateat ingressus, vel accessus ad monasteria monialium nisi ex rationabili & manifesta causa, ac de legitimi superioris speciali licentia. Vnde vt aduertunt Anchar. *not.* 4. Dom. *num.* 5. & 9. Franc. *nu.* 5. tria omnino coniunctim sunt necessaria ad huiusmodi ingressu, seu accessum legitimum & inculpabilem, scilicet causa rationabilis, & hæc manifesta, & licentia legitimi superioris.

98 Sed quia de his disposuerunt etiam Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. Pius Quintus in const. 8. circa Pastoralis, & const. Decori, & Greg. XIII. in const. 8. Deo sacris, & const. 28. Vbi gratiæ, & constit. dubijs, quæ emergunt & Paulus V. in const. 52. facultatem, & const. 74 Et Vrbanus VIII. in constit. sacrosanctum Apostolatus, &c. non nulla in genere circa huiusmodi const. præmittenda sunt, vt videatur postea magis in specie, quæ personæ prohibitę, sint ingredi, vel accedere ad monasteria monialium, & ex quibus causis, & qua licentia huiusmodi ingressus, aut accessus permittatur, & qua pœna illegitimus ingressus, aut accessus puniatur.

99 Est autem primo grauis difficultas circa intelligentiam const. 28. Greg. XIII. *Vbi gratiæ*, & ex consequenti circa constit. 52. & 74. Pauli V. Quæritur igitur primo an const. 28. *Vbi gratiæ* Greg. XIII. absolute prohibeat ingressum intra monasteria Monialium, vel potius solum prohibeat ingressum vi facultatum, & licentiarum quas ipse in ea constit. reuocat. Et non est dubium an huiusmodi ingressus sit absolute prohibitus fieri sine causa rationabili, & speciali licentia, & an hoc supponat Gregorius XIII. in ea constit. Sed dubium est, an ex vi dictæ constit prohibeatur iterum huiusmodi ingressus absolute, & sic ingredientes absolute

solute sine rationabili causa, & licentia subdatur pœnis illius const. Vel potius dici debeat per illam const. solum prohiberi ingressum ex vi & prætextu licentiarum & facultatum, quas ibi reuocat.

100 Prohiberi enim ingressum absolute, & non solum ex prætextu licentiarum reuocatarum dixerunt Nauar. *com.4.de regul. nu.62.*& in Manual.*cap.27.num.15.* Quaranta *in sum. Bull. v. Monasteria Monial.* Beia *p. part. casu* 30. Vbi quod hæc sit praxis Italiæ. Villagutier. *de censur.q.35.num.vlt.* Vbi quod audiuit à quodam suo Prælato sic respondisse Greg.XIII. consultum à sancto Carolo Card.Borromæo Azor. *p. p.l.13.cap.8.qu.vlt.* Rodriq. *p.p. q.48. ar.2.* Vbi quod ita practicatur in suo Ordine ex quadam declaratione authentica, quam extendit in *sequen.ar.3.*Zechius *de repub. Eccles. tit. de regul. cap.3.num.1.* Graff. *p.p. decis.l.4.cap.23.*Comit. *l.6. qu.47.* Filliuc.*tract.29.cap.8 num.170.* Per. *ad 6.const. Pij V. q.13. num.* 35. Merolla, Flauu. Cherub.Homob. Reyn. Ricc. Corial. quos refert, & sequitur Donatus *de claus. monial. quantum ad ingressum num.6.*

101. Mouentur primo quia finis *constit* Greg.XIII. qui est ne quies, & tranquillitas, & spiritualia exercitia monialium perturbentur, militat etiam in ingressu absolutè sumpto si fiat sine causa, & licentia,igitur, & in ingressu prefato locum habet eiusdem constit. dispositio. Nam lex etiam pœnalis ob identitatem rationis extenditur ad causam similem, præcipue fauore Religionis, & animarum, vt per DD. quos idem Donatus refert *numer.* 8. quia hæc non sit extensio, sed comprehensio, & inclusio. Nec obstat regula quod pœnæ non sunt extendendæ, quia regula non habet locum in extensione quam exigit iustitia legis.

Secundo quia longe grauius peccatū est ingredi absq; vlla prorsus licentia,vel huiusmodi ingressum admittere quam inhærendo prætensæ licentiæ; ergo à fortiori ille ingressus compræhenditur sub pœnis *d. const.* Gregor. XIII.

Tertio, quia cum Pius Quintus edidisset similem constitut. contra mulieres ingredientes claustra virorum, vt in sua Const. 20. Regularium personarum, nihilominus ipse declarauit eam legem comprehendere etiam mulieres absolute. Et idem declarauit in alia const. quæ incipit *Decet Roman. Pontificem* edita anno 1570 die 16. Iulij, quam refert Confetius, igitur idem dicendum est de constit.Greg.XIII Tum primo quia vtriusque idem est seu similis motus proprius. Tum secundo quia Gregor. XIII. teste Nauarro, qui tunc Romæ erat, & Stephano Quaranta fassus est, se habuisse eamdem intentionem, quam habuit Pius Quintus. Tum tertio quia non est verisimile viros tantæ auctoritatis mentiri.

Quarto quia stylus Curiæ facit ius *cap. Quā grau. 6. de crim. falsi, & cap. Ex literis* 11. *de constit.* At vero stylus Sacræ Pœnitentiariæ est, vt ingredientes absolute si sine causa,& licentia id faciant comprehendantur sub pœnis const. Greg. XIII.

Quinto quia Clemens VIII. inter excommunicationes Papę reseruatas ponit excommunicationem ingredientis monasteria monialium ob malum finem. Hæc vero non potest esse nisi excommunicatio contra *d.* const.Greg. 13. quia excommunicatio lata Concil. Trid. *sess.25 c.5.*non est reseruata.

Sexto quia aliter dispositio de Const. Greg. XIII. esset inutilis,quia ingredientes dicere possent, se non ingredi prætextu facultatum & sic mens Pontificis eluderetur.

102. Hęc tamen minime probant, & huiusmodi opinio violenter extorquet sensum Constitutionis Gregor. XIII. & illum extendit. Nam Pontifex in dicta Const. 28. *vbi gratiæ* §.1 nihil aliud decernit, nisi quod reuocat, & cassat omnes licentias ingrediendi monasteria à quocumque, & quomodocunque concessas. Et postea §. 2. subdit. *Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerunt sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua à nemine, nisi à Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) absolutionis beneficium possit impetrari, ne talium licentiarum prætextu Monasteria huiusmodi quouis modo ingredi audeant.* In qua prohibitione duo sunt manifesta. Primum quod prohibitio fit solum illis qui licentias ingrediendi monasteria obtinuerunt. Et illos solos comprehendit secundum est quod nec huiusmodi afficiuntur pœna excommunicationis, nisi ingrediantur prætextu licentiarum obtentarum, & reuocatarum.

103. Doctrina vero extendens leges ad casus non expressos, nec comprehensos sub verbis legis, ex rationis similitudine, & præcipue si lex sit pœnalis, & strictæ interpretationis, est communiter reprobata, vt etiam dictum est supra. Semper enim causa applicandi generales rationes ad casum expressum in lege est propria talis casus, nec ad alios se extendit, & maxima æquiuocatio est in illo alio quod additur, scilicet quod hic non sit extensio, sed comprehensio. Ad hoc enim, vt casus dicatur comprehendi sub lege, necessaria est comprehensio sub verbis legis, & non sufficit comprehensio sub generica, vel communi ratione legis, si casus nullo modo sub verbis legis comprehenditur. Neque enim sub lege comprehenditur finis legis, neque enim finis præcipitur, aut prohibetur; ideo sub præcepto non comprehenditur,nisi casus sub verbis præcepti, aut prohibitionis comprehendatur. Nam nec sub ratione propria, & adæquata legis comprehenditur, quod sub verbis legis, vt præcipientis, aut prohibentis non continetur.

104. Ad secundum dicitur, quod motiuū prohibendi non semper est maior grauitas peccati, sed aliæ circumstantiæ, & præcipue maior facilitas aut audacia, aut propensio delinquendi, & perturbatio boni communis, quæ sæpius, ex minoribus peccatis facilius contingit, vt potè frequentioribus. Ideo sæpe legislatores maiora crimina relinquunt dispositioni iuris antiquioris, & ex speciali motiuo nouis legibus prohibent minora peccata. Sicut in proposito Greg.XIII. ingressum in monasteria absolute reliquit antiquiori iuri Concil. Trid. & Pontificum. Solum vero iudicans per nouam legem necessarium esse reuocare licentias,

Pro huiusmodi ingressu concessas, simul voluit ingredientium sub prætextu licentiarum compescere audaciam, & ideo in illos protulit pœnam excommunicationis: sic semper debet ostendi quid sit id quod præcipitur, aut prohibetur, & hoc solum cadit sub lege, quidquid an in suo genere sit grauius peccatum, vel minus graue.

105. Ad tertium respondetur negando consequentiam, imo retorquendo argumentum. Nam diuersi sunt casus constitutio enim Pij V. prohibet ingressum mulierum in monasteria virorum, qui antea sub graui pœna non erat prohibitus, ideo verisimile est, quod Pius V. intenderit prohibere similem ingressum nedum si fieret intuitu facultatum reuocatarum ab eo, sed absolute. Et nihilominus, si ipse id non declarauit dicendum potius fuisset, sub eius constitutione non comprehendi nisi ingressum mulierum prætendentium habere ad id facultatem. Sed Greg. XIII. in sua constit. prohibet ingressum tam mulierum in monasteria virorum, quam virorum in monasteria monialium, quorum primum erat iam sub pœnis grauissimis prohibitum à Pio V. & secundum erat prohibitum à Bonifacio VIII. in hac decretali, & à Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 5. vnde non erat quantum ad hoc necessaria noua dispositio, longe ergo diuersa est vtriusque constitutionis ratio, & casus. Imo sicuti opus fuit, quod Pius V. per specialem constitutionem declararet mentem suam fuisse prohibere ingressum mulierum in monasteria monialium absolute, ita hoc debuisset facere, & fecisset Gregor. XIII si id intendisset.

106. Sed nunc nos sumus in claris, & euidentibus, quia ipse Gregor. XIII. declarauit sub constitut. Pij V. comprehendi ingressum virorum in monasterijs monialium simpliciter, sub sua vero constitut. non comprehendi nisi ingredientes prætextu facultatum. Quam declarationem refert Fagnan. *cap. Nuper nu.* 36 *de sent. excom. sub his verbis*. Episcopus Comen. decretari petijt, an Bulla Sanctissimi imponens pœnā excommunicationis ingredientibus monasteria vigore facultatum Apostolicarum, etiam eos comprehendat, qui absque talibus facultatibus ingrediuntur, vt sciri possit an absolutio sit reseruata Summo Pontifici; S. Congregatio censuit agendum cum Sanctissimo, quia Concilium non reseruauit Papæ, & non videtur adesse maioritas rationis, quia abutentes litteris Apostolicis maiori pœna digni sunt. Sanctissimus declarauit Bullam non comprehendere eas personas, quæ ingrediuntur propria auctoritate absque licentijs Sed. Apostolicę: & quod attinet ad Bullam Pij V. de ingredientibus monasteria virorum, ex quo idem Pius V. declarauit comprehendere etiam illos, qui absque litteris Apostolicis ingrediuntur, stat firma declaratio. Et hanc eandem declarationem Gregor. XIII. haberi in registris S. Congreg. Concilij in vna Interien testatur Nicolius in Canon. *l.* 5. *tit.* 29. *num.* 172. qui huiusmodi registra ex superiorum mandato sæpius vidit, & reuoluit. Nec est verum, vt bene aduertit Fagnan. quod Nauar. dixerit Greg. XIII. declarasse oppositum, sed ex propria opinione dixit credendum esse mentem Greg. XIII. fuisse illam quam habuit, & declarauit se habuisse Pius Quintus.

107. Ad quartum dicitur quod vt aduertit Nicolius *d. num.* 172. hic æquiuocatum est, Nam stylus curiæ respicit constitutionem Pij V. prohibentis ingressum mulierum in monasteria virorum. In quo necesse fuit recurrere ad stylum curiæ. Quia cum constitutio Pij V. declaratiua suæ mentis, non fuisset promulgata per solitos cursores D. Papæ prout est necessarium, tamen quia per stylum Curiæ, & S. Pœnitentiariam vsu recepta fuerit, ex hoc habenda fuit ac si per Cursores publicata fuisset, vt habet Marcus Palaus Leo in praxi *ad literas* summi Pœnit. *p.* 3. *tit. pro Religioso, qui introduxit &c. pag. mihi* 348.

108. Et licet forsan contigerit, aut contingat quod Pontifex, aut sacra Pœnitentiaria det literas absolutionis etiam pro eo qui non est ingressus prætextu licentiarum sed absolute, & simpliciter ingressus est sine legitima licentia monasteria monialium, vt retulit Beia citatus, tamen vt bene aduertit Fagnan. *d. cap. Nuper. num.* 32. ex hoc non bene infertur ad vniuersalem reseruationem. Nam Papa per generalem constitutionem mentem suam declarasset si id intendisset, non autem id fecit, per particularem prouisionem datam ad particularium instantiam. Nam cum Papa sit proprius sacerdos omnium, ex quo absoluit in aliquo casu, nec facit casum illum reseruatum nec derogat inferiorum potestati, vt per Innocen. *cap. Bonæ l.* 2. *in fin. de pretul. Prælator.* Specul. *in titul. de præscript. vers. illud* Panormit. *cons.* 101, *in præscript. numer.* 6. Gloss. *in cap. fin.* & ibi Butr. *de sent. excommunic.* docet Fagnan. *num.* 34.

109. Et nihilominus addi debet, quod quando dicitur quod stylus Curiæ facit ius, *cap. Quam graue, & cap. licet de crimine falsi* aduertendum est ex *not. sup. cap.* 1. *de consuet. q.* 1. *art.* 2. *in hoc lib.* quod stylus curiæ non est nisi consuetudo curialium, & ideo nullum ius facere potest, nisi quod facere possit consuetudo. Nullus vero potest contra alios consuetudinem obligantem inducere, vt patet ex *not. sup. d. q.* 1. *art.* 4. *num.* 141. Ideo stylus curiæ directe solum curiales obligat vt in scribendo, aut iudicando stylum obseruent. Sed non obligat, non curiales. Ideo *in capit. citatis* ex non seruato stylo curiæ inscribendo colligitur falsitas literarum scriptarum non secundum stylum curiæ, quia ex quo non fuit seruatus stylus, quem scribentes seruare debent, præsumitur literas non fuisse scriptas in curia, & à ministris curiæ, cum non præsumatur ministros scripsisse non seruato stilo, quem tenentur seruare. Et sic quod dicatur stilum curiæ obligare, & facere ius circa ingessum mulierum in monasteria virorum non est propriè dictum, sed constitutio præfata *Pij Quinti* illa est quæ ligat, & obligat, stylus vero curiæ, seu Pœnitentiariæ habuit vim publicationis dictę Constitut. quæ per officiales D. Papæ fuit publicata ex quo ab illis fuit ad vsum redacta. Hic ergo stylus

ſtylus licet poſſit habere vim publicationis Conſtitutionis Papalis, quo ſtante conſtitutio ipſa licet non publicata per Curſores vim haber, non poteſt habere vim Conſtitutionis Apoſtolicæ inducentis ius contra totam Eccleſiam, & eam totam obligantis, quia non eſt officialium Domini Papæ, Conſtitutionis Papalis declarare, aut extendere auctoritatiuè, & vniuerſaliter, ſed hoc ſolius Papæ, eſt qui leges Eccleſiam obligantes edere poteſt. Ideo dato & non conceſſo, quod Curia S. Pœnitentiariæ intelligeret Conſt. Greg. XIII. vt prohibentem abſolute ingreſſum in monaſteria monialium, hæc eſſet priuata declaratio, quæ non faceret ius, neque obligaret Eccleſiam, neque neceſſitaret ingredientes in monaſteria monialium ad recurendum ad S. Pœnitentiariã pro abſolutione à tali ingreſſu, qui niſi fit ex prætextu facultatum non ſubditur excommunicationi latæ à Greg. XIII. in dicta Conſtit. 28. Vbi gratiæ. Sic enim ex quo Rota ſolita ſit circa iuris interpretationem ſequi vnam opinionem, non per hoc facit ius niſi circa perſonas litigantes & reſpectum illius cauſæ particularis, quam diffinit, & liberum eſt DD. & Iudicibus contrariam ſequi opinionem, & ſecundum illam, ſi ſibi videtur verior, iudicare.

110. Ad quintum negatur minor ſubſumpta; Nam licet Concil. non reſeruauerit excommunicationẽ à ſe latam, hanc tamen voluit Clemens VIII. eſſe reſeruatam in caſu, in quo violetur clauſura ad malum finem. Et vt ex formis S. Pœnitentiariæ quas ponit Marcus Polns Leo loco citato, & *tit. Abſolutio* apparet S. Pœnitentiariam dare literas in hoc caſu ſcilicet, in caſu violationis clauſuræ, ad malum finem.

111. Ad ſextum dicitur, quod cum Gregorius XIII. in ſua Conſtit. voluerit compeſcere audaciam illorum, qui non obſtante reuocatione licentiarum à ſe facta audent prætextu eorumdem licentiarum ingredi monaſteria monialium, ſi eſſet hæc audacia, & prætextus, Conſtitutio effectum à ſe intentum conſequitur, aliter ingrediente nihilominus ſubiecto pœnis alias à iure contra ſic ingredientes latis.

112. Ideo quod Conſtitutio Greg. XIII. in illo §. 2. non afficiat niſi ingredientes prætextu licentiarum à ſe reuocatarum docuerunt Sanche. *l. 6. in Dacal. cap. 16. num. 76.* Suareſ. *de cenſ. diſp.* 32. *ſect. 6. num.* 11. Sayrus *de cenſ. l. 3. cap.* 31. *num.* 10. Rodriq. *part.* 1. *quæſt.* 47. *ar.* 1. *& quæſt.* 496. *ar.* 2. & Hieron. Rodriq. *reſol.* 26. *num.* 19. Miranda de Monial. *quæſt.* 2. *art.* 10. *concl.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſ. all.* 102. *nu.* 37. *& l. 3 de Iure Eccleſ. cap. 46. numer.* 116. *& in cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trid. num.* 75. Diana *p.* 2. *tract.* 16. *reſ.* 32. Zerola *in praxi p.* 1. *v. Moniales, quæſt.* 8. Portell. *v. Abbatiſſa ad miſſ.* Secul. *nu.* 1. *& v. clauſ. num.* 1. Tambur. *de iure Abbat. d.* 22. *quæſt.* 1. *num.* 10. Pelitz. de monial. *cap.* 5. *n.* 92. Palaus *tract.* 16. *num.* 10. §. 1. Bonac. *de clauſ. quæſt.* 4. *par.* 5. qui licet dicat contrariam opinionem eſſe tutiorem, ſi conſtet de praxi S. Pœnitentiariæ ab illa contraria opinione allegata, tamen in ſequentibus iuxta hanc opinionem caſus plures reſoluit, Bordon. *contr.* 19. *qu.* 21. *num.* 27. Lezana *part.* 3. *v. Clauſura numer.* 35. circa principium, Nicoliusin Canon. *lib.* 5. *tit.* 39. *num.* 172. Fagnan. *cap. Nuper num.* 36. *de ſententia Excom.*

113. Et ſic pariter, dum Greg. XIII. in dicta Conſt. *Vbi gratiæ* §. 3. prohibet Abbatiſſis, Abbatibus, & Conuentibus ſub eadem excommunicationis pœna, & priuatione dignitatum beneficiorum, & officiorum ſuorum, & inhabilitatis ad alia obtinenda, prohibuit non ſimpliciter, ſed ne prætextu licentiarum præfatarum reuocatarum aliquem in monaſteria ingredi faciant, vel permittant.

114. Sub nomine vero Abbatiſſæ veniunt Priorißæ, ſeu illæ, quæ præſunt monaſterio, quocumque nomine vocentur. Similiter ſub nomine Abbatum veniunt Priores Conuentuum, Guardiani, Prouinciales, & Generales, & quocumque nomine vocentur omnes illi Regulares qui habent gubernium monaſteriorum, & ſine quorum conſenſu non poteſt ingredi in monaſteria. Sub nomine Conuentus vero non veniunt Religioſæ, vel Religioſi particulares vt ſinguli, quia ipſimet ſinguli in præſtant, nec præſtare poſſunt iuridicum conſenſum volentibus vti licentijs ingrediendi; & præterea ſub nomine Conuentus ex propria ſignificatione non veniunt Religioſi niſi vt ſimul vnum corpus conſtituunt, & ſic nomine Conuentus veniunt Religioſi vt ſimul congregati. Quia igitur in licentijs regulariter ponitur conditio, conſenſus Abbatiſſæ, & Abbatis, & Conuentus intra quem, qui habet licentia vult ingredi, ideò Pontifex prohibet huiuſmodi Abbatiſſis, Abbatibus, & Conuentibus, ne prætextu præfatarum licentiarum aliquem ingredi faciant, & permittant. Et ita præfatas pœnas non incurrunt Religioſi aut Religioſæ, ſimplices, ſi priuata facultate etiam prætextu dictarum licentiarum aliquem in monaſterium ingredi faciunt, aut permittant.

115. In §. 4. autem loquitur Pontifex de licentijs in poſterum concedendis ab Ordinarijs, & duo ſtatuit. Primum eſt, quod declarat & decernit Ordinarios non poſſe concedere licentiam ingrediendi monaſteria niſi cauſa neceſſitatis tantum, ſub eiſdem pœnis prohibet quibuſcumque ne prætextu licentiarum ab Ordinarijs conceſſarum ingredi præſumant in monaſteria pro libito, ſed ſolum neceſſitatibus vrgentibus, & ne moniales eos admittere præſumant.

116. Itaque Greg. XIII. voluit prouidere, ne quis licentia Ordinariorum abutatur. Et ne ingreſſus pateat in monaſteria niſi cauſa vrgentis neceſſitatis. Hac igitur exiſtente licitum eſt ingredi habentibus Ordinariorum licentiam, & non incurret pœnas huius conſtitutionis etiam ſi alias licentia ſubreptitiè, aut abreptitiè fuiſſet obtenta Bonac. de Clauſ. *q.* 4. *par.* 5. *num.* 6. Tambur. *diſp.* 22. *qu.* 1. *num.* 11. ſed ſi non adſit neceſſitas, & licentia ſit in hac parte ſubreptitia, vel obreptitia quia vel falſa neceſſitas fuit expoſita, vel id fuit tacitum, quo expreſſo manifeſtum fuiſſet non adeſſe neceſſitatem, vel quia tempore ingreſſus neceſſitas iam ceſſauit, tam qui ingrediuntur vi præfatarum

rum licentiatum, quam qui illos admittunt, subduntur præfatis pœnis.

117. Arbitrantur vero Tambur. *num.* 12. & Peli. non esse locum his pœnis scilicet non adfuerit necessitas tempore concessionis licentiæ, illa tamen adfuerit tempore ingressus, ita vt dummodo non sit factum in fraudem, liceat ex adueniente necessitate ingredi. Sed aliter dicendum est; Nam si motiuum concedendi licentiam fuerit necessitas præsens, & si licentia data fuit pro præsenti necessitate, licentia non potest extendi ad necessitatem futuram, quia licentia suos terminos non extendit. Imo potest esse quod in hoc casu licentia sit inualida ex suggestione vel obreptione. Sed si licentia sit data pro necessitate tali & specificè, quæ abstrahat à præsenti vel futura, tunc poterit ingredi virtute talis licentiæ, quando necessitas aderit. Ideo bene considerari debebit forma concessionis.

118. Pariter vero constitutio 74. Pauli V. nō afficit nisi ingredientes monasteria prętextu licentiarum, quas ipse reuocauit. Vtraque vero constitutio punit eos, qui ingredi audent sine licentia. Sed in hoc est distinctio quod constit. *Vbi gratiæ* 28. Greg. XIII. absolute prohibet Abbatissis, Abbatibus, & Conuentibus ne faciant ingrediendi facultatem, vel id permittant, vnde à pœna non excusat ignorantia crassa, quæ tamen excusat à pœna constit. illius 74. Pauli V. quæ lata est contra audentes, vel præsumentes introducere, vel admittere, aut admissas retinere. Item aliud est discrimen, quod prohibitio Greg. XIII. comprehendit, Abbatissas, Abbates, & Conuentus, sed Const. Pauli V. comprehendit Abbatissas, & Superiores, nulla facta mentione de Conuentibus.

119. Ex quo igitur constitutiones Greg. XIII. & Pauli V. supra relatæ prohibent ingressum in monasteria monialium prætextu licentiarum, quas reuocauerunt: vnde nunc vix contingere potest casus in illis prohibitus, quæritur secundò qualis ingressus sit prohibitus in hac Decretali, & in Concil. Triden. *sess.* 25. *cap.* 5. Verba huius decretalis sunt. *Nulli ingressus, aut accessus pateat ad easdem.* Vnde prohibetur ingressus absolute, & mandatur vt ingressus non pateat; Quamobrem lex ista nedum comprehendit ingredientes, sed etiam admittentes, qui faciunt, vel cum prohibere possint, & debeant, non impediunt, quia per ipsos patet, ingressus, prohibitum vero est patere ingressum. Non tam ampla est prohibitio specialis sub pœna excommunicationis facta à Conc. Trid. *d. cap.* 5. vbi dicitur, *Ingredi autem intra septa monasterij nemini liceat, cuiuscumque generis, conditionis, sexus, vel ætatis fuerint & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.* Nam lex ista solos ingredientes comprehendit, non vero admittentes, vel ingredi permittentes Sanchez *l.* 6. Mor. *c.* 16. *num.* 80. Donat. de Clauf. *q.* 28. Septa autem monasterij illa intelliguntur loca è quibus exire non possunt moniales nisi violata clausura.

120. Quæritur tertiò, quibus personis prohibitus sit ingressus in monasteria monialium? Certè Concilium Trid. *d. c.* 5. vniuersalissimè loquitur, & ingressum hunc prohibet personis cuiuscumque generis conditionis, sexus vel ætatis. Nihilominus plures sunt DD. qui personas aliquas excipiunt. Et primò dicunt non comprehendi infantes vsum rationis non habentes. Sed certum est nec infantibus cuiuscumque sexus licite patere hunc ingressum. Sic enim determinauit S. Cong. Episcoporum, & Regular. in Tudert. 7. April. 1573. & in Neapol. 22. Mart. 1580. & in Comen. 16. Mart. 1593. & in Taurinen. 10. Iun. 1650. vt refert Nicolius in Flosc. *v. Clausura num.* 29. Vbi ait tolerari non debere, quod puellæ licet paruulæ ingrediantur, & exeant ad libitum ad ediscendum legendi, vel aut pingendi modum. Sancta. Cong. in Pistorien. 24. Februar. 1579. Et Abbatissam, quæ hoc permittit *priuari officio*, voceque passiua. Sanctæ Cong. in S. Sener. 8. Maij 1595. Sed mihi compertum est eamdem S. Congr. in pluribus alijs occasionibus declarasse infantes non posse intra septa monasteriorū admitti. Et merito, nam in hac decretali prohibitum est, ne personæ etiam honestæ pateat ingressus, Concil. vult vt cuicumque personæ cuiuscumque ætatis non liceat ingredi. Vndecouit fundamentum communis opinionis, quod est, quia cum infantes non sint capaces vsus rationis, non cumprehenduntur *sub lege*, quia hoc est verum de lege directe *respiciente* personas, non vero de lege prohibente directe ingressum ipsum, & declarante illum esse illicitum & nolente quod ingressus alicui personæ pateat. Quamuis enim infantes non peccent ingrediendo, ex defectu vsus rationis, per illos tamen res illicita fit, si ingrediuntur, & peccant & legi aduersantur, qui illos admit*tunt*. Eo magis, quod ad hunc ingressum *se extendit* finis legis, cum huiusmodi ingre*ssus* monialibus possit esse occasio alicuius turpis cogitationis, & malæ suggestionis.

121. Hinc est, quod multo magis est illicitus ingressus amentis etiam si talis sit à natiuitate, & perpetuo fatuus, cum amens nedum occasionem præbere, sed etiam ad impudicitiam prouocare, illique cooperari possit, monialesque perturbare, turpiter iocare, loqui turpia, & alia facere honestati, & decentiæ valde dissona. Nauar. *Com.* 4. *de regul. numer.* 135. Sanchez *l.* 6. *c.* 16. *num.* 8.

122. Multi quoque excipiunt ab hac lege Imperatores, Imperatrices, Reges, Reginas, & filios, & filias. Sed oppositum dicendum est, quia in illis quæ salutem animæ concernunt, sub verbis generalibus veniunt etiam supremi Principes, & Imperatores. Nec obstat, quod Greg. XIII. in motu proprio vbi gratiæ, vbi prius reuocauit licentias ingrediendi monasteria concessas personis cuiuscumquæ conditionis, addit id verificari etiam si illæ sint comitissæ &c. Quia primo non fundatur nostra assertio solum in clausula illa generali, cuiuscumque generis &c. qua vtitur Concilium Trident. *d. c.* 5. Sed etiam quia absolutè decernitur in hac decretali, vt nulli personæ etiam honestę pateat ingressus ad hęc monasteria, secundò. Quia clausula cuiuscumque generis, aut conditionis &c. comprehendit omnes omnino, nisi limi-

limitetur ab ipso legislatore per alterius clausulæ adiectionem, & expressionem, sicut eam limitauit Greg. XIII. in d. motu proprio.

123. Multi etiam excipiunt moniales saltem eiusdem Ordinis, si itinerantes accedant ad monasterium hospitij gratia, quia huiusmodi moniales, cum sint eiusdem ordinis non censentur extraneæ. Imo si monialis aliqua esset extra monasterium ex causa recuperandæ sanitatis, si vellet gratia animi recreandi, aut moniales inuisendi intrare aliud monasterium eiusdem ordinis, id licite fieri posse dicunt Sanchez *d.l.c.6.nu.*10. Tambur. *q.3. num.*7. Donat. *q.*14.*num.*1. Sed certe ratio allata hoc non probat, quia monialium monasteria licet eiusdem ordinis distincta sunt, & separata à quocumque illorum extranea est quæcumque monialis alterius monasterij. Non enim sicuti in Religiosis viris eiusdem ordinis omnia monasteria vniuntur in vnum corpus Prouinciæ, aut Ordinis, sub vno Prouinciali aut Generali, sed se habent sicut antiquitus se habebant Monachorum monasteria, quæ erant separata, nec simul vniebantur in vnum corpus, licet sub eadem Episcopo essent, sed separata erant tanquam corpora seiuncta & distincta. Potius ergo attendi deberet, moniales honestè extra monasterium habitare debere, & hoc dato dici posset eas posse recipi ad hospitium intra monasterium. Sed hæc ratio vniuersaliter militaret etiam in monialibus diuersorum Ordinum, prout voluit Llausas *in Methodo curationis* 5.11.*in fin.* Sed puto suppositionem huius grauis necessitatis hospitandi intra monasterium non posse de facili dari, nisi transitus esset per loca infidelium, aut tempore belli, & in locis vbi essent milites insolentes, vel etiam latrones, & viri perditi, à quibus violentia, aut graue scandali periculum timeri deberet, nec tuto monialis transiens extra monasterium custodiri posset, & alias non posset adiri superior, & ab eo licentia ingressus postulari.

124. Fundatrices etiam monasteriorū posse ingredi illa dixit Donar. *q.*13.*n.*1. Sed, nisi id expresse habeatur in literis erectionis monasteriorum, non licet, vt decreuit *S.Cong.Episc. & Reg.* 17. *Aug.* 1629. & refert Nicolins *in Flosc. v. Fundator num.* 2. Barb. *ad cap.*5. Conc. Trid. *sess.*25.*num* 48. addens hoc in genere fuisse reuocatum à Paulo V. anno 1612. & multo minus id possunt Fundatorum, aut Fundatricium consanguineæ eadem *S. Congreg.*14. *Iunij* 1606.

125. Imo nec Cardinales sine necessitate, & licentia septa monasteriorum monialium ingredi possunt Donat. *q.*24. Nec Vicelegati. Donat. *q.*24.

126. Propterea nec Episcopi ingredi possunt monasteria monialium, sibi non subdita. sine licentia superioris Monasterij. Nauar. *com.*4.*num.*39. Genatian. *discept.*393.*nu.*5. & 20. Tambur. *de iure Abbatt. disp.*24. *q.*9.*n.*1. Barb. *d.cap.*5.*num.*61.

127. Quær.4. Ad quem spectet dare licentiam ingrediendi monasteria monialium? Est vero certum Episcopi esse seu ordinarij dare licentiam ingrediendi monasteria monialium non exempta, & sibi subiecta. Quod idem potest Episcopi Vicarius, si ad hoc habet speciale mandatum, vel etiam sede vacante Vicarius Capitularis. Non tamen hanc facultatem habet Vicarius Foraneus. *S.Cong.Episc.& Reg. in Pistor.*3. *Decemb.*1602. Nicol. *in Flos. v.Clausura num.*18. In monasterijs tamen à Ciuitate remotis debet Ordinarius delegare alicui Ecclesiastico facultatem dandi has licentias, quas tamen in principio anni ipse recognoscet. *Sac. Cong. in Papien.*6. *Februar.*1607. Nicol. *v.clausuram.n.*19.

129. Abbatissa quoque non potest hanc licentiam concedere, cum non veniat sub nomine Episcopi, vel superius absolute prolati. Nauar. *Com.*4. *de regul. n.*59. Azor. *part.*1. *l.*13. *c.*8 *q.*6. Rodriq. *q.*46.*a.*2. Sanchez *d.l.*6.*c.*16. *n.* 22. Bonac. *q.*4.*p.*2.*nu.*5. Barb. *d.cap.*5. *num* 64. Quamuis superior possit Abbatissis, vel Confessarijs concedere facultatem, vt in casibus frequenter occurrentibus concedant licentiam hanc ingrediendi ne passim superior, qui non tam præ manibus habetur adiri debeat. Rodr. *d a.*2. Sanch. *n.*23. Bonac. *n.*5. Barb. *n.*64.

129. Nomine etiam superioris intelligitur ille cui commissa est iurisdictio in monasterium. Quod si auctoritate Apostolica monasterij cura commissa est priuatione v. g. cuidam Clerico seculari, vel superiori conuentuali, non poterunt Episcopus, vel Prælatus superior puta Prouincialis, vel Generalis hanc licentiam concedere, cum nullam iurisdictionem in illud habeat. Quamuis superiores huiusmodi possint in visitatione inquirere, an ille inferior, cui commissa fuit monasterij cura legitime illa fuerit vsus. Rodr. *p.*1.*q.*47.*a.*5. Bonac. *d.q.*6.*p.*2.*n.*4. Sanchez *d.cap.*16.*num.*16. Barb. *d.c.*5.*n.*62.

130. Hæc vero licentia debet esse specialis & expresse concessa pro ingressu, & *debet dari in scriptis*. Et non sufficit generalis, & vnico, ac primo actu finitur. Extendi autem ad socium obtinentis ex Rodriq. Galet. & Ricc. resoluit Barbos. *ad cap* 5.*sess.*25. Conc. Trident. *num.*9. Quod tamen non credo verum esse, si alias indecens non sit cum qui licentiam obtinuit ingredi solum seruiens. Deberi vero hanc licentiam obtineri in scriptis certum est ex Concil. Trid. loco citato. Hoc tamen non esse de substantia validitatis licentiæ (quidquid plures in contrarium dicant) sed scripturam requiri ad solemnitatem, & probationem licentiæ bene dixerunt Mirand. de monial. *q.*3. *in fin.* & alij. Si alias adsit causa iusta ingrediendi, quia hoc est quod lex intendit, vt scilicet sine necessitate & licentia non detur ingressus, parum vero intererst, vt licentia sit vel non sit scripta vbi adest causa ingrediendi, & approbatio, & consensus superioris. Vnde etiam sequitur, quod ad vitandum peccatum mortale, & excommunicationem sufficiet licentia tacita. Eadem enim est ratio taciti & expressi, ex iuribus vulgatis, & seruatur substantia præscripti, si quis non ingreditur sine causa & consensu superioris. Sic pro illis, qui ingrediuntur simul cum Episcopo non est necessaria alia licentia in scriptis obtenta. Donat. *q.*20.

q.20.n 5. Et in repentinis etiam hæc scriptura non est adhibenda. Donat.*num.6.* Et his etiam consuetudo multum valet, & attendi potest.

131. Non sufficit tamen causa iusta etiam certa, & manifesta, imo & notoria, sed requiritur licentia superioris. Textus etiam huius Decret. & Concil. Trid. vtrumque horum requirunt. Et ideo solum in repentinis, si necessitas non patiatur moram licet ingressus non obtenta licentia. In quo tamen casu, si superior delegauit facultatem concedendi licentiam ingrediendi vel Confessario, vel Abbatissæ, vel alteri, necesse erit petere, & obtinere ab istis licentiam, si necessitas hanc moram patiatur. Et vniuersaliter peti, & obtineri debebit licentia Abbatissæ. Præsumitur enim hanc esse voluntatem legis, & superioris, vt vbi pro ingressu non potest consuli superior saltem consulatur Abbatissa si fieri potest, cum ipsa sit, quæ habet gubernium monasterij. Rodriq. *tom.1. q 40. num.2. fin. & q.47.n.4. fin.* Sanch. *d. c.16. num.37.* Bonac. *q. 4. p. 3. nu.12.* Barb. *d. cap. 5.nu.72.* Sed quamuis hoc postulet decentia, & conuenientia, vt nullus ingrediatur sine licentia Abbatissæ, qui tamen in casu necessitatis potest ingredi sine licentia Episcopi, non esset excommunicatus, si ingrederetur sine licentia Abbatissæ, quia Concilium requirit solum licentiam superioris. Nec aliud habetur in hac Decretali.

132. In monasterijs vero exemptis,& præcipue in subditis Regularibus, quod concedere licentiam ingrediendi spectet ad solum Prælatum Regularem priuatiuè ad Episcopum voluerunt communiter DD. quos latè refert Donatus *de clauf.* Mon. quantum ad ingressum *q.17. Et* id expresse fuit declaratum à S. Cong. Conc. *9. Iunij* 1598. prout referunt Bullar. *ad d. cap. 5. Conc. Trid.* Tambur. *disp.* 23. Barb. *de off. Episc. alleg.* 102. *nu.* 41. Donat. *d. q.* 17. Et vere stando in puris terminis Concil. Trid. sic dicendum esset. Sed ex statutis specialibus à S.Congreg. editis auctorit. Apostolica aliter dicendum est. Nam licentias huiusmodi ingrediendi monasteria monialium subditarum Regularibus debere subscribi, nedum à Prælatis Regularibus, sed etiam ab ordinarijs facultatem sibi facta à Pontifice decreuit eadem S. Cong. Concilij 13. *Nouemb.* 1610. Et hoc fuit de mente S. Cong. Episc. & Regul. etiam ab antiquo, 24. *August.* 1597. etiam non obstante prima illa declar. S. Cong. Conc. quia huiusmodi decretum non tantum fundatur in doctrina eiusdem S. Concil. Trid. quantum in ratione boni regiminis, vt ex eadem Sac. Cong. Episc. & Regul. *in Bononien. 26. Aug.* 1597. *& Auximen. 3. Septemb. & in Nucer. 24. Nouem.* eiusdem anni refert Nicolius *v. Clausura n.*17. Et quia Ordinarij maiorem notitiam habent qualitatum personarum, & facilius possunt punire transgressores S. Cong. *in Brixien. 26. April.*1594. Imo huiusmodi negotio in S.Congreg. Concil. iterum proposito *die 26. Maij* 1630. & SS. relato, ipsoque annuente, insuper decretum fuit, quod vbi sit consuetudo, quod huiusmodi licentiæ concedantur à solo Episcopo, eadem consuetudo seruari debeat. Quod decretum referunt Barb. *de iure Eccl. cap.* 14. & *in sum. Bull. v.licentia*, & alij. Quamuis vero in supradicto decreto S. Cong. dato 3. Nouemb. 1610. derogatum sit consuetudinibus etiam immemorabilibus, nihilominus noua consuetudo legitimè præscripta vires suas habebit, vt ibi hæc adsit, adhuc sufficere debeat licentia Prælatorum Regularium. Videantur dicta de consuetudine *sup.cap.1 de consuet.q.1.a.3.*

133. Quod tamen Episcopus, neque de mandato S. Cong. possit ponere puellas ad explorandam voluntatem, in monasterijs monialium subiectis Regularibus, nec alijs licentiam ingressus dare, sine consensu superiori eorum docet Nicolius *v.Clausura num.16.* tanquam decisum à *S.Cong.Regul. in Ferrarien.12. Nouem.* 1581. *& in Pisana* 22. *Maij* 1582. *& in Regien. 16. Decemb.*1533. *& in Pisan.28. Nouem.*1602.

134 An vero quod in hoc puncto concessum est Episcopis intelligi debeat concessum Abbatibus, vel inferioribus Prælatis habentibus territorium, & iurisdictionem quasi Episcopalem. Dicendum est competere, quia decreta S.Cong. loquuntur de Ordinarijs non vero tantum de Episcopis, Prælati vero præfati propriè sunt Ordinarij sui territorij. Et idem dicitur de capitulo sede vacante. *In his* tamen legitimè præscripta consuetudo *seruari* debet.

135. Quantum vero ad ingressum in monasteria Sanctæ Claræ non sufficere licentiam Prælati Regularis, aut *Episcopi* exceptis casibus in Regula earum expressis, ex priuilegijs pluribus Pontificijs tradunt *Casarub. v. ingredi monasteria monialium à num.1.* Miranda *q.2.a.3.* Rodr. *p.1.q.46. a.3. Sanchez* d. l.6. *c.16.n.27* Bonac. *q.4.p.2.n.1.* Tambur. *d.* 23. *q.4.* Donatus *q.*18. Quamuis vero Rodriq. *p.1.q.46. a 6.* existimet etiam quantum ad monasteria S. Claræ, standum esse determinationi Concil. Trident.*d.c.5.sess.*25. & sic quod sufficiat licentia data ab Episcopo, vel superiore iuxta dispositionem Concilij, tamen merito hoc non admittitur à Miranda, & Sanchez *d. c.16 num.*20. Donat. *q.*18.quia concilium ibid. non derogat, nec relaxat strictiores leges obligantes specialiter aliqua monasteria ad strictiorem clausuram, vt manifestè apparet ex eodem Concil. *sess.25.cap.22.* Quare standum est regulæ, & antiquis legibus dicti Ord. nisi per noua priuilegia, vel legitimam consuetudinem contrarium sit dispositum.

136. Specialiter vero interdictum est ipsis Minoribus ingredi, nedum Monasteria S. Claræ, sed quæcumque monasteria monialium sine Pontificis licentia, vt citati DD. tradunt. Vnde licet Cardinalis aliquis, vel Episcopus habeat licentiam ingrediendi aliquod monasterium cum totis à se electis, non poterit eligere aliquem fratrem minorem. Sanchez *num.* 18. Hoc tamen non intelligitur de Prælatis habentibus curam monasteriorum,& causa visitationis, aut exercendi legitime officium suum ingredientibus; sicut nec de fratribus à Prælatis assumptis causa visitandi interius mona-

nasterium ex priuilegio Leonis X. traduntRodriq. *q*.47. *num*. 8. & Sanchez *d. c*.16. *num*.19. Vbi quod cum indultum hoc Leonis X. contineat priuilegium reale, non est abrogatum per Const: Vbi gratiæ Greg. XIII. reuocantis licentias personales ingrediendi, non vero priuilegia realia.

137. Præter licentiam vero superiorum ad legitimum ingressum, necessarius est etiam consensus monialium, quando licentia sub huius consensus conditione est concessa, & tunc huiusmodi consensus à monialibus capitulariter congregatis, & per vota secreta præstari debet, aliter licentia non suffragatur, & ingredientes subijciuntur pœnis, vt declarauit Vrb. VIII. const. Sacrosanctum 23. *Sept*. 1624. Sac. Cong. 20. *Sept*. 1694. Donat. *q*. 22. Nicol. *v. clausura num*.15.

138. Quæritur 5. quæ sit causa legitima ingrediendi intra monasteria monialium? In hac decretali solum requiritur causa legitima ad ingressum monasteriorum, quæ tamen sit manifesta; non est tamen necessaria euidentia mathematica, sed sufficit certitudo moralis, & ex probabilibus deducta. Vnde causa dubia non sufficit ad hoc, vt superior legitime & sine culpa concedat huiusmodi ingressum. Verum rationabilitatem hanc interprætatum fuit Conc. Trid. *sess*. 25. *c*. 5. vt verificetur de sola necessitate & Greg. XIII. in constit. *Vbi gratiæ* id intelligi voluit de necessitate vrgente. Quod tamen intelligi debet de necessitate morali, & quæ iudicetur rationabilis. Et hæc causa latitudinem habet, nam minor causa requiritur in ingressu mulierum, quam virorum, & matris, aut sororis, quam extraneæ, & ingrediendi in loca vicina portæ clausuræ, quam in interiores officinas, & ad ingrediendum de die, quam de nocte. Sicut & necessitas ingrediendi multiplex est, scilicet, communis, & ordinaria, & frequens, & extraordinaria, & de raro contingens. Alia quoque est pro temporali commodo, & alia pro spirituali.

139. Semper tamen debet esse necessitas, & non sufficit, quod ingressus sit necessarius, sed quod sit necessarius finis, ad quem ingressus conceditur. Vnde est quod tres conditiones requiruntur ad hanc legitimam necessitatem. Prima est, quod opus propter quod datur ingressus sit monialibus necessarium. Secunda quod illud opus non possit haberi per moniales sed solum per extraneum. Tertium quod nec possit haberi per alium extra monasterium, sed ad id sit necessarium extraneum intra monasterium ingredi.

140. Et ideo primo finis iste ingrediendi debet esse honestus & necessarius, & qui monialibus conueniat, vnde causa recitandi aliquã comediam, vel musicam audiendi, vel videndi ioculatores, aut hystriones audiendi, vel similes non essent rationabiles, quia huiusmodi nec moniales decent, nec illis sunt necessaria. Ideo nec de licentia Episcopi potest concedi licentia ingrediendi ad videndas comedias, seu repræsentationes recitatas à monialibus Sac. Cong. Episc. & Regul. *in Ancon*. 1. *Octob*. 1627. Nicol. *v. clausura num*.27. Nec ad visitandas filias in articulo mortis. Eadem S. Cong. Nec causa aspergendi monasterij in sabbato sancto vel alio tempore ead. S. Cong. *in Aret*. 4. *Sept*. 1596. Nicol. *num*.27.

141. Ex defectu vero secundæ conditionis regulariter loquendo non licet concedere extraneis licentiam ingrediendi ad conficiendum panem S. Cong. Epis. & Regul. *in Rauenaten*. 15. *Iulij* 1603. Nec ad lauandos pannos. Eadem S. Cong. *in Bononien*. 22. *Iulij* 1596. quia huiusmodi, & similia opera regulariter haberi possunt per moniales Nicol. *v. clausura nu*. 23 & ideo nec est sufficiens causa ingrediendi monasterium videre an locus sit sufficiens & capax pro recipiendis puellis, ead. S. Cong. *in Vercell*. 15. *Nouemb*. 1606. Neque causa collocandi in Monasterio mulierem ead. S. Cong. *in Bonon*. 16. *Aug*. 1596.

142. Pariter ex defectu 3. conditionis non debet concedi licentia, ad ea, quæ ab existentibus extra monasterium perfici possunt. Ideo missa non potest intra clausuram celebrari, non obstante qualibet contraria consuetudine. Eadem S. Cong. *in Bonon*. 2. *Ianuar*. 1601. Neque ibidem Eucharistia monialibus ministrari eadẽ S. Cong. *in Cracouien* 23. *April*. 1616. Neque in hoc regulariter S. Cong. solet dispensare ead. S. Cong. *in Mantuan*. 13. *Iun*. 1591. Nicol. *v*. Clau. *num*.38. Missam etiam & Eucharistiam recipere possunt Moniales à Sacerdote extra ministrante. Sic eadem ratione nõ licet ingressus intra Monasterium causa velandi moniales S. Congreg. nec causa recipiendi aliquam ad habitum, aut ad professionem. Pariter neque ad exorcisandum licentiam ingrediendi concedunt Ordinarij, vt *in Reggien*. 15. *Maij* 1601. Nec S. Cong. illam concedere solet. Et si concedatur intelligitur tantum pro benedicendis cellis de infectione suspectis, vt notat Nicol. *v. Exorcismus num*.4. ex S. Cong. *in Imolen*. 22. *Februar*. 1595. *& in Mediolanen*. 2. *Maij*. Quamuis vbi sit consuetudo, vt Monialis in Ecclesia externa professionem emittat, id fieri permittatur eadẽ S. Cong. Pariter nec officium Procuratoris, aut syndici præbet causam ingrediendi, cum sine ingressu perfici possit S. C. *in Licien* 19. *Mart*. 1595. *&* 4. *Iun*. 1610. Nicol. *v. Clausura num*.20. Neque ad docendam aliquam artem puta serici, vel texturæ, nisi cum conuersa perita non potest inueniri S. C. *in Mediolanen*. 11. *Mart*. 1586. *&* 16. *Maij* 1588. *& in Nucer*. 14. *Febr*. 1614. *& Ianuen*. 28. *Nouemb*. 1620. *& in Neapol*. 20. *Decem*. 1624. *& in Lucen*. 24. *Ianuar*. 1653. Vnde multo minus ad iustificandũ ingressum necessitas videndi ordiri telas ab aliqua perita; sed ad hunc effectum debet poni fenestrella, quæ non deseruiat ad alium vsum Sac. C. *in Hispan*. 20. *Ianuarij* 1592. Nicolius *num*. 23.

143. Et sic quantum fieri potest auferri debet necessitas ingressus. Vnde ne v. g. causa deferendi aquam intra monasterium, intus accomodari debent cisternæ S. C. *in Alatr*. 3. *Maij & 6. Octob*. 1603. Nec intra monasterium permitti debent stabula, aut alia necessaria pro seruitio animalium, & iumentorum, sed hæc extra clausuram poni debent S. C. *in Capuana* 9. Ian.

Ian. 1595. *& in Bonon.* 2. *Ian.* 1601. Nicol. *n.* 39.

144. Vbi vero concurrunt necessitas aliquid operandi intra monasterium. Et illud opus non potest exerceri per moniales, adest ex hoc causa legitima dandi licentiam ingressus. Et sic ex causa spirituali ministrandi sacramenta infirmis monialibus possunt ingredi confessarij. De quo videantur dicta *in* 2. *tom. de statib. q.* 187.

145. Pro necessitate vero corporali ingredi possunt Medici, etiam non graduati, Chirurgici, seu Minontores, & Tunsores, Architecti, Fabricatores, Fabrilignarij, Molitores, Putearij, Putatores, & alij Artifices ad res necessarias, quas Moniales parare vel non possunt, vel nesciunt, Baiuli ad portandum, quo à Monialibus commode portari non possunt. Vbi etiam in monasterio esset aliqua mulier, quæ testari posset, & testandi necessitatem haberet posset introduci Notarius cum testibus S. Cong. *in Catunz.* 15. *Febr.* 1595. Nicol. *n.* 28. Ex his vero Medici, & Chirurgici etiam de nocte, si opus sit, ingredi possunt; quod alijs nõ permittitur. Ideo *in Ferarien.* 10. *Februar.* 1593. reprobatum fuisse edictum Episcopi prohibentis ne Confessarius, Medicus, & Barbitonsor Ordinarius possent ingredi de nocte pro quolibet casu, absque licentia speciali, refert Nicolius *v. clausura num.* 35. Medici tamen extraordinarij non ingrediuntur sine speciali licentia.

146. Posse etiam concedi vt Ancillæ sæculares intromittantur in obsequium monialium tradiderunt Sanchez *d. l.* 8. *cap.* 16. *num.* 66. Et alii, quos sequitur Barbosa *d. cap.* 5. *sess.* 25. Conc. Trid, *num* 88. Sed nullæ mulieres sæculares, seu Ancillæ introduci possunt in Monasteria de licentia Ordinarij, sed solum de licentia Sedis Apostolicæ, vel S. Congregationis & sedes Apostolica regulariter hanc licentiam denegat sed huiusmodi inseruientes manere debeat extra clausuram in domibus antiquis, vnde de facili campanuli, sono vocari possint. Imo monasterijs habentibus sæculares mulieres inseruientes quousque illas habent non datur licentia vestiendi conuersas. Ancillis vero de licentia Sedis Apostolicæ receptis pro seruitio particularium Monialium debentur expensæ à consanguineis illarum, aliter dimittuntur. Ancillæ autem huiusmodi nedum non possunt recipi absque licentia Sedis Apostolicæ, vel Sac. Congregationis, sed nec in locum deficientem subrogari. Videantur de his ancillis plura alia apud Nicolium *v. Ancilla*. Præcipue vero recipi non possunt intra monasteria coniugatæ sine licentia S. Congregationis, vt in Papien. 15. *April.* 1603. Non solet vero S. Congr. hanc licentiam concedere pro illis monasterijs in quibus eas recipiendi non est consuetudo, vt *in Venet.* 4. *Aug.* 1603. Et non nisi ad breue tempus *in Mediol.* 1. *Octob.* 1655. Et non sufficit, quod Monasteria consueta sint recipere Virgines, sed necesse est, quod consueta sint recipere coniugatas, aut viduas, vt *in Neapol.* 12. *Maij* 1626. Nicolius *in Flosc. v. Coniux. nu.* 5.

147. Posse etiam introduci puellas intra Monasteria educationis causa docent communiter DD. sed neque hoc fieri potest de licentia Ordinarij, sed solum de licentia Sedis Apostolicæ, aut S. Congregationis vt decretum refert Nicolius *v. Educandæ in Auximen.* 13. *Decem.* 1589. *& in Viterbien.* 17. *April.* 1602. *& in Feltren.* 4. *Iunij & in Vulteren.* 1. *Sept.* 1603. *& praxis confirmat*. De his vero videantur Sanch. *d. c.* 16. *nu.* 61. Suarez *t.* 4. *de Relig. l.* 1. *c.* 10. Barbos. *ad d. cap.* 5. *à num.* 92. Nicol. *in Florscul. v. Educandæ*.

148. Licitum quoque esse ingressum superioris intra monasterium quando electio Abbatissæ canonicè fieri non potest, nisi ipse ingrediatur, dixi *in tract. de elect.* & tradunt Sanchez, Bonac., Rodriq. Miranda, quos sequitur Barbosa *ad d. cap.* 5. *num.* 87.

149. Vbi etiam malefactor sit intra monasterium, nec velit exire, nec possit per moniales expelli, posse de licentia Episcopi ingredi Iudicem & alios ad eum expellendum dixerunt Rodriq. *t.* 1. *q.* 47. *art.* 4. *fin.* Sanchez *d. cap.* 16. *num.* 7. Barb. *d. c.* 5. *num.* 98.

150. Cum igitur ad legitimum ingressum requiratur licentia, & necessitas, seu causa legitima altero horum deficiente violatur clausura & ingrediens incurrrit excommunicationem non quidem Papæ reseruatam, *vt vult* Nicol. *v. clausura num.* 40. Quia non est vniuersaliter lata excommunicatio ingredientibus sine licentia, & necessitate, nisi in Conc. Trid. *sess.* 25. *num.* 5. quæ tamen non est reseruata & patet ex dictis *q.* 1. *à num.* 103.

151. Sic ergo ex defectu necessitatis excõmunicationem incurrit mulier si non habens ad id licentiam à Sede Apostolica ingreditur *ad* visitandas consanguineas etiam infirmas. Vel si mulieres, seu viri intrent deferentes vnum saxum, vel lignum, vel quodlibet aliud, sub prætextu deferendi necessaria pro fabrica Sac. Cong. 11. *Maij* 1583. Et qui habens licentiam pro vno seruitio ingreditur pro alio S. Cong. *in Ferar* 6. *Aug.* 1601. *& in Pisau.* 14. *Iun.* 1630. Pariter, si quis pro aliqua necessitate habuit licentiam ingrediendi, si hæc cessauit, vel præterijt, nec adest tempore ingressus, non potest ille ingredi, qui etiam legitime ingressus fuit pro aliquo negotio, eo terminato debet statim egredi. Et si id non faciat incidit in censuram S. C. *in Assien.* 4. *Aug.* 1602. *& in Sulmonen.* 4. *Sept. & in Cremonen.* 17. *Sept. eod. anno*. Hoc vero Nicol. *v. clausura num.* 42. extendit etiam ad Moniales id permittentes. Sed iste Doctor in hoc sequitur opinionem iam reprobatam, scilicet, quod motus proprius Greg. XIII. *Vbi gratiæ* prohibeat absolute ingressũ & permissionem illius in Monasteria. Alias enim stando intra terminos Concil. Trid. censura nõ afficit permittentes ingredi, vt dictum est. In hoc tamen dari paruitatem materiæ, & eum, qui breui tẽpore immoratur in inuisendis monasterij officinis excusari etiam à culpa veniali tradunt Rodriq. *t.* 1. *q.* 47. *a.* 11. Molf. *tr.* 3. *cap.* 10. *num.* 42. Mirand. *q.* 9. *a.* 10. Sanch. *d. cap.* 16. *num.* 69. Barb. *ad d. cap.* 5. *nu.* 99.

152. Ex defectu vero licentiæ si prælia, aut vidua temere ingrediatur ad suscipiendum habitum incidit in censuras. Et in hoc casu

Ab-

Abbatiſſa id permittens debet grauiter puniri, & ingreſſa debet expelli, nec amplius admitti ſine ſpeciali licentia Sac.Congr vt ab eadem fuit deciſum in Teonen. 18. Decembr.1601. & in Alatren. 12.Mar. 1602. & alias plures. Ingreſſa tamen non ad malum finem, poſt quam exiuit abſoluitur cum pœnitentia ſalutari, abſque vlla pœna pecuniaria. S. Congr. in Fulgin, 20. Nouemb.1654. Nicol.*num*.41. ſic etiam ex inſeruientibus monaſterio, qui illud ingreditur ſine licentia amouetur à ſeruitio ſac.Congr. in Ferarien. 3. Septembr. 1903. & alias 10. Septemb.1610.

153 Quæritur 6. Qualiter ingreſſus in monaſteria ſit permiſſus ſuperioribus: eſt autem certum ſuperiores ingredi poſſe monaſteria monialium cauſa viſitandi clauſuram, vel ex quacumque alia neceſſitate, quæ ſit talis, pro qua ipſi alijs licentiam ingrediendi poſſunt cōcedere, Nauar. *conſ. 9. de ſtat. monach.* Rod.*t*.1. *qu*.45. *in princ*.Azor.*p* 1.*l*.13.*c*.8. *qu*.9. Sanchez *d.l.6 cap.16.num*.25. Mirand.*q.2.ar*.14. Llamas, Viceyras, Bonac. & Ricc. quos ſequitur Barb. *d.cap.5.num*. 77. & habetur ex conſt. *Vbi gratia* Greg. 13. vbi prohibitum eſt ſuperioribus ingredi in monaſterio ſine neceſſitate. Voluit vero Nicol. *v. clauſura numer*. 12. quod ſuperiores Regulares ingredi non poſſint in monaſteria ſibi ſubiecta ſine licentia Ordinarij, ex Sacr. Congr. Epiſc. & Regul. in Taurinen.23.Januar. 1651.& Ciuitatis Pen.18. Inn. eodem anno. Sed hoc verum erit vbi ex communi neceſſitate, tanquam vnus ex alijs velit ingredi, & ſimus in loco, vbi ad ingreſſum eſt etiam neceſſaria licentia Ordinarij, ſed non procedit, vbi ſuperior ingreditur ex officii ſui neceſſitate. Verum in his modo ſeruanda eſt conſtit. Alexand.VII. quæ incipit Fœlici ſacratum Virginum ſtatui, &c. & data fuit 13. Cal. Nouemb.anno 1664.

SVMMMARIVM.

154 *Probibitus acceſſus ad moniales.*
155 *Sed non poſthoc probibitum eſt ſcribere literas.*
156 *Niſi vbi de hoc ſit ſpeciale ſtatutum.*
157 *Probibita allocutio cum monialibus, & multa de his.*
158 *Prohibitio comprehendit omnes.*
159 *Excuſantur patres, matres, &c.*
160 *Non tamen magiſtri muſicæ, nec famuli per ſe loquendo*
161 *Regularibus omnibus probibitus acceſſus ad moniales.*
162 *Excipiuntur Superiores, Viſitatores, & Confeſſarij.*
163 *Trangreſſoribus impoſita pæna priuationis vocis actiuæ, quæ in conſcientia non obligat ante declaratoriam.*
164 *Incurritur pæna ſi Regularis alloquatur monialem per quodcumque modicum tempus.*
165 *Et culpam mortalem continet hæc collucutio.*
166 *A præfatis pænis non poſſunt abſolui à ſuis Superioribus.*
167 *Quarto in anno concedi poteſt licentia conſanguineis in p. & 2. gradu.*
168 *Licentia debet eſſe ſubſcripta etiam à Prælatis Regularibus.*
Non vitantur pœnę, niſi ſeruetur forma licentiæ n.168
169 *Dare licentiam alloquendi moniales ad quos ſpectet.*
170 *Requiritur cauſa neceſſaria.*
Conſanguinitas eſt cauſa ſufficiens, n.170.

De Acceſſu ad Monaſteria Monialium.

154 TErtium quod prohibetur in hac decretali eſt acceſſus ad monaſteria monialium ſine cauſa & licentia legitima. Et hoc idem habetur ex *cap. monaſteria, de vit. & honeſt. cler.*

55 Intelligitur vero hæc prohibitio de acceſſu corporali, & perſonali, vnde neq; ſub hac decretali, neq; ſub prohibitione facta per Epiſc. ne quis accedat ad monaſteria monialiū comprehenditur, qui accedit per literas ab eo moniali ſcriptas, Tamb. *diſp*.25.*q.vlt*. Donat.*tra*.6.*q*. 10. Barboſa *ad d. cap*.5.*ſeſſ*.25. Conc. Trident. *num*.111. apud eum Ricc. Homob. & à Cunha.

156 Vbi tamen eſſet ſpeciale ſtatutum prohibens etiam ſcribere literas monialibus illud ſeruandum eſſet. An veró in eo caſu ſcribens ſubderetur pœnis latis contra ſcribentem, ſi literæ, non perueniſſent ad monialem, verba ſtatuti ponderari deberent; ſi v. gr. prohibita fuiſſet miſſio literarū, ad incurſum pęnarū ſufficeret miſſio licet deficeret literarum receptio.

157 Sed neque prohibitus eſt merus acceſſus perſonalis phyſicus; poſſunt enim exteri accedere ad Eccleſias monialium, & etiam ad externa loca non ingrediēdo clauſuram; ſed prohibitus vel acceſſus ad moniales ipſas cauſa alloquendi illas, vel etiam cauſa aſpectus illarum tam actiui, quam paſſiui. Sanchez. *d.l.6. c*.56. *num*.112. Sic ergo prohibita eſt allocutio, ſed ſi quis loquatur lingua, quam monialis non intelligit, non dicitur proprie alloqui monialem. Cæterum parum intereſt an quis cum moniali lingua loquatur vel potius per nutus & ſigna, quia alloquutio non eſt niſi repræſentatio conceptus loquentis per exteriora ſigna. Ideo etiā dici debet prohibitam eſſe alloquutionem per interpretem, quia & hæc eſt propria alloquutio, non tamen ſi quis loquatur per nuncium Non ſola vero colloquutio, ſed alloquutio etiam eſt prohibita, ideo etiam ſi monialis non reſpondeat, incurret pœnas qui cum moniali loquitur. Acceſſus autem materialis non debet attendi, ſed ſufficit acceſſus formalis; ideo pœnas incurret, ſi quis de domo ſua accedat ad locum intra domum, vbi cum moniali ſermonem habeat. Hic vero ſub nomine monialium venit etiam Abbatiſſa. Non veniunt tamen puellæ ſæculares, niſi exprimantur, ſicuti exprimuntur in decreto pro Regularibus iuſſu Vrbani VIII. edito anno 1623.& hæc dicta ſunt ſpectato iure communi. Nam alias in edictis particularibus Epiſcoporum eorum verba conſideranda erunt.

158 Prohibitio vero vniuerſaliter compre-

hendit omnes subditos siue laici sint, siue Clerici, siue Regulares, & ita quod inferiores ministri vt Vicarij Episcoporum, & Regularium sine licentia non possint alloqui moniales, quãuis Episcopi suis Vicarijs generaliter hanc licentiam concedere possint, & concedant ex eo, quod illis delegant monialium curam. Hæc tamen concessio non se extendit ad alloquutiones extraneas, & alienas ab officio, quod illis est commissum. Ideo inter Regulares nec Supprior Conuentus, aut Vicarius Prioris, seu Superioris localis potest alloqui moniales sine licentia, nisi ex absentia superioris illi commissa remaneat monialium cura. Quod tamen per se nō est necessarium; quia potest esse, quod hæc cura in absentia superioris sit commissa Confessario, vel alteri speciali Vicario. In quo casu supprior, vel Conuentus virorum Vicarius, cum non sit monialium superior, illas sine licentia alloqui non potest.

159 Et nihilominus, quod patres, matres, fratres, & filij non indigeant licentia vt alloquantur moniales easdem in temporibus non prohibitis, tanquam decisum 15. Iannarij, & 15. Martij, resoluit Barbosa ad d.cap.5.un.108. Idem de mulieribus honestis, & pueris Nicol. *v.monasterium num.*10.

160 Ita tamen licentia indigeat Magistri musicæ. Et per se loquendo etiam famuli, missi à dominis suis, vt deferant munera monialibus, nisi eos excusent metus cadens in constantem virum, vel etiam praxis recepta in triæcesibus, seu quia iuxta morem loquantur cum solis rotarijs. Excusant vero aliqui mulieres, si id fiat sine dolo, & scandalo, & in suis consuetudo legitima seruari potest.

161. Regularibus autem præcipuè, exceptis Superiore, Visitatore, & Confessario prohibitum fuit alloqui moniales, ex decreto edito à sac.Congreg.Episc.& Regul. iussu Sixti Quinti, anno 1590. quod habetur apud Quaran. *v.Monas.Monial.* Peyr. *tom.*2.*const.*6. *Pij V.* Bonac.*q.*3. *de claus.num.*3. Donat. *tract.*6 *qu.* 5. Tambur.*dis.*25.*qu.*4. In illo autem decreto prohibitum est sine licentia eiusdem S.Cong. accedere ad monasteria, aut domus quarumcumque monialium ad colloquendum, seu tractandum cum illis. Imo, & cum quibuscumque personis intra clausuram degentibus, prohibitio vero ista comprehendit religiosos cuiuscumque Ordinis, gradus, & conditionis & qualitatis, & dignitatis, etiam Milites Hierosolym. qui propriè religiosi sunt, & vniuersaliter in quacumque mundi parte decretum hoc seruari debet sacr. Congr. in Aueuionen. 15. Ianuar. 1597.

162 Excipiuntur vero Superiores, Visitatores, & Confessarij; sed nihilominus declaratum fuit huiusmodi contrafacere dicto decreto, & subdi pœnis eiusdem, si alloquantur moniales extra præcisam sui officij necessitatem. Sac.Congreg.in Ianuen.4.Maij 1618. Et nomine superioris intelligi debet superior monialium, non vero simplex superior Religiosorum tantum, vnde non sunt excepti superior, Vicarius, imo nec superior localis, vt puta Prior, aut Guardianus, si illis non est commissa monialium cura. Ideo nec sunt excepti, sed expresse inclusi Concionatores ad concionandum, & Sacerdotes ad celebrandum nisi ad monasteria monialium.

163 Transgressoribus vero imponitur pœna priuationis officiorum & vocis actiuæ, & passiuæ ipso facto. Hanc vero pœnam incurre per vnicum accessum Bonac *qu.*3.*p.*4. *num.*5. Barbos. *ad d.cap.*5.*num.*102. Donat. *tr.*6.*q.*7. Sed quidquid in contrarium dixerit Bonac. citatus *num.*6. Religiosus in conscientia non tenetur hanc pœnam subire ante sententiam declaratoriam, Donat.*q.*8. Videantur scripta *in tract.de elect.* vbi vniuersaliter probatur huiusmodi pœnas non obligare in conscientia ante sententiam declaratoriam.

164 Dari etiam in hoc paruitatem materiæ, eosque affici suis pœnis, qui loquuntur ex vrbanitate, aut ex alia causa iusta, & necessaria per quadrantem horæ, ex Verricell. *tract.*8. *q.*66.*num.*31. tradit Donat. *qu.*7. Sed nouissimè hoc fuit reiectum per S.Congreg. Concilij, sequentis tenoris.

Die 11. *Maij* 1669. *Sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, habita notitia quod nonnulli Regulares, absque licentia, crates Monasteriorum Monialium adire, & frequentare non dubitent, prætendentes non esse interdictum per breue tempus, etiam vsque ad quadrantem horæ cum dimidio, quod horologio arenacio aliquando metiuntur, Moniales, aliasque personas intra clausuram existentes, alloqui, & hanc opinionem tanquam tutam affirmant, dissemіnent, & forsan etiam scriptis emulgent, proprias grauiter illaqueantes conscientias, scandala conficientes, ad huiusmodi perniciosos errores eliminandos, opinionem prædictam improbans, reijciens ac damnans, declarauit. Regulares cuiuscumque Ordinis, Militiæ, Societatis, Congregationis, & Instituti, etiam de quibus specialis mentio foret habenda, qui ad monasteria monialium, quamuis ab Ordinarij iurisdictione quomodolibet exempta, & etiam ipsis Regularibus subiecta, vel aliàs speciali mentione digna, absque legitima facultate, accedunt, colloquendo, etiam per quodcunque modicum temporis spatium, cum monialibus, aut alijs intra clausuram degentibus, peccare mortaliter, eosque sub excommunicationis, priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, aliisque contra Regulares, accedentes sine licentia ad monasteria monialium, statutis pœnis, posse ab Ordinario, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato coercere.*

Et die 7. *Iunii eiusdem anni, facta relatione Sanctissimo Domino Nostro, Sanctitas Sua præsentem declarationem approbauit, ac Typis dari, seruarique iussit.*

165 Disputatum etiam fuit an decretum huiusmodi continens legem pœnalem obligat in conscientia ad culpam mortalem. Sed eamdem sac.Congreg. declarasse accedentes ad monasteria monialium contra formam superioris decreti incurrere etiam pœnam peccati mortalis referunt Peyr. ad constit. Pij V. *num.*36.& Barbos. *de iure ecclesiast.cap.*44 *num.*155. Donat. *d.tom* 6 *q.*5. *num.*6. & ex relato decreto S.Congreg. hoc iam est magis manifestum.

Ab

166 Ab huiusmodi pœnis in dicto decreto latis, non posse regulares per suos superiores rehabilitari dixit Nicol. *in Flosculis v. Accessus num.* 2. referens sic decisum per sac. Congr. in Vdner. & Nucer. 14. Decemb. 1604. Sed hoc expresse decernitur in decreto sac. Congr. dato iussu Vrbani VIII. 8. Decembr. 1623. in quo etiam decretum de anno 1590. innouatur.

167. In hoc tamen decreto iussu Vrbani VIII. edito conceditur facultas Ordinarijs, vt quatenus opus sibi visum fuerit expedire, licentiam concedere possint per quatuor vices ad summum quolibet anno cuicumque Regulari, Moniales sibi in primo & secundo consanguinitatis gradu tantum coniunctas conuenire, & alloqui posse. Id vero non aliter, quam seruata ad vnguem hac forma, vt id non liceat in diebus festis, nec id Aduen. & Quadrag. Feria sexta, Sabbato, & Vigilijs. Secundo, quod licentia ab Ordinario, vel ab eo, ad quem spectat obtenta præsentetur, & consignetur Confessario ordinario Monasterij, qui illam apud se retineat. Tertio, quod Confessarius associet Regularem, sitque alloquutioni præsens simul cum ordinarijs auscultatricibus, non alijs. Quarto, quod huiusmodi licentia pro die, & hora certa in scriptis concedatur, & in libris Cancellariæ annotetur. Quinto, quod Ordinarij nec per plures vices, nec pro coniunctis in vlteriori gradu huiusmodi licentiam concedere possint. Sexto, quod non seruatis supra dictis, Regulares ac si nullam licentiam obtinuissent præfatis pœnis sint addicti.

168. Est vero aduertendum huiusmodi licentiam subscribi debere pro Monasterijs sibi subiectis etiam à Superiore Regulari iuxta morem, & consuetudinem, & registrari, & Confessario consignari. Non excusatur vero Regularis ab incursu pœnarum, si non seruet præfatas conditiones, etiam si v. g. Confessarius nolit adesse, vel si Regularis loquatur ita submisse vt vel Confessarius, vel Auscultatrices non audiant S. Cong. 27. Aug. 1627. Nicol. *v. Accessus, num.* 7. Neque excusatur, si alloquatur aliam Monialem ab illa, pro qua licentiam obtinuit.

169. Absolutè autem dare licentiam ad alloquendum Moniales spectat ad illos Superiores, ad quos spectat dare licentiam pro ingressu. De quo supra. Et quod omnino sit necesse quod licentiæ sint suscriptæ ab Ordinario etiam pro Monasterijs exemptis refert Nicol. *v Monasterium, nu.* 11. ex S. Cong. in Aquil. 22. Feb. 1647. Et hoc non obstante consuetudine etiam immemorabili. Sed noua consuetudo potest contra hanc legem præscribere. Addit vero Nicol. *num.* 12. Huiusmodi licentias in Ciuitatibus prius debere esse subscriptas ab Episcopo, vel eius Vicario, in Suburbanis vero prius à Superiore Regulari. Relatas vero Regulares non posse aliquid addere, vel minuere, aut mutare de licentia data ab Episcopo ex Lezana docet Nicolius, *v. Moniales, n.* 28. Sed in his puto seruandam esse consuetudinem, quæ in huiusmodi rebus maximè viget.

170. Causa vero legitima est necessaria ad licentiam huiusmodi concedendam, quamuis minor sufficiat ad alloquendum Moniales quam ad ingrediendum Monasteria, solam vero consanguinitatem non sufficere dixerunt hic Hostien. & alij, *ex cap. Diffinimus* 13. *q.* 2. Sed ibi est sermo de accessu Monachorum & licentia accedendi non negatur ibi, sed illi forma assignatur. Et aliud est, quod excedens frequentia vitari debeat, & aliud quod sit inconueniens consanguineum loqui de licentia Superioris non consanguinea.

SVMMARIVM.

171 *In Monasterijs Monialium tot possunt recipi, quot possunt sine penuria sustentari.*
172 *Distinctio inter decretum huius decret.* & Concil. Trid. sess. 25. cap. 3.
173 *Habenda est ratio onerum Monasterij.*
174 *Decretum huius tex. quantum ad irritationem professionis est abrogatum.*
175 *Licentia S. Cong. est necessaria, vt recipiatur supranumeraria. Et alia plura de hoc.*
176 *Qualiter subueniendum Monasterio pauperi.*

§. Sanè.

171. IN Monasterijs Ordinum non Mendicantium non possunt recipi nisi tot Moniales, quot de Monasteriorum prouentibus possunt sine penuria sustentari. Hæc est regula textus. Fuit vero confirmata huius textus dispositio à Conc. Trid. *sess.* 25. *cap.* 3. & à Pio V. Const. *Circa Pastoralis* 8. §. 2.

172. Est tamen inter huiusmodi statuta discrimen. Nam in hac decretali solum de Monasterijs Monialium non Mendicantium præcipitur, vt non recipiantur Moniales supra numerum. Sed Concil. Trid. & Pius V. hoc vniuersaliter in omnibus Monialium Monasterijs seruari mandarunt. Secundo in hac decretali irritatur professio Monialis supernumerariæ, vt notant Gloss. *in v. irritum*, Dom. *num.* 3. Franc. *ver.* 3. Butr. *in cap.* 1. *num.* 2. *de institut.* & ibi Panormit. *num.* 4. Card. *in fin.* Anchar. *num.* 2. Imolà *num.* 2. Sylu. *v. Religio* 7. *q.* 16. *dicto primo*. Sed hæc irritatio non habetur in decreto Concil. Trid. & Pij V. Tertio Concil. Trid. expressius loquitur, & clarius dicens non posse admitti Moniales plures, quã possint commodè sustentari vel ex redditibus, vel ex consuetis eleemosinis: Dictio enim *commodè* expressior est, & clarior, & benignior quam sit illa, quæ habetur in hac decretali, scilicet *sine penuria*. Nam Moniales dicerentur posse sustentari sine penuria, etiam si cogerentur mendicare ad vitæ sustentationem; quod tamen esset valdè incommodum in locis in quibus vel non esset consuetudo vt Moniales non mendicarent, vel personarum dignitas id non postularet. Vt aduertunt Gloss. *in v. absque penuria*, Dom. *num.* 4 Franc. *num.* 1. Gloss. *cap.* 1. *in v. absque penuria, de instit.* & ibi Panorm. *num.* 4. Imola. *nu.* 3. Huiusmodi vero difficultatem & incommoditatẽ abstulit Concil. Trid. volens non posse admitti supranumerarias vltra

nu

numerum earum, quæ commode sustentari possunt.

173. Et bene aduertit Panorm. *d. n.* 4. In hoc habendam esse rationem onerum Monasterij, vt instaurationis ædificiorum, sustentationis Confessarij, Capellani &c. Quia omnes hi sumptus fieri debent, ex redditibus Monasterij.

174. Duo autem aduertenda sunt, primū, quod consuetudine abrogata est hęc decretalis quantum ad irritationem professionis. Secundum, quod vbi Moniali supranumerariæ detur dos proportionata & sufficiens, & sic tollitur periculum incommodæ sustentationis, non est prohibitū admittere supernumerarias. Nauar. *de reddit. Eccles. q.* 1. *monito* 72. *num.* 2. Gutier. *Canonic. l.* 1. *c.* 32. *nu.* 63. Suarez *de Relig. tr.* 3. *lib.* 4. *c.* 9. *num.* 17. Sanchez *in præcep. Decal. l.* 7. *c.* 23. *num.* 4. Barb. *ad cap.* 3. *sess.* 25. Concil. Trid. *num.* 25.

175. Et nihilominus ad supranumerarias Moniales recipiendas non sufficit Episcoi licentia, vt *ex S. Cong. Epis. & Regul. in Fulginat.* 18. *Nouemb.* 1578. & Boruadus 12. *Martij* 1601. & Imol. 5. *Decem. eod. anno* colligit Nicol. *v. Supernumeraria, num.* 1. Vbi, quod Episcopus nec potest eas recipere etiam sub conditione beneplaciti Apost. vt *in Panorm.* 12. *Decem.* 1600. Nec regulariter S. Cong. concedit hanc licentiam, nisi detur dos dupplicata, *in Iannen.* 11. *Aprilis* 1601. *& in Perus.* 25. *Iunij*. Quamuis ex causa, vt si recipienda excellat in aliqua virtute, vel sit de familia fundatoris Monasterij, vel sit orbata vtroque parente, vel sit nuper conuersa ad fidem, vel ex alia simili causa, & maxime si Monasterio aliquando concedatur vt possit recipi aliqua supernumeraria, vt refert Nicolius vbi supra.

176. Vbi vero Monasteria Monialium penuria laborant, & in necessitate sint, seruanda essent, quæ statuit Greg. XIII. *in Constitut. Deo sacris*, 8. *edita* 30. *Decem.* 1572. Saltem iuxta moderationem Clem. VIII. De quo vide Nicolium *in v. Moniales, num.* 10. *& in v. Necessitas, num.* 5. *& sequent.*

SVMMARIVM.

177 *Causa præstandi iuramentum fidelitatis, Abbatissa potest exire à Monasterio.*

§. *Verum*, *II.*

177. Agitur in hoc §. de Abbatissis obligatis ad præstandum iuramentum fidelitatis in manu Domini, & decernitur, quod si sint obligatæ ad præstandum hoc iuramentū personaliter, & non possit id fieri per Procuratorem, possint exire cum decenti, & honesto comitatu, sed post præstitum iuramentum, statim redeant ad propria Monasteria. De hoc autem dictum est supra *n.* 73.

SVMMARIVM.

178 *Non possunt Moniales cogi vt adsint in iudicio.*

§. *Porro*, *III.*

178. Decernitur hic, vt Domini temporales ab Ordinarijs per censuram Ecclesiasticam compellantur vt admittant Moniales in curijs suis litigare per Procuratores. Ecclesiasticis vero Prælatis mandatur, vt ad omnia negotia à Monialibus coram ipsis tractanda, etiam ad homagia, & iuramenta fidelitatis Procuratores earum admittant. Sic igitur ratione litium, aut negotiorum, non licet Monialibus à clausura exire.

SVMMARIVM.

179 *Episcopi etiam auctoritate Apostolica procurare debent clausuram Monialium.*
180 *Decretum Alex. III. in Concil. Lateranen.*
181 *Decretum Concil. Trid.*
182 *Constit. Greg. XV.*
183 *Episcopi est clausuram Monialium ponere vbi non est, & positam conseruare.*
184 *Episcopum non posse introducere clausuram in Monasterijs Regularium, quidam dixerunt.*
185 *Episcopi ex vi Constit. Pij V. possunt simul cum Superioribus Regularium clausuram in eorum Monasterijs introducere.*
186 *Facultas ista non priuatiuè competit Episcopis, sed cumulatiuè.*
187 *Episcopus solus ex vi Constit. Pij V. non potest in Monasterijs Regularium.*
188 *Id potest ex vi Concilij.*
189 *Episcopus potest visitare clausuram, non monito Superiore Regulari.*
190 *Episcopus potest toties quoties sibi bene visum fuerit clausuram visitare, etiam inuitis Superioribus Regularibus.*
191 *Hoc extenditur ad omnia Monasteria intra Diœcesim, etiam si alteri Episcopo subiecta.*
192 *Hæc facultas non transit in Vicarium, neque in Suffraganeum.*
193 *Nec in Capitulum sede vacante.*
194 *Nec ad Prælatos inferiores, licet habeant iurisdictionem quasi Episcopalem.*
195 *Excommunicatio Episcopi contra accedentes ad Monasteria Monialium comprehendit accedentes ad Monasteria exempta.*
196 *Et etiam comprehendit Regulares si exprimantur.*
197 *Episcopus potest in terminis Concil. Trid. procedere contra Regulares, si delictum sit publicum.*
198 *Hoc idem posse fieri ab Episcopo, etiam si delictum non sit publicum ex vi Conc. Trid. sess.* 25. *c.* 5. *aliqui asserunt.*
199 *Hoc negatur.*
200 *Id fieri potest ex vi Constit.* 18. *Greg. XV.*
201 *Etiam si delicta non sint publica.*

Et

§. *Et quoniam III.*

179. **D**Atur hic regula valde consideranda per quam statuitur, quod Ordinarij locorum in monasterijs sibi subiectis propria auctoritate, in exemptis vero auctoritate Apostolica clausuram procurare tenentur, etiam si opus sit inuocato brachio seculari. Et tamen per hoc in alijs casibus eis iurisdictio in exemptos est attributa.

180. Etiam in Conc. Lateranen. sub. Alex. III. decretum fuerat, quod monasteria monialium si quis Clericus sine manifesta & rationabili causa frequentare præsumpserit, per Episcopum arceatur, & si non destiterit, ab officio Ecclesiastico reddatur immunis, & si laici excommunicationi subdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.

181. Concil. autem Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 3.* Constitutionem hanc Bonifacij VIII. confirmauit. ***Bonifacij VIII.** inquit Constitutionem, quæ incipit Periculoso renouans Sancta Synodus, vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ præcipit, vt in omnibus monasterijs sibi subiectis, Ordinaria, in alijs vero Sedis Apostolicæ auctoritate clausuram Sanctimonialium vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent, inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita compescentes, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij sæcularis &c.* Hoc vero decretum Concil. simul cum Constit. hac Bonifacio VIII. confirmauit Pius V. in constit. quæ incipit, *circa pastoralis* sub dat. 4. Kalend. Ma. 1566.

182. Sed & Greg. XV. in Const. 18. in Bull. Rom. quæ incipit *inscrutabili*, sub dat. 9. Februar. 1622. inter alia sic statuit, §. 4. *Ad hæc tam seculares, quam Regulares huiusmodi nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem monasteriorum Monialium etiam Regularibus subiectarum ab Episcopo loci similiter, tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit puniri, & corrigi valeant.* Et §. 6. in fin. *Ita vt Episcopi in suprascriptis casibus, in prænominatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas, aliasq; pœnas, vti eiusdem sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant.* Hoc autem locum habere non solum in delictis notorijs declarauit S. Cong. Conc. Vrbano VIII. approbante, vt habetur in eodem Bullar. *in resp. ad 13.*

183. Episcopi igitur est clausuram monialium introducere vbi non est, & violatam restituere, & inuiolatam custodire, vel auctoritate Ordinaria in monasteriis sibi subiectis, vel delegata à Sede Apostolica in exemptis.

184. Tria ergo cum tribuantur Episcopis, scilicet clausuram introducere, restituere, & custodire, circa primum quæritur primò, hanc Episcopi possint in monasteriis subiectis regularibus clausuram introducere. Aliqui enim hoc negant, quia in Concil. Trid. solum conceditur, vt clausuram violatam restituant, & inuiolatam conseruent, nihil verò de introductione clausuræ dicitur Superiorum igitur Regularium est in suis monasteriis clausuram indicere, non vero Episcoporum & ponderandum est illud verbum Concilii *restituere*, quod supponit clausuram prius institutam, nec propriè dicitur clausuram restituere, qui illam primò instituit, sed qui prius instituam, & postea violatam in statum pristinum reponit. Et potest hoc confirmari ex textu ponderando, quod Bonif dat Episcopis facultatem introducendi clausuram in monasteriis quæ immediate ad Romanam spectant Ecclesiam, hæc vero sunt, quæ immediate subsunt Romano Pontifici, & non sunt sub cura alterius Prælati, Talia vero non sunt monasteria quæ subsunt Prælatis Regularibus, & aliis Prælatis, vnde de istis non loquitur Bonif. in priori parte, in qua dat Episcopis facultatem introducendi clausuram. Sed monasteria huiusmodi subiecta Regularibus comprehenduntur sub secunda parte, in qua præcipitur Abbatibus, vt Prælatis inferioribus vt & ipsi procurent, vt huiusmodi clausura in suis Monasteriis introducatur. Nec obstat Decretum Concilii Trid. Quia imo ex vna parte hanc Bonifacii constitutionem confirmat, ex alia vero parte, nihil contrarium disponit, quia nihil dicit de introductione clausuræ, sed solum de illius restitutione & conseruatione disponit. Et ita hanc sententiam tenuerunt Nauar. *Com. 4 de Regul. num.* 60. Sanchez *l. 6. in* Decal. *cap.* 15. *nu.* 21. Hieron. Rodriq. *resol.* 26. *nu.* 29 Bonac. *de claus. quæst.* 1. *par.* 6. *num.* 1. Tambur. *disp* 24. *quæst.* 9. *num.* 5. Peyr. *tom.* 2. Priuil. *ad const* 6. Pij §. 9. *num.* 19. Pelliz. *de claus.* Mon. *cap.* 5. *sect.* 1. *quæst.* 5. *num.* 6. *in fin.*

185. Sed primo dicitur hoc esse certum ex Constit. Pij V. *Circa Pastoralis*, Episcoporum quod in monasteriis etiam mediatè Sedi Apostolicæ subiectis, qualia sunt monasteria Regularibus subiecta clausuram introducere potest Episcopus simul cum eorum superioribus; vt patet ibi. *Quatenus in monasterijs monialium sibi Ordinario iure subiectis sua, in his vero, quæ ad Romanam mediate, vel immediate spectant Ecclesiam Sedis Apostolicæ auctoritate, vna cum superioribus eorumdem monasteriorum clausuram seruari procurens.* Clausula enim ista *clausuram seruari procurent*, ampla est, nec restringitur solum ad restaurationem clausuræ prius introductæ, & postea violatæ, sed comprehendit omnem casum in quo clausura seruari debeat, & non seruatur. Ex vi autem Constit. Bonifacii VIII. & Pij V. clausura introduci debet, & seruari etiam vbi antea non seruabatur, Episcopi igitur simul cum superioribus Regularium procurare possunt vt clausura seruetur etiam vbi numquã fuit seruata, & sic clausuram introducere.

186. Nihilominus dicitur Regulares Prælatos ex vi huius Constit. posse introducere clausuram etiam per se ipsos, sine Episcopo, nam facultas Episcopis concessa fuit nõ priuatione quoad superiores Regulares, sed cumulatiuè, nullum enim est Verbum in hac Decret.

vel

vel in alijs constitut. aut in Concil. Trid. per quod hæc potestas sit ablata à Regularibus. Imo in hoc §. distinctè mandatur Abbatibus, & Prælatis Episcopo inferioribus vt procurent in suis monasterijs clausuram introduci, & seruari. Donat. *tract.* 3. *quæst.* 4. *num.*5.

187. Sed quid dicendum, si Prælatus Regularis interpellatus ab Episcopo vel negligat, vel recuset clausuram hanc introduci? Poterit ne tunc Episcopus solus clausuram introducere? Affirmat Donatus *d. num.* 5. sed confundit introductionem clausuræ cum illius visitatione & custodia, de quibus alia est ratio, quia adsunt de illis specialia iura infra consideranda. At loquendo de introductione clausuræ, cum hæc à Bonifacio VIII. in monasterijs exēptis mediate Sedi Apostolicæ subiectis, & habentibus proprios Prælatos, solis huiusmodi Prælatis hoc commiserit, Pius V. vero illam Episcopis non deleger nisi vna cum superioribus monasteriorum, non potest Episcopus solus ex vi dicta Const. Pij V. hanc clausuram introducere, quia non est illi concessa iurisdictio nisi sub hac conditione. Nisi igitur sit noua aliqua alia lex, quæ hanc facultatem tribuat soli Episcopo, illi non competit. Nec dicas, cum Donato, quod dictio *vna* non dicit dependentiam, sed simultatem; quia in casu ex quo dicit simultatem, claudit dependentiam, quia vbi non habenti iurisdictionem datur facultas agendi simul cum alio hæc forma est seruanda, nec iurisdictio adest nisi subconditione simultaris cum alio.

188. Sed nihilominus dicitur, quod cum leges præcipiant monialibus seruare clausuram. Vbicumque lex ista seruari debet, & non seruatur lex clausuræ, violatur, & violatur simul clausura, quia clausuram violare non est aliud, quam contra legem clausuræ ingredi, vel egredi à septis monasteriorum. In idem igitur coincidunt legem clausuræ violare, & violare clausuram, & sic hanc restituere est legis obseruantiam violatam in statum obedientiæ restituere: Et ideo vbicumque lex clausuræ obligat, & non seruetur, potest Episcopus etiam solus compellere ad illius obseruantiam etiam moniales subditas Regularibus. Vbi tamen lex clausuræ non obligaret, vel ex priuilegio vel ex fundatione, aut statuto Apostolica auctoritate roborato, vel etiam ex consuetudine rationabili, & legitimè præscripta, quia tunc lex clausuræ non esset violata, non posset Episcopus clausuram introducere in monasterijs non sibi subiectis, quia imo lex clausuræ illa monasteria non obligaret, nec in illis clausura esset violata, vnde nec haberet locum decretum Concil. Trid.

189. Circa secundum & tertium vero, scilicet circa restitutionem clausuræ violatæ, & custodiam inuiolatæ, quæritur secundo. An Episcopus ad effectum restituendi, aut conseruandi clausuram possit ingredi monasteria monialium, etiam exempta, & etiam sine superiore monasterij exempti, & toties, quoties sibi bene visum fuerit? Primo autem communiter à DD. reijcitur sententia Mirandæ de Monial. *qu.* 2. *art.* 14. *num.* 3. existimantis Episcopum non posse intrare monasteria monialium exemptarum & subditarum Prælatis regularibus prætexu videndi an clausura fuerit violata, nisi publicè constet eam fuisse violatam; & nec in hoc casu, nisi postquam eadem de re semel & iterum ad monuerit ipsarum monialium Prælatum Ordinarium. Ratio est, quia in Concil. Trid. *seß.* 25. *cap.* 5. *de Regul.* prudentiæ & vigilantiæ Episcopi absolutè commissa est cura vel restituendi clausuram violatam, & inuiolatam conseruandi in omnibus & singulis monasterijs sitis intra suam Diœcesim. Quamuis igitur vt dictum est supra nec Episcopus possit intrare monasteria monialium nisi ex rationabili causa, & necessitate, tamen hæc rationabilis causa adest, si probabiliter suspicetur clausuram fuisse violatam, vel sote vt violetur, & sic rationabiliter iudicet præsentiam suam esse ad hoc necessariam intra monasterium.

190. Et quia Concil. ibid. non dat Episcopo iurisdictionem cum dependentia à Prælatis Regularibus, vel alijs superioribus monialium, sed absolutè vult Episcopos Clausuram monialium vel restituere, vel conseruare in quibuscumque monasterijs, ideo non est necesse, quod prius semel & iterum moneant Prælatos vel Regulares, vel seculares superiores monialium, & sine illorum societate, & illis inscijs, imo & illis inuitis, toties quoties sibi benè visum fuerit potest prætextu visitandi clausuram intrare monasteria monialium, & clausuram visitare. Sic enim sæpe fuisse á S. Congreg. declaratum referunt, & docent. Bellar. *ad d. cap.* 5. *Concil. Trid.* Gallet. in Margar. *caſ. conſc. v. Clauſura.* Gauant. in Manual. *v. Monialium clauſura n.*47. Sellius *in ſelect. Canon. cap.* 8. *num.*2. Choch. *de iuriſd. Ord. in exemp. par.* 2. *quæſt.* 45. *num.* 15. & 80. Campanil. *in diuerſ. iur.* Canon. *Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.*83. Nald. *v. Clauſ. nu.* 2. Victorell. *de clauſ.* §. *An Epiſcopi Superioris* Donat. *de clauſ.* Mon. *tr.* 3. *quæſt.* 4. *num.* 5. Barb. *lib.* 1. *de iure Eccleſ. cap.* 11. §. 8. *num.*216. & *cap.*44. *n.*107. & *de off. & poteſt Epiſ. all.* 102. *à numer.*7. *et ad d. cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *Concil. Trid. num.* 12. *et ſequen.* Sonnendar. *in recopil. legum* Nauarræ *l.*1. *tit.* 18. *l.* 7. *numer.*44. *et* 91 Nouar. *in Lucer. numer.* 4. specialiter vero, quod in hac visitatione non sit necessaria præsentia Superiorum Regularium tanquā decisum in Vercellen. 22. Aprilis 1617. tenent Sell *d. cap.*8. *num.*25. *et* Barb. *ad d. cap.*5. *num.* 15. Inter alias vero declarationes S. Cong. Concilij habetur vna data 26. Maij 1640. sequentis tenoris. *Sacra Congreg. Concil. censuit Epiſcopum Colimbrienſem vti Sedis Apoſtolicæ deputatum potuiſſe quoad clauſuram monaſterij monialium Conuentus de Cellas Ordinis Ciſtercien. Regularibus eiuſdem Ordinis ſubiectum viſitare, etiam aſſumpto ſecum Vicario Generali, et Confeſſario earumdem monialium, monialeſque ipſas in ijs, quæ ad eamdem clauſuram pertinent examini ſubijcere, remotis etiam ſuſpicione violatæ clauſuræ, ac quacumque ſuperiorum Regularium negligentia, ipſiſque inconſultis, et irrequiſitis. Ac inſuper eidem Epiſcopo licuiſſe Rectorem Collegij dicti Ordinis ex ſupradicta cauſa inobedientem declarare in pœnam excommunicationis, ac alias comminatas incurriſſe &c.* Card. Pamph. Quam declarationem refert Barb. *d. all.* 102. *n.*8. & *ad d. c.* 5. *ſeſſ.* 25. *Conc. Trid n.* 13.

Exten-

191. Extenditur vero hæc facultas Episcopi ad omnia monasteria sita intra Diœcesim etiam si alteri Episcopo sint subiecta, vt tanquam decisum tenent Gallet. vbi supra *v. Monialis num.*4. Barb. *d.alleg.*102.*n.*6. *& ad d. cap.*5. Concil.Trid.*n.*18. Imo & monasteria monialium nullius Diœcesis, si intra fines suæ Diœcesis sint posita, vt docet R.P.D.Fagnan. *cap. Nullus num.* 26. *&* 30. *de Paroch.* secus vero vbi monasteria sint extra Diœcesim omnino & in territorio alterius vel Episcopi,vel Abbatis, vel alterius Prælati, licet aliquando fuerit de Diœcesi, vt idem Fagnan. aduertit.

192. Hæc vero facultas non transit in Vicarium generalem Episcopi, nisi ex speciali delegatione. Sell. *d.cap.*27.*num.*8. vbi quod hoc fuit resolutum 13. Maii 1628. Non quæ ex speciali iure competunt Episcopo non conceduntur vicario ex vi generalis mandati, vt probatum est supra *cap.*2.*&* 3. & præcipue *cap.* 3. *de off. Vicarij in hoc* 6. Et neque suffraganeo Episcopi competit hæc facultas nisi ei ab Episcopo fuerit specialiter commissa, cum non habeat vsum iurisdictionis nisi in quantum ei concedit Episc. Et sic fuisse decisum 11. Maij tradunt Sell.*d cap.*8. Barb. *ad d. cap.*5. Concil. Trident. *num.* 17.

193. Ideo hæc facultas neque transit in Capitulum sede vacante, & multo minus in eius Vicarium. Non enim capitulum sede vacante succedit in iurisdictione concessa Episcopo ex delegatione, & speciali iure, vt probatum est supra *cap.* 3. *num.* 22. *de suppl. negl. Præl.*

194. Abbates autem, seu Prælati habentes proprium territorium exemptum & in eo iurisdictionem Episcopalem possunt quidem, & debent in suis monialium monasterijs clausuram introducere, & custodire. Hoc enim eis committitur in hac Decretali. Sed eis non conceditur vt id facere possint in monasterijs ipsis non subiectis, sed solum in subiectis. Facultas quoque concessa à Concil. Trid. *d.cap.*5. Episcopis fuit concessa, & specialiter fuit delegata, in huiusmodi vero delegationibus, quæ tertij præiudicium inferunt, & ideo sunt strictæ interpretationis sub nomine Episcopi non veniunt inferiores Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem. Facultatem vero concessam Episcopis à Greg.XV. non extendi ad huiusmodi Abbates, & Prælatos inferiores declarauit S.Congreg. vt habetur in *Bull. Rom. ad constit.* 18. Greg.XV. Neque enim ratio suadet, vt in his magis confidendum sit Abbatibus vel similibus Prælatis, quam proprijs Monialium superioribus, & Prælatis quibus monialium earumdem cura ordinaria fuit commissa.

195. Quæritur tertiò An excommunicatio lata ab Episcopo contra accedentes ad monasteria monialium afficiat accedentes ad monasteria exempta. Controuersa fuit hæc quæstio apud antiquos alijs affirmantibus alijs negantibus, quos abunde refert Tambur. *disp.* 25.*q.*7. Et de hoc dixi *sup. cap. Vt animarum* 2. *de Const. q.*2.*a.*1 *n.*553. Et licet ibi spectata ratione accessus physici dixerim hunc esse terminatum, tamen si consideretur, quod solus accessus physicus ad monasteium non prohibeatur, vnde non est excommunicatus, qui accedat, vt videat ædificium, vel picturas, vel causa recreationis non vt videat, vel loquatur cũ monialibus, accessus vero ille moraliter non consumatur nisi intra monasteriũ exemptum,& sic nisi extra diœcesim,opinio illa affirmans est dubia. Sed hodie quæstio locum habere non potest quia cum Episcopus iurisdictionem habeat etiam ve compescat delicta commissa circa clausuram, & circa personas monialium in monasterijs exemptis. Et accessus ad moniales causa illas vel videndi, vel alloquendi spectat ad quandam violationem clausuræ, modo infra explicando iam constat quod Episcopus hunc accessum auctoritate Apostolica potest prohibere respectu etiã monasteriorum exemptorum. Solum igitur in hoc attendi debent verba edicti Episcopalis an scilicet comprehendant solum monasteria Episcopo subiecta, an vero omnia alia etiam exempta.

196. Quæritur quarto. An excommunicatio Episcopi contra accedentes sine licentia ad monasteria monialium afficiat Regulares sine licentia accedentes. Hæc quoque quæstio controuersa fuit antiquitus. Et de Regularibus habentibus priuilegium, & non possint excommunicari negantem partem secuti sunt DD. plurimi quos referunt Barb. *de off & potest. Episc. all.*102. *n.* 73. & Tambur. *d. disp.*25. *q.*8. Et quantum sit ex vi solius decreti Concil. Trident. omnino ita dicendum puto non posse ab Episcopo excommunicari Regulares habentes priuilegium vt excommunicari non possint Quod etiam declarasse *S. Cong* 9. *April.* 1583. refert Quaranta *v. Monasteria monialium*, & eamdem declarationem ad verbum refert Tambur. *d.*25.*q.*9.*n.*1. Sed cum modo Episcopi contra Regulares circa personas monialium, aut circa clausuram delinquentes nullo obstante priuilegio possint procedere per censuras ex vi citatæ, *Const. Inscrutabili* Greg.XV. non est amplius locus dubitationi huic. Sic enim & in decreto S.Cong.Conc. hoc anno publicato, & supra *n.*164.recensito hoc idem continetur,scilicet quod Episc. potest contra huiusmodi delinquentes per excomunicationem procedere. Et ita quod nunc Episcopus possit prohibere accessum ad monasteria monialium sub pœna excommunicationis sibi reseruatæ. Et quod hæc excommunicatio liget etiam regulares, imo & moniales, facta de illis mentione, adeo vt superiores Regulares ab hac excommunicatione absoluere non possint, & quod hoc declarauerit S.Cong. in *vna Viterbien.* 26. *Iunij* 1626. docent Barb. in *sum. v.Episcopus n.*1.Nauar. *in lucerna v. Episcopus, quoad Regulares.nu.* 7. Peyrin. *in additamen decreto* 5.Lez ana *in sum. v. Episcopus n.*13. Donatus *de Monial. tract.* 3. *q.*4.*n.*9. solum igitur debet attendi, quod cum regulares digni sint speciali expressione, sub generalibus verbis edicti Episcopalis non comprehendentur Regulares, nisi nominatim exprimantur, vel clausulæ sint adeo vniuersales & prægnantes, vt æquiualeant expressioni specificæ.

197. Quaeritur quinto. An Episcopi possint punire Regulares sine licentia accedentes ad monasteria mooialium, & illas alloquentis. Nou est in hac patte difficultas, si huiusmodi accessus & colloqutio cum monialibus sit publica, & notoria, & scandalosa. Nam cum accessum ad monasteria Regularium sine licentia ad colloquendum cum illis Regularibus sub poenis grauibus sit interdictum, & ex consequenti hic accessus sine licentia sit delictum, & quidem extra eorumdem Regularium claustra commissum, si vlterius sit publicum, & notorium, & populo scandalum inferat, iam tamen in casu Concil. Trid. *de Regul, & potest. Episcopus* hoc delinquentes capere, & puniendos ad suos superiores remittere, in terminis dicti decreti Concil. de quo videantur, quae scripti *tom.3. de stat. q.189.*

198. Sed dubium est, an in quocumque casu etiam si delictum hac non sit publicum, & cesset scandalum possit Episcopus hoc debitum punire, & ita quod Regularis delinquens nec sit remittendus ad superiores suos puniendus; sed immediate per Episcopum puniri possit. Affirmant vero aliqui hanc facultatem competere Episcopis ex vi decreti Conc. Trid. *d.c.5.sess.25.* & ita R.P.D. Fagnan. loco citato, & mouetur quia in auctoritate conseruandi clausuram continuetur facultas ad ea, quae clausuram comitantur, vt per *l.2.ff.de iuris om. Iud. & cap. Praeterea, de off. deleg. & cap. De prudentia, de dote post diuort. restituen.* docet hic Io. Mon. *num.2.* Ac vero ad clausuram custodiendam experientia teste, maximè conducet, vt Regulares ad monasteria monialium non accedant sine licentia, idcirco enim tot prohibitiones emanarunt hac in re, & sub grauibus poenis à sede Apostolica. Huiusmodi Regularium clandestinae collocutiones, valdè suspectae semper fuerunt sacris Canonibus, etiam ab antiquissimo tempore, vt patet ex septima Synodo *can.20. & ex Concil. Hispalen. cap. 11.* Et ideo vt refere Fagnan. *cap. Quanto de Priuil. num.23.* cum Episc. Brilunen. retulisset S.Cong. Conc. nonnullos abusus circa facultatem alloquendi moniales Regularibus subiectas, S. Cong. respondit, hoc caput, quod clausuram eiusque conseruationem & restitutionem respicit ad iurisdictionem Episcopi tanquam Sedis Apostolicae delegati pertinere.

199. Sed quod fortè haec non transireot sine difficultate aduertit idem Fagoan. *num. 24.* Et merito hoc dicitur. Nam in Concilij decreto solum datur Episcopis facultas restituendi clausuram violatam, & inuiolatam conseruandi. Et proculdubio est ibi sermo de clausa materiali. Nam neque hoc nomen clausura monialium importat nisi quod septa monasteriorum sint clausa, ita vt nec moniales egredi nec alij iogredi valeant, vt supra est explicatũ, at vero accedeos ad externa loca monasteriorum ad colloquendum cum monialibus non frangit clausuram, neque enim ingreditur, vel ex hoc frangit aliquem murum, vel aliud ex quo frangatur clausula. Quod vero hic accessus possit esse medium ad fractionem ordinatum, vel eius occasio; hoc est nimis remotũ, & per accidens, nec videtur sufficiens ad dandam Episcopo iurisdictionem in exemptos, quam de Iure nou habet. Neque puto quod quis diceret, quod ex hoc Episcopus habet iurisdictionem vt puniat Regularem scribentem moniali licet hoc possit esse medium, aut occasio aut causa fractionis clausurae. Sic igitur videtur quod solum in casu in quo accessus, vel collocutio actu sit ordinata ad fractionem clausurae, intrabit Episcopi iurisdictio. Nam alias neque hunc accessum per se regulariter comitatur violatio clausurae, sed valde raro, & per accidens. Et quamuis hic accessus vt malus, & prohibitus, nam per hoc est violatio clausurae. Nec declaratio citata *obstat*, quia nec exprimit, qui abusus fuerint illi, & potest esse, quod illi clausuram concernerent.

200. Sed attenta constit. *inscrutabili* Gregor. XV. supra relata, in qua tribuitur Episcopo facultas puniendi etiam Regulares delinquentes circa clausuram, vel circa personas mooialium. Non enim negari potest, quod hoc delictum non sit circa clausuram, & custodiam monialium, licet non sit delictum commissum intra clausuram, & pariter non potest negari quod colloqutio cum moniali nõ sit delictum commissum circa personas monialis cum inducatur colloqutio contra prohibitionẽ Sedis Apostolicae, quae nec in moniali est sine peccato, cum ad minus cooperetur peccato viri sine licentia colloquentis. Et hoc magis indubitatè procedit, si colloquutiones sint turpes, vel si adsunt tactus nou honesti, aut huiusmodi tales adesse praesumi possint attentis circumstantijs, sed etsi non sint turpes, *adhuc* si sint vani, & otiosè detineant mon*iales in* confabulationibus, quae aliquo m*odo sint* peccata, adhuc non potest negari quod ista non sint mala circa monialium personas. Et certe etiam hoc considerari debet, quod cum in hac constit. Greg. XIII. puniantur etiam qui delinquuot circa personas, & clausuram, in illa proterea accipitur clausura non plurè physicà, & materialiter, sed etiam aliquo modo moraliter. Et vlterius ad minus frequens accessus ad monasteria sine necessitate oon est sine praesumptiooe delicti circa personas monialium. Et ideo quod isti Regulares accedẽtes ad colloquendum cum monialibus, possint compelli, & puniri ab Episcopis tenet Fagnan. *d.c. num.8. & sequent.* Tambur. *de iure Abbatiss. disp. 4. q. 9. num. 3.* Et hoc idem consequenter docent DD. supra citati qui docent Episcopum tam Regularibus, quam monialibus posse prohibere accessum vel respectiuè colloqutione sine licentia, sub poena excommunicationis sibi reseruatae.

201. Neque ad huiusmodi punitionem necesse est, quod delictum sit publicum. Nam S. Coug. Concil. anooente Pontifice declarauit facultatem concessam à Greg. XV. extendi ad omnia praefata delicta, siue sint publica, siue noo publica. Et habetur haec declaratio in Bull. Rom. post dictam constit. Inescrutabili 18. Greg. XV.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*
2 *Importune obtentum reuocatur.*
3 *Non poteſt inſtitui noua Religio ſine Sede Apoſtolica.*
4 *Solius Pontificis eſt nouos ordines approbare.*
Quid ſit nouum ordinem inuenire 4.
5 *Impetratum per importunitatem dicitur extortum.*
Poteſt ex cauſa rationabili reuocari.
6 *Non eſt nullum niſi reuocetur.*
Factum contra legem non eſt ipſe iure nullum 6
7 *Quæ facto deſiunt poſſunt de facto reuocari.*

Tit. XVII.

De Religioſis domibus.

Cap. Religionum vnic.

1 DIuiditur hæc Decretalis in 4. partes in quarum prima diſponitur de Religioſorum ordinibus poſt Concil. Later. ſub Innoc. inſtitutis, ſed à Sede Apoſtolica non confirmatis in ſecunda parte de confirmatis, in tertia excipit aliquos Ordines quos non vult comprehen di ſub diſpoſitis in prima, & ſecunda parte in quarta parte ordinibus comprehenſis concedit tranſitum ad aliam religionem.

2. In prima igitur parte præmiſſo, quod multitudo Religionum confuſionem parit, & quod aliquorum importuna petitio illarum multiplicationem extorſit, imo quod aliqui procedentes de facto nouos Ordines instituerant, non appobatos à Sede Apoſtolica, duo decernit.

3. Primo enim repetita conſtitutione prohibet ne de cætero nouum Ordinem adinueniat vel habitum nouæ Religionis aſſumat: Quod & ſtatutum fuerat in Concil. Lateran. *cap. fin. ſup. eod. tit.* & approbatum in extrauag. Sancta Romana Io: 22. *eod. tit.* ſecundo affatim ſeu generaliter Religiones medicantes poſt dictum Lateranen. Concilium adinuentas, & à Summo Pontifice non confirmatas perpetuæ prohibitioni ſubijcit, & reuocat.

4. Itaque ſolius Pontificis eſt Religioſorũ Ordines approbare, quod etiam habetur *ſup. in hoc lib. cap. 1. de voto*. Sed hic Pontifex prohibet etiam nouum ordinem adinuenire. Ille vero dicetur nouum odinem inueniſſe, qui ad viuendum collegialiter ſub certa regula, aut legibus à ſe, vel ſimul à ſocijs conſtituta aut conſtitutis fideles conuocaret, & ad habitum, & profeſſionem reciperet. Ideo bene aduert Gloſſ. in *v. habitum*, quod dum Pontifex prohibet ne aliquis habitum nouæ Religionis recipiat, hoc intelligitur de habitu qui à pluribus collegialiter viuentibus defertur, qui eamdem Religionem profitentur. Alias enim ſingularis perſona ſeorſum viuens, & habitans, & ſectas non inueniens, nouum ſibi habitum inducere poſſet *cap. Parſimoniam 41. diſt.* neque hoc eſt hic prohibitum.

5. Ex hac vero prima parte textus nonnulla præter textus regulam notata digna ſunt Et quidem primo conſideratur quod textus id quod fuit impetratum petitione vocat extortum, ideſt non libere, ſed coacte conceſſum, & obtentum. Ex quo deducunt Dom. *num.* 1. & Franc. *num.* 1. quod id, quod per importunitatem obtinetur cenſetur extortum. Sed aduertendum quod huiuſmodi non poteſt cenſeri ſimpliciter innoluntarium, ſed ſolum ſecundum quid. De quo plura dixi *in tract. de elect. cap. 5. q. 7. nu. 82, & ſequent.* Ideo per importunitatem conceſſum non eſt nullum. Quamuis poſſit mouere voluntatem ſuperioris ad illud reuocandum ſi tamen aliunde videat non conuenire. Quare ſola etiam extorſio per importunas preces, non ſufficeret ad reuocandum conceſſum, ſi nihil aliud oſtenderet id conuenire.

6. Notandum ſecundo quod Anchar. *nu.* 1. Dom. *n* 4. & Franc. *n.* 1. poſt Io. And. exiſtimaut, quod actum poſt prohibitionem ſit *ipſo* iure nullum, ex *l. Non dubium C. de leg.* ſi tamen lex vltra non procedit, ſed ſi lex vltra procedit ſeruabitur. Sed de hoc ex profeſſo tractaui *quæſt. in tract. de elect* & probaui geſtum contra legem non eſſe ipſo facto nullum, niſi lex addat decretum irritans, vel aliter exprimat hanc nullitatem. Ideo in hoc textus non procedit declarando nullam fuiſſe inſtitutionem Religiouum factam poſt Concilium, ſed illam reuocauit.

7. Notandum tertio quod Dom. *num.* 4. & Franc. *n.* 2. ex Innoc. *c. Cum dilecti de elect.* docent, quod quæ de facto procedunt poſſunt de facto reuocari etiam non citata parte. De quo in *cap. Cum ceſſante de appellat.* Hoc tamen plene non colligitur ex hoc textu, cuius caſus eſt facti quod intentatum fuit contra prohibitionem ſuperioris, vnde fuit à ſuperiore reuocatum non de facto, ſed de iure, ex quo geſta contra legem poſſunt reuocari.

SVMMARIVM.

8 *Quidam ordines Mendicantium extincti ſeu ſuſpenſi.*
9 *Qui ſint Ordines Mendicantium.*
Diſtinctio Mendicantium ex regula, & conſtit. non approbatur. 9.
10 *Prædicatores, Minores, Auguſtiniani ſunt Mendicantes de iure communi.*
11 *Nunc plures Ordines Mendicantium* ex Conc. Trid. *habent redditus in communi ſaluis priuilegijs Mendicantium.*
12 *Iſtis Ordinibus extinctis, & ad tempus toleratis probibitum fuit alienare etiam mobilia.*
13 *Modus extinguendi Religiones.*
14 *Ex hoc textu non colligitur quod Pontifices poſſit innalidare profeſſionem.*
15 *Pæna excommunicationis hic lata non ſe extendit niſi ad Ordines in hoc §. extinctos.*
16 *Bona religionum extinctarum, aut Collegiorum ad quem ſpectent.*
17 *Ex hoc textu non habetur vniuerſalis prohibitio acquirendi noua loca.*

18 *Emittens professionem in religione non approbata non est obligatus ad Religionem in communi.*

§. *Confirmatos. I.*

8. IN secunda parte Pontifex disponit de Ordinibus Mendicantium institutis post Concil. Lateranen. & à sede Apostolica confirmatis, & decernit, quod Ordines Mendicantium post Concilium instituti, & confirmati subsistant modo, seu sub conditionibus sequentibus. Primo scilicet, vt Religiosi huiusmodi sic possint remanere in eisdem Ordnibus, quod tamen nullum ad professionem admittant. Secundo quod deinceps nullam domum aut locum de nouo acquirant. Tertio quod domos vel loca, quæ habent alienare non valeant sine sedis Apostolicæ licentia. Quarto quod si secus factum fuerit, nec personarum receptio, nec domorum, vel locorum acquisitio, nec domorum, vel locorum, aut aliorum bonorum alienatio valeat. Quinto quod contra facientes excommunicationem incurrant. Sexto quod ipsi extraneis nec prædicare, nec eorum confessiones audire, nec eos ad sepulturam recipere possint.

9. Declarat autem, qui sint Ordines Mendicantes, de quibus loquitur, & ait illos esse quibus ad congruam sustentationem redditus, aut possessiones habere professio seu regula quæque interdicunt, sed per quæstum publicum victum tribuere solet incerta mendicitas. Distinguunt vero aliqui DD. inter non habere redditus congruos ad sustentationē ex regula,& ex Constitutionibus,& secundū hanc distinctionem Bald. *in aut. Si qua mulier. C. de sacr. sant. Eccl.* & Frderic. *cons.* 258. voluerūt quod Prædicatores non sint mendicantes ex regula, sed ex Constit. Sed eos esse mendicantes ex regula, & Ordine post Paul. *in Clem. vt professores, de regul.* tenet Franc. *num.* 2. *De Carmelitis quoque Lapus, alleg.* 45. dubitat an sint mendicantes ex regula. Sed vt dixi *tom.* 3. *de stat. q.* 189. *a.* 9. *num.* 151. *& sequent.* distinctio illa de mendicantibus ex regula, vel ex Constitutionibus ex inconsideratione procedit. Nam in Religionibus, quæ regulam alienam, & pluribus communem profitentur, sicut Religio Prædicatorum profitetur regulam S. Augustini communem pluribus Religionibus, regula propria integratur ex communi regula & proprijs Constitutionibus. Ideo optimè in hoc textu mendicantes diffiniuntur, qui ex professione siue ex regula qualibet prohibentur habere bona in communi, & sic sufficit quælibet regula, imo propria sufficit, quod ex professione Religiosi proprium in communi non habeant.

10. Ideo Prædicatores, Hæremitani, & Carmelitæ ex regula sunt mendicantes. Et bene aduerterunt hic Anchar. *not.* 4. *num.* 1. Dom. *n.* 1. Franc. *n.* 1. quod æquiparantur habere paupertatem ex regula, vel ex constitutionibus, quia imo hoc in idem coincidit. Et propterea quod quatuor præfati Ordines sint mendicantes de iure communi, *ex hoc cap. in §. sequent.* Sanè, *& cap. Quorundam sup. de elect. in hoc lib.* dixerunt Gloss. hic *in v. solido*, Gloss. 3. *in cap. fin. de pac.* Gloss. *in v. Mendicātes. Quoslibet, in Clem. Vt professores, de regul.* Io: And. hic, & Dom. 5. *Ad hæc, num.* 7. Franc. hic *num.* 2. *&* 3. Archid. *in d. cap. fin.* Præter hos vero Ordines, qui sunt mendicantes de iure communi multi alij tales sunt ex Constitutionibus Apostolicis, quos recensui vbi sup. *num.* 153.

11. Nunc vero quia ex cōcessione Cōc. *Trid. sess.* 25. *de Regul. cap.* 3. Ordines mendicantiū exceptis Minoribus de obseruantia, & Capucinis habere possunt redditus in communi, ideo adhuc remanent mendicantes & mendicantium priuilegijs potiuntur. Nam & mendicantes ex priuilegio non esse priuatos priuilegijs mendicantium aduertunt post Lap. *alleg.* 4. *Dom. d. num.* 7. Franc. *d. num.* 3. & alij DD. quos recensui vbi sup. *num.* 152. Vnde etiam nunc non obstante quod possideant bona in communi possunt mendicare; vt patet ex Constit. Apostolicis, quas adduxi *tom.* 2. *de stat. q.* 187. *a.* 5. *num.* 25. *& sequent.* Videantur etiam DD. *in cap. Nimis, el.* 2. *de excess. Prælat.*

12. Quando autem in hoc textu prohibitum est alienare bona, etiam mobilia comprehenduntur, vt notauit Gloss. *in v. Cæterum*, & D. *num.* 15. Sed hæc prohibitio non respicit nisi Ordines post Concilium Lateran. confirmatos, & per hanc constitut. extinctos, seu non permissos permanere nisi sub conditionibus expressis intar quas erat vt deinceps non possent recipere ad professionem, & sic essent extinguendi.

13. Et hinc bene aduertit Anchar. *not.* 3. *num.* 2. (quod & approbat Dom. *num.* 4.) *contineri in hac decret. optimum modum extinguendi Religiones*, quando id opus *est*, vt scilicet præsentes non afficiantur aliqua iniuria, sed loco ipsorum prohibeatur alios subrogari, & sic deficient in se ipsis.

14. Quod vero colligunt Dom. *num.* 5. & Franc. *num.* 1. scilicet quod Papa per suam prohibitionem potest inualidare professionem factam in Religione, ex hoc textu non deducitur, cum imo Pontifex statuat professos harum Religionum, quas extinxit, permanere & durare in statu, & obligatione Religionis vsque ad eorum mortem, solumque in fine *cap.* illis concedat transitum ad aliam Religionem.

15. Quod etiam pœna excommunicationis extendatur ad omnia supradicta, ex Gl. Arch. & Io: And. & alijs tradit Dom. *num.* 13. Et hoc est indubitatum, si loquamur de supradictis in hoc §. *Confirmatos*. Et sic fuissent excommunicati qui vel deinceps recepissent aliquem ad professionem, vel aliquam domum, aut locum acquisiuissent, vel bona eorum alienassent. Sed tamen hæc excommunicatio non afficit prohibitionem factam in principio, ne quis nouum Ordinem inueniret, vel inuenti, & non confirmati, & reuocati susbsisterent. Excommunicatio enim ista post decretum irritans tria præfata expresse nominata in hoc §. *Confirmatos*, lata in contrarium facientes, non potest afficere nisi illos qui id facere vellent, quod ipse irritum esse voluit.

Bo-

16. Bona autẽ huiusmodi Ordinum extinctorum reseruauit Pontifex in pios vsus secundum dispositionem sedis Apostolicæ distribuẽda. Ex hoc vero colligunt Dom. *num.* 4. & Franc. *num.* 1. quod destructo collegio bona illius non transeunt ad Collegiales, nec inter eos diuiduntur. Sed perperam huiusmodi regulæ generales, ex particulari iuris dispositione deducuntur. Nam quod in facto singulari disposuit lex extra illud non extenditur de iure, seu ex vi talis iuris in casu singulari disponentis. Sed late quæst. hanc, ad quem scilicet pertineant bona Collegij destructi tractat Anchar. *quæst.* 4. *num.* 3. Cæterum bona Collegij Ecclesiastici, cum non sint bona singulorũ collegialium, vt singulorum non debent diuidi inter ipsos, sed pertinent ad dispositionem illius, ad quem Ecclesiæ spectat, & ideo eius Prælati est de bonis Collegij disponere, qui potest Collegium destruere, solus vero summus Pontifex potest Religiones approbatas extinguere, & ideo sub illius dispositione sunt earum bona; cum extinguuntur.

17. Ex hoc quoque textu non bene potest colligi vniuersalis prohibitio, ne mendicantes noua loca possint acquirere, vel noua mutare, quia textus loquitur de Ordinibus mendicantium á se extinctis Qualiter vero id fit vel non fit vniuersaliter prohibitum, dicetur Deo dante infra *cap.* 1. *de excess. Prælat.*

18. Aduertit etiam Dom. *n.* 15. quod emittens professionem in Religione non approbata, non per hoc manet obligatus ad religionem in communi. Quod esse verum etiam si ille, qui in Religione approbata profitetur non completo probationis anno dixi *tom.* 3. *de stat. q.* 189. *num.* 102.

SVMMARIVM.

19 *A constitutione præsenti exempti sunt Ordines Prædicatorum, Minorum, Augustinianorum, & Carmelitarum.*

20 *Prædicatores præcedunt alijs Ordinibus Mendicantium.*

August. & Carmel. firma permanentia concessa ex hoc textu. num. 20.

§. Sanè, II.

19. EXcipit Pontifex à constitutione præsenti quatuor Ordines nimirum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum S. Augustini, & Carmelitarum. Primos quidem duos, quia ex euidenti vtilitate, quam ferunt vniuersali Ecclesiæ fuerunt per sedem Apostolicam approbati. Nam per eosdem Ordines fides illuminata est, & Ecclesia exaltata, vt ex *cap. Nimis, de excess. Prælat.* notat Gloss. *v. Ordines,* addens, quod ijdem in Ecclesia proficiunt verbo, opere & exemplo. Alios autem duos noluit sub eadem constitutione comprehendi, quia ante Concil. Lateranen. fuerunt instituti, & sic Concilium noluit tam longam possessionem subuertere. Quamuis vero fuerint ante Concilium Lateranen. instituti nihilhominus post duos primos fuerunt solemniter á sede Apostolica approbati.

20. Et quia in præcedentia ordo approbationis attenditur, ideo Ordo Prædicatorum præcedit, qui fuit approbatus ante alios anno 1616. ab Honorio tertio. Hanc vero præcedentiam ex ordine litteræ colligunt Dom. *num.* 1, & Franc. §. *Super, num.* 2. *& in cap. Quorumdam sup. de elect. in hoc lib.* Gloss. *in v. Prædicatorum,* & Io. And. Ad quod facit *cap. vno, de excess. Prælat, & cap.* 1. *decim. in hoc lib.* Eremitis vero S. Augustini, & Carmelitis fauet Bonifacius VIII. quia cum Greg. X. in Concil. Lugdun. solum pro interim & donec de illis aliter fuerit ordinatum decreuerit eos permanere, Bonif. VIII. constitutionem Greg. inserens in hoc libro, vt notat Gloss. *v. in solido,* detraxit hanc partem, & absolutè voluit eos in solido statu permanere.

SVMMARIVM.

21 *Religiosis Ordinum extinctorum conceditur transitus ad Religiones approbatas etiam laxiores.*

22 *Multa de hoc transitu, breuissime.*

§. Ad hæc, III.

21. IN 4. parte Greg. X. iterum redit ad Ordines cõprehensos in hac constitutione, eorumquẽ Ordinis concedit, vt transire possint ad quemcumque Ordinem approbatum etiam laxiorem, ita tamen vt nullus Ordo ad alium, nullusque Conuentus ad Conuentum, se ac loca sua totaliter transferat.

22. Multa autem habent hic Anchar. Don. & Franc. de transitu bonorum, legatorum & ex occasione transitus Religiosi de vno Ordine ad alium. Sed de his abunde scripsi *tom.* 3. *de stat. q.* 189.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi est amouere institutos ad præsentationem Abbatis.*

2 *Multiplex modus exemptionis à iurisdictione Episcopi.*

Vbi Abbas est exemptus pleno iure eius est instituere, & destituere. num. 2.

3 *Hoc verum est etiam si Abbas sit exemptus ex concessione Episcopi.*

4 *Abbas in casu præsentis textus non erat exemptus pleno iure.*

5 *Vbi Religiosi sunt Parochi sunt amouibiles ad nutum Superioris.*

6 *Capellani possunt institui vt amouibiles ad nutum.*

7 *Regula textus non habet locum vbi Parochi non instituuntur in perpetuum, sed in Vicarios temporales.*

8 *Destitutio Parochorum spectat ad Episcopum, nisi alteri competat ex priuilegio, vel ex consuetudine.*

9 *Amotio Parochi non debet fieri nisi ex causa rationabili & proportionata.*

Tit.

Tit. XVIII.

De Capellis Monachor.

Cap. Presbyteri. vnic.

1. Breue hoc cap. continet vnicam regulam. Præsbyteri, inquit, qui ad curam animarum à Monachis præsentantur in eorum Ecclesijs, & ab eisdem instituuntur, cum debeant esse perpetui à solis Episcopis ex causa rationabili possunt amouere, consuetudine, vel statuto quocumque iu contrarium non obstante.

2. Est vero aduertendum, quod aliquando Abbas sit exemptus ab Episcopo, sed non sunt exempta membra Abbatiæ, nec populus, aliquando etiam sunt exempta membra, sed non populus, & aliquando etiam populus est exemptus, quando scilicet habet territorium à iurisdictione Episcopi exemptum, in quo Abbas habet iurisdictionem quasi Episcopalem, tam super Clericos, quam super Laicos. Quando igitur territorium & populus non est exemptus, cura animarum populi spectat ad Episcopum. Tunc igitur licet præsentare Parochum in Ecclesijs Abbatiæ possit spectare ad Abbatem, instituere tamen spectat ad Episcopum, quia Parochus est minister illius, ad quem principaliter spectat cura animarum; hic vero in his Ecclesijs est Episcopus. Et hic est casus huius textus in quo supponitur, quod præsentatio spectet ad Abbatem, seu Monachos, institutio vero ad Episcopum. Nam alias vbi Ecclesia pleno iure est subiecta Abbati, quod fit quando territorium est exemptum, & populus, Abbas non præsentat Parochum Episcopo ab eo instituendum, sed ipse instituit, & Parochias confert, quia ipse habet curam animarum Parochianorum priuatiuè ad Episcopum.

3. Distingunt autem Dom. *nu.* 5. & Franc. *num.* 3. & dicunt, quod Ecclesia pleno iure potest pertinere ad Abbatem, vel ex concessione Episcopi, vel ex concessione alterius, & dicunt, quod vbi Ecclesia pleno iure competat Abbati ex concessione Episcopi, adhuc Episcopi est instituere; Nam Episcopus à se curam populi abdicare non potest, quia nec potest abdicare à se iurisdictionem spiritualem. *l. pe. de off. præsid.* & notatur *cap. Cum vene. sup. de censf.* Sed si hæc ratio valet, destruit distinctionem iam datam, & probat quod Episcopus non potest concedere Abbati vt habeat Ecclesiam pleno iure, & sic inutilis est distinctio. Sed & ratio allata non concludit, quia licet Episcopus non possit facere vt ipse maneat Episcopus exercite, & nullam habeat iurisdictionem, tamen iurisdictionem potest ad certam partem territorij coarctare, sicut & præscribi potest iurisdictio Episcopi quoad certam territorij partem, & sic Episcopus potest à se abdicare iurisdictionem quantum ad certam partem territorij. An vero hoc possit fieri valide sine consensu sedis Apostolicæ, alia quæstio est. Standum igitur est resolutioni supra positæ, scilicet, quod quando Abbas habet Ecclesias pleno iure sibi subiectas, eius est Parochus instituere.

4 Abbas tamen in casu præsenti textus non est mere patronus, sed est superior Ecclesiarum suarum habens illas sibi subiectas quantum ad temporalia, & quoad regimen & titulum beneficij, sed non quoad curam animarum populi. De quo vide *sup. cap. de monachis, de præbend. & in cap. Abbates de priuil:* & hic Franc. *num.* 3. Sed quia cura animarum pertinet ad Episcopum, ideo Abbatis est præsentare Parochum, sed Episcopi est illum instituere.

5 Loquitur tamen, textus in casu in quo fit instituendus Presbyter, & ad curam animarũ, & in titulum perpetuum. Nam vbi cura animarum exercetur per Regulares, isti non instituuntur in titulum perpetui beneficij, sed ad beneplacitũ Abbatis, à quo etiam possunt amoueri ad nutũ Abbatis, siue superioris *sui, quãuis* non sine Episcopi approbatione *instituti possint.*

6 Vbi etiam Presbyteri non *instituuntur* ad curam animarum, non est necesse, *quod* instituantur in titulũ perpetui beneficij, sed possunt institui Capellani ad nutum amouibiles, & hoc anno *1669.* Cum Cónuentus Foroliuien. habeat granciam in terra Duadule, in qua nominat & ponit Capellanum pro celebrãdis missis, cum Prior Conuentus remouisset Capellanum, & ille prætendens non posse remoueri recursum habuisse ad sac. Congr. super statum Regul. Cumque Episcopus amplius prætendisset pro commoditate populi posse *in* Ecclesia dictæ granciæ instituere presbyterum, qui populo ministraret sacramenta Parochiali existente in loco minus commodo, eadem S Congreg. declarauit Capellanum *validè* fuisse remorum, & Episcopum non posse instituere presbyterum in illa Ecclesia pro administratione sacramenrorum, prout in decreto, *quod* est sequentis tenoris. S. Congr. *sup. stat.* regul. auditis partium Procuratoribus, & Aduocatis & scripturis vtrinque exhibitis accuratè perpensis proponente Eminen. Borromeo censuit licuisse Fratribus Conuentus S. Iacobi Ciuitatis Foroliuiensis Ordinis Præd. amouere Presbyterum tassinarium à Capellania Ecclesiæ sanctissimæ Annunciatæ Oppidi Douadolæ eiusdem conuentus Granciæ, & pro amoto habendum esse, nec potuisse Episcodum Foroliuiensem deputare eundem Presbyterum tassinarium in ipsa Ecclesia pro Sacramentis administrandis. Datum Romæ die 22. Augusti *1669.*

7 Sed vbi etiam presbyteri instituuntur ad curam animarum, sed non in titulum perpetui beneficij, sed in Vicarios temporales, & amouibiles ad nutum, non habet locum regula textus. Quamuis enim cura animarum requirat in Parocho perpetuitatem, si parochia sit beneficium, quia beneficia non dantur ad tempus, *cap. Præcepta dist.* 55. *cap. Sanctorum dist.* 70 *cap. Veniens, de fil. præsbyt.* Tamen etiam Curati possunt institui ad beneplacitum, vt ex Clem. Quia regulares, de *suppl regul. præl. & in Clem. frequen,* §. *quidam de excess prælat.* Et in hoc casu, vt notat Franc. *num.* 5. non habet locum regula textus, quæ supponit perpetuitatem beneficiorum. Et ideo vbi Abbates instituunt ad beneplacitum, cum institutio non sit perpetua, sed abrogabilis, simul potest amoueri ad beneplacitum institutus.

In

8 In casu igitur textus, & vbi Parochus secularis instituitur ab Episcopo, & præsentatur ab Abbate, institutus in titulum perpetuum non potest amoueri nisi ab Episcopo ex causa rationabili. Et hoc quidem non obstante consuetudine vel statuto. Secus tamen ex priuilegio, vt aduertit Gloss. *in v. consuetudine* & Franc. *num.* 5. sed & hoc fieri posse ex consuetudine, nam cōtra legem abrogantem consuetudinem, posse dari nouam cōsuetudinē quæ legem abroget probatū est supra *cap. 1. de consuet. in hoc lib.*

9 Vbi etiam Abbas habeat Ecclesiam sibi pleno iure subiectam, sicut eius est instituere Parochum etiam est illum amouere, ex rationabili tamen causa. Quæ causa talis esse debet & tam grauis, vt de iure possit Parochus priuari beneficio, non enim omnis causa, seu omne Parochi peccatum meretur priuationem beneficij *cap. Inuentum 16. qu. 7. cap. Satis peruersum 56. dist. & cap. 1. 68. dist.* Gloss. *in v. causa*, Dom. *n.* 8. Franc. *num.* 4. Anchar. *not.* 4. *num.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*
2 *Patronatus à laico potest donari Ecclesiæ sine consensu Episcopi.*
3 *Et nedum donationes inter viuos, sed etiam causa mortis.*
3 *Ius patronatus non potest vendi.*
4 *Vendi potest temporale cui est annexum, sed non pluris ratione patronatus.*
Potest testamento relinqui, & etiam seruatis alias seruandis permutari, n. 4.
5 *Potest donari eidem Ecclesiæ.*
Et tunc quando patronatus extinguatur.
6 *Potest donari cuicumque Ecclesiæ.*
Non tamen sine assensu Episcopi potest donari laico, aut Clerico titulo laico.
7 *An possit donari in præiudicium descendentium.*
8 *Donatio patronatus non debet fieri in præiudicium Episcopi.*
9 *Donatio inualida si fiat cum conditione vt patronus non possit libere præsentare.*

Tit. XIX.

De Iure Patronatus.

Cap. Si laicus vn.

1 Duas habet partes hęc decret. In quarum prima agitur de donatione iuris patronatus, in secunda vero de tempore concesso patrono ad præsentandum.

2 Datur ergo primo hæc regula Patronatus laicus sine assensu Episcopi potest donare iuspatronatus, quod habet, vel eidem, vel alteri Ecclesiæ aut loco religioso. Ita tamen vt Episcopo, qui assensum non dedit in aliquo non derogetur.

3 Itaque laicus potest habere iuspatronatus: quod verum est ex dispensatione iuris. Huiusmodi igitur patronus iuspatronatus potest donare, & hoc nedum inter viuos, sed etiā causa mortis, seu per testamentum, aut codicillum, iure legatum, vt ex Io: And. *cap. Cum secundum*, & Feder. *cons.* 219. notat Franc. *nu.* 1. Vbi habet quod etiam illud potest permutare, quod erit verum seruatis alias seruandis in permutatione spiritualium. Videantur Gloss. & DD. *in cap. Illud, & in cap. Quertmoniam sup. eodem tit.* & gloss. *in cap. Nemini 10. q. vlt.*

4 Non potest tamen vendi sine simonia, & ita nec permutari pro re temporali *cap. Nemini 16. q. 7. cap. Iure, & cap. Querelam, de simon.* Concil. Tridentin. *sess. 25 cap. 9. de reformat.* Quamuis vero possit vendi illud temporale cui est annexum, vt si vendatur vniuersitas, seu feudum temporale cui patronatus est annexum, *cap. Ex literis, cap. Cum secundum de iurepatr.* Lamber. *2. p. 1. l. qu. 5. per totam* Gar. *de benef. p. 1. cap. 9. num. 10.* hoc tamen obseruari debet, vt nihil prætij accipiatur pro iure patronatus, de quo videri possunt, quæ dixi *tom. 1. de stat.* Et ideo hoc etiam caute obseruandum erit, vt in instrumento venditionis dum exprimitur contractus non exprimatur iuspatronatus, quia hoc donari quidem potest sed non vendi. Et ideo si in contractu ipso venditionis castri, aut alterius rei temporalis exprimatur etiam iuspatronatus, videtur quod expressio fiat continuatiuè, et quod iuspatronatus sit pars rei venditæ, & sit venditum simul cum castro, quod proculdubio est simoniacum. Huiusmodi vero præsumptio non tam facile haberi potest, si expressio iurispatronatus fiat post venditionem in fine instrumenti, in quo venditor declarat se amplius non esse patronum, & se omne possessionis commodum deposuisse. Ioan. Andr. hic. Anchar. *not. 2.* Dom. vero *num.* 4. & Franc. *num. 3.* existimant non deduci simoniam, si expressio iurispatronatus fiat solum declaratiue, non vero continuatiuè, sed addit Franc. quod enim si fiat continuatiue, tamen exprimitur eo modo, quo tacite inest, sed semper hoc attendi debet, quod si intuitu iurispatronatus accipitur aliquid prætij plus quam valeat temporale venditum semper est simonia, si vero nihil prætij accipitur pro iure patronatus, non erit simonia. Ideo non placet quod ex Molina habet Garz. *de benef. p. 5. cap. 9. num. 35.* scilicet quod ratione patronatus annexi bona pluris æstimentur & vendantur. Nam hæc pluris æstimatio ratione patronatus, & iuris præsentandi ad Ecclesiam, quod est spirituale, non potest non esse simoniaca cum pro hoc iure spirituali detur maius temporale prætium, Palaus *tract. 13. disp. 2. p. 4. num. 10.*

5 Quamuis vero regula textus exprimat solam donationem, tamen verificatur in omni alia valida alienatione, & sic in testamento aut legato, vel permutatione, Io: Andr. Feder. & supra citati, & Franc. *not. 2. num. 11.* Dicas etiam in venditione temporalis, cui est annexum iuspatronatus. Nam ratio regulæ est, quia ex quo iuspatronatus transit de dominio laici in dominium Ecclesiæ fit Ecclesiasticum, & in hoc nullum Ecclesiæ vel præiudicium, fit Episcopo, cui potius fit fauor ex quo nō laicis, sed Ecclesiæ competit præsentare, Et ideo Pontifex vult quod huiusmodi translatio iurispatronatus in Ecclesiam à laico possit fieri sine assensu Episcopi.

6 Potest vero iuspatronatus donari eidem Ecclesiæ, vel alteri, si vero donatur eidem Ecclesiæ

clesiæ, Franc. *num*.4. existimat, quod iuspatronatus extinguatur. Quod est verum primo si Ecclesia illa non habet nisi vnum presbyterum vt dicit Gloss. *in v. eidem*, quia illo presbytero mortuo, nullus erit, qui possit præsentare, & ita idem erit ac si patronatus esset extinctus. Secundo si donatio fiat Episcopo, & nullus alius sit compatronus, quia tunc inutilis erit præsentatio, sed Episcopi erit beneficiū conferre sine aliqua præsentatione, sed si donatio fiat collegio, aut Rectori Ecclesiæ de patronatu alicuius Capellæ, iuspatronatus non extinguetur, sed Collegium, vel Rector Ecclesiæ præsentabit Episcopo, vt dicit Gloss. in eidem, Anchar. *not*.4. *num*.4. In casu etiam quod iuspatronatus donetur Episcopo, si adest alius compatronus, Episcopus cum illo præsentabit, & postea præsentatum instituit, Anchar. *not*.4. *num*.4. Dom. *num*.12. Franc *num* 4.

7 Habetur etiam ex textu, quod iuspatronatus potest donari cuicumque Ecclesiæ, aut religioso loco, & quidem sine assensu Episcopi. Sed per locum à contrario sensu colligitur, quod sine assensu Episcopi nō potest donari laico, imo nec Clerico titulo laico scilicet iure proprio seu patrimoniali, vt in laicum possit transire, Archid. Anchar. *not*.3. *num*.3. Dom. *num*.10. Franc. *num*.3. Io: And. Gloss. in *cap. Ex insinuatione, & cap. Illud sup. eodem tit.* Vbi Innoc. & Ioan. Andr. & alij DD. multum enim potest interesse Ecclesiæ, si mutetur persona laici patroni. Et posset dari casus, quod in morte patroni iuspatronatus extingueretur, vi-fieret vero si in alium laicum transiret.

8 An vero pater donare possit iuspatronatus in præiudicium descēdētium, dicitur id posse facere, si ius descendit ab ipso, secus si descendit ab alio, præcipue si solus primogenitus succedit, aut si pater acquisiuit pro se & descendentibus, Palaus *tract*.13. *d*.2. *p*.4. *num* 8. si etiam patronatus acquisitum fuit cum pacto, vt non transeat ad hæredes extraneos, iuspatronatus non competet filiis & descendentibus, si non sint hæredes, vt si sint hæredes extranei. Franc. *num*.4. sed de his alias.

9 Cum vero donatio patronatus facta Ecclesiæ à laico de se non præiudicet Episcopo Io. Andr. Dom. *num*.12. Franc. *num*.4. si tamen ex aliqua circumstantia damnum ex hoc Episcopo redundaret, vult vt præseruentur iura Episcopi, eique nullum damnum proueniat.

10 Notandum etiam, quod si in donatione apponeretur pactum, vt donatarius teneatur præsentare ad voluntatem alterius etiam Episcopi, donatio esset inualida, vt ex Ioan. Andr. tradunt Dom. *num*. 11. & Franc. *num*.4. *in fin.*

SVMMARIVM.

11 *Ecclesia cui à laico donatum est iuspatronatus habet semestre ad præsentandum.*

12 *Patronus laicus non habet nisi quadrimestre ad præsentandum. Et qualiter hæc præsentatio fieri debeat.*

13 *Iuspatronatus fit Ecclesiasticum ex quo transit in Ecclesiam.* *An non priuilegiatum ex transitu fiat priuilegiatum, n.*13.

14 *In patronatu mixto magis dignum trahit minus dignum.*

§. Verum.

11 IN secunda parte textus hæc alia regula datur. Ecclesia vel monasterium cui à laico donatum est iuspatronatus habet ad præsentādum tempus semestre licet laicus non habeat nisi quadrimestre; & omnino debet haberi vt patronus Ecclesiasticus.

12 Habemus ergo in hoc textu expressum id, quod antea per consequentiam deducebatur ex *cap*.1. *& cap. Cum propter, sup. eodem tit.* & in praxi seruabatur, scilicet, quod laicus ad præsentandum non habet, nisi quadrimestre. Et non sufficit, quod patronus intra hoc tempus eligat, & de electione scriptutam conficiat, sed necesse est quod electum corporaliter Episcopo præsentet Io: And. Anchar. *not*.5. *num*.5. Dom. *n*.4 Franc. *c. primo* Archid. *in cap*.1. *sup. de præbend. in hoc lib.* Vbi etiam Io. Andr. Rota *decis*.111. Hæc tamen præsentatio potest fieri per literas patroni, si Clericus cum huiusmodi literis se præsentet Episcopo, Franc. *num*.1. Rota citata, Lap. *alleg*.75. gloss. Ea noscitur de his, quæ fiūt à *Prael. gloss. in Clem*.1. *v. litterarum de excess. Prælat.* Et sufficit si hæc præsentatio fiat in vltimo die quadrimestris, quo incipit à die notitiæ vacantiæ beneficij, vt post Io. And. & Dom. tradit Franc. *num*.2. & Rota *dec*.263.

13 Ex quo vero patronatus donatur Ecclesiæ fit Ecclesiasticus & patronus habet semestre ad præsentandum, eique conueniunt alia priuilegia siue etiam onera patronatus Ecclesiastici. Occasione autem huius tractant hic Anch. *not* 6 *n*.5. Dom. *nu*.5. *&* 6. Franc. *num*.4.5.6 *&* 7. An priuilegiatus succedens non priuilegiato vti possit priuilegio, seu an non priuilegiatum transiens in priuilegiatum fiat priuilegiatum. Quæ quæstio in communi & ex terminis non potest diffiniri. Alias vero in hoc casu patronatus ex transitu in Ecclesiasticum fit Ecclesiasticus, quia hoc in hoc casu Pontifex voluit fieri.

14 Si autem patronatus sit mixtus, & ex patronis aliquis sit laicus, nihilominus magis dignum trahit ad se minus in hoc casu, & patronatus censetur Ecclesiasticus, Anchar. *not. num*.6. Franc. *n*.8.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopus prius debet visitare suam Diœcesim, quam prouinciam.*

2 *Hic ordo est substantialis, licet non sit omnino necessarium primo visitare Cathedralem, & Ciuitatem.*

3 *Sub nomine Diœcesis venit Ciuitas.*

4 *Debent visitari Ecclesiæ omnes, & laici.*

5 *Vbi sit necessitas potest aduocare Clerum, & populum ad locum commodum, non tamen Capitulum ad cameram suam.*

6 *Potest visitare per alium.*

7 *Visitatio debet esse plena.*

Tit.

Tit. XX.

De Censibus exactionibus & procurationibus.

Cap. Roman.

1 INnoc. IV. in hac decretali dat Archiepiscopis formam, quam seruare debent in visitatione Prouinciarum suarum, & diuiditur decret. in 7. partes. In prima autem parte agit de visitatione propriæ diœcesis, & plura decernit. Primo quod Archiepiscopus volens suam prouinciã visitare prius visitet suam diœcesim, nimirum primo visitet Ecclesiæ suæ Capitulum, deinde Ciuitatem, postea diœcesim, & quidem ita vt procuret hæc plene visitari, & non solum maiores Ecclesias, sed etiam minores, & non tantum Clericos, sed etiam populum. Quod si sine difficultate, & commode ad vnam quamque partem accedere non possit, ad vnum locum congruum studeat conuocare Clericos, & populum, ne in illis visitatio postponatur.

2 Ordinem vero hũc statutum esse substantialem, & id quod processus factus eo omisso sit nullus dixerunt Io. Mon. & Io. Andr. & ex illis Dom. *num.* 4. & Franc. *num.* 1. quod quidem verum puto de ordine visitandi prius propriam diœcesim, quam prouinciam. Hoc enim est principale, quod hic statuitur, & vt notat Gloss. *in v. prius*, à capite est edenda ratio, *l. Argentarius, ff. de eden.* & qui alios vult corrigere prius se & suos corrigat, *cap. Iudicet. 3. q. 7. & cap. Ea quæ, §. si vero, de stat. regul.* Sed an sit visitandum prius Capitulum, quam reliquæ Ecclesiæ Ciuitatis, & prius Ciuitas, quam diœcesis, potest habere difficultatem, nõ videtur enim quod huiusmodi ordo licet habeat conuenientiam, contineat necessitatem, quæ ex rationabili & arbitraria causa non possit prætermitti.

3 Obiter vero hic adnotatur, quod ex quo in textu ciuitas distinguitur à diœcesi colligũt Dom. *num.* 5. & Franc. *num.* 1. quod in iure nomine ciuitatis non venit diœcesis, & omnino diœcesis non venit ciuitas, nisi exprimatur. Verum quia diœcesim de sua significatione totum territorium Episcopi importat, ideo licet sub nomine ciuitatis, quæ est pars territorij non veniat tota diœcesis, & ideo in hoc textu expressã ciuitate, quæ est pars, opus fuit vt exprimeretur etiam diœcesis, quia Archiepisc. vltra ciuitatem debet etiam visitare reliquam diœcesim, tamen vbi nomen diœcesis absolute ponitur comprehendit etiam Ciuitatem, & Ecclesiam Cathedralem, & quidquid in territorio Episcopali continetur, vt notauit Gloss. *sup. in in hoc lib. cap. vn. de rerum permut. in v. diœcesis* ad quem locum etiam si referunt Dom. & Franc. Videantur ibi notata.

4 Debent vero visitari Ecclesiæ omnes etiam minores curam non habentes, & nedum Clerici sed laici in ijs tamen in quibus subduntur foro Ecclesiastico, vt in delictis Ecclesiasticis, & causis matrimonialibus, & etiam in delictis secularibus non ad finem puniendi illos sed ad finem inducendi delinquentes ad pœnitentiam culparum, & earum emendationem, Dom. *num.* 7. Franc. *not.* 4. *num.* 1. Vide notata *in cap. Quasi, & cap. Nos de purgat.* Canon. *& cap. placuit* 10. q. 1.

5. Quia vero potest contingere, quod ad aliqua loca non possit Archiep. accedere sine graui incommodo, tunc Archiep. Clericos, & populum talium locorum conuocare ad locum commodum. Vnde apparet quod locus non est de substantia visitationis, Io: And. *d. nu.* 8. Franc. *num.* 2. Non posset tamen Episcopus suum, vel alterius Capitulum vocare ad aulam suam, vel Cameram secundum Io. And. quem sequitur Franc. *n.* 2. *in fin.* Et dum Episcopus mittit nuncios ad locum visitationis, si impediantur potest impedientes punire. D. *n.* 8.

6. Non est etiam necesse, quod Episcopus per se ipsum visitet, sed potest per alium visitare, si tamen sit impeditus, & per se non possit *cap. Inter cætera de off. ord. cap. Episcopum* 10. q. 1. Gloss. *in v. visitare*. Dom. *n.* 8. Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 3. Vbi quod tunc debet fieri Visitatio per Vicarium generalem Episcopi.

7. Visitatio etiam huiusmodi debet esse plena. Visitatio vero plena dicitur, si nulla Ecclesia remaneat non visitata, dummodo commode visitari possit, & subsit causa visitandi. Gloss. *in v. plenè*.

SVMMARIVM.

8 *Quæ loca in Prouincia visitare possit Archiepiscopus.*

9 *Ordo scripturæ necessario seruandus, vt prius visitetur Ciuitas, quam Diœcesis.*

10 *Sub nomine Ecclesiæ an veniant Monasteria.*

11 *Episcopus potest visitare hospitalia, & pia loca non exempta.*

12 *Archiepiscopus libere prouinciam visitare potest.*

13 *Quod si Archiepiscopus, & Episcopus simul visitent.*

14 *Procuratio non debetur nisi à locis visitatis.*

§. Deinde. I.

8. IN hac secunda parte enumerantur distinctè loca, quæ Archiepiscopus potest in sua Prouincia libere visitare. Dicitur itaq; Archiepiscopum posse visitare totam Prouinciam suam, vel partem illius, & in Prouincia visitare potest Ciuitates, Diœceses, Suffraganeos, & eorum subditos, Capitula Cathedralium, & aliarum Ecclesiarum, Monasteria, Ecclesias, Religiosa, & pia loca, Cleros, & populos, ita tamen vt solum à locis visitatis procurationem recipiat.

9. Notandum primo. Quod ordo scripturæ huius textus non est substantialis, sed conuenientiam importat, vt scilicet prius visitetur Ciuitas, quam diœcesis, & in ciuitate prius Capitula, quam monasteria. Vnde si adsit causa rationabilis, potest ordo iste non seruari Fr. *n.* 1. Dom. *n.* 4.

Cum olim, de *Arbit. cap.*1. *Ne sede vacan. sup. in hoc lib.*Dom.*n.*1.Franc.*n.*1. Sed hodie seruari debet decretum Conc.Trid.*sess.*24.*cap.*3.& consensus Prouincialis Concilij est necessarius.

20. Non requiritur vero quod hæc diffinitio fiat causa cognita Hostien. & Archid. & Io. And. notat additio Gloss. & Franc. *num.*1. quamuis debeat fieri in scriptis, vt cognosci possit. Quamuis quia hæc diffinitio sit super executione officij Archid. non potest ab ea appellari *cap. irrefragabili, de off. ord.* Gloss. *in v. diffinitione*. Sed oppositum huius decernitur Conc.Trid. *sess.*24.c 3.

21. Casus vero in quibus requiritur scriptura enumerat Gloss. *in v. in scriptis*, & prosequuntur hic. Franc. & Barb. Inter casus vero, in quibus est necessaria scriptura Gloss. numerat professionem religiosam, & Gloss. sequitur Barb. pluribus DD. allegatis. Sed oppositum sentit Franc. *n.*3. Nam & per testes professio probari potest *cap. Nuper de test.* Gloss. *in cap. Viduam* 20. *q.*1. *& in cap. rursus*. Qui Cler. *vel vouen.* Sed & hoc idem tenent DD. quos retuli *tom.*3. *de stat. q.*189.*art.*10.*inspect.*5.*nu.*15.

SVMMARIVM.

22 *Forma seruanda in visitatione.*
23 *Debet Archiepis. per se, vel per alium prædicare.*
24 *An possit exigere iuramentum.*
25 *Procedere contra subditos suffraganeorum ad vindictam non potest Archiepiscopus visitans. Neque ex negligentia Suffraganei deuoluitur in eum hac iurisdictio.*
26 *Contra notorie delinquentes potest procedere.* *Et contra impedientes suam visitationem*, 26.
27 *Notorium est illud, quod non indiget examinatione.* *Archiepis. potest cognoscere an sua sit iurisdictio*, 27.

§. *Sanè IV.*

22 FOrma seruanda in visitatione hic ponitur. Quæ est primo, vt Archiepiscopus proposito verbo Dei quærat de vita, & conuersatione ministrantium in Ecclesijs, & locis alijs diuino cultui deputatis, ac cæteris, quæ ad officium eius spectant. Secundo quod hæc inquisitio fiat sine coactione & exactione qualibet iuramenti, & quod ad eorum emendationem prudenter per salubria monita nunc leuia nunc aspera. Tertiò, quod de aliquibus orta fuerit infamia contra eos, Ordinarijs eorundem denunciet, vt solemniter procedant, si hoc ei videbitur expedire. Quartò, quod notoria crimina, quæ examinatione non egeant libere corrigat, & pœnam pro illis debitam infligat; cum super his merito notati possit Ordinariorum negligentia.

23. Primò igitur Archiepiscopus debet prædicare populis, sed hoc intelligitur per se, vel per alium. Dom. *numer.*1. Franc. *numer.*1. Barb. *num.* 15.

24. Sed tamen in visitatione licet possit cogere visitandos ad veniendum, & respondendum, quia aliter eius iurisdictio esset frustratoria, *cap. Ex literis, de off. iud. deleg.* tamen in visitatione, & inquisitione generali non potest eos cogere ad iurandum. Vnde quod, nec possit id præcipere sub pœna excommunicationis ex S. Congreg. Concil. vlt. Martij 1588. & nec idem præcipere in virtute spiritus Sancti, ex S. Congreg. in Oriolen. 27. Martij 1632. post Pias. & Gauan. tradunt Barb. *in sum. v. visitatio*, & Pax Iordan. *lib.* 7. *tit.* 1. *num.*10. *&* 11. quo addit idem dicendum de alijs pœnis. Secùs tamen in speciali, vnde si audierit sine iuramento aliqua corrigenda, poterit super his exigere iuramentum vt post Hostien. Io: Mon. & Archid. & Io: And. notat Gloss. *cum sua addit. in v. coactione*, Franc. *num.*1. Et nihilominus quod in principio visitationis singulorum potest in generali exigere iuramentum de veritate manifestanda seu de non mentiendo, vt habet Gloss. & ex Zer. tradit Barb. *num.*16. Imò in Ordine Prædicatorum Visitatores sub præcepto mandant subditis in generali vt quæ indigent correctione sincere, & vere manifestent Visitatori.

25. Vbi tamen procedendum sit non ad correctionem morum, sed ad vindictam & infligendam pœnam, non potest Archiepiscopus ex infamia contra aliquem procedere. Id enim non licet facere ex inquisitione generali, sed requiritur inquisitio specialis, et hæc non ad Archiepiscopum spectat, sed ad Episcopum, cui Archiepiscopus id debet denunciare, si sibi videbitur. Et Episcopus tenetur tunc contra denunciatum procedere, & si negligat ad id potest compelli per Archiepiscopum. Non deuolui vero causas huiusmodi ad Archiepiscopum, ex negligentia Suffraganei voluit hic Archid, & Io. And. quia hic casus non est in iure expressus. Verum oppositum sentit Franc. *n.*2. si tamen negligentia Episcopi sit notoria, seu de ea constet. Sed non est recedendum à sententia Archid. *vt probatum est sup. cap.*1. *de suppleud. neglig.* Prælat.

26. Vbi tamen delicta sint notoria, potest Archiepiscopus Visitator de illis cognoscere indicialiter, & pœnam infligere Dom. *num.* 5. Franc. *num.*3. Barb. *num.*15. R. P. D. Fag. *cap. dilectus el p. num.*39. *de Rescript.* Genuen. *in prax. Archiep. c.* 76. *num.*15. *Quarta v. Archiep. n.* 24. Quod etiam possit punire notorios iniuriantes sibi, aut nuncijs, & familiæ suæ, etiam si ab hoc sua Iurisdictio impediatur, ex *cap.* 1. *de pœnis insi. in hoc lib. docet* Barbos. *de off. Epis. p.* 1. *tit* 4. *num.*32. Sed hoc potest facere Archiep. etiam extra casum notorij, si de iniuria constare possit, vt ex Archid. & Hostien. *in d. cap.* 1. aduertit idem Barb. & Genuen. *in prax. Archiep. Neap. cap.* 17. *num.*21.

27. Sed aduertendum, quod notorium de quo in hoc textu, illud est, quod nulla examinatione indiget, vt patet ibi, quæ nulla examinatione egeant; Vnde bene dicitur quod notorium non indiget examinatione, quia si illa indiget non est notorium. Vbi ergo delictum subditi suffraganei sit hoc modo notorium, Archiepiscopus visitator potest contra talem iudicialiter procedere. Sed & potest cognoscere

an sua sit iurisdictio, & ideo an delictum, sit verè notorium. Franc. nu.3. Voluit vero Pontifex, quod in hoc casu Archiepisc. possit procedere, quia simul sit notoria Episcopi negligentia.

SVMMARIVM.

28 *Qualiter Archiepiscopus Visitans recipere possit Procurationem.*
29 *Remissio explicationis huius §. 29.*

§. *Procurationem V.*

28 QValiter Archiepiscopus recipere possit Procurationem titulo visitationis in hoc textu statuitur. Dicitur autem primo, quod Archiepiscopus visitans recipiat procurationem secundum quod est in Canonibus constitutum. Secundo dicitur quod nec ipse, nec aliquis de sua familia ratione officij, aut consuetudinis, aut quouis alio modo recipiat Procurationem in pecunia, sed solum in victualibus, & quidem moderatam. Tertio prohibetur ne ipse, vel quisquis suorum præsumat recipere quodcumque munus, & qualitercumq; offeratur, vt non videatur quærere, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi. Quarto decernitur, quod recipiens munus contra præfatam prohibitionem incurrat maledictionem, à qua nunquam liberetur, nisi restituat duplum. Quinto, Pontifex vult in his fraudem quamlibet euitari.

29. Cum vero hæc decretalis in hac parte per sequentes declaretur, ibidem referuantur dicenda, quæ opportuna erunt, maximè attento nouo iure Concil. Trid. *sess* 24. *cap*.3.

SVMMARIVM.

30 *Forma hic statuta seruanda ab omnibus Visitatoribus saluis Religiosorum consuetudinibus.*

§. *Hunc autem VI.*

30 DEcernitur quod huiusmodi visitationis forma ab omnibus Episcopis, & Prælatis Ordinarijs suos subditos visitantibus obseruetur plenè; saluis tamen Religiosorum rationabilibus consuetudinibus, & institutis.

SVMMARIVM.

1 *Summa textus.*
2 *Procuratio non debetur nisi à locis visitatis*.3.
4 *Procuratio consuetudine præscribetur.*
5 *An ad hoc valeat consuetudo vnius Ecclesiæ in loco.*
6 *Consuetudo non est necesse, quod sit vniuersalis quantum ad loca, & personas: sufficit si sit vniuersalis ex obiecto formali, & causa.*
7 *Visitanti Ciuitatem non debetur procuratio.*
8 *Exempti non soluunt procuratione.*
An Regulares exempti à Procuratione in Victualibus, 8.
9 *An reuocata exemptione à visitatione sit reuocata exemptio à Procuratione.*
10 *Pauperes Ecclesiæ exempti, à Procuratione.*
11 *Et hospitalia.*
12 *Et oratoria priuata.*
13 *Et Parochiales vnitæ Ord. Hierosol.*
14 *Procuratio est onus reale competens etiam beneficijs Cardinalium.*
15 *Laici non tenentur ad procurationem.*
16 *Procuratio debetur pro visitatione Generali non pro caussis priuatis.*
17 *Procuratio debetur in victualibus, & quid veniat nomine victualium.*
18 *Non possunt vniri Ecclesiæ pauperes ad vnam procurationem.*
19 *Non possunt visitatores recipere munera nec pro scripturis &c.*
Et quid de Notarijs, 19.
20 *Sub pœna restitutionis dupli non debent præfata recipi.*
21 *Restitutio imperata à lege fieri scilicet domino.*
22 *Interdictus ab ingressu Ecclesiæ si celebret fit irregularis.*
23 *Casus in quo Dominus rem suam non potest donare.*

Cap. Exigit II.

1 GRregorio X. confirmat constitutionem, Innoc. IV. de non recipienda procuratione in pecunia, & de non recipiendis donis, & pœnam inobedientibus imponit, vt audaciam peruersorum compescat.

2. Statuit igitur vt vniuersi, & singuli, *qui* ob Procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam *à* volente recipere, vel munera recipere, vel visitationis officio non impenso Procurationem in victualibus, aut aliquid aliud Procurationis occasione præsumpserint, teneantur intra mensem Ecclesiæ à qua id receptum fuerit infra mensem reddere. Et non reddentes intra mensem Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi sunt ipso facto interdicti ab ingressu Ecclesiæ, inferiores vero sunt ipso facto suspensi ab officio & beneficio, quoad vsque Ecclesijs grauatis de huiusmodi duplo satisfacerint: nulla eis in hoc dantium remissione valitura.

3. Tria igitur, quæ Innocentius IV. prohibuerat, hic adiecta pœna interdicuntur. Primum fuit ne Visitatores Ordinarij Procurationem accipiant nisi à locis visitationis. Episcopo igitur Visitanti debetur procuratio, & ita quod si Episcopus alicui Ecclesiæ remittat seruitia, quæ illi debebat, vel debebit, non intelligitur remittere Procurationem, *cap. Venerabili de cens.* sed tamen Episcopo non visitanti procuratio non debetur. Visitanti autem per alium, non ipsi Episcopo, sed alteri Visitanti datur procuratio, vt declarauit S. Cong. Concilij 23. Nouem. 1613. apud Fagn. *cap. Procurationes num*.14. *de cens.* & hic notat Gloss. *in v. Non imperso, ex cap. si Episcopus, de off. Ord.* Et tunc Visitator non potest exigere integram Procurationem debitam Episcopo. Sed vel dimidiam, vel etiam minus, & residuum non debetur

betur Episcopo, sed remanet Ecclesijs visitatis, vt teste Nicol. *v. Visitatio num.*10.*limit.*9. *resoluit S Cong. Epis. in Catanzaren.* 16. *Aug.* 1641. *&* 1. *Aug.* 1642. & alias piures. Debetur vero hæc Procuratio, nisi consuetudo sit, & non detur.

4. Quamuis enim DD. in *cap. Venerabili, de censi*. ex illo textu voluerint Procurationem non posse consuetudine præscribi; tamen de iure nouo Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.*3. §. *In ijs verò*. In ijs locis, aut Prouincijs, vbi consuetudo est, vt nec victualia, nec pecunia nec quidquam aliud à Visitatoribus accipiatur, sed omnia gratis fiant, id obseruari debet.

5. Sed quid, si consuetudo non procurandi non sit vniuersalis in loco, sed solum vna vel altera Ecclesia Episcopum visitantem non procurauerit? R. P. D. Fagn. *cap. Venerabili, nu.* 26. *de cens.* existimat hanc non esse consuetudinem, quia ad consuetudinem oportet, quod sit generalis in loco, cum sit ius scriptum vniuersaliter constitutum, sed esse præscriptionem, & ideo de ea non loqui Concilium, & non esse derogatum decretali *cap. Venerabili de Cen.*

6. Sed tamen *num.* 28. nihil audet definire, & resolutionem quæstionis putat esse accipiendam à S. Cong. Quod & ego puto. Et nihilominus aduerto non esse de ratione consuetudinis, quod sit vniuersalis quantum ad loca, & personas, quam hoc sit de ratione legis scriptæ. Ac vero lex dari potest etiam pro vna Ecclesia, aut domo eiusdem loci. Et distinctio inter consuetudinem & præscriptionem in hac parte est respectu obiecti principaliter intenti, seu respectu causæ, quia præscriptio respicit bonum vt particulare, & priuatum, sed consuetudo quæ est lex respicit bonum quod aliquando materialiter est particulare, non vt particulare, sed vt conducit ad bonum commune. Et sic consuetudo est vniuersalis ex obiecto formali, & causa. Et sic stat dari consuetudinem particularis Ecclesiæ Ciuitatis, aut particularis domus eo quod intersit id boni communis. Quamobrē bene potest contingere, quod vna Ecclesia ex consuetudine Visitatorem non procuret.

7. Ex eodem vero Concilio *d. sess.* 24. *c.* 3. Procuratio non debetur Episcopo visitanti Cathedralem suam, aut Ecclesias suæ Ciuitatis, Fagn. *in d. cap. Venerabili, num.* 15. vbi quod pluries hoc declarauit S. Cong. Et id declarauit etiam S. Cong. *Regul.* 26. *Iun.* 1590. *&* 15. *Nouem.* 1592. *&* 27. *Aug.* 1603. vt refert Nicol. *Visitatio, num.* 10. Barbos. ad Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 3. *num.* 31. Aduertit vero Fag. *num.* 10. Concil. *ex* hoc non sustulisse Cathedraticum, sed illud non soluendum in visitatione, sed extra in synodi celebratione. Aduertit quoque Nicol. ex Cong. Epis. & Regul. quod si Episcopus transferat residentiam ab vno ad alium locum, locus in quo Episcopus residebat, & non amplius residet ad procurationem tenebitur. Crederem tamen, quod vbi Episcopus in diuersis locis residet in diuersis anni partibus, non deberet visitare loca illa nisi tempore residentiæ.

8. Sed nec debetur procuratio ab Ecclesia, quæ super illa habet speciale priuilegium à sede Apostolica. *Cap. Cum instantia, de cens.* Exemptos vero Regulares à procuratione pecuniaria, non esse exemptos à procuratione in Victualibus ex S. Cong. Concilij dixit R. P. D. Fagn. *d. cap. Venerabili, num.* 31. Quod tamen patitur difficultatem. Nam hoc stante exemptio, & priuilegium esset inane, si non eximeret, nisi à procuratione pecuniaria, cum ab ea omnes omnino sint exempti, vt ex hoc textu constat, & solum in libertate Ecclesiarum sit in pecunia soluere non vero in victualibus, vt infra *cap. seq.* Consideranda igitur erunt verba priuilegij, & si illud eximit Regulares à procuratione, quæ de iure non debet solui nisi in victualibus, censendum est illos esse exemptos à soluenda procuratione etiā in victualibus. Solum vero si verba priuilegij ferant à soluenda procuratione in pecunia ita vt priuilegium solum eximat ab hac qualitate procurationis, dicendum est priuilegium non eximere à victualibus.

9. Idem vero Fag. *num.* 32. refert eamdem S. Cong. habuisse pro valde dubiam quamdam decisionem Rotæ, quod reuocata exemptione à visitatione non censeatur reuocata exemptio à procuratione, iubetque suaderi partibus, vt iterum adirent Rotam. Et merito de hoc dubitatum fuit, quia visitatori ordinario debetur procuratio ab Ecclesijs visitatis, *cap. Venerabili, de censib. & cap. sup. in hoc tit. & cap. seq.* Vnde ex quo ablata exemptione Eccesia subditur visitationi, ex hoc subditur procurationi. Si tamen Ecclesia per speciale priuilegium distinctum fuisset exempta à procuratione, ex eo quod esset reuocatum priuilegium exemptionis à visitatione, non per hoc esset reuocatum aliud priuilegium distinctum eximens à procuratione. Reuocatio enim est stricti iuris, nec se extendit ad priuilegia distincta.

10. Ecclesiæ pauperes quoque exemptæ sunt à procuratione; Episcopus enim tunc suis sumptibus visitationem explere debet, vt notant *in cap. Procurationes sup. eod. tit.* Hostien. *n.* 4. Io: And. *num.* 6. Butr. *num.* 5. Card. *num.* 3. Quos sequitur Fagnan. *d. cap. Venerabili, num.* 33. Surd. *de alim. tit.* 4. *q.* 12. *num.* 6. Bellet. *disput. p. c. tit.* de *Cler. debit.* §. 11. Barbosa *alleg.* 73. *num.* 51. & ad Concil. Trid. *sess. c.* 3. *num.* 22.

11. Nec ab Hospitalibus pauperum, & leprosorum, & infirmorum eo quod omnia illorum bona ad vsum pauperum sint deputata. Clem. *Quia contingit de Relig.* Dom. Vbi Card. *num.* 18. Imol. *num.* 33. Vital. *num.* 94. Lap. de Castil. *tract. de Hospit. num.* 48. Syluest. *in v. Hospitale, num.* 16. Barbosa *de off Epis. alleg.* 73. *num.* 50. & ad Conc. Trid. *sess.* 24. *c.* 3. *nu.* 21. & vt refert Fag. *d. cap. Venerabili à nu.* 37. Cardinales Caiet. Roma, de Torres, Millinus, & à Monte in Congreg. super hoc dubio habita.

12. Priuata etiam Oratoria non sunt obnoxia procurationi, cum nec sint obnoxia visitationi, vt post Hostien *in cap. Auctoritate, sup. eod. tit. num.* 1. Panorm. *not.* 1. Vinc. & Goff. dixit Fagn. *num.* 2.

13. Sed nec debetur procuratio Episcopo vi-

visitanti Parochiales vnitas & dependentes à Relig. Hierosl.& à Vicarijs earumdem Ecclesiarum, vt tanquam decisum in Augustana 14. Decem. 1630. ex Alan. refert Barbosa *ad d. cap. 3. num. 23.*

14. Cæterum cum procuratio sit onus reale super beneficio, omnes Ecclesiæ tenentur ad procurationem, etiam si in eis sit beneficium à Card. possessum. Et sic declarasse S. Cong. in Neritonen. 13. Septem. 1631. ex Ald. refert Barb. *d. cap. 3. num.* 24. Debetur quoque procuratio à Rectore beneficij simplicis etiam dependenti ab Abbatia exempta. S. Cong. Episc. 12. Decem. 1600. & 7. Nouem. 1601. Et ita quod per censuras aliasque pœnas possit Episcopus compellere negantem procurationem. Et possit cogere Clerum ad deputandum aliquem, qui curam habeat de victualibus durante visitatione S. Cong. Episc. 22. Iun. 1646. Nicol. *v. Visitatio, num.* 10.

15. Sic igitur Ecclesiæ tenentur ad procurationem, ad quam tamen ex consuetudine non tenentur laici, vt notat Dom. *cap. sup. nu.* 9. Quamuis vbi esset consuetudo, quod populus in toto, vel in parte procuraret Episcopum visitantem seruanda esset. Sed si recusarent non esse cogendos laicos ad obseruantiam huius consuetudinis voluit Barb. *de off. Episc. all.* 73. *num.* 53. & ad Concil. Trid. *sess.* 24. *c.* 3. *num.* 37.

16. Nec etiam Ecclesiæ nisi actu fuerint visitatæ. Solum vero pro visitatione generali indicta pro Clero, & populo debetur procuratio; non vero pro visitatione particulari, nimirum si pro causis expediendis Episcopus ad aliquem locum accedat. Fag. *cap. Dilectus el.p. de rescri. num.* 43. Neque si ad Ecclesias Diœcesis transeat pro Sacramento Confirmationis ministrãdo. Barb. *de off. Episc. all.* 73. *num.* 53. *& ad d. cap.* 3. Conc. Trid. *num.* 20. vel pro consecrat. Ecclesiæ, S. Cong. Episc. & Reg. 14. Nouem. 1581. & 18. Ianuar. 1627. & 25. Iun. 1627. ap. Nicolium *v. Visitatio. num.* 10. *limit.* 12.

17. Secundum quod statuerat Innoc. 4. & confirmatur per Greg. X. est, quod procuratio non recipiatur in pecunia, sed in victualibus. Nomine autem victualium non veniunt vecturæ equorum, nisi visitator esset delegatus Apostolicus, & neque veniunt omnia necessaria circa personam, sed solum quæ sunt necessaria ad victum S. Cong. Episc. & Regul. 21. Aug. 1606. & 20. Maij 1615. & 14. Nouem. 1581. & 9. Septem. 1650. Apud Nicol. *v. Visitatio, num.* 10. *limit.* 11. Et hæc debent esse moderata, & conditioni Ecclesiæ conuenientia, & talia vt Ecclesia non nimis grauetur. Et pro temporis necessitate solummodo victualia Visitatori ministrari debent. Et tot debent esse procurationes, quot sunt dies necessarij pro visitatione, & sic si vno die visitatur Ecclesia, vna tantum debetur procuratio.

18. Quod si Ecclesia vna ex paupertate non possit integram procurationem erogare, posse Episcopum plures Ecclesias ad vnam procurationem soluendam congregare dixerunt Innoc. & Host. *cap. Conquerente, de off. Ord.* Sed oppositum sentit hic Archid. Quia si Episcopus potest tenetur visitare singulas Ecclesias & ad eas accedere, non vero vnam ad aliam congregare. Et aliam à pauperibus Ecclesijs procurationem non debet recipere, *cap. Placuit* 3. *q.* 2. etiam si sit sponte oblata, cum paupertas excuset, *cap. Cauendum*, 10. *q.* 2. *cap. Cum Apostolus, sup. eod. tit. cap. Statuimus* §. *Prouisurus, sup. de rescrip. in hoc lib.* Et non sufficit dicere, quod prima opinio non dicit, quod titulo paupertatis Episcopus possit congregare plures Ecclesias ad eumdum locum, sed quod potest congregare eas ad vnam procurationem. Nam Episcopus non potest Ecclesiam pauperem visitare sumptibus aliarum, quia eam tenetur visitare sumptibus suis. Nec pro prima opinione facit *cap. Cum instantia, sup. eod. tit.* Quia ibi non est sermo de Episcopo visitante, sed de Legatis, & Nuncijs non tamen visitantibus. Et ideo hanc partem cum Archid. tenet Fag. *cap. Procurationes, num.* 20. *eod. tit.* Et quidem si ex pluribus Ecclesijs vna die visitatis, altera earum non sit pauper, hæc sola tenetur Episcopum procurare, & per accidens est, quod eadem die aliæ visitentur, quæ si sint pauperes, exemptæ sunt à procuratione, sed si omnes istæ Ecclesiæ sint pauperes, videtur, quod si non grauantur nimis soluendo procurationem pro parte, quod possint vniri ad vnam integram procurationem. Sed melius dicitur, quod Ecclesia quæ ex paupertate non potest se sola sufficienter Episcopum procurare, sit simpliciter exempta ab onere procurationis, vt voluit Archid.

19. Tertium, quod statutum fuerat, est, quod Ordinarij Visitatores, nec eorum familiares munera recipiant. Aduertit tamen *Gloss. in v. Munera*, quod si Visitator modicum esculentum, vel poculentum recipiat, quod non sit verisimile, quod aliquem moueat vel donantem pauperiorem reddat non incurritur pœna huius Decret. *arg. cap.* Et si quæstiones de simonia, quia talia non trahuntur ad munera, *l. Soleat, ff. de off. procur.* Pariter Episcopus in visitatione non possit pro decr. tis spectantibus ad visitationem pro rogitu, vel scripturis, laboreue suo posse aliquid percipere, ex Armendar. refert decisum Barbos. *d. cap.* 3. *num.* 18. *&* 19. Notarium tamen non habentem salarium aliquid posse recipere pro scripturis, & instrumentis, & labore suo voluit Narbona *l.* 23. Gloss. *vnic. num.* 9. *tit.* 13. *lib.* 4. Recopil. quem non reprobat Barb. *d. num.* 19. Sed imo approbat *num.* 25. citato Nauarr. & Piasec. Videantur, quæ de his dixi sup. *cap. Statutum*, vbi etiam habetur quid veniat nomine esculentorum quæ breui conueniri possint.

20. Cum ergo tria hæc statuta fuerint ab Innoc. IV. Greg. X. addit pœnam contra non obseruantes, & præcipiens recepta contra statutum hoc debere in duplum restitui Ecclesiæ, à qua fuerunt habita infra mensem, voluit vt differentes restituere vltra mensem ipso facto sint interdicti ab ingressu Ecclesiæ, si sint Patriarchæ, Archiepiscopi, vel Episcopi, inferiores vero sint ipso facto ab officio, & beneficio suspensi, quousque duplum grauatæ Ecclesiæ restituerint, nulla eis in hoc dantium remissione,

ne, liberalitate, seu gratia valitura. Quæ omnia per Conc. Trid. *d. seß.* 24. *c.* 3. fuerunt confirmata. Hanc vero censuræ pœnam non esse reseruatam aliqui dixerunt; sed melius dicitur esse reseruatam pro non restituentibus; facta vero restitutione illam cessare sine alia absolutione.

21. Et quia præcipitur, quod hæc restitutio fiat Ecclesiæ grauatæ, hinc bene colligitur restitutionem à lege præceptam Domino deqere fieri nisi aliud exprimatur, *cap. Si qui,* 81. *dist. & cap. Non est de sponf.* Gloss. *in v. suspensos.*

22. Huiusmodi vero interdicti si durante interdicto celebrant in Ecclesia, vel suspensi si interim celebrent sunt irregulares, nec dispensari possunt nisi à sede Apostolica, *cap. Cum æterni, de re iudic. cap. Cum medicinalis infra de sent. excom. in hoc lib.* Gloss. *in v. Interdictum, & v. Suspensos.*

23. Habetur etiam hic casus in quo dominus rei propriam rem, seu sibi debitam donare, vel remittere non potest validè. Gloss. *v. valitura.*

SVMMARIVM.

1 *Liberum est Ecclesijs soluere in pecunia procurationem.*
2 *Pro vno die vna tantum debetur procuratio.*
3 *Constitutio Conciliaris Papalis est.*
4 *Vbi debetur prouisio pro exercitio totius diei vna tantum debetur.*
5 *Visitator solicite debet visitationem explere.*

Cap. Felicis, III.

1. DVo habentur in hac decretali. Primo enim concedit, vt Ordinarij Visitatores à volentibus recipere possint procurationem in pecunia pro sumptibus moderatis faciendis in victualibus, diebus quibus visitationis officium personaliter exercebunt. Quod Concil. Trid. *seß.* 24. *c.* 3. confirmauit, & explicauit, dicens, *Sit tamen in optione eorum, qui visitantur, si malint soluere id quod erat ab ipsis ante solui, certa pecunia taxata, consuetum.* Sic igitur nedum Visitatores non possunt in pecunia taxare procurationem. Barb. *d. cap.* 3. *nu.* 34. Sed etiã vbi prius solitum fuit procurationem soluere in pecunia taxata, possunt personæ visitatæ nolle soluere in pecunia, sed in victualibus moderatis, & liberum illis est soluere in pecunia. Barb. *num.* 33.

2. Secundo vero decernitur, vt pro vno die vnica tantum petatur procuratio, etiam si Visitator eadem die plures Ecclesias sufficientes ad integram procurationem visitauerit.

3. Et quoniam Bonif. VIII. constitutionem factam in Concil. Lugdun. vocat Greg. X. bene colligit Franc. *num.* 1. Constitutionem factam in Concilio in quo præsider Papa intitulatur Papæ Constitutio.

4. Ex hoc etiam textu colligitur, quod vbi datur prouisio pro exercitio totius diei, vnica tantum debetur, etiam si illo die plura opera exerceat quis pro quorum quolibet habuisset integram prouisionem. Franc. *num.* 2. & 4.

5. Sicut etiam colligitur, quod Visitator solicite debet visitare, non trahendo moram in loco, & quod si heri potest vno die visitationem debet implere, *cap. Placuit,* 10. *q.* 1. Franc. *num.* 4.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio textus.*
2 *Ecclesiastica persona exemptæ à pedagijs, & guidagijs.*
3 *Et quid ex vi bullæ cœnæ.*
4 *Quid sit pedagium, & guidagium.*
5 *Non licet ab Ecclesiasticis per se vel per alium pedagia exigere, aut extorquere.*
6 *Prohibitio afficit omnes.*
7 *Immunitas ista non extenditur ad Negotiatores.*
8 *Cessat harum censurarum reseruatio facta restitutione.*
9 *Exemptio Ecclesiasticorum à Gabellis est de iure diuino.*

Cap. Quamquam IV.

1. EXemptionem Ecclesiasticorum à solutione pedagiorum confirmat Bonifac. VIII. & eam violantes censuris punit. Duo igitur decernuntur principaliter in hac Decretali; nam primo præmissa ratione ædendæ decretalis confirmat constitutionem Alexandri Quarti. Secundo contra eam non seruantes imponit respectiuè pœnam excommunicationis & interdicti.

2. Itaque primo ex eo quod Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ & res illarum de iure diuino sint immunes à sæcularium exactionibus, confirmat Alexander IV. constitutionem, qui statuit Ecclesias, & personas Ecclesiasticas ad pedagia, & guidagia penitus non teneri, nec ad exhibendum, & soluendum talia pro rebus suis proprijs, quas non causa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, seu transmittunt. Mandat propterea Bonif. VIII. quod contraria consuetudine non obstante (quæ potius corruptela dici debet) nec collegium, nec vniuersitas, nec aliqua etiam singularis persona cuiuscumque sit dignitatis, conditionis, aut status ab Ecclesijs, aut personis Ecclesiasticis, pro personis ipsis, aut rebus earum pedagia, aut guidagia exigat, vel extorquear, per se, vel per alium, suo nomine, vel alieno, aut ad huiusmodi persoluenda compellat. Secundo autem statuit, vt contrafacientes, si sint personæ singulares ipso facto sint excommunicatæ, si autem sint collegium, vniuersitatis, ciuitatis, castri, seu loci alterius cuiuscumque ipso facto sint interdictæ, nec absolutionem ab excõmunicatione, vel relaxationem ab interdicto obtineant, donec exacta restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter.

Si-

3. Similia vero prohibentur in Bulla cœnæ *can* 18. sed controuertunt DD. an sub eo canone comprehendantur nedum decimæ, taliæ, præstationes, & alia huiusmodi, quæ ibi sunt expressa, sed etiam pedagia, guidagia, gabellæ, & transeuntium vectigalia, de quibus sermo est in hac Decretali, Affirmant Sayr. *l.* 3. Thesau. *cap.*22. *num.*8. Alter. *l.* 5. *de cens. disp.*19. *cap.*2. *& cap.*6. *dub.* 2. Duar. in Bullam cænæ *l.*2. *can.*18. Bonac. de cens. *in partic. d.* 1. *q.*9. *p.*10. *num* 2. & alij, quos sequitur Pueronus in Bullam cœnæ *cap.*18. *num.* 8. Sed negat Nauar. in Manual. *cap.*27. *nu.* 72. *&* 128. Quia *in d. can.* nulla fit mentio pedagiorum, & gabellarum, & dictio alia, ibi & alia onera, non refert nisi similia expressis. Verum nunc hac quæst. relicta, & explication. *can. illius* 18. Bullæ cænæ Doctoribus super illa scribentibus dimissa, quæ ad nostræ Decretalis explicationem opportuna videbuntur breuiter expendemus.

4. Notandum igitur ex Gloss. *in princip.* quod pedagium dicitur illud tributum, quod soluitur pro rebus, quæ transferuntur de vno loco ad alium. Quod alio nomine in iure vocatur vectigal, seu etiam gabella. De quo Gloss. *in cap. Super quibusdam, de verb. signif.* Guidagium vero dicitur illud tributum, quod datur pro salario hominum, qui secure conducunt transeuntes extra loca periculosa. Itaque in hoc textu prohibita est exactio pedagiorum, & guidagiorum, non vero exactio decimarum, aut taliarum, vel præstationum, quæ ex alijs causis ab Ecclesiasticis extorquentur.

5. Actiones autem prohibitæ sunt duæ, nimirum pedagia, aut quidagia scilicet exigere, vel extorquere per se, vel pro alium, suo vel alieno nomine, aut ad huiusmodi soluenda compellere. Illa autem per se, vel per alium &c. interposita inter extorquere, & compellere, refertur ad tres prædictas actiones, nam qui compellit ad soluendum extorquet & exigit. Et mens Pontificis est vt libertas Ecclesiæ in his illæsa maneat, contra quam facit nedum qui per se, vel suo nomine, sed etiam, qui per alium, aut alieno nomine compellit ad soluendum.

6. Vniuersalis vero est prohibitio comprehendens personas seculares cuiuscumque dignitatis conditionis & status, & ideo etiam principes. Et eo magis, quod Principum est vectigalia imponere, condens vero legem obligantem ad soluenda vectigalia compellit ad eorum solutionem, ideo comprehenduntur etiam Prælati Ecclesiastici, si ab Ecclesiasticis huiusmodi pedagia exigant, vel extorqueant, aut etiam ad soluendum illa eos compellant.

7. Itaque ergo Ecclesiastici exempti sunt à gabellis, vectigalibus, pedagijs, & guidagijs, vt per Couar. *pract. cap.*31. *nu.*9. Gutier. *pract. l.*1. *q.* 6. & innumeros, quos hic refert Barb. *num.*3.

Hæc tamen immunitas non extenditur ad Ecclesiasticos negotiatores Gloss. *in v. negotiandi*. Quomodo vero hoc intelligatur late explicaui *tom.* 2. *q.* 187. *a. & sequent.* Ecclesiasticus vero fructus rerum suarum vendens non negotiatur, & ideo pro illis gabellas soluere non tenetur, ut ibi probatum fuit.

8. Excommunicatio autem lata contra inobeedientes, sicut & interdictum sunt reseruata ante restitutionem exactorum, & congruam satisfactionem, sed his præmissis cessat reseruatio Alter. *tom.*2. *de cons. d.*12. *cap.*2, Bruac. *de interd. in part. d.*4. *q.*3. *p.*1. *nu.*1. Barb. *hic n.* 9. Interdictum autem hoc est locale, non vero personale, & ad illud incurtendum sufficit, quod actiones hic prohibitæ fiant ab vniuersitate seculari vel Ecclesiastica Barb. *num.*8.

9. Habetur vero ex hoc textu exemptionem Ecclesiasticorum à gabellis pedagijs est de iure diuino. Gloss. *in v. diuino* Franc. *num.* 1. Videantur DD. *ad cap. Ecclesia S. Mariæ* 10. *de constit.* & alij, quos hic refert Barb. *nu.*2.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopi quando visitare possint suas Prouincias.*

2 *In actuali visitatione potest audire confessiones, non tamen mittere ad ordines.*

Cap. Perpetuo V.

1. DAtur hæc Decretalis ad explicationem Decretalis Innoc IV. *sup. cap. Romana*
1 *in hoc tit.* & duo præcipue decernuntur. Primum est Archiepiscopum libere posse visitare suam Prouinciam & procurationem recipere a locis visitatis, etiam si suffraganei non sint negligentes, & visitationem retinere, iuxta contenta *in d. Decr. Romana* nulla in contrarium obstante cousuetudine, Hodie tamen seruandū est, quod habet Concil. Trid. *sess.*24. *cap.* 3. *de reform.* nimirum, & Archiepiscopi non visitent suas Prouincias, nisi causa cognita, & probata in Concil. Prouinciali Sanchez *in sum. lib.*2. *cap.*11. *num.*6. Barb. *hic num.*4.

2. Secundum quod decernitur in hoc textu est, quod Archiepiscopus visitans potest audire confessiones subditorum suffraganeorum suorum, illosque absoluere, & eis pœnitentiam iniungere, Suarez *tom.*4. *de pænit. d.* 25. *sess.* 1. *num.*14. & alij, quos hic refert Barbos. *num.* 5. Extra actualem vero visitationem non potest Archiep. confessiones subditorum suffraganeorum audire, eosque absoluere etiam à minori excommunicatione, secundum Franc. *hic n.* 2. Imo & in actuali visitatione non potest suffraganeorum subditos ordinare, vel eis dimissorias ad Otdines concedere Franc. *in fine*.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia polluitur iniusta humani sanguinis effusione.*

2 *Polluta Ecclesia pollutum est cœmeterium coniunctum.*

Quid sit esse coniunctum num. 2.

3 *Polluto cæmeterio non est polluta Ecclesia.*

4 *Quæ sint cæmeteria diuersa.*

5 *Polluto vno cæmeterio non est pollutum aliud.*

6 *Ex lege loquente in casu particulari non licet colligere regulam generalem.*

Quan-

Quando liberatio principalis transfeat in acceſſorium, vel vitium principalis vitiet acceſſorium num.6.
7 *Habens literas pro beneficio in certa Eccleſia poteſt acceptare beneficium vacans in cæmeterio.*
8 *An ſub venditione domus veniat hortus.*
9 *Celebrans in Eccleſia polluta ex hoc non eſt irregularis, eſt tamen ſuſpenſus.*
10 *Paries intermedius remdiuidet.*
11 *Dignius trahit ad ſe minus dignum.*

Tit. XXI.

De Cónſecrat. Eccleſiæ.

Cap. Si Eccleſiam.

1. Certum eſt Eccleſiam conſecratam pollui, vel iniurioſa humani ſanguinis effuſione in notabili quantitate, vel humani ſeminis effuſione voluntaria. Hoc vero ſtante quartus caſus reſoluuntur in hac Decretali.

2. Primus eſt, quod polluta Eccleſia pollutum eſt cæmeterium Eccleſiæ contiguum, & illicitum eſt in illo aliquem ſepeliri, niſi prius fuerit reconciliatum; ſecus vero ſi cæmeterium ſit ab Eccleſia ſeparatum. Contigua vero dicuntur, quorum extrema ſe tangunt, continua vero ſunt, quorum terminus eſt vnus, vt ex Ariſt. 5. *Phyſic.* notat Gloſſ. *in v. contiguum.*

3. Secundus caſus eſt, quod polluto cæmeterio non eſt polluta Eccleſia licet illi contigua quia minus nobile, & acceſſorium non trahit ad ſe magis nobile, & principale.

4. Tertius caſus. Non vnum, ſed plura cæmeteria ſunt, quæ quamuis ſibi cohærentia pariete medio diſiunguntur, etiam ſi de vno ad aliud per portam mediam habeatur acceſſus.

5. Quartus caſus. Violato vno cæmeterio non eſt aliud violatum licet vnum alteri ſit contiguum, vel cohæreat.

6. Ex primi autem caſus reſolutione colligunt DD. aliqui quod vitium rei principalis ſe extendit ad contiguum, & illi acceſſorium. Et è contra quod abſolutio, & liberatio facta in re principali ſe extendit ad acceſſoriam, & contiguam. Vnde riconciliata Eccleſia, cenſetur reconciliatum cæmeterium, vt ex Archid. & Io. And. tradit Franc. *n.* 1. Huiuſmodi tamen regulæ generales non poſſunt deduci ex lege in caſu particulari decernente. Et quidem abſolutio, & relaxatio facta in re principali tranſit in rem coniunctam, aut acceſſoriam, quantum ad id quod ex principali tranſijt in acceſſorium, aut coniunctum quia ceſſante cauſa ex natura rei ceſſat effectus. Sic enim ſi pollutum fuit cæmeterium quia polluta fuit Eccleſia ex natura rei ceſſante pollutione Eccleſiæ, ceſſat pollutio cæmeterij, quæ in illud tranſijt non aliunde, quam ex coniunctione ad Eccleſiam. Sed ſi polluta Eccleſia v. g. per effuſionem humani ſeminis, fuiſſet iterum pollutum cæmeteriū ex iniuſta effuſione humani ſanguinis, reconciliata Eccleſia, non eſſet reconciliatum cæmeteriū & mundatum à propria pollutione cauſata in cæmeterio ex iniuſta humani ſanguinis effuſione. Si melior non ſemper eſt verum, quod vitietur coniunctum, vt patet ex quarto caſu huius textus, ſed id verificatur, quando coniunctum eſt veluti pars, ſeu eſt aliquid principalis, ſicut cæmeterium cenſetur ac ſi eſſet pars Eccléſiæ. Quamuis melius etiam dicatur hanc extenſionem expreſſam in primò caſu ſtatura eſt ex decreto Pontificis, non quia id ex natura rei ſit neceſſarium. Vnde ſi Pontifex id non ſtatuiſſet, ex natura rei polluta Eccleſia non eſſet neceſſario dicendum pollutum eſſe cæmeterium.

7. Ideo, quod ex Rota *dec.* 197. *ſeu.* 6. *de conceſſ. prab.* refert Franc. *num.* 1. ſcilicet, quod habens gratiam de beneficio vacaturo in Eccleſia poteſt acceptare beneficium vacans in cæmeterio, vel ambitu, vel Capellis Eccleſiæ contiguis, non fundatur à Rota in illa regula, quod fauor principalis ſe extendat ad acceſſorium, ſed quia cęmeterium, & capellæ contiguum cenſentur partes Eccleſiæ.

8. Sic etiam quod habet hic Anchar. & ex eo Franc. *num.* 2. in venditione domus venit hortus contiguus, & in venditione vineæ domus contigua, non eſt certum niſi pro quanto hortus ſit intra ſepta domus, & cenſeatur illius pars, ſeu aliquid ſpectans ad integritatem illius, vel domus ſit intra ſepta vineæ. Ideo regulariter in inſtrumentis huiuſmodi licet contigua exprimantur, aliter certè ſola contiguitas non ſufficit.

9. Colligitur quoque ex primo dicto quod in cęmeterio polluto non poteſt aliquis ſepeliri *cap.* 1. *de ſepult. in hoc lib.* ſicut nec in Eccleſia polluta poteſt celebrari, vt *cap. ex tuarum, de priuil.* Si tamen fiat oppoſitum non incurritur irregularitas Io: And. & poſt eum Franc. *nu.* 2. Incurri autem ſuſpenſionem ab ingreſſu Eccleſiæ arbitratur Franc. ex *cap. Epiſcoporum in fi. de priuileg.* & Syluef. ex Lapus v. *conſecratio* 2. *nu.* 9. Quod ex eo procedere poteſt, quia Eccleſia, & cęmeterium polluta ſunt loca interdicta. Illa vero ſuſpenſione durante celebrans fiet irregularis. *cap.* 15. *cui inf. de ſent. excom.*

10. Colligitur quoque ex 3. caſu, quod paries intermedius diuidit rem, & facit vt non ſit vna ſed duæ. Et ideo ſi paries ſit intermedius intra domum, facit quod domus ſint duę dato etiam, quod in pariete eſſet porta per quam de vna tranſitur ad aliam.

11. Habetur etiam ex hoc textu regula, quod dignius, & potentius trahit ad ſe minus dignum, & minus potens Sanchez *de matrim. l.* 3. *d.* 29. *n.* 8. Moneta *de decim. c.* 9. *q.* 5. *nu.* 158. Barb. hic *n.* 5.

SVMMARIVM.

1. *Summa Textus.*

Tit. XXII.

De reliquijs, & veneratione Sanctorum.

Cap. Gloriosus vn.

1. DEcernitur in hac Decretali festa Sanctorum duodecim Apostolorum, quatuor Euangelistarum, & quatuor Doctorum, Sanctorum scilicet Gregorij, Augustini, Ambrosij, & Hieronymi solemniter celebrari debere per totum Orbem sub officio duplici.

SVMMARIVM.

1 *Summa textus.*
2 *Scabini qui dicantur.*
3 *Quid valeant consuetudo contra immunitatem rimissiuè.*

Tit. XXIII.

De immunitate Ecclesiarum &c.

Cap. quia nonnulli.

1. ALexand. IV. præmissa in genere tyrannide secularis potestatis, eaque postea expressa in specie, prouidet contra illam, & decernit. Non licere communijs, scabinis, & ijs, qui in eis iurisdictionem temporalem obtinent, vel iustitiam temporalem exercent, talias, vel collectas seu exactiones quascumque Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdem pro domibus, prædijs, vel quibuscumque possessionibus ab eisdem Ecclesijs vel personis Ecclesiasticis legitimè hactenus acquisitis, vel in posterum acquirendis: Etiam si ipsæ Ecclesiæ, vel personæ, vel res huiusmodi sint infra illorum districtum, vel territorium constitutæ. Nec etiam liceat illis ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum acquisita iam, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus coarctare.

2. Scabini dicuntur consules, hoc enim nomine in Gallia nuncupantur Cussan. *in cathal. glor. mundi p.*11. *consid.*7. Barb. huic.

3. In his vero quantum valere possit consuetudo iudicandum ex ijs, quæ sacri Canones tradunt de consuetudine vel præscriptione contra Ecclesiam, & videri debet constitutio Felic rec. Vrbani VIII. de præseruatione iurium Ecclesiæ, quæ est 127.

SVMMARIVM.

1 *Summa textus.*
2 *Generale verificatur in singulis.*
3 *An hac decretalis obliget sub præcepto.*
4 *Decretalis ista non inducit ius nouum.*
Ex duplici causa peccat, qui contenta in hac decretali non seruat 4.
5 *Non semper verbum imperatiui modi continet præceptum.*
In hac decretali alia suadenda, & alia interdicta sunt 5.
6 *Irritatio actus non est pœna personalis, & ideo non supponit culpam.*
7 *Confabulationes habitæ in Ecclesia non continent de se speciem sacrilegij exprimendam in confessione.*
8 *In Ecclesia prohibiti sunt strepitus, & vanæ repræsentationes.*
9 *Et Concilia secularia, & parlamenta.*
10 *Et vana colloquia, & confabulationes.*
11 *Et negotiationes, & fori tumultus.*
12 *Nec iudicia secularia.*
13 *Quod intelligitur de Ecclesia strictè sumpta.*
14 *In Ecclesia haberi possunt actus voluntariæ iurisdictionis, & scholastici.*

Cap. Decet 2.

1. GRegorius X. in Concil. Lugdunen. tradidit modum Religiosum, qui seruari debet in Ecclesia, & decreuit in Ecclesijs dato humili accessu orationibus insisti debere, exclusis clamoribus, & seditionibus, consilijs vniuersitatis laicorum, & publicis parlamentis, vanis colloquijs, negotiationibus, & nundinis iudicijs secularibus, & maxime criminalibus.

2. Ex hoc textu nota primo ibi, *& quod generaliter scribitur, singuli in se ipsis singulariter implentes*, quod id quod generaliter dicitur si spectat ad singulos singulis dictum fuisse censendum *est, vt hic* notat Franc. *num.* 1. addens ex Io: And. quod etiam è contra, quod eodem modo id, quod in singulari dictum est, omnes respicit.

3. Statim vero ab initio oritur quæstio an hæc decretalis contineat præceptum obligans in conscientia, vel solum suadeat, & consilium det, vel etiam quæ ex diuino aut humano iure fieri in Ecclesia non licer, vel non decet, vel non demonstret. Gloss. in *v. suadenda*, quam sequitur. Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *l.*3. *cap.*6. *num.*4. hanc decretalem diuidit in duas partes, quarum prima sic docens, & suadens, quod in Ecclesia agendum est, alia vero sit vetans, quod agendum non est. Prima incipit ab initio Decretalis, & durat vsque ad illa verba. *Nullas in locis eisdem &c.* Inquit igitur primam partem esse materiam tantum, & de illa intelliguntur verba quæ habentur in §. sequenti, scilicet *suadenda suadeat*. Sed secunda pars est præceptiua, & inducit obligationem magis, vel minus grauem iuxta materiæ exigentiam. Et probatur primo, quia decretalis prohibet per verbum imperatiui modi, quod importat præceptum, secundo quia de actibus prohibitis dicitur in §. sequenti interdicta huius Canonis auctoritate compescat, vtique per pœnam, & censuram, vt Gloss. exponit. Tertio quia vox inter-

interdicta in rigore importat prohibitionem obligantem. Quarto quia materia huius decretalis ex magna parte est grauissima, & postulans prohibitionem. Et ita hanc partem etiam tenet Palaus *tract.* 11. *disp. vn. par.* 4. *num.* 2.

4. Sed data distinctio difficultatem habet, quia textus siue affirmando, siue negando nunquam vtitur verbo præcipimus, seu statuimus, aut alio simili, & tamen semper vtitur verbis imperatiui modi; igitur vel tam in prima illa parte, quam in secunda præcepit, vel in nulla præcipit. Dicendum propterea est hanc decretalem non continere ius nouum, nisi proquanto in §. *Ordinarij* irritat iudicia sæcularia habita in Ecclesia. Ita sentiunt Sylu. *v. immunitas* Angel. *num.* 5. *q.* 2. *num.* 4. Tabien. *v. eraustitas num.* 1. Atmil. *num.* 4. Nouar. *de orat. cap.* 5. *num.* 5. Et probatur primo ex illis verbis textus. *Sint postremo quæcumque alia, quæ diuinum possunt turbare officium, aut oculos diuinæ Maiestatis offendere, ab ipsis prorsus extranea: ne vbi venia peccatorum est postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi*. Ex his enim verbis habetur, quod ex duplici causa in textu aliqua enunciantur, vt prohibita, vel scilicet, quia alias sunt mala, & lege aliqua diuina, vel humana prohibita, vel quia impediunt diuinum officium, vt citati DD. docent. Vtraq; vero ex natura rei mala sunt, & vt talia in textu feruntur. Vnde illa à quibus textus dicit esse cessandum non sunt peccata mortalia nisi quia alias mala sunt, vel quia diuinum officium notabiliter impediunt. Probatur secundo, quia textus ex eo quod domum Dei decet sanctitudo per modum conclusionum ex illo antecedente deductorum concludit omnia quę sequuntur, vt patet ibi *sit itaque in Ecclesijs humilis accessus*, conclusio vero deducta ex eo quod decet eum continet præceptum, nisi aliud exprimatur, verbum enim decet honestatem significat Anchar. *numer.* 1. sed coactionem non infert.

5. Nec obstant adducta in contrarium. nam ad primum dicitur, quod non semper verbum imperatiui modi importat præceptum. Nam & consulentis, & docentis est dicere fiat hoc in tali occasione, vel non fiat. Quod verum esse tunc existimandum est, cum superior ex eo quod decet, infert quod hoc fiat, vel non fiat, vt fit in hoc textu. Ad secundum dicitur, quod bene vidit Pontifex, quod ex ijs, quæ ipse dixit fieri, vel non fieri multa sunt aliunde vel ex virtute Religionis, vel ex lege positiua specialiter interdicta, & ideo distinguit suadenda, ab interdictis, non quia hic speciali lege aliquid interdicatur, sed quia plura ex recensitis sunt aliunde interdicta. Quod voluit Episcopum discernere. Nam alias in textu eadem forma loquendi omnia exponuntur. Et per hæc patet ad tertium & ad quartum dicitur quod quę continent materiam grauem erant iam prohibita, & ideo Pontifex non iudicauit nouum addere præceptum, relinquens vigilantiæ Episcoporum, vt interdicta fieri non permittetent.

6. Nec obstat, si dicatur, quod pœna non infligitur nisi pro culpa, Pontifex vero ponit pœnam nullitatis processuum, & sententiarum datarum in Ecclesia. Nam imo ex hoc probatur præfata asserta veritas, quia Pontifex nullam pœnam personalem imposuit, sed hanc discretioni Episcoporum infligendam disposuit, si personæ monitę, contempserint monitiones Episcoporum, vnde nec istæ pœnæ locum habent in non obseruantes quæ dicuntur fieri debere in hoc textu, sed solum in eos, qui præmissas inhibitiones petulanti animo contempserint. Sola vero pœna personalis supponit culpam. Sed irritatio actus non supponit aliud quam non conuenientia ad bonum commune; & verò sic est, quod bono communi non conuenit, quod processus laicales facti in Ecclesia sint validi.

7. Confirmantur prædicta, quia ex contraria opinione sequitur, quod aliquid facere in Ecclesia ex prædictis, seu etiam ex illis quæ de se mala sunt, esset circumstantia sacrilegij mutans speciem, & aperienda in confessione, quod quidem est contra communem sententiam. Et in specie, quod aspectus, nutus, confabulationes non honestæ in Ecclesia habitæ non habeant specialem malitiā sacrilegij explicandam in confessione dixerunt. Canus *relect. de pœnit. part.* 5. Petrus de Ledesma *de pœn t.c.* 19. Lopez, & Rodriquez quos refert, & sequitur Sanchez *l.* 9. *de mat. disp.* 15. *num.* 20. Bonac. *disp.* 4. *de matrim. punc. vlt.* & alij plures, quos sequitur Leander *de pœnit. disp.* 8. *q.* 11.

8. Primo itaque in textu prohibetur ne aliquis in Ecclesia seditionem conciter conclamationem moueat, impetumque committat existimat autem Nauar. *cap.* 5. *de orat. num.* 25. per huiusmodi conclamationes, & impetus intelligi tripudia, choreas, & representationes. Sed in hac parte Concilium loquitur præcipue de conclamationibus, quæ ad seditionem tendunt, & de impetu, qui violentiam aliquam iniustam inferat. Fit enim seditio concitando plebem, facta ab illis, qui in diuersum vadunt, & alias trahunt. Et pessima res est seditio, quæ etiam pœna capitali punitur *l.* 1. *& fin. c. de sedit.* & vel pro qualitate dignitatis aut furca suspenduntur, aut in insulā mittuntur, aut bestijs traduntur *l. si quis* §. 2. *ff. de pœnis*. Vnde procul dubio non decet in Ecclesia fieri seditiones, aut conclamationes, quæ ad seditiones conducunt, & ex se diuina officia valde impedire valent, aut impetus, quibus alteri fit vis, & iniustitia. Et ideo hic non prohiberi choreas, & representationes quantum sit ex vi verborum prædictorum dixit Suarez *tract.* 2. *l.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. Prohibentur tamen, ex eo quod infra prohibentur vana, Barbosa hic *num.* 3. & alias prohibita fuerunt per caput Cum decori, *de vit. & honest. Cleric.* Sed vt exponunt ibi Io: And. & Panorm. huiusmodi prohibitio non intelligitur de illis representationibus, quæ sunt honestæ, pietatem redolent, sed de inhonestis, & turpibus. Quamuis nec huiusmodi liceant etiam si alias honestæ sint, si fiant tempore diuinorum officiorum, illaque impediant, & perturbent, aut ab eis auertant vt optimè aduertit Nauar. *d. cap.* 1. *de orat. n.* 25. *&* 26.

9. Secundo Conciliū vult vt in Ecclesijs cessent

sent vniuersitatum, & societatum quarumlibet concilia, conciones, & publica parlamenta. Quod intelligitur de secularium Concilijs, non vero de Ecclesiasticis, & de illis, quę à sæcularibus pro causis prophanis & policitis congregantur, non vero si pro causa aliqua pia, vt pro voto faciendo, aut instituenda pia societate, seculares se in Ecclesia congregent. Io: Andr. & ex & Franc. *n.* 3. Anchar. *num.* 4. Nauar. *d.c.*5.*n.*32.& 36. Suarez.*d.l.*3.*c.*6.*n.*5. Palaus *tr.*11.*disp.vn.p.*4.*n.*3.

10. TertioConcilium vult vt cessent vana, & multo fortius fœda, & prophana colloquia, & confabulationes quælibet. At vero hanc prohibitionem non intelligendam de confabulationibus honestis si fiant sine impedimēto diuinorum, & præcipue si habeantur extra tempus, quo diuina celebrantur, quia non semper tenemur esse in templo, vt in templo docent Suarez *d.c.* 6. *num.* 6. & Palaus *d. par.*4. *num.*5. Sed iam probatum est huiusmodi confabulationes non esse malas si alias nō sint malæ aut non impediunt diuina officia, aut orationes piarum personarum, aut prædicationes, aut speciali aliqua ratione aduersentur sanctitati Ecclesiæ.

11 Quarto. Pontifex vuult, quod in Ecclesijs, earum Cæmeterijs cessent negotiationes, ac præcipuè nundinarum, *ac fori cuiuscumque tumultus*. Existimat autem Palaus *disp.*4.*num.*3. hic prohiberi omnem contractum emptionis & venditionis ad vsum politicum, sed tunc grauem culpam interuenire, cum adest negotiatio idest expositio ad pluries vendendum. Sed regula à Pontifice superius data seruanda est. Contractus enim est res indifferens, nec ex se mala, si igitur alias non impediat diuina officia & cultum diuinū, non est peccatū in Ecclesia contrahere, emere, vel vendere. Et ideo in hoc textu prohibentur negotiationes, quæ fiunt cum tumultu, vt patet ibi, *vt fori cuiuscumque tumultus*. Nec Christus eiecit ementes, & vendentes præcise, quia in templo emerent, & venderent, sed quia domum orationis fecerunt speluncam latronum. Duplici ergo causa negotiationes, & præcipuè nundinæ debent cessare in Ecclesia, quia huiusmodi negotiationes præsertim vbi permanenter merces expositæ sunt, non fiunt sine concursu, clamore, & strepitu, & sine diuinorum officiorum impedimento, secundo quia non exercentur huiusmodi negotiationes sine peccatis quampluribus exemptoribus, & venditoribus familiaribus. Hinc patet quod vendere in Ecclesia candelas principaliter ad pium vsum, sine clamore, & strepitu, & deceptione aut iniustitia non est illicitum, D. Anton. 3.*p.*3.*c.*16.*§.*2. Caiet. *v. immunitas*, Sylu.*q.*2. Nauar. *d.cap.*5.*nu.*36. qui etiam aduertit laudabile in hoc esse stylum Romanum, qui est ponere candelas in vasculo aliquo ex quo illas excipiunt, qui easdem offere volunt, & ipsi in vase pretium ponunt.

12 Quinto. Potifex iudicialia aliena esse debere ab Ecclesijs pronunciat, ibi: omnis in eis secularium iudiciorum strepitus conquiescat, nulla inibi causa per laicos criminalis maxime agitetur: sint loca eadem à laicorum cognitionibus aliena. Itaque in Ecclesia aut in cœmeterio non possunt fieri processus, neque exerceri actus fori iudicialis, neque proferri sententia, maxime criminalis, nec potest erigi tribunal, neque aliquis actus iudicialis haberi etiam in iudicio summario, etiam in iudicio arbitri iuris, quia Ecclesiam non decet fori cuiuscumque tumultus. Ex quo tamen in textu expresse dicitur iudiciorum secularium strepitus, innuitur non prohiberi processus & sententias à iudicibus Ecclesiasticis, in causa Ecclesiastica latas, vnde in Ecclesijs non prohibentur haberi Concilia tam diæcesana, quam prouincialia, & generalia, seu cognosci alias causas Ecclesiasticas, Gloss. in *v. secularium*, & Anchar. *num.*5. Franc. *num.*3. post Bald. *in l. Nemo Apost. Cod. de sentent. Eccles.* Gloss. & *cap.* 1. & *cap. Cum in Ecclesijs, de innouan. cap. Relinq. de custodia Curatis*, Nauar. *cap.*5. *de orat.num.*36. & 44. Sylu. *v. immunitas q.*2.*num.*3. Tabien. *num.*5. Palaus *tr.*11.*disp.*8.*p.*3. *n.*3.

13 Intelligi tamen debet textus de Ecclesia strictè sumpta pro domo orationi & sacrificijs dicata, quam decet sanctitudo, non tamen de domo Ecclesiæ, quæ ad habitandum est deputata, vt post Panorm. *in cap. Cum Ecclesia, sup. eod.tit.* notat Sylu. *d.num.*3. qui etiam aduertit Iudicem secularem non posse propria auctoritate, et quasi iure publico erigere tribunal in domo Ecclesiæ, nisi sit ab ipso conducta.

14 Cum etiam hæc Decretalis hanc modum quemdam legis pœnalis, seu pœnalis doctrinæ strictè intelligi debet, nec extēdi ad actus, qui non sunt iudiciales, licet habeant aliquam similitudinem cum illo. Et ideo non extenditur ad actus voluntariæ iurisdictionis, quæ alieni sunt à iudiciali strepitu, Panorm. *in d.cap. Cum Ecclesia*, Sylu. *d.num.*3. Tabien. *nu.*1. Armill. *num.*2. Suarez *d.l.*3. *cap.*4. *num.*13. & sic possunt in Ecclesia deberi dispensationes, electiones, præsentationes, Palaus *d.num.*3. Possunt quoq; in Ecclesia haberi actus scholastici, & scholares laurea doctorali insigniri, quia scientia est res sanctissima, *l.*1.*§. Est quidem, ff. de var. cog.* Franc. *num.*3. Anchar. *num.*5. Panorm. Sylu. Tabien. Armil. & Palaus citati Nauar. *d.cap.*5.*nu.*37. Suarez *d.cap.*6.*num.*5.

SVMMARIVM.

15 *Summa textus.*

16 *Episcopi per censuras possunt tueri immunitatem Ecclesiæ.*

*Sed hoc non est ex delegatione & iure nouo huius textus, n.*16.

17 *Exponitur clausula suadenda suadendo, &c.*

18 *Processus, & sententiæ latæ in ecclesijs, & cœmeterijs sunt irritæ.*

*Etiam si simul iudicent ecclesiasticus, & laicus, num.*18.

19 *Etiam Decretum de dando tutore.*

Et confessio facta coram iudice. n. 19

20 *Et iuramentum, & actus iudiciales in causa etiam pia,*

21 *Et examen.*

22 *Et commissio citationis.*

23 *Et sententia arbitrum.*

*Non tamen arbitramenta, n.*23.

24 *Nec*

24 *Nec contractus.*
Non valet argumentum à iudicijs ad contractus seu à quasi contractibus, ad veros contractus & è contra n.24.
25 *Irritatio actus est pena.*
26 *An sententia lata in ecclesia sit ipso facto nulla.*
27 *Cur Pontifex irritauit sententias in Ecclesia latas.*
28 *Iudiciales strepitus ex natura sua petunt non fieri in ecclesia.*
29 *Etiam iudicia ecclesiastica non semper decet haberi in Ecclesia.*

§. *Ordinarij.*

15 LOcorum Ordinarij exequi debent contenta in hac decretali suadendo suadenda, & interdicta compescendo huius canonis auctoritate, & deputando ministros in Ecclesia magis assiduos, & ad prædicta idoneos. Hoc est quod primo in textu dicitur. Deinde statuitur, quod processus iudicum secularium, & sententiæ in eisdem locis scilicet ecclesijs, & cæmeterijs careant omni robore firmitatis. Tertio addit, quod qui præmissas inhibitiones animo petulanti contempserint pręter processus Ordinariorum, & deputandorum ab ipsis, diuinam vltionem, & sedis Apostolicę poterunt formidari.

16 Possunt igitur Ordinarij etiam per censuras immunitatem Ecclesiæ tueri circa ea, quæ fieri in Ecclesiis est interdictũ, Gloss. *in v. cõpescant*. Hæc vero facultas concessa Episcopis nõ est noua, quia cum irreuerenter se gerere in ecclesia sit delictum Ecclesiasticum, simul est delictum punibile per Episcopum etiam per censuras, si dentur contumaces inobedientes. Hæc tamen facultas etiam huius Canonis auctoritate firmatur. Inde vero deducunt aliqui, quod cum datus executor alicuius legis, non possit in lege dispensare, quia datus executor ad exequendum, non est datus ad relaxandum, ideo Episcopi in prædictis interdictis dispensare nõ possunt nisi in necessitate. Sed vt notat Franc. Episcopi in Pontificia lege in nullo casu possunt dispensare, nisi vbi id satis est in lege expressum vt per Innocent. & alios *cap. Dilectus, de temp. ordin.* & falsum est etiam, quod in his Episcopus sit merus executor cum ex officio ordinario Episcopus honorem, & reuerentiam debitam ecclesijs tueri debeat; & irreuerentes coercere possit.

17 Sed & diligenter inspici debet, quis sit sensus horum verborum. *Ordinarij locorum hoc faciant obseruari: suadenda suadeant; interdicta huius canonis auctoritate compescant.* Nam illud pronomen *hoc* numeri singularis potest referre solum vltimo à Concilio prohibitum scilicet habere in Ecclesia negotiationes, & processus. Sed hoc non est verisimile, quia etiam in alijs in Decretali contentis defendi debet Ecclesiæ immunitas, & sanctitas. Illud ergo pronomen hoc refere totum cõtentum in decreto per modum vnius, sic tamen Ordinarij totum quod continetur in Decretali debent facere obseruari quod hoc præstare debent, vel suadendo, vel puniendo. Sed non est textui consonãs, quod nomen suadenda, si referat ad contenta in principio textus vsque ad versum *Nullus in locis, &c.* Quia v.gr. Episcopus nedum suadendo, sed etiam si opus sit puniendo debet procurare vt in Ecclesijs sit quieta conuersatio, seu quod fideles reuereątur, & non indeuote orent, seu quod inclinent ad prolationem nominis Iesu, quæ in principio textus requiruntur. Sed vox suadenda refert ea, quæ sunt consilij & quæ alias non sunt debita, licet ex eis reuerentia erga Ecclesiam augeatur. Dictio vero interdicta, respicit ea, quæ sunt contra reuerentiam Ecclesiæ debitam. Seu dictio suadenda respicit ea, ad quæ sufficere potest correctio Episcopi paterna, & suasiua, dictio vero interdicta respiciat, quæ Episcopus interdixit, & contemptum eorum, qui obedire contemnunt. Nam certe verba illa textus. Qui præmissas inhibitiones animo petulanti contempserunt iudicant, quod punitionem debet præcedere monitio, & monitionis contemptus.

18 Specialiter vero in textu processus, & præcipue sententiæ secularium in Ecclesia latæ irritantur. Plura autem hic notanda veniunt. Primo quod processus factus à Iudicibus pluribus laico, & Ecclesiastico simul in ecclesia iudicantibus est nullus, nisi ecclesiasticus sit iudex in solidum, & intendat se solo procedere Franc. *num.* 3.

19 Secundo, quod decretum iudicis de dando tutore, aut curatore secundum aliquos, cum sit actus iudicialis non potest fieri in ecclesia, cuius tamen oppositum suadetur, ex eo quod iure tutorem, aut curatorem est quid pium, Franc. *num.* 5. dicit de hoc esse cogitandum, sed cum in textu interdicti censeantur cuiuscumque fori tumultus, potius dicendum est, quod in Ecclesiis cessare debeant omnes actus forenses & publici, & quicumque iudiciales actus. Tertio quod licet secundũ Lapum, & Anchar. *num.* 7. Confessio facta coram iudice laico iudicante in Ecclesia aut extra territorium sit valida, tamen hoc non est verum de confessione vt iudiciali, sed solum talis confessio vim habere poterit confessionis extra iudicialis. Franc. *num.* 5. Quam si iurisdictio iudicis iudicantis extra territorium possit prorogari in eo casu confessio facta coram eo valeat.

20 Quarto quod licet disputatio an sit vel nõ sit iurandũ sit quid iudiciale strepitum fori habens, & ideo in ecclesia non possit fieri huiusmodi disceptatio & decretum de iurando, vel non iurando, tamen iuramentum ipsum non est actus contentiosus, sed religiosus, & pius, & ideo potest præstari in ecclesia, etiam à teste, maxime subsistente causa, vt si testis sit mulier, & non sit alius honestus locus, vbi examinari possit. Ita sensit Dom. hic. Sed merito contrarium vuult Franc. *de iuramen. iudiciali*, omnis enim actus iudicialis hic interdicitur fieri in ecclesia à iudice laico, vt notat Io Andr. in *v. omnis*, iuramentum vero iudiciale est actus iudicialis & est de processu, *cap. quoniam contra, & Clem.* 1. *dum off. delrg.* Et ideo huiusmodi iuramentum est nullum. Nec obstat, quod sit

quid

quid spirituale, quia temporalis est & pro plana causa pro qua fertur, & iudex, & iurisdictio à qua exigitur, & processus cuius illud est pars, & qui fieri in ecclesia interdicitur. Ideo nec valet processus factus à laico in ecclesia in causa iuramentorum, licet iuramentum sit res spiritualis, quia hæc iudicialia in quacumque causa etiam pia, prohibentur fieri in ecclesia à laico iudice.

21 Quinto quod examen testium fieri possit in ecclesia, si extra ecclesiam iurarunt, quia examen trahitur ad tempus iuramenti dicunt, Dom. & Franc. *nu*.7. Sed non trahitur locus ad locum, & examen est actus iudicialis, qui in loco sacro per iudicem laicum haberi non potest. Ideo nec Episcopus potest iudici laico dare licentiam, vt examinet aliquem reum, vel testem in ecclesia, præsertim cum iuramento, neque vigore literarum S. Congregationis super erectione, sed talis licentia peti debet à Sede Apostolica, vt respondit S. Congr. immunitatis 2 Martij 1629. apud Nicolium in Flosculis, *v. Episcopus, num*. 51. Potest tamen dare licentiam exhumandi cadauer, & faciendi recognitionem, & examinandi extra ecclesiam etiā in loco immuni ibidem.

22 Sexto commissio citationis cum sit actus iudicialis non potest fieri in ecclesia, Tiraquell. *de retract. num*. 82. Velas. *consf*. 81. *num*. 1. Barb. hic. *num*. 6. Potest tamen in ecclesia notificari citatio per nuncium, cum solum sit quædam executio facti. Citatio tamen realis auctoritate iudicis secularis non potest fieri in Ecclesia.

23 Septimo protestatio non censetur actus iudicialis, & potest haberi in ecclesia vt ex per Bald. & per text. *in Auth*. si quis *c. de adult*. tradit Franc. *num*. 7. Octauo, quia arbitri nedum iuris, sed electi à partibus debent procederi ad instar iudicum, *l*. 1. *ff. de arbit*. & sic illorum iudicium non excludit iudicialem tumultum, ideo arbitria huiusmodi à laicis non possunt haberi in ecclesijs, vel cœmeterijs Lap. ex eo Anchar. *num*. 6. Domin. Franc. *num*. 7. Bald. *in d. l. Nemo, C. de Sacros. Eccl*. Nono, quia factum coram arbitratore nō dicitur factum in iudicio per, Innoc. *c. Venerabili, cap. de censibus, & in cap. Quintauall. de iure iur*. & eorum sententia non est nisi quædam transactio. Auth. vt differentes iudices, post princ. ideo arbitramenta facta in Ecclesia valida sunt. Anchar. Dom. Franc. *num*. 8. Bald. *in d. l. Nemo*.

24 Decimo contractus in Ecclesia inniti nō sunt nulli, quia non sunt actus iudiciales, Ioan. Monach. Archid. Io. Andr. Anchar. *nu*. 7. Domin. Franc. *num*. 8. Barb. *num*. 8. Bald. *in d. lege Nemo* Sylu. *v. immunitas, num* 3. Tabien. *num*. 1. Armill. *num*. Suarez *d. cap*. 6. *num*. Palaus *d. p*. Ex quo deducitur, quod ratio diuersa facit cessare argumentum à iudicijs ad contractus & è contra. Tiraquell. *de iure mariti*, gloss. 5. *num*. 214. & vbi pœna apposita est quasi contractui non debet extendi ad contractum verum, & è contra. Panorm. *cap. qua fronte num*. 3. *de appel*. Mando f. *reg*. 19. Cancell. *q*. 3. *num*. 11. Barb. hic. *num*. 10.

25 Quod etiam irritatio actus sit pœna ex hoc text. colligunt Gloss. *in v. processus*, Bald. *in l. Non dubium. C. de leg*. Sanchez de matr. mom. *l*. 3. *disp*. 4. *num*. 8. Sed vt dictum est, non est pœna personalis, quia directè & primo non respicit personam, sed factum personæ. Sed dices ex Franc. *num*. 9. non posse colligi ex hoc textu quod irritatio sit pœna, quia iniungitur de pœna, vt ex Gloss. *in v. compescat*. Nam imo dicitur quod nulla alia pœna imponitur in hoc textu; sed solum dicitur, quod vltra processus, & sententias Episcoporum inobedientes poterit formidare diuinam, & Pontificiam vltionem. Cæterum nulla alia imposita pæna solum dicitur, vt Episcopi inobedientes compescant.

26. Hanc vero nullitatem esse ipso iure & facto colligit Barbosa *num*. 7. ex eo quod clausula careat omni roboris firmitate, importat nullitatem ipso iure. Vt per Tyraquell. *in l. si vnquam. v. reuertatur. num*. 86. *C. de reuoc. donat*. Sayr. *in Clau. reg. l*. 3. *c*. 8. *n*. 28. Farin. *Fragment. crimin. p*. 2. *lit. L. num*, 129. Et quod sententia lata in Ecclesia sit ipso iure nulla docent Syluest. *v. immunitas num*. 3. Tabien. *v. immunitas num*. 1. Armill. *num*. 2. Sed res hæc incerta est, & ex vi terminorum id non deducitur, nam & sententia caret omni roboris firmitate si ex iure ope exceptionis est irritanda. Alias vero certum est leges pœnales strictè esse intelligendas, & alias non impropriè, sed satis propriè dicitur esse de iure nullum, quod de iure nullum, quod de iure est annullandum. Videantur quæ scripsi *tract. de elect. c*. 12. *n*. 28.

27. Sed quare Pontifex pœnam nullitatis imposuit processibus, & sententijs in Ecclesia latis non vero negotiationibus, etiam tumultuosis, & publicis? seu etiam alijs, quæ cessare debere in Ecclesia dixit? Existimo quod in Pontifex, compescere voluit potestatis laicalis hoc violentiam. Bene enim contingere posset de facili quod iudices laici per vim apertam vel tacitam sibi erigerent tribunal in Ecclesijs. Huiusmodi vero vis infringitur ex quo factum in Ecclesia irritatur, & vis nihil est Iudicibus, & partibus profutura.

28. Sed cum iudicare & iustum decernere intra Ecclesiam sit res indifferens, vnde in Ecclesia permittuntur iudicia Ecclesiastica, & possūt iudicia laicalia exerceri in tempore, in quo non impediantur diuina officia, cur saltem in hoc casu non erunt licita? Respondetur quod iudicia laicalia, quæ non sunt sine contentione & tumultu, & quidem pro rebus prophanis, & temporalibus, ex eorum ratione non debent fieri in Ecclesijs, etiam dum non impediunt diuina officia, quia contentiones & rixæ, & tumultus pro temporalibus nunquam decent Ecclesiam, quæ est domus pacis, & reconciliationis, & orationis, in qua omni tempore fidelibus competere debet commoditas orandi quiete, & deuotè, & ideo nullo tempore iudicia secularia fieri debent in Ecclesia. Et ideo nec negotiationes publicæ, nec nundinæ, nec conuentus Forenses, nec ludi theatrales, & varij fiere debent aliquando in Ecclesia. Sic vero Pontifex in hac decretali ostendit, quæ sint, quæ non decent in Ecclesia, quod tamen ea impedire remisit prudentiæ Episcoporum, & tamen ratione dicta voluit iudicia secularia esse nulla.

Inde

29. Inde est, quod ordinarie nec deceret, quod Ecclesiastici iudicia exercerent in Ecclesia, maximè quæ non sunt de rebus fidei, & spiritualibus, & extra Concilia examinantur, vel de excludendo à communione fidelium, aut participatione diuinorum non agitur, sed de temporalibus. Et adhuc licet sententias in materia fidei, aut censurarum deceat ferri in Ecclesia, regulariter tamen non ita decet processum huiusmodi habere in Ecclesijs, nec regulariter habentur, sed extra Ecclesiam fabricantur. Nisi aliqua adsit necessitas, vel specialis ratio, & honesta, vt in processibus pro sanctorum canonizatione, vel cum examinandæ sunt mulieres, vel ex alia simili causa.

Cap. Clericis.

Quoniam Clemens V. in *Clem. 1. cod. tit.* constitutionem hanc Bonifacij VIII. cum suis declarationibus reuocauit, ideo DD. eam non glossauit, aut explicant. Et vere circa constitutionem reuocatam non est immorandum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati sunt impedientes litigantes coram iudice Ecclesiastico.*
2 *Idem latius habetur in Bullæ Cænæ.*
3 *Idem est terra alicuius domini, & eius districtus.*
4 *Impetratio rescripti non inducit litis pendentiam, nec voluntatem litigandi.*
5 *Quicumque impedit præfatos litigantes est excommunicatus. Etiam qui adducit rationes subtiles, vt faciat desistere litigantem.*
6 *Clausula cognoscere & iustitiam facere includit facultatem terminandi litem.*
7 *Vbi dispositiua latior est, quam causa narrata in narratiua, causa illa est impulsiua, non finalis.*
In interpretatione legis attenditur pars dispositiua. 7.
8 *Quid importent verba satisfacta parte.*

Cap. Quoniam.

1. Excommunicantur ipso facto in hac decretali, qui in causis Ecclesiasticis vel ad forum ecclesiasticum ratione personæ, vel negotij, vel rei pertinentibus de iure, vel consuetudine impediunt, ne quis impetret literas Apostolicas, vel coram Iudice ecclesiastico Ordinario, vel Delegato tam indirectè per se vel per alium, nec non dantes auxilium, consilium, vel fauorem. Nec possunt absolui nisi prius Iudici Ecclesiastico, & parti impeditæ satisfecerint.

2. Huiusmodi vero actiones, & aliæ similes latius prohibentur in Bulla Cœnæ *canon.* 13. & 14. Vbi etiam difusius explicantur à DD. qui in eam bullam scripserunt.

3. Notandum primo ibi. In terris, seu districtibus, quod secundũ Dom. sub nomine terræ alicuius domini, veniunt eius districtus vnde interdicta terra, est interdictus districtus. Sed in hoc difficultatem facit Franc. quia hæc duo hic ponuntur vt distincta. Verum considerari potest, quod dictio, seu sæpissimè explicatiuè sumitur, & ideo sub alio nomine referre, nec districtus alicuius domini se extendit vltra terras illius iurisdictioni subiectis. Vid. *in cap. 1. de postul. Prel. & Clem. Ne Romani § Sane, infr. de elect.*

4. Notandum secundo ibi, *litigantium*, quod impetratio rescripti non inducit litis pendentiam, vt ex Clem. II. & ibi Gloss. *Vt lit. pend.* Nec inducit voluntatem litigandi, cum sit in libertate impetrandi vti rescripto, & ideo quod qui impetrauit rescriptũ non possit compelli, vt illo vtatur tradunt Dom. & ex eo Franc. *num.* 2.

5. Notandum tertio ibi, *Coram Iudicib. Ecclesiasticis* non bene Dom. restringere legem hanc, & eius pœnam, vt non afficiat nisi illos, qui impediunt ne quis litiget coram Iudicibus ecclesiasticis ad hunc finem, vt partes litigeat coram iudice seculari. Quia textus absolute, & sine limitatione excommunicat quoscumque qui impediunt, ne litigantes coram iudicibus ecclesiasticis libere possint iustitiam obtinere ex quacumque causa hoc fiat, vt notat Franc. *num.* 2. Vnde qui pro vna parte inducit subtiles rationes, non pro iustitia à iudice obtinenda, sed ad defatigandam aliam partem ad hoc, vt desistat à litis prosecutione censuram hanc incurrit.

6. Notandum quarto. ex Dom. & Franc. quod hæc clausula cognoscere, & iustitiam facere importat facultatem cognoscendi causam vsque ad difinitiuam sententiam inclusiuè.

7. Notandum quintò ex eisdem Dom. & Franc. aduertentibus quod in hac decretalis strictior est narratiua, quam dispositiua, quod quando hæc latius disponit, quam contineat causa in narratiua explicata, ex hoc colligitur, quod causa illa narrata assumpta fuit, vt causa impulsiua, non vero vt causa finalis, an vero in dubio præsumi debeat causam assumptam fuisse vt finalem, vt impulsiuam, res est dubia. Quamuis Dom. & Franc. velint præsumendum esse, vt fit assumpta vt finalis. Hoc sit certum quod lex & statutũ censeri debet extendi iuxta verba dispositiua, quia dispositiua est, quæ continet legem; Nam sæpius contingit, quod lex strictius loquatur in narratiua, quam in dispositiua.

8. Not. vlt. ibi *satisfactum*, quod vbi requiritur satisfactio partis ante absolutionem, per se non sufficit cautio, aut fideiussio. Franc. *in fin.* Barb. *num.* 4. Addit etiam Franc. ex Dom. quod absolutio data ab Ordinario nõ præmissa satisfactione præfata valet. Sed videantur quæ scripsi de *elect. cap.* 26. *à num.* 37. vbi difuse materia hæc explicatur.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicati sunt domini temporales, qui impediunt ne subditi sui vendant &c. Ecclesiasticis.*

Hac

2 *Hæc excommunicatio non afficit dominos priuatos, vel solos Iudices, vel Prælatos Ecclesiasticos.*
3 *Ad incurrendam excommunicationem hanc sufficit interdicto verbo.*
Non tamen sufficit interdicere extraneo.
4 *Statuta generalia prohibentia ne aliquid fiat nisi certo generi personarum non comprehendunt Ecclesiasticos.*
Statutum prohibens mulieribus non testari, nisi de consensu consanguineorum non impedit, quia sine illo consensu testentur in Ecclesiam.
5 *Episcopus potest compellere illos ad quos spectat vt declarent statuta ambigua contra libertatem Ecclesiasticam. Et si notoriè sint contra illam, potest illa declarare nulla, & præcipere, vt non obseruentur.*

Cap. Eos, qui V.

1 DOmini temporales ipso facto sunt excommunicati si suis subditis interdicunt, ne personis Ecclesiasticis vendant aliquid, vel emant, vel bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibeant.

2. Excommunicatio ista lata fuit contra dominos temporales, & ideo non afficit priuatum dominum, qui suis seruis etiam mancipijs præfata interdicit, quia propriè non est dominus temporalis. Sicut nec dominus temporalis est iudex, licet habent iurisdictionem, si alias non habet etiam temporale dominium multo minus autem huic censuræ subduntur Episcopi & Prælati Ecclesiastici, nisi principatum seu dominium temporale non habeant.

3. Ad incurrendam vero hanc excommunicationem sufficit si Dominus temporalis, verbo præfata suis subditis interdicat; quia textus absolute loquitur, & propriè interdicit, qui verbali pręcepto prohibet, ne aliquid fiat. Qui vero interdicunt huiusmodi per statuta, Ordinationes, & decreta incurrunt etiam excommunicationem reseruatã Bullę cœnę in can. 15. qui tamen hęc non suo subdito, sed extraneo interdixerit, hanc censuram non incurrit, quæ in interdicentes suis subditis est lata.

4. Circa statuta vero generalia sine expressione Ecclesiasticarum personarum prohibentia emptiones, venditiones, donationes, vel alia similia fieri in non subditos iurisdictioni statuentis, vel in non subeuntes onera communis, vel dominorum notandum primo, quod dicendum est huiusmodi statuta non comprehendere venditiones, vel donationes vel alia obsequia Ecclesiasticis præstita, quia vt dicitur *l. penul. C. de Sacros. Ecclesijs* lex generalis debet mitigari, vt non extendatur ad loca pia. Quod latè hic probant Io: And. Lapus, & Franc. Hostien. *in sum. eod. tit.* Bartol. & Bald. *in l. fin. C. de Sacros. Eccles.* Mola *cap. Ecclesia, de constitut.* Et ideo si statutum prohibeat mulierem testari sine consensu consanguineorum tamen poterit testari in Ecclesiam, vel ad pias causas. Bald. *in l. Generali C. de Sacros.* Videatur Panorm. Imola & alij *in cap. Quod Clericis, de for. compet.*

5 Not. 2. & Io: And. Ancar. & Franc. Iudicem Ecclesiasticum posse cogere illos, ad quos pertinet, vt declarent pręfata statuta generalia, aut ambigua, & æquiuoca non comprehendere Ecclesiasticos, quia licet non de iure, tamen de facto similia statuta lędere possunt Ecclesiasticam libertatem. Vbi vero statutum notorie sit contra ius diuinum, aut Ecclesiæ libertatem Episcopus potest declarare illud esse nullum, & irritum, & mandare vt non obseruetur. Io: And. Lap. & Franc. & Archid. *in cap. Qua locatarius* 11. Videantur DD. *in cap. Si diligenti, de for. compet.* Bald. in *Auth. statuimus C. de Epis. & Cler.*

SVMMARIVM.

1 *Lex prohibens audire leges non comprehendit simplices Parochos.*
2 *Qualiter sit licitum Clericis doctorari in lege*
3 *Plebanatus non est dignitas.*
4 *Plebanus ex Plebania non habet facultatem instituendi in suis capellis.*
5 *In textu sermo est de Plebanis in quorum capellis Rectores instituuntur in perpetuum.*

Tit. XXIV.

Ne Clerici vel Monachi Secularibus negotijs se immisceant.

Cap. Statutum I.

1 DEcernitur in hoc textu, quod statutum prohibens ne Decani, Archidiaconi, Præpositi, Plebani, Cantores, & Personatus habentes audiant legem, & physicam, non se extendat ad simplices Parochos, qui non sunt Plebani habentes sub se capellas in quibus instituantur Clerici perpetui.

2. Qualiter sit licitum etiam Regularibus accipere lauream doctoratus in iure ciuili, ostendi *tom. 2. de stat. qu.* 187.

3. Plebanatum autem esse dignitatem, si habeat sub se Capellas post Archid. vult hic Franc. *num. 2. in fin.* Sed quia de ratione Plebanatus non est, quod habeat administrationem iurisdictionis fori externi, ideo non est dignitas, *vt per not. sup. cap. statutum num.* 15. *de rescrip. in hoc lib.*

4. Ex hoc etiam textu colligit Franc. *dict. num.* 12. Plebanos habere institutionem actiuã in Capellis sui Plebanatus, & sic inferiores Episcopis possunt Rectores sibi subditos instituere, & destituere. Sed hoc neque est verum, neque deducitur ex textu. In eo enim non dicitur, quod in Capellis Plebaniæ instituãtur Rectores à Plebanis, sed solum vult non posse studere legibus Plebanos habentes Capellas, in quibus Rectores instituuntur in perpetuum, instituuntur inquam ab illo, quibus alias hoc competit de iure.

5. Existimat etiam Barbosa ad Plebaniam suf-

sufficere si habeat Capellas in qnibus Rectores instituantur vel imperpetuum, vel ad tempus. Sed quidquid sit de hoc, certum est in textu fieri mentionem solum de Plebanis in quorum Capellis Rectores instituuntur in perpetuum.

SVMMARIVM.

1 *Summa textus.*
2 *Explicatio eius remissiuè.*

Cap. Vt periculosa II.

1 Excommunicatus est ipso factoReligiosus professus, habitum temere dimittens, vel ad quæcumque studia accedens non obtenta licentia Prælati de consensu Conuentus. Doctores quoque scientes docentes Religiosos vel in scholis retinentes ad legem, & physicam eamdem excommunicationem incurrunt.

2. Hanc quoq; Decretalem late explicaui, *tom. 2. de stat. qu. 137.*

SVMMARIVM.

1 *Clericus habens iurisdictionem temporalem potest eam delegare alteri, vt causam sanguinis cognoscat, & iustitiam faciat sine metu irregularitatis.*
2 *Hæc commissio debet fieri in terminis communibus.*
3 *Hæc delegatio fieri non debet determinatis ad imponendam pœnam.*
Dominus fit irregularis si ad pœnam mortis imponendam practicè determinet animum Iudicis, num. 3.
4 *Nec laicus committens causam sanguinis vt supra fit irregularis.*
5 *Non incurritur irregularitas etiam ex commissione officij ordinarij.*
6 *Neque ex eo quod eduntur leges pœnam sanguinis imponentes.*
7 *Neque qui speculatiuè docet subditus teneri pro hoc vel illo delicto imponendam esse mortem, secus si practice, & quomodo in hoc Confessores se gerere debeant.*
8 *Non est dominus irregularis ex eo quod Iudex iniuste damnat aliquem ad mortem, nisi in casu in quo culpa Iudicis in dominum redundat.*
9 *Nec fit irregularis qui nomine Ordinarij eligit Iudicem, nec qui commissionem Domini scribit.*
10 *Delegatus ex vi clausula & iustitiam faciat potest exequi sententiam suam.*
11 *Ordinarius de iure Canonico potest delegare causas criminales.*

Cap. Episcopus III.

1 QVoniam antiquitus Gloss. *in cap. Cleritis, eod tit.* & Hostien. senserunt Episcopum, vel Clericum esse irregularem si habens temporalem iurisdictionem det specialem Vicarium aut Baliuum ad cognoscendam causam sanguinis, ideo Bonif. VIII. hanc opinionem reprobans decernit, quod Episcopus, vel alius Clericus, qui habet iurisdictionem temporalem, potest sine metu irregularitatis committere causam culpæ cui debetur causa Capitalis Baliuo, aut alicui altero, vt eam cognoscat, & iustitiam faciat.

2. Itaque quod Clericus habens iurisdictionem temporalem vel ex iure Ecclesiæ, vel ex patrimonio possit in specie sine metu irregularitatis committere alicui causam Criminalem pro qua debetur pœna sanguinis, tamen sub terminis generalibus istis, vel similibus, cognosce huius homicidij causam, & fac iustitiam, habetur clare vt hic tenent Gloss. *in v.* super hoc Anchar. Dom. Franc. & alij, & ex hoc textu, & id docent Syluest. *v. homicidium 3. num. 7.* Couar. in Clem. *Si furiosus p. 2. §. 5. n. 8.* Palaus de Cens. *disp. 6. p. 14. §. 1. nu. 3.* Cornezo *de irregular. disp. 11. d. 1. q. 1.* Suarez *disp. 47. sec. 1. num. 5.* Sayr. *l. 6. c. 18. num 17.* Auila Vgolinus, Molina, Filliuc. Conineh. Hurtad. Gibal. & alij, quos sequuntur Bonac. *de Cens. disp. 7. par. 1. num. 28. & Leander. de irregular. disp. 8. q. 21.*

3. Aduertendum vero hanc delegationem fieri non debere determinatè ad imponendam pœnam mortis, vel mutilationis, aliter si ità fieret, censeretur ipse delegans ex se sententiam sanguinis protulisse, & solam executionem pœnæ commisisse, vnde non vitaretur irregularitas Gloss. *in v. specialem*, Io: And. & ex eo Franc. *num. 3.* Sola ergo commissio iurisdictionis ad faciendum, quod iustum est, non dedecet Clericum habentem iurisdictionem temporalem. Ideo etiam si expressius committeretur delegato, vt proferat sententiam mortis, si id iustitia postulat, non haberet locum irregularitas, quia commissio, & delegatio ista non est directe, & absolute nisi ad iustitiam. Et alias in commissione cognoscēdi causam homicidij, & faciendi iustitiam includitur hæc conditionalis commissio damnandi reum ad pœnam sanguinis, si id petat iustitia. Aduertendum tamen semper, ne Dominus practice determinet animum, vel arbitrium iudicis ad imponendam pœnam mortis, vel mutilationis, quia tunc influeret per se & directe in pœnam sanguinis ex qua esset irregularis. Sed ex quo Dominus non determinat iudicem nisi ad id, quod est iustum, per accidens illi est, & præter mentem eius, quod reo pœna sanguinis imponatur, & ideo Dominius non fit irregularis. Esset vero talis, si in casu, in quo pœna sanguinis esset arbitraria, Dominus ad eam determinaret arbitrium Iudicis dicendo; Da pœnam mortis, si reus illam meretur, vt contra Anchar. tradunt Dom. & Franc. Suarez *d. sect. 1. num. 6. & alij citati.*

4. Quæ vero dicuntur de Clerico multo magis verificantur in Laico habente iurisdictionem temporalem. Textus enim expressit Clericatum, quia de Clericis maior erat difficultas. Cæterum inanis esset iurisdictio, & facultas corrigendi, si superior causas criminales etiam pœna sanguinis terminādas non posset saltem alicui delegare. Et semper hoc debet attendi, quod vbi voluntas committentis non fertur ad pœnam sanguinis directe, sed ad iustam punitionem, & iustam gubernationem,

& per se ad hoc dat iurisdictionem, cessat periculum irregularitatis, cętera vero accidentalia sunt respectu illius, ne illi imputantur, sed lege pœnas imponentis tribuuntur.

5. Non vero in hoc discrimen siue committatur iurisdictio delegata, siue Ordinaria: Magis enim videtur Delegatus agere nomine, & virtute delegantis, quam Ordinarius; vnde si ad irregularitatem incurrendam non sufficit delegatio, multo minus sufficit commissio officij habentis de iure iurisdictionem cognoscendi causas huiusmodi criminales, & eas ex iustitia terminandi.

6. Hinc est quod etiam editio legum, & statutorum, per quæ delinquentibus pœna mortis, aut mutilationis imponitur, inducit irregularitatem, quia hæc non respiciunt per se nisi rectam gubernationem & remedium coercens subditos à grauibus delictis; & si postea ex hoc sequatur mors alicuius, non est hoc intentum à legislatore, qui imo quantum sit ex se non vult committi delicta, ne mors sequatur cuiuscumque. Et delinquenti imputatur, qui lege contempta necessitat Iudicem, vt sibi inferat mortem. Syluest. *v. homicidium* 3. *q.* 7. *ver.* 9. Suarez *d. sec* 1. *num.* 7. Tabien. *v. irregul.* 2. *num.* 4. Sayr. *de censur. lib.* 6. *cap.* 18. *num.* 18. et alij communiter, ideo nec irregulares fiunt consiliarij Principum ex eo quod præfatas leges condere suadent.

7. Inde etiam sequitur, quod irregularitatem incurrunt qui doctrinaliter, speculatiue, & in generali docent pro aliquo delicto imponendam esse à Iudicibus pœnam mortis, vel vt faciunt Concionatores hortantur Iudices ad iuste iudicandum secundum leges, & puniendum etiam pœna mortis, delinquentes. Sed non careret periculo irregularitatis, secuto effectu, si Iudici in indiuiduo volenti alicuius causam terminare, practice & veluti ad modum accessoris Iudicis, diceret reum talem in indiuiduo, seu in tali indiuiduali causa esse pœna mortis puniendum. Hoc enim æquiualet consilio, quod practice monet, & inducit ad mortem inferendam. Syl. *v. homic.* 3. *q.* 5. Angelus *v. homicidium.* 1. *num.* 11. *& v. irregularitas, nu.* 4. Rotella *v. homicidium* 4. *num.* 9. Armilla *v. irregularitas, num.* 18. Et sic Confessores Iudicibus, qui delinquerunt iniuste parcendo delinquentibus, debent in genere proponere quod iustitia exigit, & quod est licitum, vel illicitum, & etiam docere & cogere Iudicem vt vel officium deserat, vel quæ iusta sunt faciat; non tamen in indiuiduo illum determinare & practice monere vt hunc vel illum pœna mortis puniat.

8. Si etiam Delegatus potestate sibi tradita abutatur, & iniuste damnet aliquem ad mortem, iniustitia Iudicis non redundat in delegantem; quia delegatio iusta, & Delegatus excedit, & abutitur iurisdictione sibi tradita prorsus contra mentem delegantis. Gloss. *in v. iustitia*, Franc. *num.* 3. Qui tamen irregularitatem non effugiet, si ex eo, quod sine examine, & imprudenter commisit iurisdictionem Iudici iniusto, in eumdem redundet Iudicis iniustitia, & culpa. Suarez *d. sec.* 1. *num.* 9.

9. Franc. autem *num.* 1. post Io: Andr. existimat mediatorem ministrum commissionis huiusmodi esse irregularem, vt si Episcopus committat alicui vt eligat Iudicem aptum, & vice sua illi committat causam sanguinis cognoscendam, quia text. solum excipit Prælatum dominum, & non est eadem ratio, quia Prælatus committit causam ex debito, sed minister voluntarie hoc facit. Imo addit amplius, quod irregularitatem incurrunt etiam ministri, qui commissiones huiusmodi scribunt. Sed contrarium est verum; Nam ratio quia Domini possint has causas committere est, quia non est contra lenitatem Ecclesiæ, quod fiat, & fieri mandetur iustitia, ideo nec lenitati Ecclesiæ repugnat, quod fiant commissiones pro facienda iustitia à quocumque fiant, vel quod huiusmodi commissiones scribantur, vel ad Iudicem delegatum deferantur.

10. Notandum vero ex textu, quod per hanc clausulam cognoscas, & iustitiam facias committitur etiam sententia diffinitiua, & eius executio, & ideo etiam Delegatus inferioris à Principe in vi talis clausulæ sententiam à se datam potest exequi, Franc. *num.* 2. De quo *in cap. Si quis contra, de for. comp. & cap. Quærenti de off. deleg.*

11. Notandum vlterius ex textu haberi, quod de iure Canonico Ordinarius inferior Principe potest delegare causas criminales etiā meri, & mixti imperij. *Cap. in Archiepis. de rapt.* Franc. *num.* 3. *&* 5. Gloss. *in Clem. vn. de officio deleg.*

F I N I S.

INDEX
RERVM NOTABILIVM.
Quæ in hoc Volumine continentur.

Prior numerus indicat Numerum marginalem, ſecundus verò Paginam.

A.

ABBAS.

 Quid

BIGAMIA.

BONVM CASTRENSE.

C.

CANONICVS.

Quan-

Nulla

DONATIO.

DOS.

E.

ECCLESIA.

EPISCOPVS.

Non

REGESTVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy.

Omnes sunt Duerniones.

ROMÆ, Ex Typographia Nicolai Angeli Tinassi, MDCLXX.

Superiorum Permissu.